HÅBO KOMMUN

Kommunstyrelsen

KALLELSE

Datum
2026-03-11

Kommunstyrelsen

Datum och tid: onsdagen den 18 mars 2026, kl. 09:00

Plats: Övergransalen, Kommunhuset, Bålsta

Ordförande Catherine Öhrqvist (M)

Ledamöter
Catherine Öhrqvist (M), Ordförande
Agneta Hägglund (S), 1:e vice ordförande
Tommy Lövgren (SD), 2:e vice ordförande
Stefan Häggmark (M)
Helene Zeland Bodin (C)
Tony Klaesson (KD)
Fred Rydberg (KD)
Petri Piiroinen (SD)
Helene Cranser (-)
Fredrik Anderstedt (S)
Christer Persson (S)
Sjunne Green (Båp)
Susanna Kraftelid (HD)

Ersättare
Christian Nordberg (M)
Björn Hedö (M)
Mats Engelmark (C)
Jhonny Ekblom (S)
Somir Sinharay (L)
Andrea Moroni (Båp)
Kristina Pettersson (SD)

HÅBO KOMMUN

Kommunstyrelsen

KALLELSE

Datum
2026-03-11

Innehållsförteckning

1. Dnr 2026/00020 6

Upprop och val av justerare 6

2. Dnr 2026/00021 6

Fastställande av föredragningslistan 6

3. Dnr 2026/00218 7

Anmälan om jäv 7

4. Dnr 2026/00219 7

Informationsärende: Information från kommunstyrelsens ordförande 7

5. Dnr 2026/00220 7

Informationsärende: Information från kurser, konferenser och sammanträden med mera 7

6. Dnr 2026/00221 8

Informationsärende: Rapportering över sjuktal 8

7. Dnr 2026/00279 8

Informationsärende: Information från förvaltningarna 8

8. Dnr 2026/00323 8

Informationsärende: HSVO - Verksamhetsplan 8

9. Dnr 2025/00170 9

Beslut - Håbo kommun styrmodell 9

10. Dnr 2026/00153 10

Beslut - Verksamhetsberättelse 2025 kommunstyrelsen 10

11. Dnr 2026/00224 11

Beslut - Fördelning schablonersättning från Migrationsverket 2026 11

12. Dnr 2025/01636 12

Informationsärende: Återrapportering, en juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav 12

13. Dnr 2025/01186 12

Beslut - Begäran om uppdrag att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, med fokus på verksamheter 12

14. Dnr 2021/00149 13

Beslut - Godkännande av nettobudget för exploatering Bålsta C, etapp 1 13

15. Dnr 2011/00107 14

Beslut - Antagande av Detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C 14

16. Dnr 2025/01759 15

Beslut - Exploateringsavtal och budget Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand 15

17. Dnr 2015/00289 16

Beslut - Antagande av detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand 16

18. Dnr 2020/00327 17

Beslut - Information om ej förlängd markanvisning, Logistik Bålsta Kvarter 2, NSF IV Sweden Holding AB 17

19. Dnr 2026/00145 18

Beslut - Hållbarhetsrapport 2025 18

20. Dnr 2025/00178 18

Beslut - Uppföljning avfallsplan 2023-2030 18

21. Dnr 2026/00331 19

Beslut - Namnsättning av gamla simhallen 19

22. Dnr 2025/01036 20

Informationsärende: ishall 20

23. Dnr 2026/00324 20

Beslut - Sponsring Håbo festdag 20

24. Dnr 2026/00152 21

Beslut - Förslag till lokalt Brå 21

25. Dnr 2026/00288 22

Beslut - Byte av sammanträdesdag för kommunstyrelsen 22

26. Dnr 2026/00302 22

Beslut - Nominering av offentlig representant till Leader Mälardalen 2026-2028 22

27. Dnr 2026/00367 23

Beslut - Utse representant till avfallssamverkan i Mälardalen (SIM) 23

28. Dnr 2025/01465 23

Svar på Motion: För fler träd och grönska inför 3 – 30 – 300 regeln i Håbo kommun 23

29. Dnr 2024/01470 24

Svar på Motion: mindre företagstomter i Håbo kommun 24

30. Dnr 2024/00880 26

Svar på motion: riktlinjer för hantering av motioner 26

31. Dnr 2024/01459 27

Svar på motion: inför utmanarrätten i Håbo kommun 27

32. Dnr 2025/01629 29

Svar på motion från (L): Ett kommunalråd på 100% thats it! 29

33. Dnr 2026/00226 31

Redovisning av anmälningsärenden till kommunstyrelsens sammanträde den 2026-03-18 31

34. Dnr 2026/00227 31

Redovisning av delegationsärende till kommunstyrelsens sammanträde den 2026-03-18 31

35. Dnr 2026/00280 31

Övriga frågor 31

HÅBO KOMMUN

Kommunstyrelsen

KALLELSE

Datum
2026-03-11

HÅBO KOMMUN

Kommunstyrelsen

KALLELSE

Datum
2026-03-11

1. Dnr 2026/00020

Upprop och val av justerare

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen utser N.N och N.N att tillsammans med ordföranden justera dagens protokoll.

Sammanfattning

Ordföranden ska vid mötets öppnande kontrollera närvaron tillsammans med sekreterare för att notera den i protokollet. Protokollet ska justeras av ordföranden själv, sekreterare och två av kommunstyrelsen utvalda protokollsjusterare.

2. Dnr 2026/00021

Fastställande av föredragningslistan

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen fastställer dagordningen.
2. Ändringar/tillägg.

Sammanfattning

Under punkten fastställande av dagordningen beslutas vilka ärenden som ska behandlas vid sammanträdet. Efter dagordning fastställs av kommunstyrelsen kan inga ärenden tas bort från dagordningen utan återremiss eller bordläggning. Ordföranden berättar om det finns ärenden på den utskickade föredragningslistan som ska tas tillbaka och om det finns extra ärenden att hanteras som tillkommit efter det att dagordningen skickats ut.

Ordföranden frågar därefter om nämnden ledamöter och ersättare har något att anmäla under punkten. En ledamot eller tjänstgörande ersättare har rätt att initiera ett ärende. Det kallas oftast nämndinitiativ. Detta gäller även för kommunstyrelsen. För att ett ärende ska anses initierat måste det anmälas under sammanträdet. Ett nämndinitiativ ska inlämnas skriftligt före eller under sammanträdet.

Ett extra anmält ärende eller nämndinitiativ behandlas som en egen paragraf och brukar hanteras sist i dagordningen.

3. Dnr 2026/00218

Anmälan om jäv

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Ordföranden påminner de förtroendevalda att anmäla jäv under de ärenden som behandlas där jäv föreligger, enligt kommunallagen, kap 6 §28–32.

4. Dnr 2026/00219

Informationsärende: Information från kommunstyrelsens ordförande

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Muntlig information från kommunstyrelsens ordförande.

5. Dnr 2026/00220

Informationsärende: Information från kurser, konferenser och sammanträden med mera

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Håbo kommun är medlemmar i flera organisationer, stiftelser, styrelser med mera. Representanter för Håbo får under denna punkt ett tillfälle att informera kommunstyrelsen om aktuella utbildningar eller andra arrangemang.

6. Dnr 2026/00221

Informationsärende: Rapportering över sjuktal

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav i uppdrag 2025-04-09 § 98 att kommundirektören på varje kommunstyrelse ska rapportera sjuktalen per förvaltning tillsammans med en åtgärd- och handlingsplan, baserat på kort tid och på lång tid. På kommunstyrelsens sammanträde den 18 mars 2026 muntlig återrapportering från HR-chef.

7. Dnr 2026/00279

Informationsärende: Information från förvaltningarna

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Som stående punkt på kommunstyrelsens sammanträden informerar muntligen förvaltningarna inom sina områden. Under punkten finns möjlighet att ställa frågor.

8. Dnr 2026/00323

Informationsärende: HSVO - Verksamhetsplan

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Samverkansstrateg inom hälsa, stöd , vård och omsorg (HSVO) för Håbo kommun och region Uppsala informerar kommunstyrelsen om verksamhetsplanen för 2026.

9. **Dnr 2025/00170**

Beslut - Håbo kommun styrmodell

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslag till Håbo kommuns styrmodell, som ska börja gälla från och med den 1 april 2026, samt överlämna det till kommunfullmäktige för beslut om antagande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 22 november år 2023 § 351 att ge kommunledningsförvaltningen i uppdrag att se över kommunens styrmodell. Uppdraget skulle resultera i ett förslag till reviderad styrmodell och återrapporteras på kommunstyrelsen i juni 2024.

På Kommunstyrelsens sammanträde den 11 juni år 2024 återrapporterades uppdraget med beslut att arbetet med styrmodellen behöver fortsätta. Den 9 september genomfördes en workshop kring utkast till styrmodell. I samband med detta utsågs kommunalråden, Catherine Öhrqvist (M), Agneta Hägglund (S) och Tommy Lövgren (SD) att tillsammans med Helene Zeland Bodin (C), Christer Persson (S) och Andrea Moroni (Båp) fungera som arbetsgrupp för det fortsatta arbetet med förvaltningen. Ärendet återrapporterade ånyo på kommunstyrelsens sammanträde den 23 oktober år 2024. En workshop har genomförts med arbetsgruppen och därefter har arbetet fortlöpt på förvaltningen och ett förslag till utkast har behandlats på kommundirektörens ledningsgrupp. Den 21 oktober år 2025 genomfördes ytterligare en workshop tillsammans med kommunstyrelsen och tjänstepersoner för att stämma av det slutgiltiga förslaget till styrmodell för Håbo kommun.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslag till styrmodell och att överlämna den till kommunfullmäktige för beslut om antagande.

10. **Dnr 2026/00153**

Beslut - Verksamhetsberättelse 2025 kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner verksamhetsberättelse 2025 för kommunstyrelsens verksamheter
2. Kommunstyrelsen noterar informationen om slutredovisning av investeringsprojekt 1104 Ny simhall.

Sammanfattning

Samtliga nämnder och styrelser ska lämna verksamhetsberättelse för det gångna året om verksamheten och dess finansiering. Verksamhetsberättelse har upprättats för kommunstyrelsen inklusive övergripande verksamheter och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.
Kommunstyrelsen har för år 2025 fyra nämndmål. Ett av dessa bedöms som uppfyllt och tre bedöms som delvis uppfyllda.

För kommunstyrelsens totala verksamhet är utfallet 281,6 miljoner kronor för den skattefinansierade verksamheten, vilket är 7,4 miljoner kronor lägre än budgeterat. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen redovisar ett utfall enligt budgetram och överskottet uppstår inom kommunledningsförvaltningen och övergripande verksamheter.

De taxefinansierade verksamheterna avfall och VA prognostiserar överskott för året om 0,5 respektive 10,4 miljoner kronor. Överskottet inom VA minskar det underskott som finns inom VA-fonden.

Investeringsprojektet 1104 Ny simhall har avslutats och en slutredovisning har upprättats. Stora investeringsprojekt ska slutrapporteras till ansvarig nämnd enligt riktlinjer för investeringar.

11. **Dnr 2026/00224**

Beslut - Fördelning schablonersättning från Migrationsverket 2026

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att schablonersättningar från Migrationsverket fördelas enligt förslag nedan i tabell 1 under 2026 till Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden.

2. Uppföljning görs av respektive nämnd vid årsbokslut av hur fördelade medel har använts.

Sammanfattning

Vid tidigare revision har framhållits vikten av att kommunstyrelsen beslutar om fördelning av schablonersättningen från Migrationsverket då flera nämnder är berörda. Politiskt beslut är även lämpligt för att tydliggöra de politiska ambitionerna och prioriteringarna gällande integrationen av nyanlända i kommunen. Beslutet föreslås gälla för år 2026.

Förslaget är att fördelningen som har gällt för 2020–2025 fortsätter under 2026. Barn- och utbildningsnämnden- 8 % för utbildningsplikten samt 10 % av total summa exklusive utbildningsplikten. Biblioteket på Barn- och utbildningsnämnden - 2 % för utbildningsplikten samt 3 % av total summa exklusive utbildningsplikten. Socialnämnden- 77 % av total summa exklusive utbildningsplikten. Fördelningen har godkänts av förvaltningschef för barn- och utbildningsnämnden och förvaltningschef för socialnämnden.

En uppföljning ska göras av respektive nämnd vid årsbokslut av hur fördelade medel har använts. Detta rapporteras i verksamhetsberättelse till respektive nämnd i februari 2027 för året 2026.

12. Dnr 2025/01636

Informationsärende: Återrapportering, en juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i uppdrag 2025-12-08 Dnr 2025/01636 §191 till kommunstyrelsen att genomföra en juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav.

Ekonomichef redogör för aktuellt läge i utredningen och presenterar vilka steg som krävs framåt.

13. Dnr 2025/01186

Beslut - Begäran om uppdrag att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, med fokus på verksamheter

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen uppdrar till Teknik- och samhälls-byggnadsförvaltningen att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, med inriktning verksamheter.

Sammanfattning

Håbo kommuns översiktsplan antogs 2022. Sedan dess har många av de områden som pekas ut som verksamhetsmark i översiktsplanen planlagts eller exploaterats och andra områden har i senare skeden visats svåra att utveckla. Det finns fortsatt intresse för utveckling och exploatering av verksamheter i kommunen och det finns ett behov av att tydliggöra vart de befintliga verksamheterna i omvandlingsområdena Dyarne och Bista kan flytta, för att möjliggöra utveckling av dessa områden med bostäder och blandad bebyggelse.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunen arbetar fram ett tematiskt tillägg med fokus på verksamheter. Syftet med det tematiska tillägget är att undersöka lämplig lokalisering av och förutsättningar för nya verksamhetsetableringar, att underlätta och

effektivisera senare skeden i planprocessen och att möjliggöra flytt av befintliga verksamheter för utveckling av omvandlingsområden, samt att hålla översiktsplanen fortsatt aktuell.

Då framtagandet följer den process som beskrivs i plan- och bygglagen, och för att säkerställa förankring genom tidig dialog med invånare, verksamheter och andra berörda, är bedömningen att planen är klar för antagande till slutet av 2028. Budget för arbetet är 900 000 kr.

14. Dnr 2021/00149

Beslut - Godkännande av nettobudget för exploatering Bålsta C, etapp 1

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige beslutar att upparbetade utgifter från projekt 9092 Bålsta C steg 1 och 2 överförs till projekt 9091 Bålsta C etapp 1.

2. Kommunfullmäktige beslutar att upparbetade utgifter från projekt 9096 Bålsta C etapp 6 överförs till projekt 9091 Bålsta C etapp 1.

3. Kommunfullmäktige beslutar att avsluta tidigare exploateringsbudgetar som är beslutade för projekten 9091 (KF 2021-06-14 § 81), 9092 (KF 2021-12-13 § 166, KF 2023-12-11§ 205) och 9096 (KF 2021-06-14§ 84).

4. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna uppdaterad nettobudget för exploatering i projekt 9091 Bålsta C, etapp 1, avseende detaljplan 417 för Bålsta torg – etapp 1, Bålsta C, till -52,1 miljoner kronor. Nettobudgeten innebär en förbättring av nettoresultatet med 92,9 miljoner kronor jämfört med aktuellt utfall om -145,0 miljoner kronor.

5. Kommunfullmäktige beslutar att beslutspunkter 1-4 förutsätter att detaljplan 417 för Bålsta C etapp 1 antas och får laga kraft.

Sammanfattning

En nettobudget för exploatering har tagits fram för de åtgärder som krävs för att genomföra detaljplanen för Bålsta C etapp 1. Utöver kommande åtgärder omfattar den föreslagna budgeten även redan upparbetade utgifter i de projekt 9092 (Bålsta C etapp 1 och 2) och 9096 (Bålsta C etapp 6) som är, och har varit, nödvändiga för att möjliggöra genomförandet av Bålsta C etapp 1.

Upparbetade utgifter i projekt 9091, projekt 9092 samt projekt 9096 uppgår sammanlagt till -145,0 miljoner kronor. Dessa upparbetade utgifter överförs till projekt 9091 (Bålsta C etapp 1), i enlighet med kommunfullmäktiges beslut den 13 december 2021 (§ 166, ärende 9092).

Den nya deletappen inom projekt 9091 medför ett positivt nettoresultat om 92,9 miljoner kronor. Därmed förbättras projekt 9091 samlade nettoresultat från –145,0 miljoner kronor till –52,1 miljoner kronor. Nettoresultatet innebär även ett positivt kassaflöde med samma belopp. Kassaflödet innebär att företagets inbetalningar översteg utbetalningarna och således stärker kommunens likviditet och betalningsförmåga.

De infrastrukturinvesteringar som genomförs i nya deletappen inom projekt 9091 öppnar även för framtida exploateringsmöjligheter inom Bålsta centrum.

15. Dnr 2011/00107

Beslut - Antagande av Detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige antar detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C enligt 5 kap. 27 § Plan- och bygglagen (2010:900).

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade 26 november 2012 § 194 beslut om uppdrag för detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C.

Detaljplanen avser att skapa förutsättningar för en utveckling av Bålsta med ett attraktivt och levande centrum i närhet till pendeltågstationen. Planens syfte är därför att ge möjlighet för en levande, tät och blandad småstad. Där bostäder (med varierande upplåtelseform), butiker, serveringar, kontor, trafikområden och offentliga miljöer samspelar.

Under granskningen i december 2025 inkom 10 yttrande, varav 4 med synpunkter. Efter granskningen har plankartans bestämmelser gällande bullerskydd ändrats för att tillgodose synpunkter från Länsstyrelsen, Region Stockholm och Trafikverket.

Enligt upprättad undersökning om betydande miljöpåverkan bedömer förvaltningen att ett genomförande av planen inte leder till betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen har meddelat att de instämmer med kommunens bedömning och en miljökonsekvensbeskrivning kommer därmed inte att upprättas.

Med ovanstående i beaktande föreslår förvaltningen att planförslaget antas.

Om ett förslag till antagande av detaljplan återemitteras, ställer plan- och bygglagen krav på att motivet till återremissen ska framgå av beslutet.

16. Dnr 2025/01759

Beslut - Exploateringsavtal och budget Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige beslutar om nettobudgeten för exploatering i Kalmarsand om 31,5 miljoner kronor avseende detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand.

2. Kommunfullmäktige beslutar att kommunen ska ingå följande exploateringsavtal avseende detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand:

A) Exploateringsavtal mellan Håbo Kommun och Fastighets AB Kalmarsand (556953-0073), samt tillhörande avtal om fastighetsreglering för bostadsområdet Kalmarsand Udde.

B) Exploateringsavtal mellan Håbo Kommun och Kalmarsand Park AB (559332-9732), samt tillhörande avtal om fastighetsreglering för bostadsområde Kalmarsand Park.

3. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna tillhörande säkerheter för genomförande av överenskommelser i exploateringsavtal avseende detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand:

A) Säkerhet från Fastighets AB Kalmarsand (556953-0073)

B) Säkerhet från Kalmarsand Park AB (559332-9732)

4. Kommunfullmäktige beslutar att köpa marken Bista 1:159 genom överenskommelse om fastighetsreglering, av Skanska AB, för 8,5 miljoner kronor. Marken överförs till Bista 1:153.

5. Kommunfullmäktiges beslutspunkter 1-4 ovan förutsätter att detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand (DPL 414) antas och vinner laga kraft.

Sammanfattning

Området från Norra Fånäs till Kalmarsand ska exploateras med både verksamhetsmark och bostadsmark, med en maximal byggrätt på cirka 750 bostäder. Syftet är att stärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand genom förtätning av området. I ärendet hanteras exploateringsbudget och exploateringsavtal samt fastighetsregleringar och säkerheter.

17. Dnr 2015/00289

Beslut - Antagande av detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige antar Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand enligt 5 kap 27 § Plan- och Bygglagen (2010:900).

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade på kommunfullmäktige 2 mars 2026 (§ 13) att anta Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om exploateringsbudget för detaljplanen. En detaljplan kan inte antas med villkor varför beslutet behöver formuleras om.

Förvaltningen föreslår därför kommunfullmäktige att bekräfta beslutad intention genom att anta Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand.

Planen syftar till att förstärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand. Genom förtätning av området mellan Fånäs och Kalmarsand, samt genom anläggande av gångvägar genom naturområdet. Förtätningen sker i form av en blandning av flerbostadshus och en- och tvåbostadshus. Detaljplanen går i linje med kommunens översiktsplan.

Detaljplanen ställdes ut på granskning under perioden 11 augusti 2025 till och med den 1 september 2025. Under granskningsperioden inkom 23 yttranden varav 17 med erinran. Efter granskningen har planhandlingarna justerats något utifrån de inkomna yttrandena. Bland annat har flerfamiljshuset vid det gamla soldattorpet justerats ned till 4 våningar i höjd och placerats bort från närmaste granntomt. Korrekt dagvattenhantering inom den nya dragningen av Stockholmsvägen har säkerställts genom en ny egenskapsbestämmelse.

18. Dnr 2020/00327

Beslut - Information om ej förlängd markanvisning, Logistik Bålsta Kvarter 2, NSF IV Sweden Holding AB

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 5 oktober 2020 att godkänna ett avtal om markanvisning av del av fastigheten Lundby 2:1, till NSF IV Sweden Holding AB (c/o Nrep AB). Avtalet var giltigt i två år med möjlighet till förlängning. Förlängning har skett årsvis genom att NREP har erlagt en markanvisningsavgift för att få behålla sin markanvisning.
En markanvisning är ett avtal mellan Kommunen och en aktör om att under givna förutsättningar ge aktören en exklusiv ensamrätt att förhandla med kommunen om att förvärva en fastighet. Ensamrätten att förhandla ska inte förväxlas med att markanvisningen är en utfästelse om ett framtida fastighetsköp.

I samband med att detaljplanen Logistik Bålsta kvarter 2 vann laga kraft påbörjade kommunen en dialog med NREP om att de skulle förvärva marken i enlighet med markanvisningsbeslutet. NREP var då inte redo att fullfölja köpet utan ville förlänga markanvisningen ytterligare vilket kommunen gjorde med tre månader. I samband med detta informerades NREP om att i och med att köpet sköts på framtiden skulle kommunen komma att bli tvungen att omförhandla nivån av köpeskillingen så att den tydligare speglade ett marknadsmässigt pris vid ett köp i stället för priset som är angivet i markanvisningen.

När frågan om köp kom upp igen har kommunen erbjudit NREP att köpa fastigheten för marknadsmässigt pris. Efter samtal med företrädare från kommunen den 21 januari 2026 har NREP valt att inte köpa marken.

19. Dnr 2026/00145

Beslut - Hållbarhetsrapport 2025

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner hållbarhetsrapporten för 2025.

Sammanfattning

Håbo kommuns hållbarhetsstrategi Hållbara Håbo antogs av kommunfullmäktige den 8 november 2021. Hållbarhetsarbetet i kommunen följs upp och rapporteras årligen.

Hållbarhetsrapporten för 2025 har samordnats av teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, och samtliga förvaltningar har redovisat hur deras verksamheter under året har bidragit till de strategiska inriktningarna och delmålen i hållbarhetsstrategin.

Rapporten redovisas till kommunfullmäktige som föreslås godkänna 2025 års hållbarhetsrapport.

20. Dnr 2025/00178

Beslut - Uppföljning avfallsplan 2023-2030

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner rapporteringen av uppföljning avfallsplanen 2025.

Sammanfattning

Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro kommuner har en gemensam avfallsplan som gäller för åren 2023-2030. Avfallsplanen omfattar fyra målområden och till varje målområde finns tillhörande utvecklingsmål. Måluppfyllelsen mäts med indikatorer och det finns en handlingsplan med aktiviteter för att nå målen. Arbete med en majoritet av aktiviteterna har påbörjats eller genomförts under 2025 och flera aktiviteter är planerade under 2026.

Indikatorerna visar att kommunerna är på rätt väg inom flera områden, åtta av tio kommuninvånare är nöjda med avfallshanteringen i samverkanskommunerna, i Håbo är motsvarande siffra nio av tio. Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar (FNI) är ständigt uppåtgående, där Håbohus under året nådde 100% införandegrad i sitt bostadsbestånd.

21. Dnr 2026/00331

Beslut - Namnsättning av gamla simhallen

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att namnge gamla simhallen i Bålsta till [namn].
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Den gamla simhallen i Bålsta stängdes för allmänheten den 11 maj 2024 i samband med att den nya simhallen togs i bruk. I stället för att riva den gamla simhallen har lokalen anpassats för att möta det växande behovet av aktivitetsutrymmen för ungdomar i Håbo kommun. Bålsta boxningsklubb, Bålsta judoklubb, Håbo skateboardklubb, Fritidsbank, replokaler, café och Ung Håbos ungdomsverksamhet kommer tillsammans fylla huset med aktivitet. Under början av året öppnar aktivitetshuset, och behöver nu få ett nytt namn.

Under hösten 2025 har Ung Håbo tillsammans med bland annat ungdomsrådet och allmänheten kommit med namnförslag som underlag för beslut av kommunstyrelsen den 18 mars 2026. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen förslår att kommunstyrelsen beslutar att namnge den gamla simhallen.

22. Dnr 2025/01036

Informationsärende: ishall

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner återrapporteringen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 23 oktober 2024 § 279 att ge kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utreda ny placering för ishallen samt att återkomma till kommunstyrelsen med kostnadsförslag på kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2025.

Delrapportering av uppdraget skedde på sammanträdet den 6 februari eftersom sammanträdet den 15 januari 2025 blev inställt. Slutlig återrapportering på sammanträdet den 19 mars 2025 med beslut att kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram ett konkret förslag som ska presenteras för kommunstyrelsen.

Återrapportering av ärendet den 17 september 2025 gällande kostnadsanalys. Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en finansiering med återrapportering på kommunstyrelsens sammanträde den 10 december 2025.

På kommunstyrelsens sammanträde den 18 mars 2026 ger teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen en muntlig delrapportering.

23. Dnr 2026/00324

Beslut - Sponsring Håbo festdag

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner att Håbo kommun samlar in sponsring, till ett maximalt värde av 300 000 SEK, i syfte att delfinansiera Håbo festdag.

Sammanfattning

Håbo kommun har uttryckt en ambition att anordna Håbo festdag med en delfinansiering av sponsring från företag. Önskemålet har varit att fortsätta samarbetet med näringslivet genom delfinansiering av evenemanget. Förgående års evenemang genomfördes med stöd av sponsring från näringslivet och i samtal med företag visar att det kan finnas förutsättningar

för sponsring även detta år. Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner att Håbo kommun samlar in sponsring, till ett maximalt värde av 300 000 SEK, i syfte att delfinansiera Håbo festdag.

24. Dnr 2026/00152

Beslut - Förslag till lokalt Brå

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att upprätta ett lokalt brottsförebyggande råd i Håbo kommun.

2. Kommunstyrelsen beslutar att avveckla Hälso- och trygghetsrådet som det lokala brottsförebyggande rådet i Håbo kommun.

Sammanfattning

Vid kommunfullmäktige den 8 december 2025 § 172 antogs *Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun*. I strategin anges att kommundirektörens ledningsgrupp skall vara styrgrupp och lokalt brottsförebyggande råd.

Tidigare har Hälso- och trygghetsrådet varit det forum som även fungerat som ett lokalt brottsförebyggande råd. Målet och syftet för hälso- och trygghetsrådet har varit att arbeta strategiskt och långsiktigt för en god livsmiljö i Håbo. I rådet har det funnits aktörer från hela kommunen, både privat och offentlig verksamhet.

Hälso- och trygghetsrådet skapades i en tid då det inte fanns lika många samverkansforum som det gör i dag. Det saknades också ett tydligt forum för brottsförebyggande frågor på organisationsövergripande nivå.

De frågor som tidigare hanterats inom hälso- och trygghetsrådet har idag plats i flera olika andra forum så som HSVO, Kyrkorådet, Ungdomsrådet och Tillväxtrådet. Det som saknas är ett renodlat lokalt brottsförebyggande råd. Därför föreslår kommunledningsförvaltningen att

1. kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att upprätta ett lokalt brottsförebyggande råd i enlighet med *Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun*.

2. kommunstyrelsen beslutar att avveckla Hälso- och trygghetsrådet som det lokala brottsförebyggande rådet i Håbo kommun.

25. Dnr 2026/00288

Beslut - Byte av sammanträdesdag för kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen byter sammanträdesdag för kommunstyrelsen från den 27 maj 2026 till den 26 maj 2026.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat sammanträdesdatum för 2026.

Sammanträdet som ursprungligen var planerat till den 27 maj 2026 föreslås flyttas till den 26 maj 2026. Anledningen till detta är att den 27 maj äger invigningen av cykelleden rum, ett evenemang där Håbo kommun spelar en central roll tillsammans med Upplandsstiftelsen, regionen och Enköpings kommun. Kommunledningsförvaltningen föreslår därför att sammanträdestiden för den 27 maj 2026 byter dag till den 26 maj 2026.

26. Dnr 2026/00302

Beslut - Nominering av offentlig representant till Leader Mälardalen 2026-2028

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen nominerar N.N till de offentligas representant i Håbo kommun för Leader Mälardalen under perioden 2026-2028.

Sammanfattning

Leader Mälardalen styrelse består av en representant från vardera ideella sektorn (föreningslivet), privata sektorn (företagen) och offentliga sektorn ur varje kommun i området, totalt 27 personer.
Styrelsen arbetar för att nå målen i Leader Mälardalens strategi och har möten ca 6-7 gånger per år. Vid fyra av dessa möten fattas beslut om projektansökningar. Leader Mälardalens styrelse beslutar om vilka projektidéer som ska prioriteras och Jordbruksverket fattar det formella beslutet.

På Leader Mälardalens årsmöte den 28 april 2026 ska föreningens medlemmar välja representant till offentlig sektor och för Håbo kommun. På kommunstyrelsen sammanträde den 18 mars 2026 nomineras representant till offentlig sektor.

27. Dnr 2026/00367

Beslut - Utse representant till avfallssamverkan i Mälardalen (SIM)

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen utser N.N. till Håbo kommuns representant i avfallssamverkan i Mälardalen.

Sammanfattning

Avfallsverksamheten i Håbo ingår genom samverkansavtalet 2019/0042 TN i Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM). Kommunstyrelsen beslutade den 18 september 2024 § 227 att utse Lars-Göran Bromander (S) och Lisbeth Bolin (C) till representanter i Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM). Med anledning av att Lars-Göran Bromanders bortgång behöver kommunstyrelsen fatta ett nytt beslut om att utse en ersättande representant.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför att kommunstyrelsen utser en ny representant i Lars-Göran Bromanders ställe, som ska ingå i den politiska samordningsgruppen inom SIM.

28. Dnr 2025/01465

Svar på Motion: För fler träd och grönska inför 3 – 30 – 300 regeln i Håbo kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen förslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige avslår förslag 1, att Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln.

2. Kommunfullmäktige avslår förslag 2, att 3-30-300-regeln blir ett komplement till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn.

3. Kommunfullmäktige avslår förslag 3, att Håbo kommun informerar och inspirerar privatpersoner och företag till att följa de delar av 3-30-300 modellen som är tillämplig.

Sammanfattning

En motion från Anna Söder (SD) med flera har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 7 oktober 2025 (§ 132).
Motionen föreslår att Håbo kommun ska införa 3–30–300-regeln. Förvaltningens bedömning är att kommunen redan uppfyller delar av regeln, särskilt målet om tillgång till grönområden inom 300 meter. Kommunen arbetar redan med att bevara träd, öka trädtäckningen och stärka ekosystemtjänster genom grönytefaktor, skadelindringshierarki och ekologisk kompensation. Dessutom kommer EU:s naturrestaureringsförordning att ställa krav på att ingen nettoförlust av grönområden sker från 2024 till 2030, vilket kommunen måste anpassa sig till. Förvaltningen bedömer också att ett formellt införande av 3–30–300-regeln skulle kräva resurser som inte finns tillgängliga och att regeln inte alltid är praktiskt genomförbar med hänsyn till lokala förutsättningar. Mot denna bakgrund föreslår teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen kommunfullmäktige att avslå motionens förslag:

Förslag 1
Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln.

Förslag 2
3-30-300-regeln blir ett komplement till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn.

29. Dnr 2024/01470

Svar på Motion: mindre företagstomter i Håbo kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:
1. Kommunfullmäktige anser motionens förslag 1, att genomföra en inventering av kommunal mark inom befintliga industriområden, besvarad.

2. Kommunfullmäktige anser motionens förslag 2 att stycka av och sälja mindre företagstomter, besvarad.

HÅBO KOMMUN

Kommunstyrelsen

KALLELSE

Datum
2026-03-11

Sammanfattning

En motion från Michael Rubbestad (SD) har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 7 oktober 2024 (§ 140).
Motionären vill lyfta vikten av att Håbo kommun erbjuder ”riktigt små” företagstomter anpassade för företag med behov av mellan 100 och 500 kvadratmeter och föreslår att sådana tomter etableras på platser där outnyttjad mark finns tillgänglig. Motionären föreslår:

Förslag 1
Håbo kommun genomför en inventering av kommunal mark inom befintliga industriområden som kan vara lämplig att stycka och sälja i enlighet med motionens intentioner.

Förslag 2
Håbo kommun styckar och säljer mindre företagstomter, anpassade för småföretagare, för att möta det behov som identifierats bland de minsta företagen.

Förvaltningens svar
Teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen ser kontinuerligt över hur egenägd mark nyttjas. 2024 gjorde förvaltningen en inventering och tog fram förslag på ett antal fastigheter som kan avyttras eller arrenderas ut. Enligt gällande detaljplaner är inte avstyckningar möjliga enligt motionärens förslag.

Håbo kommun har som mål att vara en företagsvänlig kommun och att möjliggöra företags behov av mark är en viktig del i att stärka det lokala näringslivet.

I de dialoger som kommunen har fört med näringslivet har inte efterfrågan, på så små tomter som motionären förslår, varit tillräcklig för att det skulle vara motiverat i detaljplan för att möjliggöra en sådan fastighetsbildning. Möjligheten finns dock att flera företagare går ihop och utvecklar en större fastighet.

Hur kommande planläggning ska ske och vilka behov som ska tillgodoses utvärderas löpande. Dialog förs löpande med näringslivet, och om behovet är stort finns det möjlighet att i ett kommande exploateringsprojekt möjliggöra små företagstomter i olika storlekar i detaljplanen.

Med bakgrund till ovan föreslår förvaltningen kommunfullmäktige att båda förslagen anses vara besvarade.

30. **Dnr 2024/00880**

Svar på motion: riktlinjer för hantering av motioner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige avslår motionens förslag, att ta fram riktlinjer för hantering av motioner.

Sammanfattning

En motion anmäldes av Christer Persson (S) till kommunfullmäktige den 17 juni 2024 (§109) med förslag att en riktlinje för motioner ska tas fram för att skapa en tydlighet utifrån arbetsordningen för kommunfullmäktige, och för att få en effektivare och mera tillförlitlig process. Kommunfullmäktige beslutande att ge kommunstyrelsen i uppdrag att bereda motionen.

Kommunledningsförvaltningen gör bedömningen att riktlinjer som antas av kommunfullmäktige inte är motiverat då hantering av motioner redan regleras i kommunallagen, kommunfullmäktiges arbetsordning samt i kommunens ordinarie ärendeberedning.

Förvaltningen har dock tagit fram en handbok för hantering av motioner i Håbo kommun för att förtydliga processen och skapa ett praktiskt stöd för både förtroendevalda och tjänstepersoner. Handboken antas på tjänstepersonnivå av kommundirektören. Handboken biläggs motionssvaret.

För att skapa tydlighet i hantering av motioner innehåller handboken detaljerade beskrivningar av processen, såsom vem som har rätten att väcka en motion, arbetsordningen, behandling av en motion, beredning av en motion, svarstid, hur en motion ska vara utformad från förtroendevalda, hur motionen ska besvaras från handläggare, svarstid och dialog.

Då ett renodlat styrdokument för hantering av motioner inte har funnits tidigare i Håbo kommun har handboken arbetats fram genom en mindre omvärldsbevakning av några andra kommuners hantering av motioner samt genom att ta med frågor som har varit föremål i diskussioner kring hantering och svar av motioner.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionens förslag, att ta fram riktlinjer för hantering av motioner, med hänvisning till förvaltningens bedömning.

31. **Dnr 2024/01459**

Svar på motion: inför utmanarrätten i Håbo kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige anser motionens förslag 1, att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter, som besvarad.

2. Kommunfullmäktige bifaller motionens förslag 2, att Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning.

3. Kommunfullmäktige bifaller motionens förslag 3, att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.

Sammanfattning

Rasmus Kraftelid (HD) anmälde en motion till kommunfullmäktige 2024-10-07 (§ 138). Fullmäktige överlämnade motionen till kommunstyrelsen för beredning. Motionären föreslår enligt följande:

Förslag 1
Att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter.

Förslag 2
Att Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning.

Förslag 3
Att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.

Utmanarrätten ger företag, föreningar och andra externa aktörer möjlighet att lämna förslag på alternativa sätt att driva kommunal verksamhet. Kommunen beslutar vilka verksamheter som kan utmanas, vilket kan omfatta exempelvis teknisk service, vård och omsorg. Verksamheter som enligt lag måste bedrivas av kommunen, såsom myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner, omfattas inte. När en utmaning lämnas in ska kommunen utreda om det är lämpligt att upphandla den aktuella verksamheten. Om utmaningen bedöms som relevant följer en upphandling där flera aktörer kan lämna anbud. Kommunen behåller alltid huvudansvaret för verksamheten, även om driften övergår till en aktör.

Motionärens motivering är att genom att införa utmanarrätt skapar kommunen förutsättningar för högre kvalitet i de kommunala tjänsterna till en lägre kostnad. Kommunen kan då öppna upp för fler idéer och förbättringsförslag från externa aktörer och säkerställer att kommunens verksamheter ständigt prövas och utvecklas. Vidare kan resurser frigöras från mindre centrala uppgifter till förmån för kärnverksamheten, såsom vård, skola och omsorg.

Kommunstyrelsen beslutade 2025-03-13 att remittera motionen till barn- och utbildningsnämnden samt vård- och omsorgsnämnden för yttrande.

Barn- och utbildningsnämnden yttrade (2025-05-21 § 74) enligt följande:

”Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2008 § 76 (dnr KS 2007/42) om att införa utmanarrätten. Utmanarrätten har hittills inte använts inom barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde. En riktlinje skulle kunna vara behjälplig med att tydliggöra syftet med utmanarrätten och således uppmärksamma kommunens nämnder och förvaltningar att arbetssättet finns. Motionens tredje att-sats bör hanteras i takt med eventuell riktlinje framarbetas av Kommunstyrelsen, då ökad marknadsföring av utmanarrätten kan vara en möjlighet för en mer företagsvänlig kommun. Barn- och utbildningsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att motionen anses besvarad.”

Vård- och omsorgsnämnden yttrade (2025-06-03 § 78) enligt följande:

”Den 16 juni 2008 införde Håbo kommun utmaningsrätt efter beslut i kommunfullmäktige KF §76 (dnr KS 2007/42). Förvaltningen känner inte till att någon uppföljning av utmanarrätten genomförts i kommunen. Det kan eventuellt finnas behov av att aktualisera riktlinjer, information etcetera kring utmanarrätten. Utmanarrätten finns i ett antal kommuner och ett antal har avvecklat den till exempel Uppsala kommun. Uppsala valde att avveckla den på grund av få utmaningar och att det finns möjlighet att bli en kommunal leverantör genom andra upphandlingar. Andra kommuner lyfter fram denna som en möjlig väg till effektiviseringar och kostnadsminskningar. All kommunal verksamhet kan utmanas utom: myndighetsutövning, strategiska ledningsfunktioner, kommunala bolag samt verksamheter som enligt lag och förordning måste utföras av kommunen.”

Vård- och omsorgsnämnden beslutade att överlämna yttrandet, men angav inte mer specifikt hur nämnden ansåg att motionen skulle besvaras.

Kommunledningsförvaltningens bedömning:

Motionens förslag 1, att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter, föreslår förvaltningen anses vara besvarad eftersom kommunfullmäktige redan 2008-06-16 (§ 76) beslutade att införa utmanarrätten.

Motionens förslag 2, att Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning, föreslår förvaltningen att kommunfullmäktige bifaller. Det finns ett behov av att riktlinjer tas fram dels för att tydliggöra hur utmaningar hanteras av kommunen internt, dels för att tydliggöra hur externa aktörer går till väga för att använda utmanarrätten.

Motionens förslag 3, att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten, föreslår förvaltningen att kommunfullmäktige bifaller, då förvaltningen kan göra detta i redan befintliga kommunikationskanaler och arenor för möten med näringslivet.

32. Dnr 2025/01629

Svar på motion från (L): Ett kommunalråd på 100% thats it!

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige avslår förslag 1, att Håbo kommun från och med nästa mandatperiod endast tillsätter ett kommunalråd med 100 % tjänstgöringsgrad.

2. Kommunfullmäktige avslår förslag 2, att detta kommunalråd ska tillhöra ett parti från den styrande sidan.

3. Kommunfullmäktige avslår förslag 3, att övriga partier ansvarar för sin representation genom sina respektive gruppledare.

4. Kommunfullmäktige avslår förslag 4, att denna förändring träder i kraft i samband med den nya mandatperioden efter valet 2026.

Sammanfattning

En motion från Somir Sinharay (L) har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 10 november 2025 (§ 150). Motionären föreslår enligt följande:

Förslag 1.
Att Håbo kommun från och med nästa mandatperiod endast tillsätter ett kommunalråd med 100 % tjänstgöringsgrad.

Förslag 2.
Att detta kommunalråd ska tillhöra ett parti från den styrande sidan.

Förslag 3.
Att övriga partier ansvarar för sin representation genom sina respektive gruppledare.

Förslag 4.
Att denna förändring träder i kraft i samband med den nya mandatperioden efter valet 2026.

Den 6 oktober 2025 beslutade kommunfullmäktige (§ 124) att tillsätta en fullmäktigeberedning för resten av mandatperioden. Fullmäktigeberedningen ska genomföra en översyn av regler för arvoden och ersättning för förtroendevalda, kommunens Reglemente ”Uppdragsbeskrivning för kommunalråd och gruppledare” samt den politiska organisationen inför den nya mandatperioden.

Fullmäktigeberedningen består av en representant från varje parti i fullmäktige. En sådan beredning möjliggör att samtliga partier får direkt representation och inflytande över beredningsarbetet, och ger en ordnad struktur för dialog, analys och förslag. Uppdraget ska presenteras för kommunfullmäktige senast juni 2026.

Kommunledningsförvaltningen bedömer att den tillsatta fullmäktigeberedningen redan utgör en ordnad och demokratisk process för att se över och föreslå eventuella förändringar i den politiska organisationen och uppdragsbeskrivningen för kommunalråd och gruppledare. Att fatta beslut om ändringar i den politiska organisationen och uppdragsbeskrivningar utanför denna process skulle motverka beredningens syfte och riskera att underminera den politiska dialogen. Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att motionens samtliga fyra att-satser avslås.

33. Dnr 2026/00226

Redovisning av anmälningsärenden till kommunstyrelsens sammanträde den 2026-03-18

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Följande anmälningsärenden har inkommit sedan den senaste redovisningen till kommunstyrelsen.

34. Dnr 2026/00227

Redovisning av delegationsärende till kommunstyrelsens sammanträde den 2026-03-18

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut.

Sammanfattning

Delegationsbeslut redovisas för kommunstyrelsen och presenteras som underlag i ärendet:
Anställningsbeslut/anställningsinformation inkomna till löneenheten från:

- Kommunstyrelsens förvaltning
- Barn- och utbildningsförvaltningen
- Socialförvaltningen
- Vård- och omsorgsförvaltningen
- Övrig personaldelegation
- Enskilda beslut
- Beslut fattade inom kommunstyrelsens förvaltning, se separat förteckning.
- Anställningsbeslut/anställningsinformation och beslut för övrig personaldelegation samt delegationsbeslut avseende avslut av anställning, utöver lagstadgade förmåner finns med i en mapp vid sammanträdet.

35. Dnr 2026/00280

Övriga frågor

Datum
2026-02-23

Vår beteckning
KS 2026/00020 nr 147683

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare

linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Upprop och val av justerare

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen utser N.N och N.N att tillsammans med ordföranden justera dagens protokoll.

Sammanfattning

Ordföranden ska vid mötets öppnande kontrollera närvaron tillsammans med sekreterare för att notera den i protokollet. Protokollet ska justeras av ordföranden själv, sekreterare och två av kommunstyrelsen utvalda protokollsjusterare.

Datum
2026-02-23

Vår beteckning
KS 2026/00021 nr 147687

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare

linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Fastställande av föredragningslistan

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen fastställer dagordningen.
2. Ändringar/tillägg.

Sammanfattning

Under punkten fastställande av dagordningen beslutas vilka ärenden som ska behandlas vid sammanträdet.

Efter dagordning fastställs av kommunstyrelsen kan inga ärenden tas bort från dagordningen utan återremiss eller bordläggning.

Ordföranden berättar om det finns ärenden på den utskickade föredragningslistan som ska tas tillbaka och om det finns extra ärenden att hanteras som tillkommit efter det att dagordningen skickats ut.

Ordföranden frågar därefter om nämnden ledamöter och ersättare har något att anmäla under punkten.

En ledamot eller tjänstgörande ersättare har rätt att initiera ett ärende. Det kallas oftast nämndinitiativ. Detta gäller även för kommunstyrelsen. För att ett ärende ska anses initierat måste det anmälas under sammanträdet. Ett nämndinitiativ ska inlämnas skriftligt före eller under sammanträdet.

Ett extra anmält ärende eller nämndinitiativ behandlas som en egen paragraf och brukar hanteras sist i dagordningen.

Beslutsunderlag

- Aktuell föredragningslista

HÅBO KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-02-09

Vår beteckning
KS 2026/00218 nr 147175

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Anmälan om jäv

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Ordföranden påminner de förtroendevalda att anmäla jäv under de ärenden som behandlas där jäv föreligger, enligt kommunallagen, kap 6 §28–32.

HÅBO KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-02-09

Vår beteckning
KS 2026/00219 nr 147176

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Information från kommunstyrelsens ordförande

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Muntlig information från kommunstyrelsens ordförande.

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Information från kurser, konferenser och sammanträden med mera

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Håbo kommun är medlemmar i flera organisationer, stiftelser, styrelser med mera. Representanter för Håbo får under denna punkt ett tillfälle att informera kommunstyrelsen om aktuella utbildningar eller andra arrangemang.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Olika arrangemang där Håbo kommun representeras har oftast en kostnad. Genom information till kommunstyrelsen om aktuella arrangemang ges en överblick över kostnaden och vad medlemskapet ger tillbaka till Håbo.

Beslutsunderlag

- Muntligt

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Rapportering över sjuktal

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav i uppdrag 2025-04-09 § 98 att kommundirektören på varje kommunstyrelse ska rapportera sjuktalen per förvaltning tillsammans med en åtgärd- och handlingsplan, baserat på kort tid och på lång tid. På kommunstyrelsens sammanträde den 18 mars 2026 muntlig återrapportering från HR-chef.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ärendet har inga ekonomiska konsekvenser.

Uppföljning

Uppföljning sker på varje sammanträde med kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Muntligt

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Information från förvaltningarna

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Som stående punkt på kommunstyrelsens sammanträden informerar muntligen förvaltningarna inom sina områden. Under punkten finns möjlighet att ställa frågor.

Beslutsunderlag

- Muntligt

HÅBO KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-02-23

Vår beteckning
KS 2026/00323 nr 147644

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - HSVO - Verksamhetsplan

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Samverkansstrateg inom hälsa, stöd , vård och omsorg (HSVO) för Håbo kommun och region Uppsala informerar kommunstyrelsen om verksamhetsplanen för 2026.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Uppföljning

Ingen uppföljning krävs.

Beslutsunderlag

- Muntligt

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Tobias Åsell, kommundirektör

Tjänsteskrivelse – Håbo kommuns styrmodell

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslag till Håbo kommuns styrmodell, som ska börja gälla från och med den 1 april 2026, samt överlämna det till kommunfullmäktige för beslut om antagande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 22 november år 2023 § 351 att ge kommunledningsförvaltningen i uppdrag att se över kommunens styrmodell. Uppdraget skulle resultera i ett förslag till reviderad styrmodell och återrapporteras på kommunstyrelsen i juni 2024.

På Kommunstyrelsens sammanträde den 11 juni år 2024 återrapporterades uppdraget med beslut att arbetet med styrmodellen behöver fortsätta. Den 9 september genomfördes en workshop kring utkast till styrmodell. I samband med detta utsågs kommunalråden, Catherine Öhrqvist (M), Agneta Hägglund (S) och Tommy Lövgren (SD) att tillsammans med Helene Zeland Bodin (C), Christer Persson (S) och Andrea Moroni (Båp) fungera som arbetsgrupp för det fortsatta arbetet med förvaltningen. Ärendet återrapporterade ånyo på kommunstyrelsens sammanträde den 23 oktober år 2024. En workshop har genomförts med arbetsgruppen och därefter har arbetet fortlöpt på förvaltningen och ett förslag till utkast har behandlats på kommundirektörens ledningsgrupp. Den 21 oktober år 2025 genomfördes ytterligare en workshop tillsammans med kommunstyrelsen och tjänstepersoner för att stämma av det slutgiltiga förslaget till styrmodell för Håbo kommun.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslag till styrmodell och att överlämna den till kommunfullmäktige för beslut om antagande.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslut om att införa en ny styrmodell bedöms inte medföra några betydande direkta ekonomiska konsekvenser. Eventuella kostnader kopplade till implementering – såsom information, utbildningsinsatser, uppdatering av dokument, mallar och interna system – hanteras inom respektive nämnds och förvaltnings befintliga budgetramar.

Barnperspektivet

Beslutet om en ny styrmodell bedöms indirekt kunna påverka barn och unga genom att modellen stärker kommunens förmåga att styra, följa upp och kvalitetssäkra verksamheter som rör barn. Styrmodellen skapar

förutsättningar för tydligare mål, bättre uppföljning och en mer sammanhållen styrning, vilket långsiktigt kan bidra till en högre kvalitet i de verksamheter som erbjuder service till barn och unga.

Själva beslutet om styrmodellen medför inga direkta konsekvenser för barn, utan påverkan uppstår först när modellen tillämpas i nämndernas och förvaltningarnas verksamhetsplanering och uppföljning.

Näringslivsperspektivet
På sikt kan en tydligare och mer sammanhållen styrning bidra till ökad effektivitet, bättre service och mer transparenta processer gentemot företag och andra externa aktörer. Eventuella konkreta effekter uppstår först när styrmodellen tillämpas i nämndernas och förvaltningarnas arbete och inte genom själva beslutet om modellen.

Uppföljning
Styrmodellen ska följas upp en gång per mandatperiod.

Beslutsunderlag
- Håbo kommuns styrmodell
- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 135732

_____

Beslut skickas till
Samtliga nämnder
Samtliga chefer

Håbo kommuns styrmodell

HÅBO KOMMUN

Styrmodellen ska aktualitetsprövas av ansvarig en gång per mandatperiod
Styrmodellen gäller från:1 april år 2026
Koppling till process: Styrprocess
Verksamhet: Kommunövergripande
Dokumentansvarig: Kommundirektör
Dokumentnummer:

Innehållsförteckning

Så styrs Håbo kommun 4

1.1 Håbo kommuns styrmodell? 4

Styrmodellens byggstenar 5

2.1 Vision Vårt framtida Håbo 5

2.2 Politiskt program för mandatperioden 5

2.3 Kommunens inriktningar 5

2.4 Nämndernas och bolagens uppdrag och mål 5

2.5 Kommunens styrdokument 6

Styrmodellens utgångspunkter 6

3.1 Värdegrund 6

3.2 Tillitsbaserad styrning 6

3.3 Hållbar utveckling 6

3.4 Mål- och effektstyrning 7

3.5 Helhetssyn och koncernnytta 7

3.6 Systematiskt kvalitetsarbete 7

3.7 Tydliga roller 7

Planeringsprocessen 8

Uppföljningsprocessen 9

4.1 Uppföljning av effekter och värdeskapande- nyckeln till framgång 9

4.2 Ekonomisk uppföljning under året 9

Bilaga 1 10

Håbo kommuns politiska styrning 10

Bilaga 2 11

Kvalitetsstyrning i Håbo kommun 11
Kvalitetsstyrning i Håbo kommun 11
Vi skapar värde för dem vi finns till för och skapar god kvalitet 11
Vi bedriver ett aktivt utvecklingsarbete 11
Vi har en god intern kontroll 12

Så styrs Håbo kommun

1.1 Håbo kommuns styrmodell?

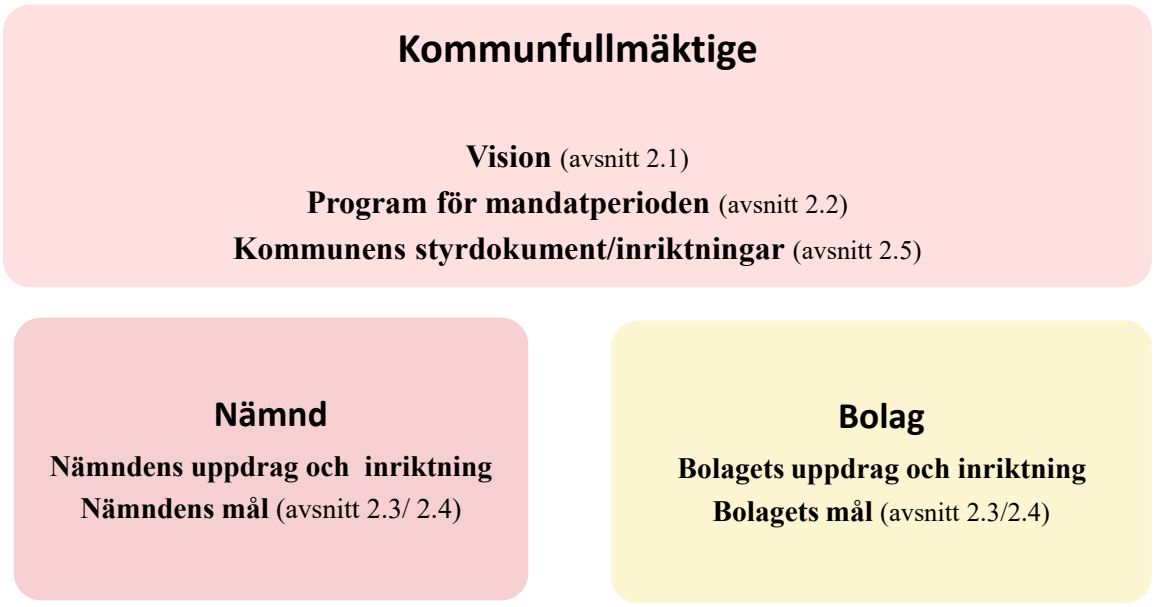
Håbo kommuns styrmodell beskriver hur kommunens verksamheter leds och styrs, det vill säga hur det går till att besluta vad som ska utföras. Styrmodellens syfte är att säkerställa att den politiska viljeinriktningen får genomslag i verksamheterna, att skattepengarna går till prioriterade saker och att visionen och målen uppnås.

Håbos kommun är en politiskt styrd organisation. Kommunens förtroendevalda företräder invånarna och ansvarar för kommunens service och tjänster i syfte att skapa bästa möjliga livskvalitet för de som bor och verkar i Håbo. För att styra Håbo kommuns verksamheter har kommunens förtroendevalda beslutat om en styrmodell.

Arbetet med styrmodellen sker i kommunens styrprocess. Styrprocessen är den process (består av huvudprocesserna- planering och uppföljning) där resurser fördelas och politiska prioriteringar beslutas. Syftet är att förbättra verksamheten och knyta samman beslutade mål med resurstilldelning och efterföljande uppföljning och analys av resultat. Denna politiska styrning kompletteras sedan med en enhetlig verksamhetsstyrning.

Styrmodellen fastställer också de gemensamma utgångspunkterna för kvalitetsstyrningen i Håbo kommun (se bilaga 2).

Nedan redovisas först styrmodellens delar (byggstenar) för att sedan behandla utgångspunkterna i modellen och avslutningsvis beskrivs kort planerings- och uppföljningsprocessen (se avsnitt 4 och 5).

Styrmodellens byggstenar

2.1 Vision Vårt framtida Håbo

Visionen anger en gemensam och långsiktig målbild för Håbo kommun. Visionen ger koncernen en riktning för framtiden och tydliggör för organisationen hur politiken långsiktigt vill utveckla Håbo. Kommunfullmäktige beslutar om kommunens vision.

2.2 Politiskt program för mandatperioden

Programmet för mandatperioden är ett styrdokument som beskriver de styrandes politiska viljeinriktning för mandatperioden (4-årigt). Programmet utgör ett underlag för kommunens styrdokument, kommunens inriktningar samt inriktningen för nämnder och bolag.

2.3 Kommunens inriktningar

För att styra och prioritera fastställer kommunfullmäktige också inriktning för kommunens nämnder och bolag. Kommunens nämnder och bolag ansvarar för att styra verksamheten enligt inriktningen. Inriktningen talar om hur den politiska ledningen vill utveckla verksamheten inom nämnden eller bolaget under mandatperioden. Den utgår från visionen, programmet för mandatperioden, nämndens eller bolagets uppdrag samt gällande styrdokument. Syftet med inriktningen är precis som för mål att kommunicera politiska prioriteringar. Inriktningen bör vara kortfattad (några meningar) och fokusera på ett begränsat antal frågor. Vi målsätter inte inriktningen men vi följer utvecklingen, till exempel med olika nyckeltal och indikatorer. Inriktningen är tänkt att gälla för hela mandatperioden, men den ses över varje år och kan vid behov justeras.

2.4 Nämndernas och bolagens uppdrag och mål

Alla nämnder och bolag har ett uppdrag som beskriver syftet med verksamheten. Nämndernas uppdrag redovisas i reglemente och bolagens uppdrag redovisas i ägardirektiv. Förvaltning och bolag informerar nämnd och bolagsstyrelse om verksamhetens resultat och hur det går i verksamheten utifrån uppdraget. Nämndernas och bolagens uppdrag följs upp med indikatorer och nyckeltal.

Tydliga mål för nämnder och bolag
Mål kan vara kortsiktiga (1 år) eller på lite längre sikt (2 till 4 år). Ett mål innebär alltid något som vi kan uppnå, enligt en fastställd nivå. För att mål ska vara beteendedrivande och inspirerande måste verksamheten kunna påverka måluppfyllelsen. Vi kan inte styra mot alla önskvärda förbättringar på en gång och för att få en tydlig styrning bör en nämnd eller ett bolag ha som mest fyra mål. Politiska mål är tidsatta genom att vi i målet anger vilket år målet ska vara uppnått (gäller även ettåriga mål). Bra mål uttrycker resultat eller effekter, inte aktiviteter eller prestationer. Att uppfylla ett politiskt mål ska i första hand skapa värde för de som kommunens service och tjänster riktar sig till.

Nämndernas och bolagens mål utgår därför från deras uppdrag, det vill säga syftet med verksamheten. De fokuserar i första hand på problem, utmaningar och förbättringar som den egna verksamheten kan påverka och arbeta med. Politiska mål ska vara tydliga och inte vara öppna för tolkning. Med tydliga mål blir det klarare för verksamheten vad den ska uppnå och vad som är prioriterat. För att kunna avgöra om ett mål är uppnått eller inte ska det vara mätbart.

2.5 Kommunens styrdokument

Kommunens styrdokument förtydligar politiska viljeinriktningar, ambitioner eller förhållningssätt. En del styrdokument är lagstadgade men kommunen väljer också att ta fram egna styrdokument inom olika områden. Styrdokumenten visar vad vi behöver göra eller fokusera på för att anta de utmaningar som kommunen står inför, få den önskade utvecklingen och för att uppnå visionen i Håbo kommun. Ansvar och uppföljning av styrdokument framgår av varje styrdokument. Styrdokument kan vara av typerna:

- **Aktiverande:** Styrdokument som syftar till förändring och utveckling (aktiverande), till exempel program eller planer.
- **Normerande:** Styrdokument som reglerar befintlig verksamhet och vårt förhållningssätt till en given situation (normerande) till exempel policy och riktlinje.

Styrmodellens utgångspunkter

Kommunens övergripande styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi tar sin utgångspunkt från nedan beskrivna principer.

3.1 Värdegrund

Kommunens värdegrund anger riktningen för de gemensamma förhållningssätt som ska genomsyra alla våra förtroendevaldas och medarbetares agerande i sina uppdrag inom kommunen.

3.2 Tillitsbaserad styrning

Kommunens styrning bygger på ett förtroendefullt samspel mellan politiker och verksamhet samt öppnar för dialog- dels inom organisationen, dels med de som verksamheten riktar sig till. Ledarskapet i kommunens verksamheter genomsyras därför av ett tillitsbaserat förhållningssätt. Att styra med tillit innebär att på bästa sätt ta tillvara medarbetares och invånares förmågor och engagemang för att skapa bättre kvalitet i kommunens service och tjänster. Det innebär också att ha fokus på verksamhetens syfte och invånarens, företagets eller besökarens behov.

3.3 Hållbar utveckling

Kommunen ska eftersträva en hållbar utveckling, som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina. Det innebär att kommunen tar hänsyn till ekonomiska, ekologiska och sociala hållbarhetsaspekter i det dagliga arbetet. Genom att integrera de globala målen (Agenda 2030) med kommunens mål vägleder vi arbetet och bidrar aktivt till omställningen till ett mer hållbart samhälle.

3.4 Mål- och effektstyrning

Kommunens förtroendevalda styr utifrån mål och effektuppföljning, som kommunens verksamheter har att uppfylla inom tilldelade budgetramar. Det är därför viktigt att det finns ett tydligt samband mellan den verksamhet som bedrivs, de resurser som används och resultaten som ska uppnås. Kvalitetsstyrningen kompletterar och stärker effektstyrningen.

3.5 Helhetssyn och koncernnytta

Helhetsperspektivet med kommunkoncernens bästa står i fokus för styrning. Beslut och aktiviteter i enskilda verksamheter ska skapa bästa möjliga värde för helheten.

Det innebär att det är viktigt att ha en förståelse för både sin egen del och övriga delar av organisationen. Genom att samverka, planera, genomföra och följa upp med ett helhetsperspektiv minskar vi risken för suboptimering.

3.6 Systematiskt kvalitetsarbete

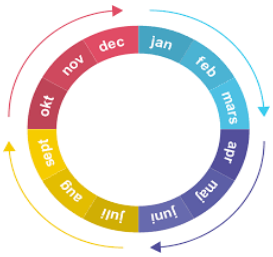
Ett systematiskt kvalitetsarbete är en viktig del av styrningen. Alla nämnder och bolag ska systematiskt förbättra sin verksamhet. Se vidare i bilaga 2. Omfattningen och utformningen av det systematiska kvalitetsarbetet kan se olika ut inom olika delar av organisationen utifrån gällande speciallagstiftning. Gemensamt för alla verksamheter är dock kravet på intern kontroll.

3.7 Tydliga roller

En bra styrning förutsätter en tydlig rollfördelning. Politiker och tjänstepersoner har olika roller. Politikernas roll är att styra genom att sätta mål, göra prioriteringar, fördela resurser och följa upp resultat. Tjänstepersonernas roll är att förse politikerna med relevant underlag för deras ställningstaganden samt att leda och genomföra verksamheten (verksamhetsstyrning) utifrån den fastställda visionen, inriktningarna, styrdokumenten, målen, sina tilldelade uppdrag och tillgängliga resurser. Kommunstyrelsen och kommundirektören har ett övergripande och samordnande ansvar för styrmodellen.

Planeringsprocessen

Styrprocessen omfattar två huvudprocesser; en planeringsprocess och en uppföljningsprocess. Huvudprocesserna består av delprocesser som var för sig innehåller beredningar och beslut.

Planering behövs både på lång och kort sikt. På lång sikt handlar det om att ange en strategi och inriktning för kommunen. På kortare sikt är planeringen mer detaljerad och verksamhetsnära. En detaljerad planeringsprocess med riktlinjer, direktiv och ramar beslutas årligen där bland annat den årliga budgetprocessen ingår. Den politiska styrningen genom budget och direktiv omsätts sedan genom verksamhetsstyrningen till faktisk prioriterad verksamhet. Planerings- och uppföljningsprocessens kalendarium beslutas årligen senast i samband med beslut om budget och verksamhetsplan för kommande år.

Planering på lång sikt (längre än en mandatperiod)
Den politiska styrningen på lång sikt visar på Håbo kommuns långsiktiga inriktning. Nivån är här ganska abstrakt och visar vart vi vill och vart vi ska vara år 2030. Den långsiktiga planeringen innehåller till exempel:

- ***Visionen vårt framtida Håbo.***
- ***Översiktsplanen***

Planering för mandatperioden
För varje mandatperiod görs en planering där den politiska ledningens viljeriktning framgår. Planeringen beslutas året efter att det varit val och presenteras i ett ***Politiskt program*** för mandatperioden och beslutas av kommunfullmäktige. Programmet gäller för en period om fyra år.

Planering för ett enskilt år
Resurssättning och prioritering av resurserna. Den kortsiktiga planeringen innehåller till exempel:

- ***Budget***- för ekonomin ska det anges finansiella mål. Budgeten ska också innehålla en ekonomisk plan för kommande treårsperiod. Budgeten med de politiska prioriteringarna för nästkommande år och de två efterföljande åren fastställs i en Årsplan med budget som beslutas av kommunfullmäktige respektive år. Fullmäktige kan även ge ***direkta uppdrag*** till en eller flera nämnder och vid behov resurs sätta dessa uppdrag.

- ***Verksamhetsplan***- efter fullmäktiges beslut om budget reviderar nämnderna sina verksamhetsplaner med detaljerad budget för nästkommande år. I verksamhetsplanen presenteras nämndens uppdrag, mål och resursfördelningen. När nämnden fastställt sin verksamhetsplan, arbetar verksamheterna vidare med att upprätta ***aktivitetsplaner***, som beskriver de aktiviteter som planerats och som ska bidra till att målen uppfylls samt tillhörande indikatorer.

Uppföljningsprocessen

4.1 Uppföljning av effekter och värdeskapande- nyckeln till framgång

För att veta om det som planerats har blivit genomfört, följs verksamheten upp kontinuerligt över året. Uppföljningen av våra mål och verksamheter är även en viktig del i den kommande planeringen. Det centrala är effekterna (ekonomiska och kvalitativa) som arbetet givit för kommunens invånare. Detta innebär att sökandet efter effekter genomsyrar allt arbete som utförs varje dag i Håbo kommun.

En detaljerad uppföljningsprocess med direktiv, förhållningsregler etcetera beslutas årligen i samband med att planeringsprocessen fastställs. Den politiska styrningen/planeringen följs sedan upp i de former och i de dokument som fastställts.

4.2 Ekonomisk uppföljning under året

Delårsrapporter –är en rapport med uppföljning av mål, verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång. Delårsrapporten är en förenklad rapport jämfört med årsredovisning. Delårsrapporten innehåller även en finansiell analys. I delårsrapporten görs uppföljning per nämnd, bolag och koncernövergripande.

Ekonomisk uppföljning av ett helt år
Årsredovisning – Ett enskilt år följs upp i kommunens årsredovisning. Årsredovisningen innehåller även sammanställda räkenskaper för den kommunala koncernen. I årsredovisningen beskrivs utfallet av den samlade kommunala verksamheten. Årsredovisningen ska också ge förtroendevalda en uppföljning och analys av måluppfyllelsen. I årsredovisningen görs uppföljning per nämnd, bolag och koncernövergripande.

Kvalitetsrapport
Uppföljning av kvalitet/grunduppdrag etcetera på nämndsnivå bör särskiljas från den rent ekonomiska redovisningen och kopplas till det systematiska kvalitetsarbetet /förbättringsarbetet. På detta sätt kan till exempel bättre fokus riktas mot förbättringspotentialen i verksamheterna. Nämnderna ska minst en gång årligen fastställa en kvalitetsrapport/nämndsrapport som redovisar hur verksamhetsplanens ambitioner uppnås och hur grunduppdraget efterlevs. Kvalitetsrapporten ska fastställas i enlighet med beslutat årshjul och styrdokument.

Bilaga 1

Håbo kommuns politiska styrning

Här beskrivs kommunkoncernen Håbo och översiktligt vilka funktioner kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, nämnder, förvaltningar och bolag har. Politisk styrning handlar om att styra organisationen så att den politiska viljan får genomslag. Styrmodellen ska säkerställa det.

Kommunkoncernen
Kommunkoncernen omfattar hela kommunens ansvarsområden. I kommunkoncernen ingår kommunfullmäktige, nämnderna, förvaltningarna och kommunens bolag.

Kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige är det högsta beslutande organ i kommunen. Det innebär att det är kommunfullmäktige som beslutar i principiella frågor och i frågor som är av stor betydelse för Håbo kommun. Kommunfullmäktige beslutar även om vilka nämnder som ska finnas och vilka ansvarsområden nämnderna har.

Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsen leder och samordnar allt arbete inom kommunen. Övriga nämnder samt bolagen fattar sina beslut självständigt, men kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över deras verksamhet. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att bevaka frågor som kan påverka kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Nämnder
Nämnderna leder kommunens förvaltningar och ansvarar för den löpande verksamheten inom kommunen.

Förvaltningar
Som resurs till nämnderna finns förvaltningarna som sköter själva genomförandet av kommunens verksamheter. En förvaltning kan rapportera till flera nämnder och en nämnd kan ha verksamhet i flera förvaltningar.

Bolag och bolagsstyrelser
Kommunfullmäktige beslutar om kommunal verksamhet ska drivas i bolagsform. Bolagsformen är lämplig när det handlar om affärsverksamhet. Kommunfullmäktige beslutar även om vilka ändamål och befogenheter som gäller för bolagets verksamhet. Dessa beskrivs i bolagsordning och i ägardirektiv.

Nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges prioriteringar
Kommunens nämnder och bolag ansvarar för att driva en effektiv verksamhet inom sitt uppdrag utifrån lagstiftning, inriktningar och mål, bolagsordningar, ägardirektiv, reglementen, styrdokument och

ekonomiska förutsättningar. Nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål och skapar livskvalitet för invånarna, oavsett om verksamheten drivs i egen regi eller extern regi.

Bilaga 2

Kvalitetsstyrning i Håbo kommun

Kvalitetsarbete är att kontinuerligt arbeta med förbättringar av verksamheter och användningen av resurser på bästa sätt. Det är ett arbete som sker i årliga processer men även i det dagliga arbetet med ständiga förbättringar.

Kvalitetsstyrning i Håbo kommun

Alla nämnder, bolag och verksamheter i Håbos kommun ska ha ett systematiskt kvalitetsarbete. I ansvaret ingår att kvalitetssäkra verksamheten och ständigt utveckla och förbättra den service och de tjänster som levereras. Ett sådant förhållningssätt ska genomsyra arbetet på alla nivåer i organisationen.

Hur systemet för det systematiska kvalitetsarbetet är uppbyggt kan se olika ut inom olika verksamheter i Håbo kommun. Nedan beskrivs dock de gemensamma utgångspunkter som alla nämnder och bolag ska uppfylla. Det yttersta ansvaret för kvalitetsarbetet ligger på beslutad organisatorisk nivå. De ansvariga ska hålla sig uppdaterad om de anvisningar som gäller och följa dem.

Vi skapar värde för dem vi finns till för och skapar god kvalitet

Grundläggande för alla våra verksamheter ska vara att vi skapar värde, effekt och kvalitet för dem vi är till för. Detta förutsätter att vi utgår från det som mottagarna efterfrågar och värdesätter och att vi ständigt utvecklar våra arbetssätt. För hela kommunkoncernen gäller är att verksamheten uppfyller sina mål och lever upp till de krav som gäller, att verksamheten är anpassad till befintliga resurser samt att den skapar största möjliga värde för sina mottagare.

Vad skapar värde för den egna verksamhetens mottagare och intressenter och vilka processer och arbetssätt behövs för att detta ska uppnås?

Vi bedriver ett aktivt utvecklingsarbete

För att kunna möta framtidens utmaningar på ett framgångsrikt sätt krävs att alla verksamheter bedriver ett aktivt utvecklingsarbete. I det arbetet ingår att:

Ha koll på verksamheten
Varje verksamhet ska följas upp systematiskt och resultaten ska analyseras för att ge underlag för att utveckla processer, service och tjänster. Uppföljning ska göras så ofta som krävs för att kunna säkra

verksamhetens kvalitet. Innehållet behöver spegla det interna arbetet men också mottagarnas upplevelse och synpunkter samt eventuella avvikelser. För att få perspektiv på den egna verksamheten ska kvalitetsjämförelser, erfarenhetsutbyten och lärande mellan verksamheter, både inom organisationen och med omvärlden, vara en självklar del.

Utveckla värdeskapande processer och arbetssätt
I kvalitetsarbetet ingår att definiera och aktivt utveckla värdeskapande processer och arbetssätt. Detta arbete ska utgå från verksamhetens grunduppdrag och det som verksamhetens mottagare värdesätter och efterfrågar.

Förbättra och förnya
Kvalitetsarbetet ska ske återkommande och systematiskt. Varje verksamhet ska ständigt arbeta med att förenkla, förnya och förbättra sig i sitt uppdrag. Det kan både handla om att utveckla det som redan görs, och att tänka helt nytt och innovativt.

Vi har en god intern kontroll

Arbetet med intern kontroll är lagstadgat och utgör en viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet. En god intern kontroll förutsätter att det finns ett systematiskt arbete med väl fungerande processer och arbetssätt och medvetenhet om möjliga risker.

Den interna kontrollen underlättar arbetet att driva verksamheten mot uppsatta mål och att tillgodose behoven hos verksamhetens mottagare på ett säkert och effektivt sätt. Enligt bestämmelserna i kommunallagen är varje nämnd skyldig att inom sitt område se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

Det övergripande ansvaret för att det finns en tillräcklig intern kontroll i kommunen vilar på kommunstyrelsen, som med utgångspunkt från nämndernas rapporter ska utvärdera kommunens samlade arbete med intern kontroll och vid behov ta initiativ till förbättringar. Arbetet med intern kontroll är riskbaserat och ska bygga på en riskanalys. Nämnderna ska inför varje nytt verksamhetsår upprätta en plan för den interna kontrollen och beskriva vilka kontrollaktiviteter som ska genomföras.

Kommunstyrelsen
Ekonomiavdelningen
Carin Homann, Controller
carin.homann@habo.se

Kommunstyrelsen

Verksamhetsberättelse 2025 kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner verksamhetsberättelse 2025 för kommunstyrelsens verksamheter
2. Kommunstyrelsen noterar informationen om slutredovisning av investeringsprojekt 1104 Ny simhall

Sammanfattning

Samtliga nämnder och styrelser ska lämna verksamhetsberättelse för det gångna året om verksamheten och dess finansiering. Verksamhetsberättelse har upprättats för kommunstyrelsen inklusive övergripande verksamheter och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Kommunstyrelsen har för år 2025 fyra nämndmål. Ett av dessa bedöms som uppfyllt och tre bedöms som delvis uppfyllda.

För kommunstyrelsens totala verksamhet är utfallet 281,6 miljoner kronor för den skattefinansierade verksamheten, vilket är 7,4 miljoner kronor lägre än budgeterat. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen redovisar ett utfall enligt budgetram och överskottet uppstår inom kommunledningsförvaltningen och övergripande verksamheter.

De taxefinansierade verksamheterna avfall och VA prognostiserar överskott för året om 0,5 respektive 10,4 miljoner kronor. Överskottet inom VA minskar det underskott som finns inom VA-fonden.

Investeringsprojektet 1104 Ny simhall har avslutats och en slutredovisning har upprättats. Stora investeringsprojekt ska slutrapporteras till ansvarig nämnd enligt riktlinjer för investeringar.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Årets ekonomiska utfall för verksamheten är inom budgetramen.

Barnperspektivet

Kommunstyrelsens mål och trygghet och välbefinnande berör barn och utfallet redovisas i rapporten.

Näringslivsperspektivet

Kommunstyrelsens mål om gott företagsklimat berör näringslivet och utfallet redovisas i rapporten.

Uppföljning

Ej aktuellt.

Beslutsunderlag

Verksamhetsberättelse 2025 Kommunstyrelsens verksamheter
Slutredovisning 1104 Ny simhall

Beslutet ska skickas till

Kommundirektör
Förvaltningschef teknik- och samhällsbyggnad
Revisionen

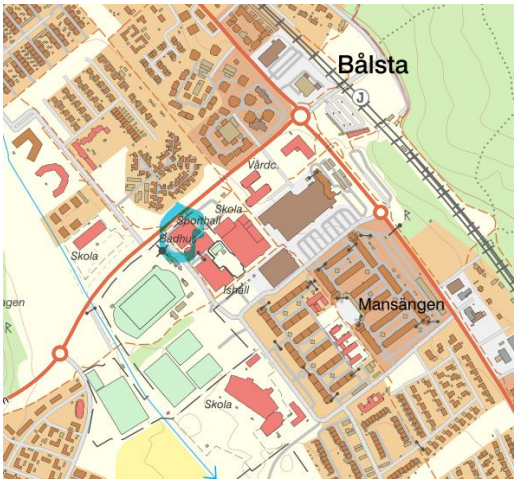
Slutrapport investeringsprojekt

Projektnamn: **Nya Simhallen**

Projektnummer: **1104**

Avdelning/enhet: **Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen/projektkontoret**

Datum: **augusti 2025**

Sammanfattning av investeringsprojektet

Projektet Nya Simhallen initierades av tidigare Kultur- och Fritidsnämnden år 2020.

Nya simhallen är till större delen uppförd som en ny byggnad förutom rehabiliterings- och relaxavdelningen som är renoverad och ihop byggd med den nya delen. Budgeten för Nya Simhallen togs i juni 2021. En upphandling gjordes med entreprenadform partnering och kontrakt skrevs med Cobab AB för fas 1 i april 2021 och för fas 2 i april 2022. En del av byggnaden består av gym och hyrs ut till Medley. Övrig verksamhet drivs av Håbo kommun.

Simhallens bassänger består idag bland annat av en barnbassäng, höj och sänkbarbassäng, bubbelpool, rehabiliteringsbassäng och en simbassäng. Byggnaden har även en entré med kök, omklädningsrum och personalutrymmen. På taket finns det solceller.

Byggnaden var färdigbyggd och slutbesiktades år 2024. Tidplanen som togs fram i början av projektet kunde projektet hålla.

Verksamheten är idag aktivt besökt med flera besökare än prognostiserat. En uppskattad träffpunkt för träning och lek.

Första budgetbeslutet för projektet var 191 000 tkr men efter nya politiska beslut slutade budgeten på 243 600 tkr. Slutredovisningen hamnade på plus 240 716 tkr. Det är en differens på 2 884 tkr. 49 716 tkr behövde skjutas till från ursprungsbeslutet för att färdigställa nya Simhallen.

Beskrivning av politiska beslut som tagits i investeringsprojektet

Dnr	Namn
2020/00087	1. Kommunfullmäktige beslutar om alternativ 3, att bygga en helt ny anläggning bredvid befintlig simhall där befintlig rehab- och relaxavdelning behålls och byggs samman med den nya simhallen. 2. Kommunfullmäktige beslutar att den nya anläggningen ska byggas och drivas i kommunal regi. 3. Kommunfullmäktige beslutar om en total investeringsbudget om 191 miljoner kronor enligt alt. 3 för simhallen och att medlen tillförs fastighetsav-delningens investeringsbudget uppdelat på åren 2020 10,0 mkr, år 2021 70,0 mkr, år 2022 70,0 mkr och för år 2023 41,0 mkr. 4. Kommunfullmäktige noterar att den befintliga simhallens bokförda värde motsvarande 4 464 tkr 2023 utrangeras på grund av rivningen av simhallen och att hänsyn tas till budgetprocessen 2023. 5. Kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen har rätt att under perioden 2020-2023 uppta nya lån, det vill säga öka kommunens skulder, med 191 miljoner kronor för att finansiera utgiften för simhallen. 6. Kommunfullmäktige beslutar att byggnationen inte ska påbörjas innan pågående parkeringsutredning är slutförd.
2021/00169	1. Kultur- och fritidsnämndens föreslår Kommunfullmäktige att utöka investeringsbudget för projektet 1385 ny simhall med 13,5 miljoner kronor från totalt beslutade 191 miljoner kronor till 204,5 miljoner kronor. 2. Kultur- och fritidsnämndens föreslår Kommunfullmäktige att fördela ytterligare 13,5 miljoner utöver redan beslutad 191 miljoner kronor. Medlen fördelas enligt följande: år 2022 med 75 miljoner kronor, år 2023 med 95 miljoner kronor och år 2024 med 25,7 miljoner kronor. Nedlagt tom år 2021 är 8,8 miljoner kronor. Ej förbrukad investeringsbudget för år 2022 och 2023 förs över till påföljande år i samband med bokslut.
2021/00169	1. Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att utöka investeringsbudget för projektet 1385 (1104) ny simhall med 29,1 miljoner kronor från totalt beslutade 204,5 miljoner kronor till 233,6 miljoner kronor. 2. Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att fördela ytterligare 29,1 miljoner utöver redan beslutad 204,5 miljoner kronor. Medlen fördelas enligt följande: år 2023 utökas budgeten med 23,5 miljoner kronor till 137 miljoner kronor, inklusive överföring från 2022, och år 2024 utökas budgeten med 5,6 miljoner kronor till 31,3 miljoner kronor. Nedlagt tom år 2022 är 65,3 miljoner kronor. Ej förbrukad investeringsbudget för år 2023 förs över till påföljande år i samband med bokslut. 3. Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att flytta fram projektet Gröna dalen idrottshall till 2025 för att säkerställa kostnadstäckning för simhallen. Total beslutad budget för Gröna dalen idrottshall är 147 miljoner kronor. Beslutad årlig budget för 2023 är 5 miljoner kronor. Planerad budget för 2024 är 5 miljoner kronor.
2023/00323	1. Kommunfullmäktige utökar den totala investeringsbudgeten för projekt 1104 Ny simhall med 29,1 miljoner kronor, från beslutade 204,5 miljoner kronor till 233,6 miljoner kronor. 2. Kommunfullmäktige beslutar att 23,5 miljoner kronor av tilläggsbudgeten avser år 2023 och 5,6 miljoner kronor avser år 2024. 3. Kommunfullmäktige beslutar att finansiering av den ökade investeringsbudgeten för år 2023 sker inom beslutad nyupplåning för år 2023.
2023/00357	1. Kommunstyrelsen beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att utföra en granskning av COBABs underlag genom extern granskare.
2023/00635	1. Kommunstyrelsen noterar informationen. 2. Kommunstyrelsen uppdrar till förvaltningen att följa upp prisutvecklingen i projektet simhallen genom att återrapportera till kommunstyrelsen på varje sammanträde till dess simhallen tas i bruk.
2024/00114	1.Kommunfullmäktige utökar investeringsbudget för projektet 1385 (1104) ny simhall med 10 miljoner kronor från totalt beslutade 233,6 miljoner kronor till 243,6 miljoner kronor.
2024/00376	1. Kommunfullmäktige upphäver beslutet om att anläggningen ska bedrivas i kommunal regi, dnr 2020/00087 §40, i den del som gäller friskvårdslokalen. 2.Kommunfullmäktige ger Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att hyra ut friskvårdlokalen i nya simhallen och upprätta ett serviceavtal med extern entreprenör.

Framgångsfaktorer i investeringsprojektet

Cobab har stor erfarenhet av att bygga simhallar och hade en erfaren personal att leda detta projekt. Projekteringen var genomarbetad bland annat med styr och regler som kommunicerade med kommunens övriga system.

Organisatoriskt upplägg
Projektet startades upp med personerna nedan och togs sedan över av projektkontoret i slutet av projektet för färdigställande.

Ombud:	Karin Gustafsson
Beställare:	Rickard Johansson
Projektledare:	Markus Stigberg, Bylero (extern)

Entreprenadform
Entreprenadformen är totalentreprenad med samarbetsform partnering.

Beskriv den ekonomiska uppföljningen

1104 Nya simhallen	
	Mkr
Beslutad budget	191,0
Tilläggsbudget	52,0
Total budget	**243,0**
Entreprenadkostnad	237,9
Externa konsulter	0,6
Interna kostnader	1,3
Besiktning	0,6
Myndighetskostnad	0,2
Summa utgifter	**240,6**

Första budgetbeslutet för projektet var 191 000 tkr men efter nya politiska beslut slutade budgeten på 243 600 tkr. Det är en höjning med 52 600 tkr från det första politiska beslutet. Samtliga nya beslut går att följa i sammanställningen för politiska beslut. Slutredovisningen hamnade på 240 716 tkr. Det är en differens på 2 884 tkr. Totalt sett så behövde Håbo kommun skjuta till 49 716 tkr mer i projektet än den beslutade ursprungbudgeten på 191 000 tkr för färdigställande av Nya Simhallen. Ca 99 % av kostnaden i projektet härrör direkt till entreprenaden där övriga kostnader är interna, konsulter, besiktning och myndighet.

Hela projektet byggdes under en kritisk tid i Sverige och i världen vilket hade en omfattande påverkan på materialkostnaderna och slutkostnaden blev betydligt högre än beräknat.

Genom att gamla rehabiliteringsdelen skulle vara kvar behövde den byggas ihop med den nya byggnaden. Dock hittades omfattande fuktskador i gamla delen vilket var kostnadsdrivande.

Mark
Projektet har genomförts på centralt belägen kommunalägd mark.

Erfarenheter från projektet
När projektet startade kunde ingen förutse vad som skulle ske i världen. Dock är det viktigt att i starten av stora projekt som detta, ska de upphandlingar göras i entreprenaden som är av större karaktär och låsa dessa till fast pris där så är möjligt. De år då simhallen byggdes var det något alldeles extra i världen vilket troligtvis gjort att fast pris inte hjälp hela vägen fram med underentreprenörer som kunnat hamna i konkurs. Det är också viktigt att se över

partneringmodellen då detta projekt i stort endast fungerade som en entreprenad på löpande räkning och Håbo kommun hade inget att sätta emot när kostnadshöjningarna blev aktuella.

Övrig information
Simhallsetableringen är riven men platsen är förbered för en eventuell evakueringsyta om något oförutsett händer.

HÅBO KOMMUN

2026-03-06

2026/00153

Verksamhetsberättelse 2025

Kommunstyrelsen

Innehåll

1 Kommunstyrelsen 3
1.1 Sammanfattning 3
1.2 Uppdrag och ansvarsområde 4
1.3 Väsentliga händelser 4
1.4 Nämndens mål 8
1.5 Intern kontroll 12
1.6 Resultaträkning och ekonomisk analys nämnder 14
1.7 Driftredovisning 15
1.8 Investeringsredovisning 19
1.9 Kommentarer till investeringsredovisning 19
1.10 Personal 20
1.11 Valfrihet och konkurrens 22
1.12 Avtalssamverkan 22
1.13 Förväntad utveckling 23
2 Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen 24
2.1 Sammanfattning 24
2.2 Uppdrag och ansvarsområde 24
2.3 Väsentliga händelser 24
2.4 Resultaträkning och ekonomisk analys nämnder 28
2.5 Driftredovisning 30
2.6 Volym- och resursmått 34
2.7 Investeringsredovisning 36
2.8 Kommentarer till investeringsredovisning 37
2.9 Investeringsredovisning taxefinansierat 42
2.10 Kommentarer till investeringsredovisning taxefinansierad verksamhet 42
2.11 Exploaterings och fastighetsförsäljningsredovisning 44
2.12 Personal 48
2.13 Valfrihet och konkurrens 48
2.14 Avtalssamverkan 49
2.15 Förväntad utveckling 49

1 Kommunstyrelsen

1.1 Sammanfattning

Verksamhet

Året präglas av ledningsförändringar, med tillförordnade kommundirektörer och rekrytering av ny kommundirektör med tillträde 2026. En cyberattack mot ett personalsystem ledde till omfattande arbete med informationssäkerhet. Flera utvecklingsinsatser genomfördes inom ekonomi, säkerhet, digitalisering och krisberedskap, inklusive stärkt uppföljningsprocess, ny krisledningsplats och ökade IT-säkerhetsåtgärder. Organisationen förberedde flera rekryteringar, systembyten och omorganisationer inför 2026, samtidigt som arbete med näringsliv, kultur, föreningsliv, minoritetsfrågor och delaktighet fortsatte att utvecklas. Arbete med friska arbetsplatser startas upp och implementeras.

Måluppfyllelse

Kommunstyrelsen beslutade (dnr 2024/01687) när budget- och verksamhetsplan antogs, om fyra nämndmål för kommunen. Ett av dessa bedöms som uppfyllt och tre bedöms som delvis uppfyllda.

Ekonomi

För kommunstyrelsens totala verksamhet är utfallet 281,6 miljoner kronor för den skattefinansierade verksamheten, vilket är 7,4 miljoner kronor lägre än budgeterat. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen redovisar ett utfall enligt budgetram och överskottet uppstår inom kommunledningsförvaltningen och övergripande verksamheter.

Kommunfullmäktige har beslutat (dnr 2025/00729) att kostnader för media, såsom el och värme, ska interndebiteras berörd nämnd, vilket har påverkat teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen positivt med 15,1 miljoner kronor och övriga nämnder negativt.

De taxefinansierade verksamheterna avfall och VA prognostiserar överskott för året om 0,5 respektive 10,4 miljoner kronor. Överskottet inom VA kommer att minska den skuld som idag finns inom VA-fonden.

Kommunstyrelsens övergripande verksamhet och kommunledningsförvaltningen

Kommunstyrelsens övergripande verksamhet och kommunledningsförvaltningen lämnar ett totalt överskott för året med 7,4 miljoner kr. Överskottet beror till största delen på att införandet av nya lönesystemet har tagit längre tid och genomförs senare än beräknat, 2,9 miljoner kronor. Överskott uppstår med 2,9 miljoner kronor med anledning av vakanser inom flera verksamheter som upphandling, säkerhet, kvalitetssamordning, kommunikation och näringsliv, där restriktionerna har gjort att varje rekrytering prövats. Överskott uppstår även från en engångsintäkt avseende investeringsbidrag från myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) där 1,0 miljon kronor avser avskrivna investeringar och den delen av bidraget intäktsförs. Den gemensamma överförmyndarnämnden fördelar ut överskott med 0,7 miljoner kronor utifrån ansamlat överskott från år 2020-2025.

Jämfört med prognosen om 5,0 miljoner kronor i överskott som lämnades i delårsrapport augusti är utfallet en förbättring med 2,4 miljoner kronor. Förändringen är främst statsbidraget från MSB, överskottet från överförmyndare, lägre utnyttjande av friskvårdsbidraget än beräknat överskott från personal men även den ökade kostnaden för lokaler.

Kommunstyrelsen beslutade om restriktioner kring anställningar och inköp i september 2023 vilket medfört att kostnaderna hållits nere.

1.2 Uppdrag och ansvarsområde

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har uppsiktsplikt över samtliga nämnder. Kommunstyrelsen har även uppsiktsplikt över hur kommunens egna bolag och kommunalförbund bedriver sin verksamhet.

Kommunstyrelsens verksamhet organiseras i två förvaltningar, kommunledningsförvaltningen samt teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen. I rapporten görs en gemensam bedömning av uppfyllelsen av kommunstyrelsens mål samt en gemensam avstämning mot den totala budgetramen. I övrigt redovisas förvaltningarna i olika avsnitt.

Kommunledningsförvaltningen

Kommunledningsförvaltningen arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen för kommunens invånare, företagare, föreningsliv, besökare och kommunens egen verksamhet.

Förvaltningen ansvarar för att styra, leda, driva och samordna planering och uppföljning av kommunens ekonomi och förvaltningens verksamheter. samt bidra till att kommunstyrelsens uppsiktsplikt kan fullföljas

I uppdraget ingår att samordna, stödja och följa upp kommunstyrelsens verksamheter, kommunens bolag samt kommunens olika nämnder via centrala funktioner inom förvaltningen. I de centrala funktionerna ingår kansli, säkerhet och beredskap, kommunikation och tillväxt, upphandling, ekonomi, löneadministration, personal- och arbetsgivarfrågor, Digitalisering och IT, Kontaktcenter och Internservice.

1.3 Väsentliga händelser

Anställningen för kommundirektör avslutades i mars. Under resterande del av året har ansvaret hanterats av två olika tillförordnade kommundirektörer. Detta har inneburit en viss påverkan på verksamheten, framför allt i form av minskad kontinuitet i ledningen, vilket i sin tur har påverkat arbetet med uppföljning, styrning. Under hösten anställdes en ny kommundirektör som tillträder sin tjänst i början av år 2026, vilket skapar förutsättningar för ökad stabilitet och tydligare ledning framöver.

Kommunens upphandlade system för rehabilitering, personalanteckningar samt hantering av arbetsskador och tillbud, Miljödata, drabbades under året av en cyberattack. Händelsen medförde ett omfattande arbete, både avseende hanteringen av den inträffade incidenten gentemot nuvarande och tidigare medarbetare och i arbetet med att se över, uppdatera och stärka interna rutiner, bland annat gällande dataöverföring och informationssäkerhet.

Under året har beslut fattats om att införa en ny kommungemensam ekonomiuppföljningsprocess från år 2026, vilken innebär att både periodutfall och helårsprognos ska redovisas vid varje uppföljningstillfälle. Från och med 2026 kommer budgeten även att periodiseras månadsvis, vilket förbättrar jämförbarheten mellan budget och utfall samt stärker prognosarbetet. Kapitalkostnadsbudgeten för periodiskt underhåll regleras löpande för att budgeten ska motsvara faktiska kostnader, vilket eliminerar budgetavvikelser inom området.

Upphandlingsenheten har under året förstärkts genom beslut om att rekrytera en fordonsamordnare med kategoristyrningsansvar i syfte att stärka den strategiska styrningen inom fordonsområdet. En avtalscontroller har rekryterats för särskilt fokus på strategisk avtalsuppföljning, avtalsklassificering, avtalsstrategier samt stärka kunskap och arbetssätt inom avtalsförvaltning.

Inom krisledning, säkerhet och beredskap har enheten haft reducerad bemanning till följd av

uppsägningar, samtidigt som rekrytering av säkerhetschef med ansvar för informationssäkerhet samt dataskyddsombud har genomförts med tillträde under 2026. Samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF) har implementerats och bidragit till ett stärkt förebyggande arbete med barn och unga i riskzon. Beredskapsveckan har genomförts och övningsverksamheten har vidareutvecklats, inklusive etablerad samverkan med näringsliv och civilsamhälle. Ett projekt för ny ledningsplats för krisledning har färdigställts, besiktigats och godkänts, vilket väsentligt stärker kommunens förmåga att hantera samhällsstörningar.

En Näringslivsstrategi har antagits i syfte att skapa hållbar tillväxt och ett företagsklimat i toppklass. Tillväxt- och kommunikationschef avslutade sin anställning under våren, och för att intensifiera arbetet med att utveckla kommunen som en företagsvänlig aktör har medel avsatts för en kommunikation- och tillväxtchef samt en näringslivsutvecklare, med påbörjade rekryteringsprocesser och tillträde under 2026.

Kommunikationsverksamheten har fortsatt att utveckla kommunens webbplats, habo.se, samt intranätet för att förbättra kommunikationen med invånare, företagare, besökare och medarbetare.

Kulturverksamheten har genomfört och samordnat ett brett utbud av evenemang och projekt, däribland nationaldagsfirande, Håbo festdag, luciafirande, medborgarskapsceremoni, dans- och musikprojekt inom äldreomsorgen, offentlig konst, kulturarvsprojekt samt litterära initiativ. Förberedelser har genomförts för införande av ett nytt bidrags- och bokningssystem i syfte att förenkla hanteringen och öka transparensen i beslut gentemot föreningar och verksamheter, och beslut har fattats om att föreningsansvaret organisatoriskt flyttas från kommunledningsförvaltningen till teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen från och med den 1 januari 2026.

Under 2025 har ett aktivt arbete bedrivits inom det finska förvaltningsområdet med fokus på inflytande, språk och kultur, där fyra sverigefinska samrådsmöten har genomförts i enlighet med minoritetslagen. Med stöd av statsbidrag har kommunen genomfört språkliga, kulturella och sociala aktiviteter för barn, unga och äldre samt stärkt den finskspråkiga servicen, särskilt inom äldreomsorgen, vilket har bidragit till ökad delaktighet och ett tydligare synliggörande av den sverigefinska minoriteten i kommunen. Omorganiseringen av det finska förvaltningsområdet innebär ett nytt ansvarsområde för internservice och kontaktcenter från årsskiftet 2025/2026, där befintlig personal följer med i omorganisationen.

Kansliavdelningen har arbetat med förberedelser inför samverkansavtal och gemensam upphandling av e-arkivlösning, med planerad övergång till e-arkiv år 2027, vilket utgör en viktig förutsättning för rättssäker, långsiktig och effektiv hantering av kommunens digitala information samt för att uppfylla gällande lagkrav.

Upphandling av nytt telefonisystem har slutförts och implementeringen av det nya avtalet har påbörjats, vilket kommer att få stor påverkan på kontaktcenterlösningen. De körningar som ursprungligen planerades som tillfälliga för internservice har fortsatt att genomföras, vilket har medfört en fortsatt ökad arbetsbelastning med både lunch- och middagsleveranser till äldreomsorgen.

HR-avdelningen har samordnat kommunstyrelsens uppdrag (dnr 2025/00630) om Friska arbetsplatser, vilket har omfattat en tätare uppföljning av sjukfrånvaron, samordning av framtagande av handlingsplaner för friska arbetsplatser på förvaltningarna samt utveckling av ett nytt arbetssätt för att ta fram handlingsplaner för friska arbetsplatser på enhetsnivå, med hjälp av de åtta friskfaktorerna. HR-enheten har även fokuserat på implementering av policy och riktlinjer för medarbetarskap samt chef- och ledarskap, med syfte att stärka och utveckla en kultur som främjar ett hållbart arbetsliv och ett gott ledar- och medarbetarskap, samtidigt som arbetet med chefsforum har fortsatt med fokus på arbetsmiljö, ledarskap, chefers

förutsättningar och kommunikativt ledarskap.

Lönenheten har genom lönenämnden tecknat avtal om byte av lönesystem samt schema- och bemanningssystem, vilket utgör ett omfattande utvecklings- och förändringsarbete med syfte att modernisera stödsystemen och skapa mer effektiva och användarvänliga processer för både verksamheter och medarbetare.

Inom digitalisering och IT har åtgärder genomförts med fokus på informationssäkerhet, regelefterlevnad och robusthet, bland annat med hänsyn till NIS2 och cybersäkerhetslagen. Infrastruktur, nätverk och behörighetslösningar har uppgraderats för ökad tillgänglighet och motståndskraft, vilket medför högre initiala kostnader men minskar risken för framtida driftstörningar, samtidigt som äldre IT-lösningar har ersatts och Windows 11 har införts i hela organisationen.

Ungdomsråd, Hälso- och trygghetsråd och Tillväxtråd
Under 2025 har Ungdomsrådet, ett fristående och partipolitiskt samt religiöst obundet råd, arbetat med att lyfta ungas perspektiv i kommunen. Rådet har varit remissinstans i frågor som rör unga och bidragit med synpunkter. Bland årets aktiviteter finns genomförande av Demokratidagen samt efterföljande vernissage, yttrande kring programmet för bostadsförsörjning 2026–2030 och tillsammans med elevrådsrepresentanter från grundskolorna och rektorer, deltagit i en workshop om skadebarometern.

Hälso- och trygghetsråd har fokuserat på lokal kvinnojour, psykisk hälsa/ohälsa samt brottsförebyggande arbete. Tillväxtrådet har under året varit ett forum för dialog mellan Håbo kommun och näringslivet i frågor som näringslivsutveckling, kompetensförsörjning, utbildning, bostadsförsörjning och infrastruktur. Kommunen har arbetat aktivt med Tillväxtrådet genom löpande dialog, uppföljning av pågående samhällsbyggnadsprojekt samt analyser av näringslivsklimatet, med inriktning på att stärka kommunens långsiktiga utvecklingsförutsättningar. Rådet har arrangerat ett lantbruksseminarium i samverkan med LRF (Lantbrukarnas Riksförbund) och kommunens lantbrukare samt deltagit i arbetet kring utmärkelsen Årets framtidskommun.

1.3.1 Beredskapsarbete

Under året har arbetet med kontinutetshantering fortsatt. Fler verksamheter jobbar nu med frågorna och fler har kontinuitetsplaner än föregående år. Generellt så är beredskapsfrågorna mer integrerat nu med verksamheternas ordinarie arbete.

Kommunens krishanteringsorganisation har fortsatt övat och utbildat under 2025, och under året övades organisationen från krisledningsnämnd ner till stabschefer. I övrigt har arbetet med att se över kommungemensamma staben pågått med påfyllnad av fler stabsmedlemmar, vilket gör att kommunens krishanteringsstab i stort är fulltalig. Under år 2024 inleddes samverkan och övningsverksamhet med kommunens näringsliv. Detta arbete har fortsatt under 2025 och stärkts, vilket gör att kommunen nu har en fungerande och regelbunden samverkan och övning med lokala företag, organisationer och företag med verksamhet i eller runt Håbo kommun.

Arbetet med det ledningsplatsprojekt som kommunen har deltagit i har slutförts. Vilket har höjt kommunens förmåga till ledning i händelse av en samhällsstörning. Projektet har delfinansierats av MSB (Myndigheten för säkerhet och beredskap).

Kommunen ingår två säkerhetsskyddsavtal med länets aktörer och Försvarsmakten.

1.3.2 Informationssäkerhet

Håbo kommun drabbades likt många andra kommuner i samband med cyberangreppet mot leverantören Miljödata. Antagonisten kom över viss personlig information om medarbetare i Håbo kommun. I samband med angreppet anmäldes detta till IMY, en polisanmälan upprättades och kommunen samarbetade med leverantören för att utreda omfattningen på angreppet och hur kommunen drabbades.

Under våren 2025 avslutande kommunens informationssäkerhetssamordnare sin tjänst. I samband med detta fördes visst ansvar över till andra delar av organisationen. Därmed har det varit en begränsning i utvecklingen av informationssäkerhetsarbetet under 2025.

Med anledning av organisationsförutsättningar under hösten upphandlades tjänsten som Dataskyddsombud från extern part.

1.3.3 Suicidpreventivt arbete

Kommunstyrelsen ansvarar, inom ramen för sin uppsiktsplikt, för att följa arbetet med den suicidpreventiva strategin. Det praktiska genomförandet ligger till största delen hos andra nämnder, medan kommunstyrelsen säkerställer att arbetet bedrivs i enlighet med den antagna strategin samt de rekommendationer som lämnas av ansvarig nämnd. Uppföljning sker genom nämndernas verksamhetsberättelser, i enlighet med beslutade riktlinjer.

Målet med arbetet har varit att utveckla och stärka arbetsmetoder som främjar god psykisk hälsa hos medarbetare och invånare i Håbo kommun. För att höja kunskapsnivån har bland annat utbildningen MHFA (Mental Health First Aid), Första hjälpen till psykisk hälsa, erbjudits till medarbetare med syfte att ge kunskap och färdigheter att agera vid psykisk ohälsa eller kris.

Under 2025 har utvecklingen av arbetet med att främja psykisk hälsa och suicidprevention fortsatt. De riktade hälsosamtalen för äldre, som syftar till att minska ofrivillig ensamhet, samt pratcaféet som startades tillsammans med SPF och PRO har blivit en uppskattad mötesplats och har fortsatt drivas under året med ett stort antal deltagare.

Den 10 september, den suicidpreventiva dagen, uppmärksammades genom en ljusmanifestation och samtal för allmänheten. Dessutom genomfördes en öppen föreläsning i samverkan med civilsamhället för att öka kunskapen kring psykisk hälsa.

Informationen om suicidprevention på kommunens webbplats har under året uppdaterats.

1.4 Nämndens mål

1.4.1 Upplevelsen av bra bemötande vid kontakt med tjänstepersoner ska för 2025 enligt medborgarundersökningen uppgå till 82, medan bemötande genom telefoni i SKR servicemätning ska uppnå ett värde av 80

Mål uppfyllt

Kommunstyrelsen har två indikatorer kopplade till målet. Indikatorerna syftar till att följa upp och mäta kommuninvånarnas upplevelse av bemötande och service i kontakten med kommunen samt att ge underlag för styrning, kvalitetsutveckling och förbättringsåtgärder.

Den första indikatorn är kopplad till SKR:s servicemätning och har ett målvärde om 80 procent för år 2025. Indikatorn mäter kvaliteten i bemötandet vid telefonkontakt med kommunen, med fokus på tillgänglighet, professionalism och servicegrad. Mätningen har genomförts och resultatet visar att arbetet med att stärka bemötandet haft mycket god effekt. Nöjdheten uppgår till 83,4 procent, jämfört med 77,4 procent föregående år, vilket innebär att indikatorn är uppnådd och överträffar målvärdet.

Den andra indikatorn avser resultatet från medborgarundersökningen och mäter den samlade upplevelsen av bemötande vid kontakt med kommunens tjänstepersoner, oavsett kontaktväg. Undersökningen genomförs under hösten 2025 och redovisar ett resultat om 83,6 för år 2025, vilket indikerar på en hög upplevd kvalitet i bemötandet och överträffar målvärdet om 82.

Sammantaget visar indikatorernas utfall att kommuninvånarnas upplevelse av bemötande och service är god och målvärdena uppnås under året. Mot bakgrund av detta är bedömningen att målet är uppfyllt.

Indikatorer	Utfall	Mål
Medborgarundersökningen - Bra bemötande vid kontakt med tjänsteperson i kommunen, andel (%)	83,6 %	82 %
SKR Servicemätning	83,4 %	80 %

1.4.2 Gott företagsklimat i kommunen ska enligt Svenskt Näringslivs årliga undersökning uppgå till 40%, samt enligt NKI uppgå till ett värde av 80.

Mål delvis uppfyllt

Målet är att Håbo kommun ska ha ett gott företagsklimat enligt Svenskt Näringslivs årliga undersökning på minst 40 procent och ett Nöjd-Kund-Index (NKI) på 80. Uppföljningen sker via tre indikatorer som tillsammans ger en bild av företagens upplevelse av kommunens service, attityder och förutsättningar för företagande.

För helåret 2025 finns ännu inget fastställt NKI-resultat, men preliminära siffror visar ett totalt NKI om 75, vilket är en förbättring från 74 föregående år. Antal nystartade företag har ökat från 149 år 2024 till 167 under 2025, vilket visar på fortsatt positiv utveckling av nyföretagandet. När det gäller Svenskt Näringslivs ranking har Håbo kommun klättrat 89 placeringar jämfört med föregående år, med ett utfall på 39 procent nöjdhet (jämfört med 31,5 procent 2024). Målet om 42 procent uppnåddes inte fullt ut, men utvecklingen visar tydligt förbättrad företagsupplevelse och stärkt samspel mellan kommunen och näringslivet.

Tillväxtrådet har under året arrangerat flera aktiviteter för att främja ett gott företagsklimat, bland annat lantbruksseminarium i samverkan med LRF och kommunens lantbrukare, öppet hus och rådgivning till allmänheten i samspel med Bygg- och miljöförvaltningen samt utbildningstillfällen för företagare och mäklare. Kommunen har även fått ny hyresgäst i kiosken vid Resecentrum och förbättrat kundservicen för avfallshanteringen genom månadsfakturering och fler tjänster, vilket bidragit till att 92 procent av invånarna är nöjda med tjänsten.

Håbo kommun har under året antagit 4 detaljplaner som omfattar bland annat 300 småhus, 55 villor, 900 lägenheter och 66 villatomter på landsbygden, samt sålt fyra tomter i Kvarter 2. Dessutom har kommunen byggt 360 kvadratmeter vård- och kontorslokaler och tillgängliggjort 58,4 hektar industri- och verksamhetsmark. Dialogmöten, marknadsundersökningar och utbildningar för företagare har genomförts, bland annat sorteringsutbildning på återvinningscentralen. Helt ny webbkarta har tagits fram för allmänheten.

Håbo kommun har även uppmärksammats som en av *Årets framtidskommuner*, där kommunen placerade sig på 29:e plats bland landets 290 kommuner. Rankningen bygger på faktorer som humankapital, näringslivets struktur och attraktivitet och visar kommunens goda förutsättningar för framtida tillväxt och utveckling.

Bedömningen är att målet om ett gott företagsklimat delvis är uppfyllt. Indikatorer kopplade till Svenskt Näringslivs ranking och antal nystartade företag visar positiv utveckling, medan NKI-resultatet för helåret ännu inte är fastställt. Den förbättringen i ranking tillsammans med preliminära NKI-resultat pekar dock på en fortsatt positiv utveckling av företagsklimatet.

Indikatorer	Utfall	Mål
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI		
Nystartade företag, antal/1000 inv, 16-64 år		
Gott företagsklimat enligt Svenskt Näringslivs årliga undersökning	39 %	42 %

1.4.3 Kommunstyrelsen ska erbjuda ett utvecklande ledar-och medarbetarskap för ett hållbart arbetsliv som ska uppgå till minst 80 i HME index för ett hållbart arbetsliv

Mål delvis uppfyllt

Målet mäts genom (HME) Hållbart medarbetarengagemangsindex, med ett målvärde på minst 80. Undersökningen var planerad att genomföras hösten 2025, men ett beslut fattades (2025/01713) att inte genomföra mätning under 2025.

Under året har förvaltningen genomfört flera aktiviteter kopplade till målet. Bland annat har ett arbete genomförts med att fördjupa analysen av föregående års resultat från undersökningen. Syftet var att identifiera och konkretisera vilka insatser som behöver genomföras för att stärka ledarskap, medarbetarskap och det hållbara arbetslivet inom organisationen. Anledningen till det var att istället skapa förutsättningar för att arbeta med föregående års resultat, den fördjupande analysen av de fyra frågorna (om vad arbetsgivaren kan göra för att uppfattas som en mer attraktiv arbetsgivare och hur ledningsgrupperna skulle kunna utveckla sitt arbete) samt aktiviteterna som identifierats inom ramen för Kommunstyrelsens uppdrag om friska arbetsplatser. Aktiviteter som identifierades var t ex prioritering av arbetsuppgifter, stärka ledarskap och samarbetet mellan enheter på förvaltningen och tydliggöra förvaltningens uppdrag.

Under året har ett omfattande arbete genomförts med att implementera policy och riktlinjer för medarbetarskap samt chef och ledarskap. Syftet och målsättningen med implementeringen är att skapa tydlighet kring förväntningar på kommunens medarbetare och chefer och att påbörja utvecklingen av en gemensam kultur och ett gemensamt förhållningssätt i hela kommunen. Arbetet inleddes på Chefsforum i april, då styrdokumenten och den tillhörande medarbetarskapsutbildningen presenterades. Arbetet har löpt på under året med återkommande aktiviteter samt lansering av stödmaterial och metoder för att stärka förhållningssätt och kultur. En milstolpe under hösten var att introduktionsdagar för kommunens nyanställda medarbetare återinfördes. Introduktionsdagarna kommer även fortsättningsvis att genomföras två gånger per år, en gång på våren och en gång på hösten.

Utifrån det arbete som hittills genomförts och för det arbete som pågår är bedömningen att målet delvis uppfylls år 2025.

Indikatorer	Utfall	Mål
Hållbart medarbetarengagemang (HME index)		80 %

1.4.4 Håbo kommuns invånare upplever trygghet och välbefinnande i sin vardag över rikssnitt för kommunindex för trygghet och säkerhet, samt minst 81 i värde i medborgarundersökningen för upplevd trygghet när det är mörkt ute.

Mål delvis uppfyllt

Kommunstyrelsens mål om ökad trygghet följs upp genom två indikatorer: trygghet och säkerhet – kommunindex, samt andel som känner sig trygga utomhus i sitt bostadsområde när det är mörkt (SCB:s medborgarundersökning). För den första indikatorn saknas data för 2025 då kommunindex inte har presenterats vid tidpunkt för verksamhetsberättelse. För indikator gällande upplevd trygghet när det är mörkt ute har kommunen gjort en positiv utveckling under 2025 och nått målet. För denna indikator får kommunen ett värde på 85 procent, en uppgång mot 2024 då resultatet var 77,3 procent.

Under 2025 har ett omfattande trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete genomförts. I början av 2025 implementerades samverkansformen SSPF- skola, socialtjänst, polis och fritid. Arbetet fokuserar på sociala insatser hos individer med normbrytande beteende, för att fånga upp barn och unga med risk att begå brott eller med en begynnande kriminalitet. Det förväntade målet med samverkansformen är att kunna fånga upp barn och unga i ett tidigt stadie innan de begår sitt första brott eller riskerar att bli en del av ett kriminellt nätverk. Samverkansformen har redan nu gett resultat genom att flera individer fångats upp och fått stöd samt handlingsplaner utifrån behov.

Utöver SSPF har nya samverkansforum etablerats för näringslivet samt frågor rörande äldre och personer med funktionsnedsättningar, i syfte att förbättra samarbete och informationsdelning mellan Polis, kommun och privata aktörer.

Under mars månad genomfördes en större informationsinsats där kommunens företag, föreningar, samtliga verksamheter och politiken var inbjudna för att få mer information om det brottsförebyggande arbetet i kommunen och hur de kan engagera sig.

En stor del av kommunens arbete med att öka tryggheten och förebygga brott har varit att satsa på utomhusmiljöer för att skapa naturliga flöden av människor, samt naturlig bevakning som avskräcker från att genomföra kriminella aktiviteter. Bland annat har kameraövervakning installerats bland annat vid stationshuset och skolor, och åtgärder har genomförts på kriminellt attraktiva platser för att minska deras ostördhet och insynsskydd genom bland annat utbyte av LED-belysning i kommunens skolor och kommunhus. Laddinfrastrukturen är utbyggd vid kommunens skolor, förskolor och kommunhus.

Sammantaget pågår ett omfattande arbete i kommunen för att öka tryggheten och mot den bakgrunden bedöms målet som delvis uppfyllt.

Indikatorer	Utfall	Mål
Trygghet och säkerhet - Kommunindex		
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel(%)	85 %	81 %

1.5 Intern kontroll

Risk	Riskvärde	Kontroll	Avvikelsebedömning
Bristande kommunikation och transparens	8	Kontroll att information når målgrupp	Ingen kontrollaktivitet genomförd
Risk för bristande hantering av incident med allvarlig kris eller händelse	8	Kontroll att krisövning och stabsövning utvärderas	Ingen avvikelse
Bristande tillgänglighet hos verksamheters öppettider vid telefoni	10	Stickprovskontroll av tjänstepersoners tillgänglighet per telefoni	Ingen kontrollaktivitet genomförd
Otillräcklig information om kommunens säkerhet i jämförelse med andra kommuner	16	Upprätta kommunikationsplan för frågor om trygghet och säkerhet	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd
Avsaknad av tydlighet kring processer, mål och framförhållning	16	Tydliggörande av vilka processer som skapar ökad framförhållning inom ram för ledningsgrupp	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd
Bristande kommunikation och transparens	8	Upprätta kommunikationsplan för frågor om trygghet och säkerhet	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd
Avsaknad av gemensam analys och modell för prioriteringar	16	Återkommande gemensam analys och prioritering i ledningsgrupp	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd
Svårigheter av balansering av budskap om trygghet	16	Upprätta kommunikationsplan för frågor om trygghet och säkerhet	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd
Bristande samverkan med civilsamhället	16	Samverkan i frågor om trygghet och säkerhet inkluderar civilsamhälle (näringsliv, kulturliv, föreningsliv)	Ingen avvikelse
Bristande rutiner kring hantering av tjänstepersoners tillgänglighet via telefoni	16	Framtagande och implementering av riktlinjer för förvaltningars tillgänglighet genom telefoni	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd
Upprätta kommunikationsplan för frågor om trygghet och säkerhet	10	Riktlinjer för förvaltningars tillgänglighet via telefoni	Ingen avvikelse finns att rapportera, risken är kopplad till direktåtgärd

Den samlade bedömningen är att den interna kontrollen delvis har fungerat enligt plan. Kommunstyrelsens internkontrollplan för 2025 omfattade totalt elva risker. För tre av riskerna beslutades kontrollaktiviteter och för åtta risker beslutades direktåtgärder. Samtliga kontrollmoment har dock inte kunnat genomföras enligt plan, främst på grund av kontrollernas komplexitet och resurskrävande genomförande.

Av de kontrollaktiviteter som genomförts visar utfallet i huvudsak inga eller mindre avvikelser. Kontrollaktiviteten avseende risk för bristande hantering av allvarlig kris eller händelse har genomförts genom övningar som även har utvärderats. Utfallet visar att grundläggande strukturer finns på plats och att arbetet bedöms fungera tillfredsställande. Kontrollaktiviteten kopplad till bristande kommunikation och transparens gentemot företag bedöms som svår att fullt ut värdera, då det finns indikationer på att information inte alltid når målgruppen. När det gäller tillgänglighet via telefoni har planerade stickprovskontroller inte genomförts, vilket innebär en kvarstående avvikelse. Brottförebyggande samverkan med

civilsamhället har genomförts, bland annat genom Hälso- och trygghetsråd.

De direktåtgärder som beslutats har till största delen genomförts. Kommunikationsinsatser kopplade till trygghet och säkerhet har stärkts genom plan för kommunikationsinsatser under året genom, samverkan med kommunikationsenheten samt ökad information på kommunens webbplats. Åtgärderna bedöms ha minskat risken för bristande information och obalanserad kommunikation om trygghetsfrågor. Arbetet med processbeskrivningar och processkartläggning har påbörjats, men är ännu inte slutförts. Analys och modell för gemensamma prioriteringar återstår att genomföra.

Vissa risker kvarstår, bland annat avseende rutiner för telefoni och verksamheternas öppettider. Kontroll av tillgänglighet via telefoni har ännu inte genomförts och behovet av eventuella insatser kommer att analyseras och beaktas i kommande verksamhetsplanering.

Sammanfattningsvis har flera risker hanterats genom vidtagna åtgärder, men fortsatt arbete krävs för att slutföra planerade kontroller och stärka den interna kontrollen inom identifierade riskområden.

1.6 Resultaträkning och ekonomisk analys nämnder

Resultaträkning (mnkr)	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut
Externa intäkter	5,9	9,6	7,2	-2,4
Interna intäkter	5,0	4,5	4,7	0,2
Summa intäkter	10,9	14,1	11,9	-2,2
Verksamhetsköp, bidrag, material	-31,5	-33,1	-32,3	0,8
Personalkostnader	-68,5	-71,6	-68,8	2,8
Övriga kostnader	-30,0	-41,6	-35,0	6,6
Interna kostnader	-2,8	-3,2	-3,9	-0,7
Summa kostnader	-132,8	-149,5	-140,0	9,5
Resultat	**-121,9**	**-135,4**	**-128,1**	**7,3**

Nettokostnaden för årets verksamhet uppgår till 128,1 miljoner kr. Budgeten är 135,4 miljoner kronor, vilket innebär att ett överskott uppstår med 7,3 miljoner kr. Nettokostnaden ökar med 6,2 miljoner kronor (5 procent) jämfört med föregående år.

Externa intäkter ökar jämfört med föregående år. Kommunen har investerat i säkerhetsåtgärder och fått bidrag från MSB om 2,3 miljoner kronor. Bidraget avser delvis tidigare gjorda och avskrivna investeringar, vilket innebär att 1,0 miljon kronor intäktsredovisats. Underskottet från budget om 2,4 miljoner kronor beror främst på senarelagd projektstart för det nya lönesystemet, vilket medför lägre kostnader men även lägre intäkter från lönenämndskommunerna.

Totalt sett har personalkostnaderna ökat marginellt med 0,3 miljoner kronor, mindre än löneökningen, vilket innebär ett totalt sett lägre antal anställda jämfört med föregående år. Överskottet om 2,8 miljoner kronor jämfört med budget beror främst på vakanser inom flera verksamheter som upphandling, säkerhet, kvalitetssamordning, kommunikation och näringsliv.

Övriga kostnader har den största kostnadsökningen jämfört med föregående år, 3,8 miljoner kronor, vilket hänger samman med satsningen på attraktiv arbetsgivaren genom höjt friskvårdsbidrag från 1 200 till 2 000 kronor per anställd samt att personalrepresentationen för hela kommunen har samlats centralt. Kostnaden för inhyrd personal är 0,9 miljoner kronor, på samma nivå som föregående år, och det utgör cirka 1 procent av personalkostnaderna. Överskottet om 6,6 miljoner kronor hänger samman med senareläggning av nya lönesystemet.

Interna kostnader ökar med 1,1 miljoner kronor och underskott jämfört med budget uppstår om 0,7 miljoner kronor, då internhyran har ökat som följd av högre fastighetskostnader.

Kommunens ekonomiska situation och kommunstyrelsens beslut om restriktivitet i inköp och anställningar har generellt bidragit till lägre kostnader i verksamheten.

Inför år 2026 väntas högre kostnader, men inom budgetramen, då vakanta tjänster förväntas tillsättas och implementeringen av lönesystemet går in i ett mer aktivt skede.

1.7 Driftredovisning

1.7.1 Driftredovisning

tkr

		Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse
101	Kommunfullmäktige	-2 385	-2 787	-2 879	-92
102	Valnämnd	-165	-50	-74	-24
103	Kommunstyrelse	-4 509	-4 943	-4 639	304
110	Stöd politiska partier	-1 242	-1 313	-1 314	-1
120	Revision	-1 432	-1 500	-1 477	23
132	Allmänna val	-827	0	-34	-34
134	Vigselavg, lotteritillstånd	4	20	19	-1
135	Medlemsavgifter	-1 773	-1 850	-1 717	133
136	Vänortsverksamhet	-9	-100	0	100
137	Överförmyndare	-2 200	-2 300	-1 547	753
138	Nämndadministration	-1 990	-2 063	-1 983	79
139	Kommungemensamt	0	-1 317	0	1 317
220	Näringslivsfrämjande åtgä	-1 483	-1 114	-892	222
263	Miljö, hälsa, hållbar utv	-1 033	-50	-19	31
270	Räddningstjänst	-24 230	-25 600	-25 965	-365
275	Totalförsvar samhällsskyd	-2 164	0	0	0
300	Allmän fritidsverksamhet	-898	-970	-984	-14
302	Bidrag fritid	-2 759	-2 740	-2 714	26
310	Stöd till studie-organisationer	-360	-360	-346	14
315	Allmän kulturverksamhet	-2 276	-2 648	-2 464	184
920	Kommundirektör	-4 868	-2 769	-5 320	-2 550
921	Ekonomiavdelning	-7 655	-9 007	-10 455	-1 448
922	HR och löneadministration	-14 180	-21 909	-17 997	3 912
923	Upphandling	-6 257	-7 011	-6 413	598
924	Digitalisering och IT	-18 736	-20 610	-19 803	807
925	Säkerhet och försäkring	-1 798	-4 483	-3 171	1 312
926	Internservice	-2 493	-2 655	-2 537	118
927	Kansli	-5 999	-7 215	-5 821	1 394
928	Kommunikation	-5 116	-5 140	-4 600	540
929	Kontaktcenter	-3 060	-2 935	-2 919	17
	Summa	**-121 893**	**-135 419**	**-128 064**	**7 356**

1.7.2 Kommentarer till driftredovisning

Kommunstyrelsens övergripande verksamhet och kommunledningsförvaltningen lämnar ett överskott med 7,4 miljoner kronor.

Överskottet beror till stor del på att införandet av nya lönesystemet har tagit längre tid och genomförs senare än beräknat, varför överskott uppstår i år med 2,9 miljoner kronor. Vakanser har funnits inom flera verksamheter som upphandling, säkerhet, kvalitetssamordning, kommunikation och näringsliv, där restriktionerna har gjort att varje rekrytering prövats. Överskottet för personalkostnader är totalt 2,9 miljoner kronor. Överskott uppstår även från en engångsintäkt avseende investeringsbidrag från MSB där 1,0 miljon kronor intäktsförts eftersom det avser avskrivna investeringar. Den gemensamma överförmyndarnämnden fördelar ut 0,7 miljoner kronor utifrån ansamlat överskott år 2020-2025.

Jämfört med prognosen om 5,0 miljoner kronor i överskott som lämnades i delårsrapport augusti, är utfallet i bokslutet en förbättring med 2,4 miljoner kronor. Förändringen är främst statsbidraget från MSB, överskottet från överförmyndare, lägre utnyttjande av friskvårdsbidrag än beräknat överskott från personal samt den ökade lokalkostnaden.

Kommunstyrelsen beslutade (dnr 2023/01134) om restriktioner kring anställningar och inköp i september 2023 och det medför att kostnaderna hålls nere i all verksamhet.

Kommunfullmäktige har (dnr 2025/00729) uppdragit till kommunstyrelsen att identifiera kostnader för media per objekt och interndebitera den nämnd där kostnaderna hör hemma. Omfördelningen genomförs i syfte att säkerställa korrekt kostnadsfördelning och rättvisande underlag i räkenskapssammandraget. Kommunledningsförvaltningen har debiterats 1,5 miljoner kronor. Omfördelningen av kostnaderna har inte ingått i prognoser. För att möta de ökade hyreskostnaderna kommer verksamheterna att kompenseras i budgeten för 2026.

Väsentliga budgetavvikelser per verksamhet

Kommunfullmäktige redovisar underskott 0,1 miljoner kronor eftersom inköp av läsplattor till förtroendevalda medfört högre pris än beräknat.

Kommunstyrelsen lämnar överskott med 0,2 miljoner kronor vilket finansierar de ökade kostnaderna för läsplattorna.

Överförmyndarverksamheten lämnar överskott med 0,8 miljoner kronor. Den gemensamma nämnden i Uppsala län haft en ackumulerad mellanskillnad mellan beräknade arvoden och faktiskt utfall för år 2020-2025, som nu återbetalas till kommunerna.

Kommungemensamt lämnar överskott med 1,3 miljoner kronor. Det avser den extra löneökningssatsningen utöver 2,5 procent där budget var avsatt med 10,5 miljoner kronor. Budget har utfördelats till nämnder med 1 procent generellt samt en satsning om totalt 0,1 procent till vissa grupper. Tillskottet gäller från 1 april och det uppstår ett överskott om 1,3 miljoner kronor.

Näringslivsfrämjande verksamheten lämnar överskott med 0,2 miljoner kronor där tillväxt- och kommunikationschefen avslutade sin tjänst i Håbo kommun i april. Rekrytering har avvaktat översynen av kommunledningsförvaltningens organisation. En projektanställd näringslivsutvecklare delvis ersatt.

Räddningstjänstverksamheten redovisar underskott med 0,4 miljoner kronor där räddningstjänsten Enköping-Håbo beviljats extra medlemsbidrag för den redovisningsmässiga kostnaden för finansiell leasing för lokaler som genomförs från år 2025.

Kulturverksamheten lämnar överskott med 0,2 miljoner kronor. Omorganisation har medfört att vissa satsningar skjutits på. Kulturstipendiet på 25 000 kronor fick inga sökande, antalet konserter inom äldreomsorgen blev färre än planerat och utvecklingen av Fridegårdshuset

flyttades fram ett år.

Kommundirektörens verksamhet redovisar underskott med 2,4 miljoner kronor. 0,8 miljoner kronor uppstår som följd av avtal om anställnings upphörande för kommundirektören. 0,4 miljoner kronor i kostnad uppstår för tillförordnad direktör samt för rekrytering. Kvalitetsstrategen omorganiserades från kansli till kommundirektör samt tillsattes i högre omfattning än budgeterat. Det medför underskott om 1,2 miljoner kronor varav 0,6 miljoner finansieras genom kansliets överskott. Utredning av förekomst av PFAS på övningsområdet vid Räddningstjänsten har genomförts om 0,1 miljon kronor vilket har belastat kommundirektören.

Ekonomiavdelningen redovisar underskott med 1,5 miljoner kronor varav 1,3 miljoner kronor på grund av de ökade internhyreskostnaderna för kommunledningsförvaltningen. Övriga 0,2 miljoner kronor är köp av främst konsulter och licenser avseende införande av Power BI, som ska ersätta Qlikview.

HR och löneadministrationen lämnar överskott med totalt 3,9 miljoner kronor, varav löneadministration 2,9 miljoner kronor. Upphandlingen av lönesystem samt schema- och bemanningssystem tog längre tid än beräknat och krävde mer externt upphandlingsstöd, för att uppnå ett avtal som undviker ökade kostnader under genomförandetiden. Överskott uppstår för 2025 eftersom genomförandeprojektet skjutits fram till start 1 september och pågår till största delen under år 2026. Implementeringskostnaden och ökade personella insatser beräknades med stöd av konsult. Kommunanställdas lägre utnyttjandegrad av friskvårdsbidraget samt lägre kostnader för kommunens personalrepresentation medför överskott om 0,8 miljoner kronor.

Upphandling lämnar överskott med 0,6 miljoner kronor. Återrekryteringar av upphandlare har senarelagts och behov av avtalscontrolling har uppstått under året. Tillträde för avtalscontroller sker först 2026.

Digitalisering och IT lämnar överskott med 0,8 miljoner kronor. Verksamheten har fått del av investeringsbidraget från MSB, där 0,8 miljoner kronor uppstår som engångsintäkt eftersom det avser avskrivna investeringar som tidigare år gjorts i infrastruktur, säkerhet, cybersäkerhet och beredskap. Därutöver är ekonomin i balans trots ökade kostnader för licenser- och plattformar, inklusive identitets- och inloggningstjänster, som följd av verksamheternas ökade användning av digitala tjänster.

Säkerhet och försäkring lämnar överskott med 1,3 miljoner kronor. Avgående säkerhetschef och informationssäkerhetssamordnare har inte ersatts under året och uppgifterna har fördelats i organisationen. Övriga kostnader har setts över och bidrar till överskottet med 0,5 miljoner kronor.

Kansliet lämnar överskott med 1,4 miljoner kronor. Införande av e-arkivet sker huvudsakligen från år 2026 vilket ger överskott med 0,4 miljoner kronor. Kvalitetsstrategen placerades under kommundirektören och överskott uppstår på kansliet med 0,6 miljoner kronor. Kvalitetssamordningen har varit vakant under hösten och medför lägre personalkostnader om 0,5 miljoner kronor. Systemstöd för systemförvaltning införs under året och minskar överskottet med 0,2 miljoner kronor.

Kommunikation lämnar överskott med 0,5 miljoner kronor. Tillväxt- och kommunikationscheftjänsten är vakant från våren under tiden organisationen utreds. Viss förstärkning har gjorts för att klara uppdraget. Framtagande av krismallar och krisweb förskjuts till kommande år och även restriktionerna ökar överskottet.

1.7.2.1 Åtgärder för ekonomi i balans

Kommunstyrelsen beslutade år 2023 (dnr 2023/01134) om restriktivitet gällande anställningar och inköp med anledning av underskott inom teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen och övriga nämnder.

Åtgärder har därför vidtagits under året förutom att restriktionerna medfört allmän återhållsamhet och fokus har varit på nödvändiga kostnader för att bedriva verksamheten. När vakanser uppstått har varje rekrytering omprövats och rekryteringar har senarelagts.

Ekonomiavdelningen har tillfälligt övertagit exploateringsredovisning med befintliga resurser och den ekonomiska effekten ingår i teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens åtgärdsplan.

1.7.2.2 Nämndens behandling av ekonomiuppföljning

Kommunstyrelsen får återkommande information om förvaltningens ekonomiska situation och har uppdragit åt kommundirektören att arbeta för en budget i balans år 2025.

1.7.2.3 Statsbidrag

Tabellen ska visa för nämnden vilka riktade statsbidrag som förvaltningen har erhållit. Statsbidrag kan erhållas på olika sätt såsom utifrån demografi utan ansökan, rekvirering av förutbestämt belopp eller en ansökan.

Totalt intäktsredovisat visar hur mycket intäkter som påverkat nämndens utfall för perioden.

Statsbidrag	Myndighet	Ansökt belopp, mnkr	Beviljat belopp, mnkr	Totalt intäkts-redovisat för perioden, mnkr
Civilt försvar	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB	1,0	1,0	0,9
Lag om extraordinär händelse	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB	0,9	0,9	0,9
Arrangörsstöd, kultur	Region Uppsala	0,04	0,04	0,04
Finskt förvaltningsområde	Länsstyrelsen i Stockholm	0,6	0,6	0,6
Summa		2,54	2,54	2,44

Av statsbidraget för civilt försvar kommer 0,2 miljoner kronor överföras till år 2026 avseende planerade insatser.

1.8 Investeringsredovisning

tkr	Totalt fleråriga projekt				Årets investeringar		
Projekt	Total budget	Totalt utfall t o m 2025	Total prognos	Avvikelse budget/ prognos	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut 2025
Fleråriga projekt							
1630 Omdaning kommunhus		-912					
Övriga investeringar							
27 Säkerhet och beredskap							
1520 Ledningsplats lokalanpassning					-500	405	905
1522 Säker reception						395	395
1521 Avlyssningsskyddat utrymme							
3160 Ledningsplat					-463	-10	453
92 Gemensam adminstration							
1522 Säker reception							
302 IT-investeringar					-4 000	-3 497	503
3317 KS gem					-1 000	-44	956
Summa		-912			-5 963	-2 751	3 212

1.9 Kommentarer till investeringsredovisning

Omdaning kommunhus är 0,9 miljoner kronor i utgifter nedlagda i tidigare projektering av ombyggnation av kommunhuset och ska resultatföras om investeringen inte genomförs.

Investeringen i säker ledningsplats och säker reception i kommunhuset avslutas under hösten och har inneburit lägre investeringsutgifter än vad Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB beräknat. Dessutom tillkommer statsbidrag från MSB även för tidigare års investeringar varför överskott uppstår år 2025.

Digitalisering och IT:s investeringar har i huvudsak avsett infrastruktur och cybersäkerhet. Investeringarna har dels genomförts som planerade livscykelutbyten av centrala komponenter i driftmiljön, såsom brandväggar, dels som riktade insatser för ökad robusthet, redundans och förbättrad övervakning av cyberhot i enlighet med ökade krav på informations- och cybersäkerhet.

Överskott lämnas med 0,5 miljoner kronor för att planerade beställningar och leveranser inte har kunnat genomföras till följd av hög belastning på Digitalisering och IT till följd av omfattande verksamhetsprojekt samt samordningsbehov med pågående säkerhets- och driftinsatser.

1.10 Personal

Personal- och kompetensförsörjning

Under 2025 påverkades kommunstyrelsens verksamheter av flera förändringar i ledning och styrning. Kommundirektörens anställning avslutades i mars och en tillförordnad kommundirektör utsågs i väntan på rekrytering. I september beslutades om en ny tillförordnad kommundirektör, som tillträdde den 18 september. Under hösten slutfördes rekryteringen av en ordinarie kommundirektör. Tillsammans med ytterligare fyra chefsavgångar inom kommunstyrelsens verksamheter har detta påverkat kontinuiteten i förvaltningen.

För att säkra kompetensförsörjningen har rekryteringar genomförts till flera enheter. Rekryteringsbehoven har uppstått till följd av både pensionsavgångar och uppsägningar, samt genom arbetet med att identifiera nyckelkompetenser. Arbetet har fokuserat på vilka kompetenser som är avgörande för att förvaltningarna ska kunna fullgöra sina uppdrag. Flera av de nyrekryterade medarbetarna tillträder i början av 2026. Det gäller till exempel investerings- och lokalförsörjningsstrateg och avtalscontroller.

Helår 2025	Antal anställda jan 2025	Antal anställda dec 2025	Extern avgång	Extern rekrytering	Extern omsättning
KOMMUNSTYRELSEN	211	220	32	30	14,85 %
KOMMUNLEDNINGS-FÖRVALTNINGEN	81	80	16	14	19,88 %
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRV	130	140	16	16	11,85 %
Helår 2024	**Antal anställda jan 2024**	**Antal anställda dec 2024**	**Extern avgång**	**Extern rekrytering**	**Extern omsättning**
KOMMUNSTYRELSEN	219	207	39	23	18,31 %
KOMMUNLEDNINGS-FÖRVALTNINGEN	82	81	16	12	19,63 %
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADS-FÖRV	137	126	23	11	17,49 %

Tabell för extern personalomsättning för tillsvidare- och provanställda under 2024 och 2025.

Kommunstyrelsens externa personalomsättning minskade från 18,31 procent under 2024 till 14,85 procent under 2025. Samtidigt har det varit ett ökat behov av externa rekryteringar jämfört med föregående år. Antalet externa rekryteringar ökade från 23 under 2024 till 30 under 2025.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen ökade antalet anställda under 2025 genom återrekrytering och förstärkning främst inom lokalvård, drift och projektledning. Delar av tjänsterna finansieras genom taxor och projektuppdrag

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Under året har kommunstyrelsens verksamheter följt upp det systematiska arbetsmiljöarbetet inom organisatorisk och social arbetsmiljö, diskriminering och likabehandling, fysisk arbetsmiljö och friskfaktorer.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet visar att det finns utmaningar i den fysiska arbetsmiljön.

Det handlar om behov av vilrum, brist på mötes- och samtalsrum samt en upplevelse av att lokalerna är slitna på vissa håll. När det gäller den organisatoriska och sociala arbetsmiljön beskriver medarbetarna ett behov av en mer stabil organisation och en tydligare riktning för verksamheten.

Åtgärder för att sänka sjukfrånvaro

Åtgärder för att sänka sjukfrånvaro var ett av kommunens fokusområden under 2025. Under året togs handlingsplaner fram på kommun- och förvaltningsnivå med syfte att skapa förutsättningarna för en hållbar arbetsmiljö.

Kommunledningsförvaltningens prioriterade friskfaktorer:

- Prioritering av arbetsuppgifter
- Ledarskap
- Systematiskt arbetsmiljöarbete i vardagen

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens prioriterade friskfaktorer:

- Delaktighet och inflytande
- Prioritering av arbetsuppgifter
- Rättvis och transparent organisation

KOMMUNSTYRELSEN	År 2023	År 2024	År 2025
Total sjukfrånvaro	7,6 %	7,9 %	6,6 %
Kvinnor	9,9 %	9,4 %	8,8 %
Män	2,6 %	4,7 %	2,2 %
0 -29 år	9,1 %	4,6 %	8,5 %
30 -49 år	5,6 %	5,4 %	5,2 %
50 -99 år	9,4 %	11,1 %	7,4 %
Korttidssjukfrånvaro 1-14 dagar	3,9 %	3,2 %	3,0 %
Långtidssjukfrånvaro 60 dagar eller mer	3,1 %	4,2 %	2,5 %
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	**År 2023**	**År 2024**	**År 2025**
Total sjukfrånvaro	3,9 %	3,0 %	3,4 %
Kvinnor	4,0 %	2,8 %	4,1 %
Män	3,7 %	3,5 %	1,4
0 -29 år	2,5 %	2,0 %	2,2 %
30 -49 år	3,3 %	2,2 %	2,6 %
50 -99 år	5,0 %	4,3 %	4,8 %
Korttidssjukfrånvaro 1-14 dagar	2,2 %	1,8 %	1,9 %
Långtidssjukfrånvaro 60 dagar eller mer	1,4 %	1,2 %	1,2 %
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADS-FÖRVALTNINGEN	**År 2023**	**År 2024**	**År 2025**
Total sjukfrånvaro	9,0 %	11,1 %	8,4 %
Kvinnor	11,9 %	14,3 %	12,2 %
Män	2,3 %	5,2 %	2,5 %
0 -29 år	9,7 %	5,4 %	10,3 %
30 -49 år	6,7 %	8,4 %	7,4 %

KOMMUNSTYRELSEN	År 2023	År 2024	År 2025
50 -99 år	10,8 %	14,6 %	8,8 %
Korttidssjukfrånvaro 1-14 dagar	4,6 %	4,1 %	3,7 %
Långtidssjukfrånvaro 60 dagar eller mer	3,7 %	6,3 %	3,1 %

Tabell som visar kommunstyrelsens sjukfrånvaro 2023–2025, totalt och uppdelat på kön, ålder, korttidssjukfrånvaro och långtidssjukfrånvaro.

Kommunstyrelsens totala sjukfrånvaro minskade från 7,9 procent under 2024 till 6,6 procent under 2025. Sjukfrånvaron 2025 utgörs till största del av korttidssjukfrånvaron på 3,0 procent. Långtidssjukfrånvaron under 2025 uppgick till enbart 2,5 procent. Sjukfrånvaron är högst bland kvinnor samt i åldersgruppen 0–29 år.

På förvaltningsnivå varierar resultaten. Kommunledningsförvaltningen hade en sjukfrånvaro på 3,4 procent under 2025, jämfört med 3,0 procent under 2024. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen minskade sin sjukfrånvaro från 11,1 procent under 2024 till 8,4 procent under 2025. Minskningen är störst inom långtidssjukfrånvaron, även om korttidssjukfrånvaron också minskade med 0,4 procentenheter.

1.11 Valfrihet och konkurrens

I policy för valfrihet och konkurrens (dnr 2008/27) anges att varje nämnd ska ha en treårig plan över vilka verksamheter som ska prövas i konkurrens och hur valfriheten i egenregiverksamheten ska utvecklas.

Arbetet fortgår med att bedöma vilka verksamheter som på längre sikt kan komma att ingå i en treårig plan för valfrihet och konkurrens. Arbetet syftar till att på ett strukturerat och systematiskt sätt pröva förutsättningarna för olika utförarformer, med utgångspunkt i verksamheternas karaktär, gällande lagstiftning samt krav på kvalitet, kontinuitet och kostnadseffektivitet.

Arbetet med bedömningar av olika verksamheter behöver intensifieras under 2026. Under 2025 prioriterades detta arbete i begränsad omfattning, då flera andra delar av kommunens verksamheter krävde insatser och resurser. För att säkerställa en samlad bild av verksamheternas kvalitet, effektivitet och måluppfyllelse är det därför nödvändigt att under 2026 stärka och systematisera arbetet med bedömningar.

1.12 Avtalssamverkan

Kansliavdelningen har under året påbörjat förberedelser för att Håbo kommun ska kunna ingå samverkansavtal om ett gemensamt e-arkiv med planerad driftstart från och med år 2027. Under år 2026 planeras genomförande av samverkansavtal, avtal om drift samt upphandling av e-arkiv. De kommuner som avses ingå i samverkan är Tierp, Östhammar, Knivsta, Enköping och Håbo.

1.13 Förväntad utveckling

Under hösten anställdes en ny kommundirektör som tillträder sin tjänst i början av år 2026, vilket skapar förutsättningar för ökad stabilitet och tydligare ledning framöver.

Avtalssamverkan kring e-arkiv förbereds och bedöms få betydande påverkan på kommunens verksamhet. Ett ökat fokus läggs på kvalitetssäkring av ärendehantering, särskilt i ärendehanteringssystemet Ciceron, vilket kräver tid och resurser på flera organisatoriska nivåer. De allmänna valen 2026, inklusive stöd till valnämnden och bemanning av valkansliet, kommer att innebära en väsentlig arbetsbelastning.

Under våren 2026 fortsätter överföring av arbetsuppgifter från avfallsenheten till Kontaktcenter, främst avseende parkeringstillstånd och administrativa uppgifter. Från årsskiftet 2025/2026 ansvarar enheten även för finskt förvaltningsområde, vilket medför behov av kompetenshöjande insatser. Internservice bedöms få periodvis hög arbetsbelastning, särskilt i samband med valarbetet.

Åren 2026–2027 präglas av omfattande ny och förändrad lagstiftning inom beredskap och civilt försvar. Kommunens ansvar utökas avsevärt, bland annat genom förväntad ny lag om kommuners grundläggande beredskap (LRKB), införlivandet av EU-direktivet CER samt stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap. Detta innebär krav på investeringar, nya rutiner, personalförstärkning och ökad samordning. Statsbidrag till området förväntas öka, men lagstiftningen förenas med tillsyn och risk för sanktioner vid brister. Valet 2026 genomförs i ett osäkert säkerhetsläge och medför behov av revidering av centrala styrdokument inom krisberedskap.

Utveckling av budget- och uppföljningsprocesser syftar till förbättrad ekonomisk planering och bättre beslutsunderlag för både verksamheter och politisk ledning. Ekonomisk uppföljning vidareutvecklas genom Power BI och en lokalförsörjningsprocess införs för att stärka prioritering och beslutsstöd.

Ett spendanalysverktyg planeras att implementeras för stärkt inköps- och kostnadsanalys. Kategoristyrning inleds inom transportlösningar, med målsättning att etablera kategoriteam, styrgrupp och långsiktiga kategoriplaner. Arbetet med uppföljningsstrategier, avtalsklassificering och återrapportering fördjupas, med avtalscontroller i en central roll.

Rekrytering av näringslivsutvecklare samt kommunikations- och tillväxtchef genomförs för att tydliggöra mål och uppdrag. Fridegårdshuset utvecklas till en bred kulturmötesplats och torget stärks som levande samlingsplats. Evenemang, offentlig konst och belysning används som verktyg för trygghet, identitet och platsutveckling. Vidare finns behov av utveckling inom kulturarv, besöksnäring och organisering av kulturlokaler.

Lönedministrationen präglas av digitalisering, systemimplementering och ökade samordningskrav mellan kommunerna. Införande av nytt lönesystem (Personec P och Medvind), övergång till SharePoint samt utökade digitala processer bedöms stärka kvalitet och effektivitet, men innebär samtidigt hög resursbelastning och risk för tidsbrist. Ny lagstiftning, såsom lönetransparensdirektivet, samt planerad föräldraledighet påverkar bemanning och arbetsmiljö. En tjänstekatalog införs för att tydliggöra uppdrag och servicenivåer.

Utvecklingen inom digitalisering och IT styrs i hög grad av ökade krav kopplade till cybersäkerhetslagen, NIS2 och CER. Kommunen står inför långsiktiga investeringsbehov inom säkerhet, infrastruktur och kompetensförsörjning. Samtidigt begränsas handlingsutrymmet av ekonomiska utmaningar och ökade licens- och hårdvarukostnader. Digitalisering, automatisering och datadrivet arbetssätt bedöms vara avgörande för att möta framtida behov, men kräver tydlig styrning, prioritering och långsiktig finansiering. Underinvestering innebär risk för ökade kostnader, sämre leveransförmåga och minskad attraktivitet på sikt.

2 Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

2.1 Sammanfattning

Ekonomi

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen redovisar budget i balans. Resultatet beror främst på lägre kostnader än planerat, en mild vinter, vakanta tjänster och lägre energikostnader. Intäkterna har varit i nivå med budget.

VA-enheten visar ett överskott om 10,4 miljoner kronor och avfallsenheten visar ett överskott om 0,5 miljoner kronor.

Verksamhet

Tryggheten i offentliga miljöer har stärkts genom förbättrad belysning, nya busshållplatser och trygghetsskapande åtgärder i skolor. Insatser för naturvärden, cirkulär ekonomi och energieffektivisering har genomförts enligt plan. Åtgärder för minskad vatten- och energiförbrukning, utbyggd laddinfrastruktur samt hållbar mobilitet bidrar till långsiktig samhällsutveckling. Antagna detaljplaner möjliggör fortsatt bostadsutveckling i både tätort och landsbygd.

Förvaltningen har stärkt företagsklimatet genom ökad tillgänglighet, strukturerade upphandlingar och aktiv dialog med näringslivet. Markberedskapen har utvecklats genom försäljning och tillhandahållande av mark och lokaler. Avfallsverksamheten uppvisar mycket hög kundnöjdhet och kommunen rankas bland de främsta i landet inom området.

Kompetensförsörjningen har stärkts genom strategiska rekryteringar och riktade utbildningsinsatser. Digitalisering och nya verksamhetsstöd har förbättrat effektivitet och arbetsmiljö. Det systematiska arbetsmiljöarbetet har lett till minskad sjukfrånvaro och förbättrad uppföljning och styrning.

2.2 Uppdrag och ansvarsområde

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen för kommunens invånare, företagare, föreningsliv, turister och kommunens egen verksamhet.

Förvaltningen ansvarar för kommunens tekniska drift och samhällsplanering.

I driftuppdraget ingår lokalvård och underhåll av kommunens lokaler, utomhusanläggningar, vägar, parker, grönområden, simhall, ishall, fritidsbad och friluftsanläggningar.

I samhällsplaneringsuppdraget ingår markförsäljning, geografisk information, exploatering, framtagande av planer, program med ett övergripande hållbarhetsperspektiv.

Utöver det ansvarar förvaltningen även för exploatering och byggnation av kommunal infrastruktur och byggnader samt avfallshantering, vatten- och avloppsförsörjning.

2.3 Väsentliga händelser

Ledningsförändringar

Under våren avslutade kommundirektören sin anställning. Förvaltningschef tjänstgjorde därefter som tillförordnad kommundirektör under sju månader. I augusti avslutade planerings- och utvecklingschefen sitt uppdrag, varpå förvaltningschef återgick till sin ordinarie roll med utökat ansvar som tillförordnad avdelningschef.

Som en följd av kultur- och fritidsförvaltningens upplösning organiserades förening och fritid som en enhet inom avdelningen teknik och service. Under året lånades även nyckelpersonal ut till kommunledningsförvaltningen, bland annat kanslichef samt resurser för valsamordning inför valet 2026.

Förändringarna har bidragit till stärkt samordning på kommunövergripande nivå. Samtidigt har omfördelning av resurser inneburit påverkan på den ordinarie verksamheten, med förändrade arbetsflöden och prioriteringar.

Förskjutna och pausade investeringar

Mot bakgrund av förändrad befolkningsutveckling har vissa planerade investeringar omprövats. Då skolornas lokalbehov i nuläget inte bedöms öka har ett antal projekt avslutats utan genomförande. Följande projekt har stängts:

Omdaning av skolor

Västerängsskolans kök

Slottskolan

Besluten har inneburit anpassning av investeringsplanen till aktuella behov.

Några investeringsprojekt redovisar kostnadsavvikelser:

Bättre buss i Bålsta: underskott till följd av högre entreprenadkostnader och mer omfattande byggnation än planerat.

LSS-boenden Dalvägen och Viby: underskott till följd av fördyringar samt efterföljande förlikningar.

Simhallen och ishallen: underskott till följd av ökade internhyror, tekniska skador samt omfördelning av personalkostnader.

Gator, vägar och parker: underskott till följd av övertagande av väg från Trafikverket, eftersatt underhåll, stormskador och akuta åtgärder.

Avvikelserna har påverkat investeringsutfallet och medfört behov av omprioriteringar.

Oplanerade skador och säkerhetsåtgärder

Utöver planerade investeringar har ekonomin belastats av oplanerade åtgärder inom fastigheter och infrastruktur. Kostnader har uppstått till följd av eftersatt underhåll, ökad vandalisering samt akuta skador såsom vattenskador och tekniska haverier. Vidare har investeringar genomförts för att möta nya krav på beredskap, säkerhet och tillgänglighet, bland annat avseende reservkraft och säkerhetssystem.

Delar av kostnaderna har täckts genom försäkringsersättningar, vilket har begränsat den ekonomiska påverkan.

VA- och avfallsverksamhet

VA-verksamheten har genomfört omfattande reinvesteringar i VA-nät, vattenverk och reningsverk. Tidsförskjutningar i genomförandet har resulterat i överskott i vissa projekt, medan andra redovisar underskott till följd av nödvändiga åtgärder för att uppfylla miljökrav och säkerställa driftsäkerhet.

Avfallsverksamheten har haft en lägre investeringsnivå med begränsad ekonomisk påverkan. Sammantaget har investeringarna bidragit till ökad leveranssäkerhet, kvalitet och regelefterlevnad. Ekonomiska avvikelser har hanterats genom omprioriteringar inom fastställd investeringsram.

Exploatering och fastighetsförsäljning

Den totala prognosen för kommunens exploateringsverksamhet visar ett överskott om 176,6 miljoner kronor, vilket är högre än det budgeterade överskottet om 142 miljoner kronor. De prognostiserade intäkterna har ökat med 48,5 miljoner kronor jämfört med budget.

På kostnadssidan är det främst posterna *anläggningar i egen regi* och *VA-anläggningar i egen regi* som avviker från budget. Kostnaderna för anläggningar i egen regi har minskat med 38,6 miljoner kronor, medan VA-anläggningar i egen regi uppvisar en kostnadsökning om 30,5 miljoner kronor. Skillnaderna mellan dessa två poster beror på att den beslutade budgeten har varit felfördelad mellan de båda.

Under året har även markförsäljning genomförts inom Gamla Chemetallområdet, vilket resulterade i en reavinst om 0,6 miljoner kronor.

2.3.1 Beredskapsarbete

I enlighet med kommunens program för krisberedskap har teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen fokuserat på att stärka motståndskraften, säkerställa samhällsviktig verksamhet och minska identifierade sårbarheter.

Risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) har genomförts inom flera verksamhetsområden och legat till grund för prioriterade åtgärder. Identifierade risker kopplade till el- och vattenförsörjning, lokaler och säkerhet har hanterats genom både tekniska och organisatoriska insatser. Samtliga skyddsrum i kommunen har besiktigats och rustats upp. Reservkraft har installerats vid Solängen, Dalängen och Pomona, kompletterat med UPS-lösningar för räddningsstationens portar. Telekommunikationen i hissar har uppdaterats, ett säkerhetsrum har byggts i kommunhuset och säkerhetshöjande åtgärder har genomförts i Kontaktcenter.

Kontinuitetsplanering har utvecklats inom flera verksamheter. Avfallsenheten har tagit fram skriftliga rutiner för kritiska processer, genomfört utbildningar och arbetat med inköp, avtal och leveranssäkerhet. Lokalvården har byggt upp krislager och utvecklat kontinuitetsplaner för att säkra verksamheten vid kris eller höjd beredskap. VA-enheten har tagit fram en nödvattenplan och genomfört krisövningar, vilket stärker kommunens förmåga att hantera störningar i dricksvattenförsörjningen.

Förvaltningens krisledningsförmåga har stärkts genom utbildning i stabmetodik för tjänstepersoner samt genomförda beredskaps- och krisövningar inom avfalls- och VA-verksamheterna. Samverkan har skett med säkerhetsenheten och andra kommuner inom beredskapsplanering, och representanter från teknik och service deltog i kommunens beredskapsdag.

Säkerheten i skolmiljöerna har även förstärkts genom installation av trygghetskameror, inrymningslarm samt uppdaterade brand- och passagesystem.

2.3.2 Informationssäkerhet

Geodatateamet har under 2025 genomfört åtgärder utifrån den informationsklassificering som togs fram 2024. Detta har resulterat i uppdaterade rutiner för lösenordshantering, behörighetsstyrning till fastighets- och befolkningsinformation och tydligare riktlinjer för datalagring. Information som inte bedömts nödvändig för verksamheten har rensats bort, arbetssätt kring automatisering, systemintegrationer och informationshantering har dokumenterats. Förvaltningen säkerställer även säkerhetsklassning genom risk- och konsekvensbedömningar vid införande av nya system samt har påbörjat översyn och uppdatering av säkerhetsklassning för befintliga system.

Inom teknik och service har avfallsenheten uppdaterat sin informationsklassning utifrån ny lagstiftning, genomfört riskanalyser och vidtagit åtgärder för att hantera identifierade risker.

Kunskapen kring informationssäkerhet har stärkts genom interna checklistor och riktade informationsinsatser, bland annat kopplat till NIS2. VA-enheten har, i samverkan med IT-avdelningen, genomfört omfattande åtgärder för att uppfylla NIS2-kraven, inklusive kartläggning av tredje part, separering av verksamhetssystem i en säkerhetszon samt utbyte av teknisk utrustning för att minska risken för obehörig åtkomst. Lokalvården har i samband med införande av nytt verksamhetssystem genomfört risk- och konsekvensbedömningar för att säkerställa korrekt säkerhetsklassning.

Arbetet med dataskydd har stärkts genom påbörjad uppdatering av förvaltningens registerförteckning över personuppgiftsbehandlingar.

Sammantaget har perioden präglats av ökad struktur, förbättrad regelefterlevnad och stärkt informations- och dataskydd inom förvaltningens verksamheter.

2.3.3 Suicidpreventivt arbete

Förvaltningens huvudsakliga bidrag är utvecklingen av trygga, inkluderande och hälsofrämjande miljöer som stärker social samvaro, rörelse och delaktighet. Under perioden har aktivitetsparker, lekplatser, parker och friluftsområden rustats upp och byggts ut. Nya mötesplatser har etablerats i Skeppsparken och Runbroparken. Trygghetsskapande konst och gestaltning i offentlig miljö har genomförts, bland annat fasadkonst i Bålsta centrum, konstnärlig gestaltning i gångtunnel vid resecentrum samt nya möbler och kulturella inslag som bidrar till ökad trivsel och trygghet.

Inom teknik och service har förebyggande insatser genomförts genom utbildningsinslag om suicidprevention i samband med intern handledarutbildning. Inom det systematiska arbetsmiljöarbetet har flera enheter arbetat för att förebygga ohälsa och skapa hållbara arbetsmiljöer. Avdelningen har även samverkat med arbetsmarknadsenheten för att stödja ungdomar och unga vuxna till arbete, praktik eller samhällstjänst.

Medarbetare har deltagit i kommunens trygghetsfrämjande aktiviteter, bland annat ”En vecka fri från våld”, samt i trygghetsvandringar i samverkan med polis och säkerhetsenhet. Sammantaget bidrar förvaltningens arbete till långsiktigt förebyggande insatser för god psykisk hälsa i Håbo kommun.

2.4 Resultaträkning och ekonomisk analys nämnder

Resultaträkning (mnkr)	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut
Externa intäkter	162,6	174,5	173,9	-0,6
Interna intäkter	200,3	206,4	207,1	0,7
Summa intäkter	362,9	380,9	381,0	0,1
Verksamhetsköp, bidrag, material	-38,3	-34,7	-36,4	-1,7
Personalkostnader	-83,6	-95,5	-93,4	2,1
Övriga kostnader	-256,6	-271,7	-276,6	-4,9
Interna kostnader	-122,2	-132,6	-117,3	15,3
Summa kostnader	-500,7	-534,5	-523,7	10,8
Resultat	**-137,8**	**-153,6**	**-142,7**	**10,9**

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens samtliga verksamheter där även taxefinansierad verksamhet är medräknad, kostar netto 142,7 miljoner kronor 2025. Det är en ökning med 3,6 procent jämfört med förra året samtidigt 7,1 procent lägre än budget. Det innebär ett överskott jämfört med budget på 10,9 miljoner kronor.

Externa intäkter har ökat med 7 procent jämfört med föregående år och är i nivå med budget. Förändringarna mot föregående år består främst av VA-enhetens bruknings taxa kopplat till justering av antal bostadsenheter som Dagab/ Dahls anläggningar har nu när de är i drift. Ärendet är överklagat varför endast 25% av den intäkten är upptagen under 2025. Minskad försäkringsersättning än beräknat för vattenskada Gransäter skolan minskade resultatet med 2 procent.

De interna intäkterna uppgår till 207,1 miljoner kronor vilket är 3 procent högre än föregående år. Ökningen beror främst på ökade intäkter för internhyran.

Verksamhetsköp är 5 procent lägre än föregående år men 5 procent högre än budget. Kostnader för vinterväghållning är lägre 2025 tack vare en mild höst/ vinter. 2024 tog Kommunen över tömning av återvinningsstationer. Här ser man en ökad kostnad mot budget även 2025. Ökade kostnader mot budget beror också på underhåll av vägar, belysning och lekplatser.

Personalkostnaderna är 12 procent högre mot föregående år men 2 procent lägre mot budget. Utfallet mot föregående beror på att vakanser har rekryterats och avvikelsen i år beror på att det fortfarande har funnits vakanser hos flera enheter under året. Avvikelsen mot föregående år beror också på att enheter har lagt mindre tid i projekt i år på grund av en minskad investeringsportfölj. Det innebär en ökad personalkostnad i driften.

Övriga kostnader är 8 procent högre mot föregående år och 2 procent högre än budget. Avskrivningskostnader ökade 2025 samt kostnader för underhåll inom fastighetsbeståndet där skadegörelse och krossade fönster har varit en utmaning att hantera på skolorna. Anläggningskostnader inom gata park ökar där kostnad för cykelväg Skokloster är en kostnad som hanterades 2025. Tack vare mild höst och vinter minskar kostnader för media gällande el och fjärrvärme främst under 2025 och även mot föregående år.

De interna kostnaderna är 4 procent lägre än föregående år och 12 procent lägre än budget. I samband med årsbokslutet för 2025 omfördelades fastighetskostnader från fastighets enheten till de verksamheter som berörs. Under de senaste åren har hyrorna inte räknats upp, samtidigt som fastighets enhetens kostnader har ökat. Detta har medfört att kostnader inte har belastat rätt verksamheter. Omfördelningen genomförs nu i syfte att säkerställa korrekt kostnadsfördelning och för att tillhandahålla rättvisande underlag i räkenskapssammandraget för 2025.

2.5 Driftredovisning

2.5.1 Driftredovisning

tkr

		Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse
215	Fys- tekn plan, bostadsfö	-6 274	-7 238	-8 115	-877
249	Gator, vägar, parkering	-50 636	-53 493	-55 870	-2 378
250	Parker	-6 647	-7 373	-7 736	-363
263	Miljö, hälsa, hållbar utv	-48	-200	-58	142
341	Utomhusanläggningar	-8 768	-8 384	-8 176	208
342	Ishall	-6 305	-4 956	-5 262	-306
343	Simhall	-15 488	-21 720	-22 870	-1 150
344	Föreningslokaler	-13 705	-14 763	-16 211	-1 448
350	Ung Håbo fritidsgårdar	41	0	0	0
810	Kommersiell verksamhet	1 221	1 000	417	-583
910	Fastighet	-13 374	-1 411	5 424	6 835
913	Lokalvård	-22 705	-26 671	-27 096	-425
916	Avdelningsgemensamt	-519	-807	-708	99
917	Projektenheten	-3 848	-4 906	-5 991	-1 085
919	Samhällsbyggnad överg	-962	-2 671	-1 307	1 365
	Summa	**-148 018**	**-153 592**	**-153 559**	**33**

2.5.2 Kommentarer till driftredovisning

215 Fys- tekn plan, bostadsf har ett underskott om 877 000 kronor på grund av minskad tid i projekt.

249 Gator, vägar, parkering har ett underskott om 2,38 miljoner kronor. Underskottet beror på medfinansiering av ny vägsträcka i Skokloster samt oförutsedda kostnader för drift och underhåll.

250 Park Underskott 363 000 kronor beror främst på eftersatt underhåll på lekplatser och stormskador.

263 Miljö, hälsa, hållbar utv har ett överskott om 142 000 kronor på grund av minskade aktiviteter inom naturvårdsskötsel.

341 Utomhusanläggningar överskott 208 000 kronor beror framför allt på att lönekostnader belastat verksamhet 342 Ishall.

342 Ishall Underskott 306 000 kronor beror framför allt på lönekostnader där budget återfinns i verksamhet 341 utomhusanläggningar.

343 Simhallen har ett underskott om totalt 1,15 miljoner som beror på ökade kostnader för internhyra om 1,4 miljoner kronor. Underskottet har minskats på grund av ökade intäkter.

344 Föreningslokaler har ett underskott om 1,4 miljoner kronor för föreningslokal på Fabriksvägen. Samma lokal redovisas som överskott under fastighetsenhetens verksamhet 910.

810 Kommersiell verksamhet har ett underskott om 583 000 miljoner kronor.

910 Fastighet har ett överskott om 6,8 miljoner kronor på grund av högre interhyra och ej utförda åtgärder på gårdsanläggningar. Dessutom visas här ett överskott om 1,4 miljoner kronor för föreningslokal, se verksamhet 344.

913 Lokalvård har ett underskott om 425 000 kronor vilket avser införande av Clean Pilot, inköp av två robotar och högre reparationskostnader.

916 Avdelningsgemensamt, överskott om 99 000 kronor på grund av inköpsstopp.

917 Projektenheten visar ett underskott om 1 miljon kronor.
Avvikelsen beror på oförutsedda utredningskostnader för ishall, omklädningsrum och skollokaler samt ökade licenskostnader och minskad tid i projekt.

919 Samhällsbyggnad övergripande visar ett överskott om 1,3 miljoner kronor. Överskottet har balanserats mot underskott på lokalvården, projektenheten och simhallen.
Personalkostnader har ökat med 204 000 kronor. Avvikelse beror på lönetillägg där medarbetare haft förordnande som tf förvaltningschef när ordinarie bistod kommunledningsförvaltningen.

2.5.2.1 Åtgärder för ekonomi i balans

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen avslutar 2025 års verksamhetsbudget med budget i balans. Händelser som påverkat budget:

- Åtstramning inom investering, reinvestering och underhåll
- Fortsatt arbete med att se över driftkostnader inom fastighet och offentliga miljöer
- Intäkterna ökade jämfört med förra året
- Taxor och avgifter har reglerats inom VA och Avfall
- Vissa VA-intäkter blev lägre än väntat eftersom ett ärende är överklagat
- Lägre försäkringsersättning för en vattenskada drog ner resultatet
- Mild höst och vinter gav lägre kostnader för snöröjning, el och fjärrvärme
- Personalkostnaderna ökade jämfört med förra året (fler tjänster tillsatta inom gatuenheten och lokalvård) men var ändå lägre än budget eftersom tjänster på andra avdelningar fortsatt varit vakanta
- Vissa kostnader ökade, bland annat inom:
  Underhåll av vägar, belysning och lekplatser
  Skadegörelse i skolor
  Drift av återvinningsstationer som kommunen nu ansvarar för
- Kostnader för fastigheter har fördelats om genom att debitera en korrekt internhyra.

2.5.2.2 Statsbidrag

Tabellen ska visa för nämnden vilka riktade statsbidrag som förvaltningen har erhållit. Statsbidrag kan erhållas på olika sätt såsom utifrån demografi utan ansökan, rekvirering av förutbestämt belopp eller en ansökan.

Totalt intäktsredovisat visar hur mycket intäkter som påverkat nämndens utfall för perioden.

Statsbidrag	Myndighet	Ansökt belopp, mnkr	Beviljat belopp, mnkr	Totalt intäkts-redovisat för perioden, mnkr
7085 LOVA provtagning	Länsstyrelsen i Uppsala	0,3	0,3	0,0
7091 LONA Viable Cities	Energimyndigheten via Uppsala kommun	0,5	0,5	0,1
7095 Climaax	EU Horizon Europe	2,1	2,1	0,5
7096 Suverän	Energimyndigheten via Länsstyrelsen i Västmanland	0,5	0,5	0,0
7083 Wärst Skogsvåtmark	Länsstyrelsen i Uppsala	0,2	0,2	0,0
7084 Våtmark Brobybackar	Länsstyrelsen i Uppsala	1,6	1,6	0,2
7087 LONA Upplandsleden	Länsstyrelsen i Uppsala	0	0	0,0
Projektstöd till Gröna Dalen	Länsstyrelsen i Uppsala	7,5		
Summa		12,7	5,2	0,8

2.5.3 Driftredovisning avgiftsfinansierad verksamhet

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut
Avfallsverksamhet	1 148	0	548	548
VA-verksamhet	9 032	0	10 391	10 391
Summa	**10 180**	**0**	**10 939**	**10 939**

2.5.4 Kommentarer till driftredovisning avgiftsfinansierad verksamhet

Avfallsverksamhet, överskott 548 000 kronor

Avfallsenheten redovisar ett överskott på 548 000 kronor. Det beror främst på att fler flerbostadshus har börjat sortera ut förpackningar, vilket har gett högre intäkter och att enheten har därmed fått högre ersättning från Naturvårdsverket. Samtidigt har kostnaderna ökat på återvinningscentralen vilket både beror på att mängden avfall har ökat och att ett nytt avtal för transport och behandling började gälla i oktober. Det nya avtalet innebär högre behandlingskostnader. Överskottet föreslås avsättas till avfallsfonden. Avfallsfonden ökar från 3,4 miljoner kronor till 3,9 miljoner kronor.

VA-verksamhet, överskott 10,4 miljoner kronor

VA-enheten redovisar ett överskott på 10,3 miljoner kronor. De pengarna används för att minska den skuld som finns i VA-fonden. Resultatet gör att det tidigare underskottet på 11,2 miljoner kronor nu minskar till cirka 900 000 kronor. Det följer planen för att enligt lag helt återställa underskottet senast 2026. Ökad förbrukning och nyanslutningar har lett till ökade intäkter. Två av dessa ärenden är överklagade varför endast 25 procent av den intäkten är upptagen under 2025. Förutom det beror överskottet på lägre kapitalkostnader, verksamheten har även lägre personalkostnader på grund av avslutade tjänster och tjänstledighet som inte ersatts samt lägre konsultkostnader. Samtidigt har kostnader ökat gällande reparationer, VA-material och reservdelar, larm och bevakning, kemikalier och slamtransporter.

2.6 Volym- och resursmått

2.6.1 Volymmått

Mått	Utfall 2023	Utfall 2024	Utfall 2025	Budget 2025
Area inhyrda verksamhetslokaler, kvm BRA	28 565	28 565	26 386	25 837
Area kommunägda verksamhetslokaler, kvm BRA	108 107	111 418	112 726	112 726
Antal besök vid återvinningscentralen	85 829	95 107	101 707	90 000
Grovavfall, kg/inv	226	227	246	214
Förpackningar, kg/inv	96	77	81	123
Restavfall, kg/inv	120	114	115	120
Matavfall, kg/inv	51	50	50	55

Antal besök vid återvinningscentralen

Antalet besökare har ökat med 6 600 personer jämfört med samma period föregående år.

Grovavfall, kg/inv

Mängden grovavfall har ökat markant jämfört med samma period föregående år. Både mängden tryckimpregnerat trä, gips, sten, ris och gren har ökat.

Förpackningar, kg/inv

Den insamlande mängden förpackningar har ökat jämfört med samma period 2024. I statistiken för 2025 ingår inte längre tidningar, då det inte längre tillhör denna kategori. 2024 och 2025 är första året som kommunen helt själva äger siffrorna, vilket gör att det inte ska jämföras med tidigare år, då det mer var uppbyggt på schablon. Budgeten kommer därför att revideras.

Restavfall, kg/inv

Den insamlade mängden restavfall är i stort sett densamma jämfört med samma period 2024.

Matavfall, kg/inv

Insamlad mängd matavfall är densamma jämfört med samma period 2024.

2.6.2 Resursmått

Mått	Utfall 2023	Utfall 2024	Utfall 2025	Budget 2025
Gatubelysning, kr/inv	109	159	159	125
Vinterväghållning, kr/inv	452	448	291	305
Beläggningsunderhåll, kr/inv	322	44	228	322

Gatubelysning, kr/inv

Högre kostnad än budgeterat då flertalet fel på anläggningen behövt åtgärdas. Framförallt kabelfel. Felsökning och lagningar av kabel är kostsamt och lagning med nya skarvar skapar potentiellt fler problem framöver. Det finns ett stort behov av reinvestering för kablar och även stolpar.

Vinterväghållning, kr/inv

Vinterväghållning är svår att beräkna då kostnaden varierar beroende på väderförhållanden. Vinter 2025 var gynnsam ur ett ekonomiskt perspektiv.

Beläggningsunderhåll, kr/inv

Budgeten för reinvestering för asfaltsbeläggningar hade 2025 minskats från 7 miljoner kronor till 5 miljoner och resultatet gick över budget med - 246 000 kronor, trots restriktivare arbete med beläggningsunderhåll för att hålla nere kostnaderna.

2.7 Investeringsredovisning

tkr	Totalt fleråriga projekt				Årets investeringar		
Projekt	Total budget	Totalt utfall t o m 2025	Total prognos	Avvikelse budget/ prognos	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut 2025
Fleråriga projekt med totalbudget							
Offentlig miljö							
1332 Cpl Gransäter - avslutas 2025	-50 000	-951	-50 000	0	-1 233	0	1 233
1340 Kraftleden etapp 3,4	-19 033	0	-19 033	0	0	0	0
1346 KF Bättre buss i Bålsta	-34 843	-25 490	-34 843	0	-3 535	-10 901	-7 366
Fastighet							
1102 LSS boende Dalvägen	-20 300	-27 773	-27 873	-7 573	0	-720	-720
1103 LSS boende Viby	-19 800	-22 443	-22 543	-2 743	0	-984	-984
1117 Driftlokaler - avslutas 2025	-20 000	0	0	20 000	0	0	0
1130 Slottsskolan - avslutas 2025	-30 000	-1 315	-1 315	28 685	-4 000	-1 315	2 685
1132 Omdaning skolor - avslutas 2025	-41 000	-435	-435	40 565	-41 000	-435	40 565
1144 Gamla Simhallen steg 1 - avslutas 2025	-6 332	-7 951	-7 951	-1 619	-6 332	-7 951	-1 619
1145 Omklädningsrum Futurum	0	-516	-516	-516	0	-516	-516
1174 Västerängsskolan kök - avslutas 2025	-33 000	0	0	33 000	-3 000	0	3 000
1630 Omdaning kommunhus	0	-912	0	0	0	0	0
1683 Bibliotek 2022	-20 000	-2 488	-20 000	0	-1 235	-1 141	94
Övriga investeringar							
Offentlig miljö							
1301 Trafiksäkerhetshöj. åtg					-2 100	-2 110	-10
1307 Trygghetsåtgärder gatubel					-500	-501	-1
1308 Renovering gatubelysnings					-1 500	-1 579	-79
1342 Gcm Södra Bålstaleden					-500	-511	-11
1347 Sopsortering offentliga p					-500	-250	250
1358 Planerat uh beläggningar					-5 000	-5 247	-247
1378 Konstbyggn (brokonstr)					-300	-95	205
1397 KF Skokloster GC-väg					0	2 461	2 461
Fastighet							

tkr	Totalt fleråriga projekt				Årets investeringar		
Projekt	Total budget	Totalt utfall t o m 2025	Total prognos	Avvikelse budget/ prognos	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut 2025
1126 Skada Gransäter källare					0	-1 271	-1 271
1127 Skada Gransäter matsal					0	-611	-611
1129 Skada Ishall					0	-286	-286
1131 Upprustning skol- och förskolegårdar					-1 000	-3 312	-2 312
1181 Utbyte komponenter					-66 193	-68 456	-2 263
1190 Säkerhetsåtgärder					0	243	243
1688 Aktivitetsomr Skokloster					-1 000	-301	699
5400 Dieselcistern 30 år					0	-290	-290
5401 Pomona reservkraft					0	-280	-280
5316 Reservkraft Dalängen 30år					0	-172	-172
Lokalvården/Simhallen							
5153 Lokalvården 5år 2024					-860	-698	162
5304 Lokalvården 10år 2024					-150	-397	-247
5154 Simhallen inventarier 5 år					-200	-289	-89
Summa	**-294 308**	**-90 274**	**-184 509**	**109 799**	**-140 138**	**-107 915**	**32 223**

2.8 Kommentarer till investeringsredovisning

Fleråriga projekt med totalbudget

Offentlig miljö

1332 Cpl Gransäter
Överskott 1,2 miljoner kronor i utfall för året.
Arbetet inte påbörjat då förutsättningarna har förändrats genom att extern part ska finansiera projektet.

1346 Bättre buss i Bålsta
Underskott 7,3 miljoner kronor i utfall för året.
Under 2025 har kommunen och regionen tillsammans byggt 15 hållplatslägen, inklusive gång-/cykelvägsanslutningar, passager, belysning och en vändplats för bussarna. Utfallet för året var netto 3,5 miljoner koronor men på grund av högre entreprenadkostnader, svårare byggnationer och i vissa fall ökad omfattning, samt att projektet hunnit projektera mer än planerat under året, redovisar projektet en nettokostnad på 10,9 miljoner kronor.

Fastighet

1102 LSS boende Dalvägen
Underskott 7,5 miljoner kronor i totalprognos, underskott 720 000 kronor i utfall för året..
Projektet har blivit dyrare än planerat. Förlikning är gjord men arbete kvarstår.

1103 LSS boende Viby
Underskott 2,7 miljoner kronor i totalprognos, underskott 984 000 kronor i utfall för året. Mindre överskridande kopplat till justeringar i genomförandet. Förlikning är gjord men arbete kvarstår.

1130 Slottsskolan
Totalbudget: 30 miljoner kronor
Budget 2025: 4 miljoner kronor
Utfall 2025:1,35 miljoner kronor
Överskott 2,7 miljoner kronor
Projektet avslutas 2025, eventuellt nytt behov aktualiseras i budgetprocess

1132 Omdaning skolor
Totaltbudget: 41 miljoner kronor
Utfall 2025: 0,4 miljoner kronor
Överskott: 40,6 miljoner kronor

Projektet avslutas 2025, eventuellt nytt behov får aktualiseras i budgetprocess.

1144 Gamla Simhallen steg 1
Underskott 1,6 miljoner kronor
Totalbudget: 6,3 miljoner kronor
Utfall 2025: 7,9 miljoner kronor
Avvikelse: -1, 6 miljoner kronor

Projektet redovisar ett underskott om 1,6 miljoner kronor till följd av tillkommande åtgärder kopplade till tillgänglighetskrav samt extra fyllnad av den tidigare simbassängen. Dessa åtgärder har medfört ökade entreprenadkostnader och förlängd genomförandetid.

1145 Omklädningsrum Futurum
Totalbudget: 0 kronor
Underskott 516 000 kronor i årets prognos
Pågår, genomförande under 2026. Kostnader består av konsultkostnader för framtagning av programhandlingar för byggnation.

1174 Västerängsskolan kök
Totalbudget: 33 miljoner kronor
Budget 2025: 3 miljoner kronor
Överskott 2025: 3 miljoner kronor
Projektet avslutas 2025, eventuellt nytt behov får aktualiseras i budgetprocess.

1630 Omdaning kommunhus
Totalbudget: 0 kronor
Planeras för genomförande 2028.

1683 Bibliotek 2022
Totalbudget: 20 miljoner kronor
Budget 2025: 1,2 miljoner kronor
Prognos följer budget. Projektet genomförs under 2026.

Övriga investeringar
Totalbudget: 79,8 miljoner kronor
Utfall: 84 miljoner kronor
Underskott: 4,1 miljoner kronor

Underskott (samt överskott) inom ram för övriga investeringar redovisas nedan:

Offentlig miljö

1347 Sopsortering offentliga platser

Överskott 250 000 kronor
Genomförandet blev ungefär 100 000 kronor billigare än offererat. I projektet ingick även inköp av mellanlagringsstationer för sopsortering för ungefär 150 000 kronor. Projektet har meddelats att mellanlagringsstationer måste hyras och kostnaden kommer därför istället att belasta driftbudgeten årligen.

1358 Planerat underhåll beläggningar
Underskott 247 000 kronor
Budget för reinvestering av asfaltsbeläggningar reducerades inför 2025 från 7,1 miljoner kronor till 5,0 miljoner kronor. Samtidigt har ökade priser inom asfaltsbeläggning samt uppkomna beläggningsskador medfört högre kostnader än planerat, vilket resulterade i ökade kostnader om 247 000 kronor.

1378 Konstbyggnader (brokonstruktioner)
Överskott 205 000 kronor
Förstudie/projektering av Bro 8, Runbrotunneln blev billigare än framtagen kalkyl och offert.

1397 KF Skokloster gång- och cykelväg
Överskott 2,4 miljoner kronor
En intäkt från Trafikverket på den del av ny gång- och cykelväg som anlagts utmed Trafikverkets väg. Enligt avtal har Trafikverket betalat Håbo kommun för denna del av sträckan samtidigt som Håbo kommun har betalat Trafikverket samma summa. Intäkten är bokförd på investeringsprojekt 1397 som avslutades 2023. Utgiften är bokförd på 2025 års driftbudget. Bokföring av intäkt och utgift har skett enligt direktiv från ekonomienheten.

Fastighet

1126 Skada Gransäter källare
Budget saknas
Kostnad 1,3 miljoner kronor
Åtgärdad vattenskada

1127 Skada Gransäter matsal
Budget saknas
Kostnad 611 000 kronor
Åtgärdad vattenskada

1129 Skada Ishall
Budget saknas
Kostnad 286 000 kronor
Åtgärdad skada på värmeväxlare

1131 Upprustning skol- och förskolegårdar
Budget: 1 miljon kronor
Utfall 2025: 3,3 miljoner kronor
Underskott om 2,3 miljoner kronor beror på hantering av A-anmärkningar från besiktning av lekmiljöerna. Utan åtgärder riskerade lekmiljöerna att stängas.

1181 Utbyte komponenter
Budget 2025: 66,2 miljoner kronor.
Utfall 2025: 68,4 miljoner kronor
Underskott om 2,2 miljoner kronor beror på utökade åtgärder inom planerade projekt så som utbyte av taket på Fridegårds gymnasium, nytt sportgolv i Rungårdens sporthall med mera.

1190 Säkerhetsåtgärder
Överskott 243 000 kronor

1688 Aktivitetsomr Skokloster
Budget 2025; 1 miljon kronor

Utfall 2025: 301 000 kronor
Överskott 699 000 kronor
Åtgärder blev mindre kostsamma än planerat.

5400 Dieselcistern 30 år
Budget 2025: 0 kronor
Underskott: 290 000 kronor
Åtgärd har genomförts för att trygga verksamhetens elförsörjning i i samband med strömavbrott.

5401 Pomona reservkraft
Budget 2025: 0 kronor
Underskott: 280 000 kronor
Installation av reservkraft inom ram för säkerhet och beredskap. Åtgärd har genomförts för att trygga verksamhetens elförsörjning i i samband med strömavbrott.

5316 Reservkraft Dalängen 30 år
Budget 2025: 0 kronor
Underskott: 172 000 kronor

Installation av reservkraft inom ram för säkerhet och beredskap. Åtgärd har genomförts för att trygga verksamhetens elförsörjning i i samband med strömavbrott.

Lokalvården/Simhallen

5153 Lokalvården 5 år
Budget 2025: 860 000 kronor
Överskott 162 000 kronor
För att minska underskottet på 10-åriga investeringar minskades de 5-åringa investeringarna.

5304 Lokalvården 10 år
Budget 2025: 150 000 kronor
Underskott; 247 000 kronor
Två städrobotar köptes in, i stället för en, till förmånligt pris. Det minskar behovet av framtida investeringsmedel.

5154 Simhallen inventarier 5 år
Budget 2025: 200 000 kronor
Underskott: 89 000 kronor
Underskottet beror på högre kostnad för maskiner är budgeterat.

2.8.1 Utökad avvikelserapportering

1102 LSS-boende Dalvägen
Totalbudget: 20,3 miljoner kronor.
Utfall 2025: 27,8 miljoner kronor.
Underskott mot budget: -7,5 miljoner kronor

Orsak till underskottet är fördyrning av markarbete (pålning) samt juridiska kostnader och tidsförskjutning inom ram för entreprenörens stämningsprocess mot kommunen för innehållande av betalning då entreprenören inte genomfört byggnation enligt beställning.

Ett förlikningsavtal har ingåtts under 2025 baserat på att överenskomna punkter i avtalet ska åtgärdas av entreprenör.

Projektet kommer att stängas 2026 när alla åtgärder enligt förlikningsavtalet är genomförda.

1103 LSS-boende Viby
Totalbudget: 19,8 miljoner kronor.
Utfall 2025: 22,5 miljoner kronor.

Underskott mot budget: - 2,7 miljoner kronor

Orsak till underskott beror på justeringar av styr- och regler samt passagesystem samt juridiska kostnader och tidsförskjutning inom ram för entreprenörens stämningsprocess mot kommunen för innehållande av betalning då entreprenören inte genomfört byggnation enligt beställning. Förlikningsavtal har ingåtts under 2025 baserat på att överenskomna punkter i avtalet ska åtgärdas av entreprenör.

Projektet kommer att stängas 2026 när alla åtgärder enligt förlikningsavtalet är genomförda.

1346 Bättre buss i Bålsta
Totaltbudget: 34,8 miljoner kronor
Budget 2025: 3,5 miljoner kronor
Utfall 2025: 10,9 miljoner kronor
Underskott mot budget 2025: -7,3 miljoner kronor

För att hantera det högre utfallet i projektet Bättre buss i Bålsta under 2025 finns en plan att under 2026 omfördela investeringsmedel mellan kommunens stadsmiljöprojekt.

Genom föreslagen omfördelning bedöms kommunens samlade nettoinvestering för stadsmiljöprojekten kunna rymmas inom beslutad total budgetram. Underskottet om 7,3 miljoner kronor inom Bättre buss i Bålsta bedöms därmed kunna hanteras utan ökning av den totala investeringsramen.

2.9 Investeringsredovisning taxefinansierat

tkr	Totalt fleråriga projekt				Årets investeringar		
Projekt	Total budget	Totalt utfall t o m 2025	Total prognos	Avvikelse budget/ prognos	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/ bokslut 2025
Fleråriga projekt med totalbudget							
Avfall							
1405 Projekt o utbyg ÅVC	-19 702	-102	-19 702	0	0	0	0
Övriga projekt							
VA							
1213 Omläggning ledningar					-13 000	-9 684	3 316
1214 Nya förbindelsepunkter					-4 000	-2 087	1 913
1220 Bålsta VV					-1 000	-1 720	-720
1221 Bålsta RV					-2 000	-1 478	522
1222 Skokloster VV					-1 500	-337	1 163
1223 Skokloster RV					-500	-1 256	-756
1224 Utgående vatten från reni					-1 000	0	1 000
1225 Nödlager, aktiviteter					-5 000	-4 393	607
1258 Underhåll pumpstationer					-2 000	-1 903	97
1282 Underhåll tryckstegringar					-1 000	-117	883
6201 Antenner för vattenmätare					0	-104	-104
Avfall							
1406 Kärl					-200	0	200
Summa	-19 702	-102	-19 702	0	-31 200	-23 079	8 121

2.10 Kommentarer till investeringsredovisning taxefinansierad verksamhet

VA-enheten

1213 Omläggning ledningar, överskott 3,2 miljoner kronor
Under 2025 användes ungefär 10 miljoner kronor till att förnya ledningsnätet i tätorten, bland annat avloppsledningarna från Futurum mot Åkerby. Ett stort arbete genomfördes också på avloppsledningarna i Skokloster. Dessutom gjordes en insats i Skokloster för att skapa bättre möjligheter att spola ledningarna i framtiden, vilket ska bidra till högre upplevd kvalitet för kunderna.

1214 Nya förbindelsepunkter, överskott 2 miljoner kronor
Ny förbindelsepunkter vid exploateringar, Väppeby samt Logistiken.

1258 Underhåll pumpstationer, överskott 100 000 kronor
Pumpstation i Brobybackar utbytt sump på grund av stort inläckage.

1282 Underhåll tryckstegring, överskott 883 000 kronor
Endast 117 000 kronor har använts under året på grund av tidsbrist. Den planerade åtgärden flyttas därför över till 2026.

1220 Bålsta VV, underskott 700 000 kronor
Ett nytt högtrycksluftsaggregat har beställts, liksom doseringsutrustning för klor. Kostnaderna blev högre än budgeterat eftersom teknisk utrustning köptes in sent under året. Den nya utrustningen gör det möjligt att upptäcka missfärgningar i vattnet tidigare, vilket hjälper oss att snabbare åtgärda fel i processen. Den ökade kostnaden täcks genom att använda medel från andra investeringsposter.

1221 Bålsta RV, överskott 500 000 kronor
En torrslampump har beställts från ramavtalsleverantören. Ett större ventilationsprojekt har påbörjats och överlämnats till projektkontoret för genomförande. De budgeterade medlen har inte behövts fullt ut.

1222Skokloster VV, överskott 1,1 miljon kronor
En ny kompressor för styrningen av dynasandfiltret har installerats, liksom doseringsutrustning för att stabilisera pH-värdena i processen. De budgeterade medlen har inte använts fullt ut.

1223 Skokloster RV, underskott 756 000 kronor
En ny slamavvattnare behövde införskaffas för att klara miljömålen och inte riskera att gå över värdena i tillståndet för verksamheten.

1224 Utgående vatten från RV, överskott 1 miljon kronor
Arbete är utfört men fakturerades vid fel tidpunkt, kommer att användas medel under 2026.

Nödlager, överskott 600 000 kronor
Nya dricksvattensläp har köpts in för att uppfylla kraven i nödvattenplanen. En ny 10-kubikstank har också beställts. Den kommer att kunna trycksätta en fastighet med vatten vid behov. Dialog har förts med fastighetsenheten om vilka åtgärder som behöver göras i fastigheterna för att detta ska vara möjligt.

Vid Bålsta vattenverk har flera säkerhetsåtgärder beställts, bland annat kameraövervakning och förstärkta skyddszoner. Utrustningen är betald och arbetet ska vara klart under andra kvartalet 2026.

Avfallsenheten

1406 Kärl, överskott 200 000 kronor
De kärl som har köpts in har bekostats i driften då det skett i flera omgångar och till lägre belopp.

2.11 Exploaterings och fastighetsförsäljningsredovisning

2.11.1 Exploateringsredovisning

Nettoexploatering, mnkr	Budget total	Prognos total	Ackumulerat utfall 2025	Utfall 2025	Budget 2025
Inkomster					
Försäljning av mark	523,3	571,8	286,9	43,4	153,3
Ersättning från företag	96,4	71,7	69,4	3,0	
Gåva mottagna anläggningar	20,1	17,6			0,1
Offentligt investeringsbidrag					
VA-anslutningsavgifter	102,9	112,5	63,4		11,3
Gåva i form av VA-anläggningar	2,6	5,1			2,6
Summa inkomster	**745,2**	**778,7**	**419,7**	**46,4**	**167,3**
Utgifter					
Förstudie, utredningar, tid, övr kostnader	-17	-17,2	-11,1	-2,9	-4,1
Utgifter för kvartersmark	-84,6	-91,3	-73,2	-4,9	-12,8
Anläggningar egen regi	-275,2	-236,6	-165	-19,7	-48
Anläggningar mottagna	-8,1	-17,6	0	0	-3,1
VA-anläggningar egen regi	-203,7	-234,2	-203,9	-32,5	-70,5
VA-anläggningar mottagna	-14,6	-5,1			-2,6
Summa utgifter	**-603,2**	**-602,1**	**-453,2**	**-60**	**-141**
Summa nettoexploatering	**142**	**176,6**	**-33,4**	**-13,5**	**26,3**

Exploatering per projekt

Pågående projekt, mnkr	Budget total	Prognos total	Ackumulerat utfall 2025	Utfall 2025	Budget 2025
Aktiva/budgeterade exploateringsprojekt:					
9012 Logistik Bålsta kv 2	112,6	160,1	-14,8	-13,7	25,6
9013 Logistik Bålsta kv 3-4	43,8	25,1	16,6	0	8,2
9015 Logistik Bålsta kv 5-6	90,6	105,3	105,3	-0,1	
9055 Viby Äng etapp I+K	0,7	14,6	0,3	0,5	-18,4
9091 Bålsta C etapp 1	-20,9	-19,9	-14,7	-1,1	-5,1
9092 Bålsta C steg 1 och 2	-106,7	-126,8	-126,8	-13	-3
9096 Bålsta C etapp 6	-12,5	-3,7	-3,7	-0,1	-8,6
9100 Tvåhusplanen	-2,9	5,7	8,5	-0,2	-2,7
9130 Entré Lillsjön	11,3	14,8	-5	-0,2	18,3
9140 Dalängen	7,1	-14,1	-14,1	-0,7	-0,7
9150 Götenehus villor	1,8	1,4	1,5	0	
9190 Ekilla	16,6	14,6	14,6	15,2	15,1
9240 Norra Draget	0	-0,1	-0,1	0	-2,9
Projekt i tidigt skede:					

Pågående projekt, mnkr	Budget total	Prognos total	Ackumulerat utfall 2025	Utfall 2025	Budget 2025
9093 Bålsta C etapp3, avslutas 2025					
9151 Väppeby Lindegård	0,4	0,4	-0,2	-0,2	0,6
9160 Dragelund, tidigt skede		1,1	1,1	0,9	
9170 Skokloster Udde, tidigt s		-0,1	-0,1	-0,1	
9200 Hjalmars väg, tidigt sked		-0,2	-0,2	0	
9210 Kalmarsand, tidigt skede		-1,1	-1,1	-0,6	
9230 Norra kalmarviken, avslutas 2025		-0,2	-0,2		
9250 Gröna Dalen dagvatten, avslutas 2025		-0,1	-0,1		
9260 Gamla Bålsta, avslutas 2025		-0,1	-0,1		
9270 Äppeldalen, avslutas 2025		0	0		
Summa nettoexploatering	**141,9**	**176,7**	**-33,3**	**-13,5**	**26,4**

Nettoexploatering

Totala prognosen för kommunens exploateringsverksamhet, är ett överskott med 176,7 miljoner kronor. Det budgeterade överskottet uppgår till 141,9 miljoner kronor. Projektens totala nettoexploatering är därmed 34,8 miljoner kronor bättre än budgeterat.

Årets nettoexploatering uppgår till -13,5 miljoner kronor i underskott. Det beror främst på att Bålsta C steg 1 och 2 och Logistik Bålsta kvarter 2 har högre entreprenadkostnader än motsvarande intäkter från markförsäljning i år.

Aktiva exploateringsprojekt:

9012 Björnbro/Logistik Bålsta kvarter 2

Försäljning av en fastighet 2025 genererar en intäkt om 27 miljoner kronor. Köpeavtal för ytterligare tre exploatörer har tecknats. Försäljningen genomförs enligt avtal och när avstyckningen är klar under år 2026, det vill säg när beslutet gällande Lantmäteriförrättningen har vunnit laga kraft. En dialog förs med flera intressenter av mark i området. Problematiken i området är tillgången till el. Det förs en tät dialog med Eon och efterhand kommunen får tillräcklig el-kapacitet säljs fastigheterna utifrån efterfrågan.
Räddningstjänsten utför kontroll av PFAS på övningsfältet. PFAS är konstaterat genom provtagningar och under tidig sommar 2026 ska Räddningstjänsten tillsammans med SWECO och Håbo kommun ta fram en handlingsplan för området. Entreprenaden för infrastruktur kommer slutföras till sommaren 2026.

9013 Björnbro/Logistik Bålsta kvarter 3-4

Under 2026 kvarstår att genomföra reservväg över järnvägen 0,5 miljoner kronor och förbättrad järnvägsövergång 0,4 miljoner kronor (renovering då tunga transporter har slitit på övergången).Den prognostiserade nettoexploateringen är lägre än det budgeterade med cirka 18,7 miljoner kronor. Projektet kommer att redovisa ett överskott med 25,1 miljoner kronor. Projektet planeras att stängas 2026.

9015 Björnbro/Logistik Bålsta kvarter 5-6

Den totala prognosen är 105,3 miljoner kronor i överskott. Jämfört med budgeterad nettoexploatering på 90,6 miljoner kronor vilket ger ett överskott om ytterligare 14,7 miljoner kronor. Projektets prognos beror till lika del på mindre utgifter och ökade intäkter. Den största delen av den totala prognosen utgörs av realiserat utfall. Projektet planeras att stängas vid årsskiftet 2025.

9055 Viby äng etapp I+K,
Budget och detaljplanen är antagen. Avrop för Fas 1 (projektering) är genomförd och projektering pågår. Kvarstår är avrop för Fas 2 för genomförande av entreprenaden. Området kommer att styckas av för att möjliggöra byggnation av cirka 55 villor. Försäljningen planeras att genomföras via mäklare och kommer att ske etappvis under en period om cirka 3 år. Stadsbidrag för tomtutveckling är beviljat med 1,5 miljoner kronor från Boverket. Överskottet beräknas till 15 miljoner kronor på grund av lägre entreprenadkostnader.

9091 Bålsta C etapp 1
I juni 2021 beslutade kommunfullmäktige om exploateringsbudget för Bålsta C etapp 1 med en budget om 20,9 miljoner kronor för inledande utredningar och projektering. Ny budget kommer att presenteras till politiken för beslut inför produktionsstart och markförsäljning 2026. Detaljplanearbete pågår parallellt med framtagande av en säljstrategi. Markförsäljningen förväntas ge ett överskott medräknat beslutad budget för utredningar och projektering innan de totala budgetarna läggs samman. Projektet är en del av den totala investeringen i Bålsta C.

9092 Bålsta C steg 1 och 2
I slutet av 2021 beslutade Kommunfullmäktige om exploateringsbudget för Bålsta C steg 1 och 2 om 106,7 miljoner kronor. Denna budget är en samlingsbudget som skulle vara för aktiviteter som sker både i Bålsta C etapp1 och 6. VA-dragningarna i Stockholmsvägen samt tunnel och gångstråk till Resecentrum är slutförda. En fördyring av produktionen har skett bland annat på grund av höjda produktions- och materialkostnader samt en omfattande masshantering som inte var planerad inklusive sanering av mark och material. Noteras bör att i denna budget har man även tagit höjd för VA-dragningar och gata för Centrumstråket vilket inte kommer att genomföras i detta projekt. Under projektets gång togs ett politiskt beslut att avsätta 20 miljoner kronor i budgeten för att slutföra utemiljön kring resecentrum.
Totalt uppvisar projektet högre nettoexploatering om -20,1 miljoner kronor än de budgeterade. Avvikelsen beror framför allt på uteblivna intäkter från markförsäljning till Bovieran som var inlagd i budgeten och fördyring i produktion. Nedlagda utgifter fram till idag är -14,7 miljoner kronor. Utgifterna föreslås att överföras till Bålsta C etapp under 2026.

9096 Bålsta C etapp 6
I juni 2021 beslutade Kommunfullmäktige om exploateringsbudget för Bålsta C etapp 6 om 12,6 miljoner kronor. Då Håbo kommun inte längre har några markanvisningar i området föreslås att utgifterna flyttas in i den kommande budgeten för Bålsta C etapp 1 2026 då nedlagda kostnader som projektering för gata och VA kommer att ingå i etapp 1.
Nedlagda utgifter fram till idag är 3,7 miljoner kronor.

9100 Tvåhusplanen
Genomförda arbeten är slutbesiktade och besiktningsanmärkningar är åtgärdade. Det som återstår i projektet är finplaneringen runt vissa fastigheter på grund av arbeten som pågår på allmän platsmark. Arbetena med två av tre finplaneringsarbeten kvarstår. Ett finplaneringsarbete pågår kring fastigheterna K och L. Projektet visar på ett överskott om 5,7 miljoner kronor i stället för ett underskott om 2,9 miljoner kronor enligt beslutad budget.

9130 Entré Lillsjön
Detaljplanen är överklagad. Kompletterande utredningar pågår.

9140 Dalängen /Äppeldalen
Planarbetet är pausat. 13 miljoner kronor är nedlagda genom utgifter i gatu- och VA-anläggningar. Dessa anläggningsarbeten utreds för vidare användning i kommande detaljplan. Det som inte kan användas måste resultatföras vilket är en kommande risk.

9150, Götenehus "småhus"
Projektets kalkyl innebär att projektet kommer att ge ett överskott till kommunen med 1,4 miljoner kronor. Diskussioner pågår med exploatör utifrån krav i exploateringsavtalet. Slutbesiktning genomförs i maj 2026.

9151 Lindegård Väppeby, tidigt skede
Budgeten 0,4 miljoner kronor avser främst övertagande av anläggningar från exploatör samt VA-anslutningsavgifter. Kommunens entreprenad består av anläggande av anslutningspunkter.

9190 Ekilla
Detaljplanearbete har vunnit laga kraft och ett köpekontrakt avseende markförsäljning har beslutats politiskt och marken är såld till Håbohus. Exploateringsbudget beslutades av Kommunfullmäktige 2024-10-07 (Dnr 2022/01676). Projektet förväntas ge ett överskott om 14,6 miljoner kronor. Dock ska nämnas att det finns en risk att saneringskostnader kan uppstå. VA-anläggningsavgift var budgeterad till 2 miljoner kronor men blev 66 000 kronor då förbindelsepunkt redan var anlagd till tidigare hyresgäst.

9240 Norra Draget
Kommunfullmäktige beslutade att godkänna exploateringsbudget för Norra Draget 2024-10-07 (Dnr 2021/00189). Infrastruktur är ännu inte utbyggd.

Projekten i tidigt skede:

9160 Dragelund
Dragelund är ett projekt i fasen "tidiga skeden" vilket innebär att det pågår en uppstartsprocess i samarbete med exploatör, exploatering och kommunens planering- och utvecklingsavdelning.

9170 Skokloster Udde, tidigt skede
Detaljplanearbete och exploateringsarbete är pausat utifrån analys av VA:s kapacitet i Skokloster (spillvatten). Markanvisnings- och samverkansavtal har beslutats av politiken.

9200 Hjalmars väg, tidigt skede
Exploaterings- och detaljplanearbetet pågår. Detaljplanen är klar för antagande och exploateringsavtal med exploateringsbudget är under framtagande.

9210 Kalmarsand, tidigt skede
Detaljplanearbete och exploateringsarbete inklusive framtagande av budget är i stort sett klart. Ny budget och exploateringsavtal inklusive marköverlåtelser kommer upp för politiskt beslut 2026.

9093 Bålsta C etapp 3, tidigt skede, avslutas
Projektet har stängts då arbetet inte kommit igång ännu.

9230 Norra Kalmarviken, tidigt skede, avslutat
Projektet har stängts då det inte är klassat som exploatering.

9250 Gröna Dalen dagvatten, tidigt skede, avslutat
Projektet har stängts och planeras in som ett investeringsprojekt i framtiden.

9260 Gamla Bålsta, tidigt skede, avslutat
Projektet har stängts och kommer att vara ett rent detaljplanearbete och inte en exploatering.

9270 Äppeldalen, tidigt skede, avslutat
Detta projekt är stängt och upparbetade kostnader är flyttade till projekt 9140 Dalängen/Äppeldalen

2.11.2 Fastighetsförsäljningsredovisning

Under året har markförsäljning skett i Gamla Chemetallområdet med en reavinst om 0,6 miljoner kronor.

2.12 Personal

Under våren avslutades anställningen av kommundirektören, vilket innebar att förvaltningschefen under sju månader tjänstgjorde som tillförordnad kommundirektör. I augusti återgick förvaltningschef till ordinarie uppdrag, som samtidigt utökades med ett tillförordnande som avdelningschef för planering och utveckling.

Förvaltningen har därutöver bidragit till kommunens samlade ledningskapacitet genom utlån av personal till kommunledningsförvaltningen. Enhetsledare för administration har tjänstgjort som tillförordnad kanslichef och operativ strateg från fastighetsverksamheten har lånats ut till valsamordningen. Sammantaget har dessa förändringar påverkat verksamheten, främst genom minskad kontinuitet i ledning och styrning och ökad arbetsbelastning för hela förvaltningens stab och ledningsorganisation.

Rekryteringsläget har förbättrats i flera verksamheter, särskilt inom offentlig miljö där flera tidigare vakanser tillsatts. VA-enheten har rekryterat nyckelkompetenser genom en ny abonnentsingenjör och en kommande VA-/vattenstrateg. Lokalvården har fortsatt behov av personal med yrkeskompetens och har stärkt både utbildningsinsatser och språkutveckling. Simhallen har upplevt låg sjukfrånvaro, men arbetar vidare med schemaläggning och arbetsmiljöfrågor.

Kompetensförsörjningen har även stärkts genom rekrytering av kommunekolog, planerings- och utvecklingschef samt fastighetschef.

Ledarskapet har stärkts genom uppföljning av ledningsgruppens samspel, chefsutbildning, mentorskap och ökat ansvar för driftledare. Digitalisering har förbättrat arbetsmiljön genom tekniskt stöd till lokalvården, städrobotar och vidareutvecklad Avfallsapp.

Arbetsmiljön har generellt förbättrats, men vissa delar är fortfarande hårt belastade. Offentlig miljö har fortsatt risk för överbelastning hos nyckelpersoner på grund av en växande kommun och krav på rättssäker myndighetsutövning. Lokalvården har däremot förbättrat arbetsmiljön genom ny gemensam lokal, digitala verktyg, schemalagd friskvård och en ny resursgrupp som minskar stress och avlastar vid sjukfrånvaro.

Åtgärderna för minskad sjukfrånvaro har varit omfattande, bland annat genom tät kontakt vid frånvaro, ökad delaktighet, kompetensutveckling och förbättrade rutiner för arbetsmiljöarbete och schemaläggning.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet har gett tydliga resultat. Den totala sjukfrånvaron har minskat från 11,1 till 8,4 procent, med minskning i både kort- och långtidssjukfrånvaro.

2.13 Valfrihet och konkurrens

Som en del av uppföljningen av den treåriga planen för valfrihet och konkurrens har en marknadsundersökning av lokalvården genomförts under 2024.

Undersökningen, tillsammans med en intern kartläggning av verksamheternas basbehov, visar att intresset från externa aktörer är lågt och att lokalvård i egen regi fortsatt är det mest kostnadseffektiva alternativet.

Kommunstyrelsen beslutade därför den 18 juni 2025 att behålla lokalvården i egen regi och endast upphandla extratjänster utanför ordinarie uppdrag.

2.14 Avtalssamverkan

Håbo kommun ingår i avtalssamverkan med Sigtuna, Knivsta och Upplands-Bro inom avfallshantering.

Syftet med samarbetet är att på ett kostnadseffektivt sätt förbättra servicen för kommunernas avfallstjänster, öka utsorteringen av material för återvinning och minska mängden avfall som går till förbränning.

Samarbetet ger också logistiska och ekonomiska fördelar, särskilt i områden som kan vara utmanande för en enskild kommun. Det säkerställer tillgång till rätt personal, skapar stordriftsfördelar och effektiviserar avfallsarbetet både i praktiken och ekonomiskt.

2.15 Förväntad utveckling

Lednings- och styrningskapacitet
De tillfälliga förändringarna i ledningsstrukturen, med tillförordnade tjänster och utlåning av personal, har tydliggjort förvaltningens sårbarhet vid frånvaro och parallella uppdrag. Minskad kontinuitet och ökad arbetsbelastning hos stab och chefer visar behovet av ökad redundans, tydligare prioritering av uppdrag och stabilisering av ledningsorganisationen. En mer robust ledning förväntas förbättra styrning, ansvarsfördelning och minska arbetsbelastningen.

Kompetensförsörjning och rekrytering
Rekryteringsläget har förbättrats med nyckelkompetenser tillsatta inom VA, offentlig miljö, lokalvård och strategiska funktioner. Kompetensförsörjningen har stärkts genom rekrytering av kommunekolog, planerings- och utvecklingschef samt fastighetschef. Behov kvarstår att utreda inom planering- och utvecklingsavdelningen.

Verksamhetsområden och framtida krav

Avfallsverksamheten möter nya lagkrav, producentansvar och förändrade insamlingssystem, vilket kräver förändrade arbetssätt och ökade resurser.

VA-enheten står inför strategiska vägval kring dricksvattenförsörjning i Bålsta och Skokloster, med fortsatt högt investeringstryck och behov av effektivisering.

Offentlig miljö hanterar ökande ärendemängder, fler anläggningar och högre driftkostnader. Utan förstärkta resurser riskerar underhållsbrist och sämre kvalitet, samtidigt som extremväder och vinterväghållning är centrala risker.

Lokalvården behöver genomföra en organisatorisk översyn för att hantera tillväxt, fler ytor och övergång till avtal.

Simhallen fortsätter att ha högt besökstryck, vilket kräver bemanning, scheman och utveckling av verksamheten.

Arbetsmiljö och sjukfrånvaro
Systematiskt arbetsmiljöarbete har minskat sjukfrånvaron från 11,1 % till 8,4 %, med minskning i både kort- och långtidssjukfrånvaro. Arbetsmiljön har generellt förbättrats, men offentlig miljö är fortfarande hårt belastad. Fortsatt fokus på arbetsmiljö, kompetensutveckling, digitala stödverktyg och organisatoriska förbättringar är avgörande för hållbar arbetsbelastning och låg sjukfrånvaro.

Digitalisering och verksamhetsstöd
Digitala lösningar, som städrobotar och Avfallsapp, har förbättrat arbetsmiljön och effektiviserat arbetet. Fortsatt digitalisering förväntas minska arbetsbelastning, frigöra resurser och höja kvaliteten i drift och service.

Samlad bedömning
Sammantaget står förvaltningen inför ett ökat behov av resurser och långsiktigt planerade investeringar för att möta lagkrav, samhällsutveckling och invånarnas förväntningar.

Prioriterade insatser inom arbetsmiljö, digitalisering och organisatoriska förbättringar är avgörande för att säkerställa hållbar drift, minskad sårbarhet, bibehållen kvalitet och leveranskapacitet i hela verksamhetsområdet.

Kommunledningsförvaltningen
Ekonomiavdelningen
Angelica Karström, Controller

angelica.karlstrom@habo.se

Tjänsteskrivelse - Fördelning schablonersättning från Migrationsverket 2026

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att schablonersättningar från Migrationsverket fördelas enligt förslag nedan i tabell 1 under 2026 till Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden.
2. Uppföljning görs av respektive nämnd vid årsbokslut av hur fördelade medel har använts.

Sammanfattning

Vid tidigare revision har framhållits vikten av att kommunstyrelsen beslutar om fördelning av schablonersättningen från Migrationsverket då flera nämnder är berörda. Politiskt beslut är även lämpligt för att tydliggöra de politiska ambitionerna och prioriteringarna gällande integrationen av nyanlända i kommunen.

Beslutet föreslås gälla för år 2026.

Förslaget är att fördelningen som har gällt för 2020–2025 fortsätter under 2026. Barn- och utbildningsnämnden- 8 % för utbildningsplikten samt 10 % av total summa exklusive utbildningsplikten. Biblioteket på Barn- och utbildningsnämnden - 2 % för utbildningsplikten samt 3 % av total summa exklusive utbildningsplikten. Socialnämnden- 77 % av total summa exklusive utbildningsplikten. Fördelningen har godkänts av förvaltningschef för barn- och utbildningsnämnden och förvaltningschef för socialnämnden.

En uppföljning ska göras av respektive nämnd vid årsbokslut av hur fördelade medel har använts. Detta rapporteras i verksamhetsberättelse till respektive nämnd i februari 2027 för året 2026.

Ärendet

Vid tidigare revision har framhållits vikten av att kommunstyrelsen beslutar om fördelning av schablonersättningen från Migrationsverket då flera nämnder är berörda. Politiskt beslut är även lämpligt för att tydliggöra de politiska ambitionerna och prioriteringarna gällande integrationen av nyanlända i kommunen.

Beslutet föreslås gälla för år 2026.

För alla nyanlända som kommunen tar emot enligt bosättningslagen (2016) utgår ersättning från Migrationsverket. Det är en ersättning per person som betalas ut under en period av 2 år. Schablonbeloppet ska täcka kostnader för etableringsinsatser för nyanlända personer som till exempel: * mottagande och praktisk hjälp vid bosättning *särskilda introduktionsinsatser eller merkostnader i skola, förskola, fritidshem och barnomsorg med mera * utbildning i svenska för invandrare * samhällsorientering * tolk * andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället samt vissa

Förslaget är att fördelningen som har gällt för 2020–2025 fortsätter under 2026.

Schablonersättning per person 2026, i kronor

- 165 000 kronor för en person som inte har fyllt 67 år
- 92 600 kronor för en person som har fyllt 67 år.

Ersättningen beräknas utifrån personens ålder vid utgången av månaden innan utbetalning.

Preliminär prognos för schablonersättningar under 2026 är högre än utfallet för 2025, en försiktig bedömning är 6,9 miljoner kronor. Kommuntalet för anvisningar år 2026 är 18 st, 2025 är 9 st. År 2024 var 60 personer anvisade varav 52 st mottagits. 2023 var anvisningar 12 personer varav 12 mottagits. Under 2022 var antalet anvisningar 25 personer varav 24 har mottagits.

Tabell 1. **Fördelning schablonersättning från MIG för nyanlända 2026**
BOU utbildningsplikten 8 %
BOU 2 % av utbildningsplikten biblioteket
BOU 3 % samhällsorientering och introduktion i samhället biblioteket mfl
BOU 10 % av totalt exklusive utbildningsplikten och samhällsorientering
Kvar hos socialnämnden 77 %

Fördelningen har godkänts av förvaltningschef för barn- och utbildningsnämnden och förvaltningschef för socialnämnden. En uppföljning ska göras av respektive nämnd vid årsbokslut av hur fördelade medel har använts. Detta rapporteras i verksamhetsberättelse till respektive nämnd i februari 2027 för året 2026

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ersättningen från Migrationsverket prognostiseras att öka något under 2026.

Barnperspektivet

Ersättning från Migrationsverket bidrar till att berörda verksamheter får bättre möjligheter att tillgodose barnens behov.

Näringslivsperspektivet

Beslutet har ingen direkt påverkan på näringslivet. Denna ersättning ska gå till kommunens kostnader.

Uppföljning

Avräkning sker vid bokslut då controller tar fram underlag till överföring av beslutad andel. Respektive nämnd följer upp hur dessa medel har använts.

Beslutsunderlag

- Underlag fördelning schablonbelopp nyanlända från Migrationsverket 2026.

Beslutet ska skickas till

Barn- och utbildningsnämnd
Socialnämnd

Kommunstyrelsens förvaltning
Ekonomiavdelningen
Angelica Karlström, controller
0171-525 00
angelica.karlstrom@habo.se

Underlag till beslut om fördelning av schablonersättningar från Migrationsverket för gruppen anvisade enligt bosättningslagen (nyanlända)

1. Syfte

En årlig utvärdering av fördelningen av schablonersättningar från Migrationsverket bör göras.

2. Schablonersättning 2026 från Migrationsverket

En nyanländ person är någon som är mottagen i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd för bosättning. En person är nyanländ under tiden som han eller hon omfattas av lagen om etableringsinsatser, det vill säga två till tre år. Ersättning för nyanlända personer som betalas ut till kommuner utan ansökan – Migrationsverket

Ersättning för etableringsinsatser och introduktion för nyanlända personer
Kommunen får ersättning med ett schablonbelopp som fastställs varje år. Schablonbeloppet ska täcka kostnader för etableringsinsatser för nyanlända personer som till exempel:

- mottagande och praktisk hjälp vid bosättning
- särskilda introduktionsinsatser eller merkostnader i skola, förskola, fritidshem och barnomsorg med mera
- utbildning i svenska för invandrare
- anpassad kommunal vuxenutbildning för nyanlända som omfattas av förordningen om etableringsinsatser
- samhällsorientering
- tolk
- andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället
- vissa kostnader för ekonomiskt bistånd och administration.

Ersättningen betalas ut med **delbelopp under en tvåårsperiod.** Första utbetalningen sker månaden efter mottagningsdatum. Observera att ersättningen kan delas mellan flera kommuner om personen flyttar under de första 24 månaderna efter mottagandet.

Schablonersättning per person är för 2026:

165 000 kronor för en person som inte har fyllt 67 år

92 600 kronor för en person som har fyllt 67 år.

Ersättningen beräknas utifrån personens ålder vid utgången av månaden innan utbetalning

Preliminär prognos för schablonersättningar under 2026 är högre än utfallet för 2025, en försiktig bedömning är 6,9 miljoner kronor.

Kommuntalet för anvisningar:

- 2026 18 st
- 2025 9 st
- 2024 reviderat till 60 st pga ändrade regler varav 52 st har mottagits
- 2023 12 st, varav 12 mottagits.
- 2022 var antalet anvisningar 25 varav 24 har mottagits.

3. Fördelning tidigare år

Fördelning ersättning från MIG för nyanlända	**Bokslut 2022 kr**	**Bokslut 2023 kr**	**Bokslut 2024 kr**	**Bokslut 2025 kr**
Totalt helår	5 702 180	5 289 980	2 429 540	6 353 957
BOU utbildningsplikten 8 %	456 174	423 199	194 363	508 317
KFN 2 % av utbildningsplikten biblioteket	144 044	105 780	48 591	127 079
KFN 3 % samhällsorientering och introduktion i samhället biblioteket	153 959	142 830	65 598	171 557
Bou 10 % av totalt exklusive utbildningsplikten och samhällsorientering	513 196	476 098	218 659	571 856
Kvar hos socialnämnden	**4 464 807**	**4 142 054**	**1 902 330**	**4 975 148**

4. Utbildningsplikten

Sedan den 1 januari 2018 gäller nya regler inom Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Nu finns det en utbildningsplikt för nyanlända som har kort utbildning och står långt från arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen kan anvisa nyanlända som tar del av deras etableringsinsatser och som behöver utbildning för att få ett arbete att söka och delta i reguljär vuxenutbildning. Syftet är att de ska höja sin kompetens. Nyanlända som omfattas av utbildningsplikten kan studera på heltid under sin etableringsperiod på 24 månader. De som inte följer Arbetsförmedlingens anvisning om utbildning kan förlora sin ersättning.

Utbildningsplikten kan göra att efterfrågan på kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå ökar. Den kan också leda till att fler elever behöver kombinera studier i SFI eller svenska som andraspråk med andra ämnen på grundläggande nivå och i viss mån på gymnasial nivå.

Skolverket bedömer att de nyanlända som Arbetsförmedlingen anvisar till utbildning på heltid inom ramen för utbildningsplikten framförallt påbörjar sina studier i SFI på studieväg 1 och 2. Men även kombinationer med studieväg 3 eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå kan bli aktuella. Eleverna kan kombinera bland annat nationella kurser och delkurser med orienteringskurser på heltid under 24 månader utifrån sina behov.

https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-sfi

För huvudmän kan det innebära krav på särskilda insatser för att kunna erbjuda ett utbud av kurser eller delkurser så att elevernas behov och rätt till utbildning kan tillgodoses.

5. SFI vuxenutbildningen

Inom dessa verksamheter ska schablonersättningen täcka:

- utbildning i svenska för invandrare
- anpassad kommunal vuxenutbildning för nyanlända som omfattas av förordningen om etableringsinsatser

6. Grundskola, förskola och gymnasiet

Inom dessa verksamheter ska schablonersättningen täcka:

- särskilda introduktionsinsatser eller merkostnader i skola, förskola, fritidshem och barnomsorg med mera
- tolk

7. Biblioteket

Inom denna verksamhet ska schablonersättningen täcka:

- samhällsorientering
- andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället

På biblioteket finns det kostnader för samhällsorientering, visst stöd till SFI studenter och andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället.

Håbo Bibliotek utgör en viktig språk- och lässtimulerande miljö som verkar för att skapa en långsiktig integration av barn, unga och familjer som kommit som flyktingar till Håbo Kommun. Ambitionen är att öka kulturell medvetenhet och interkulturell dialog mellan etablerade och nya svenskar. Utifrån den här ambitionen designas verksamheter som bevarar och synliggör språklig och kulturell mångfald i kommunen.

Språkcaféer, Högläsning på lättsvenska, Språkstöd på arabiska för vuxna som har ett annat modersmål än svenska och hjälper målgruppen öka sina kunskaper om svenska språket och navigera i det svenska samhället. Samtliga verksamheter bryter isolering, bygger upp nya sociala nätverk och skapar förutsättningar för arbete och att höja livskvaliteten. Målgruppen får information om digitala tjänster och hjälpmedel som Legimus, Biblio, Pressreader, Världens bibliotek och nyhetstidning 8 sidor på egna språk. Vid anpassade aktiviteterna för målgruppen tillgängliggör bibliotek även information om svenska samhället genom Länsstyrelsens webbresurs informationomsverige.se

Det finns en ”Ny i Sverige”-hylla med information och medier som är anpassade för målgruppen och som utvecklas och uppdateras löpande.

8. Kostnader hos Socialnämnden för nyanlända.

- mottagande och praktisk hjälp vid bosättning
- samhällsorientering
- tolk
- andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället
- vissa kostnader för ekonomiskt bistånd och administration.

Denna grupp ingår i den ökande delen av långtidsarbetslösa varför kommunens arbete med att underlätta vägen till självförsörjning är mycket viktig.

9. Kostnader övrigt för Socialnämnden och vård- och omsorgsnämnden

Behov av tjänster/ service inom individ och familjeomsorg samt vård och omsorg finns även för målgruppen nyanlända. Det är dock svårt att mäta exakt vad dessa kostnader är eftersom kostnader inte bokförs för särskilda individer. Uppskattningar kan göras men anses inte relevanta då dessa verksamheter ska erbjudas alla medborgare.

10. Integrationspolicy Håbo kommun

Enligt prioriterade mål i kommunens integrationspolicy fördelas schablonersättningens andel för utbildningsplikten till språkutbildning och samhällsorientering.

11. Förslag på fördelning av schablonersättning från Migrationsverket 2026.

Förslaget är att fördelningen som har gällt för 2020-2025 fortsätter under 2026.

Fördelning schablonersättning från MIG för nyanlända 2026
BOU utbildningsplikten 8 %
BOU 2 % av utbildningsplikten biblioteket
BOU 3 % samhällsorientering och introduktion i samhället biblioteket mfl
BOU 10 % av totalt exklusive utbildningsplikten och samhällsorientering
Kvar hos socialnämnden 77 %

12 Fortsatt uppföljning av respektive nämnd vid årsbokslut.

I KF§136 dnr 2019/00274 beslutades att respektive nämnd ska redovisa hur fördelade medel har använts under verksamhetsåret. Förslaget för 2026 är att denna redovisning ska fortsätta.

Datum
2026-02-27

Vår beteckning
KS 2025/01636 nr 147897

Kommunledningsförvaltningen
Ekonomiavdelningen
Jonas Sundström, Ekonomichef

jonas.sundstrom@habo.se

En juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i uppdrag 2025-12-08 Dnr 2025/01636 §191 till kommunstyrelsen att genomföra en juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav.

Ekonomichef redogör för aktuellt läge i utredningen och presenterar vilka steg som krävs framåt.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Ärendet har inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Muntligt

_____

Beslut skickas till

Kommundirektör
Ekonomichef
Fastighetsavdelningen
Håbohus

§ 161 Dnr 2025/01636

Beslut - Tillsätta utredning om renodling av kommunkoncernens fastighetsinnehav

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen att juridiskt och ekonomiskt utreda att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav i bostäder, verksamhetsfastigheter och exploateringsfastigheter.

Reservationer

Anna Söder (MP) reserverar sig mot beslutet till förmån för sitt eget.

Sammanfattning

Inom kommunkoncernen finns idag verksamhetsfastigheter, bostäder och exploateringsfastigheter. Kommunen äger verksamhetsfastigheter och exploateringsfastigheter, medan det allmännyttiga dotterbolaget Håbohus AB äger bostadsfastigheter, verksamhetsfastigheter och exploateringsfastigheter.

Den nuvarande ägarstrukturen innebär att fastigheter med liknande karak-tär och användningsområden förvaltas av olika aktörer inom kommunkoncernen. Det bör därför prövas om denna struktur är den mest ändamålsenliga ur ett ekonomiskt och juridiskt perspektiv.

Kommunstyrelsen har den 19 november 2025 § 287 beslutat att föreslå kommunfullmäktige i enlighet med kommunledningsförvaltningens förslag.

Yrkanden

Anna Söder (MP) yrkar att ärendet återremitteras med motivering:

”Miljöpartiet yrkar återremiss då skrivelsen är otydlig, det står att man vill att utredningen ska syfta till att renodla och utöka fastighetsbeståndet men vi vill ha en tydligare definition”

Anna Söder (MP) yrkar i andra hand tillägg om en punkt 2:

”I samband med utredning tar fram en grundläggande underhållsplan för fastighetsinnehavet och framtida underhållsbehov. ”

Catherine Öhrqvist (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Catherine Öhrqvist (M) yrkar avslag till Anna Söder (MP) yrkanden.

Beslutsgång

Beslutsgång för återremissyrkande från Anna Söder (MP)

Ordföranden finner inledningsvis att det finns ett förslag till beslut om återremiss för att tydliggöra definitionen från Anna Söder (MP).

Ordföranden föreslår en beslutsgång där yrkandet om återremiss från Anna Söder (MP) ställs mot att ärendet ska avgöras idag varvid den genomförs. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Omröstning begärs varvid den genomförs.

Med 37 ja-röster för att avgöra ärendet idag och 2 nej-röster för att återremittera ärendet finner ordföranden att ärendet ska avgöras under sittande sammanträde.

Ordföranden finner därefter att det finns ett förslag till beslut från kommunstyrelsen med bifall Catherine Öhrqvist (M) för samverkan Håbos räkning (M), (S), (C) och (KD).

Beslutsgång för kommunstyrelsen förslag till beslut

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt kommunstyrelsen förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutsgång för tilläggsyrkande från Anna Söder (MP), punkt 2 om en grundläggande underhållsplan

Ordföranden finner slutligen att det finns ett tilläggsyrkande om en grundläggande underhållsplan från Anna Söder (MP) med avslag från Catherine Öhrqvist (M) för samverkan Håbos räkning (M), (S), (C) och (KD).

Ordföranden föreslår en beslutsgång där tilläggsyrkandet från Anna Söder (MP) ställs mot avslag varvid den genomförs.

Ordföranden finner att kommunfullmäktige avslår Anna Söder (MP) tilläggsyrkande.

Omröstningsresultat

Ja-röst för att avgöra ärendet idag. Nej-röst för att återremittera ärendet.

37 Ja-röster lämnas av:

Catherine Öhrqvist (M), Stefan Häggmark (M), Björn Hedö (M), Christian Nordberg (M), Nils-Åke Mårheden (M), Ulf Winberg (M), Anders Thonfors (M), Helene Zeland Bodin (C), Fred Rydberg (KD), Tony Klaesson (KD), Agneta Hägglund (S), Helene Cranser (S), Fredrik Anderstedt (S), Carolina Cranser (S), Inger Wallin (S), Christer Persson (S), Eva Staake (S), Sven

Erkert (S), Maria Annell (S), Per-Arne Öhman (M), Sara Sarnes (M), Harry Lövstav (S), Werner Schubert (S), Somir Sinharay (L), Tommy Lövgren (SD), Michael Rubbestad (SD), Max Örell (SD), Petri Piiroinen (SD), Paul Ohvanainen (SD), Daniel Rumack (SD), Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp), Peter Björkman (Båp), Rasmus Kraftelid (HD), Frida Herman (HD), Richard Dahlin (HD)

14 Nej-röster lämnas av:

Robin Jansson Eriksson (V), Anna Söder (MP)

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag KS 20251119 § 287
- Tjänsteskrivelse - En juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Ekonomienheten

§ 287 Dnr 2025/01636

Beslut - En juridisk och ekonomisk utredning om att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunstyrelsen att juridiskt och ekonomiskt utreda att renodla kommunkoncernens fastighetsinnehav i bostäder, verksamhetsfastigheter och exploateringsfastigheter.

Sammanfattning

Inom kommunkoncernen finns idag verksamhetsfastigheter, bostäder och exploateringsfastigheter. Kommunen äger verksamhetsfastigheter och exploateringsfastigheter, medan det allmännyttiga dotterbolaget Håbohus AB äger bostadsfastigheter, verksamhetsfastigheter och exploateringsfastigheter.

Den nuvarande ägarstrukturen innebär att fastigheter med liknande karaktär och användningsområden förvaltas av olika aktörer inom kommunkoncernen. Det bör därför prövas om denna struktur är den mest ändamålsenliga ur ett ekonomiskt och juridiskt perspektiv.

Beslutsunderlag

– Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 143744

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Fastighetsenheten
Håbohus AB
Ekonomienheten

Datum
2026-02-04

Vår beteckning
KS 2025/01186 nr 145692

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Frida Ericson, samhällsplanerare
frida.ericson@habo.se

Tjänsteskrivelse – Begäran om uppdrag att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, med fokus på verksamheter

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen uppdrar till Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, med inriktning verksamheter.

Sammanfattning

Håbo kommuns översiktsplan antogs 2022. Sedan dess har många av de områden som pekas ut som verksamhetsmark i översiktsplanen planlagts eller exploaterats och andra områden har i senare skeden visats svåra att utveckla. Det finns fortsatt intresse för utveckling och exploatering av verksamheter i kommunen och det finns ett behov av att tydliggöra vart de befintliga verksamheterna i omvandlingsområdena Dyarne och Bista kan flytta, för att möjliggöra utveckling av dessa områden med bostäder och blandad bebyggelse.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunen arbetar fram ett tematiskt tillägg med fokus på verksamheter. Syftet med det tematiska tillägget är att undersöka lämplig lokalisering av och förutsättningar för nya verksamhetsetableringar, att underlätta och effektivisera senare skeden i planprocessen och att möjliggöra flytt av befintliga verksamheter för utveckling av omvandlingsområden, samt att hålla översiktsplanen fortsatt aktuell.

Då framtagandet följer den process som beskrivs i plan- och bygglagen, och för att säkerställa förankring genom tidig dialog med invånare, verksamheter och andra berörda, är bedömningen att planen är klar för antagande till slutet av 2028. Budget för arbetet är 900 000 kr.

Ärendet

Håbo kommun antog en ny översiktsplan år 2022, där befintliga och framtida verksamhetsområden pekas ut. Idag har många av de områden som pekas ut planlagts eller exploaterats. Det finns fortsatt intresse för utveckling och exploatering av verksamheter i kommunen, även i områden som inte pekas ut i översiktsplanen. Intressenter har i dessa områden fått negativa planbesked då utvecklingen strider om översiktsplan. Det finns alltså begränsade möjligheter gentemot intresset till framtida exploateringar för verksamheter, vilket gör att det finns ett behov att se över översiktsplanens ställningstagande kring verksamheter och utpekande av verksamhetsmark. Dessutom har vissa av de områden som är utpekade i översiktsplanen visats i senare skede vara svåra att utveckla på grund av en

rad olika förutsättningar. För att underlätta och effektivisera framtida planering och utveckling finns det ett behov av att undersöka förutsättningarna för utveckling och göra en förnyad lämplighetsprövning av områden som är utpekade för verksamheter i den gällande översiktsplanen.

I den gällande översiktsplanen är två befintliga verksamhetsområden utpekade som omvandlingsområden: Dyarne och Bista. Dyarne är utpekat som framtida småstad, för att möjliggöra utvecklingen av centrala Bålsta med mer bostäder och blandad bebyggelse, och Bista är utpekat som utredningsområde. Ett planprogram har tagits fram för Bista, där syftet med utvecklingen av området är att tillgängliggöra stranden och vattnet samt möjliggöra utveckling av bostäder och blandad bebyggelse. Trots detta finns ingen tydlig plan för vart befintliga verksamheter i dessa områden kan flytta för att möjliggöra denna utveckling.

De nämnda förutsättningarna har lett till diskussioner både inom förvaltningen och politiken huruvida kommunen behöver en ny översiktsplan eller en ändring av den gällande. Förvaltningen föreslår ett tematiskt tillägg med fokus på verksamheter. Ett tematiskt tillägg innebär en ändring av översiktsplan och utgör en del av den gällande översiktsplanen. Det vill säga, ett tematiskt tillägg kompletterar översiktsplanen, som annars bedöms som aktuell i enlighet med kommunens *Planeringsstrategi* (aktualitetsprövningen av översiktsplanen) som antogs av kommunfullmäktige 26 februari 2024 (§ 19). Behovet att titta över kommunens och näringslivets behov, och även titta på lämplig lokalisering av olika typer av verksamheter, har blivit tydligare sedan planeringsstrategin antogs. Det tematiska tillägget kommer även bidra till att kommunens gällande översiktsplan är fortsatt aktuell, då en av de politiskt prioriterade frågorna fångas upp och hanteras i tillägget och därigenom blir en del av kommunens översiktsplan.

Kommunens vision, kommunfullmäktiges mål, översiktsplanens planeringsprinciper och kommunens antagna styrdokument kommer styra målarbetet och ligga till grund för det tematiska tillägget.

Syftet med det tematiska tillägget är att komplettera och framför allt konkretisera den gällande översiktsplanen samt underlätta dess genomförande, i frågor kring verksamheter. Detta ska göras bland annat genom uppdaterade ställningstaganden och en uppdaterad markanvändningskarta med områden utpekade som lämpliga för verksamheter. Bland annat kommer en lokaliserings- och lämplighetsprövning av olika möjliga områden för verksamheter göras, utifrån ett antal valda parametrar och de allmänna intressena som översiktsplanen måste beakta. Projektet har ett antal effektmål:

- Skapa möjligheter och synliggöra förutsättningarna för verksamhetsutveckling och verksamhetsetableringar i kommunen

enligt kommunens vision om att vara en aktiv part i Mälardalen och målsättningen att vara en företagarvänlig kommun, samt översiktsplanens planeringsprincip Stärka näringslivet.

- Ge en tydligare och mer transparant bild av kommunens markanvändning för verksamheter, vilket bland annat gör det lättare för exploatörer och tjänstepersoner att planera för utveckling och etablering av verksamheter inom kommunen.

- Ge tydligare direktiv för en mer effektiv markanvändning inom kommunen och skapa utrymme för bostäder, skolor och annan samhällsservice i centrala områden som idag innehåller verksamheter.

- Skapa möjligheter för kommunen att vara proaktiv i frågan om etableringar av verksamheter.

- Säkerställa att den gällande översiktsplanen är fortsatt aktuell, då en av de politiskt prioriterade frågorna fångas upp och hanteras i tillägget och därigenom blir en del av den gällande översiktsplanen.

Ledningsgrupp för Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen blir referensgrupp för arbetet. Det tematiska tillägget antas av kommunfullmäktige. Då framtagandet följer den process som beskrivs i plan- och bygglagen och för att säkerställa förankring genom tidig dialog med invånare, verksamheter och andra berörda, är bedömningen att planen är klar för antagande till slutet av 2028. Det tematiska tillägget gäller tills kommunen antar en ny kommuntäckande översiktsplan och kommer även vara ett underlag för nästa översiktsplan.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Kostnaderna för utredningar samt strategisk miljöbedömning uppgår till totalt 900 000 kr, fördelat på 200 000 kr år 2026 och 700 000 kr år 2027. För att ta höjd för att resurser inom kommunen kan vara svåra att säkerställa för utredningar har budgeten utökats med 200 000 kr. Detta för att minska risken att tidplanen påverkas negativt av oförutsedda utredningar och liknande. Finansiering finns inom ram.

Positiva ekonomiska konsekvenser från projektet kommer framför allt på lång sikt i form av ökad tillgång till och tydlighet kring verksamhetsmark och förutsättningar för utveckling för verksamheter. Detta förväntas leda till fler och mer effektivare verksamhetsetableringar inom kommunen. Projektet förväntas även ge ökade möjligheter för kommunen i arbetet med strategiskt markinnehav och försäljning av kommunal mark. Dessutom möjliggör frigörandet av befintlig verksamhetsmark i Bista och Dyarne utvecklingen av Bålsta som ort. Dessa områden frigörs för utveckling av bostäder och blandad bebyggelse, vilket förväntas leda till en högre befolkningstillväxt och därmed större skatteintäkter.

Barnperspektivet
När mark tas i anspråk för ny användning behöver barnperspektivet alltid analyseras och synliggöras. Detta kommer göras inom ramen av det tematiska tillägget när tillägget arbetas fram. Barn och unga kommer ha möjlighet att vara delaktiga under processen att arbeta fram det tematiska tillägget.

Näringslivsperspektivet
Näringslivsperspektivet är en stor del av syftet med tillägget: syftet med det tematiska tillägget är att undersöka förutsättningarna för att möjliggöra nya etableringar och att möjliggöra utveckling av befintliga verksamheter. Tydligare ramar och ställningstaganden ger näringslivet möjlighet att fatta långsiktiga beslut samt underlättar och effektiviserar deras utveckling. Dessutom tas näringslivets behov i beaktan genom att tillgängliggöra mark för flytt av befintliga verksamheter.

Uppföljning
Uppföljning sker som del av uppföljningen av gällande översiktsplan, genom en modell för rullande översiktsplanering.

Beslutsunderlag
- Projektdirektiv Tematiskt tillägg till översiktsplanen – verksamhetsmark med dok nr. 145841
- Protokollsutdrag 2024-02-26 § 19 Antagande av planeringsstrategi
- Tjänsteskrivelse med dok nr. 145692

_____

Beslut skickas till
Samtliga förvaltningar, för kännedom.

Datum
2026-02-04

Vår beteckning
KS 2025/01186 dok nr 145841

Kommunledningsförvaltningen
Kommundirektör

PROJEKTDIREKTIV

Tematiskt tillägg till översiktsplan - verksamheter

[2025/01186]

Förändringshistorik

Version	*Datum*	*Förändring*	*Ansvarig*
0	20 oktober 2025	*Arbetsdokument*	Ragnar W
1	26 november 2025	Internremissversion	Ragnar W
2	15 december 2025	Slutversion	Ragnar W
3	4 februari 2026	Reviderad version	Frida E

Relaterade dokument

Version	*Datum*	*Namn*
0	4 februari 2026	Tjänsteskrivelse
0	7 juni 2022	Översiktsplan: Håbo - en kommun för framtiden
0	24 februari 2025	Näringslivsstrategi
0	9 maj 2022	Vårt Framtida Håbo

Innehållsförteckning

1. Introduktion **4**
1.1 Definitioner 4
1.2 Bakgrund 4

2. Beställare **5**

3. Mål **5**
3.1 Effektmål 6
3.2 Projektmål 6

4. Avgränsningar **6**

5. Utgångspunkter **6**

6. Intressenter **7**

7. Risker **7**
7.1 Åtgärder för att minska/eliminera riskerna 8

8. Tidsplan **8**

9. Resurser **9**

10. Organisation **9**

11. Kostnads- och nyttokalkyl **9**

12. Finansiering **10**

1. Introduktion

1.1 Definitioner

Tematiskt tillägg till översiktsplan

Ett *tematiskt tillägg till översiktsplanen* innebär en ändring av översiktsplanen för att tillgodose ett visst allmänt intresse. Det vill säga, ett tematiskt tillägg kompletterar och blir en del av den gällande översiktsplanen. Det tematiska tillägget tas fram genom den process för framtagande av översiktsplan som beskrivs i Plan- och bygglagen. Detta inkluderar bland annat att redovisa hur allmänna intressen och riksintressen beaktas och tillgodoses.

Verksamheter

Verksamheter i det tematiska tillägget avser företag och näringslivets behov som behöver fysisk plats eller lokaler för att kunna bedriva sin verksamhet. Det handlar både om de verksamheter som redan finns i kommunen och de som ska kunna etableras framöver. Det tematiska tillägget kommer identifiera de verksamhetstyper som är strategiskt viktiga för kommunen, vilka lokaliseringar som de kräver och vilka förutsättningar som måste finnas för att de ska kunna utvecklas – såsom mark, tillgänglighet, infrastruktur och lämpliga lägen.

1.2 Bakgrund

Håbo kommun antog en ny översiktsplan år 2022 där befintliga och framtida verksamhetsområden pekas ut. Många av dessa områden har idag planlagts eller exploaterats. Det finns ett fortsatt intresse för utveckling och exploatering av verksamheter inom kommunen, även i områden som inte är utpekade för verksamheter i översiktsplanen. Intressenter har fått negativa planbesked då denna utveckling strider mot gällande översiktsplan. Det finns alltså begränsade möjligheter gentemot intresset till framtida exploateringar för verksamheter, vilket gör att det finns ett behov av att se över översiktsplanens utpekade verksamhetsmark. För att i ett tidigt skede synliggöra möjligheterna och svårigheterna med en sådan utveckling finns det ett behov av att utreda förutsättningarna för utveckling och etablering av verksamheter i områden som inte pekas ut i den gällande översiktsplanen. Detta för att bland annat underlätta och effektiviserar processerna i senare skeden och för att kommunen ska ha möjlighet att vara mer proaktiv i etableringen av verksamheter inom kommunens gränser.

I den gällande översiktsplanen finns två befintliga verksamhetsområden utpekade som omvandlingsområden. Dyarne verksamhetsområde, som är centralt beläget, är utpekat som framtida småstad för att möjliggöra utvecklingen av centrala Bålsta med mer bostäder och blandad bebyggelse. Bista verksamhetsområde är utpekat som utredningsområde, vilket har konkretiserats i ett planprogram för området. Syftet med utvecklingen som redovisas i planprogrammet är att tillgängliggöra stranden och vattnet samt möjliggöra utvecklingen av bostäder och blandad bebyggelse i södra delen av kommunen. Trots att dessa verksamhetsområden är utpekade för omvandling finns idag ingen tydlig plan för vart befintliga verksamheter i dessa områden kan flytta för att möjliggöra utveckling av mer blandad bebyggelse.

Vissa av de områden som är utpekade i översiktsplanen för utveckling av verksamheter har i senare skeden varit svåra att utveckla på grund av en rad olika förutsättningar. För att underlätta och effektivisera framtida planering och utveckling finns det ett behov av att

undersöka förutsättningarna för utveckling och göra en förnyad lämplighetsprövning av områden som är utpekade för utveckling av verksamheter i den gällande översiktsplanen.

Nämnda förutsättningar har utmynnat i en diskussion inom förvaltningen och med politiken huruvida kommunen behöver en ny översiktsplan eller en ändring av den befintliga. Förvaltningen föreslår efter dialog med den politiska ledningen ett tematiskt tillägg med fokus på verksamheter. Ett tematiskt tillägg innebär en ändring av översiktsplan och utgör en del av den gällande översiktsplanen. Det vill säga, ett tematiskt tillägg kompletterar den befintliga översiktsplanen, som annars bedöms som aktuell i enlighet med kommunens *Planeringsstrategi* (aktualitetsprövningen av översiktsplanen) som antogs 2024. Behovet att titta över kommunens och näringslivets behov, och även titta på lämplig lokalisering av olika typer av verksamheter, har blivit tydligare sedan planeringsstrategin antogs. Det tematiska tillägget kommer även bidra till att kommunens gällande översiktsplan är fortsatt aktuell, då en av de politiskt prioriterade frågorna fångas upp och hanteras i tillägget och därigenom blir en del av den gällande översiktsplanen.

Håbo kommun har som **vision** att vara en *aktiv part i Mälardalen* där det strategiska läget i regionen pekas ut som centralt för att växa med fler företag. Kommunfullmäktige har även **målsättningen** att vara en *företagarvänlig kommun*, bland annat genom att kunna erbjuda företag mark för etablering och tillväxt. I översiktsplanen finns flera **planeringsprinciper** som ska styra Håbos utveckling. En av dem fokuserar på att *Stärka näringslivet* genom att nya företag ska ges möjlighet att etablera sig i kommunen och att kommunen ska ha en god planberedskap med mark och lokaler för näringslivets olika behov.

Dessa mål, visioner och principer styr, tillsammans med kommunens antagna styrdokument, målarbetet med det tematiska tillägget till översiktsplanen, som fortsättningsvis kommer att kallas TÖP. TÖP:en antas av kommunfullmäktige och bedöms vara klar för antagande hösten 2028. TÖP:en gäller tills kommunen antar en ny kommuntäckande översiktsplan och kommer även vara ett underlag för nästa översiktsplan. Det tematiska tillägget tas fram genom den process för framtagande av översiktsplan som beskrivs i Plan- och bygglagen. Detta inkluderar bland annat att redovisa hur allmänna intressen och riksintressen beaktas och tillgodoses. På detta sätt möjliggörs även dialog med berörda i ett tidigt skede och utvecklingen och kommunens vilja kan förankras på ett mer övergripande sätt.

2. Beställare

Kommundirektör.

3. Mål

Syftet med TÖP:en är att komplettera och framför allt konkretisera kommunens översiktsplan, samt underlätta dess genomförande, i frågor kring verksamheter och verksamhetsmark. Detta kommer göras bland annat genom uppdaterade ställningstaganden och en uppdaterad mark- och vattenanvändningskarta med områden utpekade som lämpliga för verksamheter. Genom att komplettera den gällande översiktsplanen kan den hållas aktuell en längre tid och underlätta kommunens arbete för att nå sina mål och visioner.

3.1 Effektmål

- Skapa möjligheter och synliggöra förutsättningarna för verksamhetsutveckling och verksamhetsetableringar i kommunen enligt kommunens vision om att vara en *aktiv part i Mälardalen* och målsättningen att vara en *företagarvänlig kommun* samt översiktsplanens planeringsprincip *Stärka näringslivet*.
- Ge en tydligare och mer transparant bild av kommunens markanvändning för verksamheter, som bland annat gör det lättare för exploatörer och tjänstepersoner att planera för utveckling och etablering av verksamheter inom kommunen.
- Ge tydligare direktiv för en mer effektiv markanvändning inom kommunen och skapa utrymme för bostäder, skolor och annan samhällsservice i centrala områden som idag innehåller verksamheter.
- Skapa möjligheter för kommunen att vara proaktiv i frågan om etableringar av verksamheter.
- Säkerställa att den gällande översiktsplanen är fortsatt aktuell, då en av de politiskt prioriterade frågorna fångas upp och hanteras i tillägget och därigenom blir en del av den gällande översiktsplanen.

3.2 Projektmål

- Det finns ett förslag till tematiskt tillägg med inriktning verksamheter.
- Utredningar och prövningar har gjorts för att undersöka lämpligheten av markanvändningen för verksamheter.
- Alternativ lokalisering har pekats ut för befintliga verksamheter i Dyarne och Bista för att ge plats för annan markanvändning.
- En strategisk miljöbedömning har genomförts för projektet.
- TÖP:en innehåller SMART:a (Specifikt Mätbart Accepterat Realistiskt Tidsbestämt) mål och strategiska inriktningar.

4. Avgränsningar

- TÖP:en är ett tillägg till och en ändring av den gällande översiktsplanen och blir efter antagande en del av den kommunövergripande översiktsplanen.
- TÖP:en kompletterar och konkretiserar de delar i översiktsplanen som behandlar verksamheter.
- TÖP:en omfattar hela kommunens geografi.

5. Utgångspunkter

TÖP:en ska utgå från:

- Den befintliga översiktsplanen och komplettera de delar som rör verksamheter,
- Kommunala, regionala, nationella och internationella mål,
- Riksintressen och allmänna intressen, och
- Andra relevanta strategiska dokument som kommunen antagit.

TÖP:en ska spegla den politiska majoritetens uppfattning.

6. Intressenter

- **Markägare** – Förändrad markanvändning påverkar markägare. Det kan innebära möjligheter att sälja mark eller exploatera för verksamheter. Det kan också innebära en intressekonflikt för den markägare som inte önskar verksamheter på- eller i anslutning till sin mark.
- **Verksamheter/företag** – Företag som vill etablera sig i kommunen behöver lokaler och yta att verka på. En reviderad mark- och vattenanvändningskarta kan innebära fler lokaler och platser att bedriva verksamhet på.
- **Invånare** – Fler verksamheter inom kommunen kan vara av nytta för invånarna genom fler arbetsplatser, men också genom bättre utbud och service. Utpekande av verksamhetsmark kan dock ta i anspråk områden som idag används av invånarna och minska tillgången till dessa områden.
- **Trafikverket** – Om det blir ändringar i markanvändningen som innebär fler verksamheter så påverkar det trafikplatserna/trafikläget på E18 som går genom kommunen.
- **Övriga myndigheter** som kan vara relevanta. Exempelvis Naturvårdsverket, Boverket, Energimyndigheten.
- **Angränsande kommuner**: Enköping, Sigtuna, Knivsta, Uppsala och Upplands-Bro.
- **Region och Länsstyrelse**
- **Intresseorganisationer**: Håbo företagarförening, Handelskammaren Mälardalen, Fastighetsägarna, Naturskyddsföreningen, Friluftsfrämjandet, Sveriges åkeriföretag, Transportföretagen, Byggföretagen, Lantbrukarnas Riksförbund.
- **Inom kommunen**: TÖP:en påverkar kommunens alla förvaltningar då ändringen i översiktsplanen kan innebära ett nytt förhållningssätt till kommunens geografi och utveckling.

7. Risker

Med en liten arbetsgrupp finns risker för projektets tidsplan om någon skulle bli sjuk eller frånvarande. En liten projektgrupp kan också innebära utmaningar i dialog med intressenter och externa aktörer som är tidskrävande. Projektledarnas övriga uppdrag riskerar att bli lidande om de nedprioriteras. Det kan innebära förseningar i andra strategiska dokument, sena svar på remisser och sämre samverkan i andra forum som är tidskrävande.

Det finns en risk att lämplighetsprövningen och tjänstepersoners rekommendationer inte stämmer överens med den politiska viljan.

Det finns en risk att näringslivsfrågor inte hanteras på ett tillfredställande sätt på grund av brist på personella resurser med näringslivskompetens. Det kan också innebära att projekttiden förlängs om nämnd kompetens inte kan säkras. Arbetet med TÖP:en kan också innebära en risk för andra förvaltningar som behöver lägga tid i projektet genom deltagande i resursgrupp.

Att ta fram en TÖP innebär ett stort extra uppdrag för en liten enhet som redan har många andra arbetsuppgifter. Det kan innebära risker för projektgruppen, som också har andra ansvarsområden, då den ökade arbetsbelastningen kan leda till stress och ohälsa.

7.1 Åtgärder för att minska/eliminera riskerna

- Tydlig prioritering – det är viktigt att projektet får stöd och prioriteras av referensgrupp inom förvaltningen. Dessutom är det viktigt med en medvetenhet, även bland andra förvaltningar, om samhällsplanerarnas/projektledarnas begränsade kapacitet i övriga ärenden och en tydlighet med vad som nedprioriteras.
- Tydliga tidsramar – Projektet bör ha en rimlig tidsram och definierad tid bör avsättas varje vecka för att prioritera projektet.
- Extern hjälp – konsulter bör tas in för vissa utredningar samt strategisk miljöbedömning.
- Resursgrupp – kompetens inom mark- och exploatering, trafik samt näringslivsfrågor kan avlasta och ge viktiga insikter samt vara delaktiga i utformningen av utvalda kapitel. Det är också viktigt att arbetet och förväntningar förankras tidigt hos berörda förvaltningar.
- Dialog och förankring – Diskussioner med politiken under arbetets gång för att beakta politikens vilja i det tematiska tillägget.

8. Tidsplan

Beslutspunkter	Fas	Datum	Läge
-	Förberedelsefas	Nov 2025 - Feb 2026	Projektdirektiv, dialog med politiken
BP1	Startbeslut	Mar 2026	KS ger uppdrag och godkänner projektdirektivet
BP2	Planeringsfas	Mar 2026 - Maj 2027	Samrådsförslag tas fram, utredningar genomförs
BP2.1	Samrådsbeslut	Maj 2027 – Jun 2027	Beslut om samråd
BP2.2	Genomförandefas – samråd	Aug 2027 – Okt 2027	Samråd genomförs, synpunkter samlas in
BP2.3	Revidering efter samråd	Okt 2027 – Mar 2028	Revidering sker, framtagande av granskningshandlingar
BP2.4	Granskningsbeslut	Apr 2028 – Maj 2028	Beslut om Granskning
BP2.5	Genomförandefas – granskning	Maj 2028 – Okt 2028	Granskning genomförs, synpunkter samlas in och slutlig revidering görs
BP3	Avslutsfas –	Okt 2028	Referensgrupp och politisk

	Antagandehandlingar		ledning godkänner
BP4	Antagande i KF	Dec 2028	TÖP antas

9. Resurser

Två samhällsplanerare kommer vara projektledare under arbetets gång, initialt Frida Ericson och Ragnar Wernstedt. Projektledarna kommer att lägga 10 timmar var i veckan på arbetet med TÖP. Utöver projektledarna kommer även en mark- och exploateringsstrateg samt en näringslivskompetens delta i arbetet med TÖP:en som en del av projektgruppen. Projektgruppen kompletteras med en resursgrupp som kommer att bistå med kompetens och konsultation. Resursgruppen bör bestå av bland annat planarkitekt, trafikplanerare, kommunekolog, GIS-samordnare och hållbarhetsstrateg.

10. Organisation

Beställare	Kommundirektör
Referensgrupp	Ledningsgruppen för Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen samt näringslivschef.
Projektgrupp	Projektledare (samhällsplanerare) Mark- och exploateringsstrateg och näringslivskompetens.
Resursgrupp	Trafikplanerare, planarkitekt, hållbarhetsstrateg, kommunekolog, GIS-samordnare och VA-strateg i ett initialt skede.

11. Kostnads- och nyttokalkyl

Samhällsplanerarna avsätter 25% av sina tjänster för arbete med projektet. Uppbackning krävs för att täcka upp de uppgifter som samhällsplanerarna måste ned- eller bortprioritera.

Kostnaderna för projektet, utöver personella resurser, utgörs av konsultkostnader för olika utredningar och framför allt av en miljökonsekvensbeskrivning som kommer att behöva göras externt. Hur mycket en sådan kostar är svårt att fastställa innan projektet inleds, men efter dialog inom förvaltningen och med Lerums kommun, som också gjort ett liknande projekt, uppskattas utredningen kosta 500 000 kr. Utöver miljökonsekvensbeskrivningen tillkommer övriga utredningskostnader om 400 000 kr. Detta kan röra sig om till exempel en trafikanalys, en lokaliseringsutredning vid utpekande på jordbruksmark och/eller en behovs- eller näringslivsutredning. Det kan dock finnas möjlighet att ta fram en näringslivsutredning inom kommunen om rätt kompetens kan säkerställas och tid avsättas. För att ta höjd för att resurser inom kommunen kan vara svåra att säkerställa för utredningar har budgeten utökats med 200 000 kr sedan tidigare version av projektdirektivet. Detta för att minska risken att tidplanen påverkas negativt av oförutsedda utredningar och liknande.

Kostnaden för initiala utredningar om 200 000 kr kommer att ligga på 2026 års budget, medan övriga kostnader (700 000 kr) är möjliga att lägga på 2027 års budget.

En nyttokalkyl med specifika intäkter är svår att ta fram då många effekter syns först på väldigt lång sikt och då en del nyttor inte är av ekonomiskt slag. Det går dock att se ett antal tydliga nyttor av projektet:

- Ökad tydlighet utåt kring kommunens vilja i frågor om verksamhetsetableringar och verksamhetsutveckling. Tydligare ramar och ställningstaganden ger näringslivet möjlighet att fatta långsiktiga beslut samt underlättar och effektiviserar deras utveckling.
- Ökad tillgång till mark för verksamhetsetablering och tydligare redovisning av de förutsättningar som finns och krävs för att utveckling av utpekade områden ska vara möjlig.
- Ökade möjligheter för kommunen i arbetet med strategiskt markinnehav och försäljning av kommunal mark.
- Frigörandet av befintlig verksamhetsmark i Bista och Dyarne möjliggör utvecklingen av Bålsta som ort. Dessa områden frigörs för utveckling av bostäder och blandad bebyggelse, vilket förväntas leda till en högre befolkningstillväxt och därmed större skatteintäkter.

TÖP:en är även ett underlag till en framtida ny översiktsplan. Detta arbete är därför en investering i och en effektivisering av kommunens rullande översiktsplanering samt i det framtida arbetet med att ta fram en ny översiktsplan.

12. Finansiering

Finansiering finns inom ram.

§ 19 Dnr 2023/01514

Antagande av planeringsstrategi - aktualitetsprövning av översiktsplan

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta Planeringsstrategi för Håbo kommun 2024.

Sammanfattning

År 2020 skedde ändringar i plan- och bygglagen vad gäller översiktsplaneringen som innebär krav på kommuner att anta en planeringsstrategi. I planeringsstrategin ska kommunen redogöra för om det har skett förändringar vad gäller planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Om kommunen varken antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan, som har fått laga kraft, inom två år efter ett ordinarie val blir gällande översiktsplan inaktuell.

Enligt planeringsstrategins innehåll bedöms Håbo kommuns översiktsplan vara aktuell. Kommunens översiktsplan ger vägledning vad gäller mark- och vattenanvändning i kommunen. För att hålla översiktsplanen aktuell behöver kommunen fortsatt bevaka eventuella ändringar i planeringsförutsättningar och lagstiftning som berör översiktsplaneringen.

Beslutsunderlag

– Planeringsstrategi för Håbo kommun 2024.

– Bilaga 1, Länsstyrelsensens underlag inför Håbo kommuns beslut om planeringsstrategi 2023.

– KS beslut, protokollsutdrag 2023-09-13 § 222

Beslutsgång

Ordföranden frågar om Kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Samtliga förvaltningar

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Douglas Carlson, Projektledare exploateringsprojekt
douglas.carlson@habo.se

Tjänsteskrivelse – Godkännande av nettobudget för exploatering Bålsta C, etapp 1

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige beslutar att upparbetade utgifter från projekt 9092 Bålsta C steg 1 och 2 överförs till projekt 9091 Bålsta C etapp 1.
2. Kommunfullmäktige beslutar att upparbetade utgifter från projekt 9096 Bålsta C etapp 6 överförs till projekt 9091 Bålsta C etapp 1.
3. Kommunfullmäktige beslutar att avsluta tidigare exploateringsbudgetar som är beslutade för projekten 9091 (KF 2021-06-14 § 81), 9092 (KF 2021-12-13 § 166, KF 2023-12-11§ 205) och 9096 (KF 2021-06-14§ 84).
4. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna uppdaterad nettobudget för exploatering i projekt 9091 Bålsta C, etapp 1, avseende detaljplan 417 för Bålsta torg – etapp 1, Bålsta C, till -52,1 miljoner kronor. Nettobudgeten innebär en förbättring av nettoresultatet med 92,9 miljoner kronor jämfört med aktuellt utfall om -145,0 miljoner kronor.
5. Kommunfullmäktige beslutar att beslutspunkter 1-4 förutsätter att detaljplan 417 för Bålsta C etapp 1 antas och får laga kraft.

Sammanfattning

En nettobudget för exploatering har tagits fram för de åtgärder som krävs för att genomföra detaljplanen för Bålsta C etapp 1. Utöver kommande åtgärder omfattar den föreslagna budgeten även redan upparbetade utgifter i de projekt 9092 (Bålsta C etapp 1 och 2) och 9096 (Bålsta C etapp 6) som är, och har varit, nödvändiga för att möjliggöra genomförandet av Bålsta C etapp 1.

Upparbetade utgifter i projekt 9091, projekt 9092 samt projekt 9096 uppgår sammanlagt till -145,0 miljoner kronor. Dessa upparbetade utgifter överförs till projekt 9091 (Bålsta C etapp 1), i enlighet med kommunfullmäktiges beslut den 13 december 2021 (§ 166, ärende 9092).
Den nya deletappen inom projekt 9091 medför ett positivt nettoresultat om 92,9 miljoner kronor. Därmed förbättras projekt 9091 samlade nettoresultat från –145,0 miljoner kronor till –52,1 miljoner kronor. Nettoresultatet innebär även ett positivt kassaflöde med samma belopp. Kassaflödet innebär att företagets inbetalningar översteg utbetalningarna och således stärker kommunens likviditet och betalningsförmåga.

De infrastrukturinvesteringar som genomförs i nya deletappen inom projekt 9091 öppnar även för framtida exploateringsmöjligheter inom Bålsta centrum.

Ärendet

En uppdaterad exploateringsbudget i form av en nettobudget har tagits fram för de kvarstående åtgärder som krävs för att genomföra detaljplanen för Bålsta C etapp 1. Denna nettobudget föreslås ersätta de nuvarande budgetarna för projekt 9091 (Bålsta C etapp 1), projekt 9096 (Bålsta C etapp 6) samt projekt 9092 (Bålsta C steg 1 och 2).

Bild 1: Grov illustration av planområdet för detaljplan 417 (blå linje) med tillkommande lokalgata, utbyggnad av Stockholmsvägen och torg i ljusgrått, bostäder med innergårdar i gult, parkering för bostadsmarken i mörkgrått och park i grönt.

I projekt 9092 (Bålsta C steg 1 och 2) har den VA-utbyggnad som krävs för den fortsatta utvecklingen av Bålsta C genomförts i en del av Stockholmsvägen. Denna utbyggnad är, och har varit, en nödvändig förutsättning för etapp 1 samt övriga etapper inom Bålsta C.

Den externa motparten i detaljplanprocessen för detaljplan 441 (Bålsta C etapp 6) har under 2025 meddelat att de inte kommer att gå vidare med sina tidigare exploateringsplaner. Inom projekt 9096 (Bålsta C etapp 6) har projektering av åtgärder i Centrumstråket genomförts. Dessa åtgärder är en nödvändig förutsättning för att kunna genomföra detaljplanen för Bålsta C etapp 1.

Nedlagda utgifter i projekten med respektive budgetar 9091 (KF 2021-06-14 § 81), 9092 (KF 2021-12-13 § 166, KF 2023-12-11 § 205) och 9096 (KF 2021-06-14 § 84) har, tillsammans med kommande utgifter för genomförandet av detaljplan 417 för Bålsta C etapp 1, räknats in i en uppdaterad nettobudget för projekt 9091 (Bålsta C etapp 1). Nettobudgeten redovisar de inkomster och utgifter som ligger till grund för genomförandet av Bålsta C etapp 1.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Den nya deletappen i projekt 9091 bidrar ekonomiskt positivt till projektet. Resultatet från deletappen uppgår till 92,9 miljoner kronor, vilket innebär att projektets samlade nettoresultat förbättras från dagens underskott på –145,0 miljoner kronor till –52,1 miljoner kronor. Nettoresultatet 92,9 miljoner för deletappen innebär även ett positivt kassaflöde på samma belopp. Kassaflödet innebär att företagets inbetalningar översteg utbetalningarna och således stärker kommunens likviditet och betalningsförmåga.

Håbo kommun är huvudman för allmän plats och ansvarar för upphandling, projektering, anläggning och drift av allmän plats såsom vägar, cykelvägar, gångbanor, gatubelysning, torg och park. Huvudman för VA inom området är VA-enheten i Håbo kommun.

Markförsäljningsintäkterna bör uppgå till 215 miljoner kronor enligt senaste markvärderingen.

Uppskattade driftkostnader (beräknade på 2026 års priser), som behöver tillskjutas driftbudget när projektet lämnas över för drift:

Offentlig miljö	618 000 kr/år
VA	81 000 kr/år

Barnperspektivet
Genomförandet av projektet bidrar till säkrare trafiklösningar med gång- och cykelvägar, attraktiva miljöer och inbjudande byggnader. Detta skapar ett mer attraktivt samhälle för både barn och vuxna.

Näringslivsperspektivet
Projektet omfattar totalt cirka 4 000 kvm lokaler med möjlighet till kontor, handel, café, restaurang och service. Detta bedöms ge ett positivt bidrag till både näringslivet och Bålstaborna.

Uppföljning
Ekonomisk uppföljning kommer att ske löpande under projektets gång.

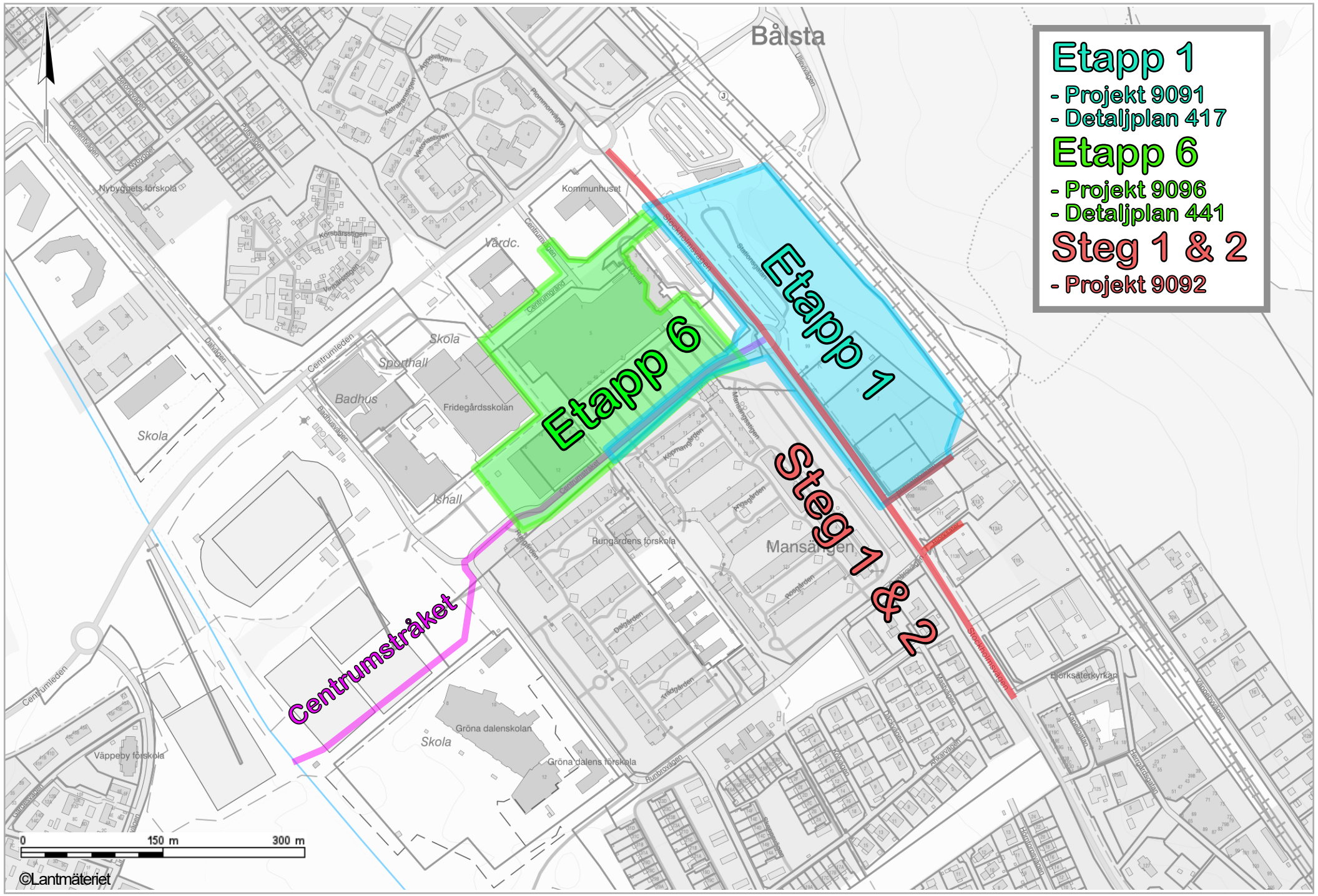
Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse Doknr. 145755
- Exploateringsbudget

- Kartbilaga
- Protokollsutdrag 2023-12-11 § 205 Bålsta C etapp 1 och 2, gångtunnel
- Protokollsutdrag 2021-12-13 § 166 Exploatering, Bålsta C, etapp 1
- Protokollsutdrag 2021-06-14 § 84 Exploatering, Bålsta C, etapp 6
- Protokollsutdrag 2021-06-14 § 81 Exploatering, Bålsta C, etapp
- Bilaga: Beskrivning av Bålsta C steg 1-2

_____

Beslut skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Etapp 1
- Projekt 9091
- Detaljplan 417
Etapp 6
- Projekt 9096
- Detaljplan 441
Steg 1 & 2
- Projekt 9092
Etapp 6
Etapp 1
Steg 1 & 2
Centrumstråket
Bålsta
Kommunhuset
Vårdc.
Skola
Sporthall
Badhus
Fridegårdsskolan
Ishall
Skola
Nybyggets förskola
Rungärdens förskola
Mansängen
Gröna dalenskolan
Skola
Gröna dalens förskola
Väppeby förskola
Björksätterkyrkan
Centrumleden
Centrumgränd
Stockholmsvägen
Mansängsstigen
Kornmagasinet
Kyrkogården
Runbovägen
Vänge-Bovägen
0
150 m
300 m
©Lantmäteriet

EXPLOATERINGSBUDGET

Tkr	Total budget	T.o.m. År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	Årliga drift-kostnader efter projektets avslut
PROJEKTET						
Inkomster						
Försäljning av mark	215 029	0	0	215 029	0	
Övriga intäkter från företag och privata	0	0	0	0	0	
Gåva mottagna anläggningar	0	0	0	0	0	
Offentligt investeringsbidrag	0	0	0	0	0	
VA-anslutningsavgifter	9 914	0	0	9 914	0	
Gåva i form av VA-anläggningar	0	0	0	0	0	
Summa inkomster	**224 943**	**0**	**0**	**224 943**	**0**	
Utgifter						
Driftkostnader	-8 673	-3 033	-505	-5 020	-115	
Utgifter för kvartersmark	-11 924	-5 855	-5 463	-303	-303	
Anläggningar egen regi	-111 063	-22 379	-9 565	-49 909	-29 210	
Anläggningar mottagna	0	0	0	0	0	
VA-anläggningar egen regi	-145 334	-113 756	-1 809	-15 446	-14 322	
VA-anläggningar mottagna	0	0	0	0	0	
Summa utgifter	**-276 994**	**-145 023**	**-17 342**	**-70 679**	**-43 950**	
Nettoexploatering	**-52 051**	**-145 023**	**-17 342**	**154 264**	**-43 950**	
Finansieringsbehov		-145 023	-17 342	154 264	-43 950	
Driftkostnader gata/park						618
Kapitalkostnader gata/park						2509
TILL RESULTATRÄKNING						
Försäljning av mark	215 029	0	0	215 029	0	0
Övriga intäkter från företag och privata	0	0	0	0	0	0
Gåva mottagna anläggningar	0	0	0	0	0	0
Verksamhetens intäkter, summa	**215 029**	**0**	**0**	**215 029**	**0**	**0**
Bokfört värde försäljning mark	-11 924	-5 855	-5 463	-303	-303	
Exploateringskostnader (försäljn/nedvärd)	-8 673	-3 033	-505	-5 020	-115	
Verksamhetens kostnader, summa	**-20 597**	**-8 888**	**-5 968**	**-5 323**	**-418**	**0**
Årets resultat	**194 432**	**-8 888**	**-5 968**	**209 706**	**-418**	**0**
TILL BALANSRÄKNING						
Anläggningstillgångar	-111 063	-22 379	-9 565	-49 909	-29 210	0
Anläggningstillgångar VA	-145 334	-113 756	-1 809	-15 446	-14 322	0
Omsättningstillgångar	8 673	3 033	505	5 020	115	0
Tillgångar, summa	**-247 724**	**-133 102**	**-10 869**	**-60 336**	**-43 417**	**0**
Skuld/förutbetalda intäkter ej VA	0	0	0	0	0	0
Skuld/förutbetalda intäkter VA	9 914	0	0	9 914	0	0
Skulder, summa	**9 914**	**0**	**0**	**9 914**	**0**	**0**

§ 84 Dnr 2021/00150

Exploateringsbudget, Bålsta C, etapp 6

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar om en budget för inledande utredningar och projektering till ett belopp om 12 549 000 kr, varav upparbetat 2 989 000 kr.

Sammanfattning

Projektet Bålsta C behöver starta upp inledande arbete med projektering för ett genomförande av kommande detaljplan (etapp 6, rött område på karta nedan). Det finns även ett visst utredningsbehov för de offentliga ytorna för att komma vidare med planarbetet. Grosvenor står och har hittills stått för samtliga kostnader för etappen, men det finns även kommunala intressen som exempelvis anläggandet av det Gröna stråket genom centrum och en översyn av torgytan mellan kommunhuset och centrumanläggningen. Även centrumparkeringen behöver ses över, och fastighetsrättsligt lösas. För att kunna arbete vidare mot en färdig detaljplan ges förslag på en exploateringsbudget i två steg. Steg ett med kostnader för utredningar och projektering och steg två med kostnader för byggnation och intäkter från markförsäljning och exploateringsbidrag från Grosvenor.

Upplåningsbehovet uppgår till 9,3 miljoner kronor för år 2021 för denna exploatering. Förvaltningen återkommer med samlat upplåningsbehov för år 2021.

Beslutsunderlag

KSAU 2021-05-17 § 124
Tjänsteskrivelse

Förslag till beslut på sammanträdet

Owe Fröjd (Båp) yrkar i första hand på återremiss i andra hand på avslag.

Lisbeth Bolin (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Christian Nordberg (-) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Fred Rydberg (KD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Agneta Hägglund (S) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Charlotta Bjälkebring Carlsson (V) yrkar bifall till Owe Fröjds (Båp) återremissyrkande.

Beslutsgång

Ordförande frågar kommunfullmäktige om ärendet ska behandlas i dag eller återremitteras och finner att det ska behandlas i dag. Ordförande frågar sedan om fullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut eller Owe Fröjds (Båp) avslagsyrkande och finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla kommunstyrelsens förslag till beslut.

Reservation

Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp) och Peter Björkman (Båp) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

Då det saknas både exploateringsavtal, beslut att försälja kommunal mark, bara lösa önskemål från ett riskkapitalbolag om att få köpa delar av kommunens mark, och utan samråd med nuvarande nyttjare som t.ex. Håbohus, samt utan någon fastställd detaljplan är detta bara att riskera att dessa skattepengar går förlorade.

Beslut som bara bygger på gissningar borde en ansvarsfull majoritet inte göra.

Protokollsanteckning

Michael Rubbestad (SD) lämnar följande protokollsanteckning:

Sverigedemokraterna i Håbo avstår från att delta i beslut då ärendet redan från början hanterats felaktigt och nu står med helt okända konsekvenser, såväl ekonomiska som praktiska . Vi befinner oss nu i ett läge då vi inte har något annat val än att gå vidare med ärendet för att säkerställa att boende och verksamheter erhåller exempelvis nödvändig VA-anslutning. Vi förväntar oss att dessa ärenden är de sista som hanterats bristfälligt och att vi framöver kommer erhålla korrekta och fullständiga underlag för beslut.

Sverigedemokraterna i Håbo

Deltar ej i beslutet

Michael Rubbestad (SD), Linnea Leinonen (SD), Ann-Sofie Borg (SD), Thomas Moore (SD), Kristian Leinonen (SD), Carol Lundahl Moore (SD), Zinaida Belonoshko (SD), Tiina Fransson (SD) deltar ej i beslutet.

Beslutet skickas till:
Plan- och exploateringsavdelningen
Kommundirektör
Ekonomienheten

§ 81 Dnr 2021/00149

Exploatering, Bålsta C, etapp 1, budget för inledande projektering

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar om en budget för inledande utredningar och projektering till ett belopp om 20 886 000 kr

2. Upplåningsbehovet uppgår till 14,1 miljoner kronor för år 2021 för denna exploatering och att förvaltningen återkommer med samlat upplåningsbehov för år 2021.

Sammanfattning

Projektet Bålsta C behöver starta upp inledande arbeten med utredning och projektering för ett genomförande av kommande detaljplan etapp 1 (gult område på karta nedan). Dels för att åtgärder inom projektet krävs för att säkra långsiktig VA-försörjning till Tvåhusområdet, och dels för att se över förändringar utifrån förslag till ny inriktning för etapp 1. Det senare förutsätter parallellt beslut om ny inriktning för etapp 1. Men det tidigare rörande Tvåhusområdet krävs oavsett inriktning.

För att kunna arbete vidare ges förslag på en exploateringsbudget i två steg. Steg ett med kostnader för utredningar och projektering och steg två med kostnader för byggnation och intäkter från markförsäljning samt exploateringsbidrag från framtida exploatörer.

Kommunen för en dialog med Bovieran som exploatör inom etapp 1, men i övrigt finns det i dagsläget inga tänkta exploatörer. För steg ett finns det därmed inga tecknade exploateringsavtal, markanvisningsavtal eller köpeavtal. Sådana avtal avses ligga till grund för steg två av exploateringsbudgeten.

Grund till steg ett av exploateringsbudgeten är behovet av VA-försörjning till Tvåhusområdet, samt föreslagen ny inriktning för detaljplanen för etapp 1.

När detaljplanen för etapp 1 är redo för antagande, återkommer projektet med förslag till fullständig exploateringsbudget för genomförandefasen (steg två)

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Förslag till beslut på sammanträdet

Owe Fröjd (Båp) yrkar i första hand på återremiss och i andra hand på avslag.

Christian Nordberg (-) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Lisbeth Bolin (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande frågar kommunfullmäktige om ärendet ska behandlas i dag eller återremitteras och finner att kommunfullmäktige beslutar att behandla ärendet i dag.

Omröstning begärs.

Omröstningsresultat

Följande omröstningsordning föreslås och godkänns: Ja-röst för att behandla ärendet i dag och nej-röst för bifall till Owe Fröjds (Båp) återremissyrkande.

Ja-röst lämnas av: Liselotte Grahn Elg (M), Björn Erling (M), Per-Arne Öhman (M), Ulf Winberg (M), Stefan Häggmark (M), Carl-Johan Torstensson (M), Nils-Åke Mårheden (M), Gunnar Annell (M), Roger von Walden (M), Björn Hedö (M), Lisbeth Bolin (C), Per Widén (C), Helen Zeland Bodin (C), Gunilla Alm (L), Kjell Dufvenberg (L), Fred Rydberg (KD), Christian Nordberg (-), Agneta Hägglund (S), Carolina Cranser (S), Helene Cranser (S), Fredrik Anderstedt (S), Sixten Nylin (S), Lars-Göran Bromander (S), Inger Wallin (S), Sven Erkert (S), Eva Staake (S), Solweig Lundkvist (S), Maria Annell (S)

Nej-röst lämnas av: Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp), Peter Björkman (Båp)

Charlotta Bjälkebring Carlsson (V), Robin Jande (V), Michael Rubbestad (SD), Linnea Leinonen (SD), Ann-Sofie Borg (SD), Thomas Moore (SD), Kristian Leinonen (SD), Carol Lundahl Moore (SD), Zinaida Belonoshko (SD), Tiina Fransson (SD) avstår

Med 28 ja-röster, 3 nej-röster och 10 som avstår har fullmäktige beslutat att behandla ärendet i dag.

Beslutsgång 2

Ordförande frågar om kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut eller Owe Fröjds (Båp) avslagsyrkande och finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut.

Reservation

Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp) och Peter Björkman (Båp) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

Då inga exploateringsavtal finns, inga tecknade markanvisningsavtal, inga köpeavtal, eller politiska beslut avseende användningen av kommunens mark så riskerar även detta beslut att hamna helt på ”skattebetalarnas konto”.

Att fortsätta att förbruka skattepengar utan politiska fastställa planer eller politiska beslut är direkt oansvarigt, men inte särskilt förvånande

Protokollsanteckning

Michael Rubbestad (SD) lämnar följande protokollsanteckning:

Sverigedemokraterna i Håbo avstår från att delta i beslut då ärendet redan från början hanterats felaktigt och nu står med helt okända konsekvenser, såväl ekonomiska som praktiska. Vi befinner oss nu i ett läge då vi inte har något annat val än att gå vidare med ärendet för att säkerställa att boende och verksamheter erhåller exempelvis nödvändig VA-anslutning. Vi förväntar oss att dessa ärenden är de sista som hanterats bristfälligt och att vi framöver kommer erhålla korrekta och fullständiga underlag för beslut.

Sverigedemokraterna i Håbo

Deltar ej i beslutet

Michael Rubbestad (SD), Linnea Leinonen (SD), Ann-Sofie Borg (SD), Thomas Moore (SD), Kristian Leinonen (SD), Carol Lundahl Moore (SD), Zinaida Belonoshko (SD), Tiina Fransson (SD) deltar ej i beslutet.

Beslutet skickas till:
Plan- och exploateringsavdelningen
Ekonomienheten
Kommundirektör

§ 166 Dnr 2021/00149

Exploatering, Bålsta C, steg 1 och 2

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna budget för Exploateringsprojektet Steg 1 och 2 Bålsta C med 106,7 miljoner kronor. Denna budget ersätter inte budgetarna för Bålsta C etapp 1 och etapp 6.

2. Kommunfullmäktige godkänner att upplåning sker av 47 miljoner kronor för att täcka finansieringsbehovet under 2022.

3. Kommunfullmäktige beslutar att investeringar i anläggningarna kan starta och därmed ska upphandlingen av VA i Stockholmsvägen påbörjas.

Sammanfattning

Projektet Bålsta C behöver starta upp inledande arbete med projektering för ett genomförande av kommande detaljplan (etapp 1, gult område på karta nedan). Projektet behöver även se över planförslaget gällande utformning och omfattning av bebyggelse och offentliga ytor, parkeringslösningar med mera. För att kunna arbete vidare mot en färdig detaljplan ges förslag på en exploateringsbudget i två steg. Steg ett med kostnader för utredningar och projektering och steg två med kostnader för byggnation och intäkter från markförsäljning och exploateringsbidrag från kommande exploatörer.

När detaljplanen börjar närma sig ett genomförande, återkommer projektet med förslag till fullständig exploateringsbudget för genomförandefasen (steg två).

Upplåningsbehovet uppgår till 14,1 miljoner kronor för år 2021 för denna exploatering. Förvaltningen återkommer med samlat upplåningsbehov för år 2021.

Parkeringsdäcket föreslås nu utgå med hänvisning till pågående utredningar kring parkeringsbehov inom Etapp 1. Budget 24 miljoner kronor.

Beslutsunderlag

Förslag till beslut på sammanträdet

Owe Fröjd (Båp) yrkar att ärendet återremitteras för att ta fram nya erforderliga avtal, total budget etc.

Thomas Moore (SD) yrkar bifall till Owe Fröjds (Båp) återremissyrkande.

Christian Nordberg (-) yrkar bifall till förslag till beslut punkterna 1-3.

Robin Jande (V) yrkar att ärendet återremitteras.

Fred Rydberg (KD) yrkar bifall till förslag till beslut.

Charlotta Bjälkebring Carlsson (V) yrkar i första hand på återremiss och i andra hand på ett tilläggsyrkande att den s k enprocentregeln ska gälla för exploatering Bålsta Centrum etapp 1 och 2. Detta genom att exploatören avsätter en procent av byggkostnaden till bild- och formkonstnärlig utsmyckning i den offentliga miljön.

Christian Nordberg (-) yrkar avslag på återremissyrkandet och tilläggsyrkandet.

Lars-Göran Bromander (S) yrkar bifall till förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om ärendet ska avgöras i dag eller återremitteras och finner att ärendet ska avgöras i dag.

Omröstning begärs

Omröstningsresultat

Följande omröstningsordning föreslås och godkänns: Ja-röst för att behandla ärendet i dag, nej-röst för att återremittera.

Ja-röst lämnas av: Bertil Brifors (M), Ingvar Nilfjord (M), Per-Arne Öhman (M), Anders Thonfors (M), Gunnar Annell (M), Carl-Johan Torstensson (M), Nils-Åke Mårheden (M), Stefan Häggmark (M), Roger von Walden (M), Björn Hedö (M), Lisbeth Bolin (C), Per Widén (C), Helene Zeland Bodin (C), Gunilla Alm (L), Kjell Dufvenberg (L), Fred Rydberg (KD), Christian Nordberg (-), Agneta Hägglund (S), Werner Schubert (S), Helene Cranser (S), Fredrik Anderstedt (S), Pyry Niemi (S), Lars-Göran Bromander (S), Inger Wallin (S), Sven Erkert (S), Eva Staake (S), Jonny Ekblom (S), Maria Annell (S)

Nej-röst lämnas av: Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp), Peter Björkman (Båp), Charlotta Bjälkebring Carlsson (V), Robin Jande (V), Michael Rubbestad (SD), Bo Nyman (SD), Ann-Sofie Borg (SD), Thomas Moore (SD), Petri Piiroinen (SD), Carol Lundahl Moore (SD), Zinaida Belonoshko (SD), Tiina Fransson (SD)

Med 28 ja-röster och 13 nej-röster beslutar kommunfullmäktige att behandla ärendet i dag.

Beslutsgång 2

Ordföranden frågar först om kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet. Ordföranden frågar sedan om kommunfullmäktige bifaller eller avslår tilläggsyrkandet från Charlotta Bjälkebring Carlsson (V) och finner att det avslås.

Reservation

Charlotta Bjälkebring Carlsson (V) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

”Vänsterpartiet vill bygga bort bostadsbristen, och störst är bristen på hyresrätter. Unga människor är värda att kunna flytta hemifrån och påbörja sina vuxenliv och möjlighet att bo kvar i kommunen. Vänsterpartiet menar att politiken kan och bör ta ett aktivt ansvar för att bygga miljövänliga hyresrätter till rimliga hyror. Allmännyttan ska värnas och hyresgästernas ställning stärkas. Det som nu håller på att ske är utförsäljning av kommuninvånarnas mark till olika byggexploatörer, att till största delen bygga bostadsrätter. Den allmänna dialogen om detta anser vi vara bristfällig. Tidigare hade vi en bred dialog med medborgarna kring byggplanerna i Bålsta. Den utveckling som skett den senaste mandatperioden är att diskussionen tystnat och i stället har alliansen ställt krav på vårt egna bostadsbolag om att höja andelen bostadsrätter. Vi vänsterpartiet håller inte med vi menar att Håbohus AB ska ta ett större ansvar för att bygga fler hyresrätter. Vi vill inte ha marknadshyror och vi vill inte sälja ut kommuninvånarnas mark.

Vänsterpartiet vill att enprocentregeln tillämpas i kommunen vid om och nybyggnation. Regeln innebär att en procent av budgeten för ett byggprojekt avsätts till bild- eller formkonstnärlig gestaltning. Konst i offentlig miljö är ett sätt att skapa tryggare offentliga platser i vår kommun. Vi vill se ett tryggt och snyggt Håbo med en utbyggnadstakt där alla delar hänger med som vatten och avlopp, skolor, förskolor och annan service.

Charlotta Bjälkebring Carlsson, Vänsterpartiet”

Owe Fröjd (Båp) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

”Det saknas fortfarande ett formellt tillbakadragande av tidigare markanvisning till Bovieran, och vi borde ha ett nytt beslut om ny markanvisning för Bovierna, och MED köpeavtal OCH exploateringsavtal, INNAN vi lägger ner pengar på detta, detta så vi inte gör samma misstag en gång till, samma misstag som alliansen nu gjort med t.ex. Björkvallen, med flera projekt

Vi yrkade på återremiss för att ta fram nya erforderliga avtal, total budget etc., samt förslag på upphävande av tidigare avtal innan beslut, något som en majoritet av politiken inte ansåg sig behöva, innan beslut.

Detta yrkande var med anledning av att Bålstapartiet inte vill slarva bort mer skattemedel, denna oansvarighet med våra gemensamma tillgångar måste få ett slut!"

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

"Sverigedemokraterna yrkade på återremiss. Just nu genomförs såväl kalkylering som dimensionering innan man fullt ut har utrett framtida tänkt exploateringsgrad.

Det saknas markanvisning eller avtal med exploatörer som ligger till grund för detta, norra Europas största VA-projekt. Är inte norra Europas största logistikbyggnad tillräckligt? Sverigedemokraterna befarar att detta blir ännu ett förlustprojekt i raden för Håbo kommun.

Sverigedemokraterna i Håbo"

Beslutet skickas till:
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Ekonomi

§ 205 Dnr 2023/01320

Bålsta C etapp 1 och 2, gångtunnel

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att upphäva del av beslut gällande alternativ 2 att stationsstråk och gångtunnel byggs samtidigt. Dnr 2021/00541 §28.

2. Kommunfullmäktige beslutar att utförande av gångtunnel (19,5 miljoner kronor) flyttas till exploateringsprojekt 9092 Bålsta C, steg 1 och 2.

Sammanfattning

Av tillgänglighets- och trafiksäkerhetsmässiga skäl behöver gångtunnel och anslutande gångbana genomföras relativt omgående. Tunneln kan utföras vintertid medan anslutande gångbana med ytskikt kräver en varmare temperatur. Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför att upphäva beslutet om att gångtunnel och stationsstråk (alternativ 2) byggs samtidigt i projekt 1641.

Då Bålsta C, etapp 6 kommer med ny budget kan hela VA-stråket som nu är budgeterat i Bålsta C, steg 1 och 2 utgå och ersättas av gångtunneln.

Ny upphandling kommer att genomföras skyndsamt. Gångtunneln beräknas vara färdigställd hösten 2025.

Beslutsunderlag

- KF beslut tilläggsärende 2021/00541§28

Förslag till beslut på sammanträdet

Owe Fröjd (Båp) yrkar bifall till förslag till beslut.

Marcus Ström (HD) yrkar avslag på förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande ställer bifallsyrkande mot avslagsyrkande och finner att Kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut.

Reservation från Håbodemokraterna.

Protokollsanteckning

Protokollsanteckning från Håbodemokraterna:
” Reservation till förmån för avslag.

HåboDemokraterna anser att det finns vissa tveksamheter gällande förfarndet kring upphandlingen. Ärendet handlar om att ta beslut om en ny "skyndsam" upphandling, entreprenaden ska genomföras hösten 2025. Trots

att ingen upphandling är gjord vet redan styret att entreprenören vill ha 15% i entreprenörsarvode, vilket är mycket märkligt.”

Beslutet skickas till:
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Kansliavdelningen, kommunledningsförvaltningen

Bilaga: Beskrivning av Bålsta C steg 1-2

Projektnamn: **Bålsta C steg 1-2**

Projektnummer: **9092**

Avdelning/enhet: **Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen/projektkontoret**

Datum: **mars 2026**

Sammanfattning av projektet

Projektet Bålsta C steg 1 och 2 initierades för att möjliggöra kommande detaljplaner (Bålsta C etapp 1, Bålsta C etapp 6 samt eventuellt framtida planer som Bålsta C etapp 3) och byggnation i centrala Bålsta. Arbetet omfattade bland annat dragning av dagvatten, vatten- och spillvattenledningar längs Stockholmsvägen och Centrumstråket för att förse nya bostadsprojekt med VA. Syftet med VA-dragningen var också att hantera dagvatten från resecentrum och busstorget. Samtidigt byttes uttjänta ledningar ut och VA-enheten hade också som mål att få redundans på vattnet.

Kommunfullmäktige godkände exploateringsbudgeten den 2021 på 106 729 tkr för Bålsta C steg 1 och 2. Budgeten är uppdelad i två steg: utredningar och projektering (steg 1) samt bland annat byggnation (steg 2). Beslutet var avgörande för att undvika förseningar i leverans av VA till planerade bostadsprojekt och för att uppfylla kommunens krav på dagvattenhantering.

Enligt politiskt beslut utgår VA-dragningen i centrumstråket och ersätts med finplaneringen vid resecentrum.

I redovisningen i Bålsta C steg 1 och 2 ingår olika sträckor av det så kallade Båt-projektet vilket har belastat Exploateringen för Bålsta C etapp 1.

Beskrivning av politiska beslut som tagits i projektet

Dnr	Beskrivning
2021/00149	1. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna budget för Exploateringsprojektet Steg 1 och 2 Bålsta C med 106,7 miljoner kronor. Denna budget ersätter inte budgetarna för Bålsta C etapp 1 och etapp 6. 2. Kommunfullmäktige godkänner att upplåning sker av 47 miljoner kronor för att täcka finansieringsbehovet under 2022. 3. Kommunfullmäktige beslutar att investeringar i anläggningarna kan starta och därmed ska upphandlingen av VA i Stockholmsvägen påbörjas. **Sammanfattning** Projektet Bålsta C behöver starta upp inledande arbete med projektering för ett genomförande av kommande detaljplan (etapp 1, gult område på karta nedan). Projektet behöver även se över planförslaget gällande utformning och omfattning av bebyggelse och offentliga ytor, parkeringslösningar med mera. För att kunna arbete vidare mot en färdig detaljplan ges förslag på en exploateringsbudget i två steg. Steg ett med kostnader för utredningar och projektering och steg två med kostnader för byggnation och intäkter från markförsäljning och exploateringsbidrag från kommande exploatörer. När detaljplanen börjar närma sig ett genomförande, återkommer projektet med förslag till fullständig exploateringsbudget för genomförandefasen (steg två). 1)
2023/01320	1. Kommunfullmäktige beslutar att upphäva del av beslut gällande alternativ 2 att stationsstråk och gångtunnel byggs samtidigt. Dnr 2021/00541 §28. 2. Kommunfullmäktige beslutar att utförande av gångtunnel (19,5 miljoner kronor) flyttas till exploateringsprojekt 9092 Bålsta C, steg 1 och 2. **Sammanfattning** Av tillgänglighets- och trafiksäkerhetsmässiga skäl behöver gångtunnel och anslutande gångbana genomföras relativt omgående. Tunneln kan utföras vintertid medan anslutande gångbana med ytskikt kräver en varmare temperatur. Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför att upphäva beslutet om att gångtunnel och stationsstråk (alternativ 2) byggs samtidigt i projekt 1641. Då Bålsta C, etapp 6 kommer med ny budget kan hela VA-stråket som nu är budgeterat i Bålsta C, steg 1 och 2 utgå och ersättas av gångtunneln. Ny upphandling kommer att genomföras skyndsamt. Gångtunneln beräknas vara färdigställd hösten 2025.

I Dnr 2021/00149 beslut §166 daterat 211213 framgår att budgetarna ska redovisas i en fullständig exploateringsbudget:

"För att kunna arbete vidare mot en färdig detaljplan ges förslag på en exploateringsbudget i två steg. Steg ett med kostnader för utredningar och projektering och steg två med kostnader för byggnation och intäkter från markförsäljning och exploateringsbidrag från kommande exploatörer.

När detaljplanen börjar närma sig ett genomförande, återkommer projektet med förslag till fullständig exploateringsbudget för genomförandefasen (steg två)."

I bilden nedan beskrivs de olika sträckorna som skulle utföras. Den sträckan som är inringad i grönt är ännu inte genomförd.

Ekonomi

Budget antogs för Bålsta C steg 1 och 2 med en nettoexploatering på -106 729 tkr:

EXPLOATERINGSBUDGET

Tkr	Total budget
PROJEKTET	
Inkomster	
Försäljning av mark	10 000
Ersättning från företag	0
Gåva mottagna anläggningar	0
Offentligt investeringsbidrag	0
VA-anslutningsavgifter	1 143
Gåva i form av VA-anläggningar	0
Summa inkomster	**11 143**
Utgifter	
Förstudie, utredningar	0
Utgifter för kvartersmark	-5 479
Anläggningar egen regi	-75 203
Anläggningar mottagna	0
VA-anläggningar egen regi	-37 190
VA-anläggningar mottagna	0
Summa utgifter	**-117 872**
Nettoexploatering	**-106 729**

Kommentarer på intäktssidan

Det var tänkt att Bovieran skulle etablera sig i området. Det blev aldrig av då man inte kunde komma överens om priset för marken.

Det innebar en minskad intäkt om: 11 143 tkr.

Kommentarer på kostnadssidan

2025	Projektets totala budget	Projektets totala prognosen (inkl plan)	Avvikelse (Budget-prognos)
PROJEKTET			
Inkomster			
Försäljning av mark	10 000	0	-10 000
Ersättning från företag		0	0
Gåva mottagna anläggningar		0	0
Offentligt investeringsbidrag		0	0
VA-anslutningsavgifter	1 143	0	-1 143
Gåva i form av VA-anläggningar		0	0
Summa inkomster	11 143	0	-11 143
Utgifter			
Förstudie, utredningar, tid, övr kostnader		-469	-469
Utgifter för kvartersmark	-5 479	-2 167	3 312
Anläggningar egen regi	-75 203	-12 124	63 079
Anläggningar mottagna		0	0
VA-anläggningar egen regi	-37 190	-112 085	-74 895
VA-anläggningar mottagna		0	0
Summa utgifter	-117 872	-126 845	-8 973
Nettoexploatering	-106 729	-126 845	-20 116

Det ackumulerade utfallet blev -126 845 tkr. Detta innebär en avvikelse för projektet på tkr. 11 143 tkr av dessa är utebliven intäkt. Resterande belopp är en kostnadsökning. -20 116

När budgeten antogs var det fel i fördelningen mellan kostnaderna för samlingsbegreppet gata i förhållande till VA. När VA-arbeten anläggs i en gata så bekostar även VA återställning av gata vilket i detta beslut i stället hade lagts på gata ”Anläggningar egen regi”. Detta förklarar de stora avvikelserna 63 079 tkr för ”Anläggning egen regi” och -74 895 tkr för ”VA-anläggningar egen regi”.

Utgifterna till kvartersmark (avvikelse 3 312 tkr) uteblev då kommunen inte sålde någon mark och behövde då inte heller lyfta fram det bokförda värdet för marken.

För avvikelsen gällande förstudie och utredningar mm var det inte inlagt någon kostnad när budgeten antogs men under resans gång uppstod kostnader.

Det som kvarstår att beskriva är varför inte sträckan i den gröna ringen i bilden ovan också är utförd i projektet och varför hela budgeten ända har upparbetats och blivit dyrare.

Sträckan i den gröna ringen i bilden ovan är inte genomförd trots att den ingick i Bålsta C etapp 6. För området Bålsta C etapp 6 valde den exploatör som önskade ta fram en detaljplan att avsluta detaljplanearbetet. Detta medförde att Bålsta C etapp 6 behövde stängas. I ett politiskt beslut ersatte finplaneringen vid resecentrum utförandet vid Bålsta C etapp 6.

Sträckan i blått i bilden ovan beskriver i stora drag området för det vi i arbetsnamn kallar VA-dragningarna i Stockholmsvägen. Den blev betydligt dyrare än vad som var planerat från början. Kostnadsökningen beror främst på felaktig projektering och oväntade markförhållanden samt förorening i markmassor, vilket gav entreprenören rätt att gå över till löpande timdebitering enligt AB 04.

Projektet Bålsta C steg 1 och 2 har visat på flera kritiska faktorer som påverkat kostnader och tidplan negativt. Brister i den tidiga projekteringen, såsom utebliven höjdsättning och ej kompletta geotekniska undersökningar längs hela sträckan, ledde till felaktiga förutsättningar. Detta resulterade i oväntade markförhållanden med tre lager asfalt, större mängder schakt (Fall A och B) samt felaktigt projekterade rör som ökade kostnaderna med cirka 4 miljoner kronor redan vid start. Förorenad mark som uppdagades i Stockholmsvägen var väldigt kostnadsdrivande i projekt. Lastning, transport och sanering av massor är i stora drag en sammanfattning av kostnadsökningen.

Politiskt beslut 2023/01320 KF 2023-12-11 § 205 står det att ”Då Bålsta C, etapp 6 kommer med ny budget kan hela VA-stråket som nu är budgeterat i Bålsta C, steg 1 och 2 utgå och ersättas av gångtunneln.”

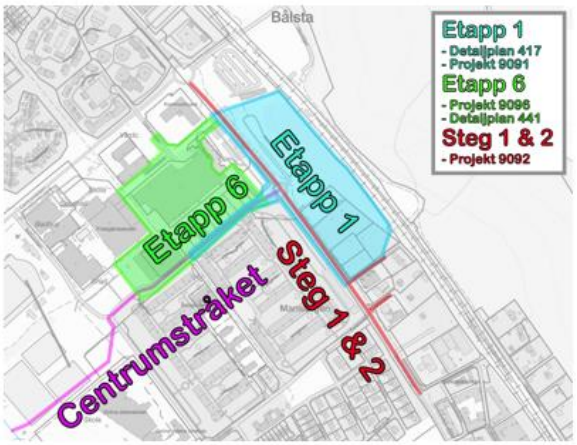
Redovisning totalt upparbetat i Bålsta C

Upparbetade utgifter

Bålsta C etapp 1:	-14,5 miljoner kronor
Bålsta C etapp 6:	-3,7 miljoner kronor
Bålsta C steg 1 & 2:	-126,8 miljoner kronor
Totalt:	**-145,0 miljoner kronor**

Kommande åtgärder

Inkomster:	224,9 miljoner kronor
Utgifter:	-132,0 miljoner kronor
Totalt:	**92,9 miljoner kronor**

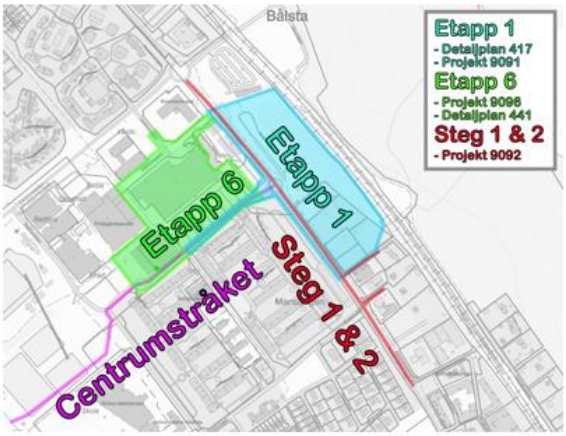
Redovisning Bålsta C etapp 1 (upparbetat tom 2025)

Bålsta C etapp 1 (projektnr. 9091)

Anläggningar egen regi:	-7,5 miljoner kronor
VA-anläggningar egen regi:	-1,0 miljoner kronor
Driftkostnader:	-2,3 miljoner kronor
Utgifter för kvartersmark:	-3,7 miljoner kronor
Totalt:	**-14,5 miljoner kronor**

Projektering/entreprenad bestående av:

- Tillfälligt busstorg/parkering
- Detaljplanekostnader

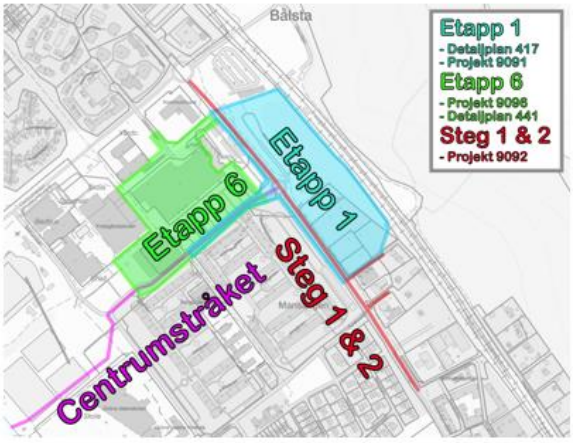
Redovisning Bålsta C etapp 6 (redan upparbetat tom 2025)

Bålsta C etapp 6 (projektnr. 9096)

Anläggningar egen regi:	-2,8 miljoner kronor
VA-anläggningar egen regi:	-0,6 miljoner kronor
Driftkostnader:	-0,3 miljoner kronor
Utgifter för kvartersmark:	-0,0 miljoner kronor
Totalt:	**-3,7 miljoner kronor**

Projektering bestående av:

- Centrumstråket
  - VA-dragning
  - Ny gatustruktur

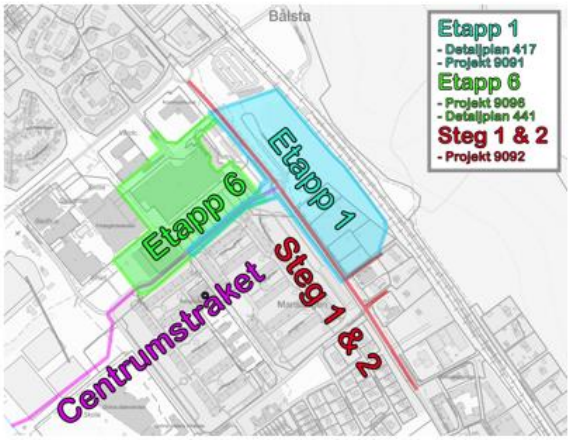
Redovisning Bålsta C steg 1 och 2

Bålsta C steg 1 & 2 (projektnr. 9092)

Anläggningar egen regi:	-12,1 miljoner kronor
VA-anläggningar egen regi:	-112,1 miljoner kronor
Driftkostnader:	-0,5 miljoner kronor
Utgifter för kvartersmark:	-2,1 miljoner kronor
Totalt:	**-126,8 miljoner kronor**

Projektering/entreprenad bestående av:

- VA-dragning i Stockholmsvägen
- Resecentrums utemiljö

VA-anläggningar egen regi -112,1 mkr

VA-anläggningar I egen regi är åtgärder som är gjorda inom VA inkluderat återställning av gata och består av:

Utgift	Kommentar
30 000 kr	Övrigt underhållsmaterial
2 200 kr	Elmaterial
1 204 146 kr	Eget arbete anläggningstid
17 600 kr	Park & trädgårdsskötsel
1 900 kr	Byggkonsult inkl projektledning
30 780 kr	Mindre reparation asfaltsarbeten
67 551 kr	Konsulttjänst arkitekt
1 026 631 kr	Konsulttjänst Projektledning
171 429 kr	Konsult mark/anläggning
797 682 kr	Elarbeten
14 851 kr	Målningsarbeten
20 043 479 kr	VA anläggningsentreprenad
2 157 901 kr	Anläggningsentreprenad gata, park
78 358 658 kr	Anläggning markarbeten
9 993 kr	Besiktning av anläggning
19 133 kr	Förbrukningsavgift el
27 843 kr	Nätavgifter el
7 296 kr	IT utrustning
8 595 kr	Abonnemangsavgift datakommunikation
7 400 kr	Annonsering
36 248 kr	Licensavgift mjukvara
1 679 256kr	Konsulttjänster
1 366 kr	Konsulttjänst VA
17 371 kr	Övriga avgifter
876 kr	Påminnelse-och inkassoavgift
6 343 606 kr	Genomsnitt. Ränta exploatering
112 083 789 kr	**Total**

Båt-projektet och utbyggnad av VA för exploatering
Projektet Bålsta tätort ledningar, som innebär 11390 meter nya VA ledningar är en förutsättning för att de stora exploateringarna Bålsta C, Tvåhus och Gröna dalen skall kunna fortlöpa som planerat, mycket av arbetet sker för Plan och exploateringsavdelningen.

Behov av ny- och omdragning av VA-ledningar samt pumpstationer har uppstått för Bålsta tätort på grund av att tätorten växer. VA-avdelningen arbetar ständigt med att säkerställa vattentillförseln till kommuninnevånarna och därför kommer projektet även lägga till redundans på vissa sträckor och förberedande redundans på vissa platser.

Omfattningen i projektet består av ny läggning i befintligt VA-nät inklusive nya pumpstationer och redundans.

Den nya dragningen går från Västerängen (Solhem)-Aronsborg-Draget samt Stockholmsvägen från Kalmarrondelen via Tvåhus, Skeppsparken till Grönadalen. I detta projekt ingår ett antal förberedelser för framtida bostadsområden samt nya vägar

VA-projektet består av olika sträckor. Vissa delar av dessa har beskostatas genom exploateringsbudget, vissa sträckor bekostas via VA-investering och en sträcka bekostas via en delning 50/50.

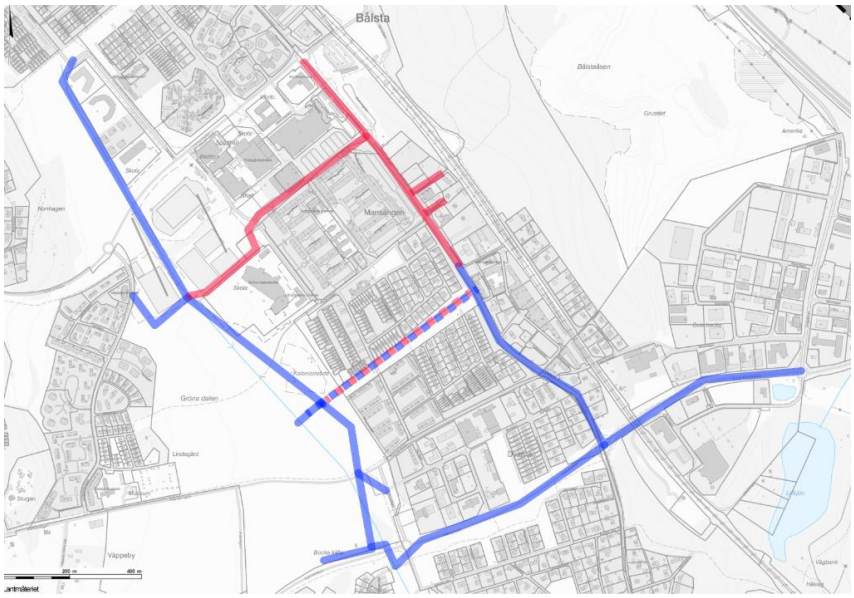
Oavsett om VA-utbyggnaden är inom en investering för VA eller en exploateringsinvestering så hamnar kostnaden/intäkten/driften och kapitalkostnaderna hos VA för utbyggnaden. För exploatering sker det när exploateringsprojektet stängs.

Bilden beskriver BÅT-projektet i sin helhet.

Kostnadsfördelning exploatering och BÅT

Rött exploateringsbudget
Blått VA-investering
(Randigt visar på 50/50 % delning).

Tvåhus
I avtal med exploatörer i Tvåhus har uppgörelsen varit att kommunen bekostar utbyggnad av infrastruktur via exploateringsbidrag medundantag för VA som bekostats helt av kommunen. Exploatörerna faktureras anläggningsavgift enligt vid tidpunkt gällande VA-taxa för att finansiera utbyggnad av VA. Resultatet för VA fram till idag:

VA-anslutningsavgifter	16 762 tkr	
VA-anläggningar i egen regi		-10 922 tkr
Totalt		+ 5 840 tkr

Framtida exploateringar i Bålsta C – en kostnadstäckning för redan utbyggd infrastruktur

Etappindelningen inledningsvis bestod av 9 etapper där etappindelningen såg annorlunda ut mot vad den gör idag för Bålsta C. Nedan är en bild från gestaltningsprogrammet för Bålsta C:

I Plan- och bygglagen står det:

> **42 §** Ett exploateringsavtal får inte avse ersättning för åtgärder som har vidtagits före avtalets ingående i andra fall än när detaljplanen avser ett steg i en etappvis utbyggnad eller avtalet omfattar medfinansieringsersättning. *Lag (2017:181).*

Vilket möjliggör för Håbo kommun att få kostnadstäckning i redan utbyggd infrastruktur i kommande etapper för Bålsta C.

Tolkning från Boverket:

Ersättning i efterhand

Ett exploateringsavtal får som huvudregel inte avse åtgärder som har vidtagits före avtalets ingående, så kallad retroaktiv ersättning.

Plan- och bygglag (2010:900) 6 kap. 42 §

Det avgörande är att åtgärden har vidtagits innan exploateringsavtalet ingås. När detaljplanen antas eller får laga kraft saknar betydelse.

Från huvudregeln görs två undantag. Det första är om en detaljplan avser ett steg i en etappvis utbyggnad. Med etappvis utbyggnad menas att en detaljplan är en av flera planer i ett större område som ska byggas ut. Det är lämpligt att det framgår av kommunens riktlinjer för exploateringsavtal vilka områden som ingår i etappvisa utbyggnader. (jfr prop. 2013/14:126 sid. 158)

→ En enklare planprocess, prop. 2013/14:126 (på Sveriges riksdags webbplats)

Det andra undantaget från huvudregeln är om exploateringsavtalet omfattar medfinansieringsersättning. Kommunen kan alltså begära att byggherren ska åta sig att betala medfinansieringsersättning oberoende av om den infrastrukturanläggning som ersättningen avser att utgöra kostnadstäckning för har utförts eller ska utföras när parterna ingår exploateringsavtalet.

→ Medfinansieringsersättning

Övrig information

Serviser finns förberett längst Stockholmsvägen för framtida exploatörer i Bålsta C. En provisorisk pumpstation är anlagd vid polishuset som kommer att tas bort när anläggningsarbetarna utförts i Bålsta C etapp 1.

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Andreas Lagerström, Planarkitekt
andreas.lagerstrom@habo.se

Tjänsteskrivelse - beslut om antagande, Detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige antar detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C enligt 5 kap. 27 § Plan- och bygglagen (2010:900).

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade 26 november 2012 § 194 beslut om uppdrag för detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C.

Detaljplanen avser att skapa förutsättningar för en utveckling av Bålsta med ett attraktivt och levande centrum i närhet till pendeltågstationen. Planens syfte är därför att ge möjlighet för en levande, tät och blandad småstad. Där bostäder (med varierande upplåtelseform), butiker, serveringar, kontor, trafikområden och offentliga miljöer samspelar.

Under granskningen i december 2025 inkom 10 yttrande, varav 4 med synpunkter. Efter granskningen har plankartans bestämmelser gällande bullerskydd ändrats för att tillgodose synpunkter från Länsstyrelsen, Region Stockholm och Trafikverket.

Enligt upprättad undersökning om betydande miljöpåverkan bedömer förvaltningen att ett genomförande av planen inte leder till betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen har meddelat att de instämmer med kommunens bedömning och en miljökonsekvensbeskrivning kommer därmed inte att upprättas.

Med ovanstående i beaktande föreslår förvaltningen att planförslaget antas.

Om ett förslag till antagande av detaljplan återemitteras, ställer plan- och bygglagen krav på att motivet till återremissen ska framgå av beslutet.

Ärendet

Kommunstyrelsen fattade 26 november 2012 § 194 beslut om uppdrag för detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C. Detaljplanen avser att skapa förutsättningar för en utveckling av Bålsta med ett attraktivt och levande centrum i närhet till pendeltågstationen. Planens syfte är därför att ge

möjlighet för en levande, tät och blandad småstad. Där bostäder (med varierande upplåtelseform), butiker, serveringar, kontor, trafikområden och offentliga miljöer samspelar.

Detaljplanen möjliggör för fyra sammanbyggda kvarter med bostäder och lokaler i bottenvåningen mellan Stockholmsvägen och stambanan inom kommunens fastigheter. Kvarterens höjd bestäms till fem våningar mot Stockholmsvägen men trappas upp till sju våningar mot stambanan. Förutom i kvarteret närmast resecentrum som behöver ha en homogen höjd på 6 våningar inom hela kvarteret för att klara Boverkets allmänna råd om buller. Förvaltningen bedömer att förslaget inrymmer cirka 500 lägenheter. Som en del av genomförandet av detaljplanen kommer torget invid resecentrum slutföras, Stockholmsvägen och centrumstråket kommer att bräddas med utökade trottoarer och planteringar och en ny park anläggas invid Brittsätervägen.

Detaljplaneprocessen för etapp 1 har pågått sedan november 2012 och har under den tiden har vision, inriktning och innehåll hunnit genomgå ett flertal förändringar.

Samråd

Förslag till detaljplan har varit utsänt för samråd mellan den 14 december 2015 och den 22 februari 2016. I januari 2016 hölls ett samrådsmöte i kommunhuset. mellan 15–20 personer närvarade på samrådsmötet och ställde frågor.

Under samrådstiden inkom 36 yttranden varav 33 med synpunkter. Försvarsmakten, Polisen samt Svenska kraftnät hade inga synpunkter.

Granskning

Detaljplanen har senast varit ute på granskning under december månad 2025.

Under granskningen har 12 yttranden varav 7 med synpunkter. I sitt granskningsyttrande kommunicerade Länsstyrelsen att de bullerutredningar som tagits fram för tidigare förslag inte är godtagbara då de inte reflekterade nuvarande utformning av plankartan. Efter granskningen togs en ny bullerutredning fram. För att Länsstyrelsen och andra myndigheter skulle kunna yttra sig över det nya underlaget ställdes detaljplanen ut för granskning under december 2025. Under granskning inkom 10 yttranden varav 4 med synpunkter. Länsstyrelsen har i sitt yttrande flaggat för att de kan komma att överpröva planen om inte de bullerskyddande åtgärderna specificeras i plankartan samt att bygglov inte bör ges förrän dessa är på plats.

Efter granskningen har plankartans bestämmelser gällande bullerskydd ändrats för att tillgodose synpunkter från Länsstyrelsen, Region Stockholm och Trafikverket. Då kommunen och Trafikverket inte har kommit överens gällande bullerskyddets placering invid eller på Trafikverkets fastighet har

ändringar behövts för att säkerställa att samtliga lägenheter får tillgång till en tyst sida i kvarteret som livar mot torget i detaljplanens norra del.

Utifrån de nya förutsättningarna har kommunen bett trafikbullerutredarna att hitta alternativa lösningar som inte innefattar Trafikverkets fastighet. Lösningen för att uppnå en tyst sida utan bullerskydd är att det berörda kvarteret får en enhetlig höjd så att ljudreflektioner från bullerkällor endast träffar kvarterets yttre fasad och därmed säkerställer en god ljudmiljö mot gård. I plankartan har bestämmelser inom det berörda kvarteret kompletterats för att säkerställa detta.

Eftersom bullerplanket i tidigare förslag inte längre är nödvändigt har användningsområdet SKYDD tagits bort och ersatts med NATUR.

Med ovanstående i beaktande föreslår förvaltningen att planförslaget antas.

Efter ett antagande anslås beslutet på kommunens anslagstavla under en prövotid på tre veckor. Under prövotiden har sakägare, vars synpunkter inte tillgodosetts, möjlighet att överklaga planen enligt 13 kap. 1§ Plan- och bygglagen. Eventuell överklagan avgörs i Mark- och miljödomstolen. Om inget överklagande skett inom prövotiden vinner detaljplanen laga kraft vid dess slut. I annat fall inväntas beslut från domstol.

Om ett förslag till antagande av detaljplan återemitteras, ställer plan- och bygglagen krav på att motivet till återremissen ska framgå av beslutet/protokollet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Kostnader för detaljplanen belastar exploateringsprojektet för Bålsta C etapp 1.

Barnperspektivet
Förslaget som helhet bedöms fortsatt bidra positivt, med en säkrare och tryggare miljö längs Stockholmsvägen för icke bilburna trafikanter.

Näringslivsperspektivet
Detaljplanen medför möjligheter för nya företag att etablera sig i kommunen genom att den möjliggör för verksamhetslokaler i bottenvåning längs med Stockholmsvägen. En högre täthet ökar kundunderlaget för lokala företag och centrumverksamheten.

Uppföljning
Inge uppföljning krävs.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 146709
- Protokollsutdrag 2022-05-16 § 117 Detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C dokumentnummer 109077
- Planbeskrivning dokumentnummer 147146

- Plankarta dokumentnummer 147147
- Granskningsutlåtande dokumentnummer 147148

_____

Beslut skickas till

HÅBO KOMMUN

NORMALT PLANFÖRFARANDE

PBL 2010:900

DPL 417

ANTAGANDEHANDLING

DNR 2011/107

Detaljplan för Bålsta torg
Etapp 1, Bålsta C
Håbo kommun, Uppsala län

PLANBESKRIVNING

Detaljplaneprocessen

Planprocessen inleds med ett initiativ från kommunen, privatperson eller exploatör, men det är Kommunstyrelsen som beslutar om uppdrag att ta fram en ny detaljplan. Efter ett positivt beslut kan arbetet med att ta fram ett förslag till detaljplan påbörjas. När förslaget anses vara färdigt kan planen gå ut på samråd. Samrådet hölls vid årsskiftet 2015/2016 till och med 22 februari. Under tiden för samrådet gavs sakägare, myndigheter och allmänhet möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. De synpunkter som kommit in skriftligen (via brev eller e-post) har sammanställts och besvaras av kommunen i samrådsredogörelsen.

Förslaget var därefter utställt för granskning under maj-juni 2019. Inkomna synpunkter under granskningen har sammanställts i ett så kallat granskningsutlåtande. Då det funnits ett behov av flertalet ändringar efter granskningen valde kommunen att låta granska planförslaget på nytt. Efter den andra granskningen gjordes mindre justeringar, för att sedan kunna antas i kommunfullmäktige. Förslaget till antagande återremitterades dock, och efter politiska diskussioner förslogs stället en ny inriktning för detaljplanen (mer information under rubriken bakgrund). Den nya inriktningen krävde att detaljplanen ställdes ut på ytterligare en granskning. Den tredje granskningen var under juli månad 2025. Under granskningen inkom 12 yttranden varav 7 med synpunkter. I Länsstyrelsens granskningsyttrande framförde de att kommunens bullerutredning inte speglade nuvarande utformning av plankarta och därmed inte kunde ta ställning till om den föreslagna användningen var lämplig med hänsyn till människors hälsa. Efter granskningen ändrades plankartan och en ny trafikbullerutredning har togs fram som bättre speglar det aktuella förslaget. För att Länsstyrelsen och andra berörda myndigheter skulle kunna ta ställning till den nya utredningen ställdes detaljplanen ut på ytterligare en granskning under fjärde kvartalet 2025.

Efter att planen antagits löper en tre veckors prövotid då planen kan överklagas. Om ingen överklagan kommit in, vinner planen laga kraft. Vid överklagande prövas planen av Mark- och miljödomstolen.

Beslut om planläggning

Beslut om planuppdrag togs i kommunstyrelsen 2012-11-26 § 194. Detaljplanen handläggs därför enligt nya plan- och bygglagen (PBL 2010:900) i dess lydelse från 2012-07-01.

Tidplan

Samråd	1:a kvartalet 2016	Granskning	2:a kvartalet 2019
Granskning (två)	4:e kvartalet 2019	Granskning (tre)	3:e kvartalet 2025
Granskning (fyra)	4:e kvartalet 2025	Antagande	1:a kvartalet 2026

Planhandlingar

Plankarta med bestämmelser
Fastighetsförteckning
Behovsbedömning
Granskningsutlåtande
Planbeskrivning med illustrationer
Grundkarta
Samrådsredogörelse

Medverkande

Planhandlingarna har upprättats av planeringsavdelningen i samarbete med övriga förvaltningar, avdelningar och enheter inom Håbo kommun. Tidigare konsultstöd för planhandlingarna har inhämtats från EttElva arkitekter, Funkia landskapsarkitekter och Torkel Öste fastighetskonsult.

Konsultstöd har även anlitats för specialistkunskap rörande riskanalys (WSP), buller och trafik (ÅF-infrastructure och ACAD), dagvatten (Norconsult och Sweco), geoteknik (Reinertsen och Tyréns). för föroreningar (ÅF-infrastructure och DGE mark och miljö) samt för fastighetsrättsliga frågor (Torkel Öste fastighetskonsult).

Om inget annat anges, är kommunen rättighetsägare till illustrationer, kartor, bilder och fotografier.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. PLANBESKRIVNING 5

1.1 Planens syfte 5
1.2 Bakgrund 5
1.3 Huvuddrag 6
1.4 Genomförandetid 6
1.5 Tidigare ställningstagande 6
1.5.1 Kommunens vision – Vårt framtida Håbo 7
1.5.2 Översiktsplan 7
1.5.3 Bostadsförsörjningsprogram 8
1.5.4 Hållbarhetsstrategi 8
1.5.5 Programhandlingar 9
1.5.6 Gällande detaljplaner 9
1.5.7 Kommunala beslut i övrigt 10

2. FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PLANFÖRSLAG 11

2.1 Plandata 11
2.1.1 Riksintressen 11
2.1.2 Strandskydd 11
2.1.3 Fornlämningar 12
2.1.4 Behovsbedömning och förenlighet med 3-5 kap MB 12
2.2 Natur 13
2.2.1 Mark och vegetation 13
2.2.2 Naturvärden 14
2.2.3 Geotekniska förhållande 14
2.2.4 Risk för skred/höga vattenstånd 16
2.2.5 Grund- och ytvatten (recipienter) 17
2.3 Bebyggelse 18
2.3.1 Bostäder 18
2.3.2 Offentlig och kommersiell service och arbetsplatser i övrigt 18
2.3.3 Placering och utformning 19
2.3.4 Stadsbild/landskapsbild 20
2.3.5 Angränsande bebyggelse 21
2.3.6 Tillgänglighet 22
2.3.7 Ljus- och skuggförhållanden 22
2.4 Det offentliga rummet 22
2.4.1 Gatustruktur 22
2.4.2 Gatumiljö 23
2.4.3 Mötesplatser 25
2.4.4 Friytor- lek och rekreation 26
2.5 Trafik 27
2.5.1 Trafikflöden och prognos 27
2.5.2 Kollektivtrafik 28
2.5.3 Parkering 28
2.5.4 Angöring 30
2.6 Tekniska frågor 30
2.6.1 Vatten- och avlopp 30
2.6.2 Dagvatten 31

2.6.3 Markavvattning 32
2.6.4 El-, tele- och datanät 32
2.6.5 Värme- och elenergi 33
2.6.6 Avfallshantering 33
2.7 Störningar, hälsa och säkerhet 33
2.7.1 Radon 33
2.7.2 Förorenad mark 34
2.7.3 Buller och vibrationer 34
2.7.4 Luftkvalitet 37
2.7.5 Farligt gods och Mälarbanan 38
2.7.6 Verksamheter 38
2.7.7 Barn-, och trygghetsperspektiv 39

3. GENOMFÖRANDE 40

3.1 Organisatoriska åtgärder 40
3.1.1 Planförfarande 40
3.1.2 Tidsplan 40
3.1.3 Genomförandetid 40
3.1.4 Huvudmannaskap 40
3.1.5 Ansvarsfördelning 41
3.1.6 Avtal 41
3.1.7 Tillstånd, dispenser och samordning med andra myndigheter. 42
3.2 Fastighetsrättsliga frågor 42
3.2.1 Fastighetsbildning 42
3.2.2 Blivande gemensamhetsanläggningar 44
3.2.3 Blivande ledningsrätt 44
3.2.4 Rättigheter 44
3.2.5 Befintliga ledningar inom planområdet 46
3.2.6 Markägoförhållanden 46
3.3 Ekonomiska frågor 47
3.3.1 Kostnader för fastighetsbildning 47
3.3.2 Anslutningsavgifter 47
3.3.3 Bygglovsavgifter 47
3.3.4 Planavgifter 47
3.3.5 Kostnader för utbyggnad av allmänna platser och allmänna anläggningar 47

4. KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAG 49

4.1 Avslutande reflektioner 49

1. PLANBESKRIVNING

En planbeskrivning ska redovisa planens syfte, dess innebörd och förutsättningar, hur planen ska genomföras samt konsekvenserna av genomförandet. Planbeskrivningen ska endast vara vägledande och är, till skillnad från Plankartan, inte juridiskt bindande.
Planbeskrivningen är uppdelad i fyra delar:

- En inledande del som beskriver planens syfte, innehåll och sammanfattning av planbeskrivningen.
- Platsens förutsättningar och planförslag. Innehåller en nulägesbeskrivning och planens innehåll samt förtydligande av de planbestämmelser som finns med på plankartan.
- Genomförande. Beskriver de organisatoriska, fastighetsrättsliga, ekonomiska och tekniska åtgärder som behövs för att åstadkomma ett samordnat och ändamålsenligt genomförande av planen.
- Konsekvenser av planens genomförande. Beskriver konsekvenser av ett genomförande av planen och redovisar utfallet av behovsbedömningen.

1.1 Planens syfte

Detaljplanen för Bålsta torg, utgör den första etappen för utvecklingen av Bålsta centrum. Med etappen önskar Håbo kommun skapa förutsättningar för en utveckling av Bålsta med ett attraktivt och levande centrum i närhet till pendeltågstationen. Planens syfte är därför att ge möjlighet för en levande, tät och blandad småstad. Där bostäder (med varierande upplåtelseform), butiker, serveringar, kontor, trafikområden och offentliga miljöer samspelar.

1.2 Bakgrund

Planprogram (godkänt av kommunstyrelsen 2012) samt idé- och gestaltningsprogram (godkänt av kommunstyrelsen 2014) för Bålsta C har legat till grund för detaljplanearbetet.

Som första steg i arbetet hölls en markanvisningstävling för området under 2014. Håbo kommun beslutade i samband med detta att pröva en högre exploatering än vad som föreskrevs i programhandlingarna. Antalet bostäder fördubblades, flera kvarter fick en ökad våningshöjd och ett nytt högre hus tillkom vid pendeltågsstationen. Under samrådet som hölls 1: a kvartalet 2016 framfördes en del synpunkter på den högre bebyggelsen. Planprocessen drog ut på tiden med utredningar och omtag för resecentrumet och bussangöring. Planen var ute på granskning två separata gånger under 2019 och i maj 2020 var den klar för antagande men återemitterades av kommunstyrelsen. Planen har beretts och ändrats sedan dess med en ny inriktning.

Ny bebyggelse koncentreras till kvarter längs Stockholmsvägen. Tidigare kvarter mot Järnvägen har tagits bort (inkl. höghuset). I mötet med Stockholmsvägen hålls bebyggelsen till som högst fem våningar, men tillåts sedan stiga till upp mot sju våningar parallellt med järnvägen.

Huvudanledningen till begränsningen av bebyggelsen jämfört med tidigare förslag har varit en politisk vilja att sänka takten på tätortens utbyggnad. Ett större bebyggelsefritt område

gentemot järnvägen möjliggör även en större flexibilitet vid en framtida ombyggnation av järnvägsstationen och anläggande av fler spår.

Med den mindre omfattande bebyggelsen bedöms bostadsparkering kunna lösas på södra sidan av järnvägen, och tidigare parkeringsbyggnad norr om järnvägen ingår därför inte längre i planen.

Planområdet sträcker sig därmed mellan Stockholmsvägen och järnvägen, från nya resecentrum i norr till och med Brittsätersvägen i söder.

1.3 Huvuddrag

Den täta strukturen med blandande funktioner skapar förutsättning för en levande och trygg stadsdel såväl dag- som kvällstid.

De skilda kvarteren ska variera i form, höjd och typ. För att värna den mänskliga skalan tillåts generellt som högst fem våningar mot den mest publik sidan (Stockholmsvägen), medan upp till sju våningar tillåts mot järnvägen. Undantaget är kvarteret som livar med torget närmast stationen som på grund av dess bullerutsatta läge behöver ha en homogen byggnadshöjd och därför har 6 våningar mot Stockholmsvägen och 5–6 våningar mot Mälarbanan.

Därutöver ska det även finnas variation inom kvarteren. En variation av material och färg och material i fasaderna. Det ska enkelt gå att identifiera byggnaderna från varandra och på så sätt ge en läsbarhet, karaktär och bra orienteringsmöjligheter.

Förutom byggnaderna är de allmänna ytorna viktiga. Torget är tätortens entrépunkt från järnvägen, och ska verka som central mötesplats och del i att länka samman åsen, Gröna dalen och Mälaren. Stockholmsvägen ges en ny gestaltning i form av breda trottoarer med möjlighet till uteservering och utrymme för både cyklister och fotgängare. Som del i den levande miljön eftersträvas lokaler i bottenplan mot torget och Stockholmsvägen.

Sammantaget bedöms planen ge möjlighet för uppförande av cirka 500 bostäder i olika storlekar och upplåtelseformer.

1.4 Genomförandetid

Genomförandetiden är **5 år** från och med den dag detaljplanen vinner laga kraft.
Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla till dess den ändras eller upphävs.

1.5 Tidigare ställningstagande

En detaljplan måste förhålla sig till andra planer, policys och ställningstagande. En del planer visar en övergripande riktning såsom visionen och översiktsplanen medan andra riktar in sig på specifika områden såsom bostadsförsörjningsprogram. Gällande detaljplaner spelar också in, i de fall sådana finns.

1.5.1 Kommunens vision – Vårt framtida Håbo

Håbo kommun antog våren 2014 en ny vision. År 2022 antog kommunfullmäktige en revidering av visionen som ersatte en skrivning om invånarantal med en skrivning om hållbar tillväxt i balans med kapaciteten inom teknisk infrastruktur och kommunal service. Visionen ska vara vägledande för den kommunala verksamheten gällande planering, produktion och bostadsutveckling. Visionen består utav fyra olika delar:

Håbo kommun ska vara en *aktiv part av mälardalsregionen*. Regionen växer och vi ska växa med den som en attraktiv plats i Mälardalen, en av Sveriges viktigaste regioner. Utbud, varor, tjänster, arbetsplatser, kultur och kompetens tillgängliggörs för kommunens invånare samtidigt som det som Håbo kommun erbjuder tillgängliggörs för regionen.

Håbo kommun ska vara en *Mälarkommun nära naturen*. Tillgängligheten till vatten och naturliv är en viktig del i Håbo kommuns identitet och ett stort ansvar. Kommunen ska tillhandahålla både Mälar- och naturnära boendemiljöer utan att äventyra natur- och djurliv.

Håbo kommun ska ta vara på huvudorten och *Bålsta ska vara en levande småstad* där många vill vistas och trivs. Bålsta ska vara en sammanhängande ort som är anpassad för alla människor i alla åldrar.

Håbo kommun ska *vara en hållbar kommun* som skapar ett gott liv för alla. Kommunen ska ta ett stort ansvar för att kommande generationer ska ha samma, eller bättre, möjligheter att förvalta och utveckla kommunens verksamheter. Tillväxten ska vara ekonomisk och ekologisk hållbar, vår planering ska gå mot att minska behovet av biltrafik och kommunen ska skapa en sammanhållen bebyggelse som inte tar nya naturområden i anspråk.

1.5.2 Översiktsplan

Översiktsplanen för Håbo kommun fick laga kraft 2022-06-07. Översiktsplanen bygger på sex planeringsprinciper:

- Främja landsbygden
- Fokusera utvecklingen
- Skapa trädgårdsstad med stations läge
- Tillvarata natur- och kulturmiljöer
- Möjliggör möten
- Stärka näringslivet

Översiktsplanen pekar ut Bålsta som den kommunala kärnan med bostäder, handel, service, arbetsplatser och rekreation där en komplettering av bebyggelse i första hand ska ske vid stationsnära läge. Centrala Bålsta ska vara en attraktiv småstad som främjar hållbart resande med goda boendemiljöer, trygga gaturum och en varierande arkitektur.

Detaljplanens förslag går i linje med majoriteten av planeringsprinciperna då den möjliggör en förtätning av Bålsta med service och bostäder vid ett kollektivtrafiknära läge.

Detaljplanen gör ett mindre avsteg från översiktsplanen avseende järnvägen. Översiktsplanen syftar till att säkra en utbyggnad av Mälarbanan genom att inte tillåta bebyggelse närmare än 30 meter från närmaste spårmitt. Tidigare förslag av detaljplanen har innehållet bostäder om 30 meter men har nu utgått. Det aktuella detaljplaneförslaget innehåller parkeringsanvändning 27 meter från närmaste spårmitt som kan bebyggas med p-hus.

1.5.3 Bostadsförsörjningsprogram

Håbo kommuns bostadsförsörjningsprogram (KS 2021/00489) behandlar åren 2022 – 2026 med utblick mot år 2030. Nuvarande program ger ett antal riktlinjer för kommunens arbete med att producera bostäder. Programmet formulera fyra mål med utgångspunkt i kommunens vision ”*Vårt framtida Håbo*”:

- Samhällsbyggnad med helhetssyn
- Trivsamma boendemiljöer
- Hållbart byggande
- Attraktiva bostäder för alla

För att uppnå dessa definieras även 15 riktlinjer. Detaljplanen för Bålsta Torg bidrar till kommunens långsiktiga bostadsförsörjning och bedöms i stort ligga i linje med bostadsförsörjningsprogrammets fyra mål.

1.5.4 Hållbarhetsstrategi

Sedan november 2021 har Håbo kommun en hållbarhetsstrategi. Strategin pekar ut kommunens gemensamma vilja, långsiktiga visioner och målsättningar för att visa vad vi tillsammans behöver och ska fokusera på. Hållbarhetsstrategin gäller för kommunens organisation men även för Håbo geografiskt och syftar till att vägleda aktörer inom Håbo kommun till ett hållbart Håbo.

För att nå hållbar utveckling behöver det arbetas med samtliga globala mål inom Agenda 2030. Hållbarhetsdimensionerna överlappar varandra och det är viktigt att förstå helheten. Utifrån Håbo kommuns förutsättningar och utmaningar har mål 3, 4, 6, 7, 11, 12, 13 och 15 pekats ut som de mest relevanta för Håbo kommun.

1.5.5 Programhandlingar

Detaljplanen har föregåtts av program med programsamråd. Detaljplaneprogrammet godkändes av Kommunstyrelsen den 26 november 2012. Samtidigt gav Kommunstyrelsen planavdelningen i uppdrag att upprätta den första detaljplanen för stationsområdet och nya resecentrum.

Under perioden maj 2013 – maj 2014 arbetades ett idé- och gestaltningsprogram fram. Programmet godkändes av kommunstyrelsen 2014-05-19 § 73. Syftet med programmet är att ge stöd åt inblandade parter i gestaltningen av nya Bålsta centrum, att föreslå, tydliggöra och illustrera önskade kvaliteter i den nya bebyggelsen, samt att föreslå utformning av torg, parker, gator och offentliga platser. Idé- och gestaltningsprogrammet ska vara vägledande vid framtagande av de kommande detaljplanernas utformningskrav samt som stöd vid bygglovsprövning.

Detaljplaneförslaget avviker till del från programhandlingarna. Framför allt rörande avgränsning och antal kvarter. Detaljplanen bedöms samtidigt ligga i linje med det huvudsakliga syftet och ambitionen med programmet.

1.5.6 Gällande detaljplaner

Planområdet ligger till största del utanför befintliga detaljplaner. Del av detaljplan 260 (laga kraft 1994-02-15) för Mälarbanans omläggning i planområdets nordvästra del ändras från [T^2] ”*Buss- och taxitrafik. Gångtrafik till järnvägsstation*” till [TORG], bostäder med centrumverksamhet i sockelvåning [BC^1] och lokalgata [$GATA^2$].

Detaljplan 202 (laga kraft 1988-10-22 livar med föregående plan. Del av detaljplanens användning ändras från parkmark och gata till [TORG] och huvudgata [$GATA^1$].

Planområdets sydvästra gräns överlappar med detaljplanerna 209 (laga kraft 1989-07-05), 201 (laga kraft 1988-10-22) och 231 (laga kraft 1990-10-19). Inom samtliga av dessa detaljplaner ändras användningen till huvudgata [$GATA^1$] med syfte att kunna förbättra den offentliga miljön längs Stockholmsvägen.

I söder angränsar planområdet till detaljplanen K31a, Kalmar Gata, med huvudsaklig användning för småindustri. Dagens verksamheter i anslutning till planområdet består i

handel, servering samt småhusbebyggelse (kvar sedan innan gällande plan togs fram). Området är en del i Bålsta C-projektet och förväntas i framtiden att omvandlas till bostäder.

Karta 1, Gällande planer, visandes den reglerade användning runt aktuellt planområde. Grått = trafik, Brunt = kontor/handel/småindustri, Grönt = natur/park. Röd linje markerar föreslagen plangräns.

1.5.7 Kommunala beslut i övrigt

Parallellt med planarbetet har projektering och uppförande av ett nytt resecentrum, busstorg och del av Bålsta Torg påbörjats och slutförts inom befintlig detaljplan. En ny pendlarparkering har anlagts, för att ersätta del som tas i anspråk av föreslagna bostadskvarter inom aktuell detaljplan, men även för att möta en ökad efterfrågan av pendlarparkeringsplatser.

2. FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PLANFÖRSLAG

Planbeskrivningen ska redogöra för de fysiska förutsättningar som står bakom motiven till planens utformning. Förutom naturliga förutsättningar, som markförhållande, handlar det bland annat om hur befintlig bebyggelse, tillgång till service och trafiksituationen ser ut. För underrubriker, som berörs, redogörs även för planens förslag till framtida användande.

2.1 Plandata

Planområdet är cirka 51 600 kvm och ligger mellan Stockholmsvägen och Mälarbanan, med begränsning i dagens busstorg i norr, och Brittsätersvägen i söder.

Karta 2, planområdets läge i Bålsta

Karta 3, planområdets avgränsning på flygfoto från 2024

Avgränsningen har valts utifrån de naturliga barriärerna i form av vägen och järnvägen. I norr mötes gällande plan för buss och tågtrafik upp och i söder möter planområdet upp med passagen under järnvägen. Viss justering av planområdesgränsen har gjorts efter tidigare granskning för att möjliggöra en flexibilitet när/om en ny uppgång till stationen anläggs. Sedan tidigare granskningar har även delar av Centrumleden inkorporerats i planen för att säkerställa utformningen dess nya utformning. Förutom någon enstaka meter sydväst om Stockholmsvägen utgörs planområdet av kommunalt ägd mark.

2.1.1 Riksintressen

Mälarbanan som sträcker sig längs med planområdet klassas som riksintresse för kommunikationer. Planförslaget väntas ha en positiv effekt på riksintresset då tillgängligheten till stationen förväntas öka och bli mer integrerat med bebyggelsen i centrum.

2.1.2 Strandskydd

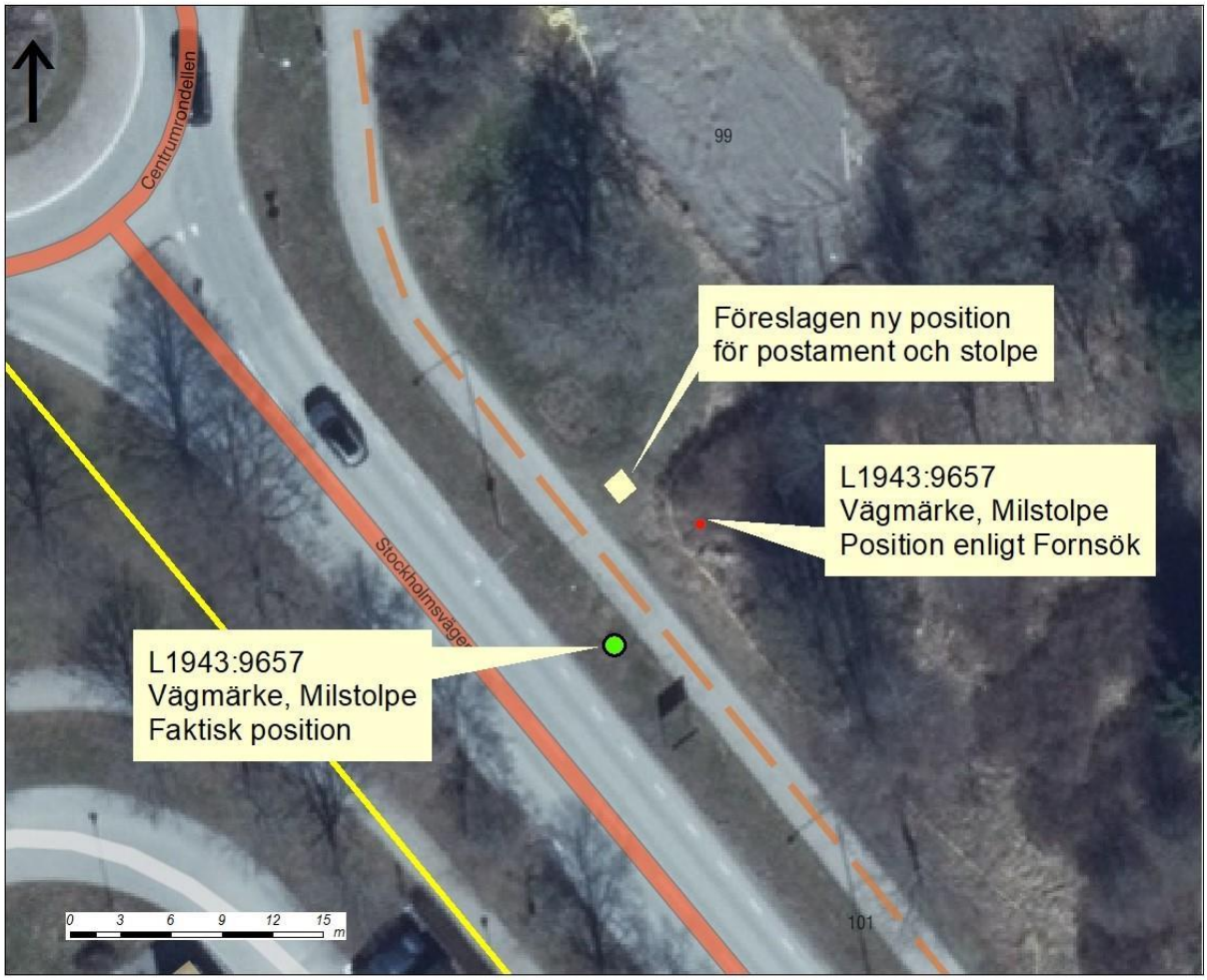
Inga vattendrag eller strandskyddade områden finns i eller i anslutning till planområdet.

2.1.3 Fornlämningar

Kommunen har samrått med Länsstyrelsen rörande behov av att genomföra en arkeologisk utredning för planområdet, och då kunnat konstatera att någon utredning inte är befogad. Om fornlämningar skulle påträffas, vid grävning eller annat arbete, föreligger anmälningsplikt enligt Kulturminneslagen.

En känd fornlämning i form av en vägmarkering finns inom området. Länsstyrelsen har konstaterat att märket har flyttats sedan dess registrering, samt att fundamentet då tagits bort. Avsikten är att behålla märket invid Stockholmsvägen men att flytta ett par meter norrut.

Håbo kommun ansökte om tillstånd att flytta fornlämningen vilket Länsstyrelsen godkände 2022-09-19 (ärendebeteckning 431-1235-2022). Tillståndet gäller med förutsättning att milstenen restaureras och ett nytt postament uppförs vid föreslagen plats.

2.1.4 Behovsbedömning och förenlighet med 3-5 kap MB

Vid upprättande eller ändring av en detaljplan ska kommunen alltid undersöka om planen kan antas leda till betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 11-18 § miljöbalken. I undersökningen deltar olika professioner inom kommunen i en så kallad behovsbedömningsgrupp vilka upprättar en behovsbedömning. I detta fall har kommunen, med utgångspunkt i behovsbedömningen, bedömt att planen inte kommer att leda till betydande miljöpåverkan.

Bland annat utifrån att detaljplanen inte berör något natura 2000-område, samt inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan utifrån MKB-förordningens andra och fjärde bilaga.

Kommunens bedömning har stämts av med Länsstyrelsen, vilka instämde i kommunens bedömning. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har därför inte att upprättats.

Förslaget till detaljplan är förenligt med 3 kap. miljöbalken som gäller lämplig användning av mark och vattenområden samt 5 kap. som gäller miljökvalitetsnormer för utomhusluft, omgivningsbuller och vattenförekomster. Något riksintresse enligt 4 kap. berörs inte.

2.2 Natur

2.2.1 Mark och vegetation

Området sluttar från Bålsta/Uppsalaåsen i nordöst mot Bålsta centrum i sydväst. Markytan ligger som högst på +25 m över nollpunkten intill banvallen och som lägst ca +13 m längs med Stockholmsvägen (RH 2000).

Nordöst om järnvägen och planområdet finns en rullstensås, Uppsalaåsen. Åsen är vattenförande och dricksvatten tas ut ur den på flera ställen, dock begränsad omfattning lokalt i den del som kallas Bålstaåsen.

Foto 1, trädbestånd norr, respektive söder om järnvägen (2015, sedan dess har del av träden avverkats)

Vegetationen på åsen utgörs primärt av barrträd såsom tall och gran och lövträd såsom björk, lönn och rönn. Många av träden är högväxta och flera av dessa har en stamdiameter som överstiger 50 cm. Söderut i planområdet utgörs vegetationen mer av planterade träd och växter.

Större del av marken är hårdgjord för parkering, vägar, bussuppställning och tidigare förenings- samt förskolelokaler.

Planförslag:
Planförslaget innebär en hel del ny hårdgjord mark i form av en ny lokalgata, gång- och cykelväg samt bebyggelse. Samtidigt kommer en ny offentlig park att anläggas i detaljplanens sydöstra del.

2.2.2 Naturvärden

Några särskilt värdefulla biologiska värden har inte påträffats i området. Längs med Stockholmsvägen finns dock ett antal delsträckor med träd planterade i allé. För trädalléer längs gator och vägar gäller ett generellt biotopskydd (förutsatt att de uppfyller krav på ålder eller stamstorlek). Delsträckorna längs Stockholmsvägen har bedömts vara biotopskyddade.

Planförslag:
En huvudfråga för planförslaget, och utvecklingen av Bålsta centrum är en omvandling av Stockholmsvägen från en genomfartsväg till en stadsgata. Detta innebär att bland annat att gatan kommer att kantas av bebyggelse med lokaler i bottenplan och att vägbanan smalnas av, bland annat genom anläggande av kantstensparkering. Förslaget innebär även anläggandet av en ny mer sammanhängande trädallé. Befintliga träd kommer i stor utsträckning att behöva avverkas, alternativt flyttas under projektets gång.

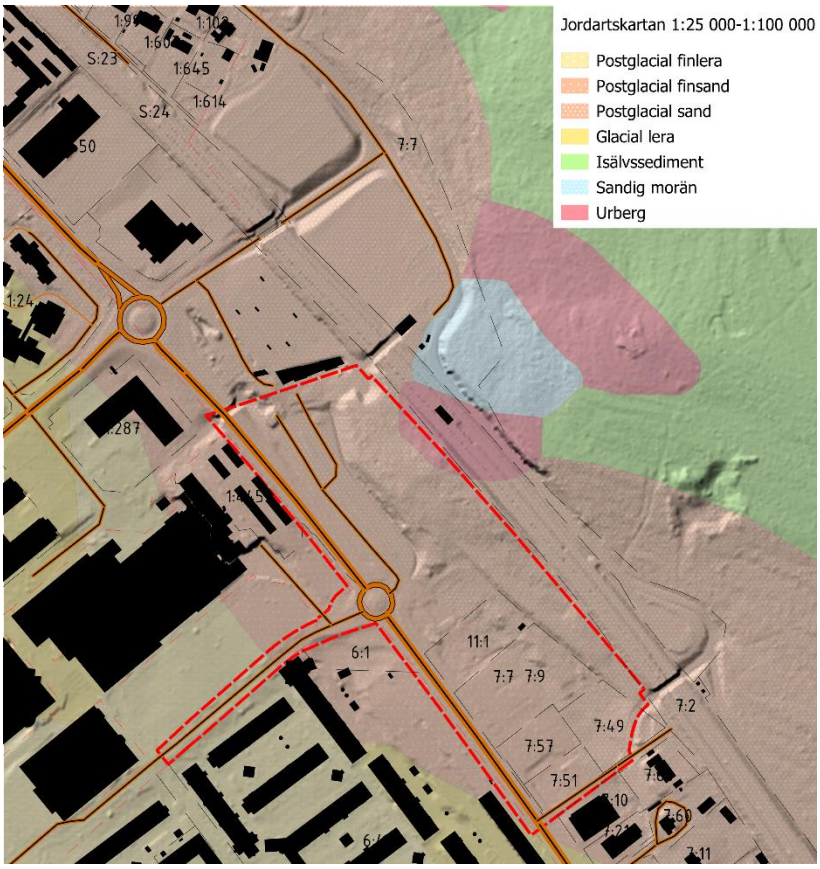
För den nya allén ska val av trädart göras med tanke på den långsiktiga skötseln, den biologiska mångfalden (inte minst med tanke på biotopskyddets syfte) och för att förhöja upplevelsevärdet av stadsrummet. Träden kommer att hjälpa till att reglera lokalklimatet, samtidigt som de både släpper förbi och skyddar mot solen.

Kommunen har ansökt om dispens från nämnda biotopskydd och fick under 2020 tillstånd att ta ned träden längs Stockholmsvägen. Tillståndet villkoras bland annat med att minst 60 nya lövträd i allé ska planteras.

Sedan detaljplanens andra granskningen av detaljplanen har kommunen även uppmärksammat att det finns fem förekomster av mistel i södra delen av planområdet. Mistel är generellt fridlyst i hela landet, och påverkan på förekomster kräver därför normalt dispens. Fyra av förekomsterna finns i träd inom kvartersmark för bostadsanvändning. Kommunen ser ingen möjlighet att bevara träden, utan har ansökt till Länsstyrelsen om dispens från artskyddsförordningen för att få tillstånd att avverka träden. Förmildrande är även att det fortsatt finns ett starkt bestånd av Mistel i närområdet. I ansökan föreslår även kommunen kompensationsåtgärder för att stärka beståndet. 2022-03-01 gav Länsstyrelsen i Uppsala dispens att ta ned fem utpekade träd med mistel (ärende 522-6197-2021) med förutsättning att bland annat åtta träd i den planerade trädallén längs med Stockholmsvägen består av värdart för mistel.

2.2.3 Geotekniska förhållande

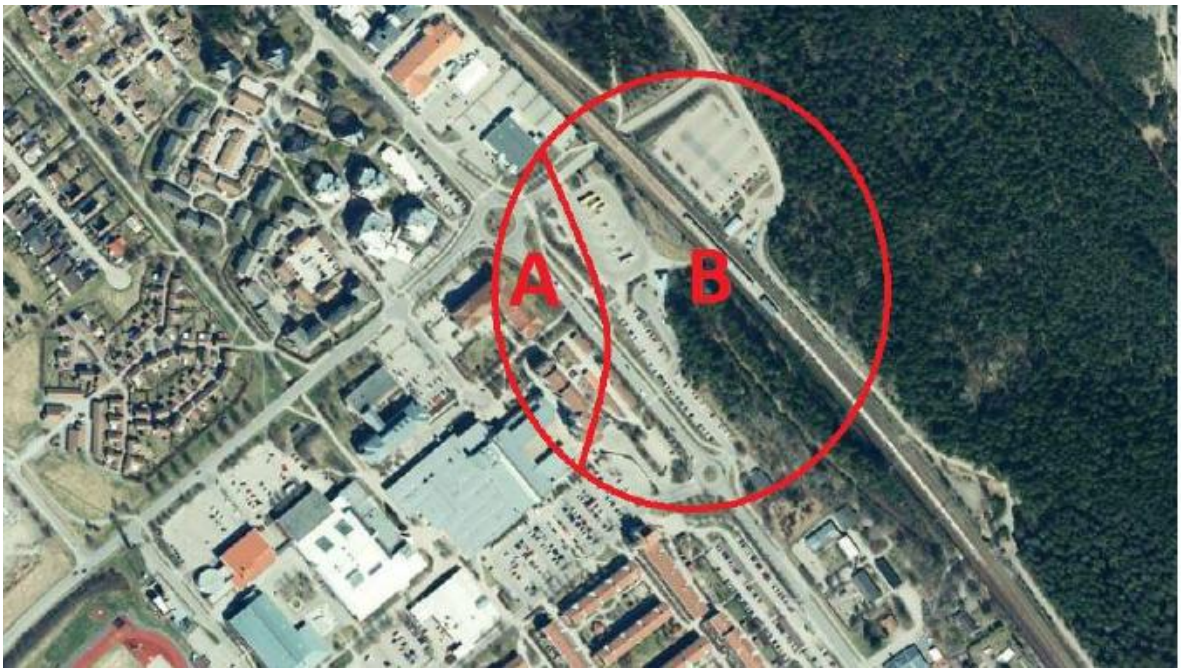
Två översiktliga geotekniska utredningar har föregått planen. Sweco Infrastructure AB har gjort en undersökning för hela Bålsta C och Reinertsen Sverige AB har gjort en undersökning för bedömning av byggbarheten för planområdet. Under planarbetet har även en undersökning för nordvästra delen av planområdet genomförts av Tyréns.

Karta 4, Översiktlig kartering över jordarter (SGU), visandes övervägande sand med inslag av urberg inom planområdet.

I befintlig parkeringsyta och i ett skogsparti i områdets östra kant består jordlagerföljden av ett ytligt silt- och gruslager med humusinnehåll (0,5m-1m) på berg. Området sammanfaller med jordartskartans markering för postglacial finsand.

Söder om busstorget består jordlagerföljden av torrskorpelera (0,4-2,2m) på grus (0,4-1,4m) på förmodad morän på berg. Väster om busstorget och i anslutning till kommunhuset består jordlager följden av torrskorpelera (0,4-0,6m) på lera (3-5m) på sand (ca 3-5,5m) på förmodad morän på berg. Berg i dagen kan ses öster och söder inom delområdet. Nordöst om området finns Uppsalaåsen som består ut av isälvsavlagringar.

Karta 5, Utdrag ur geoteknisk undersökning som redovisar de två huvudområdena i planområdets norra del. Del A har sedan dess utgått ur planområdet.

I den södra och östra delen av området, markerat B ovan, bedöms grundläggning kunna utföras med platta på mark, då jordlagret ovan berg är begränsat. I området väster om busstorget och intill kommunhuset, markerat A ovan, är jorden finkornigare och lösare. Grundläggning bedöms därför kunna utföras med spetsburna betongpålar. Vid grundläggning i närhet till järnväg är det vid detaljprojektering aktuellt med vibrationsmätning för att bestämma huruvida grundläggning bör ske med vibrationsdämpande material.

Efter att nämnda undersökningar genomförts, utökades planområdet till granskningen 2019. Utökningen av planområdet sker längs med Bålstaåsen mot Brittsätervägen. Utifrån SGUs underlag och tidigare utredningar gör kommunen bedömningen att grundförhållandena bör likna de inom planområdets norra del.

2.2.4 Risk för skred/höga vattenstånd

Marken utgör inget känt riskområde för skred men de delar av marken som innehåller lera är känsliga för sättningar. Sättningsrörelser har konstaterats inom programområdet för Bålsta centrum, dock inte inom eller i anslutning till aktuellt detaljplaneområde. Skillnaden mellan de östra och västra delarna av programområdet är stora, med mycket mäktiga lerlager mot Gröna Dalen, och åsmaterial mot järnvägen (aktuell detaljplan ligger mot järnvägen).

Grundvattennivån har mätts inom eller strax utanför detaljplaneområdet varje månad mellan juli 2013 och maj 2014. Vid Bålsta busstation (grundvattenrör nr. 1203) varierade grundvattennivån mellan +14,84 och +15,36 över nollplanet vilket motsvarar mellan 1,54 m och 2,23 m under markytan. Vid Ullevivägen, norr om stambanan var grundvattenröret torrt vid samtliga mättillfällen. Grundvattenrör nr. 1208 vid dåvarande Talltorpsskolan var även den torr under mättiden. Vid Centrumrondellen (grundvattenrör nr. 1207) uppmättes små variationer av grundvattennivån, mellan +7,87 m och +7,68 m över nollplanet vilket motsvarar 4,03 m respektive 4,42 meter under markytan.

Ytterligare mätningar av grundvattennivåerna har i maj 2015 gjorts av Reinertsen Sverige AB. Vid en mätpunkt strax norr om Håbo kommunhus låg grundvattennivån på ca -2,9 m under markytan, vid Bålsta busstation ca -1,6 och vid parkeringsplatsen vid Stationsvägen ca 1,27 m under markytan. Fortsatta mätningar rekommenderas då grundvattnet fluktuerar över året.

Delområdet med tunnare lerlager är redan idag till stor del hårdgjort. Påverkan på grundvattennivån bedöms därför främst påverkas av eventuella schaktningar. Risken för sättningar får bedömas som låg, men dränerande åtgärder och schakt ner till grundvattenytan bör undvikas.

Planförslag:
I och med de relativt höga grundvattennivåerna i den nordvästra delen av planområdet, samt att planförslaget inte tvingar fram en parkeringslösning under mark, bedöms det som osannolikt att källare eller underjordiskt garage skulle anläggas av ekonomiska skäl. Någon särskild reglering för lägsta grundläggningsnivå görs därför inte i planen.

2.2.5 Grund- och ytvatten (recipienter)

Planområdet tangerar delar av Bålstaåsen, och ligger därmed delvis på grundvattenförekomsten Vreta-Bålsta. Åsen har bedömts ha både god kemisk och kvantitativ status. Förekomsten är sedan tidigare bebyggd i andra delar av Bålsta.

Karta 6, lokal avgränsning av Mälaren-Prästfjärden i ljusblått (Viss.lansstyrelsen.se)

Karta 7, lokal avgränsning av Vreta-Bålsta i mörkblått (Viss.lansstyrelsen.se)

Förutom grundvattenförekomsten har planområdet koppling till Mälaren, och då närmaste till Prästfjärden. Vattentäktens uppnår god ekologisk status för miljökvalitetsnorm enligt förvaltningscykel 3 (2017-2021). God kemisk status uppnås dock inte, främst på grund av de allmänt för höga värdena av kvicksilver och bromerad difenyleter (från flamskyddsmedel), men även på grund av för höga värden av tributyltennföreningar i bottensediment (främsta källan är från bottenfärg innan 2003). För Kvicksilver och bromerade difenyleter ges ett generellt undantag med mindre stränga krav på förbättring. För tribultyltenn ges kravet att recipienten ska uppnå god status fram till 2027.

Håbo kommun har ansökt om att bilda vattenskyddsområde för del av prästfjärden/ för att säkerställa färskvattenintaget för kommunens reningsverk. Det är i dagsläget oklart vilka skyddsbehov som kan tänkas beröra planområdet.

Planförslag:
Huvudinriktningen i tidigare förslag har varit att leda planområdets dagvatten till en ny större dagvattenanläggning i Gröna Dalen (längst ned i dalgången). Med nämnda anläggning finns förutsättningar att förbättra reningen av dagvatten generellt i Bålsta. Då det projektet har dragit ut på tiden har en ny dagvattenutredning tagits fram specifikt för den aktuella detaljplanen. Föreslagen hantering av dagvatten och dess påverkan på MKN för grund- och ytvatten beskrivs närmare i avsnitt 2.6.2.

2.3 Bebyggelse

Detaljplanen utgår från en tydlig kvartersstruktur med länkade stråk och öppet gestaltade och aktiva bottenvåningar längs med Stockholmsvägen och stationstorget. Planen ger möjlighet till en ny siluett längs Bålstaåsen med flera kvarter för bostäder och verksamheter med en skala upp till sju våningar mot stambanan. Sammanlagt förväntas planens genomförande kunna möjliggöra uppåt 500 bostäder.

Antalet kvarter har minskats ned successivt under tidigare planprocess. I förslaget återstår fyra kvarter längs Stockholmsvägen.

2.3.1 Bostäder

I dag finns inga bostäder inom planområdet. Både i väster och söder ansluter dock planområdet till bostadsbebyggelse. I nordväst ansluter byggnaden Novilla med ca 55 bostadsrätter, i sydväst det större bostadsområdet Mansängen med ett större antal hyresrätter. I sydöst finns idag två fristående villor.

Planförslag:
Planen möjliggör kvartersbebyggelse kring gårdar med planterbart bjälklag. Kommunens målsättning är att lägenheter i området uppförs med en blandning av upplåtelseformer. Då upplåtelseform inte är möjligt att reglera inom detaljplan kommer fördelningen av upplåtelseform regleras genom markanvisning efter att detaljplanen har fått laga kraft.

Kvartersstrukturen mot Stockholmsvägen ger förutsättningar för väl skyddade uteplatser (inkl. balkong). Med möjlighet till uteplatser mot allmän plats i delar av kvarteren som komplement. Innergårdarna ger samtidigt goda möjligheter till lek och rekreation för mindre barn.

2.3.2 Offentlig och kommersiell service och arbetsplatser i övrigt

Planområdet utgör en del av Bålsta centrum med ett stort utbud av offentlig service. Här finns vårdcentral, arbetsförmedling, kommunhus, post, bildningscentrum med bibliotek och gymnasieskola mm. Planområdet angränsar i norr till det nya resecentrumet som förutom väntrum innehåller en närbutik med servering. Söder om planområdet finns idag en samling kommersiella verksamheter, bland annat en restaurang och en färgaffär.

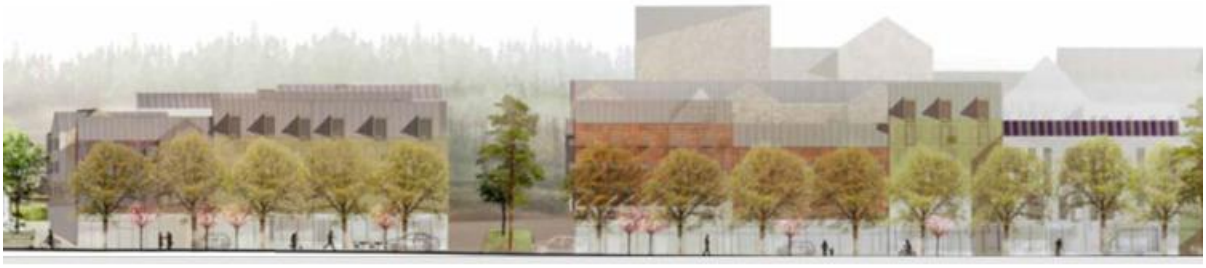
Nya resecentrum vid stationen

Planförslag:
Planförslaget ger möjlighet för centrumanvändning mot Stockholmsvägen samt stationstorget i samtliga kvarter [**C1**]. Ambitionen är att skapa ett levande stadsrum, där kvarterens bottenvåning till största del inrymmer lokaler så som butiker, serveringar eller kontor mm. Krav på lokaler i bottenvåning [**C2**] ställs i de delar av kvarteren som vätter mot Stockholmsvägen samt mot stationstorget.

2.3.3 Placering och utformning

Inom planområdet finns idag ingen bebyggelse.

Planförslag:

Fasadillustration, från idé- och gestaltningsprogrammet, över möjlig bebyggelse sedd från Stockholmsvägen. Till skillnad från programmets 4 till 5 våningar, tillåter detaljplanen 5 till 6 våningar närmast Stockholmsvägen och maximalt 7 våningar mot stambanan.

Krav på variation regleras genom allmän bestämmelse om förändring i fasad var 40:e meter. Ett antal alternativ för variation ges, i form av kulör, material eller fönstersättning [**f4**]. Samma bestämmelse reglerar även att byggnader ska utföras i kvartersform med kringbyggd innegård med för att säkerställa god ljudmiljö i respektive kvarters innergård så att varje lägenhet har möjlighet att få en tyst sida.

För att stärka gaturummet, och kopplingen mellan byggnad och gata, ställs även krav på en markerad sockelvåning på minst 4 meter [**f2**] samt att sockelvåningars fasad utmed Stockholmsvägen och mot torget ska vara uppglasad till 40 % av fasadarean [**f9**]. På så sätt skapas en potentiell koppling mellan insidan av byggnadskroppen och gatan vilket medverkar till att tryggheten i gaturummet stärks.

Generellt regleras höjden inom kvarteren så att byggnadskroppen mot Mälarbanan maximalt får en byggnadshöjd på 22 meter [**h2**] och resterande delar av kvarteret får en byggnadshöjd

på 16 meter [**h**$_1$]. Undantaget är kvarteret som livar med torget närmast stationen, som på grund av dess bullerutsatta läge behöver ha en homogen byggnadshöjd och därför regleras höjden med en byggnadshöjd på 35 från angivet nollplan [**h**$_4$]. För att säkerställa möjligheten till tyst sida kompletteras bestämmelserna inom det specifika kvarteret med en skyddsbestämmelse som reglerar att den enskilda byggnadshöjden inte får överstiga den lägsta nockhöjden inom kvarteret räknat från angivet nollplan [**m**$_3$]. Mer information finns i avsnittet 2.7.3 Buller och vibrationer.

Då planens syfte bland annat är att framhäva en stadsmässighet ges möjlighet till blandad användning inom varje kvarter. Bostadsbestämmelsen [**B**] kompletteras därför med centrumanvändning [**C**$_2$] generellt. För kvarteren närmast stationen och mot Stockholmsvägen reglerar detaljplanen att bottenvåningen endast tillåter centrumanvändning [**C**$_1$].

Bild 1, exempel på öppna bottenplan.

Ytorna närmast järnvägen får av riskhänsyn inte användas för stadigvarande vistelse. Ytorna ska inte uppmana till att människor vistas där längre perioder. Därför föreslås endast parkering invid banvallen.

Innergårdarna får endast förses med komplementbyggnader, men de får underbyggas med bostadskompletterande lokaler, garage eller lokaler för centrumverksamhet [**b**$_1$].

2.3.4 Stadsbild/landskapsbild

I dag kännetecknas området av parkering och den tidvis vältrafikerade Stockholmsvägen. Nordöst om järnvägen syns den skogbeklädda åsen tydligt. För att se åsens resning krävs dock ett större avstånd. Den sydvästra sidan av Stockholmsvägen används även den huvudsakligen som parkering i terrasser ned mot bostadsområdet Mansängen.

Planförslag:
Stockholmsvägen kommer att omvandlas från en landsväg till en stadsgata med trädallér, separerade cykelvägar, kantstensparkering och uteserveringar. Den nordöstra sidan kommer

att kantas av bebyggelse i fem till sex plan med markerade sockelvåningar och uppglasade fasader. Sikten av skogen vid åsen samt banvallen kommer att begränsas jämfört med dagens situation.

2.3.5 Angränsande bebyggelse

Trots det centrala läget finns få angränsande byggnader. Den byggda strukturen präglas av gleshet med väl tilltagna avstånd dels mellan gator och hus som är separerade av stora parkeringsytor, dels mellan byggnader. Skalan i angränsade bebyggelse är mestadels låg, två till fyra våningar, med inslag av grupper av något högre hus på upp till sex våningar. Centrum för handel i Bålsta inryms i en större galleria i en till två våningar söder om planområdet.

Foto 2, kommunhuset respektive bostadshuset Novilla, som både återfinns nordväst om planområdet

Två byggnader utmärker sig i planområdets närhet, Håbo kommunhus och flerbostadshuset för bostadsrättsföreningen Novilla. Angränsande nordväst om planområdet ligger Håbo kommunhus. Byggnaden är tillkommen under 1980-talet. Kommunhusets planform bildar ett L runt en sydvänd parkyta med nära koppling till centrumgallerian. Norra sidan vetter mot Stockholmsvägen och en remsa med gräsmatta och träd. Kommunhuset har ett flackt sadeltak i rött tegel med jämn takhöjd. Huset varierar trots detta mellan ett huvudsakligt antal våningar på tre, till fyra våningar på gavlar och gavelliknande partier. Fasaden är i rött tegel och har en vågrät betoning med liggande, breda fönsterpartier.

Bostadsrättsföreningen Novilla ligger väst om planområdet i ett utsträckt flerbostadshus med varierande höjd. Även denna byggnad är tillkommen under 1980–90-tal och har en ljusröd, mot rosa eller gul färgton med delar av fönsterpartierna betonade i grönt. Taket är ett flackt sadeltak täckt med rött tegel. Fasaden betonas i bottenvåningen med mörkare puts och övergår till ljusare nyans på följande våningar. Svagt betonade vågräta linjer och fält bryts av lodräta och starkare grönmarkerade fönsterpartier. Norrsidan har ett något slutet uttryck med små fönster medan sydsidan öppnar sig mer med sammanhållna fönsterpartier och stora balkonger. Huset omges av en parkeringsplats med rader av låga grönfärgade garage i norr och en slänt ner mot gallerian i söder.

I anslutning till planområdets norra del ligger det nya resecentrumet intill stationstorget. Byggnaden är kilformad med ett sluttande och brutet planterbart pulpettak. Fasaden består av stora glaspartier och återbrukat tegel.

2.3.6 Tillgänglighet

Håbo kommun har under flera år arbetat med att förbättra tillgängligheten. I februari 2004 togs rapporten ”Tillgänglighet i Bålsta centrum – ett arbete med stöd av idéskriften Tillgänglig stad” fram. I rapporten identifieras de brister som finns samt förslag på åtgärder för en tillgänglig utemiljö för alla. De barriärer som man fann i Bålsta centrum bestod av vägar, ex. Stockholmsvägen, som upplevdes som svåra att passera.

Planförslag:
Marken inom planområdet variera stundtals kraftigt i nivå och delar av planområdet är därför mindre tillgängliga. För de allmänna platserna kommer förslaget att utgå ifrån Boverkets riktlinjer (*Tillgänglighet på allmänna platser BFS 2011:5 – ALM 2*). För Stockholmsvägen och lokalgatan kan lutningen göras acceptabel, även om lokalgatan har en stadig lutning mot stationen. Det är kopplingarna mellan Stockholmsvägen och lokalgatan som begränsas. Det nya torget (i planens norra del) kommer att anläggas med tillgänglighetsanpassade lutningar mellan stationen och Stockholmsvägen, och därför även vara den primära länken mellan de båda gatorna. Fler passager emellan kvarteren kommer att finnas, men kommer att behöva utföras med trappor eller stundtals branta lutningar.

2.3.7 Ljus- och skuggförhållanden

Både ljusförhållanden, och direkt solljus för lägenheter och (vissa) lokaler regleras i Boverkets byggregler. Syftet är att säkerställa en hälsosam boende- och vistelsemiljö. Där dygnets och årstidernas förändring ska gå att uppfatta.

Planförslag:
Planområdets kvartersstruktur ligger med en sträckning i nordvästlig-sydöstlig riktning. Det innebär att det i regel inte finns några längre fasader som endast orienteras mot norr. Det finns därmed goda förutsättningar för ljusinsläpp för fasader längs gatorna. För att även säkerställa bra ljus- och skuggförhållanden på innergårdarna med högre bebyggelse kan släpp i den södra fasaden vara nödvändiga. Samtidigt kan man konstatera att det under årets allra mörkaste tid är svårt att säkra dagligt solljus för bottenplanet även med en lägre byggnadshöjd. Det rör sig samtidigt om en begränsad tid, och bedöms därför vara acceptabelt. I och med att ljus- och skuggförhållanden regleras separat, och med tanke på att frågan kan lösas på olika sätt, bedöms det inte lämpligt att reglera annat än högst byggnadshöjd i detaljplanen.

2.4 Det offentliga rummet

2.4.1 Gatustruktur

Dagens förhållandevis glesa bebyggelsestruktur i Håbo kommun prioriterar biltrafik. Genom hela planområdets sträckning löper Stockholmsvägen som är Bålsta huvudsakliga genomfartsgata. Längs delar av sträckan löper gång- och cykelväg på båda sidor, men i huvudsak endast på en.

Det kommunala cykelvägnätet är annars väl utbyggt i Bålsta. Det finns gång- och cykelvägar i nord-sydlig riktning (nordväst-sydöst) längs med järnvägens östra sida, genom centrum och längs med Badhusvägen. I öst-västlig riktning finns det gång- och cykelbana genom centrum

via Centrumgränd fram till Stockholmsvägen och vidare till stationen via tunnel under Stockholmsvägen. Ett kortare parallellt stråk löper längre i sydost. Gång och cykelväg saknas längs med Centrumleden.

Planförslag:
Planförslaget utgår från Stockholmsvägens sträckning, och även om gaturummet förändras, gör inte gatans sträckning det. Lokalgatan är en ny gata som går parallellt med Stockholmsvägen, fram mot torget där angöring för färdtjänst och parkeringsplatser för funktionsvarierade görs möjligt. Gatan angörs från Brittsätervägen i planens södra del samt en ny anslutande väg vid korsningen Centrumstråket/Stockholmsvägen.

Under innergården på varje kvarter längs Stockholmsvägen finns det möjlighet att anordna mindre parkeringsgarage. Sådana garage angörs från den nya lokalgatan.

2.4.2 Gatumiljö

Stockholmsvägen präglas av biltrafiken, med en bred vägbana och öppna och delvis vida vägkanter. Gatans bredd samt att den saknar inramning av byggnader ger ett ödsligt intryck.

Planförslag:
Stockholmsvägen (**GATA1**) föreslås utvecklas till en gata med stadskaraktär vilket innebär att sänka hastigheten, smalna av vägbanan och prioritera gång- och cykeltrafik. En del av det är att dela upp gaturummet genom kantstensparkering och planteringar mellan vägbana. En trädallé längs med hela den nya delen av Stockholmsvägen bidrar också till det nya uttrycket.

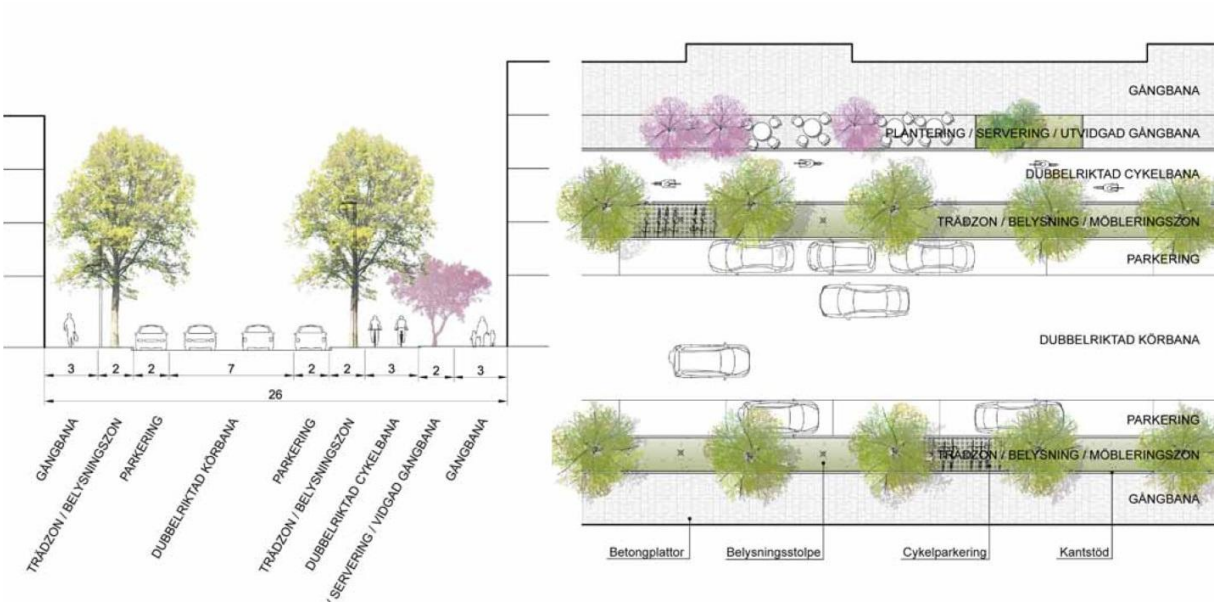

Bild 2, Principsektion och -plan för Stockholmsvägen, gata med 26 meters bredd. Bild hämtad ur Idé- och gestaltningsprogrammet för Bålsta Centrum. Till skillnad från i programmet föreslås parkeringsfickorna breddas till 2,5 meter istället för 2 meter, en breddning som tas från trädzonen.

På gatans norra sida är gångbanan breddad för att kunna erbjuda uteserveringsmöjligheter i söderläge. På norrsidan löper en dubbelriktad cykelbana. På södra sidan upprepar sig mönstret med trädplanterad grönremsa och gångbana.

Bild 3, Exempel på möblerings- och planteringszoner längs gata (foto: tandezine.com).

En ny lokalgata (**GATA2**) ordnas parallellt med Stockholmsvägen. Gata ges gröna trädplanterade stråk. Längs ena sidan finns en tydligt formad vegetationsyta med exempelvis våtmarksväxter som samlar upp dagvatten från hårdgjorda ytor och takvatten.

Längs dessa planterade stråk promenerar man på tydligt definierade trottoarer. Cykling sker på den dubbelriktade körbanan då dessa gator är mindre trafikerade av biltrafik.

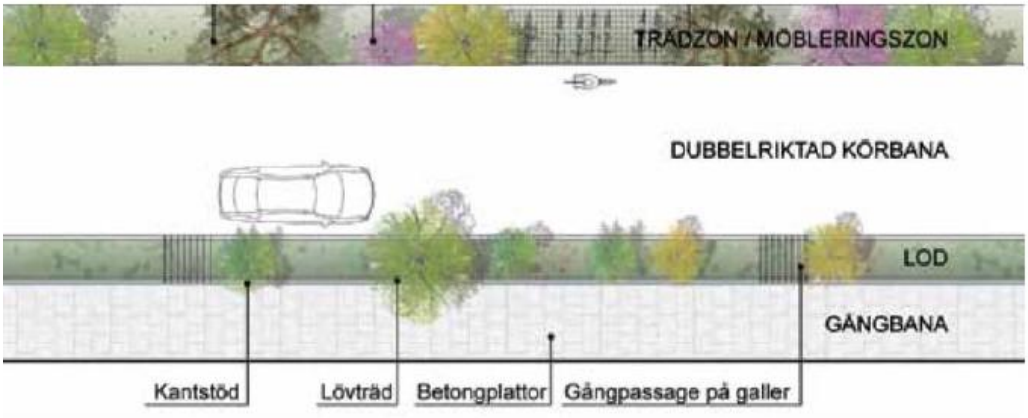

Bild 4, typsektion för lokalgatan som går parallellt med Stockholmsvägen.

Brittsätervägen får en tydligare avgränsning mot norr, men eftersom gatan ligger i gränsen av detaljplanen lämnas genomförandet av den södra sidan till kommande detaljplaneetapper. På så sätt kan befintliga verksamheter söder om gatan fortsatt angöras liknande idag. Vidare kantas gatan av en park, vilket minskar behovet av grönremsa.

Mellan kvarteren längs Stockholmsvägen ordnas kvartersgator. Beroende på läge och höjdförhållandena kan de avslutas med trappa eller brantare lutning. In/utfart kan göras möjlig för att angöra till garage under kvarterens innergårdar. I övrigt kan ytan användas för (cykel)parkering, plantering och annan form av möblering.

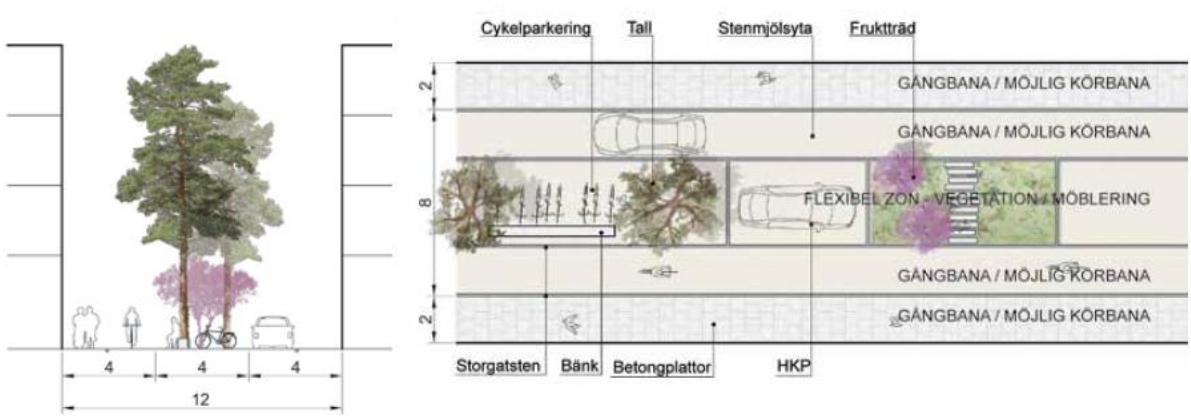

Bild 5, Typsektion- och plan över möjlig utformning av kvartersgata/gränd.

2.4.3 Mötesplatser

Planområdet ligger invid Bålsta station, en lokal knutpunkt för Bålstas kollektivtrafik. Dock finns det inga andra målpunkter där idag.

Planförslag:
Bålsta torg (tidigare kallad stationsparken) projekteras parallellt med planarbetet, då anläggande av torget inte bedöms kräva någon detaljplaneändring. Idén med en kontinuerlig svag stigning från Stockholmsvägen mot stationen och en huvudriktning i nord-sydled finns kvar sedan tidigare. Torgytan ska utformas för att möjliggöra och locka till vistelse. Dels genom enkla åtgärder så som att erbjuda sittmöjligheter, att skapa rumsindelningar genom att dela upp ytan, trädplanteringar och inte minst genom att skapa ytor för exempelvis lek (vattenspel, lekutrustning) och spel (ex. grusad yta). I kanterna, längs med tillkommande byggnadernas fasader ges möjligheter för uteserveringar.

Det nya resecentrumet, och stationen möter också upp mot torget och torget ska därför även klara av stora flöden över och förbi torget. Främst för gående, men även cykeln ska ges tillräckligt utrymme för att stärka cykelns ställning som transportmedel.

Karta 8, illustration av möjlig utformning av torget vid stationen. Detaljplanen avgränsas i norr mot etapp 0 i Bålsta C-projektet, vilket innehöll nytt busstorg, resecentrum och gångstråk.

Från torget planeras ett (grönt) stråk genom och förbi centrum mot Gröna Dalen. Längs stråket passeras befintliga mötesplatser (Kommunhusparken, torgytan vid biblioteket, skateparken med mera), som utvecklas i samband med kommande etapper av centrumprojektet. Stråket ska tydliggöra kopplingen mellan stationen och centrum, och vidare mot den planerade parken i Gröna Dalen.

Inom planområdet ger Stockholmsvägen (inte minst med avseende på dess breda gångzoner) möjlighet till mindre lokala mötesplatser. Kanske främst kopplade till potentiella servicefunktioner i byggnadernas bottenplan, som caféer eller liknande.

I söder, vid Brittsätervägen och passagen under järnvägen, anläggs även en ny park (**PARK**).

2.4.4 Friytor: lek och rekreation

På ca 500 meters avstånd sydväst om planområdet ligger Gröna dalen, ett naturligt lek- och rekreationsområde. Gröna dalens idrottsplats erbjuder allvädersbanor för bl.a. friidrott och fotboll.

Inom 1000 meter finns flera kommunala lekplatser. Skeppsparken som är närmast ligger på ca 600 meters avstånd. Delar av Uppsalaåsen används för rekreation och lek, men de delar som är attraktiva för en längre vistelse ligger utanför planområdet. På åsen går en naturstig som knyter an till Upplandsleden.

Fritids- och idrottsanläggningar som finns i närområdet är sport-, is- och simhall/badhus, skatepark och bowling.

Planförslag:
Planförslaget innehåller främst bebyggelse med innergårdar och mindre privata förgårdar. I södra delen, vid passagen under järnvägen, föreslås tidigare nämnda park. Platsen är till stor

del grön idag, och det kommer behövas gröna ytor i den tätare bebyggelsen. Läget, inpå både järnvägen och Stockholmsvägen, är samtidigt bullerutsatt.

2.5 Trafik

2.5.1 Trafikflöden och prognos

Idag passerar cirka 9500 fordon längs Stockholmsvägen förbi planområdet en vardag (årsmedeldygnstrafik, ÅDT). På centrumleden passerar nära 3000 fordon. Brittsätervägen trafikeras endast för angöring till lokalerna invid, en privatbostad samt för Talltorps förskola som revs sommaren 2022.

För att uppskatta framtida flöden av trafik räknas det normalt sätt med en ökning om 1½ till 2 procents årlig ökning av fordonstrafik. Procentsatsen tar hänsyn till en allmän ökning av trafiken, främst kopplat till befolkningstillväxt, vilket i sänder främst kan kopplas till exploatering för bostäder och/eller arbetsplatser.

Trafikverket utgår sedan 2024 ifrån prognosåret 2045 (mot tidigare 2040). I projekt som inleds eller arbetats om betydande därefter använder Håbo kommun därför 2045 som prognosår.

Parallellt med planarbetet har gav kommunen ÅF-infrastructure i uppdrag att modellera fordonstrafiken i Bålsta tätort utifrån ett nuläge (2015) och prognosåret 2040. I arbetet ingår även att titta på effekter av ett antal scenarion, däribland en anslutning mellan centrumleden och Åsleden och beräkningar med prognosår 2030. Det första visar sig ha stora avlastande effekter på Stockholmsvägen och delvis även på Kraftleden. Det senare togs fram för att kunna särskilja på åtgärdsbehoven i närtid kontra avlägsen framtid.

Modelleringen tar inte hänsyn till någon samhällsförändring så som förändrade resmönster (ex. mer distansarbete). Vidare tas inte heller hänsyn till offentligt och privat arbete för att minska bilresor, öka kollektivåkande eller cyklande. Håbo kommun arbetar för att bli en fossilbränslefri kommun, planerar för bostäder och arbetsplatser i kollektivtrafiknära lägen och arbetar med hållbarhetsfrågor generellt. Det arbetet kommer att fortsätta, och om kommunens och våra nationella mål ska uppnås bör vi även räkna med en ökad takt på arbetet.

Planförslag:
Med tanke på ovan, utgår planarbetet från en justerad prognos för 2045 gällande fordonstrafik. Som exempel bedöms trafiken på Stockholmsvägen till cirka 12 000 fordon och på centrumleden (nordöst om stationsrondellen) till cirka 6500.

Ett helhetsgrepp har tagits för hela sträckan av Stockholmsvägen inom programområdet. Med tanke på de ökade flödena bedöms stationsrondellen behöva utökas till två körfält (innan 2040). Vidare bedöms även anslutande lokalgator behöva separata svängkörfält. För att busstrafiken lättare ska kunna komma ut på Stockholmsvägen från busstorget föreslås busstrafik få företräde på centrumleden (nordöst om stationsrondellen), vidare föreslås även ett separat busskörfält förbi rondellen norrut.

Underlag för bedömning av tågtrafiken på Mälarbanan utgår ifrån Trafikverkets prognos för 2045. Parallellt med planarbetet utreds möjligheterna för kvartstrafik med pendeltåg Bålsta av Trafikverket i samverkan med Håbo kommun, Upplands-Bro kommun och Region Stockholms trafikförvaltning. Utredningen sker i form av en åtgärdsvalstudie som ska vara klar sommaren 2025. Ett av alternativen för att kunna utöka trafiken till Bålsta är att ett nytt vändspår anläggs antingen i Bålsta eller Upplands-Bro.

2.5.2 Kollektivtrafik

Bålsta centrum är välförsett med kollektivtrafik. Både järnvägsstation och busstorg finns i direkt anslutning till planområdet. Stockholmsvägen och Centrumleden trafikeras av tätorts- och regionbussar (301, 302, 303, 304, 305, 310, 311, 730, 803, 895, 898 och SL 579).

Mälarbanan delar planområdet i östvästlig riktning. Från järnvägsstationen går pendeltåg mot Stockholm och regionaltåg mot Stockholm och Hallsberg.

I dagsläget finns endast en uppgång till tågstationen, i anslutning till busstorg och nytt resecentrum. Angöring med bil sker idag norrifrån. Det är även norr om som de större pendlarparkeringarna återfinns.

En ytterligare uppgång söderifrån har tidigare funnits, men när perrongen för pendeltågen förlängdes stängdes den permanent.

Planförslag:
En av anledningarna till att den södra uppgången stängdes, var ett bristande underlag (antal resenärer). Med utvecklingen i centrumprojektet och tillskottet av nya bostäder i Bålsta, bör ett tillräckligt underlag för att öppna uppgången vara möjligt att nå. Om inte utifrån en skild etapp som denna detaljplan, så på sikt i och med fortsatt förtätning i Bålsta. Detaljplanen innehåller därför ett område för offentlig parkering intill den södra uppgången. Området är tänkt att i framtiden möjliggöra för korttidsparkering för hämtning och lämning vid stationen.

Även vid dagens uppgång planeras för en yta för parkering för hämtning och lämning, taxi med mera. Parkeringen är dock inte bara tänkt för bil, utan även för cykel och liknande fordon.

2.5.3 Parkering

Entrén till centrala Bålsta präglas av de stora parkeringsytorna för pendlarparkeringarna, parkeringarna i anslutning till bostäderna längs Stockholmsvägens södra sida, samt parkeringarna kring centrumbyggnaden. Det finns idag cirka 650 pendlarparkering i anslutning till stationen.

Ursprungligen fanns cirka 300 cykelplatser vid stationen, 200 söder och 100 i norr. De bestod i regel utav enkla hållare, där endast ett fåtal möjliggjorde låsning av cykelramen.

Planförslag:

P-tal, antal platser per lägenhet/verksamhetsyta

Kommunen har sedan 2003 en antagen policy för parkering. Policyn tar inte hänsyn till geografiskt läge, tillgång till och status för, gång- och cykelnät samt cykelparkering. Ej heller för närhet till buss och tåg eller andra mobilitetsåtgärder. Policyn ger rekommendationer om en fördelad p-norm om ett nedre spann från 0,6 platser/lägenhet för ett rum och kök (RoK) till 1,4 platser för fyra RoK.

Som del i centrumprojektet togs en separat parkeringsutredning fram (Structor 2014). Utredningen tar utgångspunkt i projektets ambitioner om att skapa ett centrum för människor snarare än bilar, och att främja andra transportsätt än bil. Även kommunens mål (ex. fossilbränslefri kommun 2050) och policys ligger till grund. Kvartstrafik på pendeltåget ingår inte i utvärderingen då det är Region Stockholm som ansvarar för, och Trafikverket som möjliggör pendeltågets turtäthet. Det är alltså inget som kommunen har direkt rådighet över.

Utredningen rekommenderar en fördelad p-norm mellan 0,4 och 0,9 platser per lägenhet, plus 0,1 plats för besöksparkering. Omvandlat i stil med kommunens generella policy nedan. Det är dessa parkeringstal som ska vara vägledande för boendeparkering inom planområdet.

1 Rok	0,5 platser/lgh
2 Rok	0,7 platser/lgh
3 Rok	0,9 platser/lgh
4 Rok (och större)	1,0 platser/lgh

Utredningen ger även förslag på p-norm för cykelparkering mellan 1,5 och 3,5 platser per lägenhet. Här föreslås en generell norm om minst 2 platser per lägenhet.

Avslutningsvis (rörande boendeparkering) tar utredning även upp vikten/möjligheten av mobilitetsåtgärder. Det gäller åtgärder som främjar andra färdsätt än egen bil. Exemplen som lyfts fram är gratis kollektivtrafikkort i ett år vid inflyttning, gratis medlemskap (månadsavgiften) i bil pool i fem år, gratis cykel samt god cykelförvaring. Om de boende erbjuds nämnda lösningar uppskattas parkeringsbehovet kunna minska med upp till 30 procent.

Mobilitetsåtgärder bedöms ha en mer begränsad effekt på verksamheters parkeringsbehov. Utredningen konstaterar en generell rekommendation om 18 platser per 1000kvm BTA för både besökande och anställda. För anställda ska parkeringen helt lösas inom fastigheten. Besöksparkering kan till stor del räknas hem via kantstensparkering invid Stockholmsvägen och den nya lokalgatan.

Vart och hur parkeringen anordnas

Höjdförhållandena gör det möjligt att i flera av kvarteren gräva in lokala parkeringslösningar (under innergård, som del i souterrängplan mm.) men det är inget som planen tvingar till. Ett möjligt gemensamt parkeringshus är inplanerad mot spåret som ett alternativ eller

komplement till parkering under husen. Parkeringshuset ligger cirka 27 meter från spårmitt och behöver därför att utföras med fasad i obrännbart material [**b_2**].

För att göra cykeln attraktiv som färdmedel bör cykelparkeringar inomhus/under tak, i markplan eftersträvas.

Pendlarparkering
Cykeln är ett hållbart och populärt pendlingsfordon, och för att förstärka attraktionen föreslås det i planen ett område för bland annat cykelparkering precis i anslutning till stationen (**P-PLATS**). Det finns olika typer av behov gällande cykelparkering. Det gäller att hitta en balans mellan standard och bekvämlighet. En lite dyrare cykel kan motivera en säkrare men något mer avancerad parkering, medan flertalet cyklister troligen prioriterar en enkel parkering (om än gärna med tak). Den mer avancerade parkeringen löses lämpligen i en låsbar byggnad för ett mindre antal cyklar, medan huvuddelen av parkeringsbehovet löses med platser under tak. Med tanke på dagens beläggningsgrad på södra sidan om stundtals mer än 100 procent bör minst en dubblering lösas i samband med exploateringen av resecentrum och etapp 1. Därutöver bör mark, eller lösningar för ytterligare platser finnas med i fortsatt planering i området (exempelvis parkområdet sydväst om det nya busstorget).

2.5.4 Angöring
I dagsläget sker angöring för leveranser till verksamheter vid Brittsätervägen, och den tillfälliga pendlarparkeringen angörs via centrumrondellen.

Planförslag:
Planförslaget ställer krav på centrumverksamhet i samtliga kvarter mot Stockholmsvägen. Förhoppningen är att bottenvåningarna huvudsakligen används för verksamhetslokaler, potentiellt kan något våningsplan i något kvarter användas för kontor. För att varu- och avfallstransporter ska kunna angöra krävs att dessa sker tidsbestämt, och att delar av kantstensparkeringen under begränsade tider beläggs med stoppförbud för obehörig trafik.

Viss angöring kan även ske via kvartersgatorna, men flertalet av dessa medger varken genomfart, eller vändmöjligheter för annat än personbilar. För att minimera påverkan på trafikflödet längs Stockholmsvägen, samt för att minska konflikter mellan biltrafik och gående, ska antalet angöringar mot kvartersgatorna begränsas. Angöring bör ske via lokalgatan. Planen tillåter till exempel inte angöring till garage med infart i fasad mot Stockholmsvägen. Detta regleras i plankartan med så kallad ringstreckad linje (*utfartsförbud*).

2.6 Tekniska frågor

2.6.1 Vatten- och avlopp
Planområdet ligger inom verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp. Verksamhetsområdet för dagvatten inkluderar majoriteten av planområdet.

Inom planområdet finns ett utbyggt nät för vatten och avlopp längs Stockholmsvägen och norr om järnvägen via centrumleden.

Planförslag:
Nya ledningar har lagts under Stockholmsvägen, från Stationsrondellen till Kapellvägen (där de kopplats samman med nya ledningar till/från det så kallade Tvåhus-området). På så sätt möjliggör VA-försörjning till Tvåhus-området, och det nya ledningsnätet rundmatning och ökad driftsäkerhet (vatten kan ledas till områdena från mer än ett håll). Befintliga ledningar i Brittsätersvägen kommer eventuellt bytas ut, beroende på dess kvalité och status.

2.6.2 Dagvatten

Ledningsnätet för dagvatten är utbyggt runt planområdet. Dagvatten avleds söderut till Västerängsbäcken i Gröna dalen. Västerängsbäcken mynnar i Mälaren-Prästfjärden och idag finns ingen särskilt anlagd dagvattenrening eller fördröjning nedströms planområdet.

Utifrån markförhållandena i området bedöms möjligheten till lokal infiltration som begränsad. Även om möjligheten till infiltration finns, ska endast tillräckligt rent dagvatten tillåtas infiltreras till grundvattentäkten Vreta-Bålsta.

Håbo kommuns dagvattenpolicy anger hur dagvatten ska hanteras i planskedet. Huvudprincipen för allmän plats är att dagvatten ska infiltreras och i andra hand fördröjas. Huvudprincipen för kvartersmark är att dagvatten ska tas omhand genom LOD – lokalt omhändertagande av dagvatten. Om förutsättningar saknas för LOD eller infiltration nära källan ska vattenflödet utjämnas och fördröjas innan avledning sker till ledningsnät och/eller recipient. Det vatten som inte kan infiltrera eller omhändertas nära källan ska om möjligt avledas i öppna avrinningsstråk mot anslutningspunkt för det kommunala dagvattennätet.

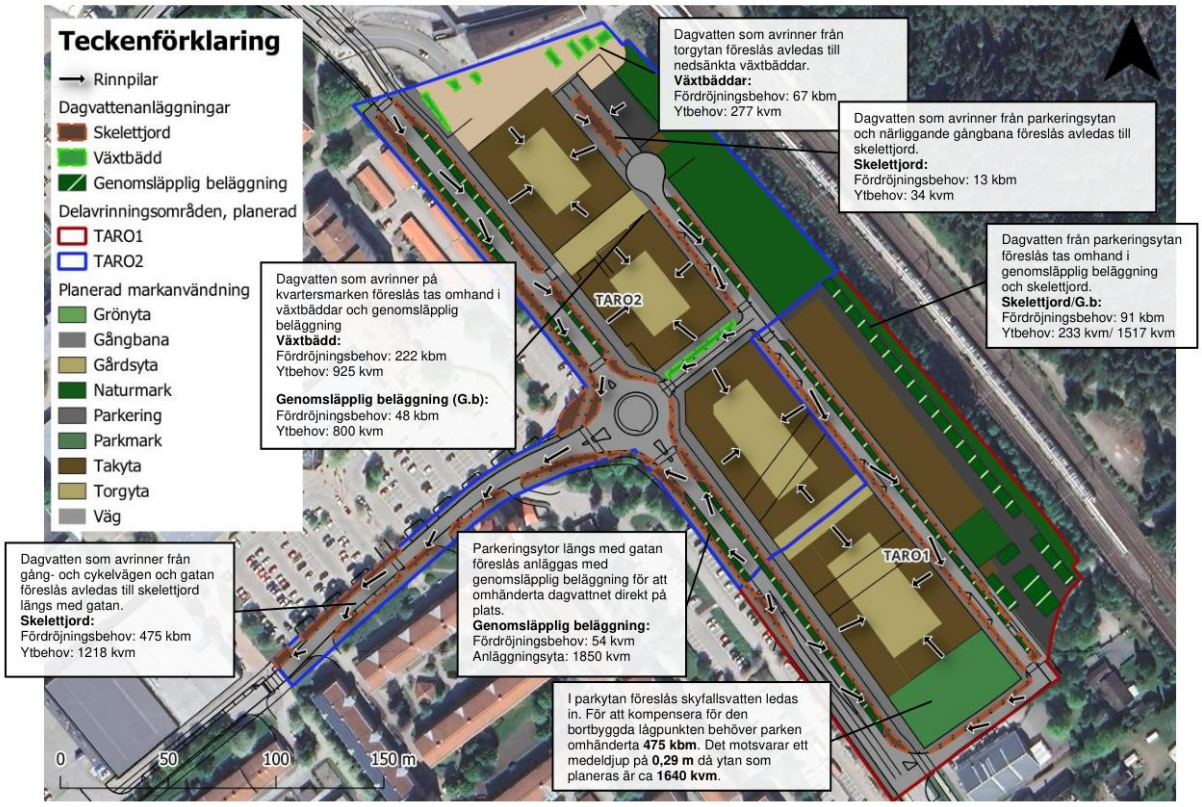
Planförslag:
Tidigare utredningar har förutsatt att dagvattnet ska hanteras i en ny större anläggning i Gröna Dalen, sydväst om planområdet. Då det projektet har dragit ut på tiden har en ny dagvattenutredning för detaljplanen tagits fram av Sweco under 2025.

Dagvattenanläggningarna inom planområdet dimensioneras med ett utflöde som motsvarar ett befintligt 10-årsregn. Detta utifrån befintlig kapacitet i nedströms liggande dagvattenledningsnät. Då planområdet bedöms utgöra ett centrum- och affärsområde har området dimensioneras utifrån att framtida 30-årsregn stryps till befintligt 10-årsregn med varaktigheten 10 minuter. Detta motsvarar en fördröjningsvolym på ca 700 m3. Inom detaljplaneområdet föreslås dagvattenhanteringen inom kvartersmark ske i genomsläpplig beläggning och växtbäddar medan hantering av dagvatten på allmän platsmark föreslås ske i genomsläpplig beläggning, växtbäddar och skelettjordar.

Utförda beräkningar visar att samtliga föroreningsmängder, med undantag för suspenderat material, ökar efter ett genomförande av planen om dagvattnet avleds till recipienten utan föregående rening. Ytterligare utförda beräkningar visar, om dagvattnet tillåts genomgå rening likt föreslaget i dagvattenutredningen, att samtliga studerade föroreningsämnen minskar. Detta förutsätter att dagvattenanläggningar på allmän platsmark dimensioneras för 34 mm (700 m3), och på kvartersmark för 20mm, (270 m3). I detaljplanens nordvästra del föreslås dagvattenanläggningarna anläggas täta på grund av det marknära grundvattnet.

Beräkningarna indikerar att ett genomförande av planen inte medför någon försämring för recipienten och därför inte negativt påverkar ytvattentäkten Mälaren-Prästfjärdens, eller grundvattentäkten Vreta-Bålstas möjligheter att följa MKN.

Analys utförd i SCALGO Live samt kompletterande skyfallskartering visar att området utgörs av två större lågpunkter som planeras fyllas upp och byggas bort för att möjliggöra nya bostäder. Lågpunkterna bör helt eller delvis kompenseras för. Detta för att inte att öka belastningen på områden nedströms vid skyfall. Skyfallsvatten som avrinner från planområdets norra del avleds via Centrumleden ner till Gröna dalen. För att möjliggöra detta behöver Centrumleden, och Stockholmsvägen, förses med kantsten. I Gröna dalen breder vattnet ut sig över befintliga grönytor och fotbollsplaner. Detta är ytor som bedöms lämpliga för skyfallsvatten att tillfälligt uppehållas. Resterande del av vattnet föreslås uppehållas i den planerade parken i den östra delen av området. Parken behöver anläggas med ett medeldjup på ca 0,30 meter för att kompensera för den lågpunkt som byggs bort i samband med ett genomförande av planen. (Sweco 2025 reviderad 2025-10-17).

Föreslagen systemlösning för dagvattenhantering inom detaljplanen

2.6.3 Markavvattning

Västerängsbäcken, som planområdet har avrinning till berördes tidigare av två Dikesföretag, CK 161 Väppeby-Bålsta och C72 Väppeby-Eneby. Båda företagen är upphävda.

2.6.4 El-, tele- och datanät

Fiber och tele-, och elledningar finns dragna längs med Stockholmsvägen och ansluter bland annat till befintliga verksamheter inom och i anslutning till planområdet.

Elnätsägaren i och till planområdet är E-ON.

2.6.5 Värme- och elenergi

En detaljplan reglerar varken elförsörjnings- eller uppvärmningsform, men ska samtidigt främja en lämplig användning av mark och resurser. Håbo kommun har även en politisk antagen hållbarhetsstrategi, där ett av målen är att kommunen ska vara fossilbränslefri 2050.

Uppvärmning kan ske hållbart på olika sätt. Ett sätt kan vara genom fjärrvärme. För att kunna möjliggöra för fjärrvärme som alternativ krävs att det går att dra ledningar till den nya bebyggelsen. Övrig typ av uppvärmning bedöms inte krävs samma hänsyn rent planmässigt.

Planförslag:
Kapaciteten för både el och fjärrvärme har bedömts som tillräcklig för centrumprojektet i sin helhet. Ytterligare transformatorstationer krävs dock, och två användningsområden för sådana är därför utplacerade i plankartan (**E_1**). Både E-ON och kommunen tillämpar den så kallade försiktighetsprincipen, och transformatorstation ska därför inte placeras närmare än fyra meter från byggnad eller rum för stadigvarande vistelse (ex. centrumändamål). E-områdena är därför tilltagna för att rymma både station och säkerhetsavstånd.

Om det skulle vara aktuellt att ansluta den nya bebyggelsen till fjärrvärme, dras sådan lämpligen i lokalgatan och cykelbanan ovanför Stockholmsvägen.

Som ett alternativ eller ett komplement till försörjning via elnätet kan vara anordnande av solenergianläggningar (solceller) på tak och väggar. Solenergin kan även användas för uppvärmning (då genom så kallade solpaneler).

2.6.6 Avfallshantering

Håbo kommun strävar ständigt efter en mer hållbar avfallshantering. Enligt kommunens avfallsplan är de långsiktiga målen att förebygga uppkomsten av avfall, att därefter öka både återanvändning och materialåtervinning. Kommunen ska även sträva efter att minska mängden avfall som går till energiåtervinning (fjärrvärme genererat av avfallsbränning). Samtidigt ska avfallsverksamheten utgå från kundens behov.

Planförslag:
För att få till en ändamålsenlig avfallshantering bör avfallsutrymmen i respektive kvarter lokaliseras vid markplan invid den nya lokalgatan **[$GATA_2$]** då den kommer att vara mindre trafikerad och har kortare avstånd från vägbana till fasadliv. Exakt placering av avfallsutrymmen regleras inte i detaljplanen utan fastställs i bygglovsskedet.

2.7 Störningar, hälsa och säkerhet

2.7.1 Radon

Stora delar av Håbo kommun utgör högriskområde vad avser markradon då markförhållandena till stora delar utgörs av grusåsar eller sprickiga bergarter. Det saknas dock

en heltäckande kartläggning av markradon i kommunen. Riktvärdet i bostäder, förskolor, skolor och andra allmänna lokaler får inte överskrida 200 Bq/m3.

Om radonstrålningen inte undersöks och visar på lägre nivåer, ska ny bebyggelse utföras radonsäkert.

2.7.2 Förorenad mark

Handelsträdgård
Planområdet inkluderar mark som tidigare använts av tre skilda handelsträdgårdar. Det finns idag få synliga spår efter handelsträdgårdarna, men alla spår är inte synliga för blotta ögat. På grund av att bekämpningsmedel kan ha hanterats i området, har det preliminärt klassats som ett MIFO område med riskklassen 3.

För att undersöka om det finns spår av farliga ämnen, genomförde ÅF-infrastructure (på uppdrag av kommunen) 2017 en miljöteknisk markundersökning. Då det funnits fler än de tre nämnda handelsträdgårdarna i området, undersöktes alla med beröring på programområdet. Undersökningen visade på spår efter PAH inom detaljplaneområdet, och till nivåer över mindre känslig markanvändning. Provtagningen skedde i det övre jordlagret, och spåren påträffades endast i en punkt. I samband med tidigare nämnda geotekniska undersökning provtog även Tyréns ett antal punkter. I två av dessa (i anslutning till ÅFs fynd) påträffades förhöjda värden av PAH.

För att få bättre kunskap om omfattningen av föroreningen genomfördes ytterligare provtagning (av DGE mark och miljö) i januari 2018. Resultatet visade att föroreningen är punktvis inom 5 meter från tidigare tre fynd. Föroreningen har därmed avgränsats både i sid och höjdled.

Som del i förberedande arbete inför en ombyggnad av resecentrum och busstorget anlades ett tillfälligt busstorg inom planområdet. Vid det anläggande sanerades föroreningen (DGE 2018, dokumentnr. 9308-18) vilket resulterade att kända PAH-föroreningar inom området reducerats till nivåer under Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning. Därmed har alla kända föroreningar inom planområdet avhjälpts.

Järnvägsbank
Del av planområdet utgörs av tidigare järnvägsbank för Mälarbanan (ombyggt under tidigt 90-tal). Eftersom det tidigare varit brukligt att använda bekämpningsmedel, samt impregneringsmedel som idag klassas som hälsofarliga har marken provtagits.

Inga förhöjda värden av impregneringsmedel (Arsenik/kreosot) påträffades. Det påträffades inte heller några spår av bekämpningsmedel.

2.7.3 Buller och vibrationer
Planområdet ligger i ett utsatt läge när det gäller trafikbuller. Huvudkällor i närområdet är tågtrafiken längs Mälarbanan och biltrafiken längs Stockholmsvägen och Centrumleden. I dagsläget finns en bullerskärm längs del av järnvägen precis norr om planområdet.

Planområdet ligger i nära anslutning till en pendeltågsstation och en bussterminal. Detta innebär att högtalarutrop vid plattformar, externa utrop från bussar samt buller från underhållsarbeten, såsom grusning, snöröjning och klottersanering, kan förekomma. Dessa störningar uppstår i regel nattetid, då vissa arbeten behöver utföras under trafikfri tid.

Bullerstörning från väg-, tåg- och flygtrafik regleras sedan 2015 genom f*örordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader.* Förordningen ska tillämpas vid bedömning om kravet under 2 kap. 6a § PBL är uppfyllt. Nämnda paragraf infördes först 2015-01-02, och förordningen anses därför främst tillämpbar för detaljplaner som påbörjats efter samma datum. För detaljplaner påbörjade dessförinnan saknas reglering genom förordning för bullernivåer. Riktvärden beskrivna i Boverkets allmänna råd *(2008:1) Planera för bostäder i områden utsatta för buller från väg- och spårtrafik* har dock tillämpats på liknande sätt för äldre detaljplaner. I detta fall påbörjades planarbetet redan 2012.

Huvudsakliga skillnader mellan de allmänna råden och förordningen rör högsta bullernivå vid fasad, där de allmänna råden rekommenderar max 55 dB(A) ekvivalent (decibel, dygnsmedelvärde). Förordningen reglerar i stället till 60 dB(A). De allmänna råden visar på avstegsmöjligheter, kopplat till lokalisering och möjlighet till att anordna en tyst- eller ljuddämpad sida. Förordningen reglerar liknande men med friare avstegsmöjligheter, utan lokaliseringshänsyn. Vidare regleras nivåer för mindre lägenheter (under 35kvm) särskilt, med möjlighet till upp till 65dB(A) vid fasad utan behov av ”ljuddämpad sida”.

I de allmänna råden rekommenderas att en anordnad uteplats, tillhörande en bostad, inte bör utsättas för högre bullernivåer än 55 dB(A) ekvivalent, och 70 dB(A) maximalt. I förordningen regleras nivåerna i stället till 50 dB(A) ekvivalent och 70 dB(A) maximalt. Där det senare värdet får överskridas med max 10 dB(A) som mest fem gånger per timme mellan 22.00 och 06.00.

Riktvärdena är framtagna utifrån hälsorisken på människor som största faktor (buller påverkar även andra värden negativt, så som djurliv, rekreation). Riktvärdena är satta efter en bedömning om ”acceptabel” hälsopåverkan. Även bullernivåer under riktvärdena har en negativ påverkan på hälsan. Åtgärder för att minimera bullernivåer, både inomhus och utomhus bör därför alltid eftersträvas (utöver det som detaljplanen reglerar).

Detta detaljplaneförslag bygger på Boverkets allmänna råd, och har därför en något striktare reglering än vad som krävs för en detaljplan med senare uppdragsdatum.

Planförslag:
Bullersituationen för planområdet har tidigare utretts av ÅF-Infrastructure. Då planförslagets innehåll kommit att förändras genom arbetets gång har en ny trafikbullerutredning tagits fram av ACAD. Efter granskningen i december 2025 har utredningen kompletterats utifrån yttranden som inkommit.

Utredningen utgår ifrån vägtrafikdata från 2024 som uppräknats till 2045 samt från Trafikverkets uppgifter för järnväg T24 med bullerprognos 2045. Beräkningarna visar att

maximal ljudnivå för spårtrafik uppmäts till 88 dBA vid fasad mot järnvägen och 70 dBA på innergårdarna. Den ekvivalent ljudnivån vid fasad är maximalt 63 dBA mot järnvägen och 64 dBA mot Stockholmsvägen. Vid fasader mot gård beräknas ekvivalenta ljudnivåer ligga på 50 dBA eller mindre.

Maximala ljudnivåer på fasad från bussar som kör på bussterminalens område beräknades som högst till 62 dBA på närmsta fasad. Den maximala nivån från bussterminalen understiger övriga maximala ljudnivåer från spår- och vägtrafik med 24 dB. Bullret från bussterminalen bedöms i det här läget som vägtrafikbuller.

Åtgärder

De åtgärder som görs för att säkerställa en god ljudmiljö för samtliga lägenheter inom detaljplanen skiljer sig åt mellan de olika kvarteren. Trafikbullerutredningen har visat att buller från förbipasserande tåg reflekteras på fasaden från det närliggande flerbostadshuset Novilla till kvarteret närmast resecentrum och pendeltågsstationen. I tidigare förslag har samtliga kvarter haft samma utformningsbestämmelser gällande höjd, fem våningar mot Stockholmsvägen och sju våningar mot Mälarbanan. Men ljudreflektionerna från Novilla gör att de översta två våningarna i byggnadskroppen mot Mälarbanan inte skulle följa Boverkets allmänna råd. Därför behöver kvarteret få en utformning som säkerställer att de yttre fasaderna agerar bullerskyddande för fasaderna mot innergården.

[**h_4**] – *Högsta byggnadshöjd är 35 meter över angivet nollplan*

[**f_{10}**] – *Högst antal våningar är 6*

[**m_3**] – *Inom kvarteret får den enskilda byggnadshöjden över angivet nollplan inte överstiga den lägsta nockhöjden i kvarteret räknat från angivet nollplan med syfte att uppnå en tyst sida för samtliga bostäder.*

Anledningen till att reglera byggnadshöjd i stället för nockhöjd är att möjliggöra för olika typer av takutformning inom kvarteret då variation av bebyggelsen är en viktig punkt i gestaltningsprogrammet och därför är det inte önskvärt att reglera högsta/lägsta takvinkel i detaljplanen. Bestämmelsen [**m_3**] reglerar att ingen taknock inom kvarteret kan vara lägre än den högsta fasadhöjden så att varje enskild byggnadskropp är bullerskyddande för lägenheterna i motsatt del av kvarteret.

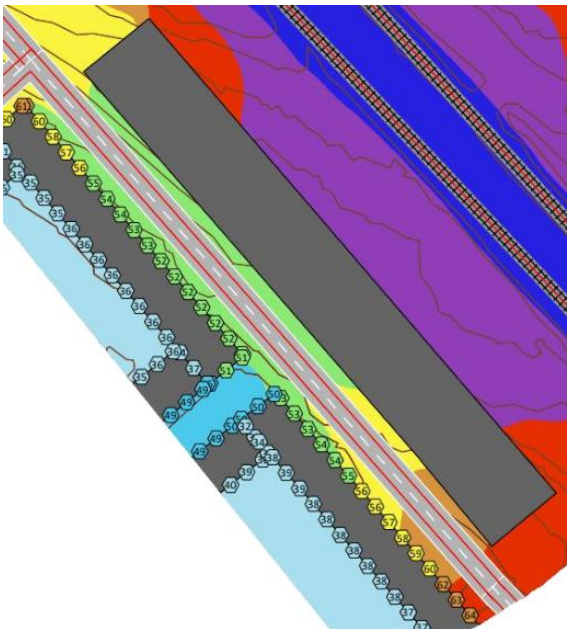
Utöver dessa bestämmelser specifikt för det norra kvarteret säkerställer plankartan Boverkets allmänna råd med följande egenskapsbestämmelser:

Minst hälften av bostadsrummen ska orienteras mot en ljuddämpad sida. Detta regleras med bestämmelsen [**s_1**].

Då kvartersstrukturen är en förutsättning att uppfylla kravet på 55 dBA ekvivalent ljudnivå av minst hälften av bostadsrummen så kompletteras bestämmelsen [**f_4**] med lydelsen ”*Bebyggelsen ska utföras i kvartersform med kringbyggd innergård*”

En allmän skyddsbestämmelse för alla bostäder i plankartan lyder ”*Om bostad förses med en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas bullerskyddad*”.

Kombinationen av dessa bestämmelser säkerställer att ny bebyggelse inom detaljplanen följer Boverkets allmänna råd.

Bullerskyddande effekter av eventuellt parkeringshus

Om det planerade parkeringshuset byggs kommer den att agera bullerskyddade och ekvivalenta och maximala ljudnivåer för närliggande fasader skulle ligga under inom Boverkets riktvärden.

Vibrationer

För att undersöka risk för påverkan av vibrationer, genomförde Bjerking en undersökning av marken närmast järnvägen (inom 50m). Rapporten redovisar bedömda vertikala vibrationsnivåer på mellan 0,04-0,22 mm/s RMS beroende på grundläggningsmetod och konstruktion. Bäst förutsättningar ges vid grundläggning direkt på berg, eller med stödpålar till berg.

Praxis är att 0.4 mm/s RMS används som riktvärde för bostäder och kontor. Människans känseltröskel anges i standarden (SS 460 48 61) till 0,3 mm/s RMS. Det bedöms alltså inte vara någon risk för störande vibrationer inom planområdet.

Vertikala vibrationer kan öka något i byggnader med träkonstruktion. För horisontella vibrationer kan dessa öka för både betong- och träkonstruktioner. I samtliga fall konstaterar Bjerking att sådan ökning inte kommer överstiga riktvärdet. Inte minst då det inte längre är aktuellt med någon bostadsbebyggelse inom 50 meter från järnvägen.

2.7.4 Luftkvalitet

Enligt Plan- och bygglagen och Miljöbalken bör värdena angivna i Förordningen om miljökvalitetsnormer för utomhusluft inte överskridas. I dagsläget är det endast vid E18 som nivåerna ligger nära normerna i Håbo.

Planförslag:

Med den föreslagna täta stadsstrukturen, längs en väl trafikerad gata finns det ändå skäl att behandla luftkvalitén. Dels medger detaljplanen ingen verksamhet som genererar ökade utsläpp av luftföroreningar, dels bedöms tillskottet av biltrafik från planförslaget bli begränsat jämfört med det totala flödet. Vidare placeras den nya bebyggelsen med skyddande gårdsmiljöer samtidigt som luftgenomströmning mellan kvarter och längs lokalgatan möjliggörs. Anläggandet av alléer längs alla gator bedöms hjälpa till ytterligare för att fånga upp partiklar i luften.

För att ytterligare minska föroreningar i luft och vatten har kommunen beslutat i ”Håbo kommuns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön” att begränsa tomgångskörning till högst 1 minut inom tätorten.

2.7.5 Farligt gods och Mälarbanan

På Mälarbanan sker transporter med farligt gods. Andel och typ av farligt gods är inte uppskattat, men inga restriktioner på typ finns. Därmed gäller försiktighetsprincipen.

Stockholmsvägen är inte utpekad som transportled för farligt gods. Transporter till bensinstationerna läng Stockholmsvägen görs lämpligast från närmaste trafikplats från E18, och då passeras inte planområdet. Närmaste bensinstation ligger cirka 180 meter söder om planområdet.

Planförslag:
För att klargöra risker kopplade till olyckor vid transporter av farligt gods längs järnvägen har WSP genomfört en riskanalys. Analysen tittar närmare på individrisk samt samhällsrisk och bygger till stor del på uppskattning om antalet personer som bor och rör sig inom området.

Slutsatsen är att ett avstånd om 25 meter från järnvägen potentiellt påverkas av urspårningar (+5 meter för framtida extra spår). Inom det avståndet ska därför byggnader klara av en kollision med ett urspårat tåg.

Förutom kollisionsrisk behöver även bebyggelsen anpassas för att motstå brand (som följd av en urspårning) under en viss tid. Frågan har utretts både av WSP och av Briab (på uppdrag av Håbohus). I grundutredningarna rekommenderas brandskyddshöjande åtgärder inom 40 respektive 30 meters avstånd till järnvägen. Eftersom utredningarna konstaterar olika avstånd gav kommunen WSP i uppdrag att utreda avvikelsen. Sammantaget konstateras att risken beräknats på två olika sätt, och att båda sätten är godtagbara.

Kommunen har i närtid gjort bedömningen att 30 meter är godtagbart i liknande situationer/projekt. Att därför ställa högre krav och med sådana ökade kostnader bedöms inte berättigat. Närmast järnvägen tillåts endast parkering, antingen som markparkering eller i form av parkeringshus. Eventuell parkeringsbyggnad, som ligger 27 meter från närmaste spårmitt ska utföras med en fasad i obrännbart material [$\mathbf{b_2}$]. Bostadsbebyggelse tillåts som närmast 57 meter från järnvägen, men i regel på mer än 60 meters avstånd.

2.7.6 Verksamheter

Som nämns under rubriken ”Gällande detaljplaner”, angränsar planområdet i sydöst till en detaljplan som tillåter industri. Även om det finns en teoretisk möjlighet att anlägga industriverksamhet i anslutning till planen, får sådan inte vara störande. Det finns ingen industriverksamhet i anslutning till planområdet idag, och det ingår i samma planprogram att omvandla nämnda området till bostäder. Att det just finns bostäder där idag får även det anses utgöra hinder för att anlägga industriverksamhet.

2.7.7 Barn-, och trygghetsperspektiv

Barnkonventionen utgår från att alla barn har samma rättigheter och lika värde samt att barnens bästa ska uppmärksammas. Barn och ungas perspektiv ska vara en naturlig del i samhällsbyggandet och barn ska ges möjlighet till inflytande i planeringen av den fysiska miljön. Hur inflytandet görs möjligt varierar beroende av markområde och tänkt innehåll i planen, där barnperspektivet ibland bör få särskilt fokus.

Planförslag:
Arbetet med Bålsta C har pågått under en längre period, med övergripande program och gestaltningsarbete, och nu i detaljplanearbete. Barnperspektivet har funnits med i delar, men det är minst lika viktigt att det även uppmärksammas vid kommande skeenden. Vid själva genomförandet av planförslaget. Det tydligare gaturummet och stråket genom och förbi centrum stärker orienterbarheten. Viljan till variation av arkitekturen är även den tänkt att stärka och förenkla orienterbarhet.

Dagens gångtunnel kan upplevas som trygg för att gående inte behöver korsa Stockholmsvägen, men kan även upplevas som otrygg för att gående tvingas ned i den smala passagen. Till del handlar det om vilka trafikanter som prioriteras, de gående (och cyklister) eller bilister.

Ambitionen med planförslaget och dess omgestaltning av Stockholmsvägen är att lägga större vikt vid de gående och de cyklande. Det ska finnas en flexibilitet och flera valmöjligheter för de gående, att korsa Stockholmsvägen, och att röra sig in och förbi bebyggelsen. Däri de mindre kvarteren med gränderna, och däri även de breda trottoarerna och möbleringszonerna.

Även om tunneln under Stockholmsvägen finns kvar, ska det tydligt framgå för både gående och bilister att passagen över gatan är prioriterad för gång- och cykeltrafik. Det ska upplevas naturligt och tryggt för alla att ta klivet ut i gatan, och känna att biltrafiken stannar.

Vidare tillför torget och parken området lokala vistelseytor, till vilka boende inom planområdet inte behöver korsa någon gata för att komma till. Tillgången till åsen är även den möjlig att nå utan att korsa gata, alternativt endast en lokalgata.

3. GENOMFÖRANDE

En genomförandebeskrivning ska redovisa de ekonomiska, tekniska, fastighetsrättsliga och organisatoriska åtgärder som behövs för att åstadkomma och genomföra detaljplanen på ett samordnat och ändamålsenligt sätt.

En genomförandebeskrivning har ingen rättsverkan. Detaljplanens bindande föreskrifter framgår i stället av plankartan och planbestämmelserna. Genomförandebeskrivningen förtydligar detaljplanens syfte ur genomförandesynpunkt. Det kan till exempel handla om ansvarsfördelningen mellan kommun och exploatör samt övriga iblandade i detaljplanens genomförande.

3.1 Organisatoriska åtgärder

3.1.1 Planförfarande

Detaljplanen handläggs med normalt förfarande enligt Plan- och bygglagen (2010:900).

3.1.2 Tidsplan

Tidsplanen är preliminär och kan komma att ändras.

Samråd	1:a kvartalet 2016	Granskning	2:a kvartalet 2019
Granskning (två)	4:e kvartalet 2019	Granskning (tre)	3:e kvartalet 2025
Granskning (fyra)	4:e kvartalet 2025	Antagande	1:a kvartalet 2026

3.1.3 Genomförandetid

Detaljplanens genomförandetid är **5 år**.

Genomförandet av detaljplanen börjar när planen vunnit laga kraft. Den kortare genomförandetiden motiveras utifrån att förutsättningarna för området kan komma att förändras innan hela planområdet byggts ut. Planområdet (kvartersmarken) beräknas alltså inte vara helt färdigställt inom genomförandetiden. Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla tills den ändras eller upphävs.

Under genomförandetiden har fastighetsägaren en garanterad rätt att bygga i enlighet med planen. Som huvudregel får detaljplanen inte ändras, ersättas eller upphävas mot berörda fastighetsägares vilja under denna tid. Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla, men den kan då ändras eller upphävas utan att fastighetsägaren har rätt till ersättning.

3.1.4 Huvudmannaskap

Detaljplanen har kommunalt huvudmannaskap för allmän plats. Det innebär att Håbo kommun ska ansvara för utbyggnad, drift och skötsel av allmänna platser, gator, torg, och parker samt vatten- och avloppsledningar inom planområdet.

Kommunen har rätt att, utan formell överenskommelse, lösa in mark som pekas ut som allmän plats. I planarbetet har det förts en dialog om inlösen med de två berörda fastighetsägarna, vilka i den dialogen (och under samråds och granskningsskedena) inte haft något att invända.

3.1.5 Ansvarsfördelning

Håbo kommun ansvarar för utbyggnad av allmänna platser och vatten- och avloppsledningar fram till varje fastighet upprättad förbindelsepunkt.

Byggaktören/fastighetsägaren ansvarar för anläggnings- och byggnadsarbeten inom kvartersmark.

E-on ansvarar för sina ledningar inom planområdet samt utbyggnad av el- och eventuellt fjärrvärmenät.

Övriga nätägare (bredband, tele) ansvarar för sina ledningar samt utbyggnad av sina ledningar inom planområdet.

3.1.6 Avtal

Markanvisningsavtal

Kommunen ska teckna avtal om genomförandet av detaljplanen med de byggaktörer som förvärvar mark inom planområdet. Ett köpeavtal på marköverlåtelse upprättas samtidigt.

I markanvisningsavtalet ska bland annat följande regleras:

- Gestaltning och utförande av föreslagen byggnation (koppling till idé- och gestaltningsprogram, inlämnade tävlingsförslag, kvalitetsprogram med mera)
- Samordning av entreprenadarbeten mellan olika parter
- Tidplan för utbyggnad inom planområdet
- Genomförandekrav vid entreprenadarbeten inom planområdet
- Utförande och finansiering av allmänna anläggningar
- Etablering/upplag
- Energieffektivisering och miljökrav
- Ev. åtgärder vad avser buller och vibrationer, eventuella avtal med Trafikverket
- Parkeringstal och parkeringslösningar
- Inrättande av gemensamhetsanläggningar
- Dagvattenfrågor och finansiering av dagvattenåtgärder
- Erläggande av avgifter
- Finansiering av planarbetet
- Köpeavtal avseende överlåtelse av mark
- Upplåtelseform
- Eventuell ledningsflytt, borttagande av ledningar
- Viten och säkerheter
- Finansiering av lantmäteriförrättningar

3.1.7 Tillstånd, dispenser och samordning med andra myndigheter.

Tillstånd för markingrepp i eller invid fornlämning
Vid ombyggnationen av Stockholmsvägen är det nödvändigt att tillfälligt flytta ett vägmärke. Vägmärket ska sedan placeras tillbaka i samma läge på en ny kallmurad sockel. Ansökan om ingrepp på fornlämningen (2. kap Kulturmiljölagen) gör till Länsstyrelsen i god tid innan det blir nödvändigt att flytta vägmärket.

Dispens från biotopskyddet för trädallé
Vid ombyggnationen av Stockholmsvägen kommer det att vara nödvändigt att ta ner ett antal träd längs gatan. Ett antal av dessa uppfyller kravställningen för att betraktas som biotopskyddade alléer. Ansökan om dispens från biotopskyddet (7 kap. 11 § miljöbalken) har ansökts och beviljats av Länsstyrelsen. För dispensen ställs ett antal motkrav, bland annat att ett stort antal nya allélträd ska placeras inom fem år från det att de befintliga tas ned.

Dispens från artskyddsförordningen för Mistel
Mistel är generellt fridlyst i hela landet, och påverkan på förekomster kräver därför normalt dispens. Inom planområdet finns fem träd med Mistel, varav fyra inom kvartersmark för bostadsanvändning. Kommunen ser ingen möjlighet att bevara träden, utan har ansökt till Länsstyrelsen om dispens från artskyddsförordningen för att få tillstånd att avverka träden. Förmildrande är även att det fortsatt finns ett starkt bestånd av Mistel i närområdet. I ansökan föreslår även kommunen kompensationsåtgärder för att stärka beståndet. Dispensen är beviljad och beskrivs närmare i tidigare avsnitt.

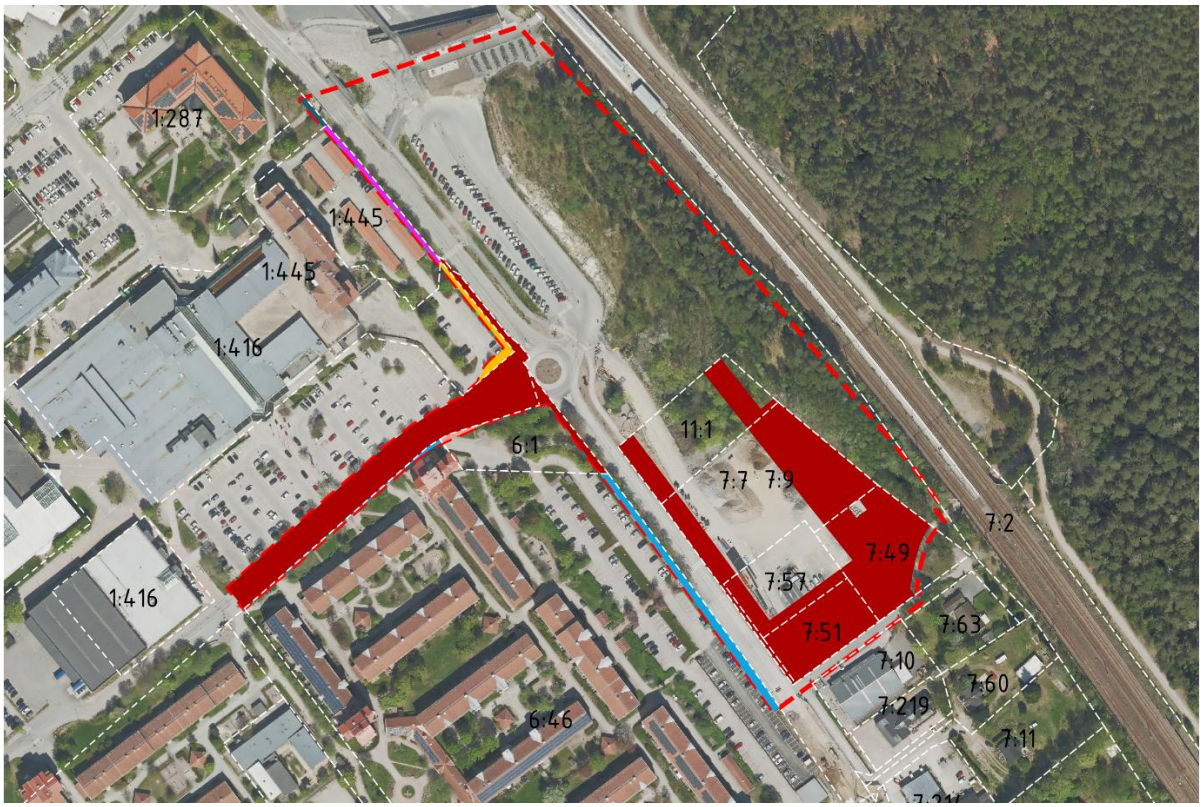
Åtgärd invid riksintresset för Mälarbanan
Vid byggnation och markarbeten i närheten av Mälarbanan ska underlag gällande grundläggningsarbeten samrådas med geotekniker på Trafikverket. Byggherren ska i PM/riskanalys redovisa geoteknisk påverkan på Mälarbanan under och efter byggnationerna. Trafikverket kan efter granskning av dokumenten komma att kräva kontrollprogram för spår och eventuella markförstärkningsåtgärder. Dialogen inleds med fördel tidigt i lovprocessen, och följs upp under densamma.

3.2 Fastighetsrättsliga frågor

3.2.1 Fastighetsbildning

Detaljplanen möjliggör olika former av fastighetsbildning då den inte reglerar exakt utformning av de kommande bostadskvarteren. Nedan redovisas en möjlig fastighetsindelning för allmän platsmark och kvartersmark.

Allmän platsmark
Fastigheten Väppeby 7:7 ska tillföras mark genom fastighetsregleringar från ett flertal av kommunens övriga fastigheter inom planområdet. Vidare ska även markområden från fastigheter som ägs av Håbohus AB, Niam Vii Stationsfastigheter Bålsta Ab samt Brf Novilla föras över.

Karta 10, Mark som ska föras över till Väppeby 7:7.

Aktuell mark som Håbo kommun äger som ska överföras till Väppeby 7:7 är rödmarkerad i kartan ovan och i tabellen nedan listas berörda fastigheter (med areal för privata fastigheter) som är aktuell för fastighetsreglering.

Fastighet	**Fastighetsägare**	**Areal (kvm)**
Bålsta 1:614	Håbo kommun	
Väppeby 11:1	Håbo kommun	
Väppeby 7:9	Håbo kommun	
Väppeby 7:57	Håbo kommun	
Väppeby 7:51	Håbo kommun	
Väppeby 7:49	Håbo kommun	
Mansängen 6:1	Håbo kommun	
Mansängen 6:46	Håbohus AB	565
Eneby 1:416	Niam Vii Stationsfastigheter Bålsta Ab	217
Eneby 1:445	Brf. Novilla	ca: 200

Tabell 1 Fastigheter som berörs av fastighetsreglering av allmän platsmark

Kvartersmark

Fastighetsbildning krävs för att bilda bostadskvarteren som är belägna inom kvartersmark i plankartan. Kvartersindelningen är flexibel, och fastighetsbildningen kan därför också ske på fler olika sätt.

3.2.2 Blivande gemensamhetsanläggningar

Inom områden mellan kvarteren markerat med [**g**] ska gemensamhetsanläggningar anordnas. Dessa släpp kommer att ägas och förvaltas av respektive kvarter som livar med anläggningen. Anläggningarna kan bland annat användas för angöring till parkering under kvarterens innergårdar, eller gemensamma ytor för odlingar eller dylikt.

3.2.3 Blivande ledningsrätt

Ledningsrätt kan bildas för transformatorstationerna, områdena som i plankartan har bestämmelsen E_1. Alternativt kan dessa E-områden bilda egna fastigheter genom avstyckning.

3.2.4 Rättigheter

Befintliga rättigheter

Berörda rättigheter inom och utom planområdet redovisas i fastighetsförteckningen, se bilaga. Nedan beskrivs rättigheterna och eventuell påverkan av rättigheterna.

Inom planområdet finns ett officialservitut och sju avtalsservitut.

- Väg, akt 03-72:90.1, servitutet är till förmån för fastigheten Väppeby 7:63 och belastar fastigheten Väppeby 7:7.
  Rättigheten tillsäkrar Väppeby 7:63 utfart på Brittsätersvägen. Planen berör i sig inte den möjligheten, men vid genomförandet ska detta uppmärksammas.

- Ventilation, akt 0305-09/12.9, servitutet är till förmån för fastigheten Eneby 1:445 och belastar fastigheten Eneby 1:416.
  Rättigheten innefattar utrymme och åtkomst för ventilationsanläggning och det är fastigheten Eneby 4:416 som berörs av planen. Planen berör i sig inte den möjligheten, men vid genomförandet ska detta uppmärksammas.

- Vatten och avlopp, akt 03-86:314.1, servitutet är till förmån för fastigheten Råby 4:18 och belastar fastigheten Väppeby 7:10.
  Rättigheten avser ledningsrätt till Råby 4:18. Planen berör i sig inte den möjligheten, men vid genomförandet ska detta uppmärksammas.

Avtalsservitut:

- Förbud värmecentral m.m., akt 03-IM1-69/2868.1, servitutet är till förmån för fastigheten Mansängen 6:50 och belastar fastigheten Mansängen 6:1, 6:46 m.fl. Servitutet är inte lokaliserat.
  Rättigheten förbjuder ägarna till Mansängen 6:1, 6:46, 6:48 och 6:49 att utan medgivande från ägarna till fastigheten Mansängen 6:50 och från inteckningshavarna i berörda fastigheter att inrätta självständig värmecentral och varmvattenanläggning. Eftersom områdena inom fastigheterna Mansängen 6:1 och 6:46 som berörs av detaljplanen ligger inom en smal remsa längs med Stockholmsvägen görs bedömningen att rättigheten inte påverkas av detaljplanen.

- Vattenledning mm., akt 03-IM1-72/7107.1, servitutet är till förmån för fastigheten Yttergrans-Valla 1:63 och belastar fastigheten Väppeby 7:218 m.fl. Servitutet är inte lokaliserat.
  Rättigheten avser kommunala vatten- och avloppsledningar. Rättigheten bedöms inte påverkas av detaljplanen.

- Röjning, akt 03-IM1-87/22173.1, servitutet är till förmån för fastigheten Väppeby 7:2 och belastar fastigheten Väppeby 11:1. Servitutet är inte lokaliserat.
  Fastigheten Väppeby 7:2 ägs av Trafikverket och servitutet ger de rätt att fälla träd som kan riskera att påverka trafiken vid tidigare planpassage över järnvägen. Då passagen är borta bör servitutet upphävas (oavsett planläggning).

- Röjning, akt 03-IM1-87/22182.1, servitutet är till förmån för fastigheten Väppeby 7:2 och belastar fastigheten Väppeby 7:49. Servitutet är inte lokaliserat.
  Fastigheten Väppeby 7:2 ägs av Trafikverket och servitutet ger de rätt att fälla träd som kan riskera att påverka tågtrafiken längs Mälarbanan. Rättigheten bedöms inte påverka planförslaget. Planförslaget kan potentiellt bidra till enklare skötsel, med mindre vegetation, men säkerställer inte detta i plankartan.

- Kraftledning, akt 0305IM-01/25479.1, servitutet är till förmån för fastigheten Husby-Långhundra 6:20 och belastar fastigheten Väppeby 7:218 m.fl.
  Servitutet avser en optokabel med tillhörande anordningar. Förmånstagare är Vattenfall. Ledningsdragning och servitut bedöms inte påverkas av planen.

- Kraftledning, akt 0305IM-01/25480.1, servitutet är till förmån för fastigheten Husby-Långhundra 6:20 i Knivsta kommun och belastar fastigheterna Mansängen 6:1, Väppeby 7:7 m.fl.
  Rättigheten har samma innebörd som ovan, akt 0305IM-01/25479.1, samt samma förmånstagare.

- Vattenledning, akt 0305IM-01/8764.1, servitutet är till förmån för fastigheten Väppeby 7:2 och belastar fastigheten Väppeby 7:7. Servitutet är inte lokaliserat.
  Servitutet innebär att Trafikverket som äger fastigheten Väppeby 7:2 har rätt att anlägga, underhålla, drifta VA-ledning inom fastigheten Väppeby 7:7. Efter andra granskningen har plangränsen justerats mot järnvägen, och aktuell ledning ligger inte längre inom planområdet.

  - Officialservitut akt 03-72:90,1, servitut är till förmån för fastigheten Väppeby 7:63 och belastar fastigheten Väppeby 7:7.
    Servitutet avser väg.

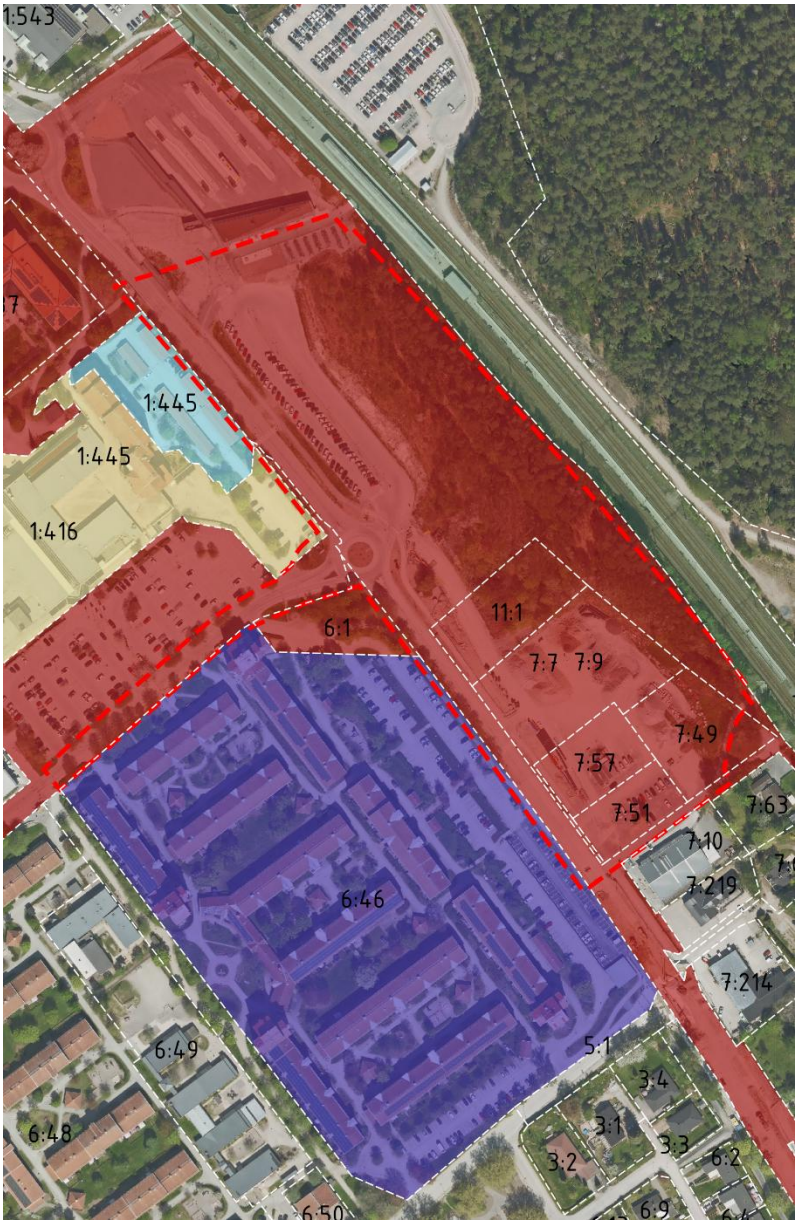
3.2.5 Befintliga ledningar inom planområdet

Det finns befintliga ledningar inom planområdet, som vid ett genomförande av detaljplanen hamnar inom kvartersmark som ska bebyggas. Ledningarna ska i möjligaste mån flyttas till ytor på allmän plats.

Ledningsägare är skyldiga att bevaka sina rättigheter och samråda med kommunen/byggaktören avseende projektets påverkan på det egna ledningsinnehavet. Vid omläggning av ledningar bör avtal tecknas mellan ledningsägaren och kommunen/byggaktören för att säkerställa åtaganden vad gäller kostnader, utförande samt ledningsrätt.

3.2.6 Markägoförhållanden

Berörda fastigheter inom planområdet, se karta 14 och tabell 1 nedan. För mer information, se bifogad fastighetsförteckning.

Karta 11, Markägoförhållanden inom och invid planområdet.

Planområdet inkluderar del av fastigheterna:	
Fastighet	Fastighetsägare
Väppeby 7:7	Håbo kommun
Väppeby 7:49	Håbo kommun
Väppeby 7:218	Håbo kommun
Mansängen 6:1	Håbo kommun
Mansängen 6:46	Håbohus AB
Eneby 1:445	Brf. Novilla
Eneby 1:416	Niam Vii Stationsfastigheter Bålsta AB
samt hela fastigheterna:	
Väppeby 11:1	Håbo kommun
Väppeby 7:51	Håbo kommun
Väppeby 7:57	Håbo kommun
Väppeby 7:9	Håbo kommun

Tabell 2 Markägoförhållanden inom planområdet

3.3 Ekonomiska frågor

3.3.1 Kostnader för fastighetsbildning

Kostnader för fastighetsbildning samt ersättningar till följd av fastighetsrättsliga åtgärder bekostas av kommunen eller av de byggaktörer som ska förvärva mark inom planområdet. Detta regleras i de markanvisningsavtal som parterna ska träffa.

3.3.2 Anslutningsavgifter

Anslutningsavgifter erläggs enligt respektive ledningsägares gällande taxa.

3.3.3 Bygglovsavgifter

Avgift för bygglov tas ut enligt gällande taxa vid bygglovsprövning.

3.3.4 Planavgifter

Då kommunen har finansierat planläggningen kommer en planavgift tas ut i samband med bygglov.

3.3.5 Kostnader för utbyggnad av allmänna platser och allmänna anläggningar

Bålsta centrum ska byggas ut i etapper och delvis med en ny infrastruktur. Även detaljplane-läggningen sker i etapper. Delar av den nya infrastrukturen berör flera av projekten medan andra är lättare att koppla till en detaljplan eller ett specifikt projekt.

De kostnader som belastar de olika byggprojekten i Bålsta centrum är ombyggnationen av Stockholmsvägen till stadsgata, lokalgator, gång- och cykelvägar, torg samt parker. Kommunen ska göra en kostnadsfördelning som på ett skäligt och rättvist sätt fördelar kostnaderna mellan detaljplaner och byggprojekt. Projektering och kostnadsbedömning av de allmänna anläggningarna pågår.

Genomförandet av denna detaljplan är beroende av att utbyggnad av följande allmänna anläggningar:

- Ombyggnad av Stockholmsvägen till stadsgata, inkl. dragning av nya ledningar för VA.
- Ny lokalgata och gång- och cykelväg enlighet med planförslaget.
- Anläggande av torgytan intill planerat resecentrum.
- Anläggande av område för hämtning och lämning, taxi och cykelparkering vid stationen
- Anläggande av ny park
- Anläggande av ett bullerplank
- För avledning av dagvatten från planområdet behöver delar av centrumleden utanför planområdet att förses med kantsten.

4. KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAG

I de fall en plan som krävs enligt lag eller annan författning bedöms leda till betydande miljöpåverkan ska de, enligt 6 kap 11-18 § miljöbalken göras en miljöbedömning av planen. För att bedöma om en plan leder till betydande miljöpåverkan upprättas en behovsbedömning. Sådan behovsbedömning av detaljplanen har gjorts och beskrivs kortfattat under rubrik 2.1.6.

Om en plan i stället antas leda till betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. MKB:n används för att få en helhetsbild av den påverkan en detaljplan kan få på miljön, människors hälsa och hushållningen av resurser.

Då ingen MKB upprättats rekommenderas att planens konsekvenser redovisas övergripande. Med vald disposition av planbeskrivningen beskrivs konsekvenser av förslaget till del under varje rubrik. Så som för miljökvalitetsnormer, buller, trygghet och barnperspektiv.

4.1 Avslutande reflektioner

Det centrala läget i tätorten, och den nära kopplingen till kollektivtrafik ger goda förutsättningar för att minska miljöpåverkan från resor, en stärkt position i regionen.

Den tätare kvartersstrukturen möjliggör boende för fler boende i det centrala läget, och stärker underlaget för service. Där Håbo kommun tar ansvar och bidrar till att mildra bostadsbristen.

Kombinationen med lokaler för verksamheter längs gatan stärks ”livet” i området under dag- och kvällstid vilket ökar känslan av trygghet. Variationen av bebyggelsen, i fasad, höjd och stil, ska stärka platsens orienterbarhet och identitet.

Områdets närhet, och goda kopplingar, till det större grönområdet på Bålsta åsen ger goda förutsättningar för rekreation. För så väl barn som för vuxen, för lek som för hundrastning. Utvecklingen av det gröna stråket genom centrum till Gröna Dalen kommer medverka till platsens attraktivitet.

Bålsta, Februari 2026

Håbo kommun

Mari Tastare
Chef, avdelningen för planering och Planeringschef

Andreas Lagerström
Planarkitekt

PLANKARTA - NY PLAN

STANDARDFÖRFARANDE
PBL (2010:900) t.o.m SFS 2012:187

Skala A1 1:1000, A3 1:2000

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 meter

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Fastighetsgräns
- TEXT — Fastighetsbeteckning.
- Huvudbyggnad
- Väg
- Gångväg
- Vattenområde
- Nivåkurvor
- Rutnätspunkt
- TEXT — Avvägd höjd

UPPGIFTER OM GRUNDKARTAN:

Grundkartan är upprättad genom utdrag ur och komplettering av kommunens primärkarteverk.
Grundkartan upprättades i januari 2026.

Ajourföres av: Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen Håbo kommun

Koordinatsystem: SWEREF99 Zon 18.00
Höjdsystem: Rikets 2000 (RH2000)

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Sekundär egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

- GATA$_1$ — Huvudgata
- GATA$_2$ — Lokalgata
- NATUR — Natur
- PARK — Park
- P-PLATS — Parkering
- TORG — Torg

Kvartersmark

- B — Bostäder
- C$_1$ — Lokaler för centrumändmål ska anordnas i byggnadens sockelvåning
- C$_2$ — Lokaler för centrumändamål får anordnas i byggnadens sockelvåning
- E$_1$ — Transformatorstation
- P — Parkering

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad
- Marken får endast förses med komplementbyggnad

Byggnaders användning

- s$_1$ — Minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet ska orienteras mot en ljuddämpad sida

Höjd på byggnadsverk

- h$_1$ — Högsta byggnadshöjd är 16 meter
- h$_2$ — Högsta byggnadshöjd är 22 meter
- h$_3$ 0,0 — Högsta nockhöjd är angivet värde i meter
- h$_4$ — Högsta byggnadshöjd är 35 meter från angivet nollplan

Markreservat för gemensamhetsanläggningar

- g — Markreservat för gemensamhetsanläggning.

Skydd mot störningar

- m$_2$ — Utrymningsvägar och friskluftsintag ska placeras bort från järnvägen
- m$_3$ — Inom kvarteret får den enskilda byggnadshöjden över angivet nollplan inte överstiga den lägsta nockhöjden i kvarteret räknat från angivet nollplan med syftet att samtliga lägenheter ska ha tillgång till en ljuddämpad sida.

Stängsel, utfart och annan utgång

- Utfartsförbud

Utformning

- f$_1$ — Inom egenskapsområdet ska det finnas en genomgående öppning i form av portik med minst 3 meters höjd
- f$_2$ — Fasad ska utformas med en markerad sockelvåning med en höjd på minst 4 meter
- f$_3$ — Byggnadens fasad ska utföras i trä, sten, puts eller tegel
- f$_4$ — Byggnaden ska utföras i kvartersform med kringbyggd innergård. Byggnadens fasadarkitektur ska variera. Längsta sammanhållna fasadlängd är 40 meter, därefter ska fasadens uttryck förändras genom exempelvis färg, material eller fönstersättning.
- f$_5$ — Loftgångar får inte anordnas
- f$_6$ — Högst antal våningar är 5
- f$_7$ — Högst antal våningar är 7
- f$_9$ — Sockelvåningens fasad ska vara uppglasad till minst 40 % av fasadarean
- f$_{10}$ — Högst antal våningar är 6

Utförande

- b$_1$ — Gården får överbyggas med planterbart bjälklag och underbyggas med garage, eller centrum- och bostadskompletterande lokaler
- b$_2$ — Fasad mot järnväg ska utföras med obrännbart material

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALL KVARTERSMARK

Skydd mot störningar

Om bostad förses med en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas bullerskyddad.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Avgränsas via sekundär egenskapsgräns

Utformning

- f$_8$ — Fasaddelar såsom balkong eller burspråk får kraga över allmän plats 180 cm med minsta fria höjd 300 cm.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år och börjar gälla vid Laga Kraft

ORTOFOTO 2024

ANTAGANDEHANDLING

HÅBO KOMMUN

Handlingarna består av:
- Plankarta
- Planbeskrivning
- Grundkarta
- Fastighetsförteckning
- Behovsbedömning

DETALJPLAN FÖR

Bålsta C Etapp 1

BÅLSTA
HÅBO KOMMUN UPPSALA LÄN

UPPRÄTTAD JANUARI 2026
DNR 2011/107

Beslutsdatum
Uppdrag 2012-11-26
Antagen

Lagakraft

Mari Tastare
Avdelningschef

Andreas Lagerström
Planarkitekt

Plannummer
417

HÅBO KOMMUN

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Datum
2026-02-02

Vår beteckning
KS 2011/107

Förslag till detaljplan 417 för Etapp 1 Bålsta C, Håbo kommun, Uppsala län

Granskningsutlåtande granskning 4

Hur samrådet har bedrivits

Förslag till detaljplan har varit utsänt för samråd mellan den 14 december 2015 och den 22 februari 2016. I januari 2016 hölls ett samrådsmöte i kommunhuset. mellan 15–20 personer närvarade på samrådsmötet och ställde frågor.

Under samrådstiden inkom 36 yttranden varav 33 med synpunkter. Försvarsmakten, Polisen samt Svenska kraftnät hade inga synpunkter.

Hur granskningen har bedrivits

Förslag till detaljplan har enligt underrättelse varit utsänt för granskning mellan den 13 maj och den 25 juni 2019. Handlingarna fanns tillgängliga för granskning på biblioteket och på kommunens hemsida. Ett granskningsmöte ägde rum den 3 juni, i kommunhuset. Drygt 35 personer närvarade på mötet och ställde frågor.

Under granskningstiden inkom 22 yttranden varav 18 med synpunkter. Lantmäteriet, Räddningstjänsten, Försvarsmakten samt E.ON hade inga synpunkter.

Planförslaget reviderats därefter en ytterligare gång, och ställdes därför ut på ny granskning mellan den 15 januari och den 10 februari. Handlingarna fanns tillgängliga för granskning på biblioteket och på kommunens hemsida.

Under den andra granskningen inkom 9 yttranden varav 8 med synpunkter. Anstånd begärdes av och godkändes för Länsstyrelsen, Region Uppsala samt Bygg- och miljönämnden i Håbo kommun

Efter den andra granskningen gjordes mindre justeringar, och presenterades för kommunfullmäktige antagande. Förslaget till antagande återremitterades. Efter politiska diskussioner förslogs en ny inriktning. Detaljplanen omarbetades och ställdes ut på en tredje granskning i juli 2025. Under granskningen inkom 12 yttranden varav 7 med synpunkter. I sitt granskningsyttrande kommunicerade Länsstyrelsen att de bullerutredningar som tagits fram för tidigare förslag inte är godtagbara då de inte reflekterade nuvarande utformning av plankartan. Efter granskningen togs en ny bullerutredning fram. För att Länsstyrelsen och andra myndigheter skulle kunna yttra sig över det nya underlaget ställdes detaljplanen ut för granskning under december 2025. Under granskning inkom 10 yttranden varav 5 med erinran.

HÅBO KOMMUN

Datum
2026-02-02

Vår beteckning
KS 2011/107

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Inkomna yttranden

Skriftliga yttranden har under samrådstiden inkommit enligt nedan.

	Yttrande utan erinran	Yttrande med synpunkter	Sakägare enligt fastighetsägar-förteckning	Synpunkter som ej tillgo-dosetts
1. Länsstyrelsen		X		
2. Trafikverket		X	X	
3. Region Stockholm		X		
4. Bygg- och miljönämnden		X		
5. E.ON Energidistribution	X			
6. Lantmäteriet	X			
7. Lokalpolisen Enköping/Håbo	X			
8. E.ON Energiinfrastruktur AB		X		
9. Vård- och omsorgsnämnden	X			
10. Socialnämnden	X			

1. Länsstyrelsen

Synpunkter på detaljplanen

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som rör hälsa och säkerhet ska lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan. I annat fall kan Länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Buller

Länsstyrelsen anser att kommunen ska komplettera plankartan med en bestämmelse som villkorar att lov eller startbesked för bostadshus endast får ges om bullerplank uppförts. Länsstyrelsen anser även att planbestämmelsen SKYDD ska beskrivas tydligare i planbeskrivningen.

Av bullerutredningen och planbeskrivningen framgår att uppförandet av ett tre meter högt bullerplank längs planområdets nordöstra sida är en av förutsättningarna för att planförslaget ska bli lämpligt med avseende på buller. Länsstyrelsen kan inte se att planbestämmelsen SKYDD beskrivits på ett tydligt sätt i planbeskrivningen. Det saknas därmed tydlig vägledning för efterkommande prövning om hur bestämmelsen ska tolkas eller vad den syftar till.

För att säkerställa att skyddsåtgärder, så som bullerplank, kommer till stånd behöver bestämmelserna kompletteras med en bestämmelse om villkor för lov eller startbesked. Ett sådant villkor innebär att lov eller startbesked för det som ska skyddas endast får ges under förutsättning att skyddsåtgärderna är utförda. Åtgärderna som ska regleras behöver därför vara så preciserade och effektbeskrivna att det står klart att de är genomförbara och får önskad effekt. Skydd mot störningar - PBL kunskapsbanken - Boverket

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Eftersom bullerplanket utgör en förutsättning för att marken ska bli lämplig för bebyggelse anser Länsstyrelsen att:

- kommunen ska komplettera planbeskrivningen med en tydligare beskrivning av planbestämmelsen SKYDD, så att efterkommande prövning ges vägledning i hur bestämmelsen ska tolkas samt vilket syfte bestämmelsen har.
- uppförande av planket ska säkerställas med en bestämmelse på plankartan som villkorar bygglov eller startbesked för nya bostäder med krav på att bullerplank uppförs. Det kan göras med stöd av 4 kap. 14 § punkt 5 PBL.

Länsstyrelsen kan annars komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplanen enligt 11 kap. 10 § PBL.

Kommentar

Kommunen har haft en dialog med Länsstyrelsen gällande plankartans bestämmelser om buller. Då lösningen i form av ett bullerplank inte längre är aktuellt för att säkerställa lämpligheten är inte användningen SKYDD längre med i plankartan och en bestämmelse som villkorar bygglov eller startbesked har inte lagts in. Mer information finns under rubriken ”Ändringar efter fjärde granskningen” samt i avsnitt 2.7.3 i planbeskrivningen.

2. *Trafikverket*

Synpunkter på detaljplanen

Ärendet avser granskning 4 gällande detaljplan för Bålsta C Etapp 1 i Håbo kommun. Detaljplanens syfte är att ge möjlighet för en levande, tät och blandad småstad. Där bostäder (med varierande upplåtelseform), butiker, serveringar, kontor, trafikområden och offentliga miljöer samspelar. I anslutning till planområdet går Mälarbanan vilken är utpekat riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och transportled för farligt gods.

Plankartan

Sedan senaste granskningen har parkeringshuset på plankartan reviderats. Ett parkeringshus möjliggörs som närmast 27 meter från närmsta spårmitt, vilket Trafikverket anser är acceptabelt. Trafikverket vill fortsättningsvis upplysa om att Trafikverket inte tar ansvar för eventuella skador på bilar/parkeringshus som uppkomma på grund av åtgärder i närhet till järnvägen.

Buller

Till granskningen har en ny bullerutredning tagits fram. Med den planerade kvartersstrukturen och ett bullerplank bedöms det vara möjligt att, både med och utan parkeringsgarage, uppfylla villkoret för ljuddämpad sida om högst 50 dBA ekvivalent ljudnivå vid minst hälften av bostadsrummen genom lämplig planlösning. Trafikverket anser att kommunen i plankartan ska precisera att det är ett bullerplank som ska uppföras längsmed järnvägen.

Trafikverket anser att det är oklart hur högt planket ska bli, då trafikbullerutredningen nämner mellan 3-9 meter medan det i planbeskrivningen står 3 meter. I plankartan finns inga angivelser. Om planket behöver ha en viss höjd för att bullerriktvärdena ska klaras, ska den höjden säkerställas med bestämmelse i plankartan. Trafikverket önskar att detta tydliggörs för att kunna bedöma eventuell påverkan på järnvägsanläggningen. Ett högre plank innebär att ett längre avstånd behö-

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

ver hållas till Trafikverkets fastighet så att det inte finns risk att planket ramlar in på järnvägsfastigheten. Längst i öster tillåts planket placeras i fastighetsgräns vilket Trafikverket motsätter sig. Planket ska placeras på tillräckligt långt avstånd från fastighetsgränsen att kommunen kan uppföra och underhålla planket utan att järnvägsfastigheten beträds. Dessutom ska det inte finnas någon möjlighet att planket ramlar in på Trafikverkets fastighet. Plankets höjd behöver därmed vara det minsta avståndet från fastighetsgräns. Planket får inte påverka järnvägsanläggningen och riksintresset negativt.

Trafikverket förutsätter att kommunen säkerställer att planket konstrueras och grundläggs för att klara vindlaster av passerande tåg etc. Trafikverket vill tydliggöra att det är kommunen som ska bekosta, äga, uppföra och underhålla planket. Detta ska kunna göras utan att beträda järnvägsfastigheten. Trafikverket tar inte något ansvar för eventuella skador på planket till följd av närhet till järnvägsanläggningen.

Trafikverket har ett trädsäkringsservitut på kommunens fastighet. I och med uppförandet av planket anser Trafikverket att kommunen ska ta ansvar för de träd som växer upp på andra sidan planket från järnvägen. Trafikverket anser även att inga träd inom naturområdet får bli så höga att de riskerar falla på järnvägen.

Övrig upplysning

Trafikverket noterar att Bjerkings undersökning av marken för att upptäcka påverkan av vibrationer saknas i granskningsunderlaget

Kommentar

För att uppnå godtagbara bullernivåer i detaljplanens norra kvarter med utformningen som var aktuell i granskning har bullerplanket behövt anläggas invid eller på Trafikverkets fastighet. Då Trafikverket har motsatt sig detta utformningen av det norra kvarterets ändrats i plankartan så att bullerkraven uppnås utan bullerplanket. Användningen [**SKYDD**] i plankartan har tagits bort. Mer information finns under rubriken ”Ändringar efter fjärde granskningen”. Kommunen anser därmed ha tillgodosett Trafikverkets yttrande.

Bjerkings undersökning läggs till i underlaget inför antagande.

3. Region Stockholm

Synpunkter på detaljplanen

Region Stockholm har yttrat sig i alla tidigare skeden i detaljplanen. Utöver tidigare lämnade synpunkter vill regionen lyfta följande synpunkter.

Busstrafik

Region Stockholm har en busslinje samt ersättningstrafiken för pendeltågstrafiken som trafikerar förbi planområdet på Stockholmsvägen. Det är av stor vikt för regionen att ersättningsbussarna för pendeltåget har dedikerade platser. Ytor för detta kan lösas inom detaljplaneområdet utmed Stockholmsvägen eller inom bussterminalen. Idag finns inget hållplatsläge för ersättningstrafiken i terminalen.

Framkomlighet

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Stockholmsvägen planeras ha en 7 meter bred körbana med 2,5 meter bred yta för längsgående parkering. Det är en väl tilltagen bredd för längsgående parkering, frizonen kan räknas in i den bredden. Utformningen av gaturummet är bra sett ur ett framkomlighetsperspektiv. Bussterminalen behåller samma bristfälliga utformning som i dagsläget, med in- och utfart mot Centrumleden.

De åtgärder som kommunen beskriver är positivt för bussarnas framkomlighet, speciellt med tanke på att trafikflödena förväntas öka på både Centrumleden och Stockholmsvägen.

All utformning av infrastruktur som planeras för busstrafik vid ny- och ombyggnation där Region Stockholm bedriver busstrafik ska följa Region Stockholms Trafikförvaltnings riktlinje RiGata-Buss för att säkerställa framkomlighet och en god kollektivtrafikförsörjning. Väghållaren är ytterst ansvarig för att riktlinjen efterlevs. För att säkerställa att utformningen uppfyller kraven i RiGata-Buss och inte påverkar busstrafikens framkomlighet negativt, ska kontakt tas med Region Stockholms trafikförvaltning i ett tidigt skede av planeringen. Detta gäller särskilt vid förändringar som påverkar hållplatser, gatubredder eller andra delar av infrastrukturen som är kritiska för busstrafiken.

Bullerutredning

Region Stockholm anser att bullerutredningen är väl genomförd och har en tydlig resultatredovisning. Dock saknas en redovisning av buller från uppställda pendeltåg som vänder vid Bålsta C. Buller från uppställda tåg bedöms ofta enligt riktvärden för industribuller.

Planområdet angränsar till bussterminalen. Det råder juridisk oklarhet kring huruvida buller från bussterminaler ska bedömas enligt riktvärden för industribuller eller som vägtrafikbuller. Oavsett bedömningsgrund bör buller från bussterminalen inkluderas i utredningen.

Vidare noteras att godståg saknas i trafikbullerutredningen. Resultatbilagorna förefaller dessutom vara framtagna utan hänsyn till fasadreflexer. Förslagsvis inkluderas ett tydligt ställningstagande i trafikbullerutredningen om att buller i detta fall bedöms som vägtrafikbuller.

Planbeskrivning

Region Stockholm föreslår att planbeskrivningen kompletteras med följande text avseende buller från närliggande station och terminal:

Planområdet ligger i nära anslutning till en pendeltågsstation och en bussterminal. Detta innebär att högtalarutrop vid plattformar, externa utrop från bussar samt buller från underhållsarbeten, såsom grusning, snöröjning och klottersanering, kan förekomma. Dessa störningar uppstår i regel nattetid, då vissa arbeten behöver utföras under trafikfri tid.

Vidare föreslås att planbeskrivningen kompletteras med ett tydligt ställningstagande om att buller från bussterminalen i denna utredning bedöms som vägtrafikbuller, samt att framtida utredningsresultat avseende terminalen redovisas och integreras i planbeskrivningen. Bakgrunden till detta är 26 kap. 9 a § miljöbalken, som anger att tillsynsmyndigheten inte får besluta om förelägganden eller förbud avseende omgivningsbuller vid bostadsbyggnader, under förutsättning att beräknade bullervärden har redovisats i planbeskrivningen till detaljplanen eller i bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900), och att det faktiska omgivningsbullret inte överskrider dessa värden.

Planbeskrivningen bör också beskriva var ersättningstrafiken finns och hur den påverkas av planförslaget.

Pendeltåg

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Gällande frågan om centrumprojektets utveckling och tillskott av nya bostäder i Bålsta, kan ge ett tillräckligt underlag för att öppna den södra uppgången på sikt, är inget Region Stockholm kan besvara i detta skede av detaljplanen. En vidare dialog kring denna fråga bör hållas levande i takt med befolkningsutvecklingen i Bålsta.

Region Stockholm ser fram emot en fortsatt konstruktiv dialog kring kollektivtrafikens förutsättningar i Håbo kommun och Bålsta station.

Kommentar

Busstrafik

Det kommer att finnas möjlighet för ersättningsbussar att använda bussfickor som anläggs på Stockholmsvägen

Framkomlighet

Vid projekteringen av Stockholmsvägen kommer kommunen ta hänsyn till RiGata-Buss och Region Stockholm kommer att konsulteras.

Bullerutredningen

Buller från bussterminalen har inkluderats i den reviderade trafikbullerutredningen. Fasadreflexer har tagits hänsyn till i de beräknade värdena. Buller från tågplattform hanteras inte separat utan ingår i beräkningarna genom att samtliga tåg beräknas passera plattformen med full hastighet. Resultatet bedöms därför vara konservativt med avseende på buller från plattform.

Planbeskrivning

Kommunen har kompletterat planbeskrivningen med föreslagen text gällande pendeltågsstationen och bussterminalen samt tagit ställning till att buller från bussterminalen har räknats som vägtrafikbuller.

Pendeltåg

Kommunen noterar informationen

4. *Bygg- och miljönämnden*

Synpunkter på detaljplanen

Bygg- och miljönämnden lämnade synpunkter är hanterade i tidigare granskning och vill nu endast uppmärksamma på detta:

I plankartan anges att högst tillåtna våningar är sju (f7). I planbeskrivningen avsnitt 1.3 står det att bebyggelse tillåts upp till fem våningar mot järnvägen och högst tre mot den mest publika sidan. I planbeskrivningen avsnitt 2.3 beskrivs att planen ger möjlighet till en ny siluett längs Bålstaåsen med flera kvarter för bostäder och verksamheter med en skala upp till sju våningar mot stambanan.

Bygg och miljönämnden uppmärksammar på differensen i angivelsen och önskar att det blir tydligt i planbeskrivningen om det är fem eller sju våningar som gäller, alternativt ändrar i den juridiskt bindande plankartan om det är fem våningar som ska vara höst antal våningar.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Kommentar

Texten om att bebyggelsen ska tillåtas i högst fem våningar har följt med från tidigare granskningar och är inte längre aktuell. Kommunen reviderar avsnittet för att förtydliga att det är maximalt sju våningar mot spåret som tillåts.

5. *E.ON Energidistribution*

Synpunkter på detaljplanen

E.ON Energidistribution AB (E.ON) har tagit del av inkomna handlingar i ovan rubricerat ärende och har inga synpunkter.

Kommentar

Kommunen noterar informationen.

6. *Lantmäteriet*

Synpunkter på detaljplanen

Lantmäteriet har inga synpunkter på de aktuella planhandlingarna.

Kommentar

Kommunen noterar informationen.

7. *Lokalpolisen Enköping/Håbo*

Synpunkter på detaljplanen

Polismyndigheten har inget att yttra.

Kommentar

Kommunen noterar informationen.

8. *E.ON Energiinfrastruktur AB*

Synpunkter på detaljplanen

E.ON Energiinfrastruktur AB har idag befintlig fjärrvärme som korsar Stockholmsvägen i höjd med Stationsbyggnaden, dessa måste beaktas. E.ON undersöker gärna möjligheten att ansluta de aktuella fastigheterna till fjärrvärme eller bistår gärna med andra eventuella energilösningar.

Kommentar

Kommunen noterar informationen

9. *Vård- och omsorgsnämnden*

Synpunkter på detaljplanen

Med anledning av den korta remisstiden avstår vård- och omsorgsnämnden från att avge ett yttrande i ärendet.

Kommentar

Kommunen noterar informationen

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

10. Socialnämnden

Synpunkter på detaljplanen

Socialnämnden ser positivt på detaljplanens inriktning att utveckla ett levande och blandat centrum med god tillgänglighet och offentliga mötesplatser. Bålsta torg är en central entrépunkt från järnvägen och det är viktigt att dessa offentliga ytor utformas som trygga, inkluderande och tillgängliga mötesplatser för alla invånare.

Planen möjliggör cirka 500 bostäder i olika storlekar och upplåtelseformer. Socialförvaltningen betonar vikten av en balanserad bostadsmix för att motverka segregation och stärka jämlika livsvillkor. Tillgänglighetsaspekter bör särskilt beaktas så att äldre, personer med funktionsnedsättning och unga ges möjlighet att bo nära service och kollektivtrafik.

Socialnämnden föreslår att sociala konsekvenser följs upp och att arbetet kopplas till kommunens trygghets- och brottsbekämpande uppdrag samt det tidiga och förebyggande arbetet med barn och ungdomar.

Kommentar

Kommunen noterar informationen

Ändringar efter samrådet

Kompletterande utredningar för risk, buller, dagvatten, sol/skuggförhållanden och trafik togs fram. Plankartan kompletterades med bestämmelser därutifrån, bland annat gällande riskåtgärder och bullernivåer.

Planbeskrivningen kompletterades med översiktliga illustrationer. En karta redovisandes tänkt fastighetsreglering togs fram.

Planbestämmelser arbetades om, del till följd av synpunkter, dels till följd av den förändrade avgränsningen av planområdet.

Just den förändrade avgränsningen var den största förändringen, där området för bussangöring, resecentrum och bostadskvarteret nr 2 inte längre togs med. Arbetet med ett nytt torg och bussangöring fortgår parallellt, men har inte bedömts kräva ändring av gällande detaljplan för att genomföra.

Detaljplanen krympt inte bara, utan utvidgats söderut för att ta med hela lokalgatans sträckning. Dels för att den allmänna gatan från centrumrondellen gjorts om till kvartersmark (då sträckan är för brant för en kommunal tillika tillgänglighetsanpassad gata), och att lokalgatan därmed behöver en annan utfart. Dels även för att samma frågor som utretts och behandlats i tidigare avgränsning berör resten av sträckan söderut på liknande sätt. Förutom extra bostadskvarter (från tidigare etapp 2) gavs där även möjlighet för en förskola (i samma läge som Talltorps förskola, men som del i ett nytt bostadskvarter).

Vidare justerades våningsantalen/höjden på kvarteren ned. Det ska finnas ett samspel mellan bebyggelse och gata. På höjd om sex våningar och högre tappas det samspelet, och de högre våningarna tillför föga till livet i gaturummet.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Ändringar gjorda efter första granskningen

Regleringen av buller har setts över ordentligt, med ett flertal nya bestämmelser om krav och skyddsåtgärder som resultat. Vidare har ett antal bestämmelser arbetats om för att bli tydligare.

Syftet och resultatet av förslaget är samtidigt det samma som vid tidigare granskning. Det är alltså främst ändringar för att säkra syftet och göra delar tydligare och därmed mindre tolkningsbara.

Ändringar gjorda efter andra granskningen

Bostadskvarteren närmast järnvägen har utgått, och ersatts med mark för parkering och natur/skydd. Vidare har kvarteren Stockholmsvägen justerats något i höjd. I stället för en generell höjd per kvarter, regleras höjd mot Stockholmsvägen till 5 våningar och mot den nya lokalgatan/spårvallen till 7 våningar. Antalet kvarter har sänkts från 5 till 4 för att få bättre ljusinsläpp på gårdarna. Möjligheten för skolverksamhet har tagits bort i det södra kvarteret.

Bullerberäkningarna (i rapport D) bygger nu på modifierad version av Trafikverkets prognos för 2040. Bulleråtgärder regleras genom ett krav på att minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet ska orienteras mot en ljuddämpad sida.

Centrumstråket som tidigare har funnits i etapp 6 har inkorporerats i planområdet för att säkerställa den nya vägutformningen.

Planområdet norr om järnvägen har utgått.

Ändringar gjorda efter tredje granskningen

Planbeskrivningen har uppdaterats utifrån den nya trafikbullerutredningen utförd av ACAD som ersätter tidigare trafikbullerutredningar. Planbeskrivningen kompletteras med de åtgärder som utredningen föreslår. Dagvattenutredningen är kompletterad med detaljplanens påverkan på föroreningsbelastningen på grundvattenförekomsten.

I plankartan har parkeringshuset smalnats av och förlängts mot sydöst för att tillgodose Trafikverkets yttrande gällande byggnadens närhet till närmaste spårmitt. Bestämmelsen [$\mathbf{f_4}$] har kompletterats med texten ”*Byggnaden ska utföras i kvartersform med kringbyggd innergård*” för att säkerställa en god ljudmiljö inom kvarteren.

Ändringar gjorda efter fjärde granskningen

Då kommunen och Trafikverket inte har kommit överens gällande bullerskyddets placering invid eller på Trafikverkets fastighet har ändringar behövts för att säkerställa att samtliga lägenheter får tillgång till en tyst sida i kvarteret som livar mot torget i detaljplanens norra del.

Utifrån de nya förutsättningarna har kommunen bett trafikbullerutredarna att hitta alternativa lösningar som inte innefattar Trafikverkets fastighet. Lösningen för att uppnå en tyst sida utan bullerskydd är att det berörda kvarteret får en enhetlig höjd så att ljudreflektioner från bullerkällor endast träffar kvarterets yttre fasad och därmed säkerställer en god ljudmiljö mot gård. I plankartan har bestämmelser inom det berörda kvarteret kompletterats med följande:

[$\mathbf{h_4}$] – Högsta byggnadshöjd är 35 meter över angivet nollplan

[$\mathbf{f_{10}}$] – Högst antal våningar är 6

[$\mathbf{m_3}$] – Inom kvarteret får den enskilda byggnadshöjden över angivet nollplan inte överstiga den lägsta nockhöjden i kvarteret räknat från angivet nollplan med syfte att uppnå en tyst sida för samtliga bostäder.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelning för planering och utveckling
Andreas Lagerström, planarkitekt
plan@habo.se

Anledningen till att reglera byggnadshöjd i stället för nockhöjd har varit att möjliggöra för olika typer av takutformning inom kvarteret då variation av bebyggelsen har varit en viktig punkt i gestaltningsprogrammet. Bestämmelsen [**m_3**] reglerar att ingen taknock inom kvarteret kan vara lägre än den högsta fasadhöjden så att varje motsatta byggnadskropp är bullerskyddande inom hela kvarteret samtidigt.

Dessa bestämmelser i kombination med redan tidigare bestämmelser om byggnaders utformning och användning säkerställer att ny bebyggelse följer Boverkets allmänna råd.

Höjdbestämmelsen inom kvarteret ändras därmed byggnadshöjden som varierar mellan 16 meter från Stockholmsvägen och 22 meter mot järnvägen till 35 meter över angivet nollplan. Då marknivån inom kvarteret varierar mellan cirka 14 meter vid Stockholmsvägen till cirka 19 meter mot järnvägen innebär det i praktiken att våningsantalet mot järnvägen sänks en till två våningar och höjs mot Stockholmsvägen med en våning. Det är endast det norra kvarteret som påverkas av ändringarna.

Då bullerplanket inte längre behövs för att säkerställa lämpligheten av den föreslagna användningen tas användningsbestämmelsen [**SKYDD**] bort och ersätts av [**NATUR**].

Bålsta den 2026-02-02

Mari Tastare
Chef, planering och utvecklingsavdelningen

Andreas Lagerström
Planarkitekt

§ 117 Dnr 2011/00107

Beslut om granskning och nytt inriktningsbeslut, Detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förvaltningens förslag till inriktning.

2. Kommunstyrelsen beslutar att uppdra till förvaltningen att ta fram nya granskningshandlingar för detaljplan 417, Bålsta torg - etapp 1, Bålsta C och därefter ställa ut dem för granskning enligt 5 kap. 18§ Plan- och bygglagen (2010:900).

Sammanfattning

Detaljplaneprocessen för etapp 1 har pågått sedan november 2012 och har under den tiden har vision, inriktning och innehåll hunnit genomgå ett flertal förändringar. Detaljplanen har redan varit på två separata granskningar och var i maj 2020 klar för antagande men återremitterades av kommunstyrelsen bland annat med kravet att exploateringsnivån kraftigt skulle sänkas och ny bebyggelse skulle uppföras i maximalt 2 till 4 våningar. Under 2021 togs ett beslut om ny granskning och inriktningsbeslut där bland annat våningsantalet regleras till 3 våningar mot Stockholmsvägen och 5 våningar mot järnvägen.

För att förvaltningen och kommunens folkvalda skulle kunna mötas i en gemensam bild av projektets utmaningar och möjligheter anordnades en serie möten och workshops i början av 2022. Under dessa möten har förvaltningen kommunicerat att ett tak på 3-5 våningar inte är ekonomiskt hållbart på grund av de stora infrastrukturkostnaderna inom projektet. Dessa kostnader är inte direkt relaterade till byggnadshöjd. Men ett högre våningsantal (i likhet med tidigare förslag till detaljplan) gör stor skillnad då markpriset sätts utifrån vad detaljplanens medger för byggrätt (uttryckt i bruttoarea). Om byggrätten ökar bedöms projektet i sin helhet kunna få ett plusresultat.

Förvaltningen föreslår en ny inriktning med ett maxtak av våningsantalet inom etapp 1 sätts till maximalt 7 våningar mot järnvägen och maximalt 5 våningar mot Stockholmsvägen. En angöringsyta till pendeltågsstationen och resecentrum, inkluderat handikapparkering, i anslutning till torget upprättas inom detaljplanen för etapp 1. Utifrån detta inriktningsbeslut tas granskningshandlingarna fram och ställs sedan ut.

Förslag till beslut på sammanträdet

Michael Rubbestad (SD) yrkar avslag på beslutssats 1.

Helene Zeland Bodin (C), Catherine Öhrqvist (M), Agneta Hägglund (S) och Fredrik Anderstedt (S) yrkar samtliga bifall till förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta att bifalla beslutssats 1 och finner att så är fallet.

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta att bifalla beslutssats 2 och finner att så är fallet.

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Lill Gusén Hammar
lill.gusen@habo.se

Tjänsteskrivelse - Beslut om exploateringsavtal, överlåtelse om markreglering och nettobudget för exploatering tillhörande detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige beslutar om nettobudgeten för exploatering i Kalmarsand om 31,5 miljoner kronor avseende detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand.

2. Kommunfullmäktige beslutar att kommunen ska ingå följande exploateringsavtal avseende detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand:

   A) Exploateringsavtal mellan Håbo Kommun och Fastighets AB Kalmarsand (556953-0073), samt tillhörande avtal om fastighetsreglering för bostadsområdet Kalmarsand Udde.

   B) Exploateringsavtal mellan Håbo Kommun och Kalmarsand Park AB (559332-9732), samt tillhörande avtal om fastighetsreglering för bostadsområde Kalmarsand Park.

3. Kommunfullmäktige beslutar att godkänna tillhörande säkerheter för genomförande av överenskommelser i exploateringsavtal avseende detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand:

   A) Säkerhet från Fastighets AB Kalmarsand (556953-0073)

   B) Säkerhet från Kalmarsand Park AB (559332-9732)

4. Kommunfullmäktige beslutar att köpa marken Bista 1:159 genom överenskommelse om fastighetsreglering, av Skanska AB, för 8,5 miljoner kronor. Marken överförs till Bista 1:153.

5. Kommunfullmäktiges beslutspunkter 1-4 ovan förutsätter att detaljplanen för Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand (DPL 414) antas och vinner laga kraft.

Sammanfattning

Området från Norra Fånäs till Kalmarsand ska exploateras med både verksamhetsmark och bostadsmark, med en maximal byggrätt på cirka 750 bostäder. Syftet är att stärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand genom förtätning av området. I ärendet hanteras exploateringsbudget och exploateringsavtal samt fastighetsregleringar och säkerheter.

Ärendet

Ett område från Norra Fånäs till Kalmarsand ska exploateras med verksamhetsmark samt bostadsmark. Den maximala byggrätten uppgår till

cirka 750 bostäder. I detta ärende hanteras exploateringsbudget och exploateringsavtal samt fastighetsregleringar och säkerheter.

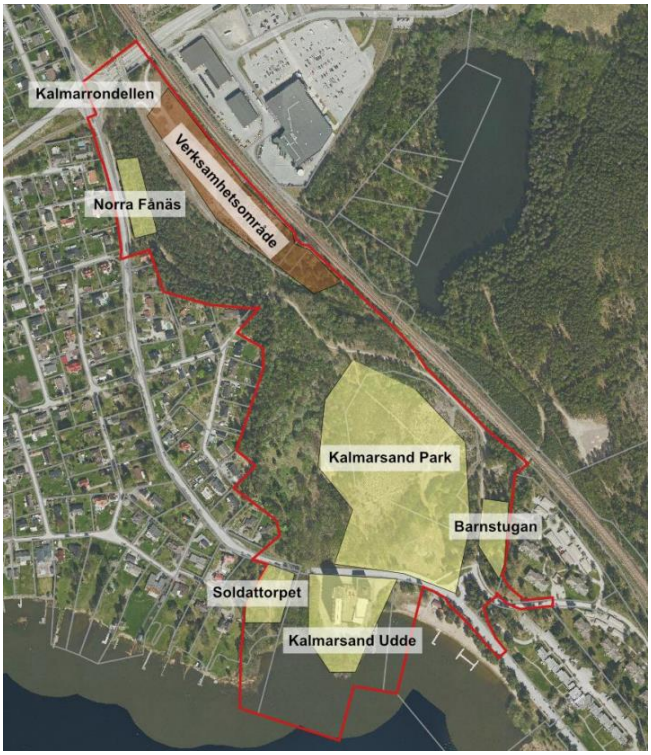
Håbo kommun ska sälja tre markområden utöver den mark som köps av exploatörerna som nämns i denna skrivelse. Håbo kommun kommer att köpa Skanskas mark.

Exploateringen syftar till att stärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand genom förtätning av området. Inom området finns två exploatörer:

- Fastighet AB Kalmarsand (bostadsmark)
- Kalmarsand Park AB (bostadsmark)

Håbo kommun köper Skanska AB:s mark för ändamål verksamhetsmark.

Omfattande geotekniska och miljöanalyser har genomförts. Inga ytterligare förorenade massor har identifierats.

Bilden visar aktuellt område mellan Fånäs och Kalmarsand i Bålsta, markerad med röd linje.

Kritiska framgångsfaktorer som bör nämnas är att i de omfattande geoteknik- och miljöanalyser som är utförda har inga förorenade massor hittats. Ytterligare faktorer som kan påverka detta fleråriga projekt är marknadsläget, händelser i omvärlden och nya pandemier.

Potentiella möjligheter i projektet är att mycket av massorna består av sand vilket eventuellt kommer att kunna säljas och därmed minska kostnaderna. Även krossmaterial från silo kan användas för fyll av VA-schakt vilket också kan bli en besparing i projektet.

Återremiss

På kommunfullmäktiges sammanträde den 2 mars 2026 (§ 12) återremitterades ärendet med stöd av minoritetsåterremiss för ytterligare beredning.

Anna Söder (MP) yrkar att ärendet återremitteras med motivering:

Vi saknar fullgörandegaranti i avtalet. Vi vill också se en juridisk och ekonomisk riskbedömning. Dessutom vill vi se en detaljerad kostnadskalkyl för kommunens åtaganden.

Somir Sinharay (L) yrkar att ärendet återremitteras med motivering:

Yrkar på att ärendet återremitteras till Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen för komplettering och fördjupad utredning enligt nedanstående punkter. Återremissen syftar till att säkerställa fullständig transparens, korrekta ekonomiska beräkningar och hantering av risker innan beslut fattas, med hänsyn till projektets långsiktiga påverkan på kommunens ekonomi och miljö.

1. Avvikelse mellan exploateringsbidrag och redovisade intäkter Motivering: Tjänsteskrivelsen anger exploateringsbidrag på totalt 86,2 miljoner kronor från exploatörerna, men budgeten visar "Övriga intäkter från företag och privata" på endast 65,341 miljoner kronor utan tydlig koppling eller förklaring till skillnaden. Detta riskerar felaktig nettoexploatering (31,5 miljoner kronor) och behöver klarläggas för att undvika underfinansiering.
2. Köp av Skanskas mark och relaterade kostnader Motivering: Köpet av Bista 1:159 för 8,5 miljoner kronor matchar inte budgetens "Utgifter för kvartersmark" på -10,751 miljoner kronor. Skillnaden (ca 2,25 miljoner kronor) saknar specifikation av eventuella tilläggskostnader, vilket kan påverka den totala budgeten och kräver en detaljerad värdering.
3. Driftkostnader efter projektavslut Motivering: Tjänsteskrivelsen uppskattar årliga driftkostnader till 900 000 kronor (700 000 kronor för offentlig miljö + 200 000 kronor för VA), men budgeten redovisar endast 700 Tkr för gata/park och saknar VA-posten efter avslut. Detta behöver kompletteras med en långsiktig finansieringsplan för att förhindra framtida budgetunderskott.
4. Geotekniska och miljömässiga analyser Motivering: Formuleringen "inga ytterligare förorenade massor" antyder möjliga tidigare kända risker, men ingen fullständig rapport redovisas. Med tanke på områdets potentiella industriella bakgrund krävs en komplett redovisning för att undvika oväntade saneringskostnader.
5. Potentiella besparingar som inte inkluderas i budgeten Motivering: Möjligheter som försäljning av sandmassor och användning av krossmaterial nämns som kostnadsminskande, men ingår inte i budgeten utan känslighetsanalys. En scenariobaserad analys behövs

för att budgeten ska vara robust mot marknads- och omvärldsförändringar.

6. Beroende av detaljplanens laga kraft Motivering: Besluten förutsätter att detaljplanen vinner laga kraft, men ingen tidsplan eller riskbedömning för förseningar (t.ex. överklaganden) anges. Detta behöver kompletteras med contingency-planer för att skydda kommunens intressen.
7. Uppföljning och beslutsunderlag Motivering: Löfte om löpande ekonomisk uppföljning saknar specifik metod och ansvarig. Avtal och borgenär nämns men inte detaljeras, vilket kräver fullständiga texter och en tydlig uppföljningsplan för transparens.

Owe Fröjd (Båp) yrkar att ärendet återremitteras med motivering:

Då hela detta ärende inte är kommunicerat eller ingående diskuteras med alla partier så finns det många frågetecken.

- Hur säker är denna finansiering då de flesta tidigare exploateringar inte varit några lysande affärer för kommunens skattebetalare?
- Vad får detta för konsekvenser för kommunens ekonomi och andra investeringar de närmaste åren.
- -Ombyggnad av nuvarande Stockholmsvägen ställer upp frågetecken om Räddningstjänsten möjligheter att nå området med sina höjdfordon inom vad som krävs i Boverkets regler, 10 minuter
- -Vad kommer detta att innebära för hela området Kalmarsand

Svar på återremissyrkande

Svar på yrkanden lämnas i bilaga: *Svar på minoritetsåterremiss i ärende Exploateringsavtal och budget Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand.*

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Nettoexploateringen för projektet är 31,5 miljoner kronor.

Håbo kommun ska sälja två marker för boende (en i Norra Fånäs och en vid Kalmarsand Park) samt verksamhetsmark. Fastighetsreglering kommer att ske gällande kvartersmark, allmän platsmark, parkering, natur/park och vatten. Entreprenaden för allmänna anläggningar genomförs av Håbo kommun och finansieras genom exploateringsbidrag från exploatörerna enligt tabell nedan.

Exploateringsbidrag som erläggs av exploatörerna:

Fastighet AB Kalmarsand	28,7 miljoner kronor
Kalmarsand Park AB	57,5 miljoner kronor

Exploatörerna ska erlägga VA-anläggningsavgift enligt gällande VA-taxa.

Uppskattade driftkostnader (beräknade på 2026 års priser), som behöver tillskjutas driftbudget när projektet lämnas över för drift:

Offentlig miljö	700 000 kr/år
VA	200 000 kr/år

Barnperspektivet

Planarbetet har fokus på att skapa god framkomlighet och trygghet för barn. Inom området säkerställs säkra gång- och cykelvägar mellan viktiga målpunkter och i anslutning till bostäderna. Planen innehåller ytor för lek och rekreation, både i form av natur och lekplatser, samt god tillgänglighet till strandområdet. Dessutom möjliggörs en yta för förskola inom planområdet.

Näringslivsperspektivet

Exploatörerna har möjlighet att upphandla lokala företag för byggnation samt för drift och skötsel av fastigheterna, vilket kan gynna det lokala näringslivet. Detaljplanen möjliggör ett mindre verksamhetsområde mellan nya Stockholmsvägen och Mälarbanan (järnvägsrälsen). I andra delar av planen skapas förutsättningar för centrumändamål, exempelvis lokal service som café eller liknande verksamheter.

Uppföljning

Ekonomisk uppföljning kommer att ske löpande under projektets gång.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 146279
- Exploateringsbudget
- Moderbolagsborgen, Fastighets AB Kalmarsand, Grandholm fastigheter AB
- Moderbolagsborgen, Kalmarsand Park AB, Grandholm fastigheter AB
- Exploateringsavtal mellan Håbo kommun och Fastighets AB Kalmarsand inklusive bilagor
- Exploateringsavtal mellan Håbo kommun och Kalmarsand Park AB inklusive bilagor
- Beslut-202501759-KF-§12
- Svar på minoritetsåterremiss i ärende Exploateringsavtal och budget Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand

Beslutet ska skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Ekonomi

EXPLOATERINGSAVTAL MED ÖVERLÅTELSE AV MARK INOM DETALJPLANEOMRÅDE HÅBO ALLMÄNNING 1:5 M FL, KALMARSAND – Exploateringsområde "Kalmarsand Park"

1 PARTER

Håbo kommun (organisationsnummer 212000–0241), nedan kallad **"Kommunen"**, och Kalmarsand Park AB (organisationsnummer 559332–9732), nedan kallad **"Exploatören"**

Kommunen och Exploatören benämns gemensamt för **"Parterna".**

2 BAKGRUND OCH DETALJPLAN

I kommunens översiktsplan från år 2022 pekas Kalmarsand ut som ett område för framtida småstad. Kalmarsand ska enligt översiktsplanen förtätas med flerbostadshus för att förstärka kopplingen till centrala Bålsta och för att dra nytta av det nära läget till Mälaren.

Beslut om ursprungligt planuppdrag togs 2011-04-06. Beslut om nytt och uppdaterat planuppdrag togs av kommunstyrelsen 2015-11-23 (§ 203). Dåvarande "Plan- och utvecklingsavdelningen fick samtidigt i uppdrag att teckna "Intentionsavtal och markanvisning" avseende projekt Kalmarsand.

Ett "Intentionsavtal och markanvisning" träffades därefter mellan Håbo kommun, Exploatören och Kalmarsand Projekt AB (ingår genom fusion av bolag i Kalmarsand Park AB). Framför allt är det kostnaden för den utbyggnad av gatunätet som krävs, som regleras i intentionsavtalet. Detta avtal ersätter till fullo träffat intentionsavtal.

Ett förslag till detaljplan för området Kalmarsand (Detaljplan för Håbo allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand) beräknas antas under början av 2026, nedan benämnt **"Detaljplanen",** se Bilaga 1.

3 MARKÄGANDE OCH EXPLOATERINGSOMRÅDE

Exploatören är ägare till fastigheterna Håbo Allmänning 1:5, Spånga 2:2 och Spånga 2:3. Exploatören avser att uppföra ny bebyggelse för bostäder i enlighet med Detaljplanen. Det område som Exploatören ska bygga ut, nedan benämnt **"Exploateringsområdet",** har markerats med röd begränsningslinje på bifogad detaljplanekarta, se Bilaga 2. Exploateringsområdet benämns även som **"Kalmarsand Park".**

Kommunstyrelsen och Exploatören ska verka för att Detaljplanen, antas och vinner laga kraft. Detta avtal, nedan benämnt **"Exploateringsavtalet"**, reglerar parternas åtagande för genomförandet av detaljplanen. Det ska då framhållas att Kommunen under författning inte genom avtal kan binda sig för visst beslut eller annat i denna fråga och att även i övrigt samtliga krav som åvilar Kommunen under författning måste följas i samtliga frågor som rör detta avtal, oavsett vad som här står.

Innan Detaljplanen kan antas av kommunfullmäktige ska exploateringsavtalet för "Kalmarsand Park" vara träffat. Därutöver ska motsvarande avtal för det exploateringsområde som benämns **"Kalmarsand Udde"** vara träffat. Slutligen ska exploateringsavtal vara träffat med Skanska Sverige AB, såsom ägare till fastigheten Bista 1:159, som i Detaljplanen utgör del av planerat verksamhetsområde.

4 AVTALSHANDLINGAR

Till Exploateringsavtalet hör följande bilagor:

Bilaga 1	Förslag till detaljplan med bestämmelser och planbeskrivning (endast plankarta biläggs).
Bilaga 2	Karta över Exploateringsområdet.
Bilaga 3	Ansökan och överenskommelse om fastighetsreglering.
Bilaga 4	Dagvattenutredning Kalmarsand, Sweco 2025-12-12 (biläggs ej).
Bilaga 5	Omfattnings- och utförandebeskrivning för allmänna anläggningar.
Bilaga 6	Översiktlig Tidplan/Skedesplan.

5 ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Exploateringsavtalet är till alla delar förfallet utan rätt till ersättning för någondera parten om inte Detaljplanen antas genom beslut som vinner laga kraft.

Kommunen och Exploatören förbinder sig att genomföra exploateringen inom Exploateringsområdet och intilliggande allmän plats i enlighet med Detaljplanen och Exploateringsavtalet.

6 EXPLOATÖRENS GARANTIER

I och med undertecknandet av Exploateringsavtalet garanterar Exploatören att:

a) Exploatören har erforderlig befogenhet och behörighet för att ingå Exploateringsavtalet och alla andra tillhörande dokument som ingås av Exploatören.

b) Exploatören inte är medveten om några omständigheter eller faktorer som berättigar Exploatören att framställa anspråk på grund av kontraktsbrott enligt Exploateringsavtalet mot Kommunen.

7 FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

7.1 Marköverlåtelser

7.1.1 Överlåtelse av allmän platsmark

Parterna är överens om att hela fastigheten Spånga 2:3 samt den del av fastigheten Håbo allmänning 1:5, som enligt Detaljplanen utgör allmän platsmark, genom fastighetsreglering, ska överföras till kommunens fastighet Bista 4:5, i enlighet med upprättad handling, se Bilaga 3.

Överlåtna mark- och vattenområden till kommunen ska inte innehålla högre halter av föroreningar än vad som är godtagbart med hänsyn till planerad användning. Exploatören ska stå för alla kostnader som kan uppstå med anledning av det avhjälpandeansvar avseende saneringar av eventuella föroreningar på överförda mark- och vattenområden, som med stöd av reglerna i 10 kapitlet miljöbalken kan åläggas Kommunen i egenskap av fastighetsägare. Detta innebär att Exploatören ska hålla Kommunen ekonomiskt skadelös för kostnad enligt ovan som kan drabba Kommunen.

7.1.2 Överlåtelse av kvartersmark

Parterna är överens om att de delar av fastigheten Bista 4:5, som enligt Detaljplanen utgör kvartersmark för bostäder inom Exploateringsområdet, genom fastighetsreglering, ska överföras till fastigheten Håbo allmänning 1:5, i enlighet med upprättad handling, se Bilaga 3.

Överlåtna markområden till Exploatören ska inte innehålla högre halter av föroreningar än vad som är godtagbart med hänsyn till planerad användning. Kommunen ska stå för alla kostnader som kan uppstå med anledning av det avhjälpandeansvar avseende saneringar av eventuella föroreningar på överfört markområde, som med stöd av reglerna i 10 kapitlet miljöbalken kan åläggas Exploatören i egenskap av fastighetsägare. Detta innebär att Kommunen ska hålla Exploatören ekonomiskt skadelös för kostnad enligt ovan som kan drabba Exploatören. Se även punkt 8.2.

7.2 Fastighetsbildning

Efter att Kommunens beslut att anta Detaljplanen och godkänna Exploateringsavtalet vunnit laga kraft ansöker Kommunen och Exploatören om den fastighetsbildning som erfordras enligt 7.1. Exploatören bekostar samtliga med Exploateringsavtalets genomförande förenade förrättningskostnader. I dessa kostnader ingår även eventuell fastighetsbestämning.

7.3 Servitut och ledningsrätt

Om servitut eller annan rättighet behövs för genomförandet av allmän anläggning enligt vad parterna avtalat, ska Exploatören, utan ersättning upplåta sådant servitut eller annan rättighet som krävs inom Exploateringsområdet. Sådant servitut eller sådan annan rättighet får dock inte innebära oskälig inskränkning i användningen av kvartersmarken.

8 GENOMFÖRANDE AV EXPLOATERING

8.1 Bebyggelse och anläggningar på kvartersmark

Exploatören ska ansvara för och bekosta projektering och utförandet av bygg- och anläggningsarbeten inom Exploateringsområdet. Exploatören ska anpassa sina arbeten till projekterad allmän platsmark, så att anläggningar på kvartersmark och allmän platsmark är

anpassade till varandra vad avser läge och höjd. Om så inte sker får Kommunen på Exploatörens bekostnad utföra erforderliga åtgärder.

Exploatören utför och bekostar de anläggningsarbeten som krävs för att uppnå en god funktionell anpassning mellan kvartersmark och allmän platsmark. Arbetena ska tidsmässigt samordnas och utföras i förväg eller i anslutning till den utbyggnad av allmänna anläggningar som sker intill Exploateringsområdet. Om spontning behöver ske, ska sponten placeras inom kvartersmarken. Upprättade handlingar ska granskas och godkännas av Kommunen. Kommunens granskningstid uppgår till femton arbetsdagar från det att handlingar inkommit till kommunen. Kommunens godkännande medför inte att Kommunen övertar eller bär något ansvar för handlingarnas innehåll.

Exploatören ansvarar för och bekostar eventuell flytt av ledningar inom Exploateringsområdet. Kommunen känner inte till några ledningar på kvartersmarken som ska vara kvar. Exploatören ska vid inflyttning till största del ha färdigställt den yttre miljön i anslutning till den byggnad där inflyttning sker. Vid projekteringsstart ska ny ledningskoll göras.

Exploatören äger inte rätt att, utan skriftligt medgivande av Kommunen via Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, påbörja planerade arbeten inom hela eller delar av Exploateringsområdet innan utbyggnaden av de allmänna anläggningarna avseende etapp 1, se 9.1, har utförts och att finansieringen till fullo är säkerställd vad avser Exploatörens andel. Undantag från denna huvudregel gäller för de förberedande arbeten som kan behöva ske innan eller i samband med utbyggnaden av de allmänna anläggningarna som ska utföras inom Exploateringsområdet. Om Exploatören agerar i strid med denna överenskommelse äger Kommunen rätt att erhålla ett vite om tio miljoner kronor samt därutöver ersättning för skador som uppkommer i anslutning till Exploateringsområdet.

Parterna är överens om att Exploatören ska erhålla skriftligt medgivande, enligt ovan, för att kunna påbörja arbeten parallellt med Kommunens utbyggnad av de allmänna anläggningarna, om Exploatören kan visa att det inte påverkar Kommunens utbyggnad negativt. Kommunen kommer inta att lämna medgivande för användande av ny väg under produktion. Ett medgivande får inte förvägras eller fördröjas utan att det finns sakliga skäl hänförliga till teknisk samordning, säkerhet eller motsvarande.

Anvisningar avseende utförande och gestaltning av byggnader och utomhusmiljöer ska i huvudsak utformas och ges en gestaltning i enlighet med planbeskrivning och planbestämmelser. Exploatören ska på eget initiativ samråda med Kommunen avseende gestaltning av planerad byggnation innan ansökan om bygglov inlämnas till Kommunen.

Om byggnation pågår samtidigt inom detaljplaneområdet är Exploatören skyldig att kontinuerligt samordna sina entreprenader med Kommunens entreprenörer, övriga exploatörer inom Detaljplaneområdet och med de ledningsdragande bolagen. Samordningen ska ske i tid så att entreprenadarbeten på allmän platsmark respektive kvartersmark inte krockar. Kommunens entreprenör äger företräde om överenskommelse inte kan träffas.

Om Exploatören eller Exploatörens entreprenör kör sönder eller på annat sätt förstör allmänna anläggningar som är befintliga eller under pågående utbyggnad ansvarar Exploatören, på egen bekostnad, för att anläggningarna återställs. Kommunen ska skriftligen godkänna detta återställande. Om så inte sker får Kommunen på Exploatörens bekostnad utföra erforderliga åtgärder.

Om Exploatören eller Exploatörens entreprenör orsakar betydande stillestånd i kommunens entreprenad vad avser utbyggnad av allmänna anläggningar eller på annat sätt hindrar kommunens entreprenör från att utföra en pågående entreprenad, svarar Exploatören för de merkostnader som uppstår och som kommunens entreprenör äger rätt att utkräva.

8.2 Arbeten utanför Exploateringsområdet

Enligt Detaljplanens planbeskrivning kan det i samband med byggnation på kvartersmark uppstå önskemål om att utföra markarbeten, på allmän platsmark utanför Exploateringsområdet, för att underlätta höjdsättningen av den intilliggande kvartersmarken.
.
Exploatören är medveten om att sådana arbeten kräver att en separat överenskommelse träffas med Kommunen. Om schakt behöver ske intill tidigare deponiområde krävs att ytterligare prover tas på massorna. Kommunen gör bedömningen om schakt kan medges. Om överenskommelse träffas kommer krav ställas på att förorenade massor omhändertas på Exploatörens bekostnad.

8.3 Byggtrafik och etablering

Exploatören ska upprätta en TA-plan för planerad byggtrafik som ska godkännas av Kommunen.

Uppställning av bodar, upplag och dylikt ska ske på kvartersmark. Exploatören äger inte rätt att utan tillstånd nyttja Kommunens mark eller allmän platsmark inom eller utanför Exploateringsområdet för upplag eller annat ändamål som står i samband med Exploateringsområdets bebyggande. Sådan mark får inte heller utan tillstånd nyttjas som parkeringsplats av anställd hos Exploatören eller av denna anlitad entreprenör.

8.4 Parkeringstal

Planförslaget utgår från kommunens parkeringspolicy vilket innebär att en parkeringsplats per lägenhet ska anordnas.

8.5 Gatukostnader m.m.

Har Exploatören fullgjort sina förpliktelser enligt Exploateringsavtalet, avstår Kommunen från ytterligare ersättning för gatukostnad och bidrag till gemensamma anläggningar för Detaljplanen. Detta gäller inte ersättning för framtida förbättring och nyanläggning av gata och annan allmän plats med tillhörande anordningar samt annan skyldighet som kan följa under författning.

8.6 Anläggningsavgift vatten och avlopp

Exploatören ska erlägga anläggningsavgift för anslutning av dricksvatten, spillvatten och dagvatten enligt gällande taxa vid anslutningstillfället. Kommunen har rätt att ta ut anläggningsavgiften när så kallad förbindelsepunkt har upprättats. Antalet förbindelsepunkter bestäms i samband med den projektering som Kommunen och Exploatören gör gemensamt inför start av etapp 1, se punkt 9.1. Kommunen kommer endast att upprätta förbindelse-

TO
Å

punkter i anslutning till gatumark (allmän platsmark) intill den ledningsutbyggnad som sker, se punkt 9.1.

8.7 Dagvatten

Exploatören ska utföra och bekosta de förslag på dagvattenåtgärder för Exploateringsområdet, som redovisas den dagvattenutredning som tillhör underlaget till Detaljplanen, se Bilaga 4.

8.8 Fjärrvärme, el, fiber och tele

Exploatören ansvarar för och bekostar flytt av ledningar inom Exploateringsområdet. Exploatören ansvarar för att ingå och säkerställa erforderliga avtal och överenskommelser med annan part avseende fjärrvärme, el, fiber, tele eller motsvarande. Kommunen ansvarar endast för samordning och utförande av den ledningsdragning som ska ske i allmän platsmark. Detta sker mot överenskommen ersättning från de ledningsägande bolagen.

8.9 Tillgänglighet

Exploatören ska på egen bekostnad vidta åtgärder för att begränsa de störningar i viktiga funktioner som utbyggnaden av Exploateringsområdet kan orsaka. Med viktiga funktioner avses tillgänglighet och teknisk försörjning till andra fastigheter i närheten av Exploateringsområdet.

8.10 Kommunikation

Exploatören ska bekosta och ansvara för att skyltar sätts upp på platsen med information om planerad byggnation.

Exploatören ska kontinuerligt samråda med Kommunen under tiden från lagakraftvunnen detaljplan fram till färdigställd exploatering. Exploatören ska delge Kommunen den information som Kommunen behöver för sin kommunikation avseende Exploateringsområdet samt närliggande utbyggnadsområden. Kommunikationen kan bland annat innebära följande aktiviteter:

- Webbartikel
- Information i sociala medier
- Deltagande vid informationstillfälle
- Utskick till boende

8.11 Kartunderlag

Exploatören förbinder sig att senast två månader efter färdigställande av enskilda anläggningar och byggnader inom kvartersmark skicka in detaljmätning och lägeskontroller omfattande samtliga förekommande detaljer.

9 UTBYGGNAD OCH FINANSIERING AV ALLMÄNNA ANLÄGGNINGAR

9.1 Projektering och utbyggnad

Kommunen ska i nära samarbete med Exploatören svara för projektering av de allmänna anläggningar som beskrivs i omfattnings- och utförandebeskrivning för allmänna anläggningar, se Bilaga 5. Utbyggnaden planeras ske i två etapper, se Bilaga 6. Bilaga 6 redovisar även Exploatörens preliminära tidplan för den avsedda utbyggnaden, vilken kan komma att justeras under projektets genomförande.

I en första etapp anläggs i huvudsak nya Stockholmsvägen inklusive anslutning till nuvarande Stockholmsvägen och anslutning mot bostadsområdet i söder, lokalgatan genom Kalmarsand Park samt allmänna anläggningar för VA. Lokalgatan genom Kalmarsand Park anläggs upp till underkant slitlager. I en andra etapp utförs finplanering av gator, strandpromenad, lekplats, gång- och cykelvägar samt iordningställande av park- och naturmark inklusive övertäckning av tidigare deponi i naturmark. Även rivning av gata vid Kalmarsandsrondellen utförs i denna etapp.

Parterna är överens om att projektering och utbyggnad ska ske genom avrop enligt "Ramavtal gällande mark- och anläggningsarbeten Totalentreprenad (ABT06), med partnering som arbetsform", daterat den 24 juni 2024. Kommunens motpart i ramavtalet, benämns nedan Entreprenören. Exploatören ska äga full insyn under hela processen. Entreprenaden genomförs i två faser:
Fas 1 - Projekterings- och kalkyleringsfas
Fas 2 - Produktions- och avlämningsfas

Under Fas 1 genomförs en projektering som leds av Entreprenören tillsammans med Kommunens representanter (varav Exploatören ingår). Eftersom utbyggnaden ska ske i två etapper görs kostnadskalkyler för de båda etapperna.

Parterna ska vara överens om att kostnaden för entreprenaden som helhet är skälig innan Kommunen avropar fas 2 för den första etappen. Om parterna inte är överens ska ny förhandling ske med Entreprenören. Parterna har därefter, om Kommunen så medger, möjlighet att istället genomföra en ny upphandling, vilket i så fall innebär att entreprenaden övergår i en utförandeentreprenad. Om så bestäms formaliseras detta genom ett tilläggsavtal till Exploateringsavtalet.

Parterna är samtidigt medvetna om att utbyggnaden av området kan behöva anpassas till ett kraftigt förändrat marknadsläge för planerad försäljning av bostäder. Andra riskfaktorer som kan påverka tidpunkten för avrop av fas 2 kan vara yttre påverkan från världshändelser eller motsvarande. Om detta inträffar är Parterna överens om att ny diskussion om ändrad tid- och skedesplan ska ske.

Parternas målsättning är att andra etappen ska avropas direkt efter etapp 1 och vara genomförd i sin helhet senast två år efter det att första etappen är slutförd och det finns godkänd besiktning.

TO
A

9.2 Exploateringsersättning

Samtliga exploatörer inom Detaljplaneområdet ska lämna bidrag till finansieringen av den utbyggnad av allmänna anläggningar som krävs. Kommunen har bedömt att kostnaderna för utbyggnaden av allmänna anläggningar uppgår till 164 380 600 kronor (kostnadsläge den 1 oktober 2025). I denna kostnad, som inte ska påföras mervärdesskatt, ingår kommunens kostnader för inlösen av allmän platsmark, kostnader för utbyggnad av anläggningar för VA, samt eventuella kostnader för marksanering med hänsyn till planerad markanvändning, om detta inte reglerats på annat sätt i samband med överlåtelse av mark. Exploatören har en kostnadsandel om 35,01 % av kostnaden ovan.

Efter att entreprenadens etapp 1 är slutförd och besiktning är godkänd erlägger Exploatören sin andel av kostnaden för etapp 1, vilken uppgår till 48 797 148 kronor. När etapp 2 är genomförd och det finns en godkänd slutbesiktning med åtgärdade besiktningsanmärkningar görs den slutliga regleringen och Exploatören erlägger sin återstående kostnadsandel om 8 752 500 kronor. När ersättningarna erläggs görs uppräkning med konsumentprisindex eller det index som kan komma att ersätta det.

10 ÖVRIGA VILLKOR

10.1 Säkerhet

För det rätta fullgörandet av Exploatörens samtliga förpliktelser och åtaganden enligt Exploateringsavtalet samt de avtal som Kommunen och Exploatören ingår som en följd av det ställer Exploatören en säkerhet i form av moderbolagsborgen, utan begränsning i tiden eller på annat sätt, från Grandholm Fastigheter AB ("Borgensmannen"). Säkerheten ska överlämnas till Kommunen senast en vecka före kommunens beslut om antagande av detaljplanen.

10.2 Dröjsmålsränta

Om Exploatören inte fullgör sin betalningsskyldighet enligt Exploateringsavtalet, utgår dröjsmålsränta enligt lag.

10.3 Överlåtelse av hela eller delar av Exploateringsområdet

Vid överlåtelse av hela eller del av fastighet inom Exploateringsområdet kvarstår Exploatören och Borgensmannens ansvar för förpliktelserna enligt Exploateringsavtalet, däribland betalningsförpliktelserna enligt punkt 9.2, till dess att dessa fullgjorts, om inte Kommunen skriftligen godkänner att Exploateringsavtalet överlåts till ny ägare och att ställd säkerhet ersätts med annan av Kommunen godkänd säkerhet. Kommunen ska inte oskäligt förvägra eller fördröja sådant godkännande. Godkännande ska lämnas under förutsättning att det övertagande bolaget uppvisar en finansiell ställning som är minst likvärdig eller bättre än Borgensmannens ställning per dagen för Exploatörens undertecknande av Exploateringsavtalet, bedömd utifrån vedertagna nyckeltal för soliditet och betalningsförmåga. Befrielse från Exploatörens och/eller Borgensmannens förpliktelser enligt Exploateringsavtalet gäller endast om detta uttryckligen och skriftligen bekräftas av Kommunen.

Vid överlåtelse som innebär att fastighet eller del av fastighet inom Exploateringsområdet övergår i annan juridisk eller fysisk persons ägo, med undantag för sådan mark som ska överföras till Kommunen enligt punkt 7.1, förbinder sig Exploatören vid äventyr av vite om 40 miljoner kronor (penningvärde 1 oktober 2025), att tillse att varje ny ägare förbinder sig att efterkomma samtliga förpliktelser enligt Exploateringsavtalet genom att i varje avtal angående överlåtelse med denne införa följande bestämmelse.

"Köparen förbinder sig att efterkomma utestående förpliktelser i Exploateringsavtalet mellan Håbo kommun och Fastighets AB Kalmarsand. Kopia av avtalet bifogas.
Köparen ska vid överlåtelse av äganderätten tillse att varje köpare som följer därefter binds vid utestående förpliktelser i Exploateringsavtalet, vilket ska fullgöras genom att denna bestämmelse, med i sak oförändrad text intas i överlåtelsehandlingen. Sker inte detta ska säljaren av fastigheten utge vite till Håbo kommun med 50 miljoner kronor i penningvärde 1 oktober 2025. Motsvarande ansvar ska åvila varje ny köpare.

Efterföljs inte denna bestämmelse är vitet omedelbart förfallet till betalning. Vitet ska omräknas till penningvärdet vid den tidpunkt då vitet förfaller till betalning genom användning av konsumentprisindex eller det index som kan komma att ersätta det."

Exploatören är skyldig att snarast efter det att fastighet eller del av fastighet inom Exploateringsområdet övergått i annan ägo, skriftligen informera Kommunens Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen om överlåtelsen samt informera om att ovan angiven bestämmelse finns införd i överlåtelseavtalet.

Denna bestämmelse ska tillämpas på samtliga överlåtelser som leder till att fastighet byter lagfaren ägare, direkt eller indirekt, exempelvis via överlåtelser av bolag eller fusionering av bolag.

10.4 Överlåtelse av Exploateringsavtalet och ändrade ägarförhållanden

Exploatören förbinder sig, vid äventyr av vite om 50 miljoner kronor att inte överlåta Exploateringsavtalet eller del av Exploateringsavtalet utan Kommunens skriftliga medgivande. Vid förfrågan om överlåtelse ska Exploatören tillse att den som överlåtelsen avses ske till, ställer för Kommunen godtagbar säkerhet. Förslag till säkerhet ska överlämnas till Kommunen i samband med att Exploatören tillställer Kommunen sin förfrågan om medgivande avseende partsbytet. Om Kommunen inte tillåter en överlåtelse ska det motiveras med sakliga skäl.

En överlåtelse av Exploateringsavtalet ska formaliseras genom ett tilläggsavtal till Exploateringsavtalet.

Väsentliga förändringar som gäller ägarförhållanden hos Exploatören eller dess moderbolag, ska utan dröjsmål skriftligen anmälas till Kommunen. På begäran av Kommunen ska Exploatören lämna ytterligare information om de nya ägarförhållandena och om Exploatörens framtida möjligheter att uppfylla Exploateringsavtalet. Om Kommunen utifrån sakliga omständigheter bedömer att det finns en väsentlig risk för fullgörandet, får Kommunen begära att Exploatören vidtar skäliga åtgärder för att säkerställa fullgörandet, exempelvis genom att ställa förstärkt säkerhet.

10.5 Utkrävande av vite

Vite enligt Exploateringsavtalet förfaller till betalning omedelbart då vitesgrundande omständighet inträffar och, i det fall det är möjligt, rättelse inte vidtagits av Exploatören inom skälig tid från det att Kommunen skriftligen påtalat den vitesgrundande omständigheten. Rättelse ska innebära att den vitesgrundande omständigheten och effekten av den inte längre föreligger.

10.6 Skadestånd

Brister Exploatören i det rätta fullgörandet av sina förpliktelser enligt Exploateringsavtalet äger Kommunen, utöver eventuell rätt till vite, rätt till ersättning för skada på grund av avtalsbrottet.

Om Exploatören på ett väsentligt sätt bryter mot Exploateringsavtalets bestämmelser eller mot de krav och förutsättningar som följer med Exploateringsavtalet samt inte vidtar rättelse inom 30 dagar efter skriftligt påpekande från Kommunen, har Kommunen rätt att häva Exploateringsavtalet. Hävningsrätten är oberoende av rätten till skadestånd och vite. Hävning av Exploateringsavtalet ska delges motparten skriftligen och innefatta redogörelse för de omständigheter som Kommunen åberopar till grund för hävning. Hävning ska inte befria Exploatören från vid tillfället kvarstående och icke uppfyllda åtaganden eller förpliktelser gentemot Kommunen.

10.7 Giltighet och avtalets eventuella upphörande

Exploateringsavtalet är till alla delar förfallet utan rätt till ersättning för någondera parten om Kommunens beslut att anta Detaljplanen eller godkänna Exploateringsavtalet inte vinner laga kraft eller om beslut om detaljplan inte tagits före den 20291231.

Exploatören är medveten om att sakägare har rätt att anföra besvär mot både beslut om detaljplan och beslut om exploateringsavtal och att besluten kan bli föremål för överprövning.

10.8 Ändringar och tillägg

Ändringar i och tillägg till Exploateringsavtalet ska upprättas skriftligen och undertecknas av Kommunen och Exploatören.

11 TVIST

Tvist angående tolkning eller tillämpning av Exploateringsavtalet och därmed sammanhängande rättsfrågor ska avgöras av allmän domstol på Kommunens hemort och med tillämpning av svensk rätt.

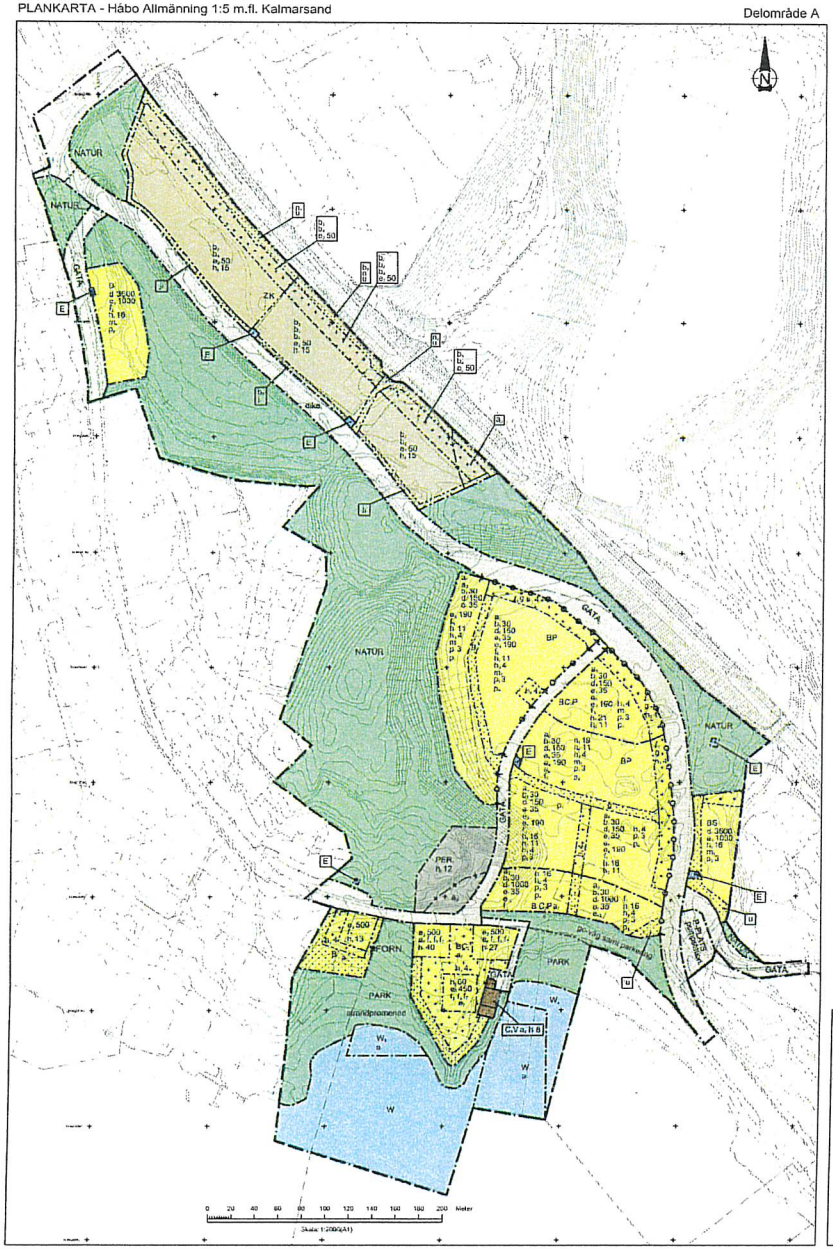
Exploateringsavtalet har upprättats i två likalydande exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.

.....	Håbo 25 12 18 .....
Ort och datum	Ort och datum
För Håbo kommun	Kalmarsand Park AB
.....	.....
	Anders Åström, ledamot
.....	.....
	Tomas Otterud, ledamot

Bilaga 1

PLANKARTA - Håbo Allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand

Delområde A

UTÖKAT PLANFÖRFARANDE

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Sekundär egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA	Lokalgata
GATA$_2$	Huvudgata
GATA$_3$	Gågata
NATUR	Natur
PARK	Park
P-PLATS	Parkering

Kvartersmark

B	Bostäder
B$_1$	Flerbostadshus
C$_1$	Café och Restaurang
C$_2$	Lokaler för centrumändamål får anordnas i bottenplan
E	Tekniska anläggningar
K	Kontor
P	Parkering
R$_1$	Idrott
S	Förskola
V	Småbåtshamn
Z	Verksamheter

Vattenområde

W	Vattenområde
W	Småbåtshamn
W$_1$	Badplats
W$_2$	Vattenområde, får överbyggas med promenadbrygga

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Utformning av allmän plats

strandpromenad	Strandpromenad
pumpstation	Pumpstation
gc-väg samt parkering	Gång- och cykelväg samt parkering.
dike$_1$	Dagvattendike ska avleda dagvatten från området i täta system. Förgrenat dagvatten får ej infiltreras.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad.
- Marken får endast förses med komplementbyggnad och andra anläggningar än byggnader.

Fastighetsstorlek

d 0,0	Minsta fastighetsstorlek är angivet värde i m^2

Höjd på byggnadsverk

h$_1$0,0	Högsta nockhöjd är angivet värde i meter.
h$_2$0,0	Högsta nockhöjd på en- och tvåbostadshus, parhus, kedjehus samt radhus är angivet värde i meter.
h$_3$0,0	Högsta nockhöjd på komplementbyggnad är angivet värde i meter.

Markens anordnande och vegetation

n$_1$	Parkeringen ska placeras minst 15 meter från närmaste spårmitt

Markreservat för allmännyttiga ändamål

u	Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.

Markreservat för gemensamhetsanläggningar

g	Markreservat för gemensamhetsanläggning.

Placering

p$_1$0,0	Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad av parhus, kedjehus och radhus
p$_2$ 0,0	Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns.
p$_3$	Byggnad ska placeras minst 1 meter från allmän plats GATA.
p$_4$	Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad.

Skydd mot störningar

m$_1$	Om bostad förses med en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas med skydd mot buller.

Stängsel, utfart och annan utgång

	Utfartsförbud
j	Endast en in- och utfart får anordnas.
j$_1$	Maximalt två in- och utfarter får anordnas.

Upphävande av strandskydd

a$_1$	Strandskyddet är upphävt inom användningsområdet.
a$_2$	Strandskyddet är upphävt inom sekundärt egenskapsområde.

Utformning

f	Minst var 40 meter ska en bebyggelsefri zon om minst 3 meter lämnas mellan byggnadsverk.
f$_1$	Högsta antal våningar är 8
f$_2$	Högsta antal våningar är 18.
f$_3$	Högsta antal våningar är 12.
f$_4$	Längsta sammanhållna byggnad ska utformas som längst 45 meter
f$_5$	Balkong ska utformas sammanbyggda. Gäller för varje våning och fasad
f$_6$	Byggnad ska utformas med fasadsetter i trä.

Utförande

b 0,0	Minst angivet värde i % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig
b$_1$	Dagvatten får ej infiltreras. Dagvatten ska avledas från området i täta system.
b$_2$	Cisterner, behållare och rörledningar som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier får ej förekomma under mark. Cisterner som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier ovan mark ska ha pakhöjningsskydd och ett sekundärt skydd. Rörledningar ska vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd.
b$_3$	Byggnads fasad inom 40 meter från järnvägen ska utföras i obrännbart material. Byggnader inom 50 meter från järnvägen ska utformas så att entréer, uteplatsanslutningar och friskluftsintag vetter mot motsatt sida från järnvägen (mot sjö och väster).

Utnyttjandegrad

e$_1$ 0,0	Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.
e$_2$ 0,0	Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom användningsområdet.
c$_1$ 0,0	Största byggnadsarean är angivet värde i m^2
e$_3$ 0,0	Största bruttoarea är angivet värde i m^2 per bostad, gäller ej flerbostadshus.
e$_4$	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom egenskapsområdet, gäller endast flerbostadshus. Där utöver får inglasad balkong upplåtas.
e$_5$	Största bruttoarea är 7600 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong upplåtas.
e$_6$	Största bruttoarea är 5100 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong upplåtas.
e$_7$	Största bruttoarea är 3400 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong upplåtas.
e$_8$	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom användningsområdet. Där utöver får inglasad balkong upplåtas

Villkor för startbesked

a$_1$	Startbesked får inte ges för bostad förrän eventuella markföroreningar har avhjälpts.

Ändrad lovplikt

a$_2$	Marklov krävs även för markarbeten över 45m2 som ändrar markens genomsläpplighet.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR VATTENOMRÅDE

Upphävande av strandskydd

a$_1$	Strandskyddet är upphävt

GENOMFÖRANDETID

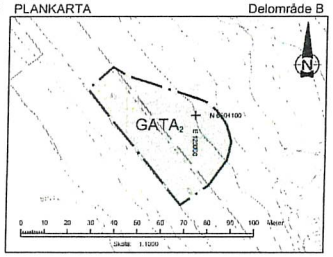
Genomförandetiden är 15 år och börjar gälla fr.o.m. Laga Kraft

FLYGFOTO 2024

PLANKARTA

Delområde B

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Fastighetsgräns
- 0:00 Fastighetsbeteckning.
- Huvudbyggnad
- Väg
- Gångväg
- Vattenområde
- Nivåkurvor
- Rutnätspunkt
- Avvägd höjd

UPPGIFTER OM GRUNDKARTAN:

Grundkartan är upprättad genom utdrag ur kommunens primärkartverk.
Grundkartan upprättades i oktober 2025.

Ajourföres av:
Samhällsbyggnadsförvaltningen, Håbo kommun

Koordinatsystem: SWEREF99 Zon 18.00
Höjdsystem: Rikets 2000 (RH2000)

UTKAST TILL ANTAGANDEHANDLING

HÅBO KOMMUN

Handlingarna består av:
- Plankarta
- Planbeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Grundkarta
- Fastighetsförteckning
- Behovsbedömning

DETALJPLAN FÖR

Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand

HÅBO KOMMUN UPPSALA LÄN

UPPRÄTTAD

DECEMBER 2025

Dnr 2025/00289

Beslutsdatum

Uppdrag
2015-11-23

Antagen

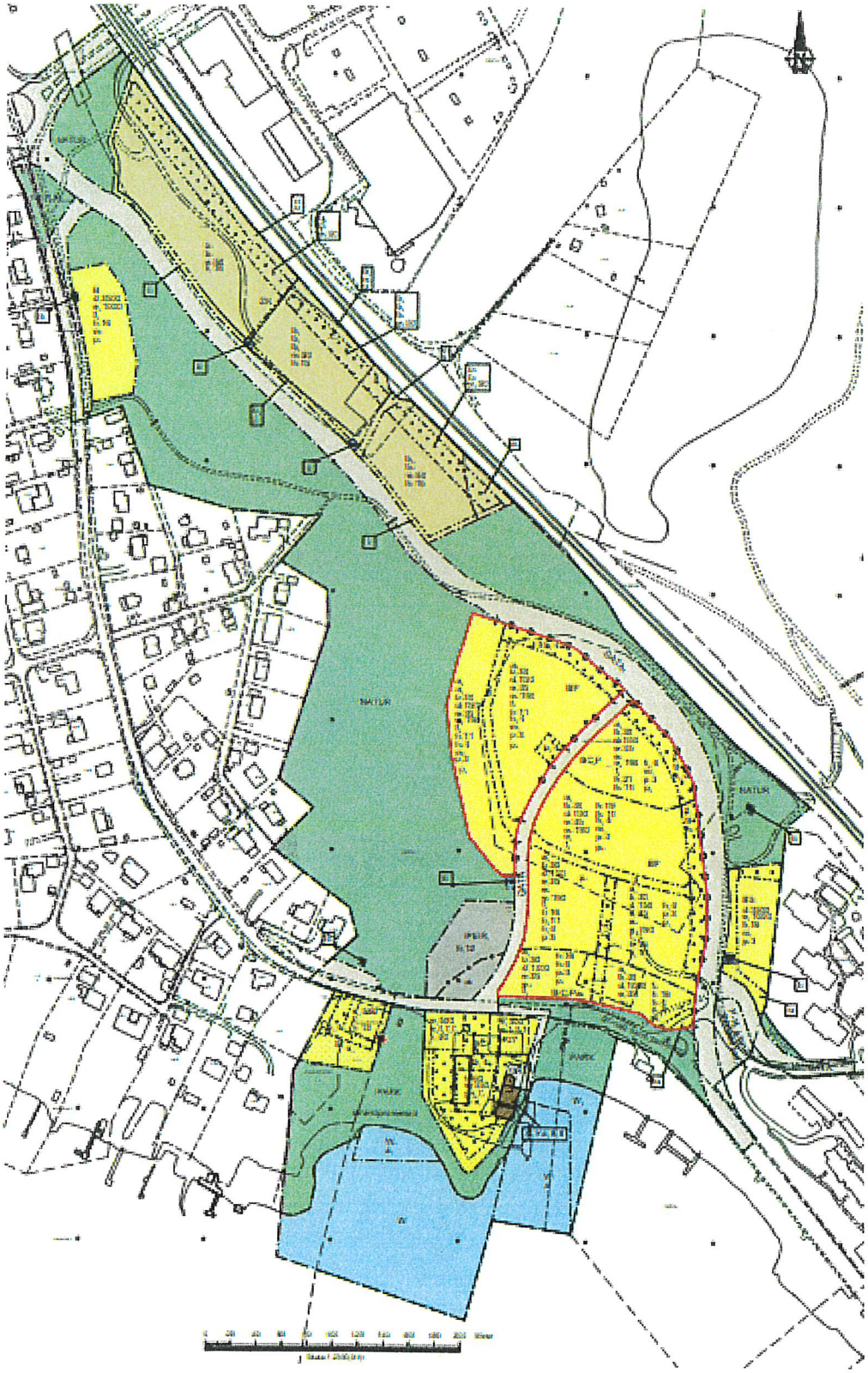
Laga kraft

Jytte Rüdiger
tf. Avdelningschef för planering och utveckling

Ella Kindervall
Planarkitekt

Nr:
414

Bilaga 2

Bilaga 3

Överenskommelse om fastighetsreglering

Parter

Fastighet	Bista 4:5
Ägare	Håbo kommun, organisationsnummer 212000–0241

Fastigheter	Håbo allmänning 1:5 och Spånga 2:3
Ägare	Kalmarsand Park AB, organisationsnummer 559332–9732

Ansökan

Håbo kommun, fastighetsägare till fastigheten Bista 4:5 ansöker härmed tillsammans med Kalmarsand Park AB, fastighetsägare till fastigheterna Håbo allmänning 1:5, Spånga 2:2 och Spånga 2:3 om fastighetsreglering enligt denna överenskommelse.

Ansökan avser fastighetsbildning enligt detaljplan för Kalmarsand, Håbo allmänning 1:5 m.fl. Fastigheterna inom planområdet behöver anpassas till planförslaget.

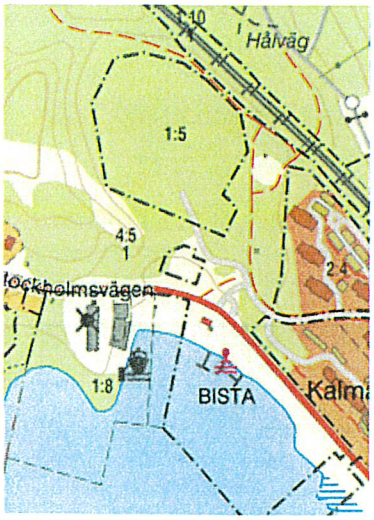

Illustration som visar berörda fastigheter.

Berörda markområden

Från fastigheten Håbo allmänning 1:5 överförs det markområde som på illustrationen nedan är markerat i gult och numrerad med 29. Mottagande fastighet är Bista 4:5.

Fastigheten Spånga 2:3 överförs i sin helhet inklusive det vattenområde som tillhör fastigheten. Fastigheten är på illustrationen nedan är markerad i violett och rött, samt numrerade med 35 och 36. Mottagande fastighet är Bista 4:5.

Från fastigheten Bista 4:5 överförs de markområden som på illustrationen är markerade med grönt och rött och numrerade med 11 och 12. Mottagande fastighet är Håbo allmänning 1:5.

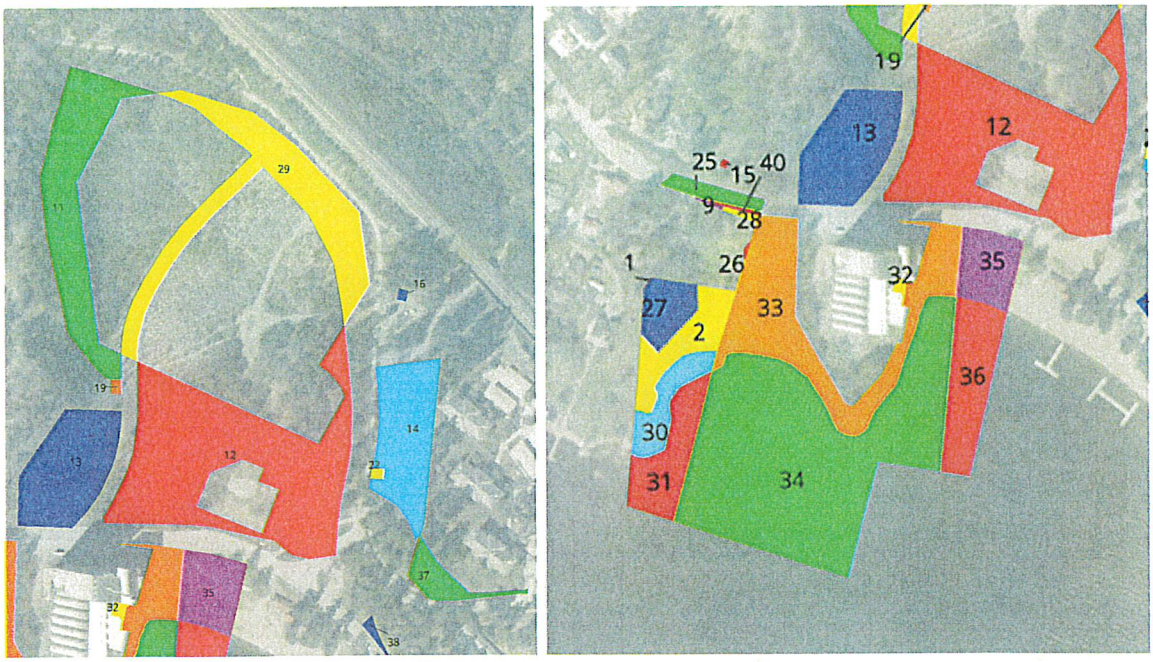

Illustration som visar berörda markområden.

Ersättningar

Håbo kommun ska såsom ägare till Bista 4:5 betala 4 560 000 kronor till Kalmarsand Park AB.

Kalmarsand Park AB ska såsom ägare till Håbo allmänning 1:5 betala 24 160 675 kronor till Håbo kommun.

Ersättningarna ska erläggas senast 30 dagar efter att lantmäteriförrättningen har vunnit laga kraft.

Närvaro vid fältarbete

Båda parter ska informeras om när fältarbete ska utföras för att ges möjlighet att närvara.

Tillträde

Kommunen medges tillträde till den allmänna platsmarken när överenskommelsen och ansökan om fastighetsreglering har undertecknats av båda parter och lämnats till Lantmäteriet. Formellt tillträde sker när lantmäteriförrättningen vunnit laga kraft.

Kalmarsand Park AB medges tillträde till markområde 11 och 12 för de förberedande arbeten som kan behöva ske innan eller i samband med den utbyggnad av allmänna anläggningar som ska ske i anslutning till markområdena. Formellt tillträde sker när lantmäteriförrättningen vunnit laga kraft.

Förrättningskostnader

Förrättningskostnader betalas av Kalmarsand Park AB.

Bålsta / 2026

För Håbo kommun

_____

Bålsta / 2025

För Kalmarsand Park AB

_____

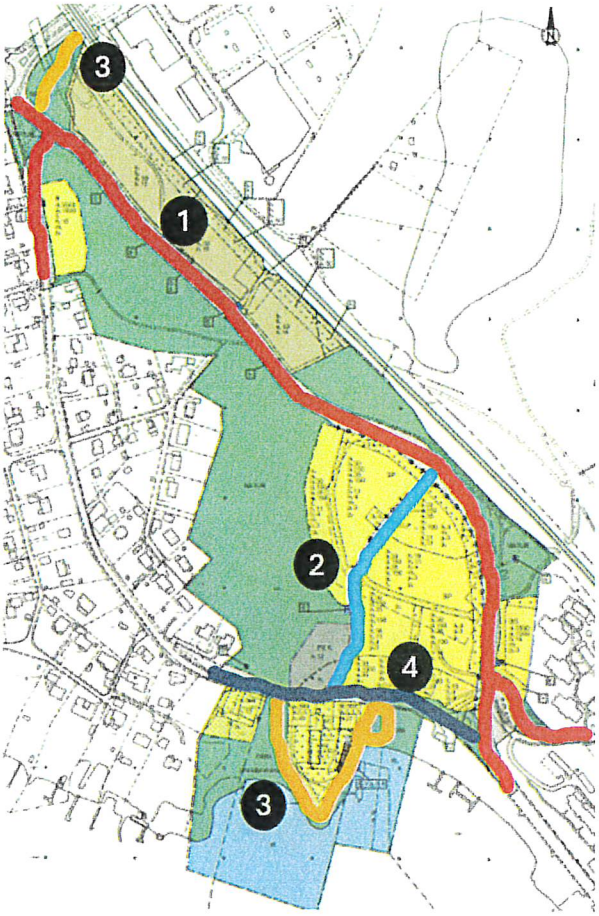
Anders Åström, ledamot

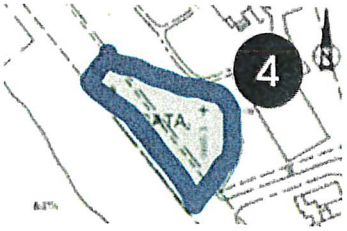
_____

Tomas Otterud, ledamot

Bilaga 5

Produktionsplan

Områdesbeskrivning

1) Röd: Arbetsnamn nya Stockholmsvägen inklusive de två sticken i norr och söder.
2) Ljusblå: Lokalgata mellan områdena i park
3) Gul: Gångstråk och lekplats på udde och i norr
4) Mörkblå: Väg mellan park och udde samt vändplan för buss

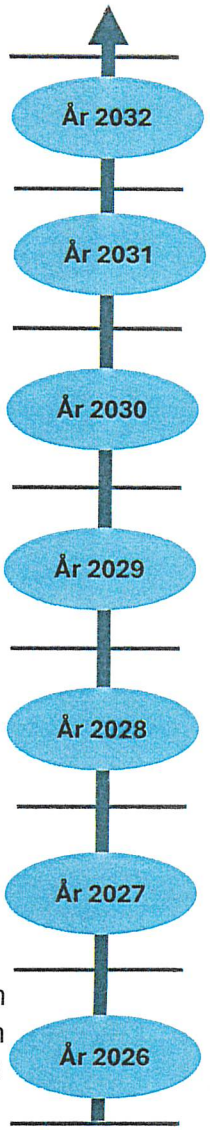
Steg	Nr	Förklaring
Fas 1	1-4	Påbörjas när detaljplanen har vunnit laga kraft. Projektering samt kompletterande utredningar och kalkyl
Fas 2 etapp 1	1-2	Nya Stockholmsvägen samt sticken och lokalgatan. Lokalgatan görs klar fram till ag och kantsten. Övriga vägar görs helt klara. VA genomförs i denna etapp. Avslutas med en besiktning.
Fas 2 etapp 2	3-4	Etapp 2 ska vara klar senast 2 år efter godkänd besiktning av etapp 1. • Rivning av gata vid rondell • Strandpromenaden • Lekplats • Övertäckning kulle • Gångväg vid viadukt • Väg mellan park och udde samt vändplan för buss • Övrig finplanering • Trottoar lokalgatan samt slitlager/topp (asfalt) Avslutas med en slutbesiktning och åtgärdade besiktningsanmärkningar

Bilaga 6

Riskfaktorer
- Överklagande av detaljplan
- Världshändelser
- Marknaden

Etapp 2 ska vara klar senast 2 år efter godkänd besiktning av etapp 1.

Håbo kommun

Entreprenaden etapp 2 klar

Entreprenaden etapp 1 klar

Teckna avtal med NCC om Fas 2, etapp 1
Projektering är klar
Lantmäteriförrättning lämnas in

Nyttjanderättsavtal för båtklubb tas fram
Lantmäteriförrättning lämnas in
Teckna avtal med NCC om Fas 1
Detaljplanen antas

FABK/KPAB*

Mål om att största delen av Kalmarsand är byggt och inflyttat

Byggnation Café/restaurang och båtbryggor

Planerad första inflyt

Produktion påbörjas förutsatt tillfredställande säljstatus

Säljstart

Påbörjad projektering

Rivning silo beställs

* Preliminärt uppskattad tidplan som bl a beror på när DP vinner laga kraft och marknadsförutsättningar för försäljning av bostäder.

EXPLOATERINGSAVTAL MED ÖVERLÅTELSE AV MARK INOM DETALJPLANEOMRÅDE HÅBO ALLMÄNNING 1:5 M FL, KALMARSAND – Exploateringsområde "Kalmarsand Udde"

1 PARTER

Håbo kommun (organisationsnummer 212000–0241), nedan kallad **"Kommunen"**, och Fastighets AB Kalmarsand (organisationsnummer 556953–0073), nedan kallad **"Exploatören"**

Kommunen och Exploatören benämns gemensamt för **"Parterna".**

2 BAKGRUND OCH DETALJPLAN

I kommunens översiktsplan från år 2022 pekas Kalmarsand ut som ett område för framtida småstad. Kalmarsand ska enligt översiktsplanen förtätas med flerbostadshus för att förstärka kopplingen till centrala Bålsta och för att dra nytta av det nära läget till Mälaren.

Beslut om ursprungligt planuppdrag togs 2011-04-06. Beslut om nytt och uppdaterat planuppdrag togs av kommunstyrelsen 2015-11-23 (§ 203). Dåvarande "Plan- och utvecklingsavdelningen fick samtidigt i uppdrag att teckna "Intentionsavtal och markanvisning" avseende projekt Kalmarsand.

Ett "Intentionsavtal och markanvisning" träffades därefter mellan Håbo kommun, Exploatören och Kalmarsand Projekt AB. Framför allt är det kostnaden för den utbyggnad av gatunätet som krävs, som regleras i intentionsavtalet. Detta avtal ersätter till fullo träffat intentionsavtal.

Ett förslag till detaljplan för området Kalmarsand (Detaljplan för Håbo allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand) beräknas antas under början av 2026, nedan benämnt **"Detaljplanen"**, se Bilaga 1.

3 MARKÄGANDE OCH EXPLOATERINGSOMRÅDE

Exploatören är ägare till fastigheterna Bista 1:12, Bista Soldattorp 1:1, Spånga 1:8 och Spånga 1:11. Exploatören avser att uppföra ny bebyggelse för bostäder i enlighet med Detaljplanen. Det område som Exploatören ska bygga ut, nedan benämnt **"Exploateringsområdet"**, har markerats med röd begränsningslinje på bifogad detaljplanekarta, se Bilaga 2. Exploateringsområdet benämns även som **"Kalmarsand Udde".**

Kommunstyrelsen och Exploatören ska verka för att Detaljplanen, antas och vinner laga kraft. Detta avtal, nedan benämnt **"Exploateringsavtalet"**, reglerar parternas åtagande för genomförandet av detaljplanen. Det ska då framhållas att Kommunen under författning inte genom avtal kan binda sig för visst beslut eller annat i denna fråga och att även i övrigt samtliga krav som åvilar Kommunen under författning måste följas i samtliga frågor som rör detta avtal, oavsett vad som här står.

Innan Detaljplanen kan antas av kommunfullmäktige ska exploateringsavtalet för "Kalmarsand Udde" vara träffat. Därutöver ska motsvarande avtal för det exploateringsområde som benämns **"Kalmarsand Park"** vara träffat. Slutligen ska exploateringsavtal vara träffat med Skanska Sverige AB, såsom ägare till fastigheten Bista 1:159, som i Detaljplanen utgör del av planerat verksamhetsområde.

4 AVTALSHANDLINGAR

Till Exploateringsavtalet hör följande bilagor:

Bilaga 1	Förslag till detaljplan med bestämmelser och planbeskrivning (endast plankarta biläggs).
Bilaga 2	Karta över Exploateringsområdet.
Bilaga 3 a	Ansökan och överenskommelse om fastighetsreglering.
Bilaga 3 b	Köpeavtal avseende marköverlåtelse (kvartersmark Parkering mm).
Bilaga 4	Dagvattenutredning Kalmarsand, Sweco 2025-12-12 (biläggs ej).
Bilaga 5	Omfattnings- och utförandebeskrivning för allmänna anläggningar.
Bilaga 6	Översiktlig Tidplan/Skedesplan.

5 ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Exploateringsavtalet är till alla delar förfallet utan rätt till ersättning för någondera parten om inte Detaljplanen antas genom beslut som vinner laga kraft.

Kommunen och Exploatören förbinder sig att genomföra exploateringen inom Exploateringsområdet och intilliggande allmän plats i enlighet med Detaljplanen och Exploateringsavtalet.

6 EXPLOATÖRENS GARANTIER

I och med undertecknandet av Exploateringsavtalet garanterar Exploatören att:

a) Exploatören har erforderlig befogenhet och behörighet för att ingå Exploateringsavtalet och alla andra tillhörande dokument som ingås av Exploatören.

b) Exploatören inte är medveten om några omständigheter eller faktorer som berättigar Exploatören att framställa anspråk på grund av kontraktsbrott enligt Exploateringsavtalet mot Kommunen.

7 FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

7.1 Marköverlåtelser

7.1.1 Överlåtelse av allmän platsmark

Parterna är överens om att de delar av fastigheterna Bista 1:12, Bista Soldattorp 1:1, Spånga 1:8 och Spånga 1:11, som enligt Detaljplanen utgör allmän platsmark, genom fastighetsreglering, ska överföras till kommunens fastighet Bista 4:5, i enlighet med upprättad handling, se Bilaga 3a.

Överlåtna mark- och vattenområden till kommunen ska inte innehålla högre halter av föroreningar än vad som är godtagbart med hänsyn till planerad användning. Exploatören ska stå för alla kostnader som kan uppstå med anledning av det avhjälpandeansvar avseende saneringar av eventuella föroreningar på överförda mark- och vattenområden, som med stöd av reglerna i 10 kapitlet miljöbalken kan åläggas Kommunen i egenskap av fastighetsägare. Detta innebär att Exploatören ska hålla Kommunen ekonomiskt skadelös för kostnad enligt ovan som kan drabba Kommunen.

7.1.2 Överlåtelse av kvartersmark

Parterna är överens om att de delar av fastigheten Bista 4:5, som enligt Detaljplanen utgör kvartersmark för parkering mm inom Exploateringsområdet, ska överföras till mark i Exploatörens ägo, i enlighet med upprättad handling, se Bilaga 3b.

Parterna är överens om att de delar av fastigheterna Bista 1:78 och Bista Soldattorp 1:2, som enligt Detaljplanen utgör kvartersmark inom Exploateringsområdet, genom fastighetsreglering, ska överföras till Exploatörens fastigheter, i enlighet med upprättad handling, se Bilaga 3a.

Överlåtna markområden till Exploatören ska inte innehålla högre halter av föroreningar än vad som är godtagbart med hänsyn till planerad användning. Kommunen ska stå för alla kostnader som kan uppstå med anledning av det avhjälpandeansvar avseende saneringar av eventuella föroreningar på överfört markområde, som med stöd av reglerna i 10 kapitlet miljöbalken kan åläggas Exploatören i egenskap av fastighetsägare. Detta innebär att Kommunen ska hålla Exploatören ekonomiskt skadelös för kostnad enligt ovan som kan drabba Exploatören.

7.2 Fastighetsbildning

Efter att Kommunens beslut att anta Detaljplanen och godkänna Exploateringsavtalet vunnit laga kraft ansöker Kommunen och Exploatören om den fastighetsbildning som erfordras enligt 7.1. Exploatören bekostar samtliga med Exploateringsavtalets genomförande förenade förrättningskostnader. I dessa kostnader ingår även eventuell fastighetsbestämning.

Å

7.3 Servitut och ledningsrätt

Om servitut eller annan rättighet behövs för genomförandet av allmän anläggning enligt vad parterna avtalat, ska Exploatören, utan ersättning upplåta sådant servitut eller annan rättighet som krävs inom Exploateringsområdet. Sådant servitut eller sådan annan rättighet får dock inte innebära oskälig inskränkning i användningen av kvartersmarken.

8 GENOMFÖRANDE AV EXPLOATERING

8.1 Bebyggelse och anläggningar på kvartersmark

Exploatören ska ansvara för och bekosta projektering och utförandet av bygg- och anläggningsarbeten inom Exploateringsområdet. Exploatören ska anpassa sina arbeten till projekterad allmän platsmark, så att anläggningar på kvartersmark och allmän platsmark är anpassade till varandra vad avser läge och höjd. Om så inte sker får Kommunen på Exploatörens bekostnad utföra erforderliga åtgärder.

Exploatören utför och bekostar de anläggningsarbeten som krävs för att uppnå en god funktionell anpassning mellan kvartersmark och allmän platsmark. Arbetena ska tidsmässigt samordnas och utföras i förväg eller i anslutning till den utbyggnad av allmänna anläggningar som sker intill exploateringsområdet. Om spontning behöver ske, ska sponten placeras inom kvartersmarken. Upprättade handlingar ska granskas och godkännas av Kommunen. Kommunens granskningstid uppgår till femton arbetsdagar från det att handlingar inkommit till kommunen. Kommunens godkännande medför inte att Kommunen övertar eller bär något ansvar för handlingarnas innehåll.

Exploatören ansvarar för och bekostar eventuell flytt av ledningar inom Exploateringsområdet. Kommunen känner inte till några ledningar på kvartersmarken som ska vara kvar. Exploatören ska vid inflyttning till största del ha färdigställt den yttre miljön i anslutning till den byggnad där inflyttning sker. Vid projekteringsstart ska ny ledningskoll göras.

Exploatören tillhandahåller i Bilaga 6 en preliminär och indikativ tidplan för sin avsedda utbyggnad. Tidplanen utgör inte ett bindande åtagande och kan komma att ändras av Exploatören beroende på tekniska, marknadsmässiga eller andra förhållanden som påverkar projektets genomförande.

Exploatören äger inte rätt att, utan skriftligt medgivande av Kommunen via Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, påbörja planerade arbeten inom hela eller delar av Exploateringsområdet innan utbyggnaden av de allmänna anläggningarna avseende etapp 1, se 9.1, har utförts och att finansieringen till fullo är säkerställd vad avser Exploatörens andel. Undantag från denna huvudregel gäller för de förberedande arbeten som kan behöva ske innan eller i samband med utbyggnaden av de allmänna anläggningarna och de rivningsarbeten som ska utföras inom Exploateringsområdet. Om Exploatören agerar i strid med denna överenskommelse äger Kommunen rätt att erhålla ett vite om tio miljoner kronor samt därutöver ersättning för skador som uppkommer i anslutning till Exploateringsområdet.

A

Parterna är överens om att Exploatören ska erhålla skriftligt medgivande enligt ovan, för att kunna påbörja arbeten parallellt med Kommunens utbyggnad av de allmänna anläggningarna, om Exploatören kan visa att det inte påverkar Kommunens utbyggnad negativt. Kommunen kommer inte att lämna medgivande för användande av ny väg under produktion. Ett medgivande får inte förvägras eller fördröjas utan att det finns sakliga skäl hänförliga till teknisk samordning, säkerhet eller motsvarande.

Anvisningar avseende utförande och gestaltning av byggnader och utomhusmiljöer ska i huvudsak utformas och ges en gestaltning i enlighet med planbeskrivning och planbestämmelser. Exploatören ska på eget initiativ samråda med Kommunen avseende gestaltning av planerad byggnation innan ansökan om bygglov inlämnas till Kommunen.

Om byggnation pågår samtidigt inom detaljplaneområdet är Exploatören skyldig att kontinuerligt samordna sina entreprenader med Kommunens entreprenörer, övriga exploatörer inom Detaljplaneområdet och med de ledningsdragande bolagen. Samordningen ska ske i tid så att entreprenadarbeten på allmän platsmark respektive kvartersmark inte krockar. Kommunens entreprenör äger företräde om överenskommelse inte kan träffas.

Om Exploatören eller Exploatörens entreprenör kör sönder eller på annat sätt förstör allmänna anläggningar som är befintliga eller under pågående utbyggnad ansvarar Exploatören, på egen bekostnad, för att anläggningarna återställs. Kommunen ska skriftligen godkänna detta återställande. Om så inte sker får Kommunen på Exploatörens bekostnad utföra erforderliga åtgärder.

Om Exploatören eller Exploatörens entreprenör orsakar betydande stillestånd i kommunens entreprenad vad avser utbyggnad av allmänna anläggningar eller på annat sätt hindrar kommunens entreprenör från att utföra en pågående entreprenad, svarar Exploatören för de merkostnader som uppstår och som kommunens entreprenör äger rätt att utkräva.

8.2 Rivning av siloanläggning, kajanläggning mm

I samband med rivningen av siloanläggningen uppstår ett överskott av massor, som om de uppfyller gällande kvalitetskrav, kan användas som fyllnadsmassor i planerad gatuutbyggnad inom detaljplaneområdet. Parterna ska tillsammans verka för att uppnå en överenskommelse med Lantmännen AB som möjliggör en sådan lösning.

Exploatören har i köpeavtalet för silofastigheterna ett av säljaren givet rivningsåtagande. Säljaren har i sin tur ett rivningsåtagande från Lantmännen, som fortfarande gäller. Exploatören ska beställa rivning av silon i enlighet med erhållet rivningslov när Detaljplanen vunnit laga kraft.

Exploatören åtar sig att, när samtliga följande villkor är uppfyllda – (i) fastighetsregleringen enligt § 7.1 har vunnit laga kraft, (ii) säljaren har rivit transportband och överbyggnad på brygganläggningen, samt (iii) erforderliga tillstånd för rivningen har erhållits – och därefter senast inom 12 månader, riva befintlig stenkaj, bryggor och övriga anläggningar som tillhört Lantmännens tidigare verksamhet på platsen, inklusive anläggningar inom vattenområdet, såväl ovan som under vattenytan. Om parterna är överens om att delar av anläggningarna inte behöver rivas eller tas bort, ska detta regleras i ett separat avtal mellan parterna.

8.3 Byggtrafik och etablering

Exploatören ska upprätta en TA-plan för planerad byggtrafik som ska godkännas av Kommunen.

Uppställning av bodar, upplag och dylikt ska ske på kvartersmark. Exploatören äger inte rätt att utan tillstånd nyttja Kommunens mark eller allmän platsmark inom eller utanför Exploateringsområdet för upplag eller annat ändamål som står i samband med Exploateringsområdets bebyggande. Sådan mark får inte heller utan tillstånd nyttjas som parkeringsplats av anställd hos Exploatören eller av denna anlitad entreprenör.

8.4 Skydd av vegetation och gränsröse

Exploatören ansvarar för att vegetation inom allmän plats inte skadas under den tid utbyggnaden pågår. På Kalmarsand Udde finns bland annat äldre träd med höga naturvärden.

Exploatören ska genom skyddsåtgärder tillse att anlitade entreprenörer, underentreprenörer eller annan som agerar på Exploatörens uppdrag, inte skadar träd och värdefull vegetation inom allmän platsmark. Innan rivningsarbeten enligt punkt 8.2 startar ska parterna gemensamt inspektera träd och annan vegetation. Vid denna inspektion ska status och eventuella skyddsåtgärder för berörda träd och annan vegetation säkerställas. För träd och vegetation som ska skyddas på ett betryggande sätt ska ett två meter högt stängsel sättas upp. Rotsystem ska vid behov beskäras fackmannamässigt.

När byggnationen inom Exploateringsområdet är färdigställd och avetablering har skett ska Exploatören kalla Kommunen till en besiktning. Vid denna besiktning ska eventuella skador på träd bedömas. Vid skada av träd inom allmän platsmark, som går att koppla till Exploatörens arbeten, utgår vite med 100 000 kronor, för skyddsvärda träd med en diameter större än 10 cm.

I den sydvästra delen av området, intill det tidigare soldattorpet, finns ett gränsröse som är klassificerad som övrig kulturhistorisk lämning. Gränsröset, som är ett så kallat femstenaröse, behöver skyddas under hela utbyggnadstiden.

8.5 Parkeringstal

Planförslaget utgår från kommunens parkeringspolicy vilket innebär att en parkeringsplats per lägenhet ska anordnas.

8.6 Gatukostnader m.m.

Har Exploatören fullgjort sina förpliktelser enligt Exploateringsavtalet, avstår Kommunen från ytterligare ersättning för gatukostnad och bidrag till gemensamma anläggningar för Detaljplanen. Detta gäller inte ersättning för framtida förbättring och nyanläggning av gata och annan allmän plats med tillhörande anordningar samt annan skyldighet som kan följa under författning.

8.7 Anläggningsavgift vatten och avlopp

Exploatören ska erlägga anläggningsavgift för anslutning av dricksvatten, spillvatten och dagvatten enligt gällande taxa vid anslutningstillfället. Kommunen har rätt att ta ut anläggningsavgiften när så kallad förbindelsepunkt har upprättats. Antalet förbindelsepunkter bestäms i samband med den projektering som Kommunen och Exploatören gör gemensamt inför start av etapp 1, se punkt 9.1. Kommunen kommer endast att upprätta förbindelsepunkter i anslutning till gatumark (allmän platsmark) intill den ledningsutbyggnad som sker, se punkt 9.1.

8.8 Dagvatten

Exploatören ska utföra och bekosta de förslag på dagvattenåtgärder för Exploateringsområdet, som redovisas den dagvattenutredning som tillhör underlaget till Detaljplanen, se Bilaga 4.

8.9 Fjärrvärme, el, fiber och tele

Exploatören ansvarar för och bekostar flytt av ledningar inom Exploateringsområdet. Exploatören ansvarar för att ingå och säkerställa erforderliga avtal och överenskommelser med annan part avseende fjärrvärme, el, fiber, tele eller motsvarande. Kommunen ansvarar endast för samordning och utförande av den ledningsdragning som ska ske i allmän platsmark. Detta sker mot överenskommen ersättning från de ledningsägande bolagen.

8.10 Tillgänglighet

Exploatören ska på egen bekostnad vidta åtgärder för att begränsa de störningar i viktiga funktioner som utbyggnaden av Exploateringsområdet kan orsaka. Med viktiga funktioner avses tillgänglighet och teknisk försörjning till andra fastigheter i närheten av Exploateringsområdet.

8.11 Kommunikation

Exploatören ska bekosta och ansvara för att skyltar sätts upp på platsen med information om planerad byggnation.

Exploatören ska kontinuerligt samråda med Kommunen under tiden från lagakraftvunnen detaljplan fram till färdigställd exploatering. Exploatören ska delge Kommunen den information som Kommunen behöver för sin kommunikation avseende Exploateringsområdet samt närliggande utbyggnadsområden. Kommunikationen kan bland annat innebära följande aktiviteter:

- Webbartikel
- Information i sociala medier
- Deltagande vid informationstillfälle
- Utskick till boende

8.12 Båtklubb

Kommunen och Exploatören är överens om att vattenområdet intill Exploateringsområdet ska upplåtas till en förening som driver en framtida båtklubb. Båtklubben ska primärt vara till för de boende i den kommande exploateringen. Exploatören ansvarar för bildandet av föreningen. Upplåtelsen sker genom att den nybildade föreningen träffar ett nyttjanderättsavtal med Kommunen, som reglerar villkoren för upplåtelsen av vattenområdet. Av nyttjanderättsavtalet ska framgå att det finns fem gästplatser som kostnadsfritt upplåts för besökande båtar. Vid gästplatserna ska det finnas förtöjningsmöjligheter.

8.13 Kartunderlag

Exploatören förbinder sig att senast två månader efter färdigställande av enskilda anläggningar och byggnader inom kvartersmark skicka in detaljmätning och lägeskontroller omfattande samtliga förekommande detaljer.

9 UTBYGGNAD OCH FINANSIERING AV ALLMÄNNA ANLÄGGNINGAR

9.1 Projektering och utbyggnad

Kommunen ska i nära samarbete med Exploatören svara för projektering av de allmänna anläggningar som beskrivs i omfattnings- och utförandebeskrivning för allmänna anläggningar, se Bilaga 5. Utbyggnaden planeras ske i två etapper, se Bilaga 6. Bilaga 6 redovisar även Exploatörens preliminära tidplan för den avsedda utbyggnaden, vilken kan komma att justeras under projektets genomförande.

I en första etapp anläggs i huvudsak nya Stockholmsvägen inklusive anslutning till nuvarande Stockholmsvägen och anslutning mot bostadsområdet i söder, lokalgatan genom Kalmarsand Park samt allmänna anläggningar för VA. Lokalgatan genom Kalmarsand Park anläggs upp till underkant slitlager. I en andra etapp utförs finplanering av gator, strandpromenad, lekplats, gång- och cykelvägar samt iordningställande av park- och naturmark inklusive övertäckning av tidigare deponi i naturmark. Även rivning av gata vid Kalmarsandsrondellen utförs i denna etapp.

Parterna är överens om att projektering och utbyggnad ska ske genom avrop enligt "Ramavtal gällande mark- och anläggningsarbeten Totalentreprenad (ABT06), med partnering som arbetsform", daterat den 24 juni 2024. Kommunens motpart i ramavtalet, benämns nedan Entreprenören. Exploatören ska äga full insyn under hela processen. Entreprenaden genomförs i två faser:
Fas 1 - Projekterings- och kalkyleringsfas
Fas 2 - Produktions- och avlämningsfas

Under Fas 1 genomförs en projektering som leds av Entreprenören tillsammans med Kommunens representanter (varav Exploatören ingår). Eftersom utbyggnaden ska ske i två etapper görs kostnadskalkyler för de båda etapperna.

Parterna ska vara överens om att kostnaden för entreprenaden som helhet är skälig innan Kommunen avropar fas 2 för den första etappen. Om parterna inte är överens ska ny förhandling ske med Entreprenören. Parterna har därefter, om Kommunen så medger, möjlighet att istället genomföra en ny upphandling, vilket i så fall innebär att entreprenaden övergår i en utförandeentreprenad. Om så bestäms formaliseras detta genom ett tilläggsavtal till Exploateringsavtalet.

Parterna är samtidigt medvetna om att utbyggnaden av området kan behöva anpassas till ett kraftigt förändrat marknadsläge för planerad försäljning av bostäder. Andra riskfaktorer som kan påverka tidpunkten för avrop av fas 2 kan vara yttre påverkan från världshändelser eller motsvarande. Om detta inträffar är Parterna överens om att ny diskussion om ändrad tid- och skedesplan ska ske.

Parternas målsättning är att andra etappen ska avropas direkt efter etapp 1 och vara genomförd i sin helhet senast två år efter det att första etappen är slutförd och det finns godkänd besiktning.

9.2 Exploateringsersättning

Samtliga exploatörer inom Detaljplaneområdet ska lämna bidrag till finansieringen av den utbyggnad av allmänna anläggningar som krävs. Kommunen har bedömt att kostnaderna för utbyggnaden av allmänna anläggningar uppgår till 164 380 600 kronor (kostnadsläge den 1 oktober 2025). I denna kostnad, som inte ska påföras mervärdesskatt, ingår kommunens kostnader för inlösen av allmän platsmark, kostnader för utbyggnad av anläggningar för VA, samt eventuella kostnader för marksanering med hänsyn till planerad markanvändning, om detta inte reglerats på annat sätt i samband med överlåtelse av mark. Exploatören har en kostnadsandel om 17,49 % av den slutliga kostnaden.

Efter att entreprenadens etapp 1 är slutförd och besiktning är godkänd erlägger Exploatören sin andel av kostnaden för etapp 1, vilken uppgår till 24 377 667 kronor. När etapp 2 är genomförd och det finns en godkänd slutbesiktning med åtgärdade besiktningsanmärkningar görs den slutliga regleringen och Exploatören erlägger sin återstående kostnadsandel om 4 372 500 kronor. När ersättningarna erläggs görs uppräkning med konsumentprisindex eller det index som kan komma att ersätta det.

10 ÖVRIGA VILLKOR

10.1 Säkerhet

För det rätta fullgörandet av Exploatörens samtliga förpliktelser och åtaganden enligt Exploateringsavtalet samt de avtal som Kommunen och Exploatören ingår som en följd av det ställer Exploatören en säkerhet i form av moderbolagsborgen, utan begränsning i tiden eller på annat sätt, från Grandholm Fastigheter AB (”**Borgensmannen**”) i enlighet med borgenshandling. Säkerheten ska överlämnas till Kommunen senast en vecka före kommunens beslut om antagande av detaljplanen.

10.2 Dröjsmålsränta

Om Exploatören inte fullgör sin betalningsskyldighet enligt Exploateringsavtalet, utgår dröjsmålsränta enligt lag.

10.3 Överlåtelse av hela eller delar av Exploateringsområdet

Vid överlåtelse av hela eller del av fastighet inom Exploateringsområdet kvarstår Exploatören och Borgensmannens ansvar för förpliktelserna enligt Exploateringsavtalet, däribland betalningsförpliktelserna enligt punkt 9.2, till dess att dessa fullgjorts, om inte Kommunen skriftligen godkänner att Exploateringsavtalet överlåts till ny ägare och att ställd säkerhet ersätts med annan av Kommunen godkänd säkerhet. Kommunen ska inte oskäligt förvägra eller fördröja sådant godkännande. Godkännande ska lämnas under förutsättning att det övertagande bolaget uppvisar en finansiell ställning som är minst likvärdig eller bättre än Borgensmannens ställning per dagen för Exploatörens undertecknande av Exploateringsavtalet, bedömd utifrån vedertagna nyckeltal för soliditet och betalningsförmåga. Befrielse från Exploatörens och/eller Borgensmannens förpliktelser enligt Exploateringsavtalet gäller endast om detta uttryckligen och skriftligen bekräftas av Kommunen.

Vid överlåtelse som innebär att fastighet eller del av fastighet inom Exploateringsområdet övergår i annan juridisk eller fysisk persons ägo, med undantag för sådan mark som ska överföras till Kommunen enligt punkt 7.1, förbinder sig Exploatören vid äventyr av vite om 40 miljoner kronor (penningvärde 1 oktober 2025), att tillse att varje ny ägare förbinder sig att efterkomma samtliga förpliktelser enligt Exploateringsavtalet genom att i varje avtal angående överlåtelse med denne införa följande bestämmelse.

"Köparen förbinder sig att efterkomma utestående förpliktelser i Exploateringsavtalet mellan Håbo kommun och Fastighets AB Kalmarsand. Kopia av avtalet bifogas.
Köparen ska vid överlåtelse av äganderätten tillse att varje köpare som följer därefter binds vid utestående förpliktelser i Exploateringsavtalet, vilket ska fullgöras genom att denna bestämmelse, med i sak oförändrad text intas i överlåtelsehandlingen. Sker inte detta ska säljaren av fastigheten utge vite till Håbo kommun med 40 miljoner kronor i penningvärde 1 oktober 2025. Motsvarande ansvar ska åvila varje ny köpare.

Efterföljs inte denna bestämmelse är vitet omedelbart förfallet till betalning. Vitet ska omräknas till penningvärdet vid den tidpunkt då vitet förfaller till betalning genom användning av konsumentprisindex eller det index som kan komma att ersätta det."

Exploatören är skyldig att snarast efter det att fastighet eller del av fastighet inom Exploateringsområdet övergått i annan ägo, skriftligen informera Kommunens Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen om överlåtelsen samt informera om att ovan angiven bestämmelse finns införd i överlåtelseavtalet.

Denna bestämmelse ska tillämpas på samtliga överlåtelser som leder till att fastighet byter lagfaren ägare, direkt eller indirekt, exempelvis via överlåtelser av bolag eller fusionering av bolag.

10.4 Överlåtelse av Exploateringsavtalet och ändrade ägarförhållanden

Exploatören förbinder sig, vid äventyr av vite om 40 miljoner kronor att inte överlåta Exploateringsavtalet eller del av Exploateringsavtalet utan Kommunens skriftliga medgivande. Vid förfrågan om överlåtelse ska Exploatören tillse att den som överlåtelsen avses ske till, ställer för Kommunen godtagbar säkerhet. Förslag till säkerhet ska överlämnas till Kommunen i samband med att Exploatören tillställer Kommunen sin förfrågan om medgivande avseende partsbytet. Om Kommunen inte tillåter en överlåtelse ska det motiveras med sakliga skäl.

En överlåtelse av Exploateringsavtalet ska formaliseras genom ett tilläggsavtal till Exploateringsavtalet.

Väsentliga förändringar som gäller ägarförhållanden hos Exploatören eller dess moderbolag, ska utan dröjsmål skriftligen anmälas till Kommunen. På begäran av Kommunen ska Exploatören lämna ytterligare information om de nya ägarförhållandena och om Exploatörens framtida möjligheter att uppfylla Exploateringsavtalet. Om Kommunen utifrån sakliga omständigheter bedömer att det finns en väsentlig risk för fullgörandet, får Kommunen begära att Exploatören vidtar skäliga åtgärder för att säkerställa fullgörandet, exempelvis genom att ställa förstärkt säkerhet.

10.5 Utkrävande av vite

Vite enligt Exploateringsavtalet förfaller till betalning omedelbart då vitesgrundande omständighet inträffar och, i det fall det är möjligt, rättelse inte vidtagits av Exploatören inom skälig tid från det att Kommunen skriftligen påtalat den vitesgrundande omständigheten. Rättelse ska innebära att den vitesgrundande omständigheten och effekten av den inte längre föreligger.

10.6 Skadestånd

Brister Exploatören i det rätta fullgörandet av sina förpliktelser enligt Exploateringsavtalet äger Kommunen, utöver eventuell rätt till vite, rätt till ersättning för skada på grund av avtalsbrottet.

Om Exploatören på ett väsentligt sätt bryter mot Exploateringsavtalets bestämmelser eller mot de krav och förutsättningar som följer med Exploateringsavtalet samt inte vidtar rättelse inom 30 dagar efter skriftligt påpekande från Kommunen, har Kommunen rätt att häva Exploateringsavtalet. Hävningsrätten är oberoende av rätten till skadestånd och vite. Hävning av Exploateringsavtalet ska delges motparten skriftligen och innefatta redogörelse för de omständigheter som Kommunen åberopar till grund för hävning. Hävning ska inte befria Exploatören från vid tillfället kvarstående och icke uppfyllda åtaganden eller förpliktelser gentemot Kommunen.

10.7 Giltighet och avtalets eventuella upphörande

Exploateringsavtalet är till alla delar förfallet utan rätt till ersättning för någondera parten om Kommunens beslut att anta Detaljplanen eller godkänna Exploateringsavtalet inte vinner laga kraft eller om beslut om detaljplan inte tagits före den 20291231.

Exploatören är medveten om att sakägare har rätt att anföra besvär mot både beslut om detaljplan och beslut om exploateringsavtal och att besluten kan bli föremål för överprövning.

10.8 Ändringar och tillägg

Ändringar i och tillägg till Exploateringsavtalet ska upprättas skriftligen och undertecknas av Kommunen och Exploatören.

11 TVIST

Tvist angående tolkning eller tillämpning av Exploateringsavtalet och därmed sammanhängande rättsfrågor ska avgöras av allmän domstol på Kommunens hemort och med tillämpning av svensk rätt.

Exploateringsavtalet har upprättats i två likalydande exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.

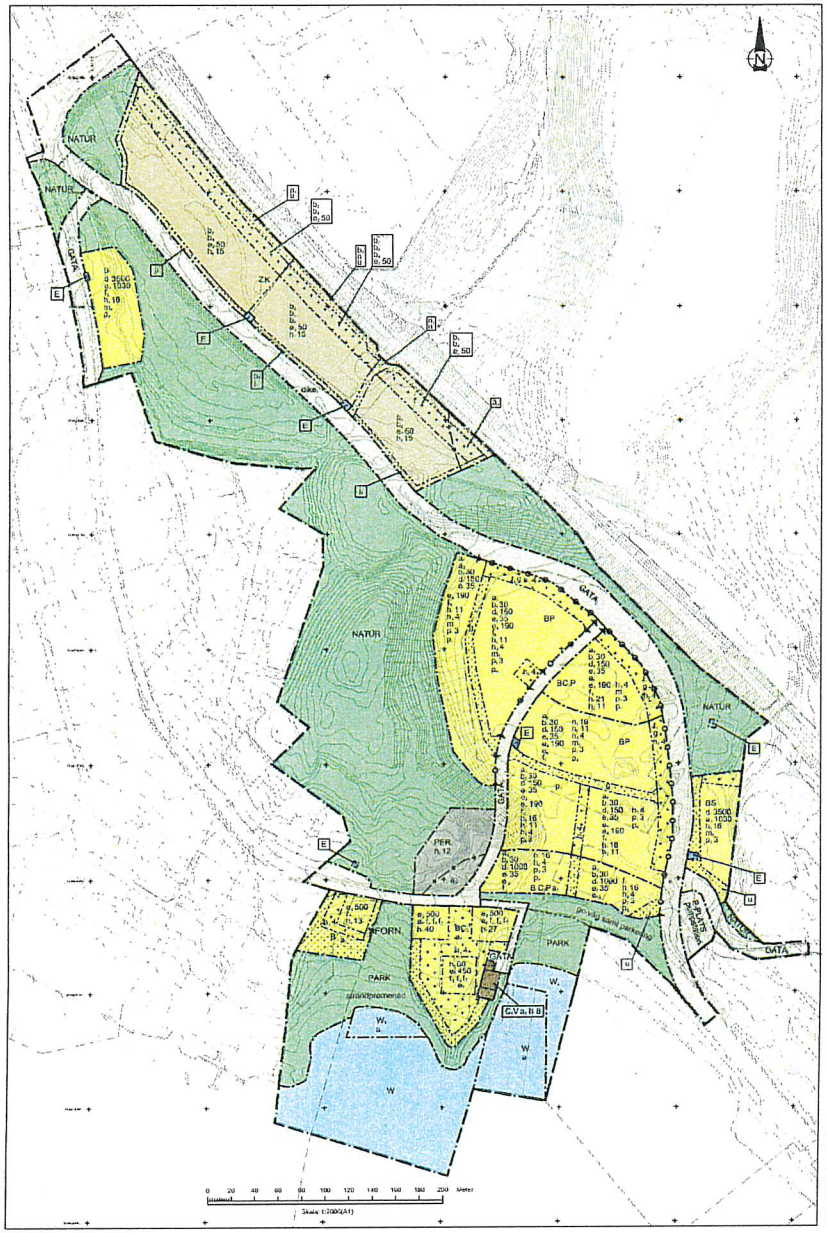
.....	Håbo 25 12 18 .....
Ort och datum	Ort och datum
För Håbo kommun	Fastighets AB Kalmarsand
.....	.....
	Anders Åström, ledamot
.....	.....

Bilaga 1

PLANKARTA - Håbo Allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand

Delområde A

UTÖKAT PLANFÖRFARANDE

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där bebyggelse saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Sekundär egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA	Lokalgata
$GATA_1$	Huvudgata
$GATA_2$	Gågata
NATUR	Natur
PARK	Park
P-PLATS	Parkering

Kvartersmark

B	Bostäder
B_1	Flerbostadshus
C	Café och Restaurang
C_1	Lokaler för centrumändamål får användas i bottenplan
E	Tekniska anläggningar
K	Kontor
P	Parkering
R	Idrott
S	Förskola
V	Småbåtshamn
Z	Verksamheter

Vattenområde

W	Vattenområde
W_1	Småbåtshamn
W_2	Badplats
W_3	Vattenområde, får överbyggas med promenadbrygga

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Utformning av allmän plats

strandpromenad	Strandpromenad
pumpstation	Pumpstation.
gc-väg samt parkering	Gång- och cykelväg samt parkering.
$dike_1$	Dagvattendike ska avleda dagvatten från området i tätt system. Förorenat dagvatten får ej infiltreras.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad.
- Marken får endast förses med komplementbyggnad och andra anläggningar än byggnader.

Fastighetsstorlek

$d_{0,0}$	Minsta fastighetsstorlek är angivet värde i m^2

Höjd på byggnadsverk

$h_1 0,0$	Högsta nockhöjd är angivet värde i meter.
$h_2 0,0$	Högsta nockhöjd på en- och tvåbostadshus, parhus, kedjehus samt radhus är angivet värde i meter.
$h_3 0,0$	Högsta nockhöjd på komplementbyggnad är angivet värde i meter.

Markens anordnande och vegetation

n_1	Parkeringen ska placeras minst 15 meter från närmaste spårmitt

Markreservat för allmännyttiga ändamål

u	Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.

Markreservat för gemensamhetsanläggningar

g	Markreservat för gemensamhetsanläggning.

Placering

$p_1 0,0$	Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad av parhus, kedjehus och radhus
$p_2 0,0$	Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns.
p_3	Byggnad ska placeras minst 1 meter från allmän plats GATA.
p_4	Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad.

Skydd mot störningar

m_1	Om bostad förses mot en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas med skydd mot buller.

Stängsel, utfart och annan utgång

) O (	Utfartsförbud
j	Endast en in- och utfart får anordnas
j_2	Maximalt två in- och utfarter får anordnas

Upphävande av strandskydd

a_1	Strandskyddet är upphävt inom användningsområdet
a_2	Strandskyddet är upphävt inom sekundärt egenskapsområde.

Utformning

f	Minst var 40 meter ska en bebyggelsefri zon om minst 3 meter lämnas mellan byggnadsverk
f_1	Högsta antal våningar är 8.
f_2	Högsta antal våningar är 18.
f_3	Högsta antal våningar är 12.
f_4	Längsta sammanhållna byggnad ska utformas som högst 45 meter
f_5	Balkong ska utformas sammanbyggda. Gäller för varje våning och fasad
f_6	Byggnad ska utformas med fasaddelar i trä.

Utförande

$b_1 0,0$	Minst angivet värde i % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig
b_2	Dagvatten får ej infiltreras. Dagvatten ska avledas från området i tätt system.
b_3	Gistenar, behållare och rörledningar som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier får ej förekomma under mark. Gistenar som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier ovan mark ska ha påkörningsskydd och ett sekundärt skydd. Rörledningar ska vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd.
b_4	Byggnads fasad inom 40 meter från järnvägen ska utföras i obrännbart material. Byggnader inom 50 meter från järnvägen ska utformas så att entréer, uteplatser och friskluftsintag vetter mot motsatt sida från järnvägen (mot syd eller väster).

Utnyttjandegrad

$a_1 0,0$	Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.
$a_2 0,0$	Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom användningsområdet.
$a_3 0,0$	Största byggnadsarea är angivet värde i m^2
$a_4 0,0$	Största bruttoarea är angivet värde i m^2 per bostad, gäller ej flerbostadshus.
a_5	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom egenskapsområdet, gäller endast flerbostadshus. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
a_6	Största bruttoarea är 7600 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
a_7	Största bruttoarea är 5100 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
a_8	Största bruttoarea är 3400 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
$a_{9,1}$	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom användningsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras

Villkor för startbesked

s_1	Startbesked får inte ges för bostad förrän eventuella markföroreningar har avhjälpts.

Ändrad lovplikt

a_2	Marklov krävs även för markarbeten över 45m2 som ändrar marksins genomsläpplighet.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR VATTENOMRÅDE

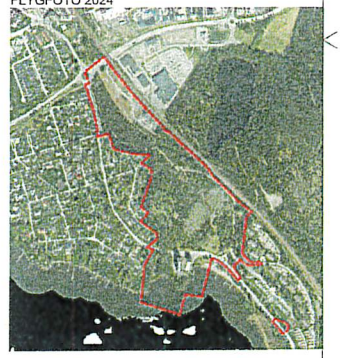
Upphävande av strandskydd

a_1	Strandskyddet är upphävt

GENOMFÖRANDETID

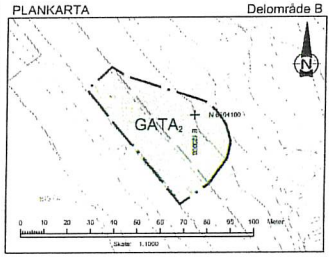
Genomförandetiden är 15 år och börjar gälla fr.o.m. Laga Kraft

FLYGFOTO 2024

PLANKARTA

Delområde B

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Fastighetsgräns
- 0:00 Fastighetsbeteckning
- Huvudbyggnad
- Väg
- Gångväg
- Vattenområde
- Nivåkurvor
- Ruinstspunkt
- Avvägd höjd

UPPGIFTER OM GRUNDKARTAN:

Grundkartan är upprättad genom utdrag ur kommunens primärkartverk.
Grundkartan upprättades i oktober 2025.

Ajourföres av:
Samhällsbyggnadsförvaltningen, Håbo kommun

Koordinatsystem: SWEREF99 Zon 18.00
Höjdsystem: Rikets 2000 (RH2000)

UTKAST TILL ANTAGANDEHANDLING

HÅBO KOMMUN

Handlingarna består av:
- Plankarta
- Planbeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Grundkarta
- Fastighetsförteckning
- Behovsbedömning

DETALJPLAN FÖR

Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand

HÅBO KOMMUN UPPSALA LÄN

UPPRÄTTAD
DECEMBER 2025
Dnr 2025/00289

Beslutsdatum
Uppdrag
2015-11-23
Antagen

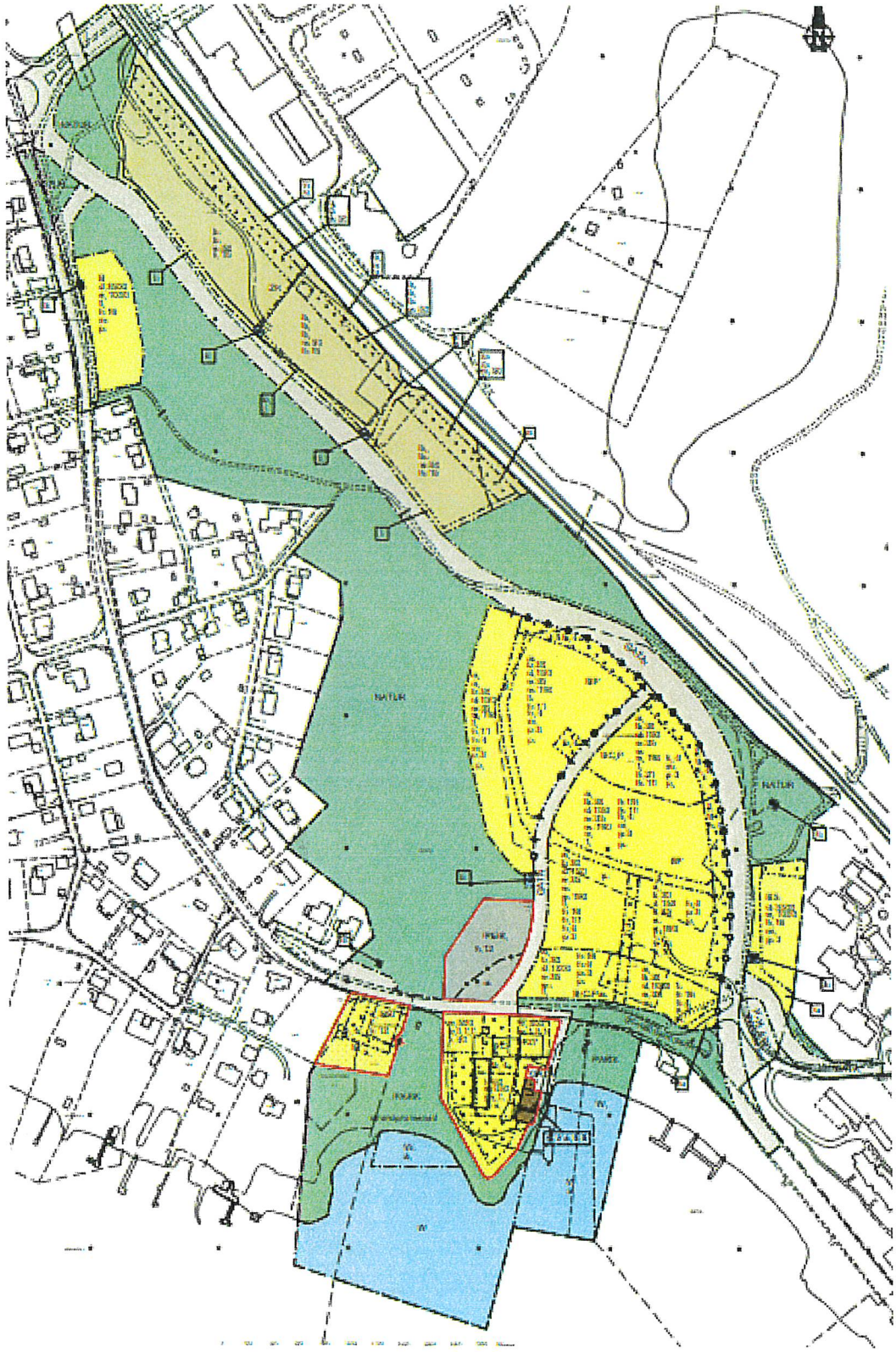
Lagakraft

Jytte Rådiger
tf. Avdelningschef för planering och utveckling

Ella Kindervall
Planarkitekt

Nr 414

Bilaga 2

Överenskommelse om fastighetsreglering

Parter

Fastigheter	Bista 4:5, Bista 1:78 och Bista Soldattorp 1:2
Ägare	Håbo kommun, organisationsnummer 212000–0241

Fastigheter	Bista 1:12, Bista Soldattorp 1:1, Spånga 1:8 och Spånga 1:11
Ägare	Fastighets AB Kalmarsand, organisationsnummer 556953–0073

Ansökan

Håbo kommun, fastighetsägare till fastigheten Bista 4:5, Bista 1:78 och Bista Soldattorp 1:2 ansöker härmed tillsammans med Fastighets AB Kalmarsand, fastighetsägare till fastigheterna Bista 1:12 och Bista soldattorp 1:1, Spånga 1:8 och Spånga 1:11 om fastighetsreglering enligt denna överenskommelse.

Ansökan avser fastighetsbildning enligt detaljplan för Kalmarsand, Håbo allmänning 1:5 m.fl. Fastigheterna inom planområdet behöver anpassas till planförslaget. Ansökan omfattar även den fastighetsbestämning som sannolikt behöver ske. Parterna är överens om att tåla de mindre justeringar av arealer och gränser som förrättningslantmätaren anser nödvändiga.

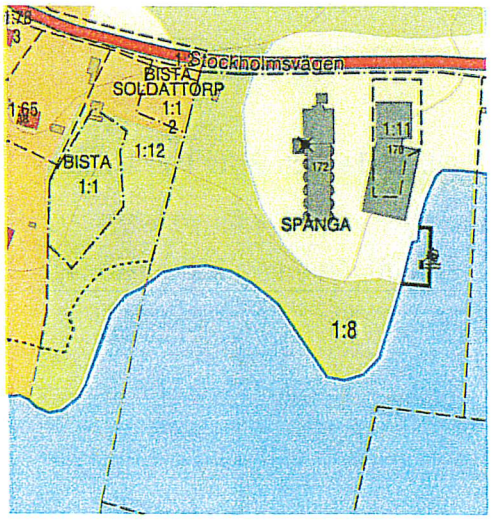

Illustration som visar berörda fastigheter.

Berörda markområden

Från fastigheterna Bista 1:12, Bista Soldattorp 1:1, Spånga 1:8 och Spånga 1:11 överförs de mark- och vattenområden som på illustrationen nedan numrerats med 1, 2, 26, 27, 30, 32 och 33 samt de delar av område 31 och 34 som tillhör fastigheterna. Som mottagande fastighet föreslås Bista 4:5.

AI

Från fastigheten Bista Soldattorp 1:2 överförs det markområde som på illustrationen nedan är markerat i gult och numrerat med siffran 28. Som mottagande fastighet föreslås Bista Soldattorp 1:1.

Från fastigheten Bista 1:78 överförs det markområde som på illustrationen nedan är markerat i lila och numrerat med siffran 9. Som mottagande fastighet föreslås till Bista 1:12.

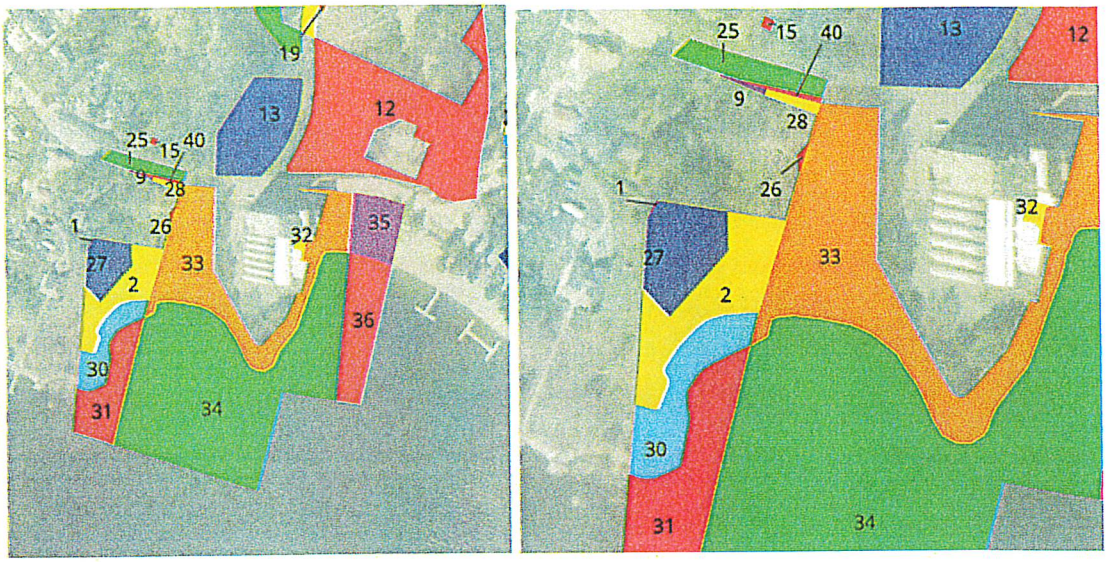

Illustration som visar berörda markområden.

Ersättningar

Håbo kommun ska såsom ägare till Bista 4:5 betala 10 350 000 kronor i ersättning till Fastighets AB Kalmarsand.

Fastighets AB Kalmarsand ska såsom ägare till Bista Soldattorp 1:1 och Bista 1:12 betala 33 000 kronor i ersättning till Håbo kommun.

Ersättningarna ska erläggas senast 30 dagar efter att lantmäteriförrättningen har vunnit laga kraft.

Närvaro vid fältarbete

Båda parter ska informeras om när fältarbete ska utföras för att ges möjlighet att närvara.

Tillträde

Kommunen medges tillträde till den allmänna platsmarken när överenskommelsen och ansökan om fastighetsreglering har undertecknats av båda parter och lämnats till Lantmäteriet. Formellt tillträde sker när lantmäteriförrättningen vunnit laga kraft, vilket även gäller för områdena med siffrorna 9 och 28 (kvartersmark).

Förrättningskostnader

Förrättningskostnader betalas av Fastighets AB Kalmarsand.

Bålsta / 2026

För Håbo kommun

_____

_____

Bålsta / 2025

För Kalmarsand Fastighets AB

_____

Anders Åström, ledamot

_____

Köpeavtal

Parter

Säljare

Håbo kommun, organisationsnummer 212000–0241

Köpare

Fastighets AB Kalmarsand, organisationsnummer 556953–0073

1 Bakgrund

Mark som planlagts som kvartersmark för parkering, idrott och tekniska anläggningar i detaljplan för *Kalmarsand, Håbo allmänning 1:5 m.fl.* ska överlåtas till Fastighets AB Kalmarsand.

2 Berört markområde

Markområdet som utgör en del av fastigheten Bista 4:5 är markerat i blått och numrerat med siffran 13 på illustrationen nedan. Markområdet beräknas ha en areal om ca 3 765 kvm.

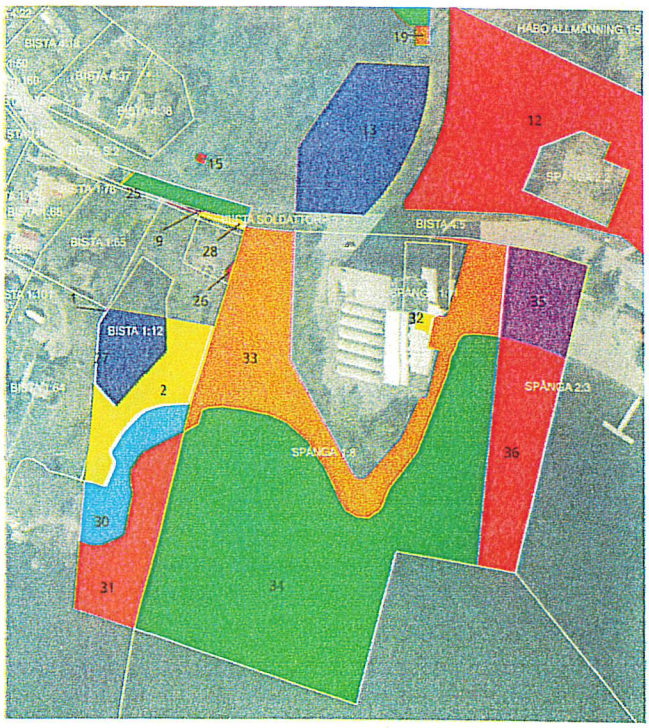

Illustration som visar berört markområde.

3 Överlåtelse

Håbo kommun överlåter del av Bista 4:5, se punkt 2, till Fastighets AB Kalmarsand.

4 Köpeskilling

Fastighets AB Kalmarsand ska erlägga en köpeskilling om 6 543 570 kronor till Håbo kommun.

Köpeskillingen ska erläggas senast 30 dagar efter att lantmäteriförrättningen har vunnit laga kraft.

5 Fastighetsbildning

Parterna är överens om att i första hand pröva om marköverföringen kan ske genom fastighetsreglering. Om detta inte är möjligt ansöker parterna istället om avstyckning av markområdet. Förrättningskostnader betalas av Fastighets AB Kalmarsand.

6 Tillträde

Fastighets AB Kalmarsand medges tillträde till markområdet för de förberedande arbeten som kan behöva ske innan eller i samband med den utbyggnad av allmänna anläggningarna som ska ske i anslutning till markområdet. Formellt tillträde sker när lantmäteriförrättningen enligt punkt 5 vunnit laga kraft.

Bålsta / 2026

För Håbo kommun

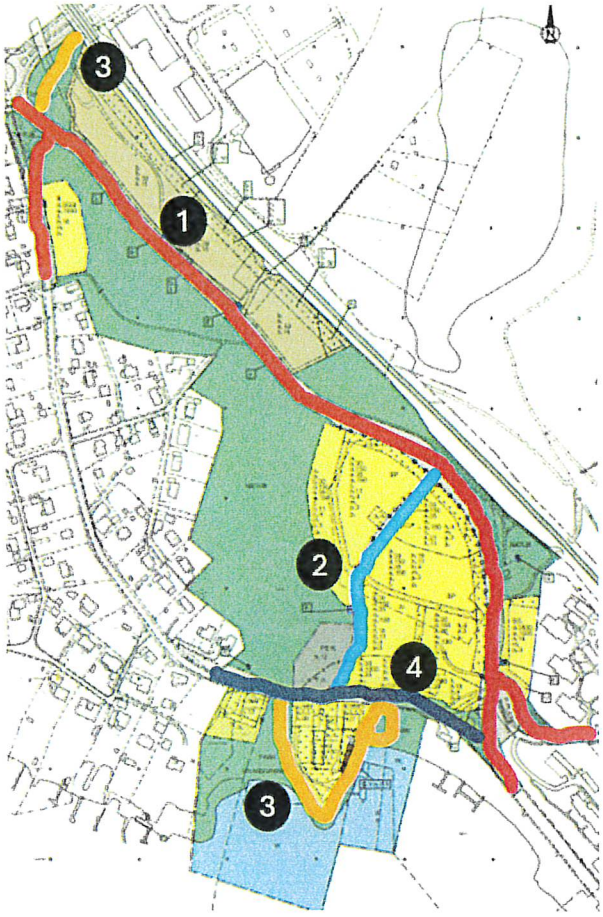
Bålsta / 2025

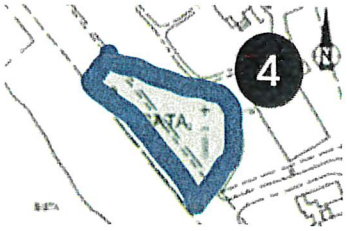
För Fastighets AB Kalmarsand

Anders Åström, ledamot

Bilaga 5

Produktionsplan

Områdesbeskrivning

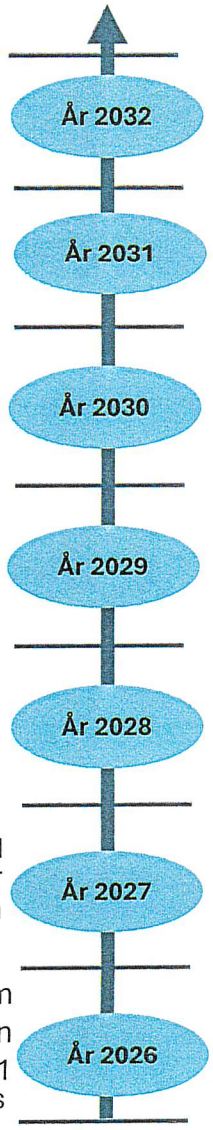
1) Röd: Arbetsnamn nya Stockholmsvägen inklusive de två sticken i norr och söder.
2) Ljusblå: Lokalgata mellan områdena i park
3) Gul: Gångstråk och lekplats på udde och i norr
4) Mörkblå: Väg mellan park och udde samt vändplan för buss

Steg	Nr	Förklaring
Fas 1	1-4	Påbörjas när detaljplanen har vunnit laga kraft. Projektering samt kompletterande utredningar och kalkyl
Fas 2 etapp 1	1-2	Nya Stockholmsvägen samt sticken och lokalgatan. Lokalgatan görs klar fram till ag och kantsten. Övriga vägar görs helt klara. VA genomförs i denna etapp. Avslutas med en besiktning.
Fas 2 etapp 2	3-4	Etapp 2 ska vara klar senast 2 år efter godkänd besiktning av etapp 1. • Rivning av gata vid rondell • Strandpromenaden • Lekplats • Övertäckning kulle • Gångväg vid viadukt • Väg mellan park och udde samt vändplan för buss • Övrig finplanering • Trottoar lokalgatan samt slitlager/topp (asfalt) Avslutas med en slutbesiktning och åtgärdade besiktningsanmärkningar

Bilaga 6

Riskfaktorer
- Överklagande av detaljplan
- Världshändelser
- Marknaden

Etapp 2 ska vara klar senast 2 år efter godkänd besiktning av etapp 1.

FABK/KPAB*

Mål om att största delen av Kalmarsand är byggt och inflyttat

Byggnation Café/restaurang och båtbryggor

Planerad första inflyt

Produktion påbörjas förutsatt tillfredställande säljstatus

Säljstart

Påbörjad projektering

Rivning silo beställs

* Preliminärt uppskattad tidplan som bl a beror på när DP vinner laga kraft och marknadsförutsättningar för försäljning av bostäder.

MODERBOLAGSBORGEN

Moderbolag:
Grandholm Fastigheter AB, org.nr 556981–8841, nedan kallat "**Borgensmannen**".

Exploatör:
Kalmarsand Park AB, org.nr 559332-9732, nedan kallad "**Exploatören**".

Kommun:
Håbo kommun, org.nr 212000–0241, nedan kallad "**Kommunen**".

1 Bakgrund

Exploatören har genom exploateringsavtal med Kommunen avseende Kalmarsand Park, daterat 2025-12-18 ("**Exploateringsavtalet**"), åtagit sig förpliktelser i Exploateringsavtalet.

Enligt punkt 10.1 i Exploateringsavtalet ska Exploatören ställa säkerhet för sitt fullgörande.

Borgensmannen är moderbolag till Exploatören och lämnar härmed denna borgen.

2 Borgensåtagande

Borgensmannen går i borgen såsom för egen skuld (proprieborgen) för Exploatörens förpliktelser enligt Exploateringsavtalet.

3 Utkrävande av borgen

Kommunen äger rätt att kräva betalning direkt av Borgensmannen när Exploatören underlåter att fullgöra förpliktelser enligt Exploateringsavtalet, efter att Kommunen först skriftligen underrättat Exploatören och Borgensmannen om dröjsmålet.

4 Borgensåtagandets upphörande

Borgensåtagandet upphör i sin helhet när Exploatören fullt ut fullgjort samtliga förpliktelser som följer av Exploateringsavtalet.

5 Övrigt

Tvist rörande denna borgen ska avgöras av svensk allmän domstol med tillämpning av svensk rätt.

Stockholm den 2025-12-18

GRANDHOLM FASTIGHETER AB

Anders Åström

Tomas Otterud

MODERBOLAGSBORGEN

Moderbolag:
Grandholm Fastigheter AB, org.nr 556981–8841, nedan kallat "**Borgensmannen**".

Exploatör:
Fastighets AB Kalmarsand, org.nr 556953–0073, nedan kallad "**Exploatören**".

Kommun:
Håbo kommun, org.nr 212000–0241, nedan kallad "**Kommunen**".

1 Bakgrund

Exploatören har genom exploateringsavtal med Kommunen avseende Kalmarsand Udde, daterat 2025-12-18 ("**Exploateringsavtalet**"), åtagit sig förpliktelser i Exploateringsavtalet.

Enligt punkt 10.1 i Exploateringsavtalet ska Exploatören ställa säkerhet för sitt fullgörande.

Borgensmannen är moderbolag till Exploatören och lämnar härmed denna borgen.

2 Borgensåtagande

Borgensmannen går i borgen såsom för egen skuld (proprieborgen) för Exploatörens förpliktelser enligt Exploateringsavtalet.

3 Utkrävande av borgen

Kommunen äger rätt att kräva betalning direkt av Borgensmannen när Exploatören underlåter att fullgöra förpliktelser enligt Exploateringsavtalet, efter att Kommunen först skriftligen underrättat Exploatören och Borgensmannen om dröjsmålet.

4 Borgensåtagandets upphörande

Borgensåtagandet upphör i sin helhet när Exploatören fullt ut fullgjort samtliga förpliktelser som följer av Exploateringsavtalet.

5 Övrigt

Tvist rörande denna borgen ska avgöras av svensk allmän domstol med tillämpning av svensk rätt.

Stockholm den 2025-12-18

GRANDHOLM FASTIGHETER AB

Anders Åström

Tomas Otterud

EXPLOATERINGSBUDGET

Tkr	Total budget	T o m år 2025	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029	År 2030	År 2031	Årliga drift-kostnader efter projektets avslut
PROJEKTET									
Inkomster									
Försäljning av mark	108 501	0	0	36 660	49 641	22 200	0	0	
Övriga intäkter från företag och privata	65 341	0	0	0	0	40 341	25 000	0	
Gåva mottagna anläggningar	0	0	0	0	0	0	0	0	
Offentligt investeringsbidrag	0	0	0	0	0	0	0	0	
VA-anslutningsavgifter	46 380	0	0	0	0	46 380	0	0	
Gåva i form av VA-anläggningar	0	0	0	0	0	0	0	0	
Summa inkomster	**220 222**	**0**	**0**	**36 660**	**49 641**	**108 921**	**25 000**	**0**	
Utgifter									
Driftkostnader	-1 478	-978	-100	-100	-100	-100	-50	-50	
Utgifter för kvartersmark	-10 751	0	0	-10 751	0	0	0	0	
Anläggningar egen regi	-126 195	-329	-4 427	-44 838	-34 406	-18 059	-25	-24 112	
Anläggningar mottagna	0	0	0	0	0	0	0	0	
VA-anläggningar egen regi	-50 306	0	-1 105	-10 510	-31 341	-7 251	-50	-50	
VA-anläggningar mottagna	0	0	0	0	0	0	0	0	
Summa utgifter	**-188 730**	**-1 307**	**-5 632**	**-66 198**	**-65 847**	**-25 410**	**-125**	**-24 212**	
Nettoexploatering	**31 492**	**-1 307**	**-5 632**	**-29 538**	**-16 206**	**83 511**	**24 875**	**-24 212**	
Finansieringsbehov		-1 307	-5 632	-29 538	-16 206	83 511	24 875	-24 212	
Driftkostnader gata/park									700
Kapitalkostnader gata/park									3941
TILL RESULTATRÄKNING									
Försäljning av mark	108 501	0	0	36 660	49 641	22 200	0	0	
Övriga intäkter från företag och privata	65 341	0	0	0	0	40 341	25 000	0	
Gåva mottagna anläggningar	0	0	0	0	0	0	0	0	
Verksamhetens intäkter, summa	**173 842**	**0**	**0**	**36 660**	**49 641**	**62 541**	**25 000**	**0**	
Bokfört värde försäljning mark	-10 751	0	0	-10 751	0	0	0	0	
Exploateringskostnader (försäljn/nedvärd)	-1 478	-978	-100	-100	-100	-100	-50	-50	
Verksamhetens kostnader, summa	**-12 229**	**-978**	**-100**	**-10 851**	**-100**	**-100**	**-50**	**-50**	
Årets resultat	**161 613**	**-978**	**-100**	**25 809**	**49 541**	**62 441**	**24 950**	**-50**	
			0	0	0	0	0	0	
TILL BALANSRÄKNING			0	0	0	0	0	0	
Anläggningstillgångar	-126 195	-329	-4 427	-44 838	-34 406	-18 059	-25	-24 112	
Anläggningstillgångar VA	-50 306	0	-1 105	-10 510	-31 341	-7 251	-50	-50	
Omsättningstillgångar	1 478	978	100	100	100	100	50	50	
Tillgångar, summa	**-175 023**	**649**	**-5 432**	**-55 248**	**-65 647**	**-25 210**	**-25**	**-24 112**	
Skuld/förutbetalda intäkter ej VA	0	0	0	0	0	0	0	0	
Skuld/förutbetalda intäkter VA	46 380	0	0	0	0	46 380	0	0	
Skulder, summa	**46 380**	**0**	**0**	**0**	**0**	**46 380**	**0**	**0**	

§ 12

Dnr 2025/01759

Beslut - Exploateringsavtal och budget Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att återremittera ärendet med stöd av minoritetsåterremiss till kommunstyrelsen för ytterligare beredning enligt återremissyrkanden.

Sammanfattning

Området från Norra Fånäs till Kalmarsand ska exploateras med både verksamhetsmark och bostadsmark, med en maximal byggrätt på cirka 750 bostäder. Syftet är att stärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand genom förtätning av området. I ärendet hanteras exploateringsbudget och exploateringsavtal samt fastighetsregleringar och säkerheter.

Kommunstyrelsen har den 10 februari 2026 § 14 beslutat att föreslå kommunfullmäktige i enlighet med teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens förslag.

Yrkanden

Anna Söder (MP), yrkar att ärendet återremitteras med motivering:
Vi saknar fullgörandegaranti i avtalet. Vi vill också se en juridisk och ekonomisk riskbedömning. Dessutom vill vi se en detaljerad kostnadskalkyl för kommunens åtaganden

Somir Sinharay (L), yrkar på att ärendet återremitteras med motivering:
Yrkar på att ärendet återremitteras till Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen för komplettering och fördjupad utredning enligt nedanstående punkter. Återremissen syftar till att säkerställa fullständig transparens, korrekta ekonomiska beräkningar och hantering av risker innan beslut fattas, med hänsyn till projektets långsiktiga påverkan på kommunens ekonomi och miljö.

1. **Avvikelse mellan exploateringsbidrag och redovisade intäkter** Motivering: Tjänsteskrivelsen anger exploateringsbidrag på totalt 86,2 miljoner kronor från exploatörerna, men budgeten visar "Övriga intäkter från företag och privata" på endast 65,341 miljoner kronor utan tydlig koppling eller förklaring till skillnaden. Detta riskerar felaktig nettoexploatering (31,5 miljoner kronor) och behöver klarläggas för att undvika underfinansiering.

2. **Köp av Skanskas mark och relaterade kostnader** Motivering: Köpet av Bista 1:159 för 8,5 miljoner kronor matchar inte budgetens "Utgifter för kvartersmark" på -10,751 miljoner kronor. Skillnaden

(ca 2,25 miljoner kronor) saknar specifikation av eventuella tilläggskostnader, vilket kan påverka den totala budgeten och kräver en detaljerad värdering.

3. **Driftkostnader efter projektavslut** Motivering: Tjänsteskrivelsen uppskattar årliga driftkostnader till 900 000 kronor (700 000 kronor för offentlig miljö + 200 000 kronor för VA), men budgeten redovisar endast 700 Tkr för gata/park och saknar VA-posten efter avslut. Detta behöver kompletteras med en långsiktig finansieringsplan för att förhindra framtida budgetunderskott.

4. **Geotekniska och miljömässiga analyser** Motivering: Formuleringen "inga ytterligare förorenade massor" antyder möjliga tidigare kända risker, men ingen fullständig rapport redovisas. Med tanke på områdets potentiella industriella bakgrund krävs en komplett redovisning för att undvika oväntade saneringskostnader.

5. **Potentiella besparingar som inte inkluderas i budgeten** Motivering: Möjligheter som försäljning av sandmassor och användning av krossmaterial nämns som kostnadsminskande, men ingår inte i budgeten utan känslighetsanalys. En scenariobaserad analys behövs för att budgeten ska vara robust mot marknads- och omvärldsförändringar.

6. **Beroende av detaljplanens laga kraft** Motivering: Besluten förutsätter att detaljplanen vinner laga kraft, men ingen tidsplan eller riskbedömning för förseningar (t.ex. överklaganden) anges. Detta behöver kompletteras med contingency-planer för att skydda kommunens intressen.

7. **Uppföljning och beslutsunderlag** Motivering: Löfte om löpande ekonomisk uppföljning saknar specifik metod och ansvarig. Avtal och borgenär nämns men inte detaljeras, vilket kräver fullständiga texter och en tydlig uppföljningsplan för transparens.

Owe Fröjd (Båp), yrkar på att ärendet återremitteras med motivering:
Då hela detta ärende inte är kommunicerat eller ingående diskuteras med alla partier så finns det många frågetecken.

-Hur säker är denna finansiering då de flesta tidigare exploateringar inte varit några lysande affärer för kommunens skattebetalare?

-Vad får detta för konsekvenser för kommunens ekonomi och andra investeringar de närmaste åren.

-Ombyggnad av nuvarande Stockholmsvägen ställer upp frågetecken om Räddningstjänsten möjligheter att nå området med sina höjdfordon inom vad som krävs i Boverkets regler, 10 minuter.

-Vad kommer detta att innebära för hela området Kalmarsand

Vi yrkar på återremiss för ett bredare politiskt ställningstagande med klargörande av ovanstående frågeställningar.

Owe Fröjd (Båp), yrkar bifall till återremissyrkanden från Anna Söder (MP) och Somir Sinharay (L).

Robin Jansson Eriksson (V), yrkar bifall till återremissyrkanden från Anna Söder (MP), Somir Sinharay (L) och Owe Fröjd (Båp).

Anna Söder (MP), yrkar bifall till återremissyrkanden från Somir Sinharay (L) och Owe Fröjd (Båp).

Björn Erling (M), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Somir Sinharay (L), yrkar bifall till återremissyrkanden från Anna Söder (MP) och Owe Fröjd (Båp).

Tommy Lövgren (SD), yrkar bifall till återremissyrkanden från Anna Söder (MP), Somir Sinharay (L) och Owe Fröjd (Båp).

Beslutsgång

Ajournering: 18:21 – 18:42.

Ordföranden ställer yrkandet om återremiss från Anna Söder (MP), Somir Sinharay (L) och Owe Fröjd (Båp) mot om ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Votering begärs och genomförs.

Med 22-ja röster att ärendet ska avgöras idag och 18-nej röster att ärendet ska återremitteras beslutar kommunfullmäktige att ärendet ska återremitteras med stöd av regeln för minoritetsåterremiss.

Omröstningsresultat

Votering
Ska ärendet avgöras idag eller om ärendet ska återremitteras.

Ja-röst för att ärendet ska avgöras idag.
Nej-röst för att ärendet ska återremitteras.

Ja-röst lämnas av:
Catherine Öhrqvist (M), Stefan Häggmark (M), Björn Erling (M), Björn Hedö (M), Christian Nordberg (M), Ulf Winberg (M), Anders Thonfors (M), Helene Zeland Bodin (C), Fred Rydberg (KD), Tony Klaesson (KD), Agneta Hägglund (S), Fredrik Anderstedt (S), Inger Wallin (S), Eva Staake (S), Sven Erkert (S), Maria Annell (S), Per-Arne Öhman (M), Sara Sarnes

(M), Lisbeth Bolin (C), Harry Lövstav (S), Werner Schubert (S), Kurt Conny Hedman (S).

Nej-röst lämnas av:
Somir Sinharay (L), Helene Cranser (-), Carolina Cranser (-), Robin Jansson Eriksson (V), Anna Söder (MP), Tommy Lövgren (SD), Max Örell (SD), Petri Piiroinen (SD), Paul Ohvanainen (SD), Daniel Rumack (SD), Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp), Peter Björkman (Båp), Susanna Kraftelid (HD), Rasmus Kraftelid (HD), Frida Herman (HD), Caroline Lindgren (SD) , Michael Rubbestad (SD).

Beslutsunderlag

– Tjänsteskrivelse dokumentnummer 146279
– Exploateringsbudget
– Moderbolagsborgen, Fastighets AB Kalmarsand, Grandholm fastigheter AB
– Moderbolagsborgen, Kalmarsand Park AB, Grandholm fastigheter AB
– Exploateringsavtal mellan Håbo kommun och Fastighets AB Kalmarsand inklusive bilagor
– Exploateringsavtal mellan Håbo kommun och Kalmarsand Park AB inklusive bilagor

Beslut skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Ekonomi

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Svar på minoritetsåterremiss i ärende Exploateringsavtal och budget Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand

Frågor från Miljöpartiet

Miljöpartiet har efterfrågat förtydliganden kring:

- fullgörandegaranti i avtalet
- juridisk och ekonomisk riskbedömning
- detaljerad kostnadskalkyl för kommunens åtaganden
- kostnadskalkyl för kommunens åtaganden

Fullgörandegaranti i avtalet

I entreprenadkontrakt är det vanligt att entreprenören måste lämna en så kallad fullgörandegaranti till beställaren. Garantin innebär att entreprenören garanterar att arbetet kan slutföras enligt avtalet. Om entreprenören av någon anledning inte kan fullfölja sitt uppdrag ger garantin kommunen ett ekonomiskt skydd för eventuella merkostnader.

Fullgörandegarantin kompletteras ofta med en garanti för garantitiden, som säkerställer att entreprenören också ansvarar för eventuella fel som uppstår efter att projektet är färdigställt. Tillsammans utgör dessa två garantier en säkerhet för byggprojektet.

Kommunen har ännu inte tecknat entreprenadkontrakt för utbyggnaden av infrastrukturen. När kontrakt tecknas kommer kommunen att kräva att entreprenören lämnar dessa säkerheter.

Juridiska risker

Byggandet av bostäder påverkas i hög grad av marknadsläget. Marknaden avgör i stor utsträckning när och i vilken takt bostäder faktiskt byggs.

Att ställa krav på byggstart inom en viss tid i områdena Park och Udde skulle kunna få motsatt effekt och göra projektet svårare att genomföra. Skälen är bland annat:

- infrastrukturen kommer att ta flera år att bygga ut
- marken kan säljas vidare till andra aktörer
- exploatören kan välja att behålla marken

Området är stort och det är realistiskt att hela utbyggnaden kan ta 8–10 år innan den är färdig och först efter att infrastrukturen är klar.

I dagsläget finns det inte någon annan aktör som är intresserad av att utveckla området. Park och Udde än den exploatör kommunen förhandlat med.

För övriga delar av området – bostadsmark och verksamhetsmark – kan krav komma att ställas från fall till fall.

Det är inte möjligt att helt eliminera risker i ett projekt av denna storlek. Kommunens mål är därför att minimera riskerna genom budgetarbete, avtal och uppföljning.

Ekonomiska risker
Kommunen planerar att sälja mark för bostäder och verksamheter (utöver områdena Park och Udde). Markanvisningar kommer att göras när marknadsläget bedöms vara tillräckligt bra.

Markpriserna har sjunkit de senaste åren. Marken säljs utifrån aktuella värderingar. Om marken säljs till ett lägre pris än beräknat innebär det lägre intäkter för kommunen. Samtidigt kan priserna också utvecklas positivt.

I entreprenadkalkylen finns ett riskpåslag på 15 procent för att hantera osäkerheter i projektet.

Om den nya detaljplanen inte genomförs finns en risk att en tidigare plan fortsätter att gälla. Det kan innebära problem bland annat kopplat till säkerheten runt silon och i skogsområdet där det idag förekommer dumpning av skräp.

Exploatören för områdena Park och Udde är en ekonomiskt stabil aktör, vilket också har vägts in i bedömningen.

Kostnadskalkyl för kommunens åtaganden
När en första uppskattning av entreprenadkostnader tas fram i ett projekt som detta bygger den på en förprojektering. I detta skede är kostnadsberäkningen en grov kalkyl, som ger en uppskattning av projektets storlek och kostnadsnivå.

När projekteringen senare är mer detaljerad och alla tekniska lösningar är framtagna kan en detaljerad kalkyl tas fram. Den ger en mer exakt bild av kostnaderna för genomförandet.

I detta skede baseras beräkningarna på en grov kalkyl.

Den preliminära kalkylen visar följande:

VA ingår i nedan poster med	47 138
Nya Stockholmsvägen	58 401
Lokalgata 1-3	40 400
Infart befinligt bostadsområde	6 500
Strandpromenad, lekplats och projektgemensamma kostnader	19 118
Påslag	20 648
Total	**145 067**

En betydande del av kostnaderna för infrastrukturen i projektet finansieras genom exploateringsbidrag (82,3 miljoner kronor). Resterande belopp (62,7 miljoner kronor) är kommunal finansiering som bekostas genom försäljning av mark samt intäkter genom VA-avgifter.

Frågor från Liberalerna

Avvikelse mellan exploateringsbidrag och redovisade intäkter
Liberalerna efterfrågar ett förtydligande kring skillnaden mellan de exploateringsbidrag som anges i tjänsteskrivelsen och de intäkter som redovisas i exploateringsbudgeten.

I tjänsteskrivelsen anges exploateringsbidrag från exploatörerna på totalt 86,2 miljoner kronor, medan budgeten redovisar posten ”Övriga intäkter från företag och privata” till 65,3 miljoner kronor. Liberalerna efterfrågar därför en förklaring till hur dessa poster hänger ihop och hur exploateringsbidragen redovisas i kalkylen.

Svar:
I exploateringskalkylen redovisas exploateringsbidrag och relaterade intäkter i flera olika poster.

- 64,3 miljoner kronor avser exploateringsbidrag för gata och park och redovisas i exploateringskalkylen som intäkter från exploatör.
- 46,3 miljoner kronor avser intäkter kopplade till VA. Denna post består av två delar:
    1. VA-anslutningsavgifter
    2. Exploateringsbidrag för VA, som uppgår till 21,9 miljoner kronor

Exploateringsbidraget för VA finns med eftersom utbyggnaden av VA innebär en större investering och exploatören är med och finansierar delar av infrastrukturen som ligger utanför VA-kollektivets ordinarie verksamhetsområde.

Denna uppdelning framgår tyvärr inte helt tydligt i kommunens ekonomimallar, vilket kan göra det svårare att direkt se kopplingen mellan de olika posterna i kalkylen.

Köp av Bista 1:159
Liberalerna efterfrågar ett förtydligande kring posten ”Utgifter för kvartersmark” med en förklaring till vad den högre budgetposten består av och om den även inkluderar värdet av annan mark som ingår i exploateringen.

Svar:
Den totala fördelningen av mark till kvartersmark uppgår till 10 464 miljoner kronor. Av detta utgör 8,5 miljoner kronor köpeskillingen för Skanskas mark. Resterande belopp avser bokfört värde för kommunens befintliga mark som ingår i exploateringen och som i exploateringskalkylen förs över till kvartersmark.

Skillnaden mellan köpeskillingen och budgetposten beror alltså på att posten även inkluderar det bokförda värdet av kommunens egen mark som säljs i projektet.

Driftkostnader efter projektavslut
I tjänsteskrivelsen uppskattas de årliga driftkostnaderna efter projektavslut till cirka 900 000 kronor, varav 700 000 kronor avser offentlig miljö och 200 000 kronor avser VA.
I budgetredovisningen framgår dock endast 700 000 kronor för gata/park, medan motsvarande post för VA-drift efter projektets avslut saknas.

Liberalerna önskar förtydligande i hur denna kostnad avses hanteras.

Svar:
Budgeten redovisar 700 000 kronor för gata/park, men saknar motsvarande post för VA, vilket sannolikt är orsaken till den upplevda avvikelsen.

Samtidigt kan det noteras att uppskattningen om 200 000 kronor per år för VA-drift kan vara något hög. En överslagsberäkning har gjorts utifrån ledningslängden inom planområdet, inklusive serviser fram till förbindelsepunkt. Den totala sträckan uppgår till cirka 1 kilometer.

Med en schablonkostnad på cirka 39 000 kronor per kilometer och år ger detta:

- 39 000 kronor × 3 = cirka 117 000 kronor per år

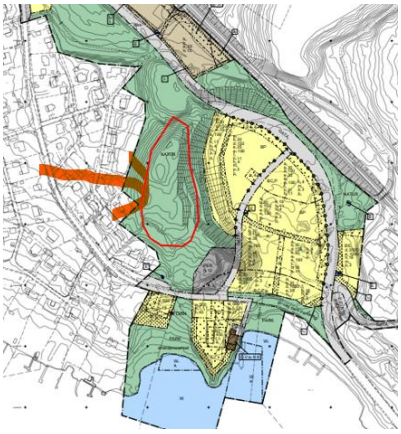
Multiplikationen med tre avser vatten-, spillvatten- och dagvattenledningar.

Utifrån denna beräkning ligger en rimlig årlig driftkostnad för VA snarare runt 115 00–120 000 kronor, vilket innebär att den tidigare uppskattningen på 200 000 kronor sannolikt är något i överkant.

Geotekniska och miljömässiga analyser
Liberalerna efterfrågar ett förtydligande kring de geotekniska och miljötekniska undersökningar som genomförts i området. I underlaget anges att det inte finns några ytterligare förorenade massor, vilket enligt Liberalerna kan tolkas som att

det tidigare identifierats risker i området. Mot bakgrund av områdets historik efterfrågar de därför en mer samlad redovisning av genomförda undersökningar och hur eventuella risker för saneringskostnader har hanterats i projektet.

Svar:
Formuleringen ”inga ytterligare förorenade massor” syftar på den större kulle med gipshaltigt material som finns i området och som redan är identifierad och markerad i planunderlaget.

Flera geotekniska och miljötekniska undersökningar har genomförts inom ramen för planarbetet. Provtagning har gjorts både på platser som bedömts som särskilt riskfyllda samt längs hela den planerade utbyggnaden av infrastrukturen. Resultaten från dessa undersökningar visar inte på några ytterligare föroreningar i området.

I exploateringskalkylen finns även avsatta medel för sanering på cirka 10 miljoner kronor. Dessa medel avser dels eventuella oförutsedda åtgärder, dels hantering i samband med att befintliga vägar rivs enligt den nya detaljplanen.

Inför kommunens köp av Skanskas fastighet genomförs dessutom miljöprovtagning på tomten för att säkerställa eventuella föroreningar innan förvärvet genomförs.

Potentiella besparingar som inte inkluderas i budgeten
Möjliga besparingar, såsom intäkter från försäljning av sandmassor samt användning av krossmaterial, är inte inkluderade i budgeten.

Svar:
När entreprenaden påbörjas kan försäljning av sandmassor och användning av krossmaterial sänka riktkostnaden, under förutsättning att de innebär faktiska kostnadsreduktioner.

Beroende av detaljplanens laga kraft
Liberalerna efterfrågar ett förtydligande kring projektets beroende av att detaljplanen vinner laga kraft. De menar att besluten förutsätter att detaljplanen vinner laga kraft, men att underlaget inte redovisar någon tidsplan eller

riskbedömning kopplad till eventuella förseningar, exempelvis vid överklagande. De efterfrågar därför ett resonemang kring hur sådana situationer hanteras och om det finns behov av alternativa handlingsvägar.

Svar:
Om detaljplanen inte vinner laga kraft, till exempel till följd av ett överklagande, är besluten om exploateringsavtal och markköp villkorade. Det innebär att åtagandena enligt avtalen inte behöver genomföras förrän detaljplanen har vunnit laga kraft, oavsett hur lång tid en eventuell överklagandeprocess tar.

I praktiken innebär detta att exploateringsavtalet inte träder i full giltighet och att markköpet inte genomförs förrän detaljplanen har vunnit laga kraft.

Den budget som redovisas för utbyggnaden till följd av detaljplanen ska i detta sammanhang främst ses som en information om planens genomförbarhet. Mot denna bakgrund har bedömningen gjorts att kommunens intressen inte behöver skyddas genom ytterligare åtgärder i detta skede

Förtydligande kring hur den löpande ekonomiska uppföljningen går till
Liberalerna önskar svar på ansvarsfördelning samt uppföljningsplan och efterfrågar även mer information om hur avtal och borgen är utformade.

Svar:
En process för den ekonomiska uppföljningen är under framtagande och underlaget kommer att bifogas ärendet den 17 mars i ett separat dokument inför kommunstyrelsens sammanträde den 18 mars.

När det gäller säkerheter finns borgen som bilaga till exploateringsavtalet och den omfattar hela exploateringsavtalet. Någon mer detaljerad redovisning än vad som framgår av avtalet och dess bilagor är inte möjlig att lämna i detta skede.

Frågor från Bålstapartiet

- Hur säker är finansieringen
- Konsekvenser för kommunens ekonomi och andra investeringar
- Ombyggnad av nuvarande Stockholmsvägen ur Räddningstjänsten perspektiv
- Vad innebär det för hela området Kalmarsand

Finansiering
I tidigare exploateringsprojekt har kostnader ibland ökat på grund av tilläggsarbeten (så kallade ÄTA-arbeten), exempelvis för att lösa dagvattenfrågor.

I projektet i Kalmarsand har budgeten tagit höjd för att VA, gator och belysning ska kunna byggas ut utan större investeringar utanför exploateringsområdet.

Anslutningspunkter för VA är redan förberedda vid rondellen vid viadukten.

För att minska riskerna planeras projektet att genomföras som totalentreprenad i samarbetsformen partnering. Det innebär att:

- kommunen har full insyn i ekonomin
- kommunen kan påverka projektets genomförande
- problem löses gemensamt under projektets gång

Entreprenaden kommer dessutom att innehålla ekonomiska incitament och krav på fullgörandegaranti.

Erfaren och kontinuerlig projektledning är en viktig faktor för att hålla kostnader och tidsplan.

Hur finansieras infrastrukturen
En del av utbyggnaden av infrastruktur finansieras genom exploateringsbidrag från exploatören, både för VA och för gatuutbyggnad.

Syftet är att så långt som möjligt finansiera infrastrukturen med externa medel.

Kommunen kommer dock att behöva stå för en del av kostnaden eftersom vägen även kommer att användas av andra trafikanter och inte bara av de boende i det nya området.

Vad får Kalmarsandsplanen och utbyggnaden för konsekvenser för kommunens ekonomi och andra investeringar de närmaste åren?
Det som är mest avgörande i ett exploateringsprojekt är kassaflödet, det vill säga balansen mellan hur mycket pengar kommunen får in genom markförsäljning och hur mycket som betalas ut för investeringar i infrastruktur och anläggningar.

Exploateringsprojekt är normalt framtunga, vilket innebär att kommunen initialt betalar ut mer pengar för utbyggnad av exempelvis gator, VA och annan infrastruktur. Intäkterna från markförsäljning kommer däremot senare i projektet.

I exploateringskalkylen för Kalmarsandsplanen framgår att projektet totalt sett ger ett positivt kassaflöde på cirka 31,5 miljoner kronor, inklusive VA-investeringar. Det är en god nivå för ett exploateringsprojekt.

Det största negativa kassaflödet uppstår enligt kalkylen år 2027, då det uppgår till cirka 36,4 miljoner kronor. Detta bedöms vara en hanterbar nivå i ett projekt av denna storlek.

Den största osäkerheten i projektet är tidpunkten för markförsäljningen. Om den försäljning som planeras till 2027 skulle förskjutas ett år kan det negativa

kassaflödet uppgå till cirka 73,1 miljoner kronor. I ett sådant scenario kan det bli aktuellt med kortfristig finansiering genom lån. Eftersom intäkterna från markförsäljningen då kommer senare är sådana lån normalt tillfälliga och kan återbetalas när marken säljs.

Kommunens ekonomiska situation har stärkts under det senaste året och bedöms fortsätta stärkas kommande år. Under de senaste två åren har kommunen dessutom prioriterat sina investeringar för att nå en mer hållbar ekonomisk nivå. Självfinansieringsgraden för investeringar uppgick till 91 procent år 2025, vilket är en stark nivå. Denna prioritering av investeringar kommer att fortsätta även framöver.

Sammantaget bedöms kommunen ha god kapacitet att genomföra Kalmarsandsplanen, även om markförsäljningen skulle försenas. Projektet ger ett positivt kassaflöde på lång sikt och de kortsiktiga negativa kassaflöden som uppstår bedöms vara hanterbara inom kommunens ekonomiska ram.

Ombyggnad av nuvarande Stockholmsvägen ur Räddningstjänsten perspektiv

Under ombyggnationen av Stockholmsvägen säkerställs framkomligheten för räddningstjänsten genom att:

- Analysera insatstid tillsammans med räddningstjänsten innan ombyggnad startar.
- Kontrollera att omledningar, avspärrningar och byggtrafik inte förlänger insatstiden.
- Ta fram en trafik- och framkomlighetsplan.
- Ställa krav på entreprenör att hålla räddningsvägar öppna dygnet runt, alla dagar i veckan.
- Införa tillfälliga räddningsvägar om ordinarie blockeras.

Området Kalmarsand

I Kalmarsand möjliggör detaljplanen:

- större flerfamiljshus vid den gamla silon
- blandad bebyggelse med mindre flerfamiljshus och gruppbyggda småhus i den tidigare grusgropen.

Denna blandning av bostadstyper gör det möjligt för olika typer av hushåll att flytta till området, inklusive barnfamiljer. Detaljplanen möjliggör även en förskola med cirka 65 platser.

Detaljplanen innebär att allmänhetens tillgång till Mälaren förbättras jämfört med idag.

I dag är delar av området privat mark. I detaljplanen föreslås i stället att:

- siloområdet öppnas upp och görs mer tillgängligt
- mark längs vattnet görs om till parkmark

- en strandpromenad anläggs
- området får kommunalt huvudmannaskap.

Detta innebär att strandzonen i större utsträckning än idag blir tillgänglig för allmänheten.

Datum
2026-03-06

Vår beteckning
KS 2015/00289 nr 148265

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Andreas Lagerström, Planarkitekt
andreas.lagerstrom@habo.se

Tjänsteskrivelse - Beslut om antagande av Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl., Kalmarsand

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige antar Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand enligt 5 kap 27 § Plan- och Bygglagen (2010:900).

Sammanfattning
Kommunfullmäktige beslutade på kommunfullmäktige 2 mars 2026 (§ 13) att anta Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om exploateringsbudget för detaljplanen. En detaljplan kan inte antas med villkor varför beslutet behöver formuleras om.

Förvaltningen föreslår därför kommunfullmäktige att bekräfta beslutad intention genom att anta Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand.

Planen syftar till att förstärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand. Genom förtätning av området mellan Fånäs och Kalmarsand, samt genom anläggande av gångvägar genom naturområdet. Förtätningen sker i form av en blandning av flerbostadshus och en- och tvåbostadshus. Detaljplanen går i linje med kommunens översiktsplan.

Detaljplanen ställdes ut på granskning under perioden 11 augusti 2025 till och med den 1 september 2025. Under granskningsperioden inkom 23 yttranden varav 17 med erinran. Efter granskningen har planhandlingarna justerats något utifrån de inkomna yttrandena. Bland annat har flerfamiljshuset vid det gamla soldattorpet justerats ned till 4 våningar i höjd och placerats bort från närmaste granntomt. Korrekt dagvattenhantering inom den nya dragningen av Stockholmsvägen har säkerställts genom en ny egenskapsbestämmelse.

Ärendet

Kommunstyrelsen fattade beslut 23 november 2015 (§ 203) om uppdrag för detaljplan för Kalmarsand.

Planen syfte är att förstärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand genom förtätning av området mellan Fånäs och Kalmarsand,

samt genom anläggande av gångvägar genom naturområdet. En förutsättning för exploatering av området är en omläggning av Stockholmsvägen. Omläggningen krävs både för att hantera den ökade trafiken och för att anlägga VA-infrastruktur till den planerade bebyggelsen Omläggningen möjliggör även anläggande av ett mindre verksamhetsområde mellan den nya vägen och järnvägen.

Området mellan Fånäs, Kalmarsand och Mälarbanan.

Förtätningen sker i form av en blandning av flerbostadshus och en- och tvåbostadshus, vilka i flera fall föreslås i anslutning till närliggande villabebyggelse. En förutsättning är därför att den nya bebyggelsens anpassas i höjd mot vattnet och den befintliga villabebyggelsen. Ett undantag görs för flerbostadshusen som ersätter silobyggnaderna. Detaljplanen går i linje med kommunens översiktsplan.

Kommunen har bedömt att genomförandet av planen kan antas komma att innebära en betydande miljöpåverkan, vilket även Länsstyrelsen instämmer med. Därför har en miljökonsekvensbeskrivning för detaljplanen upprättats.

Granskning omgång 1
Kommunstyrelsen beslutade 25 november 2019 (251 §) om att ställa ut förslag till detaljplan på granskning. Planförslaget var tillgängligt under 2020 mellan 23 mars och 22 april.

En stor del av de inkomna yttrandena lyfter oro över den höga bebyggelsen, både i Kalmarsand Udde och i Norra Fånäs. Att bebyggelsen inte passar in så nära inpå Fånäs villabebyggelse och i viss mån i Bålsta i stort. Framför allt för att bebyggelsen är för hög och för omfattande. Det fanns även en oro över den ökade trafiken som planen skulle generera. Under granskningen inkom även ett flertal yttranden med synpunkter på den nya sträckningen av

Stockholmsvägen, och att den borde flyttas närmre inpå järnvägen, men helst på andra sidan järnvägen.

Länsstyrelsen lyfte ett antal punkter att titta närmare på. Ett fåtal frågor och synpunkter medförde medelstora justeringar av förslaget efter granskningen. Det gällde bland annat justering av gatudragningen för att ta hänsyn till tele- och fjärrvärmeanläggningar. Det gäller även justeringar för att ytterligare säkerställa allmänhetens tillgänglighet till strandlinjen vid Silon. Där går nu i stället ett parkområde mellan ny bebyggelse ned mot vattnet och de högre flerbostadshusen som har reduceras till fyra i stället för fem byggnader.

Granskning 2
Efter granskningen fattade Kommunstyrelsen ett inriktningsbeslut 25 oktober 2021 (§ 260) om minskad exploateringsgrad. Beslutet makulerades sedan av Kommunstyrelsen 15 juni 2023 (§ 260) för att säkerställa att exploateringskostnaderna kan bäras av projektet, vilket inte var möjligt med den lägre exploateringsgraden.

Efter ett förändrat läge på bostadsmarknaden omarbetades förslaget genom att komplettera flerbostadshusen med fler en- och tvåbostadshus. Det nya förslaget föranledde inga ändringar av den nya dragningen av Stockholmsvägen. Då förslaget innebar en ändrad utformning av bebyggelsen, har en reviderad bullerutredning och en ny dagvattenutredning tagits fram.

Kommunstyrelsen beslutade 18 juni 2025 (§ 173) att ställa ut förslag till Detaljplan 414 på granskning. Förslaget var tillgänglig under perioden 11 augusti 2025 till och med den 1 september 2025. Under granskningsperioden inkom 23 yttranden varav 17 med synpunkter.

Inkomna yttranden med synpunkter på planförslaget har sammanfattats och kommenterats i granskningsutlåtandet. Originaltexterna återfinns i sin helhet på avdelningen för planering och utveckling. En kort sammanfattning:

Länsstyrelsen vill säkerställa att grundvattenmagasinet inom planområdet inte påverkas av markföroreningar och den nya exploateringen. Trafikverket vill säkerställa att riktvärden för bullernivåer hålls inom nya bostadsområden.

I övrigt har det inkommit synpunkter på Stockholmsvägens nya dragning, kopplat till risken för att natur och friluftsliv påverkas kring det gamla grustaget. Den nya bebyggelsens skala har tagits upp i flera yttranden särskilt den bebyggelse som hamnar nära villaområdet i Fånäs men även de tre högre punkthusen på udden vid gamla silorna.

Ändringar efter granskning 2
Efter granskningen har mindre redaktionella justeringar gjorts i plankartan och planbeskrivningen. Utöver det har följande ändringar genomförts:

- Ett E-område (område för tekniska anläggningar) vid stranden har tagits bort.
- Flerbostadshuset vid det gamla soldattorpet i detaljplanens sydvästra hörn har justerats. Höjden har sänkts till maximalt 13 meter i nock (fyra våningar) och byggnadskroppens placering har begränsats till tomtens nordöstra hörn bort från närmaste villabebyggelse. Byggnadens maximala fotavtryck har ökat med 75kvm i byggnadsarea.
- Den mindre ytan med prickad bostadsmark har tagits bort i delområde B. Planavgränsningen i delområdet har också justerats något nordväst med anledning av yttrande ifrån fastighetsägaren.
- Bestämmelsen [**dike**$_1$] har lagts till på den nya dragningen av Stockholmsvägen. Bestämmelsen säkerställer att förorenat dagvatten inom området inte infiltrerar till grundvattentäkten genom att det i stället avleds i täta system.
- Dagvattenutredningen har uppdaterats.
- Planhandlingar har kompletterats med tidigare utredningar gällande sanering av oljeläckage från 2003, utifrån Länsstyrelsens yttrande.

Med ovanstående i beaktande föreslår förvaltningen att planförslaget antas.

Efter ett antagande anslås beslutet på kommunens anslagstavla under en prövotid på tre veckor. Under prövotiden har sakägare, vars synpunkter inte tillgodosetts, möjlighet att överklaga planen enligt 13 kap. 1§ Plan- och bygglagen. Eventuell överklagan avgörs i Mark- och miljödomstolen. Om inget överklagande skett inom prövotiden vinner detaljplanen laga kraft vid dess slut. I annat fall inväntas beslut från domstol.

Om ett förslag till antagande av detaljplan återemitteras, ställer plan- och bygglagen krav på att motivet till återremissen ska framgå av beslutet/protokollet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Planläggningen finansieras av exploatören. Plankostnadsavtal finns tecknat mellan kommunen, Fastighets AB Kalmarsand och Skanska Industrial Solution AB.

Ett exploateringsavtal har tagits fram som reglerar bland annat genomförandet och marköverlåtelser, samt en exploateringsbudget för hela exploateringsprojektet. Se ärendet 2022/0167.

Barnperspektivet

Planarbetet har fokus på framkomlighet för barn. Inom området säkerställs säkra vägar med gång- och cykelvägar mellan målpunkter och intill bostäderna. I planen säkerställs ytor för lek och rekreation i form av natur, lekplats och tillgänglighet till strandområdet. Inom planen möjliggörs en yta för förskola.

Näringslivsperspektivet
Detaljplanen möjliggör för ett mindre verksamhetsområde mellan nya Stockholmsvägen och Mälarbanan (järnvägsrälsen). I andra delar av planen möjliggörs för centrumändamål för lokal service så som café eller dylikt.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse. Beslut om antagande av Detaljplan 414, Kalmarsand. Dok.nr. 145727.
- Plankarta, DPL 414, Kalmarsand - Antagandehandling. Dok.nr. 145885.
- Planbeskrivning, DPL 414, Kalmarsand. Dok.nr. 146320.
- MKB Kalmarsand Samråd. Dok.nr. 82017.
- Granskningsutlåtande 2 Dok.nr. 146324.
- Protokollsutdrag 2025-06-18 § 173 Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand. Dok.nr. 140787
- Makulerat inriktningsbeslut Beslut-202201657-KS-§ 184. Dok.nr 119514.
- Protokollsutdrag 2021-10-25 § 260 Detaljplan 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 med fler. Dok.nr. 104329
- Protokollsutdrag 2015-11-23 DPL 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 m.fl. Dok.nr. 63943.
- Skötselplan Dok.nr. 145966.
- Protokollsutdrag 2026-03-02 KF §13 Beslut - Antagande av detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand 2015/00289

_____

Beslut skickas till
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

§ 203 Dnr 2015/00289

Detaljplan 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 m.fl.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen uppdrar till förvaltningen att teckna Intentionsavtal och markanvisning avseende projekt Kalmarsand mellan Håbo kommun och KPAB och FKAB (Bolagen).

2. Kommunstyrelsen upphäver Miljö- och tekniknämndens beslut om planuppdrag för Håbo Allmänning 1:5 m.fl., MTN 2011/24.

3. Kommunstyrelsen uppdrar till förvaltningen att upprätta och samråda förslag till detaljplan för Håbo Allmänning 1:5 m.fl. i Kalmarsand.

4. Kommunstyrelsen beslutar att planarbetet ska finansieras av Håbo kommun, Kalmarsand Projekt AB (KPAB) och Fastighets AB Kalmarsand (FKAB) enligt planavtal.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2010-10-18 § 145. att godkänna ett detaljplaneprogram för Kalmarsand där befintlig silo borde rivas ner och ca 250 -300 nya bostäder skulle uppföras. I programarbetet deltog förutom sökanden även Lantmännen (dåvarande fastighetsägare av silon), Skanska och Håbo fastighets AB (numera Håbo Marknads AB) samt Håbo kommun. Programmet har utpekat ett ca 25 ha stort område mellan järnvägen, Stockholmsvägen, Kalmarrondellen och befintlig bebyggelse i Kalmarsand inklusive siloområde. Detaljplanen kommer att innehålla nya bostäder och förskola samt verksamheter (handel, kontor). Befintlig bostadsbebyggelse i norra Fånäs ska planläggas samtidigt.

En viktig förutsättning för utbyggnaden är att en ny väg anläggs från Kalmarrondellen till Kalmarsand så att delen av Stockholmsvägen mellan Kalmarrondellen och siloområdet kan övergå till lokalgata.

Håbo kommun och Kalmarsand projekt AB (KPAB) samt Fastighets AB Kalmarsand (FKAB), nedan kallad för Bolagen, har i ett Intentionsavtal kommit överens om markförsäljning/markbyte av en del mark i kommunens ägo samt om fördelning av kommande kostnader för utbyggnad av en del av allmänna infrastrukturen. Detta som nödvändig förutsättning för områdets utveckling.

Miljö- och tekniknämnden beslutade 2011-04-06 § 34 att uppdra till förvaltningen att upprätta förslag till detaljplan för Håbo Allmänning 1:5

med flera fastigheter, Kalmarsand. Enligt detta beslut ska kommunen kostnader stå för kostnader för planarbetet.

Ändring av lagstiftningen som ägde rum mellan 2011 och 2015, kommande markanvisning samt överenskommelse om fördelning av plankostnader mellan kommunen och Bolagen ligger till grund för förslag till ett nytt planuppdrag.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets protokoll 2015-11-10
Tjänsteskrivelse 2015-11-09
Intentionsavtal och markanvisning inkl. bilagor

_____

Beslutet skickas till:
Plan- och utvecklingsavdelningen

Handläggare
Linda Johansson/Gunnar Myrhede
Tel
+4610-505 29 62 / +4610-505 31 83

E-post
linda.johansson@afconsult.com
gunnar.myrhede@afconsult.com

Datum
2018-04-24
Projekt-ID
727074

Kund
Bygg- och miljöförvaltningen Håbo kommun

Kompletterande miljökonsekvensbeskrivning

tillhörande
Detaljplan Kalmarsand, Håbo kommun

ÅF-Infrastructure

Linda Johansson
Gunnar Myrhede

Granskad av:

Anna K. Eriksson, ÅF

ÅF-Infrastructure, Storgatan 13, SE-58223 Linköping Sweden
Telefon +4610-505 00 00, Säte i Stockholm, www.afconsult.com
Org.nr 556185-2103, VAT nr SE556185210301

Titel: Kompletterande miljökonsekvensbeskrivning tillhörande detaljplan Kalmarsand, Håbo kommun
Dokumentsdatum: 2018-04-24
Beställare: Håbo kommun, Bygg- och miljöförvaltningen, Plan och Utvecklingsavdelningen
Planarkitekt/Planhandläggare: Anton Karlsson, Håbo Kommun

Konsulter:
ÅF-Infrastructur AB
169 99 Stockholm
Tel: 010-505 00 00
MKB-ansvarig: Emma Klashed
Miljöhandläggare: Linda Johansson och Gunnar Myrhede
Junior miljökonsult: Hedvig Brodén

Innehållsförteckning

Icke teknisk sammanfattning 4

1 Bakgrund 9
1.1 Förutsättningar och planförslag 9
1.2 Metodik 10
1.3 Avgränsningar 10
1.4 Tidigare utredningar 12
1.4.1 Översiktlig miljökonsekvensbeskrivning 12

2 Kompletterande utredningar 14
2.1.1 Buller 14
2.1.2 Förorenad mark 16
2.1.3 Riskbedömning 17
2.1.4 Dagvattenutredning 17
2.1.5 Kulturmiljö – (Yttrande Länsstyrelsen, mötesanteckningar från samråd med Upplandsstiftelsen) 20

3 Miljöeffekter 20
3.1 Landskap- och stadsbild 20
3.1.1 Förändringar som påverkar landskap- och stadsbild 20
3.1.2 Konsekvenser 21
3.1.3 Förslag på åtgärder 22
3.2 Vattenmiljö 22
3.2.1 Förändring som påverkar vattenmiljön 22
3.2.2 Konsekvenser 22
3.2.3 Förslag på åtgärder 23
3.3 Markföroreningar 24
3.3.1 Förändringar som har betydelse för markföroreningar 24
3.3.2 Konsekvenser 24
3.3.3 Förslag på åtgärder 25
3.4 Friluftsliv och rekreation 25
3.4.1 Förändringar som påverkar friluftsliv och rekreation 25
3.4.2 Konsekvenser 25
3.4.3 Förslag på åtgärder 26

4 Sammanfattande bedömning av detaljplanens miljöpåverkan 26
4.1 Landskaps- och stadsbild 26
4.2 Vattenmiljö 26
4.3 Friluftsliv och rekreation 27
4.4 Buller 27
4.5 Förorenad mark 27

5 Referenser 28

Icke teknisk sammanfattning

Bakgrund

Håbo kommun har tagit fram ett förslag på detaljplan, Håbo allmänning 1:5 m.fl. (Kalmarsand), för området Kalmarsand som ligger i sydöstra Bålsta. Planområdet avgränsas av Mälaren, Mälarbanan, södra Bålstaleden och befintliga bostadsområden i Kalmarsand och Fånäs.

Planförslaget utgör en ny vägdragning av Stockholmsvägen längs med Mälarbanan och ner genom planområdet mot Kalmarsandsbadet. I södra delen av planområdet, ut på udden, är förslaget att bygga flerbostadshus, strandpromenad och småbåtshamn. I sydöstra delen av området föreslår Håbo kommun i planförslaget att bygga bostäder, förskola och en större byggnad med flexibel användning med möjlighet till vårdboende, bostäder och handel i bottenplan.

I planprogrammet ”Detaljplaneprogram för Kalmarsand” (2010) upprättades en översiktlig miljökonsekvensbeskrivning (”Kalmarsand – översiktlig MKB för detaljplaneprogram”, 2010) och i samråd med Länsstyrelsen i Uppsala beslutades att en komplettering av den översiktliga miljökonsekvensbeskrivningen borde göras vid detaljplaneskedet. Kompletteringen består av en sammanfattning av utredningar gjorda i detaljplaneskedet samt uppdatering av förslaget till utbyggnad av planområdet. Den kompletterande MKB identifierar och beskriver de effekter som dessa förändringar i detaljplanen kan medföra.

Föreslagen detaljplan har en del förändringar från tidigare planprogram, förändringarna listas nedan:

- Mindre småbåtshamn, mer fokus på strandpromenad
- Dagvattendam istället för kanaler
- Ökat antal våningar på byggnader i siloområdet (Kalmarsand Udde)
- Norra området, 2–4 våningars flerbostadshus istället för småhustomter

Tidigare utredning - översiktliga miljökonsekvensbeskrivningen

I den översiktliga MKB:n görs bedömningen att naturvärdet i området är främst knutna till gamla tallar, annars domineras området av trivial skogsmark. Programförslagets planområde riskerar enligt översiktlig MKB:n att få stora negativa konsekvenser på naturvärdet om de gamla tallarna avverkas eller beskuggas av bebyggelse. Märkbar positiv effekt förväntas om de grova tallarna vid udden röjs fram i söder.

Området avvattnas till Kalmarviken. Strandmiljön innehåller sandiga-grusiga bottnar med relativt högt naturvärde. Enligt översiktlig MKB:n kan programförslaget medföra små till märkbara negativa konsekvenser för vattenmiljön, men kan undvikas om en välplanerad dagvattenhantering tillämpas.

Föroreningshalter som överstigit Naturvårdsverkets riktvärden har i tidigare markundersökningar påträffats på två platser; den nedlagda deponin och den gamla avlastningsplatsen för oljeprodukter. Riskerna föreligger främst vid schaktning eller beredning av marken på dessa områden. Vidare markundersökningar behövs enligt översiktlig MKB:n.

Riktlinjer för buller överskrids redan idag i vissa delar av programområdet. Maxvärden för järnvägsbuller utgör det största problemet. En ökad trafik på nya Stockholmsvägen

ökar även problemet för biltrafiksbuller. Planförslaget bör enligt översiktlig MKB:n inkludera åtgärder för att begränsa buller från vägar och järnvägar.

Allmänhetens tillgång till det strandskyddade området på udden i söder är begränsat, men den översiktliga MKB:n anser att förslaget rymmer möjligheter att stärka allmänhetens tillgång till strandlinjen.

De risker som nämns i översiktliga MKB:n är närliggande industriområdet, silon, fjärrvärmeanläggningen och transport av farligt gods på järnvägen. Med iakttagelser av skyddsavstånd och säkerhetshöjande åtgärder minskar riskerna.

Kompletterande utredningar

Buller

ACAD har på uppdrag av ETTELVA Arkitekter utfört en trafikbullerutredning för planerat bostadsområde i Kalmarsand. Utredningen kom fram till att alla föreslagna bostäder inom området kommer uppfylla kraven för buller enligt SFS 2015:216. Terrasserna till flerbostadshusen i norra delen av planområdet kommer att behöva åtgärder i form av täta räcken/skärmar. En av de befintliga bostäderna öster om planerat område beräknas få något höjd ekvivalent ljudnivå, dock inte över åtgärdsnivån på 60 dB.

Förorenad mark

Miljötekniska markundersökningar är gjorda vid deponiområdet samt siloområdet på udden. Den samlade bedömningen är att det inte finns några miljömässiga begränsningar att exploatera närområdet enligt detaljplanen vid någon av de undersökta områdena. Deponin är avgränsad och inmätt. Om schaktning ska ske i deponimassorna ska dock misstänkt förorenade massor tas omhand. Vid markarbete vid siloområdet behöver försiktighet tas, och ytterligare prover kan bli aktuella vid rivning av byggnad.

Platsen för den tidigare utlastningen av oljeprodukter som ligger inom det blivande verksamhetsområdet i planförslaget har undersökts av Sweco AB. Här skedde ett dieselläckage 1996. Trots sanering kan det inte uteslutas att det kan finnas en del restförorening i marken kring utlastningsplatsen. Med nuvarande markanvändning bedöms risken för föroreningsspridning till grundvatten som liten. Om området ska användas för infiltration av dagvatten undviks de delområden som kan innehålla föroreningar i marklagren.

En miljöteknisk markundersökning har dessutom gjorts vid det f.d. grustaget i nordvästra delen av området i planförslaget. Den samlade bedömningen är här att det inte finns miljömässiga begränsningar att exploatera närområdet enligt förslaget. I en av provpunkterna hittades arsenik 0.5–1 meter under markytan i halter över känslig markanvändning (KM) enligt naturvårdsverkets riktlinjer. Om anläggningsarbeten planeras i närheten av punkten bör ytterligare utredande provtagning genomföras.

Riskbedömning

Enligt ”Riskbedömning detaljplan Bålsta resecentrum och stationsområde samt rekommendationer för kommande etapper i stadsutvecklingsprojektet Bålsta centrum ” (2006) är rekommendationer att nyetablering av byggnader/verksamheter bör undvikas inom 30 meter från det yttersta spåret. Rekommendationen bedöms kunna implementeras på planområde då områdena delar många likheter.

Dagvattenutredning

Enligt ”Dagvattenutredning Kalmarsand” (2017) föreslås bostads-och verksamhetsområde i norra delen infiltreras via infiltrations-/fördröjningsmagasin. I bostadsområdet föreslås dagvatten från parkeringsytor avledas till regnrabatter för rening och fördröjning innan det avleds till magasin. I verksamhetsområdet föreslås dagvatten från hårdgjorda och trafikerade ytor samlas upp och avledas till oljeavskiljare eller dagvattenbrunnar försedda med brunnsfilter. Där infiltration rekommenderas bör marken vara sanerad från befintliga föroreningar så att dessa inte riskerar att spridas till grundvattnet. I mitten av utredningsområdet föreslås två översvämningsytor/torra dammar för att kunna omhänderta stora mängder dagvatten vid extrema regn.

Enligt ”Dagvattenutredning för Kalmarsand” (Väg- och VA-ingenjörerna, 2016) föreslås dagvatten från en del av fastigheterna och vägarna i Kalmarsand Park ledas till en fördröjningsdamm i mitten av området innan de rinner vidare i ett dike till Mälaren. Vid parkeringsplatserna föreslås en lågpunkt där oljeavskiljare ansluts för att rena dagvatten innan vattnet rinner vidare.

Miljöbedömning

Landskap- och stadsbild

Förändringen av ökade antalet våningar på föreslagna byggnaderna på siloområdet och förändringen av bostäderna i norra delen till flerbostadshus kommer påverka landskap- och stadsbilden.

Silon som i dag utgör ett landmärke i Bålsta, kommer rivas och ersättas med flerbostadshus. Flerbostadshusen kommer bli ett påtagligt inslag då inte finns några närliggande byggnader i området. Byggnaderna ska variera i våningsantal och gestalta en ”trappande” bebyggelse, med lägre byggnader mot bostadsområdet i Fånäs och högsta bygganden där silon står i dag. Tanken med en ”trappande” bebyggelsen är att kunna integrera den lägre bebyggelsen väster om udden med den nya förslagna bebyggelsen.

Vattenmiljö

Den tänkta småbåtshamnen och dagvattendammen är de förändringar av detaljplanen som kommer påverka vattenmiljön. Hela området avvattnas till Kalmarviken, Mälaren. Den tänkta dagvattendammen är en viktig del i dagvatten-hanteringen inom planområdet. Dagvattendammen kommer ha en fördröjning med utlopp i Kalmarviken. Tillförseln av närsalter och markföroreningar kommer minskas genom förslagen dagvattenhantering.

Konsekvenser av anläggningsarbetet av småbåtshamnen och dagvattendammen är påverkan av strandlinje och strandbiotopen. Utloppet av dagvattendammen kommer ske vid Kalmarsands badplats, ett område som tidigare rapporterat förekomst av tämligen sällsynta musselarter. Ingrepp i detta område kan därför påverka bottenfaunan negativt. Utsläpp av dagvatten vid badplatsen kan också medföra risk för försämrad badvattenkvalitet. Anläggningsarbetet av småbåtshamnen utgår från tidigare djuphamn vilket minskar påverkan av vattenmiljön något.

Småbåtshamnens påverkan av vattenmiljön i driftskedet kommer även det ha påverkan på vattenmiljö och bottenfaunan, som exempelvis grumling från båtpropellerrörelse och läckage av bottenfärg.

Friluftsliv och rekreation

Föreslagen småbåtshamn och strandpromenadens nya utformning i föreslagen detaljplan bedöms sammantaget leda till måttligt positiva konsekvenser på friluftsliv och rekreation. Detaljplanen ger utrymme till mer tillgänglig rekreation och friluftsliv som gör att värdet förstärks.

Fokus i detaljplanen på en strandpromenad längs med Mälaren som är tillgänglig för allmänheten ger möjligheter för mer rekreation och fritidsliv. Förslaget är att anlägga mer grönområden vid siloområdet som tillsammans med strandpromenaden öppnar upp området och kommer sammanbinda närliggande grönområden. Föreslagen småbåtshamn kommer vara tillgänglig för allmänhet och boende i närområdet som värnar om friluftslivet.

Sammanfattande bedömning av detaljplanens miljöpåverkan

Landskaps- och stadsbild

Sammantaget bedöms genomförandet av detaljplanen att kunna få en liten positiv konsekvens på landskap- och stadsbilden. Detta på grund av att dagens landmärke byts ut från en industri-byggnad till en mer passande utformning som smälter in i omkringliggande miljö av bostadsområden. Förslagen utformning av byggnader i både Kalmarsands udde och i norra området gör att de integreras i omgivande landskap. Beroende på hur utformningen med material- och färgval anpassas till omkringliggande miljö kan påverkan ha mer negativa konsekvenser.

Vattenmiljö

Konsekvenser av anläggningsarbetet av småbåtshamnen och dagvattendammen är påverkan på strandlinje och strandbiotopen. Utloppet av dagvattendammen planeras vid Kalmarsands badplats, som kan ge negativa konsekvenser på bottenfauna under byggtiden och även leda till risker med försämrad badvattenkvalitet under driftskedet. Småbåtshamnens kan under driftskedet ha påverkan på vattenmiljö och bottenfaunan, som exempelvis grumling från båtpropellerrörelse och läckage av bottenfärg.

Sammantaget anses detaljplanen ha en liten till måttlig negativ konsekvens på vattenmiljö. Detta beroende hur anläggningsarbete utförs och genom det hur mycket bottenfaunan kommer påverkas under anläggningsarbetet av dagvattendammen och småbåtshamnen.

Friluftsliv och rekreation

Sammantaget bedöms detaljplanen ha måttligt positiva konsekvenser på friluftsliv och rekreation, detta genom att värdet förstärks något genom att planprogrammet ger möjlighet för mer tillgänglig rekreation och friluftsliv.

Buller

Den föreslagna sträckningen av Stockholmsvägen medför, i stort, en bättre ljudmiljö för befintlig bebyggelse väster om planområdet. Trafikmängden i området förväntas öka vilket medför att ljudnivån i sin tur ökar. Kompletterande utredningar visar att man med åtgärder kan klara gällande riktvärden även för den tillkommande bebyggelsen. Terrasserna till flerbostadshusen i norra delen av planområdet kommer att behöva åtgärder i form av täta räcken/skärmar. Sammantaget bedöms detaljplanen, förutsatt att de åtgärder som föreslås vidtas, ha en liten negativ konsekvens för ljudmiljön i området.

Förorenad mark

De kända markområden som potentiellt kan vara förorenade inom planområdet har undersökts. Utredningarna visar att genom särskilda försiktighetsmått kan planområdet exploateras enligt planförslaget utan att riskera spridning av föroreningar till omgivningen. Särskilda försiktighetsmått behövs vid infiltration av dagvatten i området kring den f.d. utlastningsplatsen för olja i norra delen av planområdet. Särskilda försiktighetsmått behövs också vid schaktningsarbeten i närheten av den nedlagda deponin i västra delen av planområdet. Det kan vara lämpligt att se över täckningen av deponiområdet i samband med de förberedande arbetena i närheten. Vid silon i södra delen av planområdet kan det vara aktuellt med ytterligare undersökningar i samband med rivning och borttagande av cisternen. Det kan inte heller uteslutas att ytterligare föroreningar kan upptäckas i samband med markarbeten inför exploateringen. Sammantaget bedöms planförslaget medföra en liten negativ konsekvens när det gäller förorenad mark i området och risk för spridning av föroreningar till omgivningen.

1 Bakgrund

1.1 Förutsättningar och planförslag

Håbo kommun utreder möjligheten att förändra markanvändningen för ett område i Kalmarsand, i sydöstra Bålsta. Området avgränsas i norr av Mälarbanan och södra Bålstaleden. I sydöst avgränsas planområdet av det befintliga bostadsområdet i Kalmarsand och i väster av bostadsområdet Fånäs. I södra delen avgränsas området av Mälaren och Kalmarsandsbadet.

I planförslaget ingår en ny vägdragning av Stockholmsvägen längst med Mälarbanan, genom planområdet, ned mot Kalmarsandsbadet. Vid norra delen av planområdet intill Kalmarrondelen planeras flerbostadshus att byggas. I planområdets södra del vid siloområdet, som i planbeskrivningen anges som Kalmarsands Udde, är förslaget att bygga flerbostadshus, strandpromenad och en småbåtshamn. Vid det gamla grustaget, som anges som Kalmarsands Park-område i planbeskrivningen är förslaget att bygga bostäder, förskola och en byggnad med ett flexibelt användningsområde med möjlighet till vårdboende, bostäder samt handel i bottenplan.

Figur 1 Planområdets utformning

Planprogrammet för området togs fram år 2010, och parallellt med detta upprättades en översiktlig miljökonsekvensbeskrivning (MKB), utförd av Ekologigruppen AB. Vid samråd av behovsbedömning av detaljplan för Kalmarsand 2012-02-20, Dnr: 402-550-12, slog Länsstyrelsen i Uppsala län fast att en komplettering av den översiktliga MKB:n bör göras vid detaljplanskedet.

Denna rapport är en komplettering av den översiktliga MKB:n för detaljplane-programmet av Kalmarsand. Kompletteringen består av en sammanfattning av de utredningar som kommunen utfört i detaljplaneskedet samt förändringar från planprogrammet. Den kompletterande MKB:n identifierar och beskriver effekter som dessa ändringar i detaljplanen kan medföra.

1.2 Metodik

Detaljplanens förslag och förändringar från planprogrammet har på ett oberoende sätt granskats för att identifiera dess förutsättningar och konsekvenser. Detaljplanen för Kalmarsand och den översiktliga MKB:n för planprogram har legat till grund för rapporten. Även tekniska rapporter som utförts under detaljplaneskedet har studerats för buller, förorenad mark, dagvatten, riskanalys och översiktlig geoteknisk undersökning.

Utifrån dagens förutsättningar, beskrivs de förbättringar och försämringar, som projektet kan förutses innebära. Där det är möjligt föreslås särskilda åtgärder som ska förebygga, begränsa och/eller kompensera negativa miljökonsekvenser. Vid bedömning av påverkan och konsekvenser har såväl ingreppets omfattning som det berörda objektets värde vägts in. Ett stort ingrepp i ett område med lågt skyddsvärde kan sålunda bedömas som liten påverkan. Ett litet ingrepp i ett värdefullt objekt/område kan med samma resonemang innebära stor påverkan. En schematisk gradering görs också av de konsekvenser som uppkommer, se Figur 2.

Konsekvens (symbol)	Värdering
Stor negativ konsekvens (---)	Värdet försvinner, påverkar många, stor konflikt med aktuellt miljöintresse.
Måttlig negativ konsekvens (--)	Värdet minskar, nya drabbade, konflikt med intresse.
Liten negativ konsekvens (-)	Värdet påverkas negativt i inte obetydlig grad. Skada behöver inte uppstå.
Likvärdig med nollalternativet (0)	Värdet ändras inte eller i mindre och obetydlig grad.
Liten positiv konsekvens (+)	Värdet förstärks något.
Måttlig positiv konsekvens (++)	Värdet förstärks genom minskade störningar etc.
Stor positiv konsekvens (+++)	Nya värden tillförs.

Figur 2 - Gradering av konsekvenser som uppkommer

1.3 Avgränsningar

Denna kompletterande MKB:n är avgränsad i sak och utredningar som tagits fram i detaljplaneskedet beskrivs bara i korthet i denna rapport. Tidigare utredningar redovisas i huvudsak i denna rapport och hänvisar till tidigare översiktlig MKB:n (Ekologigruppen AB, 2010) för mer specifik information.

Förslaget till detaljplan för området ligger i stor del i linje med tidigare planprogram, dock finns några förändringar som listas nedan. Denna rapport fokuserar på dessa ändringar och utvärderar vilka konsekvenser dessa får. De väsentligaste

miljöaspekterna som dessa ändringar har bedömts ha påverkan på är landskap- och stadsbilden, vattenmiljön och friluftsliv och rekreation.

Detaljplanen för Kalmarsand har en del förändringar från planprogrammet:

- Den första förändringen som gjorts är att de kanaler som skulle byggas, från förslagna bostadsområdet i Kalmarsands grustag ner söder ut med förbindelse till Mälaren, är borttagna. Kanalerna byts istället ut mot en dagvattendamm som planeras placeras i förslagna bostadsområdet i Kalmarsand Park-område. Dagvattendammen kommer ha fördröjd avrinning mot Kalmarviken. (Se figur 7 under kompletterande utredningar, Dagvattenutredning)
- Den andra ändringen är marinans utformning som är planerad i södra delen av planområdet vid Mälaren. I detaljplanen är en mindre småbåtshamn utformad och istället läggs fokus på en mer tillgänglig strandpromenad längs med vattnet. Se figur 3.

Figur 3 Illustrationsbild över Kalmarsand Udde. Inritat föreslagen strandpromenad, småbåtshamn och flerbostadshus.

- Den tredje förändringen är antalet våningar som byggnaderna närmast vattnet vid dagens silo föreslås ha. I planprogrammet föreslogs fem till sju våningar men i detaljplanen föreslås istället en ökning. Byggnaderna närmast villaområdet i väster föreslås ha tre våningar och byggnaden närmast dagens silo 13 våningar.
- Ytterligare en förändring är utformningen av bostadsområde i norra delen av planområdet. Efter att nya vägstudien togs fram tappar bostadsområdet yta och blir mindre. Istället för småhustomter föreslås flerbostadshus i 2–4 våningar.

1.4 Tidigare utredningar

Tidigare utredningar består huvudsakligen av en översiktlig MKB:n genomförd av Ekologigruppen AB år 2010. I nämnda MKB:n redogörs för planprogrammets möjliga konsekvenser på miljön gällande ett antal områden. Förslag på eventuella åtgärder har även utarbetats i syfte att minska risken för negativa konsekvenser. Resultatet från översiktliga MKB:n redovisas nedan.

1.4.1 Översiktlig miljökonsekvensbeskrivning

1.4.1.1 Naturinventering

Naturvärdena i området är främst knutna till äldre tallar, vilka har förutsättningar att bära en rad skyddsvärda arter. Naturmiljön i aktuella området domineras annars av trivial skogsmark. Området utgör en del av Uppsalaåsen. Inom programområdet är dock åsen i stort sett helt bortgrävd.

Genomförande av planprogrammet riskerar att få stora negativa konsekvenser på naturvärdena om de äldre tallarna i en större omfattning avverkas eller beskuggas av bebyggelse. Om tallarna sparas i ljusöppna miljöer undviks negativa effekter. Märkbart positiva effekter är att vänta om de grova tallarna vid silon röjs fram, detta förutsätter dock att de inte beskuggas av ny bebyggelse.

Inom programområdet finns inga sjöar, mindre vattensamlingar eller vattendrag. Området avvattnas till Kalmarviken. Strandmiljön innehåller sandiga-grusiga bottnar med relativt högt naturvärde. Programförslaget riskerar medföra små till märkbara negativa konsekvenser för vattenmiljön om närsalter och markföroreningar når Kalmarviken, men sådana konsekvenser kan undvikas om en välplanerad dagvattenhantering tillämpas.

1.4.1.2 Förorenad mark

Halten av de markföroreningar som överstigit Naturvårdsverkets riktvärden har i tidigare markundersökningar påträffats på två platser; den nedlagda deponin och den gamla avlastningsplatsen för oljeprodukter. Risker för exponering av föroreningarna av människor föreligger främst om man börja schakta eller bereda marken på dessa platser. Om bostäder planeras där kan det därför bli nödvändigt med sanering. Vidare markundersökningar kan behöva utföras.

1.4.1.3 Buller/vibrationer

Riktlinjer för buller överskrids redan idag i vissa delar av programområdet. Maxvärden för järnvägsbuller utgör det största problemet. Med ökad personbilstrafik längs den nya Stockholmsvägen, ökar även problemet med biltrafikbuller. Längs den nuvarande Stockholmsvägen kan ljudvärdena väntas bli bättre, medan bebyggelsen vid Kalmarsandsvägen riskerar en försämring av en redan dålig ljudmiljö. Ett planförslag för ny bebyggelse bör rimligen inbegripa åtgärder för att begränsa buller från järnväg och vägar.

Det finns en liten risk för att byggnader nära järnvägen kan störas av markvibrationer. Om ny bebyggelse föreslås inom 80 meter från järnvägen, bör markförhållanden undersökas närmare och risk för störande vibrationer bedömas.

1.4.1.4 Klimatfaktorer – energi

Genomförande av planprogrammet bedöms översiktligt kunna medföra en begränsad påverkan på klimatet. Till de goda förutsättningarna hör främst möjligheterna till bra kollektivtrafik- och cykelförbindelser. Möjligheterna att knyta an till stadens nät för

fjärrvärme bedöms också vara goda. Programförslaget innehåller inga begränsningar i möjligheterna att bygga energisnåla hus.

1.4.1.5 Luftföroreningar

Trafiken på Stockholmsvägen och S Bålstaleden är idag liten. På den planerade nya Stockholmsvägen väntas dock trafiken öka till det dubbla. De väntade trafikvolymerna väntas dock inte nå de nivåer där det finns risk för att miljökvalitetsnormerna för inandningsbara partiklar eller kvävedioxid ska överskridas.

1.4.1.6 Riksintressen

Programområdet bedöms inte utgöra någon del av en värdekärna inom riksintresset Mälaren vad gäller värden för rekreation, turism eller biologisk mångfald. Eftersom programförslaget är knutet till redan befintlig bebyggelse bedöms inte förslaget medföra någon ytterligare fragmentering av riksintresset i det aktuella området.

Allmänhetens tillgång till det strandskyddade området på udden där silon finns är idag begränsad. Det är otydligt för besökaren om marken är tillgänglig eller privat och vegetationen är bitvis mycket tät. Bedömningen i den översiktliga MKB:n är att förslaget rymmer möjligheter att stärka allmänhetens tillgång till strandlinjen och ge besökaren bättre upplevelser med vattenkontakt. Det finns vidare möjligheter att ta tillvara den biologiska mångfalden, förutsatt att förslaget tar hänsyn till de äldre tallarna och vattenmiljön. Det finns därför möjligheter att möta strandskyddslagens intentioner med ett förslag inom programområdet.

Mälarbanan är riksintresse för infrastrukturen. På lång sikt kan förslaget medföra att en framtida utbyggnad av järnvägen försvåras, ifall bebyggelse läggs för nära spåren, närmare än 30 meter.

1.4.1.7 Riskanalys

De närliggande industriområdena Dragets industriområde och Lillsjöns företagspark kan komma att medföra vissa risker för människa och miljö. Med iakttagande av skyddsavstånd i detaljplaneskedet begränsas riskerna. Silon och fjärrvärmeanläggningen i programområdet kommer inte utgöra några risker förutsatt att de läggs ned.

Transporter av farligt gods på järnvägen medför också vissa risker som kan komma att påverka boende i området. Skyddsavstånd och säkerhetshöjande åtgärder minskar riskerna. Det innebär också att möjligheter för byggande av bostäder inom det närmsta området intill järnvägen begränsas.

Eftersom programområdet är beläget på Uppsalaåsens grusjordar, bör detta behandlas som ett område med hög risk för höga halter av markradon.

2 Kompletterande utredningar

Ett antal kompletterande utredningar till den översiktliga MKB:n som sammanfattas i kapitlet ovan har genomförts under detaljplanskedet för Kalmarsand. Resultaten av dessa undersökningar redovisas nedan.

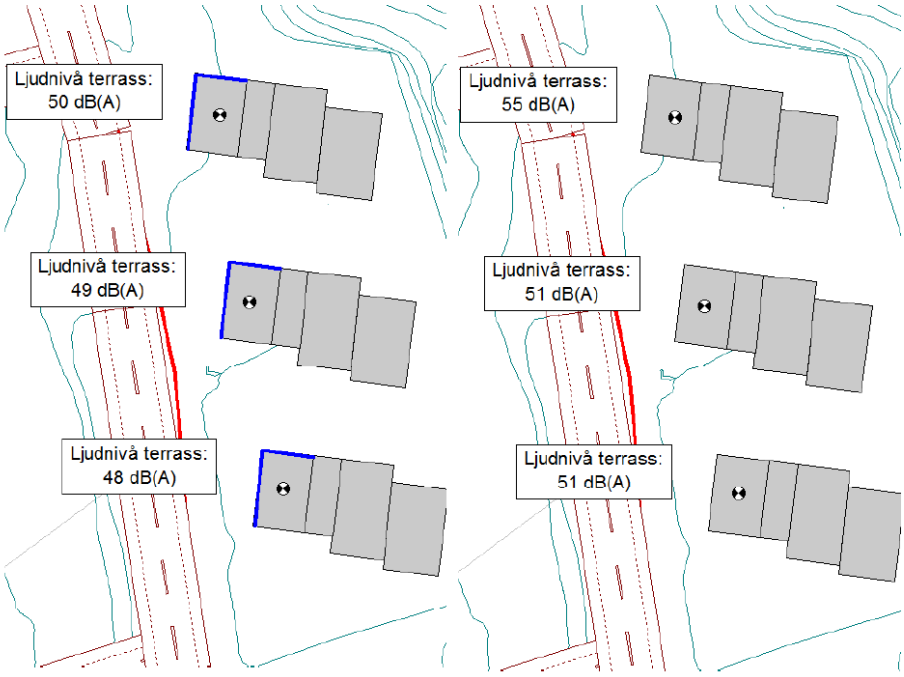
2.1.1 Buller

ACAD har på uppdrag av ETTELVA Arkitekter utfört en trafikbullerutredning för i detaljplanen föreslaget bostadsområde i Kalmarsand i Håbo kommun (år 2016, reviderad 2017). Beräkningarna visar att samtliga bostäder uppfyller kraven enligt SFS 2015:216.

Beräkning av ekvivalent ljudnivå visar att gård till förskolan går att anordna så att kraven uppfylls. Med anpassad fasaddimensionering uppfylls även kraven om ljudnivåer inomhus.

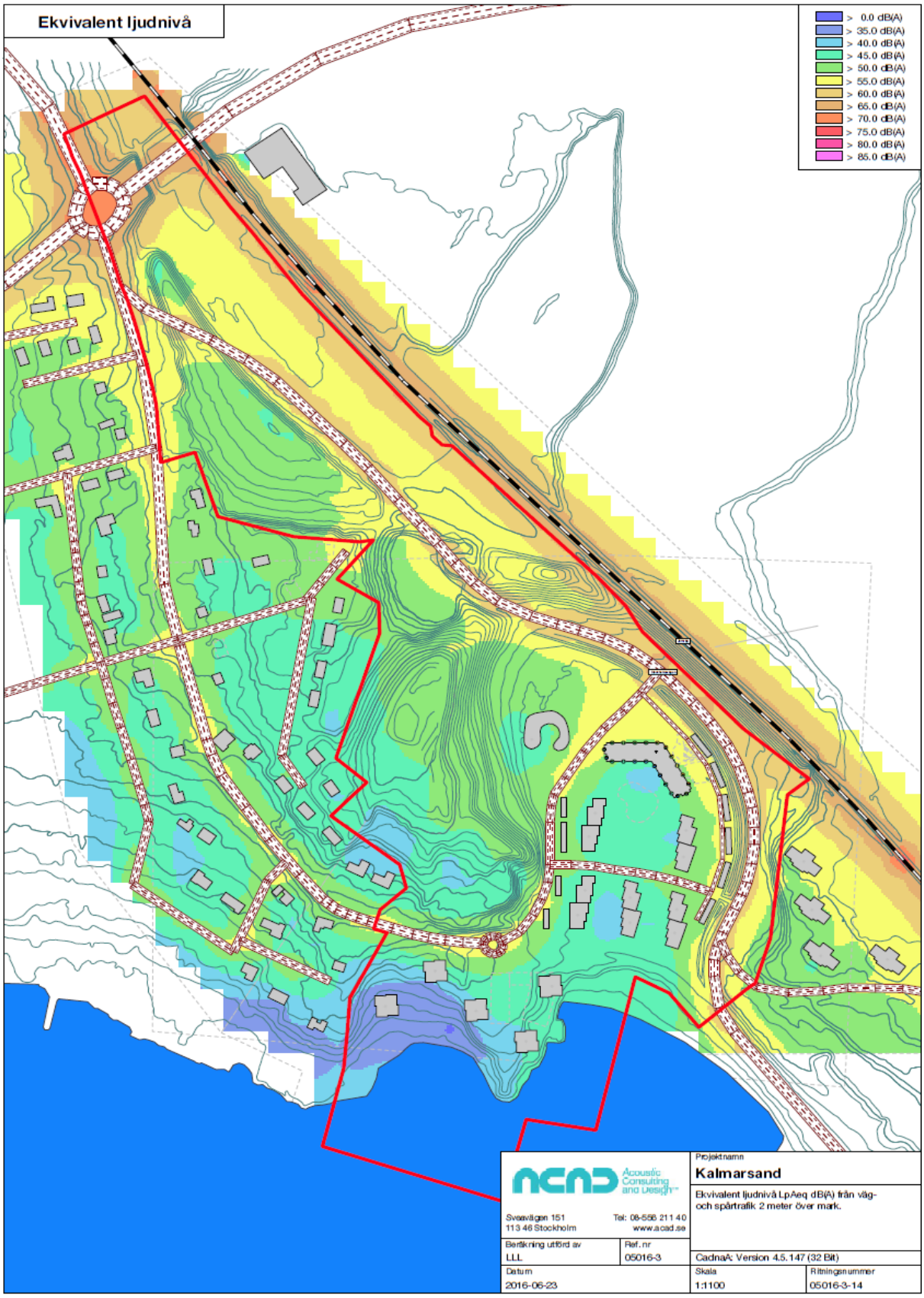
Den byggnad som i planförslaget har ett mer flexibelt användningsområde (bostäder/vårdboende/handel), placerad i norra delen av Kalmarsands Park område, beräknas få överstigande ekvivalent ljudnivå. För att uppfylla kraven enligt SFS 2015:216 krävs att antingen lägenheterna görs högst 35 m^2 stora eller att minst hälften av bostadsutrymmena är vända mot fasaden som uppfyller riktvärdena.

Terrasserna till flerbostadshusen i norra delen av planområdet kommer att behöva åtgärder i form av täta räcken/skärmar (se figur 4). En av de befintliga bostäderna öster om planerat område beräknas få något höjd ekvivalent ljudnivå, dock inte över åtgärdsnivån på 60 dB.

Figur 4. Ekvivalent ljudnivå med och utan tätt terrassräcke/-skärm. För den norra terrassen behöver skärmen vara 2 meter hög. För de två andra räcker det med 1 meter.

Befintliga bostäder öster om planerat bostadsområde bedöms inte behöva bullerskyddande åtgärder till följd av planerad dragning av Stockholmsvägen. De planerade flerbostadshusen i södra delen av planområdet behöver inte heller några bullerskyddande åtgärder.

Figur 5 Beräknade ekvivalent ljudnivå från väg och spårtrafik över planområde år 2030, 2 meter över mark. (ACAD-International AB, 2016)

2.1.2 Förorenad mark

Golden Associates AB genomförde år 2006 en miljöteknisk undersökning av Kalmarsandsdeponin. Undersökningen visade på förhöjda halter av polycykliska aromatiska kolväten (PAH) samt PCB jämfört med Naturvårdsverkets generella riktlinjer för känslig markanvändning (KM). År 2011 genomförde Bjerking AB ytterligare en undersökning på samma plats, där laboratorieanalyserna även denna gång visade förhöjda halter av PAH. Risken för exponering av människor bedömdes dock som liten då inga föroreningar påträffats i de ytligaste jordlagren. Bjerking AB har även genomfört två undersökningar av grundvattnet i området, år 2011 och 2012. De ursprungliga proverna påvisade nickelhalter överskridande gränsvärde för dricksvatten i ett prov. Även ftalater, azobensen och N-nitrodifenylamin detekterades. Den uppföljande undersökningen påvisade ftalater i två prov, dock inte i halter som bedöms utgöra ett behov av ytterligare åtgärder. Inga övriga föroreningar har detekterats i denna undersökning.

Sweco Environment AB har år 2011 tagit prover på jord och grundvatten vid området där spannmålssilon står i dag. Jordproverna visar inga överstigande halter för respektive riktvärde för KM förutom nickel. Uppmätt nickelhalt anses ändå inte vara risk för hälsa. I vattenproverna överskrids inget riktvärde enligt gällande drickvattennormer. Går ej att utesluta att man kan hitta föroreningar vid rivning av anläggning och vid markarbete på platsen, framförallt kring eldningsoljetanken på den västra långsidan. Den sammantagna bedömningen är att det inte finns några miljömässiga hinder att exploatera närområdet som detaljplanerat vid Kalmarsandsdeponin eller vid siloområdet. Om schaktning ska ske i deponimassorna ska dock misstänkt förorenade massor tas omhand. Vid markarbete vid siloområdet behöver försiktighet tas då föroreningar kan påträffas och ytterligare prover under eldningsoljetanken vid borttagande kan vara aktuellt.

Sweco Environment AB har år 2017 genomfört en miljöteknisk undersökning kring det nedlagda bergrummet och utlastningsplatsen för oljeprodukter.

Vid utlastningsplatsen som ligger inom det blivande verksamhetsområdet i planförslaget skedde ett dieselläckage 1996. Området har sanerats. Inga förhöjda halter föroreningar hittades i jord men oljeföroreningar över dricksvattenriktvärdet hittades i grundvattnet. Det kan inte uteslutas att restförorening kan finnas även i jordlagren kring utlastningsplatsen. Med nuvarande markanvändning bedöms risken för föroreningsspridning till grundvatten som liten.

Vid bergrummet, som ligger nordöst om järnvägen strax utanför planområdet, skedde ett dieselläckage från en överföringsledning 1976. Efter undersökningen tilldelas området riskklass 2 enligt MIFO fas 2. Ytterligare undersökningar rekommenderas.

DGE Mark och Miljö har 2017 gjort en miljöteknisk markundersökning vid det f.d. grustaget i nordvästra delen av området i planförslaget. Här hittades arsenik i halter över KM 0.5–1 meter under markytan. Kompletterande undersökning för att kunna utesluta förekomst av arsenik i de ytliga jordlagren har gjorts i en av provpunkterna. Inga förhöjda halter hittades i de ytliga jordlagren och riskerna bedöms som mycket små. Om anläggningsarbeten planeras i närheten av punkten bör ytterligare utredande provtagning genomföras.

2.1.3 Riskbedömning

En riskbedömning är gjord år 2016 av WSP för Mälarbanan och Stockholmsvägen för planområde vid Bålsta resecentrum och stationsområde. Detaljplanområdet i Kalmarsand delar många förutsättningar med det utredda området. Resultatet av riskbedömning indikerar att individrisken ligger inom oacceptabla nivåer upp till 25 meter från Mälarbanan. Mellan 25 till 30 meter från Mälarbanan ligger individrisken inom ALARP-området, vilket innebär att risken kan anses som acceptabel endast om alla möjliga riskreducerande åtgärder har vidtagits. Bortom 30 meter från järnvägen ligger individrisken inom acceptabla nivåer.

Riskbedömningen kommer fram till rekommendationer avseende den riskpåverkan som Mälarbanan ger upphov till, som även kan tas i beaktning för planområdet i Kalmarsand:

- Nyetablering av byggnader/verksamheter bör undvikas inom 30 meter från det yttersta spåret.
- För planerade flerbostadshusen med mekanisk tilluft bör det finnas möjlighet till manuell avstängning.
- Friskluftsintag föreslås placerad på oexponerad sida, vanligen bort från järnvägen.
- Husfasad närmast och inom 40 meter från järnväg utförs i brandteknisk klass EI 30.
- Planerade flerbostadshusen bör utformas så att det blir möjligt att utrymma bort från järnvägen vid en olycka

2.1.4 Dagvattenutredning

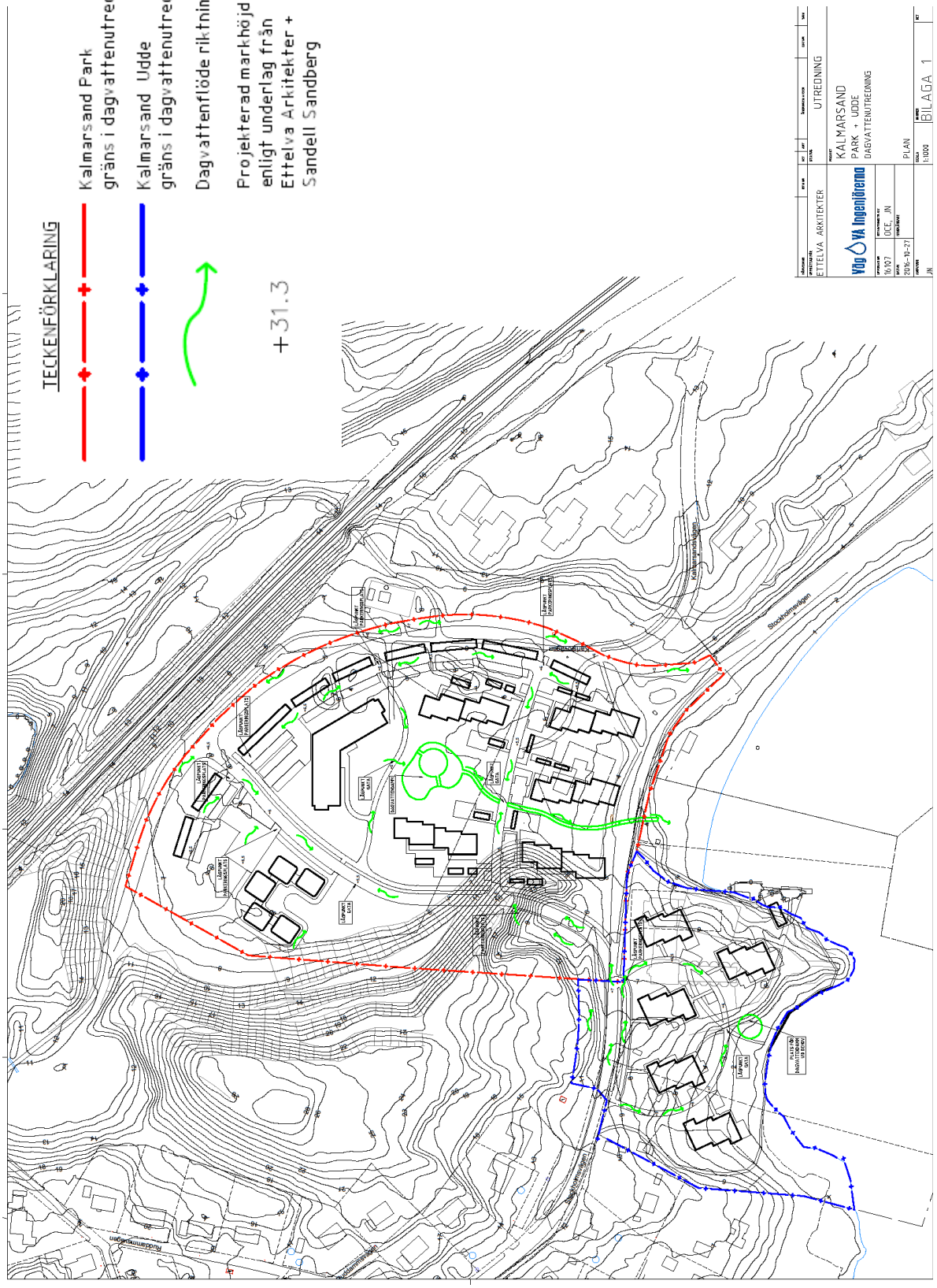
Norconsult har gjort en dagvattenutredning, ”Dagvattenutredning Kalmarsand” *(2017),* för den nordvästra delen av planområdet med verksamhetsområde och flerbostadshus. Dagvattnet från bostads-och verksamhetsområde föreslås infiltreras via infiltrations-/fördröjningsmagasin som anläggs på fastighetsmark. I bostadsområdet föreslås dagvatten från parkeringsytor avledas till regnrabatter för rening och fördröjning innan det avleds till magasin. I verksamhetsområdet föreslås dagvatten från hårdgjorda och trafikerade ytor samlas upp och avledas till oljeavskiljare eller dagvattenbrunnar försedda med brunnsfilter. Då infiltration rekommenderas bör marken vara sanerad från befintliga föroreningar så att dessa inte riskerar att spridas till grundvattnet. I södra delen av området, bland annat det f.d. utlastningsområdet där föroreningar kan kvarstå trots åtgärder rekommenderas infiltration utanför området eller täta magasin för att undvika föroreningsspridning till grundvattnet. I mitten av utredningsområdet föreslås två översvämningsytor/torra dammar för att kunna omhänderta stora mängder dagvatten vid extrema regn. Skiss i Figur 6 visar schematiskt förslaget till dagvattenhantering.

Figur 6 Dagvattenflöden och planerad infiltration i norra delen av planområdet där flerbostadshus och verksamhetsområde planeras. (Norconsult AB, 2017)

Väg- och VA-ingenjörerna i Sverige AB har utfört en dagvattenutredning över planerade bostadsområdena i Karlmarsands Udde och Park område, ”Dagvattenutredning för Kalmarsand” (2016). De anser att markanvändningen som beskrivs i planen medför låga föroreningsmängder från dagvattnet och att dagvattnet från takytor och grönområden i Kalmarsands Udde och Park kan med fördel infiltreras i marken. Dagvatten från en del av fastigheterna och vägarna i Kalmarsand Park kan ledas till en fördröjningsdamm i mitten av området innan vattnet rinner vidare i ett dike till Mälaren. Om ytterligare rening behövs vid Kalmarsands Udde föreslås en dagvattendamm anläggas i lågpunkt. Vid parkeringsplatserna föreslås en lågpunkt där oljeavskiljare ansluts för att rena dagvattnet innan det rinner vidare. Skiss över föreslagen dagvattenhantering för de båda områdena finns i Figur 7.

ÅF Infrastructure har gjort en kompletterande utredning om föroreningar i dagvattnet för Kalmarsunds Udde och Park före och efter en utbyggnad, ”PM- Föroreningar dagvatten, Kompletterande utredning del 2” (2018). När det gäller Kalmarsunds park visar utredningen att det inte är nödvändigt att anlägga en damm för att klara Håbo kommuns riktvärden, men att det är bra med ytterligare rening då recipienten har statusen ej god kemisk status. För Kalmarsunds udde överskrids riktvärdena knappt för kadmium. Genom att välja rätt växter vid plantering kan innehållet av kadmium och även andra ämnen i dagvattnet minskas. Exempel på lämpliga växter är rölleka, korgvide, salix, lin och gräslök.

Figur 7 Plan över dagvattenhantering av Kalmarsand Udde och Kalmarsand Park, Väg- och VA-ingenjörerna 2016.

2.1.5 Kulturmiljö – (Yttrande Länsstyrelsen, mötesanteckningar från samråd med Upplandsstiftelsen)

Enligt länsstyrelsens yttrande krävs ingen arkeologisk utredning inom den del av landområdet som legat norr om Stockholmsvägen, då detta område till större delen har använts som grustäkt. I den delen som ligger i vatten, och inom oexploaterad mark söder om Stockholmsvägen, på och väster om udden, ska en (marin)arkeologisk utredning genomföras. Här ligger planområdet nära inloppet till den forntida vattenfärdvägen upp mot den dåtida skärgårdens norra delar. Farkoster som utgör fornlämning kan finnas på botten.

Vid samråd med Upplandstiftelse bedömde de att ingen av byggnaderna lilla silon, Kalmarsandsvillan och soldattorpet har särskilt bevarandevärde ur kulturmiljösynpunkt.

3 Miljöeffekter

3.1 Landskap- och stadsbild

3.1.1 Förändringar som påverkar landskap- och stadsbild

Förändringen av de ökande antalet våningar på byggnaderna i siloområdet kommer ha inverkan på landskap- och stadsbilden. I detaljplanen vill man riva silon för att lämna plats för ny bebyggelse av flerbostadshus, och bygga höghus där byggnaderna har stor variation i höjd och våningsantalet och där den högsta byggnaden ska ligga på samma plats som dagens silo med omkring 14 våningar.

Figur 8. Vy mot nordväst över Kalmarsands udde och silobyggnaden. Foto: ÅF-Infrastructure

Den nuvarande spannmålssilon som står på detaljplanens södra del togs ur drift för några år sedan, i och med placeringen med vy ut över Mälaren ses den som ett landmärke i Bålsta. Silon ses inte bara från vattnet utan ses även från flera håll inom

orten. Håbo Kommuns mål är att även den nya bebyggelsen ska ses som ett landmärke för Bålsta.

Förändringen i norra delen av området från småhustomter till flerbostadshus har även det inverkan på landskap- och stadsbilden då byggnaderna kommer bli högre än i tidigare planprogram.

3.1.2 Konsekvenser

Landskapsbilden kommer att förändras då nuvarande landmärke rivs och byts ut mot ny bebyggelse. De höga byggnaderna kommer vara ett påtagligt inslag då det inte finns några liknande höga byggnader i närliggande område och kommer ses från flera håll inom orten. Silon som står där i dag är hög och är redan i dag ett påtagligt inslag i landskapet. Att byta ut silon mot den föreslagna nya bebyggelsen i form av höga bostadshus bedöms därför ge en liten negativ påverkan.

Vid siloområdet är förslaget att byggnaderna ska variera i våningsantal och gestalta en ”trappande bebyggelse”, detta för att den nya bebyggelsen ska samspela med den befintliga bebyggelsen i närområdet. Byggnaderna ska gradvis trappas upp i höjd, från Fånäs och ut mot silon, våningsantalet trappas upp både inom varje byggnad och sammantaget mellan varje byggnad. Detta kommer leda till att man på ett gradvis sätt integrerar de lägre befintliga bostadshusen i söder med de nya betydligt högre bostäderna på udden.

Kommunen har som avsikt att använda de planerade höga byggnaderna som ett nytt landmärke istället för silon. I och med att silon inte längre är i drift, underhåll är eftersatt och saknar användningsområde är det positivt för landskap- och stadsbilden att ett nytt landmärke byggs upp på denna plats.

Skillnaden kommer vara markant från en gammal industrilokal i form av spannmålssilon till ett mer modernt inslag av bostadsbyggnader. Bebyggelsen i närområdet är bostadsområden vilket gör att ett bostadshus skulle passa in mer i omgivningen än en industribyggnad. Beroende på utformningen på byggnaden kommer landskapsbilden mer eller mindre förändras märkvärt.

Bebyggelse i norra delen av planområdet kommer inte ha lika stor inverkan på landskap- och stadsbilden. Även i detta område ska byggnaderna gradvis trappas upp i höjd från 2 till 4 våningar. Lägsta partiet ska placeras mot befintliga Stockholmsvägen för att möta upp mot befintliga villaområde i Fånäs. Vyn från befintliga bostäder i Fånäs kommer förändras från skogsparti till flerbostadshus, men en gradvis ökning av våningsantalet kommer integrera byggnaderna från villaområdet på ett bra sätt.

Bebyggelsen i nordöstra delen av planområdet, är tänkt att placeras i det gamla grustaget, vilket gör att de döljs till viss del av sänkan, och i stora drag kommer nya bebyggelsen anpassas efter terrängen. I planbeskrivningen föreslås även att bebyggelsen på Kalmarsands udde och bostadsområdet i Kalmarsands park-område ska eftersträva ett sammanhang, där materialval ska vara den huvudsakliga faktorn, vilket kommer ge ett mer enhetligt intryck.

Sammantaget bedöms detaljplanen kunna få en liten positiv konsekvens på landskap- och stadsbilden. Från noll alternativet med att silon blir kvar som landmärke, med en vidare utveckling av bostäder i närliggande områden gör att alternativet med att utforma ett nytt landmärke skulle passa bättre in i omkringliggande miljö. Förslagen utformning av byggnader i både Kalmarsands udde och i norra området gör att de integreras i omgivande landskap. Beroende på hur utformningen med material- och

färgval anpassas till omkringliggande miljö kan påverkan ha mer negativa konsekvenser.

3.1.3 Förslag på åtgärder

Utformningen på byggnaderna inom Kalmarsands Udde, speciellt de högre byggnaderna som är tänkt ersätta nuvarande landmärke. Det krävs stor omsorg vid utformning då den kommer bli ett nytt landmärke för orten. Material- och färgval är viktig faktor för att få byggnaderna att passa in i omkringliggande miljön.

3.2 Vattenmiljö

3.2.1 Förändring som påverkar vattenmiljön

Inga sjöar, mindre vattensamlingar eller vattendrag finns inom planområdet. Området avvattnas till Kalmarviken, Mälaren-Prästfjärden, som har god ekologisk status och ej god kemisk status. Den kemiska statusen uppnår ej god även om mängden kvicksilver ej medtas i bedömningen. Vattenmiljön bedöms av kommunen inte vara särskilt ekologisk känslig och det finns inga uppgifter om särskilt höga naturvärden knutna till vattenmiljön hos länsstyrelse eller kommun. Mer ingående detaljer om vattenmiljön hittas i översiktliga MKB:n.

Istället för de tänkta kanalerna som fanns med i planprogrammet är förslaget en dagvattendamm, som kommer ta omhand om dagvattnet från hårdgjorda ytorna vid nybyggnationerna i nordöst (Kalmarsand Park), med fördröjd avrinning ner till Kalmarsund. Vid Kalmarsands Udde föreslås att dagvatten leds till flackare områden med växter som kan ta upp föroreningar från dagvattnet.

I norra delen av planområdet föreslås infiltration av dagvatten från hårdgjorda ytor. I det planerade bostadsområdet föreslås dagvatten från parkeringsytor avledas till regnrabatter för rening och fördröjning innan det avleds till magasin. I verksamhetsområdet föreslås dagvatten från hårdgjorda och trafikerade ytor samlas upp och avledas till oljeavskiljare eller dagvattenbrunnar försedda med brunnsfilter. Då infiltration rekommenderas bör marken vara sanerad från befintliga föroreningar så att dessa inte riskerar att spridas till grundvattnet. I södra delen av området, bland annat det före detta utlastningsområdet där föroreningar kan kvarstå trots åtgärder rekommenderas infiltration utanför området eller täta magasin för att undvika föroreningsspridning till grundvattnet. I mitten av utredningsområdet föreslås två översvämningsytor/torra dammar för att kunna omhänderta stora mängder dagvatten vid extrema regn.

En mindre utformning av småbåtshamnen än i tidigare program kommer också ha inverkan på vattenmiljön. Dagens djuphamn som har använts som industrihamn, är tänkt bibehållas och vidareutvecklas så att både skärgårdsbåtar och fritidsbåtar har möjlighet att angöra.

3.2.2 Konsekvenser

Strandmiljön innehåller sandiga-grusiga bottnar med relativt höga naturvärden. Föreslagen dagvattendamm kommer minska tillförseln av närsalter och markföroreningar till Kalmarsund från de hårdgjorda ytorna.

Om dagvatten från planområdet tas omhand enligt dagvattenutredningarna kommer inte Kalmarviken/Mälaren- Prästfjärdens kemiska status påverkas. Föroreningar i dagvattnet får möjlighet att sedimentera i damm och växter i dammen kan ta upp näringsämnen innan dagvattnet släpps ut i Kalmarviken.

Dagvattendammen som föreslags anläggs i Kalmarsands park-område kommer ha sitt utlopp i Kalmarviken, mindre ingrepp i och med anläggningsarbetet med utloppet vid Mälarens strand kommer påverka bottenmiljön. Närliggande område, Kalmarsands badplats, har det tidigare rapporteras värdefull bottenfauna i form av tämligen sällsynta större dammusslan samt skal av spetsig målarmussla, även den sällsynt. Att undvika muddring och rensning vid anläggning av utloppet är viktigt för att minska påverkan av bottenfaunan i området då musslor är känsliga för sådana ingrepp i sin livsmiljö. Risk också att badvattenkvalitén påverkas av dagvattnet.

Vid anläggningsarbete av småbåtshamn och dagvattendamm kommer strandlinjen och strandbiotopen att ändras. Vid anläggningsarbete av nya småbåtshamnen kommer man utnyttja den gamla hamnen och genom detta är bara mindre ingrepp nödvändiga. Detta ger en mindre negativ påverkan för bottenfaunan, speciellt för arter som större dammussla och spetsig målarmusslan som rapporterats i närliggande område.

Småbåtshamnens påverkan i driftskedet kommer ha negativ inverkan på vattenmiljö och bottenfauna. Grumling från båtpropellerrörelserna och läckage från bottenfärger är några saker som kommer påverka på miljön. Konsekvenserna av verksamheten är i hög grad kopplad till vilka värden som finns i viken. Botten vid tidigare hamnområde vid silon anses enligt översiktliga MKB:n vara mindre värdefulla och då bör inte småbåtshamnen i driftskedet ha så stor påverkan.

I genomförda markundersökningar av deponiområdet och siloområdet kom man fram till att de inte är några miljömässiga hinder att exploatera närområdena. Dock finns det risk att området under eldningsoljetanken är förorenat och markarbete där under kan leda till markföroreningar frigörs och läcker till grundvattnet.

I norra delen av planområdet, bland annat i det före detta utlastningsområdet där föroreningar kan kvarstå trots åtgärder rekommenderas infiltration utanför delområdet som kan innehålla föroreningar eller i täta magasin för att undvika föroreningsspridning till grundvattnet.

I och med att dagvattendamm föreslås anläggas i Kalmarsand Park ges det möjlighet för föroreningar i dagvattnet att sedimentera och fångas upp av växter innan dagvattnet släpps ut i recipienten. Även från Kalmarsands Udde föreslås dagvatten ledas ut över flackare område med växter som tar upp föroreningar. Dessa åtgärder innebär att detaljplanen inte bedöms påverka statusen på recipienten.

Sammantaget bedöms detaljplanen ha en liten till måttlig negativa konsekvenser på vattenmiljö. Förslagna dagvattenhantering kommer inte påverka recipientens status. Dagvattendammens anläggningsarbete kan leda till mindre eller måttlig negativa konsekvenser på bottenfaunan beroende på hur arbetet utförs. Utsläpp av renat dagvatten i anslutning till badplatsen kan möjligen påverka badvattenkvalitén. Småbåtshamnen kommer ha negativa konsekvenser på vattenmiljön under anläggning och driftskedet men minimeras av att den anläggs vid tidigare exploaterad hamn för siloområdet. Risker för påverkan på vattenmiljön av föroreningar under eldningsoljetanken går inte att utesluta i detta skede.

3.2.3 Förslag på åtgärder

Att minska påverkan på bottenfaunan vid anläggning av utloppet från dagvattendammen är viktigt för att minska de negativa konsekvenserna på vattenmiljön, då området rapporterat förekomst av värdefull bottenfauna. Bästa miljöåtgärden för inverkan på bottenfauna som t.ex. stormusslor, är i regel att undvika muddring och rensning vid stränder helt. För att minska påverkan på bottenfauna vid

anläggningsarbete vid strandlinjen nämner rapporten från musselinventeringen (Naturhistoriska museet, 2007) vissa råd:

- Begränsa rensning
- Slåtter och /eller rotfräsning istället för grävning
- Ta ej bort träd eller buskar vid strandmiljö och att
- Rensmassor placeras varsamt
- I allmänhet bör försiktighetsprincipen gälla

Genomförande av planen måste planeras så att inte finns risk för att markföroreningar frigörs och läcker till grundvattnet. Vid markarbete vid siloområdet bör aktsamhet tas då eventuella föroreningar kan påträffas som kan leda till läckage till grundvattnet. Vid rivning av eldningsoljningstanken bör fler markprover tas för att kontrollera eventuella föroreningar under denna.

3.3 Markföroreningar

3.3.1 Förändringar som har betydelse för markföroreningar.

I kapitlet Hälsa och Säkerhet i den översiktliga MKB:n beskrivs riskerna och möjliga åtgärder för de platser man har potentiella markföroreningar. Ytterligare undersökningar av de aktuella områdena har nyanserat bilden av riskerna med att exploatera området enligt förslag till detaljplan för bostadsbebyggelse och verksamhetsområde med tanke på markföroreningar.

3.3.2 Konsekvenser

Kalmarsandsdeponin har undersökts ytterligare och avgränsats. Både mark och grundvatten har undersökts och slutsatsen är att riskerna för spridning och exponering av föroreningar är små och inga ytterligare åtgärder är nödvändiga. Provgropsgrävning visar att en del avfall ligger relativt ytligt ibland bara någon decimeter under markytan.

I området där spannmålssilon står i dag har ytterligare prover tagits på jord och grundvatten. Jordproverna visar inga överstigande halter för respektive riktvärde för KM förutom nickel. Uppmätt nickelhalt anses ändå inte vara risk för hälsa. I vattenproverna överskrids inget riktvärde enligt gällande drickvattennormer. Det går ej att utesluta att man kan hitta föroreningar vid rivning av anläggning och vid markarbete på platsen, framförallt kring eldningsoljetanken på den västra långsidan.

Området där det gamla stickspåret låg har undersökts och förhöjd halt arsenik hittades i en punkt. Inga förhöjda halter hittades i de ytliga jordlagren och riskerna för spridning och exponering bedöms som mycket små.

Vid utlastningsplatsen som ligger inom det blivande verksamhetsområdet i planförslaget skedde ett dieselläckage 1996. Området har sanerats. Inga förhöjda halter föroreningar hittades i jord men oljeföroreningar över dricksvattenriktvärdet hittades i grundvattnet. Det kan inte uteslutas att restförorening kan finnas även i jordlagren kring utlastningsplatsen. Med nuvarande markanvändning bedöms risken för föroreningsspridning till grundvatten som liten.

Sammantaget medför detaljplanen en liten konsekvens avseende markföroreningar om de åtgärder som rekommenderas genomförs.

3.3.3 Förslag på åtgärder

Inför exploateringen bör täckningen av Kalmarsandsdeponin ses över och vid behov förbättras. Två grundvattenrör har installerats för att få representativa prov från det grundvatten som kan påverkas av deponin. Regelbunden, gles, provtagning av grundvattnet bör övervägas.

I samband med rivning av silon kan ytterligare provtagning i anslutning till cisternen vara aktuellt.

Kring det före detta utlastningsområdet för olja där föroreningar kan kvarstå trots åtgärder rekommenderas infiltration utanför området eller täta magasin för att undvika föroreningsspridning till grundvattnet.

3.4 Friluftsliv och rekreation

3.4.1 Förändringar som påverkar friluftsliv och rekreation

I den översiktliga MKB:n finns en mer ingående diskussion om boendes tillgång till rekreationsområden, hur planområdet används för rekreation och fritid med promenadstråk, sport och lek i form av pulkabacke, crosscykling, fiske och bad mm. Vidare tas även barriärer inom området upp för hur de påverkar rekreation och fritid.

Ändringen av småbåtshamnen och strandpromenadens utformning från tidigare planprogram har inverkan på friluftsliv och rekreation omkring planområdet. Även modifieringen av höjden på byggnaderna i siloområdet kan ha inverkan på friluftsliv och rekreation.

3.4.2 Konsekvenser

De konsekvenser som tidigare tagits upp av översiktliga MKB:n är att ytan för naturmark kommer att minska, men möjligheten till rekreation i naturmark kommer ändå kvarstå. Det finns även möjlighet att utveckla kvaliteter på dessa parkområden.

Området vid Mälaren och silon är i dag väldigt otillgängligt och med mer fokus på en strandpromenad längs med Mälaren leder det till en ökad tillgänglighet av vattnet och stranden för allmänheten. När bostäderna koncentreras till högre flerbostadshus utnyttjas ytan mer effektivt och strandzonen kan hållas mer tillgänglig för allmänheten och löper ingen riska att bli privatiserad.

Det ges mer utrymme för att anlägga grönområden runtomkring siloområdet, detta tillsammans med en väl utvecklad strandpromenad gör att grönstråket genom planområdet kommer bli mer sammanhållen. Strandpromenaden och grönområden inom siloområdet kommer binda hop grönområdet i norra delen av planområdet med badplatsen och strandpromenaden i öster utanför planområdet.

Förändringen av utökad strandpromenad ger möjlighet att uppfylla strandskyddets syfte att värna om möjlig värdefull biologiska mångfalden vid strandområden och säkra allmänhetens tillgång till strandområdet.

Båthamnen inom siloområdet är i dag otillgänglig för allmänheten, men utformning av en småbåtshamn enligt detaljplanen kommer göra den tillgänglig för allmänheten och båtplatser ska vara tillgängliga för boende i närområdet samt gästplatser för besökande, vilket värnar om friluftslivet.

Förändringen av höjden på bostäderna nere vid vattnet kan ge en negativ och/eller positiv inverkan på rekreationen. Förändringen av höga bostadsbyggnader mot vattnet kan upplevas som negativ för upplevelsevärdet inom området, samtidigt som andra

kan se det som en positiv ändring mot en tidigare nergången industrilokal som skymmer landskapsbilden.

Sammantaget bedöms detaljplanen ha måttligt positiva konsekvenser på friluftsliv och rekreation, detta genom att värdet förstärkt något genom att planprogrammet ger möjlighet för mer tillgänglig rekreation och friluftsliv.

3.4.3 Förslag på åtgärder

Ytterligare utformning och interaktion med närliggande områden skulle kunna förbättra tillgången till rekreationsområden för boende. Att förlänga strandpromenaden genom ett strandnära stråk genom bostadsområdet i väster skulle kunna utveckla stråket ännu mer. Detta skulle förbättra tillgången av rekreationsområde för de boende väster om planområdet. Annat sätt att integrera med andra planområden är att bygga ytterligare undergång under järnvägen skulle kunna minska barriären till rekreationsområdet vid Lillsjön.

4 Sammanfattande bedömning av detaljplanens miljöpåverkan

I den översiktliga MKB:n beskrivs konsekvenserna av planförslaget för Kalmarsandsområdet mera ingående. Nedan följer en bedömning av hur de förändringar av planförslaget som gjorts sedan programskedet samt de nya kunskaper som erhållits genom ytterligare utredningar påverkar miljön.

4.1 Landskaps- och stadsbild

Sammantaget bedöms detaljplanen kunna få en liten positiv konsekvens på landskap- och stadsbilden. Från nollalternativet med att silon blir kvar som landmärke, med en vidare utveckling av bostäder i närliggande områden gör att alternativet med att utforma ett nytt landmärke skulle passa bättre in i omkringliggande miljö. Förslagen utformning av byggnader i både Kalmarsands udde och i norra området gör att de integreras i omgivande landskap. Beroende på hur utformningen med material- och färgval anpassas till omkringliggande miljö kan påverkan ha mer negativa konsekvenser.

4.2 Vattenmiljö

Konsekvenser av anläggningsarbetet av småbåtshamnen och dagvattendammen är påverkan av strandlinje och strandbiotopen. Utloppet av dagvattendammen kommer ske vid Kalmarsands badplats, ett område som tidigare rapporterat förekomst av tämligen sällsynta musselarter. Ingrepp i detta område kan därför påverka bottenfaunan negativt. Utsläpp av dagvatten vid badplatsen kan också tillfälligt medföra risk för försämrad badvattenkvalitet. Anläggningsarbetet av småbåtshamnen utgår från tidigare djuphamn vilket minskar påverkan av vattenmiljön något.

Kalmarsundets kemiska status bedöms inte påverkas av planförslaget om föreslagen dagvattenhantering för de olika områdena inom planområdet genomförs.

Småbåtshamnens påverkan av vattenmiljön i driftskedet kommer även det ha påverkan på vattenmiljö och bottenfaunan, som exempelvis grumling från båtpropellerrörelse och läckage av bottenfärg.

Sammantaget anses detaljplanen ha en liten till måttlig negativ konsekvens på vattenmiljö, detta beroende hur anläggningsarbete utförs och genom det hur mycket

bottenfaunan kommer påverkas under anläggningsarbetet av dagvattendammen och småbåtshamnen.

4.3 Friluftsliv och rekreation

Sammantaget bedöms detaljplanen ha måttligt positiva konsekvenser på friluftsliv och rekreation, detta genom att värdet förstärks något genom att planprogrammet ger möjlighet för mer tillgänglig rekreation och friluftsliv.

4.4 Buller

Den föreslagna sträckningen av Stockholmsvägen medför, i stort, en bättre ljudmiljö för befintlig bebyggelse väster om planområdet. Trafikmängden i området förväntas öka vilket medför att ljudnivån i sin tur ökar. Se närmare beskrivning i den översiktliga miljökonsekvensbeskrivningen (Ekologigruppen 2010). Kompletterande utredningar visar att man med åtgärder kan klara gällande riktvärden även för den tillkommande bebyggelsen. Terrasserna till flerbostadshusen i norra delen av planområdet kommer att behöva åtgärder i form av täta räcken/skärmar. Förskolan uppfyller boverkets rekommendationer. En av de befintliga bostäderna öster om planerat område beräknas få något höjd ekvivalent ljudnivå, dock inte över 60 dB. Sammantaget bedöms detaljplanen, förutsatt att de åtgärder som föreslås vidtas, ha en liten negativ konsekvens för ljudmiljön i området.

4.5 Förorenad mark

De kända markområden som potentiellt kan vara förorenade inom planområdet har undersökts. Utredningarna visar att man genom särskilda försiktighetsmått kan planområdet exploateras enligt förslaget utan att riskera spridning av föroreningar till omgivningen. Särskilda försiktighetsmått behövs vid infiltration av dagvatten i området kring den före detta utlastningsplatsen för olja i norra delen av planområdet. Särskilda försiktighetsmått behövs också vid schaktningsarbeten i närheten av den nedlagda deponin i västra delen av planområdet. Det kan vara lämpligt att se över täckningen av deponiområdet i samband med de förberedande arbetena i närheten. Vid silon i södra delen av planområdet kan det vara aktuellt med ytterligare undersökningar i samband med rivning och borttagande av cistern. Man kan heller inte utesluta att ytterligare föroreningar kan upptäckas i samband med markarbeten inför exploateringen. Sammantaget bedöms planförslaget medföra en liten negativ konsekvens när det gäller förorenad mark i området och risk för spridning av föroreningar till omgivningen.

5 Referenser

Skriftliga källor

ACAD-International AB, 2016-06-22, *Trafikbullerutredning Rev A. Kalmarsand, Håbo kommun,* reviderad 2016-09-09*. Revidering C 2017-10-03.*

Bjerking AB, 2012-03-15, *PM grundvattenprovtagning, Bista 4:5, Håbo kommun Miljöteknisk undersökning Kalmarsandsdeponin,* Mimmi Andersson. 2012-03-15 *PM grundvattenprovtagning, Bista 4:5 Håbo Kommun, Mimmi Andersson.*

Bjerking AB, 2011-09-26, PM Miljöteknisk markundersökning, *Bista 4:5, Håbo kommun Miljöteknisk undersökning Kalmarsandsdeponin,* Mimmi Andersson.

DGE Mark och Miljö, 2017-11-30 Miljöteknisk markundersökning i Kalmarsand, *Håbo kommun Bålsta, Kristina Mjöfors, Version 2 februari 2018.*

Ekologigruppen AB, 2010-09-03, *Kalmarsand- Översiktlig MKB av detaljplanprogram.*

Golden Associates, 2016-05-30, *Miljöteknisk undersökning av f.d. deponin på fastigheten Bista 4:5, Kalmarsand Håbo kommun.*

Håbo kommun, 2010-10-18, Detaljplaneprogram för Kalmarsand, Håbo kommun, Uppsala län.

Lundberg, Stefan & von Proschwitz, Ted, 2007, Mälarens stormusselfauna Resultat från inventeringar längs Mälarens stränder, PM från Naturhistoriska riksmuseet 2007 :2

Länsstyrelsen Uppsala län, 2012-02-19, *Samråd om behovsbedömning till detaljplan för Kalmarsand, Håbo kommun, Uppsala län,* Dnr: 402-550-12.

Länsstyrelsen Uppsala län, 2017-04-20, *Samråd om behovsbedömning till detaljplan för Kalmarsand, Håbo kommun, Uppsala län,* Dnr: 402-781-17.

Norconsult AB, 2017-06-30, *Dagvattenutredning Kalmarsand, Kristina Berglund*

Sweco Environment AB, 2011-11-09, *Översiktlig markmiljöundersökning Spånga 1:8 och Spånga 1:11 i Bålsta, Provtagning av jord och grundvatten inför exploatering,* Henrik Lindholm.

Sweco Environment AB 2017-11-30, *Miljöteknisk markundersökning (MIFO fas 2) vid ett f.d. bergrum för lagring av diesel inom Bista 4:5 och Bista 1:153, Håbo kommun,*

Väg- och VA-ingenjörernas i Sverige AB, 2016-10-27, *Dagvattenutredning för Kalmarsand.*

WSP, 2016-09-02, *Riskbedömning detaljplan Bålsta resecentrum och stationsområde samt rekommendationer för kommande etapper i stadsutvecklingsprojektet Bålsta centrum.*

ÅF-Infrastructure AB, 2018-04-17, *PM- Föroreningar dagvatten, Kompletterande utredning del 2, Kalmarsand Park och Kalmarsand Udde,* Elin Tjernqvist*.*

Digitala källor

Hitta.se, Flygfoto över Kalmarsand, 2016-11-10, https://www.hitta.se/kartan!~59.55249,17.55510,16z/tileLayer!l=1/tr!i=5yS4bmGD/droneview!id=eea2ee24-cb41-4200-9933-7e4bf27b6d77!m=1

VISS, vatteninformationssystem Sverige, Mälaren-Prästfjärden, hämtad 2018-04-19: http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA89970645

Övriga källor

Mötesanteckningar för samtal mellan Håbo kommun och Upplandsmuseet i Uppsala (Marja Eriksson), 2008-09-04, *Svar på fråga om eventuell kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Detaljplaneprogram för Kalmarsand.*

ÅF-Infrastructure, Storgatan 13, SE-58223 Linköping Sweden
Telefon +4610-505 00 00, Säte i Stockholm, www.afconsult.com
Org.nr 556185-2103, VAT nr SE556185210301

§ 260 Dnr 2015/00289

Detaljplan 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 med fler

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar om förändrad inriktning för detaljplan 414 för Håbo allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand genom:

* att området Norra Fånäs justeras från flerbostadshus till småhus.

* att flerbostadshusen på Kalmarsand Udde justeras från fyra till tre, samt att byggnadernas höjd sätts till som högst 20 våningar.

Sammanfattning

Sedan detaljplanenen 414 för Håbo allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand var utställd för granskning har förutsättningar lokalt och för hela kommunen förändrats. Det finns utmaningar att säkra vattenförsörjning, el-effekt med mera. Det pågår även en diskussion om hur snabbt och på vilket sätt Bålsta ska växa. Det finns därmed anledning att se över delar av detaljplanen för Kalmarsand. Dels vilken typ av bebyggelse och dels hur mycket bostäder som detaljplanen ska innehålla.

Förvaltningen har därför sett över detaljplanen och föreslår förändringar i typ och antal bostäder. Området Norra Fånäs föreslås omvandlas från flerbostadshus om cirka 40 lägenheter till ett fåtal småhus. Vidare föreslås att flerbostadshuset närmast Fånäs på Kalmarsand Udde ersätts med parkering och/eller idrottsverksamhet, samt att resterande tre byggnader sänks till 14 respektive åtta våningar.

Beslutsunderlag

– Sammanställning av inkomna synpunkter under granskningen 2020.

- Planprogram för Kalmarsand

Förslag till beslut på sammanträdet

Christian Nordberg (-) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Owe Fröjd (Båp) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med ändringen att högsta tillåtna byggnadshöjd åter ska vara 20 våningar.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med framställda yrkanden med Owe Fröjds ändringsyrkande och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Samhällsbyggnadsförvaltningen

§ 184 Dnr 2022/01657

Inriktning för projekt Kalmarsand

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen upphäver det tidigare inriktningsbeslutet från KS sammanträde 2021-10-25 § 260.

2. Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att inom ramen för detaljplanearbetet ta fram ett förslag som kan finansiera exploateringskostnaderna inom projektet.

Sammanfattning

Efter den senaste tidens kostnadsökningar inom bl.a. anläggningsarbeten har delar av exploateringskalkylen för projekt Kalmarsand uppdaterats och resultatet är att projektet idag skulle kosta kommunen minst 35 miljoner kr att genomföra. Tidigare politiska beslut har minskat projektets inkomster samtidigt som kommunen bibehållit samma ambition vad gäller tekniska anläggningar och allmänplats. Förvaltningen ser en möjlighet för projektet att bära sina egna exploateringskostnader om man kan se över exploateringsgraden.

Beslutsunderlag

- Beslut 201500289 KS § 260

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Mark- och exploateringsavdelningen
Planeringsavdelningen

§ 173 Dnr 2015/00289

Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen uppdrar till Teknik- och samhällsbyggnads-förvaltningen att ställa ut förslag till Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand för granskning enligt 5 kap. 18 § Plan- och bygglagen (2010:900).

2. Kommunstyrelsen godkänner att mindre justeringar kan komma att göras i detaljplanekartan inför att detaljplanen ställs ut på granskning.

Sammanfattning

Planen syftar till att förstärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand. Genom förtätning av området mellan Fånäs och Kalmarsand, samt genom anläggande av gångvägar genom naturområdet. Förtätningen sker i form av en blandning av flerbostadshus och en- och tvåbostadshus.

För att nu säkerställa en tidseffektiv process framåt föreslår Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen att Kommunstyrelsen fattar beslut utan fullständiga handlingar. Förslaget saknar en planbeskrivning, men plankartan som är ärendets juridiska dokument finns som underlag. Förslaget kommer vara färdigt innan detaljplanen ställs ut på granskning en andra gång. Mindre justeringar kan komma att göras i detaljplanekartan inför att detaljplanen ställs ut på granskning.

Med ovanstående i beaktande föreslår förvaltningen att planförslaget ställs ut för en andra granskning.

Beslutsunderlag

– Tjänsteskrivelse. Granskning av Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand. Dok.nr. 139364.
– Plankarta, Granskningshandling, Utkast, Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand. Dok.nr. 140289
– Protokollsutdrag 2015-11-23 DPL 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 m.fl. Dok.nr. 63943.
– Protokollsutdrag 2019-11-25 § 251 Detaljplan 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 med fler. Dok.nr. 93091.
– Protokollsutdrag 2021-10-25 § 260 Detaljplan 414 Kalmarsand, Håbo

– Allmänning 1:5 med fler. Dok.nr. 104329.
– Makulerat inriktningsbeslut Beslut-202201657-KS-§ 184. Dok.nr. 119514.

Beslutsgång

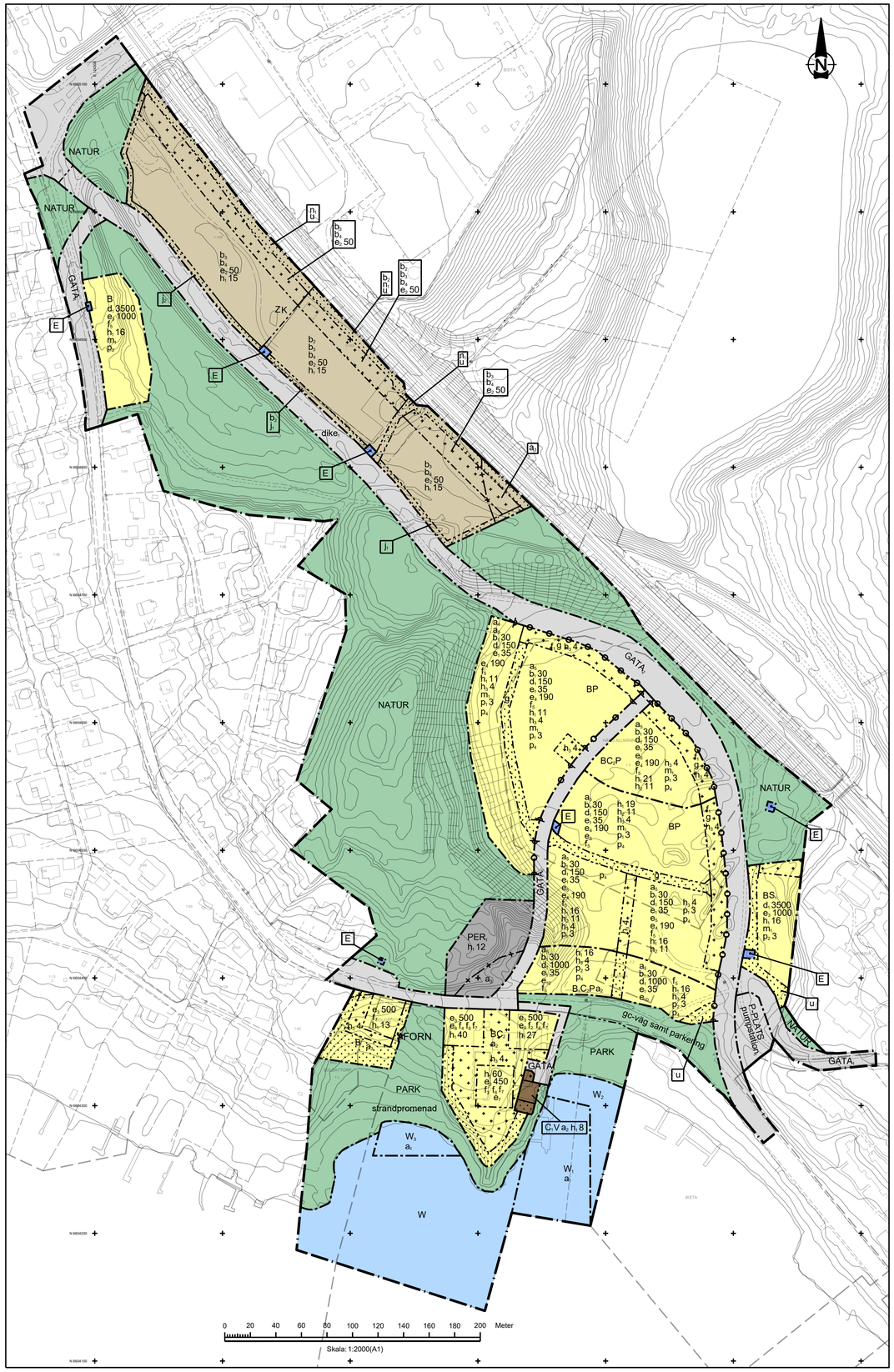
Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Avdelningen för planering och utveckling
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

PLANKARTA - Håbo Allmänning 1:5 m.fl. Kalmarsand

Delområde A

UTÖKAT PLANFÖRFARANDE

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Sekundär egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

- GATA$_L$ Lokalgata
- GATA$_H$ Huvudgata
- GATA$_G$ Gågata
- NATUR Natur
- PARK Park
- P-PLATS Parkering

Kvartersmark

- B Bostäder
- B$_1$ Flerbostadshus
- C$_1$ Café och Restaurang
- C$_2$ Lokaler för centrumändamål får anordnas i bottenplan
- E Tekniska anläggningar
- K Kontor
- P Parkering
- R$_1$ Idrott
- S$_1$ Förskola
- V Småbåtshamn
- Z Verksamheter

Vattenområde

- W Vattenområde
- W$_1$ Småbåtshamn
- W$_2$ Badplats
- W$_3$ Vattenområde, får överbyggas med promenadbrygga

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Utformning av allmän plats

- strandpromenad — Strandpromenad.
- pumpstation$_1$ — Pumpstation.
- gc-väg samt parkering — Gång- och cykelväg samt parkering.
- dike$_1$ — Dagvattendike ska avleda dagvatten från området i täta system. Förorenat dagvatten får ej infiltreras.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad.
- Marken får endast förses med komplementbyggnad och andra anläggningar än byggnader.

Fastighetsstorlek

- d 0,0 — Minsta fastighetsstorlek är angivet värde i m²

Höjd på byggnadsverk

- h 0,0 — Högsta nockhöjd är angivet värde i meter.
- h$_1$ 0,0 — Högsta nockhöjd på en- och tvåbostadshus, parhus, kedjehus samt radhus är angivet värde i meter.
- h$_2$ 0,0 — Högsta nockhöjd på komplementbyggnad är angivet värde i meter.

Markens anordnande och vegetation

- n$_1$ — Parkeringen ska placeras minst 15 meter från närmaste spårmitt

Markreservat för allmännyttiga ändamål

- u — Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.

Markreservat för gemensamhetsanläggningar

- g — Markreservat för gemensamhetsanläggning.

Placering

- p$_1$ 0,0 — Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad av parhus, kedjehus och radhus.
- p$_2$ 0,0 — Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns.
- p$_3$ — Byggnad ska placeras minst 1 meter från allmän plats GATA.
- p$_4$ — Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad.

Skydd mot störningar

- m$_1$ — Om bostad förses med en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas med skydd mot buller.

Stängsel, utfart och annan utgång

- Utfartsförbud
- j$_1$ — Endast en in- och utfart får anordnas.
- j$_2$ — Maximalt två in- och utfarter får anordnas.

Upphävande av strandskydd

- a$_2$ — Strandskyddet är upphävt inom användningsområdet.
- a$_3$ — Strandskyddet är upphävt inom sekundärt egenskapsområde.

Utformning

- f$_1$ — Minst var 40 meter ska en bebyggelsefri zon om minst 3 meter lämnas mellan byggnadsverk.
- f$_2$ — Högsta antal våningar är 8.
- f$_3$ — Högsta antal våningar är 18.
- f$_4$ — Högsta antal våningar är 12.
- f$_5$ — Längsta sammanhållna byggnad ska utformas som längst 45 meter.
- f$_6$ — Balkong ska utformas sammanbyggda. Gäller för varje våning och fasad.
- f$_7$ — Byggnad ska utformas med fasaddetaljer i trä.

Utförande

- b 0,0 — Minst angivet värde i % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig.
- b$_2$ — Dagvatten får ej infiltreras. Dagvatten ska avledas från området i täta system.
- b$_3$ — Cisterner, behållare och rörledningar som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier får ej förekomma under mark. Cisterner som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier ovan mark ska ha påkörningsskydd och ett sekundärt skydd. Rörledningar ska vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd.
- b$_4$ — Byggnads fasad inom 40 meter från järnvägen ska utföras i obrännbart material. Byggnader inom 50 meter från järnvägen ska utformas så att entréer, utrymningsvägar och friskluftsintag vetter mot motsatt sida från järnvägen (mot syd eller väster).

Utnyttjandegrad

- e$_1$ 0,0 — Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.
- e$_2$ 0,0 — Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom användningsområdet.
- e$_3$ 0,0 — Största byggnadsarea är angivet värde i m².
- e$_4$ 0,0 — Största bruttoarea är angivet värde i m² per bostad, gäller ej flerbostadshus.
- e$_5$ — Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom egenskapsområdet, gäller endast flerbostadshus. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
- e$_7$ — Största bruttoarea är 7600 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
- e$_8$ — Största bruttoarea är 5100 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
- e$_9$ — Största bruttoarea är 3400 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.
- e$_{10}$ — Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom användningsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.

Villkor för startbesked

- a$_4$ — Startbesked får inte ges för bostad förrän eventuella markföroreningar har avhjälpts.

Ändrad lovplikt

- a$_5$ — Marklov krävs även för markarbeten över 45m2 som ändrar markens genomsläpplighet.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR VATTENOMRÅDE

Upphävande av strandskydd

- a$_1$ — Strandskyddet är upphävt.

GENOMFÖRANDETID

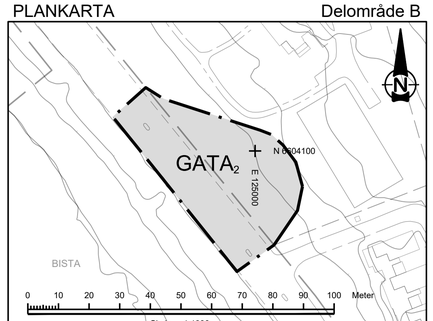
Genomförandetiden är 15 år och börjar gälla fr.o.m. Laga Kraft

FLYGFOTO 2024

PLANKARTA

Delområde B

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Fastighetsgräns
- 0:00 Fastighetsbeteckning.
- Huvudbyggnad
- Väg
- Gångväg
- Vattenområde
- Nivåkurvor
- Rutnätspunkt
- 000.0 Avvägd höjd

UPPGIFTER OM GRUNDKARTAN:

Grundkartan är upprättad genom utdrag ur kommunens primärkarteverk.
Grundkartan upprättades i oktober 2025.

Ajourföres av: Samhällsbyggnadsförvaltningen, Håbo kommun

Koordinatsystem: SWEREF99 Zon 18.00
Höjdsystem: Rikets 2000 (RH2000)

UTKAST TILL ANTAGANDEHANDLING

HÅBO KOMMUN

Handlingarna består av:
- Plankarta
- Planbeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Grundkarta
- Fastighetsförteckning
- Behovsbedömning

DETALJPLAN FÖR

Håbo Allmänning 1:5 mfl, Kalmarsand

HÅBO KOMMUN UPPSALA LÄN

UPPRÄTTAD
DECEMBER 2025
Dnr 2025/00289

Beslutsdatum
Uppdrag
2015-11-23
Antagen

Lagakraft

Jytte Rüdiger
tf. Avdelningschef för planering och utveckling

Ella Kindervall
Planarkitekt

Nr: 414

Skötselplan för parkmark inom Kalmarsand udde (dpl 414)

1. Syfte

- Genomföra planbeskrivningens intentioner genom att upprätta en skötselplan för parkmark inom Kalmarsand udde. Se planbeskrivningen för Håbo allmänning 1:5 m fl (Kalmarsand), dpl 414.[1]

- Säkerställa att särskilt värdefulla träd förblir livskraftiga. Större och äldre träd ska främjas, framför allt tallar men även ekar eller andra nyckelträd.

- Skydda och bevara parkmarkens biologiska värden.

- Skapa ett öppet och tryggt parklandskap genom att minska täthet av sly och konkurrerande underväxt.

2. Områdesbeskrivning

- Parken är belägen väster och söder om det kommande bostadsområdet Kalmarsand Udde. Ytan är cirka 6 500 m^2 Parken är i dagsläget inte namngiven.

- Väster om silon finns ett mindre parti med yngre ädellövskog som domineras av lönn men även björk och spridda ekar förekommer. En detalj är att ung bok finns spridd inom hela området, en kvalitet som kan utnyttjas i framtida parkmiljöer. Utmed strandkanten, där strandpromenaden ska anläggas, står enstaka mycket gamla och grova tallar, så även utmed Stockholmsvägen. De främsta naturvärdena i området är knutna till gamla tallar vilka har förutsättningar att bära en rad skyddsvärda arter (främst vedinsekter och vedsvampar). Den rödlistade skalbaggen reliktbock har också påträffats på tall inom området.[2]

- I området finns spridda förekomster av gammal grov tall utmed stranden invid silon. Hela området är kraftigt igenvuxet med lövsly, framför allt av björk och lönn, samt al i strandkanten. Tallarna är mycket gamla, en del är säkerligen närmare 200 år eller äldre. Tallarna står för närvarande mycket skuggigt vilket missgynnar en del av de många sällsynta arter som är knutna till gamla tallar, till exempel vedinsekter. Området har bedömts vara av kommunalt intresse, klass 3, vilket motiveras av gamla grova tallar. Vidare finns vissa ekologiska samband med intilliggande områden med gamla tallar.

- Djurlivet i området har inte inventerats men vid platsbesök har hittats spår efter bäver och rådjur. Det finns mycket död ved vilken på lämpliga ställen kan lämnas kvar med tanke på den biologiska mångfalden (insekter, svampflora).

- Idag saknar området tydliga utsiktslinjer men genom slyröjning och gallring så kan sådana skapas.

---

[1] Planbeskrivningen 3.4.1 Naturvärden
[2] Översiktlig MKB, Ekologigruppen 2010

3. Målbild

- Ett öppet skogs- och parklandskap där äldre tallar och andra värdefulla träd står fritt och kan utvecklas.
- Minskad konkurrens från sly och tät underväxt.
- Ökad biologisk mångfald genom att behålla död ved i varierande omfattning.
- Tryggare och mer tillgängliga stråk för besökare.
- Siktlinjer mot vattnet.

4. Skötselåtgärder

4.1 Trädvård

- Alla värdefulla träd som ska bevaras ska friställas genom att avlägsna konkurrerande vegetation.
- Inventering och tillsyn av alla större och skyddsvärda träd årligen.
- Tallar och andra särskilt värdefulla träd ska tydligt markeras för att undvika oavsiktlig avverkning under entreprenadtiden.
- Tallar och andra värdefulla träd ska skyddas från stam-, gren- och rotskador under byggtiden.
- Beskärning av träden utförs endast vid behov. Beskärning får endast utföras av person med verifierad kompetens för arbetet eller av certifierad arborist.

4.2 Röjning av sly och underväxt

- Ta bort sly av snabbväxande arter (ex. björksly, sälg, ungt granuppslag). Avslaget sly tas bort från området.
- Underröjning utförs årligen där behov finns. Särskilt de första åren kan detta behövas varje år.
- Klipp/röj under vegetationsperiodens slut (aug–okt) eller tidig vår innan fågelhäckning.
- Undvik att röja all markvegetation – lämna varierande höjd på fältskiktet för biologisk mångfald.
- Upprepa röjningen vart 1–3 år beroende på återväxt.

4.3 Död ved

- Låt stående död ved och högstubbar bevaras om de inte utgör säkerhetsrisk och platsen är lämplig. Ansvarig enhet i Håbo kommun avgör lämpligheten.
- Lämna liggande död ved i kantzoner för att gynna insekter, mossor och svampar. Mängd död ved som sparas, samt placering av denna, avgörs av ansvarig enhet på Håbo kommun.
- Död ved får inte ligga kvar på stigar och aktivitetsytor.

4.4 Markskötsel

- Undvik markskador vid röjning och maskinanvändning.
- Bevara naturliga markstrukturer och undvik onödig markbearbetning.
- Eventuellt efterplantera naturparkens karaktärsträd om föryngring uteblir (t.ex. tallplantor med skydd).

5. Årstidsplanering

Årstid	Åtgärder
Vinter	Inventering av trädstruktur, planering av röjningsinsatser.
Vår	Begränsade ingrepp p.g.a. häckning. Endast akuta åtgärder.
Sommar	Övervakning av växtlighet, mindre beskärningar.
Höst	Huvudsaklig slyröjning, friställning av träd, hantering av död ved.

6. Uppföljning

- Årlig översyn av slyuppslag och vitalitet hos tallar och andra bevarandeträd.
- Dokumentera utförda åtgärder och bedöm behov för nästa år.
- Justera planen efter klimatpåverkan, slitage och eventuella skador.

7. Ansvar

Håbo kommun, Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, Enheten för offentlig miljö.

HÅBO KOMMUN

UTÖKAT PLANFÖRFARANDE

PBL 2010:900

DPL 414

GRANSKNINGHANDLING

Detaljplan för
Håbo allmänning 1:5 m.fl. (Kalmarsand)
Håbo kommun, Uppsala län

PLANBESKRIVNING

Illustration 1. Skissad fågelvy över möjlig utformning av del av området, av KAMIARK.

DETALJPLANEPROCESSEN

Planprocessen inleds med ett initiativ från kommunen, privatperson eller exploatör, men det är sedan Kommunstyrelsen som beslutar om uppdrag att ta fram en ny detaljplan ska ges eller inte. Efter ett positivt beslut kan arbetet med att ta fram ett förslag till detaljplan påbörjas. När förslaget anses vara färdigt kan planen gå ut på samråd. Under tiden för samrådet har allmänhet, sakägare och myndigheter möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. De synpunkter som kommit in, skriftligen (brev eller e-post), sammanställs och besvaras av kommunen i en samrådsredogörelse.

Förslaget omarbetas sedan och ställs ut en gång till för granskning. Under tiden för granskningen finns möjlighet att lämna synpunkter på det justerade förslaget. De synpunkter som, skriftligen, kommer in sammanställs och besvaras av kommunen i ett utlåtande. Utifrån utlåtandet kan endast mindre ändringar göras i planen innan den lämnas över till kommunfullmäktige för antagande. Efter att planen antagits löper tre veckors prövotid då planen kan överklagas. Om ingen överklagan kommit in, vinner planen laga kraft. Vid överklagande prövas planen av Mark- och miljödomstolen.

1.1 Beslut om planläggning

Beslut om planuppdrag togs i kommunstyrelsen 2015-11-23 § 203. Detaljplanen handläggs därför enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900) i dess lydelse från 1 juni 2015 (SFS 2015:235).

1.2 Tidplan

Samråd	2:a kvartalet 2018
Granskning	2:a kvartalet 2020
Granskning 2	3:e kvartalet 2025
Antagande	1:a kvartalet 2026

1.3 Planhandlingar

- Plankarta med bestämmelser
- Planbeskrivning
- Grundkarta
- Fastighetsförteckning
- Behovsbedömning
- Miljökonsekvensbeskrivning, ÅF, 2018-04-24
- Granskningsutlåtande omg. 2
- Granskningsutlåtande
- Samrådsredogörelse (uppdaterad)

1.3.1 Utredningar

- Skötselplan för parkmark inom Kalmarsand udde (dpl 414), 2025
- Trafikbullerutredning, ACAD 2025-04-15
- Trafikbullerutredning, ACAD 2016-09-09
- Dagvattenutredning Kalmarsand Detaljplan 414 för Håbo allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand, SWECO 2025-12-12
- Miljöteknisk markundersökning i Kalmarsand (Stickspår), DGE Mark och Miljö 2017-11-30
- Miljöteknisk markundersökning, PE Teknik & Arkitektur 2020-09-28
- Översiktlig markmiljöundersökning Spånga 1:8 och Spånga 1:11 i Bålsta, SWECO 2011-11-09
- Miljöteknisk markundersökning (MIFO fas 2) vid ett f.d. bergrum för lagring av diesel inom Bista 4:5 och Bista 1:153, Håbo kommun, SWECO 2018-06-08
- PM miljöteknisk markundersökning, Bista 4:5, Bålsta F d Kalmarsandsdeponin, Bjerking 2011-09-26
- PM grundvattenprovtagning, Bista 4:5, Bålsta F d Kalmarsandsdeponin, Bjerkning 2012-03-15
- Geoteknisk förhandshandling som underlag till detaljplan, KA Ekstedt Konsult 2016-07-12
- Riskbedömning detaljplan Bålsta resecentrum och stationsområde…, WSP 2016-09-26
- Rapport 2020:18 Arkeologisk utredning etapp 1 & 2, SAU, 2020-06-03
- Kalmarsand, Översiktlig MKB av detaljplaneprogram, 2010-09-03
- Bista 4;5, Oljeläckage Garninge, 2003-2004

1.4 Medverkande

Planhandlingarna har upprättats av Håbo kommun, genomförandedelarna i samarbete med Torkel Öste Fastighetskonsulter AB. För skisser och illustrationer har exploatörernas arkitekter från Sandell-Sandberg, Reierstam och KAMIARK bidragit med underlag.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DETALJPLANEPROCESSEN 2

1.1 Beslut om planläggning 2
1.2 Tidplan 2
1.3 Planhandlingar 3
1.4 Medverkande 3

1 INDLEDNING 1

1.1 Planens syfte och huvuduppdrag 1
1.2 Genomförandetid 2

2 TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE 2

2.1 Kommunens vision – Vårt framtida Håbo 2
2.2 Översiktsplan 3
2.3 Gällande detaljplaner 3
2.4 Planprogram 4

3 FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PLANFÖRSLAG 6

3.1 Bakgrund 6
3.2 Planbestämmelser 6
3.3 Plandata 15
3.4 Natur 21
3.5 Bebyggelse 30
3.6 Gator och trafik 42
3.7 Tekniska frågor 47
3.8 Störningar, hälsa och säkerhet 52
3.9 Sociala frågor 62

4 GENOMFÖRANDE 64

4.1 Organisatoriska åtgärder 64
4.2 Huvudmannaskap och ansvarsfördelning 64
4.3 Markägoförhållanden 67

5 KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAG 74

5.1 Sammanfattning av MKB 74
5.2 Förenlighet med Miljöbalken 75

1 INDLEDNING

En planbeskrivning ska redovisa planens syfte, dess innebörd och förutsättningar, hur planen ska genomföras samt konsekvenserna av genomförandet. Planbeskrivningen ska endast vara vägledande och är, till skillnad från Plankartan, inte juridiskt bindande.

Planbeskrivningen är uppdelad i fyra delar:

- En inledningsdel som beskriver planens syfte, innehåll och sammanfattning av planbeskrivningen.
- Platsens förutsättningar och planförslag. Innehåller en nulägesbeskrivning och planens innehåll samt förtydligande av de planbestämmelser som finns med på plankartan.
- Genomförande. Beskriver de organisatoriska, fastighetsrättsliga, ekonomiska och tekniska åtgärder som behövs för att åstadkomma ett samordnat och ändamålsenligt genomförande av planen.
- Konsekvenser av planens genomförande. Beskriver konsekvenser, främst genom en sammanfattning av genomförd Miljökonsekvensbeskrivning.

1.1 Planens syfte och huvuduppdrag

Planen syftar till att förstärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand. Genom förtätning av området mellan Fånäs och Kalmarsand, samt genom anläggande av gångvägar genom naturområdet.

Genomförandet av den aktuella planen samt ytterligare exploatering i närområdet förutsätter en omläggning av Stockholmsvägen för att ta hand om tillkommande trafikmängder, bort från Fånäs och närmare järnvägen. Omläggningen möjliggör även anläggandet av ett mindre verksamhetsområde mellan nya Stockholmsvägen och järnvägen (Mälarbanan).

Förtätningen sker främst i form av flerbostadshus och radhus, den nya bebyggelsen föreslås i anslutning till befintlig bebyggelse. Den tillkommande bebyggelsen är anpassad för att gradvis stegras i höjd och vara som högst i området för befintlig silobyggnad, som med sin höjd idag utgör ett tydligt landmärke i tätorten. Högst byggnadshöjd möjliggörs ute på udden, där tillkommande byggnader skapar ett fortsatt landmärke i silobyggnadens tidigare läge. Som nytt landmärke, synligt vida ifrån, ställs krav på gestaltning av de individuella byggnaderna, men även för att byggnaderna ska fungera tillsammans. Med områdets läge, precis i anslutning till Mälaren och skogsområden ska vyer och utblickar tas tillvara. Bostadsbyggnader föreslås därför placeras så att siktlinjer bildas med utgångspunkt i formspråket trädgårdsstad, med gemensamma ytor och varierad bebyggelse.

Föreslagen bostadsbebyggelsen förutsätter en ny dragning av Stockholmsvägen. Likväl förutsätter en ny väg att exploatering kommer till stånd i någon form för att bära investeringskostnaderna för ny infrastruktur. Bebyggelsen i planförslaget ger ekonomiska förutsättningar för föreslagen ny vägdragning. Sammantaget ges förutsättningar för att koppla samman Kalmarsand och Fånäs och i förlängningen även Bålsta vilket är ett starkt allmänt intresse i kommunen.

1.2 Genomförandetid

Genomförandetiden är 15 år från och med den dag detaljplanen får laga kraft. Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla till dess den ändras eller upphävs.

2 TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE

En detaljplan måste förhålla sig till andra planer, policys och program. En del ställningstaganden visar en övergripande riktning såsom visionen och översiktsplanen medan andra riktar in sig på specifika områden. Gällande detaljplaner kan också spela in, i de fall sådana finns.

2.1 Kommunens vision – Vårt framtida Håbo

Kommunfullmäktigen antog under 2022 Håbo kommuns vision - Vårt framtida Håbo. Visionen ska vara vägledande för den kommunala verksamheten gällande planering, produktion och bostadsutveckling. Kommunen ska enligt visionen växa hållbart och befolkningsökningen ska ske i balans med kapaciteten inom teknisk infrastruktur och kommunal service. Visionen bygger på fyra inriktningar:

Håbo - en aktiv part av Mälardalen. Regionen växer och vi ska växa med den som en attraktiv plats i Mälardalen, en av Sveriges viktigaste regioner. Utbud, varor, tjänster, arbetsplatser, kultur och kompetens tillgängliggörs för kommunens invånare samtidigt som det som Håbo kommun erbjuder tillgängliggörs för regionen.

Mälarkommunen nära naturen. Tillgängligheten till vatten och naturliv är en viktig del i Håbo kommuns identitet och ett stort ansvar. Kommunen ska tillhandahålla både Mälar- och naturnära boendemiljöer utan att äventyra natur- och djurliv.

Bålsta – en levande småstad. Bålsta ska vara en levande småstad där många vill vistas och trivs. Bålsta ska vara en sammanhängande ort som är anpassad för alla människor i alla åldrar.

I hållbara Håbo finns det goda livet. Håbo kommun ska vara en hållbar kommun som skapar ett gott liv för alla. Kommunen ska ta ett stort ansvar för att kommande generationer ska ha samma, eller bättre, möjligheter att förvalta och utveckla kommunens verksamheter. Tillväxten ska vara ekonomisk och ekologisk hållbar, vår planering ska gå mot att minska behovet av biltrafik och kommunen ska skapa en sammanhållen bebyggelse som inte tar nya naturområden i anspråk.

Planförslag:

Området ligger både sjö- och naturnära och den planerade utvecklingen bedöms gå i linje med kommunens inriktning om att vara Mälarkommunen nära naturen. Tänkt byggnation sker till stor del på redan ianspråktagen mark och med en tanke om att förädla viktiga anslutande natur- och vattenområden då både strand och natur avses tillgängliggöras. Föreslagen utveckling bedöms kunna stärka kommunens identitet som en kommun med stark koppling till naturen och vattnet.

Genom nya gator samt gång- och cykelvägar kopplas tätortens sydöstra delar ihop med resten av Bålsta. Med ny busslinjedragning finns förutsättningar för utvecklingen av ett område för alla människor i alla åldrar.

2.2 Översiktsplan

I kommunens översiktsplan från 2022 pekas Kalmarsand ut som ett område för framtida småstad. Kalmarsand ska enligt översiktsplan förtätas med flerbostadshus för att förstärka kopplingen till centrala Bålsta och för att dra nytta av det Mälarnära läget. En gästhamn föreslås även anläggas i Kalmarviken.

En exploatering i området förutsätter att Stockholmsvägen dras om i nytt läge för ett bättre vägnät. I utvecklingen ska stor hänsyn tas till den befintliga bebyggelsen i området. Föreslagen utveckling av Kalmarsand ska bidra till att öka allmänhetens tillgänglighet till strandområdet.

Planförslag:

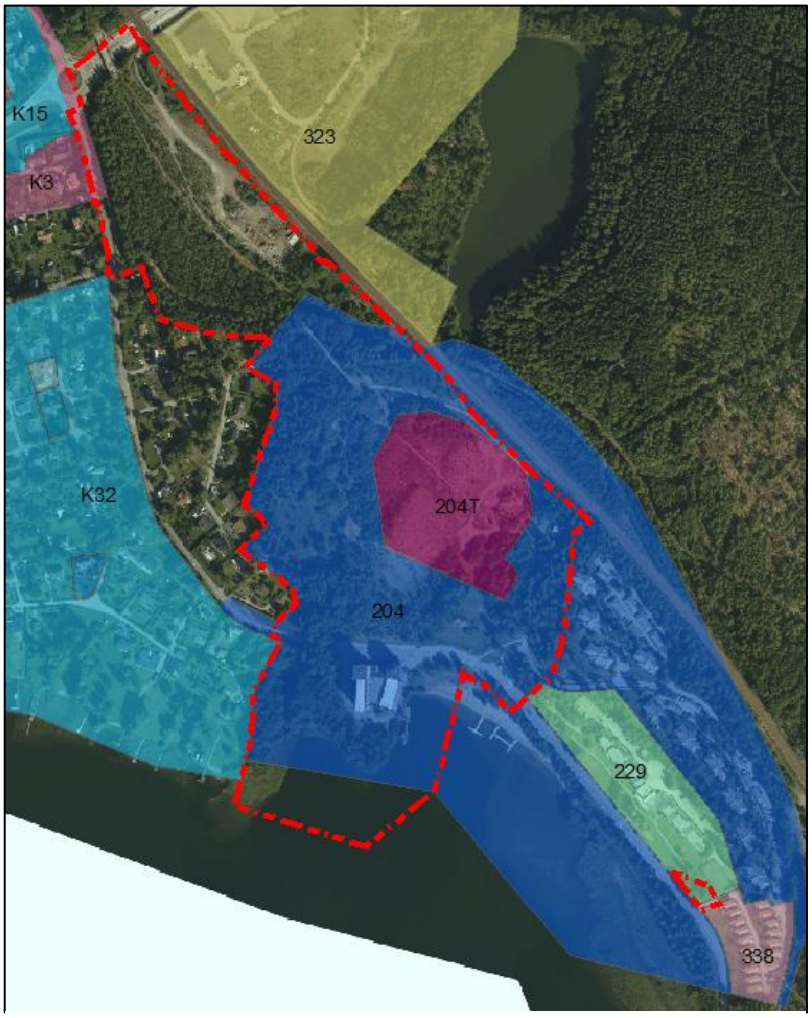
Aktuellt planförslag bedöms gå i linje med kommunens översiktsplan. Detaljplanens genomförande förutsätter en omläggning av Stockholmsvägen. Bebyggelsen anpassas i enlighet med översiktsplanen efter befintlig bebyggelse i volym och placering. Allmänhetetens tillgång till strandlinjen säkras i detaljplan och avses i genomförandeskedet utvecklas. En småbåtshamn avses utvecklas med gästplatser.

2.3 Gällande detaljplaner

Planområdet berör framför allt del av detaljplanen Kalmarsand, Spånga 1:6 m.fl. (204) från 1989. Planen reglerar industrianläggning, spannmålssilo (J_1V_1), bostäder och handel (BH_1), handel och restaurangverksamhet (H_2), mindre förskola samt parkering. Berörd del av planen upphävs då den ersätts av den nya planen. Området utanför ny plan fortsätter att gälla.

Även planen (204T), ett tillägg till planen (204), berörs, med huvudsakliga användningen bostäder. Planen kommer att upphävas i sin helhet genom att den ersätts.

I söder berörs planerna 229 och 338. Bägge planerna reglerar berörd mark för

Karta 1, Gällande detaljplaner inom och i anslutning till planområdet.

bostadsanvändning med förbud mot att uppföra byggnad. Del av 338 säkerställer även allmän tillgång för gång- och cykeltrafik. Berörd del av planerna upphävs då den ersätts av den nya planen. Den nya planen säkerställer fortsatt tillgången för allmän gång- och cykeltrafik.

Anslutande detaljplaner reglerar främst bostadsbebyggelse i form av småhus (K3, K15, K32 och 338) med undantag för flerbostadshusbebyggelse i Kalmarsand (229) och på motsatt sida Mälarbanan för verksamheter (323).

Genomförandetiden har löpt ut för samtliga berörda planer. Norra delen av planområdet är inte planlagd.

2.4 Planprogram

Aktuellt område ingår i detaljplaneprogram för Kalmarsand som godkändes av Kommunfullmäktige 2010. I detta planprogram pekas tänkbar markanvändning ut i form av bostäder, verksamheter samt naturmark. Programmet pekar ut tre områden för bostäder, ett för verksamheter, samt övergripande grönstruktur. Programmet specificerar inte närmare vilken typ av bostadsbebyggelse som rekommenderas, utan lämnar endast övergripande riktlinjer för fortsatt utveckling. I södra delen, vid tänkta Kalmarsands Park och Udde, föreslås bebyggelse i högst 5 till 7 våningar. I norra delen ges ingen höjdangivelse, men inriktningen är på mer småskalig bebyggelse. Rekommenderat antal bostäder är cirka 240, med möjlighet till utökat antal om befintlig Stockholmsväg stängs för trafik till och från den södra delen av området.

Utöver bostäder pekas även ett område ut för en möjlig förskola. Markområdet längst mot järnvägen föreslås för icke störande verksamheter. Ute på udden föreslås även en marina.

I samband med framtagandet av programmet utfördes även en miljöbedömning genom upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning. Där kartlades behov av utredningar och klargörande i frågor som vattenkvalité med hänsyn till dagvattenhantering, riskanalys för markanvändning nära Mälarbanan, bullerstörning med hänsyn till trafik på Mälarbanan och Stockholmsvägens nya dragning samt för behov av kartläggning av eventuella markföroreningar.

Planprogrammet finns tillgängligt via kommunens hemsida under *Bygga, bo och miljö* samt vidare under *Kommunens planarbete* sedan *Detaljplaner* och *Godkända detaljplanprogram*, under namnet *Detaljplaneprogram för Kalmarsand* (länk).

Planförslag:

Detaljplanen följer till stor del huvuddragen av programmet: en omläggning av Stockholmsvägen där nya sträckningen blir det nya huvudstråket för fordonstrafik; bostadsområden i de tidigare grustäkterna och på udden samt möjligheten till en förskola. Planen frångår samtidigt programmet och möjliggör för en hamn/marina i mindre omfattning än programförslaget samt har inte bedömt det lämpligt med anläggandet av kanaler. Den frångår även programmet avseende höjden på bebyggelsen vid udden, där programmet föreslår en höjd på 5-7 våningar (ca 20 meter) till skillnad från detaljplanen som föreslår ny bebyggelse i höjd med silons nuvarande 60 meter och som högst 18 våningar. I det tidigare grustaget möjliggörs för mer småskalig bebyggelse blandat med flerbostadshus upp till 21 meter (ca 7 våningar), vilket skiljer sig från programmet som endast nämner småskalig

bebyggelse. Sammantaget ökar antalet bostäder från 240 i programmet till högst 700 bostäder i detaljplanen varav 200 är i bostadshusen på udden. Den ökade exploateringen möjliggörs i och med att nya Stockholmsvägen byggs.

3 FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PLANFÖRSLAG

Planbeskrivningen ska redogöra för de fysiska förutsättningar som står bakom motiven till planens utformning. Förutom naturliga förutsättningar, som markförhållande, handlar det bland annat om hur befintlig bebyggelse, tillgång till service och trafiksituationen ser ut. För underrubriker redogörs även för planens förslag till framtida användande.

När planbestämmelser i plankartan berörs i den löpande texten förtydligas kopplingen med aktuell bestämmelse [**inom klamrar**]. Texten ska även ge en beskrivning av tankar och motiv till bestämmelsen.

3.1 Bakgrund

Den gamla grustäkten har funnits med länge i Håbo kommuns planeringsarbete. Redan i slutet av 80-talet togs en detaljplan fram som möjliggör för bostäder för del av området vid grusgropen. Den delen av detaljplanen kom dock aldrig att genomföras. I och med nedläggningen av Lantmännens siloverksamhet 2010 blev området åter aktuellt för utveckling, då i ett större sammanhang och för ett större område, ett planprogram togs därför fram.

Planprogrammet kom att föreslå en ny dragning av Stockholmsvägen, längs med Mälarbanan, ned mot Kalmarsandsbadet. På så sätt kan den befintliga Stockholmsvägen omstöpas till en lugnare kvartersgata genom Fånäs och den nya vägen försörja Kalmarsand samt klara av genomfartstrafik till och från Upplands-Bro. Den nya vägen skulle även möjliggöra utnyttjande av markområdet närmast järnvägen för verksamheter. Inte minst eftersom det redan bullerstörda området ger små möjligheter till annan användning.

3.2 Planbestämmelser

Nedan följer en lista med alla planbestämmelser och motiv.

3.2.1 Användning av mark och vatten

3.2.1.1 Allmän plats

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
4kap. 5 § 1 st 2 p.	$GATA_1$	Lokalgata	Säkerställa möjlighet för trafik till och från mål inom området.
4kap. 5 § 1 st 2 p.	$GATA_2$	Huvudgata	Säkerställa möjlighet för trafik inom orten.
4kap. 5 § 1 st 2 p.	$GATA_3$	Gågata	Säkerställa framkomlighet för gångtrafikanter och nödvändig fordonstrafik till lokalt mål.
4kap. 5 § 1 st 2 p.	NATUR	Natur	Säkerställa friväxande grönområde.
4kap. 5 § 1 st 2 p.	PARK	Park	Säkerställa grönområde som till vis del är anlagd och kräver skötsel.

4kap. 5 § 1 st 2 p.	P-PLATS	Parkering	Säkerställa parkering till området.

3.2.1.2 Kvartersmark

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
4kap. 5 § 1 st 3 p.	B	Bostäder	Möjliggöra för bostäder i enlighet med planens syfte.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	B_1	Flerbostadshus	Möjliggöra endast för flerbostadshus. Skapar en mindre privatiserad framsida mot stranden.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	C_1	Café och Restaurang	Möjliggöra för servering kopplat till hamnen.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	C_2	Lokaler för centrumändamål får anordnas i bottenplan	Möjliggöra för lokaler i bottenplan för bland annat handel, service och mötesplatser.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	E	Tekniska anläggningar	Säkerställa att utrymme finns för möjlig tekniska anläggningar.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	K	Kontor	Möjliggöra för kontor.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	P	Parkering	Möjliggöra för områden med parkering som ändamål.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	R1	Idrott	Möjliggöra byggnad eller anläggning för idrott.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	S1	Förskola	Möjliggöra för förskola.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	V	Småbåtshamn	Möjliggöra för mindre lokaler kopplade till småbåtshamnen.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	Z	Verksamheter	Möjliggöra för olika verksamheter.

3.2.1.3 Vattenområde

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
4kap. 5 § 1 st 3 p.	W	Vattenområde	Öppet vatten.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	W_1	Småbåtshamn	Möjliggöra för en småbåtshamn.
4kap. 5 § 1 st 3 p.	W_2	Badplats	Säkerställa att funktionen badplats möjliggörs i vattenområdet.

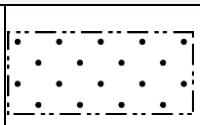
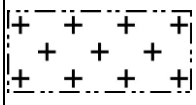
4kap. 5 § 1 st 3 p.	W_3	Vattenområde, får överbyggas med promenadbrygga	Möjliggör att strandpromenaden kan förlängas ut över vattenområdet.

3.2.2 Egenskapsbestämmelse

3.2.2.1 Allmän plats

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
Utformning av allmän plats			
4kap. 5 § 1 st 2 p.	gc-väg samt parkering	Gång- och cykelväg samt parkering	Säkerställa gång- och cykelväg samt parkering till parken och badplatsen
4kap. 5 § 1 st 2 p.	strandpromenad	Strandpromenad	Säkerställa en strandpromenad genom parken.
4kap. 5 § 1 st 2 p.	pumpstation$_1$	Pumpstation	Anlägga mindre pumpstation för området i nytt läge
4kap. 5 § 1 st 2 p.	dike$_1$	Dagvattendike ska avleda dagvatten från området i täta system. Förorenat dagvatten får ej infiltreras.	Säkerställa att dagvatten hanteras enligt dagvattenutredningen.

3.2.2.2 Kvartersmark

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
Begränsning av markens nyttjande			
4kap. 11 § 1 st 1 p.		Marken får inte förses med byggnad.	Säkerställa att inga byggnader byggs inom området.
4kap. 11 § 1 st 1 p.		Marken får endast förses med komplementbyggnad och andra anläggningar än byggnader.	Säkerställa att inga huvudbyggnader uppförs. Komplement till bostäder ska dock kunna uppföras så som gator, carports, byggnader för avfallshantering eller anläggning för dagvattenhantering.

Fastighetsstorlek

4kap. 18 § 1 st	d_1 0,0	Minsta fastighetsstorlek är angivet värde i m^2.	Fastställa minsta lämpliga fastighetstorlek i förhållande till byggrätter.

Höjd på byggnadsverk

4kap. 11 § 1 st 1 p.	h_1 0,0	Högsta nockhöjd är angivet värde i meter.	Säkerställa högsta lämpliga höjd på byggnad, oavsett byggnadstypologi.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	h_2 0,0	Högsta nockhöjd på en- och tvåbostadshus, parhus, kedjehus samt radhus är angivet värde i meter.	Säkerställa högsta lämpliga höjd på en- och tvåbostadshus, parhus, kedjehus samt radhus. Generellt de typer av bostäder som inte delar ett trapphus. Bostäderna ska kunna inrymma upp mot tre våningar med full rumshöjd.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	h_3 0,0	Högsta nockhöjd på komplementbyggnad är angivet värde i meter.	Säkerställa högsta lämpliga höjd på komplementbyggnad.

Markreservat för allmännyttiga ändamål

4kap. 6 §	u	Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.	Utrymmena reserveras för allmännyttiga underjordiska ledningar.

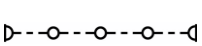
Markreservat för gemensamhetsanläggningar

4kap. 18 § 1 st	g	Markreservat för gemensamhetsanläggning.	Marken reserveras för att ge utrymme för gemensamhetsanläggning. Utrymmet kan nyttjas för gata, parkering och eventuella komplementbyggnader.

Markens anordnande och vegetation

4kap. 13 § 2,3 st	n_1	Parkeringen ska placeraceras minst 15 meter från närmaste spårmitt.	Säkerställer att järnvägen kan utvecklas i framtiden.

Placering			
4kap. 16 § 1 st 1 p.	p_1 0,0	Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad av parhus, kedjehus och radhus.	Befintlig bebyggelse, i anslutning till planen, är inte belägen i fastighetsgräns och ny bebyggelse ska harmoniera med befintlig. Säkerställa att byggnader kan skötas från den egna fastighet och att byggnader som inte ligger inom samma fastighet inte påverkar varandra negativt, utifrån solljus och brandrisk. Undantag ges för byggnader som av sin karaktär behöver vara sammanbyggda och där byggnadens utformning skapar ett gemensamt incitament för skötseln av byggnaden.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	p_2 0,0	Byggnad ska placeras minst angivet värde i meter från fastighetsgräns.	Säkerställa att byggnader kan skötas från den egna fastighet och att byggnader som inte är på samma fastighet inte påverkar varandra negativt, utifrån solljus och brandrisk.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	p_3	Byggnad ska placeras minst 1 meter från allmän plats GATA.	Säkerställa att byggnader kan skötas från den egna fastigheten utan att nyttja allmän plats.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	p_4	Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns, gäller ej vid sammanbyggnad.	Befintlig bebyggelse, i anslutning till planen, är inte belägen i fastighetsgräns. Säkerställa att byggnader kan skötas från den egna fastighet och att byggnader som inte är på samma fastighet inte påverkar varandra negativt, utifrån solljus och brandrisk. Undantag ges för byggnader som av sin karaktär behöver

			vara sammanbyggda och där byggnadens utformning skapar ett gemensamt incitament för skötseln av byggnaden.
Skydd mot störningar			
4kap. 12 § 1 st 2 p.	m_1	Om bostad förses med en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas med skydd mot buller.	Säkerställa lämplig användning med hänsyn till buller.
Stängsel, utfart och annan utgång			
4kap. 9 §		Utfartsförbud	Säkerställa trafiksäkerhet.
4kap. 9 §	j_1	Endast en in- och utfart får anordnas.	Säkerställa trafiksäkerhet.
4kap. 9 §	j_2	Endast två in- och utfarter får anordnas.	Säkerställa trafiksäkerhet.
Upphävande av strandskydd			
4kap. 17 §	a_2	Strandskyddet är upphävt inom användningsområdet.	Möjliggöra bebyggelse.
4kap. 17 §	a_3	Strandskyddet är upphävt inom sekundärt egenskapsområde.	Möjliggöra bebyggelse.
Utformning			
4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_1	Minst var 40 meter ska en bebyggelsefri zon om minst 3 meter lämnas mellan byggnadsverk.	Säkerställa att det går att passera mellan byggnaderna med jämna mellanrum och minska intrycket av en ogenomtränglig vägg.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_2	Högsta antal våningar är 8.	Säkerställa att den exteriört visuella höjden på byggnaden inte överstiger 8 våningar.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_3	Högsta antal våningar är 18.	Säkerställa att den exteriört visuella höjden på byggnaden inte överstiger 18 våningar.

4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_4	Högsta antal våningar är 12.	Säkerställa att den exteriört visuella höjden på byggnaden inte överstiger 12 våningar.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_5	Längsta sammanhållna byggnad ska utformas som längst 45 meter.	Säkerställa att det går att passera mellan byggnaderna med jämna mellanrum och minska intrycket av en ogenomtränglig vägg.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_6	Balkong ska utformas sammanbyggda. Gäller för varje våning och fasad.	Säkerställa att den visuella upplevelsen av fasaden upplevs enhetlig på avstånd. Om balkonger sammanbyggs minskar antalet individuella utskjutande delar. Balkonger som är intill varandra ska utformas så att de på avstånd visuellt upplevs som en större balkong.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	f_7	Byggnad ska utformas med fasaddetaljer i trä.	Säkerställa att material som återfinns i stora delar av Fånäs inkorporeras i dem mest framträdande byggnaderna.

Utförande

4kap. 16 § 1 st 1 p.	b_1 0,0	Minst angivet värde i % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig.	Säkerställa att minst en andel av marken kan infiltrera dagvatten lokalt.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	b_2	Dagvatten får ej infiltreras. Dagvatten ska avledas från området i täta system.	Säkerställa att dagvatten inte infiltreras i förorenad mark.
4kap. 16 § 1 st 1 p.	b_3	Cisterner, behållare och rörledningar som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier får ej förekomma under mark. Cisterner som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier ovan mark ska ha påkörningsskydd och ett sekundärt skydd. Rörledningar ska vara	Säkerställa skydd vid olycka.

		dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd.	
4kap. 16 § 1 st 1 p.	b_4	Byggnads fasad inom 40 meter från järnvägen ska utföras i obrännbart material. Byggnader inom 50 meter från järnvägen ska utformas så att entréer, utrymningsvägar och friskluftsintag vetter mot motsatt sida från järnvägen (mot syd eller väster).	Säkerställa skydd vid olycka från järnväg.

Utnyttjandegrad

4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_1 0,0	Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom egenskapsområdet.	Fastslå och reglera byggnaders omfattning. Säkerställa en maximal bebyggd yta i förhållande till fastigheten med övriga funktioner så som tomt.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_2 0,0	Största byggnadsarea är angivet värde i % av fastighetsarean inom användningsområdet.	Fastslå och reglera byggnaders omfattning. Säkerställa en maximal bebyggd yta i förhållande till fastigheten.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_3 0,0	Största byggnadsarea är angivet värde i m^2.	Fastslå och reglera byggnaders omfattning. Säkerställa en maximal bebyggd yta i förhållande till fastigheten.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_4 0,0	Största bruttoarea är angivet värde i m^2 per bostad, gäller ej flerbostadshus.	Fastslå och reglera bostäders totala omfattning. Varje bostad är kopplad till en egen bruttoarea och ska inte påverkas av andra bostäder om det byggs flera bostäder på samma fastighet. Denna reglering fastställer en rättvis fördelning av byggrätter.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_5	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom egenskapsområdet, gäller endast flerbostadshus. Där	Fastslå och reglera byggnaders totala omfattning i förhållande till fastighetsstorlek.

		utöver får inglasad balkong uppföras.	Balkong ingår inte i bruttoarean, utifrån att det ska stå de boende fritt att glasa in.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_6	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.	Fastslå och reglera byggnaders totala omfattning i förhållande till fastighetsstorlek. Balkong ingår inte i bruttoarean, utifrån att det ska stå de boende fritt att glasa in.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_7	Största bruttoarea är 7600 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.	Fastslå och reglera byggnadens totala omfattning. Balkong ingår inte i bruttoarean, utifrån att det ska stå de boende fritt att glasa in.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_8	Största bruttoarea är 5100 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.	Fastslå och reglera byggnadens totala omfattning. Balkong ingår inte i bruttoarean, utifrån att det ska stå de boende fritt att glasa in.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_9	Största bruttoarea är 3400 m2 av fastigheten inom egenskapsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.	Fastslå och reglera byggnadens totala omfattning. Balkong ingår inte i bruttoarean, utifrån att det ska stå de boende fritt att glasa in.
4kap. 11 § 1 st 1 p.	e_{10}	Största bruttoarea är 100 % av fastigheten inom användningsområdet. Där utöver får inglasad balkong uppföras.	Fastslå och reglera byggnaders totala omfattning i förhållande till fastighetsstorlek. Balkong ingår inte i bruttoarean, utifrån att det ska stå de boende fritt att glasa in.
Villkor för startbesked			
4kap. 14 § 1 st 5 p.	a_4	Startbesked får inte ges för bostad förrän	Deponins läge och markföroreningar har

		eventuella markföroreningar har avhjälpts.	utträtts. Markmiljötekniska utredningen är dock baserad på stickprov, därför ska det säkerställas att inga föroreningar finns innan startbesked får ges.
Ändrad lovplikt			
4kap. 15 § 1 st 3 p.	a_5	Marklov krävs även för markarbeten över 45m^2 som ändrar markens genomsläpplighet.	Säkerställa att större åtgärder som påverkar egenskapsbestämmelsen b_1 0,0 är lovpliktiga

3.2.2.3 Vattenområde

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
4kap. 17 §	a_1	Strandskyddet är upphävt.	Möjliggöra hamn och brygganläggning.

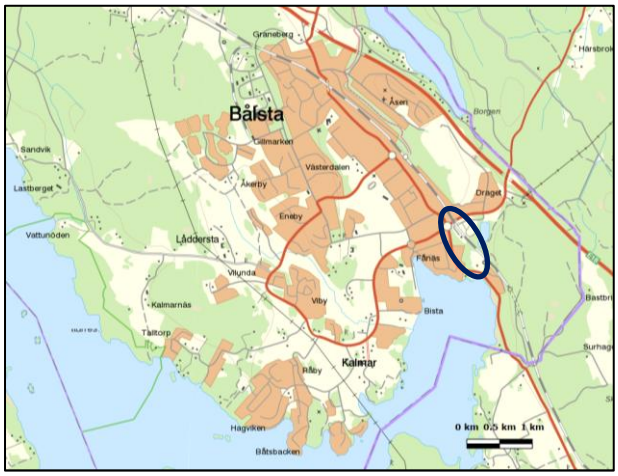
3.2.3 Genomförandetid

Laghänvisning i PBL	Beteckning	Bestämmelse-formulering	Motiv
4kap. 21 §	Gäller för all allmän plats	Genomförandetiden är 15 år och börjar gälla fr.o.m. Laga Kraft	Reglera genomförande tiden av detaljplanen

3.3 Plandata

Planområdet är beläget i sydöstra Bålsta, mellan Fånäs i väst och Mälarbanan i öst med sträckning söderut mot Kalmarsandsbadet.

För att möjliggöra en busshållplats (för blivande linje 31) mer centralt i nuvarande Kalmarsand inkluderas även ett mindre markområde i södra Kalmarsand för att bussen ska kunna vända.

Karta 2. Planområdets läge i Bålsta

3.3.1 Planområde och angränsande områden

Planområdet är på cirka 25 hektar och inkluderar obebyggda, men sedan tidigare planerade delar av Kalmarsand (Håbo Allmänning 1:5). Den inkluderar även den nedlagda silons tomt

Karta 3, Avgränsning av planområdet i ett huvudområde och ett mindre område för att möjliggöra för buss att vända. Huvudområdet är sedan tematiskt indelat i fyra större och mindre områden.

(Spånga 1:8 m.fl.) samt ej planlagdmark norrut upp mot Kalmarrondellen och Södra Bålstaleden (Bista 4:5). Avgränsningen är gjord med avseende på Stockholmsvägen, Mälarbanan samt redan utbyggda bostadsområden i form av Kalmarsand och Fånäs.

3.3.2 Riksintressen

Planområdet gränsar i norr mot Mälarbanan, vilken utgör riksintresse för kommunikation (järnväg).

Enligt 4 kap 1 § i miljöbalken är Mälaren med öar och strandområden i sin helhet av riksintresse, med hänsyn till dess natur- och kulturvärden. Mälaren omfattas också av 4 kap 2 § miljöbalken enligt vilken turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen skall särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Mälaren är vidare av riksintresse även för yrkesfisket enligt 3 kap 5 § miljöbalken och för fritidsfisket eftersom det ingår som ett av motiven för det rörliga friluftslivet.

Ute i Kalmarviken sträcker sig ett riksintresse för sjöfarten kopplat till pågående (Heidelberg Materials och Gyproc samt förbifarten) och tidigare (silon) verksamheter med anlöpningsbehov av fartyg.

Planområdet ligger även inom influensområde för totalförsvaret.

Planförslag:

För att säkerställa riksintresset för Mälarbanan, hålls en zon om 30 meter från närmaste spårs mitt fri från bebyggelse annat än för komplement inom verksamhetsområdet. Kommunen har säkerställt minimiavstånd mellan järnväg och gata enligt TDOK 2014:0555. Järnvägen tillåter hastighet över 100 km/h och den nya gatan tillåter hastigheter under 60 km/h. Minimiavståndet ska då vara 10 m. Den nya gatan ligger som närmast drygt 25 m från järnvägen.

Riksintresset för Mälarbanan innebär även en begränsning i möjligheten till att anordna bullerskärm precis inpå järnvägen. Idag finns staket utefter Mälarbanans sträckning mot detaljplaneområdet. Detaljplanen medger möjlighet för staketet att vara kvar.

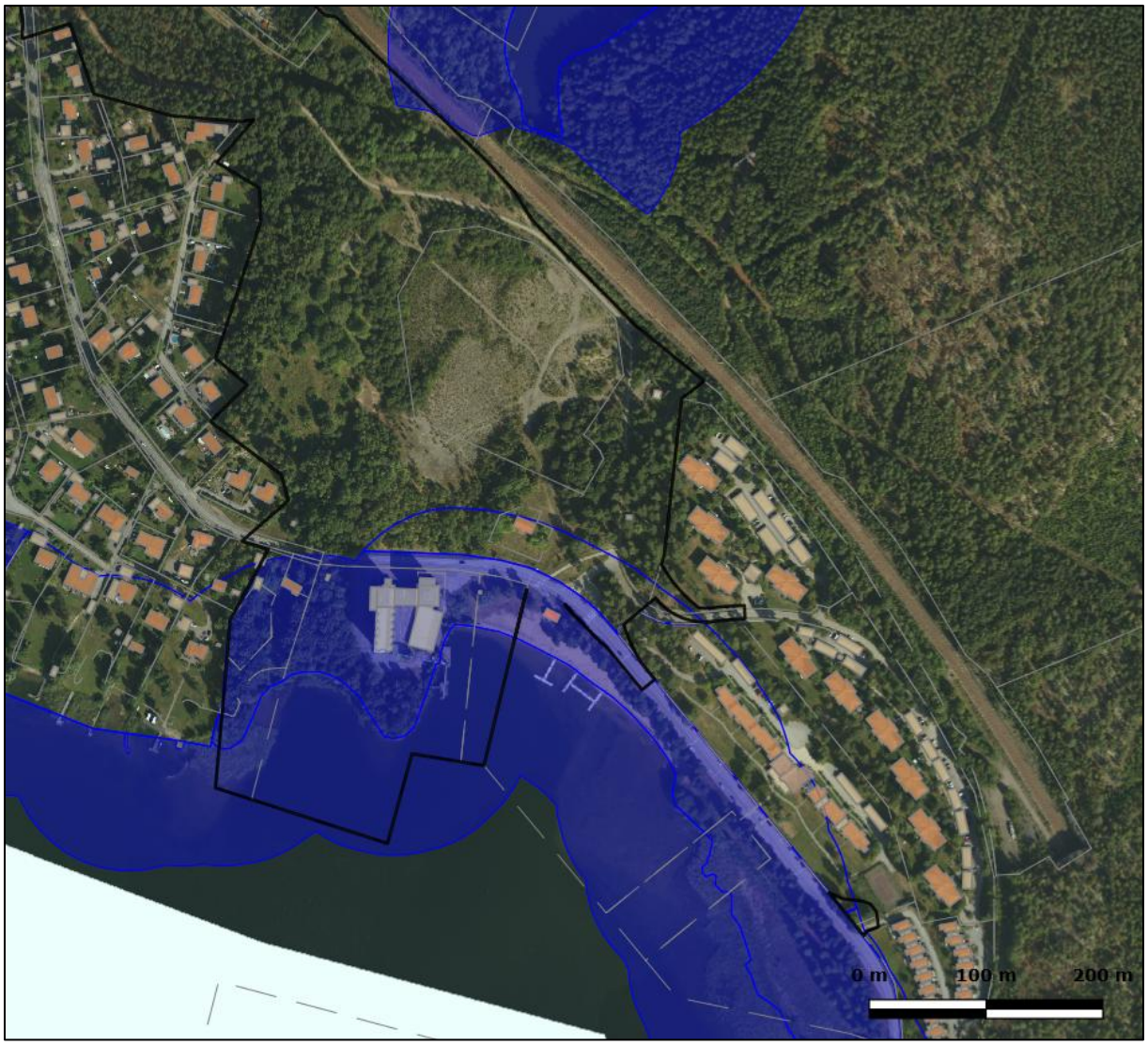
Riksintresset för friluftsliv bedöms stärkas genom detaljplanens tillgängliggörande av strandområde med föreslagen strandpromenad, möjlighet till angöring samt tydligare kopplingar och sammanhang inom tätorten Bålsta.

Riksintresset för yrkesfiske bedöms inte påverkas negativt, planen förslår endast vattenverksamhet i läge och linje med tidigare vattenverksamhet. Småbåtshamnens brygga föreslås uppgå till max 90 meter ut från befintlig kaj, men fortfarande så pass nära land att yrkesfisket inte bör beröras negativt.

I och med industriverksamhetens nedläggning (silon) bedöms det inte finnas anledning att angöra med större lastfartyg till befintlig kaj. Därmed bedöms inte riksintresset för sjöfart påverkas. Inte heller influensområdet bedöms påverkas negativt.

3.3.3 Strandskydd

Generellt strandskydd på 100 meter gäller i området. Sedan tidigare har skyddet upphävts för mark norr om Stockholmsvägen, men gäller fortfarande inom del av gällande detaljplan. Vid ändring eller framtagande av ny detaljplan inträder strandskyddet på nytt och för att motivera ett upphävande krävs särskilt skäl, vilka specificeras i 7 kap 18 c-d § Miljöbalken.

Karta 2, gällande strandskydd inom blått område. Blå linje markerar 100m från strandlinje. Svart linje markerar plangränsen.

***Planförslag*:**

Kommunen anser att det finns särskilda skäl att upphäva strandskyddet för kvartersmark inom hela detaljplaneområdet, med ett mindre undantag. Kommunen anser även att det finns särskilda skäl att upphäva strandskyddet inom en del av planen för vattenområde.

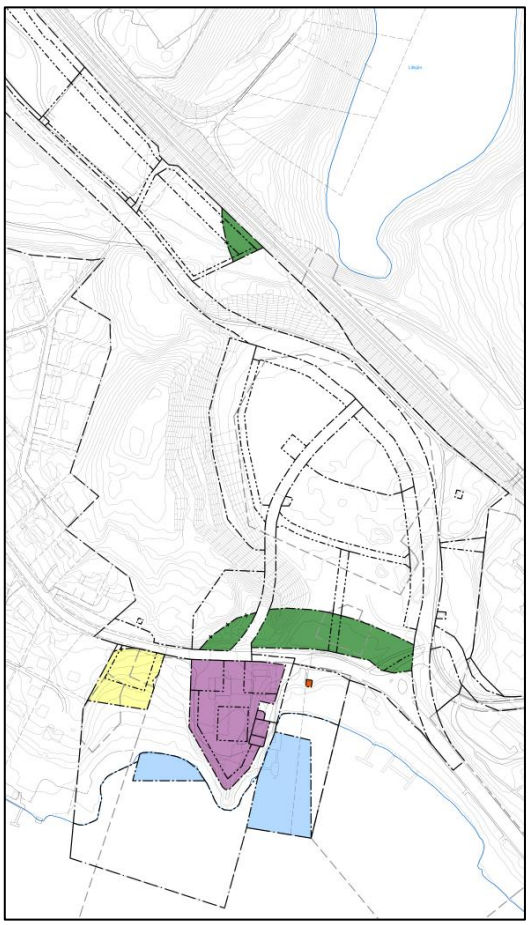
Ett upphävande av strandskyddet enligt planförslaget bedöms inte äventyra strandskyddets syfte eller motverka fri passage för allmänheten enligt Miljöbalkens (MB) 7 kap. 18 f §. Kommunen får enligt PBL 4 kap. 17 § upphäva strandskydd för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Strandskyddet kommer således att upphävas i samband med att detaljplanen vinner laga kraft för det områden markerade med egenskapsbestämmelse [**a_1**, **a_2** och **a_3**] i plankartan.

För all mark norr om befintlig dragning av Stockholmsvägen samt söder om järnvägen, gentemot Lillsjön, (markerat med grönt på karta nedan) bedöms strandskyddet kunna upphävas med stöd av MB 7 kap. 18 c § 1 stycket punkt 2. Att marken, genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast

strandlinjen. Stockholmsvägen är en gata med betydande trafik och måste, likt Mälarbanan, anses utgöra en sådan barriär som avses i MB. De bostäder som möjliggörs inom området är planlagda som flerbostadshus [**B1**], där merparten har möjlighet till centrumverksamhet i bottenvåningen, för att karaktären av området ska upplevas mindre privatiserat.

För vattenområde och planerad småbåtshamn och vattenområde som får överbyggas med promenadbrygga (markerat med blått på karta nedan) bedöms strandskyddet kunna upphävas med stöd av MB 7 kap. 18 c § 1 stycket punkt 1 och 3. Att ett upphävande behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. Det finns en anlagd industrihamn och vattenområdet har muddrats i stor omfattning (för att möjliggöra angöring av större fartyg). Vidare har Håbo kommun inga lämpliga platser att hänvisa gästande båtresenärer till i Kalmarviken. Del av småbåtshamnen ska fungera som gästhamn och fyller detta syfte. Tidigare användning på platsen gör den lämplig för den föreslagna användningen jämfört med andra platser.

För bostadsbebyggelse på Kalmarsand Udde (silotomten, lila på kartan nedan) bedöms strandskyddet kunna upphävas med stöd av MB 7 kap. 18 c § 1 stycket punkt 1 eftersom den aktuella marken för upphävandet redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Kvartersmarken för bostäder är avgränsad till det markområdet som hört till silons verksamhet vilket till största del är inhägnat och till sin helhet hårdgjort och ianspråktaget. I väster avgränsas kvartersmaken av tomten tillhörande det gamla soldattorpet (gult på kartan nedan), bland annat inkluderande dess fruktträdgård. Marken är hävdad ända ned till vattenbrynet även om själva fastigheten inte sträcker sig så långt. Båda ovan nämnda områden (blå och gult på kartan nedan) är i gällande planer planlagda som kvartersmark för ändamål Industrianläggning och Spannmålssilo. För att säkerställa allmänhetens tillgång till strandlinjen planläggs området närmst vattnet som allmänplats [**PARK**] med egenskapsbestämmelsen [**Strandpromenad**].

Karta 5. med markerade områden för upphävande av strandskyddet.

Orangemarkerat område inkluderar befintlig pumpstation för spillvatten.

För övriga ytor inom 100 m från strandlinje gäller fortsatt strandskyddet. Dessa områden planläggs som allmän platsmark [**PARK** och **GATA**]. För angöring till planerad centrumanvändning vid Kalmarsand Udde preciseras användning Gata till gångfartsområde [**GATA3**]. Precisering görs i syfte att säkerställa att motorburen trafik sker på oskyddade trafikanters villkor. På så sätt säkras fri passage längs med hela strandlinjen.

3.3.4 Fornlämningar

Kalmarsand har länge präglats av sitt läge invid Mälaren. Delar av planområdet låg under förhistorisk tid under vattenytan. Under denna tid utgjorde Kalmarsand en del av en vattentransportled som förband de södra och norra delarna av Mälaren. Omkring 1 000 f. Kr., var vattenvägen via Kalmardraget en av fyra alternativa vattenvägar mellan södra och norra Mälaren. Under järnåldern grundade flera av dessa vattenvägar upp på grund av landhöjningen men leden via Kalmarsand fortsatte att användas för sjöfart trots att det innebar att båtarna fick släpas på land.

Inom planområdet finns två registrerade lämningar:

I södra delen av området, norr om befintlig Stockholmsväg, finns en fornlämningsmarkering. Lämningen låg i kanten till det tidigare grustaget. Lämningen undersöktes och togs bort 1958 (L1945:9471).

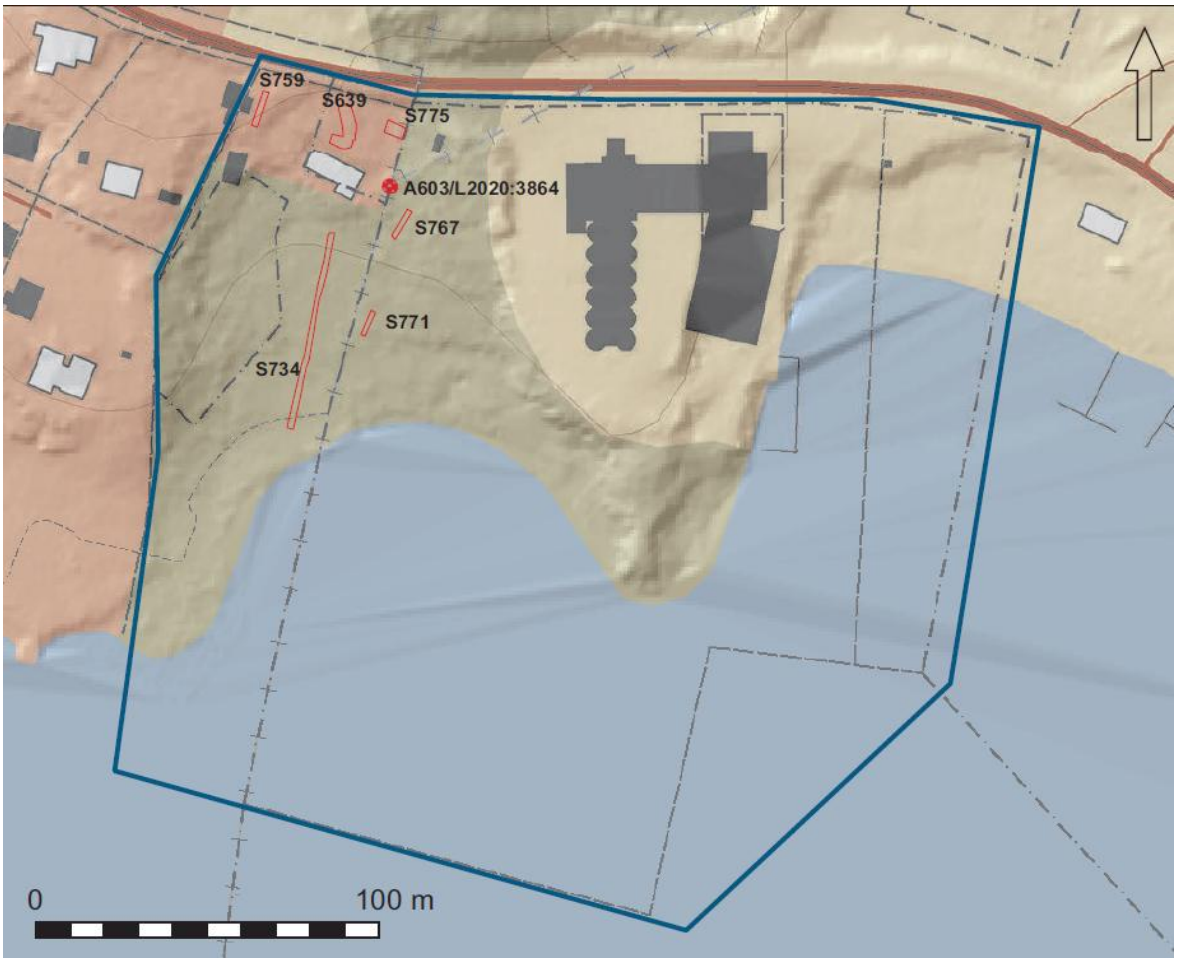
I den sydvästra delen av området, invid udden och det gamla soldattorpet, finns ett gränsröse registrerat. Röset är klassificerat som övrig kulturhistorisk lämning (L2020:3864) och markeras med en röd stjärna i detaljplanen.

Foto 1, Gränsröse på udden ett så kallat femstensröse (SAU 2020).

Med undantag av udden utgörs planområdet i stort av mer eller mindre bortgrävd grusås och det är därmed inte sannolikt att några lämningar finns kvar. Under framtagandet av detaljplaneprogrammet ansågs det inte heller finnas någon anledning att undersöka området. Sedan dess (2010) har det gjorts flera övergripande arkeologiska inventeringar i närområdet (främst norr om, i Dragelund) och under 2020 utförde SAU en arkeologisk utredning för Kalmarsand Udde (SAU 2020).

Utredningen som fokuserade på siloområdet och soldattorpet visade inte på några fornlämningar varken på land eller under vatten. Det tidigare nämnda gränsröset utreddes och registrerades som en övrig kulturhistorisk lämning. Röset är ett så kallar femstenaröse med fem resta stenar och återfinns på kartor från sent 1600-tal och framåt. Gränsröset har sannolikt fungerat som gränsmarkering mellan länen.

Karta 6. Utredningsområde markerat i blått. Gränsrösets läge markerat med röd prick i kartan. SAU 2020

Planförslag:

I samband med kommunens utvecklingsplaner och detaljplaneförslag för området tog Länsstyrelsen beslut om att gränsröset vid udden och dess närmaste närområde behövde utredas.

I framtagen utredningsrapport etapp 1 & 2 (SAU 2020) berörs röset och dess omgivning. Då röset idag markerar en gränsdragning, är röset att betrakta som en övrig kulturhistorisklämning. Kommunens avsikt är att bevara röset och skydda det genom att det planläggs som allmänplats [**PARK**]. Röset är markerat på plankartan med en röd stjärna.

3.4 Natur

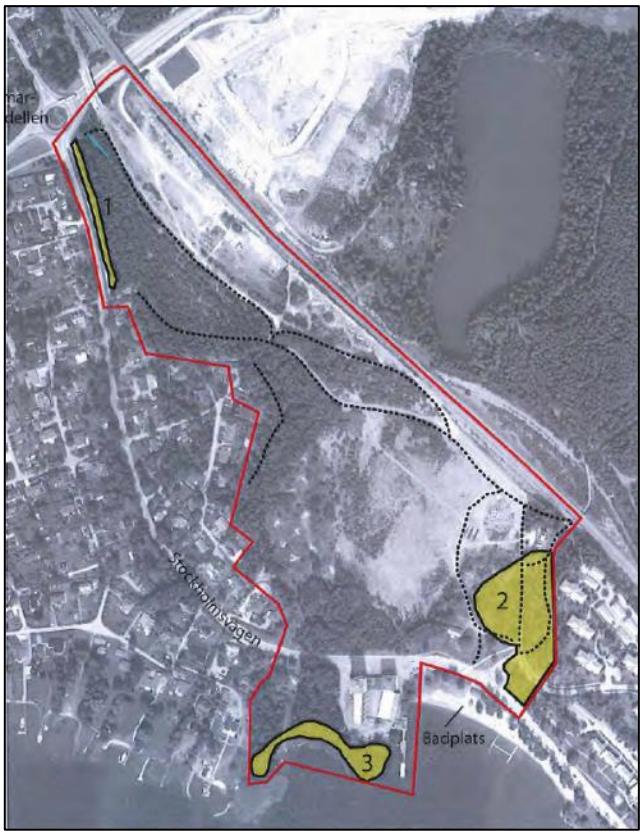
Inom planområdet finns stora arealer skog, som till största del inte innehåller några särskilda naturvärden. Marken, i form av grusås varierar på sina ställen kraftigt, både av naturliga skäl och på grund av mänsklig påverkan. Områdets högsta punkt är kullen väster om det stora grustaget. En kulle som sluttar ned mot grustaget, Kalmarviken och möter upp Mälaren.

Foto 2-4, Överst syns den gamla järnvägsbron och nederst syns det mindre grustaget i norr, med skogen och nivåskillnaderna (sep 2016).

3.4.1 Naturvärden

På uppdrag av kommunen och som del av programarbetet 2010 genomförde Ekologigruppen en naturinventering av planområdet. Tre områden med äldre träd, främst tall, av högt naturvärde, klass III (i jämförelse med klass I och II, högsta respektive mycket högt naturvärde, Naturvårdsplan för Håbo kommun 2010). Områdena återfinns ute på udden, i norr längs Stockholmsvägen samt i sydöstra grustaget, angränsande befintlig bebyggelse i Kalmarsand. I övrigt konstateras att planområdet till stor del är bevuxet med så kallad trivial skog, utan särskilt naturvärde.

Karta 7, Inventerade naturvärden

Foto 5, område 2 från sydväst (2010)

Foto 6, område 1 från väst (2010)

Planförslag:

Ny bostadsbebyggelse och föreslagen dragning av nya Stockholmsvägen kommer att gå genom område 1 (Karta 7) och delar av trädbeståndet kan därmed inte bevaras.

Även område 2 (Karta 7) påverkas av den nya vägen. Området påverkas även av föreslagen ny bebyggelse och infrastruktur inom grustaget. Kvartersgator, parkering och nya bostadshus splittrar området och områdets värden är svåra att bevara i mindre partier. I den nordliga delen av område 2 finns bättre förutsättningar för att bevara naturvärdena, där föreslagen markanvändning är [**NATUR**].

I södra delen av planen, vid område 3 (Karta 7), föreslås ett bostadsområde med en avgränsning mot stranden så att större delen av träden kan bevaras. Som kompensation till ianspråktagande och avverkning inom område 1 och 2 föreslås område 3 att utvecklas genom anläggande av en strandpromenad längs udden. Med utgångspunkt i de skötselförslag som lyftes fram vid inventeringen (bl.a. att röja upp skuggande vegetation) har en skötselplan tagits fram för parkmarken [**PARK**]. Skötselplanen ligger som bilaga till detaljplanen vid antagande. Huvudinriktningen är att större och äldre träd ska främjas, framför allt tallar. På så sätt blir parkområdet luftigare och tjänar förutom tallarna även bättre för rekreation, för boende som för besökande.

3.4.2 Mark och vegetation

Planområdet ligger till största del helt på Bålstaåsen. Den del av åsen som finns inom planområdet har samtidigt varit del i grusutvinningen i Bålsta sedan slutet av 1800-talet. På

grund av utvinning och senare utfyllnad varierar marknivåerna kraftigt på sina ställen. I norra delen av planområdet ligger det äldsta grustaget, nu en slags ravin, med klart lägre marknivå än omgivningen. I söder återfinns ytterligare ett gammalt grustag med en större öppen flack yta som ansluter till en högre kulle om cirka 30 meter.

Området ansluter till Kalmarviken. I nordöst skär Mälarbanan med stängsel av området från resten av åsen, men passage under järnvägen finns i områdets nordöstra hörn. Även Lillsjön, norr om planområdet, hade en gång i tiden en annan sträckning och blev likt åsen avskuren av järnvägen. Norr om Mälarbanan reser sig en mindre bergsrygg med Prästberget som högsta punkt i närområdet till cirka 60 meters höjd.

Området kännetecknas annars av skogsområdet som löper längs den tidigare grustäkten, med äldre träd främst i områdets kanter, både i norr längs Stockholmsvägen och i söder ute på udden. I själva täktgroparna är träden yngre och vegetationen är även något glesare. I den norra täkten finns lämningar efter den tidigare täkten i form av en sträng med stenblock. Gruset utvanns för hand med spade och större stenar lämnades därför. Under tid skapades en ansamling i mitten av ravinen som nu mer, lite fantasifullt, kan liknas med en bäck eller fors av stenblock.

Foto 7, Den sagolika blockforsen genom det norra grustaget (sep 2016).

Ett större öppet markområde ligger i direkt anslutning till Mälarbanan, i planområdets norra del. Här gick tidigare sträckning av Mälarbanan med avlastning till en tidigare oljedepå (i Prästberget).

Intill planområdet ligger en av Håbo kommuns badplatser.

Foto 8, över stranden intill planområdet, en av kommunens badplatser.

Planförslag:

Planens förslag till nya vägar och ny bebyggelse innebär både stora och små ingrepp i mark och vegetation.

I söder föreslås en lokalgata ansluta från den nya till den gamla Stockholmsvägen. Den anslutningen innebär att en mindre del av den uppfyllda åsen schaktas bort. I öster varierar marknivån med mindre kullar, vilka föreslås jämnas ut.

Även vid silon kommer det vara aktuellt med markarbeten, här är nivåskillnaderna större och det kan vara aktuellt att både fylla upp och schakta bort. Med tanke på den tillkommande strandpromenaden måste samtidigt markarbeten begränsas så att befintlig grönstruktur kan bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Inte minst med tanke på tidigare nämnda värdefulla tallar längs strandkanten.

Som parkeringslösning för bostadsbebyggelsen på udden föreslås ett garage, som till del byggs in i slänten norr om gamla Stockholmsvägen. Garaget föreslås inskjutet i kullen, med endast en del av parkeringsdäcket synligt. Närmare beskrivning och illustration återfinns under rubriken Parkering.

I norr, mot Kalmarrondellen, föreslås ny bostadsbebyggelse som byggs ut mot nuvarande sänt. Schaktning och fyllning blir aktuellt för att grundlägga och uppföra byggnaderna, men färdigställt går slänten fortfarande ned mot den lägre nivån i det tidigare grustaget.

Den nya dragningen av Stockholmsvägen kommer innebära viss schaktning där den viker av i norr (strax efter Kalmarrondellen), upp på åsen. Vägen är sedan tänkt att följa åskanten, tillika tidigare banvall, och på så sätt minimera behovet av omfattande markarbeten.

3.4.3 Park och strandpromenad

I dagsläget är stora delar av strandlinjen inte tillgänglig för allmänheten. Del av udden är inhägnad, och det saknas anlagda gångvägar till och från strandkanten. I anslutning till det gamla soldattorpet har ett större område hävdats (röjts) under en längre tid och har fortsatt känslan av att vara en del av tomten, vilken inte inbjuder till allmän passage.

Planförslag:

I samband med att udden bebyggs med ett stort antal bostäder, föreslås strandlinjen tillgängliggöras för allmänheten. Bostadsbebyggelsen hålls samlad i grupp och i höjd. På så sätt skapas förutsättningar för en allmän zon med skogsstig och strandpromenad längs med strandlinjen vid udden [**PARK** och **Strandpromenad**]. Utformning bör genom anlagda sittplatser och liknande uppmuntra invånare till lite längre vistelse och aktiviteter i området. Tänkt sträckningen håller främst vid land men möjlighet ges för att överbygga en del av detaljplanelagt vattenområde för en mindre brygga som är allmänt tillgänglig [**W_3**].

Vid uddens östra sida vid befintlig kaj, som ska rivas, ansluter strandpromenaden till den nya småbåtshamnen med servering [**W_1** respektive **C_1**]. Småbåtshamnen föreslås utgå ifrån dagens hamnanläggning med möjliggörande av utläggande av flytbryggor. Tanken är dels att ge nära boende möjlighet till en båtplats, dels att möjliggöra angöring för besökande.

Vid planerad centrumanvändning ges möjlighet till centrumverksamhet, exempelvis säsongsbunden servering. Tanken är att uteservering och annat komplement till verksamheten kan tillåtas på parkmark i anslutning till centrumanvändningen under högsäsong.

Ambitionen för strandpromenaden är att bevara större och äldre träd i möjligaste mån, och att promenaden på så sätt karakteriseras både av den befintliga naturen och den tillkommande arkitekturen. Utöver tidigare nämnda vattenområden ska vatten inom planområdet hållas öppet. Bostäderna i Kalmarsand park som ligger närmst stranden har preciserats till användningen flerbostadshus [**B1**] för att motverka den typ av privatisering som lätt uppstår runt småhus.

Illustration 2. Möjlig utformning av strandpromenaden enligt illustration av Sandell Sandberg arkitekter.

3.4.4 Friytor, lek och rekreation

Inom planområdet saknas idag anordnade ytor för lek och rekreation. Enda stråk för rekreation är gång- och cykelvägen genom skogsområdet. Möjligheterna till rekreation i form av skogspromenad eller liknande är dock stora utanför området via passagen under järnvägen med stängsel och vidare in i Dragelund eller mot Lillsjön.

Planförslag:

Planen möjliggör förskoleverksamhet [**S1**], på en yta dimensionerad för att möjliggöra 65 förskoleplatser. Vid genomförande av förskola skulle gårdsytan, på omkring 2 600 kvm då ge cirka 40 kvm per barn. Boverket rekommenderar att skol- och förskolegårdar ger minst 40 kvm yta per barn (Boverket och Movium 2015). Rekommendationerna ger samtidigt utrymme för att kompensera en mindre gårdsyta (kvantitet) med rikare utformning och gestaltning (kvalité). Vidare ska även hänsyn tas till närområdet, hur långt det är till ytterligare ytor för lek och rekreation. I detta fall kan en yta som precis uppfyller rekommendationerna motiveras främst utifrån omgivningen, där skoltomten ansluter till naturområdet norr om järnvägen, genom en tunnel, inom 100 meter utan att passera en väg. Byggrätten för förskolan är lokaliserad på ungefär samma yta som det sedan tidigare är planlagt för en barnstuga.

Utöver en möjlig förskola kan mindre lekplatser även finnas lokalt inom bostadsområdena. I söder vid stranden [**PARK**] är det lämpligt att komplettera strandpromenaden med en lekpark som kan nyttjas av fler än boende i området.

Illustration 3, skiss över lekplats mellan stranden och Kalmarsand Park samt Kalmarsand Udde, av KAMIARK.

Spontanlek bör även fortsatt ges gott om utrymme och gynnsamma förutsättningar i områdets norra del och kopplingen under järnvägen säkras med ett eller flera väl markerade övergångsställen över nya Stockholmsvägen.

3.4.5 Geotekniska förhållande

Planområdets geotekniska förhållanden har kartlagts (SWECO 2011) och kommenterats (KA Ekstedts konsult AB 2016), där även grundläggningsförutsättningar beskrivs. Området ligger helt på Bålstaåsen och marken består företrädelsevis av sandigt grus eller grusig sand (isälvsmaterial). I Lillsjöns tidigare förlängning (avskuren av Mälarbanan) finns samtidigt vissa inslag av lera.

Planförslag:

Planen föreslår byggnader i varierande höjder, som högst upp till 60 meter (och ett våningsantal på 18 våningar). Beroende av byggnadernas läge, höjd (tyngd) och behov av utfyllnad gäller olika grundläggningsförutsättningar. Från de lägre byggnader som kan anläggas direkt på marken med betongplatta, till de högre ute på udden som kan kräva pålning. Noggrannare grundläggningsförutsättningar kartläggs i samband med projektering. För att medge viss flexibilitet för både grundläggning och utförande av byggnader, reglerar därför inte planen läget för varje byggnad i detalj.

Den nya vägdragningen kommer att ske på isälvsmaterial och föranleder troligen inga särskilda grundläggningsåtgärder. Även där kommer grundläggningsförutsättningar noggrannare kartläggas i samband med projektering.

3.4.6 Risk för skred/höga vattenstånd

Områdets geologiska förutsättningar ger små risker för ras eller skred. Täktverksamheten har samtidigt kommit att skapa branter där grus eller sand inte binds samman och lätt rör sig vid slitage.

Det nära läget till Kalmarviken och risk för höga vattenstånd kompenseras av de förhållandevis kraftiga nivåskillnaderna ute på udden och inåt land från Kalmarsandsbadet.

Planförslag:

Med undantag för nya Stockholmsvägens dragning över den norra ravinen föreslås inga förändringar av de brantaste slänterna.

Anläggandet av strandpromenaden längs udden bör anläggas något indragen från stranden, för att på så sätt undvika skador vid tillfälliga högre vattenstånd.

Med undantag av café och restaurangen vid småbåtshamnen, som för sin funktion och koppling till hamnen bör ligga i dess anslutning, föreslås ingen bebyggelse med grundläggning under rekommenderade 2,7m över Mälarens medelvattennivå.

3.4.7 Grund- och ytvatten

Grundvattennivån i södra delen av planområdet (Park och Udde) kartlades i samband med den geotekniska undersökningen 2011 och befann sig då på nivå strax över +/- 0m.

Bålstaåsen, i form av grusås, tjänar som grundvattentäkt. Vid hantering av förorenat dagvatten behöver därför särskild hänsyn tas så att inte täktens status försämras. Åsen har samtidigt inte bedömts aktuell som dricksvattentäkt för Håbo kommun.

Inom planområdet finns även del av Kalmarviken, vilkens status beskrivs närmare under kommande rubrik, *Recipient*. Planområdets påverkan på viken består annars i silons brygganläggning samt del av Kalmarsandsbadet.

Planförslag:

Med begränsad utfyllnad och schaktning vid grundläggning av byggnaderna, läget invid Kalmarviken samt med utgångspunkt i markförhållandena (icke organiskt) bedöms risken för att grundvattennivån ska påverkas som låg.
För att kunna bedöma grusåsens och grundvattenförekomstens användbarhet, lät kommunen utföra en riskutredning angående förekomsten. Utredningen konstaterar att befintliga verksamheter ovanpå del av åsen (dragets verksamhetsområde) utgör en omfattande risk.. Kommunen bedömer därför att den del av förekomsten med avrinningsområde från Dragets verksamhetsområde och söder ut (inkl. Kalmarsand) inte är aktuell för användning för dricksvatten (reservtäkt).

Förekomsten ska hur som skyddas i möjlig mån, och dagvattenlösningar med förorenat vatten ska därför utföras täta. Vidare ska hantering av kemikalier och brandfarliga vätskor inom

verksamhetsområden ske med särskild hänsyn, vilket beskrivs närmare under rubriken *Verksamheter.*

Planförslaget innebär en omarbetning av bryggan till småbåtshamn för fritidsbåtar. Båttrafiken ska samtidigt hållas väl avskild från Kalmarsandsbadet.

3.4.8 Recipient

Hela planområdet har avrinning till Kalmarviken som är en del av vattenförekomsten Mälaren-Prästfjärden. Recipienten har god ekologisk status, men uppnår inte god kemisk status.

Då största del av planområdet utgörs av grusås är även grundvattentäkten recipient (Bålsta-Vreta) för infiltrerande dagvatten. Åsen har bedömts ha både god kemisk och kvantitativ status.

Planförslag:

Föreslagen markanvändning inom planområdet ska i möjligaste mån bidra till att förbättra recipienternas vattenkvalité. För att motverka negativ påverkan, är utgångspunkten att föroreningar i dagvattenflödet från området inte ska öka. Detta säkerställs bland annat genom lokalt omhändertagande, infiltration och för att säkra upp mot föroreningsbelastning, även i form av fördröjning. Närmare beskrivning av planförslagets hantering av dagvatten återfinns under rubriken *Dagvatten* (3.7.2). Med föreslagna åtgärder bedöms exploateringen inte resultera i negativ påverkan på recipienterna.

3.5 Bebyggelse

Inom området finns bebyggelse i form av silon och rester av ett soldattorp. I dagsläget används ingen av byggnaderna. Inom området finns även ett antal tekniska anläggningar, för fjärrvärme, el, tele samt anläggning för anslutning till den numera nedlagda oljedepån i Prästberget.

Foto 5. Befintlig bebyggelse i form av silo (mars 2016).

Torpet som ligger inom fastigheten Bista Soldattorp 1:1, är ett före detta soldattorp från 1700-talet som tillhört Bista gård. Under 2022 brann torpets huvudbyggnad ner. Grunden samt torpets ekonomibyggnader finns dock alltjämt kvar och platsen är fortsatt ianspråktagen för bostadsanvändning.

En byggnad som beskrivits i detaljplaneprogrammet men som under 2022 har rivits är Kalmarsandsvillan (Inom fastigheten Spånga 2:2*)*.

Under arbetet med detaljplanprogrammet tilldömde Upplandsmuséet ingen byggnad hade ett så högt bevarandevärde att de krävde bevarande. I kommunens kulturmiljöprogram lyfts dock tidigare nämnda villa och torps byggnadsvärde fram.

3.5.1 Stadsbild/landskapsbild

Inom planområdet ligger den karakteristiska spannmålssilon, tidigare nyttjad och ägd av Lantmännen. Siloverksamheten är sedan ett antal år nedlagd men vittnar alltjämt om platsens tidigare användning och betydelse. Den syns vida ifrån och är ett tydligt landmärke. Förutom silon kännetecknas området av den kuperade terrängen som skapades av grustaget och skogsmark i olika uppväxtfaser.

Planområdet ansluter i sydöst till befintligt bostads- och serviceområde i Kalmarsand vilket utgörs av bebyggelse i 2–4 våningar uppfört under 1990-talet. I nordväst ansluter planområdet till Fånäs villabebyggelse i 1 och 2 plan i varierande utformning och ålder.

Planförslag:

Planen föreslår varierande bebyggelse av både lägre och högre byggnader. Där den högsta höjden går upp mot silons (som högst 60 meter i nock). På så sätt kan platsen även fortsatt

fungera som ett landmärke, där hamnen (nu föreslagen för småbåtshamn med gästplatser) och badet markeras ut i närområdet och på håll. Den föreslagna bebyggelsen är som högst mot Kalmarviken, där det högsta huset tillåts gå upp i samma höjd som silons. Den nya bebyggelsen kräver samtidigt att stor hänsyn tas till befintliga fastigheter och bebyggelse. Därav har de mer storskaliga flerbostadbebyggelsen anpassas till Fånäs, genom avstånd till befintlig bebyggelse och gradvis nedtrappning av byggnadshöjder.

Bebyggelsen i grusgropen planeras få en varierad karaktär likt en trädgårdsstad med en möjlig blandning av bostäder från småhus och radhus till flerfamiljshus.

En exploatering i föreslagen grad medför stora lokala förändringar, när skog avverkas och byggnader uppförs på obebyggd mark. Störst förändring sker i den större grusgropen, samtidigt som platsen sedan 70-talet redan är detaljplanerad för bostadsbebyggelse. Vidare ska den nya bebyggelsen ta stor hänsyn till de större och äldre träd som finns längs med udden.

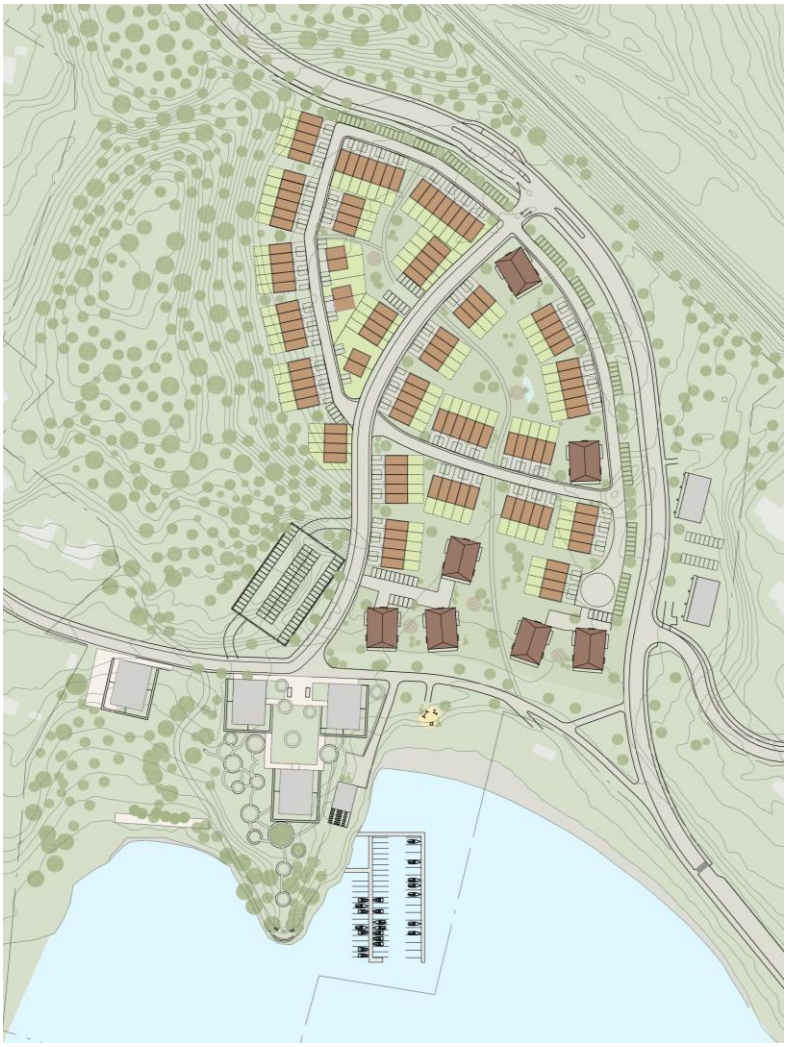

Illustration 4, Illustrationsplan över Kalmarsand Park, Kalmarsand Udde, soldattorpet och barnstugan, av KAMIARK.

3.5.2 Bostäder

Det nedbrunna soldattorpet i anslutning till Fånäs har tidigare använts som bostad. Ingen annan bostadsbebyggelse finns inom planområdet.

Planförslag:

Planen föreslår ny bostadsbebyggelse [**B**] i fem områden, där de två södra områdena (Kalmarsand Udde och gamla soldattorpet) är starkt sammankopplade med varandra och ansluter till befintlig bebyggelse i Fånäs. På udden och vid soldattorpet, föreslås flerbostadshus med stor variation i höjd för upp emot 220 lägenheter. Två områden (Park-området och den gamla byggrätten för en barnstuga) knyter tydligt an mot befintliga bebyggelsen i Kalmarsand. Även inom Park-området och barnstuge-området föreslås bostäder, med lägre höjd än på udden och med totalt sett flera bostäder, uppskattningsvis mellan 200 - 400 bostäder beroende på hur byggrätten utnyttjas.

Det norra området mot Kalmarrondellen (Norra Fånäs) är mindre och avgränsas av anslutande bebyggelse, ny föreslagen vägdragning av Stockholmsvägen samt skogsområdet. Här föreslås 2 mindre flerbostadshus med en högsta höjd på 16 meter. Området bedöms kunna rymma 50–65 lägenheter.

Samtlig föreslagen bebyggelse förutsätter en ny dragning av Stockholmsvägen, där trafik till och från Udde och Park, befintlig bebyggelse i Kalmarsand samt genomfartstrafik, leds närmare järnvägen. På så sätt kan befintlig väg genom Fånäs få en karaktär av en lokalgata som endast försörjer föreslaget bostadsområde i norr samt befintlig bebyggelse i Fånäs. Utförligare beskrivning om trafik återfinns under *Gator och trafik* (3.6).

3.5.3 Arbetsplatser, övrig bebyggelse

I dagsläget finns inga arbetsplatser inom planområdet. I nära anslutning återfinns dock flera verksamhetsområden, som Dyarne, Draget och Lillsjöns företagspark. Det förstnämnda föreslås i Håbo kommuns översiktsplan att på sikt utvecklas till blandstad, med bostäder, skola och service, i stället för verksamheter. Det två senare är verksamhetsområden med inslag av både tillverkning, försäljning och diverse servicefunktioner.

Planförslag:

Förutom bostadsbebyggelse föreslår även planen mark för verksamheter. Det gäller markområdet mellan järnvägen och den nya Stockholmsvägen, där buller från tåg- och biltrafik gör annan användning, exempelvis för bostäder, olämplig. Marken är i största del ianspråktagen sedan tidigare, bland annat med koppling till oljedepån i Prästberget. Avgränsningen av verksamhetsområdet föreslås utgå från nivåskillnader och på ett naturligt sätt hålls då område för bostäder och verksamheter separat. Samtidigt ska verksamheterna vara av ej störande slag och begränsas därför till Verksamheter [**Z**], kontor [**K**]. Byggrätten begränsas till en byggnadsarea om 50 procent av fastigheten [e_4]. Inom planområdet föreslås centrumverksamhet, för mer information se avsnittet nedan, *3.5.4 offentlig och kommersiell service*.

3.5.4 Offentlig och kommersiell service

I dagsläget finns ingen offentlig eller kommersiell service inom planområdet. I anslutning till planområdet i sydost vid befintlig bebyggelse vid Kalmarsand återfinns viss service i form av restaurang och gym samt sommartid även en kiosk vid stranden.

Planförslag:

I dagsläget finns det ingen förskola, varken i Kalmarsand eller i Fånäs. Det finns en byggrätt för en barnstuga inom befintlig detaljplan på samma plats som denna detaljplan möjliggör för en förskola [**S_1**]. Med ytterligare bostadsetablering förstärks både underlag och behov av en förskola i närområdet. Behovet av förskolor förändras samtidigt över tid, då hushållens demografi förändras, därför finns möjligheten att uppföra bostäder vilket möjliggör för en flexibilitet beroende av behovet av förskola på platsen.

Planen ger även möjlighet att kombinera bostadsbebyggelsen närmast stranden och busshållplatsen i nordöst med lokaler för centrumändamål i bottenplan [**C_2**]. Här kan lokala mötesplatser utvecklas med småskalig och lokal handel, service eller samlingslokaler. Vid dessa platser kan det bli ett varierat utbud av verksamheter så som café, restaurang, frisör, lokallivs, föreningslokal, apotek eller kontor.

Ute på udden, intill hamnen finns ett mindre område som tillåter café och restaurang [**C_1**] och småbåtshamn [**V**]. Lokalen ska kunna användas för hamnens ändamål så som hamnkontor och faciliteter till hamnen.
Byggnaden med café och eller restaurang har som ändamål att bidra till och utveckla det lokala besöksmålet vid stranden och hamnen.

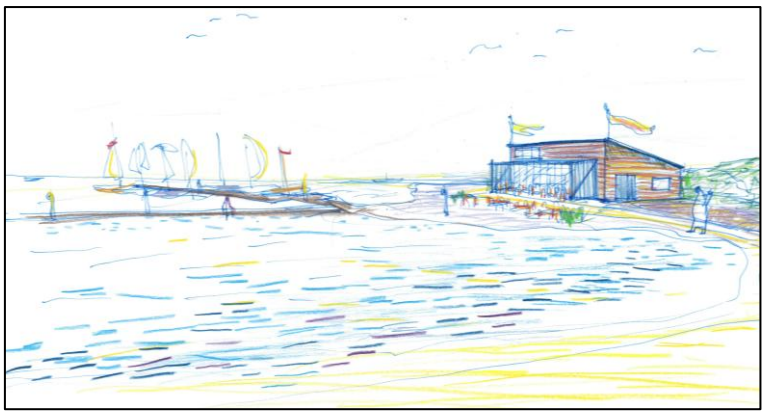

Illustration 5, Skiss över möjlig utformning för hamn och strandcafé, av KAMIARK.

3.5.5 Placering och utformning

Befintlig bebyggelse inom planområdet är belägen i anslutning till Stockholmsvägen. Silon dominerar helt stadsbilden med dess höjd och industriella utformning.

Planförslag:

Utgångspunkten för planförslaget är att silon och resterna av soldattorpet rivs. På platsen för silon är visionen i planförslaget att byggnadens höjd och funktion som landmärke består.

Vad gäller den nu rivna Kalmarsandsvillan lämnas en möjlighet till bland annat servering eller restaurang i del av ny bebyggelse som föreslås vid samma läge. Den historiska kopplingen finns därmed i någon mån kvar i funktion, om än inte i form.

Då skilda förutsättningar gäller för de olika områdena beskrivs dess riktlinjer och bestämmelser för placering och utformning separat.

3.5.5.1 Kalmarsand Udde

Illustration 6, Illustrationsplan för Kalmarsand Udde.

Ute på udden föreslås silon ersättas med ny bebyggelse i form av tre punkthus. Detaljplan säkerställer genom placering av byggnader utblickar till och från Kalmarviken, både inom området för boende och besökande, men även för trafikanter längs lokalgatan samt flanörer längs strandpromenaden.

Byggnaderna föreslås uppföras med varierade våningsantal, från 8, 12 respektive 18 våningar [**f_2-f_4**]. För att möjliggöra för ett hållbart byggande och främja bärande konstruktion i trä (som kräver tjockare bjälklag än traditionellt byggande) ges en förhållandevis generös reglering av nockhöjd [**h_1**] i förhållande till reglerat våningsantal (27–60 m).

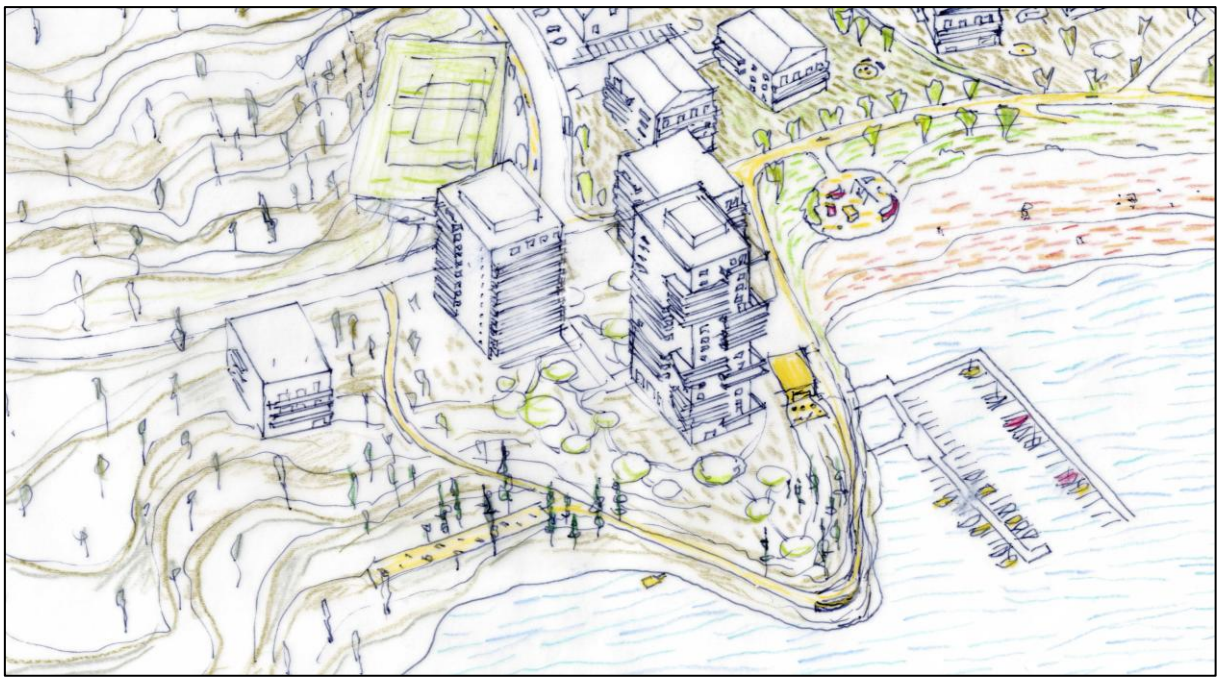

Illustration 7, Fågelvy från Mälaren över Udden med ny bebyggelse, av KAMIARK.

De höga höjderna, vilka frångår planprogrammets rekommendationer, motiveras utifrån möjligheten att ta tillvara silons tidigare landmärkesfunktion. Att platsen även fortsatt kan fungera som samlingsplats, både i närområdet och lokalt.

De höga höjderna sätter samtidigt stora krav på mötet med befintlig bebyggelse. Det är utifrån det kravet som den högsta bebyggelsen föreslås centralt i området och ut mot vattnet. Variationen i våningsplan sker därmed byggnaderna emellan.

Som del i den tidigare granskningsprocessen har en flyghinderanalys genomförts (2019-12-03). Luftfartsverket har inga anmärkningar, ej heller Arlanda flygplats. Övriga flygplatser som kan påverkas ingår i remisskretsen för granskningen.

Placeringen av byggnaderna ges viss flexibilitet. Av vikt för områdets gestaltning är dock siktlinjer genom och utblickar från området. Av den anledning bestäms en zon mellan byggnaderna som plusmark, endast komplementbyggnader får uppföras. Bebyggelsen föreslås avgränsas mot strandpromenaden, där den halvprivata kvartersmarken mellan byggnaderna markeras, exempelvis genom en mindre nivåskillnad mot den offentliga strandpromenaden och småbåtshamnen. Mer ingående beskrivning av promenad och hamn ges under rubriken *3.4.3 Park- och strandpromenad*.

För att kunna medge viss flexibilitet i exakt placering av byggnaderna regleras byggrätten i byggnadsarea (byggnaden fotavtryck på marken) [**e5**]. För att säkerställa byggnadernas totala omfattning samtidigt som flexibiliteten möjliggörs regleras också bruttoarean för varje byggnad till 7600m2 [**e7**], 5100m2 [**e8**] respektive 3400m2 [**e9**].

De höga byggnaderna kommer kunna ses från långt håll vilket sätter krav på en god gestaltning. För att säkerställa en byggnadskropp som inte upplevs som plottrig på avstånd regleras balkongerna med att de ska utformas sammanbyggda [**f6**], vilket innebär att två balkonger som är intill varandra ska utformas så att de på avstånd visuellt upplevs som en större.

Vid soldattorpet föreslås byggnaden ersättas av ett lägre punkthus. Detaljplan säkerställer placeringen av byggnaden för att inte ta i anspråk det intilliggande strandområdet mer än nödvändigt och för att hålla viss distans till befintlig småhusfastighet. Byggnaden föreslås uppföras med en högsta nockhöjd [**h1**] på 13 meter. För att kunna medge viss flexibilitet i exakt placering av byggnaden regleras byggrätten med en begränsad byggnadsarea [**e3**] på 500 m^2.

De fyra ovan beskrivna punkthusen regleras också med utformningsbestämmelse [**f7**] för att binda ihop ny bebyggelse med Fånäs äldre bebyggelse. Den nya bebyggelsen ska utformas med fasaddetaljer i trä, vilket återfinns på merparten av bebyggelsen i Fånäs.

3.5.5.2 Kalmarsand Park

Illustrationsplan 8, Illustrationsplan för Kalmarsand Park, av KAMIARK.

I det gamla grustaget ett område med trädgårdsstads karaktär där detaljplanen möjliggör en blandad bebyggelse. Detaljplanen tillåter en- och tvåbostadshus, parhus, kedjehus och radhus, (nedan kallade småhus) samt flerbostadshus.

Inom denna del av detaljplanen möter variationen i nockhöjd byggnationen på udden, samtidigt som höjderna är mer begränsade. Från en högsta nockhöjd [$\mathbf{h_1}$] på flerbostadshusen

om 16 meter i det främre ledet till 21 meter i det bakre (uppskattningsvis max fem respektive sju våningar beroende på våningshöjd). Småhusen regleras till en nockhöjd på elva meter för att säkerställa den lämpliga höjden i förhållande till minsta tillåtna fastigheten [**d_1**] på 150 m^2.

De södra byggnaderna och de östra byggnaderna invid korsningen mellan nya Stockholmsvägen och lokalgatan föreslås få en flexibel användning med möjlighet till lokaler för centrumändamål i bottenplan till bostäderna [**BC_2P**]. Användningen centrum förklaras närmre under 3.5.4 *Offentlig och kommersiell service.*

Byggrätterna för bostäder regleras utifrån att ha olika åverkan beroende på om det byggs småhus eller flerbostadshus. Flerbostadshusens byggrätt är främst kopplat till fastighetens storlek med bruttoarea som en procentuell del av fastigheten [**e_5, e_6**]. Balkongerna undantas från att ingå i bruttoarean utifrån att enskilda boende inte ska hindras att glasa in balkongen även om byggrätten är maximerad. Småhusens byggrätt är kopplade till att begränsas av en fast bruttoarea [**e_4**] oberoende av fastighetsstorlek, dock är minsta möjliga fastighetsstorlek 150 m^2 [**d_1**].

Bostäder inom detta område utefter nya Stockholmsvägen ska förses med minst en uteplats [**m_1**] (gemensam eller ej) med skydd mot buller. För mer utvecklad förklaring om buller 3.8.6 *Trafikbuller.*

3.5.5.3 Norra Fånäs

I den norra delen av planområdet föreslås ett mindre bostadsområde med sträckning mellan ny väg och befintlig gång- och cykelväg (där den avviker från vägen, in i skogen). Detta område möter upp mot villabebyggelsen i Fånäs om en till två våningar och den nya bebyggelsen på andra sidan kalmarrondellen och i förlängningen Tvåhusområdet som går upp till sex våningar i kvarterstruktur. För att möta upp de olika karaktärerna på bebyggelsen möjliggörs 16 meter i nock [**h_1**] (upp till uppskattningsvis 5 våningar) och längsta sammanhållna byggnad får som längst vara 45 meter [**f_5**] i det nya området. Detta möjliggör en bebyggelse inte får bilda en lång vägg utan måste brytas upp likt karaktären i Fånäs. Byggrätten begränsas till 1000 m^2 byggnadsarea [**e_3**]. Bostäder inom detta område ska förses med minst en uteplats [**m_1**] (gemensam eller ej) med skydd mot buller.

3.5.5.4 Skola

Planen möjliggör förskoleverksamhet [**S_1**], på en yta dimensionerad för att möjliggöra 65 förskoleplatser. Vid genomförande av förskola skulle gårdsytan, på omkring 2 600 m^2 då ge cirka 40 m^2 per barn. Boverket rekommenderar att skol- och förskole gårdar ger minst 40 m^2 yta per barn. Rekommendationerna ger samtidigt utrymme för att kompensera en mindre gårdsyta. Vidare ska även hänsyn tas till närområdet, hur långt det är till ytterligare ytor för lek och rekreation. I detta fall kan en yta som precis uppfyller rekommendationerna motiveras främst utifrån omgivningen, där skoltomten ansluter till naturområdet norr om järnvägen, genom en tunnel, inom 100 meter utan att passera en väg. Byggrätten för förskolan är lokaliserad på ungefär samma yta som det sedan tidigare är planlagt för en barnstuga.

Föreslagen förskoleverksamhet är dimensionerad för att möjliggöra förskola i upp till tre avdelningar, med en begränsning om maximalt 1000 m^2 BYA [**e_3**] samt med en högsta nockhöjd om 16 meter. Tomten ligger i grustaget, nära inpå naturområdet Lillsjön, och ger

goda förutsättningar för att skapa en varierad utemiljö. Byggnad ska placeras så att gårdsyta för lek och rekreation skyddar mot buller från väg och järnväg. Gårdsytan bör också placeras med hänsyn till skuggning, en viktig faktor som bör beaktas i genomförandeskedet. Planen möjliggör således att en mindre förskola kommer till på ett privat initiativ.

3.5.5.5 Småbåtshamnen

Ute på udden, i anslutning till strandpromenad föreslås en småbåtshamn [**W_1** och **V**]. Småbåtshamnen kan komma att ha 40–60 byggplatser om den byggs ut helt, beroende av anläggningens utformning och storlek på båtplatserna. Som del i hamnanläggningen föreslås även någon form av servering, café eller mindre restaurang [**C_1**] i kombination med möjlighet för hamnkontor, klubblokal och faciliteter för hamnen. Byggnaden ges en högsta nockhöjd [**h_1**] om 8 meter. Både strandpromenad och småbåtshamn är tänkta som målpunkter i området, med koppling till landmärket och Mälaren i stort. I det sammanhanget bedöms någon form av serviceetablering, som ett café eller restaurang, som en förstärkande faktor, både för dess egen verksamhet och för närområdet.

3.5.5.6 Garage och Carports

Parkering för Udde och Park löses separerat från bostadsbebyggelsen. För udden föreslås ett gemensamt garage samt begränsad markparkering. Garaget [**PER_1**] förläggs till kullen norr om befintlig Stockholmsväg och Udden. Genom att använda de mellan 6 till 9 meternas nivåskillnad mellan väg och inre del av kullen finns goda möjligheter att införliva ett garage i själva kullen.

Möjligheten för någon typ av idrottsverksamhet medges för att göra ytan mer flexibel över tid, området kan användas för idrottsverksamhet om det inte finns behov av parkeringar. Även tekniska anläggningar möjliggörs, exempelvis en transformatorstation. Illustrationen nedan visar just typlösning, angöring och utformning kan komma att se något annorlunda ut.

Illustration 9, Vy över släntgaraget, Sandell Sandberg arkitekter.

Liknande resonemang kan föras kring Parkområdets parkeringslösning. Där området planeras möta upp mot nya Stockholmsvägen med carports införlivade i en grön vall. I och med ny lagstiftning (höjda riktvärden för buller sedan juli 2017) krävs varken carports eller vall för att uppnå riktvärden för buller. För att ändå skapa en så bra miljö som möjligt för boende kan med fördel ändå någon form av bullerskärm utföras, som vall och/eller carport. Om det anläggs carports ska varje länga inte vara längre än 40 meter [**f₁**], med gott om utrymme till nästa. På så sätt stängs inte området in helt, både visuellt och för rörelse.

Markavsnittet med parkering (med eller utan carports) är långt, och det finns risk att uttrycket blir detsamma längs hela de 350 metrarna. Vid anläggande av den nya gatan och bostadsområdet bör därför vissa punkter eller delsträckor utmärkas. Det kan vara genom planteringar på en eventuell jordvall (som med fördel får variera i höjd och omfång), gröna tak på eventuella carports eller någon form av konstnärlig utsmyckning.

3.5.6 Tillgänglighet

Planområdet består till stora delar av otillgänglig skogsmark, där stranden väster om Kalmarsands badplats och norra delen av grustaget (med förlängning även av den gamla järnvägsbron) utmärker sig genom sin otillgänglighet. Strandlinjen väster om Kalmarsands badplats är i dagsläget inte avsedd att användas för rekreation där området kring silon är instängslat, men är till skillnad från strandlinjens vidare sträckning i Fånäs inte helt privatiserad.

Samtidigt karakteriseras området i stort av förhållandevis stora nivåskillnader.

Planförslag:

För att stärka tillgängligheten genom området föreslås kompletterande gång- och cykelvägar längs med samtliga gator, på kvartersgator ska trafikrummet vara anpassat för både cykel och bil, på lokal och huvudgator separeras trafikslagen. På så sätt skapas valmöjlighet, där vissa alternativ är mer tillgängliga än andra.

För att ta vara på strandkanten ute på udden föreslås där en allmän strandpromenad, genom grönstråk intill vattnet. Utefter strandpromenaden kompletteras sträckan med ytor som uppmanar till vistelse, så som lekpark, bryggor, café/restaurang, trädäck, bänkar och utegym.

Tillgängligheten till närområdet stärks även genom anläggande av ytterligare allmän parkering för besökare till badet, både för bilar och för cyklar i planområdets östra del.

3.6 Gator och trafik

3.6.1 Gatustruktur

Stockholmsvägen passerar idag genom planområdets södra del. Förutom passagen under Järnvägen, ifrån Lillsjöns företagspark, i norra delen av området och en bit av Kalmarsandsvägen, är Stockholmsvägen den enda kommunala bilvägen inom planområdet.

Cykel- och gångtrafiken är hänvisad genom skogsområdet, till största del avskilt från bebyggelse och biltrafik.

Planförslag:

Som nämns under rubriken 3.5 *Bebyggelse***,** är exploatering i den grad som föreslås i planen villkorad en omläggning av Stockholmsvägen. Stockholmsvägen kommer i och med planens genomförande att ledas om norrut, längs med järnvägen, för att sedan vika av ned mot Kalmarsandsbadet. Anslutningen från Kalmarrondellen föreslås utformas så att vägen naturligt löper förbi Fånäs och att trafikanter måste svänga av från huvudvägen för att åka in mot Fånäs.

Vidare föreslår planen även att Stockholmsvägens nuvarande sträckning kompletteras med en gång och cykelväg, viket gör gamla Stockholmsvägen smalare och vilket kommer att tillföra till intrycket av lokalgata. På så sätt skapas förutsättningar för att förändra befintlig väg inom Fånäs till en lokalgata, med lägre hastighet och en säker trafikmiljö även för gång- och cykeltrafik.

Bostadsområdet i norr ansluter direkt via befintlig Stockholmsväg.

Bostadsområdena i söder ansluts till ny dragning av Stockholmsvägen via lokalgata ned genom grustaget. Lokalgatan ansluter sedan till tidigare Stockholmsvägen.

Centrumverksamheten vid udden ansluts liksom bostadsområdena i söder via lokalgatan vid nuvarande Stockholmsväg men får en separat angöringsväg reglerad som gångfartsområde. Angörings beskrivs mer ingående under 3.6.5 *Angöring* nedan.

Lokalt inom varje område försörjs byggnaderna genom kvartersgator. Med undantag för kvartersgator och gångfartsområde föreslås alla gator anläggas med separerad gång- och cykelbana.

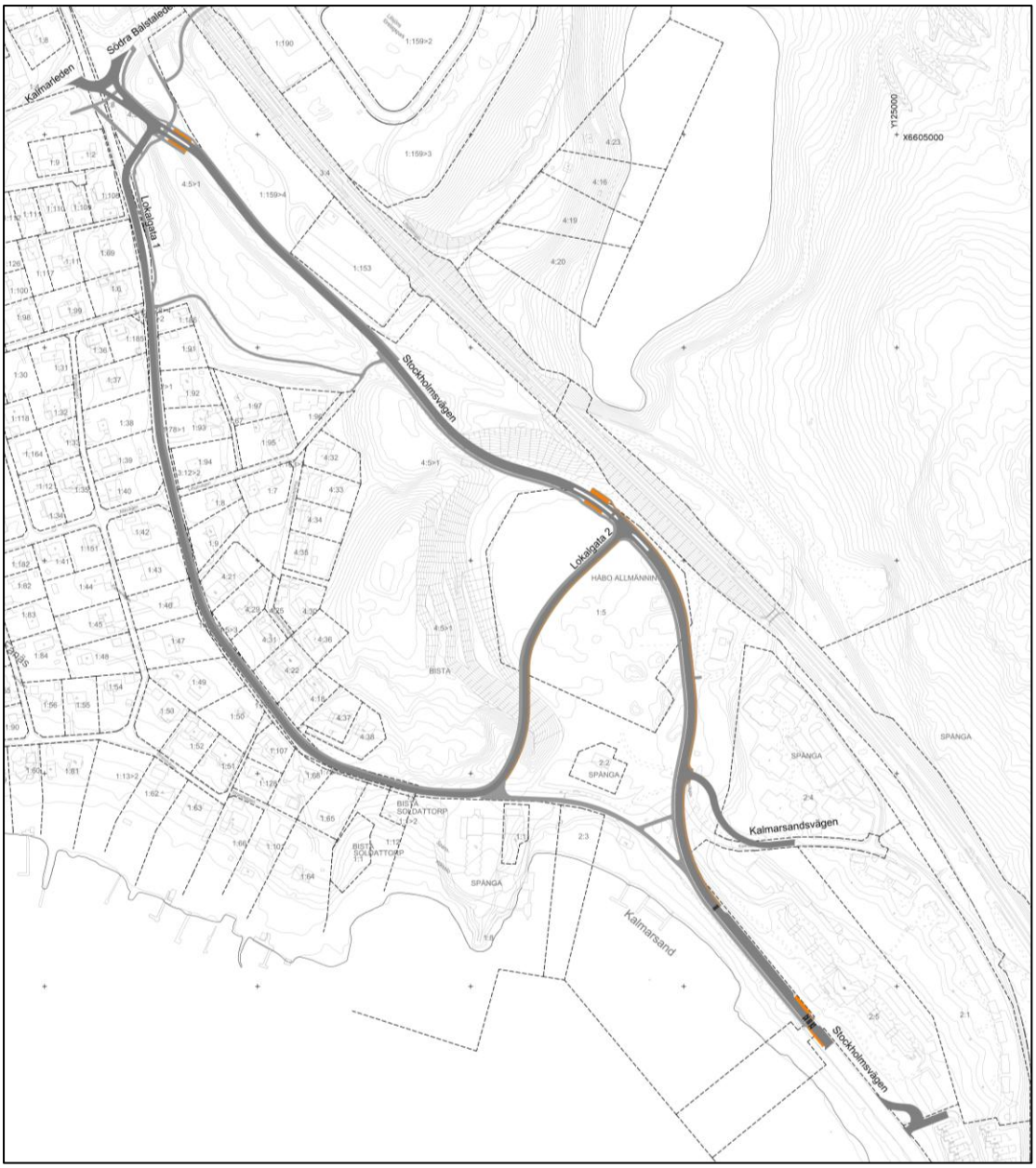

Illustration 10, Schematisk karta över gator och gång- och cykelbanor, kartan visar inte tänkt angöring till centrumverksamheten vid udden.

3.6.2 Trafikflöden och prognos

Trafiken längs Stockholmsvägen utgör områdets hela trafikflöde. 2015 uppgick antalet trafikrörelser (passerande fordon per dygn) till 4300. Trafikflödet används bland annat som underlag för bullerutredning samt behov av alternativa trafiklösningar för att lösa ohållbar störningspåverkan.

Planförslag:

Stockholmsvägen läggs om och samtidigt tillförs upp till 700 nya bostäder. Trafikflödet beräknas därmed hamna på mellan 4650 och 5500 fordon/dygn (beroende på delsträcka) utifrån färdigställd plan samt med en generell uppräkning (för att ta hänsyn till övrig utveckling av Bålsta).

Planförslaget ger förutsättningar för en utökad gång- och cykeltrafik. Tesen; byggs mer väg, kommer mer trafik, får anses vara aktuell även för cykeltrafik och inte bara för bilen.

Sedan samrådet har kommunen genomfört en övergripande studie av trafikflödena i Bålsta. Studien utgår från tidigare planförslags maxalternativ med omfattande utbyggnad av bostäder och arbetsplatser. Studien visar att gatustrukturen i Kalmarsand klarar av trafiken, vidare även att trafiken från Kalmarsand inte medför betydande påverkan på närområdets trafiksituation. Planförslaget har sedan studien tagits fram justerats något och maxalternativ gällande utbyggnad av bostäder som justeras något.

En huvudproblematik med Bålstas trafiksystem är den stora utpendlingen. Där det under en kort period under morgon och kväll är betydligt mer trafik än vid andra tidpunkter vilket skapar en stor belastning på trafiksystemet. Kommunen arbetar med att skapa möjlighet för fler lokala arbetstillfällen och att utveckla trafikplatserna. Kommunen arbetar också övergripande med åtgärder för att göra buss och cykel till mer attraktiva pendlingsalternativ. Ett led i det arbetet inkluderas i detaljplaneförslaget, där planerade nya gena gång- och cykelstråk med säkra passager över Stockholmsvägen förstärker cykelinfrastrukturen. En stor del av arbetet ligger dock utanför detaljplanearbetet i den ständiga utvecklingen av Bålstas trafiksystem.

3.6.3 Gatumiljö

Stockholmsvägen saknar idag separerad gång- och cykelbana och gående och cyklande trafikanter hänvisas i stället till vägen genom skogsområdet.

Planförslag:

Med omläggningen av Stockholmsvägen kan befintlig sträckning utformas som en lokalgata [**GATA**$_1$. Typsektionen togs fram med busstrafik i åtanke, men då ingen busstrafik kommer att ledas via lokalgatan föreslås körbanan begränsas till fem meter. Den nya lokalgatan föreslås svänga av norrut och ansluta mot nya Stockholmsvägen.

Den nya Stockholmsvägen utformas som huvudgata [**GATA**$_2$], med brett gaturum, både för biltrafik och gång- och cykel. Bilväg om sju meter samt gång- och cykelbana på tre till tre och

en halv meter. Eftersom delar av vägsträckningen går längs branter ned mot grustaget ska minst två meters buffert hållas mellan slänt och gång- och cykelbana. Om bufferten blir mindre, samt i de allra brantaste partierna bör en låg vall eller buskage anläggas.

Lokalgatan [**GATA**$_1$] som går genom grustaget från nya Stockholmsvägen mot udden utformas med en körbana på fem och en halv meter samt gång- och cykelbana på ena sidan och gångbana på andra.

Inom kvarteren ges möjlighet för mer småskaliga gaturum i form av kvartersgator, med möjlighet till kantstensparkering, både för bil och för cykel.

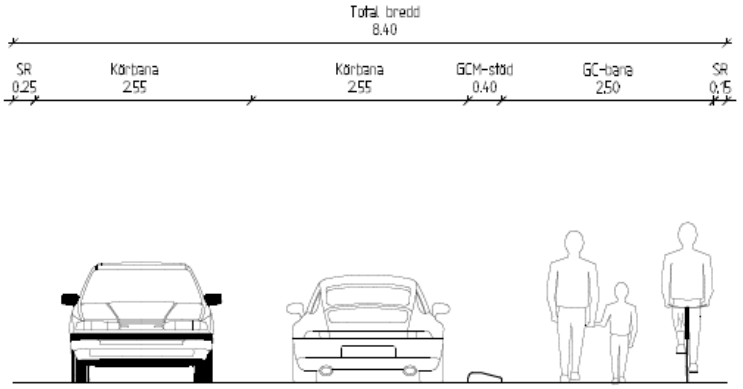

Illustration 11, Typsektion för lokalgata i befintlig Stockholmsvägs sträckning, Norconsult.

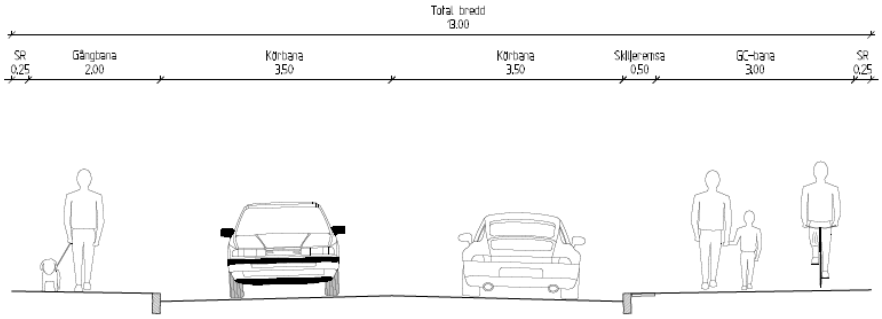

Illustration 13, Typsektion för huvudgata i ny sträckning för Stockholmsvägens östra sträckning, Norconsult.

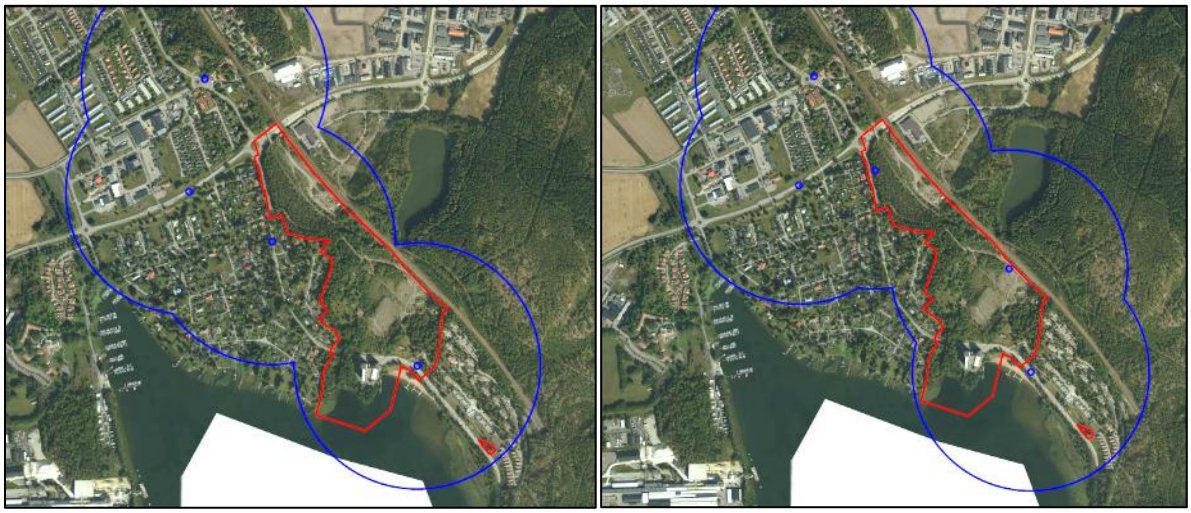
Illustration 14, Typsektion för lokalgata, Reierstam arkitektur & projektutveckling.

3.6.4 Kollektivtrafik

Kalmarsand och Fånäs trafikeras idag av linjebuss 301 från UL, vilken främst är anpassad till tågtrafiken. Bussen vänder idag på vändplanen precis vid början av Kalmarsandsbadet/Kalmarsandsvägen.

Planförslag:

Planförslaget ger ett större underlag för kollektivtrafik och tar samtidigt del av dagens vändplan i anspråk. För att möjliggöra en effektiv kollektivtrafik med bra anslutning till befintlig och ny bebyggelse samt badet, föreslås en busslinje längs den nya Stockholmsvägen. Med en linjedragning längs den nya vägen, föreslås befintlig hållplats i Fånäs flyttas norrut. Vidare föreslås dagens hållplats vid vändplanen flyttas till grustagets norra del samt att en ny hållplats anläggs i nära anslutning till badet. För förändringen krävs ny vändmöjlighet, och planområdet inkluderar därför även ett mindre separat område (del av fastigheten Spånga 2:5) i södra Kalmarsand.

Karta 8, Till vänster redovisas dagens busshållplatser med en buffert om 400m, till höger föreslagna lägen, där ändhållplatsen efter samrådet förskjuts till övergångsstället i höjd med SATS/restaurangen.

3.6.5 Angöring

Området angörs via Stockholmsvägen i norr och i söder. I norra delen finns idag angöring till markområdet närmast järnvägen via passage under järnvägen ifrån Lillsjöns företagspark. Det finns också en gångtunnel under järnvägen för passager mellan området och Lillsjön.

Planförslag:

Kalmarsands Udde angörs via lokalgatan från nya Stockholmsvägen. Liknande gäller även för Kalmarsand Park. Vid Kalmarsand Park förs biltrafik via lokalgatan in på någon av de två kvartersgatorna. Tillkommande bostadsbebyggelse i Östra Fånäs, angörs via gamla Stockholmsvägen. Förskolan angörs via nya Stockholmsvägen.
Vid stranden och småbåtshamnen samt café/restaurang kommer det vara nödvändigt att medge vissa transporter, så som varor och avfall längs med tänkt gågata [**GATA$_3$**]. Transporter bör i möjligaste mån begränsas till tider då gångtrafikanter inte rör sig på platsen.

Förutom angöring för biltrafik berör planen även angöring för båtar. På udden föreslås en småbåtshamn med cirka 30 båtplatser. Platserna ska vara fördelade mellan boende och besökande. För att säkerställa att badet inte påverkas negativt av båttrafiken, får ingen

angöring ske från öster mot yttersta bryggan. Kommunen kommer ha rådighet över utformandet av brygganläggningen (som fastighetsägare), och därmed möjlighet att säkerställa avskiljandet mellan båttrafik och bad.

Föreslaget verksamhetsområde, längs järnvägen, angörs via nya Stockholmsvägen. Befintlig passage under järnvägen, från Lillsjöns företagspark ska endast användas för gång- och cykeltrafik.

För samtliga områden lämnas utrymme, stort nog för räddningstjänstens fordon.

3.6.6 Parkering

För Kalmarsandsbadet, utanför planområdet, finns parkering längs med Stockholmsvägen. Sommartid används även delar av silotomten av besökande till stranden. Anordnad cykelparkering saknas.

Planförslag:

Planförslaget utgår från att möjliggöra för minst en bilparkering per lägenhet eller bostad. Ingen boendeparkering ska ske längs med de kommunala gatorna, dock tillåts in- och utfart till parkering där det inte är utfartsförbud.

Parkeringen för boende vid Kalmarsand Udde föreslås lösas genom anläggande av ett parkeringsdäck halvt inbyggt i åsslänten. På grund av de stora och komplicerade nivåförhållandena, regleras högsta höjd för parkeringsdäcket med en nockhöjd om 12 m. Utöver parkeringsdäcket anordnas besöksparkering och tillgänglighetsanpassade parkeringsplatser intill bostadsbebyggelsen.

För Kalmarsand Park föreslås parkeringen främst lösas med parkering inom egen fastighet och via carports samt markparkering ut mot nya Stockholmsvägen. För att dämpa barriäreffekten av eventuella carports längs kvartersgatan, får dessa som längst vara 40 meter, därefter ska det finnas ett släpp med en bebyggelsefri zon [**f4**]. Släppet ska vara fritt från bebyggelse, men kan förses med vegetation.

Med utgångspunkt i dagens besökstryck till stranden och detaljplanens intensioner om att tillgängliggöra strandlinjen, behöver fler besöksparkeringar anläggas. Därför föreslås ytterligare allmän parkering allra längst i öster [**P-PLATS**] och i parkområdet vid stranden [**parkering**], vilken bör utformas så att den inte upplevs som en barriär.

Samma utgångspunkt påvisar ett stort behov av parkeringsplatser för cykel. Någon specifik plats regleras inte in i detaljplanen, utan en eller flera mindre parkeringsplatser bedöms rymmas inom allmän plats [**PARK**].

3.7 Tekniska frågor

3.7.1 Vatten och avlopp

Planområdet ligger till del inom och till del utom verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp (spillvatten). I södra delen av planområdet finns en pumpstation för spillvatten.

Vatten matas norrifrån och spillvatten följer tillbaka norrut.

Planförslag:

Bebyggelsen inom planområdet kommer att inkorporeras i kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Nya ledningar kommer krävas för att påbörja exploatering.

3.7.2 Dagvatten

Då stora delar av planområdet är skogbeväxt och obebyggt är andelen hårdgjordyta begränsad. Där det ändå finns hårdgjorda ytor, vid den rivna Kalmarsandsvillan och bussens vändplan, leds dagvattnet ut i Kalmarviken. Dagens siloanläggning är inte kopplad på det kommunala dagvattennätet utan har separata infiltrationsbrunnar. Vidare saknas idag fördröjning och rening av vattnet från Stockholmsvägen. Dagvatten från vägbanorna leds i dagsläget direkt ner till Mälaren via slänter och impediment.

Planområdet ligger ovan grundvattentäkten Vreta-Bålsta som är ett grundvattenmagasin av typen sand- och grusförekomst med utmärkta eller ovanligt goda uttagsmöjligheter. Vreta-Bålsta har god kemisk och kvantitativ status. Planområdet ligger även inom ett område för vilket en ansökan om primärt vattenskyddsområde skickats in till Länsstyrelsen.

Planförslag:

Som del i planarbetet har 4 separata dagvattenutredningar upprättats, varav den senast upprättade ersätter de tre tidigare. Dagvattenutredning Kalmarsand Detaljplan 414 för Håbo allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand av SWECO 2025-12-12 har kartlagt flöden/avrinning, före och efter exploatering för hela planområdet samt föroreningsbelastning.

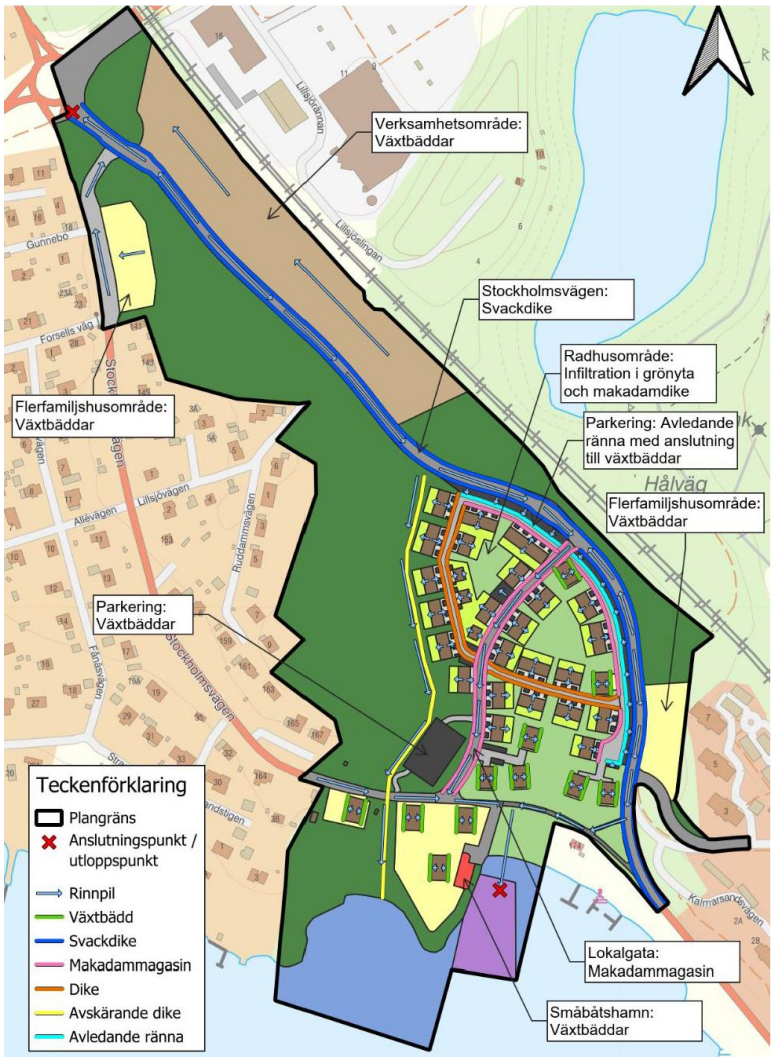
Planen föreslår ny infrastruktur och nya bostäder, vilka i stor utsträckning anläggs på tidigare ej hårdgjord mark. Undantaget är den tidigare silotomten, där omvandlingen i slutändan ger mindre andel hårdgjord mark. Då skilda förhållanden råder för de olika områdena inom planområdet redovisas områdena separat nedan.

Generellt kan dock konstateras att marken inom planområdet har lätt att infiltrera dagvatten. Det vatten som tillåts infiltrera behöver samtidigt vara så pass rent att statusen för grundvattenförekomsten inte påverkas negativt, vilket för tillkommande bebyggelse bedöms vara vatten från tak och grönytor.

Utan särskilda åtgärder beräknas inga förorenande ämnen överskrida riktvärden enligt kommunens dagvattenpolicy. För vissa delområdet beräknas dock vissa ämnen öka jämfört med innan en exploatering. För de områdena ingår därför att anordna renande åtgärder. Med renande åtgärder beräknas nivåer för förorenande ämnen minska eller förbli samma jämfört med befintlig situation.

Avrinning från gata omhändertas generellt via olika tyder av diken och magasin.

En exploatering av området visar på ökade dagvattenflöden jämfört med befintlig situation, både med och utan dagvattenåtgärder. Beräkningarna visar att föroreningshalterna ökar i planerad situation utan dagvattenåtgärder jämfört med nuläget. Med de föreslagna reningsanläggningarna minskar föroreningshalterna från området för alla undersökta ämnen. Föroreningsbelastningen för fosfor och kvicksilver är oförändrad i planerad situation med dagvattenåtgärder jämfört med befintlig situation. För övriga undersökta ämnen minskar föroreningsbelastningen i planerad situation med dagvattenåtgärder. Med föreslagen dagvattenhantering inom detaljplanen bedöms inte exploateringen försämra möjligheten för recipienten Mälaren-Prästfjärden att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Karta 9. Övergripande schematisk karta av föreslagna dagvattenåtgärder. Sweco, 2025-06-18.

Vid anläggandet av teknisk infrastruktur (gata, dagvatten och VA) kommer viss schaktning genomföras och prover kommer tas på massorna. Om föroreningar skulle upptäckas ska dagvattenanläggningarna där anläggas med tät botten om inte marken saneras.

3.7.2.1 Grundvattentäkt Vreta-Bålsta

Planförslagets utförande innebär att dagvattnet kommer tas omhand i planerade dagvattenanläggningar längs med planerade gator och på kvartersmark. Detta innebär att dagvatten i första hand kommer renas i anläggningar innan det når grundvattnet.

Markprover tas vid schaktning och om föroreningar upptäcks ska dagvattenåtgärderna där anläggas med tät botten och med dräneringsledningar som ansluts till dagvattenledningsnätet. Även diket längs nya Stockholmsvägen kommer att anläggas tätt och anslutas till det kommunala ledningsnätet samt förses med avstängningsventil för att förhindra förorenad vätska vid eventuell brand eller olycka från att nå grundvattnet eller rinna vidare till ledningsnätet.

Sammantaget bedöms risken för att sprida föroreningar till grundvattnet inte negativt förändras efter ett genomförande av planen. Därmed bedöms inte möjligheten för recipienten att uppnå miljökvalitetsnormerna försämras.

3.7.2.2 Nya Stockholmsvägen

Fångar upp dagvatten inom hela avrinningsområdet.

Dagvatten från den nya Stockholmsvägen leds till svackdiken på båda sidor om vägen. Stockholmsvägen blir en större väg med tyngre trafik. Vid händelse av brand eller annan olycka finns risk för utsläpp av skadliga ämnen som kan påverka grundvattnet negativt. Diken längs Stockholmsvägen ska därför anläggas med tätskikt samt dräningsledning som ansluts till dagvattenledningsnätet och förses med avstängningsventil. Detta säkerställs med bestämmelsen [dike$_1$] i plankartan.

3.7.2.3 Avrinningsområde Kalmarsand Park och Udde

Området avrinner söderut till Mälaren-Prästfjärden.

För Kalmarsand Park ökar avrinningen markant. För att möjliggöra en effektiv rening av dagvattnet föreslås därför lokal infiltration i kombination med gräsdiken, växtbäddar och makadammagasin (luftigt bärlager) under GC-banan vid lokalgatan. För att säkerställa ytor av infiltrationsmöjlighet på kvartersmark regleras minsta procentuella ytan i förhållande till fastighetsytan som ska vara genomsläpplig [**b$_1$**] vilket kombineras med ändrad lovplikt för markarbeten som ändrar markens genomsläpplighet [**a$_5$**].

För Kalmarsand Udde ökar inte avrinningen efter exploatering där det idag finns stora asfalterade trafikytor vilka kommer att minska i och med exploateringen.

Dagvatten från parkeringen i sydvästra delen av planområdet föreslås hanteras i växtbäddar. Växtbäddarna kan med fördel även anläggas med träd som kan skapa skugga och ge skydd mot hetta under sommartid samt bidra med estetiska och biologiska värden på platsen.

3.7.2.4 Avrinningsområde Norra Fånäs och verksamhetsområdet

Avrinningsområdet leds till en anslutningspunkt för dagvattenledningsnätet vid Kalmarsandsrondellen. Ledningsnätet har utlopp i Västerängsbäcken, vattnet rinner sedan vidare till Mälaren-Prästfjärden. För området ökar avrinningen efter exploatering.

Huvuddelen av det tillkommande dagvattnet från bostadsområdet utgörs av tak -och gårdsvatten samt vatten från parkeringsytor. Det två förstnämnda kan med fördel infiltreras lokalt. För parkeringsytor krävs dock rening och bör hanteras genom växtbäddar. Dagvatten som inte infiltreras lokalt fördröjs och renas i diken innan det leds vidare till dagvattennätet.

Även vid verksamhetsområdet kan vatten från tak- och grönytor med fördel infiltreras via växtbäddar, från övriga hårdgjorda ytor leds dagvattnet ytligt till växtbäddarna. Eftersom markföroreningar påträffats inom verksamhetsområdet bör växtbäddarna anläggas med tät botten och dräneringsledning som ansluts till dagvattenledningsnätet.

Med anledning av påträffade förhöjda värden av förorenande ämnen vid tidigare avlastningsanläggningen för bergrummet ska inget dagvatten tillåtas infiltrera inom aktuellt område [**b_2**]. All avledning och fördröjning av dagvatten inom området ska utföras tätt.

3.7.3 Översvämningsrisk

Planområdet innehåller ett antal lågpunkter, områden som avgränsas i höjd mot omgivningen. Den största och djupaste är det norra grustaget. I det södra grustaget finns mindre och grundare punkter spridda i hela taget.

Planförslag:

Hantering av skyfall inom planområdet sker genom avledning på vägarna och i de diken som föreslagits för dagvattenhantering. Genom höjdsättning ska vattnet ledas bort från planområdet via säkra rinnvägar och inte bli stående vid, och riskera att skada, byggnader eller andra anläggningar. I sydvästra delen av planområdet föreslås ett avskärande dike anläggas mellan radhusen och naturområdet för att skydda bostäderna vid kraftiga regn.

Översvämningsrisk kopplat till höga flöden i Mälaren beskrivs närmare under 3.4.6 *Risk för skred/höga vattenstånd*.

3.7.4 El-, tele och datanät

I och med planområdets läge, mellan två bostadsområden, är anslutande infrastruktur väl utbyggd. El, tele och datanät finns draget norr om Stockholmsvägen. För elförsörjning svarar E-ON, vilka idag har tre transformatorstationer inom planområdet.

Planförslag:

Del av teleledningen som följer dagens gång- och cykelväg och passerar södra delen av planområdet kommer att behöva justeras i och med Stockholmsvägens nya dragning.

Enligt uppgifter från både E-ON (lokal nätägare) och Vattenfall (regional nätägare) räcker kapaciteten till för föreslagen utbyggnad. För att säkra elförsörjningen lokalt har E-on aviserat ett behov av ytterligare tre transformatorstationer [**E**]. En för det nya verksamhetsområdet, en som ersättning för befintlig vid Silon samt en för Park-området.

3.7.5 Värme

Fjärvärmeledningar finns idag läng med järnvägen.

Planförslag:

Dagens fjärrvärmeledning säkras genom utpekande av ett u-område längs med järnvägen.

3.7.6 Avfallshantering

Håbo kommun strävar ständigt efter en alltmer miljömässigt hållbar avfallshantering. Fyra

långsiktiga mål är uppsatta i *avfallsplan 2023–2030*, att:

- Avfallsmängderna ska minska genom förebyggande och återanvändning.
- Materialåtervinning och biologisk återvinning ska öka.
- Nedskräpning och annan negativ miljöpåverkan ska minska.
- Förtydliga, förenkla och uppmuntra så att det blir lätt att göra rätt.

Planförslag:

För planområdet gäller att utrymmen och kärl ska dimensioneras för en hållbar avfallshantering. Kärlstorlekar och hämtningsintervall ska anpassas till antalet boende och framtida förändringar.

Tekniska krav och anvisningar som reglerar avfallshanteringen exempelvis kommunens tekniska handbok för avfallshantering, bör vid genomförande följas. Under projekteringstiden, innan bygglov, bör kommunikation ske med avfallsenheten.

3.8 Störningar, hälsa och säkerhet

3.8.1 Radon

Då planområdet till största del ligger på en grusås är det rimligt att anta att risken för radongenomträngning är förhöjd. Några undersökningar av radonhalter inom området har inte gjorts.

Planförslag:

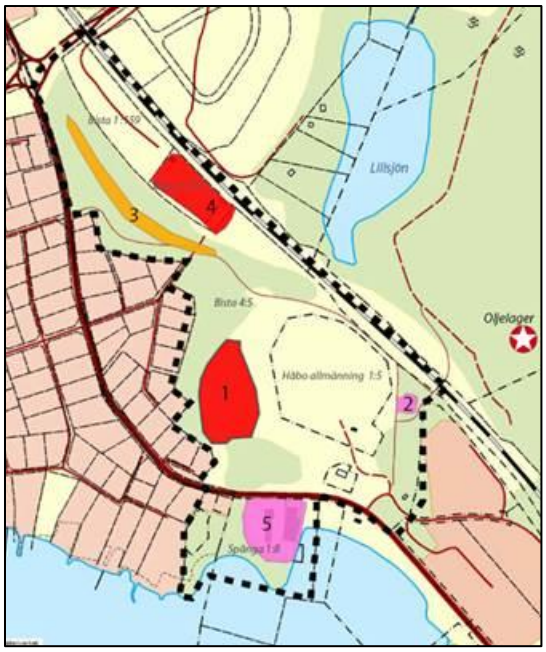
Radonundersökning bör göras som del i byggprocessen.

3.8.2 Insatstid och utrymningsalternativ

Området ligger på sådant avstånd från Räddningstjänstens station att insatstiden överskrider 10 minuter. Därav kan inte räddningstjänstens stegbil ses som alternativ utrymning, utan alternativutrymning ska lösas inom byggnaden.

3.8.3 Förorenad mark

I planprogrammet lyfts fem platser där föroreningar över gränsvärden för känslig markanvändning konstaterats eller misstänks. För tydligheten och läsbarhetens redovisas områdenas förutsättningar och planens förslag gemensamt för varje område.

Karta 10, misstänkta och kartlagda föroreningar.

3.8.3.1 Nedlagda deponin

Område 1 i karta 10.

Kalmarsandsdeponin är en före detta kommunal deponi och startade troligen runt 1980. Deponin lades ned 1993. För deponin genomfördes en miljöteknisk markundersökning (Bjerking 2011) samt en provtagning av grundvattnet (Bjerking 2012). Undersökningarna visar på vissa förhöjda värden i grundvattnet, värden som samtidigt inte kan kopplas till deponin (då de kommer uppströms ifrån). Troligen är det spår av tidigare förorening norr om som påträffats, se 3.8.3.4 *Anslutningsanläggningen till oljelagret under Prästberget*. Exploatering i deponins närhet bedöms därmed inte medföra behov av särskilda åtgärder. Eftersom del av deponin föreslås korsas av en promenadstig, och skogsområdet i stort föreslås som strövområde, ska samtidigt eventuellt synligt avfall tas bort och i dessa fall ska även marken täckas med nytt lager jord. För stigen bör schaktning undvikas och underlaget göras extra tjockt.

Delar av slänten intill deponiområdet kan komma att schaktas för att skapa tomter till småhus. Vid schaktningen ska prover tas på massorna, om föroreningar upptäcks måste dessa avhjälpas. Utredningen visar på att det inte bör finnas föroreningar från deponin här, villkor för startbesked [**a4**] är en försiktighetsåtgärd utifrån att det inte går att garantera föroreningens utbredning utan att ta prover på alla massor. En miljöteknisk utredning säkerställer endast förutsättningarna i provpunkten. Provtagning bör därför ske vid genomförande av planen. Länsstyrelsen har i tidigare yttranden påpekat vikten av försiktighet vid deponin var vid startbesked villkorats.

Illustration 15, Sektioner av möjlig utformning av bebyggelse och kvartersgata i Kalmarsand Park vid största terrängskillnaden.

3.8.3.2 Fjärrvärmeanläggningen

Område 2 i karta 10.

På platsen har det tidigare drivits en förbränningsanläggning. Under 2003, i samband med ett oljeläckage, konstaterades höga halter av föroreningar i mark och grundvatten, men vid uppföljande undersökning var halterna låga. Sanering skedde därför bara av grundvattnet och under 2004 ansågs ingen betydande mängd förorening finnas kvar (Utredning: Bista 4;5, Oljeläckage Garninge, 2003-2004). Under 2020 genomfördes en miljöteknisk markundersökning (PE Teknik & Arkitektur), där inga spår av miljö- eller hälsofarliga ämnen påträffades. Det bedöms därmed inte föreligga någon risk för människa eller natur.

E.ON har avvecklat anläggningen. Transformatorstation för el-försörjning norrut finns kvar med reglering för detsamma [**E**], men i övrigt regleras marken för [**NATUR**].

3.8.3.3 Stickspåret

Område 3 i karta 10.

Enligt uppgift från tidigare kommunala tjänstemän har det en gång gått ett stickspår nere i det norra grustaget. Där ska eventuellt även förekommit lagring av sliprar. Det är just sliprarna som kan medför en risk för föroreningar i form av impregneringsämnen (kreosot eller arsenik). Spårets läge, redovisat på tidigare karta stämmer dock inte överens med flygfoton från 1950 talet, där spåret tycks ha dragits precis nedanför järnvägens tidigare banvall. Senare uppgifter från boende i området har beskrivit att grusuttaget (som pågick till början av 1900-talet) gjorts mestadels för hand, med skyffel upp på tågvagn. Spåret kan då ha flyttats eftersom, och lagring av sliprar går inte att utesluta.

Under hösten 2017 genomförde DGE Mark och miljö en provtagning av grustaget, ej begränsat till utpekat mindre område. Vid analys av proverna påträffades förhöjda värden av arsenik i en punkt. Förekomsten ligger på cirka en meters djup, utan spår i de övre jordlagren. Kommunens miljöavdelning har därför bedömt att det inte föreligger någon risk för människa eller natur. Om det skulle bli aktuell med något markarbete i anslutning till förekomsten ska dock föroreningen utredas närmare.

3.8.3.4 Anslutningsanläggningen till oljelagret under Prästberget

Område 4 i karta 10.

Tidigare har ett bergrum under Prästberget utnyttjats för lagring av bränsle. För om- och utlastning av bränslet användes en anslutningsledning med koppling till järnvägen.

Vid anslutningsanläggningen har det förekommit läckage av diesel, norr om järnvägen och vid själva anläggningen. I båda fallen utfördes saneringsarbeten, som följts upp genom provtagning. Vid sådan undersökningar 2004 påvisades inga föroreningar. Under hösten 2017 (SWECO) genomfördes ytterligare provtagning. Analys av tagna prover visar inte på värden över mindre känslig markanvändning.

Själva lagret är sedan ett antal år nedlagt, och fylls (under uppsikt av SGU) naturligt med grundvatten.

Inom området får dagvatten inte infiltreras [**b2**] reglerat i detaljplanen.

3.8.3.5 Silon

Område 5 i karta 10.

I och med att verksamheten vid silon lagts ned genomfördes mark och grundvattenundersökningar (SWECO 2011). Undersökningen visade inte på några allvarliga föroreningar. Vid borttagande av eldningscisternen kan det dock vara aktuellt med ytterligare undersökningar då markanvändningen där ger upphov till en förhöjd risk för föroreningar. Generellt gäller det att vidta försiktighet vid schaktningsarbeten och vara uppmärksam på spår av föroreningar.

3.8.4 Farligt gods

Järnvägen, Mälarbanan, passerar längs hela planområdets nordöstra sträckning. Mälarbanan är primär led för farligt gods och kräver därför utökat skyddsavstånd alternativt skyddsåtgärd

(järnväg med hastighetsbegränsning till 200 km/h kräver generella skyddsavstånd till bland annat väg och bebyggelse). Mälarbanan är idag stängslad mot planområdet.

Planförslag:

I och med övrigt kommunalt planarbete längs järnvägen finns riskanalyser framtagna för Bålsta centrum, med sträckning mellan Centrumleden och Håtunavägen (WSP 2016). I likhet med Kalmarsand varierar nivåskillnaderna mellan anslutande bebyggelse och järnvägen även inom de mer centrala delarna av Bålsta. Järnvägen löper även förhållandevis rakt genom tätorten. Genomförda riskanalyser ger samtidigt ganska generella riktlinjer, och bedöms därför kunna tillämpas även inom aktuellt planområde.

Utifrån riskanalysen föreslås en bebyggelsefri zon på 30 meter från närmaste spårs mitt. Inom zonen kan komplementbebyggelse, skärmtak, parkeringsplatser eller andra funktioner, som inte lockar till stadigvarande vistelse, anläggas. För att ta hänsyn till riksintresset för järnvägen och säkerställa möjlig framtida utveckling ska parkering anläggas minst 15 meter från närmaste spårs mitt [$\mathbf{n_1}$]. Husfasader som placeras närmare spår än 40 meter ska utföras i obrännbart material. Vidare föreslås att byggnader inom 50 meter utformas med utrymningsvägar och friskluftsintag bort från järnvägen [$\mathbf{b_4}$].

Föreslagen bostads- och förskolebebyggelse ligger på minst 50 meters avstånd från järnvägen och vänder sig från den. Bestämmelser om skyddsåtgärder används därför endast för verksamhetsområdet.

3.8.5 Ljusförhållanden

Silon sträcker sig upp cirka 60 meter och skuggar ett förhållandevis stort område. Ett område som till största del består av väg- och naturmark.

Planförslag:

Med föreslagen bebyggelse kommer stora markområden att berörs av skuggverkan. Föreslagna högre byggnaderna är samtidigt inte lika tjocklek som silon. För att säkerställa sol och skuggförhållanden mellan befintlig och föreslagen bebyggelse på udden, har en solstudie genomförts. Eftersom byggnaderna riktar sig söderut, och ligger med viss förskjutning mot varandra faller skuggorna främst emellan byggnaderna. De allra längsta skuggorna berör främst uddens egen kvartersmark, väg och naturmark samt tillkommande del av Kalmarsandsbadet under kvällen. Mitt på dagen, både sommar och vintertid, ges goda solförhållanden inom och mellan områdena.

Solstudie

Vårdagjämning 2025-03-20

07:00

08:00

09:00

10:00

11:00

12:00

13:00

14:00

15:00

16:00

17:00

18:00

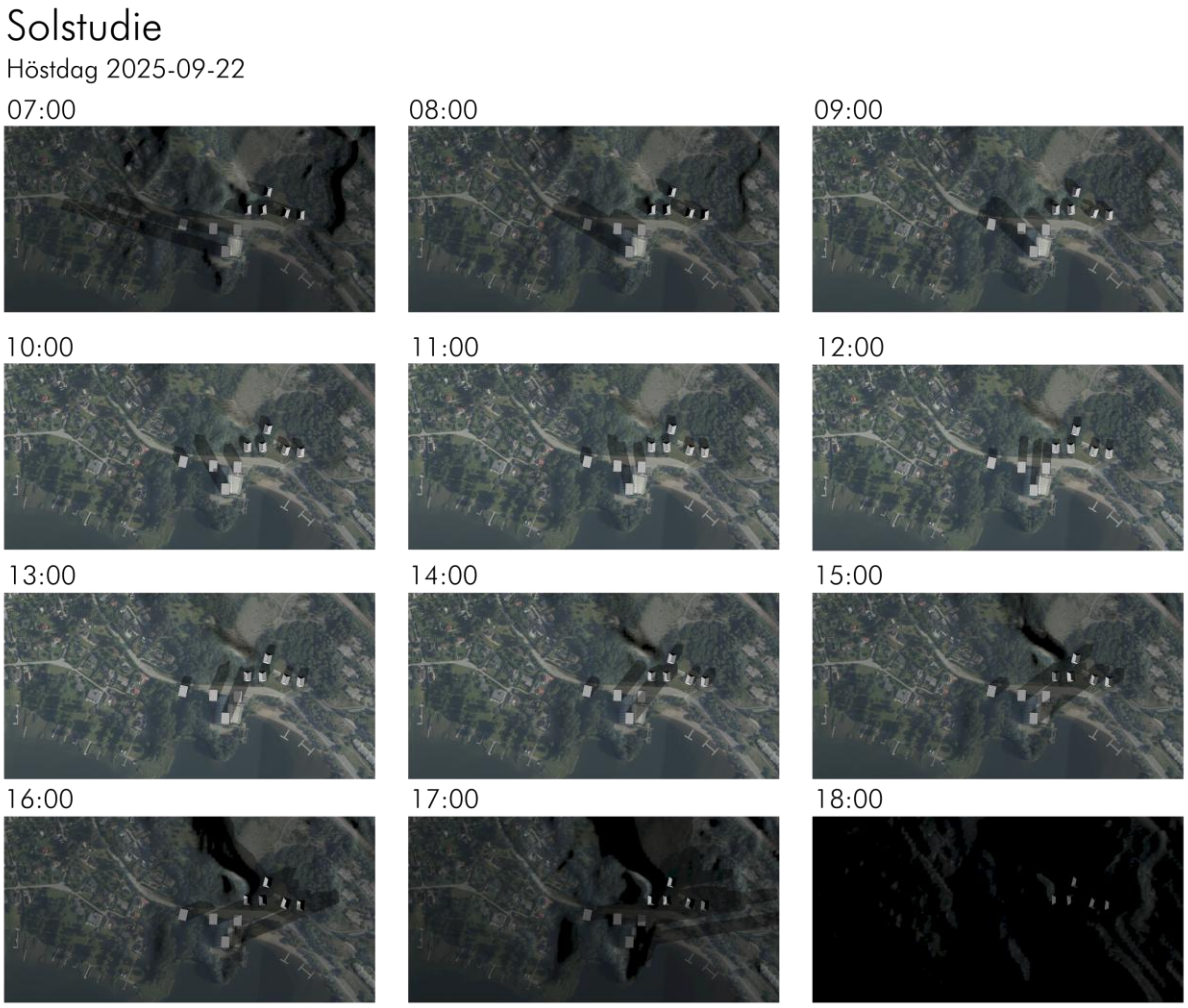

Illustration 66, Sol- och skuggstudie för Kalmarsand Udde. Skuggningen sker framför allt inom den nya bebyggelsen samt mot obebyggd mark emot norr.

3.8.6 Trafikbuller

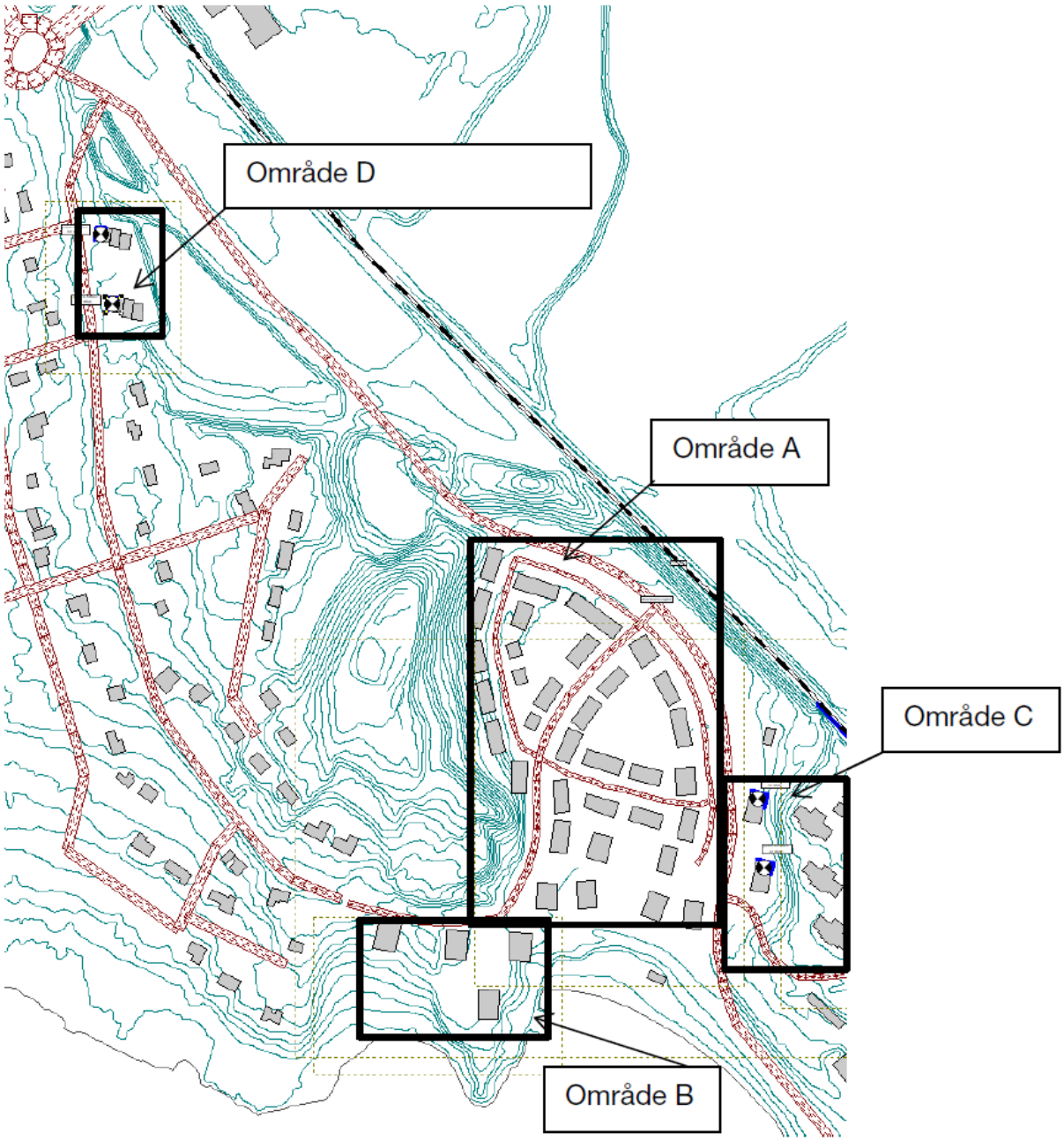
Stockholmsvägen fungerar idag som trafikled mellan Kalmarleden och Upplands-Bro kommun med anslutningar inom Håbo till Fånäs och Kalmarsand. Väster om planområdet, längs Stockholmsvägen är i dagsläget ett antal av bostadshusen inom Fånäs störda av buller (dock ej över gällande riktvärden för befintlig bebyggelse). Även bostadsbebyggelsen sydöst om planområdet är bullerutsatt.

Planförslag:

Som underlag för bedömning av bullerfrågan har ACAD (2025) tagit fram en utredning. Utredningen utgår ifrån framtida trafik till och med 2045. Trafikverket har påpekat att prognosår bör vara 2040 och kommunen har uppdaterat efter det. För vägtrafiken har kommunen räknat med en uppräkning om 0,9 procent per år till 2045.

I tidigare versioner av utredningen har man utgått från trafikinformation och information om vägtrafikflöden som senare uppdaterats till aktuella utredningen. I utredningen beräknas endast alternativ på öppen genomfart genom gamla Stockholmsvägen.

För bostäder bedöms beräknade trafikbullernivåer mot riktvärden enligt förordning 2015:216 om trafikbuller vid bostadsbyggnader, och de ändringar som presenteras i förordning 2017:359.

Karta 11, 2025 ACAD. Bullerutredningens områdesindelning.

Som beskrivits tidigare föreslås en omläggning av Stockholmsvägen och dess funktion som trafikled. Enligt framtagen bullerutredning leder förändringen till kraftigt reducerade bullernivåer längs befintlig Stockholmsväg inom Fånäs samtidigt som nivåerna inte ökar för den befintliga bebyggelsen närmast ny vägdragning. För närmare information om förutsättningarna hänvisas till själva utredningen. Resultatet redovisas sammanfattat nedan:

Ekvivalent ljudnivå vid fasad beräknas bli 60 dBA eller lägre för samtliga bostadshus. Därmed hålls riktvärden med avseende på ljudnivå vid fasad utan anpassningar eller åtgärder.

Inom södra delen av område A samt område B kan gemensam uteplats anordnas som innehåller riktvärden utan åtgärder. Inom norra delen av område A samt område C & D krävs åtgärder för att skapa skärmad uteplats [**m_1**] för att bullernivåer ska hållas inom riktvärden. För exempel på bullerskyddande lösningar se utredningen.

Vid befintliga hus visar resultaten att spårtrafiken kommer att dominera bullersituationen även med planerad exploatering. Beräknade ljudnivåer vid fasad blir som högst 59 dBA ekvivalent nivå vilket innebär att riktvärden inte överskrids. Beräknade ljudnivå på mark överskrider riktvärden för uteplats där spårtrafiken står för det största bidraget. Föreslagen exploatering beräknas inte försämra bullernivåerna vid befintlig bebyggelse.

3.8.7 Verksamheter

Alla som bedriver en verksamhet, avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (Miljöbalken 2 kap 3§). I och med åsens grovkorniga material är spridningsförutsättningarna inom planområdet mycket stora och föroreningar kan lätt spridas.

Planförslag:

För att minimera risken för skador på och förorening av grundvatten samt marken i övrigt, ska nedanstående hantering av brandfarliga vätskor och kemikalier följas:

- Ytor, på vilka brandfarliga vätskor och kemikalier hanteras, ska vara hårdgjorda och utformas på ett sådant sätt att spill och läckage kan insamlas och omhändertas.
- Cisterner, behållare och rörledningar som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier får ej förekomma under mark.
- Cistern eller lösa behållare ovan mark som innehåller brandfarliga vätskor och kemikalier ska ha påkörningsskydd och ett sekundärt skydd.
- Det sekundära skyddet ska minst rymma den största behållarens volym och ska vara tätt och hållbart. Det sekundära skyddet måste vara utformat så att kontroll är möjligt.
- Rörledningar ovan mark för brandfarliga vätskor och kemikalier ska vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd. Dessa rörledningar får ej dras i eller under golv, utan ska förläggas väl synliga.

Säker hantering av brandfarliga vätskor och kemikalier säkerställs i plankartan genom egenskapsbestämmelse [**b_3**].

3.8.8 Småbåtshamn

Idag finns en anlagd gammal hamn för att hantera spannmålet från den gamla silon. Hamnen har dock inte nyttjats sen verksamheten för silon lades ned.

Planförslag:

Inom småbåtshamnen kommer en mindre verksamhet för fritidsbåtar att drivas. Inom området är det inte aktuellt med sjömack eller andra anläggningar av farlig/störande karaktär.

Eventuella tillstånd och anmälningar för hamnen hanteras utanför ramen av detaljplanen.

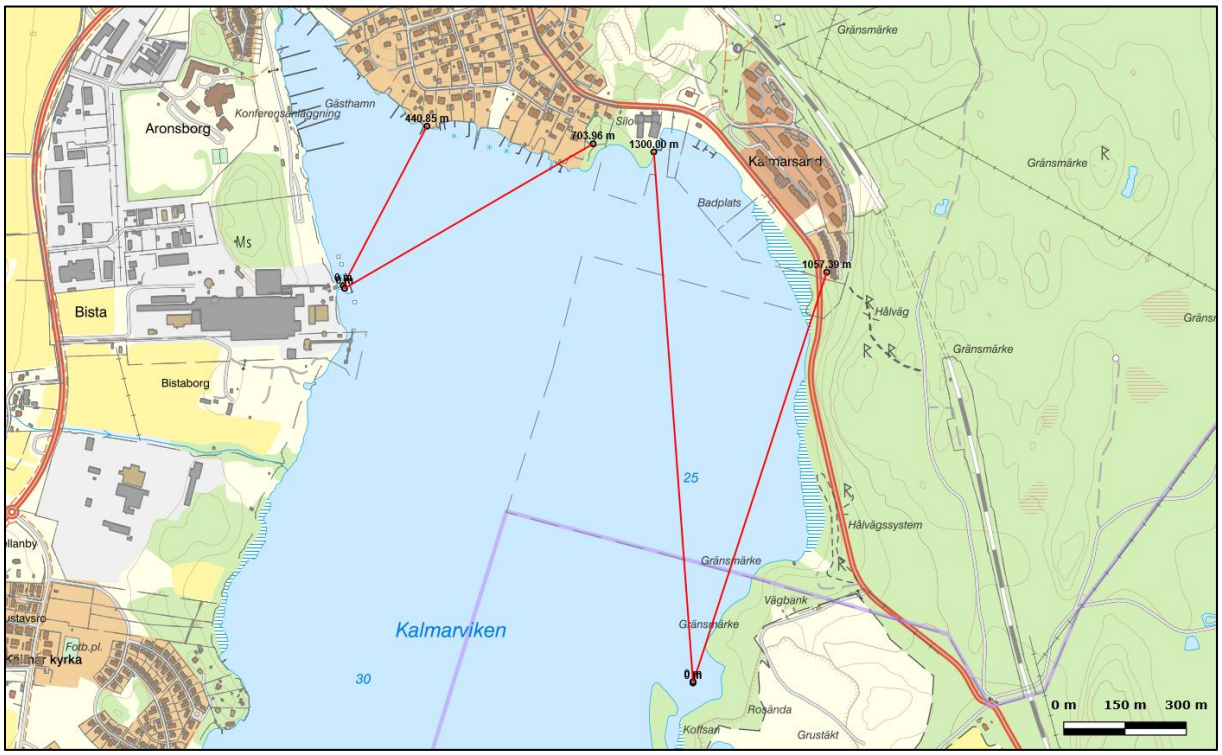
3.8.9 Industri och annat verksamhetsbuller

Inom planområdet finns ingen befintlig industri eller verksamhet som kan anses ge upphov till något betydande buller. I anslutning till planområdet finns dock en rad störande verksamheter.

Norr om planområdet finns verksamhetsområdena Draget och Lillsjöns företagspark.

Sydöst om planområdet vid Torresta finns en tillfällig mottagningshamn för massor från byggnationen av förbifart Stockholm och bearbetningstäkt. Massor från sprängarbeten kommer med båt till Torresta och transporteras sedan vidare med lastbil. NCC (verksamhetsansvarig) förordar att lastbilstrafiken färdas söderut och ansluter till E18 inom Upplands-Bro. Samtidigt har inte NCC möjlighet att reglera färdvägen.

I anslutande vattenområde i sydväst finns ytterligare två verksamheter med mer eller mindre omfattande sjötrafik. Saint-Gobain Sweden Gyproc AB och Heidelberg materials tidigare Cementa.

Karta 12 3, Gyprocs anläggning och sjötrafik (Heidelberg materials (tidigare Cementa) är precis söder om) samt avstånd till befintliga respektive planerade bostäder visas i väster. NCCs anläggning redovisas i sydväst.

Planförslag:

Den i planen föreslagna verksamhetsmarken begränsas till icke störande verksamheter. Riktvärden för industri och annat verksamhetsbuller ska följas för anslutande bostadsbebyggelse. Vid en eventuell tillståndsprövning för verksamhet innan dess föreslagna bostäder uppförts ska byggrätten i detaljplan ligga till grund för tillståndet.

För verksamhetsområdena norr om järnvägen finns ingen begränsning till icke störande verksamheter. Som konstaterats under punkt *3.8.6 Trafikbuller* är stora delar av planområdet utsatta för buller både från väg och järnväg. Eventuellt verksamhetsbuller från handelsetableringarna bör därför inte ha någon större påverkan.

Gällande mottagningshamnen och bearbetningstäkten i Torresta har Mark- och miljööverdomstolen ansett att verksamheten inte innebär en hälsofara för boende i dess närområde. Planområdet kommer att utsättas för störningar, men inte över riktvärdena. I sådant fall att transporttrafiken i hög utsträckning väljer att ansluta till E18 via Kalmarsand bör kommunen se över vilka möjligheter för åtgärder som finns för att göra anslutningen mindre attraktiv för tung trafik.

För Gyproc och Cementa finns gällande tillstånd där bullrets påverkan på befintlig bostadsbebyggelse prövats av tillståndsmyndigheten. Bostäder finns i båda fallen närmare bullerkällorna än planerade områden i Kalmarsand. Kommunen anser därför att det är påvisat att buller från sjötrafiken ligger inom acceptabla nivåer för den planerade bostadsbebyggelsen.

3.9 Sociala frågor

3.9.1 Barnkonventionen

Barnkonventionen utgår från att alla barn har samma rättigheter och lika värde samt att barnens bästa ska uppmärksammas. Barn och ungas perspektiv ska vara en naturlig del i samhällsbyggandet och barn ska ges möjlighet till inflytande i planeringen av den fysiska miljön. Hur inflytandet görs möjligt varierar beroende av markområde och tänkt innehåll i planen, där barnperspektivet ibland bör få särskilt fokus.

Planförslag:

När det gäller barnperspektivet tar planarbetet fokus på framkomlighet och rekreation. Planområdet inkluderar och omges av flera naturområden, där det i flera fall krävs korsande av gator. Längs kvarters och lokalgatorna kommer trafiken vara begränsad. Placering för övergångsställen över ny dragning av Stockholmsvägen är inte detaljstuderat, utan ingår i kommande projektering av vägen. I det arbetet kommer det läggas vikt vid att skapa gena och säkra övergångar, i anslutning till busshållplats och med koppling till passagen under järnvägen samt eventuell förskola.

Bostadsområdena föreslås utformas med en tydlig övergång mellan privat och offentlig mark. Ute på udden bildar nivåskillnader och husplacering en avgränsning mot strandpromenaden. Strandpromenaden utvecklas med en lekplats och det finns tydliga gång- och cykelbanor dit.

I norr fungerar ytorna mellan husen som mindre utegårdar för barnen i området.

3.9.2 Säkerhet och trygghet

Idag kännetecknas den södra delen av området av nedlagda verksamheter och igenspikade byggnader. Genom området tar man sig gående och cyklandes främst via gång- och cykelbanan genom skogsområdet. Längs Stockholmsvägen, genom Fånäs, är gång- och cykeltrafik direkt olämplig. Vägens utformning prioriterar endast biltrafik.

I norra delen är kopplingen mellan trafikanter och bebyggelse starkare, och gång- och cykelbanan leds i anslutning till Stockholmsvägen innan den viker in i skogen. Skogsområdet och i förlängningen även den äldre järnvägsbron är dock svårtillgängligt, avskilt och nedskräpat. Det är inte del i ett sammanhängande promenadstråk och ansluter inte naturligt mellan olika platser i Bålsta.

Planförslag:
Planen föreslår fler gång- och cykelalternativ. De som vill kan även fortsatt ta sig genom skogsområdet, mer för rekreation än för transporteffektivitet. Planen ger samtidigt möjligheten att välja ett mer aktivt gaturum, längs någon av bilvägarna.

Med föreslagen bebyggelse och vägdragningar bedöms området bidra till att koppla samman Bålsta, fysiskt, men även trygghetsmässigt. Att det går att ta sig mellan Kalmarsand och Bålsta Centrum utan att lämna bebyggelseområden. I norra delen bidrar även de föreslagna flerbostadshusen till mer aktivitet och uppsikt av naturområdet.

I södra delen av området föreslås både bostäder och viss service. Med den varierade användningen med bostäder, förskola och verksamheter med centrumändamål ges goda förutsättningar för att det rör sig personer i området under större delen av dygnet vilket ökar tryggheten.

4 GENOMFÖRANDE

En genomförandebeskrivning ska redovisa de ekonomiska, tekniska, fastighetsrättsliga och organisatoriska åtgärder som behövs för att åstadkomma och genomföra detaljplanen på ett samordnat och ändamålsenligt sätt.

En genomförandebeskrivning har ingen rättsverkan. Detaljplanens bindande föreskrifter framgår i stället av plankartan och planbestämmelserna. Genomförandebeskrivningen förtydligar detaljplanens syfte ur genomförandesynpunkt. Det kan till exempel handla om ansvarsfördelningen mellan kommun och exploatör samt övriga iblandade i detaljplanens genomförande. Det ska även framgå om kommunen avser att ingå exploateringsavtal eller genomföra markanvisningar.

4.1 Organisatoriska åtgärder

4.1.1 Planförfarande

Detaljplanen handläggs med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900). Det innebär bland annat att planarbetet ska kungöras samt att både samråd och granskning ingår.

4.1.2 Tidplan

Tidplanen för detaljplanen är preliminär och kan komma att ändras.

Samråd	2:a kvartalet 2018
Granskning	1:a kvartalet 2020
Granskning 2	3:e kvartalet 2025
Antagande	4:e kvartalet 2025

4.1.3 Genomförandetid

Genomförandetiden för denna detaljplan är **15 år**, räknat från den dag planen fått laga kraft.

Genomförandetiden är den tid inom vilken en detaljplan är tänkt att genomföras. Under genomförandetiden har fastighetsägaren en garanterad byggrätt i enlighet med planen. Som huvudregel får planen inte ändras, ersättas eller upphävas mot berörda fastighetsägares vilja under denna tid. Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla tills den ändras eller upphävs.

4.2 Huvudmannaskap och ansvarsfördelning

4.2.1 Anläggningar inom allmän plats

Inom planen gäller kommunalt huvudmannaskap för allmän plats. Kommunen kommer därför att lösa in den mark som enligt planen är allmän plats. Kommunen ansvarar för att bygga ut tekniska anläggningar inom området samt iordningställandet av allmän plats. Kostnader för iordningställandet kommer att fördelas mellan exploatörerna inom området. Kostnadsfördelning och tidsplan för utbyggandet kommer att regleras via exploateringsavtal.

Detaljplanen har kommunalt huvudmannaskap, vilket innebär att kommunen ansvarar för utbyggnad, drift och skötsel av allmänna platser, gator, torg, och parker enligt kommunal standard. För vatten- och spillvattenledningar ansvarar kommunen fram till så kallad förbindelse-/anslutningspunkt.

4.2.2 Anläggningar inom kvartersmark

Exploatörerna (fastighetsägarna) ansvarar för utbyggnad av kvartersmark. Exploatörerna ansvarar och bekostar exploateringsåtgärder såsom anläggnings- och byggnadsarbeten inom kvartersmark för den mark de äger.

4.2.3 Tekniska anläggningar

4.2.3.1 Utbyggnadsordning

Utbyggnaden av planområdet ställer krav på samordning mellan olika aktörer. Området kommer att försörjas med VA i huvudsak via den nya huvudgatan.

Kommunen arbetar aktivt med en skedesplanering för området. Särskild vikt kommer att läggas på samordning av tidplaner, transporter, etableringar och en fungerande gång- och cykeltrafik i området.

Den befintliga Stockholmsvägen kommer att hållas öppen för trafik fram till dess att trafiken kan ledas om till den nya utbyggda huvudgatan. Byggtrafik kommer i första hand att ledas in via den blivande huvudgatan.

4.2.3.2 Vatten och avlopp

Hela planområdet kommer utgöra ett kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. De nya bostäderna kommer försörjas med ledningar i lokalgata. Anslutningspunkter kommer placeras vid fastighetsgräns vid allmän plats.

4.2.3.3 Dagvatten

Området kommer att inkorporeras i det kommunala verksamhetsområdet för dagvatten, detta innebär att dagvatten ska omhändertas inom den egna fastigheten enligt kommunens dagvattenpolicy. Dagvattenanläggningar har utretts i en dagvattenutredning och ska anläggas i enlighet med denna i samband med utbyggnad av allmän plats. Läs mer under *3.7.2 Dagvatten*.

4.2.3.4 Ledningar

Befintliga ledningar

Inom planområdet finns ledningar i blivande kvartersmark. Dessa ska vid behov flyttas till gata eller annan allmän platsmark. Ledningsflytt initieras och bekostas av fastighetsägaren om inget annat avtalat.

Nya ledningar

Nya ledningar för till exempel el och fiber behövs för att försörja de nya fastigheterna. Fastighetensägare ansvarar för att teckna nödvändiga avtal med leverantörer. Kommunen samordnar ledningsförläggning inom allmän plats.

4.2.3.5 Fjärrvärme

Om fastighetsägare vill ansluta till fjärrvärme tecknas avtal med fjärrvärmeleverantör. Kommunen samordnar ledingsförläggning inom allmän plats.

4.2.3.6 Deponin

Täckningen av deponin kommer ses över i samband med genomförandet.

4.2.3.7 Gränsröse

Under byggtiden ska särskild hänsyn tas till gränsröset vid sydvästra delen av området, invid udden och det gamla soldattorpet, så att det inte skadas. Röset är klassificerat som övrig kulturhistorisk lämning (L2020:3864). För mer information se *3.3.4 Fornlämningar*.

4.2.4 Ekonomi

4.2.4.1 Övergripande ekonomisk bedömning

Detaljplanen bedöms vara ekonomisk genomförbar. Exploatörerna ersätter till stora delar kommunen för de faktiska kostnaderna för utbyggnad av allmän plats och tekniska anläggningar via exploateringsbidrag.

VA-kollektivet kommer ta ut anslutningsavgift enligt gällande taxa.

4.2.4.2 Vatten och avlopp

Kommunen ansvarar för projektering och utbyggnad av ledningsnätet. Anslutningsavgift tas ut av berörd byggaktör vid färdig angöring enligt vid tid gällande taxa. Anslutningsavgifterna beräknas täcka kostnaden för utbyggnad av VA-infrastrukturen.

4.2.4.3 Ersättning för mark som övergår till allmän plats

Inlösen av allmän platsmark betraktas som en exploateringskostnad och ska fördelas mellan exploatörerna, detta regleras i exploateringsavtal.

4.2.4.4 Avtal

Kommunen har för avsikt att ingå följande avtal för att säkerställa detaljplanens genomförande:

- Avtal gällande exploatering mellan Håbo kommun och berörda fastighetsägare ska tecknas innan detaljplanen antas.
- Avtal gällande exploatering med markförsäljning ska tecknas innan detaljplanen antas.
- Avtal gällnade fastighetsregleringar ska tecknas.
- Avtal gällande planerad småbåtshamn ska tecknas.

Befintligt intentionsavtal och markanvisningsavtal

Håbo kommun har 2015 tecknat ett intentionsavtal med KPAB och FABK. Avtalet reglerar fördelning av plankostnader samt del av utbyggnad av allmänna anläggningar. Avtalet reglerar även en markanvisning till KPAB gällande ett markområde inom fastigheten Bista 4:5. Avtalstiden för nämnda avtal har löpt ut men anses av berörda parter vara vägledande för exploateringsavtal.

Ett markanvisningsavtal har 2017 tecknats med Håbohus gällande ett markområde inom fastigheten Bista 4:5, vid norra Fånäs. Avtalet avses inte vara fortsatt gällande.

Plankostnadsavtal

Kommunen har 2022 tecknat plankostnadsavtal med FABK och Skanska. Avtalens syfte är att fastställa fördelningen av ansvar för arbete och kostnader mellan parterna i samband med framtagande av detaljplanen.

4.2.4.5 Fastighetsrättsligt

Genomförande av detaljplanen kräver fastighetsrättsliga åtgärder. Fastighetsbildning inom kvartersmark sker på initiativ av fastighetsägaren.

4.2.5 Genomförandeorganisationen

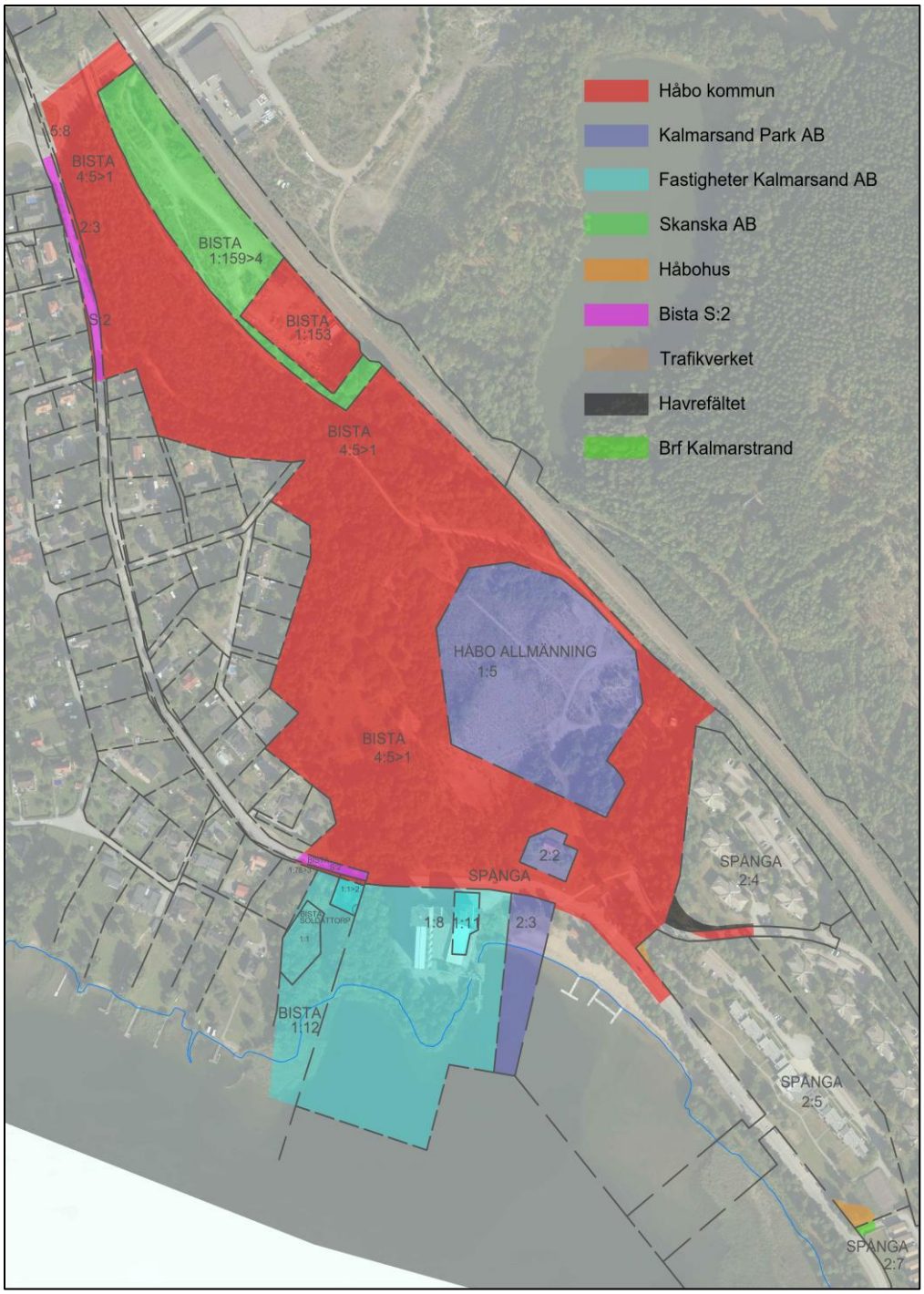
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen på Håbo kommun leder och samordnar genomförandet inom allmänplats samt handlägger mark- och avtalsfrågor.

Ansökan om bygg-, rivning- och marklov samt andra relevanta anmälningar lämnas till bygg- och miljöförvaltningen, Håbo kommun.

4.3 Markägoförhållanden

Berörda fastighetsägare och rättighetshavare framgår av den till detaljplanen hörande fastighetsförteckningen, se bilaga. I tabellen och kartan nedan redovisas fastigheterna inom planområdet fördelat på respektive ägare.

Fastigheter inom planområdet:	**Lagfaren ägare**
Bista 1:12	FABK
Bista 1:78	Håbo kommun
Bista 1:153	Håbo kommun
Bista 1:159	Skanska Sverige AB
Bista 2:3	Håbo kommun
Bista 4:5	Håbo kommun
Bista 5:8	Staten Trafikverket
Bista Soldattorp 1:1	FABK
Bista Soldattorp 1:2	Håbo kommun
Dyarne 5:69	Håbo kommun
Håbo Allmänning 1:5	KPAB
Spånga 1:8	FABK
Spånga 1:11	FABK
Spånga 2:2	KPAB
Spånga 2:3	KPAB
Spånga 2:4	KB Havrefältet 1
Spånga 2:5	Håbohus AB
Spånga 2:7	Bostadsrättsföreningen Kalmarstrand
Berörda samfälligheter:	
Bista S:2	Delägare i samfällighet

Karta 7. Markägoförhållandet inom planområdet

4.3.1 Servitut och andra rättigheter

4.3.1.1 Servitut

Sv1 till förmån för Spånga 2:1	Officialservitut, akt: 03-91:198.2
Servitutet gäller tillgång till passage för gång- och cykeltrafik. Del av marken som servitutet berör föreslås nu bli allmän gata. Servitut bör ändras gällande den geografiska omfattningen så att det endast berör kvartersmark.	

Sv2 till förmån för Bista 1:153	Officialservitut, akt: 0305-01/38.1
Servitutet gäller utfart till allmän väg. Då planen föreslår ny markanvändning och med den även ny angöring ska servitutet upphävas.	

Sv3 till förmån för Bista 1:153	Officialservitut, akt 03-75:195.1
Servitutet gäller utfartsväg och ledning. I och med planen löses utfart åt söder till allmän gata. Ledningar förläggs antingen till gata eller i stråk mot järnvägen. För stråket längs järnvägen upprättas separat servitut. Detta servitut bör därför upphävas.	

Sv4(5) till förmån för Yttergrans-Valla 1:63	Avtalsservitut, akt: 03-IM1-70/2105.1
Servitutet gäller vatten- och avloppsledning. Aktuell ledning finns inte, och då planen föreslår en förändrad markanvändning upphör även behovet. Servitutet bör upphävas.	

Sv5(7) till förmån för Älvkarleby Västanån 6:19	Avtalsservitut, akt: 03-IM163/1451.1
Servitutet gäller kraftledning mm. Ledningens läge går inte att tyda enligt förrättningshandlingarna. Metria uppskattade en ledningsdragning i nordsydlig riktning under Stockholmsvägen i höjd med silon. Någon ledning i den sträckningen är dock inte känd och enligt förmånshavaren har de inga anläggningar inom planområdet. Servitutet bör upphävas.	

4.3.1.2 Ledningsrätter

Lr1 (vatten och avlopp), till förmån för Råby 4:18	Ledningsrätt, akt: 03-91:198.3
Ledningsrätten avser underjordiska ledningar för kommunalt vatten och avlopp. I och med planen kommer viss mark där ledningsrätten är belägen att regleras över till kommunen och övergå i allmän platsmark. Ledningsrätten kan därför omprövas.	

Lr2 (tele), till förmån för Telia AB	Ledningsrätt, akt: 03-95:256.1
Ledningsrätten avser teleledning, jordkabel med tillhörande kabelbrunnar och övriga anordningar längs med Stockholmsvägen. Stockholmsvägen föreslås till del få ett annat utförande och användning. I södra delen av planområdet övergår ett avsnitt till gång- och cykelbana. Förändringarna ska samtidigt inte påverka möjligheten till att lägga eller underhålla ledningar, inte minst med tanke på att det även finns kommunala VA-ledningar med samma sträckning. Del av rättigheten gäller dock ledning som viker av norrut, in på planerad kvartersmark. Del av ledningen kommer att utgå, del kan behöva läggas om. Då det inte är klarlagt om ledningen behöver läggas om eller ej. Säkrar detaljplanen huvudstråket genom u-område.	

Lr3 (starkström), till förmån för Graninge Elnät AB	Ledningsrätt, akt: 03-85:145.1
Ledningsrätten avser starkströmsledningar till fjärrvärmeverk (potentiellt i framtiden även till planerat bostadsområde). Rättigheten säkrar även passagen under järnvägen. Planen föreslås bestämma berörd mark som allmän platsmark [NATUR]. Planen förutsätter därmed inga förändringar av rättigheten.	

4.3.1.3 Gemensamhetsanläggningar

Bista GA:5 (parkeringsplats)	Delägande: Bista 4:5, Spånga 2:2 och 2:3
Anläggningen rör besöksparkering för tidigare tänkt handelsverksamhet (viss bäring på ”Kalmarsandsvillan”), tänkt vattenverksamhet vid stranden, samt det allmänt tillgängliga området i stort. Då planen föreslår omfattande förändringar för det aktuella området och dess ursprungliga syfte, ska gemensamhetsanläggningen upphävas genom omprövning.	

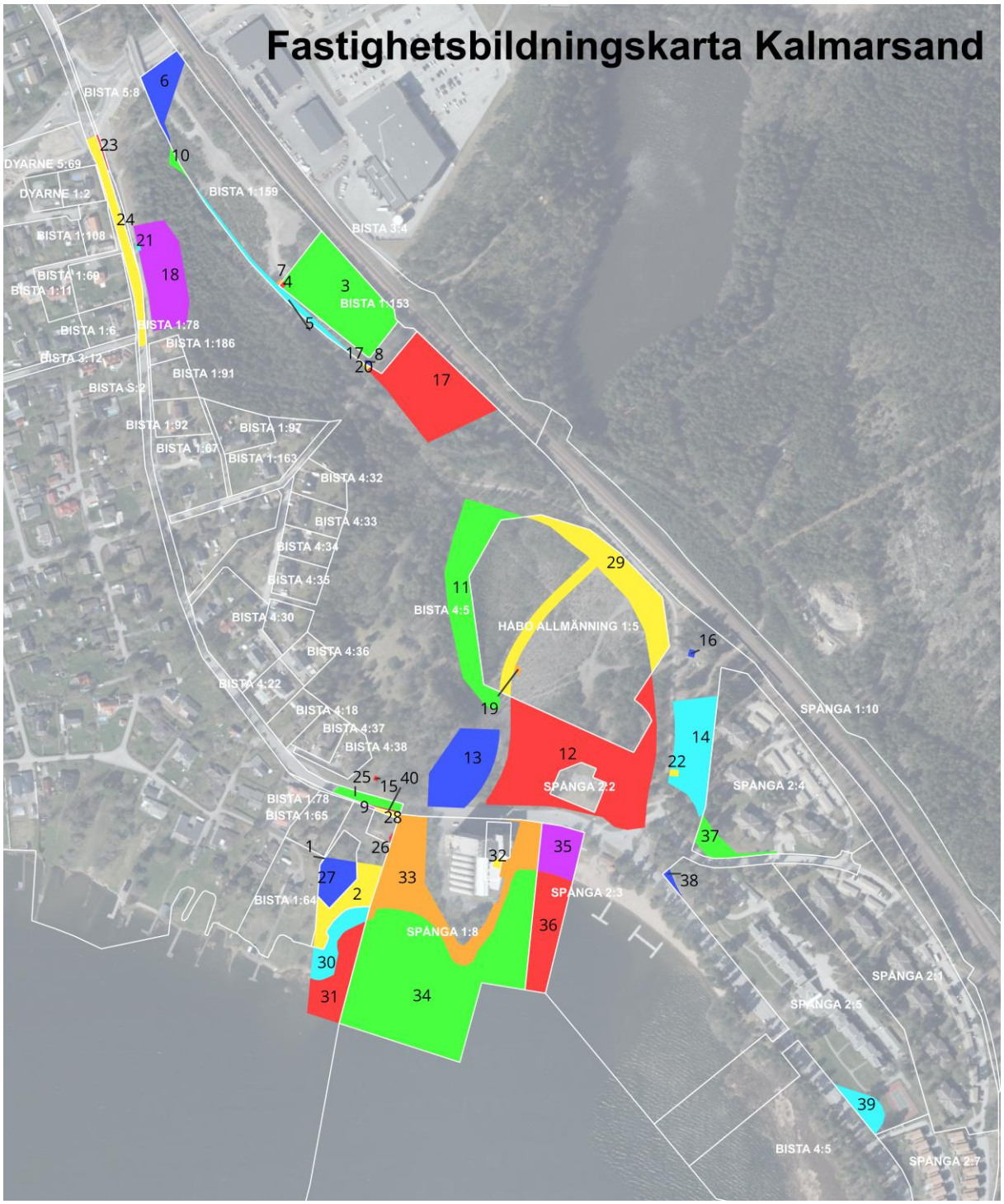
4.3.2 Konsekvenser för fastigheter inom planområdet

Genomförandet av detaljplanen innebär att flera fastighetsbildningsåtgärder måste göras. Områden som avsatts som allmän platsmark (ex. natur, park, gata) på plankartan ska genom fastighetsreglering överföras till kommunen. Områden som avsatts som kvartersmark på plankartan ska genom fastighetsreglering överföras till lämplig fastighet i området.

Ansökan om nödvändiga fastighetsregleringar görs av kommunen hos Lantmäteriet. Förrättningarna bekostas av exploatörerna. Fastighetsbildningar inom kvartersmark söks och bekostas av respektive fastighetsägare

Kommunen har som ambition att träffa överenskommelse om fastighetsreglering med de fastighetsägare som berörs av intrång av allmän platsmark. Fastigheterna som berörs av detta är Spånga 2:4, Spånga 2:7 och Bista 5:8.

Fastighetsbildningsåtgärderna som behövs vid genomförandet av detaljplanen redovisas i kartan och tabellen nedan.

Karta 8. Fastighetsbildningskarta

Avstår mark	Erhåller mark	Antal kvm (ca)	Figurfärg (figurnummer)
Bista 1:12	Bista 4:5	4 1 854	Lila (1) Gul (2)
Bista 1:153	Styckningslott	6 445 28	Grön (3) Röd (4)

Bista 1:159	Bista 4:5	813 1 609	Turkos (5) Blå (6)
Bista 1:159	Styckningslott	20 25	Orange (7) Blå (8)
Bista 1:78	Bista 1:12	33	Lila (9)
Bista 4:5	Bista 1:159	162	Grön (10)
Bista 4:5	Håbo Allmänning 1:5	5 288 11 219	Grön (11) Röd (12)
Bista 4:5	Spånga 1:8 alt styckningslott	3 765	Blå (13)
Bista 4:5	Styckningslott	3 644 20 45 6 193 3 840 23 25 57	Turkos (14) Röd (15) Blå (16) Röd (17) Lila (18) Gul (20) Turkos (21) Gul (22)
Bista 5:8	Bista 4:5	90	Röd (23)
Bista S:2	Bista 4:5	1 840 598	Gul (24) Grön (25)
Bista S:2	Bista 1:12	56	Röd (40)
Bista Soldattorp 1:1	Bista 4:5	22 1 285	Röd (26) Blå (27)
Bista Soldattorp 1:2	Bista Soldattorp 1:1	90	Gul (28)
Håbo Allmänning 1:5	Bista 4:5	5 782	Gul (29)
Håbo Allmänning 1:5	Styckningslott	44	Orange (19)
Outrett område	Bista 4:5	1 473 kvm land 2 342 kvm vatten Exakt areal avgörs i lantmäteriförrättning	Turkos (30) Röd (31)
Spånga 1:11	Bista 4:5	71	Gul (32)
Spånga 1:8	Bista 4:5	6 987 kvm land 17 494 kvm vatten	Orange (33) Grön (34)
Spånga 2:3	Bista 4:5	1 843 kvm land 3 155 kvm vatten	Lila (35) Röd (36)
Spånga 2:4	Bista 4:5	927	Grön (37)
Spånga 2:5	Bista 4:5	127 927	Blå (38) Turkos (39)

4.3.3 Nya gemensamhetsanläggningar och andra rättigheter

4.3.3.1 Gemensamhetsanläggningar

Eventuella gemensamhetsanläggningar söks av respektive fastighetsägare.

Inom område markerat med [**g**] i plankartan ska gemensamhetsanläggning bildas för gata och parkering. Gemensamhetsanläggningarna ska vara till för fastigheterna inom området för Kalmarsands Park.

I söder, där Hälledagsvägen kan få en något justerad dragning, säkras rättighet till gemensamhetsanläggning på berörd mark som avses regleras över från Spånga 2:5.

4.3.3.2 Ledningsrätter

Inom planområdet finns fjärrvärmeledning parallellt med järnvägen och elledningar inom östra delen av verksamhetsområdet. För dess ledningar kommer det att behövas bildas ledningsrätter och markområden reserveras i plankartan för detta, områdena är i plankartan markerade med [**u**]

Ledningsrätter kan även bildas för de områdena som i plankartan är utlagda som tekniska anläggningar [**E**]. Alternativt kan dessa områden styckas av och bilda egna fastigheter.

5 KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAG

Enligt 4 kap. 34 § plan- och bygglagen, ska konsekvenserna av en detaljplan beskrivas. Om detaljplanen bedöms kunna leda till betydande miljöpåverkan, ska konsekvenserna redovisas i en så kallad miljökonsekvensbeskrivning (MKB). MKB:n ska ge en helhetsbild av den påverkan en detaljplan kan få på miljön, människors hälsa och hushållningen av resurser.

Bedömningen, om en detaljplan kan tänkas medföra betydande miljöpåverkan görs genom en så kallad behovsbedömning. I Håbo kommun görs behovsbedömningen i en arbetsgrupp med bredd och skilda kompetenser, från bland annat plan, exploatering och teknik samt miljö och bygglov. Behovsbedömningen med ställningstagande skickas sedan till länsstyrelsen för samråd.

Denna plans behovsbedömning utgår från tidigare planuppdrags (planuppdraget gällde samma område) bedömning och samråd med Länsstyrelsen, men har uppdaterats utifrån det förnyade uppdraget. Kommunens bedömning var ursprungligen att en MKB inte var nödvändig. Länsstyrelsen ansåg dock att den översiktliga MKB:n för planprogrammet borde kompletteras enligt planprogrammets rekommendationer. I den uppdaterade bedömningen gör kommunen samma bedömning som Länsstyrelsen, att detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Eftersom detaljplanen anses kunna medföra betydande miljöpåverkan upprättas en MKB som samråds parallellt med planförslaget. MKB:n upprättas av ÅF-Infrastructure, och genomförs som en komplettering av planprogrammets MKB. Kompletteringen utgår från genomförda utredningar under detaljplanearbetet. Viss avvikelse från rekommendationerna kan tillåtas i och med att vissa av planprogrammets riktlinjer frångåtts, så som anläggande av kanaler.
Eftersom planens konsekvenser beskrivs separat i MKB:n ges här endast en kortfattad sammanfattning av dokumentet.

5.1 Sammanfattning av MKB

MKB:n är uppdelad i fem huvudområden, där detaljplanens påverkan redovisas separat för varje område.

5.1.1 Landskaps- och stadsbild

Sammantaget bedöms genomförandet av detaljplanen att kunna få en liten positiv påverkan på landskaps- och stadsbilden. Detta på grund av att dagens landmärke byts ut från en industri-byggnad till en mer passande utformning som tar hänsyn till omkringliggande miljö av bostadsområden. Föreslagen utformning av byggnader i både Kalmarsands Udde och i norra området gör att de integreras i omgivande landskap. Beroende på hur utformningen med material- och färgval anpassas till omkringliggande miljö kan planen ge negativ påverkan.

5.1.2 Vattenmiljö

Konsekvenser av anläggningsarbetet av småbåtshamnen är påverkan på strandlinje och strandbiotopen. Utloppet av dagvatten planeras vid Kalmarsands badplats (i nuvarande dagvattenutredning föreslås utloppet i stället lokaliseras vid småbåtshamnen), som kan ge negativa konsekvenser på bottenfauna under byggtiden och även leda till risker med försämrad badvattenkvalitet under driftskedet. Småbåtshamnens kan under driftskedet ha

påverkan på vattenmiljö och bottenfaunan, som exempelvis grumling från båtpropellerrörelse och läckage av bottenfärg.

Sammantaget anses detaljplanen innebära en liten till måttlig negativ konsekvens på vattenmiljön. Detta beroende hur anläggningsarbete utförs och genom det hur mycket bottenfaunan kommer påverkas under anläggningsarbetet av småbåtshamnen och dagvattenanläggningen.

5.1.3 Friluftsliv och rekreation

Sammantaget bedöms detaljplanen ha måttlig påverkan på friluftsliv och rekreation, detta genom att värdet förstärks något då detaljplanen möjliggör för mer tillgänglig rekreation och friluftsliv.

5.1.4 Buller

Den föreslagna sträckningen av Stockholmsvägen medför, i stort, en bättre ljudmiljö för befintlig bebyggelse väster om planområdet. Trafikmängden i området förväntas öka vilket medför att ljudnivån i sin tur ökar. Kompletterande utredningar visar att man med åtgärder kan klara gällande riktvärden även för den tillkommande bebyggelsen. Sammantaget bedöms detaljplanen, förutsatt att de åtgärder som föreslås vidtas, ha en liten negativ konsekvens för ljudmiljön i området.

5.1.5 Förorenad mark

De kända markområden som potentiellt kan vara förorenade inom planområdet har undersökts. Utredningarna visar att genom särskilda försiktighetsmått kan planområdet exploateras enligt planförslaget utan att riskera spridning av föroreningar till omgivningen. Särskilda försiktighetsmått behövs vid infiltration av dagvatten i området kring den före detta utlastningsplatsen för olja i norra delen av planområdet. Särskilda försiktighetsmått behövs också vid schaktningsarbeten i närheten av den nedlagda deponin i västra delen av planområdet. Det kan vara lämpligt att se över täckningen av deponiområdet i samband med de förberedande arbetena i närheten. Vid silon i södra delen av planområdet kan det vara aktuellt med ytterligare undersökningar i samband med rivning och borttagande av cisternen. Det kan inte heller uteslutas att ytterligare föroreningar upptäcks i samband med markarbeten inför exploateringen. Sammantaget bedöms planförslaget medföra en liten negativ konsekvens när det gäller förorenad mark i området och risk för spridning av föroreningar till omgivningen.

5.2 Förenlighet med Miljöbalken

Förslaget till detaljplan anses vara förenligt med miljöbalkens (MB) 3e kapitel gällande lämplig användning av mark och vattenområden samt 5e kapitel gällande miljökvalitetsnormer för utomhusluft, omgivningsbuller och vattenförekomster. Riksintressen, enligt 4e kapitlet, bedöms inte påverkas negativt av planen.

Bålsta i december 2025
Håbo kommun

Jytte Rüdiger
Tf. Avdelningschef för planering och utveckling

Ella Kindervall
Planarkitekt

HÅBO KOMMUN

Datum
2026-01-07

Vår beteckning
KS 2015/289

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Förslag till detaljplan för Håbo Allmänning 1:5 m. fl, Kalmarsand, Håbo kommun, Uppsala län

Granskningsutlåtande 2

Hur samrådet har bedrivits

Förslag till detaljplan har varit utsänt för samråd, enligt 5 kap 11 § plan- och bygglagen, till berörda sakägare, myndigheter och berörda föreningar samt kommunala förvaltningar från och med den 2018-06-01 till och med den 2018-08-31. Under samrådstiden inkom 30 yttranden varav 28 med erinran (invändningar).

Hur granskningen har bedrivits

Förslag till detaljplan har enligt underrättelse varit utsänt för granskning, enligt 5 kap 18 § plan- och bygglagen under perioden 2020-03-23 till och med den 2020-04-22. Handlingarna har varit tillgängliga för granskning i kommunhuset, biblioteket och på kommunens hemsida. Under granskningen inkom 21 yttranden varav 19 med erinran (invändningar). 2 yttranden tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Hur andra granskningen har bedrivits

Förslag till detaljplan har enligt underrättelse varit utsänt för granskning, enligt 5 kap 18 § plan- och bygglagen en andra gång under perioden 2025-08-11 till och med den 2025-09-01. Handlingarna har varit tillgängliga för granskning i kommunhuset, biblioteket och på kommunens hemsida. Under granskningen inkom 23 yttranden varav 17 med erinran (invändningar).

Inkomna yttranden

Skriftliga yttranden har under samrådstiden inkommit enligt nedan.

	Yttrande utan erinran	Yttrande med synpunkter	Sakägare enligt fastighetsägarförteckning	Synpunkter som ej tillgodosetts
1. Länsstyrelsen i Uppsala län (Inkom sent)		X		
2. Lantmäteriet		X		
3. Trafikverket		X		
4. Bygg- och miljönämnden	X			
5. Socialnämnden		X		
6. Räddningstjänsten		X		
7. Polisen	X			
8. Försvarsmakten	X			
9. Sjöfartsverket	X			
10. Miljöpartiet de gröna i Håbo		X		X
11. Swedavia	X			
12. Vattenfall	X		X	
13. E.ON Mälarkraft Värme		X		
14. Privatperson 1		X	X	X

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

15. Privatperson 2		X		X
16. Privatperson 3 och 4		X	X	X
17. Privatperson 5		X		X
18. Privatperson 6-19 och Jyreva AB		X	X	X
19. Privatperson 20		X		X
20. Privatperson 21		X		X
21. Privatperson 22		X		X
22. Privatperson 23 och 24		X		X
23. Privatperson 25		X		X

Sammanfattning av inkomna yttranden

Inkomna yttranden med synpunkter på planförslaget har sammanfattats och kommenterats i detta granskningsutlåtande. Originaltexterna återfinns i sin helhet på avdelningen för planering och utveckling.

Här följer en kort sammanfattning: Länsstyrelsen vill säkerställa att grundvattenmagasinet inom planområdet inte påverkas av markföroreningar och den nya exploateringen. Trafikverket vill säkerställa att riktvärden för bullernivåer hålls inom nya bostadsområden.
I övrigt har det inkommit synpunkter på Stockholmsvägens nya dragning, kopplat till risken för att natur och friluftsliv påverkas kring det gamla grustaget. Den nya bebyggelsens skala har tagits upp i flera yttranden särskilt den bebyggelse som hamnar nära villaområdet i Fånäs men även de tre högre punkthusen på udden vid gamla silorna.

Ändringar efter granskningen

Efter granskningen har mindre redaktionella justeringar gjorts i plankartan och planbeskrivningen. Utöver det har följande ändringar genomförts:

- Ett E-område vid stranden har tagits bort.
- Flerbostadshuset vid det gamla soldattorpet i detaljplanens sydvästra hörn har justerats. Höjden har sänkts till maximalt 13 meter i nock (fyra våningar) och byggnadskroppens placering har begränsats till tomtens nordöstra hörn bort från närmaste villabebyggelse. Byggnadens maximala fotavtryck har ökat med 75kvm i byggnadsarea.
- Den mindre ytan med prickad bostadsmark har tagits bort i delområde B. Planavgränsningen i delområdet har också justerats något nordväst med anledning av yttrande ifrån fastighetsägaren.
- Bestämmelsen [**dike**$_1$] har lagts till på den nya dragningen av Stockholmsvägen. Bestämmelsen säkerställer att förorenat dagvatten inom området inte infiltrerar till grundvattentäkten genom att det i stället avleds i täta system.
- Dagvattenutredningen har uppdaterats.
- Planhandlingar har kompletterats med tidigare utredningar gällande sanering av oljeläckage från 2003, utifrån Länsstyrelsens yttrande.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

1. *Länsstyrelsen i Uppsala län*
Synpunkter på detaljplanen

Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget överensstämmer med översiktsplanen enligt 4 kap. 33 § p.5 PBL.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som rör riksintressen 3 kap. MB, miljökvalitetsnormer samt hälsa och säkerhet, ska lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan. I annat fall kan Länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Riksintressen 3 kap. MB - Kommunikationer
Detaljplanen möjliggör parkering inom 10 meter från järnvägen (b5). Länsstyrelsen anser att parkeringsplatser bör anläggas minst 15 meter från järnvägen (räknat från spårmitt på närmaste spår). Körytan inom parkeringsområdet kan däremot anläggas 10 meter från spårmitt.
Till antagandeskedet behöver kommunen i plankartan justera avståndet från järnvägen där parkering tillåts.

Miljökvalitetsnormer - Grundvatten
Av dagvattenutredningen framgår det att planområdet ligger inom blivande vattenskyddsområde i Mälaren (med buffertzon på land) som ansökts om fastställande av hos Länsstyrelsen. Bålsta kommun använder redan idag råvatten från Mälaren men det har tidigare inte funnits ett vattenskyddsområde för denna ytvattentäkt. Planområdet ligger också på en grundvattenförekomst Vreta-Bålsta. Av planbeskrivningen framgår det att kommunen bedömer att den del av grundvattenförekomsten med avrinningsområde från Dragets verksamhetsområde och söderut (inkl. Kalmarsand) inte är aktuell för användning för dricksvattenuttag. Det står vidare att grundvattenförekomsten ska skyddas i möjligaste mån, och dagvattenlösningar med förorenat vatten ska därför utföras täta.

I plankartan är det dock bara vid det före detta oljelagret i nordvästra delen av planområdet som reglering av täta lösningar för hantering av dagvatten förekommer. I övrigt ska dagvattnet hanteras genom infiltration, även vid områden där föroreningar kan förväntas uppstå som exempelvis vid Stockholmsvägen och parkeringsytor.

Utifrån befintliga planhandlingar kan Länsstyrelsen inte bedöma om planens genomförande riskerar att påverka grundvattentäkten negativt. Att tillåta infiltration av takvatten för att upprätthålla den kvantitativa statusen på grundvattenförekomsten kan vara acceptabel, som även framgår i planbeskrivningen, under förutsättning att bra materialval görs.

Till antagandeskedet behöver kommunen därför redogöra för hur planens genomförande bedöms påverka grundvattenförekomsten och de bedömningar som ligger till grund för att ytterligare skyddsåtgärder som till exempel släckvattenzoner och täta dagvattenlösningar inte är aktuella.

Hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion - Förorenad mark

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Vad gäller föroreningsrisker kopplade till den tidigare fjärrvärmeanläggningen på fastigheten Bista 4:5 hänvisar kommunen i Planbeskrivningen till rapporten ”Översiktlig miljöteknisk markundersökning inom fastigheten Bista 4:5” av PE Teknik och Arkitektur 2020. Där framgår det att sanering av marken kring cisternen och skorstenen genomfördes år 2004. Även grundvattnet ska ha sanerats enligt rapporten. Utföraren understryker dock att undersökningens översiktliga karaktär innebär att förekomst av föroreningar inte kan uteslutas. Sex jordprover togs inom ett område om 1 500 m², ned till två meters djup. Bedömningen att ingen risk föreligger grundas av kommunen på denna rapport. Det antas att marken kontrollerades under avvecklingen, vilket enligt samrådsredogörelsen från år 2020 var tanken, men dokumentation av detta saknas i planhandlingarna.

Länsstyrelsen anser att kommunen till antagandeskedet tydligare behöver redogöra för varför inga ytterligare undersökningar planeras vid fjärrvärmecentralen. Bedömningen bör utgå från planerad markanvändning, relevanta skyddsobjekt (människa och miljö) samt risker utifrån eventuella föroreningar, vilka inte kunnat uteslutas vid den översiktliga markundersökningen från år 2020.

Kommentar

Kommunikationer

Kommunen har ersatt bestämmelsen [$\mathbf{b_5}$] i plankartan med bestämmelsen [$\mathbf{n_1}$] att parkering inte ska anläggas inom 15 meter från järnvägen, räknat från närmaste spårmitt.

Grundvatten

Sedan granskningen har dagvattenutredningen uppdaterats och en hantering med täta dagvattenanläggningar föreslås.

Utförda beräkningar visar att mängden föroreningar som avrinner från planområdet minskar eller är oförändrad i samband med ett genomförande av planen. Det innebär att det dagvatten som därefter tillåts infiltrera kommer ha en lägre eller oförändrad föroreningsbelastning än det dagvatten som idag infiltrerar i området. Detta då dagvattnet kommer ha genomgått rening innan det perkolerar ner till grundvattnet.

Planförslagets utförande innebär att dagvattnet kommer tas omhand i planerade dagvattenanläggningar längs med planerade gator och på kvartersmark. Detta innebär att dagvatten i första hand kommer renas i anläggningar innan det når grundvattnet.

Markprover tas vid schaktning och om föroreningar upptäcks ska dagvattenåtgärderna där anläggas med tät botten och med dräneringsledningar som ansluts till dagvattenledningsnätet. Även diket längs nya Stockholmsvägen kommer att anläggas tätt och anslutas till det kommunala ledningsnätet samt förses med avstängningsventil för att förhindra förorenad vätska vid eventuell brand eller olycka från att nå grundvattnet eller rinna vidare till ledningsnätet.

Sammantaget bedöms risken för att sprida föroreningar till grundvattnet inte negativt förändras efter ett genomförande av planen. Därmed bedöms inte möjligheten för recipienten att följa MKN försämras.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Parkeringsytor bedöms inte löpa särskild risk för föroreningar. Dagvatten renas i växtbäddar och tillåts infiltrera. Det bedöms heller inte lämpligt att ställa tekniska särkrav på just kvartersmark för parkering då det inte finns föroreningar i marken eller andra risker för människors hälsa och miljö som motiverar detta.

Förorenad mark

Dokument från 2003 och 2004 visar att rening av sand och grundvatten genomfördes och att tillsynsmyndigheten bedömer att erforderliga åtgärder har vidtagits när det gäller undersökning och sanering av mark kring panncentralen. Dokumenten bifogas till planhandlingarna vid antagande.

2. *Lantmäteriet*
Synpunkter på detaljplanen

E-områden, utfart till GATA
Vad gäller flertalet E-områden är planen utformad så att dessa inte angränsar till område med användningen GATA vilket förhindrar att en utfart ska kunna anordnas. Eftersom det inte är tillåtet att köra bil över allmän plats NATUR respektive PARK innebär nuvarande utformning att planen inte medger någon väganslutning för dessa E-områden. Detta måste åtgärdas på något sätt för att de ska vara lämpliga.

Kombination enskild och allmän kvartersmark
Det förekommer i planen en kombination av så kallad allmän kvartersmark (kvartersmark för annat än enskilt bebyggande) och enskild kvartersmark inom planområdet. Användningen förskola betraktas i de flesta fall som allmän kvartersmark och till sådan mark hör inlösenregler. Enligt 6 kap. 13 § PBL har kommunen rätt att lösa sådan mark som ska användas för annat än enskilt bebyggande, om användningen för det avsedda ändamålet inte kan anses säkerställd. Markägaren kan även begära att kommunen löser in sådan mark enligt 14 kap. 14 § PBL.

Att kombinera allmän och enskild kvartersmark kan leda till problem, exempelvis kan det bli så att ingen byggnad för det allmänna ändamålet byggs och utan enbart för det enskilda. Inlösenrätten för det allmänna ändamålet finns då fortfarande kvar. I denna situation kan både fastighetsägaren och kommunen begära att kommunen ska lösa in området för det allmänna ändamålet trots att området är utbyggt för det enskilda ändamålet.

Lantmäteriet rekommenderar att kommunen så långt som möjligt skiljer enskild och allmän kvartersmark åt. Ett förslag är att specificera var den allmänna respektive den enskilda användningen gäller så att de hålls åtskilda, till exempel genom att införa 3D-redovisning med höjder i plankartan ifall den allmänna kvartersmarken och den enskilda ska gälla för olika plan i byggnaden.

Om förhållanden är sådana att kommunen ändå vill gå vidare med förslaget med kombination av enskild och allmän kvartersmark och gör bedömningen att

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

eventuella problem eller risker med detta är små eller inga, så bör denna bedömning redovisas och motiveras i planbeskrivningen.

Grundkarta
I grundkartan saknas fastighetsbeteckningar vad avser traktnamn. Det är viktigt att fastighetsbeteckningarna redovisas för att göra det lätt för den som är berörd av planen att hitta respektive fastighet på plankartan och förstå konsekvenserna för berörda fastigheter.

Kommentar
E-områden, utfart till GATA
Vad gäller flertalet E-områden är planen utformad så att dessa inte angränsar till område med användningen GATA, områdena angränsar då i stället till användningen NATUR. Boverkets vägledning för vad som ingår i användningen:
”Vägar för fordonstrafik är generellt inte tillåtet inom användningen natur om det inte har angetts som egenskapsbestämmelse eller finns tydligt beskrivet i planbeskrivningen. Undantaget är när det behövs för områdets behov, till exempel en mindre serviceväg för att nå en viss anläggning så som en pump eller transformatorstation.”

Användningen NATUR medger mindre serviceväg för att nå en viss anläggning så som en pump eller transformatorstation.

Kombination enskild och allmän kvartersmark
Förhållandena är sådana att kommunen gör bedömningen att eventuella problem eller risker med detta är små eller inga.

Grundkarta
Grundkartan kompletteras med traktnamn.

3. *Trafikverket*

Synpunkter på detaljplanen
I anslutning till planområdet går Mälarbanan. Mälarbanan är utpekat riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och ska därmed skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen. Med det avses att funktionen hos riksintresset ska säkerställas. Ny bebyggelse får inte negativt påverka nuvarande eller framtida användning av anläggningen. Exploatering nära järnvägen får heller inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av densamma.

Avstånd till järnväg
Trafikverket noterar att kommunen önskar parkering inom 10 meter från järnvägen. Trafikverket anser att parkeringsplatser bör anläggas minst 15 meter från järnvägen (räknat från spårmitt på närmaste spår). Ett längre avstånd eller någon form av skydd kan behövas vid högtrafikerade banor och om tågen bromsar in vid den aktuella platsen då det finns risk att exempelvis partiklar eller fallande is från inbromsade tåg kan orsaka skador. Trafikverket ansvarar inte för eventuella skador som kan uppkomma på grund av åtgärder i närhet till järnvägen. Körytan inom parkeringsområdet kan anläggas 10 meter från spårmitt. Trafikverket anser att kommunen i plankartan behöver justera avståndet från järnvägen där parkering tillåts.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Stängsling
Trafikverket vidmakthåller sina synpunkter om stängsling. Om åtgärder som exempelvis tydliga gång- och cykelvägar till planskilda korsningar under Mälarbanan inte är tillräckliga kan kommunen behöva bekosta stängsling för delar av Mälarbanan.

Trafikbuller
Sedan senaste granskningen har trafikbullerutredningen uppdaterats med bland annat nya beräkningar. Det Trafikverket saknar är ett resonemang kring antal överskridanden (maximal ljudnivå). Med höga maximala ljudnivåer från järnvägen kan fasaden behöva särskilda anpassningar för att klara riktvärde inomhus. Planen kan t.ex. behöva kompletteras med särskilda krav på fasadkonstruktion/fönsterklassning.

Trafikverket uppmärksammar följande i planbeskrivningen som inte stämmer överens med plankartan:
”För område B och D är omläggningen helt nödvändig för att klara riktvärdena för buller. Av den anledningen berörs de områdena av bestämmelse som kräver att ny gatusträckning är körbar innan startbesked för bostäder kan beviljas [a5 och a6].”

Kommentar

Avstånd till järnväg
För svar angående avstånd mellan parkering och spårmitt se tidigare svar i granskningsutlåtande under **punkt 2**.

Stängsling
Idag finns stängsel utefter Mälarbanan mot planområdet.

Trafikbuller
Detaljplanen reglerar inte buller inomhus utan endast buller vid fasad och vid uteplats. Särskilda krav på fasad och fönster hanteras i bygglov.

Ekvivalent ljudnivå vid fasad beräknas bli 60 dBA eller lägre för samtliga bostadshus. Därmed innehålls riktvärden med avseende på ljudnivå vid fasad utan anpassningar eller åtgärder. Då det grundläggande riktvärdet för ekvivalent ljudnivå vid fasad uppnås är det inte relevant att djupare analysera maximal ljudnivå.
Skrivningen i planbeskrivningen gällande bestämmelserna [**a5 och a6**] är inte aktuell och har justerats.

Inom södra delen av område A samt område B kan gemensam uteplats anordnas som innehåller riktvärden utan åtgärder. Inom norra delen av område A samt område C & D krävs åtgärder med skärmad uteplats för att klara riktvärdena. Detta regleras med bestämmelsen [**m_1**] - *Om bostad förses med en eller flera uteplatser, ska minst en sådan (gemensam eller ej) anordnas med skydd mot buller.*

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

4. *Bygg- och miljönämnden*

Synpunkter på detaljplanen

Inga synpunkter.

5. *Socialnämnden*

Synpunkter på detaljplanen

Viken av social integration och gemenskap

Avgörande för en god samhällsmiljö är bland annat verkandet för social integration och gemenskap genom att på sikt beakta möjligheten att skapa grönområden, lekplatser och mötesplatser inom ramen för förslaget. Särskilt mot bakgrund av den av Kommunfullmäktige antagna visionen - *Vårt framtida Håbo*- som bland annat anger att Bålsta ska vara en levande småstad där många vill vistas och trivs. Bålsta ska vara en sammanhängande ort som är anpassad för alla människor i alla åldrar.

Möjligheter för olika grupper i samhället

Det är dessutom av yttersta vikt att det finns planer för att möta behoven hos olika grupper, inklusive äldre, personer med funktionsnedsättning och ekonomiskt utsatta. Åtgärder bör vidtas för att säkerställa tillgänglighet och inkludering i planeringen.

Transport och hälsa

I kommunens översiktsplan från 2022 pekas Kalmarsand ut som ett område för framtida småstad. Kalmarsand ska enligt översiktsplan förtätas med flerbostadshus för att förstärka kopplingen till centrala Bålsta och för att dra nytta av det mälarnära läget. En gästhamn föreslås även anläggas i Kalmarviken. En exploatering i området förutsätter att Stockholmsvägen dras om i nytt läge för ett bättre vägnät. I utvecklingen ska stor hänsyn tas till den befintliga bebyggelsen i området. Föreslagen utveckling av Kalmarsand ska bidra till att öka allmänhetens tillgänglighet till strandområdet.

Aktuellt planförslag bedöms gå i linje med kommunens översiktsplan. Detaljplanens genomförande förutsätter en omläggning av Stockholmsvägen. Bebyggelsen anpassas i enlighet med översiktsplanen efter befintlig bebyggelse i volym och placering. Allmänhetetens tillgång till strandlinjen säkras i detaljplan och avses i genomförandeskedet utvecklas. En småbåtshamn avses utvecklas med gästplatser.

Nämnden betonar att en noga utvärdering av hur den planerade bebyggelsen påverkar transportinfrastrukturen och tillgängligheten till kollektivtrafik är avgörande. Åtgärder för att främja hälsa och säkerhet, såsom trygga gång- och cykelvägar samt grönområden för fysisk aktivitet, bör integreras i planen inom ramen för projektet på kort och lång sikt.

Ekonomisk inkludering

Nämnden betonar vikten av att säkerställa att eventuella ekonomiska konsekvenser beaktas och att åtgärder vidtas för att möjliggöra deltagande från ekonomiskt utsatta grupper på kort och lång sikt.

Kommunikation och delaktighet

Nämnden uppmanar till en öppen kommunikation och delaktighet i beslutsprocessen för berörda och samhällsmedlemmar för att säkerställa att deras röster hörs och beaktas. Socialnämnden uppmanar även till att samråda med kommunala funktionsrättsrådet i relevanta delar av förslaget.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Kommentar

Planprocessen säkerställer att sakägare, myndigheter och föreningar får möjlighet att komma in med synpunkter på detaljplanen. Detaljplanen har även handlagts med ett utökat förfarande och därför har en underrättelse om granskning varit publicerad i lokaltidningarna, UNT och Ena Håbo utöver att den skickats ut till sakägare och myndigheter samt funnits tillgänglig på kommunens hemsida, i kommunhuset och på biblioteket.

Transport och hälsa
Kollektivtrafik planeras i området och gång- och cykelvägar planeras längsmed majoriteten av de nya gatorna vilket ökar tillgängligheten för oskyddade trafikanter.

6. *Räddningstjänsten*

Synpunkter på detaljplanen
Räddningstjänsten yttrar att tillgång till vatten för brandsläckning är en förutsättning för att kunna bedriva en effektiv räddningsinsats i händelse av brand. Håbo kommun rekommenderas därför att tillse att brandvattenförsörjning med tillräcklig kapacitet säkerställs för det planerade området.

Kommentar
Kommunen noterar synpunkten.

7. *Polisen*

Synpunkter på detaljplanen
Inga synpunkter.

8. *Försvarsmakten*

Synpunkter på detaljplanen
Försvarsmakten gör bedömningen att planförslaget i sin nuvarande utformning inte riskerar medföra påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del.

9. *Sjöfartsverket*

Synpunkter på detaljplanen
Sjöfartsverket har inget att erinra mot detaljplanen i detta skede.

Sjöfartsverket informerar att en beskrivning av belysningens utformning behövs för att säkerställa att ljus inte bländar, eller på annat sätt stör funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens säkra navigation. Detta gäller även under byggnadsfasen. I tillägg till detta vill Sjöfartsverket påminna om att vid byggnation i vattennära lägen är det av stor vikt att nya bostäder som uppförs mot vatten med sjötrafik utformas och anpassas så att boenden inte kommer att störas av buller från fartygstrafiken, vilket på sikt annars skulle kunna leda till klagomål och krav på inskränkningar för sjöfarten.

Kommentar
Kommunen noterar informationen.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

10. Miljöpartiet de gröna i Håbo

Synpunkter på detaljplanen

Miljöpartiet i Håbo har gått igenom detaljplan 414 som finns för granskning gällande exploatering av del av Kalmarsand. Vi ser ett värde i att bygga fler bostäder i området samt att riva silon och göra den delen av stranden mer attraktiv och tillgänglig för våra medborgare. Vi har dock följande synpunkter vi vill lämna:

- Först och främst anser vi att de påbörjade exploateringarna i centrala Bålsta ska färdigställas innan ny detaljplan i detta område antas och byggnationsverksamhet startas. Dessutom bör en översyn av kommunens infrastruktur i dess helhet föregå ytterligare exploatering. VA-kapaciteten är redan hårt ansträngd och kommunal service måste finnas tillgänglig för nya boenden här, exempelvis skola.
- Vi anser vidare att när punkt ett är uppfyllt så bör detta område exploateras varsamt och i mindre skala än i befintlig detaljplan.
- Vi anser inte att byggnationen närmast vattnet bör genomföras (söder om befintlig landsväg). Den enda byggnation i det området skulle kunna vara en byggnad för restaurangverksamhet och föreningsverksamhet såsom till exempel det Marina föreningshuset i Kungsängen. I övrigt bör detta område omdanas till ett rekreationsområde för våra medborgare.
- Vägsträckningen i detaljplanen tycker vi är olämplig och dyrbar. Den är olämplig för att den förstör det gröna vandringsstråket som nu finns söder om järnvägen. Kapaciteten i befintlig väg verkar vara fullgod och att dra en ny väg kostar stora summor för kommunen.

Sammanfattningsvis anser vi att det inte är rätt läge just nu att gå vidare med denna detaljplan med tanke på den bekymmersamma ekonomiska situationen i kommunen samt att vi har flera oavslutade exploateringsprojekt i centrala Bålsta. Detta innebär då också att silons rivning får avvakta till ett gynnsammare ekonomiskt läge.

Kommentar

Kalmarsand erbjuder andra kvaliteter än den exploatering som sker i centrala Bålsta med småhusbebyggelse och närhet till Mälaren. Detaljplanen ger kommunen god planberedskap framåt och goda möjligheter att säkerställa bostadsförsörjningsansvaret.
Översyn av VA-kapaciteten görs löpande och Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning är att nuvarande kapacitet klarar en exploatering i Kalmarsand.
Plats för förskola finns planerad inom planområdet. På sikt kan det behövas en skola som fångar upp elever i Bålstas södra delar men denna skola behöver inte ligga i Kalmarsand. Frågan bevakas fortsatt i samband med kommande exploateringar.

Skalan är avvägd för att få ett befolkningsunderlag som ger möjlighet till utveckling av service och en hållbar kalkyl vid utbyggnad av VA, vägar och gång- och cykelvägar som kommer öka tillgängligheten i området. Kalmarsand blir ett nytt delcentrum med närhet till Mälaren.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Byggnation kommer framför allt tillåtas en bit upp från vattnet. Med utökad service och en anlagd parkmiljö har området kring silorna möjlighet att bli tillgängligt för fler och erbjuda vattennära service och rekreation.

Med en ny dragning av Stockholmsvägen kan befintlig väg omvandlas till en tryggare och säkrare lokalgata i stället för genomfartsled. Den nuvarande Stockholmsvägen har begränsat med utrymme för gång- och cykelvägar samt bullerdämpande åtgärder. Den nya vägdragningen är också en förutsättning för en stor del av den exploatering som planeras.

Exploateringen i Kalmarsand förutsätts bekosta de infrastrukturinvesteringar som behövs. Silorna ligger på privat fastighet och det är inte kommunen som bekostar rivning av dessa.

11. Swedavia

Synpunkter på detaljplanen

Inga synpunkter.

12. Vattenfall

Synpunkter på detaljplanen

Inga synpunkter.

13. E.ON Mälarkraft Värme

Synpunkter på detaljplanen

E.ON Mälarkraft Värme AB har befintliga samhällsviktiga fjärrvärmeledningar inom och längs med östra detaljplaneområdet vilket inte kan utläsas av detaljplaneförslaget. Fjärrvärmeledningarna skall beaktas och tryggas för framtiden och bör utmärkas med markreservat inom detaljplanen så som 6 m brett u-område.

Kommentar

Detaljplanen har justerats efter synpunkterna. / Kommunen har för avsikt att omlokalisera delar av ledningen i samverkan med E.ON i genomförandeskedet. Ledningen flyttas från område för bostadsändamål till allmänplats GATA.

14. Privatperson 1

Synpunkter på detaljplanen

Svarande utrycker att det är positivt att Bålsta byggs ut mot Kalmarsand och att området blir bättre nyttjat. Svarande framför att det är ett stort ingrepp med en ny dragning av Stockholmsvägen och att befintlig väg borde vara tillräcklig. Om befintlig dragning av Stockholmsvägen behålls kan mindre åtgärder genomföras, exempelvis bullerplank, planteringar eller trottoar.

Svarande framför att om en ny väg ska byggas, bör kostnaden täckas av verksamheter som i förväg har åtagit sig att betala för den.

Kommentar

Med en ny dragning av Stockholmsvägen kan befintlig väg omvandlas till en tryggare och säkrare lokalgata i stället för genomfartsväg. Nuvarande väg har begränsat med utrymme för gång- och

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

cykelväg samt bullerdämpande åtgärder. Den nya vägdragningen är en förutsättning för en stor del av den exploatering som planeras och för VA utbyggnaden.

Kostnadsfördelning utarbetas i separata avtal mellan kommunen och exploatören.

15. *Privatperson 2 (ej sakägare)*

Synpunkter på detaljplanen

Svarande är i grunden positiv till förslaget.

Svarande ifrågasätter om det krävs en ny dragning av Stockholmsvägen. Svarande ställer sig frågande till om det finns en tillräckligt stor efterfrågan på bostadsmarknaden för tänkt exploatering och vad de ekonomiska konsekvenserna blir om det inte finns.

Svarande konstaterar att det nya bostadsområdet blir omringat av den nya Stockholmsvägen med ökad trafik och buller som följd samt ifrågasätter vem som vill bosätta sig där. Med en omläggning av Stockholmsvägen kommer det behövas en gång- och cykelväg på både den gamla och den nya vägen. Hur tänker kommunen kring ökad driftskostnad?

Vidare undrar svarande om detaljplanen tagit hänsyn till en framtida gång- och cykelväg till Bro.

Kommentar

För svar angående behov till den nya huvudgatans dragning, vänligen läs tidigare svar i granskningsutlåtande under **punkt 14.**

Efterfrågan på bostadsmarknaden varierar över tid. Detaljplanen är på grund av detta utformad för att tillåta en variation av bostäder, från småhus till lägenheter. De ekonomiska riskerna fördelas genom exploateringsavtal mellan kommun och exploatör.

Detaljplanen medför både utökade driftkostnader och intäkter i form av ökat skatteunderlag.

Detaljplanen är en del av att förverkliga en framtida gång- och cykelväg till bro.

16. *Privatperson 3 och 4 (sakägare)*

Synpunkter på detaljplanen

Svarande skriver att anlägga en ny väg som det är tänkt i den nya detaljplanen kommer att medföra ett skadligt buller och vara ett stort ingrepp i naturen som ej är lämpligt. Bullret kommer även att beröra Lillsjöns naturområde. Svarande läser att nuvarande väg aldrig var tänkt som en genomfartsled. Det påståendet ställer sig svarande frågande till när och hur det kom till. Så behåll nuvarande väg så vi kan minska ner ingrepp i vår natur.

Svarande anser att vid en ny väg krävs ett bullerskydd. Lillsjövägen ska ej bli genomfartsled till den nya vägen med trafik från Fånäsområdet det kommer att krävas någon form av ett stopp.

Även störande verksamheter, bör inte finnas i närheten av våra bostäder, finns redan verksamheter av olika slag i områden som vore mer passande i stället för att minska ner våra naturområden. I översiktsplanen kan man läsa att man ska ta hänsyn till befintliga byggnader.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Svarande förmedlar att det är många som tar sina promenader och rastar sina hundar i naturområdet. Barnen har funnit sitt lekområde som vi kallar för lillskogen. Djurlivet är rikt och förutom rådjur samt räv har vi en stor grupp av hjortar som har sitt tillhåll här.

Svarande anser att för den nya bebyggelsen i Kalmarsand /grusgropen passar det bättre med varierande hus som ej är så höga och att antalet hus bör minska. Ett seniorboende skulle kunna ligga här. Grönområden/park skulle vara passande för allas trivsel.

Svarande upplyser om att det kan bli brist på parkeringsplatser vid besök till Kalmarsandsbadet. I dag står många bilar parkerade vid silon. Vart dessa bilar ska parkeras sen är bra att ta med i planeringen.

Kommentar
För svar angående behov till den nya huvudgatans dragning, läs tidigare svar i granskningsutlåtande under **punkt 14.**

Detaljplanen medger inte att Lillsjövägen kopplas samman med ny dragning av Stockholmsvägen, det kommer inte bli genomfartstrafik där.

Verksamhetsområdet är planerat för kontor och verksamheter med begränsad omgivningspåverkan. Det innebär att verksamheter här endast i begränsad utsträckning får bullra eller ge upphov till andra störningar. På så vis har man tagit hänsyn till befintlig bebyggelse. Byggnader inom verksamhetsområdet kommer även blockera ut ljud från järnvägen med minskat buller för många fastigheter. Karteringarna i bullerutredningen visar att bullernivåerna ökar mycket lite i den natur som bevaras då terrängen begränsar utbredningen av buller. Framför allt blir det mer buller direkt intill den nta dragningen av Stockholmsvägen.

Natur kommer bevaras i området men i mindre skala. Det kommer fortsatt finnas god tillgång till natur för friluftsliv, rekreation och lek. Detaljplanen är flexibel och tillåter en variation av bebyggelse av småhus och flerbostadshus. En park planeras närmast Mälaren och ny yta för parkeringar planeras på andra sidan vägen från silorna.

17. Privatperson 5

Synpunkter på detaljplanen
Vi motsätter oss byggnation av flervåningshus inom allmänningen d v s detaljplanens norra område mot Fånäs villaområde. Flervåningshus passar inte in i bostadsområdet som består uteslutande av villatomter.

Allmänningen är idag ett rekreationsområde för människor som bor i Fånäs och Kalmarsand, flervåningshus kommer att omöjliggöra rekreation.

Vi motsätter oss dock inte byggnation av några få villor som föreslogs i en tidigare plan, då det harmoniserar med det gamla villaområdet och som inte påverkar rekreationen och naturmiljön i lika hög grad som flervåningshus.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Allmänningen är en gammal grustäkt som naturligt har återplanterats med tallskog. Vilket i sin tur har skapat en unik livsmiljö för många olika arter, framför allt småkryp. Exploatering av allmänningen kommer att påverka naturmiljön negativt. Vi kräver en ny grundlig naturinventering som redovisar växtlighet och djur inom allmänningen och hur det kommer att påverkas av en exploatering. Den tidigare naturinventeringen måste anses som för gammal.

Kommentar
Det blir ett litet tillskott av flerbostadshus i norra området och placeringen, på andra sidan större väg, är väl avgränsad mot befintlig villabebyggelse. En mindre förtätning med flerbostadshus här är i linje med kommunens vision för ett hållbart Håbo med mer mångfacetterade bostadsområden.

Tillgången till naturområdet kommer fortsatt vara god med bevarad stig in i naturområdet. Flerbostadshus tar ofta mindre mark i anspråk än småhus med trädgårdar som blir privata.
Kommunen ser ingen anledning till att stora förändringar av naturvärden ska ha skett sedan inventeringen 2007. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen, som togs fram i samband med naturvärdesinventeringen, är de höga naturvärdena kopplade till höga tallar och bedömningen som gjordes då, att föreslagen exploatering ej medför påtaglig skada, bedöms fortsatt aktuell.

18. Privatperson 6-19 och Jyreva AB

Synpunkter på detaljplanen
Allmänt
Som boende i Fånäs Villastad och gränsgranne med aktuellt Planförslag har vi tillsammans med ett antal grannar följt och varit aktiva i pågående planprocess sedan planprogrammet 2010. Vi har konstaterat att grundförslaget har förändrats på ett antal ställen och i viss mån beaktat både våra och andras synpunkter, men man har även helt förbisett vissa av våra krav såsom att ta bort det 4:e huset närmast Fånäs Villastad för att få en naturlig övergång till ”Lilla Manhattan”. Positivt nu är att en förskola har fått plats inom planområdet. Det är bra och nödvändigt sedan planprogrammet ursprungliga bostäder har ökat från drygt 200 bostäder till nu över 700st. Fortfarande anser vi att det ursprungliga programmets idéer om en integrering med befintlig Tätort Bålsta samhälle och en måttfull skala som begreppet ”småstad” innebär är påtagligt bättre än den förortsliknande kvartersstaden och storskaliga ”Lilla Manhattan” som nu illustreras ersätta våra Silos. De var/är ett landmärke och symbol för Upplandsbygdens bördiga historia med ett aktivt näringsliv. Ett landmärke som sticker upp över trädtopparna skall vara av betydelse. Det är ytterst tveksamt om föreslagna höga bostäder lever upp till den verkshöjden.

Vi hänvisar till våra tidigare yttrande när det gäller hela planområdet. Fortfarande är det bra med omläggning av Stockholmsvägen även om Kollektivtrafiken försvinner för en del av oss i östra Fånäs Villastad. Nedan koncentrerar vi våra synpunkter där våra argument för begreppet småstad bara i ringa grad har respekterats.

Zonen mellan Fånäs Villastad och Kalmarsands Udde/Gästhamn
Vi har respekt för att ny exploatering företrädesvis skall ske på tidigare ianspråktagen mark. Att ersätta de två silorna med bostäder är i grunden bra men att ta den resning som dessa utgör som intäkt för att bygga lika högt och dessutom exploatera ännu högre utan annan motivering än att bibehålla ett landmärke. Det är inte försvarbart anser vi. Om det i stället är förenligt med bra boendekvalité och tilltalande utformning samt bidrar till bättre samspel med befintlig bostadsbebyg-

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

gelse eller hamnverksamhet skulle det kunna vara ett mer bärande motiv. De tre byggnadskroppparna dess gruppering och höjdsättning som ersätter silorna ger relativt bra siktlinjer mot Mälaren och fria utblickar. I övrigt bidrar de inte mycket till angränsande bebyggelsekvarter utan är sig själva med en gemensam sluten gård. Känslan är att det planeras för en" gated community". D.v.s. En sluten och isolerad bostadsenhet bara för de som bor där. Barnvänligt är det inte. Passager igenom för andra i grannskapet kommer inte att ses med blida ögon. De hänvisas till fina promenadstråk runt udden invid Mälaren. Entréerna till husen synes vara mer riktade innåt än mot hamnen med dess servicefunktioner som egentligen behöver bostadshusens befolkningsunderlag på sina mötesplatser. Möte mellan människor är en viktig stadbyggnadsuppgift som inte har prioriterats här.

Även gårdsklimaten kan ifrågasättas. Höga hus högre än trädtopparna ger mycket upp och nedvindar som kräver gedigna studier och åtgärder för ett bra närklimat. Både komplementbyggnader och trädplanteringar måste utformas så att vindarnas tempel inte blir rådande. Vindtunnelstudier behövs. Solstudierna visar påtagliga slagskuggor från de höga husen som vandrar likt solurets visare över övrig bebyggelse.

Väster om själva Kalmarsands Udde finns en rad kvalitéer. Parken mellan Fånäs Villastad och udden har förutsättning att bli den lugna zonen som hela planområdet behöver med bad och anordningar för lek och kontemplation. Hade Soldattorpet funnits kvar hade det varit helt perfekt övergång till Villastaden med kulturbyggnad och park. Som ersättning för det småskaliga och charmiga torpet föreslås nu en fyrkantig hög kloss i 5-6 våningar utan några som helst kopplingar och kvalitéer varken till villastaden eller Höghusen på Kalmarsandsudden. Denna kloss planeras att byggas endast 10 m från tomtgräns på grund av en fornlämning. Vi som grannar och sakägare anser att det är helt orimligt med ett 16 m högt hus så nära.

En stadsbyggnadsmässig kullerbytta som måste rättas till.

En varsam utbyggnad av den fina parken med olika gläntor för vila i den högresta trädvegetationen och cykelparkering som saknas är vår idé. En annan tänkbar idé är en byggnad som i skala och material påminner om soldattorpet. Helst bör den vara allmänt tillgänglig som en gemensam kvartersgård som ett komplement till parkens övriga funktioner och bostäderna i närområdet. Viktigt i detta sammanhang är att rivningslov meddelats på fastigheten Bista 1:65 i syfte att där uppföra ett enbostadshus enligt gällande plan. Rivningen är nu genomförd och fastigheten klar för villabebyggelse. Att då ha en grannfastighet med byggnadsrätt upp till 16m höjd för en artfrämmande byggnad leder inte till något bra samspel. Måttfullhet skall vara mottot istället för jakten på hög exploatering. En obebyggd Park och strandpromenaden i väster blir då istället en attraktiv buffertzon och gemensam tillgång för både det gamla i Fånäs och det nya i Kalmarsand. Vi föreslår även att man byter plats på 40m huset och 27m huset så att övergången blir mjukare mot Fånäs villastad.

Trädgårdsstadens idéer finns inte heller i den östra delens kvarterstad med mer måttlig skala. Parkeringar dominerar gaturummen längs såväl lokalgator som huvudgator.
En viktig fråga som omnämns är utbyggnadsordning av infrastrukturen men är otydlig. Vi kräver att nya tillfarten och stängning av Stockholmsvägen sker före all exploatering och rivning samt sanering av gamla byggtippar och av Silorna.

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Målet liksom intentionerna i det ursprungliga programmet att stärka sambandet mellan Bålsta och Kalmarsand är inte längre i Fokus varken hos exploatörerna eller kommunen. Småstad har blivit förort. Kalmarsands fina läge vid Mälaren överbryggar mycket men det är tråkigt att stadsbyggnadskvalitéerna inte håller måttet som eftersträvades. Vi ser fram mot en förnyad revidering/remissomgång där Fånäs Villastad får möta Kalmarsand dess västra park som mötesplats med fina promenadstråk längs Mälaren i stället för den byggnad (främmande fågel) som nu brutalt vänder ryggen mot oss.

Kommentar
Skalan är avvägd för att få ett befolkningsunderlag som ger möjlighet till utveckling av service och infrastruktur som kommer öka tillgängligheten i området. Kalmarsand blir ett nytt delcentrum med närhet till Mälaren.
De nya landmärkena som ersätter silorna markerar hamnområdet och den för tätorten stärkta kopplingen till Mälaren. På håll blir det en markör för Bålsta.

En exakt utformning av de tre punkthusen som ersätter silorna är inte framtagen. Byggrätterna är planlagda för en kombination av bostäder och centrumändamål i bottenplan vilket öppnar upp för allmänheten. Byggnaderna har alltså förutsättning att innehålla lokaler för service.

Vind på gårdar kring höghus är en fråga för exploatör och fastighetsägare.
Solstudierna visar mycket liten påverkan på befintlig bebyggelse. Den nya bebyggelsen på andra sidan Stockholmsvägen som hamnar närmst punkthusen kommer påverkas av slagskuggor. Exploatören gör avvägningar kring skuggbildning vid placering och utformning av ny bebyggelse.

Detaljplanen har justerats med utökat förbud mot bebyggelse mot fastighetsgräns västerut. Det innebär att nytt flerbostadshus hamnar minst 20 meter från befintlig småhusfastighet vilket ger utrymme för bevarandet av skog som skydd mellan låg och hög bebyggelse. Nockhöjden har också justerats ner och tillåter nu 13 meters höjd vilket motsvarar ca 4 våningar.
Fastigheten har en privat ägare och kommunen har inga planer på byggnation av en offentlig byggnad på fastigheten.
Skalan och avstånd till befintlig småhusbebyggelse har reglerats för att få en mjuk övergång.

Utformningen av den östra delen av planområdet är inte reglerad i detalj. Detaljplanen ger utrymme för parkering både längsmed gatorna och inne i kvarteren och på egna uppfarter. Utöver det finns det två utpekade områden för större parkeringar.

I vilken ordning detaljplanen byggs ut regleras inte men kommunen noterar synpunkten. Park och promenadstråk längs Mälaren säkerställs i detaljplanen och kommunen ansvarar för utbyggnaden av dessa.

19. Privatperson 20
Synpunkter på detaljplanen

Anser att de flerbostadshus som planeras i norra delen av Fånäs inte passar in i det villaområde de de-facto kommer att ligga i. Det nuvarande grönområdet bör i första hand bevaras och i andra

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

hand exploateras för småhusenheter enligt tidigare planförslag. Byggs de föreslagna flerfamiljshusen bör de minskas i volym och i synnerhet höjd. I nuvarande förslag är det alldeles för stor kontrast mellan föreslagen bebyggelse i norra Fånäs och detaljplanen som gäller för Fånäs villaområde - småhus och stora villaträdgårdar.

Kommunen bör oavsett övrig bebyggelse påskynda byggandet av ny väg då nuvarande sträckning är mycket olämplig som genomfartsled. Det rör sig mycket gångtrafikanter i området, framförallt barn samtidigt som passerande fordon rör sig i hastighet långt över det tillåtna och huskroppar befinner sig i vissa fall endast ett fåtal meter från vägkanten. Det är märkligt och riskfyllt att ha en så pass trafikerad gata i direkt anslutning till ett villaområde. Inte minst när det blir stopp på E18 och trafiken leds om genom området.

Kommentar

Nya bostadshus i norra Fånäs är väl avgränsade mot befintlig villabebyggelse av större väg. Befintlig stig som leder in i naturområdet bevaras. En mindre förtätning med flerbostadshus här är i linje med kommunens vision för ett hållbart Håbo med mer mångfacetterade bostadsområden.

Kommunen noterar att svarande vill påskynda byggandet av ny väg.

20. Privatperson 21

Synpunkter på detaljplanen

För det första ser vi det som positivt att kommunen har gått vidare i frågan om utvecklingen av området kring Kalmarsand.

När det gäller etableringen av bostäder har vi följande synpunkter.

Som grund för våra synpunkter ligger Håbo kommuns vision som antogs 2022 och den del som beskriver kommunen som en levande SMÅSTAD, där många vill vistas och trivas.

Detaljplanen innehåller ändringar anseende höjd på fastigheter som avviker från planprogramet från 2010.
Det ursprungliga förslaget på 5-7 våningar, har i detaljplan (DPL 414) 2.4 Planprogram/planförslag, ändrats till högst 18 våningar (60 meter) som en ersättning för silobyggnaden.

Som grund för ändringen framhålls att den tidigare silon fungerat som ”landmärke”.
Vår åsikt är att detta är av ringa betydelse, då den aldrig har harmoniserat med Bålsta som en småstad, utan varit ett förfulande inslag i en annars trivsam kommun. Att ersätta den med en fastighet i samma storlek går, enligt vår åsikt, helt emot Håbo kommuns vision.

Skyddsrum
I detaljplanen saknas även uppgifter om byggnation av skyddsrum. Detta bör/skall planeras in då det råder brist på detta inom kommunen.

Kommentar

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Skalan är avvägd för att få ett befolkningsunderlag som ger möjlighet till utveckling av service och infrastruktur som kommer öka tillgängligheten i området. Kalmarsand blir ett nytt delcentrum med närhet till Mälaren.
De nya landmärkena som ersätter silorna markerar hamnområdet och den för tätorten stärkta kopplingen till Mälaren. På håll blir det en markör för Bålsta.

Skyddsrum regleras inte i detaljplan. För närvarande byggs inga nya skyddsrum i Sverige. Eventuell nyproduktion av skyddsrum utgår från bedömd hotbild och regeringens och riksdagens inriktning för skyddsrumsverksamheten. Se aktuell information om detta hos MSB, som beslutar om skyddsrum.

21. *Privatperson 22*

Synpunkter på detaljplanen

Anser att de flerbostadshus som planeras i norra delen av Fånäs inte passar in i det villaområde de de-facto kommer att ligga i. Det nuvarande grönområdet bör i första hand bevaras och i andra hand exploateras för småhusenheter enligt tidigare planförslag. Byggs de föreslagna flerfamiljshusen bör de minskas i volym och i synnerhet höjd. I nuvarande förslag är det alldeles för stor kontrast mellan föreslagen bebyggelse i norra Fånäs och detaljplanen som gäller för Fånäs villaområde - småhus och stora villaträdgårdar.

Kommunen bör oavsett övrig bebyggelse påskynda byggandet av ny väg då nuvarande sträckning är mycket olämplig som genomfartsled. Det rör sig mycket gångtrafikanter i området, framförallt barn samtidigt som passerande fordon rör sig i hastighet långt över det tillåtna och huskroppar befinner sig i vissa fall endast ett fåtal meter från vägkanten. Det är märkligt och riskfyllt att ha en så pass trafikerad gata i direkt anslutning till ett villaområde. Inte minst när det blir stopp på E18 och trafiken leds om genom området.

Kommentar

Se svar under punkt 19.

22. *Privatperson 23 och 24*

Synpunkter på detaljplanen

Delområde 1, Norra Fånäs – Otydliga benämningar i plankartan

I plankartan för Delområde 1, Norra Fånäs förekommer otydliga benämningar som riskerar att skapa förvirring. Enligt planbestämmelserna anges området som B (bostadshus), men bygghöjden är satt till 16 meter. Detta indikerar i praktiken en byggnad i flerbostadshusklass, vilket i normalfallet markeras med B1 enligt planbestämmelserna.

En bygghöjd på 16 meter harmonierar inte med det befintliga bostadsområdet i direkt anslutning, där bebyggelsen idag består av enfamiljshus med en genomsnittlig bygghöjd på ca 5–8 meter. Den föreslagna byggnaden skulle därför avvika markant från den småskaliga karaktär som präglar området.

Det är därför av stor vikt att klargöra vad som gäller i den befintliga detaljplanen för området, eftersom den tilltänkta byggnaden gränsar direkt mot redan detaljplanerat område. En samordning

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

av planbestämmelserna behövs för att undvika missförstånd och för att säkerställa en långsiktigt hållbar stadsbild.

Gång- och cykelvägar samt kopplingar till kollektivtrafik

I den framtida planeringen för området är det viktigt att tydliggöra hur gång- och cykelvägar ska anslutas. Idag finns flera farliga passager, bland annat obevakade övergångsställen längs Stockholmsvägen, vilket skapar en osäker trafikmiljö för både gående och cyklister. Detta behöver beaktas och åtgärdas i den fortsatta infrastrukturplaneringen.

För att skapa en trygg och hållbar trafikmiljö bör:

- Gång- och cykelvägar planeras med goda kopplingar till både det befintliga vägnätet och kollektivtrafikens hållplatser.
- Övergångar över större trafikleder utformas med hög trafiksäkerhet, exempelvis genom signalreglering, refug eller planskild lösning.
- Möjligheten till minskad parkeringsnorm övervägas, för att på sikt minska bilberoendet och främja hållbara resvanor.

En tydlig struktur för gång- och cykelvägnätet, i kombination med god tillgänglighet till kollektivtrafiken, är en förutsättning för att skapa ett attraktivt och hållbart bostadsområde.

Saknas redogörelse för hur området ska stödja sociala mötesplatser och samhörighet (t.ex. lekplatser, torg, kvartersparker)

Kommentar
B (bostadshus) lämnar utrymme för byggnation av både småhus och flerbostadshus. Nockhöjden på 16m behöver inte utnyttjas till fullo utan lägre bebyggelse kan byggas inom området. B1 (flerbostadshus) är en mer specificerad bestämmelse som tvingar fram flerbostadshus.
Nya flerbostadshus i norra delen är väl avgränsade mot befintlig villabebyggelse av större väg och naturmark. En mindre förtätning med flerbostadshus här är i linje med kommunens vision för ett hållbart Håbo med mer mångfacetterade bostadsområden.

Gång- och cykelvägar är planerade längsmed alla större gator inom planområdet och kopplar på befintliga gång- och cykelvägar.

I plankartan saknas bestämmelser för lekplatser och torg men det finns områden utpekade som park. I planbeskrivningen finns detta redovisat där det föreslås en strandpromenad ute på udden och i anslutning till den ytor som uppmanar till vistelse, så som lekpark, bryggor, café/restaurang, trädäck, bänkar och utegym. I det större parkområdet intill stranden föreslås också en lekplats. Mindre lekplatser kan uppföras av exploatören lokalt inom bostadsområdena.

23. Privatperson 25

Synpunkter på detaljplanen

Jag vill framföra att tillräcklig hänsyn inte har tagits till tidigare inkomna synpunkter rörande buller och försämrat grönområde i nordvästra delen där ny väg planeras. Den föreslagna dragningen

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

går direkt intill ett av Håbos äldre historiska grustag som idag är ett uppskattat strövområde. Atmosfären, den relativa tystnaden nere i grönområdet och upplevelsevärdet i området riskerar att påtagligt försämras om en väg dras i kanten. Detta är särskilt anmärkningsvärt då det finns ett alternativ att dra vägen längs järnvägen och istället placera byggnader som en bullervall närmare det gamla grustaget.

Trafikverket motsätter sig inte en sådan dragning. Deras krav är att vägar med max hastighet 60 km/h ska hållas minst 10 meter från spårmitt och att ett avstånd om 30 meter reserveras mot byggnader vid eventuell framtida utbyggnad till fyra spår. En väg kan därför anläggas inom denna zon utan att äventyra järnvägens framtida behov. Att välja en dragning som istället försämrar grönområdet maximalt kräver enligt min mening särskilda skäl, vilka planen inte uppfyller.

En vägdragning längs järnvägen skulle även kunna fortsätta hela vägen fram till södra Bålstaleden. Då kan trafiken mot Bålsta ledas norrut under befintlig järnvägsbro, vända i en halvrondell efter bron och åter gå under båda broarna. På detta sätt kan den planerade rondellen lämnas orörd och de äldre ekarna samt naturmiljön kring dessa bevaras. Detta alternativ tycks inte vara tillräckligt utrett i nuvarande planförslag.

Ett sådant upplägg skulle också ge bättre förutsättningar att bevara den gröna kil som förbinder åsen med Kalmarsand. Den gamla järnvägsbron kan utvecklas till en ekodukt och möjliggöra en förlängning av befintlig stig längs grönområdet till 2hus, utan att barn och djur behöver korsa en trafikerad väg. Även detta perspektiv saknas i planen.

Utöver de miljömässiga vinsterna är en sådan dragning också mer kostnadseffektiv. Vad som är lämpligt för trafiklösningen beror dessutom på hur vägen från Bro utvecklas framöver. Ett alternativ kan vara att dra den från Thoresta direkt till trafikplatsen vid Dragelund. I så fall kan den befintliga vägen kompletteras med gång- och cykelväg istället för att belastas med ny huvudgata genom strövområdet.

Sammanfattningsvis bör planen omarbetas för att:

- Undvika att grönområdet med det gamla grustaget och dess rekreativa värden förstörs
- Bevara ekar och naturmiljö vid planerad rondell
- Möjliggöra bättre ekologiska samband genom ekodukt och grön kil
- Utreda alternativ dragning längs järnvägen fullt ut
- Prioritera kostnadseffektiva och långsiktigt hållbara lösningar
- Del området längs järnvägen I nordväst skulle även kunna användas till verksamheter och boende på liknande sätt som i gamla Bålsta.

Jag yrkar därför att förslaget till vägdragning ses över och att alternativen som bevarar grönområdet och ekarna utreds på nytt innan planen kan antas.
Det bästa är om den ses över i din helhet. Men dessa punkter är sådana som direkt kan bli bättre utan någon annan påverkan av planen.

Kommentar

HÅBO KOMMUN

Datum
2026-01-07

Vår beteckning
KS 2015/289

Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen
Avdelningen för planering och utveckling
Ella Kindervall, Planarkitekt
plan@habo.se

Med en ny dragning av Stockholmsvägen kan befintlig väg omvandlas till en tryggare och säkrare lokalgata i stället för genomfartsled. Den nuvarande Stockholmsvägen har begränsat med utrymme för gång- och cykelvägar samt bullerdämpande åtgärder. Den nya vägdragningen är också en förutsättning för en stor del av den exploatering som planeras. Anslutningen till rondellen, tekniska krav, trafiksäkerhet och planeringen av verksamhetsmark har varit styrande i utformningen. En vägdragning närmre järnvägen skulle minska verksamhetsmarken drastiskt och få liten inverkan på bullernivåerna. Bullerutredningarna som gjorts visar att ny vägdragning inte kommer ge upphov till betydligt mer buller i naturområdena. För ekvivalent ljudnivå rör det sig om ca 5dB(A) skillnad men stora delar av naturområdena kommer inte få ökade bullernivåer. Den maximala ljudnivån domineras av spårtrafiken. Framför allt är det terrängen som påverkar bullernivåerna inom planområdet.

För att bibehålla naturmiljön bevaras flera ekar och äldre tallar. I sin helhet lämnas stora naturområden orörda i detaljplanen.

Bålsta den 2026-01-07

Jytte Rüdiger
Tf. Avdelningschef för planering och utveckling

Ella Kindervall
Planarkitekt

§ 13

Dnr 2015/00289

Beslut - Antagande av detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m.fl, Kalmarsand

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige antar Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand enligt 5 kap 27 § Plan- och Bygglagen (2010:900) under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om exploateringsbudget för detaljplanen.

Reservationer

Bålstapartiet anmäler reservation mot beslutet.

Sammanfattning

Planen syftar till att förstärka kopplingen mellan centrala Bålsta och Kalmarsand. Genom förtätning av området mellan Fånäs och Kalmarsand, samt genom anläggande av gångvägar genom naturområdet. Förtätningen sker i form av en blandning av flerbostadshus och en- och tvåbostadshus. Detaljplanen går i linje med kommunens översiktsplan.

Detaljplanen ställdes ut på granskning under perioden 11 augusti 2025 till och med den 1 september 2025. Under granskningsperioden inkom 23 yttranden varav 17 med erinran. Efter granskningen har planhandlingarna justerats något utifrån de inkomna yttrandena. Bland annat har flerfamiljshuset vid det gamla soldattorpet justerats ned till 4 våningar i höjd och placerats bort från närmaste granntomt. Korrekt dagvattenhantering inom den nya dragningen av Stockholmsvägen har säkerställts genom en ny egenskapsbestämmelse.

Med ovanstående i beaktande föreslår förvaltningen att planförslaget antas.

Kommunstyrelsen har den 10 februari 2026 § 15 beslutat att föreslå kommunfullmäktige i enlighet med teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningens förslag.

Yrkanden

Somir Sinharay (L), yrkar på återremiss med motivering:
Att ärendet återremitteras till Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen för komplettering och fördjupad utredning enligt nedanstående punkter. Återremissen syftar till att säkerställa fullständig transparens, korrekta ekonomiska beräkningar och hantering av risker innan beslut fattas, med hänsyn till projektets långsiktiga påverkan på kommunens ekonomi och miljö.

1. **Avvikelse mellan exploateringsbidrag och redovisade intäkter** Motivering: Tjänsteskrivelsen anger exploateringsbidrag på totalt 86,2 miljoner kronor från exploatörerna, men budgeten visar "Övriga intäkter från företag och privata" på endast 65,341 miljoner kronor utan tydlig koppling eller förklaring till skillnaden. Detta riskerar felaktig nettoexploatering (31,5 miljoner kronor) och behöver klarläggas för att undvika underfinansiering.

2. **Köp av Skanskas mark och relaterade kostnader** Motivering: Köpet av Bista 1:159 för 8,5 miljoner kronor matchar inte budgetens "Utgifter för kvartersmark" på -10,751 miljoner kronor. Skillnaden (ca 2,25 miljoner kronor) saknar specifikation av eventuella tilläggskostnader, vilket kan påverka den totala budgeten och kräver en detaljerad värdering.

3. **Driftkostnader efter projektavslut** Motivering: Tjänsteskrivelsen uppskattar årliga driftkostnader till 900 000 kronor (700 000 kronor för offentlig miljö + 200 000 kronor för VA), men budgeten redovisar endast 700 Tkr för gata/park och saknar VA-posten efter avslut. Detta behöver kompletteras med en långsiktig finansieringsplan för att förhindra framtida budgetunderskott.

4. **Geotekniska och miljömässiga analyser** Motivering: Formuleringen "inga ytterligare förorenade massor" antyder möjliga tidigare kända risker, men ingen fullständig rapport redovisas. Med tanke på områdets potentiella industriella bakgrund krävs en komplett redovisning för att undvika oväntade saneringskostnader.

5. **Potentiella besparingar som inte inkluderas i budgeten** Motivering: Möjligheter som försäljning av sandmassor och användning av krossmaterial nämns som kostnadsminskande, men ingår inte i budgeten utan känslighetsanalys. En scenariobaserad analys behövs för att budgeten ska vara robust mot marknads- och omvärldsförändringar.

6. **Beroende av detaljplanens laga kraft** Motivering: Besluten förutsätter att detaljplanen vinner laga kraft, men ingen tidsplan eller riskbedömning för förseningar (t.ex. överklaganden) anges. Detta behöver kompletteras med contingency-planer för att skydda kommunens intressen.

7. **Uppföljning och beslutsunderlag** Motivering: Löfte om löpande ekonomisk uppföljning saknar specifik metod och ansvarig. Avtal och borgenär nämns men inte detaljeras, vilket kräver fullständiga texter och en tydlig uppföljningsplan för transparens.

Anna Söder (MP), yrkar att ärendet återremitteras med motivering:
Vi saknar fullgörandegaranti i avtalet. Vi vill också se en juridisk och ekonomisk riskbedömning. Dessutom vill vi se en detaljerad kostnadskalkyl för kommunens åtaganden

Somir Sinharay (L), yrkar på att ärendet återremitteras med motivering:
Yrkar på att ärendet återremitteras till Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen för komplettering och fördjupad utredning enligt nedanstående punkter. Återremissen syftar till att säkerställa fullständig transparens, korrekta ekonomiska beräkningar och hantering av risker innan beslut fattas, med hänsyn till projektets långsiktiga påverkan på kommunens ekonomi och miljö.

1. **Avvikelse mellan exploateringsbidrag och redovisade intäkter** Motivering: Tjänsteskrivelsen anger exploateringsbidrag på totalt 86,2 miljoner kronor från exploatörerna, men budgeten visar "Övriga intäkter från företag och privata" på endast 65,341 miljoner kronor utan tydlig koppling eller förklaring till skillnaden. Detta riskerar felaktig nettoexploatering (31,5 miljoner kronor) och behöver klarläggas för att undvika underfinansiering.

2. **Köp av Skanskas mark och relaterade kostnader** Motivering: Köpet av Bista 1:159 för 8,5 miljoner kronor matchar inte budgetens "Utgifter för kvartersmark" på -10,751 miljoner kronor. Skillnaden (ca 2,25 miljoner kronor) saknar specifikation av eventuella tilläggskostnader, vilket kan påverka den totala budgeten och kräver en detaljerad värdering.

3. **Driftkostnader efter projektavslut** Motivering: Tjänsteskrivelsen uppskattar årliga driftkostnader till 900 000 kronor (700 000 kronor för offentlig miljö + 200 000 kronor för VA), men budgeten redovisar endast 700 Tkr för gata/park och saknar VA-posten efter avslut. Detta behöver kompletteras med en långsiktig finansieringsplan för att förhindra framtida budgetunderskott.

4. **Geotekniska och miljömässiga analyser** Motivering: Formuleringen "inga ytterligare förorenade massor" antyder möjliga tidigare kända risker, men ingen fullständig rapport redovisas. Med tanke på områdets potentiella industriella bakgrund krävs en komplett redovisning för att undvika oväntade saneringskostnader.

5. **Potentiella besparingar som inte inkluderas i budgeten** Motivering: Möjligheter som försäljning av sandmassor och användning av krossmaterial nämns som kostnadsminskande, men ingår inte i budgeten utan känslighetsanalys. En scenariobaserad analys behövs för att budgeten ska vara robust mot marknads- och omvärldsförändringar.

6. **Beroende av detaljplanens laga kraft** Motivering: Besluten förutsätter att detaljplanen vinner laga kraft, men ingen tidsplan eller riskbedömning för förseningar (t.ex. överklaganden) anges. Detta behöver kompletteras med contingency-planer för att skydda kommunens intressen.

7. **Uppföljning och beslutsunderlag** Motivering: Löfte om löpande ekonomisk uppföljning saknar specifik metod och ansvarig. Avtal och borgenär nämns men inte detaljeras, vilket kräver fullständiga texter och en tydlig uppföljningsplan för transparens.

Owe Fröjd (Båp), yrkar på att ärendet återremitteras med motivering:
Då hela detta ärende inte är kommunicerat eller ingående diskuteras med alla partier så finns det många frågetecken.

-Hur säker är denna finansiering då de flesta tidigare exploateringar inte varit några lysande affärer för kommunens skattebetalare?

-Vad får detta för konsekvenser för kommunens ekonomi och andra investeringar de närmaste åren.

-Ombyggnad av nuvarande Stockholmsvägen ställer upp frågetecken om Räddningstjänsten möjligheter att nå området med sina höjdfordon inom vad som krävs i Boverkets regler, 10 minuter.

-Vad kommer detta att innebära för hela området Kalmarsand.

Vi yrkar på återremiss för ett bredare politiskt ställningstagande med klargörande av ovanstående frågeställningar.

Robin Jansson Eriksson (V), yrkar i första hand bifall till återremissyrkande från Somir Sinharay (L) och i andra hand att ärendet ska bordläggas.

Anna Söder (MP), yrkar bifall till Robin Jansson Eriksson (V) yrkande att i första hand återremittera ärendet och i andra hand att ärendet ska bordläggas.

Catherine Öhrqvist (M), yrkar på ändring i förslag till beslut att kommunfullmäktige antar Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1.5 m.fl., Kalmarsand enligt 5 kap 27 § Plan- och Bygglagen (2010:900) under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om exploateringsbudget för detaljplanen.

Björn Erling (M), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Owe Fröjd (Båp), yrkar på återremiss enligt Liberalernas motivering för återremiss.

Helene Zeland Bodin (C), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Tommy Lövgren (SD), yrkar bifall till Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Tony Klaesson (KD), yrkar bifall till Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Anna Söder (MP), yrkar avslag till förslag till beslut och till Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Agneta Hägglund (S), yrkar bifall till Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Somir Sinharay (L), yrkar bifall till Anna Söder (MP) avslagsyrkande till förslag till beslut och avslag till Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Beslutsgång

Ordföranden ställer yrkandet om återremiss från Anna Söder (MP), Somir Sinharay (L) och Owe Fröjd (Båp) mot om ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Voterings begärs och genomförs.

Med 29-ja röster att ärendet ska avgöras idag och 11-nej röster att ärendet ska återremitteras beslutar kommunfullmäktige att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden ställer Robin Jansson Eriksson (V) yrkande om bordläggning av ärendet mot att ärendet ska avgöras idag, och finner att kommunfullmäktige beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden ställer förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande mot Anna Söder (MP) avslagsyrkande till förslag till beslut och finner att kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Votering begärs och genomförs.

Med 29-ja röster att bifalla förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande och 8-nej röster för att avslå förslag till beslut enligt Anna Söder (MP) avslagsyrkande, och 3 röster som avstår att rösta, finner ordföranden att kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Omröstningsresultat

Votering 1
Om ärendet ska återremitteras eller om ärendet ska avgöras idag:

Ja-röst för att ärendet ska avgöras idag.
Nej-röst för att ärendet ska återremitteras.

Med 29-ja röster att ärendet ska avgöras idag och 11-nej röster att ärendet ska återremitteras beslutar kommunfullmäktige att ärendet ska avgöras idag.

Ja-röst lämnas av:
Catherine Öhrqvist (M), Stefan Häggmark (M), Björn Erling (M), Björn Hedö (M), Christian Nordberg (M), Ulf Winberg (M), Anders Thonfors (M), Helene Zeland Bodin (C), Fred Rydberg (KD), Tony Klaesson (KD), Agneta Hägglund (S), Fredrik Anderstedt (S), Inger Wallin (S), Eva Staake (S), Sven Erkert (S), Maria Annell (S), Per-Arne Öhman (M), Sara Sarnes (M), Lisbeth Bolin (C), Harry Lövstav (S), Werner Schubert (S), Kurt Conny Hedman (S), Tommy Lövgren (SD), Max Örell (SD), Petri Piiroinen (SD), Paul Ohvanainen (SD), Daniel Rumack (SD), Caroline Lindgren (SD) , Michael Rubbestad (SD).

Nej-röst lämnas av:
Somir Sinharay (L), Helene Cranser (-), Carolina Cranser (-), Robin Jansson Eriksson (V), Anna Söder (MP), Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp), Peter Björkman (Båp), Susanna Kraftelid (HD), Rasmus Kraftelid (HD), Frida Herman (HD).

Votering 2
Anta förslag till beslut med ändringsyrkande eller om ärendet ska avslås enligt avslagsyrkande:

Ja-röst för att bifalla förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.
Nej-röst för att för att avslå förslag till beslut enligt Anna Söder (MP) avslagsyrkande.

Med 29-ja röster att bifalla förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande, 8-nej röster för att avslå förslag till beslut enligt Anna Söder (MP) avslagsyrkande, och 3 som avstår att rösta finner ordföranden att kommunfullmäktige beslutar att anta förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) ändringsyrkande.

Ja-röst lämnas av:
Catherine Öhrqvist (M), Stefan Häggmark (M), Björn Erling (M), Björn Hedö (M), Christian Nordberg (M), Ulf Winberg (M), Anders Thonfors (M), Helene Zeland Bodin (C), Fred Rydberg (KD), Tony Klaesson (KD), Agneta Hägglund (S), Fredrik Anderstedt (S), Inger Wallin (S), Eva Staake (S), Sven Erkert (S), Maria Annell (S), Per-Arne Öhman (M), Sara Sarnes (M), Lisbeth Bolin (C), Harry Lövstav (S), Werner Schubert (S), Kurt Conny Hedman (S), Tommy Lövgren (SD), Max Örell (SD), Petri Piiroinen (SD), Paul Ohvanainen (SD), Daniel Rumack (SD), Caroline Lindgren (SD) , Michael Rubbestad (SD).

Nej-röst lämnas av:
Somir Sinharay (L), Helene Cranser (-), Carolina Cranser (-), Robin Jansson Eriksson (V), Anna Söder (MP), Owe Fröjd (Båp), Sjunne Green (Båp), Peter Björkman (Båp).

Avstår att rösta:
Susanna Kraftelid (HD), Rasmus Kraftelid (HD), Frida Herman (HD).

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse. Beslut om antagande av Detaljplan 414, Kalmarsand. Dok.nr. 145727.
- Plankarta, DPL 414, Kalmarsand - Antagandehandling. Dok.nr. 145885.
- Planbeskrivning, DPL 414, Kalmarsand. Dok.nr. 146320.
- MKB Kalmarsand Samråd. Dok.nr. 82017.
- Granskningsutlåtande 2 Dok.nr. 146324.
- Protokollsutdrag 2025-06-18 § 173 Detaljplan 414, Håbo Allmänning 1:5 m.fl., Kalmarsand. Dok.nr. 140787
- Makulerat inriktningsbeslut Beslut-202201657-KS-§ 184. Dok.nr 119514.
- Protokollsutdrag 2021-10-25 § 260 Detaljplan 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 med fler. Dok.nr. 104329
- Protokollsutdrag 2015-11-23 DPL 414 Kalmarsand, Håbo Allmänning 1:5 m.fl. Dok.nr. 63943.
- Skötselplan Dok.nr. 145966.

Beslut skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Gustaf Nilsson, Mark- och exploateringsstrateg
gustaf.nilsson@habo.se

Tjänsteskrivelse – Information om ej förlängd markanvisning, Logistik Bålsta Kvarter 2, NSF IV Sweden Holding AB

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 5 oktober 2020 att godkänna ett avtal om markanvisning av del av fastigheten Lundby 2:1, till NSF IV Sweden Holding AB (c/o Nrep AB). Avtalet var giltigt i två år med möjlighet till förlängning. Förlängning har skett årsvis genom att NREP har erlagt en markanvisningsavgift för att få behålla sin markanvisning.

En markanvisning är ett avtal mellan Kommunen och en aktör om att under givna förutsättningar ge aktören en exklusiv ensamrätt att förhandla med kommunen om att förvärva en fastighet. Ensamrätten att förhandla ska inte förväxlas med att markanvisningen är en utfästelse om ett framtida fastighetsköp.

I samband med att detaljplanen Logistik Bålsta kvarter 2 vann laga kraft påbörjade kommunen en dialog med NREP om att de skulle förvärva marken i enlighet med markanvisningsbeslutet. NREP var då inte redo att fullfölja köpet utan ville förlänga markanvisningen ytterligare vilket kommunen gjorde med tre månader. I samband med detta informerades NREP om att i och med att köpet sköts på framtiden skulle kommunen komma att bli tvungen att omförhandla nivån av köpeskillingen så att den tydligare speglade ett marknadsmässigt pris vid ett köp i stället för priset som är angivet i markanvisningen.

När frågan om köp kom upp igen har kommunen erbjudit NREP att köpa fastigheten för marknadsmässigt pris. Efter samtal med företrädare från kommunen den 21 januari 2026 har NREP valt att inte köpa marken.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Den ekonomiska konsekvensen för kommunen är att den budgeterade inkomsten i exploateringen av Logistik Bålsta kvarter 2 inte kommer enligt den tidsplan som exploateringsbudgeten prognostiserade. Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen kommer arbeta vidare med att hitta en exploatör varför kommunen inte lider någon ekonomisk skada av att affären med NREP inte genomförs. NREP har fortsatt möjlighet att förvärva marken till marknadsmässigt pris och i konkurrens med andra.

Barnperspektivet

Beslutet berör inte barnperspektivet.

Näringslivsperspektivet

Gamla markanvisningar med en inskriven köpeskilling är olycklig då kommunen ska sälja mark till marknadsmässigt pris. Detta har bidragit till att

NREP meddelat att de avstår köp utifrån nuvarande marknadsvärde. Ur ett näringsperspektiv har förändring i pris påverkat berörd part negativt.

Beslutsunderlag

-

Beslutet ska skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Jytte Rüdiger, förvaltningschef
jytte.rudiger@habo.se

Tjänsteskrivelse - Hållbarhetsrapport 2025

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner hållbarhetsrapporten för 2025.

Sammanfattning

Håbo kommuns hållbarhetsstrategi Hållbara Håbo antogs av kommunfullmäktige den 8 november 2021. Hållbarhetsarbetet i kommunen följs upp och rapporteras årligen.

Hållbarhetsrapporten för 2025 har samordnats av teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, och samtliga förvaltningar har redovisat hur deras verksamheter under året har bidragit till de strategiska inriktningarna och delmålen i hållbarhetsstrategin.

Rapporten redovisas till kommunfullmäktige som föreslås godkänna 2025 års hållbarhetsrapport.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Att godkänna hållbarhetsrapporten för 2025 medför inga ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Att godkänna hållbarhetsrapporten för 2025 medför inga konsekvenser för barn.

Näringslivsperspektivet

Att godkänna hållbarhetsrapporten för 2025 medför inga konsekvenser för näringslivet.

Uppföljning

Kommunens hållbarhetsarbete följs årligen upp i form av en hållbarhetsrapport som rapporteras till kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse hållbarhetsrapport, dokumentnummer 147154
- Hållbarhetsrapport 2025
- Protokollsutdrag 2021-11-08 § 145 Antagande hållbarhetsstrategi
- Underlag till beslut om antagande (uppföljning av hållbarhetsarbete).

Beslutet ska skickas till

Samtliga nämnder
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

§ 145 Dnr 2021/00135

Antagande Hållbarhetsstrategi

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige antar Hållbarhetsstrategi för Håbo kommun.

2. Kommunfullmäktige upphäver tidigare Miljöstrategi för Håbo kommun (KF 2015-02-23 § 6).

3. Kommunfullmäktige beslutar att ge förvaltningarna i uppdrag att utreda hur det i politiska beslut ska göras en koppling mot Agenda 2030 och Håbo kommuns hållbarhetsstrategi.

Sammanfattning

En hållbarhetsstrategi är viktig för att visa hur Håbo ska växa hållbart och kunna möta framtida utmaningar utifrån kommunens vision, Vårt Håbo 2030. Hållbarhetsstrategin är en revidering av kommunens miljöstrategi från 2015. Nya underlag, som Agenda 2030, inkluderas och samtliga hållbarhetsdimensioner; ekologisk, social och ekonomisk finns med på ett tydligare sätt och strategin utgår från FN:s globala mål för hållbar utveckling.

Föreslagen hållbarhetsstrategi innehåller 11 inriktningar med visionstext, förklarande text och övergripande mål totalt 28 stycken. Den inkluderar miljöstrategins tidigare inriktningsmål. Strategin är ett viktigt kommunövergripande styrdokument som berör samtliga aktörer i kommunen; kommuninvånare, företagare, organisationer och tjänstepersoner. Samtliga aktörer har erbjudits att vara delaktiga i framtagandet. Dels under en dialog under våren 2020 och sedan en remiss av strategin hösten 2020. Synpunkter efter dessa har arbetats in i förslaget.

Beslutsunderlag

- KS 2021-10-25 § 270

– Hållbarhetsstrategi för Håbo kommun, Hållbara Håbo

– Kortversion Hållbara Håbo

– Remissutlåtande

– Beslut, aktualitetsförklaring av miljöstrategi

Miljöstrategi för Håbo kommun (KF 2015-02-23 § 6)

Förslag till beslut på sammanträdet

Fredrik Anderstedt (S) yrkar bifall till förslag till beslut.

Fred Rydberg (KD) yrkar bifall till förslag till beslut.

Owe Fröjd (Båp) yrkar att ordet "förvaltningen" i beslutspunkt 3 ersätts med "förvaltningarna" och yrkar i övrigt bifall till förslag till beslut.

Robin Jande (V) yrkar bifall till förslag till beslut.

Michael Rubbestad (SD) yrkar bifall till förslag till beslut punkt 1 och 2.

Beslutsgång

Ordföranden frågar i tur och ordning om kommunfullmäktige beslutar enligt

- Förslag till beslut

- Förslag till beslut med Owe Fröjds (Båp) ändringsyrkande

- Förslag till beslut punkt 1 och 2

och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt förslag till beslut med Owe Fröjds (Båp) ändringsyrkande.

Beslutet skickas till:
Samtliga nämnder och kommunala bolag
Plan

HÅBO KOMMUN

Håbo kommuns
Hållbarhetsrapport 2025

Innehållsförteckning

1 INLEDNING 3

2 GENOMFÖRANDE MED SAMVERKAN 4

2.1 FÖRBÄTTRA DEN KONTINUERLIGA UPPFÖLJNINGEN AV KOMMUNENS HÅLLBARHETSARBETE 4

2.2 ÖKA DEN AKTIVA STRATEGISKA STYRNINGEN 4

3 EKOLOGISK HÅLLBARHET 5

3.1 FOSSILBRÄNSLEFRI KOMMUN 5

3.1.1 Minska andelen fossilberoende fordon 5

3.1.2 Öka andelen förnybar energi 7

3.1.3 Minska utsläppen av växthusgaser 8

3.1.4 Minska energi- och effektanvändningen 9

3.2 RENT VATTEN FÖR ALLA 10

3.2.1 Säkerställa en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning 10

3.2.2 Minska gifters och övergödnings påverkan på yt- och grundvatten 11

3.2.3 Öka tillgången till vattenmiljöer för alla 11

3.3 NATURMILJÖER MED MÅNGFALD 11

3.3.1 Öka andelen skyddad natur 11

3.3.2 Säkerställ en hållbar förvaltning av mark 12

3.3.3 Planera hållbart och långsiktigt 12

4 SOCIAL HÅLLBARHET 13

4.1 DELAKTIGHET 13

4.1.1 Öka invånarnas inflytande och delaktighet 13

4.1.2 Öka det livslånga lärandet 13

4.2 JÄMLIKHET 14

4.2.1 Öka jämställdheten 14

4.2.2 Öka kunskapen om allas lika rätt 15

4.3 TRYGGA MÖTESPLATSER FÖR ALLA 15

4.3.1 Öka insatser för att den upplevda tryggheten ska öka 15

4.3.2 Öka möjligheten till möten 16

4.4 GOD HÄLSA OCH ARBETSMILJÖ 16

4.4.1 Minska andelen riskbeteenden som leder till ohälsa 16

4.4.2 Öka utbudet av frukt och grönt 17

4.4.3 Öka andelen studerande som klarar studierna med godkända betyg 17

5 EKONOMISK HÅLLBARHET 17

5.1 HÅLLBARA INKÖP 17

5.1.1 Öka långsiktigheten i våra inköp 17

5.1.2 Minska mängden avfall som går till energiåtervinning 18

5.1.3 Öka hållbarhetskraven på de inköp vi gör 18

5.2 STRUKTUR OCH SYSTEM 18

5.2.1 Öka tillgången till digitala möjligheter 18

5.2.2 Öka antal arbetstillfällen i Håbo kommun 19

5.3 GOD ETIK OCH MORAL 19

5.3.1 Öka andelen långsiktigt hållbara investeringar 19

5.3.2 Öka tilliten och skapa ett inkluderande samhälle 19

1 Inledning

Håbo kommun arbetar för att vara en hållbar tillväxtkommun där vi tar vårt långsiktiga ansvar för ekonomi, invånare, natur och klimat. Visionen om hållbara Håbo och hållbarhetsstrategin är vårt sätt att möta de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Håbo kommuns hållbarhetsstrategi syftar till att vägleda kommunens verksamheter, bolag och aktörer verksamma inom kommunen till ett hållbart Håbo. Hållbarhetsstrategin visar Håbo kommuns gemensamma vilja, långsiktiga visioner och målsättningar – och vad vi tillsammans behöver och ska fokusera på.

Hållbarhetsstrategin tar avstamp i de tre hållbarhetsdimensionerna: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Den innehåller 11 inriktningar och 28 övergripande mål. ”Genomförande med samverkan” skär igenom samtliga dimensioner och är övergripande för alla inriktningar. Hållbarhetstårtan nedan (Bild 1) illustrerar hållbarhetsstrategins inriktningar för respektive hållbarhetsdimension, hur de samspelar och är beroende av varandra samt hur de förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Bild 1 visar hur hållbarhetsstrategin är uppbyggd i enlighet med "hållbarhetstårtan" och hur den förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen.

Arbetet med Hållbara Håbo ska följas upp och utvärderas årligen genom denna hållbarhetsrapport. Följande redovisning innehåller en samlad bild av kommunens hållbarhetsarbete. Varje hållbarhetsdimension inleds med visionstexten från hållbarhetsstrategin, följt av en beskrivning av hur kommunens verksamheter arbetar för att bidra till respektive mål.

I årets hållbarhetsrapport är fokus främst på åtgärder och aktiviteter som kommunen genomför utöver grunduppdraget och det dagliga arbetet. Jämförelser med Kolada har i år uteslutits på grund av det tidsglapp som uppstår. Istället ligger fokus på att jämföra mot den faktiska statistik som kan inhämtas i våra egna system eller externa system som tillhandahåller aktuell information.

2 Genomförande med samverkan

Samverkan och transparens ska genomsyra Håbo kommuns hållbarhetsarbete och utgöra grunden för samhällets ekologiska, sociala och ekonomiska utveckling. Fokus ska vara på genomförandet. Tillsammans ska vi klara de utmaningar vi står inför och ingen ska lämnas utanför. Uppföljning är en naturlig del av arbetet där kunskap och goda exempel ska spridas.

2.1 Förbättra den kontinuerliga uppföljningen av kommunens hållbarhetsarbete

Under 2025 har verksamheterna vidtagit flera åtgärder för att stärka den kontinuerliga uppföljningen av kommunens hållbarhetsarbete. Lokalvårdsenheten har infört ett digitalt städ- och planeringssystem som möjliggör effektivare arbetsprocesser, tydligare datainsamling samt förbättrad avvikelsehantering. Systemet ger ökad transparens i rengöringsprocesser, schemaläggning och kommunikation, vilket skapar bättre förutsättningar för strukturerad uppföljning och analys.

Hållbarhetsarbetet har även integrerats i kommunens styrdokument. Detta bidrar till att hållbarhetsperspektivet vävs in både vid framtagande och revidering av styrdokument.

Avfallsverksamheten har förstärkt sin uppföljningsstruktur genom att integrera mål, indikatorer och aktiviteter i ordinarie styr- och ledningsprocesser. Uppföljning av avfallsplanens mål sker årligen inom SIM-samverkan och kompletteras med lokala mätningar, bland annat plockanalyser, matsvinnsmätningar och kundundersökningar. Den ökade digitala rapporteringen ger förbättrad översikt, ökad precision i åtgärder samt en tydligare bild av verksamhetens framdrift.

2.2 Öka den aktiva strategiska styrningen

Verksamheterna har under året arbetat aktivt med att stärka den strategiska styrningen genom utbildningar, tydligare riktlinjer och förbättrade verktyg. Lokalvårdsenheten har genomfört regelbundna internutbildningar i bland annat Clean Pilot, schemaläggning, robothantering, ergonomi och tekniska hjälpmedel.

Från Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen har hållbarhetsstrateg tillsammans med medarbetare från övriga delar av kommunen deltagit i utbildningar och konferenser med fokus på klimat, ekosystemtjänster, energi och Agenda 2030. Arbetet inom internationella och nationella nätverk, såsom Viable cities och CLIMAXX, har stärkt samverkan och bidragit till inspiration och ideér till nya arbetssätt för att jobba vidare med den strategiska styrningen under 2026.

Under 2025 har avfallsverksamheten förstärkt den strategiska styrningen genom flera insatser som syftar till att göra det enkelt för invånare och verksamheter att agera korrekt i avfallshanteringen. Detta har bland annat skett genom tydlig och lättillgänglig information via avfallsappen, kommunens webbplats och målgruppsanpassade utbildningar. Informationskampanjer och riktade utbildningsinsatser har bidragit till att höja kunskapen brett i samhället. Parallellt har SIM-samverkan (Avfallssamverkan i Mälardalen) vidareutvecklat gemensamma arbetsprocesser, vilket omfattar enhetliga rutiner, samordnat informationsmaterial samt gemensam utbildning kopplad till införandet av fastighetsnära insamling (FNI).

År 2025 har omfattande förändringar i lagstiftning och nationella mål trätt i kraft inom avfallsområdet. Regeringen presenterade viktiga ändringar i avfallsförordningen, där nya mål antogs för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall: 55 % år 2025, 60 % år 2030 och 65 % år 2035. Dessa mål ligger i linje med indikatorerna i avfallsplanen och följs upp separat uppföljning. Därtill presenterades förslag till ändringar i miljöbalken, avseende krav på aktualitetsprövning och avfallsplanens innehåll, med planerat ikraftträdande sommaren 2026.

Under 2025 lanserades även Avfall Sveriges 30/30-mål, som innebär att restavfallet ska minska med 30 procent till 2030. De samlade förändringarna i lagstiftning och nationella mål har krävt ett kontinuerligt arbete med omvärldsbevakning, konsekvensbedömningar och förberedelser för att säkerställa att verksamheten står väl rustad inför kommande krav.

3 Ekologisk hållbarhet

3.1 Fossilbränslefri kommun

År 2030 har Håbo kommun ställt om mot en hållbar framtid. Den kommunala organisationen är fossilbränslefri och visar vägen för det övriga samhället som ska nå samma mål 2050. Vi bygger upp energi och effektsmarta alternativ och visar fördelarna med fossilbränslefrihet. Väl genomtänkt planering av bebyggelse minskar behovet av bilresor och underlättar för fotgängare, cyklister och kollektivtrafik.

3.1.1 Minska andelen fossilberoende fordon

Under 2025 har kommunen fortsatt arbetet för att minska beroendet av fossila drivmedel och stärka omställningen till mer hållbara transporter utan att tappa beredskapsperspektivet. Kommunens egna fordon avropas via ADDA:s (SKR:s inköpscentral) ramavtal. I sina upphandlingar ställer ADDA krav på hållbarhet som är anpassade efter den ambitionsnivå som Sveriges kommunen och regioner har satt.

Håbo kommun har stärkt omställningen till fossilfria transporter genom att erbjuda laddningsmöjligheter vid kommunens skolor och förskolor. De kommunala laddningsplatserna är placerade på parkeringsområden som tillhör verksamheterna och används av både personal och besökare när platserna är tillgängliga. Laddningen sker enligt instruktioner och taxa vid respektive laddningsstolpe. Dessa satsningar bidrar till en mer hållbar vardag och underlättar för fler att välja eldrivna fordon.

Lokalvården har tagit ett viktigt steg genom att leasa laddhybrider som används för personaltransporter mellan olika städobjekt. Fordonen är valda utifrån både driftssäkerhet och kapacitet, då 8–9-sitsiga modeller möjliggör samåkning, färre fordon i drift och minskat behov av parkeringsytor. Detta ökar inte bara effektiviteten utan stärker även kommunens robusthet vid exempelvis elavbrott eller kris, där driftssäker transport fortfarande måste kunna upprätthållas.

I vård- och omsorgsverksamheten har det fortsatt arbetet med omställningen inneburit både logistikförbättringar och tekniska lösningar. Genom bättre lokalisering av hemtjänstgrupper har avstånden till brukare minskat, vilket reducerat körsträckor och drivmedelsförbrukning. Antalet fordon har kunnat minskas från 26 till 23, samtidigt som användningen av elcyklar ökat till 6 stycken. Även digital teknik – som nattlig kameratillsyn och läkemedelsautomater – har minskat behovet av fysiska besök och därmed transportrelaterade utsläpp. Bara under 2025

delades över 17 800 läkemedelsdoser ut via automatiserade läkemedelsrobotar, som kräver påfyllning endast var fjortonde dag.

Sammantaget så har en rad åtgärder gjort att kommunens drivmedelsförbrukning har minskat. Totalt mellan 2024 och 2025 har förbrukningen minskat med 8 procent. Den största minskningen har gjorts för vanlig bensin där förbrukningen sjunkit med 11 procent.

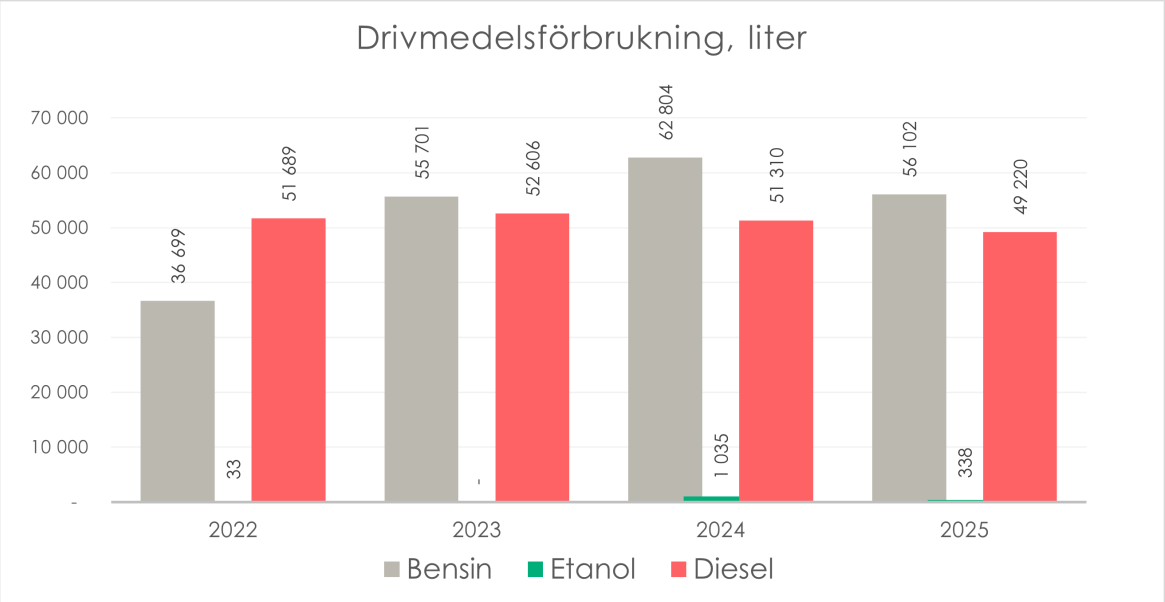

Fig.1 visar en tabell över kommunens drivmedelsförbrukning mellan åren 2022-2025. (källa: OKQ8)

När drivmedelsförbrukningen sjunker så sjunker även koldioxidutsläppen från kommunens egen fordonsanvändning. Tabellen nedan visar hur koldioxidutsläppen för första gången sedan återrapporteringen startade har börjat sjunka.

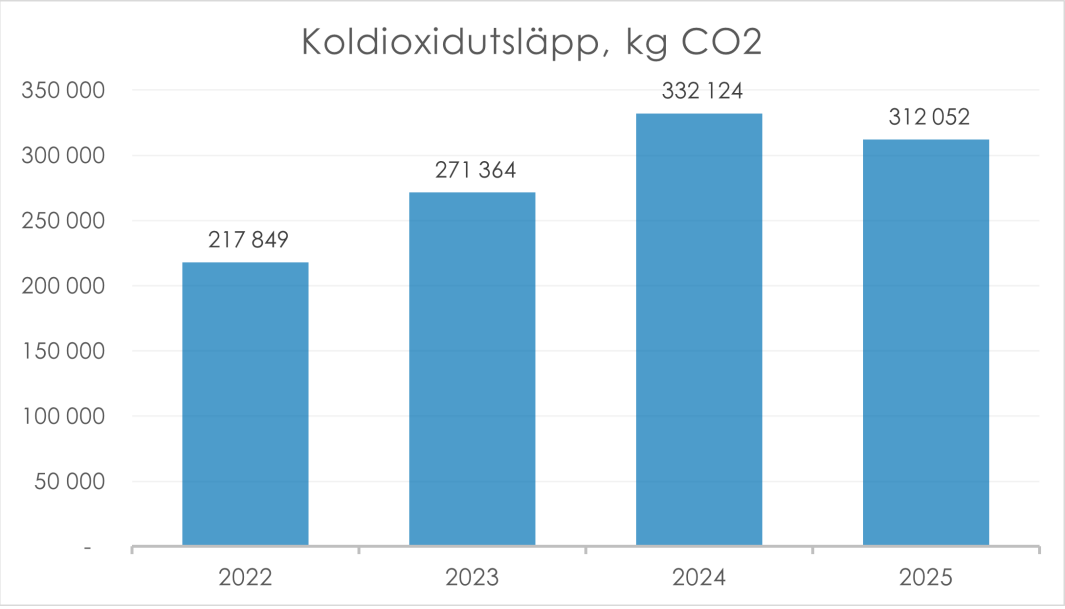

Fig 2. Visar en tabell över koldioxidutsläpp från kommunens fordonsflotta mellan åren 2022-2025. (källa OKQ8)

Kollektivtrafiken i kommunen har fortsatt stärkts genom projektet “Bättre buss i Bålsta”, där tre nya busslinjer öppnades under 2025. Förbättrad kollektivtrafiktäckning är en central del i att minska bilberoendet och skapa förutsättningar för mer hållbara resmönster hos invånare och

pendlare.

För att stärka invånarnas kunskap och engagemang har kommunen genomfört riktade insatser under den årliga mobilitetsveckan. Där har invånare fått information om förnyelsebara drivmedel, alternativa färdsätt och möjligheter till hållbar mobilitet. Denna typ av dialoginsatser bidrar till att skapa beteendeförändringar och öka acceptansen för omställningen.

Håbohus har fortsatt sin elektrifiering av fordonsflottan. I dag används rena elbilar av driftstekniker, reparatörer, fastighetsskötare och besiktningspersonal. En omfattande satsning på laddinfrastruktur har också genomförts, vilket innebär att i stort sett alla bostadsområden nu erbjuder publika och boendenära laddmöjligheter. Ett fortsatt utvecklingsområde är att ställa om de tyngre fordonen, där tekniska och marknadsmässiga förutsättningar ännu är mer begränsade.

Inom måltidsservice har det ställts långtgående krav i den nya livsmedelsupphandlingen. Leveranser ska ske med 100 % fossilfria drivmedel, och avtalen har utformats för att minska antalet transporter genom samordnade rutter. Den nya upphandlingen har ett högre lägsta ordervärden för att styra mot mer planering av beställningar och minska antalet småköp som riskerar att öka antalet leveranser. Sammantaget har två tidigare avtal slagits samman till ett gemensamt, vilket beräknas reducera antalet leveranser till kommunens enheter med cirka 30 procent. Genom detta minskar både klimatpåverkan och belastning på vägar och logistiksystem.

Avfallsverksamheten bidrar i hög grad till kommunens minskade fossilberoende genom att all insamling sker med fordon som använder 100 % förnybara drivmedel, såsom HVO100 och biogas. Även om antalet fordon har ökat i takt med att fler fastigheter anslutits till fastighetsnära insamling (FNI), har kravet på fossilfria drivmedel bibehållits. Transport och omlastning av avfall sker också fossilfritt, vilket ytterligare reducerar klimatpåverkan från ett av kommunens mest transportintensiva verksamhetsområden. Kommunens arbete med att successivt övergå till HVO100 – som kan minska utsläppen med över 80 % jämfört med fossil diesel – stärker omställningen ytterligare.

3.1.2 Öka andelen förnybar energi

För att öka andelen förnybar energi har fokus under året varit på långsiktig energiplanering, ökad egenproduktion av solenergi samt stärkta krav och riktlinjer vid upphandling och energianvändning. Kommunen deltar i det regionala energiplaneringsprojektet SUVERÄN, där ett nytt klimat- och energiprogram för kommunen är under framtagande. Programmet ska ange den långsiktiga inriktningen för hur kommunen ska minska sin klimatpåverkan, öka produktionen av förnybar energi och skapa ett mer robust energisystem.

En stor del av arbetet sker i samverkan med Håbohus som under flera år byggt upp en betydande kapacitet av solcellsanläggningar. Bolagets befintliga solcellsinstallationer har nu en maximal produktionskapacitet på 702 kW, utöver de 140 kW som finns installerade på Vallvägen 2–4 och Parkgården och är en del av produktionen i kommunens fastighetsbestånd. Detta innebär att solenergi står för en växande andel av bolagets fastighetsel, vilket bidrar till minskade utsläpp, lägre kostnader och ett mer självförsörjande energisystem. Planer finns även på att installera ytterligare solceller på Vallvägens teknikhus under 2026, vilket ytterligare stärker kommunens egen energiproduktion och förmåga att klara framtida effektutmaningar.

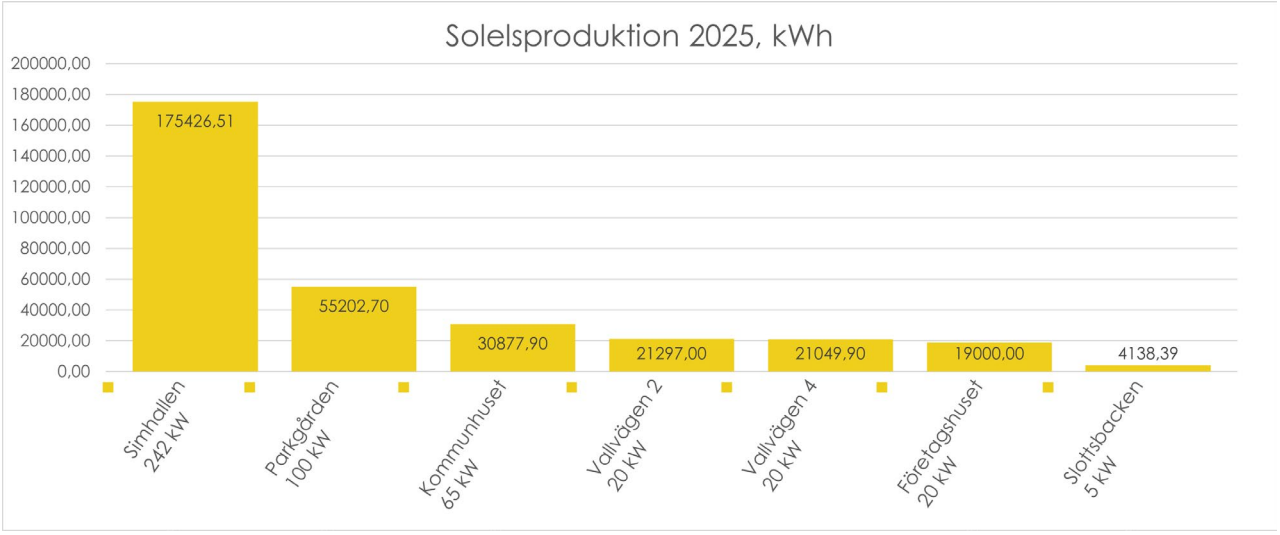

Fig 3. Visar en tabell över kommunens solelsproduktion under 2025. (Källa: Växelriktare och E:on)

Arbetet med förnybar energi omfattar också ett fokus på att stärka energisystemets kapacitet genom teknisk utveckling. Detta inkluderar en förstärkt anpassning till solenergi och utveckling av kravställning i upphandlingar, exempelvis genom att beakta spotmarknadens förutsättningar och säkerställa att ny teknik integreras på ett sätt som maximerar klimatnyttan över tid. Genom att successivt anpassa verksamhetens processer, styrdokument och tekniska system skapas förutsättningar för att kommunen ska nå både sina egna energi- och klimatmål samt bidra till nationella och regionala mål.

3.1.3 Minska utsläppen av växthusgaser

Genom att fortsatt integrera klimatperspektivet i planering, infrastruktur och bebyggelse skapas förutsättningar för en minskad klimatpåverkan både på kort och lång sikt. Detaljplaneringen styrs av kommunens översiktsplan, där lokalisering av ny bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen är en central princip, vilket bidrar till minskat bilberoende och mer hållbara resmönster.

Kollektivtrafikens attraktivitet och tillgänglighet har stärkts genom satsningen Bättre buss i Bålsta, som innebar tre nya busslinjer under 2025. Tillsammans med det pågående arbetet med Bostadsförsörjningsprogrammet, som betonar robust och miljömässigt hållbart byggande, utgör detta viktiga byggstenar i kommunens klimatarbete. Parallellt har kommunen påbörjat arbetet med ett nytt klimat- och energiprogram inom ramen för det regionala SUVERÄN-projektet, vilket syftar till att samordna energifrågor och stärka kommunens förmåga att nå långsiktiga klimatmål. Kommunens deltagande i det nationella innovationsprogrammet Viable Cities innebär dessutom ett åtagande om att bli klimatneutral till år 2030, vilket ytterligare skärper inriktningen för det lokala klimatarbetet.

Utöver dessa strukturella insatser minskar utsläppen genom mer direkta åtgärder i verksamheterna. Övergången till fossilfria transporter, både inom avfallsverksamheten och andra kommunala funktioner, minskar utsläppen från fordonstrafiken. Effektivisering av insamlingslogistik och ökad digitalisering har reducerat behovet av fysiska resor ytterligare. Införandet av fastighetsnära insamling (FNI) bidrar dessutom till att mer material sorteras ut, vilket minskar mängden restavfall och därmed utsläppen som annars uppstår vid energiåtervinning. Tillsammans visar dessa insatser på ett brett och samordnat arbete för att stegvis minska kommunens klimatpåverkan.

3.1.4 Minska energi- och effektanvändningen

För att minska kommunens energi- och effektanvändning har arbetet under 2025 genomförts med målsättningen att effektivisera energiflöden i byggnader, stärka driftsäkerheten och säkerställa att den energi som används utnyttjas optimalt.

Under 2025 har dessutom ett omfattande moderniseringsarbete påbörjats inom kommunens egna fastigheter. Styr- och reglerkomponenter för värme och ventilation har bytts ut, vilket ger bättre kontroll, möjliggör mer detaljerad uppföljning och minskar risken för onödig energianvändning. Parallellt har äldre belysning successivt ersatts med energisnåla alternativ, främst i skolor och delvis i kommunhuset, med fortsättning planerad under 2026–2027. Tätning av fönster i kommunhuset har ytterligare minskat värmeförluster och förbättrat energieffektiviteten.

Arbetet med energieffektivisering sker även i nära samverkan med E.ON, där fokus ligger på att säkerställa en långsiktigt hållbar och effektiv energianvändning i kommunens verksamheter och fastigheter. Tabellen nedan visar hur genomförda insatser ger resultat där förbrukning per kvadratmeter minskat för både fjärrvärme och fastighetsel.

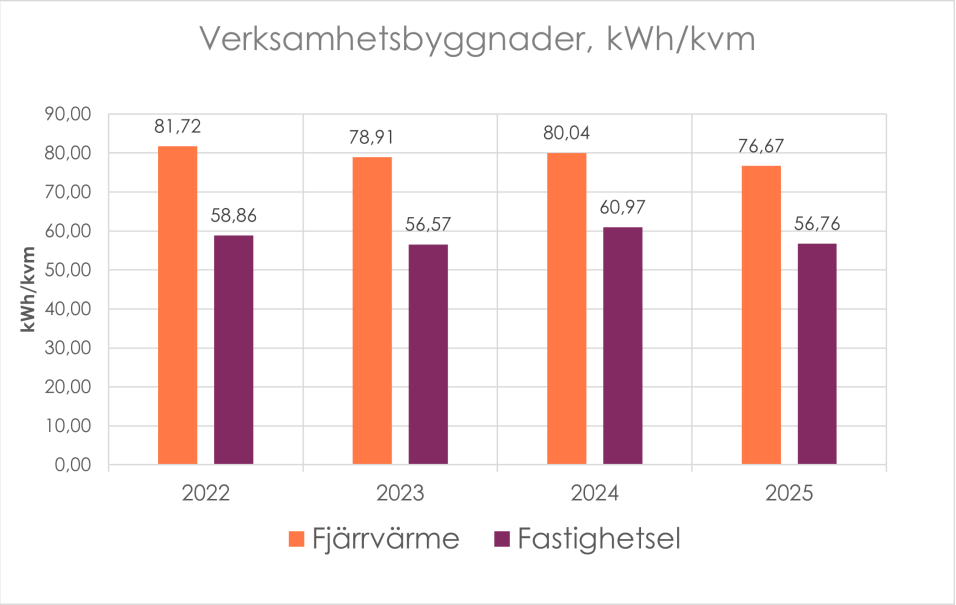

Fig 4. Tabellen visar förbrukning av fastighetsel och fjärrvärme för byggnader som ingår i fastighets verksamhetsområde mellan åren 2022-2025. (Källa: E:on)

En stor del av energiomställningen drivs genom Håbohus, som under 2025 installerat två nya batterilösningar för att öka nyttjandet av producerad solel och samtidigt bidra till ett stabilare elnät. Batterianläggningen i Skokloster (35 kW) används för att kapa effekttoppar och optimera självförbrukningen av solel, medan anläggningen på Lindegårdsbacke (60 kW) stabiliserar elnätets frekvens genom stödtjänsten CheckWatt FCR-D. Dessa investeringar stärker både energiresiliensen och möjligheterna att utnyttja förnybar energi effektivare.

Håbohus fortsätter dessutom sitt långsiktiga energispararbete med fokus på optimering av fjärrvärmeundercentraler, nedgrävning av nya fjärrvärmeledningar för att minimera kulvertförluster samt förbättringar av värmepumpar och energianläggningar. Detta arbete har bidragit till en minskning av både fjärrvärmeförbrukningen och fastighetsel under 2025.

Även andra delar av kommunen arbetar strukturerat med energieffektivitet. Avfallsverksamheten och återvinningscentralen bedriver fortlöpande förbättringar, medan

fastighetsavdelningen genomför årliga läckagesökningar på kylanläggningar för att minska miljöpåverkan och säkra driftstabiliteten. Även om utbyte av äldre kylanläggningar ännu inte genomförts finns en långsiktig plan för att successivt ersätta dessa med mer miljövänliga alternativ. Arbetet med att byta ut gatubelysningen till mer energisnål LED armatur fortsätter som en del av grunduppdraget i våra offentliga miljöer. Tabellen nedan visar hur förbrukningen för fastighetsel har minskat medan förbrukning för fjärrvärme har ökat något jämfört med 2024.

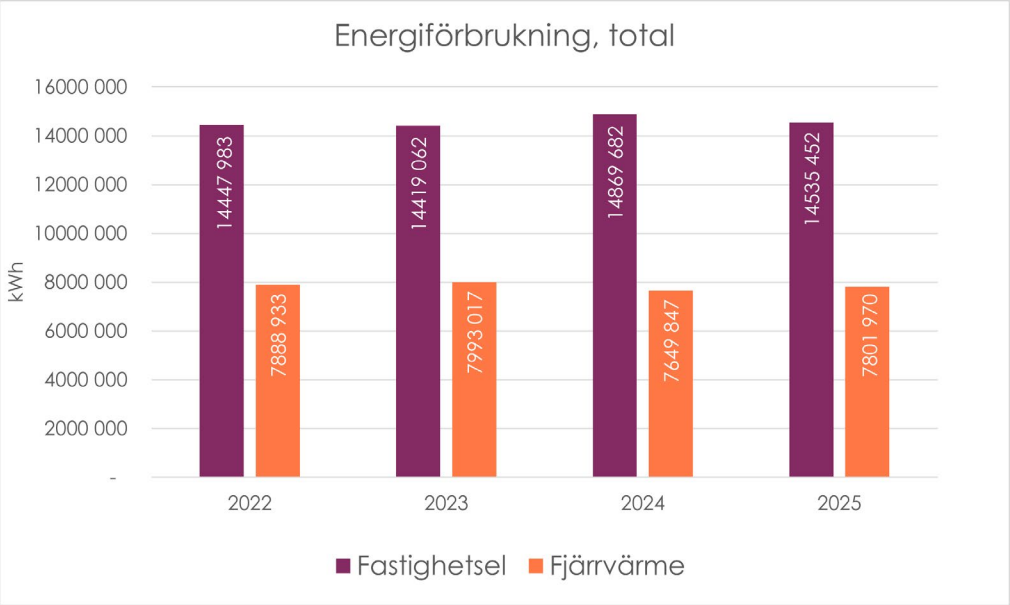

Fig 5. Tabellen visar kommunens totala energiförbrukning för fastighetsel och fjärrvärme mellan 2022-2025, inkl VA-anläggningar och gatubelysning. (Källa: E:on)

3.2 Rent vatten för alla

Året är 2030 och Håbo kommuns vattenförekomster har en god ekologisk och kemisk kvalitet med fungerande ekosystemtjänster. Vi har en långsiktigt säkrad och klimatanpassad dricksvattenförsörjning och ett välorganiserat vattenarbete på kommunal och regional nivå. Strävan efter giftfria vatten, ingen övergödning, fungerande ekosystem och tillgängliga vattenmiljöer är kontinuerlig. Vatten av god kvalitet är en av grundförutsättningarna för det goda livet i Håbo.

3.2.1 Säkerställa en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning

Kommunens arbete med ett klimatanpassningsprogram ska även utveckla naturbaserade lösningar för att långsiktigt stärka dricksvattenförsörjningen, genom bland annat rening av dagvatten. Möjligheterna att nå målen har dock delvis begränsats av att kommunen har saknat en vattenstrateg som har kunnat arbeta med frågorna under året. Rekrytering pågår och beräknas bli klar i början av 2026 vilket kommer förstärka arbetet framåt.

VA-enheten arbetar samtidigt aktivt med att minska kemikalieberoendet i sina processer och har satt ett kortsiktigt mål om att reducera kemikalieförbrukningen med fem procent. Sammantaget visar insatserna på ett brett och målmedvetet arbete för att skydda vattentillgångar, stärka robustheten och minska miljöpåverkan i kommunens verksamheter.

Lokalvårdsenheten fortsätter sitt långsiktiga arbete med att minimera användningen av kemikalier genom rengöringsmetoder baserade på filtrerat vatten, microfiber och maskiner med

integrerad vattenrening. Dessa val bidrar både till minskad vattenförbrukning och till att enheten stödjer det internationella projektet Made Blue Foundation. Även tvättprocesserna är anpassade för lägre energianvändning genom tvättmedel som möjliggör låga temperaturer.

3.2.2 Minska gifters och övergödnings påverkan på yt- och grundvatten

Det fleråriga LOVA-projektet med vattenprovtagning har fortsatt och bidrar med viktig kunskap om vattenkvalitet i olika delar av kommunen. Miljöavdelningen har också följt upp tidigare tillsyn av dagvattenanläggningar och ökat omfattningen av tillsyn av enskilda avlopp. Under 2025 prioriterades arbetet mot de avlopp som påverkar känsligare recipienter, samtidigt som vissa planerade insatser, exempelvis tillsyn av hästgårdar, har fått skjutas på framtiden på grund av resursbrist.

VA-enheten har stärkt sitt arbete genom en utökad provtagningsplan och fastställda driftrutiner för dagvattenanläggningar. Ett omfattande uppströmsarbete har även påbörjats för att kartlägga vad som når pumpstationerna och informera fastighetsägare om vad som får ledas till den allmänna VA-anläggningen.

Avfallsverksamheten bidrar med säkra rutiner för farligt avfall, riktad information till invånare och företag samt utveckling av insamlingssystemen. Test av nya sorteringsguider, utökad mobil insamling och förbättrad logistik ökar möjligheten att förebygga att skadliga ämnen når mark- och vattenmiljöer.

3.2.3 Öka tillgången till vattenmiljöer för alla

Arbetet med att stärka tillgången till vattenmiljöer för rekreation och naturupplevelser har under året fokuserat på att utveckla trivsamma och attraktiva boendemiljöer. Inom ramen för Bostadsförsörjningsprogrammet har kommunen fortsatt driva mål och strategier som säkerställer att både närmiljöer och vattennära områden utformas för att främja livskvalitet och hållbarhet.

Under året färdigställdes skogsvåtmarken i Wärsta som är ett naturvårdsprojekt som genomförts i samverkan med Wärsta gård. Statliga bidrag genom LOVA (lokala vattenvårdsprojekt) har medfinansierat detta projekt. Syfte är att skapa en våtmark för att gynna biologisk mångfald och att bibehålla vattnet i skogsmarken och utjämna flöden nedströms. Naturmiljöer av detta slag bidrar till både biologisk mångfald, förbättrad vattenrening och nya möjligheter till rekreation för kommunens invånare.

3.3 Naturmiljöer med mångfald

År 2030 bevaras och nyttjas den biologiska mångfalden i Håbo på ett hållbart sätt. Vi värnar naturens ekosystem för dagens och framtida generationer. Våra friluftsområden är utvecklade och vävs samman med tillgängliga grönområden. Håbo kommuns rika naturmiljöer är en tillgång och förvaltas ansvarsfullt och hållbart genom långsiktigt skydd och skötsel.

3.3.1 Öka andelen skyddad natur

Under året har fokus varit att säkerställa grunduppdraget och bibehålla de befintliga miljöer som redan finns. En kommunekolog har rekryterats under året vilket möjliggör att arbetet med punkterna kan fortgå och utvecklas under 2026.

3.3.2 Säkerställ en hållbar förvaltning av mark

Under året har fokus varit att säkerställa grunduppdraget och bibehålla de befintliga miljöer som redan finns. En kommunekolog har rekryterats under året vilket möjliggör att arbetet med punkterna kan fortgå och utvecklas under 2026.

3.3.3 Planera hållbart och långsiktigt

Arbetet med en välfungerande bebyggd miljö tar sin utgångspunkt i Bostadsförsörjningsprogrammet, där särskilt fokus ligger på robust och miljömässigt hållbart byggande. Programmet fungerar som en gemensam riktning för hur kommunen ska växa på ett sätt som tar hänsyn till både klimatutmaningar, samhällsservice, sociala värden och ekologiska system.

Ett centralt inslag i arbetet är att säkerställa att nya och befintliga bebyggelsestrukturer stärker de gröna sambanden i kommunen. Detta innebär att parker, naturområden, grönstråk, dagvattenlösningar, trädalléer, gröna tak och andra vegetationsrika inslag knyts samman till ett funktionellt nätverk. Dessa gröna samband bidrar till biologisk mångfald, klimatanpassning, renare luft, minskad värmeeffekt i tätorter och förbättrade rekreationsmöjligheter för invånare. En god bebyggd miljö förutsätter därmed att grönstruktur ses som en integrerad del av samhällsplaneringen, inte som en kompletterande komponent.

Kommunen arbetar aktivt med att öka kunskap och engagemang kring naturvärden hos medborgarna. I samarbete med Håbohus har informationsskyltar om biologisk mångfald tagits fram och placerats i flera bostadsområden. Håbohus deltar även i arbetet med den årliga Biologiska mångfaldens dag, där kommunens tredjeklassare utbildas i ekosystemtjänster och naturvård. Evenemanget genomfördes för andra gången 2025 och planeras att fortsätta 2026. Genom dessa insatser stärks förståelsen för sambandet mellan bebyggelseutveckling, natur och hållbarhet – inte minst hos kommunens yngre generationer.

Utöver detta deltar kommunen i det regionala programmet ”Färdplan för ett hållbart län”, där Håbohus har tecknat konkreta hållbarhetslöften inom temat ”Minskad klimatpåverkan”. Dessa åtaganden kopplar den lokala planeringen till regionala klimatmål och stödjer ett samordnat arbetssätt kring utsläppsminskningar och hållbar markanvändning.

Avfallsverksamheten bidrar genom att integrera avfallsfrågor i planprocessen. SIM-kommunernas gemensamma tekniska riktlinjer används för att säkerställa att ny- och ombyggnationer får avfallsutrymmen som är funktionella, säkra och möjliggör hög servicegrad samt god logistik. Detta är en förutsättning för att nå kommunens mål om ökad materialåtervinning och minskat restavfall. Genom att ta hänsyn till avfallshantering redan i planeringsskedet blir den långsiktiga hållbarheten bättre förankrad i samhällsbyggandet.

4 Social hållbarhet

4.1 Delaktighet

År 2030 lever vi i ett Håbo där alla har samma möjlighet att delta och växa. Vi tar vara på varandras ambitioner, drivkrafter och kreativitet och formar något större. Det finns en god kommunikation genom dialog och tydlig information. Våra arbetsplatser har specifik information och introduktion för en hållbar arbetsplats.

4.1.1 Öka invånarnas inflytande och delaktighet

Kommunens verksamheter har under 2025 arbetat systematiskt för att stärka invånarnas inflytande genom öppenhet, dialog och tillgängliga mötesformer. Medborgardialoger, öppet hus, kommunala råd (KPR, KFR), ungdomsråd, fritidsambassadörer och gårdsvandringar har gett invånare möjlighet att påverka beslut och utveckling.

Biblioteket, fritidsverksamheten och kulturverksamheter fungerar som öppna och inkluderande mötesplatser där invånare ges möjlighet att bidra med synpunkter och delta i utformningen av verksamheten. Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar med elevråd, föräldraforum och demokratiuppdraget i undervisningen.

Socialförvaltningen har under 2025 arbetat för att stärka invånarnas delaktighet och inflytande genom:

- Tydligare och mer transparent information om socialtjänstens arbete, bland annat via webben, informationsmaterial och förbättrade beslutsunderlag.
- Förbättrad synpunktshantering, där inkomna synpunkter analyseras löpande och används i kvalitetsarbetet.
- Systematiska uppföljningssamtal med brukare, exempelvis inom individ- och familjeomsorgen, vilket ger invånare möjlighet att påverka stödets utformning.
- Utveckling av arbetssätt i linje med nya socialtjänstlagens inriktning, där delaktighet, frivillighet och social hållbarhet är bärande principer och ses som en kommungemensam angelägenhet.

Fritidsambassadörerna som skapades under 2025 ska ge unga möjlighet till inflytande över sin egen fritid. Verksamheten består av en grupp unga som får möjligheten att utbilda sig inom ledarskap och att arrangera olika aktiviteter eller event för andra ungdomar i kommunen. Ungdomarna som skall vara Fritids ambassadörer får ansöka om att vara med och de är under en period av ett år. Sedan startar processen om med ny ansökan och nya ungdomar. Fritids ambassadörerna jobbar även ihop med kommunens Ungdomsråd och handleds av Ung Håbo.

Detta har bidragit till ökad tydlighet i kontakten med invånarna och större möjligheter för dem att förstå och påverka sin egen process inom socialtjänsten.

4.1.2 Öka det livslånga lärandet

Kommunen arbetar brett med livslångt lärande för både invånare och medarbetare. Arbetsmarknadsenheten har under lågkonjunkturen haft ett ökat fokus på att coacha till studier, särskilt unga som varken arbetar eller studerar samt utrikesfödda. Arbetet sker bland annat

genom uppsökande insatser och ESF-projektet Insatser i samverkan (ISA).

Barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter utgör grunden för det livslånga lärandet genom hela utbildningskedjan, inklusive vuxenutbildning och möjligheter till yrkesväxling. Förvaltningen har som ett prioriterat nämndmål att öka kvalitén i verksamheterna. Det systematiska kvalitetsarbetet innehåller specifika delar som fokuserar just på ökad måluppfyllelse avseende betyg, vilket följs upp och analyseras kontinuerligt.

Inom vård och omsorg har omfattande kompetensutveckling genomförts, bland annat genom Äldreomsorgslyftet, utbildningar i psykisk hälsa, demenskunskap och digitala hjälpmedel. För att minska det digitala utanförskapet och öka självständighet och inkludering i samhället genomförs Techtisdagar för äldre.

Socialförvaltningens har under 2025 arbetat med:

- Satsning på kompetensutveckling, bland annat inom barnrätt, våld i nära relationer, missbruk/beroende, förenklade utredningar, socialtjänstens digitalisering och arbete på hemmaplan.
- Ett utvecklat introduktions- och mentorstöd för nya medarbetare, särskilt inom myndighetsutövningen för att säkerställa en hållbar och trygg kompetensförsörjning.
- Främjande av intern rörlighet och karriärväxling, exempelvis mellan mottagning, utredning, öppenvård och beroendeområdet.
- Deltagande i utvecklingsarbete såsom implementering av SSPF-modellen, vilket stärker förvaltningens samlade kunskap och ökar kompetensen att arbeta med förebyggande insatser.

Biblioteket erbjuder digital handledning, föreläsningar och folkbildande aktiviteter som bidrar till ökad kunskap och minskat digitalt utanförskap. Även utbildningsinsatser kring hållbarhet, återbruk och cirkulär ekonomi genomförs i samverkan mellan flera verksamheter.

4.2 Jämlikhet

Året är 2030 och i Håbo finns en plats för alla och ingen lämnas utanför. Olika förmågor och resurser tas tillvara. Inom Håbo kommun finns inkluderande och jämställda arbetsplatser med rättvisa arbetsvillkor och en nolltolerans när det gäller diskriminering. Ett gott och respektfullt bemötande är nödvändigt för att lyckas med detta.

4.2.1 Öka jämställdheten

Kommunens verksamheter arbetar aktivt med normer, bemötande och jämställdhetsintegrering. Socialförvaltningen och vård- och omsorgsförvaltningen har påbörjat implementeringen av den nya socialtjänstlagen där jämställdhet är ett tydligt mål. Könsuppdelad statistik och riktade handlingsplaner tas fram för att minska omotiverade skillnader.

Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar med jämställdhet som en integrerad del av undervisningen och motverkar diskriminerande strukturer. Biblioteket är HBTQI-certifierat och bedriver aktivt arbete genom programverksamhet, mötesplatser och tillgänglig litteratur.

4.2.2 Öka kunskapen om allas lika rätt

Kommunen har genom flera verksamheter arbetat för att stärka invånarnas kunskap om rättigheter och skyldigheter. Arbetsmarknadsenheten och socialförvaltningen erbjuder stöd i myndighetskontakter, servicekontor och samverkan med civilsamhället, bland annat genom familjecoacher riktade till utrikesfödda kvinnor.

Biblioteket har uppmärksammat nationella minoriteter genom författarbesök, programverksamhet och tillgänglig litteratur. Projektet ”Boken kommer” ger tillgång till anpassade medier och stärker jämlik tillgång till information och kultur.

4.3 Trygga mötesplatser för alla

År 2030 erbjuder Håbo kommun möjligheter till mötesplatser för människor i olika åldrar och olika faser av livet. Det engagemang som finns i föreningar och hos invånare tas tillvara. Invånarna upplever att det finns gott om mötesplatser som tillgodoser den efterfrågan och de behov som finns. Trygghet och gröna värden är viktiga beståndsdelar för mötesplatserna.

4.3.1 Öka insatser för att den upplevda tryggheten ska öka

Trygghetsarbetet har stärkts genom bred samverkan mellan kommun, polis, skola, föreningsliv och näringsliv. SSPF-modellen där skola, socialtjänst, polis och fritid samverkar har implementerats och det gemensamma lägesbildsarbetet har utvecklats.

En del av att öka den upplevda tryggheten är hur detaljplaner planeras. Två planer har prioriterats under året och arbetet fortsätter och intensifieras 2026:

- Detaljplanarbete för Kalmarsand, där del av arbetet är omvandlingen av Silon, som idag är en otrygg miljö.
- Detaljplanearbete och prioritering av framtida detaljplaner med förtätningar i bland annat centrum. Dessa förtätningar skapar möjligheter för fler ögon på gatan och skapar mer rörelse under dygnets alla timmar.

Socialförvaltningen och vård- och omsorgsförvaltningen har stärkt trygghetsarbetet genom:

- SSPF-samverkan har under 2025 intensifierats med stöd av statliga medel.
- Tät samverkan med polisen i lägesbildsarbete, enskilda ärenden och gemensamma insatser riktade mot barn och unga i riskzon.
- Samarbete med föreningsliv och civilsamhälle, särskilt för att skapa stödjande strukturer kring barn och unga samt stärka skyddsnätet för familjer.
- Utbyggnad av arbete på hemmaplan, vilket ökar stabiliteten i vardagen för utsatta barn och därmed stärker den upplevda tryggheten.
- Trygghetsringningar, det ökar tryggheten och är en tjänst som SPF Seniorerna i Håbo erbjuder i samarbete med vård- och omsorgsförvaltningen.

- Sociala aktiviteter för att bryta social isolering
- Utflykter och gemensamt traditionsfirande
- Seniorgym. Cirkelträning, rörelseträning (sittande), träning efter stroke,, förebygga fall mm.
- Pratcafeer som anordnas i samverkan mellan pensionärsorganisationerna och vård- och omsorgsförvaltningen.

Håbohus har genomfört trygghetsskapande åtgärder i bostadsområden, bland annat genom borttagning av otrygg växtlighet.

4.3.2 Öka möjligheten till möten

Kommunen bidrar till trygga och inkluderande mötesplatser genom öppna verksamheter, träffpunkter, bibliotek, återbruksverksamheter och fritidsverksamhet. Vård- och omsorgsförvaltningen erbjuder aktiviteter för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre.

Skattkammaren i centrum och olika återbruksinitiativ fungerar som naturliga mötesplatser. Bibliotekets aktiviteter, ungdomsverksamhetens insatser och samarbeten med civilsamhället skapar trygga och inkluderande miljöer där invånare möts i frågor om hållbarhet och cirkulär ekonomi.

4.4 God hälsa och arbetsmiljö

År 2030 fortsätter Håbos hälsofrämjande arbete ge människor möjlighet att öka kontrollen över sin hälsas utveckling. Hälsoklyftorna minskar och alla, barn som äldre har en meningsfull fritid och vardag. Håbo kommun erbjuder säkra arbetsmiljöer som gynnar välbefinnande och hälsa. Sunt arbetsliv är ledord för arbetsmiljöarbetet som är långsiktigt och systematiskt där åtgärder vidtas direkt vid behov. Det finns en stolthet över att studera och arbeta i eller för Håbo kommun.

4.4.1 Minska andelen riskbeteenden som leder till ohälsa

Kommunen arbetar förebyggande med fysisk, psykisk och social hälsa. Insatser omfattar fysisk aktivitet, sociala aktiviteter mot isolering, utbildningar i psykisk hälsa samt fallförebyggande arbete. Bibliotek och fritidsverksamheter bidrar till att minska ensamhet, särskilt bland unga och äldre.

Biblioteket har en viktig roll att spel i att förebygga och bryta ofrivillig ensamhet och isolering genom att vara en fysisk plats som är tillgänglig för alla, värnar öppenhet för olika perspektiv, möjliggör läsning för vana liksom ovana läsare.

Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar utifrån Sunt arbetsliv när det gäller medarbetares hälsa och det utarbetades under 2025 en handlingsplan för friska arbetsplatser med särskilt fokus på att minska sjukfrånvaron. I kärnverksamheterna ingår det hälsofrämjande arbetet i läroplanerna.

Vård- och omsorgsförvaltningen arbetar aktivt för att mota riskbeteenden som leder till ohälsa på flera sätt. Det handlar om aktiviteter som adresserar fysiska, psykiska/sociala och

säkerhetsrelaterade riskbeteenden.

- Fysiska riskbeteenden handlar om fysiska inaktivitet, dålig kosthållning, missbruk, bristande egenvård etcetera. Detta möts genom de omfattande aktiviteterna som genomförs årligen via förvaltningens förebyggande enhet, genom denna erbjuds fysiska aktiviteter varje vecka med mera.

- Psykiska/social riskbeteenden handlar social isolering, suicid med mera. Detta möts av sociala aktiviteter för att bryta social isolering och skapa träffpunkter/möten för invånare i kommunen. Prat caféerna och hälsosamtal är exempel på genomförda aktiviteter under året. De genomföra utbildningarna i första hjälpen till psykisk hälsa är ytterligare exempel på genomförda aktiviteter som syftar till bättre psykisk hälsa.

- Säkerhetsrelaterade riskbeteenden handlar om fall, synnedsättningar etc. Här har förvaltningen genomfört en lång rad aktiviteter (balansera mera dagen/balansträning mm) som syftar till att minska fall både i särskilt boende och ordinärt boende.

Ambitionen är således att minska andelen riskbeteenden som leder till ohälsa genom att arbeta förebyggande och erbjuda generella främjande insatser anpassat efter olika målgruppers behov. Arbetet sker både genom generella insatser och riktade projekt för särskilda målgrupper.

4.4.2 Öka utbudet av frukt och grönt

Måltidsverksamheten erbjuder dagligen frukt, grönsaker och baljväxter i skolor och förskolor. Inköp sker med säsongsanpassning.

Gröna dalen skolan fortsätter sitt samarbete med Coop och tar hand om prickiga grönsaker och frukter som konsumenterna väljer bort. Det ger en ökad variation i skolan och minskar butikens matsvinn.

4.4.3 Öka andelen studerande som klarar studierna med godkända betyg

Barn- och utbildningsförvaltningen arbetar systematiskt med kvalitetsutveckling för ökad måluppfyllelse som en del av grunduppdraget. Individanpassad undervisning, kompetensutveckling för personal och kontinuerlig uppföljning av resultat är centrala delar i arbetet. Även vuxenutbildningen bidrar till ökade möjligheter till studier och etablering på arbetsmarknaden.

5 Ekonomisk hållbarhet

5.1 Hållbara inköp

År 2030 skapar vi långsiktiga och medvetna affärer i Håbo där våra resurser används hållbart. Det gör vi genom att förbereda oss väl innan vi gör våra inköp. Vi använder våra medel på ett ansvarsfullt sätt och våra hållbarhetskrav är välplanerade och möjliga att följa upp. Korruption motverkas och goda arbetsvillkor säkerställs. Det cirkulära och lokala gynnas

5.1.1 Öka långsiktigheten i våra inköp

Kommunen arbetar systematiskt för att öka långsiktigheten i sina inköp genom ramavtal, samverkan och hållbarhetskrav.

Majoriteten av inköpen sker via ramavtal, ofta genom ADDA eller gemensamma upphandlingar inom olika nätverk såsom Uppsam elller SIM-samverkan. I dessa upphandlingar ingår miljökrav och i ökande grad cirkulära och sociala krav. Kommunen utvecklar löpande rutiner för livscykelperspektiv, bedömning av marknadens mognad och tydlig kravställning.

5.1.2 Minska mängden avfall som går till energiåtervinning

Kommunen arbetar aktivt för att minska restavfall genom cirkulär ekonomi, återbruk och förbättrad sortering.

Utbyggnaden av fastighetsnära insamling, plockanalyser och förbättrad sortering har bidragit till minskad mängd avfall till energiåtervinning. Ett byggåterbruk har öppnats på återvinningscentralen och återbruk av textilier, byggmaterial och hushållsprodukter har ökat. Årliga klädbytardagar och andra återbruksinitiativ bidrar till att förebygga avfall och öka materialåtervinningen. Skattkammaren i centrum genomförs löpande där möjlighet till återbruk finns för invånare som inte har möjlighet att ta sig till Skattkammaren på Återvinningscentralen i Västerskog.

5.1.3 Öka hållbarhetskraven på de inköp vi gör

Kommunen stärker kontinuerligt hållbarhetskraven i upphandlingar genom miljömässiga, sociala och arbetsrättsliga krav.

Upphandlingsenheten gör bedömningar av vilka krav som är lämpliga att ställa och följer upp dem i samverkan med verksamheterna. Kommunen deltar i regionala nätverk och projekt, såsom Fossilfritt 2030, för att utveckla gemensamma metoder och stödja omställningen till fossilfrihet. Medlemskap i organisationer som BioDrivÖst hjälper kommunen med omvärldsbevakning, lagtydning, metodframtagning och stöttning i ökad kravställning för transportintensiva upphandlingar.

5.2 Struktur och system

Året är 2030 och i Håbo är det lätt att göra rätt. Vårt arbete utgår från långsiktighet och regelbundenhet. Det är ordning och reda i alla led. Håbo kommuns hållbarhetsarbete kännetecknas av ständiga förbättringar. Struktur tillsammans med gemensamma mål och tydligt ledarskap gör förbättringarna möjliga.

5.2.1 Öka tillgången till digitala möjligheter

Kommunens verksamheter arbetar samlat för att öka den digitala tillgängligheten för invånare och företag. Detta sker genom utveckling av digitala tjänster, förbättrad information och investeringar i digital infrastruktur.

Avfallsverksamheten har vidareutvecklat sin avfallsapp och infört nya e-tjänster som förenklar ärendehantering för invånare. Digitala sensorer används för effektivare drift av återvinningsstationer.

Vård- och omsorgsförvaltningen har infört flera digitala stöd, bland annat läkemedelsrobotar, digital läkemedelssignering, mobildokumentation och digitala inköp inom hemtjänsten. Förvaltningen har även satsat på utbildningar i digital kompetens för brukare.

Bygg- och miljöförvaltningen har förbättrat sina digitala tjänster och sin webbplats för att öka tillgängligheten och förenkla kontakten med kommunen.

5.2.2 Öka antal arbetstillfällen i Håbo kommun

Kommunen bidrar till fler arbetstillfällen genom att skapa förutsättningar för lokala företag, samverka med arbetsgivare och erbjuda vägar in på arbetsmarknaden för personer som står långt från arbete.

Arbetsmarknadsenheten har ett aktivt arbetsgivararbete och stödjer företag genom matchning och användning av lönestöd.

Kommunala verksamheter såsom tex avfallsenheten och även Håbohus erbjuder praktik, arbetsträning och skolpraktik i samverkan med Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen

Dessa insatser stärker både individers möjligheter till egen försörjning och arbetsgivarnas kompetensförsörjning.

5.3 God etik och moral

År 2030 är Håbo en kommun där ansvarsfullhet, tillit och rättvisa är grunden för god samhällsstyrning, fri från onödiga konflikter. Kommunens värdegrund ska även synas i vårt sätt att agera. Det finns utrymme för konsekvensanalyser och reflektion för att kunna ta långsiktiga beslut och hålla en budget i balans. Medvetenhet och regelbunden avstämning är en självklarhet för att ständigt underhålla och upprätthålla god etik och moral.

5.3.1 Öka andelen långsiktigt hållbara investeringar

Kommunen arbetar för att öka andelen långsiktigt hållbara investeringar genom att investera resurseffektivt och förvalta befintliga tillgångar.

Hållbarhetsperspektiv integreras i upphandlingar genom miljökrav, livscykelperspektiv och totalkostnadsanalyser. Livscykelkostnadsanalyser används särskilt vid upphandling av fordon.

Inom lokalvård och fastighetsförvaltning ställs höga krav på leverantörer gällande miljöarbete, kemikaliehantering och certifieringar. Detta bidrar till att bevara och utveckla värdet på kommunens tillgångar över tid.

Kommunen har också under 2025 aktivt valt att reinvestera i gamla simhallen. Den gamla simhallen har byggts om till verksamhetslokal för fritidsverksamheten Ung Håbo och föreningslokaler för ett antal föreningar som idag bedriver sin verksamhet i externt inhyra lokaler. Att reinvestera och ge en byggnad ett nytt syfte sänker klimatpåverkan och minskar resurserna istället för att bygga helt nytt.

5.3.2 Öka tilliten och skapa ett inkluderande samhälle

Kommunens verksamheter bidrar till ökad tillit och social inkludering genom arbete, delaktighet och samverkan med civilsamhället.

Avfallsverksamheten och Håbohus erbjuder praktik och arbetsträning som stärker möjligheterna till egenförsörjning.

Biblioteket har tillsammans med Röda Korset erbjudit läxhjälp för både barn och vuxna, vilket bidrar till ökad studieförmåga och social sammanhållning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planeringsavdelningen
Anna Atterlöf, Tf. Planeringschef
0171-52806
anna.atterlof@habo.se

Antagande hållbarhetsstrategi

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige antar Hållbarhetsstrategi för Håbo kommun.
2. Kommunfullmäktige upphäver tidigare Miljöstrategi för Håbo kommun (KF 2015-02-23 § 6).
3. Kommunfullmäktige beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att utreda hur det i politiska beslut ska göras en koppling mot Agenda 2030 och Håbo kommuns hållbarhetsstrategi.

Sammanfattning

En hållbarhetsstrategi är viktig för att visa hur Håbo ska växa hållbart och kunna möta framtida utmaningar utifrån kommunens vision, *Vårt Håbo 2030*. Hållbarhetsstrategin är en revidering av kommunens miljöstrategi från 2015. Nya underlag, som Agenda 2030, inkluderas och samtliga hållbarhetsdimensioner; ekologisk, social och ekonomisk finns med på ett tydligare sätt och strategin utgår från FN:s globala mål för hållbar utveckling.

Föreslagen hållbarhetsstrategi innehåller 11 inriktningar med visionstext, förklarande text och övergripande mål totalt 28 stycken. Den inkluderar miljöstrategins tidigare inriktningsmål. Strategin är ett viktigt kommunövergripande styrdokument som berör samtliga aktörer i kommunen; kommuninvånare, företagare, organisationer och tjänstepersoner. Samtliga aktörer har erbjudits att vara delaktiga i framtagandet. Dels under en dialog under våren 2020 och sedan en remiss av strategin hösten 2020. Synpunkter efter dessa har arbetats in i förslaget.

Ärendet

Håbo kommun har en miljöstrategi för ekologisk hållbar utveckling i Håbo kommun antagen av kommunfullmäktige februari 2015. Under 2019 aktualitetsprövades miljöstrategin och kommunfullmäktige beslutar att ge kommunstyrelsen uppdraget att uppdatera Håbo kommuns miljöstrategi utifrån de förutsättningar kommunen har och med utgångspunkt i aktuella underlag samt globala, nationella och regionala miljömål.
Kommunfullmäktige konstaterar även att miljöstrategins inriktningsmål är aktuella och speglar kommunens utmaningar och största miljöpåverkan på ett övergripande och aktuellt sätt. En önskan från kommunfullmäktige var även om en skarpare prioritering av klimatfrågan och fokusering på FNs globala mål för hållbar utveckling nummer 7, 11 och 13. De globala målen finns med som prioriterade i föreslagen strategi.

För att utgå från Agenda 2030 och de globala målen krävs en helhetssyn och samtliga hållbarhetsdimensionerna; ekologisk, social och ekonomisk, bör inkluderas då målen är odelbara. Håbo kommuns miljöstrategi förslås därför övergå till en hållbarhetsstrategi för att förutom inkludera den ekologiska hållbarheten även inkludera ekonomisk och social hållbarhet. En hållbarhetsstrategi är viktig för att visa hur Håbo ska växa hållbart och kunna möta framtida utmaningar. Strategin är ett viktigt övergripande styrdokument som berör samtliga aktörer i kommunen; kommuninvånare, företagare, organisationer och tjänstepersoner.

Under våren 2020 har en dialog skett för att kunna arbeta fram ett förslag till hållbarhetsstrategi för Håbo kommun. Ett förslag till hållbarhetsstrategi har varit ute på remiss under hösten där aktörer i kommunen har bjudits in till att ge synpunkter på förslaget. Remissförslaget har bland annat skickats till samtliga nämnder.

Hållbarhetsstrategin säkerställer att vi ökar takten och ambitionsnivån i vårt hållbarhetsarbete. Den blir ett verktyg för att jobba horisontellt och långsiktigt vilket går i linje med kommunens styrmodell. Genom hållbarhetsstrategin tar vi ett helhetsgrepp. Arbetet med att ta fram en hållbarhetsstrategi innebär samtidigt att vi skapar en medvetenhet kring de globala målen, utvecklar en lokal agenda där vi anpassar till lokala förutsättningar, implementera och följa upp. Att arbeta långsiktigt och uppnå en hållbar samhällsutveckling kräver samarbete och samsyn över förvaltningsgränserna och bolagen men även samverkan med andra aktörer inom kommunen och regionen.

De globala målen och kommunens hållbarhetsmål blir mer känt och erkänt samt något som alla jobbar mot på ett tydligt sätt inom den kommunala organisationen och i kommunen geografiskt. Samverkan över förvaltningsgränserna, med företag och organisationer stärks samt får en tydlig koppling med de globala målen och kommunens hållbarhetsstrategi som ett paraply.

Målen i strategin utgår från lokala, regionala, nationella och globala mål med om möjligt passande nyckeltal kopplade till sig. Nyckeltal ska användas från bland annat analysjämföraren i Kolada (kolada.se). Där finns nyckeltal som stöd för kommuners genomförande av Agenda 2030. Sveriges ekokommuner (Sekom) har även nyckeltal som kommunen använder redan idag och följer upp för att se trender i miljöarbetet, den ekologiska dimensionen av hållbarhet (sekom.se).

Hållbarhetsstrategin är ett viktigt kommunövergripande styrdokument och är tänkt att gälla för kommunen geografiskt, men även för kommunens organisation. Den berör samtliga aktörer i kommunen; kommuninvånare, företagare, organisationer och tjänstepersoner. Föreslagen hållbarhetsstrategi innehåller 11 inriktningar med visionstext, förklarande text och övergripande mål totalt 28 stycken.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Förslaget innebär inga direkta ekonomiska konsekvenser. Då hållbarhet handlar om att skapa en långsiktighet och ekonomisk uthållighet så kan det på kort sikt kosta mer för att på lång sikt kosta mindre för kommunen. Åtgärder som planeras ska i första hand hanteras inom driftbudgetram men om större investeringar behöver göras för att nå uppsatta mål behöver separat beslut och budget för det tas. En specifik budgetpost som alla förvaltningar kan öka medel från gör hållbarhetsarbete bör finnas avsatt för att öka takten och antalet åtgärder.

Barnperspektivet
Förslaget innebär inga direkta konsekvenser för barn. Men då vi planerar för ett hållbart Håbo med syftet att lämna över ett samhälle till kommande generationer så berör detta beslut barn positivt. Barnens bästa har beaktats och strategins utfall kommer att följas upp.

Näringslivsperspektivet
Förslaget innebär inga direkta konsekvenser för näringslivet. Men då vi planerar för ett hållbart Håbo med syftet att skapa delaktighet och stärka socialt företagande så berör detta beslut näringslivet positivt. Företag i Håbo har getts möjlighet att ge input och synpunkter under en dialog och remiss under 2020 som har tagits hänsyn till i framtagandet av hållbarhetsstrategin.

Uppföljning
Hållbarhetsarbetet i kommunen kommer att följas upp och rapporteras årligen inom kommunens rutiner för uppföljning.

Beslutsunderlag
- Hållbarhetsstrategi för Håbo kommun, Hållbara Håbo
- Kortversion Hållbara Håbo
- Remissutlåtande
- Beslut, aktualitetsförklaring av miljöstrategi
- Miljöstrategi för Håbo kommun (KF 2015-02-23 § 6)

Beslut skickas till
Planeringsavdelningen

Samtliga nämnder och bolag

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Clara Rosander-Sjöberg, Avfallsingenjör
clara.rosander-sjoberg@habo.se

Tjänsteskrivelse - Uppföljning 2025 avfallsplan

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner rapporteringen av uppföljning avfallsplanen 2025.

Sammanfattning

Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro kommuner har en gemensam avfallsplan som gäller för åren 2023-2030. Avfallsplanen omfattar fyra målområden och till varje målområde finns tillhörande utvecklingsmål.

Måluppfyllelsen mäts med indikatorer och det finns en handlingsplan med aktiviteter för att nå målen. Arbete med en majoritet av aktiviteterna har påbörjats eller genomförts under 2025 och flera aktiviteter är planerade under 2026.

Indikatorerna visar att kommunerna är på rätt väg inom flera områden, åtta av tio kommuninvånare är nöjda med avfallshanteringen i samverkanskommunerna, i Håbo är motsvarande siffra nio av tio. Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar (FNI) är ständigt uppåtgående, där Håbohus under året nådde 100% införandegrad i sitt bostadsbestånd.

Ärendet

Avfallsplanen är kommunens strategiska plan för cirkulär materialhantering och berör hela kommunkoncernen, medborgare och verksamheter. Syftet med avfallsplanen är att förebygga avfall, öka återanvändningen och materialåtervinningen, minska miljö- och klimatpåverkan samt bidra till tillgänglighet och service.

Avfallsplanen är gemensam för samverkanskommunerna Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro. Avfallsplanen gäller för åren 2023-2030 och omfattar fyra målområden och till varje målområde finns tillhörande utvecklingsmål:

1. Förebyggande och återanvändning av avfall – Avfallsmängderna ska minska genom förebyggande och återanvändning
2. Från avfall till resurs – Materialåtervinning och biologisk återvinning ska öka
3. Minskad miljöpåverkan – Nedskräpning och annan negativ miljöpåverkan ska minska
4. Tillgänglighet och service – Förtydliga, förenkla och uppmuntra så att det blir lätt att göra rätt

Måluppfyllelsen mäts med indikatorer och det finns en handlingsplan med aktiviteter för att nå målen. Arbete med en majoritet av aktiviteterna har påbörjats eller genomförts under 2025 och flera aktiviteter är planerade under 2026.

Indikatorerna visar att kommunerna är på rätt väg inom flera områden, åtta av tio kommuninvånare är nöjda med avfallshanteringen i samverkanskommunerna, i Håbo är motsvarande siffra nio av tio. Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar (FNI) är ständigt uppåtgående, där Håbohus under året nådde 100% införandegrad i sitt bostadsbestånd.

Den fastighetsnära insamlingen fortgår och omfattar nu 93 % av hushållen i Håbo, vilket är en mycket hög siffra nationellt sett. 100% av hushåll i småhus har fastighetsnära insamling och 81 % av hushåll i flerbostadshus. För samverkanskommunerna är det totalt 88% av hushållen som har infört FNI. Som en del i utbyggnaden erbjuds platsbesök, webbinarier och kundrådgivning.

För några av indikatorerna saknas mätdata bakåt i tiden vilket gör att ingen trend kan visas ännu. I bilagd rapport presenteras en uppföljning av aktiviteterna och indikatorerna för 2025. I rapporten beskrivs samverkanskommunernas gemensamma arbeten och resultat samt vissa kommunspecifika delar.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Att godkänna uppföljningen av avfallsplanen 2025 medför inga ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Att godkänna uppföljningen av avfallsplanen 2025 medför inga konsekvenser för barn.

Näringslivsperspektivet

Att godkänna uppföljningen av avfallsplanen 2025 medför inga konsekvenser för näringslivet.

Uppföljning

Avfallsansvarig nämnd har det övergripande ansvaret för att följa upp och utvärdera genomförandet av avfallsplanen och miljöpåverkan i enlighet med miljökonsekvensbeskrivningen. Planen ska följas upp årligen och resultatet redovisas i en rapport med statistik och uppföljning per mål samt redovisning av genomförda aktiviteter. Uppföljningen redovisas både uppdelat per kommun och samlat.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse uppföljning avfallsplan 2025, KS 2025/00178 dokumentnummer 146510
Uppföljning avfallsplan 2025, KS 2025/00178 dokumentnummer 147096
Avfallsplan 2023-2030, KF 22-12-12 §222, dokumentnummer 2022/00483

Beslutet ska skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Uppföljning avfallsplanen 2025

AvfallsSamverkan i Mälardalen

HÅBO KOMMUN

Knivsta kommun

Sigtuna Vatten & Renhållning

UPPLANDS-BRO KOMMUN

2026-02-04

Innehåll

1. Inledning 3
2. Genomförda och påbörjade aktiviteter 2025 5
2.1 Förebyggande och återanvändning av avfall 5
2.2 Från avfall till resurs 7
2.3 Minskad miljöpåverkan 9
2.4 Tillgänglighet och service 11
3. Indikatorer 15
3.1 Förebyggande och återanvändning av avfall 15
3.2 Från avfall till resurs 19
3.3 Minskad miljöpåverkan 20
3.4 Tillgänglighet och service 20
4. Avslutning 23
4.1 Slutsats 23
4.2 Fortsatt arbete 23
BILAGA 1 Handlingsplan med aktiviteter 24

1. Inledning

2025 – ett år av förändring och utveckling

2025 har varit ett händelserikt år för SIM, präglat av strategiska satsningar och viktiga förändringar inom både verksamhet och lagstiftning. Genomförandet av avfallsplanens aktiviteter har under året skett parallellt med andra uppdrag och utvecklingsinsatser som också krävt tid och resurser.

Under året har SIM arbetat med att ytterligare utveckla formerna för samverkan. Organisationsstrukturen har utvärderats med syfte att effektivisera, tydliggöra ansvar och fördela resurser. Utvärderingen har resulterat i en plattare organisation med flera tematiska arbetsgrupper. Parallellt med organisationsutvecklingen har samtliga kommuner arbetat med rekryteringar av strategiska tjänster. Dessutom har SIM genomfört en gemensam verksamhetsplanering. Detta för att säkra tid och resurser i viktiga projekt samt för att kunna göra prioriteringar. Omvärldsläget har även inneburit utökat arbete med kontinuitet och en gemensam kontinuitetsplan förväntas vara klar till sommaren 2026.

År 2025 har präglats av flera viktiga lagändringar och nya mål inom avfallsområdet, med ytterligare förändringar att vänta 2026. Regeringen presenterade bland annat ändringar i avfallsförordningen, där ett mål infördes om att andelen kommunalt avfall som förbereds för återanvändning eller materialåtervinns ska uppgå till 55 procent år 2025, 60 procent år 2030 och 65 procent år 2035. Målet överensstämmer med en av avfallsplanens indikatorer och följs upp i detta dokument. I december presenterades även förslag till ändringar i miljöbalken, bland annat avseende avfallsplanens aktualitetsprövning och innehåll, med planerat ikraftträdande sommaren 2026. Under 2025 lanserade Avfall Sverige dessutom det nya 30/30-målet, som innebär att restavfallet ska minska med 30 procent till år 2030. Förändringarna har krävt ett kontinuerligt arbete med att hålla sig uppdaterad, bedöma konsekvenser för verksamheten och vidta förberedande åtgärder inför nya krav och mål.

Något som upptagit mycket tid under året är hanteringen av textil. Med start 1 januari gällde krav på utsortering och separat insamling av textil från hushåll och verksamheter. Från och med 1 oktober infördes nya krav för sortering av textil, där trasig eller fläckig textil inte längre behöver samlas in separat. Mellan dessa beslutspunkter har SIM arbetat för att hålla efter ÅVS:er och ÅVC:er efter bästa förmåga. Regeringen har meddelat att ett producentansvar för textil ska vara infört senast april 2028. SIM följer utvecklingen av textilfrågan och gör löpande anpassningar efter de nya förutsättningarna.

Under året har tid även lagts på att genomföra och förbereda för kommande upphandlingar. En gemensam upphandling av avfallskärl och avfallsbehållare har genomförts, vilket resulterar i en enhetlig lösning för fastighetsnära insamling (FNI) med lätthanterade plastbehållare för förpackningsavfall. Exempel på kommande upphandlingar av betydelse är insamling, omlastning och transport av avfall, slam- och fettavfallsinsamling, underhåll av behållare på återvinningsstationer samt verksamhetssystem.

Under 2026 ser SIM fram emot fortsatt utveckling av samarbetet med fokus på måluppfyllnad, innovation och service.

Avfallsplanen

Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM) bestående av Håbo, Knivsta, Sigtuna och Upplands-Bro kommuner har en gemensam avfallsplan som gäller för åren 2023–2030. Avfallsplanen omfattar fyra målområden med tillhörande utvecklingsmål, vilka redovisas nedan. Måluppfyllelsen mäts och följs upp med hjälp av indikatorerna som återfinns i avfallsplanens handlingsplan. I handlingsplanen listas också konkreta aktiviteter, som om de genomförs bidrar till måluppfyllelsen.

Uppföljningen av avfallsplanen görs för att se hur arbetet mot avfallsplanens mål går, genom en beskrivning av de aktiviteter som genomförts under år 2025 tillsammans med en uppföljning av indikatorerna. För mer information om aktiviteternas innehåll, tidsplan och status, se avfallsplanens handlingsplan i bilaga.

Förebyggande och återanvändning av avfall

Avfallsmängderna ska minska genom förebyggande och återanvändning.

Från avfall till resurs

Materialåtervinning och biologisk återvinning ska öka.

Minskad miljöpåverkan

Nedskräpning och annan negativ miljöpåverkan ska minska.

Tillgänglighet och service

Förtydliga, förenkla och uppmuntra så att det blir lätt att göra rätt.

2. Genomförda och påbörjade aktiviteter 2025

2.1 Förebyggande och återanvändning av avfall

Information och utbildning

Under året har SIM på olika sätt bidragit till extern kunskapsspridning och kunskapsdelning. Medarbetare från SIM har i olika forum och sammanhang pratat om utbyggnaden av FNI och ekonomi i förpackningsansvaret. Medarbetare finns även representerade i referensgrupper i pågående projekt för Avfall Sverige och Naturvårdsverket. I september arrangerade SIM ett möte inom Regional avfallssamverkan i Storstockholm. Mötet är en viktig del i att upprätthålla nätverket. På mötet behandlades bland annat frågor om förpackningsansvaret och utbyggnad av FNI, förbränning av avfall och problematiken kring den stora mängd plast som vanligt restavfall innehåller.

Under 2025 har kommunikationsgruppen i SIM inlett ett arbete med att ta fram en e-learning. E-learningen är tänkt att utformas utifrån flera av våra målgrupper, medarbetare, politiker, elever och invånare, och kommer målgruppsanpassat att beskriva avfallshanteringen, avfallstrappan med mera. Kommunikationsgruppen har under året också påbörjat ett arbete med att ta fram lättillgänglig information om avfallsplanen till kommunernas hemsidor. Tanken är att kort informera om hur kommunerna arbetar med avfall, avfallsplanen och hur det går för oss kopplat till mål och indikatorer.

Under oktober monterades snäppramar med information om avfallsappen på fyra av Ohlssons sopbilar, en i varje kommun. Sopbilarna med snäppramar rullar i områden med många flerbostadshus. Tidiga siffror visar att antalet appinstallationer ökat i alla kommuner, vilket tyder på att kampanjen haft effekt.

I november hakade SIM också på kampanjen Europa minskar avfallet som i år hade temat elavfall. En film från El-Kretsen om vad som händer med elavfall som lämnas till återvinning publicerades i appen. I Håbo samlades det under kampanjveckan in elavfall i kommunhuset.

Det har också gjorts kommunvisa insatser under året kopplat till aktiviteten. Upplands-Bro fortsätter att ta fram och dela ut Miljöalmanackan till samtliga hushåll i kommunen. Almanackan är ett kommunikationsverktyg för att nå ut med information om nya regelverk, mål samt aktuell sorteringsinformation inom avfallsbranschen. Den ger även konkreta tips och vägledning för ett mer hållbart beteende i vardagen. I Håbo har två klädbytardagar

genomförts under året. Klädbytardagarna arrangeras i samarbete mellan kommunen, Naturskyddsföreningen, Bålsta centrum, Björksäterkyrkan och Håbo Internationella kvinnors förening. Klädbytardagarna anordnas i en lokal i Bålsta centrum där invånare kan lämna in max 10 hela och rena plagg och få en biljett som kan lösas in mot motsvarande antal plagg.

I Sigtuna hölls en jultävling via avfallsappen för att uppmuntra till återbruk. Tävlingen gick ut på att dela sin bäst återbrukade julklapp och bidragen bedömdes utifrån kreativitet, konstnärlighet och mängd återbrukat material. Pris i tävlingen var presentkort på Återbruket och en goodiebag. Förhoppningen är att tävlingen växer i deltagande och att fler lockas till återbruk.

Upphandling

Håbo och Upplands-Bro kommuner har genomfört en samordnad livsmedelsupphandling, med krav som bland annat syftar till att minska matsvinnet och förpackningsavfallet. Upphandlingen öppnar exempelvis för att kommunernas storkök ska kunna ta emot produkter med kort hållbarhet till ett rabatterat pris, för att på så sätt minska grossisternas svinn av osålda produkter.

Upphandlingsgruppen träffades flera gånger under året. I oktober deltog både upphandlings- och avfallschefer på ett gemensamt möte där gruppens fortsatta arbete diskuterades. Det talades om att det råder osäkerhet kring mandat, prioritet och ansvarsfördelning vad gäller upphandling enligt avfallsplanens mål och handlingsplan. Upphandlingscheferna önskar att upphandlingsaktiviteterna i avfallsplanen förankras i kommunorganisationerna och i politiken. Älvkarleby och Tierps kommuner bjöds in för att dela goda exempel på hur de lyckats ställa cirkulära, hållbara och avfallsminimerande krav i upphandlingar. Gruppen kommer att sträva efter att testa att ställa cirkulära krav i kommande upphandlingar. Parallellt tas ett exempelbibliotek med goda exempel fram.

Återanvändning inom kommunkoncernen

Två kommunvisa insatser har under året gjorts kopplat till aktiviteten. Sigtuna kommun har med hjälp av praktikant genomfört en inventering av hur befintlig organisation för möbelåterbruk vid Utbildningsförvaltningen kan skalas upp. Målet är att ta fram ett samlat koncept för hur återbruk kan organiseras, styras och finansieras långsiktigt. SIM bjöds under året in som medfinansiär och deltagare i fortsättningen på projektet, som tillfälligt pausats men planeras att återupptas under hösten 2026. I samband med att SIVAB under året flyttade till nya lokaler togs inventarier med och återanvänds nu i den nya kontorsbyggnaden.

I Knivsta pågår ett projekt där inventarier från en gymnasieskola inventeras och registreras i en app för att kunna återanvända så mycket som möjligt vid flytt till nya lokaler. Trasiga eller slitna möbler kommer att renoveras, kläs om eller lackas. Vid behov av nyinköp kommer andrahandsmarknaden att prioriteras. Detta är första gången Knivsta testar att arbeta med en inventeringsapp och man ser ett behov av att kunna skala upp denna typ av inventering och återanvändning för fler verksamheter på sikt. För att detta ska vara möjligt behöver kommunen upphandla ett verktyg.

Vad gäller att mäta mängden återbruksprodukter som lämnas till ÅVC, har olika försök gjorts i SIM-kommunerna under året. På grund av varierande förutsättningar på ÅVC:erna har

kommunspecifika försök gjorts. I Sigtuna har man till exempel arbetat med ett schablonsystem för viktregistrering med hjälp av flyttlådor och i Håbo har vägning av produkter som går till återbruk genomförts. På sikt ska ÅVC-gruppen försöka arbeta för ökad systematik kopplat till denna aktivitet.

Fler än 350 avfallskärl som blev över när fyrfackssystemet infördes skänktes under året till staden Vinnytsia i Ukraina som en del i återuppbyggnaden av deras avfallshantering. Donationen är en del av det svenska biståndsprojektet WM4U – Waste Management for Ukraine.

Minskat matsvinn

Matsvinnsgruppen träffades två gånger under året och delade goda exempel på aktiviteter för minskat matsvinn i förskolor och skolor. Exempelvis säljs svinn-matlådor och inköps- och upphandlingsrutiner ses över för att effektivisera och skapa smarta lösningar för minskat svinn. Matsvinnsgruppen ser utmaningar med att applicera avfallsplanens aktiviteter inom vård- och omsorg. Detta på grund av hur verksamheterna är organiserade, att vård- och omsorg utgör en liten del i jämförelse med barn- och utbildning, det kan även bli känsligt att bedriva projekt för minskat matsvinn inom äldreomsorgen där brukarna kan vara i livets slutskede och ha svårt att äta.

Under matsvinnsgruppens höstmöte bjöds en forskare från SLU in för att prata om pågående forskning på matsvinnsområdet. Samtliga kommuner har genomfört matsvinnsmätningar under året (se 3.1).

Förebyggande och återanvändning av bygg- och rivningsavfall

I samtliga kommuner har frågan varit uppe för diskussion under året. Avgörande för huruvida det är möjligt att bedriva återbruk av bygg- och rivningsavfall är att det finns plats för ett större tält på ÅVC:erna och förutsättningarna för det varierar mellan kommunerna. Aktiva insatser kopplat till aktiviteten har under året gjorts i Håbo och till viss del Sigtuna. I Håbo kommun öppnade under våren 2025 ett byggåterbruk. I tillägg till återbrukstältet finns nu en öppen container för mindre byggåterbruksprodukter samt en låg container för tryckimpregnerat trä. Även i Sigtuna har frågan om bygg- och rivningsavfall diskuterats under året och ingår i planerna för ändringar på ÅVC under 2026. I samband med att ÅVC i Sigtuna får ett större tält och kan öppna upp under rampen är tanken att bygg- och rivningsavfall ska kunna lämnas in och återbrukas.

2.2 Från avfall till resurs

Information

Kommunikationsgruppen uppdaterar kontinuerligt sorteringsguiden i avfallsappen. Dessutom har affischer som gör reklam för avfallsappen tagits fram och delats ut till bostadsrättsföreningar som infört FNI. Även skyltar till miljörum har tagits fram för att underlätta och tydliggöra sorteringen och sorteringskassar har delats ut till bostadsrättsföreningar.

Under våren tecknade SIM-kommunerna avtal med UF-företaget Collect UF som tagit fram textilkassar för invånare att kunna samla textilavfall i hemmet och sedan lämna avfallet på en ÅVS eller ÅVC. UF-företaget delade ut textilkassar i kommunerna och samtliga kommuner fick kassar att dela ut till invånare på hemmaplan.

Under slutet av 2025 önskade SIVAB:s styrelse att undersöka möjligheterna för avfallsorganisationen att hålla utbildningar för SFI-klasser i Sigtuna kommun. Detta i syfte att pedagogiskt lära nyanlända hur avfall ska sorteras och hanteras, vilket stärker både kunskap och engagemang för bättre avfallshantering. Uppstart sker under början av 2026 och målet är att på sikt kunna föra projektet vidare till andra kommuner i SIM.

Genomföra plockanalyser

I enlighet med aktiviteten genomfördes under oktober månad plockanalyser i alla fyra kommuner. Prover togs från:

- Alla 8 fack i fyrfackskärl från villor
- Alla 8 fraktioner från lägenheter med fastighetsnära insamling
- Restavfall från verksamheter

Proverna togs från vanliga insamlingsturer hos villor och lägenheter i alla kommuner. Prover hämtades från två olika typer av verksamhetskategorier; konferensanläggningar i Sigtuna och industriområden i Upplands-Bro med förutsättningen att verksamheterna 1) hade kärlhämtning (ej container) 2) separat insamling av matavfall. Analys av innehållet gjordes av Envir. Arbetet med plockanalyserna samordnades och utvärderades av Miljö & Avfallsbyrån.

Analysresultaten visar att restavfallet från villor ligger på en fortsatt låg nivå jämfört med innan införande av fyrfackssystemet men att det fortfarande innehåller en del förpackningar av framför allt papper och plast. Mängden restavfall verkar minska i takt med utbyggnad av FNI. Utsorterade fraktioner håller generellt hög kvalitet (renhet) men kvaliteten på framför allt plast- och metallförpackningar kan förbättras. Resultaten visar också att det finns stor potential att öka sorteringen hos verksamheter.

Resultatet hjälper oss att förbättra avfallshanteringen, följa upp våra mål och förstå mer om hur invånare sorterar sitt avfall. Detta är ett av de första plockanalysprojekten i Sverige som undersöker alla avfallsfraktioner från både villor och lägenheter och där även avfall från verksamheter analyseras. Resultaten kommer därför att vara viktiga nationellt. Avfallssamverkan kommer att arbeta vidare med resultatet och genomföra åtgärder med syftet att öka sorteringsgraden.

Utveckling av återvinningscentraler/kretsloppspark

ÅVC-gruppen arbetar kontinuerligt med att utveckla sorteringen på återvinningscentralerna genom att se över möjligheten att sortera ut fler avfallsslag. Exempelvis har inom den gemensamma upphandlingen för transport och behandling av avfall, ytterligare fraktioner utretts såsom planglas. Under året har även särskilda diskussioner hållits kring mer sällan förekommande avfallsslag, till exempel freonåtervinning ur markskivor och kylväggar. Hittills har den praktiska utvecklingen av sorteringen i huvudsak hanterats inom respektive kommun.

Fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper

Vad gäller inventering och komplettering av fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper samt sortering av matavfall i kommunkoncernens verksamheter, har endast kommunvisa insatser bedrivits. Merparten av arbetet under året har fokuserat på utbyggnaden av FNI hos hushåll.

Utbyggnaden av FNI för lägenheter har fortgått under hela 2025. Under årets inledande månader gick arbetet trögt då många fastigheter saknade yta för fler kärl och dessutom inte hade budgeterat för kostnaden. Större BRF:er som delar utrymme behöver samordna sig vilket förlänger processen. Under hösten tog arbetet fart och många fastighetsägare anslöt sig. Under året har vi också haft fokus på småhus med gemensam avfallshantering, vilket lett till många nya kärlutställningar till samfälligheter.

Att arbeta vidare med utbyggnaden av FNI är centralt eftersom det är en viktig insats för att nå EU:s miljömål. Sverige uppfyller i dagsläget inte målen för återvinningsmaterial och restavfallet måste minska kraftigt de kommande åren. Kommunerna spelar en avgörande roll i detta, både genom ansvar för insamling och informationsspridning. För att påskynda och ge incitament till införandet av FNI kommer restavfallavgifterna i avfallstaxan att höjas från januari 2027 för de fastigheter som ännu inte har infört FNI.

Bygg- och rivningsavfall

Inget arbete under 2025.

Avfall från behandling av avloppsvatten

Inget arbete under 2025.

2.3 Minskad miljöpåverkan

Nedskräpning

Gruppen för källsortering på populära offentliga platser har under 2024-2025 haft möten för att gemensamt diskutera förutsättningar för kravet på källsortering på vissa offentliga platser som träder i kraft 1 januari 2026. Otydliga krav och ersättningsmodell bidrog till att gruppens arbete pausades under våren 2025. Håbo kommun införde systemet på tre platser innan årsskiftet, Knivsta och Sigtuna kommuner tittar på att införa systemet i redan planerade projekt och Upplands-Bro kommun avvaktar tydligare krav och ersättningsmodell.

En delvis ny grupp bildades med syfte att se över alla aktiviteter kopplade till nedskräpning som nämns i avfallsplanens handlingsplan. Gruppen består av representanter från gatu- och parkavdelningarna i samtliga kommuner, konsult från Miljö- och avfallsbyrån samt deltagare från Styrdokumentgruppen. Gruppen diskuterade nedskräpningsaktiviteter från avfallsplanen och fokuserade särskilt på skräpmätningar. Håll Sverige rent bjöds in till gruppen för att prata om skräpmätningar. Eftersom Håbo, Sigtuna och Upplands-Bro genomförde skräpmätningar 2023 planeras en i Knivsta under 2026 för att alla kommuner ska ha gjort en skräpmätning.

Ett antal aktiviteter har genomförts i syfte att minska nedskräpning i kommunerna, dessa aktiviteter har gjorts kommunvis. Alla kommuner förutom Sigtuna var anmälda till Håll Sverige rents vårkampanj Skräpplockardagarna som engagerar barn och ungdomar. I år var kampanjens tema Skräp och biologisk mångfald och deltagande kommuner engagerade sig på olika sätt. Håbo kommun spred även information om Håll Sverige rents höstkampanj Hela Sverige plockar skräp. Samtliga kommuner ser kontinuerligt över sina soptunnor, i Håbo monterade sommarjobbare pantrör på flera soptunnor.

Idrottsföreningar i alla SIM-kommuner har under året plockat skräp via organisationen Städa Sverige. Sammantaget har deltagande idrottsföreningar plockat 448 säckar brännbart, 58 säckar icke brännbart, 14 säckar miljöfarligt, 46 säckar pant och 19 säckar förpackningar. De vanligaste skräpfynden var fimpar, portionssnus, plastförpackningar, papper och plast.

Tillsyn och uppföljning

Verksamhetssystemgruppen och kvalitetsgruppen har under 2025 påbörjat kartläggning av abonnemang och dimensionering hos våra FNI-kunder, för att se om antalet kärl och fördelningen är proportionerlig. Detta är ett arbete som kommer att fortsätta under 2026 och då även inkludera verksamheter. SIM inväntar dock besked från regeringen angående de föreslagna lättnaderna för verksamheter vad gäller hantering av kommunalt avfall.

Under året skapades en tillsynsgrupp bestående av miljöcheferna i respektive SIM-kommun. Syftet med gruppen var att diskutera tillsynsrelaterade frågor i avfallsplanen, med särskilt fokus på frågan om nedlagda deponier.

Nedlagda deponier

Tillsynsgruppen inledde arbetet med att diskutera frågan om nedlagda deponier, gruppen tittade på om avfallsplanens *BILAGA 4 Nedlagda deponier* fortsatt är aktuell eller behöver uppdateras. Miljöcheferna ombads göra en översiktlig behovsanalys för arbetet med nedlagda deponier innehållandes information om vad som krävs för att kommunerna ska kunna arbeta vidare med kartläggning, utvärdering och uppföljning av nedlagda deponier. På grund av hög personalomsättning i kommunernas tillsynsverksamheter, samt att det finns en upplevd resursbrist har gruppens arbete lagts på is. För att arbetet i tillsynsgruppen ska kunna återupptas behöver en tydlig viljeinriktning inklusive resurstillskott beslutas av politiken. Tills vidare kommer SIM se till att Bilaga 4 hålls uppdaterad.

Förebygg farligt avfall

Samtliga kommuner har arbetat eller arbetar med konceptet Giftfri förskola. I Knivsta har det lanserats checklistor för bland annat utrensande av gamla plastleksaker. Förskolorna i Knivsta arbetar även med klimat och hållbarhet utifrån läroplanen, källsortering (sopsamlarmonster),

minimering av avfall vid pyssel och att minska matsvinnet. I Sigtuna arbetar man sedan många år tillbaka med kemikaliesmart förskola och har utgått från Stockholm stads vägledning. Kommunens ateljérista utgår från konceptet när hon hämtar material från bland annat återvinningscentralen och när hon är ute i kommunens förskolor och träffar arbetslag. På SigVända kan förskolepedagoger hämta rest- och spillmaterial som barnen kan använda i sitt skapande.

Håbo kommun har arbetat med Naturskyddsföreningens koncept Giftfri förskola och det bedrivs ett systematiskt samarbete mellan förskola och ÅVC. Dock har man sett ett behov av att aktualisera arbetet med giftfri förskola genom att ta ett bredare grepp som inkluderar klimat- och kemikaliesmart förskola. Inspiration har hämtats från Eskilstuna och Sigtuna kommuner. Avfallsenheten, förskolans ledningsgrupp och miljöenheten har under året haft dialog och planerar att under 2026 ta fram en webbutbildning och vägledning på temat.

Insamling och hantering av farligt avfall

ÅVC-gruppen har inte genomfört något samlat arbete kring denna fråga under 2025. Respektive kommun arbetar med insamling och hantering av farligt avfall i den egna verksamheten.

SIVAB har under året exempelvis deltagit i ett pilotprojekt som visar att stora mängder impregnerat trä kan sorteras som icke-farligt avfall – med stora vinster för både miljö och ekonomi. Projektet bygger på en ny sorteringsguide, framtagen av Nacka vatten och avfall. Där lyckades man sortera ut hela 79% av träet som icke-farligt och 7% kunde återbrukas. Guiden testas hos SIVAB för att se om de kan få liknande resultat.

Upplands-Bro har ökat antalet stopp för mobil insamling av farligt avfall och småelektronik. Nybyggda områden kommer att omfattas av insamlingen från 2026, vilket kommer att höja servicenivån för invånarna och öka mängden farligt avfall som samlas in.

Information till invånare i Sigtuna kommun om insamling och sortering av farligt avfall har under året publicerats i lokaltidningen.

2.4 Tillgänglighet och service

Information

Under året har kommunikationsgruppen arbetat med att utveckla avfallsappen. Bland annat utvecklas appens gränssnitt och fler moduler ska byggas in med syfte att göra appen mer tillgänglig och användbar.

Driftgruppen och kundrådgivarna har under året arbetat på i enlighet med beslutad arbetsprocess för införande av FNI och har tagit fram mallar och checklistor som ska effektivisera, kvalitetssäkra och likställa arbetet. Gruppen diskuterar och utvärderar kontinuerligt hur källsorteringsgraden av förpackningar inom FNI och på ÅVS:er kan öka, exempelvis via nudging (mentala knuffar).

Utveckling av återvinningscentraler/kretsloppspark

Under 2025 har det gemensamma utvecklingsarbetet framför allt bestått i försäljning och avtal, till exempel gällande däck på fälg och blybatterier. Man eftersträvar däremot att gemensamt ta fram arbetsinstruktioner och dokument samt att testa nya projekt tillsammans inom samverkan.

Den mer direkta utvecklingen av ÅVC:er sker idag inom respektive kommun och samordnas inte likt avtal och försäljning. Detta bland annat på grund av skilda ekonomiska- och platsspecifika förutsättningar. Många frågor diskuteras i ÅVC-gruppen men genomförs alltså utifrån egna förutsättningar på ÅVC.

Frågor såsom öppettider diskuteras kontinuerligt i ÅVC-gruppen men blir upp till respektive kommun att utvärdera då de skiljer sig mycket åt. I Håbo gjordes ett test under sommaren, där ÅVC hade utökade öppettider på kvälls- och helgtid. Testet föll väl ut och säsongsanpassning av öppettiderna kommer att implementeras under 2026. Även i Sigtuna har frågan om utökade öppettider varit uppe för diskussion under året. I kundundersökningen som SIM genomförde under hösten var synpunkter på öppettiderna frekvent förekommande. Särskilt handlade det om att återbruk och bytesbodar på kommunernas ÅVC:er borde utöka öppettiderna. Frågan om öppettider kommer fortsatt att diskuteras i ÅVC-gruppen för att säkerställa att man möter de behov som finns.

Även skyltningen på ÅVC:erna diskuteras i ÅVC-gruppen. Ambitionen är att alltid eftersträva tydlighet för kunden och att öka graden av materialåtervinning. I dagsläget skyltar kommunerna på olika sätt.

Diskussioner förs även om att på sikt ha en gemensam personalpool för ÅVC:erna inom SIM men det är än så länge i idéstadie.

I samtliga kommuner finns olika planer på att bygga om, bygga ut eller bygga ny ÅVC. I Sigtuna planeras exempelvis för ombyggnation av återbruksdelen under rampen samt fortsatt utveckling och expansion av återbrukskonceptet vid infarten under 2026. Upplands-Bro letar efter ny tomt för att kunna bygga en ny ÅVC, då de befintliga av olika anledningar inte kan expandera.

Fysisk planering

En gemensam fråga för SIM som diskuterats under året är behovet av att uppnå tidigare delaktighet i den fysiska planeringen. Detta för att undvika att bygga in oss i problem som försvårar avfallshanteringen och blir kostsamma att lösa i efterhand. Framför allt handlar det om att tidig dialog i planskedet säkerställs och att bygglovsremisser konsekvent kommer in. Idag fungerar det lite olika i de olika kommunerna. På sikt vill SIM få det till en naturlig process som är lika i alla kommuner.

Tidigt under året plockades SIM:s ”Teknisk handbok för god avfallshantering” in i Kungliga bibliotekets samlingar.

Under våren monterades 45 sensorer på återvinningsbehållare för plast och papper på ÅVS:er i samtliga kommuner. Detta för att mäta hur fulla behållarna är – i realtid. Med hjälp av sensorerna ges aviseringar om hur snabbt behållarna fylls och när de behöver tömmas. Målet är optimering av antal tömningar, färre onödiga körningar, bättre service och lägre utsläpp. Om projektet lyckas kan fler behållare få sensorer i framtiden. Fördelarna med sensorerna är många:

- Färre tunga transporter – minskad miljöpåverkan och ökad trafiksäkerhet
- Mindre nedskräpning och bättre ordning kring stationerna
- Smidigare planering genom ett webbaserat analysverktyg
- Full kompatibilitet med SIM:s verksamhetssystem
- Kostnadseffektiviseringar

Under 2025 avvecklades två återvinningsstationer i Upplands-Bro, samt en i Knivsta.

Tjänster och service för insamling av avfall

Under året har samtliga kommuners taxedokument reviderats. Detta för att utöka antalet tjänster och erbjuda likartade tjänster i kommunerna. De nya taxedokumenten gäller från och med 1 januari 2026. Kommunikationsgruppen kommer att ta fram målgruppsanpassade kortversioner av taxedokumenten för att förenkla för våra kunder.

Under året marknadsfördes ett extra kärl 2 i Håbo och Sigtuna. Det är ett tvåfackskärl för papper- och plastförpackningar som kostar 200 kr per år. I Upplands-Bro införs tjänsten från och med 1 januari 2026.

I Upplands-Bro och Sigtuna har hämtning av trädgårdsavfall funnits som extratjänst i avfallstaxan sedan tidigare men i 2026-års taxa erbjuder även Håbo tjänsten. Sigtuna har samtidigt utökat tjänsten till att hämtning nu erbjuds även utanför tätort. För att möjliggöra utbyggnad av FNI vid flerbostadshus som har begränsat utrymme erbjuder Håbo, Sigtuna och Upplands-Bro i 2026 års taxa marktömmande behållare.

För att påskynda införandet av FNI föreslås i 2026 års taxa kraftigt höjda avgifter, så kallad miljöstyrande taxa, för restavfall från januari 2027 för fastigheter utan färdigställd FNI. Detta mot bakgrund av att FNI ska vara fullt infört för alla hushåll senast den 1 januari 2027. Vid framtagande av 2027 års taxa kommer SIM på nytt att utvärdera hur denna fråga ska implementeras i taxan och om behovet att använda miljöstyrande taxa kvarstår.

Mot bakgrund av de uppdaterade bestämmelserna för hanteringen av trädgårds- och parkavfall gjordes en ändring i Håbo och Knivstas avfallsföreskrifter. Ändringen innebar att befintlig text som beskriver eldning av trädgårds- och parkavfall flyttades från kommunernas

lokala miljö- och hälsoskyddsföreskrifter till avfallsföreskrifterna. I Sigtuna och Upplands-Bro kommuner fanns inga sådana skrivningar och därför gjordes ingen ändring.

Genomföra kundundersökningar

Under hösten genomfördes en kundundersökning i avfallsappen som undersökte kundnöjdhet i samtliga kommuner. En motsvarande undersökning genomfördes under 2024 och frågorna har anpassats utifrån de frågor som kommunerna besvarar i avfall web. Resultatet från kundundersökningen är övervägande positivt, 8 av 10 är nöjda med avfallshanteringen, se 3.4. Några utvecklingsområden som lyfts av kunderna är 1) anpassning av kärlens utformning, 2) oftare tömning av vissa fraktioner, särskilt på sommaren, 3) minskad nedskräpning på återvinningsstationerna. SIM kommer att arbeta vidare med kundundersökningen och ta fram åtgärder utifrån resultatet.

3.Indikatorer

3.1 Förebyggande och återanvändning av avfall

Indikator: Total mängd kommunalt avfall, kg/person
Målvärde: Nedåtgående trend

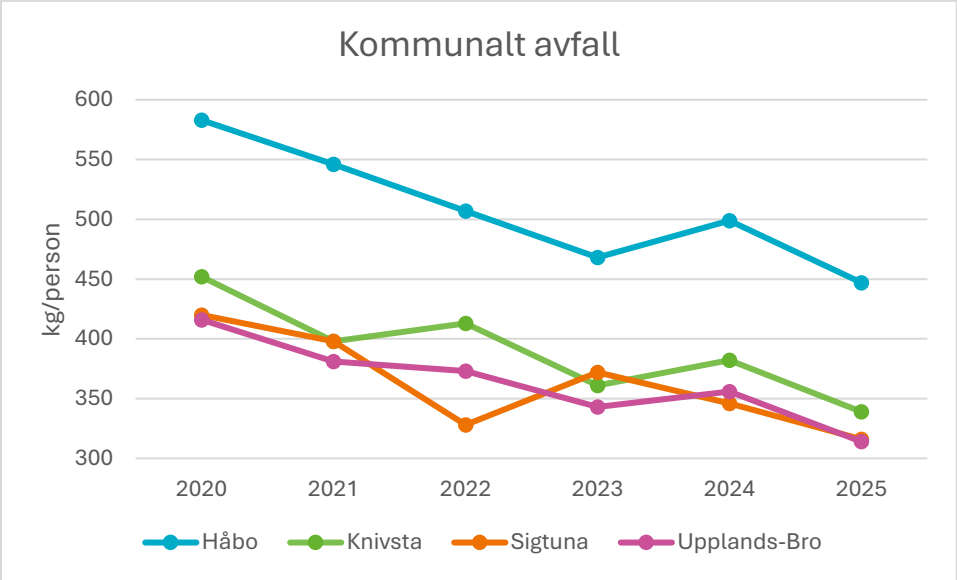

Diagram 1. Total mängd kommunalt avfall, kg/person i SIM-kommunerna år 2020-2025. Observera att indikatorn beräknas på föregående års befolkningsstatistik.

I indikatorn ingår både hushålls- och verksamhetsavfall. Detta innebär att verksamhetstäta kommuner kan se ut att generera en större mängd avfall. Sigtuna har till exempel två gånger en minskande trend när övriga kommuner har en ökande, vilket skulle kunna ha att göra med att stora verksamheter som Arlanda ger utslag i statistiken. Även skillnader i hur kommunerna ger verksamheter åtkomst till ÅVC kan ge utslag i statistiken. Det är därför svårt att göra en jämförelse inom SIM. I dagsläget finns inget sätt att särskilja statistiken mellan hushåll och verksamheter. En sådan uppdelning vore fördelaktig för att kunna jämföra resultaten mellan kommunerna och genomföra målgruppsanpassade åtgärder. Viktigt att ha i åtanke är också att SIM-kommunerna har olika bostadssammansättning, där villahus dominerar i vissa kommuner, och flerbostadshus är vanligare i andra.

Det är också svårt att dra slutsatser om trenden eftersom det kan förekomma skillnader i hur respektive kommun rapporterar siffror över insamlade mängder till Avfall web. För 2025 saknas insamlade mängder från El-Kretsen för samtliga kommuner då dessa siffror inte publicerats ännu. Vid den sammanställda rapporteringen som görs i Avfall web (i mars/april) kan den totala mängden kommunalt avfall (kg/person) därför komma att öka något. Trenden mellan 2024-2025 förväntas dock fortsatt vara nedåtgående.

Indikator: Mängd matsvinn från kommunernas storkök, gram/portion uppdelat på tallrikssvinn, serveringssvinn och tillagningssvinn
Målvärde: Nedåtgående trend

Kommunerna mäter matsvinn på olika sätt, med olika frekvens och inkluderar olika skoltyper i mätningarna. Dessa mätskillnader försvårar jämförelser mellan kommunerna och möjligheten att kunna dra slutsatser. Bakom statistiken gömmer sig bland annat säsongsvariationer i när matsvinnet ökar och skillnader i matsvinnskultur hos ätande. Eftersom det finns många parametrar som potentiellt kan påverka trenden är det svårt att säkert peka ut de bakomliggande orsakerna till att trenden ser ut som de gör. Till skillnad från vad indikatorn anger, redovisas statistiken i gram/ätande, eftersom det är så skolorna mäter. Indikatorn redovisas kommunvis.

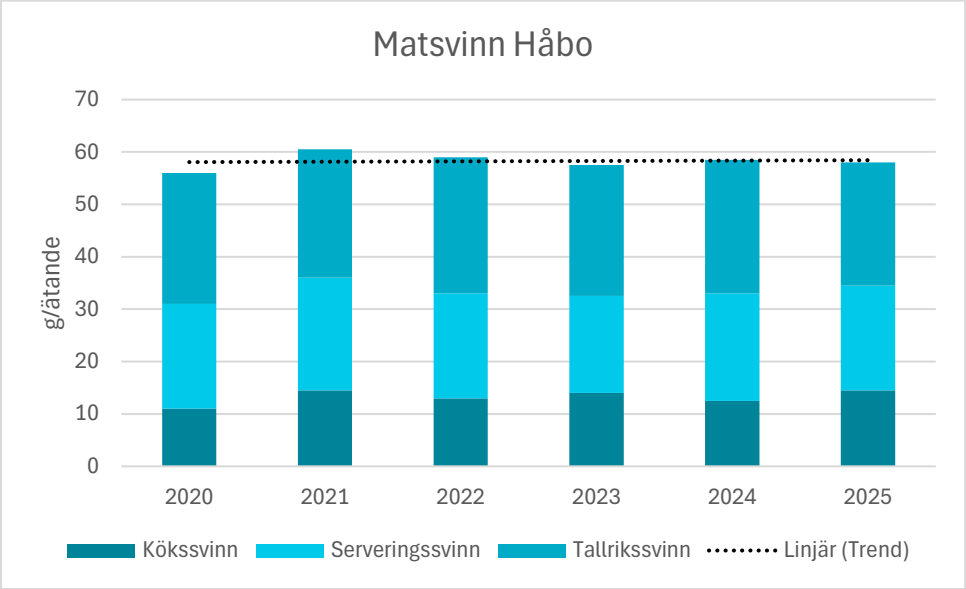

Diagram 2. Kökssvinn, serveringssvinn, tallrikssvinn (g/ätande) från luncher i förskola, skola och gymnasier i Håbo år 2020-2025.

Svinnmängden per ätande i Håbo är relativt oförändrad under 2020-2025. Trenden går marginellt uppåt. Trenden kan bland annat påverkas av att mätning av samtliga svinntyper endast görs i alla skoltyper under två veckor per termin i samband med Livsmedelsverkets mätveckor. Årsmedelvärdet är beräknat som ett medelvärde av de två terminsmätningarna.

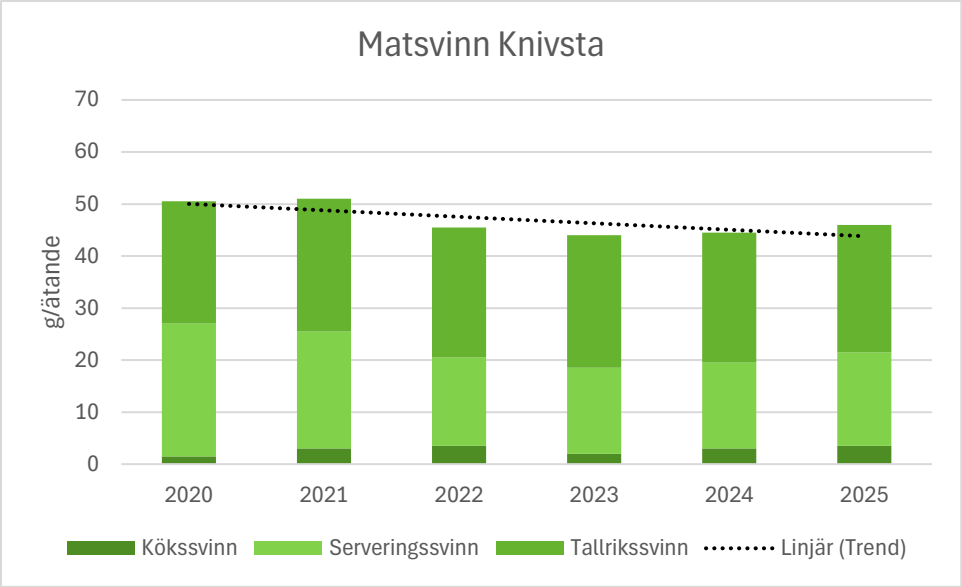

Diagram 3. Kökssvinn, serveringssvinn, tallrikssvinn (g/ätande) från luncher i förskola, skola och gymnasier i Knivsta år 2020-2025.

Svinnmängden per ätande i Knivsta minskar under 2020-2025. Trenden är alltså nedåtgående, vilket ligger i linje med indikatorns målvärde. Mätningar görs dagligen vilket kan anses ge ett tillförlitligt underlag för uppföljning av indikatorn. Årsmedelvärdet är beräknat som ett medelvärde utifrån g/ätande på förskola respektive skola.

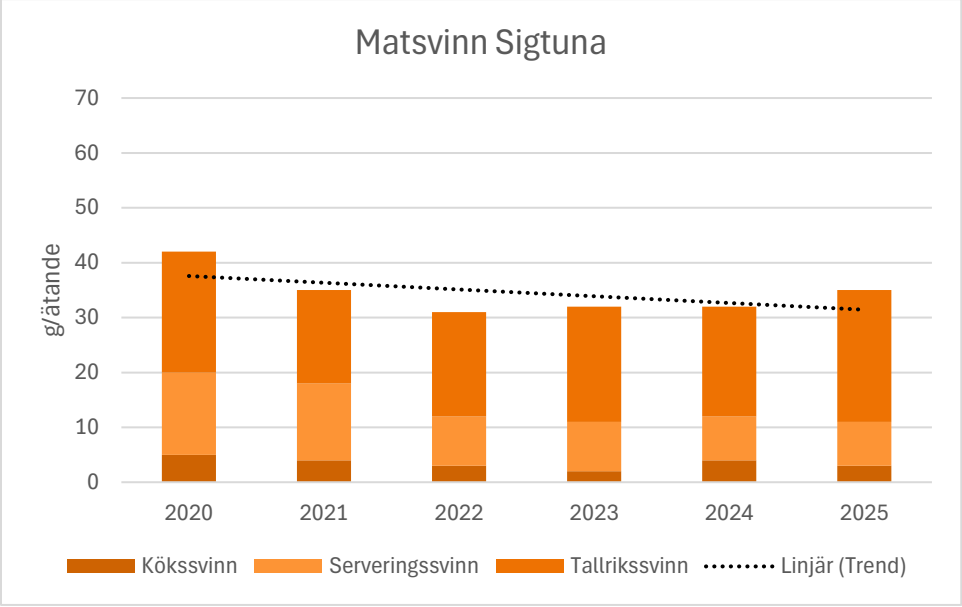

Diagram 4. Kökssvinn, serveringssvinn, tallrikssvinn (g/ätande) från luncher i förskola, skola och gymnasier i Sigtuna år 2020-2025.

Svinnmängden per ätande i Sigtuna minskar under 2020-2025. Trenden är alltså nedåtgående, vilket ligger i linje med indikatorns målvärde. Mätningar görs dagligen vilket kan anses ge ett tillförlitligt underlag för uppföljning av indikatorn. Årsmedelvärdet för respektive svinntyp har beräknats i Sigtunas verksamhetssystem.

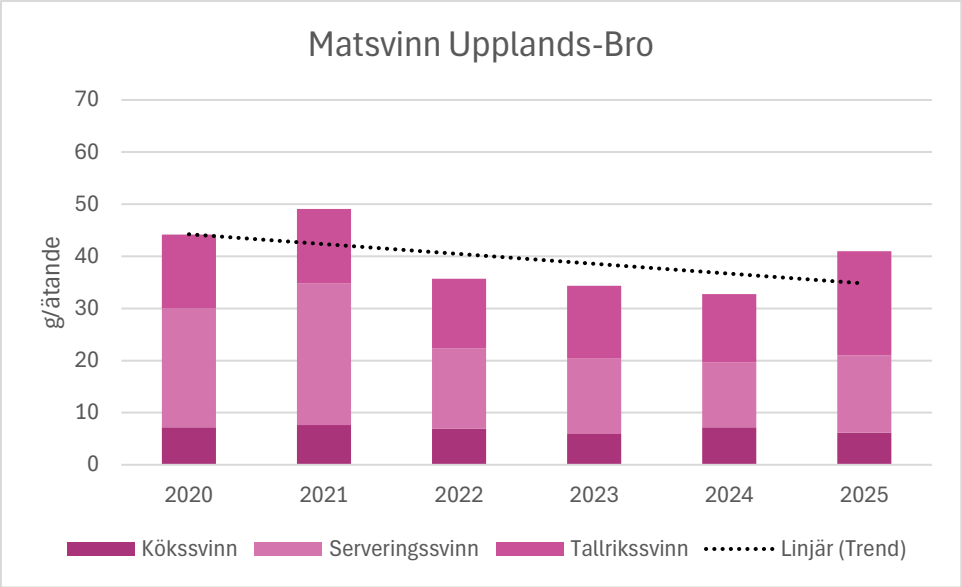

Diagram 5. Kökssvinn, serveringssvinn, tallrikssvinn (g/ätande) från frukost, mellanmål och luncher i skola och gymnasier i Upplands-Bro år 2020-2025.

Svinnmängden per ätande i Upplands-Bro minskar under 2020-2025. Trenden är alltså nedåtgående, vilket ligger i linje med indikatorns målvärde. Däremot ökar svinnet 2025 i jämförelse med åren 2022-2024. Mätningar görs dagligen vilket kan anses ge ett tillförlitligt underlag för uppföljning av indikatorn. Årsmedelvärdet är beräknat utifrån månadsvisa för samtliga svinntyper. Till skillnad från övriga kommuner inkluderas frukost och mellanmål, dessutom görs inte svinnmätningar i förskolor.

Indikator: Andel upphandlingar som genomförs i enlighet med Mål 6 En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling i den nationella upphandlingsstrategin, %
Målvärde: Uppåtgående trend

Indikatorn har varken följts upp 2024 eller 2025. Detta för att kommunerna ännu inte kommit fram till något gemensamt sätt att samla in och bearbeta statistik i enlighet med indikatorn. Modeller finns (ex. Flandermodellen) men omställningen till ett sådant arbetssätt är resurskrävande. Vid revidering av avfallsplanen kommer denna indikator att utvärderas.

3.2 Från avfall till resurs

Indikator: Andel kommunalt avfall för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling

Målvärde: 55 % till år 2025, 60 % till år 2030, 65 % 2035

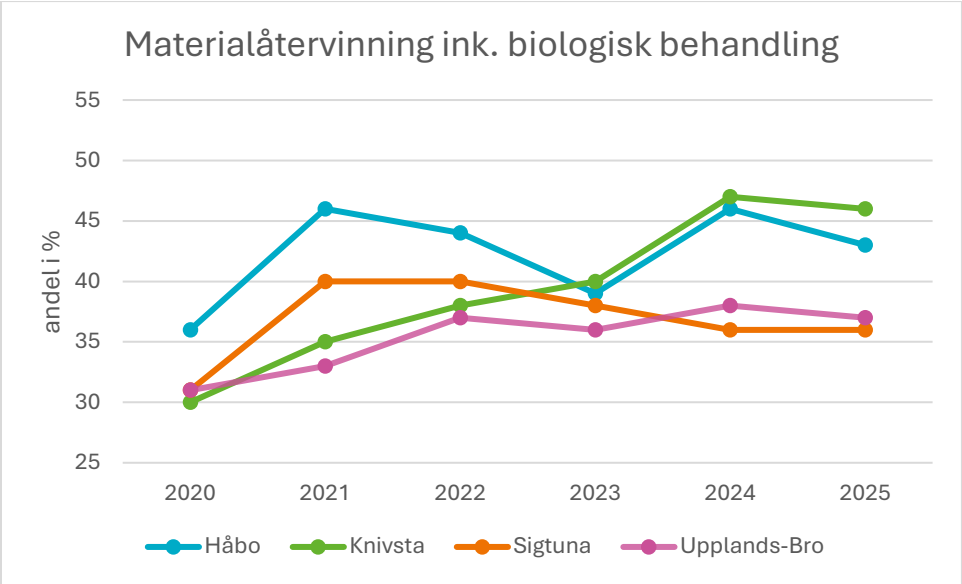

Diagram 6. Andel kommunalt avfall för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling i SIM-kommunerna år 2020-2025.

Indikatorn utgår från EU:s återvinningsmål som också är ett nationellt etappmål. SIM, som både önskar vara föregångskommuner och dessutom kommit långt i införandet av FNI, bör ha som mål att ligga i linje med eller över målvärdena. Målvärdet för 2025 uppnås varken nationellt eller för SIM-kommunerna. Det finns många saker som kan påverka detta, däribland att förebyggande av avfall ex. genom återbruk på ÅVC och hemkompostering inte syns i statistiken. SIM kommer framöver att utreda hur man kan arbeta med att öka andelen kommunalt avfall som går till materialåtervinning.

Den generella trenden för SIM är att andelen kommunalt avfall för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling ökat under 2020-2025. Ökningen 2020-2021 har att göra med att utställning av fyrfackskärl hos villakunder inleddes samt Covid-19, vilket bidrog till att fler människor arbetade hemifrån och därför genererade mer avfall. 2024 tog SIM över ansvaret för ÅVS:erna vilket förklarar ökningen mellan 2023-2024, dessutom ökade mängden insamlat avfall till följd av utbyggd FNI i flerbostadshus. Värt att notera är att det mellan 2020-2023 var FTI som rapporterade siffror för ÅVS:er och FNI vilket påverkar statistiken och trenden. Eftersom SIM inte själva rapporterat dessa år är det svårt att dra säkra slutsatser kring trenderna. Även denna indikator påverkas av statistikinsamlingen kopplat till total mängd kommunalt avfall kg/person. Trots att statistik över insamlade mängder från El-Kretsen saknas för 2025 förväntas trenden mellan 2024-2025 vara oförändrad eller något uppåtgående.

3.3 Minskad miljöpåverkan

Indikator: Skräpmätning, st/10 m²
Målvärde: Nedåtgående trend

- Håbo: Skräpmätning gjordes sommaren 2023 och visade i genomsnitt 0,63 skräp/m^2.
- Knivsta: Ingen skräpmätning har gjorts i kommunen.
- Sigtuna: Skräpmätning gjordes sommaren 2023 och visade i genomsnitt 1,08 skräp/m^2.
- Upplands-Bro: Skräpmätning gjordes sommaren 2023 och visade i genomsnitt 0,79 skräp/m^2.

Då mätdata för de flesta kommuner saknas bakåt i tiden kan ingen trend visas.

Indikator: Andel förnybara drivmedel för insamling av avfall, %
Målvärde: Uppåtgående trend

SIM har haft samma entreprenör, Ohlssons, för insamling av mat- och restavfall sedan 2020 samt för förpackningar och ÅVS:er sedan 2024. I entreprenaderna ställs krav på 100% förnybart och biogas och HVO100 används. Allt eftersom kommunernas ansvar utökats, med utbyggnad av FNI och övertagande av ÅVS:er, har antalet fordon ökat och kraven på förnybara drivmedel kvarstår.

Ragn-Sells som ansvarar för omlastningen av insamlat avfall använder 100% HVO100 i sitt utförande.

3.4 Tillgänglighet och service

Indikator: Andel av invånarna som är nöjda med kommunen som leverantör av avfallstjänster, %
Målvärde: Uppåtgående trend

En kundundersökning har gjorts i avfallsappen i samtliga SIM-kommuner 2024 och 2025. Frågorna i kundundersökningen har sin utgångspunkt i Avfall web och samma frågor har ställts i de båda undersökningarna, med undantag för en fråga som handlar om slam, vilken tillkommit i 2025 års undersökning.

Sammantaget visar kundundersökningen på höga siffror och den sammanvägda trenden är uppåtgående. Endast en fråga har nedåtgående trend i alla kommuner förutom Upplands-Bro och det handlar om återvinningsstationerna där kunderna upplevt att det varit skräpigt. På frågan som handlar om slam är nöjdheten låg i förhållande till övriga frågor. En anledning till detta är att relativt få svarande har slamtömning, vilket kan ge ett något missvisande procentuellt utslag i nöjdhet. Det är också stor skillnad mellan kommunerna, men då frågan är ny kan ännu ingen trend utläsas.

	Håbo			Knivsta			Sigtuna			Upplands-Bro		
År	2024	2025		2024	2025		2024	2025		2024	2025	
Antal svarande (st)	1 330	1 065		718	688		845	773		1 043	897	
Hur nöjd är du med den information du får från din kommun om avfallssortering?	87,9%	91,1%	▲	89,0%	89,9%	▲	88,6%	88,6%	▲	86,5%	83,1%	▼
Hur nöjd är du med sophämtningen där du bor?	89,9%	89,1%	▼	89,0%	91,1%	▲	85,0%	87,2%	▲	83,7%	83,9%	▲
Hur nöjd är du med återvinningsstationerna i din kommun?	72,5%	71,7%	▼	73,4%	71,1%	▼	66,3%	64,3%	▼	56,2%	58,7%	▲
Hur nöjd är du med återvinningscentralen/ centralerna i din kommun?	89,4%	91,5%	▲	88,4%	90,3%	▲	88,7%	87,7%	▼	83,9%	85,9%	▲
Hur nöjd är du med möjligheten att lämna begagnade saker och material till återbruk på återvinningscentralen?	88,8%	88,6%	▼	77,3%	78,6%	▲	70,5%	72,7%	▲	50,8%	54,0%	▲
Hur nöjd är du med den information du får från din kommun om slamtömning (t.ex. tider, rutiner och kontaktvägar)?	X	34,1%	●	X	51,0%	●	X	37,9%	●	X	30,7%	●
Sammantaget, hur nöjd är du med avfallshanteringen i din kommun?	89,9%	91,7%	▲	91,6%	93,7%	▲	89,2%	89,4%	▲	84,0%	84,7%	▲

Tabell 1. Andel invånare som är nöjda med kommunen som leverantör av avfallstjänster i SIM-kommunerna år 2024-2025.

Indikator: Andel hushåll i småhus och i flerbostadshus, som har tillgång till fastighetsnära insamling för både förpackningar och returpapper, % Målvärde: 95 %

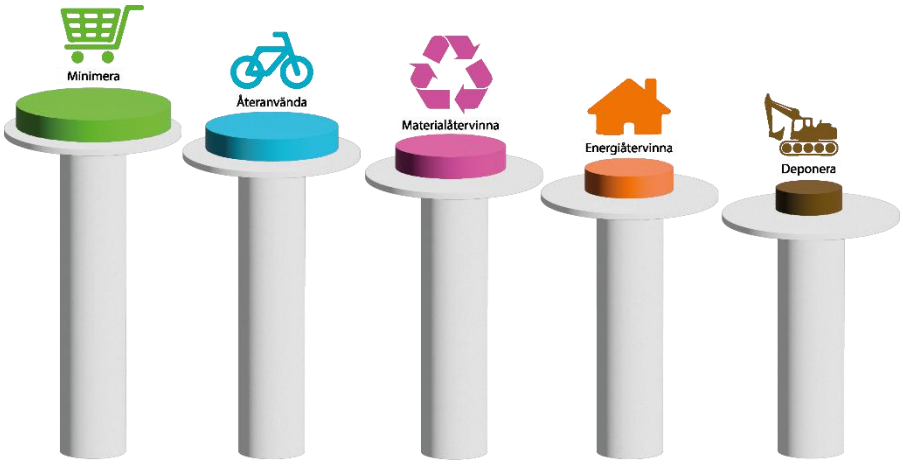
Fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper ska vara infört senast 1 januari 2027. Utgångspunkten är därför att indikatorns målvärde ska vara uppnått vid årsskiftet 2026-2027. Vid summering av året 2025 har anslutningsgraden i SIM ökat med 6% och nuläget är att 88% av hushållen har tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar. 12% av hushållen saknar FNI, vilket motsvarar 6 500 hushåll, vilka kommer att vara i fokus under 2026. Samtliga kommunala bostadsbolag har kommit långt, med över 95% i anslutningsgrad. Håbohus blev helt klara under hösten 2025. För att nå upp till målvärdet 95% krävs ett fortsatt aktivt arbete med kundrådgivning.

Kategori (antal)	Håbo	FNI %	Knivsta	FNI %	Sigtuna	FNI %	U-B	FNI %	Totalt
Totalt småhus/ fritidshus	6 605	100%	5 178	94%	7 835	94%	6 019	84%	**93%**
Har FNI	6 605		4 572		7 332		5 042		
Totalt lägenheter	3 452	81%	4 376	88%	13 361	88%	8 000	76%	**84%**
Har FNI	2 780		3 860		11 709		6 116		
Totalt hushåll	10 058	**93%**	9 554	**90%**	21 196	**90%**	14 019	**80%**	**88%**
Har FNI	9 385		8 612		19 041		11 158		

Tabell 2. Andel hushåll i små- och flerbostadshus som har tillgång till fastighetsnära insamling för både förpackningar och returpapper i SIM-kommunerna år 2025.

4. Avslutning

4.1 Slutsats

Uppföljningen av avfallsplanen för 2025 indikerar att arbetet med majoriteten av handlingsplanens aktiviteter pågått under året. Statusklassning för respektive aktivitet återses i bilaga 1, där majoriteten av aktiviteterna markerats med gul eller grön status, vilket indikerar att aktiviteterna påbörjats eller är genomförda. Att en del aktiviteter varken genomförts eller påbörjats under året kan bero på flera faktorer, vilka ska analyseras för att genomförandetakten ska öka. Sammantaget anses rådande genomförandetakt däremot skapa förutsättningar för måluppfyllnad inom avfallsplanen.

4.2 Fortsatt arbete

Under året har avfallsplanens handlingsplan och indikatorer diskuterats. Flera aktiviteter har genomförts och det finns aktiviteter som, på grund av ny lagstiftning, skulle behöva omformuleras. På sikt ser SIM att handlingsplanen skulle behöva uppdateras. Det samma gäller för indikatorerna, som behöver vara förenliga med gällande lagstiftning och politiska ambitioner. Indikatorerna behöver också utformas utifrån att så likvärdig mätning som möjligt kan göras i kommunerna för att främja jämförbarhet och utläsning av trender.

Föreliggande uppföljning understryker behovet av att kontinuerligt förankra avfallsplanen i kommunala verksamheter och med politiken. Avfallsplanen är en av många styrdokument som kommunerna ska förhålla sig till och kommunala verksamheter kan ibland uppleva otydlighet kring prioritet, mandat och ägarskap kring planen och de beslutade aktiviteterna. Fortsatt dialog och samverkan är av vikt för att säkra planens genomförande.

Avfallsplanen bedöms i sin helhet som fortsatt aktuell. De nya lagkraven innebär stora förändringar som kommer att vara viktiga att bevaka och följa upp. Likväl kommer både indikatorer och handlingsplan att behöva uppdateras på sikt. SIM kommer att invänta regeringens proposition om förändringar i avfallslagstiftningen och förslaget om förenklingar av den kommunala avfallsplanen, och därefter ta beslut om en eventuell revidering.

BILAGA 1 Handlingsplan med aktiviteter

Statusklassning:

Aktiviteten är genomförd.

Aktiviteten är påbörjad och/eller delvis genomförd.

Aktiviteten är ej påbörjad eller genomförd.

Förebyggande och återanvändning av avfall

Status	Aktiviteter	Ansvarig/ Samordnare Håbo	Ansvarig/ Samordnare Knivsta	Ansvarig/ Samordnare Sigtuna	Ansvarig/ Samordnare Upplands-Bro	Tidplan
✓	**Information och utbildning:** Ta fram gemensamt material som kan användas i alla kommunerna och även på andra sätt genomföra informationsinsatser och utbildningar med gemensamma resurser. Arbetet med informationsmaterial och utbildningar samordnas för avfallsplanens olika utvecklingsområden. Det omfattar bland annat utbildning av politiker och tjänstemän och informationsinsatser riktade till medborgare, fastighetsägare och företag. En av kanalerna som kan användas är appen för avfallshantering. Olika typer av informationsmaterial (digitalt, papper och muntligt) ska tas fram för att vara tillgängligt för olika grupper i samhället. Information och utbildning syftar bland annat till att stötta övriga aktiviteter i avfallsplanen och kan omfatta bland annat: - Information om hur kommuninvånare kan förebygga avfall Utbildning och workshop om förebyggande av avfall inom kommunkoncernens verksamheter, med fokus på IT-produkter, engångsartiklar/ förbrukningsmaterial, textilier, möbler samt byggmaterial	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	2023 och insats varje år
▶	**Upphandling:** Upphandling ska användas för att minska mängden avfall och återanvända produkter i så stor utsträckning som möjligt. Det omfattar bland annat att vidareutveckla inköps- / upphandlingspolicy med syfte att lyfta cirkulär hantering av produkter och förebygga avfall. Arbetet bör göras i samverkan över kommungränserna och kan till exempel omfatta att ta fram riktlinjer. Prioriterade produkter: IT-produkter, engångsartiklar/	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år

	förbrukningsmaterial, textilier, möbler, livsmedel. Inspiration kan hämtas från Upphandlingsmyndigheten med flera.					
✓	Gemensam workshop för representanter från upphandlingsenheterna, om hur rutiner och krav i upphandlingar kan användas för att förebygga avfall och återanvända produkter, för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommunerna. Om det är aktuellt med någon specifik typ av upphandling för kommunerna kan den användas som tema för det årets workshop och då kan även representanter för berörd verksamhet delta.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	En varje år
▶	**Återanvändning inom kommunkoncernen:** Vidareutveckla möjligheter till återanvändning. Det omfattar bland annat att hålla workshop med olika teman för representanter från berörda förvaltningar i alla kommuner – med syfte att sprida goda exempel och inspirera varandra mellan olika verksamheter. Samverkan bör ske över kommungränserna och med representanter för externa aktörer och frivilligorganisationer. Se även aktiviteter för att ta fram gemensamt material för information och utbildning. Prioriterade produkter att återanvända, eller på annat sätt förlänga livstiden för, är IT-produkter, textilier och möbler.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år
▶	Ta fram verktyg/metod för mätning av mängder återbruksprodukter som lämnas in vid återvinningscentraler. Tas fram gemensamt för kommunerna.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2023
✓	**Minskat matsvinn:** Systematiskt arbete för att minska matsvinn i förskolor, skolor samt vård och omsorg. Det omfattar bland annat årlig mätning av matsvinn och integrering av aktiviteter i förskolornas och skolornas pedagogiska arbete när det är möjligt. En del i den årliga uppföljningen av arbetet med matsvinn kan till exempel vara att hålla gemensam workshop för representanter från alla kommunernas storköksverksamhet. På	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år

	gemensam workshop kan även annat arbete med att minska mängden avfall för verksamheterna tas upp.					
	Förebyggande och återanvändning av bygg- och rivningsavfall: Skapa förutsättningar för förebyggande och återanvändning av byggmaterial inom kommunkoncernen samt i samverkan med externa aktörer och mellan kommunerna. Det kan omfatta viss mottagning på återvinningscentraler, återbyggdepå, politiskt beslut om riktlinjer för kommunens egna verksamheter, samverkansgrupp med representanter från alla kommunerna med syfte att vidareutveckla rutiner, framtagande av riktlinjer/krav/vägledning för kommunens egna verksamheter, avseende hantering och sortering av bygg- och rivningsavfall med mera. Inspiration kan hämtas från branschorganisationen Byggföretagen, med flera. En förstudie om hur kommunkoncernen kan bidra till att etablera möjligheter till återanvändning av byggmaterial och produkter genomförs som ett första steg i arbetet.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år

Från avfall till resurs

Status	Aktiviteter	Ansvarig/ Samordnare Håbo	Ansvarig/ Samordnare Knivsta	Ansvarig/ Samordnare Sigtuna	Ansvarig/ Samordnare Upplands-Bro	Tidplan
▶	**Information** om materialåtervinning, bland annat om: - Vidareutveckla information om vad som ska sorteras och hur det ska ske. - Ge återkoppling till kommuninvånare om miljönytta med sortering och materialåtervinning. Se informationsaktiviteter kopplade till ”Förebyggande och återanvändning av avfall”, om samordning och samverkan.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2023 och insats varje år
✓	**Genomföra plockanalyser** av avfall minst vart tredje år och vid behov efter större förändring av insamlingssystemen. Inriktning och urval för plockanalyser kan variera beroende på behov av information. Resultatet av analyserna ska redovisas och användas i informationsarbetet. Plockanalyserna genomförs gemensamt och samordnat mellan kommunerna.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	Vart tredje år
▶	**Utveckling av återvinningscentraler/kretsloppspark:** Se över möjligheter att få avsättning för ytterligare typer av material och utveckla sortering vid återvinningscentraler. Detta omfattar både grovavfall och bygg- och rivningsavfall som lämnas till återvinningscentraler. Se även åtgärder kopplade till ”Tillgänglighet och service”.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2023 och insats varje år
▶	**Fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper** Inventera och komplettera fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper samt sortering av matavfall i kommunkoncernens verksamheter. Samordna i största möjliga utsträckning rutiner och ansvarsfördelning mellan fastighetsägare och kommunala verksamheter.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år

	Utöver ovanstående kommer fortsatt utbyggnad av fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper att ske i flerbostadshus där detta saknas. Fastighetsägare ansvarar för utformning av avfallsutrymmen för att få plats för sortering. Det väntas beslut från regeringen under sommaren 2022, om förutsättningarna för insamling av förpackningar.					
	Bygg- och rivningsavfall Utveckla och följ upp krav på sortering och materialåtervinning av bygg- och rivningsavfall, vid ny- och ombyggnationer av kommunkoncernens fastigheter och vid mark- och anläggningsarbeten. Se separat aktivitet för mottagning av bygg- och rivningsavfall vid återvinningscentraler, ”utveckling av återvinningscentraler” ovan.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år
	Avfall från behandling av avloppsvatten Fortsatt arbete för att säkerställa att slam från behandling av avloppsvatten även i fortsättningen klarar krav på kvalitet och gränser för innehåll av föroreningar. Det omfattar uppströmsarbete i samverkan mellan kommunernas VA-organisationer och ansvariga för avloppsreningsverk. För Knivsta omfattar det även utveckling av återförandet av avloppsslam från ureaanläggning, som tar emot svartvatten från slutna tankar.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	SIVAB	Tekniska nämnden	2023 och insats varje år

Minskad miljöpåverkan

Status	Aktiviteter	Ansvarig/ Samordnare Håbo	Ansvarig/ Samordnare Knivsta	Ansvarig/ Samordnare Sigtuna	Ansvarig/ Samordnare Upplands-Bro	Tidplan
▶	**Nedskräpning** Information om nedskräpning, inklusive följande moment: • Ta fram en kommunikationsplan för minskad nedskräpning • Informationsinsatser för att skapa beteendeförändringar. • Information om skräpets skadlighet • Riktad information till olika grupper: o Skolor - barn o Information på olika språk • Medborgardialog om nedskräpning med lokala grupper • Använd material från Håll Sverige Rent och komplettera med gemensamt material i alla kommunerna Se informationsaktiviteter kopplade till ”Förebyggande och återanvändning av avfall”, om samordning och samverkan.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år
▶	Samverkansgrupp med representanter från olika förvaltningar för samordning av arbete mot nedskräpning och tydliggöra roller. Samverkan bör ske med motsvarande grupp i alla kommuner.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år
▶	Kartlägga nedskräpning genom skräpmätning, i enlighet med metod som SCB och Håll Sverige Rent har tagit fram. Mätningar är ett verktyg för att studera utvecklingen av nedskräpningen över tid, ge underlag för åtgärder, se över placeringen av papperskorgar och askkoppar och följa upp nedskräpningsmål i avfallsplanen. Det statistiska mått som används är genomsnittligt antal skräpföremål per 10 kvadratmeter (10 m^2). Skräpmätningar kan utföras samordnat i kommunerna.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Vart tredje år

	Genomföra fysiska åtgärder för att minska nedskräpning. Ta fram gemensamma riktlinjer/strategier för utformning av papperskorgar och förebyggande av nedskräpning samt sortering av avfall på allmänna platser.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2024 och insats varje år
	Tillsyn och uppföljning Information, registerkontroll och kontakter med verksamheter för att följa upp om verksamheter har abonnemang och har rätt abonnemang. Uppföljning av abonnemang fokuserar på avfall under kommunalt ansvar. Granskning av verksamheternas hantering av farligt avfall. Detta bör särskilt avse hantering hos små verksamheter. Information till företagare om hur avfallshanteringen fungerar och vad får man göra, avseende hantering av allt avfall.	Kommun-styrelsen i samarbete med Bygg- och miljönämnden	Kommun-styrelsen	Bygg- och miljö-nämnden och SIVAB	Bygg- och miljönämnden i samarbete med avfallsansvarig nämnd	2023 och insats varje år
	Nedlagda deponier Detta avser komplettering av dokumentation och genomförande av undersökningar där det behövs. Planera och dokumentera vilka skyddsåtgärder som behövs, eller dokumentera bedömningen att åtgärder inte behövs. Steg 1. Klassificering enligt MIFO fas 1 för deponier där det inte har gjorts tidigare. Steg 2. Kompletterande undersökningar och provtagningar, där kommunen är ansvarig Steg 3. Skapa prioriteringsordning för de deponier som behöver åtgärdas med grov tidplan Samverkan mellan kommunerna i tillsynsprojekt för nedlagda deponier ska genomföras. Även övrigt arbete kan ske i samverkan mellan kommunerna.	Bygg- och miljö-nämnden	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2026 2030
	Förebygg farligt avfall Tillämpa och anpassa konceptet för ”Giftfri förskola” för fler verksamheter: Fasa ut kemikalier och produkter, som innehåller farliga ämnen i kommunkoncernen. Genom samverkan mellan kommunerna kan kunskap och goda exempel spridas.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	2023 och insats varje år

	Insamling och hantering av farligt avfall Utvärdera insamling och hantering av farligt avfall som kommunen ansvarar för och vid behov vidta åtgärder för att förbättra insamlingen för att säkerställa att farligt avfall omhändertas på ett miljösäkert sätt. Se även aktivitet för tillsyn och uppföljning av små verksamheters farliga avfall och aktivitet för plockanalyser.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2024, 2026, 2028

Tillgänglighet och service

Status	Aktiviteter	Ansvarig/ Samordnare Håbo	Ansvarig/ Samordnare Knivsta	Ansvarig/ Samordnare Sigtuna	Ansvarig/ Samordnare Upplands-Bro	Tidplan
	Information, inklusive följande moment: • Utveckla appen om avfallshantering och ha mer kommunikation i appen • Utveckla utbud av e-tjänster • Informera och stötta fastighetsägare i arbetet med att utveckla fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper Se informationsaktiviteter kopplade till ”Förebyggande och återanvändning av avfall”, om samordning och samverkan.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2023 och insats varje år
	Utveckling av återvinningscentraler/kretsloppspark Utvärdera, och vid behov utveckla anläggningarnas erbjudande avseende öppettider, tillgänglighet, lokalisering, tjänster med mera. Undersök om utveckling och drift av anläggningarna kan samordnas, eller ske gemensamt, i större utsträckning mellan kommunerna. Se även åtgärder kopplade till ”Från avfall till resurs”.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2023, 2026, 2029
	Fysisk planering Fysisk planering för användning av hållbara och effektiva insamlingssystem i exploateringsprojekt samt vid annan ny- och ombyggnation. Ta fram kortfattade lokala riktlinjer och en anpassad gemensam teknisk handbok med utgångspunkt i Avfall Sveriges handbok om avfallsutrymmen, som stöd i plan- och bygglovsprocessen. Arbetet sker gemensamt i kommunerna.	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen	Kommun-styrelsen i samarbete med Bygg- och miljönämnden och SIVAB	Bygg- och miljönämnden i samarbete med avfallsansvarig nämnd	2024, 2028
	Se över behovet av nya och befintliga återvinningsstationer i samråd med ansvarig för insamling av förpackningar.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	2024, 2026, 2028

✓	**Tjänster och service för insamling av avfall** Utvärdera service avseende utbud av tjänster och undersök möjligheter att i ännu större utsträckning erbjuda likartade tjänster i kommunerna.	Avfalls-ansvarig nämnd	Avfalls-ansvarig nämnd	SIVAB	Avfalls-ansvarig nämnd	2023, 2026, 2029
✓	**Genomföra kundundersökningar** Undersökning av kommuninvånarnas uppfattning om kommunernas avfallshantering görs genom enkät minst vart tredje år och vid behov efter större förändring av insamlingssystemet. Enkätundersökningar genomförs gemensamt för kommunal service eller teknisk service. Kommunerna kan även genomföra egna enkätundersökningar för avfallshanteringen. Vilken typ av enkätundersökning som kommer att genomföras bestäms av kommunen när det är aktuellt.	Kommun-styrelsen/ Avfalls-ansvarig nämnd	Kommun-styrelsen/ Avfalls-ansvarig nämnd	Kommun-styrelsen /SIVAB	Kommun-styrelsen/ Avfalls-ansvarig nämnd	Vart tredje år

Kommunstyrelsen
Jytte Rüdiger, förvaltningschef teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Tjänsteskrivelse - Namnsättning av gamla simhallen

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att namnge gamla simhallen i Bålsta till [namn].
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Den gamla simhallen i Bålsta stängdes för allmänheten den 11 maj 2024 i samband med att den nya simhallen togs i bruk. I stället för att riva den gamla simhallen har lokalen anpassats för att möta det växande behovet av aktivitetsutrymmen för ungdomar i Håbo kommun. Bålsta boxningsklubb, Bålsta judoklubb, Håbo skateboardklubb, Fritidsbank, replokaler, café och Ung Håbos ungdomsverksamhet kommer tillsammans fylla huset med aktivitet. Under början av året öppnar aktivitetshuset, och behöver nu få ett nytt namn.

Under hösten 2025 har Ung Håbo tillsammans med bland annat ungdomsrådet och allmänheten kommit med namnförslag som underlag för beslut av kommunstyrelsen den 18 mars 2026. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen förslår att kommunstyrelsen beslutar att namnge den gamla simhallen.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Förslaget innebär inga ekonomiska konsekvenser, kostnader för skylt finansieras inom budgetram.

Barnperspektivet

Barns och ungas perspektiv har tagits tillvara genom att ungdomar, bland annat via Ung Håbo och ungdomsrådet, har haft möjlighet att lämna namnförslag.

Näringslivsperspektivet

Beslutet om namnsättning bedöms inte ha någon påverkan på näringslivet.

Uppföljning

Beslutet följs upp genom att det nya namnet införs i verksamheten genom att det antagna namnet används i kommunikation och skyltning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 147736
- Ungdomsrådets namnförslag
- Lista på förslag från allmänheten

Beslutet ska skickas till

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Dnr 2025/01870

Rösta om namnet på gamla simhallen

Ungdomsrådets beslut

1. Ungdomsrådet beslutar att Hub 1 är ungdomsrådets förslag till namn på den gamla simhallen.

Sammanfattning

Vid ungdomsrådets möte den 27 november stod beslut om valet av namn på den gamla simhallen på dagordningen. Ordföranden redogjorde för det arbete som gjorts kring simhallen och berättade att Håbo kommun har frågat invånarna om förslag på vad byggnaden kan användas till. Inför invigningen diskuterades namnförslag även under Demokratidagen 2025, och lokala föreningar har fått möjlighet att lämna sina idéer. Tre namnförslag har nu tagits fram för omröstning av ungdomsrådet: Flow, Hub 1 och Rampen.

Omröstningen genomfördes som en sluten omröstning där deltagarna i ungdomsrådet lade sina röster i en valurna. De utsedda rösträknarna ansvarade för att räkna rösterna.

Beslutsgång

Efter sluten omröstning med 15 röster får namnförslaget Hub 1 flest röster.

Omröstningsresultat
Flow: 2 st
Hub 1: 8 st
Rampen: 5 st

Ordföranden frågar ungdomsrådet om man kan besluta att namnförslaget Hub 1 är ungdomsrådets förslag till namn på den gamla simhallen och finner att så är fallet.

Beslutsunderlag

- Muntligt

Datestamp	Förslag på namn:	Motivering:
2026-01-12 12:03:52	Gamla simhallen	
2026-01-12 12:10:33	Drivhuset	En samlingsplats för främst unga men även äldre som har eller hittar driv i olika aktiviteter
2026-01-12 12:14:03	owe.frojd@habo.se-hallen	Ja, det är en E-postadress i namnet och det står helt rätt. Hallens namn ska stå som monument över kommunpolitiker Fröjds avspända inställning till officiella kommunikationsvägar.
2026-01-12 12:45:43	Källan 1* Flow 2*	1* platsen där idéer och gemenskap börjar 2* rörelse, kreativitet och balans
2026-01-12 13:08:17	Navet* eller pulsen*	Eftersom det är namn för man kan mötas och umgås typ.
2026-01-12 13:13:24	Motushallen eller actiohallen	Motus är latin för rörelse, något som uppmuntras för alla, både själsligt och kroppsligt. Actio är aktivitet, något som uppmuntras i denna nya
2026-01-12 13:16:49	Momentum	Momentum betyder drivkraft, fart, energi och beskriver något som fortsätter i samma riktning. Som ett lag i en sport. Men också som vi Håbobor gör, tillsammans för ett bättre Håbo.
2026-01-12 13:47:44	AKTIVITETSHUSET eller AKTIVITETSCENTER	Ett hus/center för blandade typer av aktiviteter. Ett namn som tydligt beskriver vad det handlar
2026-01-12 14:50:02	Locus est	Ställe att vara på (latin
2026-01-12 15:27:58	Fysikhuset	Fysiska aktiviteter med en blinkning till Fysik ämnet vid Fridegårdsgymnasiet.
2026-01-12 16:22:05	Hubben	En "hubb" (från engelskans hub, nav) betyder en central punkt där många saker kopplas samman, vilket kan vara datorer, enheter, människor eller aktiviteter, för att dela data, tjänster eller resurser. Den nya lokalen kommer bli en central yta för att knyta samman olika sporter och
2026-01-12 16:35:06	Aktivitetshuset	Jag tycker det är bra om namnet beskriver vad det är. Blir tydligare då.
2026-01-12 16:47:44	Håbo Hub (Hubben)	Ett modernt center för samverkan.
2026-01-12 18:29:31	Tiblomhallen	Gunnar Tiblom var en stor finansiär när den byggdes 1976.
2026-01-12 20:43:37	Aktivitetshallen	En hall full med aktiviteter som ligger jämte aktivitetsparken kan ju inte heta nåt annat...
2026-01-12 20:49:59	Vågen	VÅGEN Det är lätt att säga, lätt att äga lätt att bygga grafiskt, fullt av rörelse, utan att bli sportigt smalt...
2026-01-12 20:52:40	Navet	Platsen där allt möts. Föreningar, ungdomar, kultur, sport.
2026-01-12 20:56:16	Vågen	Det är kort och kraftfullt. Knyter an till (gamla) simhallen, rörelse, energi och ungdom. ”Vågen – platsen där allt rör på sig” Funkar lika bra för boxning som skateboard och musik...

2026-01-12 21:07:37	Grunden	Det är här det börjar. Träning, identitet, gemenskap.
2026-01-12 22:58:23	House of fun	
2026-01-13 08:14:47	Pulsen	Här kommer pulsen att höjas i ett hus fyllt av aktiviteter och utmaningar
2026-01-13 15:09:08	Balneum	Latin för badhus/plats. Alternativt ”Vetus Balneum” som är gamla badhuset
2026-01-13 21:10:00	Navet	Platsen där många olika aktörer möts och blir en ”tillsammans plats” - lokalen i sig blir alltså Navet!
2026-01-13 21:12:37	Fabriken	Platsen där mycket produceras på många olika plan- Fabriken!
2026-01-13 21:16:13	Hubben	Hubben kommer från engelska ordet hub, som betyder: • Nav • Samlingspunkt • Plats där saker möts och händer När man säger Hubben på svenska får ordet en avslappnad, ungdomlig känsla, ungefär som: ”Vi ses i Hubben”
2026-01-14 21:49:34	Tiblomska Aktivitetsarenan	Simhallen sponsrades ursprungligen delvis av Tibloms släkt. Det vore fint om det fick ett vidare liv ur den ursprungliga investeringsbidraget anno 1976.
2026-01-15 22:51:13	Annexet	Tycker absolut att vi i Bålsta också ska ha vårt annex, likt multiarenan i Sthlm där det ryms massor med olika aktiviteter. Tycker också det är lite kul med namnet som definieras som "bihang" vilket den byggnaden blir till nya simhallen.
2026-01-16 16:35:35	Träffpunkten	
2026-01-17 09:05:08	Sport klubben och ungdom hus	På grund av att det finns finns lite sport i den hus och andra ungdomsverksamhet då tycker jag att det som jag skriv där upp ska heter.
2026-01-18 11:03:17	Fride Garden	Med närheten till Fridegårdsgymnasiet (och tidigare Fridegårdsskolan) bör Fride finnas med. Garden, leder våra tankar till gården/parken alldeles intill dvs Aktivitetsparken. Garden skulle också kunna vara "gården", ungdomsgården.
2026-01-20 14:23:58	Kvarteret	Ett "kvarter" för alla barn och ungdomar att skapa gemenskap och lära av varadnra. Det nya bullebryn kvarteret, där alla barn har en självklar plats.
2026-01-23 13:43:09	Forum	Forum betyder typ samlingsplats där idéer utbytts, det kändes lite passande
2026-01-25 10:24:35	Håbolådan	Den gamla simhallen har formen av en låda. Håbolådan ligger bra i munnen och kan i vardagslag kort och gott förkortas till Lådan, ett begrepp som inte ännu finns i Bålsta utan är

Datum
2026-03-04

Vår beteckning
KS 2025/01036 nr 147993

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare

linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Återrapportering ishall

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner återrapporteringen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 23 oktober 2024 § 279 att ge kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utreda ny placering för ishallen samt att återkomma till kommunstyrelsen med kostnadsförslag på kommunstyrelsens sammanträde den 15 januari 2025.

Delrapportering av uppdraget skedde på sammanträdet den 6 februari eftersom sammanträdet den 15 januari 2025 blev inställt. Slutlig återrapportering på sammanträdet den 19 mars 2025 med beslut att kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram ett konkret förslag som ska presenteras för kommunstyrelsen.

Återrapportering av ärendet den 17 september 2025 gällande kostnadsanalys. Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en finansiering med återrapportering på kommunstyrelsens sammanträde den 10 december 2025.

På kommunstyrelsens sammanträde den 18 mars 2026 ger teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen en muntlig delrapportering.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Beslutet påverkar inte barnperspektivet.

Näringslivsperspektivet

Beslutet påverkar inte näringslivsperspektivet.

Uppföljning

Uppföljning sker under kvartal 2, 2026.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 147993
- Muntlig redogörelse

Kommunstyrelsen
Tillväxt- och kommunikationsenheten
Sara Hallström, Kulturstrateg
sara.hallstrom@habo.se

Tjänsteskrivelse - Sponsring Håbo festdag

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen godkänner att Håbo kommun samlar in sponsring, till ett maximalt värde av 300 000 SEK, i syfte att delfinansiera Håbo festdag.

Sammanfattning

Håbo kommun har uttryckt en ambition att anordna Håbo festdag med en delfinansiering av sponsring från företag. Önskemålet har varit att fortsätta samarbetet med näringslivet genom delfinansiering av evenemanget.

Förgående års evenemang genomfördes med stöd av sponsring från näringslivet och i samtal med företag visar att det kan finnas förutsättningar för sponsring även detta år. Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner att Håbo kommun samlar in sponsring, till ett maximalt värde av 300 000 SEK, i syfte att delfinansiera Håbo festdag.

Ärendet

Håbo kommun har uttryckt en ambition att anordna Håbo festdag med en delfinansiering av sponsring från företag. Önskemålet har varit att fortsätta samarbetet med näringslivet genom delfinansiering av evenemanget.

Förgående års evenemang genomfördes med stöd av sponsring från näringslivet och i samtal med företag visar att det kan finnas förutsättningar för sponsring även detta år. Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner att Håbo kommun samlar in sponsring, till ett maximalt värde av 300 000 SEK, i syfte att delfinansiera Håbo festdag.

För att säkerställa en hållbar finansiering och möjliggöra samverkan med externa utförare behöver kommunen söka externa medel, genom sponsring, för att delfinansiera arrangemanget.

Kommunens förhållningssätt gällande sponsring

Alla aktiviteter i Håbo kommun som rör sponsring och angränsande områden ska följa gällande lagar, förordningar, rättspraxis, skatteregler, reglementen och anvisningar. Grundläggande i alla beslut som rör eventuell sponsring är att kommunens invånare ska känna fullt förtroende för kommunens verksamheter. Inga aktiviteter får förekomma som på något sätt kan rubba det förtroendet.

Förutsättningar för sponsring från extern part är att alla sponsorer som önskar sponsra kommunen bedöms efter följande kriterier:

- Sponsorns verksamhet ska drivas seriöst och uppvisa en sund ekonomi
- Sponsorns verksamhet ska vara förenlig med Håbo kommuns värdegrund
- Sponsorns verksamhet ska följa god marknadsföringssed

Sponsorstöd får inte tas emot från:

- Politiska partier eller religiösa organisationer
- Företag/organisationer som bedriver verksamhet som uppenbart skadar människor eller miljö exempelvis tobaks- eller alkoholtillverkning
- Företag/organisationer vars verksamhet kränker personer i strid mot diskrimineringslagen (2008:567) eller på annat sätt strider mot annan lagstiftning

Innan ett sponsoravtal tecknas ska frågor om oegentligheter och jäv utredas grundligt av ansvarig tjänsteman. Denna utredning ska även beakta risk för eventuell negativ publicitet som kan skada förtroendet för kommunens verksamhet.

Avseende samverkan med näringslivet

Håbo kommun kommer att upphandlas de(n) aktör(er) som ska samarbeta med kommunen vid genomförandet av arrangemanget. Upphandlingen finansieras uteslutande med insamlad sponsring. Kommunens samarbetspartner(s) kommer att ansvara för scenframträdande och kvällsaktiviteter.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslutet saknar ekonomiska konsekvenser, då sponsringen täcker kommunens delfinansiering.

Barnperspektivet

Genom att möjliggöra genomförandet av Håbo festdag med stöd av extern sponsring skapas förutsättningar för ett öppet och inkluderande evenemang som riktar sig till kommunens invånare, däribland barn och unga.

Näringslivsperspektivet

Att Håbo kommun öppnar upp en möjlighet för näringsliv att sponsra lokala aktiviteter genom kommunen ger positiva effekter för näringslivet.

Uppföljning

Behövs en uppföljning för att kontrollera om aktiviteten att söka sponsring har varit framgångsrik.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse KS 2025/00036 dokumentnummer 135230

Beslutet ska skickas till

Kommundirektör
Upphandlingschef
Kulturstrateg

Datum
2026-01-28

Vår beteckning
KS 2026/00152 nr 146856

Kommunledningsförvaltningen
Enheten för säkerhet och beredskap
Sandra Davies, Beredskapsstrateg

sandra.davies@habo.se

Tjänsteskrivelse - Upprättande av lokalt brottsförebyggande råd

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att upprätta ett lokalt brottsförebyggande råd i Håbo kommun.
2. Kommunstyrelsen beslutar att avveckla Hälso- och trygghetsrådet som det lokala brottsförebyggande rådet i Håbo kommun.

Ärendet

Vid kommunfullmäktige den 8 december 2025 § 172 antogs *Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun*. I strategin anges att kommundirektörens ledningsgrupp skall vara styrgrupp och lokalt brottsförebyggande råd.

Tidigare har Hälso- och trygghetsrådet varit det forum som även fungerat som ett lokalt brottsförebyggande råd. Målet och syftet för hälso- och trygghetsrådet har varit att arbeta strategiskt och långsiktigt för en god livsmiljö i Håbo. I rådet har det funnits aktörer från hela kommunen, både privat och offentlig verksamhet.

Hälso- och trygghetsrådet skapades i en tid då det inte fanns lika många samverkansforum som det gör i dag. Det saknades också ett tydligt forum för brottsförebyggande frågor på organisationsövergripande nivå.

De frågor som tidigare hanterats inom hälso- och trygghetsrådet har idag plats i flera olika andra forum så som HSVO, Kyrkorådet, Ungdomsrådet och Tillväxtrådet. Det som saknas är ett renodlat lokalt brottsförebyggande råd. Därför föreslår kommunledningsförvaltningen att

1. kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att upprätta ett lokalt brottsförebyggande råd i enlighet med *Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun*.

2. kommunstyrelsen beslutar att avveckla Hälso- och trygghetsrådet som det lokala brottsförebyggande rådet i Håbo kommun.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Arbetet med det lokala brottsförebyggande rådet ska hanteras inom ordinarie budgetram.

Barnperspektivet

Barn och unga är den målgrupp är mest utsatta i kommunen vad gäller brottslighet och otrygghet. Kommunen har ett krav att säkerställa en trygg

och säker uppväxt för barn och unga. Det är också barn och unga som är den huvudsakliga utsatta gruppen vad gäller brott och otrygghet i kommunen. För att kunna säkerställa att det finns resurser och att det brottsförebyggande arbetet är effektivt behöver det finnas en tydlig struktur och organisation som genomsyrar hela kommunen. Upprättandet av ett renodlat lokalt brottsförebyggande råd är en del i att säkerställa att det finns resurser och att arbetet blir effektivt, särskilt när det gäller att skapa en trygg uppväxt för barn och unga.

Näringslivsperspektivet
Näringslivet är en målgrupp och viktig samarbetspart i det brottsförebyggande arbetet i kommunen. Det är därför viktigt att skapa tydliga forum där de kan vara delaktiga i att skapa en tryggare kommun. Det lokala brå kommer bidra till den ökade tydligheten och möjligheten för näringslivet att vara delaktiga genom att vara en av aktörerna i rådet.

Uppföljning
Det lokala brå ska följas upp inom ordinarier verksamhetsuppföljning.

Beslutsunderlag
- Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun, KS2025/01453
- Beslut – strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun, KS2025/01453 § 302

_____

Beslut skickas till
Enheten för säkerhets och beredskap
Samtliga nämnder och förvaltningar

STRATEGI FÖR

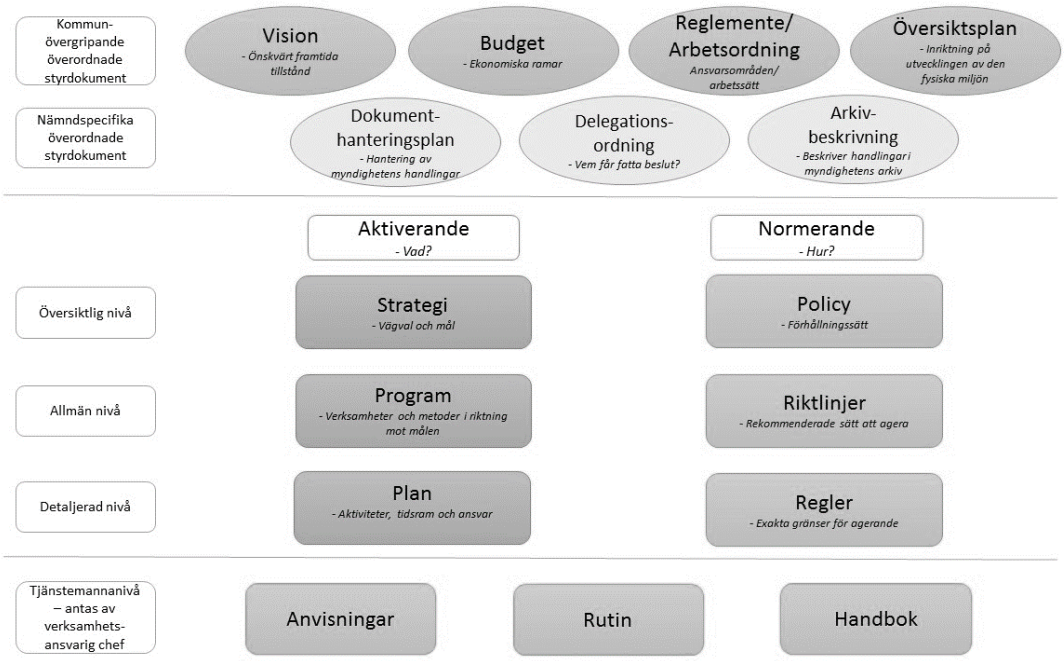
Brottsförebyggande arbete i Håbo kommun

HÅBO KOMMUN

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	2025-12-08 §172
Giltighetstid	Tillsvidare
Dokumentansvarig	Brottsförebyggande samordnare

Håbo kommuns styrdokumentshierarki

Diarienummer	KS 2025/01453 nr 142546
Gäller för	Samtliga nämnder, förvaltningar och kommunala bolag
Tidpunkt för aktualitetsprövning	2029-12-31
Ersätter tidigare versioner	
Relaterade styrdokument	

Strategi för det brottsförebyggande arbetet i Håbo kommun

Innehåll

Håbo kommuns styrdokumentshierarki 2
Strategi för det brottsförebyggande arbetet i Håbo kommun 3
Bakgrund 6
Syfte 6
Övergripande målbild 6
Centrala begrepp och utgångspunkter 7
Brott 7
Brottsförebyggande arbete 7
Brottsförebyggande inriktningar 7
Trygghet 8
Trygghetsfrämjande arbete 8
Samverkan 8
Teoretiska utgångspunkter 8
Brottstriangeln 8
Preventionspyramiden 9
Preventionsnivåer 9
Problemorienterat och kunskapsbaserat arbete 9
Kartläggning och lägesbildsarbete 10
Orsaks- och åtgärdsanalys 10
Prioriteringsområden 10
Åtgärder 10
Utvärdering 11

Dokumentation 11
Återkoppling 11
Intern struktur 11
Beslutsordning och bestämmandeprocess 11
Beslutsnivåer 11
Samverkansformer 12
Brottsförebyggande förutsättningar för tjänstepersoner 12
Kommunala bolag och förbund 12
Samordning 12
Extern samverkan 12
Extern samverkan 12
Extern kommunikation 13
Bilaga 1. Samverkans forum 14
Samverkansgruppen 14
BoB-råd (barn och unga i organiserad brottslighet) 14
SSPF – skola, socialtjänst, polis och fritid 14
Lokala Brå 14
Styrgrupp 15

Bakgrund

I juli 2023 började *Lag (2023:196) om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbete* att gälla. Detta innebar att ett större ansvar för kommunerna att samordna, samverka och bedriva brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete inom det geografiska ansvarsområdet.

Lagen syftar till att stärka det lokala systematiska brottsförebyggande arbetet genom kravställning på metodik och övergripande planering och analys av problematiken på lokal nivå. Kommunerna ska vartannat år ta fram en lägesbild över brottsligheten i kommunen samt beskriva dess omfattning, konsekvenser och orsaker. Utifrån lägesbilden ska kommunen ta ställning till åtgärder samt besluta om en åtgärdsplan. Åtgärdsplanen ska sedan regelbundet följas upp.

Lagen fastställer inte vad det lokala brottsförebyggande arbetet ska utgöras av, utan varje enskild kommun får själva definiera det egna brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet och ambition.

Syfte

Denna strategi styr hur Håbo kommun definierar brottsförebyggande arbete, val av arbetsmetodik och vetenskaplig utgångspunkt som ska ligga till grund för Håbo kommuns lokala brottsförebyggande arbete.

Övergripande målbild

Håbo kommun ska bedriva ett långsiktigt och strukturerat brottsförebyggande arbete för att minska risken att utsättas för brott. Målen med arbetet är att:

- Minska viljan och motivationen att begå brott
- Att öka samhällets förmåga att skydda sig från brott
- Öka formella och informella konsekvenser vid brottsliga handlingar
- Öka formella och informella vinster med ett laglydigt liv

För att uppnå målen ska kommunens brottsförebyggande arbete;

- ske strukturerat och följa en tydlig beslutsprocess
- utgå från aktuell forskning och beprövade metoder i så stor utsträckning som möjligt
- vara baserat på kunskap om brottsproblemet omfattning, struktur och konsekvenser
- vara baserat på orsaks- och åtgärdsanalyser
- bygga på intern och extern samverkan
- vara inkluderande och målgruppsanpassat

- beakta och inkludera trygghetsfrämjande aspekter och arbetsinsatser

Centrala begrepp och utgångspunkter

Brott

Definitionen av brott är sådana handlingar (eller icke-handlingar) som enligt svensk lag är belagda med straff. Det är dock inte helt okomplicerat då det finns handlingar som enligt lag är brottsligt men kan vara accepterade av den breda allmänheten och tvärtom. Vilka handlingar eller beteenden som anses brottsliga eller inte kan förändras över tid, och kan även påverkas av förändrad lagstiftning och samhällsutveckling.

Brottslighet är ett socialt betingat problem, påverkas av uppfattningen om vad som är accepterat eller oacceptabelt beteende i olika grupper i samhället. Det ärt många faktorer som påverkar synen på vad som är brottsligt eller oacceptabelt beteende, exempelvis faktorer så som kultur, socioekonomisk bakgrund, ålder, kön, utbildning med mera. Människor tenderar också att reagera starkare på brott eller störande handlingar utförda av individer/grupper som skiljer sig mycket från den egna självbilden.

Brottsförebyggande arbete

Definitionen av brottsförebyggande arbete är väldigt bred och kan innefatta flera olika typer av metoder, aktiviteter, strategier vilka samtliga syftar till att minska brottslighet och öka trygghet genom samverkan mellan olika aktörer i samhället. Huvudmålet med det brottsförebyggande arbetet är att förhindra att brott begås i syfte att skapa en tryggare miljö för människor att bo, leva och vistas i. I Håbo kommun definieras brottsförebyggande arbete som ”*allt arbete som bedrivs i syfte att motverka att brott uppstår eller vars syfte är att minska förekomsten av brott.”*

I Håbo kommun består det brottsförebyggande arbetet av två delar: *situationell brottsprevention* och *social brottsprevention*. Situationell brottsprevention fokuserar på åtgärder i den fysiska miljön för att minska förekomst av brott, exempelvis larm, kameror, belysning eller beskärning av buskage. Social brottsprevention fokuserar på beteendeförändringar hos individer eller grupper med normbrytande beteenden, exempelvis genom samverkan med socialtjänst, skola, polis och fritid – SSPF, sociala insatsgrupper - SIG eller andra typer av insatser på individ- eller gruppnivå.

Brottsförebyggande effekter är mått som används för att mäta utfallet av en insats i relation till dess inverkan på brottslighet. Även arbete och insatser som inte har ett uttalat brottsförebyggande syfte kan ha effekter på brott och otrygghet. I detta ingår bland annat arbete med social hållbarhet, stadsplanering, välfärdsarbete, utbildning och barnomsorg, vilket vanligtvis sker till stor del utanför det brottsförebyggande arbetet.

Brottsförebyggande inriktningar

Inriktningen för Håbo kommuns brottsförebyggande arbete ska beslutas utifrån;

- lokalt identifierade brottsproblem
- lokala, regionala, nationella och internationella lägesbilder och orsaksanalyser
- rådande forskningsläge
- samhällets intressen och behov

Trygghet

Trygghet är en subjektiv tolkning eller upplevelse av den egna säkerheten och påverkas av flertalet inre och yttre faktorer hos individen. Känslan av trygghet påverkas bland annat av tidigare erfarenheter och upplevelser, självbild, personliga förutsättningar, samt av den mediala rapportering och rådande samhällsdiskurser. Vidare är upplevelsen av trygghet en social konstruktion och är sällan en direkt spegling av det faktiska säkerhetsläget. Exempelvis upplever personer som statistiskt sett uppvisar liten risk att utsättas för brott många gånger högre otrygghet än tvärtom.

Trygghetsfrämjande arbete

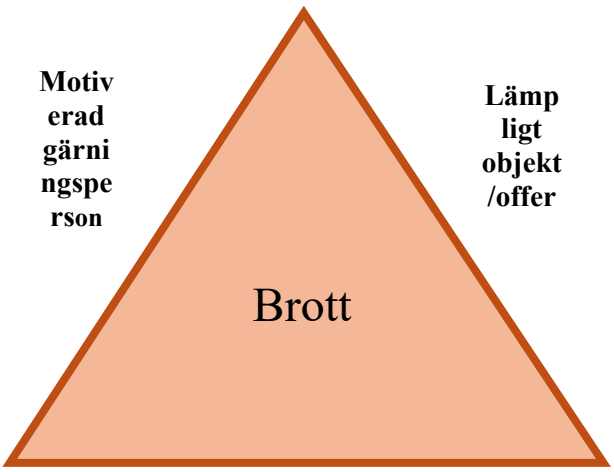
Det kommunala trygghetsfrämjande arbetet handlar om att bemöta olika samhällsgruppers upplevelse av otrygghet/trygghet i olika samhällsrelaterade situationer, bland annat genom att bemöta invånarnas rädsla för att utsättas för brott.

I Håbo kommun består det trygghetsfrämjande arbetet av:

- att verka för en minskad risk att utsättas för brott
- att verka för att den allmänna bilden av det lokala brottsläget bygger på fakta och kunskap
- att ta hänsyn till hur den upplevda tryggheten skiljer sig mellan grupper av individer, och anpassa aktiviteter och kommunikativa budskap därefter
- att beakta och värdera skiljaktigheterna mellan upplevd otrygghet och faktisk utsatthet för brott
- att verka för samverkan mellan det brottsförebyggande trygghetsarbetet och annat trygghetsfrämjande arbete

Samverkan

Samverkan syftar på insatser som sker inom och mellan olika organisationer och aktörer. Det kan bland annat handla om att aktivt utbyte av information eller att planera gemensamma aktiviteter. Samverkan i Håbo kommun ska utgå från ett gemensamt identifierat mål, vilket förväntas uppnås genom ömsesidiga ansträngningar. En effektiv och kvalitativ samverkan kräver att varje enskild deltagande aktör känner till, förstår och respekterar de deltagande aktörernas respektive kärnuppdrag – och utifrån dessa förutsättningar tar ansvar för att driva processen framåt.

Figur 1. Brottstriangelns grundform

Teoretiska utgångspunkter

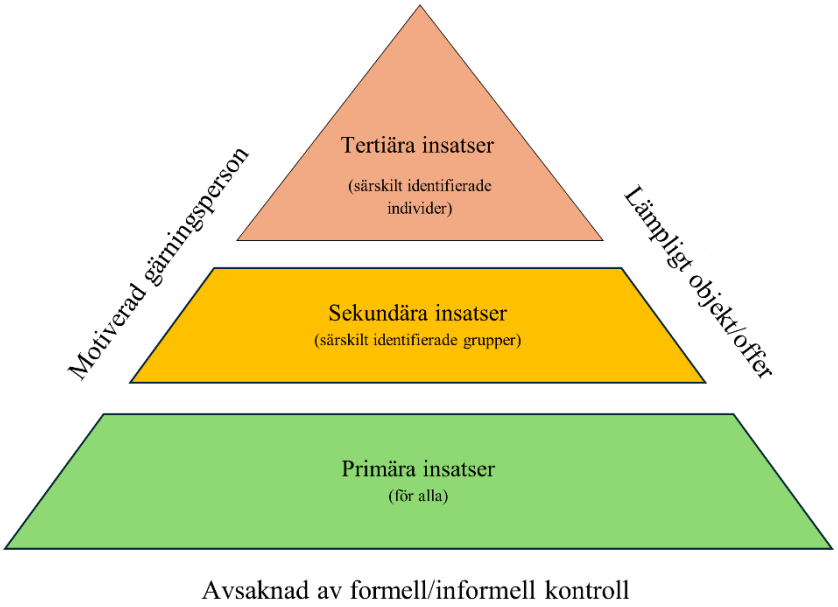
Brottstriangeln

I triangeln representerar vardera sida en förutsättning för att ett brott ska begås, se figur 1. För att ett brott ska kunna begås ska det finnas: 1. En motiverad gärningsperson, 2. Ett

lämpligt offer/objekt, och 3. Avsaknad av formell eller informell kontroll som hindrar att brottet begås. När dessa förutsättningar sammanstrålar ökar risker för brottslighet. Försvagas förutsättningarna minskar risker för brott. I ett brottsförebyggande arbete behöver därför en eller flera av dessa förutsättningar angripas.

Preventionspyramiden

Inom det brottsförebyggande arbetet finns flera nivåer av preventivt arbete vilket riktar sig på olika breda grupper eller sammanhang. Olika preventiva nivåer används för att angripa olika stadier av brottsligt eller normbrytande beteende. *Primär brottsprevention* (universellt) syfta till att förebygga brottsligt eller normbrytande beteende uppstår i ett samhälle. Dessa insatser riktar sig till den stora allmänheten och kan ses som universellt stöd som erbjuds alla. Detta stöd tar inte hänsyn till skillnader mellan hög- och lågriskgrupper. *Sekundär prevention* (selektivt) riktar in sig på insatser för särskilt identifierade grupper med normbrytande eller brottsligt beteende. *Tertiär prevention* (indikerat) berör insatser hos individer eller grupper med brottsligt eller normbrytande beteende. I den tredje och sista nivån handlar insatserna snarare om att förebygga en vidareutveckling eller ett återfall i brottslighet hos grupper eller individer. Det lokala brottsförebyggande arbetet i sin helhet når bäst resultat när det sker fördelat över brottstriangelns samtliga sidor, och på alla nivåer i preventionspyramiden, se figur 2.

Figur 2. Brottstriangeln i sin helhet sammanslaget med preventionspyramiden.

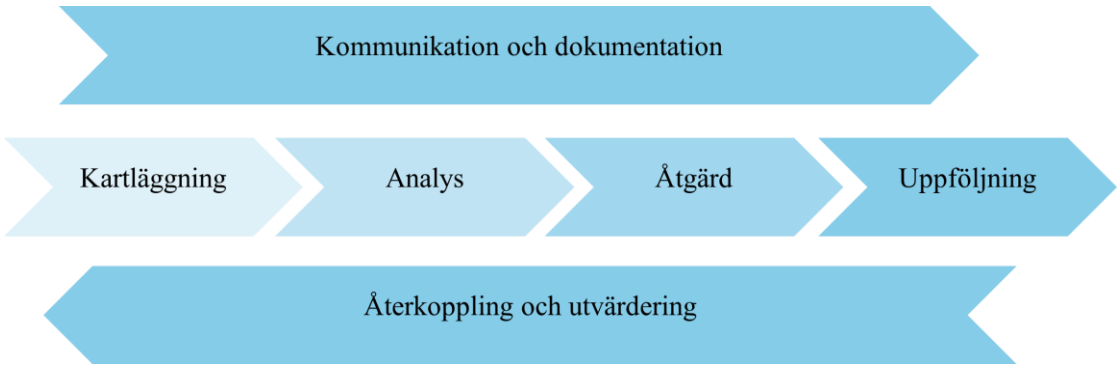
Preventionsnivåer

Håbo kommuns brottsförebyggande arbete ska bedrivas på samtliga preventionsnivåer. Arbetet ska dock i grunden utgå från ett långsiktigt perspektiv med fokus på att förhindra den brottsliga utvecklingen redan innan den uppstått. Det innebär att insatser som syftar på att fånga upp barn och unga i riskzon i ett tidigt stadie ska värderas högt i det brottsförebyggande arbetet.

Problemorienterat och kunskapsbaserat arbete

Det kommunala brottsförebyggande arbetet ska bedrivas problemorienterat och kunskapsbaserat, det vill säga att arbetet ska byggas på kartläggningar och orsaksanalyser, samt syfta till att hantera grundproblematiken och orsakerna bakom olika brottsrelaterade

fenomen. Valet av åtgärder ska utgå från beprövade insatser och metoder, samt att arbetet ska ha en vetenskaplig förankring och kunna bidra till att generera evidensunderlag för framtida arbeten.

Figur 3. Den kunskapsbaserade arbetsgången för brottsförebyggande arbete

Kartläggning och lägesbildsarbete

Ett första steg i den kunskapsbaserade arbetsprocessen är att samla in information och kunskap om olika brottsfenomen i kommunen. Detta sker bland att genom att vartannat år skapa en kommunövergripande lägesbild för att få en överblick över brottsligheten i kommunen. Utöver detta hålls samverkansmöten varannan vecka för att kontinuerligt samla in data, information och kunskap om brottslighet och trygghet i kommunen. Utöver detta finns samverkan inom ramen för samverkansmetod socialtjänst, skola, polis och fritid, samt andra samverkans forum.

Orsaks- och åtgärdsanalys

Den data och information som samlas in via kartläggning och lägesbildsarbetet används sedan för att genomföra orsaks- och åtgärdsanalyser. Orsaksanalyserna används för att ta fram bakomliggande orsaker till att en viss problematik förekommer, medan åtgärdsanalysen handlar om att ta fram de åtgärder som bäst passar för att hantera dessa orsaker.

Prioriteringsområden

Med utgångspunkt i den kommunala lägesbilden och orsaksanalyserna ska prioriterade problemområden beslutas och sedan ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Åtgärder

Lägesbilden och beslutade prioriteringsområden ska sedan ligga till grund för en åtgärdsplan tas fram. Åtgärdsplanen ska innehålla information om:

- Vilken forskning/vilka beprövade metoder som ligger till grund för det planerade arbetet
- Vilka arbetsinsatser som planeras genomföras
- Hur de ska genomföras
- När och under hur lång tid de ska genomföras
- Vem eller vilka som ska genomföra dem
- Vilken målsättning arbetet har

- Hur arbetet förväntas följas upp och utvärderas
- Kommunikationsplan
- Hur trygghetsfrämjande aspekter ha beaktats

Åtgärdsplanen tillsammans med lägesbilden ska revideras vartannat år.

Utvärdering
Det brottsförebyggande arbetet och insatserna ska regelbundet följas upp och utvärderas. Utvärderingen ska besvara följande frågor:

- Vilka åtgärder/insatser har genomförts?
- Hur såg problembilden ut som låg till grund för åtgärderna?
- Vad var målet för arbetet och har detta uppnåtts?
- Vilka var de förväntade effekterna?
    - Har de förväntade effekterna uppnåtts?
- Behöver åtgärderna anpassas/förändras?
- Hur har processen sett ut? Har man uppfyllt processmålet?

Dokumentation
Alla insatser/åtgärder ska dokumenteras på ett enkelt och tydligt sätt. Dokumentationen ska täcka arbetets samtliga delar och bidra till en transparent arbetsprocess så långt det är möjligt.

Återkoppling
Återkoppling sker kontinuerligt under hela arbetsprocessen.

Intern struktur

Beslutsordning och bestämmandeprocess
Håbo kommuns prioriterade brottsförebyggande inriktningar ska beslutas utifrån;

- Lokalt identifierade brottsproblem och orsaksanalyser
- Lokala, regionala, nationella och internationella lägesbilder och orsaksanalyser
- Allmänhetens intressen och behov

Beslutsnivåer
Kommunstyrelsen fattar beslut om det kommunövergripande brottsförebyggande arbetets prioriteringsområden. Dessa identifieras och skrivs fram utifrån kommunens lägesbilder och orsaksanalyser samt förslag från brottsförebyggande samordnare.

Kommundirektörens ledningsgrupp, tillika styrgrupp, och lokala Brå ansvarar för styrning av kommunens brottsförebyggande arbete. Brottsförebyggande samordnare ansvarar för att kontinuerligt rapportera om det brottsförebyggande arbetet till styrgrupp, lokalt Brå samt

kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen fattar beslut om åtgärdsplan utifrån beslutade prioriteringsområden.

Samverkansformer

Att verka brottsförebyggande är hela kommunens ansvar. Håbo kommun ansvarar för att samordna och samverka både internt och externt. Detta sker inom flertalet olika samverkans forum så som BoB-råd, SSPF, samverkansgruppen, lokalt Brå och styrgruppen, se bilaga 1 för mer detaljerad information.

Styrgruppen och det lokala Brå ska säkerställa att Håbo kommuns brottsförebyggande arbete bedrivs kunskapsbaserat och kvalitativt. Både styrgruppen och det lokala Brå arbetar strategiskt och har beslutsmandat gällande brottsförebyggande arbete i kommunen.

Brottsförebyggande förutsättningar för tjänstepersoner

Varje enskild anställd i Håbo kommuns förvaltningar ska ha kunskap och kännedom om hur denna kan verka brottsförebyggande i sin yrkesutövning. Medarbetaren ska ha kännedom om att det finns risker för brottsfrämjande inslag i tjänsteutföringen – samt om hur dessa kan förebyggas och undvikas. Exempel på sådana inslag är risk för jäv, främjande av osund konkurrens eller otillåten påverkan.

Kommunala bolag och förbund

Respektive bolag och förbund inom kommunen ska bidra till det brottsförebyggande arbetet utifrån de frågor som berör den egna verksamheten. Varje bolag och förbund ska verka för att:

- Bidra till den samlade lägesbilden
- Bidra med kunskap i den brottsförebyggande processen utifrån den egna verksamhetens sakkunnighet
- Medverka strategiskt och operativt i de brottsförebyggande arbeten som berör den egna verksamheten

Samordning

Kommunens brottsförebyggande samordnare ansvarar för samordning av det brottsförebyggande arbetet.

Extern samverkan

Extern samverkan

Håbo kommun ska verka för god samverkan med andra aktörer både inom och utanför kommunens geografiska ansvarsområde, exempelvis statliga myndigheter, andra kommuner, näringsliv, föreningsliv och andra relevanta samhällsaktörer. Medborgager och besökare i kommunen är också viktiga aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Deras samhällskännedom och insyn i sitt närområde utgör viktigt underlag vid beslutsfattande gällande det lokala brottsförebyggande arbetet. Håbo kommun ska därför verka för att ha en bred representation och inkludering av aktörer i det brottsförebyggande arbetet.

Sveriges kommuner delar det lagstadgade ansvaret för brottsförebyggande arbete med Polismyndigheten och därför skall Polismyndigheten ses som en särskilt prioriterad samverkanspart.

Extern kommunikation

Håbo kommun ska lägga stor vikt vid att säkerställa att allmänheten har möjlighet att kontinuerligt ta del av information om det lokala brottsförebyggande arbetet i kommunen. Trygghetsskapande aspekter ska prioriteras när kommunikativa budskap om det brottsförebyggande arbetet planeras och förmedlas.

Bilaga 1. Samverkans forum

Samverkansgruppen

I samverkansgruppen ingår från bland annat skola, socialtjänst, säkerhet, offentlig miljö, fastighet, näringslivet, regionen, polisen, bevakningsbolag och civilsamhället. Sammankallande för mötet är kommunens brottsförebyggande samordnare och mötena sker tisdagar varannan vecka där den aktörsgemensamma och kommunövergripande lägesbilden gås igenom.

Syftet med gruppen är att skapa en helhetsbild över den brottsproblematik som finns i kommunen samt att sätta in insatser på kort och lång sikt där det behövs. Målet är att mötet ska utmynna i att åtgärder, insatser och behovs av samverkan tas fram eller föreslås, samt att respektive representant tar frågan med sig till sin verksamhet för förankring eller beslut om åtgärd.

Varje vecka rapporteras händelser i systemet Embrace av rapportörer ute i verksamheterna. Inför varje samverkansmöte sammanställs rapporteringen och ligger sedan som grund för den lokala lägesbilden. Uppföljning av arbetet sker kontinuerligt vid samverkansgruppens möten.

BoB-råd (barn och unga i organiserad brottslighet)

I det lokala BoB-rådet (barn och unga i organiserad brottslighet) består av kommunpolis, lokalpolisområdeschef, socialförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, tillväxt- och kommunikationschef, säkerhetschef samt kommundirektör. Sammankallande för rådet är lokalpolisområdeschef. Mötet sker tre gånger per år. Syftet med mötet är att stärka och effektivisera arbetet mot att barn och unga hamnar i grov kriminalitet på lokal nivå. Uppföljning sker genom att det operativa BoB-rådet rapporterar till det strategiska BoB-rådet, vilka fattar beslut utifrån behov och analys.

SSPF – skola, socialtjänst, polis och fritid

I SSPF finns representanter för barn- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, fritidsverksamhet, föreningsansvarig tjänsteperson, kommunpolis samt brottsförebyggande samordnare. Deltagarna ska ha mandat att fatta beslut om resursfördelning för att säkerställa effektiva insatser. Sammankallande för mötet är SSPF-koordinator och mötena sker varannan vecka i samband med samverkansmötena.

Syftet med samverkan är att skapa en strukturerad och hållbar samverkan för att stärka förutsättningarna för att minska risken att barn och unga utvecklar destruktiva beteenden som kan leda till kriminalitet och skadligt bruk. Uppföljning sker genom presentation vid styrgruppsmötet en gång i tertialet tillsammans med tertialrapporteringen för det brottsförebyggande arbetet i kommunen.

Lokala Brå

I det lokala Brå sitter representanter från politiken, förvaltningschefer, polisen, räddningstjänst, brottsförebyggande samordnare och säkerhetschef. Sammankallande för rådet är kommunstyrelsens ordförande. Rådet har möten fyra gånger per år och kan vid behov sammankallas till extra möten.

Syftet med rådet är att arbeta strategiskt med planering, utformning och uppföljning av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i kommunen. Rådet ska bestå av representanter med beslutsmandat för sina verksamheter och rådet ska fungera som en länk

mellan beslut och utförandet, samt att rådet ska kunna tillsätta arbetsgrupper som utför de åtgärder som beslutas vid rådet.

Målet med rådet är att kunna samordna insatser för att effektivt kunna nyttja resurser för samhällets bästa. Vidare är målet att samhällsaktörerna ska ha en förmåga att uppnå social hållbarhet genom att identifiera och förebygga sociala risker. Uppföljning sker kontinuerligt till styrgruppen och vid behov kommunstyrelsen.

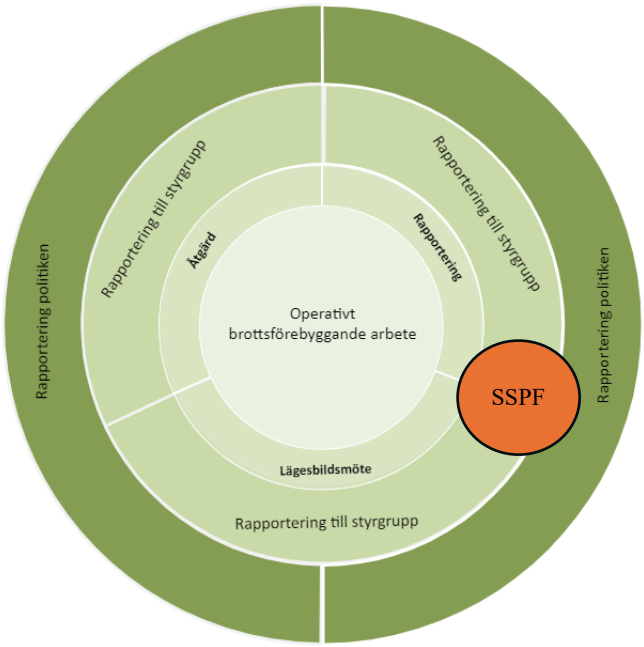
Styrgrupp
Representanter i styrgruppen är samtliga förvaltningschefer samt kommundirektören och brottsförebyggande samordnare. Deltagarna har beslutanderätt gällande insatser som ska genomföras inom respektive verksamhetsområde i kommunen. Sammankallande för styrgruppen är kommundirektören och mötet sker tre gånger per år.

Syftet med styrgruppen är att kunna säkerställa att det finns resurser inom varje förvaltning för det brottsförebyggande arbetet. En gång var fjärde månad presenteras kommunens övergripande lägesbild och förslag på fokusområden för kommande fyra månader. Styrgruppen beslutar om fokusområden för det övergripande brottsförebyggande arbetet.

Bilaga 2. Arbetsprocess

Arbetsprocess

Bilden till höger illustrerar Håbo kommuns arbetsprocess gällande det brottsförebyggande arbetet.

I mitten har vi det dagliga operativa arbetet som kontinuerligt sker ute i våra verksamheter, både på lång och kort sikt. Det är även här samverkan inom det operativa arbetet sker. Med operativt arbete avses insatser och åtgärder som dagligen förekommer ute i verksamheterna.

Exempel på det operativa brottsförebyggande arbetet är bland annat arbetet inom SSPF (socialtjänst, skola, polis, fritid). En samverkan och samordning av insatser riktade mot individer med normbrytande beteende.

§ 302 Dnr 2025/01453

Beslut - Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun

Kommunstyrelsens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige antar strategin för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun att gälla från och med den 1 januari 2026.

Sammanfattning

Kommuner har ett lagstadgat ansvar att ha ett strukturerat brottsförebyggande arbete och för samordningen av det brottsförebyggande arbetet inom kommunens geografiska ansvarsområde. Kommunledningsförvaltningen har identifierat ett behov av att ta fram en organisation och strategi för det brottsförebyggande arbetet i Håbo kommun. Att ha en antagen strategi för kommunens brottsförebyggande arbetet kan stärka det lokala brottsförebyggande arbetet inom kommunen och förtydligandet av ansvar och roller kan underlätta i utförandet av arbetet.

I strategin tydliggörs det brottsförebyggande arbete i Håbo kommun dels genom att definiera det brottsförebyggande arbetet, dels ange riktning för kommunens brottsförebyggande arbete på ett övergripande plan.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunfullmäktige att anta strategin för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun att gälla från och med den 1 januari 2026.

Beslutsunderlag

– Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 142560
– Strategi för brottsförebyggande arbete i Håbo kommun 2025

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Alla nämnder
Kommunstyrelsen
Webben
Enheten för säkerhet och beredskap

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Byte av sammanträdesdag för kommunstyrelsen 2026

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen byter sammanträdesdag för kommunstyrelsen från den 27 maj 2026 till den 26 maj 2026.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat sammanträdesdatum för 2026.

Sammanträdet som ursprungligen var planerat till den 27 maj 2026 föreslås flyttas till den 26 maj 2026. Anledningen till detta är att den 27 maj äger invigningen av cykelleden rum, ett evenemang där Håbo kommun spelar en central roll tillsammans med Upplandsstiftelsen, regionen och Enköpings kommun.

Kommunledningsförvaltningen föreslår därför att sammanträdestiden för den 27 maj 2026 byter dag till den 26 maj 2026.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Sammanträdesplaneringen finansieras inom ramen för kommunstyrelsens budget.

Barnperspektivet

Barnkonventionen, som är svensk lag, slår fast att barn har rätt till delaktighet, förståelse och trygghet i frågor som rör deras liv. Kommunen har därför ett ansvar att beakta barnperspektivet även i planeringen av politiska sammanträden.
Många medarbetare och förtroendevalda har barn. Genom att planera kommunstyrelsens möten till dagtid och undvika helgdagar och skollov, skapas bättre förutsättningar för balans mellan arbete och privatliv. Det är en viktig del av kommunens arbetsmiljöansvar och bidrar till att föräldrar kan vara närvarande i barnens vardag.

Näringslivsperspektivet

Genom att planera kommunstyrelsens sammanträden under dagtid och utanför skollov och helger, skapas bättre förutsättningar för medarbetare och förtroendevalda att kombinera arbete med familjeliv. Det är en viktig del i att vara en attraktiv arbetsgivare, vilket i sin tur påverkar kommunens förmåga att rekrytera och behålla kompetens – även inom näringslivet.
Mötestider som tar hänsyn till restider och familjers vardagslogistik underlättar för att kunna delta i samhällslivet som föreningar, föräldramöten

eller medborgardialoger utan att det påverkar balansen mellan arbete och fritid negativt. Det gynnar både arbetsgivare, näringslivet och anställda.

Uppföljning

Beslutet behöver inte följas upp. Uppdaterad sammanträdesplan skickas till samtliga ledamöter och ersättare.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse – revidering av sammanträdesdag för kommunstyrelsen maj 2026

Beslutet ska skickas till

Samtliga nämnder och bolag
Kommunrevisionen

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Leader Mälardalen - utse representant till offentlig sektor

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen nominerar N.N till de offentligas representant i Håbo kommun för Leader Mälardalen under perioden 2026-2028.

Sammanfattning

Leader Mälardalen styrelse består av en representant från vardera ideella sektorn (föreningslivet), privata sektorn (företagen) och offentliga sektorn ur varje kommun i området, totalt 27 personer.

Styrelsen arbetar för att nå målen i Leader Mälardalens strategi och har möten ca 6-7 gånger per år. Vid fyra av dessa möten fattas beslut om projektansökningar. Leader Mälardalens styrelse beslutar om vilka projektidéer som ska prioriteras och Jordbruksverket fattar det formella beslutet.

På Leader Mälardalens årsmöte den 28 april 2026 ska föreningens medlemmar välja representant till offentlig sektor och för Håbo kommun. På kommunstyrelsen sammanträde den 18 mars 2026 nomineras representant till offentlig sektor.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Kommunens deltagande i Leader Mälardalen innebär kostnader i form av medlemsavgift. Kostnaden ryms inom kommunstyrelsens befintliga budgetram.

Barnperspektivet

Beslutet bedöms inte ha någon direkt påverkan på barn. Håbo kommuns representation kan indirekt bidra till att barns och ungas perspektiv beaktas i lokala utvecklingsinsatser.

Näringslivsperspektivet

Beslutet bedöms inte ha någon direkt påverkan på näringslivet. Håbo kommuns deltagande möjliggör samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor inom ramen för Leader-arbetet.

Uppföljning

Beslutet bedöms inte kräva någon särskild uppföljning.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 147553

Beslutet ska skickas till

Leader Mälardalen
Nominerad

Kommunstyrelsen
Kommunledningsförvaltningen
Linda Apelqvist, Kommunsekreterare
linda.apelqvist@habo.se

Tjänsteskrivelse - Utse representant till avfallssamverkan i Mälardalen (SIM)

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen utser N.N. till Håbo kommuns representant i avfallssamverkan i Mälardalen.

Sammanfattning

Avfallsverksamheten i Håbo ingår genom samverkansavtalet 2019/0042 TN i Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM).

Kommunstyrelsen beslutade den 18 september 2024 § 227 att utse Lars-Göran Bromander (S) och Lisbeth Bolin (C) till representanter i Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM). Med anledning av att Lars-Göran Bromanders bortgång behöver kommunstyrelsen fatta ett nytt beslut om att utse en ersättande representant.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför att kommunstyrelsen utser en ny representant i Lars-Göran Bromanders ställe, som ska ingå i den politiska samordningsgruppen inom SIM.

Ärendet

Avfallsverksamheterna i Håbo, Knivsta och Upplands-Bro kommuner samt Sigtuna Vatten & Renhållning AB (SIM, AvfallsSamverkan I Mälardalen) har ett långtgående samarbete inom avfallsområdet utifrån ett samverkansavtal som tecknades år 2019 (2019/0042 TN). Kommunerna har gemensamt genomfört utredningar, revidering av avfallstaxor och avfallsföreskrifter, upphandlingar, kommunikationsinsatser samt har en gemensam avfallsplan.

Kommunerna har även en politisk samordningsgrupp som träffas på samordningsmöten tillsammans med tjänstemän för information, avstämning och diskussion och för att förmedla politiska perspektiv i avfallsfrågorna.

Den politiska samordningsgruppen består av minst två representanter från varje kommun/bolag. Tidigare har det anordnats fyra samordningsträffar per år men framöver kommer det att ske vid behov, ca två gånger per år.

Kommunstyrelsen beslutade den 18 september 2024 att utse Lars-Göran Bromander (S) och Lisbeth Bolin (C) till representanter i Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM). Med anledning av Lars-Göran Bromanders bortgång behöver kommunstyrelsen fatta ett nytt beslut om att utse en ersättande representant.

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför att kommunstyrelsen utser en ny representant i Lars-Göran Bromanders ställe, som ska ingå i den politiska samordningsgruppen inom SIM.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Kostnad för att delta på möten ersätts enligt Arvodesregler för Håbo kommun (2023/00358 KS) och bekostas av Avfallsenheten.

Barnperspektivet

Att utse en representant till avfallssamverkan berör inte barn.

Näringslivsperspektivet

Att utse en representant till avfallssamverkan berör inte näringslivet.

Uppföljning

Valda representanter informerar muntligen på kommunstyrelsen under stående punkt Information från kurser, konferenser med mera.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 147957
Beslut 2024-09-48 § 227

Beslutet ska skickas till

Vald representant
Avfallsenheten

§ 227 Dnr 2024/01153

Utse representanter till avfallssamverkan i Mälardalen (SIM)

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen utser Lars-Göran Bromander (S) och Lisbeth Bolin (C) till Håbo kommuns representanter i avfallssamverkan i Mälardalen.

Sammanfattning

Avfallsverksamheten i Håbo ingår genom samverkansavtalet 2019/0042 TN i Avfallssamverkan i Mälardalen (SIM).

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att utse två representanter som ska ingå i den politiska samordningsgruppen inom SIM.

Förslag till beslut på sammanträdet

Catherine Öhrqvist (M) yrkar att kommunstyrelsen utser Lars-Göran Bromander (S) och Lisbeth Bolin (C) till Håbo kommuns representanter i avfallssamverkan i Mälardalen.

Tony Klaesson (KD), Mats Engelmark (C) och Agneta Hägglund (S) yrkar bifall till Catherine Öhrqvists (M) yrkande.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Valda representanter
Avfallsenheten

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnads-förvaltningen
Bettina Donko, Kommunekolog
bettina.donko@habo.se

Svar på motion: För fler träd och grönska inför 3 – 30 – 300 regeln i Håbo kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen förslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige avslår förslag 1, att Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln.

2. Kommunfullmäktige avslår förslag 2, att 3-30-300-regeln blir ett komplement till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn.

3. Kommunfullmäktige avslår förslag 3, att Håbo kommun informerar och inspirerar privatpersoner och företag till att följa de delar av 3-30-300 modellen som är tillämplig.

Sammanfattning

En motion från Anna Söder (SD) med flera har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 7 oktober 2025 (§ 132).

Motionen föreslår att Håbo kommun ska införa 3–30–300-regeln. Förvaltningens bedömning är att kommunen redan uppfyller delar av regeln, särskilt målet om tillgång till grönområden inom 300 meter. Kommunen arbetar redan med att bevara träd, öka trädtäckningen och stärka ekosystemtjänster genom grönytefaktor, skadelindringshierarki och ekologisk kompensation. Dessutom kommer EU:s naturrestaureringsförordning att ställa krav på att ingen nettoförlust av grönområden sker från 2024 till 2030, vilket kommunen måste anpassa sig till. Förvaltningen bedömer också att ett formellt införande av 3–30–300-regeln skulle kräva resurser som inte finns tillgängliga och att regeln inte alltid är praktiskt genomförbar med hänsyn till lokala förutsättningar. Mot denna bakgrund föreslår teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen kommunfullmäktige att avslå motionens förslag:

Förslag 1
Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln.

Förslag 2
3-30-300-regeln blir ett komplement till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn.

Förslag 3
Håbo kommun informerar och inspirerar privatpersoner och företag till att följa de delar av 3-30-300 modellen som är tillämplig.

Ärendet

En motion från Anna Söder (SD) med flera har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 7 oktober 2025 (§ 132).

Motionären vill, med bakgrund av att Håbo kommun och framförallt Bålsta de senaste åren har vuxit som tätort och fler etapper med bostadsområden planeras runt Bålsta centrum, lyfta vikten av behovet av grönområden och inslag av natur. Motionären föreslår att kommunen att införa den så kallade 3-30-300-regeln.

3-30-300 regeln innebär att varje invånare ska kunna se minst tre fullvuxna träd från sin bostad, skola eller arbetsplats, att minst 30 procent av varje stadsdels yta bör täckas av trädkronor och att alla invånare ska ha tillgång till ett större, offentligt grönområde inom 300 meter, eller ungefär fem minuters promenad, från sin bostad.

Motionens förslag är:

- Förslag 1
  Att Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln.

- Förslag 2
  Att 3-30-300-regeln blir ett komplement till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn.

- Förslag 3
  Att Håbo kommun informerar och inspirerar privatpersoner och företag till att följa de delar av 3-30-300 modellen som är tillämplig.

Förvaltningens svar

Håbo kommuns grönstrukturprogram nämner inte uttryckligen 3–30–300-regeln. Däremot uppfylls 300-regeln redan, eftersom programmet också har ett mål att genom långsiktig planering och förvaltning säkerställa att kommunens invånare har tillgång till bostadsnära natur av god kvalitet inom 300 meter eller 5 minuters promenad från bostaden. Programmet definierar att tillgängligheten till naturen säkras med gena gröna stråk mot omkringliggande naturområden, och nämner att det ska finnas varierad skolnära natur som erbjuder möjlighet till motoriska utmaningar, upptäckarglädje och naturstudier inom 200 meter från förskola och 300 meter från skola. Programmet har som mål att skolorna ska kunna nå större sammanhängande naturområden inom 1 kilometer från skolan. I kartanalyser har grönområden och skolnära natur kartlagts inom ett avstånd om 200 respektive 300 meter från kommunens förskolor och grundskolor. Dessa kartor uppdaterades år 2025.

Kommunen kan fortsatt arbeta för hög trädtäckning samt variation i arter och ålder genom att skapa, bevara och utveckla tillgänglig tätortsnära natur utan att formellt införa 3-30-300-principen. Att vara mån om grönska är väl implementerat i flera av kommunens styrdokument, bland annat kommunens grönstrukturprogram, naturvårdsplan och bostadsförsörjningsprogram. Skadelindringshierarkin – där man bevarar trädet så länge det är möjligt – ingår redan i Grönstrukturprogrammet. I Grönstrukturprogrammet har kommunen som avsikt att säkerställa att en lokalanpassad grönytefaktor för

allmän platsmark och kvartersmark finns, som ska användas vid projektering och uppföljning. Denna kan ytterligare stärka grönska och krontäckning i våra kvartersmarker. Införande av metoder för ekosystemtjänstberäkning och ekologisk kompensation är redan del av styrdokumentet Anvisningar för ekosystemtjänster, där grönska och särskilt träd är i fokus. Införande och implementering av grönytefaktorn och ekosystemtjänstberäkning anses behöva prioriteras.

I augusti 2024 trädde EU:s förordning om restaurering av natur (2024/1991) i kraft. Målet är att restaurera minst 20 % av EU:s land- och havsområden till år 2030; långsiktigt ska alla ekosystem som behöver restaurering vara återställda senast år 2050. För livsmiljöer som klassificerats som i dåligt skick gäller ytterligare mål: minst 30% av arealen ska restaureras till gott skick senast 2030, 60% senast 2040, 90% senast 2050. Restaurering av urbana ekosystem omfattas av förordningen (artikel 8), med målsättningen att det senast år 2030, som huvudregel, inte ska förekomma någon nettoförlust av grönområden eller trädtäckning inom de urbana ekosystemområden, vilket fastställs enligt artikel 14.4 i förordningen. Detta innebär att omfattningen av grönska och trädtäckning år 2030 ska vara minst lika stor som år 2024. Från och med att en tillfredsställande nivå uppnåtts ska en ökande trend uppnås. Arbete pågår för att ta fram en nationell restaureringsplan som ska tydliggöra hur aktörer behöver jobba med naturrestaureringsförordningen. Kommunen kommer att behöva anpassa sitt arbete och följa den nationella restaureringsplanen när den har antagits. Uppdraget ska lämnas till regeringen senast 27 februari 2026.

Att införa 3-30-300-regeln skulle innebära ett ökat behov av resurser hos kommunen, men i nuläget är resurserna på kommunen med kompetens inom detta område upptagna med andra prioriterade uppgifter. En annan viktig faktor är att den urbana miljön kräver hänsyn till bland annat ovan- och underjordisk infrastruktur samt markförutsättningar, vilket innebär att det i vissa fall varken är möjligt eller lämpligt att plantera träd, även om principen om 3–30–300-regeln eftersträvas. Därför är det mer ändamålsenligt att utgå från platsens förutsättningar än att följa regeln strikt.

Förvaltningen föreslår med bakgrund av det som framkommit i beredningen att kommunfullmäktige avslår alla delar i motionens förslag.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Förslag till beslut har inte några ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Förslag till beslut har ingen påverkan på barnperspektivet.

Kommunen strävar redan idag efter att bevara befintliga träd samt vid behov öka andelen träd, krontäckning och variation i trädarter och åldrar, samtidigt som gällande och kommande lagar och regler följs, beaktas barnperspektivet. Detta sker genom att utemiljöer utformas för att främja barns hälsa, trygghet och utveckling, där grönska värderas för sina ekosystemtjänster såsom lekvänliga miljöer, förbättrad luftkvalitet, skugga, bullerdämpning och stressreducering, vilket är särskilt viktigt för barn.

Näringslivsperspektivet

Förslag till beslut har inte någon påverkan på näringslivet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 145278
- Motion 2025-09-15
- Protokollsutdrag 2025-10-06 § 132
- Grönstrukturprogram och bilaga 2021 för Håbo kommun med fokus på Bålsta
- Remissversion Program för bostadsförsörjning 2026-2030, Håbo kommun
- Anvisning för integrering av ekosystemtjänster och utredning av behovet av ekologisk kompensation vid planering, byggande och förvaltning, 2023, Håbo kommun
- EU förordning om naturrestaurering 2024/1991 Förordning - EU - 2024/1991

Beslutet ska skickas till

Motionären
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Miljöpartiet de gröna i Håbo

Motion: För fler träd och grönska, inför 3 – 30 – 300 regeln i Håbo kommun

De senaste åren har Håbo kommun och framförallt Bålsta som tätort vuxit och fler etapper med bostadsområden planeras runt Bålsta centrum. Vi i Miljöpartiet anser att det är viktigt att vi inte frånser behovet av grönområden och inslag av natur. Forskning visar att vi människor mår bättre och blir friskare med grön struktur omkring oss. Klimatet förbättras, växter skänker svalka heta dagar och fungerar fördröjande för dagvatten. Den biologiska mångfalden gynnas, ohälsosamma partiklar i luften tas upp och inte minst binder växter koldioxid.

2021-11-08 antogs i Håbo kommun ett Grönstruktur program vilket vi i Miljöpartiet tyckte var mycket lovvärt. I vårt remisssvar tyckte vi dock att man borde följa upp programmet med tydligare riktlinjer och vi kommenterade bland annat att en grönytefaktor borde bestämmas för tätorten. I Grönstrukturprogrammet står att det ska uppdateras senast fyra år efter antagandet. Vilket med andra ord är nu.

Det är här 3-30-300-regeln kommer in – en simpel men effektiv guide för stadsplanering som strävar efter att skapa grönare, hälsosammare och mer livfulla urbana miljöer. Genom att fokusera på tre nyckelprinciper, gör denna modell det möjligt för städer att förbättra både miljön och livskvaliteten för sina invånare. Cecil Konijnendijk, professor i Urban Forestry i British Columbia samt docent på Nature Based Solutions Institute i Barcelona, är hjärnan bakom och denna enkla regel eller princip har fått stort fotfäste både internationellt och i Sverige.

Vad innebär då 3-30-300 regeln. Jo, dessa tre punkter:

1. **3 träd:**

Varje invånare ska kunna se minst tre fullvuxna träd från sin bostad, skola eller arbetsplats.

2. **30 procent:**

Minst 30 procent av varje stadsdels yta bör täckas av trädkronor. Krontäckningsgraden mäter hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

3. **300 meter:**

Alla invånare ska ha tillgång till ett större, offentligt grönområde inom 300 meter, eller ungefär fem minuters promenad, från sin bostad.

Miljöpartiet de gröna i Håbo kommun föreslår med anledning av ovanstående:

- Att Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln.
- Att 3-30-300-regeln blir ett kompliment till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn.
- Att Håbo kommun informerar och inspirerar privatpersoner och företag till att följa de delar av 3-30-300 modellen som är tillämplig.

/För Miljöpartiet de gröna i Håbo

Anna Söder, Torgny Ericson, Ulrika Lundblad

Bålsta 14 september 2025

§ 132

Dnr 2025/01465

Anmälan av motion: För fler träd och grönska inför 3 - 30 - 300 regeln i Håbo kommun

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Sammanfattning

Anna Söder (MP), har överlämnat en motion till fullmäktige. Motionären föreslår att Håbo kommun börjar tillämpa 3-30-300-regeln som är en guide för stadsplanering som strävar efter att skapa grönare, hälsosammare och mer livfulla urbana miljöer. Miljöpartiet föreslår även att 3-30-300-regeln blir ett komplement till Grönstrukturprogrammet i samband med dess översyn samt att Håbo kommun informerar och inspirerar privatpersoner och företag till att följa de delar av 3-30-300-regeln som är tillämplig.

Beslutsunderlag

- Motion
- Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 142792

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsens kansli

Remissversion

PROGRAM FÖR

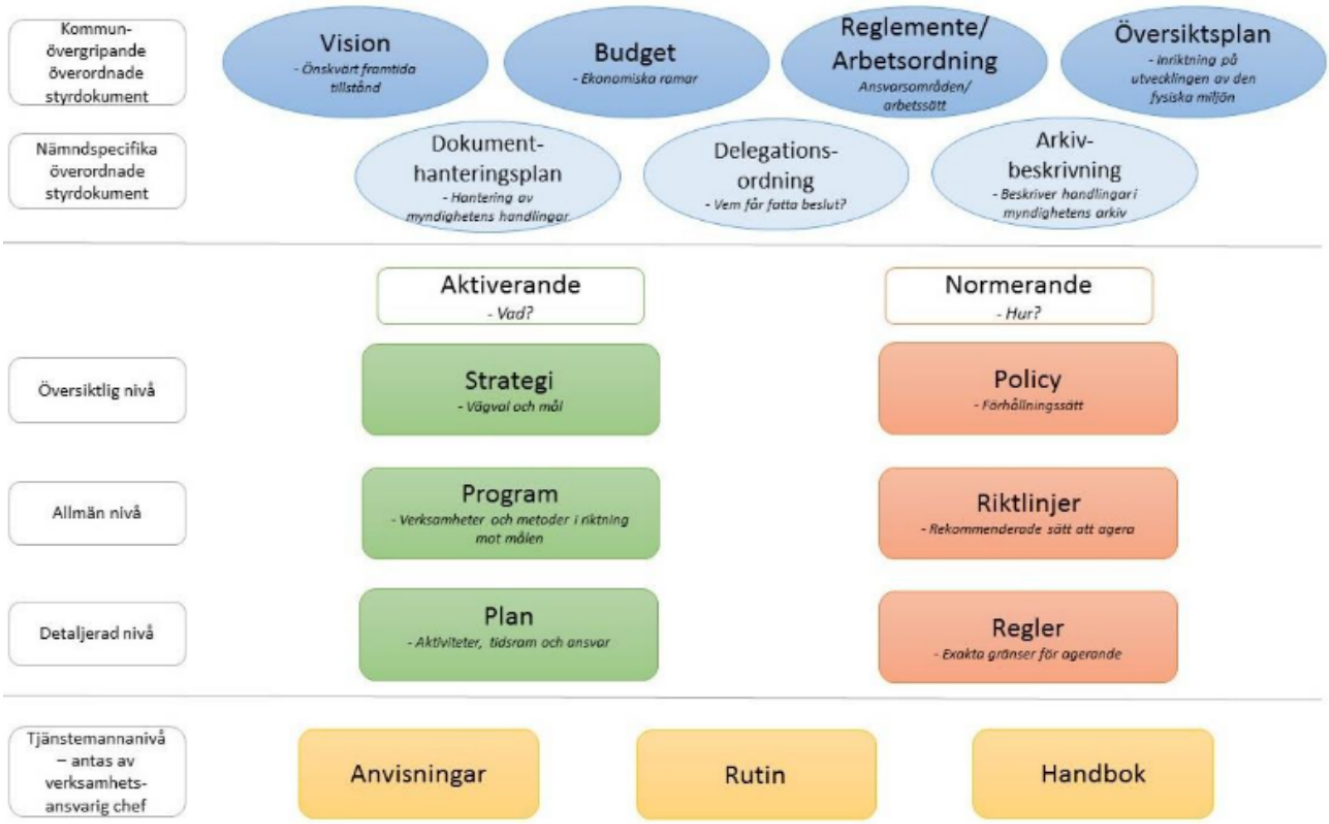
Bostads-försörjning 2026-2030

HÅBO KOMMUN

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	2026 xxxx
Giltighetstid	Tills vidare, dock längst fyra år efter antagande
Dokumentansvarig	Planeringschef

Dokumentinformation

Diarienummer	KS 2024/00429
Gäller för	Samtliga förvaltningar och kommunala bolag inom Håbo kommun
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Senast nästa mandatperiod
Ersätter tidigare versioner	Bostadsförsörjningsprogram för 2022-2026 med utblick mot 2030, antaget av kommunfullmäktige 2026-xx, §114
Foto framsida	Doppingvägen, Bålsta. Foto: Ragnar Wernstedt

Projektorganisation

Program för bostadsförsörjningen 2026-2030 har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från planeringsavdelningen i samarbete med politiska ledningen. Programmet har tagits fram på uppdrag av planeringschef (tidigare plan- och exploateringschef).

Projektledare: Samhällsplanerare Petrus Bertilsson och samhällsplanerare Mayssa Ouertani under inledande skede. Samhällsplanerare Ragnar Wernstedt och samhällsplanerare Frida Ericson under avslutande skede.

Centrumbacken. Foto: Håbo kommun

Innehåll

Sammanfattning av mål och riktlinjer 5
Inledning 7
Framtidens bostadsförsörjning 7
Lagrum 8
Avgränsningar 8
Läsanvisningar 9
Uppföljning 9
Definitioner och begrepp 10
Utgångspunkter 12
Nationella mål 12
Mål för folkhälsa 12
Mål för integrationspolitiken 12
Agenda 2030 12
Gestaltad livsmiljö 12
Mål för funktionshinderspolitiken 12
Regionala mål 13
Kommunala mål 14
Kommunens verktyg 16
Översiktsplanering 16
Detaljplanering 16
Planberedskap 16
Kommunalt markinnehav 17
Det allmännyttiga bostadsbolaget 17
Bostadsanpassning 17
Kommunens utmaningar 18
Demografi, klimat och VA-brist 18
Mål, riktlinjer och aktiviteter 19
Samhällsbyggnad med helhetssyn 20
Attraktiva bostäder för alla 21
Trivsamma boendemiljöer för alla 22
Robust och miljömässigt hållbart byggande 23

Sammanfattning av mål och riktlinjer

Lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar innebär att varje kommun ska skapa förutsättningar för alla i kommunen att bo i goda bostäder. Inriktningen för den långsiktiga bostadsutvecklingen i kommunen ska även redovisas i bostadsförsörjningsprogrammet. Kommuner ska planera för bostadsförsörjningen genom riktlinjer, vilka ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Det är de nationella, regionala och kommunala målen som ligger till grund för det här programmets mål och riktlinjer.

I programmet har följande fyra övergripande mål för bostadsförsörjningen fastställts:

Samhällsbyggnad med helhetssyn
Genom dialog, samspel och flexibilitet ska vi utveckla framtidens Håbo med bostäder som har god tillgång till infrastruktur och samhällsservice.

Attraktiva bostäder för alla
I Håbo kommun ska det finnas möjlighet för alla att bo i bra bostäder genom hela livet, med goda kommunikationer nära arbete och skola. Vi ska ha ett varierat bostadsutbud med blandade upplåtelseformer där ingen lämnas utanför.

Trivsamma boendemiljöer
Håbo kommun ska erbjuda sociala mötesplatser i mälarnära och naturskönа miljöer, med vackra bostäder som har en tillgänglig design där de boende känner delaktighet, engagemang och trivsel.

Robust och miljömässigt hållbart byggande
Vi bygger för framtiden där Håbo fortsätter vara en grön kommun med trygga trafiklösningar och en klimatanpassad utveckling av nya bostäder i närhet till befintlig infrastruktur och natur.

För varje mål har kommunen definierat tillhörande riktlinjer som anger i vilken riktning kommunen ska arbeta för att säkerställa måluppfyllelse. Riktlinjerna konkretiseras genom aktiviteter som även inkluderar indikatorer för att utvärdera genomförandet. Aktiviteterna genomförs under perioden 2026–2030, inom ramen för hela bostadsförsörjningsprogrammets giltighetstid. Mål, riktlinjer, indikatorer och aktiviteter sammanställs i tabeller i slutet av bostadsförsörjningsprogrammet.

Läs mer

Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Gärdesvägen, Väppeby. Foto: Ragnar Wernstedt

Framtidens bostadsförsörjning

Håbo kommun förväntas uppleva en befolkningsökning under de kommande åren (se bilaga för underliggande siffror). För att möta kommande behov är det av stor vikt att erbjuda både nuvarande och framtida invånare ett attraktivt och hållbart bostadsutbud. För att säkerställa en god tillgång till bostäder krävs noggrant planeringsarbete.

Kommunens mål och riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vägleda tillämpningen av bestämmelserna i plan- och bygglagen. Dessa riktlinjer ska även fungera som underlag för strategiska ställningstaganden inom fysisk planering och bostadsutvecklingsprojekt och vara ett stöd för exploatörer och byggherrar genom att redovisa kommunens ambitioner och viljeriktning.

Detta bostadsförsörjningsprogram är ett viktigt verktyg för en långsiktig och hållbar utveckling av bostäder i Håbo kommun. Kommunen har inte full kontroll över utvecklingen på bostadsmarknaden, men syftet med programmet är att genom tydliga riktlinjer styra utvecklingen i önskad riktning. Programmet ska fungera som stöd vid strategiska beslut inom fysisk planering och stadsutvecklingsprojekt, och riktlinjerna ska ha en vägledande funktion vid planläggning enligt plan- och bygglagen för att främja bostadsbyggande och utveckla bostadsbeståndet.

Håbo kommuns Bostadsförsörjningsprogram 2026–2030 är indelat i fem avsnitt. De två första avsnitten introducerar bostadsförsörjningsprogrammet samt de nationella, regionala och kommunala mål och strategier som programmet beaktar. I det tredje avsnittet beskrivs kommunens verktyg för att genomföra programmet. Det fjärde avsnittet behandlar de utmaningar som kommunen står inför och hur dessa påverkar bostadsförsörjningen. I det sista avsnittet presenteras kommunens fyra övergripande mål för bostadsförsörjning:

- Samhällsbyggnad med helhetssyn
- Attraktiva bostäder för alla
- Trivsamma boendemiljöer för alla
- Robust och miljömässigt hållbart byggande

Dessa mål åtföljs av tillhörande riktlinjer och aktiviteter.

Läs mer

Kunskapsunderlag - bilaga

Inledning

Lagrum

Lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar innebär att varje kommun ska skapa förutsättningar för alla i kommunen att bo i goda bostäder. Inriktningen för den långsiktiga bostadsutvecklingen i kommunen ska även redovisas i bostadsförsörjningsprogrammet. Kommuner ska planera för bostadsförsörjningen genom riktlinjer, vilka ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Bostadsförsörjningsprogrammet är vägledande och inte juridiskt bindande.

Bostadsförsörjningslagen ändrades den 1 oktober 2022. Lagändringen innebär bland annat att kommunen ska analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Enligt lagen ska analysen genomföras med stöd av ett underlag som Boverket förser kommunen med.

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska enligt lagen innehålla minst följande uppgifter:

- Kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet
- Kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål
- Hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen

Som grund för de här uppgifterna ska det finnas en analys av:

- Den demografiska utvecklingen
- Marknadsförutsättningarna
- Vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden

Avgränsningar

Kommunen har ett särskilt lagstyrt ansvar att tillgodose behovet av bostad för personer utifrån socialtjänstlagen (SoL), lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (LMA), samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Behov och åtgärder för att tillgodose bostadsbehovet hos de som omfattas av dessa lagar beskrivs i kommunens strategiska lokalförsörjningsplan.

Läsanvisningar

Bostadsförsörjningsprogrammet består av två delar:

- Program för bostadsförsörjning 2026–2030
- Kunskapsunderlag - bilaga

Uppföljning

Bostadsförsörjningsprogrammet följs upp årligen med särskild hänsyn till programmets riktlinjer, aktiviteter och indikatorer. Uppföljningen ska syfta till att undersöka hur beslut som rör bostadsbyggande, bostadsmarknaden och boendemiljöer förhåller sig till programmets mål och riktlinjer.

Bostadsproduktionen och situationen på bostadsmarknaden ska rapporteras till kommunstyrelsen årligen. Det sker i samband med rapporteringen av kommunens svar på Boverkets bostadsmarknadsenkät. Bostadsförsörjningsprogrammet ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. I samband med detta ska en omfattande uppföljning av riktlinjerna i det nuvarande bostadsförsörjningsprogrammet genomföras.

Definitioner och begrepp

Bostad
Hus, lägenhet, rum eller annat utrymme att bo i där alla primära bostadsfunktioner tillgodoses. Med primära bostadsfunktioner avses utrymmen för sömn och vila, matlagning, personhygien, daglig samvaro och förvaring. Alla funktioner utom personhygien får finnas i samma rum.

Bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden
Alla bostäder oavsett upplåtelseform eller hustyp som inte är klassificerade som särskilda boendeformer.

Specialbostäder
Bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden som riktar sig till en viss målgrupp, till exempel ungdomsbostäder, studentbostäder, seniorbostäder eller trygghetsboende.

Hushåll
Ett hushåll består av personer som är folkbokförda i samma bostad. I hushållsstatistiken från SCB finns tre huvudtyper; ensamstående, sammanboende och övriga. Sammanboende inkluderar personer som lever tillsammans som gifta, i registrerat partnerskap eller i ett samboförhållande. I gruppen övriga hushåll ingår alla andra hushåll där minst en person i bostaden saknar nära relationer till någon i bostaden, till exempel inneboende. De tre hushållstyperna delas vidare in i hushåll med eller utan barn.

Äganderätt
Äganderätt, i form av egnahem eller ägarlägenhet, innebär att man har full äganderätt till sin bostad. Den vanligaste formen är att äga småhus, vilket omfattar ett en- eller tvåbostadshus.

Flerbostadshus
Avser bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter. Lägenheterna upplåts oftast som hyresrätt eller bostadsrätt.

Småhus
Avser friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad och kedjehus. Den vanligaste upplåtelseformen är äganderätt, men i kommunen finns även bostadsrätts- och hyresrättssmåhus.

Bostadsrätt
Bostadsrätt innebär att man är medlem i en bostadsrättsförening, som äger en fastighet med lägenheter. Varje medlem har rätt att nyttja en särskild lägenhet inom föreningens fastighet.

Hyresrätt
Hyresrätt innebär att man hyr en lägenhet av en hyresvärd, som äger en eller flera fastigheter med hyreslägenheter.

Särskilda boendeformer
Bostäder för äldre eller för personer med funktionsnedsättning i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Särskilda grupper
Med ”särskilda grupper” i BFL § 2 avser lagstiftaren dem som av olika skäl har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden. Det kan innefatta, äldre personer – över 65 år, nyanlända och ensamkommande barn och unga, personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning, personer som lever i hemlöshet, personer utsatta för våld i nära relationer, ungdomar och unga vuxna samt studenter.

Viktoriastigen, Bålsta. Foto: Ragnar Wernstedt

Utgångspunkter

Nationella mål
Regeringens övergripande mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en, från social synpunkt, god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas, samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Målet innebär även en långsiktigt väl fungerande bostadsmarknad där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud som svarar mot behoven.

Mål för folkhälsa
Det ska finnas samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa för hela befolkningen. Tillgång till en god och ekonomiskt överkomlig bostad skapar goda förutsättningar för att främja trygghet, tillit samt god och jämlik hälsa.

Mål för integrationspolitiken
Rättigheter, möjligheter och skyldigheter ska vara lika för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Det innebär att kommuner har ansvar för integration och bosättning av nyanlända flyktingar och ska beakta det i sin planering för bostadsförsörjning.

Agenda 2030
Agenda 2030 består av 17 globala mål för hållbar utveckling som tagits fram av FN. Av dessa 17 mål är det flera som direkt kan kopplas till översiktsplanering och kommunernas långsiktiga arbete med hållbar utveckling. Här kan målen för hälsa, jämställdhet, vatten, klimat och infrastruktur särskilt nämnas. Mål 11 om hållbara städer är av vikt för bostadsförsörjningsprogrammet och kan ses som ett övergripande mål för bebyggelse och fysisk planering.

Gestaltad livsmiljö
Målet om gestaltad livsmiljö innebär att ”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön”. Kommunerna har genom sitt kommunala planeringsansvar en betydande roll i gestaltandet och förvaltandet av rikets livsmiljöer.

Mål för funktionshinderspolitiken
Ett av målområdena i regeringens funktionshinderspolitik är principen om universell utformning, vilken också utgör en

Läs mer
Arkitekturpolicy Håbo kommun

grundläggande princip i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I kommunens planarbete kan principen innebära ett tydligt ställningstagande för att från början skapa funktionella, tillgängliga och hållbara miljöer. Att tydligt formulera mål för tillgänglighet och användbarhet är både mer effektivt och kostnadsbesparande än att anpassa den byggda miljön i efterhand för olika behov. En universellt utformad miljö utgår från den mänskliga mångfalden och är ofta till fördel för alla.

Regionala mål

Region Uppsalas regionala utvecklingsstrategi antogs av regionfullmäktige i mars 2021. Utvecklingsstrategin bygger på visionen, ”Ett gott liv i en nyskapande och hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft”, och konkretiseras i tre strategiska utvecklingsområden för länet:

- En region för alla lyfter fram hur ett samhälle format efter människan ger ett gott liv, med öppna och inkluderande miljöer.
- En hållbart växande region fokuserar på samhällsutvecklingen i Uppsala län, dess natur och livsmiljöer och förhållandet till omkringliggande län.
- En nyskapande region tar fasta på betydelsen av ett livskraftigt näringsliv och civilsamhälle samt förmågan till utmaningsdriven innovation hos företag och organisationer.

För bostadsförsörjningen är främst utvecklingsområdena *En region för alla, En hållbart växande region* och det långsiktiga utvecklingsmålet *Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer* av särskild betydelse. Utvecklingsmålet lyfter behovet av en fortsatt utbyggnad av bostäder för att täcka behoven i ett växande län. För att öka rörligheten på bostadsmarknaden och tillgodose olika gruppers behov behövs prisrimliga bostäder i olika storlekar och med blandade upplåtelseformer, samtidigt som det existerande bostadsbeståndet behöver användas mer effektivt. För att klara bostadsförsörjningsbehovet och bygga levande livsmiljöer krävs att marknadsaktörer vill bygga, samt en effektiv och proaktiv planering som även beaktar regionala och storregionala samband. Bostadsförsörjningsfrågan har även bäring på utvecklingsstrategins två andra utvecklingsområden. Tillgången på bostäder till ett rimligt pris är en förutsättning för att kunna delta i samhällslivet, arbeta, studera och leva ett gott liv i regionen.

Region Uppsala arbetar i nuläget med att ta fram kommande regionala utvecklingsstrategi som planeras att antas i slutet av 2025.

Läs mer

Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

Kommunala mål

Med utgångspunkt i kommunens vision *Vårt framtida Håbo* har kommunfullmäktige den 5 december 2022 beslutat om fyra övergripande fokusområden för Håbo kommun. Kommunen ska under mandatperioden bli:

- En kommun med ekonomi i balans
- En attraktiv arbetsgivare
- En hållbar kommun
- En företagarvänlig kommun

Detta innebär att Håbo kommun strävar efter att bli en kommun med ekonomi i balans, där verksamheten präglas av god ekonomisk hushållning. Kommunen ska också vara en attraktiv arbetsgivare med god och hög kompetens i alla sina verksamheter. En hållbar kommun går ut på att verksamheterna utvecklas ansvarsfullt och hållbart. Dessutom kommer kommunen att verka för att skapa bra förutsättningar för både nya och etablerade företag, vilket bidrar till en företagarvänlig miljö.

Kommunens vision *Vårt framtida Håbo* är vägledande för hela den kommunala verksamheten. Visionen är baserad på fyra inriktningar:

Håbo – en aktiv part i Mälardalen
Håbo kommun ska vara en aktiv part i Mälardalsregionen. Detta innebär att utbytet av varor, tjänster, arbetskraft, kompetens och kultur i både regionen och kommunen blir mer integrerat. Genom att bo och verka nära kollektivtrafikens infrastruktur, samt genom att utveckla och bygga ut bredband, stärks kopplingen till Mälardalsregionen. På så sätt blir Håbo kommun en naturlig del av Mälardalens breda utbud.

Mälarkommunen nära naturen
Håbo kommun har närhet till både Mälaren och naturen. Strandområdena vid Mälaren utgör attraktiva boendemiljöer, men är samtidigt känsliga för exploatering. Dessa områden kräver därför ett särskilt ansvar i planering och förvaltning. Kommunen ska möjliggöra boendemiljöer med närhet till Mälaren och naturen, med god tillgänglighet till vatten och grönområden för både invånare och besökare. All nyproduktion och exploatering ska genomföras med hänsyn till långsiktig hållbarhet.

Bålsta - en levande småstad
Bålsta ska både vara en sammanhängande centralort och en lugn, trivsam småstad med närhet till naturen. Detta inne-

bär en bebyggelseutveckling med blandade funktioner och en varierande arkitektur. Vid bostadsbyggande ställs krav på både utformning och gestaltning, liksom på att bebyggelsen anpassas för att bevara småstadens karaktär och lugn.

I hållbara Håbo finns det goda livet

Ur ett socialt perspektiv innebär detta att bostadsområden ska vara inkluderande och mångfacetterade, med goda boendemiljöer för alla. Kommunen eftersträvar en variation av upplåtelseformer och utformar trygga stadsrum som främjar gemenskap och delaktighet. Bostadsbyggandet ska vara ekologiskt hållbart, både i produktion och i utformning. I Håbo främjas hållbara färdsätt och sammanhållen bostadsbebyggelse som inte tar i anspråk nya naturområden. Även ur ett ekonomiskt perspektiv eftersträvas långsiktig hållbarhet, vilket innebär att kommunen ska undvika större ekonomiska risker i produktion och förvaltning.

Rondellhus, Väppeby. Foto: Ragnar Wernstedt

Kommunens verktyg

Översiktsplanering

Enligt plan- och bygglagen 3 kap. 1 §, 2 § ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska vidare ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas samt bevaras. I översiktsplanen ska kommunen redovisa sin bedömning av hur hänsyn tas till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska vara aktuell för att agera som vägledning vid kommunens egna beslut om exempelvis bygglov och detaljplanering.

Håbo kommuns översiktsplan är ett resultat av ett flerårigt arbete. I december 2015 beslutade kommunfullmäktige i Håbo kommun att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan för hela kommunen, med utgångspunkt i visionen Vårt Håbo 2030, som nu heter Vårt framtida Håbo. Den 9 maj 2022 antogs översiktsplanen av kommunfullmäktige och den 7 juni 2022 vann översiktsplanen laga kraft och började gälla. Kommunens översiktsplan bygger på sex planeringsprinciper, som på en övergripande och strategisk nivå fastställer kommunens förhållningssätt för att främja en hållbar utveckling och uppnå kommunens vision.

Läs mer

Översiktplan för Håbo kommun

Detaljplanering

Detaljplanering är den juridiskt bindande delen av den fysiska planeringen och är kopplad till översiktsplanen. Genom detaljplanering regleras markanvändningen, vilket säkerställer att mark- och vattenområden används för de ändamål som de är mest lämpade för. Detaljplaner styr hur mark får användas och kan reglera aspekter som färg, form, placering och andra specifika krav. När kommunen tar fram en detaljplan genomförs det enligt en process som regleras i plan- och bygglagen.

Planberedskap

De detaljplaner som vunnit laga kraft men som ännu inte genomförts utgör tillsammans det som kallas kommunens planberedskap. Det är viktigt att kommunen har en god planberedskap för att kunna uppfylla det långsiktiga behovet av bostäder och samhällsfunktioner. En god planberedskap för kommunalt ägd mark ger kommunen möjlighet att styra orters utbyggnad och har framförhållning i kontakten med exploatörer och bostadsbolag.

Kommunalt markinnehav

Kommunen, som markägare, kan genom markanvisning ställa krav på vad som ska produceras och med vilken kvalitet. Markanvisning innebär en ensamrätt för en exploatör att, under en begränsad tidsperiod och på specifika villkor, förhandla med kommunen om att förvärva och utveckla ett visst markområde som ägs av kommunen. Genom markanvisningen kan kommunen påverka inriktningen på bostadsbyggandet, exempelvis vad gäller upplåtelseformer, bostadens storlek samt föreskriva att bostäder eller lokaler ska reserveras för kommunala ändamål, såsom äldreomsorg eller barnomsorg.

Det allmännyttiga bostadsbolaget

Det allmännyttiga bostadsbolaget utgör ett viktigt verktyg i bostadsförsörjningen, genom att bolaget tar stort socialt ansvar då de bland annat erbjuder bostäder till socialt utsatta samt nyanlända invandrare. Bostadsbolagen i Sverige ska helt eller till större delen ägas av kommunen, och verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer. Att bygga bra bostäder till rimliga priser för alla är den allmännyttiga sektorns ursprungliga och mest grundläggande uppgift.

Håbohus AB är kommunens allmännyttiga bostadsbolag. Bolaget ägs av Håbo kommun och regleras genom ett så kallat ägardirektiv. I ägardirektivet stadgas att Håbohus verksamhet ska bidra till att tillgodose behovet av bra bostäder och god boendeservice inom Håbo kommun. Bolaget ska förvalta, utveckla och främja ett attraktivt bostadsbestånd som möter behovet av bostäder, avseende standard, utformning, läge, service, hyresnivå med mera, och detta ska ske med lämplig arkitektonisk och teknisk kvalitet. Vidare ska bolaget verka för att nya bostäder uppförs med varierade upplåtelseformer.

Bostadsanpassning

Bostadsanpassning är olika former av åtgärder i hemmet som möjliggör för den boende att bo kvar trots olika funktionsnedsättningar. Dörrautomatik och ramper är exempel på anpassningsåtgärder. Håbo kommun arbetar aktivt för att äldre ska kunna bo kvar i eget boende.

Kommunens utmaningar

Demografi, klimat och VA-brist

Håbo kommun står inför flera utmaningar vad gäller bostadsförsörjning. Kommunen behöver anpassa infrastrukturen för att möta befolkningsutvecklingen och hantera klimatförändringar. En av de största utmaningarna är den åldrande befolkningen, där antalet personer över 85 år förväntas öka med 82 procent fram till 2030. Detta medför ett ökat behov av vård och omsorg, tillgänglighetsanpassade bostäder och en förbättrad infrastruktur. För att möta dessa behov krävs investeringar i nya boenden för äldre och en socialt inkluderande miljö som gör det möjligt för äldre att förbli aktiva i samhället. Den växande äldre befolkningen kräver även lättillgänglig service, vilket påverkar hur infrastrukturen planeras och byggs.

Klimatförändringar och ökad nederbörd medför en ökad risk för översvämningar, vilket ställer krav på effektiva lösningar för dagvattenhantering. Bostadsutveckling måste därför noggrant planeras för att undvika att bebyggelse placeras i utsatta områden, som lågpunkter, och för att skapa hållbara lösningar för översvämningsriskerna.

En annan utmaning är bristen på vatten- och avloppskapacitet, särskilt i Skokloster, där kapaciteten är nära maxgränsen (se Vattentjänstplan 2024). För att kunna utveckla nya bostadsområden krävs betydande investeringar i vatten- och avloppsinfrastruktur. Ny bebyggelse bör lokaliseras i anslutning till befintlig infrastruktur, som vägar och kollektivtrafik, för att säkerställa en effektiv och hållbar stadsplanering.

Läs mer

Vattentjänstplan 2024

Mål, riktlinjer och aktiviteter

Utifrån de nationella, regionala och kommunala målen har kommunen fastställt följande fyra övergripande mål för bostadsförsörjningen:

- Samhällsbyggnad med helhetssyn
- Attraktiva bostäder för alla
- Trivsamma boendemiljöer för alla
- Robust och miljömässigt hållbart byggande

För varje mål har kommunen definierat tillhörande riktlinjer som anger i vilken riktning kommunen ska arbeta för att säkerställa måluppfyllelse. Riktlinjerna konkretiseras genom aktiviteter som även inkluderar indikatorer för att utvärdera genomförandet. Aktiviteterna genomförs under perioden 2026–2030, inom ramen för hela bostadsförsörjningsprogrammets giltighetstid.

Målen och riktlinjerna har tagits fram av Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar och aktörer. De är utformade för att tillgodose de nationella, regionala och kommunala målen som är relevanta för bostadsförsörjning. De har också anpassats efter de lagkrav som finns och efter Boverkets direktiv.

Samhällsbyggnad med helhetssyn

Samhällsbyggnad med helhetssyn innebär att planering och utveckling av samhället genomförs på ett integrerat sätt, där bostadsbyggande, infrastruktur och samhällsfunktioner samordnas för att skapa hållbara, funktionella och attraktiva områden i kommunen. För att uppnå detta krävs en planering som beaktar både nuvarande och framtida behov. Samhällsutvecklingen kräver dessutom en nära och kontinuerlig dialog mellan olika aktörer, där kommunens förvaltningar, näringslivet, exploatörer och invånare har en aktiv roll i planeringsprocessen. Genom att arbeta med en flexibel och adaptiv planering kan samhället utvecklas på ett sätt som möter eventuella förändrade förutsättningar och behov.

Riktlinjer

1. Samordna bostadsbyggande med utveckling av infrastruktur, kollektivtrafik, kommunalservice och samhällsfunktioner för att skapa funktionella och hållbara områden.
2. Upprätthåll en nära och kontinuerlig dialog mellan kommunens förvaltningar, näringsliv, exploatörer och invånare för att säkerställa att olika perspektiv beaktas i bostadsplaneringen.
3. Skapa en flexibel samhällsbyggnadsprocess som kan anpassas till förändrade behov och förutsättningar, och som möjliggör hantering av infrastruktur och bostadsutveckling parallellt.

Målområde - Samhällsbyggnad med helhetssyn		
Åtgärd/aktivitet	**Indikator**	**Ansvar**
Anordna och delta i regelbundna möten med relevanta aktörer inom bostadsmarknaden, näringslivet och andra berörda parter, både på lokal och regional nivå.	Delta i Länsstyrelsens regionala forum för översiktsplanerare samt i Region Uppsalas forum för fysisk planering. Sammankalla till möten med näringslivet.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Kommunledningsförvaltningen.
Etablera ett samarbetsforum mellan bostadsbolag, Socialförvaltningen, Vård- och omsorgsförvaltningen, samt Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen för att diskutera gemensamma bostadsförsörjningsfrågor för särskilda grupper.	Teknik- och Samhällsbyggnadsförvaltningen sammankallar till två möten årligen.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Socialförvaltningen. Vård- och omsorgsförvaltningen. Håbohus.
Ta fram ett verktyg för att prioritera bebyggelseutveckling enligt översiktsplanen, med hänsyn till styrdokument, riktlinjer, kommunala kompetenser, politiska mål och investeringar.	Utveckling och implementering av verktyget.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Attraktiva bostäder för alla

Det ska finnas möjlighet att leva det goda livet i Håbo, oavsett hushållets sammansättning, ekonomiska förutsättningar eller livssituation. Kommunen ska erbjuda attraktiva bostäder i livets alla skeden genom att eftersträva ett varierat bostadsutbud som tillgodoser olika gruppers behov. Olika hushåll efterfrågar olika typer av bostäder enligt SCB:s boendestatistik. Barnfamiljer efterfrågar ofta småhus med trädgård, medan ungdomar som ska flytta hemifrån söker små och prisvärda hyresrätter. Många äldre vill bo i mindre och lättskötta bostäder, nära service och vård, eller i anpassade boenden som trygghetsboenden. För äldre som vill bo kvar i sin nuvarande bostad ska det finnas möjlighet till bostadsanpassning.

För att tillgodose de olika gruppernas behov krävs ett varierat bostadsutbud med olika upplåtelseformer, bostadsstorlekar, hustyper och prisnivåer. Kommunen eftersträvar att bostäder ska vara tillgängliga för alla samhällsgrupper, oavsett socioekonomisk bakgrund, ålder eller funktionsnedsättning. Nybyggnation bör prioriteras i områden med goda kommunikationer och nära till samhällsservice som arbetsplatser, skolor och annan viktig samhällsservice.

Riktlinjer

1. Håbo kommun ska erbjuda attraktiva bostäder i livets alla skeden, genom att eftersträva ett varierat bostadsutbud som tillgodoser olika gruppers behov. Tillkommande bostäder ska bidra till en variation av upplåtelseformer och bostadstyper i ett delområde.
2. Prioritera nybyggnation i områden som erbjuder goda kommunikationer och närhet till samhällsservice som arbetsplatser och skolor.
3. Kommunen ska eftersträva ett tillgängligt och anpassat bostadsutbud för alla samhällsgrupper, oavsett socioekonomisk bakgrund, ålder och eventuell funktionsnedsättning.

Målområde - Attraktiva bostäder för alla		
Åtgärd/aktivitet	**Indikator**	**Ansvar**
Uppdatera rutiner och stärka samverkan med bostadsbolagen kring det vräkningsförebyggande arbetet med särskild hänsyn till barnfamiljer.	Uppdaterade rutiner för vräkningsförebyggande arbete.	Socialförvaltningen.
Utreda möjligheten att höja den nuvarande gränsen för tillgodoräknande av extra kötid i det kommunala bostadsbolaget för personer mellan 18 och 23.	En utredning tas fram och beslutas.	Håbohus.
Genomföra informationsinsatser som syftar till att öka medvetenheten hos äldre om tillgängliga boendealternativ och olika stödåtgärder.	Förmedla digital och fysisk information genom möten och kommunens digitala plattformar.	Vård- och omsorgsförvaltningen.

Trivsamma boendemiljöer för alla

Håbo kommuns karaktärsdrag med mälarnära natur, kulturhistoriska miljöer och gröna bostadsområden utgör några av kommunens främsta tillgångar för en hållbar samhällsutveckling. Dessa karaktärsdrag tillsammans med närheten till flera storstäder bidrar till kommunens attraktivitet och är viktiga att integrera i utvecklingen av både befintliga och framtida bostadsområden. Genom att erbjuda mötesplatser, grönområden för rekreation och sociala aktivitetsytor, skapas en boendemiljö som stärker gemenskapen och trivseln.

Behov hos särskilda grupper som barn, äldre och personer med funktionsnedsättning ska beaktas för att säkerställa att boendemiljöerna är inkluderande och tillgängliga för alla. Håbo kommun ska använda sig av universell utformning för att skapa tillgängliga boendemiljöer och ett samhälle för alla. Enligt *Håbos Arkitekturpolicy* ska arkitekturen vara estetiskt tilltalande, och bidra till en känsla av identitet och samhörighet. Genom att säkerställa medborgarnas delaktighet i planeringsprocessen och erbjuda transparens skapas förutsättningar för ett starkt engagemang och en ökad trivsel i kommunen.

Riktlinjer

1. För att främja trygghet och social gemenskap ska både befintliga och nya bostadsområden utvecklas med tillgång till mötesplatser, naturområden för återhämtning och rekreation samt aktivitetsytor som främjar social interaktion. Hänsyn ska tas till behoven hos särskilda grupper som barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar.
2. Kommunens arkitekturpolicy styr arbetet med att skapa en attraktiv och välkomnande arkitektur som också är estetiskt tilltalande, och som främjar en känsla av identitet och gemenskap.
3. Vid planering av nya bostadsområden ska delaktighet, transparens och öppenhet säkerställas genom att engagera medborgarna i planeringsprocessen, för att nå ut till en bred målgrupp och öka deras engagemang.

Målområde - Trivsamma boendemiljöer för alla		
Åtgärd/aktivitet	**Indikator**	**Ansvar**
Vidta åtgärder för att stärka medborgarnas inkludering i samhällsbyggnadsprocessen.	Utveckla informationsinsatser som genomförs under hela planprocessen.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.
Säkerställa att utvecklingen av bostadsområden följer kommunens arkitekturpolicy för att skapa goda boendemiljöer genom estetisk utformning.	Redovisa hur hänsyn har tagits till estetisk utformning i planbeskrivningar.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.
Säkerställa att kommunens invånare har tillgång till bostadsnära grönytor.	Öka andelen invånare som har tillgång till grönområde inom 300 meter eller 5 minuters promenad från bostaden.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

Robust och miljömässigt hållbart byggande

Håbo kommun eftersträvar en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling. Vid nybyggnation ska stor vikt läggas vid att inte äventyra kommunens möjligheter att växa hållbart och klimatanpassat. Ny bebyggelse ska placeras i anslutning till befintlig infrastruktur, såsom vägar, kollektivtrafik och vatten- och avloppssystem. Trafiksystemet ska vara tryggt och pålitligt, och främja hållbart resande samt folkhälsa.

Tillgången till grönytor och naturområden ska bevaras, både i nya och befintliga bostadsområden. Genom att integrera kommunens Hållbarhetsstrategi i den fysiska planeringen säkerställs en utveckling som är resurseffektiv och som tar hänsyn till hållbarhet.

Riktlinjer

1. Styrdokument som berör miljömässig hållbarhet, såsom *Grönstrukturprogrammet*, *Naturvårdsplanen*, *Vattenprogrammet*, kommande *Klimat- och energiprogram* samt *Klimatanpassningsprogram* ska fungera som vägledande och integreras i kommunens fysiska planering.
2. Sammanhängande grönytor och naturområden ska bevaras vid exploatering. Om det inte går att undvika att naturområden tas i anspråk ska ekologisk kompensation eftersträvas. Tillgången till bostadsnära grönytor ska eftersträvas både i befintliga och nyutvecklade bostadsområden.
3. Nya och befintliga bostadsområden i kommunens tätorter ska främja hållbart resande.

Målområde - Robust och miljömässigt hållbart byggande		
Åtgärd/aktivitet	**Indikator**	**Ansvar**
Utveckla ett arbetssätt för att säkerställa ekologisk kompensation i exploateringsprojekt.	Utveckling och implementering av ett arbetssätt.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.
Nya bostadsområden ska utformas så att de är robusta mot ett förändrat klimat med ökad frekvens och intensitet av skyfall, torka och värmeböljor.	Kommande klimatanpassningsprogram ska vara vägledande.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.
Utveckla ett arbetssätt för att säkerställa grönytefaktor vid nyproduktion.	Ta fram en anvisning för grönytefaktor.	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

HÅBO KOMMUN
Telefon: 0171-525 00
E-post: kontaktcenter@habo.se
Webb: www.håbo.se

HUVUDHANDLING

Grönstruktur-program 2021

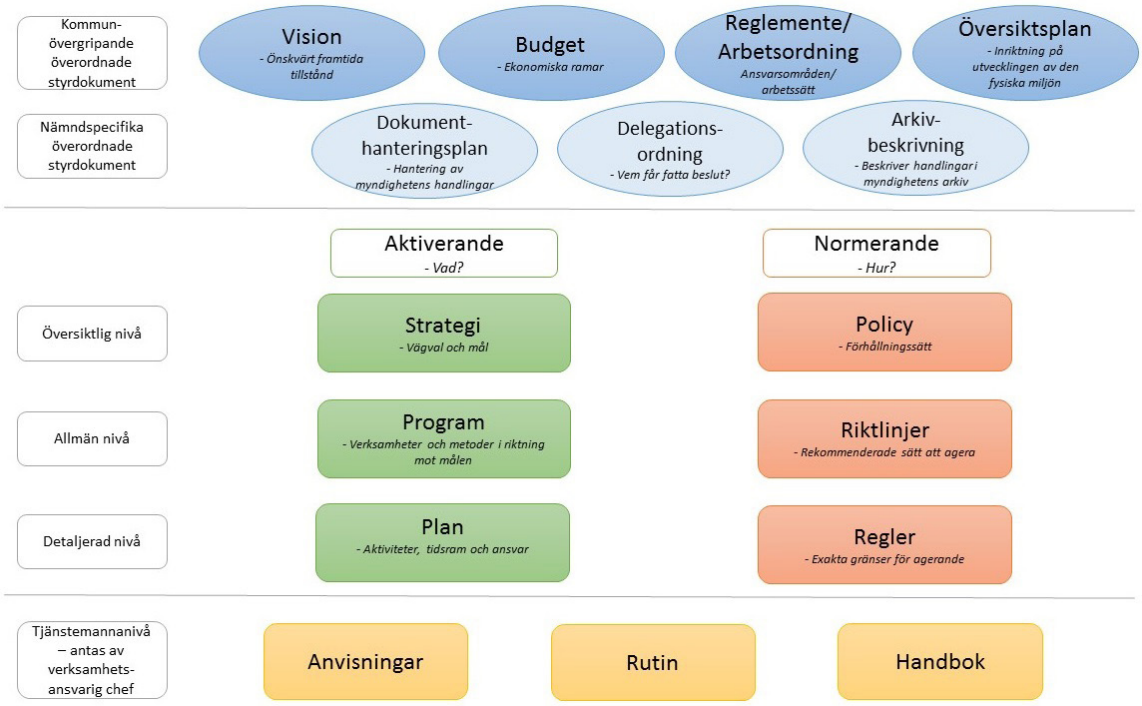
för Håbo kommun med fokus på Bålsta

HÅBO KOMMUN

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	2021-11-08 § 146
Giltighetstid	Tillsvidare, dock längst fyra år efter antagande ska det uppdateras
Dokumentansvarig	Kommunekolog

Håbo kommuns styrdokumentshierarki

Diarienummer	2021/00271
Gäller för	Samtliga förvaltningar samt kommunallt bolag inom Håbo kommun
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Inom nästa mandatperiod
Relaterade styrdokument	Vision, Hållbarhetsstrategi, Översiktsplan, Kulturmiljöprogram, Bostadsförsöjningsprogram, Vattenprogram, Naturvårdsplan.
Foto	Anett Wass om inte annat anges. Foto framsida: Skörby allé.
Program	Ett program är ett aktiverande styrdokument som är något mer konkret än en strategi. Den anger övergripande prioriteringar som ska göras inom ett område och som berör många verksamheter.

Projektorganisation

Grönstrukturprogram för Håbo kommun med fokus på Bålsta har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från plan- och exploateringsavdelningen och gatu- och parkavdelningen. Projektet har haft en styrgrupp bestående av chefer från plan- och exploateringsavdelningen, bygg- och miljöförvaltningen, tekniska förvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Programmet har tagits fram på uppdrag av plan- och exploateringschef.

Projektledare: Kommunekolog Anett Wass.

Projektgrupp: Stadsarkitekt Klas Klasson, samhällplanerare Johanna Forsberg-Malmsten, gatu- och parkchef Ulla Lindroth Andersson.

GIS-resurser: Gis-ingenjörer Carl Westin, Kjell Olsson och Hanna Pingry.

Sammanfattning

Håbo har goda förutsättningar att vara en växande och hållbar kommun. Håbo kommuns karaktärsdrag med en mälarnära natur, kulturhistoriskt rika miljöer och gröna bostadsområden är också några av våra främsta tillgångar för en hållbar samhällsutveckling. Håbo kommun och dess grönstruktur står också inför stora utmaningar som vi måste kunna hantera på ett långsiktigt bra sätt för att kunna växa hållbart.

Grönstrukturprogrammet för Håbo kommun med fokus på Bålsta är en konkretisering av kommunens förslag till ny översiktsplan och hållbarhetsstrategi vad gäller gröna värden och ska utgöra ett stöd i kommunens fysiska planering, byggande och förvaltning. För att skapa en god bebyggd miljö krävs en god planering för de gröna värdena som ytterst handlar om att slå vakt om grönskan i våra orter, i kommunen och i regionen, för vår livskvalitet, för den biologiska mångfalden och för att skydda mark och vatten.

Grönstrukturprogrammet redovisar grönstrukturens värden och funktioner utifrån flera olika perspektiv; hållbar planering och byggande, rekreation, friluftsliv, utomhuspedagogik,folkhälsa, naturvärden, kulturmiljövärden och klimatanpassning. Samlingsbegreppet ekosystemtjänster är kopplat till alla dessa aspekter. Grönstrukturprogrammet omfattar på så sätt ett brett verksamhetsområde och är en viktig grund i all slags byggnation, markomvandling, förtätning, förvaltning och hållbar samhällsutveckling.

Värden kopplat till grönstrukturen är omfattande och kan många gånger komma i målkonflikt med andra samhällsintressen. För att underlätta ställningstaganden pekar grönstrukturprogrammet ut 9 fokusområden med långsiktiga mål med målåret 2030 som är av särskild vikt för en hållbar samhällsutveckling. Fokusområdena utgår från övergripande gröna mål och ställningstagande på internationell, nationell, regional, och kommunal nivå. Dessa ska vara vägledande i arbetet med en långsiktigt hållbar planering och utveckling av Håbo kommuns gröna miljöer.

Mångfaldsrika naturmiljöer som ger oss människor mängder med ekosystemtjänster. Grusväg i Skörby.

Innehåll

DEL 1 Inledning och bakgrund

Program för kommunens gröna miljöer 7
Naturen runt knuten 7
En god bebyggd miljö 8
Vad är grönstruktur? 9
Vad är ett grönstrukturprogram? 11
Avgränsningar 11
10 skäl till mera grönt 12
Gröna mål - vad har tidigare beslutats 14
Håbos gröna förutsättningar 18
Håbos gröna utmaningar 19
Kartläggning och analyser 21
Hur ska programmet användas 21
Uppföljning 22

DEL 2 Fokusområden och mål

Gröna fokusområden för hållbar utveckling 25
Fokusområde 1 Integrera ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning 26
Fokusområde 2 Utveckla skydd och förvaltning för ett rikt växt och djurliv 28
Fokusområde 3 Utveckla väldefinierade gröna samband 30
Fokusområde 4 Tillvarata gröna och blå resurser för klimatanpassning 32
Fokusområde 5 Säkerställ tätortsnära naturområden för ett rikt friluftsliv 34
Fokusområde 6 Säkerställ bostadsnära och skolnära natur 36
Fokusområde 7 Skapa attraktiva, tillgängliga och trygga parker 38
Fokusområde 8 Säkerställ allmänt tillgängliga strandmiljöer 40
Fokusområde 9 Synliggöa identitetsskapande kulturmiljöer 42

BILAGA Kunskapsunderlag

Se separat dokument

Del 1

Inledning och bakgrund

Programmets del 1 är av mer översiktlig karaktär som ska ge läsaren en bakgrund och inblick i vad grönstruktur är, hur det relaterar till olika överenskommelser och mål i samhället samt vilka utmaningar vi har i Håbo när det gäller de gröna värdena.

Gransäterrondellen, Bålsta.

Program för kommunens gröna miljöer

Att planera för en bra grönstruktur är att planera för ett hållbart samhälle och ett gott liv för dess invånare. Grönstrukturprogrammet för Håbo kommun med fokus på Bålsta är en konkretisering av kommunens förslag till ny översiktsplan och hållbarhetsstrategi vad gäller gröna värden och ska utgöra ett stöd i kommunens planering och byggande. Håbo kommuns vision *Vårt Håbo 2030* utgör den övergripande målbilden.

Håbo är en kommun med stark tillväxt och snabb utveckling där den största förändringen sker i Bålsta. Vi står samtidigt inför stora utmaningar som anpassning till ett förändrat klimat, att minska utarmning av biologisk mångfald samt minska ohälsan i samhället. Detta ställer krav på en god planering där naturens ekosystemtjänster nyttjas på ett lånsiktigt hållbart sätt. En väl genomtänkt och anpassad grönstruktur är av stor vikt för biologisk mångfald, samhällsekonomi och folkhälsa och skapar ett attraktivt samhälle för boende och besökare.

Naturen runt knuten

Fler och fler i Sverige bor i städer och tätorter. I Håbo bor närmare 90 procent av invånarna i kommunens tätorter enligt statistik från SCB. Ändå är det naturen och skogen många längtar till, kanske som kontrast till det moderna vardagslivet.

Att ha möjlighet till friluftsliv och rekreation runt knuten är av stor vikt för boende i Håbo enligt en enkätundersökning från våren 2020. Att bevara naturen, ha en god planering, vara ansvarstagande och skapa förutsättningar för god folkhälsa är för många invånare i kommunen de främsta faktorerna för en hållbar utveckling. Man uppskattar den bostadsnära skogen, den naturliga stranden med klippor och stigar och blomrika planteringar och ängar, men önskar fler mötesplatser, mer variationsrika parker och mer tillgängliga stränder och kulturmiljöer.

”

Håbo kommun i hjärtat av Mälardalen är en plats för hela livet. Här lever och arbetar vi i en attraktiv miljö med Mälarens vatten och naturen nära inpå oss. Vi ligger i en av Sveriges viktigaste tillväxtregioner med Stockholm runt knuten och vi bygger tillsammans vidare på det goda och hållbara samhället.

Ur vår vision - Vårt Håbo 2030

Inledning och bakgrund

Samhällen består av byggelsestruktur, trafikinfrastruktur och grön/blåstruktur. För att skapa en god bebyggd miljö krävs genomtänkt planering och gestaltning där dessa tre delar finns med.

Illustratörer: Kjell Ström, Jakob Robertsson och Tobias Flygar.

En god bebyggd miljö

Samhällsutvecklingen har sedan 1950-talet fokuserat på att utveckla bebyggelse och trafikinfrastruktur men det har blivit allt mer uppenbart att grönstrukturen är en minst lika viktig del för att samhällen skall fungera på ett bra och hållbart sätt[1]. Samhällen består av byggelsestruktur, trafikinfrastruktur och grön/blåstruktur. För att skapa en god bebyggd miljö krävs genomtänkt planering och gestaltning där dessa tre delar finns med.

Grönstrukturens betydelse lyfts fram i det av riksdagen antagna miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö där det bland annat fastslås att:
”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

För att skapa en god bebyggd miljö krävs en god planering för de gröna värdena som ytterst handlar om att slå vakt om grönskan i våra orter, i kommunen och i regionen, för vår livskvalitet, för den biologiska mångfalden och för att skydda mark och vatten[1]. I detaljplaneringen bör fokus på att bevara grönstruktur vara större än att genomföra återskapande åtgärder. Kommunen behöver en bra planering av grönstrukturen för att ha en långsiktig förvaltning av kommunens natur- och kulturtill-

gångar liksom för att skapa ett attraktivt samhälle för boende och besökare[2].

I växande kommuner som Håbo är avvägningen mellan behovet av nya bostäder, verksamhetsområden, väginfrastruktur och bevarande och utveckling av grönstrukturen en ständig utmaning. Förtätning av befintliga områden är den metod som idag ofta tillämpas för att både effektivisera markanvändingen och skapa bättre nyttjande av befintligt infrastruktur och bättre förutsättningar för kollektivtrafik. Förtätningsmodellen innebär också utmaningar då det riskerar att gröna miljöer tas i anspråk. Detta står i kontrast till att behovet av gröna miljöer snarare ökar när ett samhälle förtätas, både med avseende på klimatanpassning och behov av rekreativa miljöer[3]. I detta sammanhang är det viktigt att komma ihåg att grönstrukturen är en betydelsefull del av den bebyggda miljön. Den bidrar till rekreativa miljöer, hälsa och renare luft samtidigt som den har betydelse som spridningskorridorer för djur och växter. Den har också betydelse för anpassning till ett förändrat klimat. Tätorternas grönytor ökar samhällets motståndskraft mot översvämningar genom att ta emot och infiltrera regnvatten och grönskan i sig bidrar till att reglera temperaturer vid exempelvis värmeböljor. God tillgång till offentliga grönområden ökar även jämlikheten[4] eftersom dessa ger möjlighet för fler att hitta ytor för lek, rörelse och aktivitet.

Vad är grönstruktur?

Grönstrukturen tar sin utgångspunkt i det tätortsnära och består av flera olika typer av ytor som anlagda parker och gräsytor, skogar och trädgårdar, liksom vägkanter, beteshagar, åkerholmar och andra icke-hårdgjorda ytor. Tillsammans bildar de ett sammanhängande nätverk som har ekologiska, kulturella och sociala funktioner. Grönstrukturen har en positiv inverkan på samhällsekonomin och bör därför ses om en strategisk investering vid planering och utvecklingen av våra orter. Många delar av grönstrukturen har stor betydelse för

Grönstruktur enligt Boverket

Enligt Boverket är grönstruktur *”Sammanhängande system av grönska, mark och vatten i anslutning till bebyggda miljöer”.*

1 Grönplanering, en handledning. Kristianstad kommun och Tankesmedjan Movium SLU 2020

2 Sveriges bivänligaste kommun 2020. Svenska Naturskyddsföreningen.

3 Cerwén, G., & Mossberg, F. (Red.) (2018). Tysta områden i Sverige: En kartläggning av initiativ, kunskap och erfarenheter. (Skrifter från Ljudmiljöcentrum; Vol. 18). Lund: Ljudmiljöcentrum vid Lunds universitet.

4 Grönytor och grönområden i tätorter 2015. SCB 2019.

människors vardagliga förflyttningar, motion, avkoppling, fritidsaktiviteter och möten med andra människor. De gröna värdena i ett samhälle har även en viktig funktion för att möta utmaningar kopplat till ett förändrat klimat och förlusten av biologisk mångfald[1].

För att grönstrukturen i våra samhällen ska fungera både ur social och ekologisk synvinkel behöver de hänga samman med den gröna strukturen på regional nivå (så kallad grön infrastruktur). Om vi bygger våra samhällen så att grönområden utgör isolerade öar i ett landskap av bebyggelse och trafikinfrastruktur förlorar vi dess samhällsekonomiska nyttor. På så sätt skapar vi mindre hållbara och attraktiva samhällen.

Grön skiljeremsa mellan väg och gång- och cykelväg, Kalmarleden

Vad är ett grönstrukturprogram?

Ett grönstrukturprogram är ett strategiskt dokument som anger övergripande prioriteringar som ska göras i kommunens planering och skötsel när det gäller gröna värden. Grönstrukturprogrammet visar även hur grönskan i Håbo kommun är lokaliserad, hur den hänger samman, dess olika värden samt var den kan utvecklas, respektive är hotad.

Grönstrukturprogrammet berör gröna värden kopplat till rekreation, friluftsliv, naturvärden, kulturmiljöer och klimatanpassning. Samlingsbegreppet ekosystemtjänster är kopplat till alla dessa aspekter. Grönstrukturprogrammet omfattar på så sätt ett brett verksamhetsfält och är en viktig grund i all slags byggnation, markomvandling, förtätning, markförvaltning och hållbar samhällsutveckling.

Avgränsningar

Grönstrukturprogrammet är kommunövergripande. De gröna värdena i orterna Bålsta, Skokloster och Krägga beskrivs på en mer detaljerad nivå, utifrån begreppet grönstruktur. Av de tre orterna så är det ett större fokus på Bålsta. Den största bebyggelseutvecklingen sker där och därmed är behovet av och trycket på samhällets gröna värden mer påtaglig. På kommunövergripande nivå beskrivs de gröna värden utifrån grön infrastruktur, d.v.s nätverk av natur, som har en tydlig koppling till kommunens naturvårdsplan och regional grön infrastruktur (Stockholms gröna kilar och grön infrastruktur i Uppsala län).

Grönstrukturprogrammet har sin utgångspunkt i kommunens vision *Vårt Håbo 2030* och är en konkretisering av kommunens förslag till översiktsplan och hållbarhetsstrategi vad gäller gröna värden.

Grönstrukturprogrammet gör ingen skillnad på privat eller offentligt ägd mark utan ser på grönstrukturens olika funktioner som en helhet. I nästa steg, vid planering, utveckling och förvaltning, krävs det därmed en samverkan mellan det privata och det offentliga för att grönstrukturens värden ska kunna bestå och utvecklas på ett hållbart sätt.

1. Grönstrategi för Örebro kommun 2017

10 skäl till mera grönt

Här är några exempel på ekosystemtjänster som våra gröna miljöer bidrar med, helt gratis och som är grunden för vår välfärd.

Källa till energi och råvaror

Ved, grödor och biologiska restprodukter kan ge oss värme och energi, träd ger oss råvaror som virke och pappersmassa.

Bättre folkhälsa

Vistelse i grönområden minskar stress och psykisk ohälsa, har en positiv inverkan på immunförsvaret och bidrar till att öka livslängden.

Bättre utveckling och lärande

Undervisning utomhus ger ökad koncentrations- och inlärningsförmåga, minskar stress hos elever och förbättrar psykisk ohälsa.

Mångfald och resiliens

Varierande och sammanlänkade grönområden ger förutsättningar för en större mångfald av växter och djur, vilket skapar motståndskraftiga ekosystem.

Rekreativa miljöer

Naturområden ger oss rekreativa miljöer för lugna promenader, motion, utflykter och båtliv. Grönska och natur erbjuder mötesplatser för människor av olika bakgrund och åldrar.

Reglering av lokalklimat

Grönska och natur bidrar lokalt till jämnare temperatur, ökad luftfuktighet, skugga och vindskydd.

Rening och reglering av vatten

Våtmarker och grönområden fördröjer, filtrerar och renar vatten från föroreningar samt förebygger översvämningar, erosion och torka.

Kulturhistoria och identitet

Grönska och natur skapar attraktiva miljöer, bidrar till den lokala identiteten och är en del av kulturarvet.

Attraktiva samhällen

Tillgängliga grönområden skapar attraktivare och mer jämlikt samhälle.

Pollinering och matförsörjning

Insekter pollinerar blommande växter som utvecklar frukt, bär och frö. Naturen ger oss odlingbar jord, fisk och jaktbart vilt.

Illustrationer: The New Division/Boverket

Gröna mål - Vad har tidigare beslutats?

Kommunala ställningstaganden

Kommunens vision *Vårt Håbo 2030* är vägledande i kommunens arbete och visar hur kommunen ska utvecklas till år 2030. Den pekar tydligt på att vi ska vara hållbara Håbo där vi lever och arbetar i en attraktiv miljö med Mälarens vatten och naturen nära inpå oss.

I förslaget till ny *översiktsplan Håbo - en kommun för framtiden* pekar man på att Håbo ska utvecklas samtidigt som kommunens karaktär och värden bibehålls och stärks. Merparten av Håbo kommuns bebyggelseutveckling ska ske inom befintliga bebyggelsegrupper och redan ianspråktagna områden. Områden med höga natur- och kulturmiljövärden ska bevaras samtidigt som invånare och besökare får tillgång till områdena. Genom goda boendemiljöer, bra möjligheter till transport och nära till rekreation ges förutsättningar för ett gott liv.

I kommunens *Hållbarhetsstrategi* finns inriktningar och målsättningar för ekologisk,- social- och ekonomisk hållbar utveckling. Flertalet av inriktningarna i hållbarhetsstrategin har en direkt koppling till grönstrukturen, bland annat Naturmiljöer med mångfald, Rent vatten för alla och Trygga mötesplatser för alla.

Grönstrukturprogrammet utgör tillsammans med flera andra styrdokument en konkretisering av förslagen till översiktplan och hållbarhetsstrategi.

Håbo kommun har tecknat *hållbarhetslöften*[1] med länsstyrelsen i Uppsala län för ekosystem och biologisk mångfald för följande åtgärdsområden under perioden 2020-2023:

- Öka andelen skyddad skog genom frivilliga avsättningar och formellt skydd
- Bevara bete och slåtter i jordbrukslandskapet
- Motverka invasiva främmande arter
- Öka hänsyn till biologisk mångfald i fysisk planering
- Bevara och öka biologisk mångfald i parker och grönområden
- Öka hänsyn till biologisk mångfald genom inköp av hållbara varor och tjänster
- Integrera biologisk mångfald och hållbar utveckling i skola och förskola

Regionala ställningstaganden

I Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län (remissversion RUS 2020 för antagande 2021) tar man sin utgångspunkt i att Uppsala län ska växa hållbart, vara nyskapande och vara en plats där alla kan leva ett gott liv. Agenda 2030 och de 17 globala målen är en tydlig bas i strategin och regionens utvecklingsarbete. Region Uppsala förvaltar även naturområden och verkar för friluftslivet och utomhuspedagogik i regionen genom Upplandsstiftelsen. Upplandsstiftelsen har regionen och länets kommuner som sina medlemmar.

Länsstyrelsen i Uppsala län har en samordnande roll på regional nivå när det gäller miljömålen och friluftsmålen. De ansvarar även för skydd och förvaltning av statligt skyddade områden, vissa riksintressen samt prövar verksamheter som kan inverka på natur- och kulturmiljövärden. Länsstyrelsen antog en regionala handlingsplan för grön infrastruktur 2019, vilken är ett viktigt vägledande dokument i det översiktliga arbetet med gröna värden och samband i länet.

Håbo kommun ligger på gränsen till Stockholms län varför det är av vikt att även ta hänsyn till deras styrande dokument. I den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS) pekas tio gröna kilar ut samt en blåstruktur som är av vikt för regionens attraktivitet och hållbarhet/motståndskraft och för människors livsmiljö. Två av de gröna kilarna, Görvelnkilen och Järvakilen ansluter till Håbo kommun. Detta synliggörs och utvecklas även ytterligare i Länsstyrelsen i Stockholm läns plan för grön infrastruktur.

1 Läs merom tecknade hållbarhetslöften på www.habo.se/hållbarhetslöften

Nationella styrande dokument

De nationella miljökvalitetsmålen tillsammans med generationsmålet är av stor vikt för miljöarbetet samt för att uppnå internationella mål. Flera av målen har en tydlig koppling till grönstrukturen. Kommunen har här tillsammans med andra offentliga aktörer ett viktigt ansvar att visa vägen och gå före.

De friluftspolitiska målen har som utgångspunkt att friluftslivet ger oss hälsa, naturförståelse och regional utveckling. Det övergripande målet är att stödja människors möjlighet att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv. För grönstrukturprogrammet har mer eller mindre alla friluftsmålen en relevans.

Folkhälsopolitiska målen för Sverige omfattar elva målområden. Det övergripande målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa för hela befolkningen. Särskilt angeläget är det att hälsan förbättras för de grupper som är mest utsatta för ohälsa och att den blir mer jämlik.

De nationella kulturmiljömålen ska vara vägledande för kulturmiljöarbetet på statlig, regional och kommunal nivå. De säger bland annat att en helhetssyn på förvaltningen av landskapet ska finnas som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Vad säger plan- och bygglagen (PBL) om grönstruktur och gröna värden?

Plan- och bygglagen ger ramar för hantering av gröna värden i planering och byggande och enlig denna ska mark- och vattenområden användas för ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Planläggning skall ske med beaktande av natur- och kulturvärden och främja ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Det andra kapitlet föreskriver också att man vid planläggning ska säkra att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns parker och andra grönområden samt platser som är lämpliga för lek, motion och annan utevistelse. Plan och bygglagen reglerar även genomförandet av detaljplaner, vilket återfinns i kapitel 6.

Internationella styrande dokument

Agenda 2030 omfattar 17 globala mål och 169 delmål som syftar till att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling. De gröna värdena inbegriper många delar av de globala målen och är en viktig grund för en hållbar samhällsutveckling.

Konventionen för biologisk mångfald

Konventionen för biologisk mångfald syftar till ett gemensamt arbete för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden samt en rättvis och skälig fördelning av de resurser som följer av användandet av genetiska resurser. Konventionens mål har inarbetats i Sveriges miljömål.

Europeiska landskapskonventionen

Den europeiska landskapskonventionen anger att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. Konventionen syftar till att skydda landskapets olika värden och tillgångar samt att förbättra både förvaltning och planering av landskap, både stad och landsbygd.

Vad säger miljöbalken (MB) om grönstruktur och gröna värden?

Det finns en koppling mellan Miljöbalken och Plan- och bygglagen i fråga om grundläggande och särskilda hushållningsbestämmelser som finns i tredje respektive fjärde kapitlet, samt regler kring miljökvalitetsnormer som återfinns i femte kapitlet. Men även det sjätte kapitlet berör grönstrukturplanering eftersom det reglerar i vilka situationer och hur en miljöbedömning av planer och program ska göras. Vid miljöbedömningar kan grönstrukturprogrammet tjäna som ett väsentligt underlag för bedömningen. Miljöbalken reglerar också skydd av olika områden, bland annat gällande naturreservat, biotopskyddsområden och strandskyddsområde, vilka alla är relevanta verktyg för grönstrukturplaneringen

Håbos gröna förutsättningar

Vi har goda förutsättningar att vara en växande och hållbar kommun. Håbo kommuns karaktärsdrag med en mälarnära natur, kulturhistoriskt rika miljöer och gröna bostadsområden är också några av våra främsta tillgångar för en hållbar samhällsutveckling. Åsmiljöerna, det äldre herrgårdslandskapet och det kulturhistoriska odlingslandskapet hyser höga natur- och kulturmiljövärden. Här har de flesta invånare inte särskilt långt till närmaste grönområde eller strand och skolor och förskolor har goda möjlighter att bedriva verksamhet ute i den skolnära naturen. De bostadsnära grönområdena bidrar till värdefull klimatreglering och de många villaträdgårdarna är ett viktigt inslag för pollinerande insekter. En besöksnäring med fokus på natur- och kulturturism ha här stor potential att utvecklas och växa.

Hälsans stig, Bålstaåsen.

Håbos gröna utmaningar

Håbo kommun och dess grönstruktur står också inför stora utmaningar som vi måste kunna hantera på ett bra sätt för att kunna växa hållbart. Här är några av de främsta utmaningarna.

Förtätning och exploatering

Håbo kommun växer och särskilt i Bålsta pågår en förtätning av befintlig bebyggelse och en expansion av företagsmark. Detta skapar möjlighet till effektivare transportinfrastruktur, VA-system och bättre offentlig service. En tydlig målkonflikt som uppstår vid exploatering och förtätning är ianspråktagande av grönområden. För att bygga ett hållbart samhälle behöver vi bygga både tätt och grönt utan att försämra förutsättningarna för barn och unga, människors hälsa, klimatanpassning och biologisk mångfald.

Klimatförändringar

En av de stora utmaningarna i ett växande samhälle är att anpassa det till de klimatförändringar som väntas. Risk för översvämningar och värmeböljor förväntas öka framöver, vilket ställer högre krav på en väl genomtänkt fysisk planering. Grönstrukturen bidrar till att göra våra samhällen mer rustade för ett förändrat klimat. Om vi bevarar och tillskapar grönområden på rätt sätt kan den ge oss det vi kallar för urbana ekosystemtjänster.

Stora barriärer och svaga samband

I samband med förtätning finns det en risk att grönområden försvinner vilket kan påverka de gröna sambanden negativt. I kommunen finns redan idag stora befintliga barriärer i form av såväl E18, Mälarbanan och ett bitvis enformigt jordbruks- och skogsbrukslandskap vilket påtagligt försvagar de gröna sambandens konnektivitet och naturvärden. Delar av befintlig bebyggelse i Bålsta och Krägga bidrar även med att försvaga de gröna sambanden genom fragmentering av landskapet. Här krävs en god planering för att minimera barriärernas negativa effekt och stärka de svaga sambanden.

Försämrad folkhälsa

Även i en liten kommun som Håbo så har vi utmaningar gällande folkhälsan. Att förbättra möjligheterna till fysisk aktivitet, rekreation och naturvistelse är ett sätt att jobba förebyggande med försämrad hälsa kopplad till en ohållbar livsstil och de stora samhällsekonomiska

kostnaderna som den för med sig. Forskning visar på tydliga samband mellan tillgång till attraktiva natur- och grönområden och psykisk och fysisk hälsa. Vi behöver fortsätta tillgodose människors rätt till och behov av naturområden även när kommunen växer. Det är särskilt viktigt i och kring våra tätorter.

Minskad biologisk mångfald

En grundförutsättning för att naturen ska kunna levera ekosystemtjänster som vi är beroende av är en hög biologisk mångfald. Idag är förlusten av biologisk mångfald omfattande världen över och att vända denna negativa utveckling är en av våra stora utmaningar. I Håbo kommun har många värdefulla miljöer försvunnit under de senaste 150 åren på grund av ett allt mer storskaligt jord- och skogbruk, utdikning och bebyggelseutveckling. Igenväxning och upphörd hävd av ängar, hagmarker och åkerholmar bidrar även till att flertalet arter i odlingslandskapet lever en allt mer tynande tillvaro. Påverkan på den biologiska mångfalden från invasiva främmande arter har under senare år även blivit ett växande problem. För att motverka denna utveckling måste vi långsiktigt skydda och vårda de artrika miljöer vi har kvar men även återskapa miljöer med höga naturvärden.

Allmänt tillgängliga strandmiljöer

Håbo är en mälarkommun och stränderna är en viktig attraktionskraft. I Bålsta är allmänhetens tillgång till stränderna sämre än i övriga delar av kommunen, främst på grund av att delar av strandlinjen blockeras av privata fastigheter, privatisering av allmän mark, båtuppläggningsplatser och industrimark. Detta bidrar till att många inte upplever att de bor nära Mälaren trots dess geografiska närhet. Exploateringstrycket i de strandnära lägena kan bitvis också vara stort. En utmaning är att tillgodose önskemålet om strandnära boende och allmänt tillgängliga stränder utan att äventyra strändernas attraktionskraft och upplevelsevärde, värdefulla ekosystemtjänster samt biologisk mångfald.

Långsiktig hållbar förvaltning

För att bibehålla och utveckla friluftsvärden, kulturmiljövärden, ekoystemtjänster och biologisk mångfald i ett växande Håbo krävs en långsiktigt hållbar förvaltning av våra naturområden. För detta krävs det en bra och hållbar förvaltande organisation och en uthållig ekonomi. En långsiktigt hållbar driftekonomi är en utma-

ning i den kommunala organisationen där konkurrensen om tillgängliga medel är stor.

Kartläggning och analyser

I samband med framtagning av underlag till grönstrukturprogramet har följande kartläggningar och analyser genomförts:

- Kartläggning av rekreativa värden i Krägga och Skokloster (Calluna AB 2018)
- Kartläggning av skolnära natur (Håbo kommun 2018)
- Enkätundersökning hur kommunens invånare använder grönområden (2020)
- Analys av ekosystemtjänster (Calluna AB 2020)
- Uppdatering av Håbo kommuns naturvårdsplan (Håbo kommun/Upplandsstiftelsen 2020)

Utöver detta har egna GIS-analyser genomförts gällande bostadsnära natur i Bålsta samt rekreativa strukturer och områden i Bålsta.

Hur ska programmet användas och läsas

Grönstrukturprogrammet ska utgöra ett redskap i kommunens planeringsarbete och ge stöd i samband med förvaltning och utveckling av parker och grönområden i och kring kommunens större orter. Grönstrukturprogrammet är även vägledande i hur de övergripande gröna sambanden ska bevaras och stärkas.

Grönstrukturprogrammet är översiktligt där grönstrukturens olika värden inte beskrivs i detalj. För mer detaljerad beskrivning av naturvärden hänvisas till kommunens naturvårdsplan. En betydande del av kommunens kulturmiljövärden beskrivs i kommunens kulturmiljöprogram och kulturmiljöplan. De rekreativa värdena har kartlagts i Krägga och Skokloster, och utgör ett underlag till detta program. Det återstår att ta fram en detaljerad friluftsplan, en mångbruksplan för Håbo kommuns skogar samt en parkplan för kommunen.

Läsanvisningar till programmets olika delar

Programmet är indelat i tre delar som på olika sätt berskriver grönstrukuren. *Del 1* är av mer översiktlig karaktär som ska ge läsaren en bakgrund och inblick i vad grönstruktur är, hur det relaterar till olika överenskommelser och mål i samhället samt vilka utmaningar vi har i Håbo när det gäller de gröna värdena.

Del 2 omfattar de fokusområden och mål som finns för Håbo kommuns gröna värden. Denna del riktar sig främst till Håbo kommuns olika förvaltningar och verksamheter, men kan även vara ett riktmärke gällande gröna värden för olika företag som är eller vill etablera sig i kommunen. Programmets *del 3* består av ett kunskapsunderlag som mer i detalj beskriver olika värden kopplats till grönstrukturen samt beskriver delvis olika verktyg som finns för att arbeta med grönstruktur i planering och skötsel. I del 3 finns även kartutsnitt från det GIS-underlag som finns framtaget till programmet. Denna del är främst tänkt att användas som ett kunskapsunderlag för kommunens förvaltningar och verksamheter och kan bidra med viktiga argument för vikten av gröna miljöer när olika samhällsintressen ska vägas mot varandra.

Kartunderlag

Som stöd i planering och förvaltning finns ett kartunderlag som innehåller en sammanvägd bedömning av grönområdenas värde med avseende på rekreation, biologisk

Samverkan krävs för att klara uppgiften.

mångfald, gröna samband, klimatanpassning och kulturmiljö. Kartunderlaget finns tillgängligt i kommunens GIS-baserade kartprogram för att vara så lättillgängligt som möjligt för kommunens förvaltningar. Utsnitt från kartunderlget finns i programmets del 3.

Genomförande

Varje förvaltning har ett ansvar att bryta ner grönstrukturprogrammets mål som berör den egna verksamheten och implementera dem i den årliga verksamhetsplaneringen. Hållbarhetslöftena för ekosystem och biologisk mångfald är en del av genomförandet.
Grönstrukturprogrammet berör alla förvaltningar och en samverkan och samordning krävs för att uppnå uppsatta mål. Ansvaret för genomförande ligger på respektive förvaltningschef.

Uppföljning

Uppföljning ska göras varje år i samband med kommunens årliga miljö- och hållbarhetsuppföljning och ska rapporteras i samband med årsbokslutet.

Del 2

Fokusområden och mål

Programmets del 2 omfattar de fokusområden och mål som finns för Håbo kommuns gröna värden. Del 2 riktar sig främst till Håbo kommuns olika förvaltningar och verksamheter, men kan även vara ett riktmärke gällande gröna värden för olika företag som är eller vill etablera sig i kommunen.

Vi behöver fokusera arbetet.

Gröna fokusområden för hållbar utveckling

Värden kopplat till grönstrukturen är omfattande och kan många gånger komma i målkonflikt med andra samhällsintressen. För att underlätta ställningstaganden pekar grönstrukturprogrammet ut 9 fokusområden med 43 långsiktiga mål med målåret 2030 som är av särskild vikt för en hållbar samhällsutveckling. Fokusområdnena utgår från övergripande gröna mål och ställningstaganden på internationell, nationell, regional, och kommunal nivå. Dessa ska vara vägledande i arbetet med en långsiktigt hållbar planering, utveckling och förvaltning av Håbo kommuns gröna miljöer.

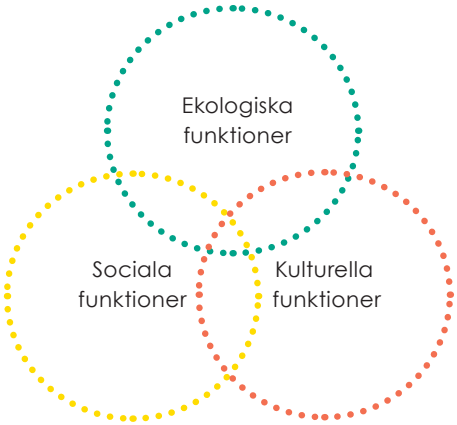
Grönstrukturen kan bekrivas utifrån tre funktioner som har en nära koppling till varandra:

Ekologiska funktioner, med koppling till naturvärden och ekosystemtjänster.

Sociala funktioner, med koppling till rekreation, folkhälsa, utomhuspedagogik.

Kulturella funktioner, med koppling till kulturmiljövärden, estetik, historisk identitet.

Som bilden här intill illustrerar så går dessa funktioner in i varandra. De ekologiska funktionerna utgör grunden för grönstrukturens alla funktioner och ekosystemtjänster.

Utpekade fokusområden

- Integrera ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning.
- Utveckla skydd och förvaltning för ett rikt växt- och djurliv.
- Utveckla väldefinierade gröna samband.
- Tillvarata gröna och blå resurser för klimatanpassning.
- Säkerställ tätortsnära naturområden för ett rikt friluftsliv.
- Säkerställ bostadsnära och skolnära naturområden.
- Skapa attraktiva, tillgängliga och trygga parker
- Säkerställ allmänt tillgängliga strandmiljöer.
- Synliggör identitetsskapande kulturmiljöer.

Fokusområde 1 - Integrera ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning

Att i den fysiska planeringen integrera ekosystemtjänster ger en bättre förståelse för grönstrukturens samlade värden och potential. Det ökar även möjligheter att tänka mångfunktionellt och hitta synergier samt lösa målkonflikter med olika typer av mark- och vattenanvändning.

Flertalet av de globala målen, EUs strategi för biologisk mångfald samt våra svenska miljökvalitetsmål har bäring på ekosystemtjänster. Enligt ett av etappmålen till miljökvalitetsmålen ska en majoritet av Sveriges kommuner till år 2025 integrera ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön i städer och tätorter. Även i de friluftspolitiska målen lyfts ekosystemtjänster kopplade till hälsa, rekreation och friluftsliv fram. Anledningen till detta är att människan är beroende av naturens ekosystemtjänster. Parker, grönområden och tätortsnära natur är i detta sammanhang en viktig förutsättning för att miljön i våra tätorter/samhällen ska vara långsiktigt hållbar, hälsofrämjande, trygg och attraktiv.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är naturens ofta osynliga gratisarbete, de produkter och tjänster som naturen ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Exempelvis luft- och vattenrening, bullerdämpning, temperaturreglering, pollinering och rekreativa miljöer. Grundförutsättningen för fungerande ekosystemtjänster är biologisk mångfald.

Miljömålen säger

En av preciseringarna till miljömålen anger följande:

Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Midsommarbukett från Södra Eneby.

Genom rätt tillämpning av plan- och bygglagen finns det goda förutsättningar för att ekosystemtjänster bibehålls och skapas i samband med planläggning av mark och vatten och byggande. Flera av de rumsliga allmänna intressen som tas upp i tredje kapitlet är förutsättningar för ekosystemtjänster. I detta sammanhang är det viktigt att känna till vilka värden som finns på den aktuella platsen och dess funktion i landskapet (grönstruktur) samt värdera dem så att värdefulla ekosystemtjänster inte går förlorade. Genom att alltid undersöka vad som finns på platsen får vi mer kunskap och har därmed även möjlighet att tillskapa nya ekosystemtjänster i samband med byggande särskilt i områden där det råder brist.

Beslut som fattas i samband med planering, byggande och förvaltning har stor betydelse för hur grönstrukturen och dess ekosystemtjänster bevaras och utvecklas.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål

För att integrera ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning ska Håbo kommun:

- Senast 2025 ha integrerat värdet av ekosystemtjänster i kommunens fysiska planering och genomförande för en hållbar samhällsutveckling.
- Eftersträva att ny bebyggelse anpassas till befintlig miljö och utformas på ett sådant sätt att den minimerar negativ påverkan på platsens ekosystemtjänster.
- Tillvarata och stärka grönområdens naturlig förmåga till luftrening, bullerdämpning och visuellt skydd.
- Säkerställa att en lokalanpassad grönytefaktor (GYF) för allmän platsmark och kvartersmark ska används för att styra projektering och uppföljning.

Fokusområde 2 - Utveckla skydd och förvaltning för ett rikt växt- och djurliv

I Håbo kommun finns flera värdefulla och vackra landskapspartier med hög biologisk mångfald. Att förvalta och långsiktigt skydda naturområden och den biologiska mångfalden är en grundförutsättning för hållbar utveckling. En mångfald av växter och djur utgör grunden för långsiktigt fungerande ekosystem vilka vi människor är helt beroende av för vår överlevnad och välfärd.

I kommunens naturvårdsplan finns de mest värdefulla områdena ur naturvårdssynpunkt med, vilka utgör viktiga kärnområden för den biologiska mångfalden i Håbo kommun. En betydande andel av de utpekade områdena är kopplade till ädellövsmiljöer längs med Mälaren, torrängar i det gamla odlingslandskapet samt land- och vattenområden längs med åsarna. Dessa naturtyper är skapade genom en kombination av mänsklig påverkan och naturliga faktorer. För att dess värden ska bevaras och utvecklas behövs en allmän kunskap och förståelse för varför de är viktiga samt en ambition att sköta dem på ett sådant sätt att värdena består. Förståelse och

Miljömålen säger

Flertalet av preciseringarna till miljömålen har bäring på denna inriktning. Några anger följande:

Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.

Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slåtterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter.

Humla på blåeld, Skörby.

insikt kring natur och naturvärden, och hur de kopplar till hållbar utveckling, utgör en viktig grund för hela naturvårdsarbetet.

Ett växande problem och hot mot den biologiska mångfalden är etableringen av invasiva främmande arter. Främmande arter är djur, växter eller svampar som tagit sig till Sverige med hjälp av människan. Redan idag har över 2000 arter etablerat sig i Sverige och cirka 400 av dessa är klassade som invasiva då de utgör ett problem för vår natur och människan. Även i Håbo ser vi ett växande problem med spridning av trädgårdsväxter i naturen, där otillåtna trädgårdskomposter i de bostadsnära skogarna är en påtaglig spridningkälla.

Kommunen har en viktig roll och ett ansvar i arbetet för att bevara ett rikt växt- och djurliv genom att planera så att värdefull natur inte tas i anspråk samt att långsiktigt skydda och förvalta naturområden. Att säkerställa att värdefulla naturområden bevaras skapar även förutsättning för friluftsliv och rekreation vilket främjar folkhälsan och kommunens attraktionskraft.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål

För att utveckla skydd och förvaltning för ett rikt växt och djurliv ska Håbo kommun:

- Bilda och utöka kommunala naturreservat och biotopskyddsområden motsvarande minst 140 ha[1] för att öka andelen formellt skyddad natur.
- Prioritera markaffärer (inköp, byte) som långsiktigt kan stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och allmänhetens tillgång. Tätortsnära natur är prioriterat.
- Utveckla den kommunala förvaltningen av mark så att den bidrar till att bevara och utveckla ett artrikt odlingslandskap och sandmiljöer. Områden utpekade i kommunens naturvårdsplan är prioriterade.
- Säkerställa att Håbo kommuns skogar förvaltas genom hållbara metoder med fokus på mångbruk som ger utrymme för naturvård, kulturmiljövård och rekreation.
- Säkerställa att naturreservat som förvaltas av kommunen sköts kontinuerlig enligt en gällande och uppdaterad skötselplan samt ha en regelbunden tillsyn för att bibehålla och stärka utpekade värden.
- Se till att invasiva främmande arter på EU:s lista samt nationell lista bekämpas inom det kommunala markinnehavet.
- Säkerställa att naturområden utgör en tillgång i samhällsbyggnadsprocessen. Om det inte går att undvika att naturområden ianspråktas ska ekologisk kompensation genomföras.

1 Arealen motsvarar en 6 procentig ökning av formellt skyddad natur inom Håbo kommun för att uppnå det nationella miljömålet om 20 procent skyddad natur (etappmål för biologisk mångfald). År 2019 är andelen skyddad natur i Håbo kommun 14,6 procent enligt Kolada nyckeltal.

Fokusområde 3 - Utveckla väldefinierade gröna samband

I Håbo kommun är naturen aldrig långt borta och här finns många värdefulla naturområden. Utpekade naturområden i kommunens naturvårdsplan utgör viktiga värdekärnor för biologisk mångfald och utgör i många fall också värdekärnor för rekreation. För att möjliggöra för växter och djur att sprida sig i landskapet och säkra rekreationsstråk för oss människor behöver grönområden och värdekärnor hänga samman, så kallade gröna samband eller grön infrastruktur. Att ha väl sammanlänkade gröna samband i våra orter är av lika stor vikt för en hållbar samhällsutveckling som en sammanhängande och effektiv transportinfrastruktur.

För att bibehålla ekologiska funktioner och ekosystemtjänster i landskapet är det av stor vikt att det finns funktionella gröna samband innehållande värdekärnor med hög biologisk mångfald. Det finns studier som visar att det krävs ett avstånd på 250 - 300 meter för att människor ska uppleva en ostördhet från en störande omgivning. Om en störning kommer från två håll krävs

Grön infrastruktur

Nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Miljömålen säger

En av preciseringarna till miljömålet Ett rikt växt- och djurliv anger följande:

Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras.

Utsikt över Lilla Ullfjärden och Granåsen.

500 meter[1]. Detta utrymme ger även goda chanser för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Vid smalare gröna samband än 500 meter eller där det finns barriärer i form av vägar och ett förändringstryck i form av bebyggelse, blir de gröna sambanden försvagade och behöver hanteras med försiktighet. Det är därför av stor vikt att de gröna sambandens värden och funktion finns med vid planering, exploatering och skötsel av mark inom kommunen.

Betydande barriärer för de gröna sambanden i Håbo kommun är E18 och Mälarbanan som skär genom hela kommunen i öst-västlig riktning. De gröna samband som främst påverkas av detta är ädellövsmiljöerna i anslutning till Ekolsundsviken samt åsmiljöerna i anslutning till Stora och Lilla Ullfjärden, vilket är negativt både för biologisk mångfald och för friluftslivet. Dessa områden kopplar även an till Stockholms gröna kilar. För att inte förstärka den negativa effekten av denna barriär behöver förstärkande åtgärder genomföras och ytterligare exploatering anpassas eller minimeras i dess närområde. Rekreationshöjande åtgärder som sammankoppling av Upplandsleden och Upplands-Bro leden skulle kunna bidra positivt till att förstärka sambandet över länsgränsen.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål

För att utveckla väldefinierade gröna samband ska Håbo kommun:

- Genom god planering, lovgivning och markanvändning minimera fragmentering av naturområden och bidra till att stärka de gröna sambanden med funktion för både människor och biologisk mångfald.
- Stärka och utveckla förutsättningarna för biologisk mångfald och friluftsliv i utpekade svaga gröna samband.
- Säkerställa att kommunens gröna samband har en tydlig koppling med Stockholms gröna kilar samt bidra till att stärka den regionala gröna infrastrukturen i Uppsala län.

1 När, vad och hur? Svaga samband i Stockholmsregionens gröna kilar.2012:5 Landstinget i Stockholm län

Fokusområde 4 - Tillvarata gröna och blå resurser för klimatanpassning

Nationell strategi

Genom den nationella strategin för klimatanpassning har regeringen satt upp mål om att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Klimatanpassning innebär att vidta åtgärder för att anpassa samhället till såväl dagens som framtida effekter av ett förändrat klimat, och därigenom minska samhällets sårbarhet. Genom att dra nytta av kommunens gröna och blå strukturer och de ekosystemtjänster de bidrar med, kan konsekvenserna för samhällsekonomin, miljön och människors hälsa och egendom begränsas.

Hög värme liksom risken för översvämningar är ett stort problem i den bebyggda miljön. Områden som är exploaterade med en stor andel hårdgjorda ytor i form av asfalt och byggnader kan uppleva förhöjda temperaturer i jämförelse med närliggande områden. Detta fenomen kallas urbana värmeöar. Hårdgjorda ytor kan inte heller absobera vatten och därför måste en stor del av nederbörden tas om hand i tekniska dagvattensystem.

Genom en god fysisk planering och gestaltning av den fysiska miljön kan temperaturen regleras lokalt. Detta är särskilt viktigt i områden som ligger i anslutning till

Grönytor i anslutning till bebyggelse som har en viss klimatreglerade funktion, Västerängen.

platser där känsliga grupper vistas, till exempel förskolor, skolor och äldreboenden. Grönområden med träd ger möjlighet till skugga samtidigt som vegetationens avdunstning bidrar till en avkylande effekt lokalt. Grönområden som innehåller grönska i flera nivåer, det vill säga med gräs, stora buskar och träd, ger en större vegetationsvolym och därmed även en större temperatursänkning.

Grönområden, parker och andra gröna ytor med genomsläpplig mark fyller en viktig funktion eftersom de både kan fördröja vatten för att minska belastningen på dagvattensystemet men även infiltrera och rena dagvattnet. Genom att i anslutning till exploaterade områden bevara grönområden och återskapa mer vatten i landskapet som exempelvis våtmarker och dagvattendammar kan risken för översvämningar minska.

Genom att integrera klimatanpassningsfrågan i planeringen och utvecklingen av den bebyggda miljön tillvaratas och skapas områden som både bidrar till att reglera det lokala klimatet, minskar risken för översvämning och samtidigt bevara och tillskapa rekreativa värden för kommunens boende och besökare.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål

För att tillvarata gröna och blå resurser för klimatanpassning ska Håbo kommun:

- Identifiera och så långt som möjligt eliminera befintliga värmeöar i kommunens tätorter, särskilt i anslutning till förskolor, skolor och äldreboenden. Framtida värmeöar ska undvikas genom god planering och förvaltning.
- Säkerställa att grönytor i befintlig bebyggelse i så lång utsträckning som möjligt utgör en resurs i samhällsbyggnadsprocessen utifrån ett klimatanpassningsperspektiv.
- Vid planering och utveckling av bebyggelse lämna plats för översvämningsbara ytor.
- Säkerställa att ny bebyggelse inte tillskapar nya instängda områden eller lågpunkter för att minimera och skydda från risk för översvämning.
- Säkerställa att dagvatten från befintlig och ny bebyggelse tas omhand på ett sådant sätt att metaller, närsalter och kemikalier inte når Mälaren.
- Kommunens förvaltning av skog och jordbruksmark ska vara anpassad till kommande klimatförändringar.

Fokusområde 5 - Säkerställ tätortsnära naturområden för ett rikt friluftsliv

Tillgången till attraktiv tätortsnära natur är en viktig del av en hållbar utveckling och utgör en viktig resurs i folkhälsoarbetet[1]. En stor del av det vardagliga friluftslivet utövas i den tätortsnära naturen som finns inom rimligt avstånd från bostaden. Genom att långsiktigt säkerställa tillgången på tätortsnära natur skapas möjlighet till fysisk aktivitet, rekreation och återhämtning för alla invånare.

Närhet till skyddad natur är av särskild betydelse för människors hälsa, friluftsliv och rekreation. Att naturen är skyddad gör att människor har tillgång till den långsiktigt, vilket är särskilt viktigt i tätortsnära områden där exploateringstrycket är hårt.[2] Den tätortsnära naturen ska utgöra arena för det nära, vardagliga friluftslivet, områden för dagsutflykter och områden för helgutflykter. En hållbar rekreativ grönstruktur karaktäriseras av tillgänglighet för människor, sammanhängande grönstruktur som möjliggör rörelse mellan olika områden och variation av rekreativa kvaliteter som kan

Sveriges friluftsmål

De tio friluftpolitiska målen beslutades av regeringen 2012 och syftar till att utveckla och bedriva åtgärder för att förutsättningarna för friluftsutövandet ska förbättras. Ett av friluftsmålen är *Attraktiv tätortsnära natur.*

Miljömålen säger

En av preciseringarna till miljömålen anger följande:

Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan.

Odlingslandskapets och skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna samt tillgängliga för människor.

Vandrarleden intill Lilla Ullfjärden.

ge rika upplevelser och många aktiviteter. Tillgänglighet handlar många gånger om människors kunskap om att ett område existerar, avståndet från bostaden och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Att känna sig välkommen till, lockad och stimulerad av naturen är avgörande för att områden ska användas.

I Håbo kommun i sin helhet finns det en relativt god tillgång till naturområden för rekreation och friluftsliv. Större naturområden har andra värden än de som finns i tätorten, ofta är det tystnad och ostördhet, närhet till vatten eller möjlighet att utföra någon särskild aktivitet som lockar människor att resa lite längre. Naturreservat, friluftsområden samt Upplandsleden och uppmärkta stigar erbjuder besökare rekreativa miljöer som uppmuntrar till rörelse och avkoppling. Inom kommunens tätorter ser dock tillgången till större sammanhängande naturområden och dess kvalitet för friluftslivet lite olika ut. Kommunen har här en ytterst viktigt roll för att säkerställa att hänsyn tas till tätortsnära naturområdens kvalitet och boendes behov vid planering och skötsel[3].

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål
- Folkhälsomål

Större tätortsnära friluftsområde

Större tätortsnära friluftsområde är naturområden på gång- och cykelavstånd från tätorten, helst på ett avstånd av högst 1-2 km. Dessa områden har utvecklade friluftsanordningar och bör vara förhållandevis stora och omfatta minst 100-300 ha.

För att säkerställa tätortsnära naturområden för ett rikt friluftsliv ska Håbo kommun:

- Skapa förutsättningar för tre större sammanhängande tätortsnära friluftsområden i anslutning till Bålsta genom inköp av mark och/eller långsiktiga avtal för att skapa förutsättningarna för ett rikt friluftsliv i vardagen och ökad folkhälsa för alla.
- Utveckla kvalitén i den tätortsnära naturen i Bålsta, Krägga och Skokloster med avseende på skötsel som gynnar rekreationsvärden och fler friluftsanordningar samt utveckla Upplandsleden och stigstråk som uppmuntrar till utevistelse och aktivitet. Lugna områden ska särskilt värnas.
- Utveckla samverkan med andra myndigheter, markägare och aktörer för att öka förutsättningarna för ett rikt friluftsliv för invånare och besökare i Håbo kommun.

1 Friluftsmålen, Naturvårdsverket

2 Vision för Sverige 2025, Boverket

3 Sveriges miljömål, indikatorer till God bebyggd miljö.

Fokusområde 6 - Säkerställ bostadsnära och skolnära naturområden

I Håbo kommun planeras det för att främst förtäta befintliga bebyggda områden för att inte ta stora nya naturområden i anspråk och skapa ett mer hållbart samhälle för framtiden. I denna utveckling är det av stor vikt att förstå att den bostadsnära och skolnära naturen är en viktigt tillgång och förutsättning för kommunens invånare när det gäller folkhälsa, utomhuspedagogik, attraktivitet, avkoppling, rekreation och lokalklimat.

Idag bor ca 90 procent av Håbo kommuns befolkning i någon av kommunens tätorter, där den allra största andelen bor i Bålsta. Det är också en barnrik kommun där 23 procent av invånarna är mellan 0-15 år. Kommunen är ansvarig för att beakta allmänna intressen vid planläggning och lokalisering av bebyggelse, och ansvarar oftast för den allmänna platsmarken som ska vara allmänt tillgänglig för alla[1]. Att utgå från barnens perspektiv i planeringen gynnar alla. Den bostadsnära och skolnära naturen är en viktigt del i barnens infrastruktur tillsammans med bostadsgårdar, lekparker, skolvägar och skolgårdar[2]. Närhet är en viktig faktor, särskilt för barn och äldre.

Bostadsnära natur

Enligt Boverket omfattar den bostadsnära naturen olika typer av grönområden som ligger inom 300 m från bostaden. Den är en del av grönsstrukturen och ska ha en tydlig koppling till större grönområden genom gröna stråk.

Skolnära natur

Utifrån nationella mål samt de mål som finns i läroplanen bör den skolnära naturen i stora drag erbjuda möjlighet till motoriska utmaningar och upptäckarglädje för förskolebarn, och ge förutsättningar för naturstudier och friluftsliv för skolbarn.

Bamseskogen intill Broby backar.

Forskning pekar entydigt på att barn mår bra av att vara ute. Undervisning utomhus ger ökad koncentrations- och inlärningsförmåga, minskar stress hos elever, minskar smittspridningen av sjukdomar och förbättrar psykisk ohälsa.[3] Ett flertal studier har även föreslagit att barn i gröna stadsdelar har en lägre risk för övervikt senare i livet, är stresståligare och har en bättre kognitiv förmåga.[4] Även adhd-symtom hos barn verkar lindras av mer grönska i omgivningen. Skolgårdar är en utemiljö där barn vistas en betydande del av skoldagen och där gröna inslag är av stort värde för barnens hälsa och utveckling.

Att säkerställa tillgången på bostadsnära och skolnära natur omfattar tre aspekter som alltid bör finnas med i planeringen; tillgång, nåbarhet och kvalitet [1]. Ett naturområde som ligger nära, är tillgängligt och har hög kvalitet har störst möjligheter att främja friluftsliv i vardagen[5]. Genom att säkerställa bostadsnära och skolnära natur utifrån dessa aspekter bidrar vi till en mer jämlik hälsa, attraktiva samhällen liksom att det skapar förutsättningar för att förskolor och skolor ska uppnå läroplanens mål.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål
- Folkhälsomål

Större tätortsnära naturområde

Tätortsnära naturområdena bör vara minst 15 ha stora och ska ligga inom 2 km från bebyggelse. Tätortsnära naturområden har inte iordningställda anläggningar för friluftsliv i form av leder, service, parkeringar med mera men kan vara välanvända för rekreation.

För att säkerställa bostadsnära och skolnära naturområden ska Håbo kommun:

- Genom långsiktigt planering och förvaltning säkerställa att kommunens invånare har tillgång till bostadsnära natur av god kvalitet inom 300 meter eller 5 minuters promenad från bostaden. Tillgängligheten till naturen säkras med gena gröna stråk mot omkringliggande naturområden.
- Säkerställa att det ska finnas varierad skolnära natur som erbjuder möjlighet till motoriska utmaningar, upptäckarglädje och naturstudier inom 200 meter från förskola och 300 meter från skola . Skolorna ska kunna nå större sammanhängande naturområden inom 1 kilometer från skolan.
- Säkerställa att barnperspektivet alltid är en del i planeringen och naturområden av vikt för skolor och förskolors verksamhet ska så långt det är möjligt undanhållas från exploatering.
- Sträva efter att friytan på en skolgård för grundskolan ska vara minst 30 kvm/barn och 40 kvm/barn för förskolan för att barnen ska ha möjlighet att utveckla lek och socialt samspel. Lekmiljöer där barn vistas längre stunder bör placeras i skuggiga till halvskuggiga lägen, helst i trädskugga.
- Skapa tillgänglighetsanpassade punkter och stråk i den bostadsnära natur för äldre och personer med funktionsvariation.

1 Bostadsnära natur, Boverket 2007
2 Sammanställning av skolor och förskolors användning av skolnära natur 2018, Håbo kommun
3 Helen Ekvall 2012. Friskare, gladare och smartare barn med utomhuspedagogik.
4 Folkhälsomyndigheten 2017. Miljöhälsorapport 2017
5 Naturvårdsverket, Sveriges friluftsmål

Fokusområde 7 - Skapa attraktiva, tillgängliga och trygga parker

Miljömålen säger

En av preciseringarna till miljömålet God bebyggd miljö anger följande:

Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Attraktiva, tillgängliga och trygga parker är viktiga mötesplatser och ger plats för många olika aktiviteter – såväl rörelse som vila. Möjligheten att vistas i parker ökar människors trivsel och kan vara en viktig faktor vid val av bostad. De spelar också en viktig roll för att uppnå en hållbar tillväxt och en jämlik hälsa för kommunens invånare.

Parker är ofta förknippade med rekreation och umgänge. För att skapa attraktiva parker måste grönskans positiva värden för social samvaro och estetik liksom ekologiska värden förenas med trygghetsskapande åtgärder[1]. Trygghet skapas genom närhet, god belysning, möjlighet att sitta ner och vila samt genomsiktlighet. Dessa aspekter måste även beaktas i planering av vägarna till parken. En väl planerad belysning, både på vägen dit, möjlighet att vila på vägen och en genomsiktlighet som ger kontroll över platsen är viktiga faktorer för att parken och vägen dit ska upplevas som trygg. Vad som är attraktivt kan variera från person till person och årstiders växlingar kan också påverka hur

Plantering i kommunhusparken.

attraktiv en park är. Våra parker bör vara varierade för att tilltala en bred målgrupp. Parker bör inbjuda till spontana möten och social samvaro men även tysta och lugna områden bör värnas för att ge besökaren stillhet och ro. Det är av vikt att parker är tillgängliga för att de ska användas ofta och på så sätt bidra till en god hälsa. Oavsett ålder och rörlighet behöver de vara lätta att nå via gröna stråk och utan kraftiga barriärer.

Bålsta som samhälle har ingen lång parktradition och de flesta parkområden som finns består till betydande del av gräsytor med inslag av buskar, träd, planteringar och lekplatser. I eller i anslutning till bostadsområden finns ofta små närparker i form av ett mindre skogsparti eller en gräsyta med en liten närlekplats på. Den äldsta parken i Bålsta är Järnvägsparken och flera nya parker har etablerats i samband med ny bebyggelse, bland annat i Frösundavik. En stor park planeras också att ta plats i Gröna dalen och kommer där att utgöra en viktig grön länk i samhällets grönstruktur. Även gamla Bålsta föreslås utvecklas med flera fickparker.

Värdet av parker och grönområden kommer att bli allt större ju mer Bålsta tätort byggs ut och förtätas. Det är därför viktigt att de park- och grönområden som finns bevaras och utvecklas. I samband med exploateringar bör tillgången till parker och grönområden noggrant beaktas.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål
- Folkhälsomål

För att skapa attraktiva, tillgängliga och trygga parker ska Håbo kommun:

- Ta fram en plan för kommunens parker och klippytor med fokus på stärkta sociala och ekologiska funktioner och långsiktigt hållbar förvaltning.
- Utveckla en hållbar och attraktiv stadsdelspark i Gröna dalen som bidrar till att stärka gröna samband, klimatanpassning, biologisk mångfald och rekreation.
- Eftersträva att parkytor med låg lummighet får fler träd och annan vegetation som bidrar till en bättre temperaturreglering och en mer mångfunktionell parkmiljö.
- Utveckla fler tillgängliga och trygga gröna mötesplatser i parkmiljö för olika åldrar och behov.
- Genom god planering skapa förutsättningar för småskalig matproduktion.

1 Grönstrukturprogram för Helsingborg, 2014

Fokusområde 8 - Säkerställ allmänt tillgängliga strandmiljöer

Miljömålen säger

Några av preciseringarna till miljömålet Levande sjöar och vattendrag säger följande:
Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Mälaren med öar och tillhörande strandområden är en oerhört viktig tillgång för friluftsliv, folkhälsa och besöksnäring och bidrar till kommunens attraktivitet och identitet. Strandzonen bidrar även med flera viktiga stödjande och reglerande ekosystemtjänster som översvämningsskydd, vattenrening och utgör en skyddad uppväxtmiljö för fisk. Dessa ekosystemtjänster är viktiga för klimatanpassning, för att vi ska kunna ta dricksvatten av god kvalitet från Mälaren samt för den lokala fiskproduktionen. Att tillgängliggöra våra stränder kräver därför en hållbar och långsiktig planering och markanvändning för att inte förstöra naturliga funktioner som är av vikt för vår välfärd.

Trots att Mälaren omger kommunen och tillgången således är god finns brister i tillgängligheten till mälarstränderna. Här finns en stor utvecklingspotential. Bebyggelse längs stränderna innebär ofta inskränkningar i det allmänna friluftslivet, minskade upplevelsevärden och negativa konsekvenser för biologisk mångfald. Det är därför prioriterat att tillgängligheten till Mälaren

Frösundaviks strandpark.

utvecklas på ett hållbart sätt där värdet för friluftsliv, folkhälsa och besöksnäring ökar utan att skada höga naturvärden. Detta ska ske genom att i första hand utveckla redan ianspråktagna ytor och områden som på ett betydande sätt kan bidra till ökade rekreations- och besöksvärden. Detta kan exempelvis ske genom att skapa sammanhängande gång/cykelstråk, gästhamnar och strandnära besökspunkter. Ett mälarnära boende kan utvecklas där så är lämpligt, vilket innebär att bygga med gång- och cykelavstånd till allmänt tillgängliga strandområden.

Ett annat viktigt verktyg för att långsiktigt säkra allmänhetens tillgång till stränderna är en regelbunden strandskyddstillsyn och att strandskyddet bevaras i så lång utsträckning som möjligt vid detaljplanering.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål
- Folkhälsomål

För att säkerställa en allmänt tillgänglig strandmiljö ska Håbo kommun:

- Öka allmänhetens tillgång till stranden i Bålsta på ett hållbart sätt genom att utveckla ett sammanhängande rekreationsstråk från Lillsjön till Hagviken.
- Öka allmänhetens tillgång till stranden i Krägga på ett hållbart sätt genom att utveckla ett sammanhängande rekreationsstråk tillsammans med lokala föreningar och företag.
- Utveckla allmänhetens tillgång till stranden mellan Häggeby, Lugnet och Skokloster slott på ett hållbart sätt genom att förstärka Upplandsleden och friluftsanordningar längs med denna.
- Utveckla strandnära och hållbara besöksmål för att stärka besöksnäringen och kommunens identitet som mälarnära kommun.
- Säkerställa att strandskyddets syften alltid värnas vid dispensprövning, lovgivning och detaljplanering. I strandområden med viktiga funktioner för klimatreglering, vattenrening och biologisk mångfald ska dessa värden prioriteras över tillgänglighet.

Fokusområde 9 - Synliggör identitetsskapande kulturmiljöer

Miljömålen säger

Två av preciseringarna till miljömålen anger följande:

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

Det i hög grad kulturpåverkade landskapet i Håbo har vuxit fram under flera tusen år och är en viktig del av kommunens identitet och rika historia. Överallt i Håbo finns spår efter hur människor har arbetat, bott och levt genom tiderna - från gravfält, runstenar och sockenkyrkor över herrgårdar och statarlängor till dagens tätortssamhälle.

Landskapet i Håbo har under lång tid bestått av ett skärgårdslandskap med otaliga öar och fjärdar, vilket har bidragit till hur dåtidens och dagens bebyggelse har placerats. Här har förutsättningarna för bosättning varit gynnsamma vilket visar sig i den rika förekomsten av fornlämningar från bronsålder och järnålder. Lämningar från järnåldern finns i kommunens samtliga socknar[1].

Sedan vi människor blev mer bofasta under järnåldern har ett odlingslandskap vuxit fram till vilket det även är knutet ett biologiskt kulturarv ofta med höga naturvärden. Ett exempel är de ädellövsrika herrgårdsmiljöerna

Skokloster slott.

som utvecklades under medeltiden kring slott och herrgårdar och som är utmärkande för Håbo. Det kan också vara alléer, hagmarker, åkerholmar, odlingsrösen och hävdade gravfält.

Att förvalta och synliggöra Håbo kommuns rika skatt av kulturmiljöer är ett viktigt led i att stärka kommunens identitet och besöksnäring. Detta innebär bland annat restaurering och vård av landskapet kring fornlämningar, värnande av kulturhistoriska byggnader och dess omgivningar samt synliggöra genom vägvisning och informationsinsatser. Det är även viktigt att ny bebyggelse smälter bra in i omgivningen för att inte störa närområdets kulturhistoriska värden.

Relaterade globala mål

Relaterade nationella mål

- Miljömål
- Friluftsmål
- Kulturmiljömål

Biologisk kulturarv

Biologiskt kulturarv är ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats, eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad och utveckling förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel. Det omfattar såväl natur- som kulturvärden.

För att synliggöra identitetskapande kulturmiljöer ska Håbo kommun:

- Stärka skydd och reglering kring kommunens mest värdefulla kulturhistoriska landskap och kulturmiljöer.
- Tillvarata det kulturhistoriska landskapet och dess kulturmiljöer så att de stärker kommunens identitet och besöksnäring samt bidrar till lärande.
- Synliggöra fornlämningsmiljöer i kommunen som representerar olika typer av kulturhistoriska lämningar.
- Genom samverkan med andra myndigheter, företag och föreningar verka för att Skokloster slott och dess omgivande kulturhistoriska odlingslandskap vårdas och utvecklas till ett långsiktigt hållbart besöksmål.
- Säkerställa att Håbo kommuns kulturmiljöprogram *Mälarbygd att förvalta* utgör ett kunskapsunderlag och vägledning i kommunens planering, lovgivning och förvaltning.
- Värna och utveckla det biologiska kulturarvet. Skötsel av relevanta utpekade objekt i kommunens naturvårdsplan ska eftersträvas.

1 Håbo - Mälarbygd att förvalta, Håbo kommun 2012

Ärende 2021/00271,
Antagen av KF 2021-11-08

HÅBO KOMMUN

Telefon: 0171-525 00
E-post: kontaktcenter@habo.se
Webb: www.habo.se

BILAGA

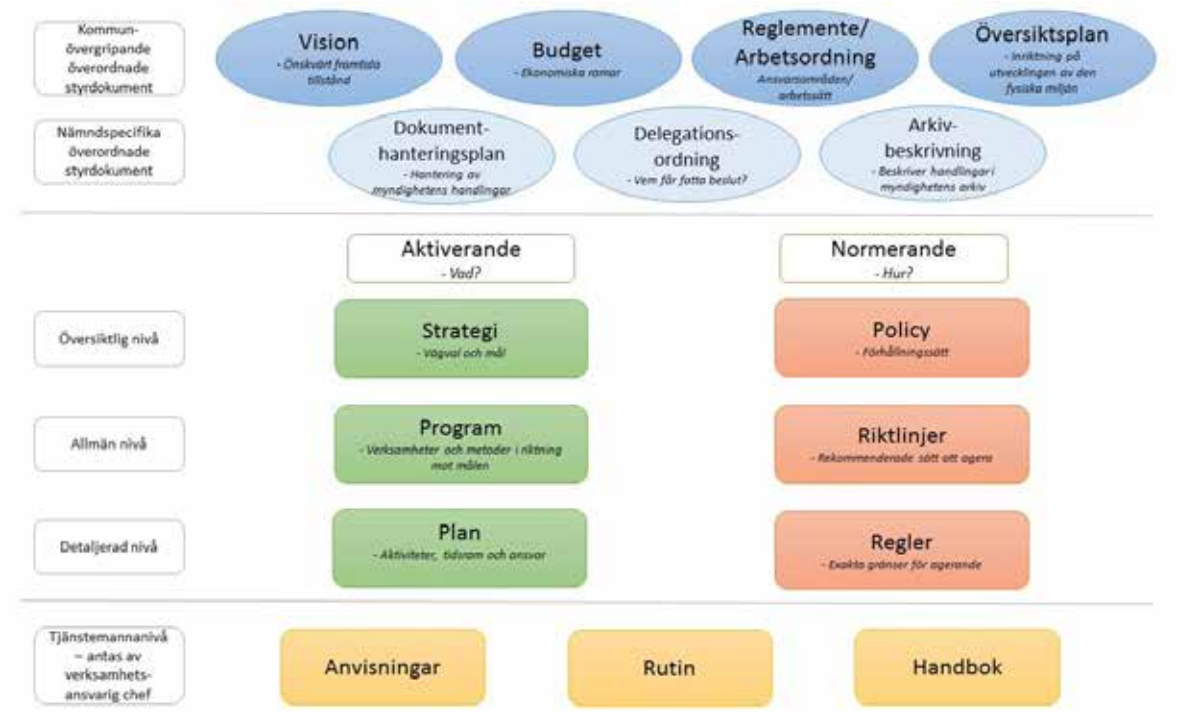
Grönstruktur-program 2021

HÅBO KOMMUN

Kunskapsunderlag

Håbo kommuns styrdokumentshierarki

Diarienummer	2021/00271
Gäller för	Samtliga förvaltningar samt kommunallt bolag inom Håbo kommun
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Inom nästa mandatperiod
Relaterade styrdokument	Vision, Hållbarhetsstrategi, Översiktsplan, Kulturmiljöprogram, Bostadsförsöjningsprogram, Vattenprogram, Naturvårdsplan.
Foto	Anett Wass om inte annat anges. Foto framsida: Barn vid ”Bamseskogen”, Broby backar.
Program	Ett program är ett aktiverande styrdokument som är något mer konkret än en strategi. Den anger övergripande prioriteringar

Projektorganisation

Grönstrukturprogram för Håbo kommun med fokus på Bålsta har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från plan- och exploateringsavdelningen och gatu- och parkavdelningen. Projektet har haft en styrgrupp bestående av chefer från plan- och exploateringsavdelningen, bygg- och miljöförvaltningen, tekniska förvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Programmet har tagits fram på uppdrag av plan- och exploateringschef.

Projektledare: Kommunekolog Anett Wass.

Projektgrupp: Stadsarkitekt Klas Klasson, samhällplanerare Johanna Forsberg-Malmsten, gatu- och parkchef Ulla Lindroth Andersson.

GIS-resurser: Gis-ingenjörer Carl Westin, Kjell Olsson och Hanna Pingry.

Innehåll

Ekosystemtjänster för attraktiva, hälsosamma och klimatanpassade samhällen	5
Naturmiljöer med mångfald	14
Gröna samband	27
Grönområden för ökad klimatanpassning	32
Gröna miljöer för rekreation och folkhälsa	38
Skolnära natur och utomhuspedagogik	59
Mälaren som identitetsskapare och tillgång	66
Kulturmiljöer att vårda och synliggöra	74
Översiktskarta	83

Kunskapsunderlag

Bilagan består av ett kunskapsunderlag som mer i detalj beskriver olika värden kopplats till grönstrukturen samt beskriver delvis olika verktyg som finns för att arbeta med grönstruktur i planering och skötsel. Bilagan innehåller även kartutsnitt från det GIS-underlag som finns framtaget till programmet.Bilagan är främst tänkt att användas som ett kunskapsunderlag för kommunens förvaltningar och verksamheter och kan bidra med viktiga argument för vikten av gröna miljöer när olika samhällsintressen ska vägas mot varandra.

Vy över Prästängen och Viby äng.

Ekosystemtjänster för attraktiva, hälsosamma och klimatanpassade samhällen

Att naturen har värde för oss människor är en självklarhet. De fokusområden som har beskrivits i detta programs andra del är ett tydligt uttryck för detta. Naturens ekosystem är vår levande gröna infrastruktur och är minst lika viktig för våra samhällen som vår skapade bebyggelse och trafikinfrastruktur. Det ofta osynliga gratisarbete naturen förser oss med, så kallade ekosystemtjänster eller naturnyttor, är en förutsättning för oss att klara flera av de utmaningar som samhället står inför och behöver därför vara en integrerad del i samhällsbyggnadsprocessens alla delar. Detta är av särskilt stor vikt i våra tätorter där konkurrensen om mark och utrymme är stort [1].

Ekosystemtjänster som paraplybegrepp är en bra hjälp i att tydliggöra sambanden mellan ekonomiska, ekologiska och sociala förhållanden i arbetet för en hållbar utveckling. Att integrera grönstrukturens värden och dess ekosystemtjänster i det kommunala arbetet bidrar direkt till att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Begreppet ekosystemtjänster används för att visa den nytta människan får från naturens arbete. Som när växter renar luft, mark dämpar buller, bin pollinerar grödor eller att vår hälsa ökar i naturen. Det är också att samhällets gräsmattor renar regn- och snövatten från tungmetaller och skadliga partiklar eller att bakterier och maskar gör jorden bördig. Dessa tjänster är grunden till vår välfärd och behöver därför vara synlig i samhällsbyggandets beslutsprocess[2].

Ekosystemtjänster går tydligt att koppla till flera av de globala målen i Agenda 2030 och är ett viktigt verktyg för att arbeta för hållbar utveckling.
Illustration: The New Division/Boverket

1 Naturens tjänster i staden, Boverket 2017
2 Ekosystemtjänster – när grönt är mer än pynt, Naturvårdsverkets hemsida

Biologisk mångfald- en förutsättning för ekosystemtjänster

Fungerande ekosystem som kan leverera ekosystemtjänster till oss människor är en förutsättning inte bara för ekologisk hållbarhet utan även för social och ekonomisk hållbarhet. Biologisk mångfald, det vill säga variationen av levande arter och livsmiljöer, är det som utgör grundförutsättningen för funktionella ekosystem som ger oss livsnödvändiga nyttor såsom dricksvatten, luftrening, pollinering av grödor, produktion av livsmedel, klimatreglering, friluftsliv och hälsa. Alla arter och livsmiljöer skapar tillsammans olika nätverk (eller ekosystem), som med ett ökat antal olika arter och livsmiljöer, blir ett tätare nätverk som också blir mer hållbart. Utan mångfalden av arter är risken stor att ekosystemens förmåga att leverera ekosystemtjänster kraftigt reduceras. Detta utgör ett lika stort hot mot världens ekosystem och människans existens som klimatförändringarna[1]. Vi står idag inför en omfattande förlust av biologisk mångfald och naturliga livsmiljöer. Att arbeta för att bevara och stärka biologisk mångfald är därför oerhört viktigt och handlar ytterst om oss människor, om vår välfärd och långsiktiga överlevnad. Haltande ekosystem och biologisk mångfald står tillsammans med klimatfrågan högst på FN:s lista över de miljöproblem som mänskligheten behöver arbeta med mest intensivt för att förändra[2].

Försörjande

Exempelvis: Mat, energi, dricksvatten

Reglerande

Exempelvis: Vattenrening, pollinering, temperaturreglering

Kulturella

Exempelvis: Hälsa, friluftsliv, upplevelser

Stödjande

Behövs för att övriga ekosystemtjänster ska fungera. Exempelvis: Biologisk mångfald, naturliga kretslopp, jordmånsbildning

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Till exempel att växter renar luft, buskar dämpar trafikbuller, bin pollinerar grödor eller att vår hälsa ökar i naturen. Trots att tjänsterna är grunden i vår välfärd är de däremot fortfarande osynliga i många beslut. Illustrationer: The New Division/Boverket

Ekosystemtjänster i den fysiska planeringen

Det finns en mängd samhällsutmaningar som den fysiska planeringen måste kunna hantera. Att planera med hänsyn till grönstruktur och biologisk mångfald skapar robusta och mer anpassningsbara samhällen där naturen kan förse oss med viktiga ekosystemtjänster.

Att planera för att stärka naturens förutsättningar är ofta smart och kostnadseffektivt eftersom naturens ekosystem kan ge oss många olika tjänster på samma gång[3].

Några exempel:

Klimatanpassning - Grönska och natur förebygger och skyddar mot extremväder som torka och skyfall. Ekosystemen har även en stor förmåga att fixera koldioxid.

Vattenförsörjning - Grönområden och våtmarker renar, fördröjer och lagrar vatten.

Fysisk hälsa - grönska och natur bidrar till mer fysisk aktivitet som friluftsliv, motion och utelek. Grönområden gynnar välbefinnande och mental återhämtning.

Luftrening och bullerreglering - växtlighet renar luften liksom att det dämpar buller och skapar lugnare miljöer.

Kulturarv och identitet - Grönområden och natur skapar attraktiva samhällen och bidrar till lokal identitet samt är en del av kulturarvet.

Social interaktion - grönområden och natur erbjuder mötesplatser för alla

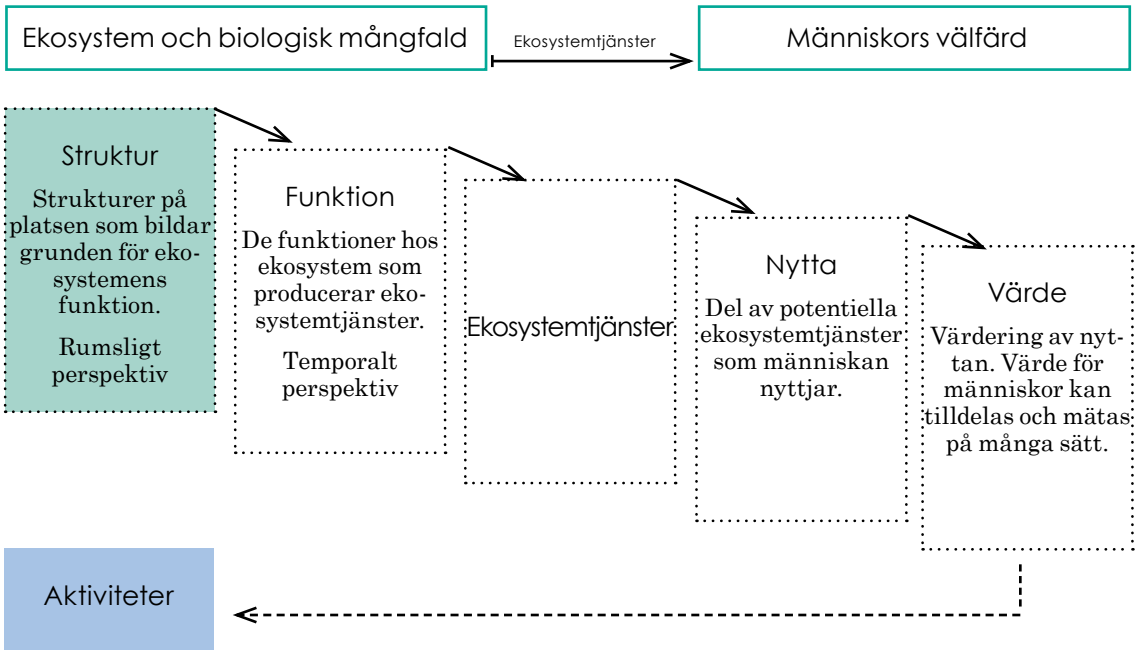

Naturmiljöer med mångfald - varierade naturliga livsmiljöer är en förutsättning för att växter och djur ska kunna överleva och sprida sig.

1 Färdplan för ett hållbart län – Ekosystem och biologisk mångfald, Länsstyrelsen Uppsala län 2020
2 Ekosystemtjänster – när grönt är mer än pynt, Naturvårdsverkets hemsida
3 Grön infrastruktur och fysisk planering, Naturvårdsverket och Boverket 2019

Värdering och kartläggning

Naturens värde för människan behövs för att fatta välgrundade beslut. Att identifiera, värdera och synliggöra ekosystemtjänster är därför en mycket viktigt del i samhällsbyggnadsprocessen. Om detta görs har vi en god möjlighet att tillvarata, skapa, utveckla och stödja dessa nyttor i den bebyggda miljön. Om detta däremot inte görs så är det lätt att naturens värde för oss människor underskattas vilket kan leda till negativa samhällsekonomiska och folkhälsomässiga effekter och fördyrande åtgärder för att ersätta det som har gått förlorat[1]. Att värdera ekosystemtjänster är inget särintresse utan angår flera beslutsfattare. Många värden reflekteras idag inte i marknadspriser vilket leder till att värdena sällan beräknas innan beslut tas. Till exempel kan den kyl- och reningseffekt som vegetation har på omgivande luft inte köpas eller säljas på en marknad[2], inte heller ett grönområdes samhällsekonomiska värde för folkhälsan. En bra strategi kan därför vara att se vad man har och bevaka och stärka detta –utöka det man har snarare än att skapa nytt. Det finns inget stadie i en succession där vi inte har ekosystemtjänster[3].

Anspråk på mark och vatten grundar sig i bedömning av värde. Kaskadmodellen beskriver en värdekedja från ekologisk produktion till värde för människor som ligger till grund för beslut om aktiviteter som ny bebyggelse, avverkning eller reservatbildning. Dessa aktiviteter förändrar strukturer och processer i ekosystem. Källa: Översatt och bearbetad av Magnus Tuvendal, Calluna AB utifrån Mononen, L. et al. (2016) och Haines- Young, R., Potschin, M., 2010.

Grönytefaktor

Grönytefaktorn (GYF) är ett planeringsredskap som används för att säkerställa en viss mängd vegetation eller vatten i en byggd miljö både på kvartersmark och på allmän plats. Grönytefaktorn som verktyg kan vara en hjälp när vi behöver förtäta bebyggelsen, men samtidigt planera för viktiga ekosystemtjänster som exempelvis hållbara dagvattenlösningar eller tillräckligt med grönytor för de boendes rekreation och utevistelse. Med grönytefaktorn som en tydlig målsättning i byggprojekt kan planering av grönskan påbörjas tidigt i processen. Genom att sätta mål för tillhandahållandet av ekosystemtjänster med hjälp av en viss grönytefaktor kan byggherren själv bestämma utformningen av gröna ytor för att uppnå avsedda målsättningarna. Redskapet är relativt lätt att använda och ger möjlighet att skapa ett både tätt och grönt samhälle[4].

Grönytefaktorn är ett av verktygen för att Håbo kommun ska kunna skapa en hållbar samhällsutveckling och finns med som mål i fokusområde 1 i detta program, och kan därmed tillgodose de allmänna intressena i plan- och bygglagen. Det finns dock inget lagstöd för att reglera grönytefaktorn i detaljplan eller vid bygglov. Kommunen kan istället knyta krav på grönytefaktorn till ett civilrättsligt avtal med en byggherre. Om kommunen äger marken kan krav på grönytefaktorn ställas i ett markanvisningsavtal. Om kommunen inte är markägare är det svårare att ställa krav på grönytefaktor. I de fallen kan kommunen informera om metodens fördelar samt om kommunens egna mål och intentioner med förhoppning om att inspirera. En frivillig ambition från en byggherre redovisas i ett exploateringsavtal[4].

Vid tätare bebyggelse kan grönytefaktor vara ett viktigt verktyg för att få in viktiga ekosystemtjänster.

1 Synen på ekosystemtjänster – begreppet och värdering, Naturvårdsverket 2014
2 Ekosystemtjänster – när grönt är mer än pynt, Naturvårdsverkets hemsida
3 Ekosystemtjänster i Håbo, grundläggande kartläggning, Calluna 2020
4 Grönytefaktor – räkna med ekosystemtjänster, Boverkets hemsida

Ekologisk kompensation

Ekosystemtjänster kan påverkas negativt vid planering och byggande. För att motverka att ekosystemtjänsternas värden och funktioner minskar kan kompensation fungera som en sista åtgärd efter att alla möjligheter för att undvika, minimera och återställa skador har utretts enligt skadelindringshierarkin[1].

Krav på ekologisk kompensation regleras av miljöbalken. I plan och bygglagen finns inte möjlighet att ställa krav på kompensation i till exempel en detaljplan men allt fler kommuner fattar beslut om att arbeta med frivillig kompensation vid all typ av exploatering[1]. Däremot kan krav på ekologisk kompensation enligt miljöbalken uppstå om en detaljplan gör intrång i naturreservat, Natura 2000-områden, biotopskydd eller har påverkan på arter som är upptagna i Artskyddsförordningen. Krav på kompensation kan även omfatta friluftsliv.

Vad är möjligt att kompensera?

Kompensationsåtgärder innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras. Det kan ske genom att genomföra åtgärder inom planområdet eller på en annan plats i kommunen. Tanken är att exploateringar som leder till att ett värde skadas eller försvinner också ska bekosta åtgärder som återskapar eller ersätter detta värde på en annan plats. Kostnaden för detta får exploatören eller kommunen stå för[1].

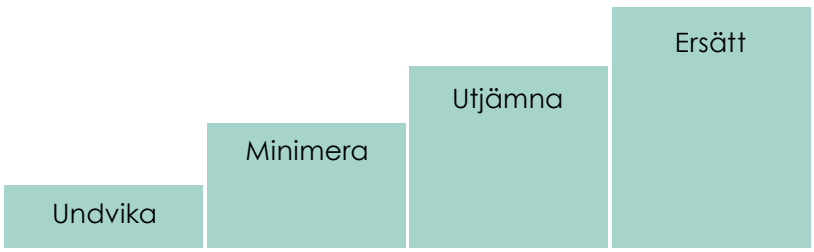
I den fysiska planeringen har vi goda förutsättningar att skapa och utveckla nya ekosystemtjänster, men vissa miljöer tar mycket lång tid att bygga upp och deras värden är nästan omöjliga att kompensera för inom rimligt tidsperspektiv.

Exempel på miljöer och funktioner som är svåra/omöjliga att kompensera är:

- äldre skogsmark med gamla träd,
- naturmiljöer för arter som behöver stora och sammanhängande grönytor,
- naturliga stränder och äldre sumpskogar/våtmarker
- ovanliga naturtyper eller förekomst av hotade arter

Exempel på miljöer som är lättare att kompensera är:

- småvatten och öppna mindre våtmarker – till exempel vid öppen dagvattenhantering
- viss gräsmark med blommande växter, till exempel vegetationstak
- blommande träd, buskar och perenner, som ett skogsbryn
- träd och grönytor för reglerande ekosystemtjänster
- yngre skog som kan användas för rekreation
- åtgärder för att främja friluftsliv, som bänkar, toaletter, rastplatser.

Skadelindringshierarkin.1. Undvika negativ påverkan – välja annan plats, skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder 2. Minimera negativ påverkan – skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder 3. Kompensera negativ påverkan – utjämna genom att återskapa värdet i närområdet, vissa förstärkningsåtgärder 4. Kompensera negativ påverkan – ersätta genom åtgärder på annan plats eller av annat värde.

Vägledning vid ekologisk kompensation

Enligt Boverket kan följande principer vara en vägledning för frivillig ekologisk kompensation vid exploatering:

- Tillämpa skadelindringshierarkin för alla relevanta ekosystemtjänster
- Tänk på vad som kan kompenseras. Vissa typer av intrång eller skador kan inte uppvägas genom kompensation på annan plats.
- Utförandet av kompensation ska inte påverka bedömningen av ett områdes lämplighet för en viss markanvändning.
- Tillämpa ekologisk kompensation i ett landskapssammanhang.
- Ekologisk kompensation bör leda till positiv ekosystemtjänstnytta utöver det som skulle ha skett om kompensationen hade uteblivit.
- I ett exploateringsskede är det exploatörens ansvar att ta fram och bekosta utredningar samt förslag till och genomförande av kompensationsåtgärder som en del av kostnader för detaljplan.
- Utforma och genomför kompensationsåtgärderna så att värden bevaras över tid. Det är viktigt med rätt skötsel, uppföljning, och utvärdering. Uppföljning och utvärdering mot villkor ska ske i varje plan.
- Tänk långsiktigt. Kompensationens varaktighet bör motsvara varaktigheten på det intrång den kompenserar för.
- Utforma och genomför kompensationsåtgärder på vetenskaplig grund.

1 Frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande, PBL kunskapsbanken, Boverket

Vegetation för bullerdämpning och luftrening

Vegetation bidrar både till att dämpa buller och att rena luft. Mängden vegetation (vegetationsvolym) är drivande för dessa funktioner. Vegetation utgör även ett visuellt skydd vilket kan dämpa den upplevda bullerpåverkan samt dämpa bullrets negativa hälsoeffekter[1].

Bullerdämpning

Grönstrukturen i våra tätorter spelar en viktig roll i att minska ljudnivån från exempelvis vägar och industrier. Buller gör att människor upplever sig störda men kan också vara stresshöjande, ge sömnstörningar samt högt blodtryck. Växtbeklädda ytor absorberar ljud vilket minskar ljudets spridning. Grönområden kan även maskera det upplevda bullret genom att tillföra naturljud som fågelkvitter och lövprassel. Längs med vägar kan traditionella vallar och plank ersättas med vegetation bestående av flerskiktad plantering av träd och buskar. En 15-20 meter djup vegetationsridå kan dämpa buller med ca 2-4 dBA från en 70-90 km/h väg. Oberoende av vad som växer på den så har marken den absolut mest ljudreducerande effekten. För största möjliga effekt bör dock vegetationen vara tät, flerskiktig och ojämn[2].

I Håbo kommuns tätorter är det av särskilt stor vikt att tänka på grönstrukturens bidrag till bullerreduceringen i anslutning till motorväg och större vältrafikerade lokalgator. Att ta tillvara och förvalta befintlig grönstruktur längs med dessa strukturer, tillskapa nya grönytor där

Väppeby äng.

det råder brist, hårdgöra så lite av markytan som möjligt samt minimera ljudreflekterande ytor är några åtgärder som effektivt kan skapa en trevligare och mer hälsosam miljö.

Luftrening

Vegetation som träd, buskar och gräs har en väldokumenterad förmåga att binda skadliga partiklar till bladen vilket bidrar till mindre partiklar i luften. Växter bidrar även till att syresätta luften vilket gör den mer hälsosam. Det är främst partiklar mindre än 10 mikrometer som binds till blad. Trädslag som bok, hästkastanj och gran har visat god förmåga att binda partiklar, men även buskar längs med gator samt gröna väggar har effekt. Lövfällande träd binder bäst, men bara under sommarhalvåret, varför det kan vara bra med en blandning av löv och barrträd/buskar. Det är dock viktigt att komma ihåg att grönska kan bidra till att förbättra luftkvalitén men inte ersätta minskade utsläpp. Även en god luftcirkulation är väldigt viktigt för att förbättra luftkvalitén på lokal nivå och träd bör därför inte planteras så att det försämrar luftgenomströmningen på platsen[3].

Dämpning	Typ	Djup	Fordonshastighet
2-4 dBA	Blandad lövad skog	15-20 m	70-90 km/h
2 dBA	Klippt lövad häck	2 m	50 km/h
5 dBA	Klippt gräsmatta	50 m	50 km/h
2-4 dBA	Lövkläd fasad och tak	-	50 km/h

Källa: Boverket

1 Ekosystemtjänster i Håbo, grundläggande kartläggning, Calluna 2020
2 Ekosystemtjänster i bebyggd miljö. Reglering av buller, PBL Kunskapsbanken, Boverket
3 Ekosystemtjänster i bebyggd miljö, Luftrening, PBL Kunskapsbanken, Boverket

Naturmiljöer med mångfald

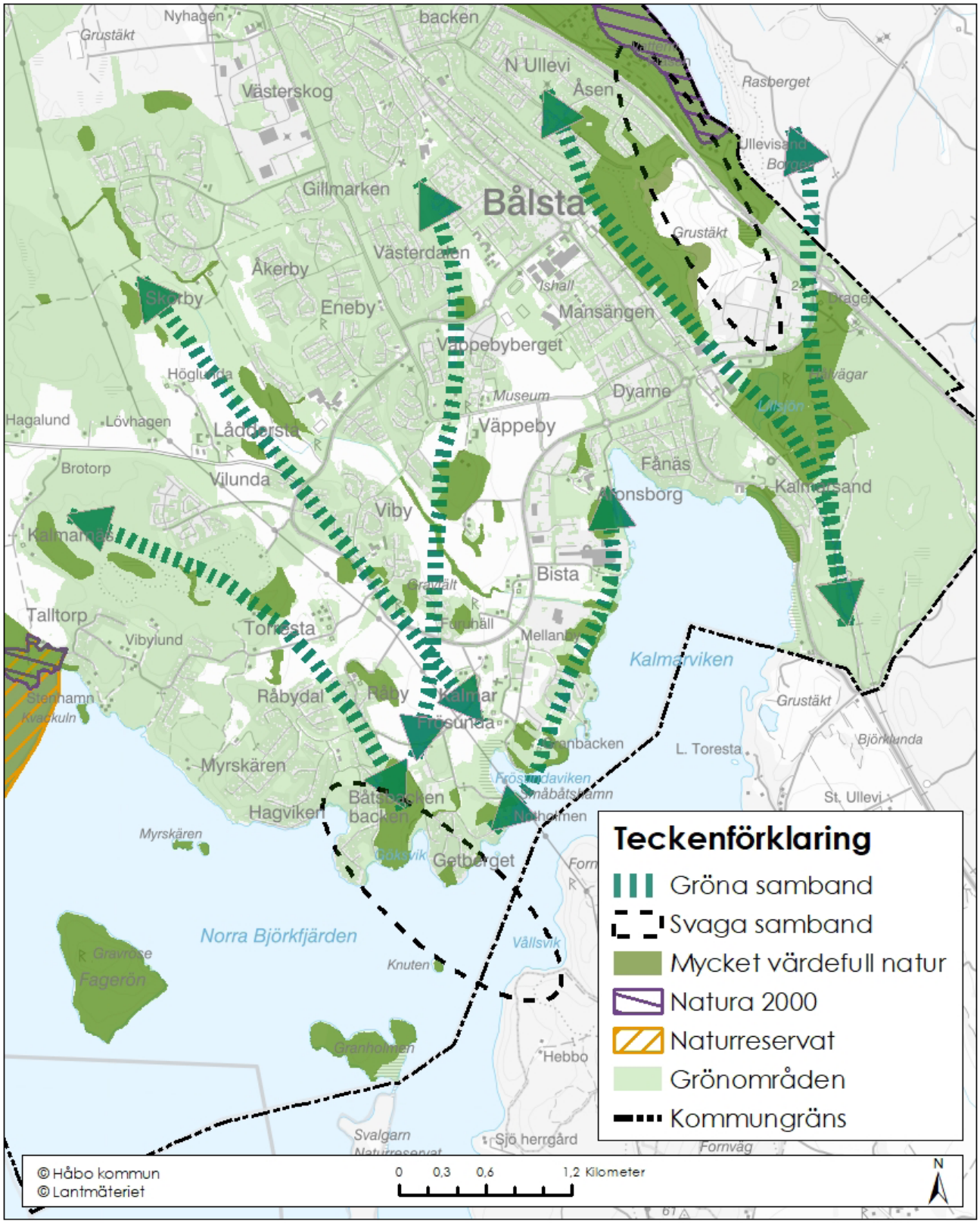
Håbo utgör en del av Mälardalen och har en rik och omväxlande natur bestående av slättområden, höglänta, vidsträckta skogsområden och karaktäristiska herrgårdslandskap med stort inslag av ädellövsträd. Topografiskt präglas kommunen av den sprickdalsterräng som är mycket vanlig i södra Uppland. Området utgörs av en urbergsplatå som främst består av gnejser och graniter som är sönderbrutna i block längs sprick- och förkastningslinjer. I sprickdalarna finns Mälarens vikar och fjärdar samt de låglänta, lertäckta dalgångarna. Lerdalarna utgör unga landskapspartier som sent har rest sig ovanför havsnivån[1].

Kommunens naturmiljöer och dess mångfald av växter och djur är av stor vikt för en långsiktigt hållbar utveckling. I kommunen finns värdefulla och vackra landskapspartier med hög biologisk mångfald, speciellt i områdena nära Mälaren, i det äldre odlingslandskapet och längs kommunens åsmiljöer. Den rikliga tillgången på vacker natur medför också att stora delar av kommunen är viktiga rekreationsområden.

Biologisk mångfald handlar egentligen ytterst om oss människor, då det är förutsättningen för vår välfärd och överlevnad. Biologisk mångfald är inte bara enskilda arter utan hela ekosystem bestående av många olika arter och naturtyper[2].

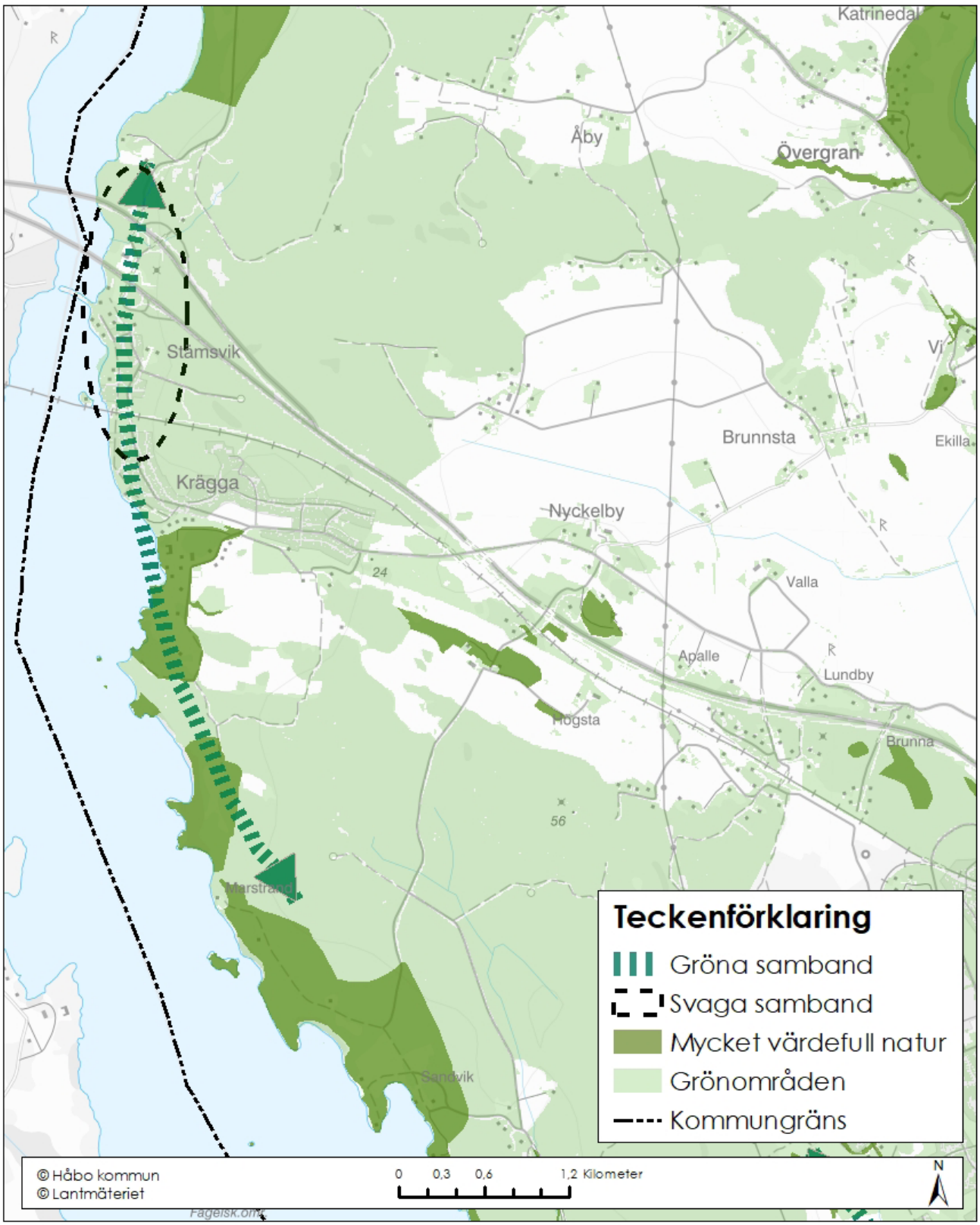

Artrika vägkanter i anslutning till populärt rekreationsstråk i Skörby.

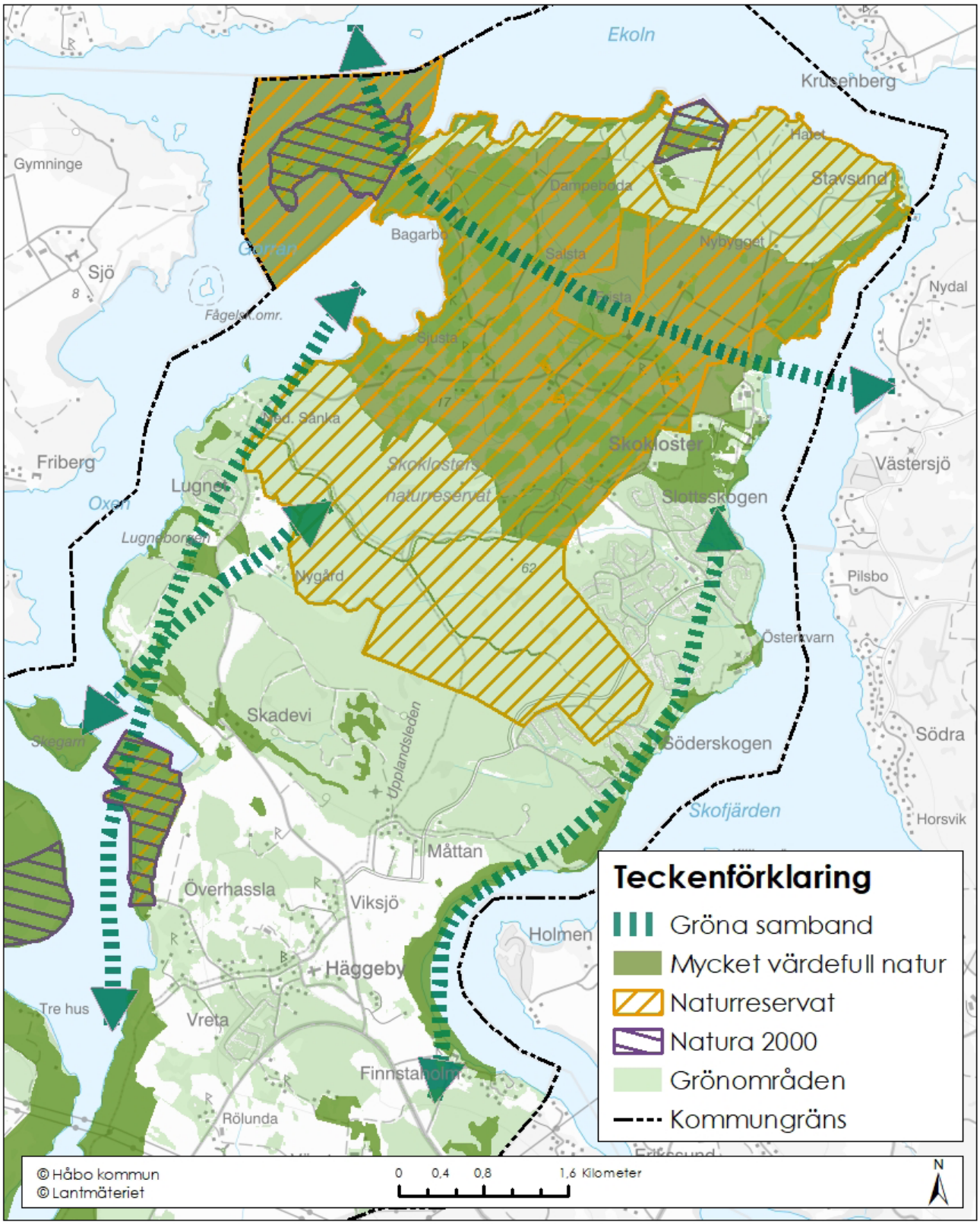

Karta 1. Värdefull natur i Bålsta bestående av skyddad natur och områden utpekade i kommunens naturvårdsplan (mycket värdefull natur). Pilarna visar olika gröna samband som behöver bevaras och stärkas.

1 Håbo - mälarbygd att förvalta. Kulturmiljöprogram för Håbo kommun 2013
2 Färdplan för ett hållbart län – Ekosystem och biologisk mångfald, Länsstyrelsen Uppsala län 2020

Karta 2. Värdefull natur i Krägga/Stämsvik bestående av områden utpekade i kommunens naturvårdsplan (mycket värdefull natur. Pilarna visar gröna samband som behöver bevaras och stärkas.

Karta 3. Värdefull natur i Skokloster bestående av skyddad natur och områden utpekade i kommunens naturvårdsplan (mycket värdefull natur). Pilarna visar olika gröna samband som behöver bevaras och stärkas.

Förlust av biologisk mångfald

Idag är förlusten av biologisk mångfald omfattande i hela världen, så även i Sverige. FN:s vetenskapliga panel för biologisk mångfald och ekosystem (IPBES) lyfter fram fem övergripande hot mot den biologiska mångfalden[1]:

- Ohållbar mark- och vattenanvändning som leder till att livsmiljön för djur, växter och svampar försämras eller försvinner genom ohållbart jord- och skogsbruk, ändrad markanvändning eller fragmentering.
- Överutnyttjande av naturresurser i form av ohållbar jakt och fiske som inte ger utrymme för livskraftiga populationer.
- Klimatförändringar ändrar livsvillkoren för många arter på ett snabbare och mer dramatiskt sätt än naturliga störningar.
- Föroreningar, som direkt kan påverka förekomsten av djur, växter och svampar eller försämra deras fortplantningsförmåga.
- Invasiva främmande arter, det vill säga att arter som har introducerats av människan och som orsakar problem för den inhemska biologiska mångfalden genom konkurrens om resurser, predation eller sjukdomar.

Naturmiljöernas utveckling i förhållande till uppsatta miljömål

Enligt Naturvårdsverkets utvärderingen av miljömålen 2019 så har vi långt kvar för att uppnå de flesta av miljömålen. För flera av målen som berör natur och biologisk mångfald är utvecklingen till och med negativ. Detta gäller bland annat ett rikt odlingslandskap, ett rikt växt- och djurliv och myllrande våtmarker. Här finns det stort behov av bevarande av artrika gräsmarker, motverka främmande arter, öka skydd och skötsel av naturområden samt återskapa fler våtmarker. Även målen för levande skogar går trögt och här behövs insatser för att motverka fragmentering och förlust av livsmiljöer. Kommunen har här ett betydande ansvar i att uppnå Sveriges miljömål. Genom att ha en god planering, tillsyn och förvaltning av mark kan kommunen bidra till hållbar markanvändning och långsiktigt stärka ekosystem och biologisk mångfald.

Invasiva främmande arter

Vi människor har under lång tid fört in arter till vårt land som har berikat våra odlingar, jaktmarker och skogsbruk. Vissa av dessa arter har fått oväntade och negativa följder för den biologiska mångfalden, människans hälsa och samhället. De kan utgöra ett problem genom att de konkurrerar ut inhemska arter eller att de sprider sjukdomar, men de kan även göra det svårare för oss människor att bada, fiska eller åka båt. Invasiva främmande arter är idag ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Ur samhällsekonomisk synvinkel är invasiva arter även ett problem då dess spridning i den svenska naturen kräver bekämpningsinsatser som ibland kan bli väldigt kostsamma. En väl etablerad invasiv art är oftast omöjlig att utrota vilket innebär att begränsning och lokal utrotning måste upprepas årligen med stora, återkommande fysiska insatser och kostnader som följd. I Sveriges natur finns det idag över 2000 främmande arter och drygt 400 av dessa räknas som invasiva[2]. I takt med utvecklingen till ett varmare klimat är risken stor att fler främmande arter kommer utvecklas till att bli invasiva[3].

Den invasiva och främmande arten häggmispel kan skapa ett tätt buskskikt vilket är negativt både för biologisk mångfald och för friluftslivet. Bilden ovan är från Ekillaåsens naturreservat.

1The global assessment of biodiversity and ecosystem services, IPBES 2019
2 Färdplan för ett hållbart län – Ekosystem och biologisk mångfald, Länsstyrelsen Uppsala län 2020
3 Invasiva arter, Artdatabanken SLU 2020

Vissa invasiva arter är idag reglerade enligt EU-lagstiftning som innebär att det är förbjudet att importera, sälja, odla, transportera eller släppa ut i naturen. Hit hör bland annat jättebalsamin, jätteloka, smal vattenpest och signalkräfta. Sverige kommer inom kort även ta fram en svensk förteckning över invasiva främmande arter, som utgör särskilt stor risk för biologisk mångfald i Sverige. Målet är att människans spridning av organismer som naturligt inte hör hemma i svenska ekosystem, inte ska tillåtas skada biologisk mångfald, ekosystemens funktion, socioekonomiska värden eller människors och djurs hälsa[1].

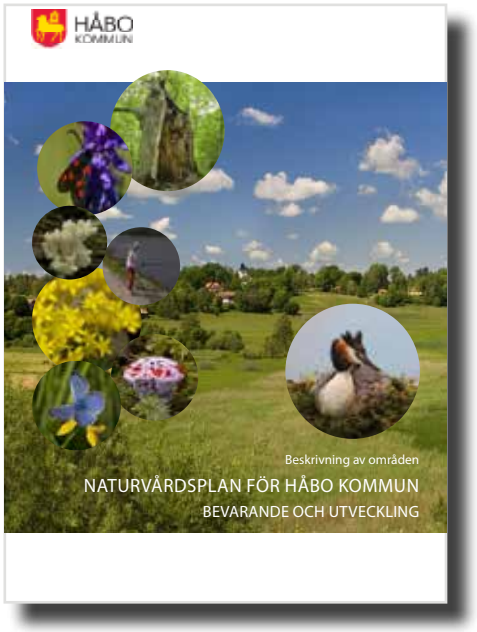
I Håbo finns det en begynnande spridning av främmande arter som klassas som invasiva. En stor spridningskälla är otillåtna trädgårdskomposter i naturen i anslutning till bebyggelse. I de bostadsnära naturområdena går det ofta att exempelvis finna trädgårdsarter som snöbär, blomsterlupin, vresros, olika arter av spireor och häckoxbär. Det förekommer även bestånd med parkslide och jätteslide samt de EU-listade arterna jätteloka och jättebalsamin. Häggmispel är en invasiv art som har börjat sprida sig allt mer kraftigt de senaste åren i kommunen, särskilt längs med åsmiljöer, där den på sina håll skapar mycket täta bestånd. En bidragande orsak till dess ökade spridning är troligtvis att vilda fåglar har börjat äta och sprida bären.

Kommunen har en viktig roll i arbetet för att förhindra en fortsatt spridning av främmande invasiva arter, både genom att öka kunskapen hos allmänheten, markentreprenörer och exploatörer men även genom att utesluta invasiva arter vid etablering av planteringar samt en tidig och systematisk bekämpning av redan etablerade arter inom det egna markinnehavet.

Ibland kan det vara svårt att skilja inhemska arter från främmande när de växer tätt ihop. På bilden syns häggmispel (röd ring) och asp (vit ring).

Naturvårdsplanen - ett viktigt kunskaps- och beslutsunderlag

Kommunens naturvårdsplan utgör ett viktigt kunskapsunderlag för bevarande och utveckling av områden med höga naturmiljövärden i Håbo kommun. Planen beskriver i detalj utpekade områden och dess värden, främst utifrån naturvärden, samt förslag till skötsel vilket gör att den blir ett viktigt kunskaps- och beslutsunderlag vid plan- och lovgivningsärenden samt övriga beslut som kan påverka de värdefulla naturmiljöer som finns i kommunen.

Kommunens naturvårdsplan bygger på ett inventeringsarbete genomfört under 2008/2009 samt 2019-2021. Planens åtgärdsförslag syftar till att gynna förutsättningarna för växter och djur, i flera fall hotade arter. Urvalet av objekt har skett genom att samtliga beskrivna områden i Haglunds naturvårdsinventering, Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering, Länsstyrelsens naturvårdsprogram från 1987 och Ängs- och hagmarksinventering har besökts i fält. Under inventeringen 2019-2021 har flertalet nya områden besökts som förväntades hysa naturvärden. Delar av områden med utpekade höga naturvärden har även plockats bort på grund av mänsklig påverkan som har haft negativ inverkan. Kommunen har emellertid inte genomsökts i minsta detalj, så troligen finns ytterligare objekt med naturvärden, men som inte redovisas i planen. Naturområden förändras även över tid, både till det positiva och negativa ur naturvärdessynpunkt, varför det är viktigt att i samband med planering genomföra kompletterande naturvärdesinventeringar för det aktuella området.

1Arbetet med invasiva främmande arter i Sverige, Naturvårdsverkets hemsida

Särskilt värdefulla naturtyper i Håbo

Naturtyp eller biotop är den biologiska termen för den livsmiljö där vissa växt- eller djursamhällen lever. För att individer av en art ska kunna leva på ett visst ställe, ställs vissa krav på den biotop eller miljö som de lever i. Olika arter har olika stränga krav på sin livsmiljö. Blåmes finner vi ofta i löv- och blandskogar, parker och trädgårdar, den har ganska generella krav på sin livsmiljö och därmed ganska vanligt förekommande. Bombmurklan däremot har betydligt strängare krav på sin livsmiljö då den är beroende av äldre granskog som växer på väldränerad mark. Denna livsmiljö är idag betydligt mer sällsynt vilket också medför att bombmurklan är en ovanlig och sårbar svampart.

I tätorternas grönområden finns framför allt arter som kan samexistera med människor – här finner vi exempelvis inte arter som behöver milsvida, sammanhängande skogar eller våtmarker långt från bilvägar, bebyggelse och buller. Förvånansvärt många arter frodas dock i närheten av människor.

Ädellövsrika herrgårdsmiljöer

Kommunens herrgårdsmiljöer med mycket ädellövsträd utvecklades under medeltiden och är utmärkande för Håbo. De strandnära, lummiga slott- och herrgårdsområdena har ett rikt inslag av ädellövträd såsom ek, alm, ask, lönn och lind. Idag finns inte mycket kvar av medeltidens ekdominerade beten och hassellundar, men delar

I området kring Krägga herrgård finns mycket ek och lind .

av landskapet i Håbo kommun präglas ändå av ett mer eller mindre sammanhängande nätverk av gamla, grova ädellövträd. Några av dessa områden är Biskops-Arnö, Krägga, Segersta, Katrinedal, Vi, Rölunda, Värsta och Skokloster[1].

De ädellövsrika miljöerna var tidigare vanligt förekommande runt Mälaren men har stadigt minskat på grund av igenväxning, exploatering och ett rationellt brukande av naturen. Dagens ädellövsmiljöer är därför ofta små men mycket artrika.

För att arterna ska kunna finnas kvar långsiktigt behöver andelen ädellövsmiljöer öka och de gröna sambanden mellan områdena stärkas. Generellt tar det lång tid för ädellövträd att utveckla höga naturvärden, som bred krona, grov bark, håligheter och döda träddelar. Ek och lind är de ädellövträdslag som är mest artrika i kommunen[2]. Det är därför viktigt att spara gamla träd med håligheter, friställa träd med bred krona, spara död ved samt se till att det finns en yngre generation träd som kan ta vid efter den äldre generationen.

Mångfaldsrika våtmarker

Naturliga våtmarker är idag ett ovanligt inslag i Håbo kommun eftersom stora delar av dagens slättlandskap dikades ut under början av 1900-talet för att vinna mer jordbruksmark. Hjälstaviken är ett sjö- och våtmarksområde som finns kvar och dess höga naturvärden är ett resultat av naturliga förutsättningar och en lång historia

Hjälstaviken.

1 Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län 2015
2 Plan för grön infrastruktur i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län 2019

med bete och slåtter. Andra våtmarksområden i kommunen är strandängarna i anslutning till Övergran, Skinnarviken; Skadeviken och runt Biskops-Arnö samt Lilla och Stora gräskärret på Skoklosterhalvön. Precis som Hjälstaviken visar exempel på så är våtmarker av stor vikt för ett rikt växt- och djurliv, men våtmarker fungerar även som naturliga reningsverk och reglerar vattenflöden i landskapet. När vatten tillåts stanna upp i våtmarker ökar också grundvattenbildningen.

Småskaligt odlingslandskap

Det äldre småskaliga odlingslandskapet, alltså de delar av kulturlandskapet som har påverkats av oss människor genom jordbruk, bete och slåtter, omfattar höga natur- och kulturhistoriska värden. Det har vuxit fram under flera tusen år och är fortfarande tydligt på många platser i Håbo, exempelvis på Skoklosterhalvön, kring Övergran-Yttergran och Låddersta. Där domineras landskapet av åkrar, åkerholmar, skogsbackar och betesbackar. Många av odlingslandskapets kvalitéer hänger intimt ihop med de kulturhistoriska värdena, som även vittnar om hur våra förfäder levde och brukade odlingslandskapet[1].

Kring Mälaren håller stora delar av det småskaliga odlingslandskapet på att försvinna. Åkerholmar och betesbackar växer igen och åkrar slås samman till större enheter, eller försvinner helt. Det får konsekvenser, inte minst för mångfalden av växter och djur som minskar i en oroväckande snabb takt.

Runt Broby backar i Bålsta finns fortfarande ett småskaligt odlingslandskap.

Genom att på olika sätt gynna den biologiska mångfalden i odlingslandskapet, får vi tusentals gratistjänster tillbaka från naturen som mat, pollinering, skadedjursbekämpning samt rekreativa och historiska miljöer.

Strandnära vattenmiljöer

Mälarstranden är ett påtagligt inslag i Håbo kommun och har både sociala och ekologiska värden. Stranden har flera mycket viktiga funktioner för exempelvis vattenrening, översvämningsskydd och hemvist för en mängd olika arter av växter och djur. Några av kommunens mest värdefulla strand- och vattenmiljöer är de i Stora och Lilla Ullfjärden där vi bland annat finner den mycket ovanliga småsvaltingen samt sällsynta arter från istiden.

De strandnära miljöerna ger oss människor en mängd olika tjänster, helt gratis, som skulle vara svåra eller mycket dyra att ersätta på konstgjord väg. Till exempel om strandområdenas mångfald av växter och djur minskar försämras också naturens förmåga att rena vårt dricksvatten som vi tar från Mälaren.

Mäktiga åsmiljöer

Vad vore Håbo utan sin rullstensås? Uppsalaåsen, en av Sveriges mäktiga isälvsavlagringar skapar en höjdrygg genom hela kommunen, från norr till söder. Åsen har fått olika namn beroende på var man befinner sig. Här har den namn som Bålstaåsen, Granåsen och Sandviksåsen. Men det är samma ås som löper från Södertörn söder om

Strandnära natur i Stora Ullfjärden.

1 Plan för grön infrastruktur i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län 2019

Åsens omfattning och mäktighet kan du se i det nedlagda grustaget i Bålsta. Här har man under lång tid brutit naturgrus som används för att tillverka betong och dekorationsgrus. Nerlagda grustag har ofta ansetts vara fula sår i naturen. Men de är viktiga livsmiljöer för flera ovanliga arter som backsvalor och vildbin.

Stockholm till Billudden i nordligaste Uppland.

På en rullstensås finns flera olika naturmiljöer. I öppna solbelysta sandområden och gräsmarker trivs insekter och örter, som citronbin och backsippor. Åsarnas barrskogar är ofta rika på fåglar och svampar, som den ovanliga bombmurklan. Solbelysta tallar utgör hem och matplats för insekter och fåglar. På grund av de höga naturvärdena omfattas flera delar av åsen av skydd i form av naturreservat, exempelvis Granåsen, Ekillaåsen, Sandviksåsen och Arnöhuvud. Vi återfinner även höga naturvärden utanför dessa områden exempelvis på Bålstaåsen, vid Lillsjön och längs med Rölundaåsen.

Synergier mellan åtgärder för biologisk mångfald, friluftsliv och besöksnäring

Friluftsliv fyller en viktig funktion för biologisk mångfald genom sitt bidrag till att öka kunskapen och engagemanget för biologisk mångfald och hållbara livsstilar. Exempelvis så uppskattas odlingslandskapets variation av många människor, vilket ger god livskvalitet och skapar förutsättningar för besöksnäring och annat företagande på landsbygden. När människor vistas i naturen växer förståelsen för ekologiska samband och att naturen är värd att bevara. När åtgärder och insatser görs för biologisk mångfald stärks ofta värden som även är viktiga för friluftslivet och vice versa. För att nå synergieffekter och kostnadseffektivitet kan åtgärdsarbete för biologisk mångfald ofta bedrivas i samarbete med åtgärdsarbete för att stärka friluftslivet[1].

Gröna samband

Parker, alléer, villaträdgårdar, ängar, skogar, sjöar och vattendrag hänger samman i ett nätverk där växter och djur kan sprida sig, så kallade gröna samband eller grön infrastruktur. Detta nätverk sträcker sig över hela landskapet och tätorternas grönområden är en del av det och utgör en viktig pusselbit. Fungerande gröna samband innebär att det finns kontaktvägar mellan naturområden så att växter och djur kan sprida sig i landskapet. Tätorternas grönområden är ett viktigt element i stadsbyggandet och behöver även där hänga samman för att vara funktionella för natur och människor. Det nätverk av natur som dessa samband skapar bidrar till att stärka och bevara ekosystem, främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster som i sin tur skapar förutsättningar för exempelvis friluftsliv, besöksnäring och ett hållbart nyttjande av naturresurser[1].

Olika typer av störningar har genom tiderna präglat ekosystemen och deras sammansättning av arter. Utan störningar kan konkurrensstarka arter ta över på bekostnad av den stora mångfalden konkurrenssvaga arter. Naturliga störningar kan vara brand, stormar, översvämningar, isskav och betande av vilda djur. De allra flesta naturtyperna i länet är skapade genom en kombination av människopåverkan och naturliga faktorer. Det behövs

Naturligt blomrika ängsmarker som denna i Frösundavik behöver hänga samman med andra naturligt blomrika marker för att växter och djur som har detta som sin livsmiljö ska kunna överleva långsiktigt.

1 Plan för grön infrastruktur i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län 2019

därför kunskap om markanvändningens och landskapets historia i kombination för att förstå varför landskapet ser ut som det gör idag och vilka nyckelfaktorer som är nödvändiga för att gynna dess biologiska mångfald[1].

Regionala gröna samband i Håbo kommun

Länsstyrelsernas regionala handlingsplaner för grön infrastruktur ger en samlad bild av regionernas riktning för utveckling av grönstrukturens samband. De främsta regionala gröna sambanden i Håbo kommun är kopplade till de övergripande naturtyperna skog och gräsmarker och återfinns längs med Uppsalaåsen, strandnära tallhällmarker och ädellövsrika miljöer längs med kommunens västra kustlinje liksom de kulturhistoriskt rika odlingslandskapen på norra delen av skoklosterhalvön. Dessa gröna samband beskrivs både i Stockholms och Uppsala läns planer för grön infrastruktur, och de faller även väl samman med utpekade naturvärden i Håbo kommuns naturvårdsplan. Två av Stockholm läns gröna kilar, Görvälnkilen och Järvakilen, knyter även an till Håbo kommun.

Ett betydande grönt samband för Håbo kommun är de skogliga sambanden som bland annat omfattar ekhagar, alléer med lind och ek, ädellövskogar med alm, lind, ek och hassel, hassellundar, asprika miljöer och strandskogar med äldre klibbal och knäckepil. Lind är här ett särskilt betydelsefullt trädslag för biologisk mångfald. Även barrskogar med gammal tallskog på öar och strandnära miljöer, äldre åstallskog och åsgranskog utgör ett betydande skogligt samband[2].

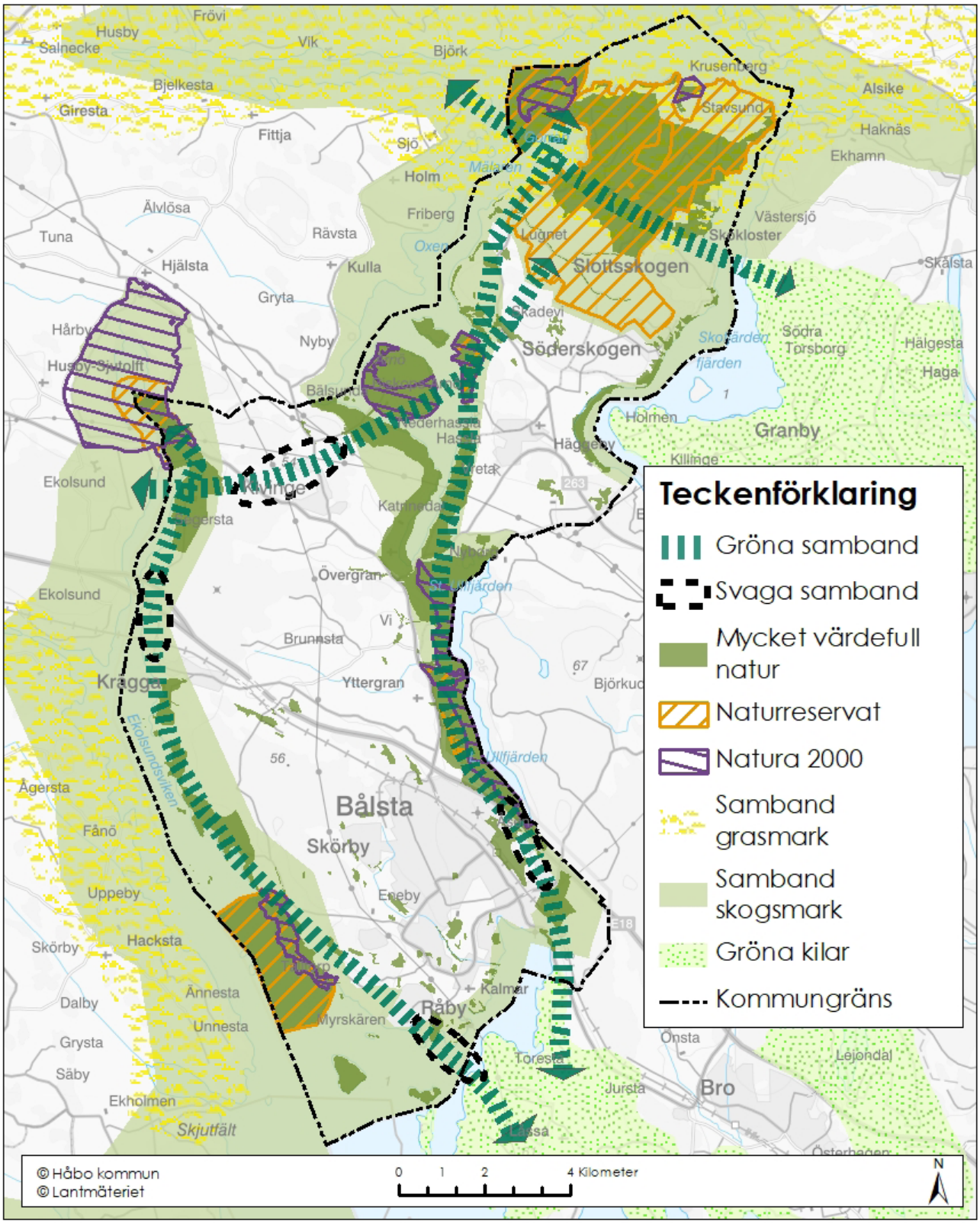
Mycket värdefull natur
Områden i kartan som visas som mycket värdefull natur är områden utpekade i kommunens naturvårdsplan (*uppdaterat underlag 2021).* Dessa områden utgör viktiga kärnområden för biologisk mångfald.

Naturreservat/Natura 2000
Formellt skyddad natur i enlighet med miljöbalken och/eller EUs art- och habitatdirektiv.

Samband skogsmark/gräsmark
Värdedrakter för skog och odlingslandskap som finns utpekat i plan för grön infrastruktur för Uppsala län.

Gröna kilar
Stockholms gröna kilar, där Järvakilen möter upp på andra sidan Skofjärden i Skokloster och Görvälkilen möter upp vid Dragelund/Kalmarsand/Kalmarviken

Grönområden
Områden definierade som grönområden i kartan utgörs av vegetationsklädd mark (ej åkermark).

Karta 4. Gröna samband på kommunal och regional nivå. De gröna pilarna visar hur de olika gröna sambanden hänger ihop. De streckade cirklarna visar svaga samband.

1 Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län 2015
2 Plan för grön infrastruktur i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län 2019

Lokala gröna samband i våra orter

Det är av stor betydelse för den biologiska mångfalden hur de gröna områdena hänger samman både inom tätorten men även hur det hänger ihop med det omgivande landskapet. Utgångspunkten bör vara att minimera framgmentering genom att länka samman områden av samma naturtyp för att skapa bättre förutsättning för olika arters spridning och överlevnad. En viktig faktor är att skapa så stora sammanhängande områden som möjligt då storleken på området är väsentligt, ju större areal, desto fler arter. Men även områdets form spelar roll. En rund form medför att avståndet från mitten till kanterna är längre vilket gör att fler arter kan få skydd än i en långsmal form. Avståndet till andra grönområden är också av vikt, ju kortare avstånd, desto lättare att sprida sig[1].

Svaga gröna samband

Svaga samband är svaga partier i det gröna nätverket i kommunen där arter av växter och djur har sämre förutsättningar att sprida sig samt där de rekreativa förutsättningarna för oss människor är försvagade[2]. För att arter ska kunna fortleva i våra tätorter och naturområden behöver de en viss mängd lämplig livsmiljö, och möjlighet att förflytta sig mellan dessa. Generellt sett är stora, sammanhängande områden mest gynnsamma. Riktigt ogynnsamma miljöer fungerar som barriärer. Motorvägar eller tät bebyggelse kan utgöra barriärer för ett stort antal arter. Men även gröna miljöer kan utgöra en barriär för vissa arter, exempelvis kan en stor, välklippt gräsmatta vara ett oöverstigligt och farligt hinder för vissa insekter och gnagare, medan en allé med träd längsmed en trafikerad bilväg fungerar som en spridningskorridor för en del flygande arter. Vatten kan även utgöra en barriär för spridningen av vissa arter, vilket är viktigt att ha i åtanke i en kommun som Håbo där Mälaren utgör gräns runt stora delar av kommunen. Motorvägen E18 och Mälarbanan är en tydliga barriär genom kommunen som skapar svaga samband på regional nivå gällande naturområden längs med Uppsalaåsen och ädellövsmiljöer längs med Mälaren. Det svaga sambandet för Uppsalaåsen är ytterligare försvagat genom den expanderande bebyggelsen i Draget. Denna påtagliga försvagning riskerar att bryta sambandet som också hänger samman med Görvälnkilen från Stockholm och utpekade gröna samband i Upplands-Bro kommuns

landsbygdsprogram. Även vid Ekolskrog är det gröna sambandet gällande ädellövsmiljöer mycket ansträngt, dels på grund av den strandnära bebyggelsen i Krägga och Stämsvik dels motorvägens barriäreffekt.

Motorvägen E18 och Mälarbanan är en tydliga barriär genom kommunen och vid Ekolskrog bidrar de till att det gröna sambandet blir försvagat. Foto: Bergslagsbild.

1 Grönstrukturens funktioner i planeringen, en fallstudie av Malmö. Blekinge tekniska högskola 2012
2 Svaga samband i Stockholms gröna kilar, Stockholm läns landsting 2012

Grönområden för ökad klimatanpassning

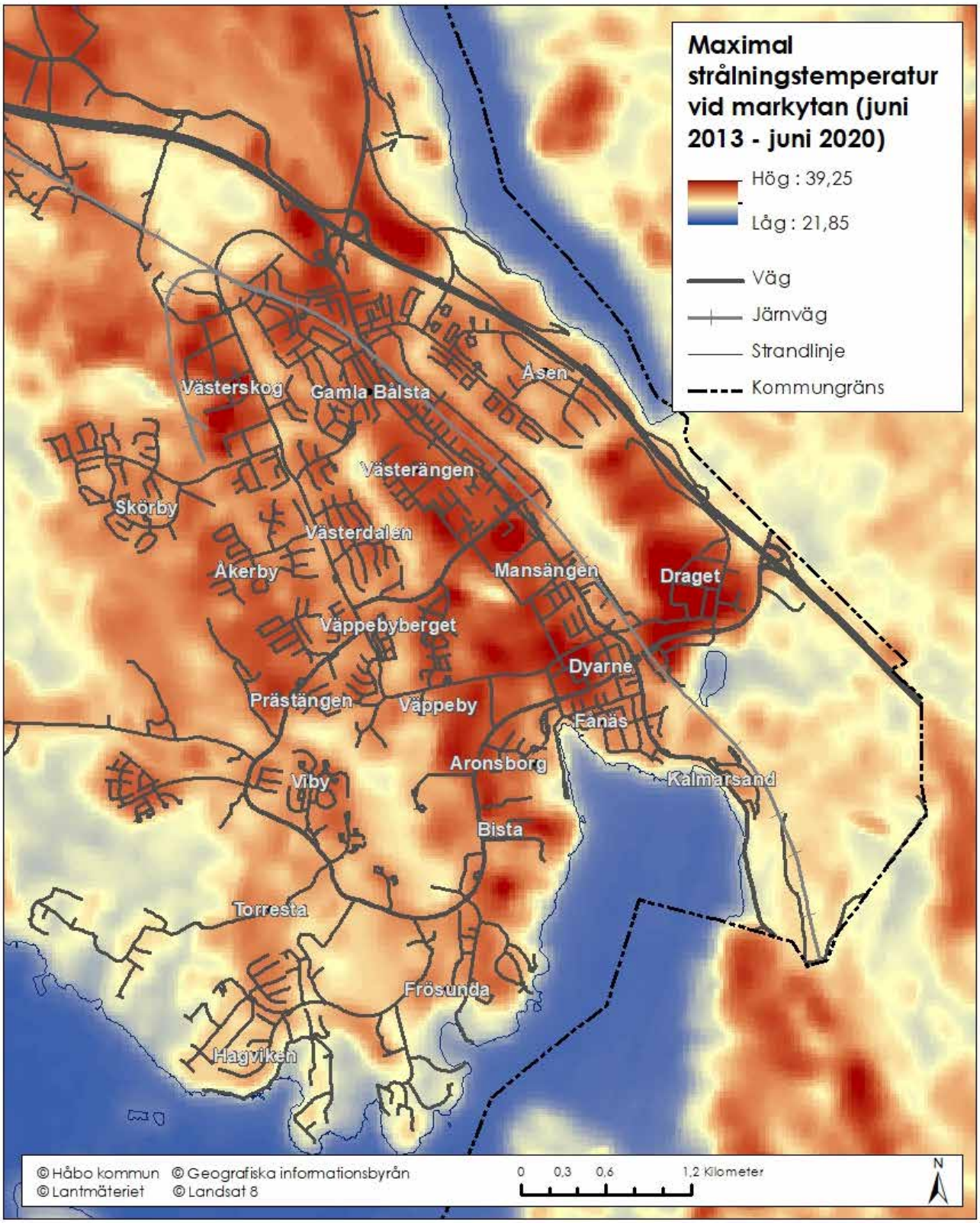
Klimatanpassning innebär att rusta samhället och olika verksamheter för de nya utmaningar som en ökad uppvärmning ger. Klimatförändringarna resulterar bland annat i mildare och blötare vintrar, stigande havsnivåer, ändrade flöden i vattendrag, längre perioder av torka och längre växtsäsong. Genom att klimatanpassa våra samhällen så minskar risken för skador på bebyggelse och infrastruktur vid klimatrelaterade händelser[1]. Många gånger handlar klimatanpassning om att tillskapa tekniska åtgärder, ofta till en hög kostnad. Genom att tillvarata befintliga grönområdens klimatreglerande förmåga kan vi både hålla nere kostnader på lång sikt, förebygga skador och skapa hälsosammare boendemiljöer .

Höjda temperaturer

Fram till nästa sekelskifte väntas årsmedeltemperaturen i Uppsala län att stiga med mellan 3 och 5 grader. Antalet varma dagar kommer bli fler och värmeböljor kommer sannolikt att bli allt vanligare. Hög värme är ett stort problem i den bebyggda miljön. Områden som är exploaterade med en stor andel hårdgjorda ytor i form av asfalt och byggnader kan uppleva förhöjda temperaturer i jämförelse med närliggande områden. Detta fenomen kallas urbana värmeöar.

Värmeböljor är än så länge ganska ovanliga i Sverige jämfört med exempelvis södra Europa. Våra samhällen är dock anpassade till ett betydligt kallare klimat vilket innebär att även måttligt förhöjda temperaturer kan upplevas som besvärande. Barn, sjuka och äldre personer är särskilt känsliga för hög värme och riskerar att drabbas av negativa hälsoeffekter under årets varma dagar. Ju längre period med varma dagar, desto större riskerar de negativa hälsoeffekterna att bli.

Träd, grönområden, vattendrag och dammar kan både fungera som luftförbättrare och temperatursänkare i staden. En förutsättning är att de placeras strategiskt och integreras med stadens bebyggelse och dess omland. Träd är särskilt effektiva som klimatreglerare och är viktiga oavsett var de är placerade. Stora parker och skogsområden kan sänka lufttemperaturen även för omkringliggande bebyggelse. Höga buskar och träd är därför viktiga för stadens mikroklimat. Grönskan kan också minska kylbehovet genom att ge skugga åt byggnader, vilket bidrar till samhällets energieffektivisering[2].

Karta 5. Kartan visar uppmätt max-noteringar i temperatur för Bålsta under juni mellan åren 2013-2020 och pekar ut urbana värmeöar. Områden med ingen eller låg vegetation har generellt högre temperatur. Svalast är skog och vatten.

1 Varför klimatanpassa? www.klimatanpassning.se
2 Låt stadens grönska, Boverket 2010

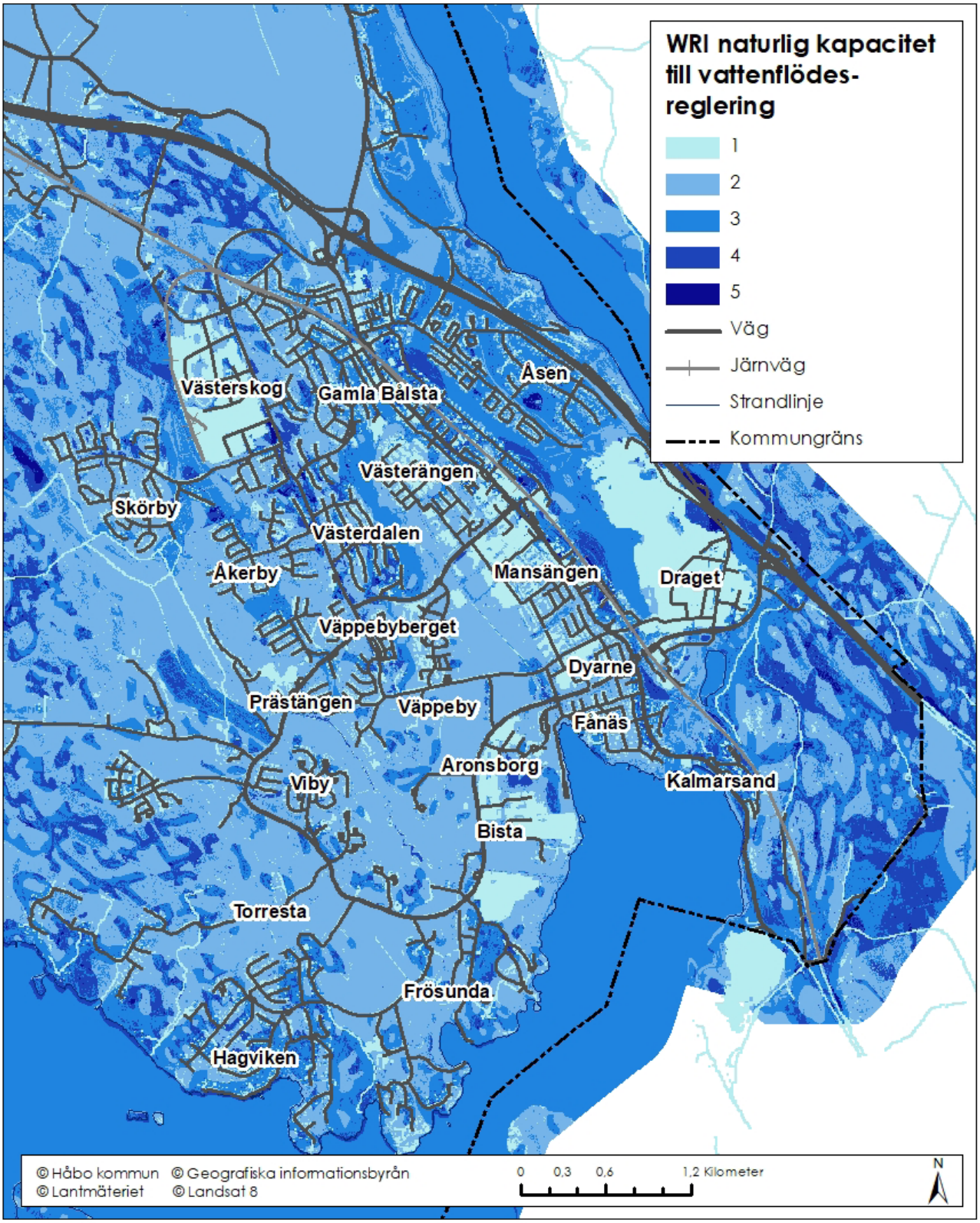
Värmeöar

Tättbebyggda områden är generellt varmare än sitt omland. En värmeö skapas när beläggningar, asfalt, mursten och dylikt ersätter vegetationen som ursprungligen växer i landskapet. Effekten uppstår på grund av den byggda miljöns fysiska struktur och byggnadsmaterial som lagrar värme under dagen och avger värme under natten. En varm dag kan temperaturen variera stort beroende på hur mycket/litet vegetation det finns i närområdet och hur hög den är. Öppna gräsbevuxna fält blir varmare än skog. Vegetation i flera skikt, det vill säga med gräs, olika stora buskar och träd ger en större volym på vegetationen, vilket leder till mer avdunstning och därmed en större temperaturminskning[1]. Mer hårdgjorda ytor och stora platta tak, medför högre temeraturer, vilket också syns i kartan på sida 73 som redovisar maximala strålningstemperaturer vid markytan i grader Celcius mätta över en 7-årsperiod (juni 2013-2020). Värdena är faktiska uppmätta temperaturer till skillnad från många andra värmekarteringar som baseras på modeller i olika varianter. Upplösningen 100 meter är låg –man kan inte utläsa effekten av enstaka objekt. Däremot kan man se tydliga skillnader mellan större sammanhängande områden av en viss typ, med en viss sturktur och fördelning av grönska vs hårdgjort. Skogar ger en annan yttemperatur jämfört med öppen mark, villabebyggelse jämfört med innerstad eller vatten jämfört med land[2].

Ökad nederbörd

I ett framtida klimat väntas nederbörden öka med mellan 20-30 procent per år[3]. Skyfallen förväntas blir fler och riskerar att leda till fler översvämningar, som i sin tur riskerar att orsaka trafikproblem och ekonomiska skador för såväl privatpersoner som företag och kommuner[4]. I och med det varmare klimatet kommer nederbörden också i högre utsträckning falla som regn istället för snö under vinterhalvåret. En ökning av skyfallen har konsekvenser för dagvatten- och avloppssystemen som redan idag ofta är underdimensionerade och får problem vid stora regnmängder[4].

De stora regnmängderna som landar på backen sveper även med sig metaller, närsalter, kemikalier och gifter från bebyggelse, vägar och på industriområden. Hamnar dessa i Mälaren kan miljögifterna skada vattenlevande växter och djur och bidra till övergödning[5], vilket dessutom har en negativ inverkan på det råvatten som vi tar från Mälaren.

Karta 6. Kartan visar vattenretentionsindex (WRI) som pekar på den relativa förmågan i landskapet att dämpa och omhänderta vattenflöden. Ju mörkare blå färg desto högre förmåga att fördröja och rena vatten.

1 Grönska och vatten reglerar tempteraturen vid värmeböljor. PBL kunskapsbanken, Boverket
2 Ekosystemtjänster i Håbo, grundläggande kartläggning, Calluna 2020
3 SMHI, Framtidsklimat i Uppsala län
4 Klimat- och sårbarhetsanalys Uppsala län 2020, Remissversion.
5 Tillsammans kan vi klimatsäkra samhället, Föreningen Sveriges stadsbyggare, Svenskt vatten

Tillrinning

Tillrinningen är av stort intresse vid planeringen av markanvändning i samband med exploatering av områden i hela länet, inte bara kring sjöar och vattendrag. Tillrinningen är viktig eftersom omgivande mark ska ta emot flödet från hela avrinningsområdet. Bebyggelse och hårdgjorda ytor har betydelse för hur stor tillrinningen blir till ett område[1]. Hårdgjorda ytor såsom asfalt kan inte absorbera vatten, och därför måste en stor del av nederbörden tas om hand i tekniska dagvattensystem. Vid kraftiga skyfall riskerar dagvattensystemet att fyllas, och vattenmängden kan därför inte avledas enbart genom markförlagda ledningar. Vattnet söker sig då vidare mot sjöar och vattendrag, eller riskerar att samlas i lågpunkter.

Ras, skred och erosion

Klimatförändringarna har en inverkan på risken för både ras, skred och erosion. Ökade flöden i vattendragen kan öka erosionen både på botten och i slänter. En högre temperatur, med efterföljande torka, har både en positiv och en negativ påverkan på markens stabilitet. Torka innebär att lera över tid får en ökad hållfasthet, vilket förbättrar stabiliteten. Med högre temperatur ökar även risken för att växter ska torka ut och dö, vilket innebär att rötternas stabiliserande inverkan i ytliga jordlager liksom växternas skyddande verkan mot erosion minskar eller försvinner. Andra faktorer som påverkar risken för ras och skred är borttagning av vegetation eller en ökad belastning på marken[2].

Planera med helhetsperspektiv

För att kunna tillgodose städers och tätorters behov av att hantera balansen vid ökad nederbörd, är det viktigt att arbeta med den gröna och blå strukturen i ett helhetsperspektiv. Planeringsunderlag för exempelvis VA-planering, naturvård och grönstruktur måste vägas samman för att se vilka områden som är viktiga att bevara eller utveckla i syfte att klimatanpassa staden och tätorten[3]. Detaljplaneringen ska i ett tidigt skede inventera förutsättningarna för risken av skyfallsöversvämningar. Stor hänsyn ska tas till höjdsättningen i landskapet och vattnets rinnvägar i såväl detaljplanering som i bygglov. Vid planering och utveckling av områden som ligger lågt i landskapet och som har jordlager med dålig genomsläpplighet ska det lämnas plats för översvämningsbara ytor. Dessa ska hållas fria från

bebyggelse och hårdgjorda ytor, och kan därför under större delen av tiden användas rekreation, motion eller friluftsliv. Som karta 6 också visar så är vegeationsklädda områden också av vikt för flödesdämpning och vattenrening.

Klimatanpassad förvaltning av kommunens skogar

En betydande del av kommunens markinnehav som inte är bebyggd består av skog i och omkring våra tätorter. Det är viktigt att dessa skogar förvaltas långsiktigt så att de under lång tid kan bidra med ekosystemtjänster som naturupplevelser, pollinering, kolinlagring, vattenrening, flödesreglering, virke, luftrening och biologisk mångfald. För att förvaltningen ska vara långsiktig behöver den anpassas till ett förändrat klimat. Valet av skogsbruksmetod påverkar framtida risker och möjligheter till klimatanpassning[4]. Hyggesfria skogsbruknings-metoder ökar till exempel robustheten i skogen, vilket är önskvärt när risken för mer extrema vädersituationer ökar. När det finns ett kontinuerligt skogstäcke minskar risken för ras, sked och erosion. Hyggesfria metoder är även skonsamt mot skogens växt- och djurliv vilket i sig gör att skogen står emot skadedjursangrepp bättre. Avrinningen minskar även liksom att rekreativa värden består i större omfattning.

Det är även av vikt att öka variationen av trädslag i skogen för att sprida riskerna. Att skapa blandskogar och öka mångfalden av inhemska trädslag ger en tåligare skog eftersom de flesta skadeinsekter och flera skadesvampar är trädslagsspecifika. En bevarad biologisk mångfald i skogslandskapet ger robusthet och motståndskraft. En ökat inslag av lövträd begränsar också spridningen av skogsbränder liksom ett större inslag av blöta områden som kärr, våtmarker och sumpskogar[4].

1 Klimat- och sårbarhetsanalys Uppsala län 2020, Remissversion.
2 Klimat- och sårbarhetsanalys Uppsala län 2020, Remissversion.
3 Låt staden grönska, Boverket 2010
4 Areella näringar, skogsbruk www.klimatanpassning.se

Gröna miljöer för rekreation och folkhälsa

Gröna miljöer ger ökad hälsa och välmående hos oss människor. Forskning visar att vistelser i naturen har positiv betydelse för såväl den fysiska som psykiska hälsan. Den fysiska aktivitetsnivån ökar, kroppen återhämtar sig, immunförsvaret stärks, stressnivån sjunker. Grönområden med mer mångfald (fler olika arter av fåglar/fågelsång, träd och så vidare) och fler naturliga dofter har visat sig vara mer stressreducerande. Grönområden sänker även temperaturen under värmeböljor, något som är extra viktigt för hälsan hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Grönområden kan även ha en positiv påverkan på vårt sociala välbefinnande då de kan främja socialt deltagande och interaktion mellan människor[1]. Naturen är viktig psykologiskt för människor i kris. Förekomsten av gröna miljöer har därmed både ett egenvärde för den enskilda individen och ett mervärde för samhället i stort.

Idag spenderar vi människor en stor del av vår tid inomhus och då ofta stillasittande. Detta är ett folkhälsoproblem. Hälsan för invånare i Håbo kommun kan påverkas positivt genom ökad möjlighet för alla att kunna vistas ute i grönområden. Olika grupper i samhället har olika förutsättningar och därför är det angeläget att göra grönområdena attraktiva ur olika gruppers synvinkel. Att göra grönområden mer attraktiva och tillgängliga är en viktig uppgift för kommunen för att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa.

Tillgång, nåbarhet och kvalitet

I Håbo bor över 90 procent av befolkningen i någon av kommunens tätorter, där den allra största andelen bor i Bålsta. Omkring 80 procent av friluftslivsutövandet sker inom 10 kilometer från hemmet. Detta innebär att naturen i och omkring våra tätorter fyller en mycket viktig funktion i det vardagliga friluftslivet. Den vardagsnära möjligheten till friluftsliv och rekreation är väldigt viktig för hälsan. Tillgång till grönområden ökar livslängden. Att ha god tillgång till naturområden i och omkring kommunens orter är också viktigt för inlärning och utveckling hos individer och grupper samt att det främjar en miljömässigt hållbar utveckling. För rekreation och välbefinnande finns behov av natur inte bara nära bostäder utan också nära arbetsplatser, äldreboenden, förskolor och skolor. Detta är särskilt viktigt för grupper som barn, personer med funktionsvariation, sjuka, äldre

och socioekonomiskt svaga[2]. Det måste därför vara enkelt att ta sig ut. Grönområdena behöver också räcka till för de som bor där och ha en kvalitet som passar olika målgrupper.

Att säkra tillgången till grönområden omfattar tre aspekter som alltid bör följa med i den fysiska planeringen, oavsett om man bygger nytt eller förvaltar den befintliga gröna resursen:

- **Tillgång** – den faktiska resursen som grönområdet utgör. Vilka ekologiska och sociala värden finns och hur samverkar de? Hur används området? Hur hänger grönområdet samman med övrig grönstruktur? Ta tillvara det som finns och utveckla där det saknas.
- **Nåbarhet** – den faktiska och upplevda tillgängligheten till grönområden. Hur ser tillgängligheten ut och hur upplevs tillgängligheten? Finns det barriärer? Finns det gena stråk som också ger möjlighet till flera olika transportsätt till grönområdet? Är grönområdet promenadvänligt och välskött? Går det att nå året runt? Planera för tillgängliga, sammanlänkade grönområden utan större barriärer. Är vägen dit trygg och trafiksäker?
- **Kvalitet** – grönområdets storlek, innehåll och värden. Vilka värden finns på platsen? Hur kan de utvecklas över tid? Finns en långsiktig förvaltning?

Viby friluftsområde.

1 Grönområden för fler, Folkhälsomyndigheten 2009
2 Bostadsnära natur, Boverket 2007

Vad är då nära?

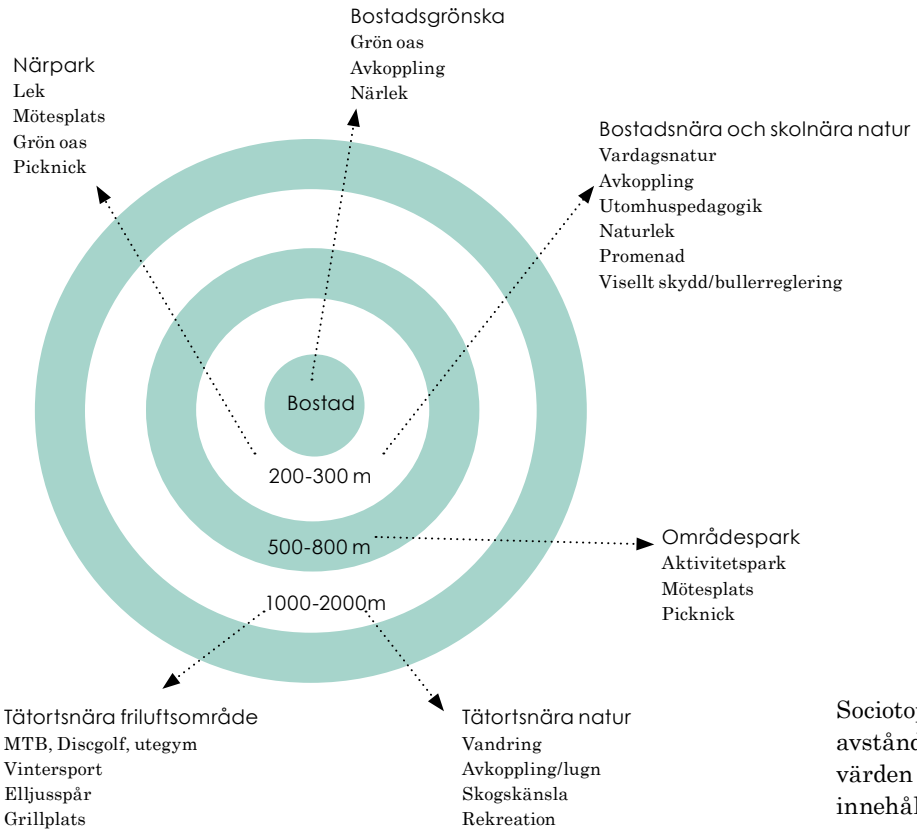
Oavsett ålder och rörlighet behöver naturområden vara lätta att nå via gröna stråk och utan kraftiga barriärer. Enligt Boverket bör ett grönområde finnas inom 300 meters gångavstånd från bostad, arbetsplats eller skola, gärna närmare då användningen minskar kraftfullt med ett längre avstånd. Det nära naturområdet kan exempelvis omfatta en närpark, grönyta eller skogsområde. Att se området ökar även användandet.

Att arbeta med faktisk och upplevd tillgänglighet till grönområden är också av vikt för att fler ska använda området. Barriärer som trafikleder, industriområden eller intensivt jord- och skogsbruk kan minska tillgängligheten och upplevelsen av närhet. Närheten ger också trygghet för den som är rörelsehindrad då det inte är ett oöverstigligt hinder att ta sig ut i det gröna. Även bristande skötsel, avsaknad av entréer och friluftsanordningar kan minska den upplevda tillgängligheten liksom avsaknad av information. Det är också viktigt att grönområden i våra tätorter innehåller vissa kvaliteter så att den kan tillfredsställa människans behov av rofylldhet, naturupplevelse, lek och umgänge.

För att bibehålla och utveckla grönområdenas kvalitet är det väldigt viktigt med en strategisk och långsiktig förvaltning. Förvaltning handlar inte om att upprätthålla ett statiskt tillstånd utan om att finna en balans mellan bevarande och utveckling. Det gäller att upprätta mål för vad man vill uppnå med olika delar av den bostadsnära naturen och ha en strategi för hur man ska nå dit med tiden[1]. Att arbeta med tillgång till grönområden, dess nåbarhet och kvalitet bidrar även till att öka kommunens attraktivitet då närhet till gröna områden kan höja statusen för bostadsområden och attrahera företag att etablera sig.

God ljudmiljö

Ljudmiljön är en viktig kvalitet för hur vi upplever naturområden och hur grönområden påverkar vår hälsa. Behovet av att uppleva lugn och tystnad i naturen ökar bland människor i takt med att fler bor i städer och tätorter. Ljudmiljön kan påverka oss negativt genom höjt blodtryck och stress utan att vi upplever buller som störande. I detta sammanhang talas det ibland om vikten av tillgång till tysta områden, men med detta begrepp avses i stort lugna miljöer, det vill säga områden som inte utsätts för oönskat eller skadligt ljud orsakat av mänsk-

Sociotopsnurran visar riktlinjer för maxavstånd från bostaden till olika sociala värden i grönstrukturen och exempel på innehåll.

lig verksamhet. För att ett område ska upplevas som attraktivt krävs ofta olika typer av ljud, allt från naturljud till ljudet från andra människor. Vad som upplevs som godtagbar ljudmiljö i ett rekreationsområde påverkas i hög grad av områdestyp och förväntningar. I parker och närområden förväntar man sig inte total frihet från samhällsbuller. Beger man sig längre bort gör man det ofta just för att få en tystare miljö. Därför måste det finnas olika grader av tystnad[2].

Förtätning och grönstruktur

Växande städer och tätorter har under en längre tid arbetat med förtätning i stället för utbredning då det antas bidra till bättre hållbarhet i städerna genom ett mer lättillgängligt transportnät, effektivare energidistribution och ökad social trygghet. Förtätning kan dock leda till att mängden grönområden som är tillgänglig för allmänheten minskar, vilket ofta påverkar grupper med sämre socioekonomiska förhållanden mest[3]. Med en väl genomtänkt planering är det dock möjligt att förtäta samhällen på ett sätt som både tar hänsyn till ekosystemtjänster, ökar social trygghet och gör det mer tillgängligt för gående. Genom att låta den gröna struktu-

1 Bostadsnära natur, Boverket 2007
2 God ljudmiljö, mer än bara frihet från buller, Naturvårdsverket 2007
3 Miljöhälsorapport 2017, Folkhälsomyndigheten

ren bli en lika självklar del i den fysiska planeringen som väginfrastruktur och bebyggelsestruktur kan vi skapa hållbara samhällen med en ökat välbefinnande, social sammanhållning och ökad fysisk aktivitet bland invånare.

I Håbo upptar bebyggelse cirka 11 procent av kommunens markyta, vilket är betydligt högre än rikets cirka 3 procent och ligger i samma nivå som exempelvis Haninge kommun och Sigtuna kommun. Håbo kommun har även det högsta antalet invånare/kvadratkilometer i Uppsala län med en täthet på 152, 97 invånare (att jämföra med Uppsala 106,18 och Knivsta 66,90)[1]. Även i Håbo kommun utgår planeringen i första hand från förtätning före att ytterligare sprida ut bebyggelsen och ta nya naturområden i anspråk. I detta sammanhang är det särskilt viktigt att i de områden där förtätningen planeras att bli mest omfattande också planera för en grönstruktur som kan fortsätta att leverera ekosystemtjänster och som har hög tillgänglighet och kvalitet.

Kommunens viktiga roll för friluftslivet

Kommunen har en nyckelroll i att skapa förutsättningar för ett väl fungerande friluftsliv. Friluftsliv kan utövas i hela landskapet, men det finns särskilda områden, platser och anläggningar som inte bara skapar förutsättningar för friluftsliv utan också främjar och utvecklar friluftsliv. Det finns många starka intressekonflikter i det tätortsnära landskapet både mellan olika former av rekreation men även mellan friluftsliv och annan markanvändning, där annan markanvändning ofta prioriteras framför friluftsliv. Det finns här en risk att oskyddad tätortsnära natur tas i anspråk för bebyggelse eller förändrad markanvändning och att de allmänt tillgängliga grönområdena därmed minskar. Genom att säkerställa mark för allmänheten via planering, markinköp och skötsel ges en grundförutsättning för alla att kunna utöva friluftsliv utifrån sina intressen. Genom skolans verksamhet inom bland annat idrott och naturskola byggs en viktig kunskapsbas upp hos barn med naturen som arena för kunskap, rörelse och friluftsliv. Via föreningsbidrag och samverkan med föreningar och företag gör kommunen det möjligt för fler invånare och besökare att ta del av aktiviteter i kommunens naturområden.

Vinter på Granåsen.

1 Statistik från SCB

Värdefulla tätortsnära naturområden för rekreation och friluftsliv

Bålsta

I Bålsta kan tillgången till allmänt tillgängliga grönområden upplevas som generellt god, mycket tack vare att tätorten till stora delar är utspridd och med mindre grönområden integrerat mellan bostadsområden. Både mindre och större skogsområden genomkorsas ofta av flertalet vältrampade stigar och anlagda gångvägar och ortens gräsytor bidrar till rymd och utrymme för spontana aktiviteter. De centrala delarna i Bålsta är betydligt mer tätbebyggda än övriga delar vilket medför att de bostadsnära grönområdena redan idag ska ge plats för många invånare och verksamheter. I och med en förtätning är det här av särskild stor vikt att långsiktigt säkerställa och nyskapa grönområden för rekreation.

Naturen i och kring Bålsta i form av skogar, parker och gräsytor är för många en plats för lek, avkoppling, hundpromenader och träning. Enligt svaren från en enkätundersökning våren 2020 så uppskattar många när parker, gräsytor och skogar är mer variationsrika med olika sorters träd, buskar och blommor. Invånare önskar sig fler mötesplatser, fler parker med planteringar och ängsytor och tillgängliga och trygga gångvägar. När det gäller naturområden i form av skog så önskar man sig en god tillgång till både bostadsnära och tätortsnära skog med naturliga kvalitéer och mycket stigar samt anordningar i form av grillplatser, bänkar och gångvägar.

Tätortsnära friluftsområde

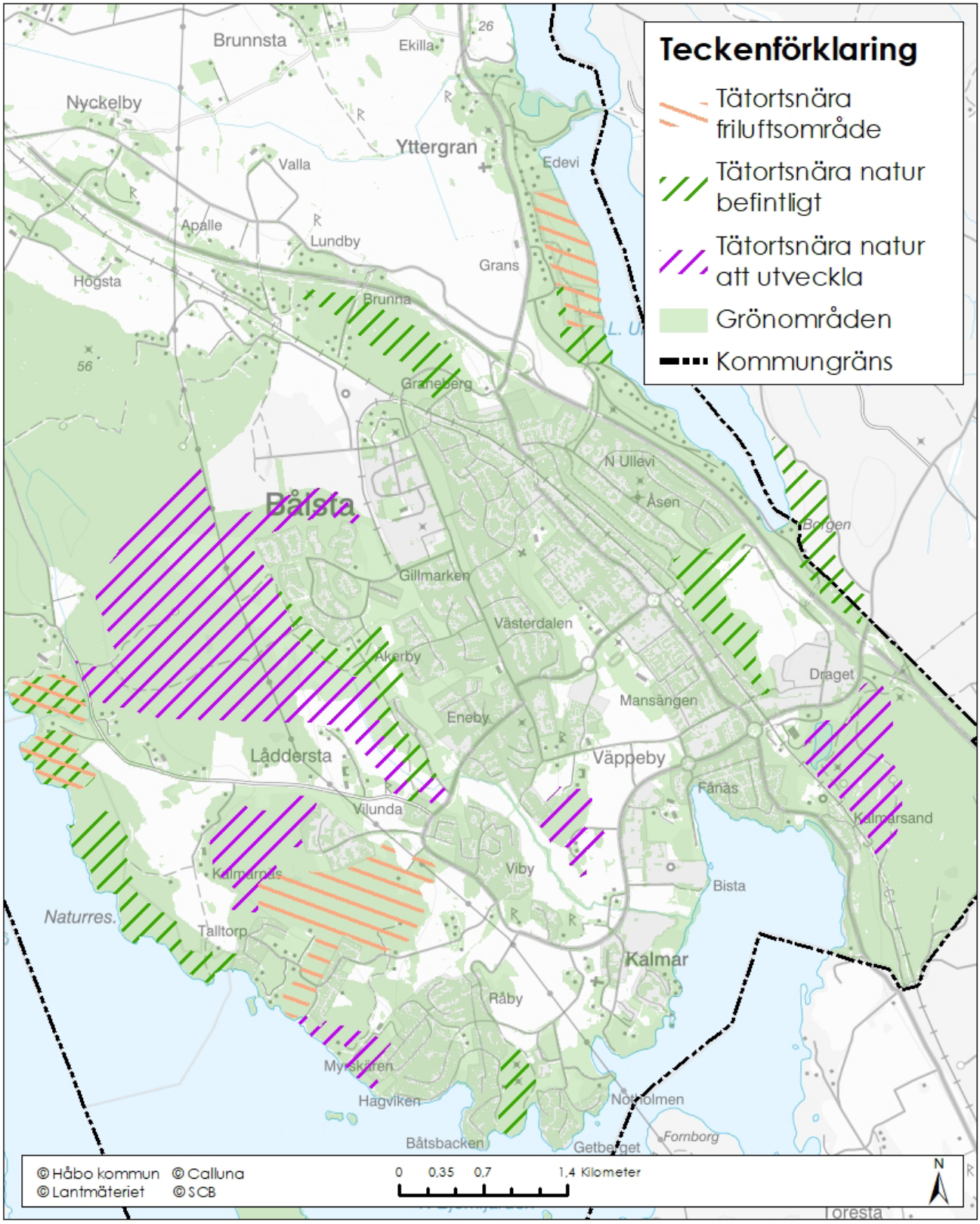
Ett tätortsnära friluftsområde är ett större naturområde iordningställt för friluftsliv på gång- och cykelavstånd från tätorten, helst på ett avstånd av högst 2 kilometer. Här finns olika anläggningar för friluftslivet såsom uppmärkta stigar, leder, skyltning och ofta friluftsgårdar/byggnader. Området är välkänt och välutnyttjat och kan omfatta natur med hög biologisk mångfald och kulturmiljövärden.

Tätortsnära natur

Ett tätortsnära naturområde är ett lätt åtkomligt naturområde som inte har iordningställda anläggningar för friluftsliv i form av leder, service, parkeringar med mera men som är välanvända för rekreation och har många stigar. Det tätortsnära naturområdet bör vara minst 15 hektar stort och ligga inom 2 kilometer från tätorten. Den tätortsnära naturen kan omfatta områden med hög biologisk mångfald och kulturmiljövärden.

Tätortsnära natur att utveckla

Denna kategori omfattar områden som är av stor vikt för friluftslivet redan idag och som har en potential att utvecklas till friluftsområden i sin helhet eller i valda delar. Området kan omfatta natur med hög biologisk mångfald och kulturmiljövärden vilket ska tas hög hänsyn till vid utvecklign av friluftsanordningar.

Karta 7. Större tätortsnära naturområden värdefulla för rekreation och friluftsliv i Bålsta. Utöver dessa är bostadsnära och skolnära natur, parker och sammanlänkande gröna stråk av stort rekreativt värde.

Några av de mest värdefulla större tätortsnära naturområdena för friluftsliv och rekreation i Bålsta är:

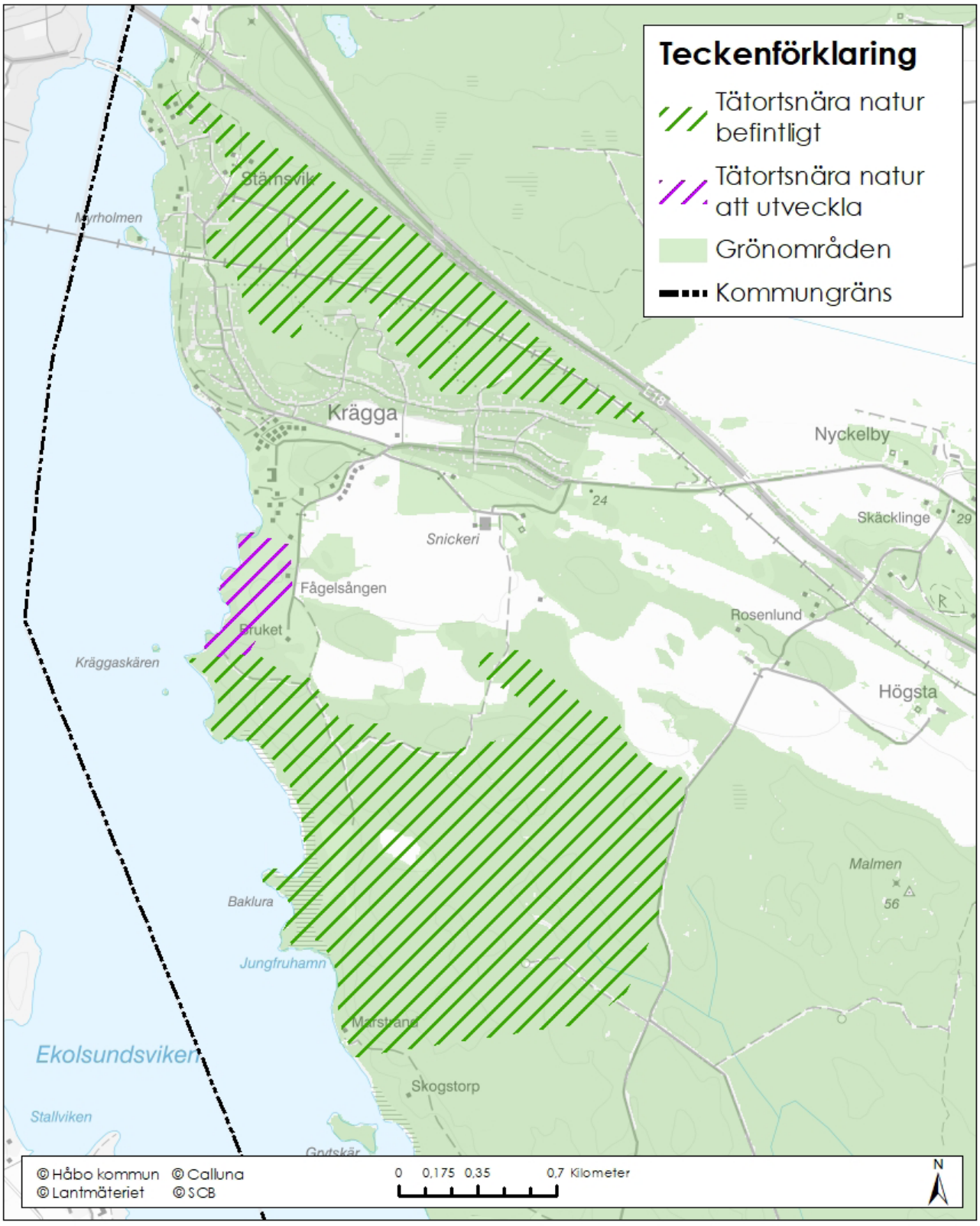
- Bålstaåsen
- Lillsjön och dess närområde
- Rasberget/Vandrarleden
- Viby friluftsområde
- Kalmarnäslandet
- Skörbydalen och skogsområdet väster om Skörby fram till Lastberget
- Båtsbacken
- Knarrbacken
- Graneberg/Fågelsång
- Granåsen och Ekillaåsen

Krägga/Stämsvik

Krägga är en förhållandevis liten men växande ort i kommunen med ett attraktivt läge intill Mälaren. Här finns relativt gott om rekreativa strukturer som stigar och mindre vägar. Skogarna i området erbjuder skogskänsla och det kulturhistoriska landskapet bidrar till goda upplevelsevärden. Mälaren och strandområdet är av stort rekreativt värde men är bitvis svårtillgänglig för allmänheten på grund av bebyggelse. Buller från främst

Mälarnära rekreationsområde mellan Söderskogen och Slottsskogen.

Karta 8. Större tätortsnära naturområden värdefulla för rekreation och friluftsliv i Krägga/Stämsvik. Utöver dessa är bostadsnära natur och sammanlänkande gröna stråk av stort rekreativt värde.

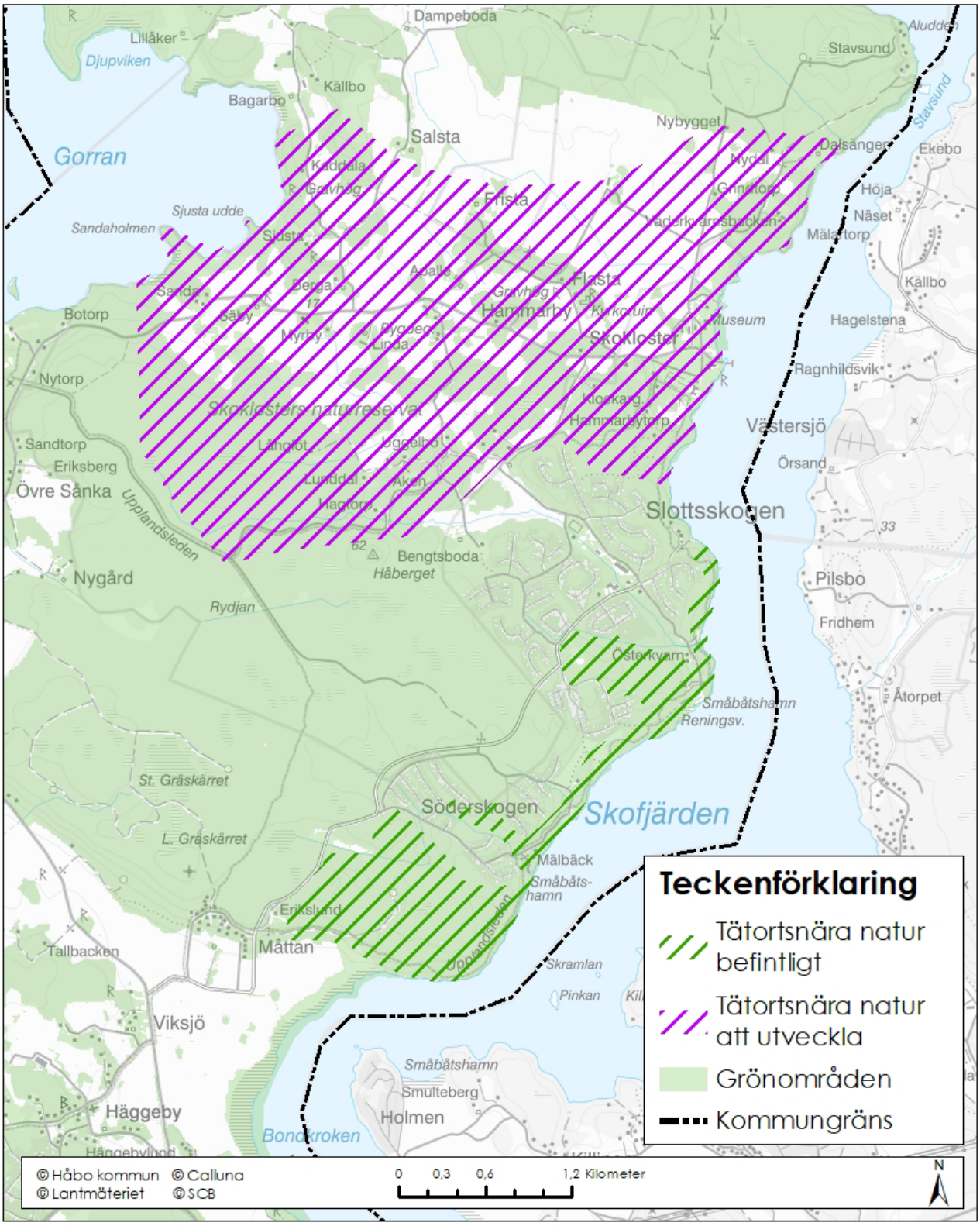
1 Naturrekreation, översiktlig kartläggning av upplevelsevärden och rekreativa strukturer i Skokloster och Krägga 2018

E18 är ett problem för rekreationen i området. Bullersituationen kan få boende i Krägga att stanna inne och inte ta tillvara på de möjligheter till frisk luft, naturmiljöer och rekreation som utan bullret finns i Krägga. Den kan medföra att utomhusvistelsen skapar stress istället för avkoppling[1].

Området har idag ett exploateringstryck vilket i kombination med ett aktivt skogsbruk medför att rekreativa upplevelsevärden riskerar att försvinna och fragmenteras. Skogsbrukets påverkan är särskilt påtagligt i skogsområdena söder om Krägga. Krägga/Stämsvik har redan idag en relativt stor befolkning vilket skapar behov av långsiktig tillgång till natur för rekreation.

Slottsskogen/Söderskogen

I Slottsskogen/Söderskogen finns det förhållandvis mycket naturområden men en betydande del av skogen i området är ung och relativt hårt brukad, även i det närliggande Skokloster naturreservat. Detta medför att de rekreativa värdena i skogen bitvis är låga. Naturområdet längs med Mälaren har ett högt rekreativt värde bestående främst av lövskogar, öppna gräsmarker, ängar och tallskog. Upplandsleden är här en viktig led som knyter samman ett större naturområde. Skogsområdet norr om Slottsskogen (Stenhuggartorp) är också ett viktigt rekreationsområde som också knyter ihop villabebyggelsen med Skokloster slott. De rekreativa värdena skulle här kunna utvecklas i ett större område vilket skulle gynna både boende och besökare i området. Det finns ett exploateringstryck i området som kan medföra att skogsområden tas i anspråk. Det största hotet mot rekreativa värden är dock ett allt för rationellt skogsbruk.

Karta 9. Större tätortsnära naturområden värdefulla för rekreation och friluftsliv i Skokloster. Utöver dessa är bostadsnära-och skolnära natur, parker och sammanlänkande gröna stråk av stort rekreativt värde.

1 Hållbara städer, med fokus på transporter, boende och grönområden.RFR3 2010/11

Tillgång och kvalitéer i parker och bostadsnära natur

Kommunens parker och bostadsnära natur ska fylla många behov. De ska ge möjligheter till vila och återhämtning, vilket ställer krav på tystnad och ro. De behöver erbjuda platser för social samvaro och ge tillfällen till spontana möten och evenemang. Grönområdena bör också möta barns och vuxnas behov av att leka, lära och utmanas. En annan uppgift är att stimulera till motion och aktiviteter som promenader, spontanidrott, löpning med mera. Parker och naturområden förväntas även ge rika natur- och kulturupplevelser och erbjuda skönhet, variation och artrikedom. Människor behöver därför olika typer av parker och natur.

Det finns ett behov i att både säkerställa, kvalitetshöja och tillskapa fler parker. Bostadsnära naturområden, parker och mindre grönytor insprängda i bebyggelsen har stor betydelse särskilt för grupper som inte alltid tar sig så långt på kort tid som barn, personer med funktionsvariation, äldre och sjuka. Personer med tillgång till parker och grönområden i sin närhet upplever att de har bättre hälsa och lever längre. Rätt planerade parker är också viktiga sociala arenor som bidrar till kontakter mellan människor i samhället. De ökar till exempel barns interaktivitet med vuxna, ger äldre en större delaktighet i sin närmiljö och

Enebyparken med dess populära lekplats.

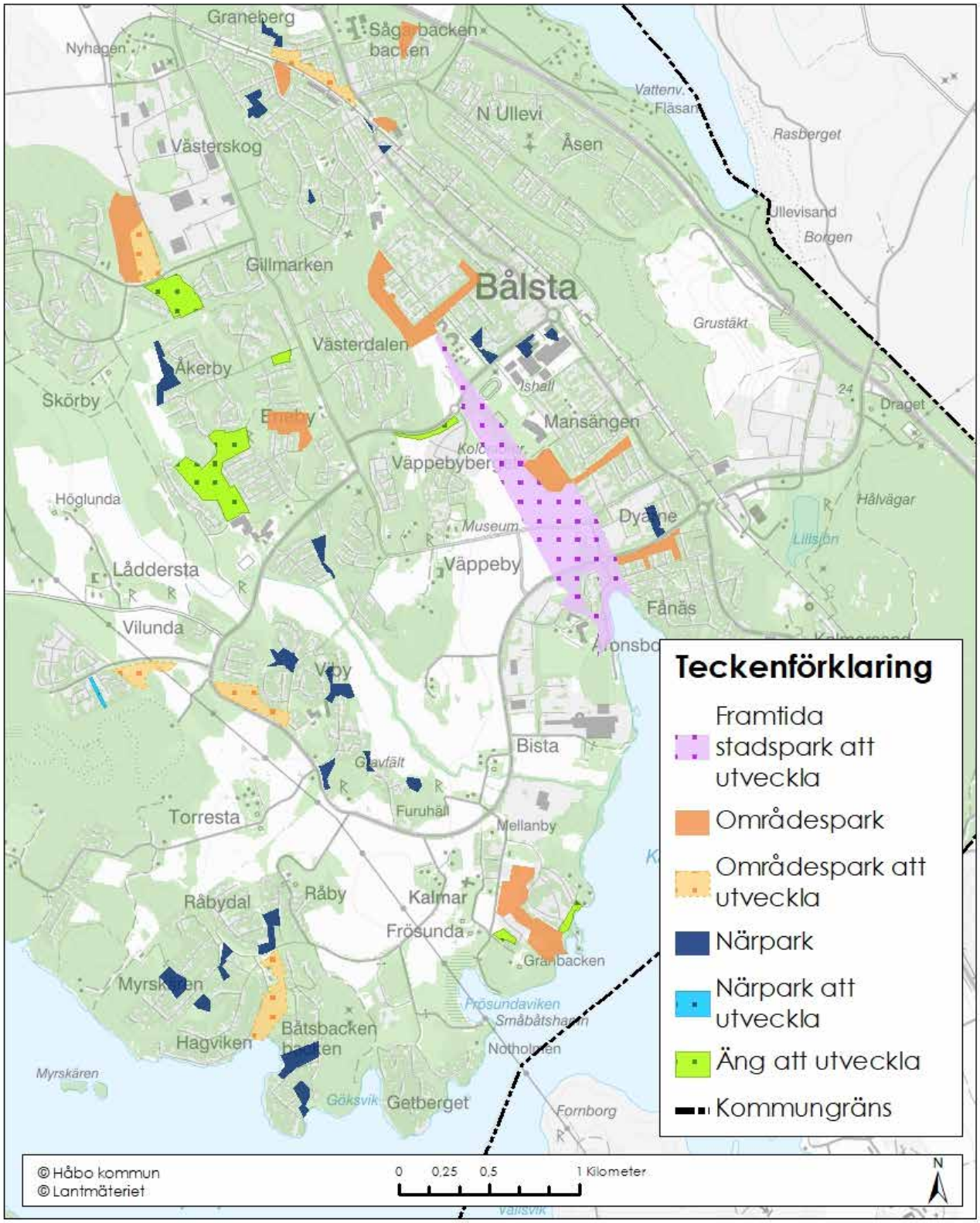
ger möjlighet till möten mellan människor med olika bakgrund [1]. Det är därför av vikt att möta ett ökat behov och efterfrågan av lättillgängliga grönområden, mötesplatser och aktivitetsytor i och med en växande befolkning och för att skapa förutsättningar för en mer jämlik hälsa hos kommunens invånare.

Långsiktigt hållbara parkmiljöer som kan möta dagens och morgondagens behov behöver innehålla många funktioner och anpassas till olika grupper av besökare. Ju fler funktioner och värden en park har desto effektivare är den som producent av värdefulla ekosystemtjänster. En gräsyta som vanligtvis används för bollspel eller promenader kan vid skyfall fungera som översvämningsyta.Ett varierat växtmaterial som i människans öga är vackert, doftande och färgrikt ger goda livsförutsättningar för pollinerare. En varierad skötsel av gräsytor kan skapa grunden för en stor biologisk mångfald. Träd som ger skugga och lä utjämnar klimatvariationer.

Klippta gräsytor

Klippta gräsytor är vanligt förekommande i våra tätorter, särskilt i Bålsta. Gräsmattor levererar många viktiga ekosystemtjänster för rekreation, klimatreglering och bullerdämpning, och är därmed ett önskvärt inslag i tätorternas grönområden. Det finns dock ett behov av att gräsytorna även fyller en funktion för biologisk mångfald varför det är viktigt att få in en mer varierad skötsel.

Biologiskt sett kan gräsmattor ses som en typ av konstgjorda ängar, och de har faktiskt vissa likheter med naturliga ängsmarker. De är växtsamhällen som består av gräs, med inslag av örter, som bildar en sammanhållande matta av grässvål. En av de viktigaste skillnaderna mellan gräsmattor och ängar är dock växternas täthet. Naturliga ängar har dessutom en mer flerskiktad struktur bestående av gräs och örter i olika höjder. Gräsmattans struktur är däremot enkel och består vanligtvis av ett enda lager. En annan viktig skillnad mellan ängar och gräsmattor är gräsmattans större behov av kontinuerlig skötsel[1]. I Bålsta finns främst ytor med konventionell gräsmatta och ängsliknande områden. De ängsliknande områden klipps idag en gång per år främst med slaghack, konventionella gräsmattor kräver frekventare klippning, 10-13 gånger per säsong (beroende på väderförhållandena) och mindre områden med prydnadsgräsmatta ska klippas cirka 20 gånger per säsong.

Karta 10. Parkområden i Bålsta.

Gräsmattor har en positiv effekt när det gäller kolinlagring. Denna positiva egenskap äts dock till betydande del upp av den frekventa klippningen som bidrar med utsläpp från maskiner. Minskad klippfrekvens och elektriska maskiner kan därmed minska gräsmattornas koldioxidavtryck[1].

Gröna stråk

Det är viktigt att människor kan röra sig mellan grönområden utan att hindras av barriärer i form av till exempel vägar eller privata tomter. Även ytor som upplevs som otrygga, bullriga eller ödsliga kan begränsa tillgängligheten. Gröna stråk möjliggör för människor att röra sig mellan grönområden inom tätorten för att sedan ta sig ut till de större tätortsnära naturområdena i ortens ytterkanter. Ju bredare stråk och ju starkare koppling mellan grönområdena i ett stråk desto större förutsättning för att även växter och djur ska kunna använda det som spridningskorridor. Gröna stråk kan exempelvis bestå av gång- och cykelvägar eller grusvägar som kantas av grönområden samt större stigar. Även en lugn villagata med trädgårdar kan ingå.

Närpark
En närpark är ett mindre grönområde som främst är till för lek och/eller samvaro. Området är iordningställt och kräver regelbunden skötsel och är till huvudsaklig del vegetationsklädd av träd, buskar och/eller gräsytor och kan ha mindre anordningar som exempelvis bänkar eller lekplatser. Närparken ligger i direkt anslutning till ett bostadsområde. Storlek upp till 2 hektar och ligger max 300 meter från bostaden. Det finns fler befintliga närparker, främst i Bålsta.

Områdespark
En områdespark utgör en lite större parkyta med ett lite större upptagningsområde. Området är iordningställt och kräver regelbunden skötsel och är till huvudsaklig del vegetationsklädd av träd, buskar och/eller gräsytor och kan ha lite större anordningar som exempelvis områdeslekplatser. Storlek mellan 1- 3 hektar och ligger upp till 500 meter från bostaden. Det finns fler befintliga områdesparker, främst i Bålsta.

Stadspark
En stadspark kan fungera som samlingspunkt för ortens invånare och som ett besöksmål. Området är iordningställt och kräver skötsel är till huvudsaklig del vegetationsklädd av träd, buskar och/eller gräsytor. Detta är en mångfunktionell anlagd park med parkytor, gräsmattor, naturmark liksom lek- och aktivitetsytor som lockar besökare från ett större geografiskt område. Storlek på 3 hektar eller större och ligger mellan 800-1000 meter från bostaden. Det planeras för en ny stadspark i Gröna dalen i Bålsta.

Ängsyta
Område som har ängskvalitéer eller som kan utveckla sådana kvalitéer med rätt skötsel. Utpekade ängsytor i Bålsta består främst av tidigare brukad åkermark med sandjord vilka har en begynnande varierad flora. Utpekad ängsyta i Skokloster har ängskvalitéer och en väl utvecklad flora.

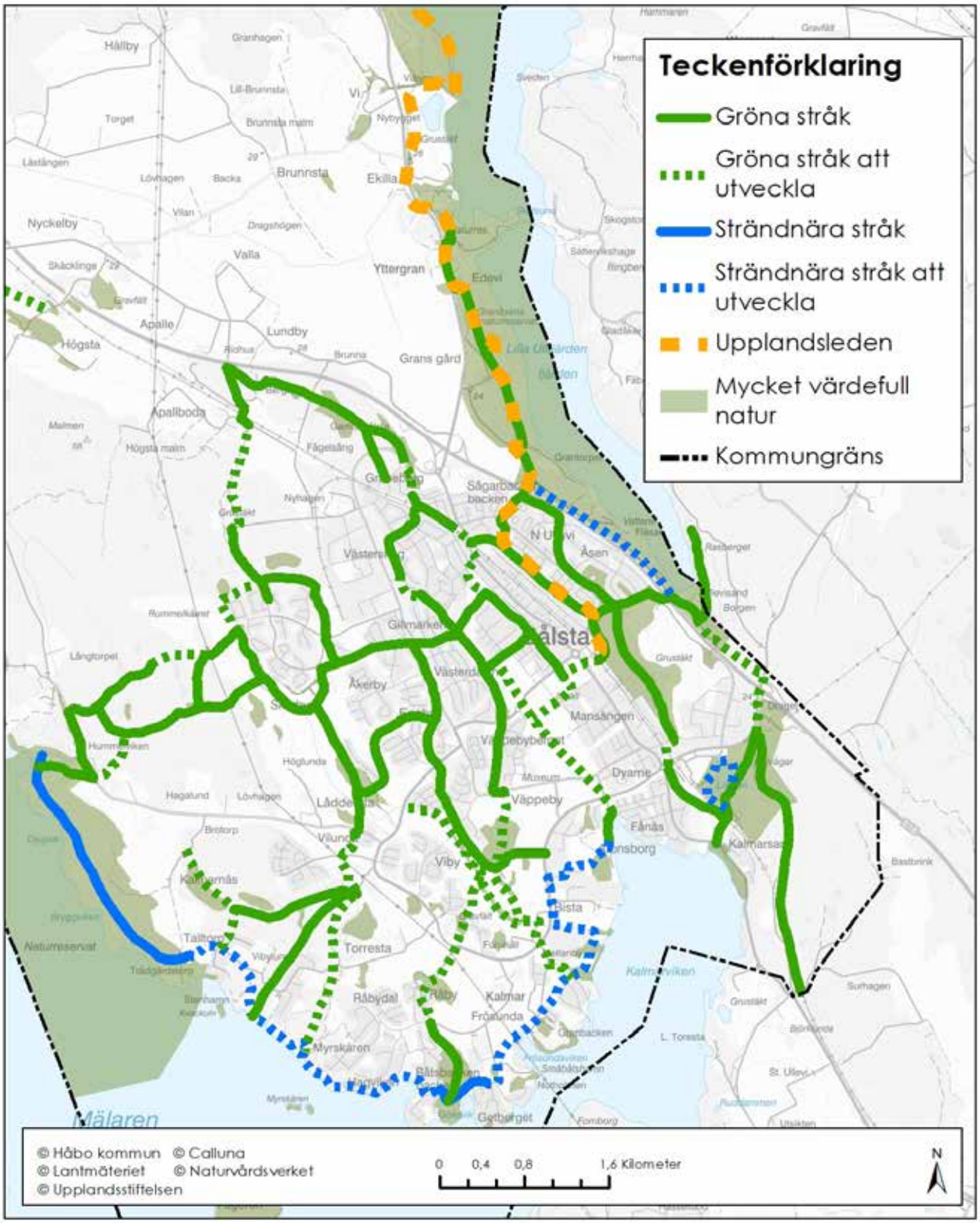
1 Alternativ till gräsmatta i Sverige, från teori till praktik. SLU 2017

En väg kan utgöra en barriär både för människor och djur. Genom enkla åtgärder som gångpassager för oss människor och plantering av träd och buskar intill vägen, så kan både människor och fåglar våga ta sig över. I Bålsta är tvärpassager mellan Gröna dalen och Bålstaåsen viktiga för att underlätta för människor att röra sig mellan grönområden i tätorten. För att möjliggöra ett säkert och sammanhängande stråk är det viktigt att passager över Stockholmsvägen tillsammans med passager under järnvägen hänger ihop med de gröna tvärstråken. Ett svagt grönt stråk är mellan Järnvägsparken och norra Gröna dalen/Björkvallen, där flertalet vägar behöver passerasför att röra sig mellan grönområden.

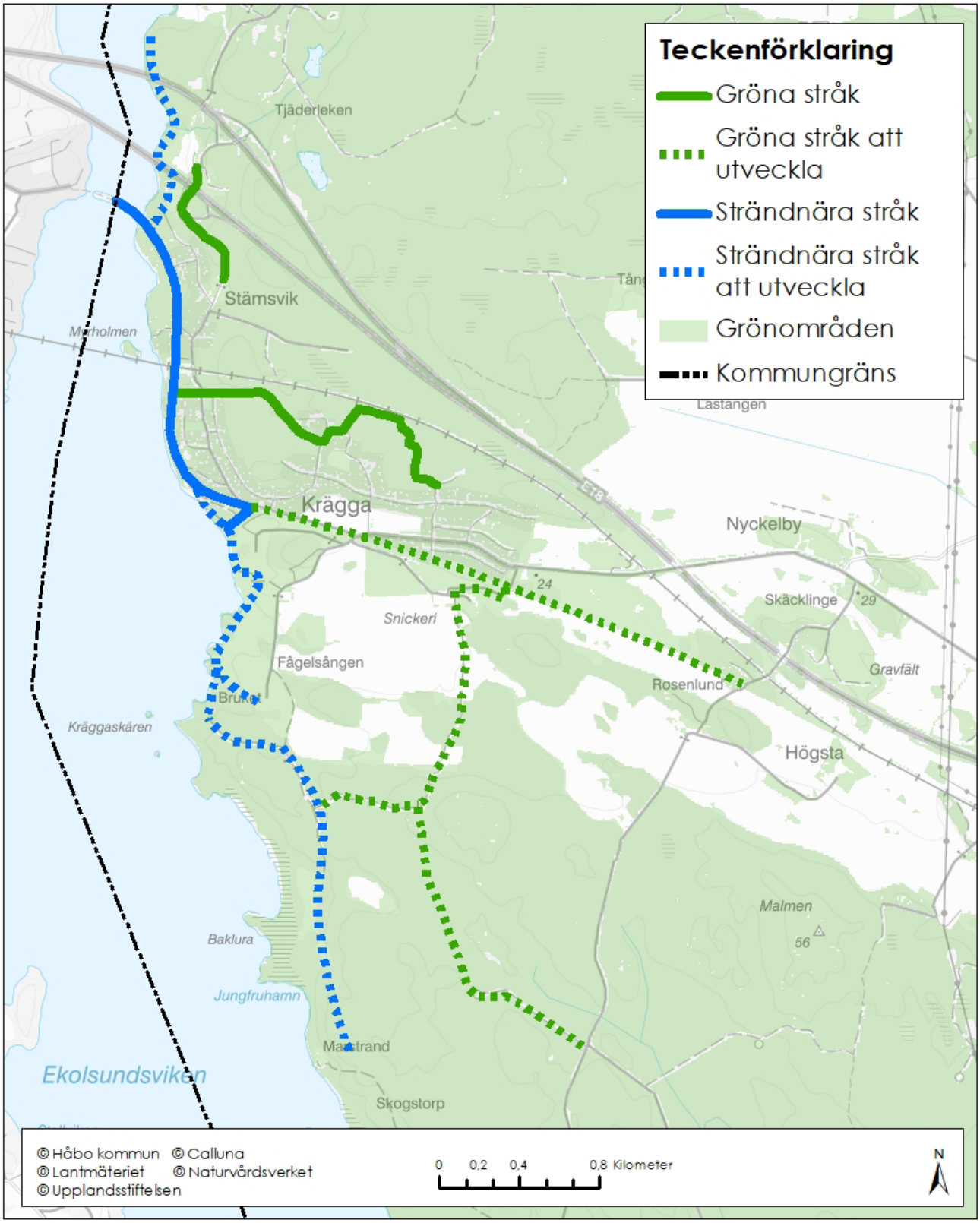
Gröna stråk
Gröna stråk innefattar rörelsestråk främst för människor, såsom gång- och cykelvägar, en lugn villagata med trädgårdar, grusvägar, stigar och som förbinder olika grönområden. Det gröna stråkets bredd kan variera, men bör vara minst 50 meter eller mer för att fylla sin funktion som rörelsestråk. Ett bredare stråk kan även fylla en viktig funktion som spridningskorridor för växter och djur.

Strandnära stråk
Strandnära stråk innefattar rörelsestråk främst för människor, såsom gång- och cykelvägar, en lugn villagata, grusvägar, stigar i nära anslutning till stranden. Det strandnära stråkets bredd kan variera, men bör vara så pass bred att allmänheten obehindrat kan gå utmed stranden och att det också kan ge goda förutsättningar för växter och djur.

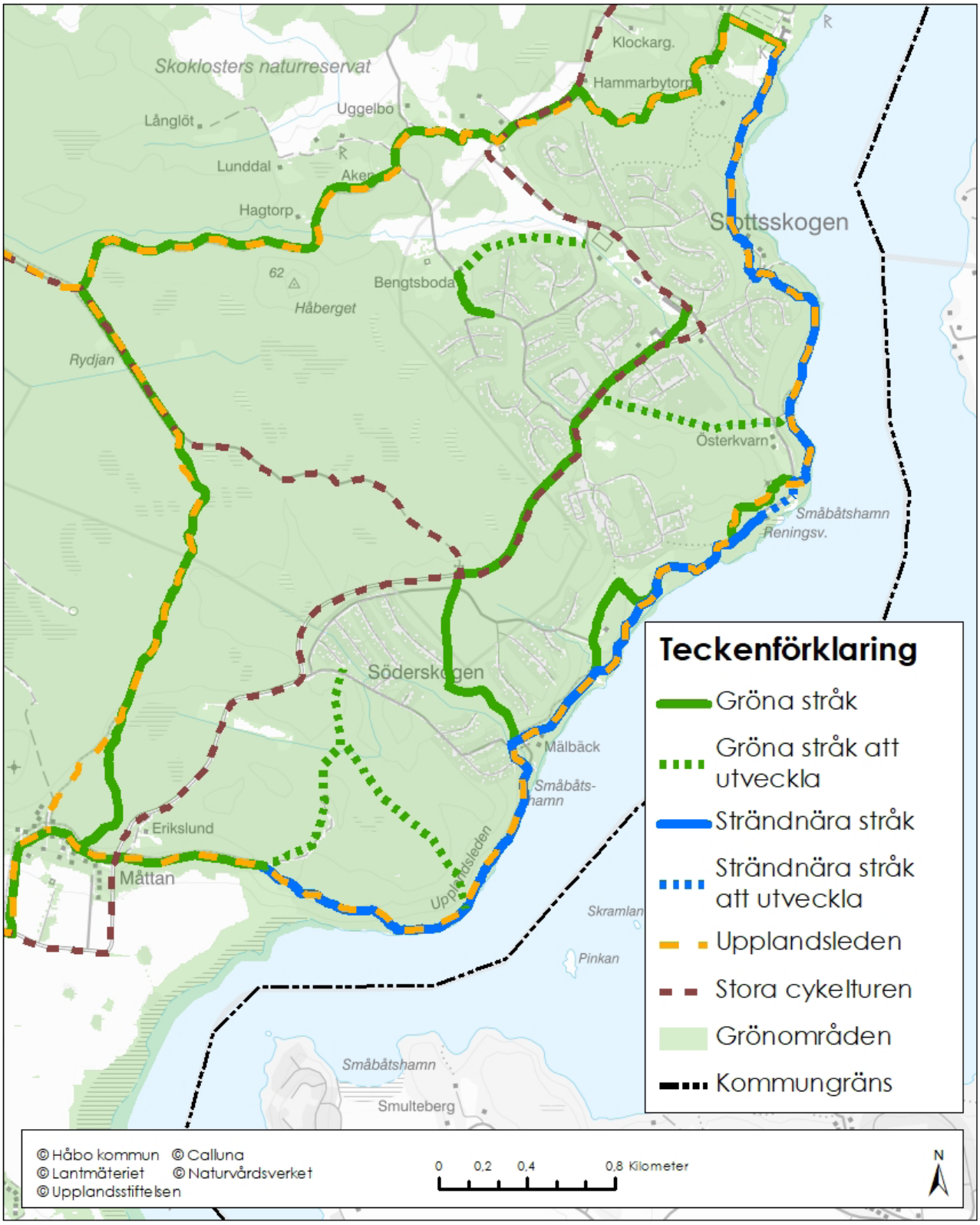
Upplandsleden/Långa leder
Långa leder avser linjära friluftsområden i form av långa leder för exempelvis vandring och cykling. Upplandsleden mellan Bålsta station och Skokloster slott faller inom denna kategori, liksom Mälardalsleden som passerar genom kommunen.

Karta 11. Befintliga gröna- och strandnära stråk i Bålsta består främst av gång- och cykelvägar, välanvända grusvägar och större stigar.

Karta 12. Befintliga gröna- och strandnära stråk i Krägga/Stämsvik består främst av gång- och cykelvägar, välanvända grusvägar och större stigar.

Karta 13. Befintliga gröna- och strandnära stråk i Skokloster består främst av gång- och cykelvägar, välanvända grusvägar och större stigar. Stora cykelturen är en lokal cykelled.

Barn upptäcker naturen.

Skolnära natur och utomhuspedagogik

Håbo kommun är en barnrik kommun där cirka 23 procent av befolkningen är mellan 0-15 år. Förskola och grundskola är kommunens största verksamhet och omfattar i Håbo ca 4000 barn. Att skolor och förskolor har bra tillgång till naturområden främjar barns psykiska, sociala, fysiska och motoriska utveckling. Vistas barn mycket i grönområden påverkas koncentrationsförmågan positivt, de rör på sig mer och är friskare. Enligt en studie från Folkhälsomyndigheten 2019 så sitter eller står skolelever i Sverige 70 procent av den vakna tiden. De som sitter mycket mår sämre och är mer stressande av skolarbetet. Att få in mer rörelse och utevistelse i skolan är därmed angeläget både för den enskilda elevens hälsa och utveckling samt för att bidra till bättre förutsättningar för bra skolresultat.

Förutsättning för att uppnå läroplanens mål

Både för förskolan och skolan finns det mål i läroplanen som pekar på betydelsen av tillgång till skolnära natur. Förskolan ska enligt planen sträva efter att ge barnen förutsättningar att utveckla motorik, intresse och förståelse för naturen och naturvetenskap samt utveckla förmågan att konstruera och bygga av olika material. I grundskolan ska eleverna bland annat ges möjlighet att utifrån egna upplevelser kunna ställa frågor om människa och natur och kunna genomföra systematiska undersökningar i biologi. I kursplanen för idrott och hälsa finns ett starkt stöd för friluftsliv. För att eleverna ska kunna uppnå dessa delar i läroplanen krävs det tillgång till natur[1].

Avstånd till skolnära natur

Enligt Boverket ska den bostadsnära naturen gå att nå till fots från bostaden, vilket enligt forskningen har en gräns på 300 meter. När det gäller den skolnära naturen är denna radie av minst lika stor vikt, och för de allra minsta barnen i förskolan kan till och med 300 meter vara för långt för att området ska användas regelbundet. Även områdenas kvalitet är av stor betydelse, för att skapa förutsättning för leklust, upptäckarglädje och fysisk aktivitet. För skolan är det också viktigt att ha tillgång till större sammanhängande naturområden för exempelvis undervisning i friluftsliv och orientering.

1Sammanställning av förskolors och skolors användning av skolnära natur. Håbo kommun 2018

Förskolor och skolors användning av naturområden

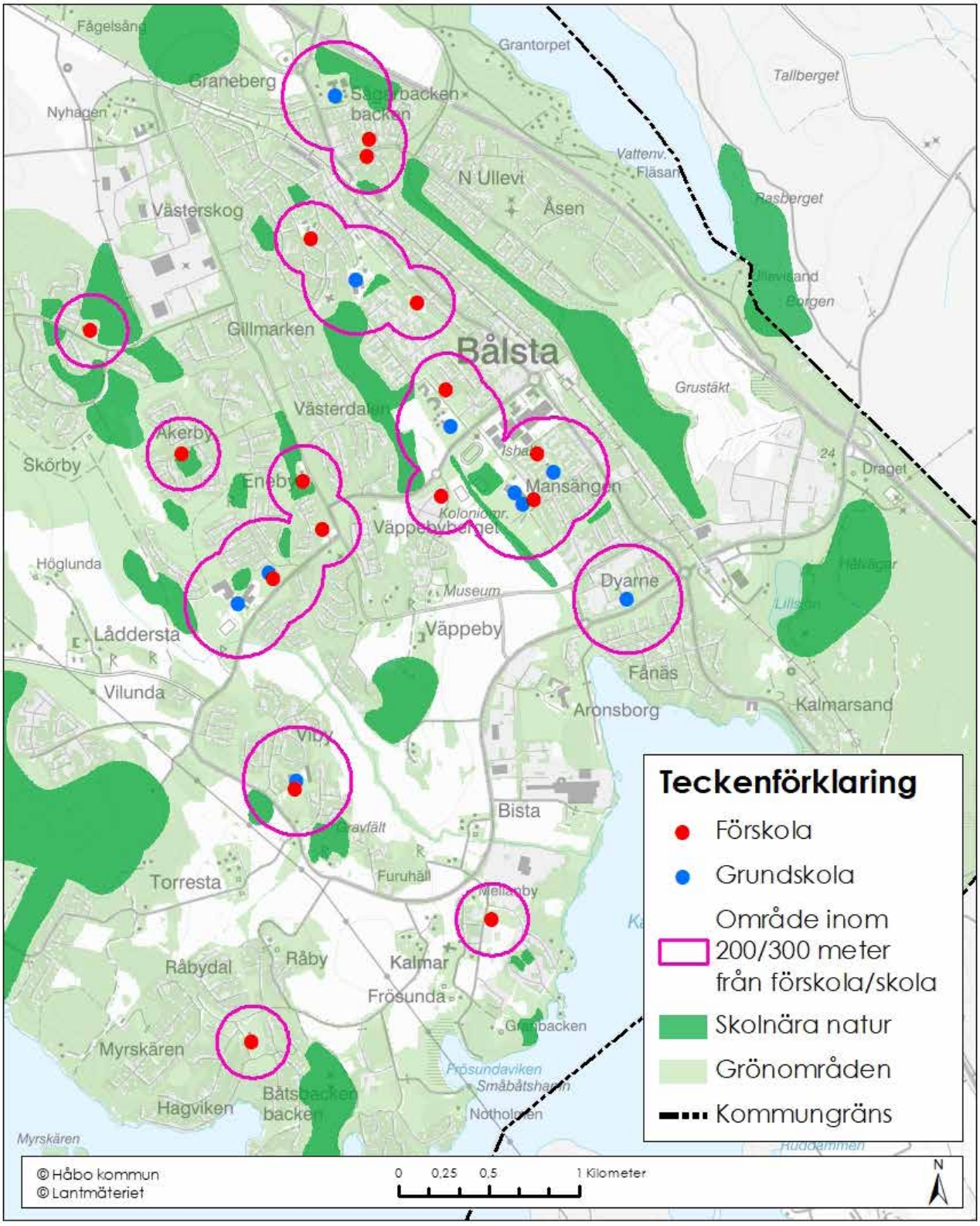
I Håbo kommun finns det förskole- och skolverksamhet i Bålsta och Skokloster. Enligt en kartläggning av skolnära natur genomförd 2018 så består många av de använda naturområdena av skogsområden (1-2 hektar), men även öppna gräsytor, fotbollsplaner och lekplatser. Flera förskolor och skolor i centrala Bålsta använder dessutom det större skogsområdet på Bålstaåsen samt skogen mellan Västerängen och Västerdalen dagligen. För att skolorna ska kunna genomföra undervisning i idrott/hälsa samt friluftsliv är tillgång till större sammanhängande skogsområden av vikt. Till detta använder Bålstas skolor främst Bålstaåsen, Vibyskogen, Granåsen och Ekilla. För skolor och förskolor i Skokloster är naturen en betydelsefull del i undervisningen. Här används området vid Österkvarn samt naturområdet längs med Upplandsleden mellan Måttan och slottet i väldigt stor utsträckning. Resultatet visar att naturområden som ligger nära förskolan/skolan (100-400 meter) är mycket viktiga för verksamheten och ofta används dagligen både i undervisningssyfte, för motorisk utveckling och lek. Områdena i nära anslutning till de större skolorna Futurum, Västerängen och Gransäter kan varje vecka besökas av 200-300 skolbarn och de större naturområdena Ekilla, Granåsen, Bålstaåsen, Vattunöden och Slottsskogen kan ha mellan 50-500 besökande skolbarn per vecka.

Skolnära natur

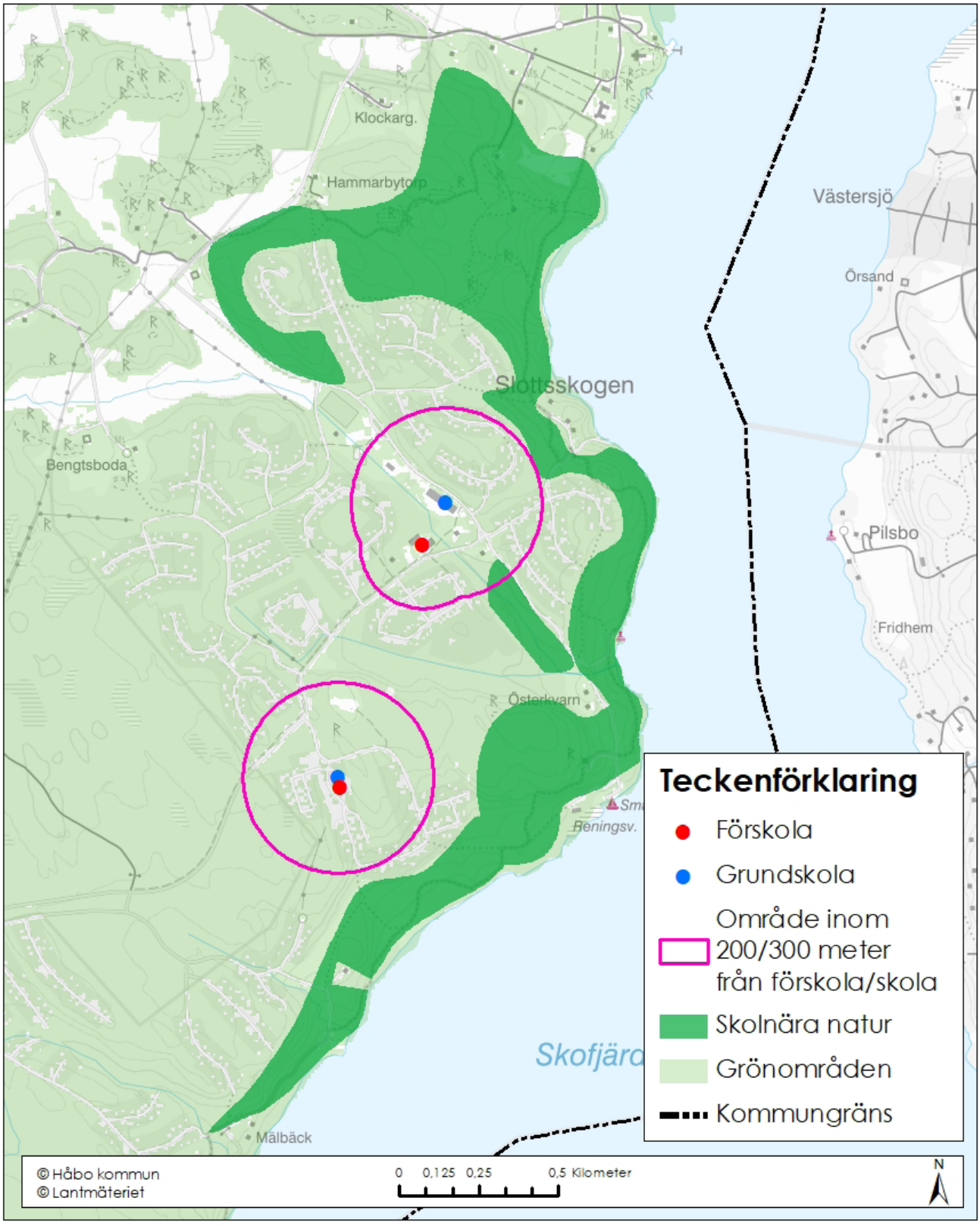
Skolnära naturen omfattar grönområden (naturliga eller anlagda) utanför skolgården och som kan erbjuda möjlighet till motoriska utmaningar och upptäckarglädje för förskolebarn, och ge förutsättningar för naturstudier och friluftsliv för skolbarn. Områdena bör finnas inom 300 meter från förskolan/skolan.

Skolgårdens friyta

Friyta för lek och utevistelse som begrepp omfattar den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid men även i viss mån på fritiden. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för barnen och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse. Enligt Boverkets allmänna råd (2015:1) bör friytan vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet.

Karta 14. Naturområden som regelbundet används av skolverksamheten i Bålsta.

Karta 15. Naturområden som regelbundet används av skolverksamheten i Skokloster

Tillgång till skolnära natur

De flesta förskolorna i Bålsta och Skokloster har tillgång till någon form av närnatur inom 100 meter. Men kvaliteten och storleken på den allra närmaste närnaturen kan variera. Förskolorna i Bålstas centrala delar har en mindre varierad närnatur inom 100 meter, där den främst består av tillskapade klippta gräsytor eller lekparksytor. De flesta centrala förskolor har 400-600 meter till närmaste naturområde med mer varierad natur.

Alla grundskolorna i Bålsta och Skokloster har idag relativt god tillgång till varierad skolnära natur utanför skolgården. För grundskolan används de närmaste naturområdena till både undervisning under skoltid och för lek och utevistelse för fritids. De skolor som har naturområden som ligger nära skolan, 100-300 meter, använder dem dagligen. Flera av skolorna i Bålsta använder sig även av de närmaste allmänna gräsytorna för undervisning och lek. Närheten är en viktig faktor för att dagligen använda området i undervisningssyfte.

Utelektion på nyponkullen intill Futurumskolan.

Skolgårdars friyta

Skolgårdens storlek och utformning är av stor vikt för barnens hälsa och utveckling då det är den plats där skolbarnen spenderar en betydande del av skoldagen. Enligt SCBs nationella kartläggning av skolelevers friytor 2014-2017 så har elever i Håbo kommun 2017 i genomsnitt tillgång till 43,17 kvm enskild friyta/elev. Detta kan jämföras med 44,79 kvm 2016 och 53,13 kvm 2015, alltså ser vi en trend att elevernas friyta minskar i kommunen. I genomsnitt är skolelevers friyta i kommunen än så länge över den rekommenderade lägsta nivån, men storleken på friyta kan skilja sig avsevärt mellan olika skolor. Enligt Boverkets rekommendationer så bör friytan/elev i grundskolan vara minst 30 kvm och 40 kvm för förskolan. Minskade friytor har en negativ påverkan på skolbarnens möjlighet till lek och motorisk utveckling. När barnens friyta på skolgården minskar ökar också slitaget på skolgårdens grönytor och utrustning vilket bidrar till sämre utemiljö och en högre driftkostnad

Naturskolan

Naturskolan är en kommunal verksamhet där utomhuspedagoger arbetar efter mottot; ”att lära in ute” Naturskolan är en viktig basverksamhet inom skolan liksom ett stöd för andra lärare inom kommunen när det gäller utomhuspedagogik. Verksamheten har sin bas vid Vattunöden.

Naturskolans verksamhet vid Vattunöden.

Elevernas och barnens egna upplevelser, upptäckter och sinnesintryck i naturen är i fokus och är grunden till ett aktivt lärande och där teoretiska kunskaper kan tillämpas i nya situationer i naturen, kulturmiljö eller urbana miljöer. Platsen har en viktig roll i det pedagogiska arbetet.

Naturskolan träffar alla klasser i kommunen från förskoleklass upp till årskurs 6. Naturskolan gör också natur-och kulturvandringar med elever i årskurs 4-6 till andra naturreservat runt kommunen till exempel Hjälstaviken, Granåsen och Lilla Ullfjärden (Vandrarleden).

Målet är att det utomhuspedagogiska arbetssättet ska spridas och bli en naturlig del av skolans och förskolans verksamhet och ett komplement till inomhusundervisningen.

Utveckling med barnperspektiv i fokus

I takt med att fler bostäder byggs i Bålsta och Skokloster kommer det även finnas ett stort behov av att utöka befintliga verksamheter och etablera fler nya förskolor och skolor under de närmaste 10 åren. En betydande del av den planerade bebyggelsen består av förtätningar i redan befintliga områden i centrala Bålsta och Skokloster. De nya förskolorna behöver placeras utifrån upptagningsområde, men även utifrån ett barnperspektiv där tillgång till varierade naturområden utanför skolgårdarna är av stor vikt. Ju färre grönområden som skolorna har inom ett närområde på 300 meter ju sårbarare är skolan utifrån ett förtätningsperspektiv [1]. Naturområdena i centrala Bålsta används redan idag av ett stort antal skolbarn vilket måste tas med i planeringen av nya förskolor och skolor.

Den skolnära naturen är en viktig del i barnens infrastruktur, och bör ses i ett helhetsperspektiv tillsammans med bostadsgårdar, lekparker, grönområden, skolvägar och skolgårdar. Närhet och variation är två nyckelord av stor betydelse för att skolor/förskolor ska ha möjlighet att använda områdena i sin verksamhet. Närheten gör att fler skolor och förskolor dagligen kan planera in att gå ut i varierad natur, vilket är positivt för barnens hälsa och utveckling. Tillgången till en varierad skolnära natur är även en viktig förutsättning för att förverkliga läroplanernas intentioner och därmed bidra till ökad måluppfyllelse.

1 Grundskolor och friytor, Nationell kartläggning och uppföljning av grundskoleelevers tillgång till friytor 2014-2017

Brygga i Krägga.

Mälaren som identitetsskapare och tillgång

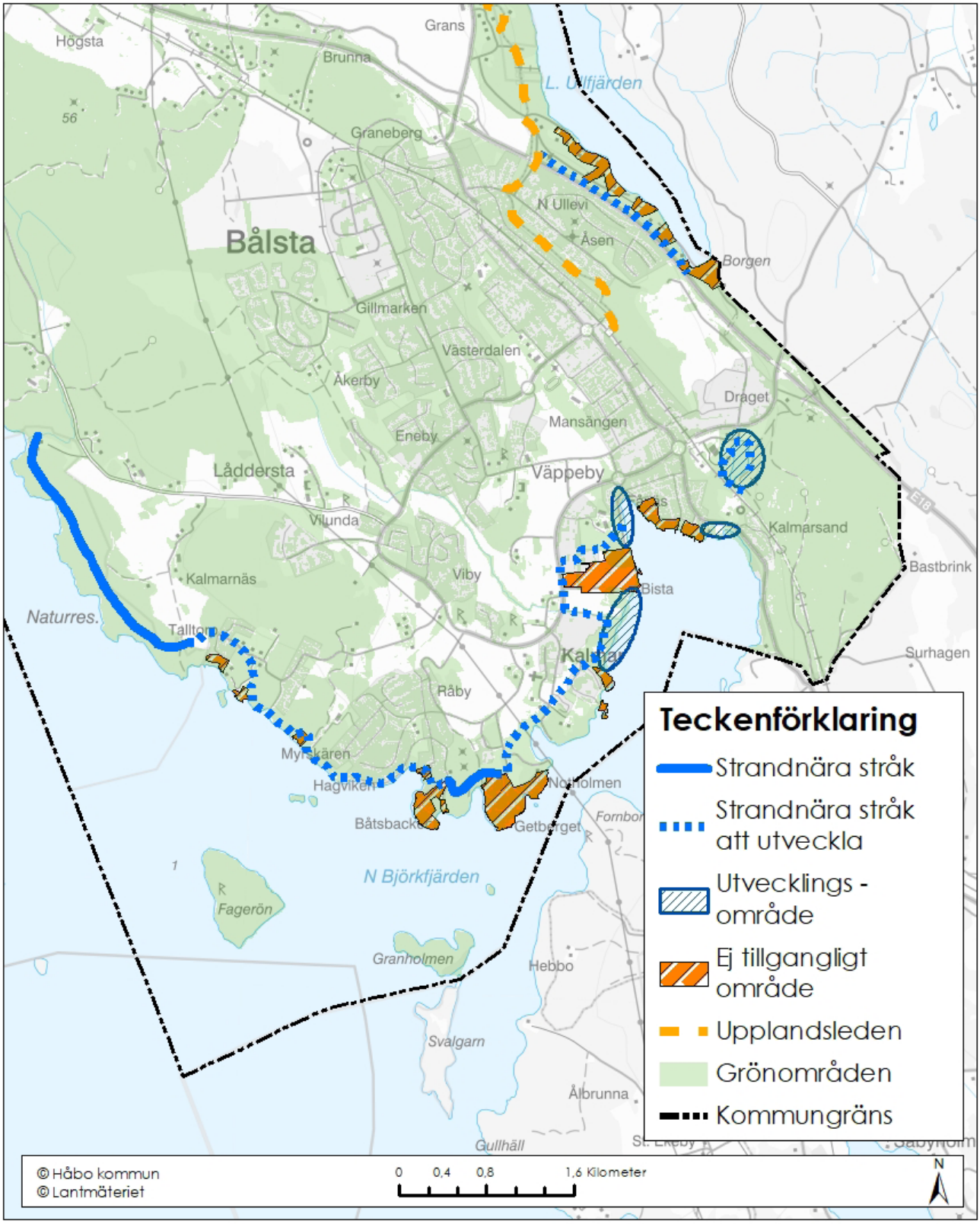
Håbo är en mälarkommun och omgärdas i hög grad av vatten. Av kommunens 24 mil kommungräns så består 23 mil av vatten. Innanför kommunens gränser ligger 45 km² av Mälarens vatten med ett tjugotal öar, varav den största är Biskops-Arnö. Strandområdena är omväxlande i sin karaktär med allt från höga förkastningsbranter till låglänta vassbeklädda strandängar eller inbjudande sandstränder.

För Håbo kommuns invånare är Mälaren med öar och tillhörande strandområden en oerhört viktig tillgång både som närnatur och som besöks- och utflyktsmål. Stranden är för många förknippad med rekreation, lata sommardagar, vackra solnedgångar och fiske, en tillgång som är av stort värde för vårt välmående och identitet. Mälaren bör därmed ha en framträdande roll som identitetsskapare och tillgång för kommunen vars natur- och friluftsvärden bör utvecklas och vårdas hållbart och ansvarsfullt. Att kommunens strandområden har ett högt värde belyses även av att de i stor utsträckning omfattas av strandskydd och två riksintressen för friluftsliv.

Tillgängliga stränder för fler

På en kommunövergripande nivå är stora delar av stränderna allmänt tillgängliga, särskilt tack vare den etablerade Upplandsleden som till betydande del följer strandlinjen från Bålsta till Skokloster. Även flera av kommunens naturreservat bidrar till att säkra allmänhetens tillgång till stränderna. Delar av kommunens strandlinje är av naturliga skäl inte tillgänglig alls för oss människor på grund av branter eller täta vassbälten. Även Upplandsleden och skyddade områden är i stor omfattning inte tillgängliga för människor som har svårare att gå. Att utveckla mer tillgängliga målpunkter och därmed möjliggöra för fler att kunna komma till stranden skulle vara av mycket stort värde för många invånare.

I Bålsta är allmänhetens tillgång till stranden inte lika påtaglig då en betydande del av stranden är blockerad av bostäder, småbåtshamnar med låsta bryggor eller industri. Detta medför att många invånare inte upplever att Bålsta ligger så nära Mälaren som det faktiskt gör. För att öka tillgängligheten till stranden och utveckla identiteten som mälarnära kommun så behöver fler målpunkter och rörelsestråk längs stränderna utvecklas på ett

Karta 16. Strandnära utvecklingsområden och stråk i Bålsta.

varsamt sätt. Frösundaviks strandpark är ett bra exempel på hur en målpunkt vid stranden har gjorts tillgänglig för fler i samband med etablering av ett bostadsområde. Vid Kalmarsandsbadet har en ramp etablerats så att personer med rullstol ska kunna komma ner i vattnet och bada, vilket är ett annat bra exempel på hur stranden kan tillgängliggöras för fler. Genom att etappvis utveckla ett sammanhängande strandnära stråk mellan Lillsjön och Hagviken skulle allmänhetens tillgång till stranden i Bålsta förbättras avsevärt.

I Krägga är betydande delar av stranden bebyggd vilket begränsar allmänhetens tillgång till stranden. Den upplevda tillgången till stranden begränsas även på vissa platser av staket, bryggor och grindar vilket skapar en osäkerhet hos den som önskar besöka strandområdet. En av de stora kvalitéerna med att bo i Krägga är det strandnära läget. Idag finns några fina målpunkter som är tillgängliga för alla, som badstranden intill Krägga herrgård samt den gamla järnvägsbron. Genom att utveckla ett sammanhängande strandnära rörelsestråk från Stämsvik till Bruket skulle stranden bli tillgänglig för fler vilket skulle öka ortens attraktionskraft och identitet.

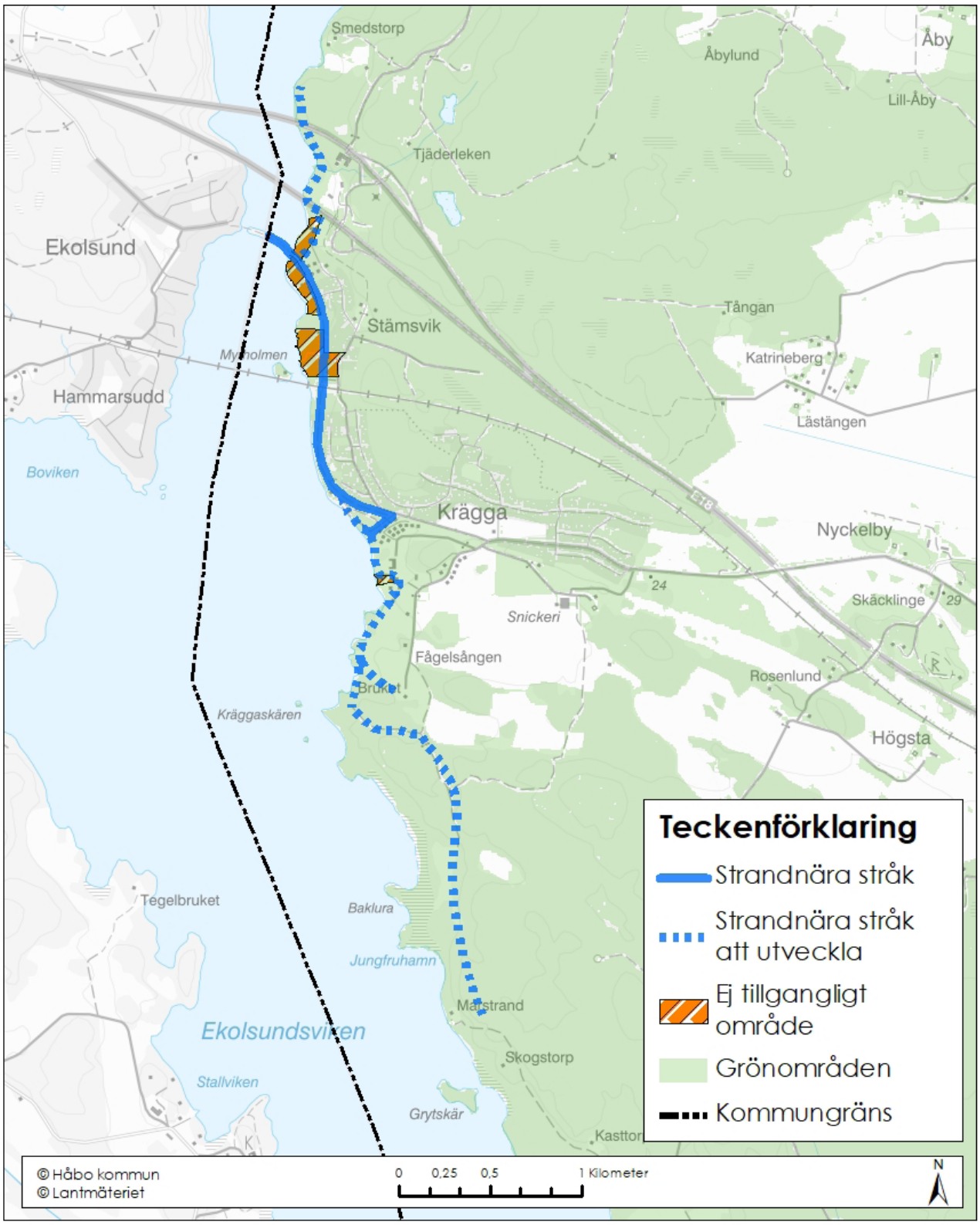
I Skokloster är strandområdet relativt tillgängligt för allmänheten mycket tack vare att Upplandsleden följer stranden mellan Måttan till Skokloster slott. Längs med stranden mellan Söderskogen och Slottsskogen finns även strövvänliga öppna gräsområden och strandängar samt två badplatser. Kring Skokloster slott är stranden tillgänglig genom bryggor och strandnära gångstråk. Nyinflyttade eller dagsbesökare kan få svårt att hitta till exempelvis badplatser eller Upplandsleden, särskilt i anslutning till Söderskogen och Slottsskogen. Tillgängligheten till stranden skulle kunna bli bättre genom att tydlig skyltning och vägvisning sätts upp.

Strandnära utvecklingsområde

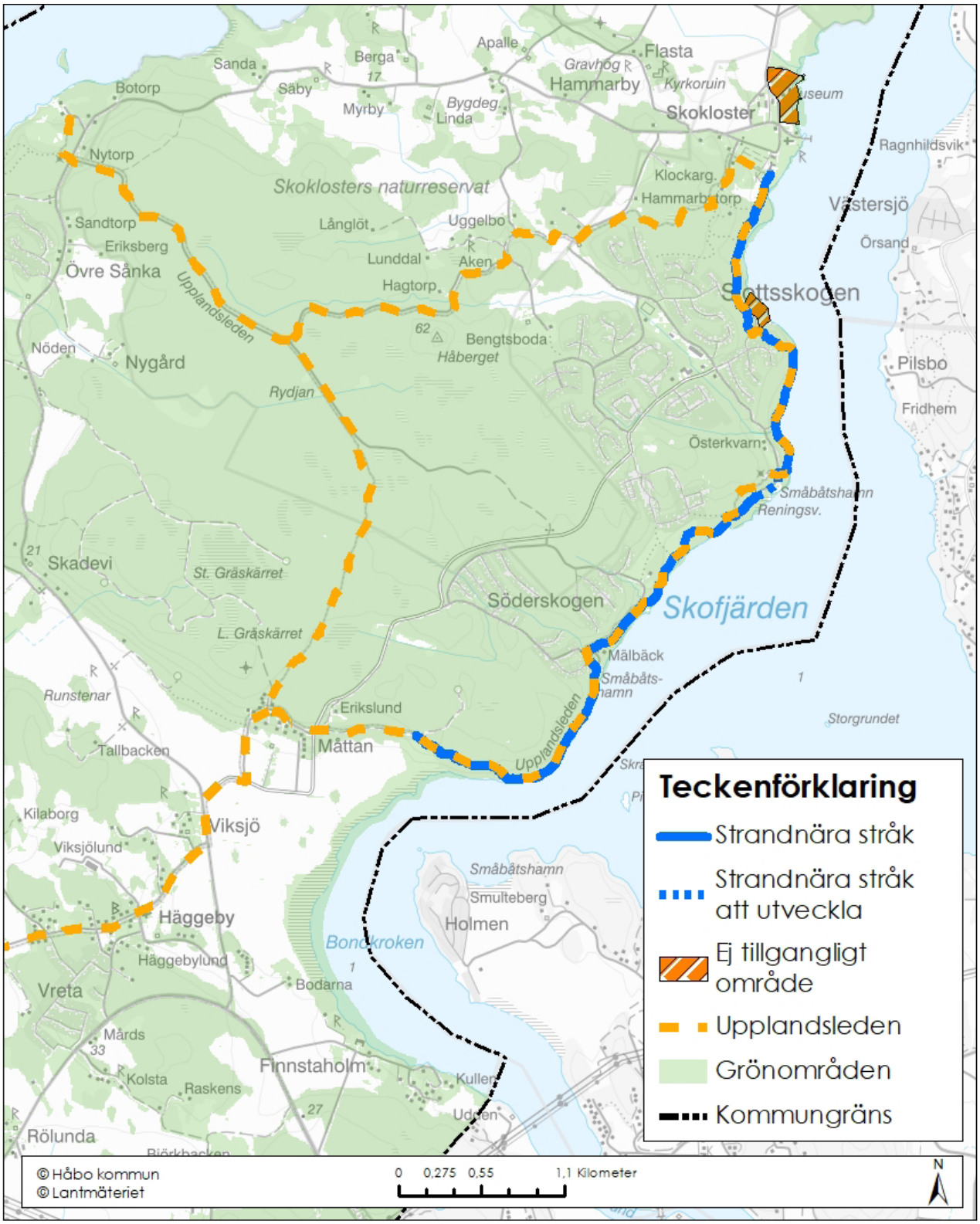
Strandnära utvecklingsområden omfattar ett område där allmänhetens tillgänglighet utvecklas och ökar genom exempelvis bad- och båtbryggor, parker och rastplatser. Utvecklingen ska inte vara privatiserande och ska ske utifrån en rekreationsperspektiv med stor hänsyn till platsens naturvärden.

Ej tillgängliga strandnära områden

Denna kategori omfattar områden som innehar barriärer som i betydande omfattning hindrar allmänhetens tillgång till stranden. Barriärerna består främst av industri och privata tomter.

Karta 17. Strandnära stråk att utveckla i Krägga/Stämsvik.

Karta 18. Strandnära stråk i Skokloster.

Strandmiljöernas värden för god vattenkvalité

Mälaren och dess stränder är av stor betydelse för kommunen genom sitt värde för friluftslivet men är också av avgörande betydelse för kommunens dricksvattenförsörjning. Stränderna fyller en viktig ekologisk funktion där dess naturvärden och ekosystemtjänster spelar en betydande roll för bibehållande av god vattenkvalitet. I och med att Håbo kommun tar sitt dricksvatten från Mälaren är strandmiljöerna generellt av stor betydelse.

Ekologiskt känsliga vattenområden är främst Lilla Ullfjärden med sällsynta ishavsreliker och Stora Ullfjärden med den rödlistade växten småsvaltning. Lilla och Stora Ullfjärden är båda Natura 2000-områden.

Strandskyddets betydelse för allmänt tillgängliga stränder

En viktigt förutsättning för allmänhetens tillgång till våra stränder är strandskyddslagstiftningen. Tack vare strandskyddet har vi möjlighet att promenera längs stränderna, bada, fiska, åka skridskor och göra strandhugg från en båt[1]. Strandskyddet har två syften: att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Det är inte tillåtet att upphäva strandskyddet, eller ge dispens från strandskyddet, för den del av stranden som behövs för att allmänheten ska kunna passera mellan strandlinjen och de planerade byggnaderna eller anläggningarna. Avsikten med den fria passagen är att strandskyddets syften ska kunna tillgodoses inom denna del av stranden[2].

Stränder med liten mänsklig påverkan är av stor betydelse för friluftslivet och för bibehållandet av god vattenkvalitet i Mälaren.

1 Strandskydd, en skrift om det nya strandskyddet, Boverket och Naturvårdsverket 2010
2 Strandskyddsdelegationen

Kulturmiljöer att vårda och synliggöra

Håbo är ett förhållandevis ungt landskap som under flera tusen år efter senaste istiden var ett skärgårdslandskap. Under senare delen av stenåldern låg havsnivån mellan 20-25 meter högre än idag [1]. Landskapet kring dagens Mälaren har länge varit attraktivt som boplats då förutsättningarna varit goda. Människor etablerade sig ganska snabbt i området och har varit bosatta i bygden runt Håbo sedan senare delen av stenåldern (ca 4000-1800 f.kr). Allt eftersom land höjde sig så bosatte sig fler och fler människor här. Det finns åtskilliga spår i naturen efter tidigare generationers aktiviteter, som berättar om kommunens utveckling från förhistorisk tid fram till idag.

Kommunens kulturhistoriska skatt

I kommunen finns omkring 90 registrerade gravfält, tre fornborgar, flera lämningar av boplatser från bronsåldern och järnåldern samt ett trettiotal runstenar och omfattande hålvägssystem. Antalet kända föremålsfynd och fornlämningar från järnåldern är mycket större än från de tidigare perioderna. Lämningar från järnåldern finns i samtliga socknar i kommunen. Utifrån fornlämningarna och terrängförhållanden kan fem järnåldersbygder av varierande storlek och innehåll urskiljas – Skokloster, Häggeby, norra delen av Övergran, södra delen av Övergran tillsammans med Yttergran samt Kalmar[1]. Förutom detta finns flera medeltida herrgårdar med ädellövsrika herrgårdslandskap och torp, kyrkor från 1100-talet samt Skokloster slott med tillhörande slottspark från 1660-talet. Vissa delar av kommunen där bebyggelse och landskap genom åren flätats ihop till värdefulla kulturmiljöer har även av staten pekats ut som riksintresseområden.

Denna kulturhistoriska skatt är till betydande del integrerad med kommunens grönstruktur och är av stor vikt för kommunens identitet och besöksnäring.

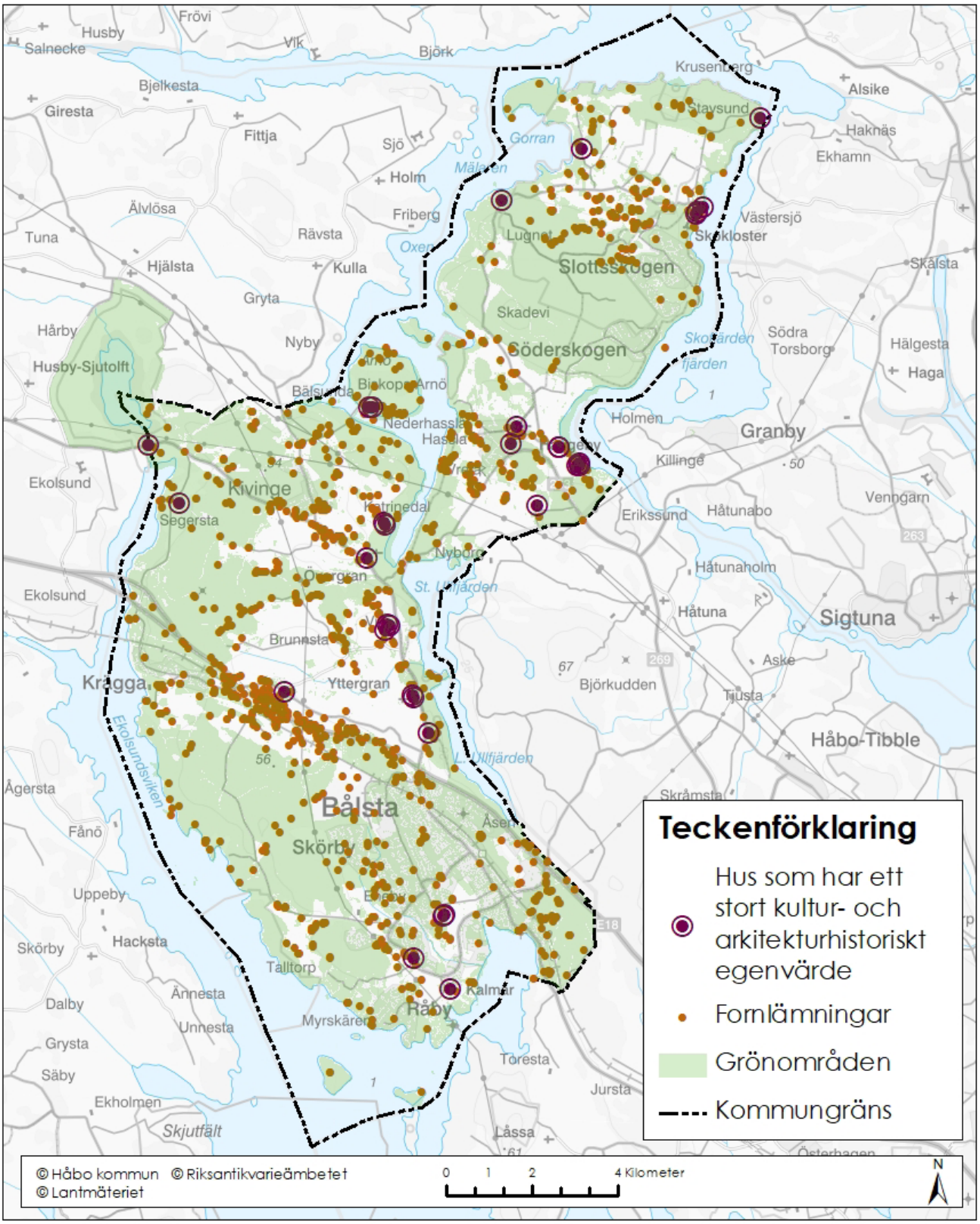
Vikingatidens Håbo

Vikingatiden var tillika missionstiden, det skede då kristendomen vann insteg och efterhand grundligt omdanade samhällsliv och livsformer. Vikingatiden var också i likhet med stora delar av både bronsåldern och järnåldern en tid av ekonomisk blomstring att döma av det stora antalet fornlämningar, deras stora utbredning samt gravar och föremål som tyder på rikedom och hög

Flasta klosterruin.

1Mälarbygd att förvalta. Kulturmiljöprogram Håbo kommun 2013
2 Biologiskt kulturarv. Riksantikvarieämbetets hemsida

Karta 19. Fornlämningar samt hus med stort kulturhistoriskt värde i Håbo.

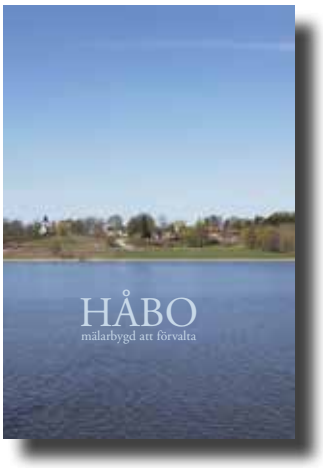
status. Från samma tid kommer de första skriftliga källorna som vi har från Norden, det vill säga runinskrifterna. Först under 900–1100-talen blev emellertid ristandet av runinskrifter i sten utbrett i Uppland. Inom Håbo kommun finns sammanlagt 36 runstenar bevarade. Åtskilliga runstenar står inte kvar på sina ursprungliga platser, utan har i senare tid flyttats kortare eller längre sträckor inom kommunen. Runstenarna var oftast inte gravmonument, även om de ibland återfinns vid gravfält, utan snarast minnesstenar. De placerades ofta vid broar eller vadställen. Runstenarna är allmänt den viktigaste vittnesbörden om forntida broar. En omfattande utbyggnad av broanläggningar, vadställen och vägbankar tycks också ha skett under slutet av vikingatiden att döma av runstenarna. I Håbo fanns vid slutet av vikingatiden alltså väl utvecklade kommunikationer, både till lands och till sjöss[1].

Varpsundsstenen är en av de mer kända runstenarna i Håbo.

Handelsstråkens riktning förändras

Historiskt har kommunikation genom trakterna kring Håbo varit längs med vattenvägar mellan Stockholm/Birka och Uppsala. Länge färdades man via Draget norr ut mot Uppsala. Om man färdades på land var Uppsalaåsen en av de vanligaste och bästa färdvägarna. Därför finns många fornlämningar och historiska spår på och i anslutning till våra åsmiljöer. Från att i historisk tid varit en del i ett nordsydligt handelsstråk mellan Stockholm och Uppsala har kommunikationerna i dagens samhällsutveckling utvecklats med spårtrafik och motorväg mellan Stockholm och Västerås i öst-västlig riktning. Bålstas moderna historia präglas av att stationssamhället ”Gamla Bålsta” ersattes av det nya Bålsta centrum med flerfamiljshus, affärscentrum, kommunhus och pendeltåg.

Kulturmiljöprogram

Håbo – mälarbygd att förvalta behandlar Håbo kommuns kulturmiljöer – från de stora historiska tidsperspektiven till de enskilda byggnaderna. Boken berättar om hur kommunens kulturlandskap har vuxit fram och hur det ser ut idag. Kulturmiljöprogrammet beskriver detaljerat främst den historiska bebyggelsen i kommunen. Programmet ska vägleda plan- och lovgivningsärenden samt övriga beslut som kan påverka de kulturhistoriskt värdefulla miljöer och objekt som finns i kommunen. Värdet i utpekade objekt i kulturmiljöprogrammet ska långsiktigt bevaras.

1Mälarbygd att förvalta. Kulturmiljöprogram Håbo kommun 2013

Hålvägar vid Lillsjön

Området kring Lillsjön har en rik historia och har haft stor betydelse under historisk tid. Här fanns en av de viktiga inseglingslederna mot Uppsala, som genom landhöjningen blev ett näs där man under lång tid istället övergick till att dra båtarna för att komma fram (därav namnet Draget).

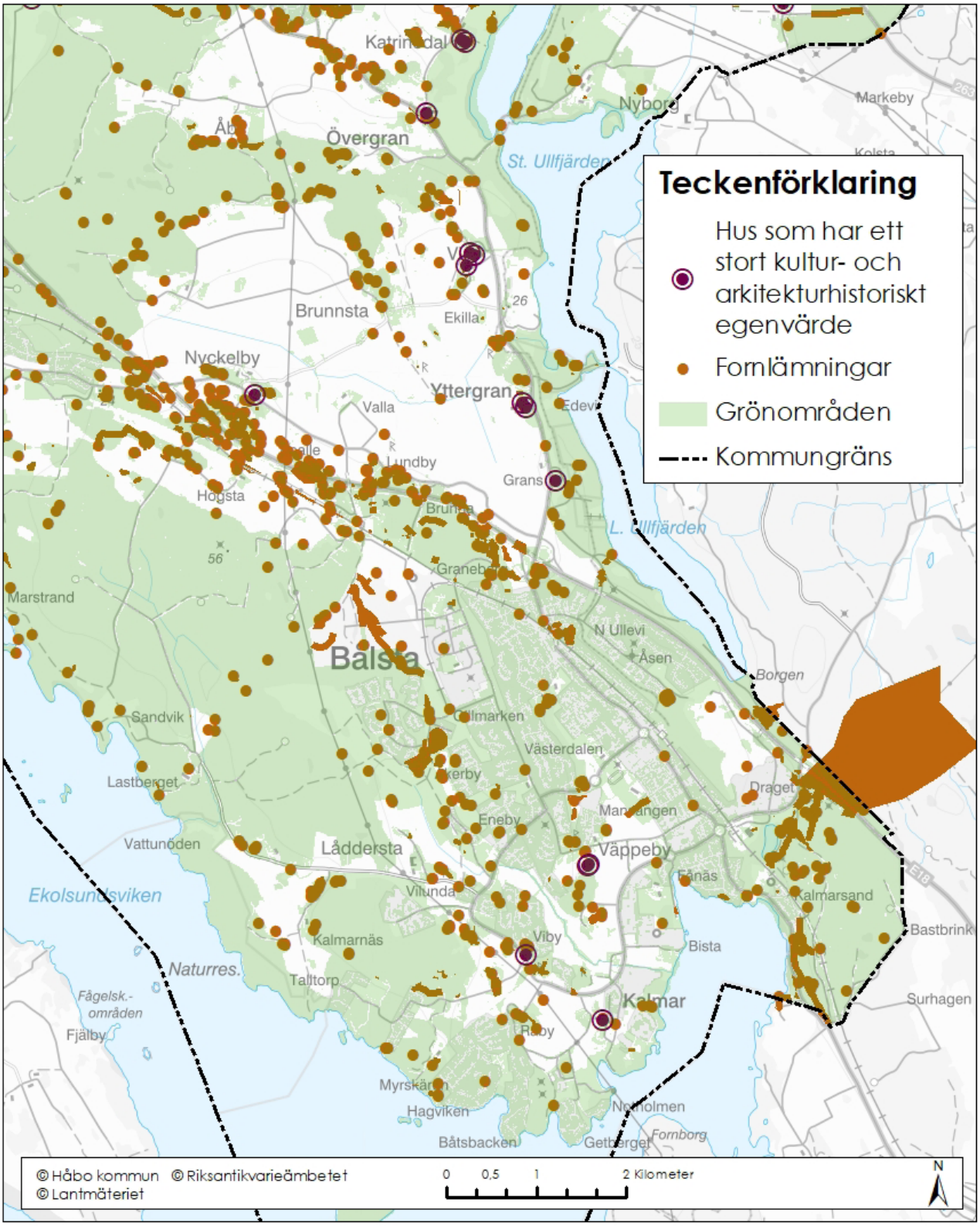
På land gick här dåtidens viktiga landsväg mellan Stockholm och Bergslagen. Än idag kan vi se spåren av detta då det nordöst om Lillsjön finns ett mycket omfattande forntida färdvägssystem i form av vägbankar och hålvägar. Vägsystemet är ett av Sveriges mest omfattande och välbevarade äldre vägmiljöer.

Biologiskt kulturarv

Landskapet i Håbo har i viss mån påverkats av mänsklig aktivitet allt sedan land steg ur havet efter senaste istiden. Denna mänskliga påverkan sätter spår som kan läsas av långt efter att det mänskliga brukandet har upphört. Biologiskt kulturarv är natur som berättar om kultur. Det utgörs av ekosystem, naturtyper och arter

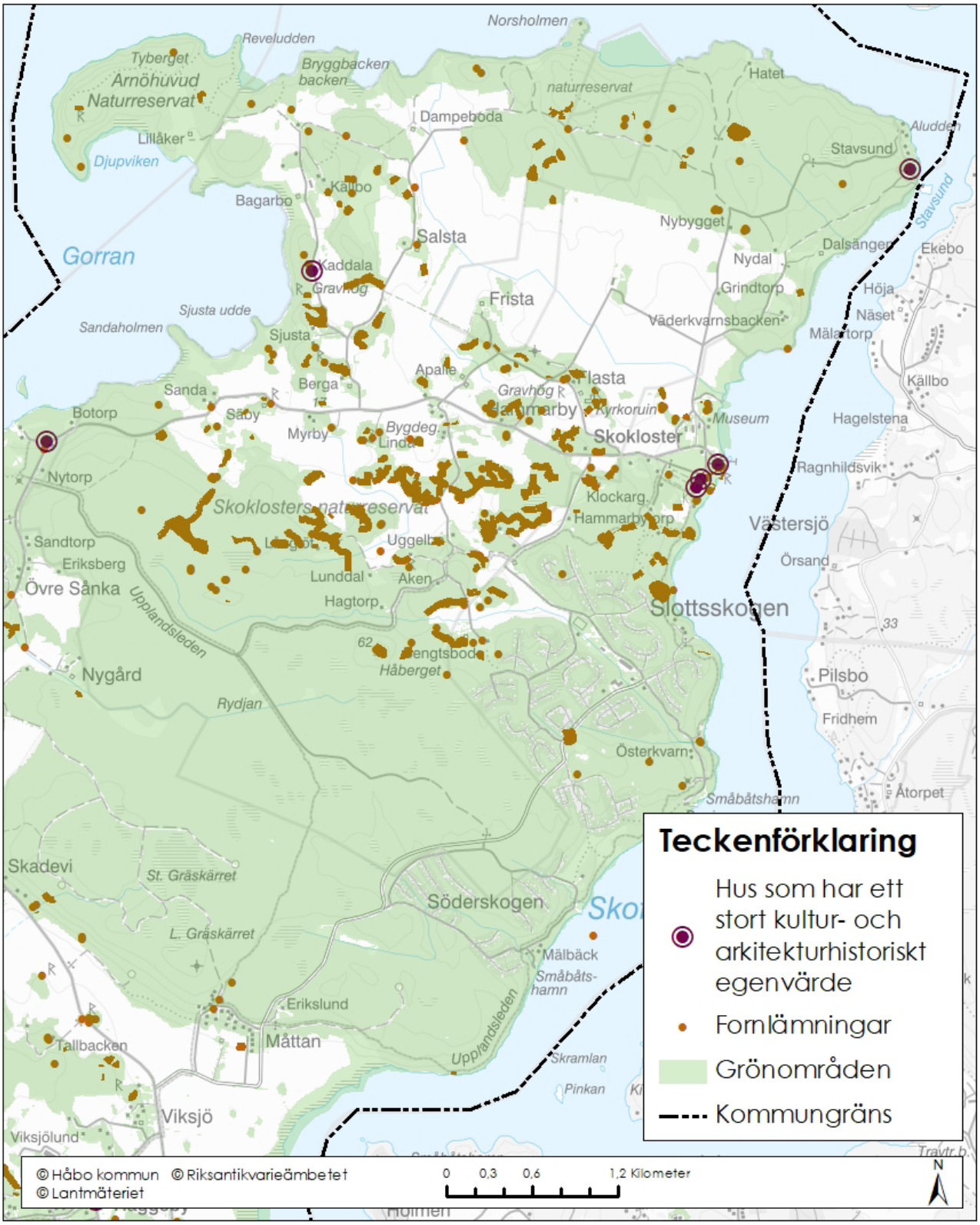

Hålväg vid Lillsjön.

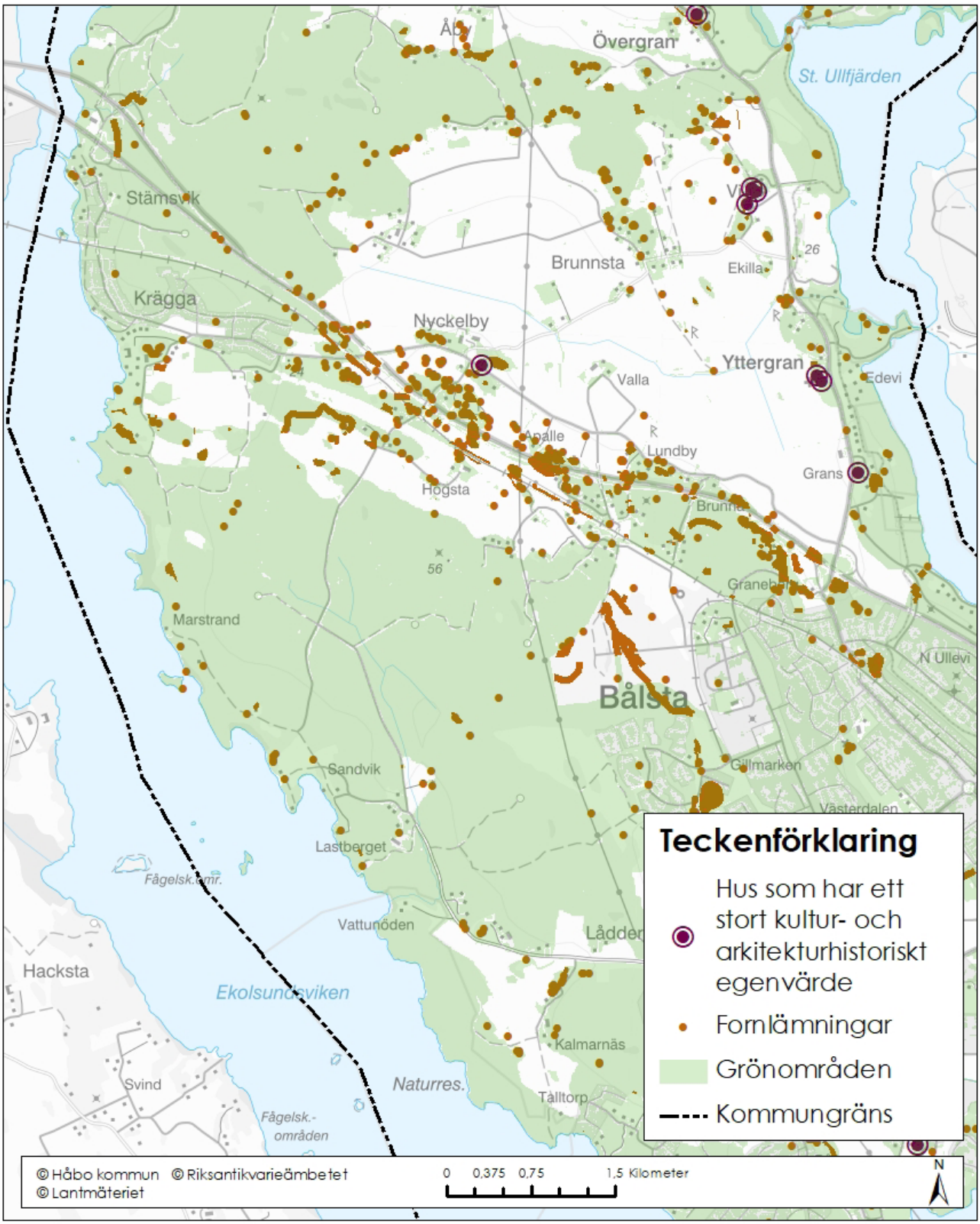

Karta 20. Fornlämningar samt hus med stort kulturhistoriskt värde i Bålsta..

1 Biologiskt kulturarv. Riksantikvarieämbetets hemsida

Karta 21. Fornlämningar samt hus med stort kulturhistoriskt värde i Skokloster..

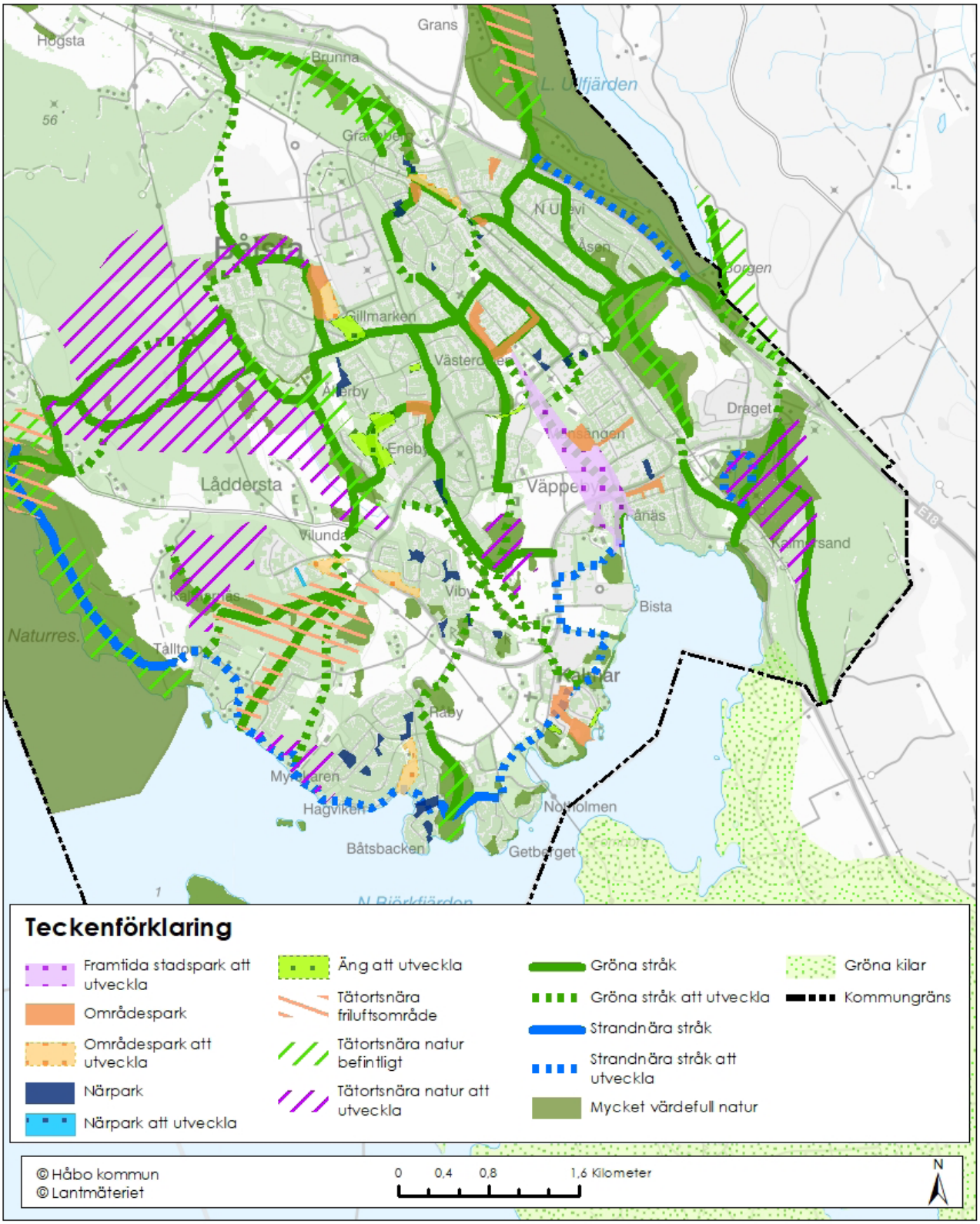
Karta 22. Fornlämningar samt hus med stort kulturhistoriskt värde i Krägga/Stämsvik..

som uppstått, utvecklats, eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel[2]. Exempel på biologiskt kulturarv är gamla beskurna träd i alléer, ängar och betesbackar eller det ädellövsrika herrgårdslandskapet. Det biologiska kulturarvet bidrar till att synliggöra människans historia på platsen och utgör därmed en viktig del av vårt kulturarv. Tydliga samband mellan höga naturvärden kopplat till det historiska odlingslandskapet finns bland annat väster om Skokloster slott, kring Häggeby och i dalgången mellan Skörby och Frösundavik. Detta sammanfaller också med mycket fornlämningar från järnåldern. Kring herrgårdar som Segersta, Biskops-Arnö, Vi och Krägga finns höga naturvärden kopplat till de ädellövsmiljöer som utvecklades av människor under medeltiden.

Allé vid Vi säteri.

Översiktskarta Bålsta

Översiktskarta över Bålsta där flera av kartlagren har lagts samman och som ger en mer samlad bild av värden som kan kopplas till grönstrukturen.

Ärende 2021/00271,
Antagen av KF 2021-11-08 §146

HÅBO KOMMUN

Telefon: 0171-525 00
E-post: kontaktcenter@habo.se
Webb: www.håbo.se

2024/1991

29.7.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1991

av den 24 juni 2024

om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 192.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ([1]),

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ([2]),

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ([3]), och

av följande skäl:

(1) Det är nödvändigt att fastställa bestämmelser på unionsnivå om restaurering av ekosystem för att säkerställa en återhämtning av biologisk mångfald och resilient natur i hela unionen. Restaurering av ekosystem bidrar också till unionens mål för begränsning av och anpassning till klimatförändringar.

(2) I kommissionens meddelande Den europeiska gröna given av den 11 december 2019 (*den europeiska gröna given*) fastställs en ambitiös färdplan för att ställa om unionen till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi, som strävar efter att skydda, bevara och förbättra unionens naturkapital och skydda allmänhetens hälsa och välbefinnande från miljörelaterade risker och effekter. Som en del av den europeiska gröna given fastställs i kommissionens meddelande *EU:s strategi för biologisk mångfald för 2023 – Ge naturen större plats i våra liv* av den 20 maj 2020 EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030.

(3) Unionen och dess medlemsstater är parter i konventionen om biologisk mångfald ([4]). De är därför fast beslutna att genomföra den långsiktiga strategiska vision som partskonferensen för den konventionen antog vid sitt tionde möte den 18–29 oktober 2010 genom beslut X/2 strategisk plan för biologisk mångfald 2011–2020 enligt vilken den biologiska mångfalden senast 2050 ska värdesättas, bevaras och återställas samt nyttjas på ett klokt sätt, så att ekosystemtjänster kan upprätthållas, en frisk planet kan understödjas och de nyttigheter som är nödvändiga för alla människor kan tillhandahållas.

(4) I det globala ramverket för biologisk mångfald, som antogs vid det femtonde mötet i partskonferensen för konventionen om biologisk mångfald den 7–19 december 2022, anges åtgärdsorienterade globala åtgärdsmål som kräver omedelbara åtgärder under årtiondet fram till 2030. Åtgärdsmål 1 syftar till att säkerställa att alla områden omfattas av en deltagandebaserad och integrerad fysisk planering där hänsyn tas till den biologiska mångfalden och/eller av verkningsfulla förvaltningsprocesser där förändrad mark- och havsanvändning hanteras, för att senast 2030 minska förlusten av områden som har stor betydelse för den biologiska mångfalden, inklusive ekosystem med hög ekologisk integritet, till nära noll, och samtidigt iaktta urfolks och lokalsamhällens rättigheter, enligt FN:s deklaration om urfolks rättigheter. Åtgärdsmål 2 syftar till att säkerställa att minst 30 % av arealerna av utarmade ekosystem i land-, inlandsvatten-, kust- och havsområden senast 2030 är föremål för effektiv återställning för att öka

([1]) EUT C 140, 21.4.2023, s. 46.
([2]) EUT C 157, 3.5.2023, s. 38.
([3]) Europaparlamentets ståndpunkt av den 27 februari 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 17 juni 2024.
([4]) EGT L 309, 13.12.1993, s. 3.

den biologiska mångfalden, stärka ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster och öka den ekologiska integriteten och konnektiviteten. Åtgärdsmål 11 syftar till att återställa, upprätthålla och öka naturens bidrag till människan, inklusive ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, till exempel reglering av luft, vatten och klimat, jordhälsa, pollinering och minskad sjukdomsrisk, samt skydd mot naturliga faror och naturkatastrofer, genom naturbaserade lösningar och/eller ekosystembaserade strategier till nytta för alla människor och naturen. Det globala ramverket för biologisk mångfald kommer att möjliggöra framsteg mot att uppnå resultatmålen till 2050.

(5) I FN:s mål för hållbar utveckling, i synnerhet målen 14.2, 15.1, 15.2 och 15.3, hänvisas till behovet att säkerställa bevarande, återställande och hållbar användning av landbaserade ekosystem och sötvattensekosystem på fastlandet samt tjänster från dem, i synnerhet skogar, våtmarker, berg och torra områden.

(6) I sin resolution av den 1 mars 2019 utropade FN:s generalförsamling 2021–2030 till FN:s decennium för restaurering av ekosystem i syfte att stödja och intensifiera ansträngningarna för att förebygga, stoppa och vända förstöringen av ekosystem världen över och öka medvetenheten om vikten av att restaurera ekosystem.

(7) EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 syftar till att säkerställa att Europas biologiska mångfald senast 2030 ska vara på väg att återhämta sig till nytta för människor, planeten, klimatet och ekonomin. Där fastställs en ambitiös EU-plan för återställande av natur med ett antal centrala åtaganden, bl.a. om att lägga fram ett förslag till rättsligt bindande EU-mål för återställande av natur för att restaurera förstörda ekosystem, framför allt de som har störst potential när det gäller att fånga in och lagra koldioxid och förhindra och minska effekterna av naturkatastrofer.

(8) I sin resolution av den 9 juni 2021 om EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 välkomnade Europaparlamentet eftertryckligen åtagandet att utarbeta ett lagstiftningsförslag med bindande mål för återställande av natur. Dessutom ansåg parlamentet att det utöver ett samlat återställandemål bör införas särskilda mål för ekosystem, livsmiljöer och arter, som omfattar skogar, gräsmarker, våtmarker, torvmarker, pollinatörer, friflytande floder, kustområden och havsekosystem.

(9) I sina slutsatser av den 23 oktober 2020 erkände rådet att det kommer att vara av avgörande betydelse att ytterligare försämringar av den nuvarande biologiska mångfalden och naturen förhindras, men att detta inte är tillräckligt för att naturen ska få en större plats i våra liv. Rådet bekräftade att det behövs en högre ambitionsnivå i fråga om naturrestaurering, i enlighet med förslaget i EU:s nya plan för återställande av naturen, som omfattar åtgärder för att skydda och återställa den biologiska mångfalden utanför skyddade områden. Rådet slog också fast att det avvaktar ett förslag till rättsligt bindande mål för återställande av naturen, med förbehåll för en konsekvensbedömning.

(10) I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 fastställs ett åtagande om att rättsligt skydda minst 30 % av landytan inbegripet inlandsvatten, och 30 % av havet i unionen, varav minst en tredjedel bör vara under strikt skydd, inbegripet alla återstående urskogar och gammal skog. I kriterierna och vägledningen om utseende av ytterligare skyddade områden i medlemsstaterna (*kriterierna och vägledningen*), utarbetad av kommissionen 2022 i samarbete med medlemsstaterna och de berörda parterna, betonas att om de restaurerade områdena, när restaureringen har gett full effekt, uppfyller eller väntas uppfylla kriterierna för skyddade områden bör dessa restaurerade områden också räknas in i unionens mål för skyddade områden. I kriterierna och vägledningen framhålls också att skyddade områden kan ge ett viktigt bidrag till restaureringsmålen i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 genom att skapa förutsättningar för att restaureringsinsatserna ska lyckas. Detta gäller särskilt områden som kan återhämta sig naturligt genom att vissa typer av påverkan från mänsklig verksamhet upphör eller begränsas. Att placera sådana områden, även i havsmiljön, under strikt skydd kommer i vissa fall att räcka för att de naturvärden de innehåller ska återhämta sig. Vidare betonas i kriterierna och vägledningen att alla medlemsstater väntas bidra till att unionens mål för skyddade områden i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 uppnås i den omfattning som står i proportion till de naturvärden de innehåller och till deras potential för restaurering av natur.

(11) I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 fastställs ett mål för att säkerställa att det inte sker någon försämring i bevarandetrender och -status för någon av de livsmiljöer och arter som skyddas och att minst 30 % av de arter och livsmiljöer som för närvarande inte har gynnsam status kommer upp till den kategorin eller uppvisar en starkt positiv utveckling före 2030. I den vägledning som kommissionen har utarbetat i samarbete med medlemsstaterna och berörda parter till stöd för att dessa mål uppnås framhålls att det sannolikt kommer att krävas underhålls- och restaureringsinsatser för de flesta sådana livsmiljöer och arter, antingen genom att deras nuvarande negativa trender vänds före 2030 eller att en nuvarande stabil eller positiv utveckling bibehålls, eller genom att man förebygger

försämringar i livsmiljöer och arter som har gynnsam bevarandestatus. I vägledningen betonas vidare att sådana restaureringsinsatser i första hand behöver planeras, genomföras och samordnas på nationell eller regional nivå och att synergier med andra unionsmål eller internationella mål, särskilt miljö- eller klimatpolitiska mål, bör eftersträvas när man väljer och prioriterar de arter och livsmiljöer som ska förbättras fram till 2030.

(12) I kommissionens rapport Tillståndet för naturen i Europeiska unionen av den 15 oktober 2020 (*rapporten om tillståndet för naturen från 2020*) konstaterades att unionen ännu inte har lyckats hejda minskningen av skyddade livsmiljötyper och arter av bevarandeintresse för unionen. Försämringen beror till stor del på nedläggning av extensiva lantbruk, intensivare brukningsmetoder, ändring av hydrologiska system, urbanisering och föroreningar, men även ohållbar skogsbruksverksamhet och utnyttjande av arter. Dessutom utgör invasiva främmande arter och klimatförändringarna stora och växande hot mot inhemska europeiska djur och växter.

(13) Den europeiska gröna given kommer att leda till en gradvis och djupgående omställning av unionens och dess medlemsstaters ekonomi, vilket i sin tur kommer att få stor inverkan på unionens yttre åtgärder. Det är viktigt att unionen utnyttjar sin handelspolitik och sitt omfattande nätverk av handelsavtal för att samarbeta med partner om skyddet av miljön och den biologiska mångfalden även globalt, samtidigt som lika villkor främjas.

(14) Det är lämpligt att fastställa ett övergripande mål för restaurering av ekosystem för att bidra till ekonomisk samhällelig omvandling, skapande av arbetstillfällen av hög kvalitet och hållbar tillväxt. Ekosystem med hög biologisk mångfald, t.ex. våtmarks-, sötvattens-, skogs- och jordbruksekosystem, områden med sparsam vegetation, marina och kustnära ekosystem samt urbana ekosystem, levererar en rad nödvändiga ekosystemtjänster om de är i gott tillstånd. Fördelarna med att restaurera försämrade ekosystem till gott tillstånd inom alla land- och havsområden överväger med stor marginal kostnaderna för restaurering. Dessa tjänster bidrar till ett brett spektrum av socioekonomiska fördelar, beroende på de ekonomiska, sociala, kulturella, regionala och lokala förhållandena.

(15) FN:s statistikkommission antog systemet för ekonomisk miljöredovisning – ekosystemredovisning (SEEA EA) vid sitt 52:a möte i mars 2021. SEEA EA är en integrerad och heltäckande statistisk ram för att organisera uppgifter om livsmiljöer och landskap, mäta omfattningen av, tillståndet i och tjänsterna från ekosystem, övervaka ändringar i ekosystemtillgångar och koppla den informationen till ekonomisk och annan mänsklig verksamhet.

(16) Att säkerställa ekosystem med biologisk mångfald och tackla klimatförändringen hänger oupplösligen ihop. Naturen och naturbaserade lösningar, däribland naturliga koldioxidlager och koldioxidsänkor, är avgörande för att bekämpa klimatkrisen. Samtidigt driver klimatkrisen redan på förändringar i landbaserade och marina ekosystem och unionen behöver förbereda sig på att dessa effekter kommer att bli allt mer intensiva, frekventa och utbredda. I den särskilda rapporten från den mellanstatliga panelen för klimatförändringar (IPPC) om effekterna av en global uppvärmning på 1,5 °C konstaterades att vissa konsekvenser kan bli långlivade eller oåterkalleliga. I IPCC:s sjätte bedömningsrapport anges att restaurering av ekosystem kommer att vara avgörande för att bidra till kampen mot klimatförändringen och också för att minska riskerna för en tryggad livsmedelsförsörjning. Den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) ansåg i sin globala bedömningsrapport om biologisk mångfald och ekosystemtjänster 2019 att klimatförändringar är en avgörande drivkraft för förändringar i naturen och att klimatförändringarnas effekter väntas öka under de kommande årtiondena och i vissa fall bli större än effekterna av andra drivkrafter för ekosystemförändringar, t.ex. förändrad mark- och havsanvändning.

(17) I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 ([5]) fastställs ett bindande mål om klimatneutralitet i unionen senast 2050 och negativa utsläpp därefter. Dessutom ska snabba och förutsägbara utsläppsminskningar prioriteras samtidigt som upptagen i naturliga sänkor ska förbättras. Återställandet av ekosystem kan ge ett viktigt bidrag till bevarandet, förvaltningen och förstärkningen av naturliga sänkor och till att öka den biologiska mångfalden, samtidigt som klimatförändringarna bekämpas. I förordning (EU) 2021/1119 krävs också att relevanta unionsinstitutioner och medlemsstaterna ska säkerställa löpande framsteg med att öka anpassningsförmågan, stärka motståndskraften och minska sårbarheten gentemot klimatförändringarna. Dessutom krävs att medlemsstaterna integrerar anpassning i alla politikområden och även främjar ekosystembaserad anpassning och naturbaserade

([5]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (*europeisk klimatlag*) (EUT L 243, 9.7.2021, s. 1).

lösningar. Naturbaserade lösningar är lösningar som inspireras och stöds av naturen och som är kostnadseffektiva, ger samtidiga miljömässiga, sociala och ekonomiska fördelar och bidrar till att bygga upp motståndskraft. Sådana lösningar leder till mer natur och naturelement och naturliga processer med större mångfald i städer, landskap och havsmiljöer genom lokalt anpassade, resurseffektiva och systemiska insatser. Naturbaserade lösningar måste därför gynna den biologiska mångfalden och stödja en rad ekosystemtjänster.

(18) I kommissionens meddelande *Att bygga upp ett klimateresilient Europa – den nya EU-strategin för klimatanpassning* av den 24 februari 2021 betonas behovet av att främja naturbaserade lösningar och det erkänns att det går att uppnå en kostnadseffektiv klimatanpassning genom att skydda och återställa våtmarker och torvmarker samt kustnära och marina ekosystem, utveckla urbana grönytor och installera gröna tak och väggar och genom att främja och hållbart förvalta skogar och jordbruksmark. Att ha fler ekosystem med biologisk mångfald ger större resiliens mot klimatförändringar och erbjuder effektivare former av begränsning och förebyggande av katastrofer.

(19) Unionens klimatpolitik håller på att ses över för att kunna följa den plan som fastställs i förordning (EU) 2021/1119 i syfte att minska nettoutsläppen av växthusgaser (utsläpp efter avdrag för upptag) med minst 55 % jämfört med 1990 års nivåer senast 2030. Framför allt syftar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/839 ([6]) till att stärka marksektorns bidrag till den övergripande klimatambitionen för 2030 och anpassa mål i fråga om redovisning av utsläpp och upptag från sektorn för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) till relaterade politiska initiativ för biologisk mångfald. I den förordningen framhålls behovet av att skydda och förbättra naturbaserade koldioxidupptag, förbättra ekosystemens resiliens mot klimatförändringar, återställa skadad mark och försämrade ekosystem samt att restaurera torvmarker. Det syftar också till att förbättra övervakningen och rapporteringen av utsläpp och upptag av växthusgaser från mark som omfattas av skydd och restaurering. I detta sammanhang är det viktigt att ekosystem i alla markkategorier, inbegripet skogar, gräsmarker, åkermarker och våtmarker, är i gott tillstånd för att effektivt kunna fånga in och lagra koldioxid.

(20) Såsom anges i kommissionens meddelande *Säkra livsmedelsförsörjningen och stärka motståndskraften i livsmedelssystemen* av den 23 mars 2022 har den geopolitiska utvecklingen ytterligare understrukit behovet av att skydda livsmedelssystemens resiliens. Det finns belägg för att restaurering av jordbruksekosystem har en positiv inverkan på livsmedelsproduktiviteten på lång sikt och att restaurering av natur fungerar som en försäkring för att säkerställa unionens långsiktiga hållbarhet och resiliens.

(21) I slutrapporten från konferensen om Europas framtid i maj 2022 uppmanar medborgarna unionen att skydda och restaurera den biologiska mångfalden, landskapet och haven, eliminera föroreningar och främja kunskap, medvetenhet, utbildning och dialoger om miljö, klimatförändringar, energianvändning och hållbarhet.

(22) Restaurering av ekosystem, i kombination med insatser för att minska handeln med och konsumtionen av vilda djur och växter, kommer också att bidra till att förebygga och bygga upp motståndskraft mot eventuella framtida smittsamma sjukdomar med zoonotisk potential, och därmed minska risken för utbrott och pandemier, och bidra till att stödja unionens insatser och insatser på global nivå för att tillämpa One Health-modellen, som erkänner det inneboende sambandet mellan människors hälsa, djurs hälsa samt en frisk och resilient natur.

(23) Mark är en integrerad del av landbaserade ekosystem. I kommissionens meddelande *EU:s markstrategi för 2030 – Frisk mark till förmån för människor, livsmedel, natur och klimat* av den 17 november 2021 beskrivs behovet av att återställa skadad mark och öka markens biologiska mångfald. Den globala mekanismen, ett organ som inrättats inom ramen för Förenta nationernas konvention för bekämpning av ökenspridning i de länder som drabbas av allvarlig torka och/eller ökenspridning, särskilt i Afrika ([7]), och sekretariatet för den konventionen har inrättat ett program för fastställande av mål om markförsämringsneutralitet för att hjälpa länder att uppnå markförsämringsneutralitet senast 2030.

([6]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/839 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/841 vad gäller tillämpningsområdet, förenkling av reglerna för rapportering och efterlevnadskontroll och fastställande av medlemsstaternas mål för 2030 och av förordning (EU) 2018/1999 vad gäller förbättrad övervakning, rapportering, uppföljning av framsteg och översyn (EUT L 107, 21.4.2023, s. 1).

([7]) EGT L 83, 19.3.1998, s. 3.

(24) Rådets direktiv 92/43/EEG ([8]) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG ([9]) syftar till att säkerställa ett långsiktigt skydd, bevarande och överlevnad för Europas mest värdefulla och hotade arter och livsmiljöer och de ekosystem som de ingår i. Natura 2000, som inrättades 1992 och är det största samordnade nätverket av skyddade områden i världen, är det viktigaste verktyget för att genomföra målen för de båda direktiven. Denna förordning bör tillämpas på medlemsstaternas europeiska territorium på vilka fördragen är tillämpliga, och därigenom anpassas till direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG samt även till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG ([10]).

(25) Kommissionen har tagit fram en ram och en vägledning för fastställande av gott tillstånd för de livsmiljötyper som skyddas enligt direktiv 92/43/EEG och fastställande av tillräcklig kvalitet hos och kvantitet av livsmiljöerna för de arter som omfattas av det direktivet. Restaureringsmål för dessa livsmiljötyper och livsmiljöer för arter kan fastställas på grundval av den ramen och vägledningen. Sådan restaurering kommer dock inte att räcka för att vända förlusten av biologisk mångfald och för att alla ekosystem ska återhämta sig. För att förbättra den biologiska mångfalden i bredare ekosystem bör det därför fastställas ytterligare skyldigheter som baseras på särskilda indikatorer.

(26) Med utgångspunkt i direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG och för att göra det lättare att nå de mål som fastställs i de direktiven, bör medlemsstaterna vidta restaureringsåtgärder för att säkerställa återhämtningen hos skyddade livsmiljöer och arter, inbegripet vilda fåglar, i alla områden i unionen, även i områden som inte ingår i Natura 2000-områden.

(27) Direktiv 92/43/EEG syftar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos naturliga livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av unionsintresse. I det direktivet fastställs emellertid ingen tidsfrist för att uppnå målet. I direktiv 2009/147/EG fastställs inte heller en tidsfrist för återhämtning av fågelpopulationer i unionen.

(28) Det bör fastställas tidsfrister för att vidta restaureringsåtgärder inom och utanför Natura 2000-områden, för att gradvis förbättra tillståndet hos skyddade livsmiljötyper i hela unionen och för att återetablera sådana till dess att den gynnsamma referensareal som behövs för att uppnå gynnsam bevarandestatus hos de livsmiljötyperna i unionen uppnås. Medlemsstaterna bör, när så är lämpligt, fram till 2030, prioritera områden med livsmiljötyper som inte är i gott tillstånd och som är belägna inom Natura 2000-områden när de vidtar restaureringsåtgärder, med tanke på dessa områdens viktiga roll för naturvården och det faktum att det enligt befintlig unionsrätt redan finns en skyldighet att inrätta effektiva system för att säkerställa restaureringsåtgärdernas långsiktiga effektivitet i Natura 2000-områden. För att ge medlemsstaterna den flexibilitet som behövs för att genomföra omfattande restaureringsinsatser bör medlemsstaterna behålla möjligheten att genomföra restaureringsåtgärder i områden med livsmiljötyper som inte är i gott tillstånd och som är belägna utanför Natura 2000-områden, när särskilda lokala omständigheter och förhållanden motiverar detta. Dessutom är det lämpligt att gruppera livsmiljötyper efter det ekosystem som de tillhör och fastställa tidsbestämda och kvantifierade arealbaserade mål för grupper av livsmiljötyper. Detta skulle ge medlemsstaterna möjlighet att välja vilka livsmiljöer som ska återställas först inom gruppen.

(29) De krav som fastställs för livsmiljöerna för de arter som omfattas av direktiv 92/43/EEG och för livsmiljöerna för vilda fåglar som omfattas av direktiv 2009/147/EG bör vara likartade, med särskild hänsyn till den konnektivitet som krävs mellan båda dessa livsmiljöer för att artpopulationerna ska blomstra.

(30) Restaureringsåtgärderna för livsmiljötyper måste vara adekvata och lämpliga för att dessa livsmiljötyper ska uppnå gott tillstånd, och gynnsamma referensarealer måste inrättas så snabbt som möjligt, i avsikt att uppnå en gynnsam bevarandestatus för dessa livsmiljötyper. Det är viktigt att restaureringsåtgärderna är de som behövs för att uppnå de tidsbestämda och kvantifierade arealbaserade målen. Restaureringsåtgärderna för arters livsmiljöer måste också vara adekvata och lämpliga för att uppnå tillräcklig kvalitet och kvantitet så snabbt som möjligt för att uppnå gynnsam bevarandestatus för arterna.

([8]) Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 22.7.1992, s. 7).

([9]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (EUT L 20, 26.1.2010, s. 7).

([10]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi) (EUT L 164, 25.6.2008, s. 19).

(31) Restaureringsåtgärder som vidtas enligt denna förordning för att återställa eller bibehålla vissa livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I, såsom gräsmarker, hedar eller våtmarker, skulle i vissa fall kunna kräva att skog avlägsnas för att återinföra bevarandestyrd förvaltning, vilket kan inbegripa verksamheter som slåtter eller bete. Restaurering av natur och stopp för avskogning är båda viktiga och ömsesidigt förstärkande miljömål. Kommissionen kommer att utarbeta riktlinjer, såsom nämns i skäl 36 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 ([11]), för att klargöra tolkningen av definitionen av ”jordbruksanvändning” i den förordningen, särskilt när det gäller omvandling av skog till mark för andra ändamål än jordbruksanvändning.

(32) Det är viktigt att säkerställa att de restaureringsåtgärder som införs inom ramen för denna förordning leder till konkreta och mätbara förbättringar i ekosystemens tillstånd, både för enskilda områden som är föremål för restaurering och på nationell nivå och unionsnivå.

(33) För att säkerställa att restaureringsåtgärderna är ändamålsenliga och att deras resultat går att mäta över tid är det mycket viktigt att de områden som är föremål för restaureringsåtgärderna uppvisar en kontinuerlig förbättring till dess att gott tillstånd har uppnåtts, i syfte att förbättra tillståndet hos livsmiljöer som omfattas av bilaga I till direktiv 92/43/EEG, återetablera sådana livsmiljöer och förbättra deras konnektivitet.

(34) Det är också avgörande att de områden som är föremål för restaureringsåtgärder för att förbättra kvaliteten och kvantiteten hos livsmiljöerna för arter som omfattas av direktiv 92/43/EEG, och livsmiljöer för vilda fåglar som omfattas av direktiv 2009/147/EG, uppvisar en kontinuerlig förbättring för att bidra till att det uppnås en tillräcklig kvantitet och kvalitet hos livsmiljöerna för dessa arter.

(35) Det är viktigt att säkerställa att de områden som täcks av livsmiljötyper som omfattas av direktiv 92/43/EEG och som är i ett gott tillstånd i medlemsstaternas europeiska territorium och unionen som helhet gradvis ökar, till dess att den gynnsamma referensarealen för varje livsmiljötyp uppnås och att minst 90 % på medlemsstatsnivå av sådana arealer är i ett gott tillstånd, för att dessa livsmiljötyper i unionen ska kunna uppnå gynnsam bevarandestatus. Medlemsstaterna bör, i vederbörligen motiverade fall och för livsmiljötyper som är mycket vanliga och utbredda i unionen och som omfattar mer än 3 % av den berörda medlemsstatens europeiska territorium, tillåtas att tillämpa en procentsats som är lägre än 90 % för den areal som ska vara i gott tillstånd för de enskilda livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till denna förordning, om denna procentandel inte skulle förhindra att en gynnsam bevarandestatus, såsom fastställs i enlighet med artikel 1 e i direktiv 92/43/EEG, uppnås eller upprätthålls på nationell biogeografisk nivå för dessa livsmiljötyper. Om en medlemsstat tillämpar det undantaget bör medlemsstaten motivera det i sin nationella restaureringsplan.

(36) Det är viktigt att säkerställa att kvaliteten hos och kvantiteten av livsmiljöerna för arter som omfattas av direktiv 92/43/EEG, och livsmiljöerna för vilda fåglar som omfattas av direktiv 2009/147/EG ökar gradvis i medlemsstaternas europeiska territorium och i unionen som helhet, till dess att de är tillräckliga för att säkerställa dessa arters långsiktiga överlevnad.

(37) Det är viktigt att medlemsstaterna vidtar åtgärder som syftar till att säkerställa att tillståndet för områden som täcks av livsmiljötyper som omfattas av denna förordning och som omfattas av restaureringsåtgärder uppvisar en kontinuerlig förbättring till dess att de uppnår ett gott tillstånd, och att medlemsstaterna vidtar åtgärder som syftar till att säkerställa att dessa livsmiljötyper, när de har uppnått ett gott tillstånd, inte försämras avsevärt, så att det långsiktiga bibehållandet eller uppnåendet av gott tillstånd inte äventyras. Att dessa resultat inte uppnås innebär inte att skyldigheten att vidta lämpliga åtgärder för att uppnå dessa resultat har åsidosatts. Det är också viktigt att medlemsstaterna anstränger sig för att förhindra avsevärd försämring av områden som täcks av sådana livsmiljötyper som antingen redan är i gott skick eller som inte är i gott skick men ännu inte omfattas av restaureringsåtgärder. Dessa åtgärder är viktiga för att undvika ökade restaureringsbehov i framtiden och bör fokusera på områden med livsmiljötyper som, enligt vad medlemsstaterna fastställt i sina nationella restaureringsplaner, är nödvändiga att restaurera för att nå restaureringsmålen. Det är lämpligt att ta hänsyn till eventuell *force majeure*, såsom

([11]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 av den 31 maj 2023 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010 (EUT L 150, 9.6.2023, s. 206).

naturkatastrofer, som kan leda till försämring i områden som täcks av dessa livsmiljötyper, och till oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringarna. Utanför Natura 2000-områden är det lämpligt att även beakta följderna av en plan eller ett projekt av allt överskyggande allmänintresse, för vilket en mindre skadlig alternativ lösning saknas. För arealer som är föremål för restaureringsåtgärder bör detta fastställas från fall till fall. För Natura 2000-områden godkänns planer och projekt i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 92/43/EEG. Det bör säkerställas att medlemsstaterna behåller möjligheten att, i avsaknad av alternativ, tillämpa kravet på icke-försämring på nivån för varje biogeografisk region inom sitt territorium för varje livsmiljötyp och varje livsmiljö för arter. En sådan möjlighet bör tillåtas på vissa villkor, inbegripet att kompensationsåtgärder vidtas för varje avsevärd försämring. Om ett område, som ett önskat resultat av en restaureringsåtgärd, omvandlas från en livsmiljötyp som omfattas av denna förordning till en annan livsmiljötyp som omfattas av denna förordning, bör det området inte betraktas som försämrad.

(38) Vid tillämpningen av undantagen från kraven på kontinuerlig förbättring och icke-försämring utanför Natura 2000-områden enligt denna förordning bör medlemsstaterna anta att anläggningar för produktion av energi från förnybara energikällor, deras anslutning till nätet, det tillhörande nätet i sig och lagringstillgångar är av allt överskuggande allmänintresse. Medlemsstaterna bör kunna besluta att begränsa tillämpningen av den presumtionen under vederbörligen motiverade och särskilda omständigheter, t.ex. skäl som rör det nationella försvaret. Dessutom bör medlemsstaterna kunna undanta sådana projekt för förnybar energi från skyldigheten att mindre skadliga alternativa lösningar ska saknas för tillämpningen av dessa undantag, förutsatt att projekten har varit föremål för en strategisk miljöbedömning eller en miljökonsekvensbedömning. Att anse att sådana anläggningar är av allt överskuggande allmänintresse och, i tillämpliga fall, att begränsa kravet på att bedöma mindre skadliga alternativa lösningar skulle göra det möjligt att låta sådana projekt omfattas av en förenklad bedömning när det gäller undantagen från bedömningen av allt överskuggande allmänintresse enligt denna förordning.

(39) Verksamheter som uteslutande syftar till försvar eller nationell säkerhet bör ges högsta prioritet. Medlemsstaterna bör därför, när de inför restaureringsåtgärder, kunna undanta arealer som används för sådana verksamheter, om dessa åtgärder anses vara oförenliga med fortsatt militär användning av de berörda områdena. Dessutom bör medlemsstaterna, vid tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning om undantag från skyldigheterna om kontinuerlig förbättring och icke-försämring utanför Natura 2000-områden, tillåtas att anta att planer och projekt som rör sådana verksamheter är av allt överskuggande allmänintresse. Medlemsstaterna bör också kunna undanta sådana planer och projekt från skyldigheten att mindre skadliga alternativa lösningar ska saknas. Om medlemsstaterna tillämpar detta undantag bör de dock vara skyldiga att vidta åtgärder, i den mån det är rimligt och praktiskt möjligt, i syfte att mildra effekten av dessa planer och projekt på livsmiljötyperna.

(40) I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 betonas behovet av kraftfullare åtgärder för att återställa skadade marina ekosystem, däribland kolrika ekosystem samt viktiga lek- och uppväxtområden för fisk. I den strategin anges också att kommissionen kommer att föreslå en ny handlingsplan för att bevara fiskeresurser och skydda marina ekosystem.

(41) De marina livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till direktiv 92/43/EEG är brett definierade och omfattar en mängd i ekologiskt hänseende olika deltyper med olika restaureringspotential, vilket gör det svårt för medlemsstaterna att vidta lämpliga restaureringsåtgärder för dessa livsmiljötyper. De marina livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till det direktivet bör därför specificeras ytterligare med hjälp av relevanta nivåer i EUNIS (European nature information system) klassificering av marina livsmiljöer. Medlemsstaterna bör fastställa gynnsamma referensarealer för att uppnå gynnsam bevarandestatus för var och en av dessa livsmiljötyper, om sådana referensarealer inte redan behandlas i annan unionslagstiftning. Gruppen av marina livsmiljötyper med mjukt sediment, som motsvarar vissa av de bentiska breda livsmiljötyper som anges i direktiv 2008/56/EG, är vanligt förekommande i marina vatten i flera medlemsstater. Medlemsstaterna bör därför tillåtas att begränsa restaureringsåtgärderna, som genomförs gradvis, till en mindre andel av arealen av dessa livsmiljötyper som inte är i gott tillstånd, förutsatt att detta inte hindrar att god miljöstatus, som fastställs i enlighet med direktiv 2008/56/EG, uppnås eller bibehålls, med särskilt beaktande av tröskelvärden för de deskriptorer för fastställande av en god miljöstatus som anges i punkterna 1 och 6 i bilaga I till det direktivet, vilka fastställs i enlighet med artikel 9.3 i det direktivet, för omfattningen av förlusten av dessa livsmiljötyper, för de negativa effekterna på tillståndet hos dessa livsmiljötyper och för den högsta tillåtna omfattningen av dessa negativa effekter.

(42) Om skyddet av kustnära och marina livsmiljöer kräver att fiske- eller vattenbruksverksamhet regleras är det den gemensamma fiskeripolitiken som är tillämplig. I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 ([12]) föreskrivs särskilt att den gemensamma fiskeripolitiken ska genomföra en ekosystemansats i fiskeriförvaltningen för att säkerställa att fiskeverksamhetens negativa inverkan på de marina ekosystemen minimeras. I förordningen föreskrivs också att den gemensamma fiskeripolitiken ska sträva efter att säkerställa att fiske och vattenbruk inte leder till en försämring av den marina miljön.

(43) För att uppnå målet om en kontinuerlig, långsiktig och varaktig återhämtning av biologisk mångfald och resilient natur bör medlemsstaterna fullt ut använda sig av de möjligheter som erbjuds inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Inom ramen för unionens exklusiva befogenhet när det gäller bevarande av marina biologiska resurser har medlemsstaterna möjlighet att vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskbestånden och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystemen inom en gräns på tolv nautiska mil. Dessutom har medlemsstater som har ett direkt förvaltningsintresse, enligt definitionen i förordning (EU) nr 1380/2013, möjlighet att komma överens om att lämna in gemensamma rekommendationer för bevarandeåtgärder som är nödvändiga för att uppfylla skyldigheter enligt unionens miljörätt. Om en medlemsstat i sin nationella restaureringsplan inkluderar bevarandeåtgärder som är nödvändiga för att bidra till målen i den här förordningen och dessa bevarandeåtgärder kräver att gemensamma rekommendationer lämnas in, bör den berörda medlemsstaten inleda samråd och lämna in dessa gemensamma rekommendationer inom en tidsfrist som medger att de antas i tid före respektive tidsfrister, i syfte att främja samstämmighet mellan olika strategier för bevarande av marina ekosystem. Dessa åtgärder ska bedömas och antas i enlighet med de bestämmelser och förfaranden som föreskrivs inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

(44) Enligt direktiv 2008/56/EG krävs att medlemsstaterna ska samarbeta bilateralt och inom ramen för regionala och subregionala samarbetsmekanismer, däribland genom regionala havskonventioner, närmare bestämt konventionen om skydd av den marina miljön i Nordostatlanten ([13]), konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö ([14]), konventionen om skydd av Medelhavets marina miljö och kustregion ([15]) och konventionen om skydd av Svarta havet, undertecknad i Bukarest den 21 april 1992, samt, i fråga om fiskeriåtgärder, inom ramen för de regionala grupper som inrättats inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

(45) Det är viktigt att restaureringsåtgärder också vidtas för livsmiljöerna för vissa marina arter, t.ex. hajar och rockor, som omfattas av till exempel konventionen om skydd av flyttande vilda djur, som undertecknades i Bonn den 23 juni 1979, eller den regionala havskonventionens förteckningar över utrotningshotade och hotade arter, men som inte omfattas av direktiv 92/43/EEG, eftersom de har en viktig funktion i ekosystemet.

(46) För att stödja restaurering och icke-försämring av landbaserade, sötvattensbaserade, kustnära och marina livsmiljöer, har medlemsstaterna möjlighet att utse ytterligare områden som ”skyddade områden” eller ”strikt skyddade områden” för att genomföra andra effektiva arealbaserade bevarandeåtgärder och för att främja privata markbevarandeåtgärder.

(47) Urbana ekosystem motsvarar ungefär 22 % av unionens landareal och utgör det område där majoriteten av unionens invånare lever. Urbana grönytor inbegriper bland annat skogar i städer, parker och trädgårdar, stadsnära jordbruk, trädkantade gator, urbana ängsmarker och urbana häckar. Urbana ekosystem erbjuder, liksom de andra ekosystem som behandlas i denna förordning, viktiga livsmiljöer för biologisk mångfald, särskilt växter, fåglar och insekter, inklusive pollinatörer. De erbjuder också många andra oumbärliga ekosystemtjänster, inklusive minskning och kontroll av risker för naturkatastrofer, t.ex. översvämningar och värmeöeffekter, nedkylning, rekreation, vatten- och luftfiltrering, samt begränsning av och anpassning till klimatförändringar. Ökningen av mängden urbana grönytor är en viktig parameter för att mäta ökningen av de urbana ekosystemens förmåga att tillhandahålla dessa viktiga tjänster. En ökning av växttäcket i ett visst stadsområde bromsar vattenavrinningen, vilket minskar risken för förorening av vattendrag till följd av översvämning av dagvatten, och bidrar till att hålla sommartemperaturerna nere, bygga upp klimatresiliens och skapa ytterligare utrymme för naturen att blomstra. En ökning av mängden urbana grönytor kommer i många fall att förbättra det urbana ekosystemets hälsa. Friska urbana ekosystem är i sin

([12]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG (EUT L 354, 28.12.2013, s. 22).
([13]) EGT L 104, 3.4.1998, s. 2.
([14]) EGT L 73, 16.3.1994, s. 20.
([15]) EGT L 240, 19.9.1977, s. 3.

tur avgörande när det gäller att stödja andra viktiga europeiska ekosystems hälsa, till exempel genom att koppla samman naturområden på den omgivande landsbygden, förbättra vattendragens hälsa långt bort från städerna, utgöra ett skyddat område och en fortplantningsplats för fågelarter och arter av pollinatörer som är kopplade till jordbruks- och skogslivsmiljöer samt tillhandahålla viktiga livsmiljöer för flyttfåglar.

(48) Åtgärder för att säkerställa att täckningen av urbana grönytor, särskilt trädtäckningen, inte längre riskerar att minska behöver förstärkas kraftigt. För att säkerställa att urbana grönytor fortsätter att tillhandahålla de nödvändiga ekosystemtjänsterna bör förlusten av dem hejdas och de bör återställas och utökas i omfattning, bl.a. genom en integrering av grön infrastruktur och naturbaserade lösningar, såsom gröna tak och gröna väggar, i utformningen av byggnader. En sådan integrering kan bidra till att bevara och öka inte bara arealen av urbana grönytor utan också, om träd inbegrips, arealen för urban trädkrontäckning

(49) Vetenskapliga belägg tyder på att artificiellt ljus inverkar negativt på den biologiska mångfalden. Artificiellt ljus kan också påverka människors hälsa. När medlemsstaterna utarbetar sina nationella restaureringsplaner i enlighet med denna förordning bör de kunna överväga att avlägsna, minska eller åtgärda ljusföroreningar i alla ekosystem.

(50) I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 krävs större ansträngningar för att restaurera sötvattenekosystem och vattendragens naturliga funktioner. Restaureringen av sötvattensekosystem bör innefatta ansträngningar för att återställa den naturliga konnektiviteten hos vattendrag och deras tillflöden och svämplan, bl.a. genom att avlägsna artificiella hinder i syfte att göra det lättare att uppnå gynnsam bevarandestatus för vattendrag, sjöar och alluviala livsmiljöer och arter som lever i de livsmiljöer som skyddas av direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG och uppfylla ett av de viktigaste målen i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030, nämligen att återställa minst 25 000 km fritt strömmande vattendrag jämfört med 2020, när EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 antogs. När medlemsstaterna avlägsnar hinder bör de i första hand bort obsoleta hinder som inte längre behövs för produktion av förnybar energi, inlandssjöfart, vattenförsörjning eller annan användning.

(51) I unionen har pollinatörer minskat dramatiskt under de senaste årtiondena. En tredjedel av arterna av bin och dagfjärilar är på tillbakagång, och en tiondel av dessa arter är nära utrotning. Pollinatörer är oumbärliga för de landbaserade ekosystemens funktion, människors välbefinnande och en trygg livsmedelsförsörjning, eftersom de pollinerar vilda och odlade växter. 2021 års rapport, som bygger på resultaten från Inca-projektet (Integrated system for Natural Capital Accounting), som genomfördes gemensamt av kommissionens avdelningar och Europeiska miljöbyrån (EEA), visar att nästan 5 miljarder EUR av unionens årliga jordbruksproduktion direkt kan hänföras till pollinerande insekter.

(52) Med sitt meddelande av den 1 juni 2018 lanserade kommissionen EU-initiativet om pollinatörer som svar på uppmaningar från Europaparlamentet och rådet om att motverka minskningen av pollinatörer. Lägesrapporten av den 27 maj 2021 om genomförandet av det initiativet visade att det fortfarande finns stora utmaningar när det gäller att ta itu med drivkrafterna bakom minskningen av pollinatörer, inklusive användningen av bekämpningsmedel. Både Europaparlamentet, i sin resolution av den 9 juni, och rådet, i sina slutsatser av den 17 december 2020 om Europeiska revisionsrättens särskilda rapport nr 15/2020, har efterlyst kraftfullare åtgärder för att ta itu med minskningen av pollinatörer, inrättande av en unionsomfattande övervakningsram för pollinatörer samt tydliga mål och indikatorer för åtagandet om att vända minskningen av pollinatörer. I sin särskilda rapport från 2020 rekommenderade Europeiska revisionsrätten att kommissionen ska inrätta lämpliga styr- och övervakningsmekanismer för insatser för att motverka hot mot pollinatörer. I sitt meddelande av den 24 januari 2023 lade kommissionen fram ett reviderat EU-initiativ om pollinatörer med titeln *Översyn av EU-initiativet om pollinatörer En ny giv för pollinatörer*, där det fastställs åtgärder som unionen och dess medlemsstater ska vidta för att vända den negativa utvecklingen för pollinatörer senast 2030.

(53) Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om hållbar användning av växtskyddsmedel syftar till att reglera en av drivkrafterna för minskning av pollinatörer genom att förbjuda användning av bekämpningsmedel i ekologiskt känsliga områden, varav många omfattas av den här förordningen, t.ex. områden som hyser pollinatörsarter som i de europeiska rödlistorna för arter betecknas som utrotningshotade.

(54) Hållbara, motståndskraftiga jordbruksekosystem med biologisk mångfald behövs för att tillhandahålla säkra, hållbara, näringsrika livsmedel till överkomligt pris. Jordbruksekosystem med en rik biologisk mångfald ökar också jordbrukets motståndskraft mot klimatförändringar och miljörisker samtidigt som de säkerställer en trygg och säker livsmedelsförsörjning och skapar nya arbetstillfällen i landsbygdsområden, särskilt arbetstillfällen i samband med

ekologiskt jordbruk, landsbygdsturism och rekreation. Därför behöver unionen förbättra den biologiska mångfalden på sina jordbruksmarker genom en rad befintliga metoder som gynnar eller är förenliga med en ökad biologisk mångfald, bland annat genom användning av extensivt jordbruk. Extensivt jordbruk är oumbärligt för att bibehålla många arter och livsmiljöer i områden med rik biologisk mångfald. Det finns många extensiva jordbruksmetoder som har flera och viktiga fördelar för skyddet av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och landskapselement, t. ex. precisionsjordbruk, ekologiskt jordbruk, agroekologi, trädjordbruk och lågintensiva permanenta gräsmarker. Syftet med sådana metoder är inte att stoppa markanvändningen inom jordbruket, utan snarare att anpassa denna typ av användning till förmån för jordbruksekosystemens långsiktiga funktion och produktivitet. Ekonomiskt attraktiva finansieringssystem för ägare, jordbrukare och andra markförvaltare som frivilligt ägnar sig åt sådana metoder är viktiga för att man ska kunna uppnå de långsiktiga fördelarna med restaurering.

(55) Det behöver genomföras restaureringsåtgärder för att förbättra den biologiska mångfalden i jordbruksekosystem i hela unionen, även i områden som inte täcks av livsmiljötyper som omfattas av direktiv 92/43/EEG. I avsaknad av en gemensam metod för att bedöma tillståndet hos jordbruksekosystem som skulle göra det möjligt att fastställa specifika restaureringsmål för jordbruksekosystem är det lämpligt att fastställa en allmän skyldighet att förbättra den biologiska mångfalden i jordbruksekosystem och mäta fullgörandet av den skyldigheten på grundval av ett antal indikatorer, t.ex. index för gräsmarksfjärilar, lagret av organiskt kol i mineraljordar på åkermark eller andelen jordbruksareal med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald.

(56) Eftersom jordbrukslandskapets fåglar är välkända och allmänt erkända nyckelindikatorer för jordbruksekosystems hälsa är det lämpligt att fastställa mål för deras återhämtning. Skyldigheten att uppnå sådana mål bör gälla för medlemsstaterna, inte för enskilda jordbrukare. Medlemsstaterna bör uppnå dessa mål genom att genomföra effektiva restaureringsåtgärder på jordbruksmark, och samarbeta med och ge stöd till jordbrukare och andra intressenter för åtgärdernas utformning och genomförande på fältet.

(57) Landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald i jordbruksmark, inklusive buffertzoner, mark i växelbruk eller fast träda, häckar, enskilda träd eller träddungar, trädrader, åkerkanter, jordlotter, diken, vattendrag, mindre våtmarker, terrasser, gränsrösen, stenmurar, mindre dammar och kulturella element ger rum för vilda växter och djur, däribland pollinatörer, förhindrar markerosion och utarmning av jorden, filtrerar luft och vatten, stöder begränsning av och anpassning till klimatförändringar samt jordbrukets produktivitet för pollinationsberoende grödor. Produktiva element kan också på vissa villkor betraktas som landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald.

(58) Den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) syftar till att stödja och stärka miljöskyddet, inklusive den biologiska mångfalden. Några av jordbrukspolitikens särskilda mål är att bidra till att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald, förbättra ekosystemtjänsterna och bevara livsmiljöer och landskap. Enligt jordbrukspolitikens nya norm nr 8 om god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (GAEC 8) enligt bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 ([16]) ska stödmottagare som får arealrelaterat stöd ha minst 4 % åkermark på gårdsnivå som avsatts för icke-produktiva arealer och element, såsom mark i träda, och bevara befintliga landskapselement. Den andel på 4 % som ska hänföras till efterlevnaden av GAEC-norm 8 kan minskas till 3 % om vissa förutsättningar är uppfyllda. Denna skyldighet kommer att bidra till att medlemsstaterna når en positiv trend när det gäller landskapselement som gynnar en hög mångfald på jordbruksmark. Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken har medlemsstaterna dessutom möjlighet att inrätta miljösystem för jordbruksmetoder som tillämpas av jordbrukare på jordbruksarealer och som kan omfatta underhåll och skapande av landskapselement eller icke-produktiva arealer. På samma sätt kan medlemsstaterna i sina strategiska GJP-planer också inkludera åtaganden om miljö- och klimatvänligt jordbruk, inbegripet förbättrad förvaltning av landskapselement som går utöver GAEC-norm 8 eller miljösystem. Projekt inom delprogrammet *Natur och biologisk mångfald* i Life-programmet, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/783 ([17]), kommer också att bidra till att

([16]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 av den 2 december 2021 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013 (EUT L 435, 6.12.2021, s. 1).

([17]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/783 av den 29 april 2021 om inrättande av ett program för miljö och klimatpolitik (Life) samt om upphävande av förordning (EU) nr 1293/2013 (EUT L 172, 17.5.2021, s. 53).

Europas biologiska mångfald på jordbruksmark kan börja återhämta sig senast 2030, genom att stödja genomförandet av direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG samt EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030.

(59) Restaurering och återvätning av organiska jordar, enligt definitionen i 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories, som används i jordbruket, t.ex. som gräsmark eller åkermark, och som utgörs av dränerade torvmarker, bidrar till betydande fördelar för biologisk mångfald, en avsevärd minskning av växthusgasutsläppen och andra miljöfördelar, samtidigt som det bidrar till ett jordbrukslandskap med hög mångfald. Medlemsstaterna kan välja mellan många olika restaureringsåtgärder för dränerade torvmarker som används inom jordbruket, däribland omställning av åkermark till permanent gräsmark, extensifieringsåtgärder åtföljda av minskad dränering, fullständig återvätning med möjlighet till brukning av våtmarker (paludikultur), eller etablering av torvbildande vegetation. De största klimatfördelarna skapas genom restaurering och återvätning av åkermark följt av restaurering av intensiv gräsmark. För att möjliggöra ett flexibelt genomförande av restaureringsmålet för dränerade torvmarker som används inom jordbruket bör medlemsstaterna kunna räkna med restaureringsåtgärder och återvätning av dränerade torvmarker i områden med torvbrytning samt, i viss utsträckning, restaurering och återvätning av dränerade torvmarker med annan markanvändning, t.ex. skog, som bidrag till uppnåendet av restaureringsmålen för dränerade torvmarker som används inom jordbruket. Om återvätning av dränerad torvmark som används inom jordbruket inte kan genomföras på grund av betydande negativ inverkan på byggnader, infrastruktur, klimatanpassning eller andra allmänintressen och det inte är möjligt att återväta torvmarker med annan markanvändning, bör det, om det är vederbörligen motiverat, vara möjligt för medlemsstaterna att minska omfattningen av återvätning av torvmark.

(60) För att fullt ut ta vara på fördelarna för den biologiska mångfalden bör restaurering och återvätning av områden med dränerad torvmark gå utöver områden med de typer av våtmarkslivsmiljöer som förtecknas i bilaga I till direktiv 92/43/EEG och som ska restaureras och återetableras. Uppgifter om organiska jordars omfattning och deras utsläpp och upptag av växthusgaser övervakas och görs tillgängliga genom rapportering om LULUCF-sektorn i medlemsstaternas nationella inventeringar av växthusgaser som lämnas in enligt FN:s ramkonvention om klimatförändringar. Restaurerade och återvätta torvmarker kan fortsätta att användas produktivt på alternativa sätt. Paludikultur, där jordbruk bedrivs på torvmarker i blött skick, kan till exempel innefatta odling av olika typer av vass, vissa typer av virke, odling av blåbär och tranbär, odling av vitmossa samt bete för vattenbufflar. Dessa metoder bör baseras på principerna för hållbar förvaltning och syfta till att öka den biologiska mångfalden så att de kan vara av högt värde såväl ekonomiskt som ekologiskt. Paludikultur kan gynna flera hotade arter i unionen och kan också underlätta konnektiviteten mellan våtmarksområden och associerade arters populationer i unionen. Finansiering av åtgärder för att restaurera och återväta dränerade torvmarker och för att kompensera eventuella inkomstförluster kan komma från en rad olika källor, bland annat utgifter inom ramen för unionens budget och unionens finansieringsprogram.

(61) I EU:s nya skogsstrategi för 2030, som lades fram i kommissionens meddelande av den 16 juli 2021, beskrivs behovet av att återställa skogarnas biologiska mångfald. Skogar och andra skogsmarker täcker mer än 43,5 % av unionens landareal. Skogsekosystem som hyser en rik biologisk mångfald är sårbara för klimatförändringar men är också en naturlig bundsförvant när det gäller att anpassa sig till och bekämpa klimatförändringar och klimatrelaterade risker, bl.a. genom sina funktioner som kollager och kolsänkor, och tillhandahåller många andra oumbärliga ekosystemtjänster och ekosystemfördelar, t.ex. försörjning med virke och trä, livsmedel och andra icke-träbaserade produkter, klimatreglering, markstabilisering och erosionsövervakning samt rening av luft och vatten.

(62) Det behöver genomföras restaureringsåtgärder för att förbättra den biologiska mångfalden i skogsekosystem i hela unionen, även i områden som inte täcks av livsmiljötyper som omfattas av direktiv 92/43/EEG. I avsaknad av en gemensam metod för att bedöma tillståndet hos skogsekosystem som skulle göra det möjligt att fastställa specifika restaureringsmål för skogsekosystem är det lämpligt att fastställa en allmän skyldighet att förbättra den biologiska mångfalden i skogsekosystem och mäta fullgörandet av den skyldigheten på grundval av index för vanliga skogsfåglar och ett antal andra indikatorer, t.ex. stående död ved, liggande död ved, andelen skogar med olikåldrig struktur, skogskonnektivitet, lagret av organiskt kol, andelen skogar som domineras av inhemska trädarter och trädartblandning.

(63) När medlemsstaterna planerar och genomför de restaureringsåtgärder som behövs för att förbättra den biologiska mångfalden i skogsekosystem och när de fastställer tillfredsställande nivåer för indikatorer för biologisk mångfald för

skogar bör de ta hänsyn till riskerna för skogsbränder, på grundval av lokala förhållanden. Medlemsstaterna bör använda bästa praxis för att minska sådana risker, särskilt i enlighet med kommissionens riktlinjer för markbaserat förebyggande av skogsbränder som utfärdats 2021.

(64) I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 fastställs ett åtagande om att plantera ytterligare minst tre miljarder träd i unionen senast 2030, med full respekt för ekologiska principer. EU:s nya skogsstrategi för 2030, som lades fram i kommissionens meddelande av den 16 juli 2021, innehåller en färdplan för genomförandet av detta åtagande som bygger på den övergripande principen att plantera och odla rätt träd på rätt plats och för rätt ändamål. En webbaserad trädräknare finns tillgänglig som ett verktyg för att registrera bidrag till och framsteg i fråga om åtagandet, och medlemsstaterna bör i verktyget dokumentera träd som har planterats. Såsom anges i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 och färdplanen i EU:s nya skogsstrategi för 2030 utfärdade kommissionen den 17 mars 2023 riktlinjer för beskogning, återbeskogning och trädplantering som främjar biologisk mångfald. Dessa riktlinjer, som beskriver den ram av ekologiska principer som ska beaktas, syftar till att bidra till åtagandet och därmed till att stödja genomförandet av denna förordning.

(65) Restaureringsmål och restaureringsskyldigheter för livsmiljöer och arter som skyddas enligt direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG, för pollinatörer och för sötvattens-, jordbruks- och skogsekosystem och urbana ekosystem bör komplettera varandra och fungera i synergi, i syfte att uppnå det övergripande målet att restaurera ekosystem i medlemsstaternas land- och havsområden. De restaureringsåtgärder som krävs för att uppnå ett specifikt mål kommer i många fall att bidra till att andra mål uppnås eller till att andra skyldigheter uppfylls. Medlemsstaterna bör därför planera restaureringsåtgärder strategiskt i syfte att maximera deras effektivitet när det gäller att bidra till återhämtning av natur i hela unionen. Restaureringsåtgärder bör också planeras på ett sådant sätt att de beaktar begränsning av och anpassning till klimatförändringar samt förebyggande och kontroll av effekterna av naturkatastrofer, och markförsämring. De bör syfta till att optimera ekosystemens ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner, inbegripet deras produktivitetspotential, med beaktande av deras bidrag till en hållbar utveckling i relevanta regioner och samhällen. För att undvika oavsiktliga konsekvenser bör medlemsstaterna också beakta de förutsebara socioekonomiska effekterna och de beräknade fördelarna med genomförandet av restaureringsåtgärderna. Det är viktigt att medlemsstaterna utarbetar detaljerade nationella restaureringsplaner med utgångspunkt i bästa tillgängliga vetenskapliga rön. Dokumenterade uppgifter om historisk utbredning och areal samt om förväntade förändringar i miljöförhållanden till följd av klimatförändringar bör ligga till grund för fastställandet av gynnsamma referensarealer för livsmiljötyper. Dessutom är det viktigt att allmänheten i ett tidigt skede får verkliga möjligheter att delta i utarbetandet av planerna. Medlemsstaterna bör ta hänsyn till de särskilda förhållandena och behoven inom sitt territorium för att planerna ska motsvara relevanta påverkansfaktorer, hot och drivkrafter för förlust av biologisk mångfald och bör samarbeta för att säkerställa restaurering och konnektivitet över gränserna.

(66) För att säkerställa synergier mellan de olika åtgärder som har vidtagits och kommer att vidtas för att skydda, bevara och restaurera natur i unionen bör medlemsstaterna när de utarbetar sina nationella restaureringsplaner ta hänsyn till de bevarandeåtgärder som har fastställts för Natura 2000-områden och de prioriterade åtgärdsplaner som har upprättats i enlighet med direktiven 92/43/EEG och 2009/147/EG; åtgärder för att uppnå god ekologisk och kemisk status hos vattenförekomster som ingår i de förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt som har utarbetats i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG ([18]); marina strategier för att uppnå god miljöstatus för alla marina regioner i unionen som har utarbetats i enlighet med direktiv 2008/56/EG; nationella luftvårdsprogram som har utarbetats i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 ([19]); nationella strategier och handlingsplaner för biologisk mångfald som har utvecklats i enlighet med artikel 6 i konventionen om biologisk mångfald och bevarandeåtgärder som har antagits i enlighet med förordning (EU) nr 1380/2013 och tekniska åtgärder som har antagits i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 ([20]).

([18]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EGT L 327, 22.12.2000, s. 1).

([19]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 av den 14 december 2016 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG (EUT L 344, 17.12.2016, s. 1).

([20]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 av den 20 juni 2019 om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 och (EU) 2019/1022, samt om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005 (EUT L 198, 25.7.2019, s. 105).

(67) För att säkerställa samstämmighet mellan målen för den här förordningen och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 ([21]), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 ([22]) och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/70/EG ([23]) när det gäller att i synnerhet främja energi från hållbara källor under arbetet med de nationella restaureringsplanerna, bör medlemsstaterna ta hänsyn till förnybara energiprojekts potential att bidra till uppnåendet av målen för restaurering av natur.

(68) Eftersom det är viktigt att på ett konsekvent sätt ta itu med de dubbla utmaningarna med förlust av biologisk mångfald och klimatförändringar bör restaurering av biologisk mångfald ta hänsyn till utbyggnaden av förnybar energi. Det bör vara möjligt att kombinera restaureringsverksamhet och utbyggnad av projekt för förnybar energi, när så är möjligt, inbegripet i accelerationsområden för förnybar energi och särskilda nätområden. I direktiv (EU) 2018/2001 föreskrivs att medlemsstaterna ska utföra en samordnad kartläggning för utbyggnaden av förnybar energi på sitt territorium för att identifiera den inhemska potentialen och de tillgängliga landområden (både ovan och under jord), havs- eller inlandsvattenområden som är nödvändiga för att uppföra verk för förnybar energi och tillhörande infrastruktur, såsom nät- och lageranläggningar, inklusive värmelagring, som krävs för att de minst ska kunna uppfylla sina nationella bidrag till det reviderade målet för förnybara energikällor för 2030. Sådana nödvändiga områden, inbegripet befintliga verk och samarbetsmekanismer, ska stå i proportion till de uppskattade utvecklingsbanor och den totala planerade installerade kapacitet per teknik för förnybar energi som anges i de nationella energi- och klimatplanerna. Medlemsstaterna bör utse en undergrupp av sådana områden som accelerationsområden för förnybar energi. Accelerationsområden för förnybar energi är särskilda platser, på land eller till havs, som är särskilt lämpliga för installation av anläggningar för produktion av energi från förnybara energikällor, där utbyggnaden av en viss typ av förnybar energi inte förväntas ha någon betydande miljöpåverkan, med tanke på förhållandena i det valda området. Medlemsstaterna ska prioritera konstgjorda och bebyggda ytor, till exempel tak och husfasader, transportinfrastruktur och dess omedelbara omgivningar, parkeringsplatser, bondgårdar, avfallsanläggningar, industriområden, gruvor, konstgjorda inlandsvattenförekomster, sjöar eller dammar och, om så är lämpligt, anläggningar för rening av avloppsvatten från tätbebyggelse samt skadad mark som inte kan användas för jordbruk. I direktiv (EU) 2018/2001 fastställs också att medlemsstaterna har rätt att anta en eller flera planer för att utse särskilda infrastrukturområden för utveckling av nät- och lagringsprojekt som krävs för att integrera förnybar energi i elsystemet, om en sådan utveckling inte förväntas medföra en betydande miljöpåverkan, en sådan påverkan vederbörligen kan begränsas eller, om detta inte är möjligt, kompenseras. Syftet med sådana områden ska vara att stödja och komplettera accelerationsområdena för förnybar energi. När medlemsstaterna utser accelerationsområden för förnybar energi och särskilda infrastrukturområden ska de undvika skyddade områden och ta hänsyn till sina nationella restaureringsplaner. Medlemsstaterna bör samordna utarbetandet av nationella restaureringsplaner med kartläggningen av områden som krävs för att uppfylla åtminstone deras nationella bidrag till målet för förnybara energikällor för 2030 och, i tillämpliga fall, med utseendet av accelerationsområden för förnybar energi och särskilda nätområden. Under utarbetandet av de nationella restaureringsplanerna bör medlemsstaterna säkerställa synergier med utbyggnaden av förnybar energi och energiinfrastruktur och med accelerationsområden för förnybar energi och särskilda nätområden som redan har utsetts och även säkerställa att dessa områden fungerar oförändrat, inbegripet de tillståndsförfaranden som är tillämpliga i dessa områden i enlighet med direktiv (EU) 2018/2001.

(69) För att säkerställa synergier med restaureringsåtgärder som medlemsstaterna redan har planerat eller vidtagit bör dessa restaureringsåtgärder erkännas och beaktas i de nationella restaureringsplanerna. Med tanke på hur brådskande det är enligt budskapet i IPCC:s sjätte bedömningsrapport att vidta åtgärder för att restaurera skadade ekosystem bör medlemsstaterna genomföra de åtgärderna parallellt med att restaureringsplanerna utarbetas.

(70) De nationella restaureringsplanerna och åtgärderna för att restaurera livsmiljöer samt åtgärderna för att förhindra försämring av livsmiljöer bör också ta hänsyn till resultatet av forskningsprojekt som är relevanta för att bedöma ekosystems tillstånd, identifiera och inrätta restaureringsåtgärder och för övervakningsändamål. Vid behov bör de

([21]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (EUT L 328, 21.12.2018, s. 82).

([22]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1).

([23]) Europaparlamentets och rådets direktiv 98/70/EG av den 13 oktober 1998 om kvaliteten på bensin och dieselbränslen och om ändring av rådets direktiv 93/12/EEG (EGT L 350, 28.12.1998, s. 58).

också ta hänsyn till de olikartade förhållandena inom unionens olika regioner, i enlighet med artikel 191.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), såsom sociala, ekonomiska och kulturella behov och regionala och lokala särdrag, inbegripet befolkningstäthet.

(71) Det är lämpligt att ta hänsyn till den särskilda situationen i unionens yttersta randområden enligt förteckningen i artikel 349 i EUF-fördraget där det föreskrivs specifika åtgärder för att stödja dessa områden. Som anges i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 bör särskilt fokus läggas på att skydda och återställa ekosystem i EU:s yttersta randområden med tanke på deras exceptionellt höga värde för den biologiska mångfalden. Samtidigt bör de tillhörande kostnaderna för att skydda och återställa dessa ekosystem och de yttersta randområdenas avlägsna läge, ökaraktär, ringa storlek, besvärliga terräng- och klimatförhållanden beaktas, särskilt vid utarbetandet av de nationella restaureringsplanerna. Medlemsstaterna uppmuntras att på frivillig basis inkludera särskilda restaureringsåtgärder i de yttersta randområden som inte omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning.

(72) Europeiska miljöbyrån (EEA) bör ge medlemsstaterna stöd i utarbetandet av nationella restaureringsplaner och även vid övervakningen av framstegen mot att uppnå målen och uppfylla skyldigheterna avseende restaurering. Kommissionen bör bedöma om de nationella restaureringsplanerna är tillräckliga för att uppnå dessa mål och uppfylla dessa skyldigheter, för att uppnå unionens övergripande mål att gemensamt, som ett unionsmål, i alla de områden och ekosystem som omfattas av denna förordning, täcka minst 20 % av landarealen och minst 20 % av havsarealen senast 2030, och alla ekosystem som är i behov av restaurering senast 2050, för att uppnå målen att restaurera minst 25 000 km vattendrag till fritt strömmande vattendrag i unionen senast 2030 samt för att bidra till åtagandet att plantera ytterligare minst 3 miljarder träd i unionen senast 2030.

(73) Rapporten om tillståndet för naturen från 2020 har visat att en betydande andel av den information som lämnats av medlemsstaterna i enlighet med artikel 17 i direktiv 92/43/EEG och artikel 12 i direktiv 2009/147/EG, särskilt om bevarandestatus och trender för de livsmiljöer och arter som de skyddar, kommer från ofullständiga investeringar eller grundas enbart på experters utlåtanden. Rapporten visade också att statusen för flera livsmiljötyper och arter som skyddas enligt direktiv 92/43/EEG fortfarande är okänd. Dessa kunskapsluckor måste fyllas och det krävs investeringar i kontroll och övervakning för att underbygga stabila och vetenskapligt baserade nationella restaureringsplaner. För att olika övervakningsmetoder ska bli snabbare, mer effektiva och samstämmiga bör kontroll och övervakning i största möjliga mån ta vara på resultatet av unionsfinansierade forsknings- och innovationsprojekt, ny teknik, såsom övervakning på plats och fjärranalys med hjälp av rymddata och rymdtjänster som levereras inom ramen för komponenterna Egnos, Galileo och Copernicus i unionens rymdprogram, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/696 ([24]). EU-uppdragen *Återställa våra hav och vatten*, *Anpassning till klimatförändringar* och *En giv för den europeiska marken*, som beskrivs i kommissionens meddelande om EU-uppdrag av den 29 september 2021, kommer att stödja genomförandet av restaureringsmålen.

(74) Med tanke på de särskilda tekniska och finansiella utmaningar som är förknippade med kartläggning och övervakning av marina miljöer bör medlemsstaterna, som ett komplement till den information som rapporteras i enlighet med artikel 17 i direktiv 92/43/EEG och i enlighet med artikel 17 i direktiv 2008/56/EG, kunna använda information om påverkansfaktorer och hot eller annan relevant information som grund för extrapolering när de bedömer tillståndet i marina livsmiljöer som förtecknas i bilaga II till denna förordning. Det bör också vara möjligt att använda ett sådant tillvägagångssätt som grund för planering av restaureringsåtgärder i marina livsmiljöer i enlighet med denna förordning. Den övergripande bedömningen av tillståndet i de marina livsmiljöer som förtecknas i bilaga II till denna förordning bör baseras på bästa tillgängliga kunskap och senaste tekniska och vetenskapliga framsteg.

(75) För att säkerställa övervakningen av framstegen med att genomföra de nationella restaureringsplanerna, de restaureringsåtgärder som har genomförts, de områden som är föremål för restaureringsåtgärder och uppgifterna om inventeringen av hinder för vattendrags kontinuitet, bör det införas ett system där medlemsstaterna åläggs att skapa, uppdatera och tillgängliggöra relevanta uppgifter om resultatet av sådan övervakning. Den elektroniska rapporteringen av uppgifter till kommissionen bör använda EEA:s Reportnetsystem, och man bör sträva efter att

([24]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/696 av den 28 april 2021 om inrättande av unionens rymdprogram och Europeiska unionens rymdprogrambyrå och om upphävande av förordningarna (EU) nr 912/2010, (EU) nr 1285/2013, (EU) nr 377/2014 och beslut nr 541/2014/EU (EUT L 170, 12.5.2021, s. 69).

begränsa den administrativa bördan för alla aktörer så mycket som möjligt. För att säkerställa en lämplig infrastruktur för allmänhetens tillgång till uppgifter samt rapportering och utbyte av uppgifter mellan offentliga myndigheter, bör medlemsstaterna när så är relevant basera dataspecifikationerna på de som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG ([25]), 2007/2/EG ([26]) och (EU) 2019/1024 ([27]).

(76) För att säkerställa ett effektivt genomförande av den här förordningen bör kommissionen på begäran ge medlemsstaterna stöd genom instrumentet för tekniskt stöd, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/240 ([28]) och som tillhandahåller skräddarsytt tekniskt stöd för att utforma och genomföra reformer. Det tekniska stöd som tillhandahålls inom ramen för detta instrument omfattar t.ex. stärkt administrativ kapacitet, harmoniserade rättsliga ramar och utbyte av relevant bästa praxis.

(77) Kommissionen bör rapportera om medlemsstaternas framsteg mot att uppnå restaureringsmålen och fullgöra skyldigheterna i denna förordning på grundval av unionsomfattande lägesrapporter som utarbetas av EEA och andra analyser och rapporter som medlemsstaterna gör tillgängliga inom relevanta politikområden, t.ex. naturvårds-, havs- och vattenpolitik.

(78) För att säkerställa att man uppnår de mål och fullgör de skyldigheter som fastställs i denna förordning är det mycket viktigt att det görs tillräckliga privata och offentliga investeringar i restaurering. Medlemsstaterna bör därför i sina nationella budgetar integrera utgifter för mål för biologisk mångfald, även i förhållande till alternativ- och omställningskostnader till följd av genomförandet av de nationella restaureringsplanerna, och återge hur unionsfinansiering används. När det gäller unionsfinansiering bidrar utgifter inom ramen för unionens budget och unionens finansieringsprogram, t.ex. Life-programmet, Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF), som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1139 ([29]), Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ), som båda inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/2220 ([30]), Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Sammanhållningsfonden, som båda inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1058 ([31]), Fonden för en rättvis omställning, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 ([32]) samt Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/695 ([33]), till målen för biologisk mångfald med ambitionen att anslå 7,5 % 2024 och 10 % 2026 och 2027 av de årliga utgifterna i den fleråriga budgetramen för perioden 2021–2027 som fastställs i rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2093 ([34]) (*den fleråriga budgetramen 2021–2027*) till mål för biologisk mångfald. Faciliteten för återhämtning och resiliens, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 ([35]), är ytterligare en källa till finansiering av skydd för och restaurering av biologisk mångfald och ekosystem. När det gäller Life-programmet bör särskild uppmärksamhet ges åt en lämplig användning av de strategiska naturprojekten som ett särskilt verktyg som skulle kunna stödja genomförandet av den här förordningen genom att integrera tillgängliga finansiella resurser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

([25]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG av den 28 januari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG (EUT L 41, 14.2.2003, s. 26).

([26]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) (EUT L 108, 25.4.2007, s. 1).

([27]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EUT L 172, 26.6.2019, s. 56).

([28]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/240 av den 10 februari 2021 om inrättande av ett instrument för tekniskt stöd (EUT L 57, 18.2.2021, s. 1).

([29]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1139 av den 7 juli 2021 om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och om ändring av förordning (EU) 2017/1004 (EUT L 247, 13.7.2021, s. 1).

([30]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/2220 av den 23 december 2020 om fastställande av vissa övergångsbestämmelser för stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) under åren 2021 och 2022 och om ändring av förordningarna (EU) nr 1305/2013, (EU) nr 1306/2013 och (EU) nr 1307/2013 vad gäller resurser och tillämpning under åren 2021 och 2022 och förordning (EU) nr 1308/2013 vad gäller resurser och fördelningen av sådant stöd under åren 2021 och 2022 (EUT L 437, 28.12.2020, s. 1).

([31]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1058 av den 24 juni 2021 om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden (EUT L 231, 30.6.2021, s. 60).

([32]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning (EUT L 231, 30.6.2021, s. 1).

([33]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/695 av den 28 april 2021 om inrättande av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation, och om fastställande av dess regler för deltagande och spridning samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1290/2013 och (EU) nr 1291/2013 (EUT L 170, 12.5.2021, s. 1).

([34]) Rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2093 av den 17 december 2020 om den fleråriga budgetramen 2021–2027 (EUT L 433 I, 22.12.2020, s. 11).

([35]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

(79) Utarbetandet av de nationella restaureringsplanerna bör inte innebära en skyldighet för medlemsstaterna att omdisponera finansiering inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken eller andra finansieringsprogram eller finansieringsinstrument för jordbruk och fiske eller instrument inom den fleråriga budgetramen 2021–2027 för att genomföra denna förordning.

(80) En rad unionsinitiativ, nationella initiativ och privata initiativ finns tillgängliga för att stimulera privat finansiering, såsom InvestEU-programmet, inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/523 ([36]), som erbjuder möjligheter att mobilisera offentlig och privat finansiering för att stödja bland annat förbättring av natur och biologisk mångfald genom gröna och blå infrastrukturprojekt och kolinlagrande jordbruk som en grön affärsmodell. Finansiering av åtgärder för naturrestaurering på fältet, genom privat eller offentlig finansiering, inbegripet resultatbaserat stöd och innovativa system såsom certifieringssystem för koldioxidupptag, skulle kunna främjas. Incitament för privata investeringar skulle även kunna skapas genom offentliga investeringsprogram, inbegripet finansieringsinstrument, subventioner och andra instrument, förutsatt att reglerna för statligt stöd efterlevs.

(81) För att säkerställa genomförandet av denna förordning är det nödvändigt med tillräckliga privata och offentliga investeringar i åtgärder för naturrestaurering. Kommissionen bör därför inom 12 månader från den dag då denna förordning träder i kraft och i samråd med medlemsstaterna lägga fram en rapport med en analys av eventuella luckor i genomförandet av denna förordning. När så är lämpligt bör rapporten åtföljas av förslag till lämpliga åtgärder, inbegripet finansiella åtgärder, för att hantera de identifierade bristerna, såsom inrättandet av särskild finansiering och utan att föregripa medlagstiftarnas befogenheter vad gäller antagandet av den fleråriga budgetramen efter 2027.

(82) Enligt fast rättspraxis från Europeiska unionens domstol ankommer det på medlemsstaternas domstolar att, enligt principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), säkerställa domstolsskyddet för de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten. Vidare ska medlemsstaterna enligt artikel 19.1 i EU-fördraget fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten. Unionen och medlemsstaterna är parter i FN:s ekonomiska kommission för Europas konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor ([37]) (*Århuskonventionen*). Enligt Århuskonventionen ska medlemsstaterna, i enlighet med det relevanta nationella rättssystemet, säkerställa att den berörda allmänheten har tillgång till rättslig prövning.

(83) Medlemsstaterna bör främja ett rättvist och samhällsövergripande tillvägagångssätt för utarbetandet och genomförandet av sina nationella restaureringsplaner. De bör vidta nödvändiga åtgärder för att involvera lokala och regionala myndigheter, markägare och markanvändare och deras sammanslutningar, organisationer i det civila samhället, näringslivet, forsknings- och utbildningsinstitutioner, jordbrukare, fiskare, skogsbrukare, investerare samt andra berörda parter och allmänheten i alla skeden av utarbetandet, översynen och genomförandet av de nationella restaureringsplanerna, och för att främja dialog och spridningen av vetenskapligt underbyggd information om biologisk mångfald och fördelarna med restaurering.

(84) Enligt förordning (EU) 2021/2115 är de strategiska GJP-planerna avsedda att bidra till uppnåendet av och överensstämma med de långsiktiga nationella mål som anges i eller som följer av de lagstiftningsakter som förtecknas i bilaga XIII till den förordningen. Den här förordningen bör beaktas när kommissionen i enlighet med artikel 159 i förordning (EU) 2021/2115 senast den 31 december 2025 ser över den förteckning som anges i bilaga XIII till den förordningen.

(85) I enlighet med åtagandet i det åttonde miljöhandlingsprogrammet, som fastställs i Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/591 ([38]), ska medlemsstaterna fasa ut miljöskadliga subventioner på nationell nivå, använda marknadsbaserade instrument och verktyg för grön budgetering och finansiering på bästa sätt, inbegripet sådana som krävs för att säkerställa en socialt rättvis omställning, och stödja företag och andra berörda aktörer i utvecklingen och tillämpningen av standardiserad praxis för redovisning av naturkapital.

([36]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/523 av den 24 mars 2021 om inrättande av InvestEU-programmet och om ändring av förordning (EU) 2015/1017 (EUT L 107, 26.3.2021, s. 30).

([37]) EUT L 124, 17.5.2005, s. 4.

([38]) Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/591 av den 6 april 2022 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2030 (EUT L 114, 12.4.2022, s. 22).

(86) I syfte att säkerställa att denna förordning anpassas på det sätt som behövs, bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på att komplettera denna förordning genom fastställande och uppdatering av en vetenskapligt baserad metod för övervakning av mångfalden och populationer av pollinatörer och med avseende på att ändra bilagorna I–VII till denna förordning genom anpassning till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen av grupperna av och förteckningarna över livsmiljötyper, förteckningen över marina arter, förteckningen över arter som används för indexet för vanliga jordbruksfåglar, beskrivningen, enheten och metoden för indikatorer för biologisk mångfald för jordbruksekosystem och skogsekosystem och förteckningarna över exemplen på restaureringsåtgärder, i syfte att beakta de erfarenheter som gjorts vid tillämpningen av förordningen eller för att säkerställa överenstämmelse med EUNIS livsmiljötyper. Det är särskilt viktigt att kommissionen genomför konsekvensbedömningar och lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå, i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning ([39]). För att säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelse av delegerade akter.

(87) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter med avseende på att närmare fastställa metoderna för att övervaka de indikatorer för jordbruksekosystem som förtecknas i bilaga IV till denna förordning och de indikatorer för skogsekosystem som förtecknas i bilaga VI till denna förordning, fastställa vägledande ramar för att fastställa tillfredsställande nivåer för urbana grönytor, urban trädkrontäckning i urbana ekosystem, pollinatörer, de indikatorer för biologisk mångfald för jordbruksekosystem som förtecknas i bilaga IV till denna förordning och indikatorer för skogsekosystem som förtecknas i bilaga VI till denna förordning, fastställa ett enhetligt format för de nationella restaureringsplanerna samt fastställa formatet, strukturen och de närmare arrangemangen för att lämna uppgifter och information elektroniskt till kommissionen. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ([40]).

(88) För att möjliggöra snabba och effektiva insatser när en oförutsebar, exceptionell och oprovocerad händelse inträffar som ligger utanför unionens kontroll, med allvarliga unionsomfattande konsekvenser för tillgången på den mark som krävs för att säkerställa tillräcklig jordbruksproduktion för unionens livsmedelskonsumtion, bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter med avseende på tillfälligt upphävande av tillämpningen av de relevanta bestämmelserna i denna förordning i den omfattning och under den period som är absolut nödvändig, dock högst tolv månader, samtidigt som målen för denna förordning bibehålls. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med förordning (EU) nr 182/2011.

(89) Kommissionen bör göra en utvärdering av denna förordning. I enlighet med det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning bör denna utvärdering baseras på kriterierna effektivitet, ändamålsenlighet, relevans, konsekvens och mervärde och bör ligga till grund för konsekvensbedömningar av olika alternativ för vidare åtgärder. Vidare bör kommissionen bedöma behovet av att fastställa ytterligare restaureringsmål, baserat på gemensamma metoder för bedömning av tillståndet hos ekosystem som inte omfattas av artiklarna 4 och 5 i denna förordning, med hänsyn tagen till senaste vetenskapliga rön.

(90) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 ([41]) bör ändras i enlighet med detta.

(91) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att säkerställa långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald inom medlemsstaternas europeiska territorium, genom restaureringsåtgärder som ska vidtas av medlemsstaterna för att gemensamt uppnå ett unionsmål för restaurering av land- och havsområden senast 2030 och alla områden i behov av restaurering senast 2050, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av åtgärdens omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

([39]) EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

([40]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

([41]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 av den 30 maj 2022 om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2009, (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 och direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944, och om upphävande av förordning (EU) nr 347/2013 (EUT L 152, 3.6.2022, s. 45).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Innehåll

1. I denna förordning fastställs regler för att bidra till

a) en långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald på land och till havs i medlemsstaterna genom restaurering av försämrade ekosystem,

b) att uppnå unionens övergripande mål för begränsning av och anpassning till klimatförändringar samt för markförsämringsneutralitet,

c) att förbättra livsmedelstryggheten,

d) att uppfylla unionens internationella åtaganden.

2. Genom denna förordning inrättas en ram inom vilken medlemsstaterna ska genomföra effektiva och områdesbaserade restaureringsåtgärder med målsättningen att gemensamt, som ett unionsomfattande mål, inom den areal och de ekosystem som omfattas av denna förordning, täcka minst 20 % av landområden och minst 20 % av havsarealen senast 2030, samt alla ekosystem som är i behov av restaurering senast 2050.

Artikel 2

Geografiskt tillämpningsområde

Denna förordning är tillämplig på de ekosystem som avses i artiklarna 4–12

a) på medlemsstaternas territorium,

b) i medlemsstaternas kustvatten, enligt definitionen i artikel 2.7 i direktiv 2000/60/EG, samt deras havsbotten eller deras underliggande jordlager,

c) i vatten, havsbotten eller underliggande jordlager som ligger på havssidan av den baslinje som används för att beräkna utsträckningen av en medlemsstats territorialvatten, ut till den yttersta gränsen av det område där en medlemsstat har, eller, utövar suveräna rättigheter eller jurisdiktion i enlighet med Förenta nationernas havsrättskonvention från 1982 ([42]).

Denna förordning är endast tillämplig på ekosystem inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördragen tillämpas.

Artikel 3

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

1. *ekosystem*: ett dynamiskt komplex av växt-, djur-, svamp- och mikroorganismsamhällen och dessas icke-levande miljö som interagerar som en funktionell enhet och som innefattar livsmiljötyper, livsmiljöer för arter och artpopulationer.

2. *livsmiljö för en art*: habitat enligt definitionen i artikel 1 f i direktiv 92/43/EEG.

([42]) EGT L 179, 23.6.1998, s. 3.

3. *restaurering*: processen att aktivt eller passivt understödja återhämtningen hos ett ekosystem i syfte att förbättra dess struktur och funktioner, med målet att bevara eller öka den biologiska mångfalden och ekosystemsresiliensen genom att förbättra tillståndet till gott för en livsmiljötyp, återetablera en gynnsam referensareal och förbättra området för en livsmiljö för en art till tillräcklig kvalitet och kvantitet i enlighet med artiklarna 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2 och 5.3 samt uppnå målen och fullgöra skyldigheterna enligt artiklarna 8–12, inbegripet att uppnå tillfredsställande nivåer för de indikatorer som avses i artiklarna 8–12.

4. *gott tillstånd*: vad gäller ett område i en livsmiljötyp, ett tillstånd där en livsmiljötyps viktigaste egenskaper, särskilt dess struktur, funktioner och typiska arter eller typiska artsammansättning, avspeglar den höga nivå av ekologisk integritet, stabilitet och resiliens som är nödvändig för att säkerställa att den bibehålls på lång sikt och således bidrar till att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för en livsmiljö, om den berörda livsmiljötypen förtecknas i bilaga I till direktiv 92/43/EEG, och i marina ekosystem bidrar till att god miljöstatus uppnås eller bibehålls.

5. *god miljöstatus*: god miljöstatus enligt definitionen i artikel 3.5 i direktiv 2008/56/EG.

6. *gynnsam bevarandestatus för en livsmiljö*: gynnsam bevarandestatus i den mening som avses i artikel 1 e i direktiv 92/43/EEG.

7. *gynnsam bevarandestatus för en art*: gynnsam bevarandestatus i den mening som avses i artikel 1 i i direktiv 92/43/EEG.

8. *gynnsam referensareal*: den totala arealen av en livsmiljötyp i en viss biogeografisk eller marin region på nationell nivå som anses vara det minimum som krävs för att säkerställa långsiktig livskraft hos livsmiljötypen och dess typiska arter eller typiska artsammansättning samt denna livsmiljötyps samtliga signifikanta ekologiska variationer inom dess naturliga utbredningsområde, och som består av den befintliga arealen för livsmiljötypen och, om den arealen inte är tillräcklig för den långsiktiga livskraften hos livsmiljötypen och dess typiska arter eller typiska artsammansättning, den ytterligare areal som är nödvändig för att återetablera livsmiljötypen; om den berörda livsmiljötypen är förtecknad i bilaga I till direktiv 92/43/EEG, bidrar sådan återetablering till att gynnsam bevarandestatus för en livsmiljö uppnås, och i marina ekosystem bidrar sådan återetablering till att god miljöstatus uppnås eller bibehålls.

9. *tillräcklig kvalitet hos en livsmiljö*: den kvalitet i en arts livsmiljö som tillåter att en arts ekologiska krav kan tillgodoses när som helst under dess biologiska cykel, så att den bibehåller sig på lång sikt som en livskraftig komponent i sin livsmiljö i sitt naturliga utbredningsområde, bidrar till uppnående eller bibehållande av gynnsam bevarandestatus för en art som förtecknas i bilaga II, IV eller V till direktiv 92/43/EEG och till säkerställande av populationer av vilda fågelarter som omfattas av direktiv 2009/147/EG och dessutom i marina ekosystem bidrar till att god miljöstatus uppnås eller bibehålls.

10. *tillräcklig kvantitet av en livsmiljö*: den kvantitet av en arts livsmiljö som tillåter att en arts ekologiska krav kan tillgodoses när som helst under dess biologiska cykel, så att den bibehåller sig på lång sikt som en livskraftig komponent i sin livsmiljö i sitt naturliga utbredningsområde, bidrar till uppnående eller bibehållande av gynnsam bevarandestatus för en art som förtecknas i bilaga II, IV eller V till direktiv 92/43/EEG och till säkerställande av populationer av vilda fågelarter som omfattas av direktiv 2009/147/EG och dessutom i marina ekosystem bidrar till att god miljöstatus uppnås eller bibehålls.

11. *mycket vanlig och utbredd livsmiljötyp*: livsmiljötyp som förekommer i flera biogeografiska regioner i unionen med ett utbredningsområde som överstiger 10 000 km^2.

12. *pollinatör*: en vild insekt som transporterar pollen från en växts ståndare till en växts pistiller och på så sätt möjliggör befruktning och fröproduktion.

13. *minskning av populationer av pollinatörer*: en minskning i abundansen av eller mångfalden hos pollinatörer, eller både och.

14. *inhemska trädarter*: en trädart som förekommer inom sitt tidigare eller nuvarande naturliga utbredningsområde och sitt potentiella spridningsområde, dvs. inom det område den upptar naturligt eller skulle kunna uppta utan direkt eller indirekt mänsklig introduktion eller skötsel.

15. *lokal administrativ enhet* eller *LAU*: en administrativ enhet i en medlemsstat på en lägre nivå än provinsnivå, regional eller statlig nivå, som har inrättats i enlighet med artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 ([43]).

16. *tätbefolkade centrum* och *tätbefolkade kluster*: territoriella enheter som klassificeras i städer och mindre städer och förorter med hjälp av den rutbaserade typologi som har inrättats i enlighet med artikel 4b.2 i förordning (EG) nr 1059/2003.

17. *städer*: lokala administrativa enheter där minst 50 % av invånarna bor i ett eller flera tätbefolkade centrum, mätt med den urbaniseringsgrad som har fastställts i enlighet med artikel 4b.3 a i förordning (EG) nr 1059/2003.

18. *mindre städer och förorter*: lokala administrativa enheter där mindre än 50 % av invånarna bor i ett tätbefolkat centrum, men minst 50 % av invånarna bor i ett tätbefolkat kluster, mätt med den urbaniseringsgrad som har fastställts i enlighet med artikel 4b.3 a i förordning (EG) nr 1059/2003.

19. *stadsnära områden*: områden som gränsar till tätbefolkade centrum eller tätbefolkade kluster, inbegripet åtminstone alla områden inom en kilometer mätt från de yttre gränserna för dessa tätbefolkade centrum eller tätbefolkade kluster, och som är belägna i samma stad eller samma mindre stad och förort som dessa tätbefolkade centrum eller tätbefolkade kluster.

20. *urbana grönytor*: den totala arealen av träd, buskmarker, buskar, permanent örtvegetation, lavar och mossor samt dammar och vattendrag som finns i städer och mindre städer och förorter, beräknad på grundval av uppgifter från Copernicus landmiljöövervakningstjänst inom ramen för Copernicus-komponenten i unionens rymdprogram som inrättats genom förordning (EU) 2021/696 och, om de är tillgängliga för den berörda medlemsstaten, andra lämpliga kompletterande uppgifter som tillhandahålls av den medlemsstaten.

21. *urban trädkrontäckning*: den totala trädtäckta arealen i städer och mindre städer och förorter, beräknad på grundval av uppgifter om trädtäckning från Copernicus landmiljöövervakningstjänst inom ramen för Copernicus-komponenten i unionens rymdprogram som inrättats genom förordning (EU) 2021/696 och, om de är tillgängliga för den berörda medlemsstaten, andra lämpliga kompletterande uppgifter som tillhandahålls av den medlemsstaten.

22. *fritt strömmande vattendrag*: ett vattendrag eller en sträcka av vattendrag vars longitudinella, laterala och vertikala konnektivitet inte hindras av artificiella strukturer som utgör en barriär och vars naturliga funktioner till stor del är opåverkade.

23. *återvätning av torvmark*: processen att ändra dränerad torvjord till våt jord.

24. *accelerationsområde för förnybar energi*: accelerationsområde för förnybar energi enligt definitionen i artikel 2.9a i direktiv (EU) 2018/2001.

KAPITEL II

RESTAURERINGSMÅL OCH RESTAURERINGSSKYLDIGHETER

Artikel 4

Restaurering av land-, kust- och sötvattensekosystem

1. Medlemsstaterna ska genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att förbättra tillståndet till gott i områden med de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och som inte är i gott tillstånd. Sådana restaureringsåtgärder ska genomföras

a) senast 2030 för minst 30 % av den totala arealen av alla livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och som inte är i gott tillstånd, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15,

b) senast 2040 för minst 60 % och senast 2050 för minst 90 % av arealen av varje grupp av livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och som inte är i gott tillstånd, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15.

([43]) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 av den 26 maj 2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (NUTS) (EUT L 154, 21.6.2003, s. 1).

Vid tillämpningen av denna punkt ska medlemsstaterna, beroende på vad som är lämpligt, fram till 2030 prioritera restaureringsåtgärder i områden som är belägna i Natura 2000-områden.

2. Genom undantag från punkt 1 första stycket a och b får medlemsstaterna, om det är vederbörligen motiverat för tillämpningen av den punkten från den relevanta gruppen av livsmiljötyper undanta mycket vanliga och utbredda livsmiljötyper som täcker mer än 3 % av deras europeiska territorium.

Om en medlemsstat tillämpar det undantag som avses i första stycket ska medlemsstaten genomföra restaureringsåtgärder

a) senast 2050 på en areal som motsvarar minst 80 % av den areal som inte är i gott tillstånd för var och en av dessa livsmiljötyper,

b) senast 2030 på en areal som motsvarar minst en tredjedel av den procentsats som anges i led a, och

c) senast 2040 på en areal som motsvarar minst två tredjedelar av den procentsats som anges i led a.

Det undantag som avses i första stycket får endast tillämpas om det säkerställs att den procentsats som avses i andra stycket a inte hindrar att en gynnsam bevarandestatus för var och en av dessa livsmiljötyper uppnås eller upprätthålls på nationell biogeografisk nivå.

3. Om en medlemsstat tillämpar undantaget enligt punkt 2 ska den skyldighet som anges i punkt 1 första stycket a tillämpas på den totala arealen för alla återstående livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och som inte är i gott tillstånd, och den skyldighet som anges i punkt 1 första stycket b ska tillämpas på de återstående arealerna för de relevanta grupper av livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och som inte är i gott tillstånd.

4. Medlemsstaterna ska genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att återetablera de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I i områden där dessa livsmiljötyper inte förekommer i syfte att uppnå den gynnsamma referensarealen för dessa livsmiljötyper. Dessa åtgärder ska genomföras i områden som motsvarar minst 30 % av den ytterligare yta som krävs för att uppnå den gynnsamma referensarealen för varje grupp av livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15, senast 2030, på en areal som motsvarar minst 60 % av den ytan senast 2040, och 100 % av den ytan senast 2050.

5. Genom undantag från punkt 4 i denna artikel får en medlemsstat, om den anser att det inte är möjligt att senast 2050 genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att uppnå den gynnsamma referensarealen för en specifik livsmiljötyp på 100 % av arealen, fastställa en lägre procentsats på en nivå mellan 90 % och 100 % i sin nationella restaureringsplan som avses i artikel 15 och lämna en tillräcklig motivering. I sådana fall ska medlemsstaten gradvis genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att uppnå den lägre procentsatsen fram till 2050. Senast 2030 ska dessa restaureringsåtgärder omfatta minst 30 % av den ytterligare areal som krävs för att uppnå en sådan lägre procentsats fram till 2050, och senast 2040 ska de omfatta minst 60 % av den ytterligare areal som krävs för att uppnå en sådan lägre procentsats fram till 2050.

6. Om en medlemsstat tillämpar undantaget enligt punkt 5 på specifika livsmiljötyper ska den skyldighet som anges i punkt 4 tillämpas på de återstående livsmiljötyper som ingår i de grupper av livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och som dessa specifika livsmiljötyper tillhör.

7. Medlemsstaterna ska genomföra restaureringsåtgärder för de terrestra livsmiljöerna, kustnära livsmiljöerna och sötvattenslivsmiljöerna för de arter som förtecknas i bilagorna II, IV och V till direktiv 92/43/EEG och för de terrestra livsmiljöer, kustnära livsmiljöer och sötvattenslivsmiljöer för vilda fåglar som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2009/147/EG som, utöver de restaureringsåtgärder som avses punkterna 1 och 4 i denna artikel, är nödvändiga för att förbättra kvaliteten hos och kvantiteten av dessa livsmiljöer, inbegripet genom att återetablera dem, och för att öka konnektiviteten, till dess att tillräcklig kvalitet hos och kvantitet av dessa livsmiljöer har uppnåtts.

8. Fastställandet av de lämpligaste områdena för restaureringsåtgärder enligt punkterna 1, 4 och 7 i den här artikeln ska utgå från bästa tillgängliga kunskap och senaste vetenskapliga rön om tillståndet hos de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till denna förordning, mätt genom de strukturer och funktioner som är nödvändiga för att de ska bibehållas på lång sikt, inklusive deras typiska arter, i enlighet med vad som avses i artikel 1 e i direktiv 92/43/EEG och den kvalitet hos och kvantitet av livsmiljöerna för de arter som avses i punkt 7 i den här artikeln, med användning av information som rapporteras enligt artikel 17 i direktiv 92/43/EEG och artikel 12 i direktiv 2009/147/EG, och vid behov med hänsyn tagen till de olikartade situationerna i olika regioner enligt vad som avses i artikel 14.16 c i denna förordning.

9. Medlemsstaterna ska, senast 2030, säkerställa att tillståndet för livsmiljötyper är känt för minst 90 % av arealen fördelat över alla de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och senast 2040 att tillståndet för alla områden med livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I är känt.

10. De restaureringsåtgärder som avses i punkterna 1 och 4 ska beakta behovet av förbättrad konnektivitet mellan de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I och ta hänsyn till de ekologiska kraven för de arter som avses i punkt 7 och som förekommer i dessa livsmiljötyper.

11. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att de områden som är föremål för restaureringsåtgärder i enlighet med punkterna 1, 4 och 7 uppvisar en kontinuerlig förbättring i tillståndet hos de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till dess att gott tillstånd uppnås och en kontinuerlig förbättring av kvaliteten hos livsmiljöerna för de arter som avses i punkt 7, till dess att tillräckligt god kvalitet uppnås för dessa livsmiljöer.

Utan att det påverkar tillämpningen av direktiv 92/43/EEG ska medlemsstaterna vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att områden i vilka gott tillstånd har uppnåtts och i vilka tillräcklig kvalitet hos livsmiljöerna för arterna har uppnåtts inte försämras avsevärt.

12. Utan att det påverkar tillämpningen av direktiv 92/43/EEG ska medlemsstaterna, senast den dag då deras nationella restaureringsplaner offentliggörs i enlighet med artikel 17.6 i denna förordning, eftersträva att genomföra de åtgärder som krävs för att förhindra avsevärd försämring av områden där de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till denna förordning förekommer och som är i gott tillstånd eller som krävs för att uppnå de restaureringsmål som anges i punkt 17 i den här artikeln.

13. Vad gäller punkterna 11 och 12 i den här artikeln får medlemsstaterna, i avsaknad av alternativ, utanför Natura 2000-områden tillämpa de krav på icke-försämring som anges i de punkterna på nivån för varje biogeografisk region inom sitt territorium för varje livsmiljötyp och varje livsmiljö för arter, förutsatt att den berörda medlemsstaten anmäler sin avsikt att tillämpa denna punkt till kommissionen senast den 19 februari 2025 och uppfyller de skyldigheter som anges i artiklarna 15.3 g, 20.1 j, 21.1 och 21.2 b.

14. Utanför Natura 2000-områden ska den skyldighet som anges i punkt 11 inte tillämpas på försämring som orsakas av

a) *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer,

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar,

c) en plan eller ett projekt av allt överskuggande allmänintresse, för vilket en mindre skadlig alternativ lösning saknas, vilket ska fastställas från fall till fall, eller

d) åtgärder eller passivitet från tredjeländers sida som den berörda medlemsstaten inte är ansvarig för.

15. Utanför Natura 2000-områden ska den skyldighet som anges i punkt 12 inte tillämpas på försämring som orsakas av

a) *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer,

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar,

c) en plan eller ett projekt av allt överskuggande allmänintresse, för vilket mindre skadliga alternativa lösningar saknas, eller

d) åtgärder eller passivitet från tredjeländers sida som den berörda medlemsstaten inte är ansvarig för.

16. Inom Natura 2000-områden är bristande uppfyllelse av de skyldigheter som anges i punkterna 11 och 12 berättigat om det orsakas av

a) *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer,

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar, eller

c) en plan eller ett projekt som har godkänts i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 92/43/EEG.

17. Medlemsstaterna ska säkerställa

a) en ökning av arealen i gott tillstånd för de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till dess att minst 90 % är i gott tillstånd och till dess att den gynnsamma referensarealen för varje livsmiljötyp i varje biogeografisk region inom den berörda medlemsstaten har uppnåtts,

b) en ökande trend mot tillräcklig kvalitet hos och kvantitet av terrestra livsmiljöer, kustnära livsmiljöer och sötvattenslivsmiljöer för de arter som förtecknas i bilagorna II, IV och V till direktiv 92/43/EEG och för de arter som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2009/147/EG.

Artikel 5

Restaurering av marina ekosystem

1. Medlemsstaterna ska genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att förbättra tillståndet till gott i områden med de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och som inte är i gott tillstånd. Sådana restaureringsåtgärder ska genomföras

a) senast 2030 för minst 30 % av den totala arealen för grupperna 1–6 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och som inte är i gott tillstånd, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15,

b) senast 2040 för minst 60 % och senast 2050 för minst 90 % av arealen för var och en av grupperna 1–6 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och som inte är i gott tillstånd, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15,

c) senast 2040 för minst två tredjedelar av den procentsats som avses i led d i denna punkt av arealen för grupp 7 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och som inte är i gott tillstånd, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15, och

d) senast 2050 för en procentsats som identifieras i enlighet med artikel 14.3 av arealen för grupp 7 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och som inte är i gott tillstånd, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15.

Den procentsats som avses i första stycket d i den här artikeln ska fastställas så att detta inte hindrar att god miljöstatus, som fastställs i enlighet med artikel 9.1 i direktiv 2008/56/EG, uppnås eller bibehålls.

2. Medlemsstaterna ska genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att återetablera de livsmiljötyper i grupperna 1–6 som förtecknas i bilaga II i områden där dessa livsmiljötyper inte förekommer, i syfte att uppnå en gynnsam referensareal för dessa livsmiljötyper. Dessa åtgärder ska genomföras i områden som motsvarar minst 30 % av den ytterligare yta som krävs för att uppnå den gynnsamma referensarealen för varje grupp av livsmiljötyper, enligt vad som kvantifieras i den nationella restaureringsplan som avses i artikel 15, senast 2030, i områden som motsvarar minst 60 % av den ytan senast 2040, och 100 % av den ytan senast 2050.

3. Genom undantag från punkt 2 i denna artikel får en medlemsstat, om den anser att det inte är möjligt att senast 2050 genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att uppnå den gynnsamma referensarealen för en specifik livsmiljötyp på 100 % av arealen, fastställa en lägre procentsats på en nivå mellan 90 % och 100 % i sin nationella restaureringsplan som avses i artikel 15 och lämna en tillräcklig motivering. I sådana fall ska medlemsstaten gradvis genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att uppnå den lägre procentsatsen fram till 2050. Senast 2030 ska dessa restaureringsåtgärder omfatta minst 30 % av den ytterligare areal som krävs för att uppnå en sådan lägre procentsats fram till 2050, och senast 2040 ska de omfatta minst 60 % av den ytterligare areal som behövs för att uppnå en sådan lägre procentsats fram till 2050.

4. Om en medlemsstat tillämpar undantaget enligt punkt 3 på specifika livsmiljötyper ska den skyldighet som anges i punkt 2 tillämpas på den återstående ytterligare areal som krävs för att uppnå den gynnsamma referensarealen för varje grupp av livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och som dessa specifika livsmiljötyper tillhör.

5. Medlemsstaterna ska genomföra restaureringsåtgärder för de marina livsmiljöer för arter som förtecknas i bilaga III till denna förordning och i bilagorna II, IV och V till direktiv 92/43/EEG och för de marina livsmiljöer för vilda fåglar som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2009/147/EG och som, utöver de restaureringsåtgärder som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel, är nödvändiga för att förbättra kvaliteten hos och kvantiteten av dessa livsmiljöer, inbegripet genom att återetablera dem, och för att öka konnektiviteten, till dess att tillräcklig kvalitet hos och kvantitet av dessa livsmiljöer har uppnåtts.

6. Fastställandet av de lämpligaste områdena för restaureringsåtgärder enligt punkterna 1, 2 och 5 i denna artikel ska utgå från bästa tillgängliga kunskap och senaste tekniska och vetenskapliga framsteg när det gäller att fastställa tillståndet hos de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II till denna förordning och den kvalitet hos och kvantitet av livsmiljöerna för de arter som avses i punkt 5 i denna artikel, med användning av information som rapporteras enligt artikel 17 i direktiv 92/43/EEG, artikel 12 i direktiv 2009/147/EG och artikel 17 i direktiv 2008/56/EG.

7. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndet är känt för följande arealer:

a) Senast 2030 för minst 50 % av arealen, fördelat över alla livsmiljötyper i grupperna 1–6 som förtecknas i bilaga II.

b) Senast 2040 för alla områden med de livsmiljötyper i grupperna 1–6 som förtecknas i bilaga II.

c) Senast 2040 för minst 50 % av arealen, fördelat över alla livsmiljötyper i grupp 7 som förtecknas i bilaga II.

d) Senast 2050 för alla områden med de livsmiljötyper i grupp 7 som förtecknas i bilaga II.

8. De restaureringsåtgärder som avses i punkterna 1 och 2 ska ta hänsyn till behovet av förbättrad ekologisk samstämmighet och konnektivitet mellan de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II och till de ekologiska kraven för de arter som avses i punkt 5 och som förekommer i dessa livsmiljötyper.

9. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att de områden som är föremål för restaureringsåtgärder i enlighet med punkterna 1, 2 och 5 uppvisar en kontinuerlig förbättring i tillståndet hos de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II till dess att ett gott tillstånd uppnås och en kontinuerlig förbättring av kvaliteten hos livsmiljöerna för de arter som avses i punkt 5, till dess att tillräckligt god kvalitet uppnås för dessa livsmiljöer.

Utan att det påverkar tillämpningen av direktiv 92/43/EEG ska medlemsstaterna vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att områdena i vilka gott tillstånd har uppnåtts och i vilka tillräcklig kvalitet hos livsmiljöerna för arterna har uppnåtts inte försämras avsevärt.

10. Utan att det påverkar tillämpningen av direktiv 92/43/EEG ska medlemsstaterna, senast den dag då deras nationella restaureringsplaner offentliggörs i enlighet med artikel 17.6 i denna förordning, eftersträva att vidta de åtgärder som krävs för att förhindra avsevärd försämring av områden där de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II till denna förordning förekommer och som är i gott tillstånd eller som krävs för att uppnå de restaureringsmål som anges i punkt 14 i den här artikeln.

11. Utanför Natura 2000-områden ska den skyldighet som anges i punkt 9 inte tillämpas på försämring som orsakas av

a) *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer,

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar,

c) en plan eller ett projekt av allt överskuggande allmänintresse, för vilket mindre skadliga alternativa lösningar saknas, vilket ska fastställas från fall till fall, eller

d) åtgärder eller passivitet från tredjeländers sida som den berörda medlemsstaten inte är ansvarig för.

12. Utanför Natura 2000-områden ska den skyldighet som anges i punkt 10 inte tillämpas på försämring som orsakas av

a) *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer,

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar,

c) en plan eller ett projekt av allt överskuggande allmänintresse, för vilket mindre skadliga alternativa lösningar saknas, eller

d) åtgärder eller passivitet från tredjeländers sida som den berörda medlemsstaten inte är ansvarig för.

13. Inom Natura 2000-områden är bristande uppfyllelse av de skyldigheter som anges i punkterna 9 och 10 berättigat om det orsakas av

a) *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer,

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar, eller

c) en plan eller ett projekt som har godkänts i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 92/43/EEG.

14. Medlemsstaterna ska säkerställa

a) en ökning av arealen i gott tillstånd för de livsmiljötyper i grupperna 1–6 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II till dess att minst 90 % är i gott tillstånd och till dess att den gynnsamma referensarealen för varje livsmiljötyp i varje biogeografisk region inom den berörda medlemsstaten har uppnåtts,

b) en ökning av areal i gott tillstånd för livsmiljötyper i grupp 7 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II till dess att minst den procentsats som avses punkt 1 första stycket d är i gott tillstånd och till dess att den gynnsamma referensarealen för varje livsmiljötyp i varje biogeografisk region inom den berörda medlemsstaten har uppnåtts,

c) en ökad trend mot tillräcklig kvalitet hos och kvantitet av marina livsmiljöer för de arter som förtecknas i bilaga III till denna förordning och i bilagorna II, IV och V till direktiv 92/43/EEG och för de arter som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2009/147/EG.

Artikel 6

Energi från förnybara energikällor

1. Vid tillämpningen av artiklarna 4.14, 4.15, 5.11 och 5.12 ska planering, uppförande och drift av anläggningar för produktion av energi från förnybara energikällor, deras anslutning till nätet, det tillhörande nätet i sig och lagringstillgångar antas vara av allt överskuggande allmänintresse. Medlemsstaterna får undanta dem från kravet att mindre skadliga alternativa lösningar ska saknas enligt artiklarna 4.14, 4.15, 5.11 och 5.12, under förutsättning att

a) en strategisk miljöbedömning har genomförts i enlighet med villkoren i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG ([44]), eller

b) de har varit föremål för en miljökonsekvensbedömning i enlighet med villkoren i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU ([45]).

2. Medlemsstaterna får under vederbörligen motiverade och särskilda omständigheter begränsa tillämpningen av punkt 1 till att endast omfatta vissa delar av sitt territorium och vissa typer av teknik eller projekt med vissa tekniska egenskaper, i enlighet med prioriteringarna i deras integrerade nationella energi- och klimatplaner enligt förordning (EU) 2018/1999.

Om medlemsstaterna tillämpar begränsningar i enlighet med första stycket ska de informera kommissionen om dessa begränsningar och motivera dem.

Artikel 7

Nationellt försvar

1. När medlemsstater genomför restaureringsåtgärder i enlighet med artiklarna 4.1, 4.4, 4.7, 5.1, 5.2 eller 5.5 får de undanta områden som används för verksamhet vars enda syfte är nationellt försvar, om dessa åtgärder anses vara oförenliga med fortsatt militär användning av de berörda områdena.

([44]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (EGT L 197, 21.7.2001, s. 30).

([45]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EUT L 26, 28.1.2012, s. 1).

2. Vid tillämpningen av artiklarna 4.14, 4.15, 5.11 och 5.12 får medlemsstaterna föreskriva att planer och projekt vars enda syfte är nationellt försvar ska antas vara av allt överskuggande allmänintresse.

Vid tillämpningen av artiklarna 4.14, 4.15, 5.11 och 5.12 får medlemsstaterna undanta planer och projekt vars enda syfte är nationellt försvar från kravet att mindre skadliga alternativa lösningar ska saknas. Om en medlemsstat tillämpar det undantaget ska medlemsstaten dock vidta åtgärder, i den mån det är rimligt och praktiskt möjligt, i syfte att mildra effekterna av dessa planer och projekt på livsmiljötyper.

Artikel 8

Restaurering av urbana ekosystem

1. Medlemsstaterna ska senast den 31 december 2030 säkerställa att det inte sker någon nettoförlust av den sammanlagda nationella arealen urbana grönytor och urban trädkrontäckning i de urbana ekosystemområden som fastställs i enlighet med artikel 14.4, jämfört med 2024. Vid tillämpningen av denna punkt får medlemsstaterna från dessa sammanlagda nationella arealer undanta de urbana ekosystemområden där andelen urbana grönytor i tätbefolkade centrum och tätbefolkade kluster överstiger 45 % och andelen urban trädkrontäckning överstiger 10 %.

2. Medlemsstaterna ska från och med den 1 januari 2031 uppnå en ökande trend för den sammanlagda nationella arealen urbana grönytor, bland annat genom integrering av urbana grönytor i byggnader och infrastruktur, i urbana ekosystemarealer som fastställs i enlighet med artikel 14.4, mätt vart sjätte år från och med den 1 januari 2031 fram till dess att den tillfredsställande nivå som fastställs i enlighet med artikel 14.5 har uppnåtts.

3. Medlemsstaterna ska, i varje urbant ekosystemområde som fastställs i enlighet med artikel 14.4, uppnå en ökande trend för urban trädkrontäckning, mätt vart sjätte år från och med den 1 januari 2031 fram till dess att den tillfredsställande nivå som fastställs i enlighet med artikel 14.5 har uppnåtts.

Artikel 9

Restaurering av den naturliga konnektiviteten hos vattendrag och de naturliga funktionerna hos tillhörande svämplan

1. Medlemsstaterna ska göra en inventering av artificiella hinder för konnektivitet i ytvatten och, med beaktande av de artificiella hindrens socioekonomiska funktioner, identifiera de hinder som behöver avlägsnas för att bidra till att uppnå de restaureringsmål som anges i artikel 4 i denna förordning och till att uppfylla unionens mål att restaurera minst 25 000 km vattendrag till fritt strömmande vattendrag i unionen fram till 2030, utan att det påverkar tillämpningen av direktiv 2000/60/EG, särskilt artikel 4.3, 4.5 och 4.7, och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1315/2013 ([46]), särskilt artikel 15 däri.

2. Medlemsstaterna ska avlägsna de artificiella hinder för konnektivitet i ytvatten som identifierats i den inventering som genomförts enligt punkt 1 i denna artikel, i enlighet med den plan för avlägsnande som avses i artikel 15.3 i och n. När medlemsstaterna avlägsnar artificiella hinder ska de i första hand ta itu med obsoleta hinder, det vill säga sådana som inte längre behövs för produktion av förnybar energi, inlandssjöfart, vattenförsörjning, översvämningsskydd, eller annan användning.

3. Medlemsstaterna ska komplettera avlägsnandet av artificiella hinder i enlighet med punkt 2 med de åtgärder som är nödvändiga för att förbättra de naturliga funktionerna hos de tillhörande svämplanen.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att den naturliga konnektivitet hos vattendrag och de naturliga funktionerna hos tillhörande svämplan som har restaurerats i enlighet med punkterna 2 och 3 bibehålls.

([46]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1315/2013 av den 11 december 2013 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet och om upphävande av beslut nr 661/2010/EU (EUT L 348, 20.12.2013, s. 1).

Artikel 10

Restaurering av populationer av pollinatörer

1. Medlemsstaterna ska, genom att i tid införa lämpliga och ändamålsenliga åtgärder, förbättra mångfalden av pollinatörer och vända minskningen av populationer av pollinatörer senast 2030 och därefter uppnå en ökande trend för populationer av pollinatörer, mätt åtminstone vart sjätte år från 2030, till dess att de tillfredsställande nivåer som har fastställts i enlighet med artikel 14.5 har uppnåtts.

2. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 för att komplettera denna förordning genom att fastställa och uppdatera en vetenskapligt baserad metod för att övervaka mångfalden av pollinatörer och populationer av pollinatörer. Kommissionen ska anta den första av dessa delegerade akter för att fastställa en sådan metod senast den 19 augusti 2025.

3. Den metod som avses i punkt 2 ska tillhandahålla ett standardiserat tillvägagångssätt för att samla in årliga uppgifter om abundansen och mångfalden hos arter av pollinatörer i olika ekosystem, för att bedöma trender i populationer av pollinatörer och ändamålsenligheten hos de restaureringsåtgärder som medlemsstaterna antar i enlighet med punkt 1.

4. När medlemsstaterna använder den metod som avses i punkt 2 ska de säkerställa att övervakningsdata kommer från ett tillräckligt antal platser för att säkerställa representativitet över hela deras territorier. Medlemsstaterna ska främja medborgarforskning vid insamlingen av övervakningsdata, när så är lämpligt, och tillhandahålla tillräckliga resurser för utförandet av dessa uppgifter.

5. Kommissionen och relevanta unionsbyråer, särskilt EEA, Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och Europeiska kemikaliemyndigheten, ska i enlighet med sina respektive mandat samordna sina verksamheter avseende pollinatörer och tillhandahålla information för att stödja medlemsstaterna, på deras begäran, i fullgörandet av deras skyldigheter enligt denna artikel. I detta syfte ska kommissionen bland annat inrätta en särskild arbetsgrupp och på ett samordnat sätt sprida relevant information och sakkunskap till medlemsstaterna.

Artikel 11

Restaurering av jordbruksekosystem

1. Medlemsstaterna ska genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att förbättra den biologiska mångfalden i jordbruksekosystem, utöver de områden som är föremål för restaureringsåtgärder enligt artikel 4.1, 4.4 och 4.7, med beaktande av klimatförändringarna, landsbygdsområdenas sociala och ekonomiska behov samt behovet av att säkerställa en hållbar jordbruksproduktion i unionen.

2. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder som syftar till att uppnå en ökande trend på nationell nivå för minst två av följande tre indikatorer för jordbruksekosystem, som specificeras närmare i bilaga IV, mätt under perioden från och med den 18 augusti 2024 till och med den 31 december 2030, och vart sjätte år därefter, till dess att tillfredsställande nivåer som fastställts i enlighet med artikel 14.5 har uppnåtts:

a) Index för gräsmarksfjärilar.

b) Lager av organiskt kol i mineraljordar på åkermark.

c) Andel jordbruksareal med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald.

3. Medlemsstaterna ska genomföra restaureringsåtgärder som syftar till att säkerställa att det index för vanliga jordbruksfåglar på nationell nivå baserat på de arter som anges i bilaga V, indexerat den 1 september 2025 = 100, uppnår följande nivåer:

a) För medlemsstater som förtecknas i bilaga V med historiskt sett mer utarmade populationer av jordbruksfåglar: 110 senast 2030, 120 senast 2040 och 130 senast 2050.

b) För medlemsstater som förtecknas i bilaga V med historiskt sett mindre utarmade populationer av jordbruksfåglar: 105 senast 2030, 110 senast 2040 och 115 senast 2050.

4. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder som syftar till att återställa organiska jordar som används inom jordbruket och som består av dränerade torvmarker. Dessa åtgärder ska genomföras för minst

a) 30 % av dessa arealer senast 2030, varav minst en fjärdedel ska återvätas,

b) 40 % av dessa arealer senast 2040, varav minst en tredjedel ska återvätas,

c) 50 % av dessa arealer senast 2050, varav minst en tredjedel ska återvätas,

Medlemsstaterna får genomföra restaureringsåtgärder, inbegripet återvätning, i områden med torvbrytning och räkna dessa områden som bidrag till uppnåendet av de respektive mål som avses i första stycket a, b och c.

Dessutom får medlemsstaterna genomföra restaureringsåtgärder för återvätning av organiska jordar som utgörs av dränerade torvmarker som används på annat sätt än för jordbruksändamål och torvbrytning, och räkna dessa återvätta arealer som bidrag, upp till högst 40 %, till uppnåendet av de mål som avses i första stycket a, b och c.

Restaureringsåtgärder som består i återvätning av torvmark, inbegripet de vattennivåer som ska uppnås, ska bidra till att minska nettoutsläppen av växthusgaser och öka den biologiska mångfalden, samtidigt som nationella och lokala förhållanden beaktas.

En medlemsstat får i vederbörligen motiverade fall fastställa att omfattningen av återvätning av torvmark som används inom jordbruket ska minskas till mindre än vad som krävs enligt första stycket a, b och c i denna punkt, om sådan återvätning sannolikt kommer att ha en betydande negativ inverkan på infrastruktur, byggnader, klimatanpassning eller andra allmänintressen och om sådan återvätning inte kan ske på annan mark än jordbruksmark. En sådan minskning ska fastställas i enlighet med artikel 14.8.

Medlemsstaternas skyldighet att uppnå de mål för återvätning som anges i första stycket a, b och c innebär inte någon skyldighet för jordbrukare och privata markägare att återväta sin mark; återvätning av jordbruksmark förblir frivillig för dem, utan att det påverkar de skyldigheter som följer av nationell rätt.

Medlemsstaterna ska, när så är lämpligt, uppmuntra återvätning för att göra det till ett attraktivt alternativ för jordbrukare och privata markägare samt främja tillgången till utbildning och rådgivning för jordbrukare och andra berörda parter om fördelarna med återvätning av torvmark och om alternativen för efterföljande markförvaltning och därmed sammanhängande möjligheter.

Artikel 12

Restaurering av skogsekosystem

1. Medlemsstaterna ska genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att förbättra den biologiska mångfalden i skogsekosystem, utöver de områden som är föremål för restaureringsåtgärder enligt artikel 4.1, 4.4 och 4.7, samtidigt som riskerna för skogsbränder beaktas.

2. Medlemsstaterna ska uppnå en ökande trend på nationell nivå för indexet för vanliga skogsfåglar, som specificeras närmare i bilaga VI, mätt under perioden från och med den 18 augusti 2024 till och med den 31 december 2030, och vart sjätte år därefter, till dess att de tillfredsställande nivåer som fastställts i enlighet med artikel 14.5 har uppnåtts.

3. Medlemsstaterna ska uppnå en ökande trend på nationell nivå för minst sex av sju av följande indikatorer för skogsekosystem, som specificeras närmare i bilaga VI och som har valts ut på grundval av deras förmåga att visa att den biologiska mångfalden i skogsekosystemen i den berörda medlemsstaten har förbättrats. Den trenden ska mätas under perioden från och med den 18 augusti 2024 till och med den 31 december 2030, och vart sjätte år därefter, till dess att de tillfredsställande nivåer som har fastställts i enlighet med artikel 14.5 har uppnåtts:

a) Stående död ved.

b) Liggande död ved.

c) Andel skogsmark med olikåldrig struktur.

d) Skoglig konnektivitet.

e) Lager av organiskt kol.

f) Andel skogsmark som domineras av inhemska trädarter.

g) Trädartsblandning.

4. Underlåtenhet att fullgöra de skyldigheter som anges i punkterna 2 och 3 är berättigat om det orsakas av

a) storskalig *force majeure*, inbegripet naturkatastrofer, särskilt oplanerade och okontrollerade skogsbränder, eller

b) oundvikliga livsmiljöförändringar som orsakas direkt av klimatförändringar.

Artikel 13

Plantering av ytterligare tre miljarder träd

1. Vid identifiering och genomförande av restaureringsåtgärderna för att uppfylla målen och skyldigheterna i artiklarna 4 och 8—12 ska medlemsstaterna sträva efter att bidra till åtagandet att plantera ytterligare minst tre miljarder träd fram till 2030 på unionsnivå.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras bidrag till fullgörandet av det åtagande som anges i punkt 1 uppnås med full respekt för ekologiska principer, bland annat genom att säkerställa artmångfald och mångfald när det gäller åldersstruktur, med prioritet för inhemska trädarter med undantag för, i mycket specifika fall och under mycket specifika förhållanden, främmande arter anpassade till de lokala mark- och klimatförhållandena, det lokala ekologiska sammanhanget och de lokala livsmiljöförhållandena och som bidrar till att främja ökad motståndskraft mot klimatförändringar. Åtgärderna för att fullgöra detta åtagande ska syfta till att öka den ekologiska konnektiviteten och baseras på hållbar beskogning, återbeskogning och trädplantering samt en ökning av urban grönyta.

KAPITEL III

NATIONELLA RESTAURERINGSPLANER

Artikel 14

Utarbetande av nationella restaureringsplaner

1. Varje medlemsstat ska utarbeta en nationell restaureringsplan och genomföra den förberedande övervakning och forskning som behövs för att identifiera de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att uppnå de restaureringsmål och fullgöra de skyldigheter som fastställs i artiklarna 4–13 och för att bidra till unionens övergripande mål som fastställs i artikel 1, med beaktande av senaste vetenskapliga rön.

2. Medlemsstaterna ska kvantifiera den areal som behöver restaureras för att uppnå de restaureringsmål som fastställs i artiklarna 4 och 5 med beaktande av tillståndet för de livsmiljötyper som avses i artiklarna 4.1, 4.4, 5.1 och 5.2 och kvaliteten hos och kvantiteten av livsmiljöerna för de arter som avses i artiklarna 4.7 och 5.5 och som förekommer i de ekosystem som omfattas av artikel 2. Kvantifieringen ska bland annat grunda sig på följande information:

a) För varje livsmiljötyp:

i) Den sammanlagda livsmiljöarealen och en karta över dess nuvarande utbredning.

ii) Den livsmiljöareal som inte är i gott tillstånd.

iii) Den gynnsamma referensarealen, med beaktande av uppgifter om historisk utbredning och de förväntade förändringarna i miljöförhållanden till följd av klimatförändringar.

iv) De områden som är mest lämpade för återetablering av livsmiljötyper med hänsyn till pågående och förväntade förändringar i miljöförhållanden till följd av klimatförändringar.

b) Den tillräckliga kvalitet hos och kvantitet av livsmiljöerna för arter som krävs för att uppnå en gynnsam bevarandestatus för dem, med hänsyn till de områden som är mest lämpade för återetablering av dessa livsmiljöer och den konnektivitet som behövs mellan dem för att artpopulationerna ska frodas och även till pågående och förväntade förändringar i miljöförhållanden till följd av klimatförändringarna, livsmiljöernas och arternas konkurrerande behov samt förekomsten av jordbruksmark med högt naturvärde.

I syfte att kvantifiera arealen av varje livsmiljötyp som behöver restaureras för att uppnå de restaureringsmål som anges i artiklarna 4.1 a och 5.1 a ska den livsmiljöareal som inte är i gott tillstånd som avses i första stycket a ii i denna punkt endast omfatta de arealer för vilka livsmiljötypens tillstånd är känt.

I syfte att kvantifiera arealen av varje livsmiljötyp som behöver restaureras för att uppnå de restaureringsmål som anges i artiklarna 4.1 b och 5.1 b, c och d ska den livsmiljöareal som inte är i gott tillstånd som avses i första stycket a ii i denna punkt endast omfatta de arealer för vilka livsmiljötypens tillstånd är känt eller ska vara känt i enlighet med artiklarna 4.9 och 5.7.

Om en medlemsstat avser att tillämpa undantaget i artikel 4.2, ska den medlemsstaten fastställa de procentsatser som avses i den artikeln.

Om en medlemsstat avser att tillämpa undantaget i artiklarna 4.5 och 5.3, ska den medlemsstaten fastställa de lägre procentsatser som valts i enlighet med dessa artiklar.

3. När det gäller grupp 7 av de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga II ska medlemsstaterna fastställa den procentsats som avses i artikel 5.1 d.

4. Medlemsstaterna ska fastställa och kartlägga de urbana ekosystemområden som avses i artikel 8 för alla sina städer och mindre städer och förorter.

Den urbana ekosystemområden i en stad eller i en mindre stad och förort ska omfatta

a) hela staden eller den mindre staden och förorten, eller

b) delar av staden eller den mindre staden och förorten, inbegripet åtminstone dess tätbefolkade centrum, tätbefolkade kluster och, om den berörda medlemsstaten anser det vara lämpligt, stadsnära områden.

Medlemsstaterna får samla de urbana ekosystemarealerna i två eller flera angränsande städer eller två eller flera mindre städer och förorter, eller båda, till en gemensam ekosystemareal för dessa städer eller mindre städer och förorter.

5. Medlemsstaterna ska senast 2030 genom en öppen och effektiv process och bedömning utifrån senaste vetenskapliga rön, den vägledande ram som avses i artikel 20.10 och, om en sådan finns tillgänglig, den vägledande ram som avses i artikel 20.11 fastställa tillfredsställande nivåer för:

a) Populationer av pollinatörer enligt artikel 10.1 och för var och en av de indikatorer som avses i artikel 12.2.

b) Var och en av de valda indikatorer som avses i artikel 11.2.

c) Var och en av de valda indikatorer som avses i artikel 12.3.

d) De urbana grönytor som avses i artikel 8.2.

e) Den urbana trädkrontäckning som avses i artikel 8.3.

6. Medlemsstaterna ska identifiera och kartlägga de jordbruks- och skogsområden som är i behov av restaurering, särskilt de områden som till följd av intensifiering eller andra förvaltningsfaktorer behöver ökad konnektivitet och ett mer varierat landskap.

7. Varje medlemsstat får, senast den 19 augusti 2025, utveckla en metod för att komplettera den metod som avses i bilaga IV, i syfte att övervaka landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald och som inte omfattas av den gemensamma metod som avses i beskrivningen av landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald i den bilagan. Kommissionen ska ge vägledning om ramen för utveckling av sådana metoder senast den 19 september 2024.

8. I tillämpliga fall ska medlemsstaterna fastställa minskningen av omfattningen av återvätning av torvmark som används inom jordbruket enligt vad som avses i artikel 11.4 femte stycket.

9. Medlemsstaterna ska identifiera synergier med begränsning av klimatförändringar, anpassning till klimatförändringar, markförsämringsneutralitet och förebyggande av katastrofer och prioritera restaureringsåtgärder i enlighet med det. Medlemsstaterna ska också beakta

a) sina integrerade nationella energi- och klimatplaner som avses i artikel 3 i förordning (EU) 2018/1999,

b) sin långsiktiga strategi som avses i artikel 15 i förordning (EU) 2018/1999,

c) det bindande övergripande unionsmål för 2030 som anges i artikel 3 i direktiv (EU) 2018/2001.

10. Medlemsstaterna ska identifiera synergier med jord- och skogsbruket. De ska också identifiera befintliga jordbruks- och skogsbruksmetoder, inbegripet interventioner inom GJP, som bidrar till målen för denna förordning.

11. Genomförandet av denna förordning ska inte innebära en skyldighet för medlemsstaterna att omprogrammera finansiering inom ramen för GJP, den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) eller andra finansieringsprogram eller finansieringsinstrument för jordbruk och fiske inom den fleråriga budgetramen 2021–2027.

12. Medlemsstaterna får främja införandet av privata eller offentliga stödsystem till förmån för berörda parter som genomför de restaureringsåtgärder som avses i artiklarna 4–12, inbegripet markförvaltare och markägare, jordbrukare, skogsbrukare och fiskare.

13. Medlemsstaterna ska samordna utarbetandet av nationella restaureringsplaner med kartläggningen av områden som krävs för att fullgöra åtminstone de nationella bidragen till målet för förnybara energikällor för 2030 och, i tillämpliga fall, med utseendet av accelerationsområden för förnybar energi och särskilda infrastrukturområden. Under utarbetandet av de nationella restaureringsplanerna ska medlemsstaterna säkerställa synergier med utbyggnaden av förnybar energi och energiinfrastruktur och eventuella accelerationsområden för förnybar energi och särskilda infrastrukturområden som redan har utsetts och även säkerställa att dessa områden, inbegripet de tillståndsförfaranden som är tillämpliga i dessa områden enligt direktiv (EU) 2018/2001, samt nätprojekt som är nödvändiga för integreringen av förnybar energi i elsystemet och de respektive tillståndsförfarandena, fungerar oförändrat.

14. När medlemsstaterna utarbetar sina nationella restaureringsplaner ska de beakta särskilt följande:

a) De bevarandeåtgärder som har inrättats för Natura 2000-områden i enlighet med direktiv 92/43/EEG.

b) Prioriterade åtgärdsplaner som har inrättats i enlighet med direktiv 92/43/EEG.

c) Åtgärder för att uppnå god kvantitativ, ekologisk och kemisk status hos vattenförekomster som ingår i de åtgärdsprogram och de förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt som har utarbetats i enlighet med direktiv 2000/60/EG och de planer för hantering av översvämningsrisker som har fastställts i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG ([47]).

d) I tillämpliga fall, marina strategier för att uppnå god miljöstatus för alla marina regioner i unionen som har utarbetats i enlighet med direktiv 2008/56/EG.

e) Nationella luftvårdsprogram som har utarbetats i enlighet med direktiv (EU) 2016/2284.

f) Nationella strategier och handlingsplaner för biologisk mångfald som har utarbetats i enlighet med artikel 6 i konventionen om biologisk mångfald.

g) I tillämpliga fall, bevarande- och förvaltningsåtgärder som har antagits inom ramen för GFP.

h) Strategiska GJP-planer som har utarbetats i enlighet med förordning (EU) 2021/2115.

15. När medlemsstaterna utarbetar sina nationella restaureringsplaner ska de också beakta projekt för strategiska kritiska råvaror om de erkänns enligt unionsrätten.

([47]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvämningsrisker (EUT L 288, 6.11.2007, s. 27).

16. När medlemsstaterna utarbetar sina nationella restaureringsplaner

a) får de använda de olika exempel på restaureringsåtgärder som förtecknas i bilaga VII beroende på de specifika nationella och lokala förhållandena och senaste vetenskapliga rön,

b) ska de sträva efter att optimera ekosystemens ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner samt deras bidrag till den hållbara utvecklingen i de berörda regionerna och samhällena,

c) får de beakta de olikartade förhållandena i olika regioner när det gäller sociala, ekonomiska och kulturella behov, regionala och lokala särdrag och befolkningstäthet; i förekommande fall bör den särskilda situationen i unionens yttersta randområden beaktas, såsom deras avlägsna belägenhet, ökaraktär, ringa storlek, besvärliga terräng- och klimatförhållanden samt deras rika biologiska mångfald och de tillhörande kostnaderna för skydd och återställande av deras ekosystem.

17. Medlemsstaterna ska när så är möjligt främja synergier med andra medlemsstaters nationella restaureringsplaner, särskilt för gränsöverskridande ekosystem eller när medlemsstaterna delar en marin region eller delregion i den mening som avses i direktiv 2008/56/EG.

18. När det är praktiskt möjligt och lämpligt får medlemsstaterna använda befintliga regionala institutionella samarbetsstrukturer för att utarbeta och genomföra nationella restaureringsplaner i samband med restaurering och återetablering av marina ekosystem.

19. Om medlemsstaterna konstaterar ett problem som sannolikt kommer att hindra fullgörandet av skyldigheterna att restaurera och återetablera marina ekosystem och som kräver åtgärder för vilka de inte är behöriga ska de, var för sig eller gemensamt, vända sig till, om de berörs, medlemsstaterna, kommissionen eller internationella organisationer och tillhandahålla dem en beskrivning av det konstaterade problemet och av möjliga åtgärder, så att dessa kan övervägas och potentiellt antas.

20. Medlemsstaterna ska säkerställa att utarbetandet av restaureringsplanen är öppet, transparent, inkluderande och ändamålsenligt och att allmänheten, inbegripet alla berörda parter, i ett tidigt skede får effektiva möjligheter att delta i utarbetandet. Samråd ska uppfylla de krav som anges i direktiv 2001/42/EG.

Artikel 15

Den nationella restaureringsplanens innehåll

1. Den nationella restaureringsplanen ska omfatta perioden fram till 2050, med mellanliggande tidsfrister som motsvarar de mål och skyldigheter som anges i artiklarna 4–13.

2. Genom undantag från punkt 1 i denna artikel får den nationella restaureringsplan som ska lämnas in i enlighet med artiklarna 16 och 17.6, fram till dess att den ses över i enlighet med artikel 19.1, begränsas med avseende på perioden från och med den 1 juli 2032 till en strategisk översikt över följande:

a) De element som anges i punkt 3.

b) Det innehåll som anges i punkterna 4 och 5.

Den reviderade nationella restaureringsplan som följer av den översyn som ska genomföras senast den 30 juni 2032 i enlighet med artikel 19.1 får, fram till dess att den revideras senast den 30 juni 2042 i enlighet med artikel 19.1, begränsas med avseende på perioden från och med den 1 juli 2042 till en strategisk översikt över de element och det innehåll som avses i första stycket i denna punkt.

3. Varje medlemsstat ska inkludera följande element i den nationella restaureringsplanen och därvid använda det enhetliga format som har fastställts i enlighet med punkt 7 i denna artikel:

a) Kvantifieringen av de arealer som ska restaureras för att uppnå de restaureringsmål som anges i artiklarna 4–12 med utgångspunkt i det förberedande arbete som har utförts i enlighet med artikel 14 och vägledande kartor över potentiella områden som ska restaureras.

b) Om en medlemsstat tillämpar det undantag som anges i artikel 4.5 eller 5.3, en motivering till varför det inte är möjligt att senast 2050 genomföra de restaureringsåtgärder som är nödvändiga för att uppnå den gynnsamma referensarealen för en specifik livsmiljötyp och en motivering för den lägre procentsats som fastställts i enlighet med de artiklarna, enligt vad som identifierats av den medlemsstaten.

c) En beskrivning av de restaureringsåtgärder som planeras eller har genomförts för att uppnå de restaureringsmål och fullgöra de skyldigheter som anges i artiklarna 4–13 i denna förordning och en specifikation av vilka av dessa restaureringsåtgärder som planeras eller har genomförts inom det Natura 2000-nätverk som har inrättats i enlighet med direktiv 92/43/EEG.

d) Ett särskilt avsnitt med åtgärder för att uppfylla skyldigheterna i artiklarna 4.9 och 5.7.

e) Om en medlemsstat tillämpar det undantag som anges i artikel 4.2 i denna förordning, en motivering till hur de procentsatser som fastställts i enlighet med den artikeln inte förhindrar att den gynnsamma bevarandestatusen, såsom fastställts i enlighet med artikel 1 e i direktiv 92/43/EEG, uppnås eller upprätthålls på nationell biogeografisk nivå för de relevanta livsmiljötyperna.

f) En uppgift om de åtgärder som syftar till att säkerställa att de områden som täcks av de livsmiljötyper som förtecknas i bilagorna I och II inte försämras i de områden där gott tillstånd har uppnåtts och att livsmiljöerna för de arter som avses i artiklarna 4.7 och 5.5 inte försämras avsevärt i de områden inom vilka den tillräckliga kvaliteten hos livsmiljöerna för arterna har uppnåtts, i enlighet med artiklarna 4.11 och 5.9

g) I tillämpliga fall, en beskrivning av hur artikel 4.13 tillämpas inom dess territorium, inbegripet

   i) en förklaring avseende systemet med kompensationsåtgärder som ska vidtas för varje avsevärd försämring samt avseende nödvändig övervakning av och rapportering om den avsevärda försämringen av livsmiljötyper och livsmiljöer för arterna och de kompensationsåtgärder som vidtagits,

   ii) en förklaring avseende hur det kommer att säkerställas att genomförandet av artikel 4.13 inte påverkar uppnående av de mål som anges i artiklarna 1, 4 och 5.

h) En uppgift om åtgärderna för att bibehålla de livsmiljötyper som förtecknas i bilagorna I och II i gott tillstånd i områden där de förekommer och som syftar till att förhindra avsevärd försämring av andra områden som täcks av de livsmiljötyper som förtecknas i bilagorna I och II, i enlighet med artiklarna 4.12 och 5.10.

i) Inventeringen av hinder och de hinder som har identifierats för avlägsnande i enlighet med artikel 9.1, planen för avlägsnande av dem i enlighet med artikel 9.2 och den längd fritt strömmande vattendrag som kommer att uppnås genom att dessa hinder avlägsnas uppskattad från 2020 till 2030 och senast 2050, och alla andra åtgärder för att återetablera de naturliga funktionerna hos svämplan i enlighet med artikel 9.3.

j) En redogörelse för de indikatorer för jordbruksekosystem som valts ut i enlighet med artikel 11.2 och deras lämplighet när det gäller att visa att den biologiska mångfalden i jordbruksekosystemen i den berörda medlemsstaten har förbättrats.

k) I tillämpliga fall en motivering för återvätning av torvmark på en mindre andel än vad som anges i artikel 11.4 första stycket a, b och c.

l) En redogörelse för de indikatorer för skogsekosystem som valts ut i enlighet med artikel 12.3 och deras lämplighet när det gäller att visa att den biologiska mångfalden i skogsekosystemen i den berörda medlemsstaten har förbättrats.

m) En beskrivning av bidraget till det åtagande som avses i artikel 13.

n) Tidsplanen för att genomföra restaureringsåtgärderna i enlighet med artiklarna 4–12.

o) Ett särskilt avsnitt med en beskrivning av skräddarsydda åtgärder i dess yttersta randområden, i förekommande fall.

p) Övervakning av de områden som är föremål för restaurering i enlighet med artiklarna 4 och 5, processen för att bedöma effektiviteten i de restaureringsåtgärder som genomförts i enlighet med artiklarna 4–12 och för översyn av dessa åtgärder vid behov för att säkerställa att de mål och skyldigheter som fastställs i artiklarna 4–13 uppfylls respektive fullgörs.

q) En uppgift om bestämmelserna för att säkerställa kontinuerliga, långsiktiga och varaktiga effekter av de restaureringsåtgärder som avses i artiklarna 4–12.

r) De uppskattade sidovinsterna för begränsning av klimatförändringar och markförsämringsneutralitet som är förknippade med restaureringsåtgärderna över tid.

s) De förutsebara socioekonomiska effekterna och de uppskattade fördelarna med genomförandet av de restaureringsåtgärder som avses i artiklarna 4–12.

t) Ett särskilt avsnitt med en beskrivning av hur den nationella restaureringsplanen tar hänsyn till

i) relevansen hos klimatförändringsscenarier för planeringen av typen och platsen för restaureringsåtgärder,

ii) restaureringsåtgärders potential att minimera klimatförändringarnas inverkan på naturen, förebygga eller begränsa effekterna av naturkatastrofer och stödja anpassningen,

iii) synergier med nationella anpassningsstrategier eller anpassningsplaner och nationella rapporter om katastrofriskbedömningar,

iv) en översikt över samspelet mellan de åtgärder som ingår i den nationella restaureringsplanen och den nationella energi- och klimatplanen.

u) De uppskattade finansieringsbehoven för genomförande av restaureringsåtgärderna, vilket ska innefatta en beskrivning av stödet till de aktörer som påverkas av restaureringsåtgärder eller andra nya skyldigheter som följer av denna förordning och formerna för avsedd offentlig eller privat finansiering, inbegripet finansiering eller medfinansiering med unionens finansieringsinstrument.

v) En uppgift om de subventioner som negativt påverkar uppnåendet av de mål och fullgörandet av de skyldigheter som anges i denna förordning.

w) En sammanfattning av processen för att utarbeta och fastställa den nationella restaureringsplanen, inbegripet information om allmänhetens deltagande och om hur lokalsamhällens och lokala aktörers behov har beaktats.

x) Ett särskilt avsnitt med information om hur kommissionens synpunkter på utkastet till nationell restaureringsplan enligt vad som avses i artikel 17.4 har beaktats i enlighet med artikel 17.5. Om den berörda medlemsstaten inte följer en synpunkt från kommissionen eller en väsentlig del av denna ska medlemsstaten tillhandahålla en motivering.

4. Den nationella restaureringsplanen ska i förekommande fall inkludera de bevarande- och förvaltningsåtgärder som en medlemsstat har för avsikt att införa inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken, inbegripet bevarandeåtgärder i gemensamma rekommendationer som en medlemsstat har för avsikt att ta initiativ till i enlighet med det förfarande som anges i förordning (EU) nr 1380/2013 och som avses i artikel 18 i den här förordningen, och alla relevanta uppgifter om de åtgärderna.

5. Den nationella restaureringsplanen ska innehålla en översikt över samspelet mellan de åtgärder som ingår i den nationella restaureringsplanen och den nationella strategiska GJP-planen.

6. När så är lämpligt ska den nationella restaureringsplanen innehålla en översikt över överväganden som rör de olikartade förhållandena i olika regioner enligt vad som avses i artikel 14.16 c.

7. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa ett enhetligt format för den nationella restaureringsplanen. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 24.2. Kommissionen ska biträdas av EEA när det enhetliga formatet utformas. Senast den 1 december 2024 ska kommissionen överlämna utkasten till genomförandeakter till den kommitté som avses i artikel 24.1.

Artikel 16

Inlämnande av utkastet till den nationella restaureringsplanen

Varje medlemsstat ska lämna in ett utkast till den nationella restaureringsplan som avses i artiklarna 14 och 15 till kommissionen senast den 1 september 2026.

Artikel 17

Bedömning av den nationella restaureringsplanen

1. Kommissionen ska bedöma utkastet till nationell restaureringsplan inom sex månader från dagen för mottagandet. Vid utförandet av den bedömningen ska kommissionen föra ett nära samarbete med medlemsstaten.

2. När kommissionen bedömer utkastet till nationell restaureringsplan ska den utvärdera

a) dess överensstämmelse med artikel 15,

b) huruvida den är adekvat för att uppnå de mål och fullgöra de skyldigheter som anges i artiklarna 4–13,

c) dess bidrag till unionens övergripande mål som avses i artikel 1 och de särskilda mål som avses i artikel 9.1 om att restaurera minst 25 000 km vattendrag till fritt strömmande vattendrag i unionen senast 2030 samt åtagandet i artikel 13 att plantera ytterligare minst tre miljarder träd i unionen senast 2030.

3. För att bedöma utkastet till nationell restaureringsplan ska kommissionen biträdas av experter eller EEA.

4. Kommissionen får lämna sina synpunkter på utkastet till nationell restaureringsplan till medlemsstaten inom sex månader från dagen för mottagandet av utkastet till nationell restaureringsplan.

5. Medlemsstaten ska ta hänsyn till alla synpunkter från kommissionen i sin slutliga nationella restaureringsplan.

6. Medlemsstaten ska färdigställa, offentliggöra och till kommissionen lämna in den nationella restaureringsplanen inom sex månader från dagen för mottagandet av kommissionens synpunkter.

Artikel 18

Samordning av restaureringsåtgärder i marina ekosystem

1. Medlemsstater vars nationella restaureringsplaner omfattar bevarandeåtgärder som ska antas inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken ska fullt ut utnyttja de verktyg som föreskrivs där.

2. Om de nationella restaureringsplanerna omfattar åtgärder som kräver att en gemensam rekommendation lämnas i enlighet med det regionaliseringsförfarande som föreskrivs i artikel 18 i förordning (EU) nr 1380/2013 ska de medlemsstater som utarbetar dessa nationella restaureringsplaner, med beaktande av de tidsfrister som föreskrivs i artikel 5 i den här förordningen, i god tid inleda samråd med andra medlemsstater med ett direkt förvaltningsintresse som påverkas av dessa åtgärder och med berörda rådgivande nämnder enligt artikel 18.2 i förordning (EU) nr 1380/2013 så att man i god tid kan enas om och lämna in gemensamma rekommendationer. För detta ändamål ska de i den nationella restaureringsplanen även ange när samrådet och inlämnandet av de gemensamma rekommendationerna beräknas äga rum.

3. Kommissionen ska underlätta och övervaka framstegen när det gäller inlämnandet av gemensamma rekommendationer inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Medlemsstaterna ska lämna de gemensamma rekommendationerna om bevarandeåtgärder som är nödvändiga för att bidra till uppnåendet av de mål som fastställs i artikel 5 senast 18 månader före respektive tidsfrist.

4. Om sådana gemensamma rekommendationer som avses i punkt 2 i den här artikeln inte har lämnats före den respektive tidsfrist som avses i punkt 3 i den här artikeln, avseende nödvändiga bevarandeåtgärder för efterlevande av skyldigheter enligt unionens miljölagstiftning som avses i artikel 11 i förordning (EU) nr 1380/2013, får kommissionen när så är lämpligt till fullo använda de verktyg som föreskrivs i artikel 11.4 i den förordningen i enlighet med de villkor som anges däri.

Artikel 19

Översyn av den nationella restaureringsplanen

1. Varje medlemsstat ska se över och revidera sin nationella restaureringsplan och inkludera kompletterande åtgärder senast den 30 juni 2032 och därefter senast den 30 juni 2042. Minst en gång vart tionde år därefter ska varje medlemsstat se över sin nationella restaureringsplan och vid behov revidera den och inkludera kompletterande åtgärder.

Översynen ska genomföras i enlighet med artiklarna 14 och 15 och beakta de framsteg som har gjorts i genomförandet av planerna, bästa tillgängliga vetenskapliga rön samt tillgänglig kunskap om förändringar eller förväntade förändringar i miljöförhållanden till följd av klimatförändringar. Vid de översyner som ska genomföras senast den 30 juni 2032 och senast den 30 juni 2042 ska medlemsstaterna ta hänsyn till den kunskap om tillståndet för de livsmiljötyper som förtecknas i bilagorna I och II som har förvärvats i enlighet med artiklarna 4.9 och 5.7. Varje medlemsstat ska offentliggöra sin reviderade nationella restaureringsplan och lämna in den till kommissionen.

2. Om den övervakning som genomförs i enlighet med artikel 20 indikerar att de åtgärder som fastställs i den nationella restaureringsplanen inte kommer att vara tillräckliga för att uppnå restaureringsmålen och fullgöra de skyldigheter som fastställs i artiklarna 4–13 ska medlemsstaten se över den nationella restaureringsplanen och vid behov revidera den och inkludera kompletterande åtgärder. Medlemsstaterna ska offentliggöra sina reviderade nationella restaureringsplaner och lämna in dem till kommissionen.

3. Baserat på den information som avses i artikel 21.1 och 21.2 och den bedömning som avses i artikel 21.4 och 21.5, får kommissionen, om den anser att de framsteg som har gjorts av en medlemsstat är otillräckliga för att uppnå de mål och fullgöra de skyldigheter som fastställs i artiklarna 4–13, efter samråd med den berörda medlemsstaten, begära att medlemsstaten lämnar in ett reviderat utkast till nationell restaureringsplan med kompletterande åtgärder. Medlemsstaten ska offentliggöra den reviderade nationella restaureringsplanen med kompletterande åtgärder och lämna den till kommissionen inom sex månader från dagen för mottagandet av kommissionens begäran. På begäran av den berörda medlemsstaten och i vederbörligen motiverade fall får kommissionen förlänga tidsfristen med ytterligare sex månader.

KAPITEL IV

ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING

Artikel 20

Övervakning

1. Medlemsstaterna ska övervaka följande:

a) Tillståndet och trenden för tillståndet i livsmiljötyperna och kvaliteten och trenden i kvalitet hos livsmiljöerna för de arter som avses i artiklarna 4 och 5 i de områden som är föremål för restaureringsåtgärder på grundval av den övervakning som avses i artikel 15.3 p.

b) Arealen av urbana grönytor och urban trädkrontäckning inom urbana ekosystemarealer som avses i artikel 8 och som fastställts i enlighet med artikel 14.4.

c) Minst två av de indikatorer för biologisk mångfald för jordbruksekosystem som valts av medlemsstaten i enlighet med artikel 11.2.

d) De populationer av vanliga fågelarter på jordbruksmark som förtecknas i bilaga V.

e) Den indikator för biologisk mångfald för skogsekosystem som avses i artikel 12.2.

f) Minst sex av de indikatorer för biologisk mångfald för skogsekosystem som valts av medlemsstaten i enlighet med artikel 12.3.

g) Abundansen av och mångfalden hos arter av pollinatörer enligt den metod som har fastställts i enlighet med artikel 10.2.

h) Arealen för och tillståndet i de områden som täcks av de livsmiljötyper som förtecknas i bilagorna I och II.

i) Arealen för och kvaliteten på livsmiljön för de arter som avses i artiklarna 4.7 och 5.5.

j) Omfattningen av och platsen för de områden där livsmiljötyper och livsmiljöer för arterna har försämrats avsevärt och de områden som omfattas av kompensationsåtgärder som vidtagits enligt artikel 4.13, samt kompensationsåtgärdernas effektivitet när det gäller att säkerställa att en eventuell försämring av livsmiljötyper och livsmiljöer för arterna inte är avsevärd på nivån för varje biogeografisk region inom deras territorium och att säkerställa att uppnåendet av de mål som fastställs i artiklarna 1, 4 och 5 inte äventyras.

2. Övervakningen i enlighet med punkt 1 a ska inledas så snart som restaureringsåtgärderna har införts.

3. Övervakningen i enlighet med punkt 1 b, c, d, e och f ska inledas den 18 augusti 2024.

4. Övervakningen i enlighet med punkt 1 g i den här artikeln ska inledas ett år efter ikraftträdandet av den delegerade akt som avses i artikel 10.2.

5. Övervakningen i enlighet med punkt 1 j i den här artikeln ska inledas så snart den anmälan som avses i artikel 4.13 har lämnats till kommissionen.

6. Övervakningen i enlighet med punkt 1 a och b ska genomföras minst vart sjätte år. Övervakningen i enlighet med punkt 1 c i fråga om, i tillämpliga fall, lagret av organiskt kol i mineraljordar på åkermark och andelen jordbruksareal med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald och punkt 1 f i fråga om, i tillämpliga fall, stående död ved och liggande död ved, andelen skogar med olikåldrig struktur, den skogliga konnektiviteten, lagret av organiskt kol, andelen skogar som domineras av inhemska trädarter och trädartsblandning, ska genomföras minst vart sjätte år eller, när så krävs för att utvärdera uppnåendet av ökande trender till 2030, med kortare intervall. Övervakningen i enlighet med punkt 1 c i fråga om, i tillämpliga fall, index för gräsmarksfjärilar, punkt 1 d i fråga om index för vanliga jordbruksfåglar och punkt 1 e om index för vanliga skogsfåglar, och punkt 1 g om arter av pollinatörer ska genomföras varje år. Övervakningen i enlighet med punkt 1 h och i ska genomföras minst vart sjätte år och ska samordnas med rapporteringscykeln enligt artikel 17 i direktiv 92/43/EEG och den inledande bedömningen i enlighet med artikel 17 i direktiv 2008/56/EG. Övervakningen i enlighet med punkt 1 j ska genomföras minst vart tredje år.

7. Medlemsstaterna ska säkerställa att de indikatorer för jordbruksekosystem som avses i artikel 11.2 b och de indikatorer för skogsekosystem som avses i artikel 12.3 a, b och e i den här förordningen övervakas på ett sätt som är förenligt med den övervakning som krävs enligt förordningarna (EU) 2018/841 och (EU) 2018/1999.

8. Medlemsstaterna ska offentliggöra de uppgifter som genereras av den övervakning som genomförs enligt denna artikel i enlighet med direktiv 2007/2/EG och i enlighet med den övervakningsfrekvens som anges i punkt 6 i denna artikel.

9. Medlemsstaternas övervakningssystem ska drivas baserat på elektroniska databaser och geografiska informationssystem och ska maximera tillgången till och användningen av uppgifter och tjänster från fjärranalysteknik, jordobservation (Copernicustjänster), sensorer och anordningar på plats eller uppgifter från medborgarforskning, med utnyttjande av de möjligheter som artificiell intelligens och avancerad dataanalys och databehandling erbjuder.

10. Senast den 31 december 2028 ska kommissionen genom genomförandeakter upprätta en vägledande ram för att fastställa de tillfredsställande nivåer som avses i artiklarna 8.2, 8.3, 10.1 och 11.2.

11. Kommissionen får genom genomförandeakter

a) närmare fastställa metoderna för att övervaka de indikatorer för jordbruksekosystem som förtecknas i bilaga IV,

b) närmare fastställa metoderna för att övervaka de indikatorer för skogsekosystem som förtecknas i bilaga VI,

c) upprätta en vägledande en ram för att fastställa de tillfredsställande nivåer som avses i artiklarna 12.2 och 12.3.

12. De genomförandeakter som avses i punkterna 10 och 11 i den här artikeln ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 24.2.

Artikel 21

Rapportering

1. Senast den 30 juni 2028 och därefter minst vart tredje år ska medlemsstaterna elektroniskt rapportera följande uppgifter till kommissionen:

a) Den areal som är föremål för de restaureringsåtgärder som avses i artiklarna 4–12.

b) Omfattningen av de områden där livsmiljötyper och livsmiljöer för arter har försämrats avsevärt och av de områden som omfattas av kompensationsåtgärder som vidtagits enligt artikel 4.13.

c) De hinder som avses i artikel 9 som har avlägsnats.

d) Deras bidrag till det åtagande som avses i artikel 13.

2. Senast den 30 juni 2031, för perioden fram till 2030, och därefter minst vart sjätte år, ska medlemsstaterna elektroniskt rapportera följande uppgifter och information till kommissionen, som bistås av EEA:

a) Framstegen med att genomföra den nationella restaureringsplanen, med att genomföra restaureringsåtgärderna och med att uppnå de mål och fullgöra de skyldigheter som fastställs i artiklarna 4–13.

b) Information om

i) platsen för de områden där livsmiljötyper eller livsmiljöer för arter har försämrats avsevärt och för de områden som omfattas av kompensationsåtgärder som vidtagits enligt artikel 4.13,

ii) en beskrivning av effektiviteten hos de kompensationsåtgärder som vidtagits enligt artikel 4.13 när det gäller att säkerställa att en eventuell försämring av livsmiljötyper och livsmiljöer för arter inte är avsevärd på nivån för varje biogeografisk region inom deras territorium,

iii) en beskrivning av effektiviteten hos de kompensationsåtgärder som vidtagits enligt artikel 4.13 när det gäller att säkerställa att uppnåendet av de mål som anges i artiklarna 1, 4 och 5 inte äventyras.

c) Resultaten av den övervakning som genomförts i enlighet med artikel 20, inklusive, vad gäller resultaten av den övervakning som genomförts i enlighet med artikel 20.1 h och i, geografiskt refererade kartor.

d) Platsen för och omfattningen av de områden som är föremål för de restaureringsåtgärder som avses i artiklarna 4, 5 och 11.4, inbegripet en geografiskt refererad karta över dessa områden.

e) Den uppdaterade inventering av hinder som avses i artikel 9.1.

f) Information om de framsteg som har gjorts med att uppfylla finansieringsbehov i enlighet med artikel 15.3 u, inbegripet en granskning av verkliga investeringar jämfört med inledande investeringsantaganden.

3. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa format, struktur och närmare arrangemang för presentationen av den information som avses i punkterna 1 och 2 i den här artikeln. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 24.2. När den utarbetar formatet, strukturen och de närmare arrangemangen för den elektroniska rapporteringen ska kommissionen biträdas av EEA.

4. EEA ska senast den 31 december 2028 och vart tredje år därefter ge kommissionen en teknisk översikt över framstegen mot att uppnå de mål och fullgöra de skyldigheter som fastställs i denna förordning baserat på de uppgifter som medlemsstaterna har gjort tillgängliga i enlighet med punkt 1 i den här artikeln och artikel 20.8.

5. EEA ska senast den 30 juni 2032 och vart sjätte år därefter ge kommissionen en unionsomfattande teknisk rapport om framstegen mot att uppnå de mål och fullgöra de skyldigheter som fastställs i denna förordning baserat på de uppgifter som medlemsstaterna har gjort tillgängliga i enlighet med punkterna 1, 2 och 3 i denna artikel. EEA får också använda den information som lämnas i enlighet med artikel 17 i direktiv 92/43/EEG, artikel 15 i direktiv 2000/60/EG, artikel 12 i direktiv 2009/147/EG och artikel 17 i direktiv 2008/56/EG.

6. Från och med den 19 augusti 2029, och vart sjätte år därefter, ska kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av denna förordning.

7. Senast den 19 augusti 2025 ska kommissionen, i samråd med medlemsstaterna, till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport som innehåller

a) en översikt över tillgängliga finansiella resurser på unionsnivå för genomförandet av denna förordning,

b) en bedömning av finansieringsbehoven för att genomföra artiklarna 4–13 och uppnå det mål som anges i artikel 1.2,

c) en analys för att identifiera eventuella finansieringsluckor i genomförandet av de skyldigheter som fastställs i denna förordning,

d) när så är lämpligt, förslag till lämpliga åtgärder, inbegripet finansiella åtgärder för att hantera de identifierade bristerna, såsom inrättandet av särskild finansiering, och utan att föregripa medlagstiftarnas befogenheter vad gäller antagandet av den fleråriga budgetramen efter 2027.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att den information som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel är adekvat och aktuell och att den finns tillgänglig för allmänheten i enlighet med direktiven 2003/4/EG, 2007/2/EG och (EU) 2019/1024.

KAPITEL V

DELEGERADE AKTER OCH GENOMFÖRANDEAKTER

Artikel 22

Ändringar av bilagorna

1. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga I genom att anpassa det sätt som livsmiljötyper grupperas på till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen och i syfte att beakta de erfarenheter som förvärvats genom tillämpningen av denna förordning.

2. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga II genom att anpassa

a) förteckningen över livsmiljötyper för att säkerställa samstämmighet med uppdateringarna av EUNIS (European nature information system) klassificering av livsmiljöer, och

b) det sätt som livsmiljötyper grupperas på till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen och för att beakta de erfarenheter som förvärvats genom tillämpningen av denna förordning.

3. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga III genom att anpassa den förteckning över marina arter som avses i artikel 5 till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

4. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga IV genom att anpassa beskrivningen, enheten och metoden för indikatorerna för biologisk mångfald för jordbruksekosystem till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

5. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga V genom att anpassa den förteckning över arter som används för index för vanliga jordbruksfåglar i medlemsstaterna till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

6. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga VI genom att anpassa beskrivningen, enheten och metoden för indikatorerna för biologisk mångfald för skogsekosystem till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

7. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 23 i syfte att ändra bilaga VII genom att anpassa förteckningen över exempel på restaureringsåtgärder till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen och i syfte att beakta de erfarenheter som förvärvats genom tillämpningen av denna förordning.

Artikel 23

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 10.2 och 22.1–22.7 ges till kommissionen för en period på fem år från och med den 18 augusti 2024. Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av perioden på fem år. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder av samma längd, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 10.2 och 22.1–22.7 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

6. Delegerade akter som antas enligt artiklarna 10.2 eller 22.1–22.7 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 24

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

KAPITEL VI

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 25

Ändring av förordning (EU) 2022/869

I artikel 7.8 i förordning (EU) 2022/869 ska första stycket ersättas med följande:

”När det gäller de miljökonsekvenser som avses i artikel 6.4 i direktiv 92/43/EEG, artikel 4.7 i direktiv 2000/60/EG samt artiklarna 4.14, 4.15, 5.11 och 5.12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 (*) ska projekt i unionsförteckningen, förutsatt att alla villkor som fastställs i de direktiven och den förordningen är uppfyllda, anses vara av allmänintresse ur energipolitisk synvinkel, och får anses vara av väsentligt allmänintresse.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 (EUT L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj).”

Artikel 26

Översyn

1. Kommissionen ska utvärdera tillämpningen av denna förordning senast den 31 december 2033.

Utvärderingen ska omfatta en bedömning av denna förordnings inverkan på jordbruks-, skogsbruks- och fiskerisektorerna, med beaktande av relevanta kopplingar till livsmedelsproduktionen och livsmedelstryggheten i unionen, och av de bredare socioekonomiska effekterna av denna förordning.

2. Kommissionen ska lägga fram en rapport om de viktigaste resultaten av utvärderingen för Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. Om kommissionen anser att det är lämpligt ska rapporten åtföljas av ett lagstiftningsförslag om ändring av de relevanta bestämmelserna i denna förordning, med beaktande av behovet av att fastställa ytterligare restaureringsmål, inbegripet uppdaterade mål för 2040 och 2050, baserat på gemensamma metoder för att bedöma tillståndet hos ekosystem som inte omfattas av artiklarna 4 och 5, den utvärdering som avses i punkt 1 i denna artikel och senaste vetenskapliga rön.

Artikel 27

Tillfälligt upphävande

1. Om en oförutsebar, exceptionell och oprovocerad händelse har inträffat som ligger utanför unionens kontroll, med allvarliga unionsomfattande konsekvenser för tillgången på den mark som krävs för att säkerställa tillräcklig jordbruksproduktion för unionens livsmedelskonsumtion, ska kommissionen anta genomförandeakter som är både nödvändiga och berättigade i en nödsituation. Sådana genomförandeakter får tillfälligt upphäva tillämpningen av de relevanta bestämmelserna i artikel 11 i den utsträckning och under den period som är absolut nödvändig. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 24.2.

2. Genomförandeakter som antas enligt punkt 1 ska förbli i kraft under en period på högst tolv månader. Om de särskilda problem som avses i punkt 1 kvarstår efter denna period får kommissionen lägga fram ett lämpligt lagstiftningsförslag för att förlänga denna period.

3. Kommissionen ska underrätta Europaparlamentet och rådet om alla akter som antas enligt punkt 1 inom två arbetsdagar från antagandet.

Artikel 28

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 24 juni 2024.

På Europaparlamentets vägnar	*På rådets vägnar*
R. METSOLA	A. MARON
Ordförande	*Ordförande*

BILAGA I

LAND-, KUST- OCH SÖTVATTENSEKOSYSTEM – LIVSMILJÖTYPER OCH GRUPPER AV LIVSMILJÖTYPER SOM AVSES I ARTIKEL 4.1 OCH 4.4

Förteckningen omfattar alla livsmiljötyper på land, vid kuster och i sötvatten som förtecknas i bilaga I till direktiv 92/43/EEG och som avses i artikel 4.1 och 4.4, samt sex grupper av dessa livsmiljötyper, nämligen 1) våtmarker (kust och inland), 2) gräsmarker och andra betespräglade livsmiljöer, 3) vattendrag, sjöar, alluviala och strandnära livsmiljöer, 4) skogar, 5) stäpper, hedar och buskmarker samt 6) klippor och dyner.

1. GRUPP 1: Våtmarker (kust och inland)

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Kuster och saltpåverkade livsmiljöer	
1130	Estuarier
1140	Ler-och sandbottnar som blottas vid lågvatten
1150	Kustnära laguner
1310	Ler- och sandsediment med *Salicornia* och andra annueller
1320	*Spartina*-mattor (*Spartinion maritimae*)
1330	Atlantiska havsstrandängar (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
1340	Salta ängar i inlandet
1410	Mediterrana salta strandängar (*Juncetalia maritimi*)
1420	Mediterrana och termoatlantiska salta buskmarker (*Sarcocornetea fruticosi*)
1530	Pannoniska saltstäpper och salta våtmarker
1650	Smala vikar i boreal Östersjökust
Fuktiga hedar och torvgräsmarker	
4010	Nordatlantiska fuktiga hedar med *Erica tetralix*
4020	Tempererade atlantiska fuktiga hedar med *Erica ciliaris* och *Erica tetralix*
6460	Torvgräsmarker på Troodos
Myrar, mossar och kärr	
7110	Aktiva högmossar

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
7120	Degenererade högmossar ännu med förmåga att naturligt regenerera
7130	Terrängtäckande mossar
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn
7150	*Rhynchosporion*-depressioner i torv
7160	Fennoskandiska mineralrika källor och källkärr
7210	Kalkkärr med *Cladium mariscus* och *Caricion davallianae*-arter
7220	Källkärr med kalktuffbildning (*Cratoneurion*)
7230	Rikkärr
7240	Alpin pionjärvegetation med *Caricion bicoloris-atrofuscae*
7310	Aapamyrar
7320	Palsmyrar
Fuktiga skogar	
9080	Fennoskandiska lövsumpskogar
91D0	Skogbevuxen myr

2. GRUPP 2: Gräsmarker och andra betespräglade livsmiljöer

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Kustnära livsmiljöer och dyner	
1630	Boreala strandängar vid Östersjön
21A0	Machairs
Hedar och buskmarker	
4030	Europeiska torra hedar
4040	Torra atlantiska kusthedar med *Erica vagans*

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
4090	Endemiska mediterrana bergshedar med ärttörne
5130	*Juniperus communis*-buskmarker på hedar eller kalkgräsmarker
8240	Uppspruckna kalkstenshällmarker

Gräsmarker

6110	Gräsmarker på kalkhällar med *Alysso-Sedion albi*
6120	Sandstäpp
6130	Galmejagräsmarker med *Violetalia calaminariae*
6140	Pyreneiska silikatgräsmarker med *Festuca eskia*
6150	Alpina och boreala silikatgräsmarker
6160	Iberiska bergsgräsmarker med *Festuca indigesta*
6170	Alpina och subalpina kalkgräsmarker
6180	Makaronesiska mesofila gräsmarker
6190	Pannoniska gräsmarker med klippgrund (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
6210	Delvis naturliga torra gräsmarker och buskfacies på kalksubstrat (*Festuco-Brometalia*)
6220	Stäppartade marker med gräs och annueller av typen *Thero-Brachypodietea*
6230	Artrika *Nardus*-gräsmarker på silikatsubstrat i bergsområden (och subbergsområden i Kontinentaleuropa)
6240	Subpannoniska stäppartade gräsmarker
6250	Pannoniska löss-stäppmarker
6260	Pannoniska sandstäpper
6270	Fennoskandiska artrika torra till halvtorra låglandsgräsmarker
6280	Nordiskt alvar och prekambriska kalkhällmarker
62A0	Östliga submediterrana torra gräsmarker (*Scorzoneratalia villosae*)

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
62B0	Gräsmarker med serpentinvegetation i Cypern
62C0	Ponto-sarmatiska stäpper
62D0	Oro-moesiska acidofila gräsmarker
6410	*Molinia*-ängar på kalk-, torv- eller ler- och dyrika jordar (*Molinion caeruleae*)
6420	Mediterrana fuktiga gräsmarker med hög örtvegetation med *Molinio-Holoschoenion*
6510	Slåtterängar i låglandet (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
6520	Höglänta slåtterängar
Dehesas och trädklädda ängar och betesmarker	
6310	Dehesas med vintergröna *Quercus* spp.
6530	Fennoskandiska lövängar
9070	Fennoskandiska trädklädda betesmarker

3. GRUPP 3: Vattendrag, sjöar, alluviala och strandnära livsmiljöer

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Vattendrag och sjöar	
3110	Oligotrofa mineralfattiga vatten på sandslätter (*Littorelletalia uniflorae*)
3120	Oligotrofa mineralfattiga vatten på västligt mediterrana sandslätter med *Isoëtes* spp.
3130	Oligotrofa till mesotrofa stillastående vatten med vegetation av *Littorelletea uniflorae* och/eller *Isoëto-Nanojuncetea*
3140	Kalkrika oligo-mesotrofa vatten med bentisk vegetation med *Chara* spp.
3150	Naturligt eutrofa sjöar med *Magnopotamion*- eller *Hydrocharition*-vegetation
3160	Naturligt dystrofa sjöar och småvatten

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
3170	Mediterrana temporära småvatten
3180	Turloughs
3190	Sjöar av gipskarst
31A0	Transsylvanska lotusbäddar i varma källor
3210	Fennoskandiska naturliga större vattendrag
3220	Alpina vattendrag med örtrik strandvegetation
3230	Alpina vattendrag och deras vedartade vegetation med *Myricaria germanica*
3240	Alpina vattendrag och deras vedartade vegetation med *Salix elaeagnos*
3250	Ständigt vattenförande mediterrana vattendrag med *Glaucium flavum*
3260	Vattendrag med vegetation av *Ranunculion fluitantis* och *Callitricho-Batrachion*
3270	Vattendrag med dyiga stränder med vegetation av *Chenopodion rubri* p.p. och *Bidention* p.p.
3280	Ständigt vattenförande mediterrana stora vattendrag med arter av *Paspalo-Agrostidion* och hängande vegetation med *Salix* och *Populus alba*
3290	Mediterrana vattendrag med periodisk vattenföring och med arter av *Paspalo-Agrostidion*
32A0	Kalktuffkaskader i karstvattendrag i Dinariska alperna
Alluviala ängar	
6430	Ängar med hög örtvegetation på fuktig mark på slätter och i berg, även alper
6440	*Cnidion dubii*-ängar i floddalar som översvämmas
6450	Nordliga, boreala alluviala ängar
6540	Submediterrana gräsmarker med *Molinio-Hordeion secalini*
Alluviala skogar/strandskogar	
9160	Subatlantiska och mellaneuropeiska ekskogar eller ek-avenbokskogar med *Carpinion betuli*

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
91E0	Alluviala lövskogar med *Alnus glutinosa* och *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
91F0	Blandskog med *Quercus robur, Ulmus laevis* och *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* eller *Fraxinus angustifolia* längs större vattendrag (*Ulmenion minoris*)
92A0	Galleriskogar med *Salix alba* och *Populus alba*
92B0	Strandskogar med *Rhododendron ponticum, Salix* och andra längs tidvis vattenförande mediterrana vattendrag
92C0	*Platanus orientalis* och *Liquidambar orientalis*-skogar (*Platanion orientalis*)
92D0	Sydliga galleristrandskogar och tätvegetation (*Nerio-Tamaricetea* och *Securinegion tinctoriae*)
9370	Dadelpalmlund med *Phoenix*

4. GRUPP 4: Skogar

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Boreala skogar	
9010	Västlig taiga
9020	Fennoskandiska hemiboreala äldre naturliga ädellövskogar (*Quercus, Tilia, Acer, Fraxinus* eller *Ulmus*) med rik epifytflora
9030	Naturliga primärskogar i landhöjningskust
9040	Nordiska subalpina/subarktiska skogar med *Betula pubescens* ssp. *czerepanovii*
9050	Fennoskandiska örtrika skogar med *Picea abies*
9060	Barrskogar på eller i anslutning till rullstensåsar
Tempererade skogar	
9110	*Luzulo-Fagetum*-bokskogar
9120	Atlantiska bokskogar på sur mark med *Ilex* och ibland också med *Taxus* i buskskikt (*Quercion robori-petraeae* eller *Ilici-Fagenion*)
9130	*Asperulo-Fagetum*-bokskogar

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
9140	Mellaneuropeiska subalpina bokskogar med *Acer* och *Rumex arifolius*
9150	Mellaneuropeiska kalkbokskogar med *Cephalanthero-Fagion*
9170	Ek-avenbokskogar med *Galio-Carpinetum*
9180	*Tilio-Acerion*-skogar i sluttningar, rasbranter och raviner
9190	Äldre ekskogar med *Quercus robur* på sura, sandiga slättmarker
91A0	Äldre ekskogar med *Ilex* och *Blechnum* på Brittiska öarna
91B0	Termofila *Fraxinus angustifolia*-skogar
91G0	Pannoniska skogar med *Quercus petraea* och *Carpinus betulus*
91H0	Pannoniska skogar med *Quercus pubescens*
91I0	Euro-sibiriska stäppskogar med *Quercus* spp.
91J0	*Taxus baccata*-skogar på brittiska öarna
91K0	Illyriska *Fagus sylvatica*-skogar (*Aremonio-Fagion*)
91L0	Illyriska ek-avenbokskogar (*Erythronio-Carpinion*)
91M0	Pannoniska-balkanska skogar med turkisk ek–dvärgek
91P0	*Abietetum polonicum*-skogar
91Q0	Västkarpatiska *Pinus sylvestris*-skogar på kalkhaltig mark
91R0	Dinariska-dolomitiska skogar med skotsk tall (*Genisto januensis-Pinetum*)
91S0	Västpontiska bokskogar
91T0	Centraleuropeiska skogar med skotsk tall och lavar
91U0	Sarmatiska stäpptallskogar
91V0	Dakiska bokskogar (*Symphyto-Fagion*)
91W0	Moesiska bokskogar

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
91X0	Bokskogar i Dobrogea
91Y0	Dakiska ek- och avenbokskogar
91Z0	Moesiska silverlindskogar
91AA	Östliga vitekskogar
91BA	Moesiska silvergranskogar
91CA	Skogar med skotsk tall i Rodopi- och Balkanbergen

Mediterrana och makaronesiska skogar

9210	Apenninska bokskogar med *Taxus* och *Ilex*
9220	Apenninska bokskogar med *Abies alba* och bokskogar med *Abies nebrodensis*
9230	Galiciska-portugisiska ekskogar med *Quercus robur* och *Quercus pyrenaica*
9240	Iberiska skogar med *Quercus faginea* och *Quercus canariensis*
9250	*Quercus trojana*-skogar
9260	*Castanea sativa*-skogar
9270	Grekiska bokskogar med *Abies borisii-regis*
9280	*Quercus frainetto*-skogar
9290	*Cupressus*-skogar (*Acero-Cupression*)
9310	Egeiska *Quercus brachyphylla*-skogar
9320	*Olea*- och *Ceratonia*-skogar
9330	*Quercus suber*-skogar
9340	*Quercus ilex*- och *Quercus rotundifolia*-skogar
9350	*Quercus macrolepis*-skogar
9360	Makaronesiska lagerskogar (*Laurus, Ocotea*)

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
9380	*Ilex aquifolium*-skogar
9390	Buskmark och låg skogsvegetation med *Quercus alnifolia*
93A0	Skogsmark med *Quercus infectoria* (*Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae*)

Barrskogar i bergsområden

9410	*Picea*-skogar på sura marker i bergsområden upp till alpina zonen (*Vaccinio-Piceetea*)
9420	Alpina *Larix decidua*- och/eller *Pinus cembra*-skogar
9430	*Pinus uncinata*-skogar i subalpina områden och i bergsområden
9510	Sydliga appeninska *Abies alba*-skogar
9520	*Abies pinsapo*-skogar
9530	(Sub)mediterrana tallskogar med endemisk Pinus nigra
9540	Mediterrana tallskogar med endemisk mesogeisk tall
9550	Endemiska tallskogar på Kanarieöarna
9560	Endemiska skogar med *Juniperus* spp.
9570	*Tetraclinis articulata*-skogar
9580	Mediterrana *Taxus baccata*-skogar
9590	*Cedrus brevifolia*-skogar (*Cedrosetum brevifoliae*)
95A0	Högt belägna oro-mediterrana tallskogar

5. GRUPP 5: Stäpper, hedar och buskmarker

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG

Salt- och gipsstäpper

1430	Salta och kväverika buskmarker (*Pegano-Salsoletea*)
1510	Mediterrana saltstäpper (*Limonietalia*)

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
1520	Iberiska gipsstäpper (*Gypsophiletalia*)

Tempererade hedar och buskmarker

4050	Endemiska makaronesiska hedar
4060	Alpina och boreala hedar
4070	Buskmarker med *Pinus mugo* och *Rhododendron hirsutum* (*Mugo-Rhododendretum hirsuti*)
4080	Subarktiska buskmarker med *Salix* spp.
40A0	Subkontinentala peripannoniska buskmarker
40B0	*Potentilla fruticosa*-snår i Rodopibergen
40C0	Ponto-sarmatiska lövsnår

Sklerofyllbuskmarker (matorral)

5110	Stabila xerotermofila *Buxus sempervirens*-buskmarker på kalkrika bergssluttningar (*Berberidion* p.p.)
5120	*Cytisus purgans*-buskmarker i bergsområden
5140	*Cistus palhinhae*-buskmarker på marina fuktiga hedar
5210	Trädbevuxna matorral med *Juniperus* spp.
5220	Trädbevuxna matorral med *Zyziphus*
5230	Trädbevuxna matorral med *Laurus nobilis*
5310	*Laurus nobilis*-snår
5320	Marker med lågvuxen *Euphorbia* nära klippor
5330	Termomediterrana buskmarker och förstäppbuskmarker
5410	Västlig mediterran frygana (*Astragalo-Plantaginetum subulatae*) på klipptoppar
5420	*Sarcopoterium spinosum-frygana*
5430	Endemisk frygana med *Euphorbio-Verbascion*

6. GRUPP 6: Klippor och dyner

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Havsklippor, stränder och öar	
1210	Annuell vegetation på driftvallar
1220	Perenn vegetation på steniga stränder
1230	Vegetationsklädda havsklippor vid Atlantkust eller Östersjökust
1240	Vegetationsklädda havsklippor vid Medelhavskust med endemisk *Limonium* spp.
1250	Vegetationsklädda havsklippor med endemiska växter vid makaronesisk kust
1610	Rullstensåsöar i Östersjön med littoral och sublittoral vegetation
1620	Boreala skär och småöar i Östersjön
1640	Boreala sandstränder med perenn vegetation vid Östersjön
Kustnära sanddyner och inlandssanddyner	
2110	Embryonala vandrande sanddyner
2120	Kustnära vandrande sanddyner med *Ammophila arenaria* (”vita sanddyner”)
2130	Permanenta kustnära sanddyner med örtvegetation (”gråa sanddyner”)
2140	Urkalkade permanenta sanddyner med *Empetrum nigrum*
2150	Atlantiska urkalkade permanenta sanddyner (*Calluno-Ulicetea*)
2160	Sanddyner med *Hippophaë rhamnoides*
2170	Sanddyner med *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*)
2180	Trädklädda sanddyner i atlantisk, kontinental och boreal region
2190	Dynvåtmarker
2210	Permanenta strandsanddyner av typen *Crucianellion maritimae*
2220	Sanddyner med *Euphorbia terracina*

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
2230	*Malcolmietalia* sanddyngräsmarker
2240	*Brachypodietalia* sanddyngräsmarker med annueller
2250	Kustnära sanddyner med *Juniperus* spp.
2260	Sklerofyllbuskklädda sanddyner (*Cisto-Lavenduletalia*)
2270	Trädklädda sanddyner med *Pinus pinea* och/eller *Pinus pinaster*
2310	Torra hedsanddyner med *Calluna* och *Genista*
2320	Torra hedsanddyner med *Calluna* och *Empetrum nigrum*
2330	Inlandssanddyner med öppna gräsmarker med *Corynephorus* och *Agrostis*
2340	Pannoniska inlandssanddyner
91N0	Pannoniska snår på inlandssanddyner (*Junipero-Populetum albae*)
Klippor	
8110	Silikatrasbrant i bergsområden intill snögränsen (*Androsacetalia alpinae* och *Galeopsietalia ladani*)
8120	Basisk rasbrant i bergsområden och alpina områden (*Thlaspietea rotundifolii*)
8130	Västliga mediterrana och termofila rasbranter
8140	Östliga mediterrana rasbranter
8150	Mellaneuropeiska höglandsrasbranter av silikattyp
8160	Mellaneuropeiska rasbranter av kalktyp i bergsområden
8210	Chasmofytisk vegetation på kalkrika bergsluttningar
8220	Chasmofytisk vegetation på silikatrika bergsluttningar
8230	Pionjärvegetation med *Sedo-Scleranthion* eller *Sedo albi-Veronicion dillenii* på silikatbergytor
8310	Grottor som inte är öppna för allmänheten
8320	Lavafält och naturliga kratrar

Kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG	Namn på livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
8340	Permanenta glaciärer

BILAGA II

MARINA EKOSYSTEM – LIVSMILJÖTYPER OCH GRUPPER AV LIVSMILJÖTYPER SOM AVSES I ARTIKEL 5.1 OCH 5.2

Förteckningen omfattar de marina livsmiljötyper som avses i artikel 5.1 och 5.2 samt sju grupper av dessa livsmiljötyper, nämligen 1) sjögräsbäddar, 2) makroalgskogar, 3) skaldjursbäddar, 4) maerlbäddar, 5) bäddar av svampdjur, koraller och korallalger, 6) hydrotermala öppningar samt 7) mjuka sediment (inte djupare än 1 000 meters djup). Relationen till de livsmiljötyper som förtecknas i bilaga I till direktiv 92/43/EEG redovisas också.

Den klassificering av marina livsmiljötyper, differentierad efter marina biogeografiska regioner, som används är utformad i enlighet med EUNIS (European Nature Information System), som reviderats för marina livsmiljötyper av EEA 2022. Informationen om de relaterade livsmiljöer som förtecknas i bilaga I till direktiv 92/43/EEG bygger på den jämförande översikt som offentliggjordes av Europeiska miljöbyrån 2021 ([1]).

1. Grupp 1: Sjögräsbäddar

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MA522	Sjögräsbäddar på litorala sandbottnar i Atlanten	1140, 1160
MA623	Sjögräsbäddar på litorala lerbottnar i Atlanten	1140, 1160
MB522	Sjögräsbäddar på infralitorala sandbottnar i Atlanten	1110, 1150, 1160
Östersjön		
MA332	Hydrolitorala grova sediment i Östersjön karakteriserade av undervattensvegetation	1130, 1160, 1610, 1620
MA432	Hydrolitorala blandade sediment i Östersjön karakteriserade av undervattensvegetation	1130, 1140, 1160, 1610
MA532	Hydrolitorala sandbottnar i Östersjön karakteriserade av rotade undervattensväxter	1130, 1140, 1160, 1610
MA632	Hydrolitorala lerbottnar i Östersjön karakteriserade av rotade undervattensväxter	1130, 1140, 1160, 1650
MB332	Infralitorala grova sediment i Östersjön karakteriserade av rotade undervattensväxter	1110, 1160
MB432	Infralitorala blandade sediment i Östersjön karakteriserade av rotade undervattensväxter	1110, 1160, 1650

([1]) EUNIS marine habitat classification 2022. Europeiska miljöbyrån https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/eunis-habitat-classification-1.

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MB532	Infralitorala sandbottnar i Östersjön karakteriserade av rotade undervattensväxter	1110, 1130, 1150, 1160
MB632	Infralitorala lersediment i Östersjön karakteriserade av rotade undervattensväxter	1130, 1150, 1160, 1650
Svarta havet		
MB546	Sjögräsängar och rhizomatösa algängar i Svarta havet på sötvattenpåverkade infralitorala leriga sandbottnar	1110, 1130, 1160
MB547	Sjögräsängar i Svarta havet på måttligt exponerade övre infralitorala rena sandbottnar	1110, 1160
MB548	Sjögräsängar i Svarta havet på nedre infralitorala sandbottnar	1110, 1160
Medelhavet		
MB252	Biocenos av *Posidonia oceanica*	1120
MB2521	Ekomorfos av randiga *Posidonia oceanica*-ängar	1120, 1130, 1160
MB2522	Ekomorfos av ”barriärrev”-lika *Posidonia oceanica*-ängar	1120, 1130, 1160
MB2523	Facies av döda ”mattor” av *Posidonia oceanica* utan mycket epiflora	1120, 1130, 1160
MB2524	Association med *Caulerpa prolifera* på *Posidonia*-bäddar	1120, 1130, 1160
MB5521	Association med *Cymodocea nodosa* på väl sorterade fina sandbottnar	1110, 1130, 1160
MB5534	Association med *Cymodocea nodosa* på ytliga leriga sandbottnar i skyddade vatten	1110, 1130, 1160
MB5535	Association med *Zostera noltei* på ytliga leriga sandbottnar i skyddade vatten	1110, 1130, 1160
MB5541	Association med *Ruppia cirrhosa* och/eller *Ruppia maritima* på sandbottnar	1110, 1130, 1160
MB5544	Association med *Zostera noltei* i euryhalin och eurytermal miljö på sandbottnar	1110, 1130, 1160

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MB5545	Association med *Zostera marina* i euryhalin och eurytermal miljö	1110, 1130, 1160

2. Grupp 2: Makroalgskogar

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MA123	Tångsamhällen på litorala hårdbottnar med full salthalt i Atlanten	1160, 1170, 1130
MA125	Brunalger (Fucales) på litorala hårdbottnar med variabel salthalt i Atlanten	1170, 1130
MB121	Kelp- och tångsamhällen på infralitorala hårdbottnar i Atlanten	1170, 1160
MB123	Kelp- och tångsamhällen på sedimentpåverkade eller störda infralitorala hårdbottnar i Atlanten	1170, 1160
MB124	Kelpsamhällen på infralitorala hårdbottnar med variabel salthalt i Atlanten	1170, 1130, 1160
MB321	Kelp- och tångsamhällen på infralitorala grova sediment i Atlanten	1160
MB521	Kelp- och tångsamhällen på infralitorala sandbottnar i Atlanten	1160
MB621	Vegetationssamhällen på infralitorala lerbottnar i Atlanten	1160
Östersjön		
MA131	Hydrolitorala hårdbottnar och block i Östersjön karakteriserade av fleråriga alger	1160, 1170, 1130, 1610, 1620
MB131	Fleråriga alger på infralitorala hårdbottnar och block i Östersjön	1170, 1160
MB232	Infralitorala bottnar i Östersjön karakteriserade av skalgrus	1160, 1110

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MB333	Infralitorala grova sediment i Östersjön karakteriserade av fleråriga alger	1110, 1160
MB433	Infralitorala blandade sediment i Östersjön karakteriserade av fleråriga alger	1110, 1130, 1160, 1170
Svarta havet		
MB144	Mytiliddominerade exponerade övre infralitorala hårdbottnar med brunalger (Fucales) i Svarta havet	1170, 1160
MB149	Mytiliddominerade måttligt exponerade övre infralitorala hårdbottnar med brunalger (Fucales) i Svarta havet	1170, 1160
MB14A	Brunalger (Fucales) och andra alger på väl belysta skyddade övre infralitorala hårdbottnar i Svarta havet	1170, 1160
Medelhavet		
MA1548	Association med *Fucus virsoides*	1160, 1170
MB1512	Association med *Cystoseira tamariscifolia* och *Saccorhiza polyschides*	1170, 1160
MB1513	Association med Cystoseira amentacea (var. *amentacea*, var. *stricta*, var. *spicata*)	1170, 1160
MB151F	Association med *Cystoseira brachycarpa*	1170, 1160
MB151G	Association med *Cystoseira crinita*	1170, 1160
MB151H	Association med *Cystoseira crinitophylla*	1170, 1160
MB151J	Association med *Cystoseira sauvageauana*	1170, 1160
MB151K	Association med *Cystoseira spinosa*	1170, 1160
MB151L	Association med *Sargassum vulgare*	1170, 1160
MB151M	Association med *Dictyopteris polypodioides*	1170, 1160
MB151W	Association med *Cystoseira compressa*	1170, 1160

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MB1524	Association med *Cystoseira barbata*	1170, 1160
MC1511	Association med *Cystoseira zosteroides*	1170, 1160
MC1512	Association med *Cystoseira usneoides*	1170, 1160
MC1513	Association med *Cystoseira dubia*	1170, 1160
MC1514	Association med *Cystoseira corniculata*	1170, 1160
MC1515	Association med *Sargassum* spp.	1170, 1160
MC1518	Association med *Laminaria ochroleuca*	1170, 1160
MC3517	Association med *Laminaria rodriguezii* på detritusbäddar	1160

3. Grupp 3: Skaldjursbäddar

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MA122	*Mytilus edulis*- och/eller havstulpansamhällen på vågexponerade litorala hårdbottnar i Atlanten	1160, 1170
MA124	Mussel- och/eller havstulpansamhällen med tång på litorala hårdbottnar i Atlanten	1160, 1170
MA227	Musselrev (Bivalvia) i den litorala zonen i Atlanten	1170, 1140
MB222	Musselrev (Bivalvia) i den infralitorala zonen i Atlanten	1170, 1130, 1160
MC223	Musselrev (Bivalvia) i den cirkalitorala zonen i Atlanten	1170
Östersjön		
MB231	Infralitorala bottnar i Östersjön karakteriserade av epibentiska musslor (Bivalvia)	1170, 1160
MC231	Cirkalitorala bottnar i Östersjön dominerade av epibentiska musslor (Bivalvia)	1170, 1160, 1110

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MD231	Cirkalitorala biogena bottnar i utsjön i Östersjön karakteriserade av epibentiska musslor (Bivalvia)	1170
MD232	Cirkalitorala skalgrusbottnar i utsjön i Östersjön karakteriserade av musslor (Bivalvia)	1170
MD431	Cirkalitorala blandade bottnar i utsjön i Östersjön karakteriserade av makroskopiska epibentiska biotiska strukturer	
MD531	Cirkalitorala sandbottnar i utsjön i Östersjön karakteriserade av makroskopiska epibentiska biotiska strukturer	
MD631	Cirkalitorala lerbottnar i utsjön i Östersjön karakteriserade av epibentiska musslor (Bivalvia)	
Svarta havet		
MB141	Evertebratdominerade nedre infralitorala hårdbottnar i Svarta havet	1170
MB143	Mytiliddominerade exponerade övre infralitorala hårdbottnar med bladformiga alger (inga Fucales) i Svarta havet	1170, 1160
MB148	Mytiliddominerade måttligt exponerade övre infralitorala hårdbottnar med bladformiga alger (andra än Fucales) i Svarta havet	1170, 1160
MB242	Musselbankar i den infralitorala zonen i Svarta havet	1170, 1130, 1160
MB243	Ostronrev på nedre infralitorala hårdbottnar i Svarta havet	1170
MB642	Infralitorala terrigena lerbottnar i Svarta havet	1160
MC141	Evertebratdominerade cirkalitorala hårdbottnar i Svarta havet	1170
MC241	Musselbankar på cirkalitorala terrigena lerbottnar i Svarta havet	1170
MC645	Lägre cirkalitorala lerbottnar i Svarta havet	
Medelhavet		
MA1544	Facies med *Mytilus galloprovincialis* i vatten rikt på organiskt material	1160, 1170

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MB1514	Facies med *Mytilus galloprovincialis*	1170, 1160
	Infralitorala ostronbankar i Medelhavet	
	Cirkalitorala ostronbankar i Medelhavet	

4. Grupp 4: Maerlbäddar

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MB322	Maerlbäddar på infralitorala grova sediment i Atlanten	1110, 1160
MB421	Maerlbäddar på infralitorala blandade sediment i Atlanten	1110, 1160
MB622	Maerlbäddar på infralitorala lersediment i Atlanten	1110, 1160
Medelhavet		
MB3511	Association med kalkalger i grov sand och fint grus som blandas av vågor	1110, 1160
MB3521	Association med kalkalger i grov sand och fint grus under inflytande av bottenströmmar	1110, 1160
MB3522	Association med maerl (= association med *Lithothamnion corallioides* och *Phymatolithon calcareum*) på grov sand och grus i Medelhavet	1110, 1160
MC3521	Association med kalkalger på kustnära detritusbottnar	1110
MC3523	Association med maerl (*Lithothamnion corallioides* och *Phymatholithon calcareum*) på kustnära dendritiska bottnar	1110

5. Grupp 5: Bäddar av svampdjur, koraller och korallalger

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MC121	Djurdominerade fastsittande samhällen på cirkalitorala hårdbottnar i Atlanten	1170
MC124	Djursamhällen på cirkalitorala hårdbottnar med variabel salthalt i Atlanten	1170, 1130
MC126	Samhällen i och under cirkalitorala grottor och överhäng i Atlanten	8330, 1170
MC222	Kallvattenkorallrev i den cirkalitorala zonen i Atlanten	1170
MD121	Svampdjursamhällen på cirkalitorala hårdbottnar i utsjön i Atlanten	1170
MD221	Kallvattenkorallrev i den cirkalitorala zonen i utsjön i Atlanten	1170
ME122	Svampsamhällen på övre batyala hårdbottnar i Atlanten	1170
ME123	Blandat samhälle av kallvattenkoraller på övre batyala hårdbottnar i Atlanten	1170
ME221	Övre batyala kallvattenkorallrev i Atlanten	1170
ME322	Blandat samhälle av kallvattenkoraller på övre batyala grova sediment i Atlanten	
ME324	Aggregation av svampdjur på övre batyala grova sediment i Atlanten	
ME422	Aggregation av svampdjur på övre batyala blandade sediment i Atlanten	
ME623	Aggregation av svampdjur på övre batyala lerbottnar i Atlanten	

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
ME624	Erekt korallfält på övre batyala lerbottnar i Atlanten	
MF121	Blandat samhälle av kallvattenkoraller på nedre batyala hårdbottnar i Atlanten	1170
MF221	Nedre batyala kallvattenkorallrev i Atlanten	1170
MF321	Blandat samhälle av kallvattenkoraller på nedre batyala grova sediment i Atlanten	
MF622	Aggregation av svampdjur på nedre batyala lerbottnar i Atlanten	
MF623	Erekt korallfält på nedre batyala lerbottnar i Atlanten	
Östersjön		
MB138	Infralitorala hårdbottnar och block i Östersjön karakteriserade av epibentiska svampdjur	1170, 1160
MB43A	Infralitorala blandade sediment i Östersjön karakteriserade av epibentiska svampdjur (Porifera)	1160, 1170
MC133	Cirkalitorala hårdbottnar och block i Östersjön karakteriserade av epibentiska nässeldjur	1170, 1160
MC136	Infralitorala hårdbottnar och block i Östersjön karakteriserade av epibentiska svampdjur	1170, 1160
MC433	Cirkalitorala blandade sediment i Östersjön karakteriserade av epibentiska nässeldjur	1160, 1170
MC436	Cirkalitorala blandade sediment i Östersjön karakteriserade av epibentiska svampdjur	1160
Svarta havet		
MD24	Cirkalitorala biogena livsmiljöer i utsjön i Svarta havet	1170
ME14	Övre batyala hårdbottnar i Svarta havet	1170

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
ME24	Övre batyala biogena livsmiljöer i Svarta havet	1170
MF14	Nedre batyala hårdbottnar i Svarta havet	1170
Medelhavet		
MB151E	Facies med *Cladocora caespitosa*	1170, 1160
MB151Q	Facies med *Astroides calycularis*	1170, 1160
MB151α	Facies och association av biocenos med kalkalger (i enklav)	1170, 1160
MC1519	Facies med *Eunicella cavolini*	1170, 1160
MC151A	Facies med *Eunicella singularis*	1170, 1160
MC151B	Facies med *Paramuricea clavata*	1170, 1160
MC151E	Facies med *Leptogorgia sarmentosa*	1170, 1160
MC151F	Facies med *Anthipatella subpinnata* och sparsamt med rödalger	1170, 1160
MC151G	Facies med stora svampdjur och sparsamt med rödalger	1170, 1160
MC1522	Facies med *Corallium rubrum*	8330, 1170
MC1523	Facies med *Leptopsammia pruvoti*	8330, 1170
MC251	Kalkalgsplattformar	1170
MC6514	Facies av seg lera med *Alcyonium palmatum* och *Parastichopus regalis* på cirkalitoral lera	1160
MD151	Biocenos på hårdbottnar på kontinentalsockelkanten i Medelhavet	1170
MD25	Cirkalitorala biogena livsmiljöer i utsjön i Medelhavet	1170
MD6512	Facies av seg lera med *Alcyonium palmatum* och *Parastichopus regalis* på nedre cirkalitoral lera	

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
ME1511	Övre batyala *Lophelia pertusa*-rev i Medelhavet	1170
ME1512	Övre batyala *Madrepora oculata*-rev i Medelhavet	1170
ME1513	Övre batyala *Madrepora oculata*- och *Lophelia pertusa*-rev i Medelhavet	1170
ME6514	Övre batyala facies med *Pheronema carpenteri* i Medelhavet	
MF1511	Nedre batyala *Lophelia pertusa*-rev i Medelhavet	1170
MF1512	Nedre batyala *Madrepora oculata*-rev i Medelhavet	1170
MF1513	Nedre batyala *Madrepora oculata*- och *Lophelia pertusa*-rev i Medelhavet	1170
MF6511	Nedre batyala facies av sandig lera med *Thenea muricata* i Medelhavet	
MF6513	Nedre batyala facies av kompakt lera med *Isidella elongata* i Medelhavet	

6. Grupp 6: Hydrotermala öppningar

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MB128	Hydrotermala öppningar i infralitorala hårdbottnar i Atlanten	1170, 1160, 1180
MB627	Hydrotermala öppningar i infralitorala lerbottnar i Atlanten	1130, 1160
MC127	Hydrotermala öppningar i cirkalitorala hårdbottnar i Atlanten	1170, 1180
MC622	Hydrotermala öppningar i cirkalitorala lerbottnar i Atlanten	1160
MD122	Hydrotermala öppningar i cirkalitorala hårdbottnar i utsjön i Atlanten	1170
MD622	Hydrotermala öppningar i cirkalitorala lerbottnar i utsjön i Atlanten	

7. Grupp 7: Mjuka sediment (inte djupare än 1 000 meters djup)

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
Atlanten		
MA32	Litorala grova sediment i Atlanten	1130, 1160
MA42	Litorala blandade sediment i Atlanten	1130, 1140, 1160
MA52	Litorala sandbottnar i Atlanten	1130, 1140, 1160
MA62	Litorala lerbottnar i Atlanten	1130, 1140, 1160
MB32	Infralitorala grova sediment i Atlanten	1110, 1130, 1160
MB42	Infralitorala blandade sediment i Atlanten	1110, 1130, 1150, 1160
MB52	Infralitorala sandbottnar i Atlanten	1110, 1130, 1150, 1160
MB62	Infralitorala lerbottnar i Atlanten	1110, 1130, 1160
MC32	Cirkalitorala grova sediment i Atlanten	1110, 1160
MC42	Cirkalitorala blandade sediment i Atlanten	1110, 1160
MC52	Cirkalitorala sandbottnar i Atlanten	1110, 1160
MC62	Cirkalitorala lerbottnar i Atlanten	1160
MD32	Cirkalitorala grova sediment i utsjön i Atlanten	
MD42	Cirkalitorala blandade sediment i utsjön i Atlanten	
MD52	Cirkalitorala sandbottnar i utsjön i Atlanten	

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MD62	Cirkalitorala lerbottnar i utsjön i Atlanten	
ME32	Övre batyala grova sediment i Atlanten	
ME42	Övre batyala blandade sediment i Atlanten	
ME52	Övre batyala sandbottnar i Atlanten	
ME62	Övre batyala lerbottnar i Atlanten	
MF32	Nedre batyala grova sediment i Atlanten	
MF42	Nedre batyala blandade sediment i Atlanten	
MF52	Nedre batyala sandbottnar i Atlanten	
MF62	Nedre batyala lerbottnar i Atlanten	
Östersjön		
MA33	Hydrolitorala grova sediment i Östersjön	1130, 1160, 1610, 1620
MA43	Hydrolitorala blandade sediment i Östersjön	1130, 1140, 1160, 1610
MA53	Hydrolitorala sandbottnar i Östersjön	1130, 1140, 1160, 1610
MA63	Hydrolitorala lerbottnar i Östersjön	1130, 1140, 1160, 1650
MB33	Infralitorala grova sediment i Östersjön	1110, 1150, 1160
MB43	Infralitorala blandade sediment i Östersjön	1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 1650
MB53	Infralitorala sandbottnar i Östersjön	1110, 1130, 1150, 1160
MB63	Infralitorala lerbottnar i Östersjön	1130, 1150, 1160, 1650
MC33	Cirkalitorala grova sediment i Östersjön	1110, 1160
MC43	Cirkalitorala blandade sediment i Östersjön	1160, 1170

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MC53	Cirkalitorala sandbottnar i Östersjön	1110, 1160
MC63	Cirkalitorala lerbottnar i Östersjön	1160, 1650
MD33	Cirkalitorala grova sediment i utsjön i Östersjön	
MD43	Cirkalitorala blandade sediment i utsjön i Östersjön	
MD53	Cirkalitorala sandbottnar i utsjön i Östersjön	
MD63	Cirkalitorala lerbottnar i utsjön i Östersjön	
Svarta havet		
MA34	Litorala grova sediment i Svarta havet	1160
MA44	Litorala blandade sediment i Svarta havet	1130, 1140, 1160
MA54	Litorala sandbottnar i Svarta havet	1130, 1140, 1160
MA64	Litorala lerbottnar i Svarta havet	1130, 1140, 1160
MB34	Infralitorala grova sediment i Svarta havet	1110, 1160
MB44	Infralitorala blandade sediment i Svarta havet	1110, 1170
MB54	Infralitorala sandbottnar i Svarta havet	1110, 1130, 1160
MB64	Infralitorala lerbottnar i Svarta havet	1130, 1160
MC34	Cirkalitorala grova sediment i Svarta havet	1160
MC44	Cirkalitorala blandade sediment i Svarta havet	
MC54	Cirkalitorala sandbottnar i Svarta havet	1160
MC64	Cirkalitorala lerbottnar i Svarta havet	1130, 1160

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MD34	Cirkalitorala grova sediment i utsjön i Svarta havet	
MD44	Cirkalitorala blandade sediment i utsjön i Svarta havet	
MD54	Cirkalitorala sandbottnar i utsjön i Svarta havet	
MD64	Cirkalitorala lerbottnar i utsjön i Svarta havet	
Medelhavet		
MA35	Litorala grova sediment i Medelhavet	1160, 1130
MA45	Litorala blandade sediment i Medelhavet	1140, 1160
MA55	Litorala sandbottnar i Medelhavet	1130, 1140, 1160
MA65	Litorala lerbottnar i Medelhavet	1130, 1140, 1150, 1160
MB35	Infralitorala grova sediment i Medelhavet	1110, 1160
MB45	Infralitorala blandade sediment i Medelhavet	
MB55	Infralitorala sandbottnar i Medelhavet	1110, 1130, 1150, 1160
MB65	Infralitorala lerbottnar i Medelhavet	1130, 1150
MC35	Cirkalitorala grova sediment i Medelhavet	1110, 1160
MC45	Cirkalitorala blandade sediment i Medelhavet	
MC55	Cirkalitorala sandbottnar i Medelhavet	1110, 1160
MC65	Cirkalitorala lerbottnar i Medelhavet	1130, 1160
MD35	Cirkalitorala grova sediment i utsjön i Medelhavet	
MD45	Cirkalitorala blandade sediment i utsjön i Medelhavet	
MD55	Cirkalitorala sandbottnar i utsjön i Medelhavet	

EUNIS-kod	Namn på livsmiljötyp enligt EUNIS	Relaterad kod för livsmiljötyp enligt bilaga I till direktiv 92/43/EEG
MD65	Cirkalitorala lerbottnar i utsjön i Medelhavet	
ME35	Övre batyala grova sediment i Medelhavet	
ME45	Övre batyala blandade sediment i Medelhavet	
ME55	Övre batyala sandbottnar i Medelhavet	
ME65	Övre batyala lerbottnar i Medelhavet	
MF35	Nedre batyala grova sediment i Medelhavet	
MF45	Nedre batyala blandade sediment i Medelhavet	
MF55	Nedre batyala sandbottnar i Medelhavet	
MF65	Nedre batyala lerbottnar i Medelhavet	

BILAGA III

MARINA ARTER SOM AVSES I ARTIKEL 5.5

1. dvärgsågfisk (*Pristis clavata*)
2. småtandad sågfisk (*Pristis pectinata*)
3. allmän sågfisk (*Pristis pristis*)
4. brugd (*Cetorhinus maximus*) och vithaj (*Carcharodon carcharias*)
5. slätkäxa (*Etmopterus pusillus*)
6. Mobula alfredi
7. Mobula birostris
8. Mobula mobular
9. Mobula rochebrunei
10. Mobula japanica
11. Mobula thurstoni
12. Mobula eregoodootenkee
13. Mobula tarapacana
14. Mobula kuhlii
15. Mobula hypostoma
16. svartbuksrocka (*Dipturus nidarosiensis*)
17. grårocka (*Rostroraja alba*)
18. hajrockor (*Rhinobatidae*)
19. havsängel (*Squatina squatina*)
20. lax (*Salmo salar*)
21. öring (*Salmo trutta*)
22. nordsjösik (*Coregonus oxyrhynchus*)

BILAGA IV

FÖRTECKNING ÖVER INDIKATORER FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD FÖR JORDBRUKSEKOSYSTEM SOM AVSES I ARTIKEL 11.2

Indikator	Beskrivning, enheter och metod för att fastställa och övervaka indikatorn
Index för gräsmarksfjärilar	**Beskrivning**: Denna indikator är sammansatt av arter som anses vara karakteristiska för europeiska gräsmarker, som förekommer i en stor del av Europa och som omfattas av merparten av övervakningssystemen för dagfjärilar. Den är baserad på det geometriska medelvärdet av trender för arter. **Enhet:** Index. **Metod**: Den metod som utvecklats och används av Butterfly Conservation Europe, Van Swaay, C.A.M, *Assessing Butterflies in Europe - Butterfly Indicators 1990-2018*, Technical report, Butterfly Conservation Europe, 2020.
Lager av organiskt kol i mineraljordar i åkermark	**Beskrivning**: Denna indikator beskriver lagret av organiskt kol i mineraljordar i åkermark på ett djup av 0–30 cm. **Enhet**: ton organiskt kol/ha. **Metod**: Enligt bilaga V till förordning (EU) 2018/1999 i enlighet med IPCC:s riktlinjer för nationella inventeringar av växthusgaser från 2006, som stöds av Land Use and Coverage Area frame Survey (LUCAS) Soil, Jones A. et al., *LUCAS Soil 2022*, JRC technical report, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021.
Andel jordbruksmark med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald	**Beskrivning**: Landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald, såsom buffertzoner, häckar, enskilda träd eller träddungar, trädrader, åkerkanter, jordlotter, diken, vattendrag, mindre våtmarker, terrasser, gränsrösen, stenmurar, mindre dammar och kulturella element, är element av permanent naturlig eller delvis naturlig vegetation i jordbrukslandskapet som tillhandahåller ekosystemtjänster och främjar biologisk mångfald. För att detta ska vara fallet måste landskapselementen utsättas för så få negativa yttre störningar som möjligt för att skapa säkra livsmiljöer för olika taxa, och de behöver därför uppfylla följande villkor: a) De får inte utnyttjas för produktion inom jordbruket (inklusive bete eller foderproduktion), såvida inte sådant nyttjande är nödvändigt för att bevara den biologiska mångfalden. b) De bör inte behandlas med gödselmedel eller bekämpningsmedel, med undantag för låginsatsbehandling med fastgödsel. Mark i träda, inbegripet tillfälligt, kan betraktas som landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald om den uppfyller kriterierna i andra stycket a och b. Produktiva träd som ingår i hållbara system för trädjordbruk eller träd i extensiva gamla fruktodlingar på permanenta gräsmarker och produktiva element i häckar kan också betraktas som landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald, om de uppfyller kriteriet i andra stycket b, och om skörden endast sker vid tidpunkter då det inte innebär en negativ påverkan på hög biologisk mångfald. **Enhet**: Procent (andel av utnyttjad jordbruksareal).

Indikator	Beskrivning, enheter och metod för att fastställa och övervaka indikatorn
	Metod: I enlighet med indikator I.21, bilaga I till förordning (EU) 2021/2115, baserad på den senast uppdaterade versionen av LUCAS för landskapselement, Ballin M. m.fl., *Redesign sampling for Land Use/Cover Area Framework Survey (LUCAS)*, Eurostat 2018, och för mark i träda, *Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure*, webbpublikation, Eurostat, och i tillämpliga fall för landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald och som inte omfattas av den ovanstående metoden, metod som medlemsstaterna utarbetar i enlighet med artikel 14.7 i denna förordning. Lucas-metoden uppdateras regelbundet för att öka tillförlitligheten hos de uppgifter som används i unionen och på nationell nivå av medlemsstaterna när de genomför sina nationella restaureringsplaner.

BILAGA V

INDEX FÖR VANLIGA JORDBRUKSFÅGLAR PÅ NATIONELL NIVÅ

Beskrivning

Indexet för vanliga jordbruksfåglar sammanfattar populationstrender för vanliga och utbredda fåglar i jordbruksmark och är tänkt som ett mått för att bedöma den biologiska mångfalden i jordbruksekosystem i Europa. Det nationella indexet för vanliga jordbruksfåglar är ett sammansatt flerartsindex som mäter förändringstakten i den relativa abundansen av jordbruksfåglar i utvalda undersökningsområden på nationell nivå. Detta index baseras på särskilt utvalda arter som är beroende av livsmiljöer i jordbrukslandskapet för födosök eller häckning, eller båda. Nationella index för vanliga jordbruksfåglar baseras på artuppsättningar som är relevanta för respektive medlemsstat. Det nationella indexet för vanliga jordbruksfåglar beräknas i förhållande till ett basår för vilket indexvärdet vanligtvis är 100. Trendvärden uttrycker den totala populationsförändringen i populationsstorlek för de aktuella jordbruksfåglarna under en period av år.

Metod: Brlík m.fl. (2021): Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds. Sci Data 8, 21. https://doi.org/10.1038/s41597-021-00804-2

Medlemsstater med historiskt sett mer utarmade populationer av jordbruksfåglar: medlemsstater där minst hälften av de arter som ingår i det nationella indexet för vanliga jordbruksfåglar har en negativ långsiktig populationstrend. I medlemsstater där det inte finns några uppgifter om långsiktiga populationstrender för vissa arter används information om arternas europeiska status.

De berörda medlemsstaterna är

Tjeckien

Danmark

Tyskland

Estland

Spanien

Frankrike

Italien

Luxemburg

Ungern

Nederländerna

Finland

Medlemsstater med historiskt sett mindre utarmade populationer av jordbruksfåglar: medlemsstater där mindre än hälften av de arter som ingår i det nationella indexet för vanliga jordbruksfåglar har en negativ långsiktig populationstrend. I medlemsstater där det inte finns några uppgifter om långsiktiga populationstrender för vissa arter används information om arternas europeiska status.

De berörda medlemsstaterna är

Belgien

Bulgarien

Irland

Grekland

Kroatien

Cypern

Lettland

Litauen

Malta

Österrike

Polen

Portugal

Rumänien

Slovenien

Slovakien

Sverige

Förteckning över arter som ingår i indexet för vanliga jordbruksfåglar i medlemsstaterna

Belgien – Flandern

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Haematopus ostralegus

Hirundo rustica

Limosa limosa

Linaria cannabina

Motacilla flava

Numenius arquata

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Belgien – Vallonien

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Bulgarien

Alauda arvensis

Carduelis carduelis

Coturnix coturnix

Corvus frugilegus

Emberiza hortulana

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Perdix perdix

Passer montanus

Sylvia communis

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Upupa epops

Tjeckien

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Ciconia ciconia

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Danmark

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Carduelis carduelis

Corvus corone

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Gallinago gallinago

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla alba

Motacilla flava

Oenanthe oenanthe

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Sylvia communis

Sylvia curruca

Turdus pilaris

Vanellus vanellus

Tyskland

Alauda arvensis

Athene noctua

Emberiza citrinella

Lanius collurio

Limosa limosa

Lullula arborea

Miliaria calandra

Milvus milvus

Saxicola rubetra

Vanellus vanellus

Estland

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Irland

Carduelis carduelis

Columba oenas

Columba palumbus

Corvus cornix

Corvus frugilegus

Corvus monedula

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Fringilla coelebs

Hirundo rustica

Chloris chloris

Linaria cannabina

Motacilla alba

Passer domesticus

Phasianus colchicus

Pica pica

Saxicola torquatus

Sturnus vulgaris

Grekland

Alauda arvensis

Apus apus

Athene noctua

Calandrella brachydactyla

Carduelis carduelis

Carduelis chloris

Ciconia ciconia

Corvus corone

Corvus monedula

Delichon urbicum

Emberiza cirlus

Emberiza hortulana

Emberiza melanocephala

Falco naumanni

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo daurica

Hirundo rustica

Lanius collurio

Lanius minor

Lanius senator

Linaria cannabina

Lullula arborea

Luscinia megarhynchos

Melanocorypha calandra

Miliaria calandra

Motacilla flava

Oenanthe hispanica

Oenanthe oenanthe

Passer domesticus

Passer hispaniolensis

Passer montanus

Pica pica

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Streptopelia decaocto

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia melanocephala

Upupa epops

Spanien

Alauda arvensis

Alectoris rufa

Athene noctua

Calandrella brachydactyla

Carduelis carduelis

Cisticola juncidis

Corvus monedula

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Linaria cannabina

Melanocorypha calandra

Merops apiaster

Oenanthe hispanica

Passer domesticus

Passer montanus

Pica pica

Pterocles orientalis

Streptopelia turtur

Sturnus unicolor

Tetrax tetrax

Upupa epops

Frankrike

Alauda arvensis

Alectoris rufa

Anthus campestris

Anthus pratensis

Buteo buteo

Corvus frugilegus

Coturnix coturnix

Emberiza cirlus

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Lanius collurio

Linaria cannabina

Lullula arborea

Melanocorypha calandra

Motacilla flava

Oenanthe oenanthe

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Saxicola rubetra

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Kroatien

Alauda arvensis

Anthus campestris

Anthus trivialis

Carduelis carduelis

Coturnix coturnix

Emberiza cirlus

Emberiza citrinella

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Jynx torquilla

Lanius collurio

Lanius senator

Linaria cannabina

Lullula arborea

Luscinia megarhynchos

Miliaria calandra

Motacilla flava

Oenanthe hispanica

Oriolus oriolus

Passer montanus

Pica pica

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Streptopelia turtur

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Italien

Alauda arvensis

Anthus campestris

Calandrella brachydactyla

Carduelis carduelis

Carduelis chloris

Corvus cornix

Emberiza calandra

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Jynx torquilla

Lanius collurio

Luscinia megarhynchos

Melanocorypha calandra

Motacilla alba

Motacilla flava

Oriolus oriolus

Passer domesticus italiae

Passer hispaniolensis

Passer montanus

Pica pica

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus unicolor

Sturnus vulgaris

Upupa epops

Cypern

Alectoris chukar

Athene noctua

Carduelis carduelis

Cisticola juncidis

Clamator glandarius

Columba palumbus

Coracias garrulus

Corvus corone cornix

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Francolinus francolinus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Chloris chloris

Iduna pallida

Linaria cannabina

Oenanthe cypriaca

Parus major

Passer hispaniolensis

Pica pica

Streptopelia turtur

Sylvia conspicillata

Sylvia melanocephala

Lettland

Acrocephalus palustris

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Carduelis carduelis

Carpodacus erythrinus

Ciconia ciconia

Crex crex

Emberiza citrinella

Lanius collurio

Locustella naevia

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Litauen

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Carduelis carduelis

Ciconia ciconia

Crex crex

Emberiza citrinella

Hirundo rustica

Lanius collurio

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

Luxemburg

Alauda arvensis

Emberiza citrinella

Lanius collurio

Linaria cannabina

Passer montanus

Saxicola torquatus

Sylvia communis

Ungern

Alauda arvensis

Anthus campestris

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Lanius collurio

Lanius minor

Locustella naevia

Merops apiaster

Motacilla flava

Perdix perdix

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Sylvia nisoria

Vanellus vanellus

Malta

Calandrella brachydactyla

Linaria cannabina

Cettia cetti

Cisticola juncidis

Coturnix coturnix

Emberiza calandra

Lanius senator

Monticola solitarius

Passer hispaniolensis

Passer montanus

Serinus serinus

Streptopelia decaocto

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia conspicillata

Sylvia melanocephala

Nederländerna

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Athene noctua

Calidris pugnax

Carduelis carduelis

Corvus frugilegus

Coturnix coturnix

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Gallinago gallinago

Haematopus ostralegus

Hippolais icterina

Hirundo rustica

Limosa limosa

Miliaria calandra

Motacilla flava

Numenius arquata

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola torquatus

Spatula clypeata

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Tringa totanus

Turdus viscivorus

Vanellus vanellus

Österrike

Acrocephalus palustris

Alauda arvensis

Anthus spinoletta

Anthus trivialis

Carduelis carduelis

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Jynx torquilla

Lanius collurio

Linaria cannabina

Lullula arborea

Miliaria calandra

Oenanthe oenanthe

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus citrinella

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Turdus pilaris

Vanellus vanellus

Polen

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Ciconia ciconia

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius collurio

Limosa limosa

Linaria cannabina

Miliaria calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola torquatus

Saxicola rubetra

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Portugal

Athene noctua

Bubulcus ibis

Carduelis carduelis

Chloris chloris

Ciconia ciconia

Cisticola juncidis

Coturnix coturnix

Delichon urbicum

Emberiza cirlus

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius meridionalis

Linaria cannabina

Merops apiaster

Miliaria calandra

Milvus migrans

Passer domesticus

Pica pica

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Sturnus unicolor

Upupa epops

Rumänien

Alauda arvensis

Anthus campestris

Calandrella brachydactyla

Ciconia ciconia

Corvus frugilegus

Emberiza calandra

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Emberiza melanocephala

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Lanius collurio

Lanius minor

Linaria cannabina

Melanocorypha calandra

Motacilla flava

Passer montanus

Perdix perdix

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Slovenien

Acrocephalus palustris

Alauda arvensis

Anthus trivialis

Carduelis carduelis

Columba oenas

Columba palumbus

Emberiza calandra

Emberiza cirlus

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Galerida cristata

Hirundo rustica

Jynx torquilla

Lanius collurio

Linaria cannabina

Lullula arborea

Luscinia megarhynchos

Motacilla flava

Passer montanus

Phoenicurus phoenicurus

Picus viridis

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Upupa epops

Vanellus vanellus

Slovakien

Alauda arvensis

Carduelis carduelis

Emberiza calandra

Emberiza citrinella

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Chloris chloris

Lanius collurio

Linaria cannabina

Locustella naevia

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Saxicola torquatus

Serinus serinus

Streptopelia turtur

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Sylvia nisoria

Vanellus vanellus

Finland

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus monedula

Crex crex

Delichon urbica

Emberiza hortulana

Hirundo rustica

Numenius arquata

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Turdus pilaris

Vanellus vanellus

Sverige

Alauda arvensis

Anthus pratensis

Corvus frugilegus

Emberiza citrinella

Emberiza hortulana

Falco tinnunculus

Hirundo rustica

Lanius collurio

Linaria cannabina

Motacilla flava

Passer montanus

Saxicola rubetra

Sturnus vulgaris

Sylvia communis

Vanellus vanellus

BILAGA VI

FÖRTECKNING ÖVER INDIKATORER FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD FÖR SKOGSEKOSYSTEM SOM AVSES I ARTIKEL 12.2 OCH 12.3

Indikator	Beskrivning, enheter och metod för att fastställa och övervaka indikatorn
Stående död ved	**Beskrivning**: Denna indikator visar mängden icke-levande stående träbiomassa i skog och annan trädbevuxen mark. **Enhet**: m3/ha. **Metod**: Den metod som utvecklats och används av FOREST EUROPE, *State of Europe's Forests 2020*, FOREST EUROPE 2020, och i beskrivningen av nationella skogsinventeringar i *Tomppo E. et al.*, National Forest Inventories, *Pathways for Common Reporting*, Springer, 2010, med beaktande av den metod som anges i bilaga V till förordning (EU) 2018/1999 i enlighet med IPCC:s riktlinjer för nationella inventeringar av växthusgaser från 2006.
Liggande död ved	**Beskrivning**: Denna indikator visar mängden icke-levande liggande träbiomassa i skog och annan trädbevuxen mark. **Enhet**: m3/ha. **Metod**: Den metod som utvecklats och används av FOREST EUROPE, *State of Europe's Forests 2020*, FOREST EUROPE 2020, och i beskrivningen av nationella skogsinventeringar i *Tomppo E. et al.*, National Forest Inventories, *Pathways for Common Reporting*, Springer, 2010, med beaktande av den metod som anges i bilaga V till förordning (EU) 2018/1999 i enlighet med IPCC:s riktlinjer för nationella inventeringar av växthusgaser från 2006.
Andel skogsmarker med olikåldrig struktur	**Beskrivning**: Denna indikator avser andelen skogar som är tillgängliga för träförsörjning (produktionsskogar) och som har olikåldrig struktur i förhållande till skogar med likåldrig struktur. **Enhet**: Procent produktionsskog med olikåldrig struktur. **Metod**: Den metod som utvecklats och används av FOREST EUROPE, *State of Europe's Forests 2020*, FOREST EUROPE 2020, och i beskrivningen av nationella skogsinventeringar i *Tomppo E. et al.*, National Forest Inventories, *Pathways for Common Reporting*, Springer, 2010.
Skoglig konnektivitet	**Beskrivning**: Skoglig konnektivitet är ett mått på hur sammanhängande eller fragmenterat skogslandskapet är. Det definieras från 0–100. **Enhet**: Index. **Metod**: Den metod som utvecklats av FAO, Vogt P., et al., *FAO – State of the World's Forests: Forest Fragmentation*, JRC Technical Report, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2019.

Indikator	Beskrivning, enheter och metod för att fastställa och övervaka indikatorn
Index för vanliga skogsfåglar	**Beskrivning**: Indikatorn för skogsfåglar beskriver trenderna i abundansen av vanliga skogsfåglar i hela deras europeiska utbredningsområde över tiden. Det är ett sammansatt index som tagits fram utifrån observationsdata om fågelarter som är karakteristiska för skogshabitat i Europa. Indexet baseras på en särskild förteckning över arter i varje medlemsstat. **Enhet**: Index. **Metod**: Brlík m.fl. *Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds*, Sci Data 8, 21. 2021.
Lager av organiskt kol	**Beskrivning**: Denna indikator beskriver lagret av organiskt kol i förna och mineraljord på ett djup av 0–30 cm i skogsekosystem. **Enhet**: ton organiskt kol/ha. **Metod**: Enligt bilaga V till förordning (EU) 2018/1999 i enlighet med IPCC:s riktlinjer för nationella inventeringar av växthusgaser från 2006, som stöds av Land Use and Coverage Area frame Survey (LUCAS) Soil, Jones A. et al., *LUCAS Soil 2022*, JRC technical report, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021.
Andelen skogsmarker som domineras av inhemska trädarter	**Beskrivning**: Andelen skogar och annan trädbevuxen mark som domineras av (>50 % täckning) inhemska arter **Enhet**: procent **Metod**: Utvecklad och använd av FOREST EUROPE, *State of Europe's Forests 2020*, FOREST EUROPE 2020, och i beskrivningen av nationella skogsinventeringar i *Tomppo E. et al.*, National Forest Inventories, *Pathways for Common Reporting*, Springer, 2010.
Trädartsblandning	**Beskrivning**: Denna indikator beskriver det genomsnittliga antal trädarter som förekommer i skogsområden **Enhet**: Index **Metod**: På grundval av FOREST EUROPE, *State of Europe's Forests 2020*, FOREST EUROPE 2020, och i beskrivningen av nationella skogsinventeringar i *Tomppo E. et al.*, National Forest Inventories, *Pathways for Common Reporting*, Springer, 2010.

BILAGA VII

FÖRTECKNING ÖVER EXEMPEL PÅ RESTAUREURINGSÅTGÄRDER SOM AVSES I ARTIKEL 14.16

1. Restaurera våtmarker genom att återväta dränerade torvmarker, avlägsna dräneringssystem i torvmarker, återväta invallade områden och upphöra med torvbrytning.

2. Förbättra hydrologiska förhållanden genom att öka kvantitet, kvalitet och dynamik hos ytvatten och förbättra grundvattennivåer för naturliga och delvis naturliga ekosystem.

3. Avlägsna oönskad buskvegetation och planteringar av icke-inhemska arter på gräsmarker, i våtmarker, i skogar och på mark med sparsam vegetation.

4. Tillämpa paludikultur.

5. Återskapa meandring i vattendrag och återansluta artificiellt avskurna meanderslingor och korvsjöar.

6. Avlägsna longitudinella och laterala hinder, t.ex. vallar och dammar, ge mer utrymme åt vattendragens dynamik och restaurera fritt strömmande sträckor av vattendrag.

7. Åternaturalisera vattendragsfårors botten, sjöar och låglandsvattendrag genom att t.ex. avlägsna artificiell bottenarmering, optimera substratets sammansättning, förbättra eller utveckla arealen av livsmiljöer.

8. Återställa naturliga sedimenteringsprocesser.

9. Inrätta strandnära buffertar, t.ex. strandskogar, buffertzoner, ängar eller betesmarker.

10. Öka de ekologiska elementen i skogar, t.ex. stora, gamla och döende träd (habitatträd) och mängden liggande och stående död ved.

11. Arbeta för en diversifierad skogsstruktur i fråga om t.ex. artsammansättning och ålder, möjliggöra naturlig föryngring och succession av trädarter.

12. Bistå provenienser och arter att migrera där detta kan behövas på grund av klimatförändringar.

13. Öka den skogliga mångfalden genom att restaurera mosaiker av andra livsmiljöer än skog, t.ex. öppna fläckar med gräsmark eller hedmark, dammar eller bergspartier

14. Använda metoder för ”naturnära” skogsbruk eller ”kontinuitets” skogsbruk, införa inhemska trädarter.

15. Stödja utvecklingen av gammal skog med inhemska arter och mogna bestånd, t.ex. genom att upphöra med avverkning eller genom aktiv förvaltning som är gynnsam för utvecklingen av självreglerande funktioner och lämplig resiliens.

16. Införa landskapselement som gynnar en hög mångfald i åkermark och intensivt brukad gräsmark, t.ex. buffertzoner, åkerkanter med inhemska blommor, häckar, träd, små skogar, terrassmurar, dammar, habitatkorridorer och språngbrädor för arters spridning osv.

17. Öka andelen jordbruksareal som omfattas av agroekologiska brukningsmetoder som ekologiskt jordbruk eller trädjordbruk, odling av flera grödor (multicropping) och växelbruk, integrerad bekämpning av skadegörare och hantering av näringsämnen.

18. Minska betesintensiteten eller slåtterfrekvensen på gräsmarker där så är relevant och återinföra extensivt bete med tamdjur och extensiva slåttersystem där de har upphört.

19. Stoppa eller minska användningen av kemiska växtskyddsmedel samt mineralgödsel och stallgödsel.

20. Upphöra med plöjning av gräsmarker och introduktion av frön av produktiva gräs.

21. Avlägsna planteringar på tidigare dynamiska dynsystem i inlandet för att återskapa den naturliga vinddynamiken för att gynna öppna livsmiljöer.

22. Förbättra konnektiviteten mellan livsmiljöer för att möjliggöra utveckling av populationer av arter och möjliggöra ett tillräckligt utbyte av individer och gener samt för arters migration och anpassning till klimatförändringar.

23. Låta ekosystemen utveckla sin egen naturliga dynamik, till exempel genom att upphöra med nyttjande och främja ett mer naturligt och vilt tillstånd.

24. Avlägsna och begränsa invasiva främmande arter och förhindra eller minimera nya introduktioner.

25. Minimera fiskets negativa påverkan på det marina ekosystemet, till exempel genom att använda redskap med mindre påverkan på havsbotten.

26. Restaurera viktiga lek- och uppväxtområden för fisk.

27. Tillhandahålla strukturer eller substrat för att stimulera det marina livet till stöd för återställandet av korall, ostron eller blockrev.

28. Restaurera sjögräsängar och kelpskogar genom att aktivt stabilisera havsbotten, minska och om möjligt eliminera påverkansfaktorer eller genom aktiv förökning och plantering.

29. Restaurera eller förbättra tillståndet för populationen av karakteristiska inhemska arter som är oumbärliga för marina livsmiljöers ekologi genom att genomföra passiva eller aktiva restaureringsåtgärder, t.ex. att införa ungfiskar.

30. Minska olika former av havsförorening, t.ex. näringsämnesbelastning, buller och plastavfall.

31. Öka mängden urbana grönytor med ekologiska element, t.ex. parker, träd och skogsområden, gröna tak, gräsmarker med vilda blommor, trädgårdar, stadsodling, trädkantade gator, urbana ängar och häckar, dammar och vattendrag, med beaktande av bland annat arternas mångfald, inhemska arter, lokala förhållanden och resiliens mot klimatförändringar.

32. Stoppa, minska eller åtgärda förorening från läkemedel, farliga kemikalier, avloppsvatten från tätbebyggelse och industrier och annat avfall, inklusive skräp och plast samt ljusförorening i alla ekosystem.

33. Omvandla tidigare exploaterad mark, f.d. industriområden och täkter till naturområden.

ANVISNING FÖR

Integrering av ekosystemtjänster och utredning av behovet av ekologisk kompensation

vid planering, byggande och förvaltning

HÅBO KOMMUN

Anvisningen gäller från:	2023-12. Bör uppdateras minst varje mandatperiod
Verksamhet:	Samhällsbyggnadsförvaltningen

1. Inledning

Håbo är en kommun med stark tillväxt och snabb utveckling där den största förändringen sker i Bålsta. Samhället i stort står samtidigt inför stora utmaningar som anpassning till ett förändrat klimat, en snabb förlust av biologisk mångfald samt en ökad ohälsa bland befolkningen. Vi behöver därför ta tillvara grönområdens klimatreglerande funktioner, värna naturområden med höga naturvärden och tillgodose våra invånare med vardagsnatur för hälsofrämjande rekreation och rörelse. Detta ställer krav på en god planering och byggande där naturens ekosystemtjänster har en nyckelroll och behöver nyttjas och utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt.

I Håbo kommun ska ekosystemtjänster vare en integrerad del i planering, byggande och förvaltning enligt antaget grönstrukturprogram. I planering och byggande bör fokus på att bevara naturvärden och ekosystemtjänster därför vara större än att genomföra återskapande åtgärder. För att motverka att naturvärden och ekosystemtjänster minskar vid en exploatering kan kompensation fungera som en sista åtgärd efter att alla möjligheter för att *undvika*, *minimera* och *återställa* skador har utretts enligt skadelindringshierarkin (se nedan).

I detta dokument beskrivs hur vi kan jobba så att ekosystemtjänster kan integreras i planering, byggande och förvaltning samt hur vi bör arbeta med ekologisk kompensation. Arbetet med ekosystemtjänster och ekologisk kompensation har en stark koppling till varandra, vilket är anledningen till att dessa behandlas i samma dokument.

2. Håbo kommuns antagna riktlinjer och mål gällande ekosystemtjänster och frivillig ekologisk kompensation

Att vi ska ta till vara och främja naturvärden och ekosystemtjänster finns beskrivet i flera av Håbo kommuns styrdokument som vision, hållbarhetsstrategi, översiktsplan och grönstrukturprogram. I visionen – vårt framtida Håbo står det exempelvis följande:

”Vi förvaltar och vårdar natur- och mälarmiljöerna med stort ansvar. Nya områden för boende och rekreation tar form i samspel med omkringliggande miljöer utan att äventyra natur- och djurliv. Vi utvecklar kommunens identitet ansvarsfullt och hållbart.

I två av våra styrdokument finns det även tydliga riktlinjer och mål som konkret nämner ekosystemtjänster och kompensation:

Generella riktlinjer i översiktsplanen:

Utpekade natur- och rekreationsområden ska bevaras och vidareutvecklas utifrån rådande förutsättningar. Kommunens grönstrukturprogram och naturvårdsplan ska användas som kunskapsunderlag vid plan- och lovgivningsärenden samt övriga beslut som kan påverka de värdefulla natur- och rekreationsmiljöer som finns i kommunen. Intrång i dessa områden ska tydligt motiveras och kompensationsåtgärder ska utföras för en ökad hållbarhet i andra avseenden. Grönytors funktion för klimatreglering och ekosystemtjänster ska värnas, framförallt i tätbebyggda områden.

Mål i grönstrukturprogrammet:

- Säkerställa att naturområden utgör en tillgång i samhällsbyggnadsprocessen. Om det inte går att undvika att naturområden ianspråktas ska ekologisk kompensation genomföras.
- Senast 2025 ska Håbo kommun ha integrerat värdet av ekosystemtjänster i kommunens fysiska planering och genomförande för en hållbar samhällsutveckling.
- Eftersträva att ny bebyggelse anpassas till befintlig miljö och utformas på ett sådant sätt att den minimerar negativ påverkan på platsens ekosystemtjänster.

3. Integrering av ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning

Bilden ovan ger lite exempel på vilka ekosystemtjänster som naturmiljöer kan bidra för en god bebyggd miljö. Bilden är från c/o City.

Det finns en mängd samhällsutmaningar som den fysiska planeringen måste kunna hantera. Att planera med hänsyn till grönstruktur och biologisk mångfald skapar robusta och mer anpassningsbara samhällen där naturen kan förse oss med viktiga ekosystemtjänster.

Planering, byggande och förvaltning har stor betydelse för att bevara, utveckla och skapa ekosystemtjänster både i den byggda miljön och i landskapet i stort. Parker, natur och annan grönska utgör de rumsliga förutsättningarna för ekosystemtjänster i den byggda miljön. Flera av dessa områden är upptagna som allmänna intressen i 2 kapitlet PBL.

Parker, vatten- och grönområden bidrar bland annat till att:

- främja hälsa och välbefinnande
- bidra till klimatanpassning av den byggda miljön
- utgöra livsmiljöer och grön infrastruktur för att stärka biologisk mångfald
- öka attraktiviteten och hållbarheten i våra städer och tätorter

För att åstadkomma en ändamålsenlig struktur av grönområden – en grönstruktur, behöver man beakta de rumsliga såväl som de ekologiska sambanden. Dessa samband är viktiga för att grönstrukturen ska ge de nyttor och värden som eftersträvas.

Ekosystemtjänster i den byggda miljön – metod och vägledning
I Boverkets kunskapsbank finner du bra material om hur vi kan arbeta för att integrera ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning

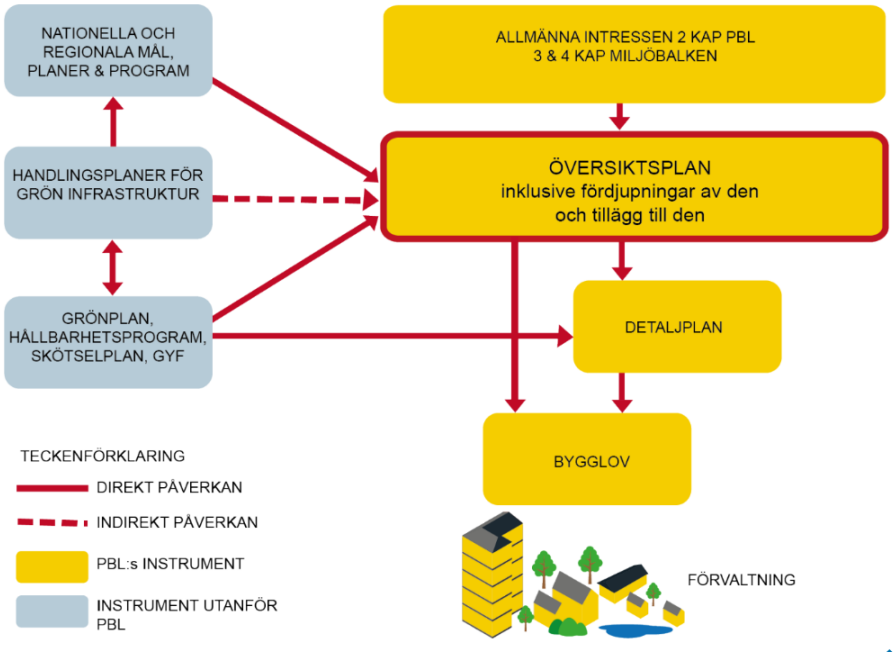
Boverket

Ekosystemtjänster i den byggda miljön – vägledning & metod - PBL kunskapsbanken - Boverket

3.1 Ekosystemtjänster i översiktsplaneringen

Översiktsplanen är det viktigaste planinstrumentet för att styra en mark- och vattenanvändning som främjar ekosystemtjänster. Ställningstagandena i översiktsplanen blir vägledande för detaljplaneläggning, planbesked, förhandsbesked, bygglov och andra tillståndsprövningar. Översiktsplanen ger vägledning om hur mark- och vattenområden samt den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, vilket också i stort utgör den rumsliga förutsättningar för ekosystemtjänster. Översiktsplanen är även ett viktigt planinstrument för att bevara fungerande regionala och mellankommunala samband för grönstruktur.

Håbo kommuns grönstrukturprogram utgör ett viktigt kompletterande dokument till översiktsplanen som konkretiserar övergripande principer och riktlinjer och på så sätt utgör en vägledning i hur kommunen kan arbeta med grönstruktur och ekosystemtjänster. I grönstrukturprogrammet finns målsättningar för hur grönstrukturen bör utvecklas och förvaltas för en långsiktigt hållbar utveckling. Ytterligare ett dokument som är av värde för att synliggöra grundförutsättningar för ekosystemtjänster är kommunens naturvårdsplan som på detaljerad nivå beskriver naturvärden.

Bilden ovan illustrerar den centrala roll som översiktsplanen har för implementering av ekosystemtjänster i planering, byggande och förvaltning. Bilden är hämtad från kunskapsbanken på Boverkets hemsida.

3.2 Ekosystemtjänster i detaljplanering

Med rätt hantering kan detaljplaner vara ett verktyg för att bevara, utveckla eller skapa förutsättningar för ekosystemtjänster. Genom detaljplanen kan kommunen besluta hur den bebyggda miljön ska utformas och ge möjligheter för att bevara, utveckla eller skapa ekosystemtjänster.

I Boverkets vägledning om hur ekosystemtjänster kan integreras i detaljplanearbetet delas processen in i 6 olika steg som i stora drag ska leda till:

- Skapa förutsättningar genom lämpliga planbestämmelser.
- Vikten av en bra planbeskrivning som motivera planbestämmelsernas innebörd för ekosystemtjänster.
- Viktiga områden för ekosystemtjänster säkerställs som allmän plats.
- Skapa förutsättningar för ekosystemtjänster på kvartersmark

I Boverkets vägledning finns mer detaljerad beskrivning av vad varje steg ovan innebär.

För bästa resultat ska integrering av ekosystemtjänster ske så tidigt som möjligt i detaljplaneprocessen. Redan vid förfrågan om planbesked bör en första bedömning av påverkan på ekosystemtjänster tas med. Kartläggningen ska omfatta aktuellt planområde men hänsyn behöver även tas till hur planen påverkar landskapet och ekosystemtjänster utanför planområdet, exempelvis avseende gröna samband.

Avsikten för integrering av ekosystemtjänster inom planområdet ska framgå och om möjligt regleras i markanvisningsavtal, exploateringsavtal och andra avtal. Även skyddsåtgärder under genomförande av planen samt eventuella kompensationsåtgärder bör om möjligt ingå i avtalen.

I detaljplanen säkerställs förutsättningarna för ekosystemtjänster i plankartan och motivera i beskrivningen. Viktiga områden för ekosystemtjänster regleras främst som allmän plats. Genom att ange egenskapsbestämmelser för allmän plats kan förutsättningar för ekosystemtjänster säkerställas, exempelvis genom att ange följande:

- Ange hur stor del av markytan intill vägar som ska vara grön och infiltrationsbenägen.
- Inför utökad marklovsplikt för fällning av träd som är värdefulla för att minska urbana värmeöar, bevara gröna kulturmiljöer eller estetiska värden.

- Finns förutsättningar för skyddsplantering bestående av träd och buskar längs en väg kan det skrivas in som en egenskapsbestämmelse eller planläggas som skydd.

Det kan även vara möjligt att skapa förutsättningar för ekosystemtjänster på kvartersmark, men det är betydligt mer begränsat än på allmän plats. Följande egenskapsbestämmelser kan tillämpas för att skapa förutsättningar för ekosystemtjänster på kvartersmark:

- Utnyttjandegrad (e) - hur mycket får byggas
- Begränsning av markens nyttjande (prickmark/korsmark) – vad får byggas
- Begränsa byggnadens höjd och takvinkel (o)
- Placering (p) – var får byggnader placeras
- Utformning (f) – fasad/tak (kultur) och tomter
- Utförande (b) – byggteknik och anpassa plats
- Markens anordnande och vegetation (n)
- Skydd av kulturvärden

För en mindre detaljplan eller detaljplaneändring kan en enklare kartläggning och analys av vilken potential som finns att med planen bevara, utveckla och skapa ekosystemtjänster räcka. Som bilaga till denna anvisning finns en *checklista för bedömning av platsens ekosystemtjänster*. Denna checklista lämpar sig att användas till tidiga skeden, mindre omfattande detaljplaner, detaljplaneändringar eller exploaterings/investeringsprojekt som inte föregås av en detaljplan. För större detaljplaner ska en utredning av platsens ekosystemtjänster och beskrivning av behov av kompensationsåtgärder genomföras i samband med MKB förfarande.

3.3 Ekosystemtjänster i byggande

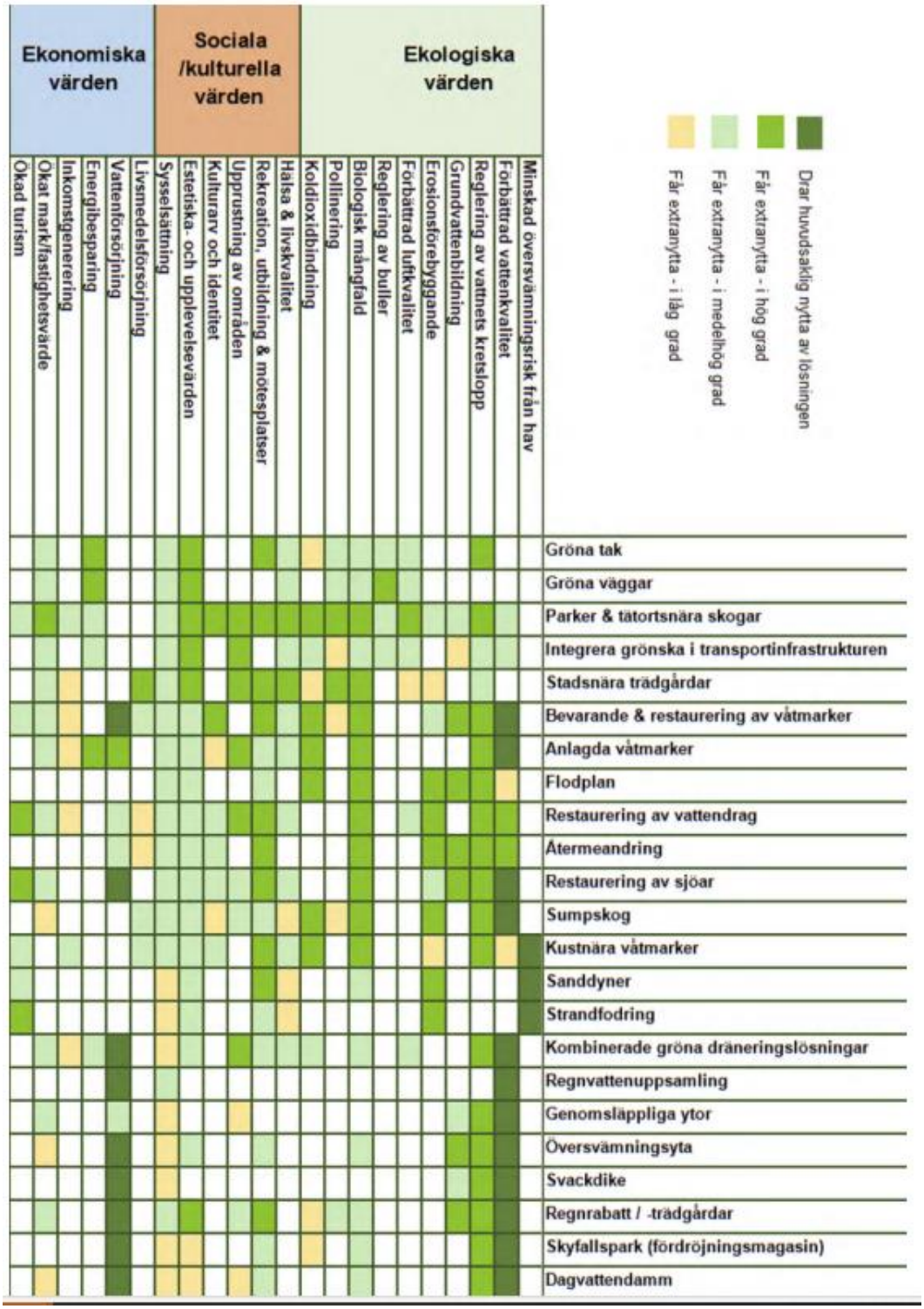
När vi ska bygga en ny byggnad eller ändra en befintlig finns det mycket som vi kan göra för att dra nytta av och gynna olika ekosystemtjänster. Ett sätt att arbeta för att integrera ekosystemtjänster i byggandets olika skeden är att utgå från följande principer:

Principerna är tagna från Boverkets vägledning (se länk på sida 3). Här är en kort beskrivning av de olika delarna som finns beskriva mer i detalj på Boverkets hemsida, där det även finns beskrivning av integrering av ekosystemtjänster i byggandets olika skeden.

1. **Formulera mål och kartlägg grönska och ekosystemtjänster** från början av byggprojektet. Då är det lättare och billigare att hitta bra lösningar. Formulera mål och visioner som utgår från platsens förutsättningar och identifierade brister och behov av ekosystemtjänster. Styrdokument som kommunens översiktsplan, grönstrukturprogram, naturvårdsplan och detaljplan är bra vägledning. Ta hjälp av checklistan som finns som bilaga till denna anvisning för att ta reda på vilka ekosystemtjänster som finns eller behöver förstärkas på platsen. Vad kommer framtida brukare av byggnaden behöva/efterfråga?

2. **Använd mångfunktionella lösningar.** Grönska ger ofta många olika ekosystemtjänster, den är alltså mångfunktionell. Tänk igenom vilka ekosystemtjänster som behövs på platsen, och om det finns grönska som kan uppfylla flera av dem på ett mångfunktionellt sätt. Det är ofta både kostnadseffektivt och yteffektivt att hitta mångfunktionella gröna lösningar. Äldre träd, dammar och våtmarker är särskilt värdefulla och mångfunktionella när det gäller att leverera ekosystemtjänster. Se matrisen på nästa sida för exempel på hur olika gröna lösningar kan ge fler funktioner. På naturvårdsverket hemsida finns även mer info om naturbaserade lösningar Naturbaserade lösningar (naturvardsverket.se).

I matrisen presenteras ett urval av naturbaserade lösningar och vilken den huvudsakliga nyttan med åtgärden är. Källa Naturvårdsverkets rapport 7016.

3. **Använd i första hand mark som redan är exploaterad för bygget.** För ekosystemtjänster är det bäst att placera en ny byggnad eller anläggning på mark som redan är eller har varit exploaterad eller på annat sätt påverkad. En betydande anledning till detta är att exploatering av mark är en av de främsta orsakerna till dagens omfattande förlust av biologisk mångfald, och biologisk mångfald är själva grundbulten för fungerande ekosystemtjänster.

4. **Tänk på gröna samband och olika skalor av grönt.** Ta reda på om den befintliga eller planerade byggnaden ingår i eller kan förstärka ett befintligt grönt samband på samhällsnivå/lokal nivå. I så fall är det särskilt viktigt att tillvarata befintlig grönska och försöka att bevara och helst stärka funktionen av grönstråk. Exempelvis är äldre stora träd särskilt värdefulla, men buskar, ängsytor och holkar för fåglar och fladdermöss och boplatser för bin kan också bidra till fler ekosystemtjänster. I kommunens grönstrukturprogram och dess kartunderlag (som finns i csm) finns gröna samband, gröna och blå stråk.

5. **Låt olika kompetenser vara med tidigt i projektplaneringen.** För att lyckas med att integrera ekosystemtjänster i byggprojekt är det en framgångsfaktor att sakkunniga kommer med så tidigt som möjligt i projektet. Det behövs exempelvis kunskap om sociala värden, utformning, gestaltning, ekosystem och biologisk mångfald och drift/skötsel.

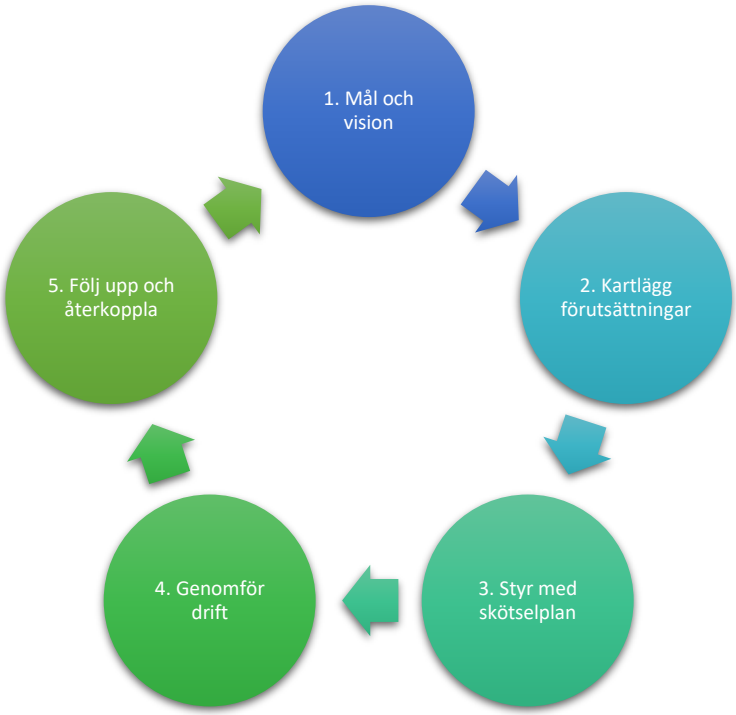
6. **Se till att kunskapsöverföringen fungerar.** Kunskapsöverföringen mellan de olika aktörerna är avgörande för hur ekosystemtjänster hanteras under planeringen och byggandet. Det gäller framför allt kunskapsöverföringen mellan kommunens fysiska planering och byggprojektet, samt kunskapsförmedlingen mellan de olika skedena i byggandet. Alla – från byggherre, gestaltningsansvariga, projektörer och upphandlare till byggentreprenörer och byggarbetare måste vara införstådda med hur det är tänkt om ekosystemtjänster. När bygget är klart måste den kunskapen förmedlas vidare till fastighetsägare och fastighetsförvaltare och de som sköter driften av fastigheten samt till brukarna av fastigheten.

3.4 Ekosystemtjänster i förvaltning

Under förvaltningsfasen kan invånare, besökare och företag dra nytta av de ekosystemtjänster som finns på platsen. Grönska och gröna lösningar som ger ekosystemtjänster behöver ofta viss skötsel för att kunna leverera sina nyttigheter.

Det är i driften det långsiktiga arbetet i närkontakt med grönska och naturbaserade lösningar sker. Om, hur och när driftsåtgärder utförs får ofta en avgörande betydelse för hur ekosystemtjänster kan leverera nyttigheter över tid på platsen.

På Boverkets hemsida finns vägledning för hur vi kan arbeta med ekosystemtjänster i förvaltningsfasen (se länk på sida 3). Här är en kort beskrivning av den.

1. **Ta fram mål och visioner.** När områden ska bebyggas eller grönska anläggas formuleras vanligtvis mål och visioner för både platsen och grönskan. Dessa mål behöver hållas levande och följas upp under förvaltningsfasen. Finns det inga mål och visioner behöver sådana tas fram och dokumenteras. I flera av kommunens styrdokument (som översiktsplan, hållbarhetsstrategi och grönstrukturprogram) finns översiktliga riktlinjer och mål som vi bör utgå ifrån vid formulering av mål och vision för området grönska.

2. **Kartlägg förutsättningar.** En nulägesbeskrivning av platsen, förutsättningar och resurser bör göras. Ekosystemtjänster och andra värden som finns på platsen behöver

inventeras. (för denna del kan checklistan användas som finns som bilaga till denna anvisning). Likaså behöver det kartläggas hur platsen används idag och av vem. Finns det en skötselplan för området ger den en viktig utgångspunkt för kartläggningen och för att klargöra syftet med grönskan. Kommunens skötselanvisning för mångbruk av skog kan utgöra en vägledning, grönstrukturprogrammet eller framtagna skötselplaner för parkområden och våtmarker. Ekonomiska förutsättningar och tillgång till personal för drift behöver också klargöras, liksom juridiska förutsättningar.

3. **Styr med skötselplan.** Om det inte redan finns en skötselplan bör en sådan tas fram. Skötselplanen är ett viktigt styrmedel för att upprätthålla mål och syfte med grönska och ekosystemtjänster. I den ska information om målen för platsen, och strategier för skötsel och den tänkta utvecklingen över tid finnas samlad. Skötselplanen behöver vara så konkret att utförare av drift och underhåll vet vad som ska göras, hur det ska göras, vem som ska göra det, när det ska göras och varför det ska göras. Med drift menas tillsyn och skötsel.

4. **Genomför drift.** Detta steg innehåller det praktiska utförandet av skötselåtgärder på platsen, till exempel gräsklippning, rensning och trädbeskärning. Om tillsyn, skötsel och felavhjälpande underhåll görs på rätt sätt ökar ekosystemtjänsternas nytta och varaktighet.

5. **Följ upp och återkoppla.** De åtgärder som görs behöver följas upp och resultatet behöver jämföras och utvärderas mot de mål som satts upp för grönska och ekosystemtjänster, och mot skötselplanens riktlinjer för utförandet av drift och underhåll. Återkoppling kan behöva ske och beslut tas om att skötselplanen ska revideras. Eller också kan återkopplingen leda till att särskilda riktlinjer behöver ges till utförare av drift och skötsel. Ibland kan resultaten av utvärderingen visa att även mål och vision behöver revideras, för att behov och förutsättningar har ändrats.

Att tänka på:

- Om det finns en skötselplan för området, se till att den följs och att driftsåtgärder följs upp kontinuerligt.
- Se till att driftpersonal har god förståelse för ekosystemtjänster, naturbaserade lösningar och grönskans värden i området och hur dessa kan skötas och utvecklas på bästa sätt
- Se till att rätt redskap används och att kemiska bekämpningsmedel helt undviks.
- Informera boende och andra brukare om grönska och naturbaserade lösningar för bättre förståelse.

4. Att utreda behov av ekologisk kompensation vid planering och exploatering

Kompensationsåtgärder innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras genom åtgärder inom plan/exploateringsområdet eller på en annan plats i kommunen. Kostnaden för detta får exploatören eller kommunen stå för. Möjligheten att ställa krav på kompensationsåtgärder som sådana i plan- och exploateringsprojekt är begränsade. Vissa åtgärder kan dock sammanfalla med åtgärder som krävs även av andra skäl och som regleras av plan- och bygglagen.

Denna anvisning bör tillämpas i all planering och exploatering där natur och/eller parkmark är en del av det aktuella området/projektet. Anvisningen gäller naturvärden och ekosystemtjänster som kan finnas i det aktuella området samt planens/projektets påverkan på gröna samband på landskapsnivå.

4.1 Diskutera och utred tidigt i processen

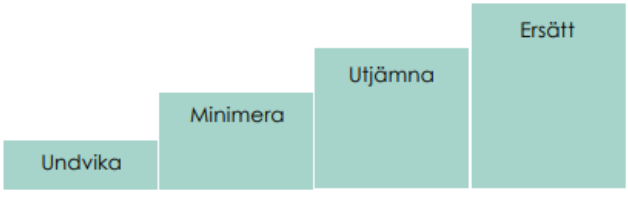
Att utreda om kompensation krävs som åtgärd bör diskuteras så tidigt som möjligt i processen, gärna i samband med planbesked och/eller startmöte. Även privata exploatörer bör vara med i diskussionen på ett tidigt stadium för att uppnå en större förståelse för och enighet om eventuella kompensationsåtgärder. Genom att tidigt utreda vilka naturvärden och bedömning av ekosystemtjänster som finns i projektområdet (använd Checklista för utredning av behov av ekologisk kompensation utifrån bedömning av platsens ekosystemtjänster (se bilaga), områdets betydelse för gröna samband samt vilken påverkan en exploatering kan ha på dessa värden, kan välgrundade avvägningar mot andra intressen göras.

En utvärdering eller bedömning av behovet av kompensationsåtgärder bör i princip göras i varje nytt detaljplaneärende. Görs ett program till detaljplan bör utvärderingen göras redan i detta skede. Om en detaljplan innebär betydande miljöpåverkan och MKB krävs ska den alltid omfatta utredning kring ekologisk kompensation.

Kompensationsfrågan hanteras normalt i detaljplaneprocessen, men om detaljplan saknas görs en bedömning av platsen och dess kvaliteter och värden i stället i bygglovsskedet. Man kan då identifiera värden som ger skäl till att ta upp frågan om kompensationsåtgärder med exploatören.

4.2 Utgå från skadelindringshierarkin

Kompensation fungera som en sista åtgärd efter att alla möjligheter för att undvika, minimera och återställa skador har utretts. Skadelindringshierarkins fyra steg ska alltid finnas med i planeringsskedet liksom vid exploateringsprojekt som inte föregås av ett detaljplanearbete för

att bedöma om kompensation ska genomföras:

a. **Undvika** - Går det att undvika negativ påverkan? Välj annan plats.
b. **Minimera** - Går det att minimera negativ påverkan? Genomför skydds- eller förstärkningsåtgärder.
c. **Utjämna** - Om det inte går att genomföra steg 1 eller 2 – kompensera genom att återskapa värdet i närområdet.
d. **Ersätt** - Om det inte går att genomföra steg 1, 2 eller 3 – kompensera genom att genomföra ersättande åtgärder på annan plats eller av annat värde.

Viktigt att komma ihåg: Kompensationsåtgärder ska inte vara ett sätt att rättfärdiga olämpliga exploateringar. Det ska vara en kompensation för ett försvunnet värde där enda alternativet är exploatering, inte ett sätt att underlätta exploatering.

4.3 Närhetsprincipen - funktion, plats, tid och värde

Om kompensation ska genomföras ska kompensationen i första hand bygga på närhetsprincipen: nära i funktion, plats och tid och ha minst samma värde. Kompensationsbehovet avgörs utifrån en bedömning av hur värdefulla funktionerna är och hur stor påverkan blir. Värdet sätts i relation till omgivningen.

5. Vad säger lagen om ekologisk kompensation

Kompensationsåtgärder bör ses som en del i att bygga ett attraktivt och långsiktigt hållbart samhälle, och utgör därför ett övergripande kommunalt intresse. Plan- och bygglagen ger dock begränsade möjligheter att ställa krav på kompensationsåtgärder i samband med detaljplaner. Krav på ekologisk kompensation regleras av miljöbalken vilket kan uppstå om en detaljplan gör intrång i naturreservat, Natura 2000-områden, biotopskydd eller har påverkan på arter som är upptagna i Artskyddsförordningen. Krav på kompensation kan även omfatta friluftsliv. Denna kompensation är juridiskt tvingande och bör hållas skild från frivilliga kompensationsåtgärder.

I plan- och bygglagen finns inte möjlighet att ställa krav på kompensation i till exempel en detaljplan. Fler och fler kommuner arbetar dock ändå med så kallt frivillig ekologisk kompensation, vilken grundar sig i politiska ställningstaganden på kommunal nivå. Som nämns inledningsvis i detta dokument så finns det i Håbo kommun politiskt antagna riktlinjer och mål som berör ekologisk kompensation.

6. Vad är möjligt att kompensera?

Kompensationsåtgärder innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras om det inte går att undvika eller minimera att skada på naturen uppstår.

I den fysiska planeringen har vi goda förutsättningar att skapa och utveckla nya ekosystemtjänster, men vissa miljöer tar mycket lång tid att bygga upp och deras värden är nästan omöjliga att kompensera för inom rimligt tidsperspektiv.

Exempel på miljöer och funktioner som är svåra/omöjliga att kompensera är:

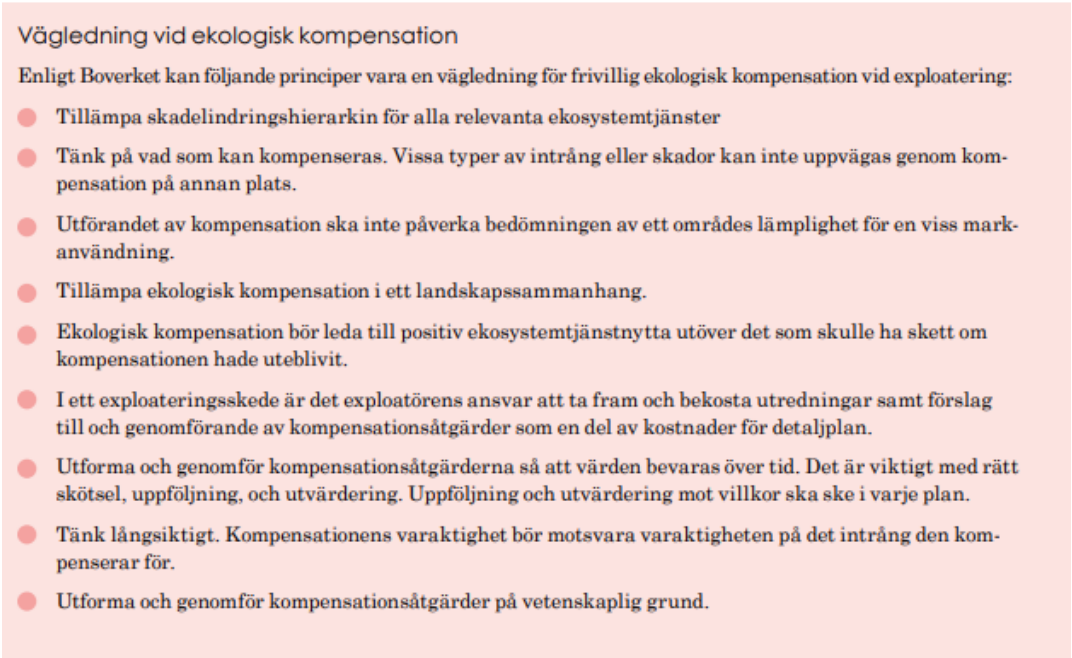
- äldre skogsmark med gamla träd
- äldre träd i parkmiljöer
- naturmiljöer för arter som behöver stora och sammanhängande grönytor
- naturliga stränder och äldre sumpskogar/våtmarker
- ovanliga naturtyper eller förekomst av hotade arter
- åkermark

När det gäller vardagsnatur för rekreation, rörelse och utomhuspedagogik så behöver den vara nära och tillgänglig för att nyttjas regelbundet och på så sätt ge de positiva hälsoeffekter som forskningen visar på. Natur- och grönområden i den bebyggda miljön kan därför ett betydande socialt värde som kan vara svårt att kompensera på annan plats.

7. Tips och vägledning i arbetet med ekosystemtjänster och ekologisk kompensation

Det finns mycket bra vägledningar och verktyg att ta del av och inspireras av i arbetet ekologisk kompensation.

- I kommunens grönstrukturprogram finns följande översiktliga vägledning med som är hämtad från kunskapsbanken på Boverket (*Frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande - PBL kunskapsbanken - Boverket*):

Vägledning vid ekologisk kompensation

Enligt Boverket kan följande principer vara en vägledning för frivillig ekologisk kompensation vid exploatering:

- Tillämpa skadelindringshierarkin för alla relevanta ekosystemtjänster
- Tänk på vad som kan kompenseras. Vissa typer av intrång eller skador kan inte uppvägas genom kompensation på annan plats.
- Utförandet av kompensation ska inte påverka bedömningen av ett områdes lämplighet för en viss markanvändning.
- Tillämpa ekologisk kompensation i ett landskapssammanhang.
- Ekologisk kompensation bör leda till positiv ekosystemtjänstnytta utöver det som skulle ha skett om kompensationen hade uteblivit.
- I ett exploateringsskede är det exploatörens ansvar att ta fram och bekosta utredningar samt förslag till och genomförande av kompensationsåtgärder som en del av kostnader för detaljplan.
- Utforma och genomför kompensationsåtgärderna så att värden bevaras över tid. Det är viktigt med rätt skötsel, uppföljning, och utvärdering. Uppföljning och utvärdering mot villkor ska ske i varje plan.
- Tänk långsiktigt. Kompensationens varaktighet bör motsvara varaktigheten på det intrång den kompenserar för.
- Utforma och genomför kompensationsåtgärder på vetenskaplig grund.

- På *Ekoplankompassen – din assistent för ekologisk kompensation inom fysisk planering* hittar du forskarnas och kommunernas kunskap, erfarenheter, styrdokument, checklistor, beräkningsmodeller och mycket mer som kan inspirera dig att jobba mer aktivt med verktyget ekologisk kompensation i fysisk planering.

- Göteborg stad är en kommun som har arbetat länge med ekologisk kompensation som ett verktyg för en hållbar stadsutveckling. Läs mer på goteborg.se (Grönytefaktorer och kompensationsåtgärder - Göteborgs Stad (goteborg.se))

- CLIMB – ett gratis verktyg som kan beräkna nuläge och förändring av biologisk mångfald vid förändrad markanvändning. Det kan bland annat användas för att beräkna ett projekt totala påverkan på naturmiljön vid en markomvandling, tillämpa och påvisa åtgärder enligt skadelindringshierarkin och utreda alternativ lokalisering. Läs mer på Ways of working with CLIMB (ecogain.se)

- Boverket har i sin kunskapsbank bra information om ekologisk kompensation som verktyg i arbetet med ekosystemtjänster vid planering och byggande. Frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande - PBL kunskapsbanken - Boverket

- Naturvårdsverket tillhandahåller en vägledning i ekologisk kompensation Ekologisk kompensation (naturvardsverket.se)

Kommunstyrelsen
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Gustaf Nilsson, Mark- och exploateringsstrateg
gustaf.nilsson@habo.se

Tjänsteskrivelse - Svar på motion: Mindre företagstomter i Håbo kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Kommunfullmäktige anser motionens förslag 1, att genomföra en inventering av kommunal mark inom befintliga industriområden, besvarad.
2. Kommunfullmäktige anser motionens förslag 2 att stycka av och sälja mindre företagstomter, besvarad.

Sammanfattning

En motion från Michael Rubbestad (SD) har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 7 oktober 2024 (§ 140).

Motionären vill lyfta vikten av att Håbo kommun erbjuder ”riktigt små” företagstomter anpassade för företag med behov av mellan 100 och 500 kvadratmeter och föreslår att sådana tomter etableras på platser där outnyttjad mark finns tillgänglig. Motionären föreslår:

Förslag 1
Håbo kommun genomför en inventering av kommunal mark inom befintliga industriområden som kan vara lämplig att stycka och sälja i enlighet med motionens intentioner.

Förslag 2
Håbo kommun styckar och säljer mindre företagstomter, anpassade för småföretagare, för att möta det behov som identifierats bland de minsta företagen.

Förvaltningens svar
Teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen ser kontinuerligt över hur egenägd mark nyttjas. 2024 gjorde förvaltningen en inventering och tog fram förslag på ett antal fastigheter som kan avyttras eller arrenderas ut. Enligt gällande detaljplaner är inte avstyckningar möjliga enligt motionärens förslag.

Håbo kommun har som mål att vara en företagsvänlig kommun och att möjliggöra företags behov av mark är en viktig del i att stärka det lokala näringslivet.

I de dialoger som kommunen har fört med näringslivet har inte efterfrågan, på så små tomter som motionären förslår, varit tillräcklig för att det skulle vara motiverat i detaljplan för att möjliggöra en sådan fastighetsbildning. Möjligheten finns dock att flera företagare går ihop och utvecklar en större fastighet.

Hur kommande planläggning ska ske och vilka behov som ska tillgodoses utvärderas löpande. Dialog förs löpande med näringslivet, och om behovet är stort finns det möjlighet att i ett kommande exploateringsprojekt möjliggöra små företagstomter i olika storlekar i detaljplanen.

Med bakgrund till ovan föreslår förvaltningen kommunfullmäktige att båda förslagen anses vara besvarade.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslut enligt förslag har inte några ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Beslutet berör inte barn.

Näringslivsperspektivet

Beslutet har ingen påverkan på näringslivet eftersom efterfrågade storlekar på tomter tillgodoses idag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 146242
- Protokollsutdrag 2024-10-07 § 140
- Motion 2024-10-07

Beslutet ska skickas till

Motionären
Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Motion: Mindre företagstomter i Håbo kommun

2024-10-07

Håbo kommun har nyligen börjat sälja mindre industritomter vilket är ett steg i rätt riktning och något vi har efterfrågat under en längre tid. Vi ser positivt på denna utveckling men vill samtidigt belysa en viktig aspekt som riskerar att förbises. Dagens utbud av både större och så kallade ”mindre” tomter riskerar att utesluta en betydande grupp företagare – de allra minsta företagen som befinner sig i en tidig expansionsfas.

För många småföretagare, särskilt enmansföretag och enskilda firmor, är en tomt på 2000 kvadratmeter med byggrättigheter om 1000 kvadratmeter och en höjd på upp till 30 meter helt enkelt för stor, såväl ekonomiskt och verksamhetsmässigt. Det finns ett stort behov av mindre, mer hanterbara tomter för dessa företag som idag kanske tvingas bedriva sin verksamhet i hemmet, i garaget, eller på andra otillräckliga utrymmen.

Med denna motion vill vi därför lyfta vikten av att Håbo kommun erbjuder ”riktigt små” företagstomter anpassade för företag med behov av mellan 100 och 500 kvadratmeter. Vi föreslår att sådana tomter etableras på platser där outnyttjad mark finns tillgänglig. Till exempel i områden som utanför Dagabs stängsel vid Magasinvägen, i närheten av räddningstjänstens övningsområde, vändplanen utanför Fabriksvägen 9 samt vändplanen utanför Hantverksvägen 4.

Detta initiativ skulle gynna både företagare och kommunen genom att skapa möjligheter för tillväxt och vidareutveckling av lokalt näringsliv.

Med hänvisning till ovanstående föreslår Sverigedemokraterna i Håbo

Att Håbo kommun genomför en inventering av kommunal mark inom befintliga industriområden som kan vara lämplig att stycka och sälja i enlighet med motionens intentioner.

Att Håbo kommun styckar och säljer mindre företagstomter, anpassade för småföretagare, för att möta det behov som identifierats bland de minsta företagen.

Tommy Lövgren (SD)

För Sverigedemokraterna i Håbo

§ 140 Dnr 2024/01470

Anmälan av motion: mindre företagstomter i Håbo kommun

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Sammanfattning

Tommy Lövgren (SD) har överlämnat en motion till fullmäktige. Motionären föreslår bland annat att Håbo kommun genomför en inventering av kommunal mark inom befintliga industriområden som kan vara lämplig att stycka och sälja i enlighet med motionens intentioner.

Beslutsunderlag

- Motion

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

_____

Beslutet skickas till:
Kansliavdelningen, kommunledningsgsförvaltningen
Håbo kommuns webbplats

Datum
2026-01-22

Vår beteckning
KS 2024/00880 nr 131745

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Ester Edenmyr, Utredare
ester.edenmyr@habo.se

Tjänsteskrivelse - Svar på motion: riktlinjer för hantering av motioner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige avslår motionens förslag, att ta fram riktlinjer för hantering av motioner.

Sammanfattning

En motion anmäldes av Christer Persson (S) till kommunfullmäktige den 17 juni 2024 (§109) med förslag att en riktlinje för motioner ska tas fram för att skapa en tydlighet utifrån arbetsordningen för kommunfullmäktige, och för att få en effektivare och mera tillförlitlig process. Kommunfullmäktige beslutande att ge kommunstyrelsen i uppdrag att bereda motionen.

Kommunledningsförvaltningen gör bedömningen att riktlinjer som antas av kommunfullmäktige inte är motiverat då hantering av motioner redan regleras i kommunallagen, kommunfullmäktiges arbetsordning samt i kommunens ordinarie ärendeberedning.

Förvaltningen har dock tagit fram en handbok för hantering av motioner i Håbo kommun för att förtydliga processen och skapa ett praktiskt stöd för både förtroendevalda och tjänstepersoner. Handboken antas på tjänstepersonnivå av kommundirektören. Handboken biläggs motionssvaret.

För att skapa tydlighet i hantering av motioner innehåller handboken detaljerade beskrivningar av processen, såsom vem som har rätten att väcka en motion, arbetsordningen, behandling av en motion, beredning av en motion, svarstid, hur en motion ska vara utformad från förtroendevalda, hur motionen ska besvaras från handläggare, svarstid och dialog.

Då ett renodlat styrdokument för hantering av motioner inte har funnits tidigare i Håbo kommun har handboken arbetats fram genom en mindre omvärldsbevakning av några andra kommuners hantering av motioner samt genom att ta med frågor som har varit föremål i diskussioner kring hantering och svar av motioner.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionens förslag, att ta fram riktlinjer för hantering av motioner, med hänvisning till förvaltningens bedömning.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet
Barnperspektivet påverkas inte av förslag till beslut.

Näringslivsperspektivet
Näringslivet påverkas inte av förslag till beslut.

Uppföljning
Ingen uppföljning är aktuell.

Beslutsunderlag
- Motion.
- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 131745.
- Protokollsutdrag 2024-06-17 (§109) Anmälan av motion
- Handbok för hantering av motioner.

_____

Beslut skickas till
Partier i Kommunfullmäktige
Kommundirektör

Socialdemokraterna

Riktlinjer för hantering av motioner

En viktig och grundläggande rätt i demokratin är kommunfullmäktigeledamöters rätt att väcka en motion enligt bestämmelsen i 4 kap. 19 § i kommunallagen (KL).

Det har i fullmäktige i vissa fall uppkommit frågetecken om det svar som lämnats verkligen stämmer överens med det förslag som är angivna i motionen. Det skapar irritation och i vissa fall onödiga debatter.

Syftet med en riktlinje för hantering av motioner är att skapa en tydlighet utifrån arbetsordningen för kommunfullmäktige (§31), Syftet är även få en effektivare och mera tillförlitlig process, från att motionen överlämnas till kommunstyrelsen till att den vänder åter till fullmäktige efter att berörda nämnder i kommunen haft en möjlighet att yttra sig. En annan viktig parameter är uppföljning. Tydlighet skapar enklare uppföljning.

En motions grundstenar är en tydlig rubrik, en förklarande text till förslaget/en samt tydliga förslag. Om förslag är att besluta i enlighet med motionens anda eller intentioner likväl som när förslaget hänvisar till brödtext blir det väldigt svårt att ta ställning.

Ystad kommun har tagit fram en riktlinje för hantering av motioner (Bilaga) som kan ge hjälp till vägledning.

Socialdemokrater i Håbo föreslår

att en ”riktlinje för hantering av motioner” tas fram

Socialdemokraterna i Håbo / Christer Persson

§ 109 Dnr 2024/00880

Anmälan av motion: riktlinjer för hantering av motioner

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Sammanfattning

Christer Persson (S) har överlämnat en motion till fullmäktige. Motionären föreslår att en riktlinje för motioner tas fram för att skapa en tydlighet utifrån arbetsordningen för kommunfullmäktige och för att få en effektivare och mera tillförlitlig process.

Beslutsunderlag

– Motion

Beslutsgång

Ordföranden frågar om Kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

_____

Beslutet skickas till:
Kansliavdelningen, kommunledningsförvaltningen

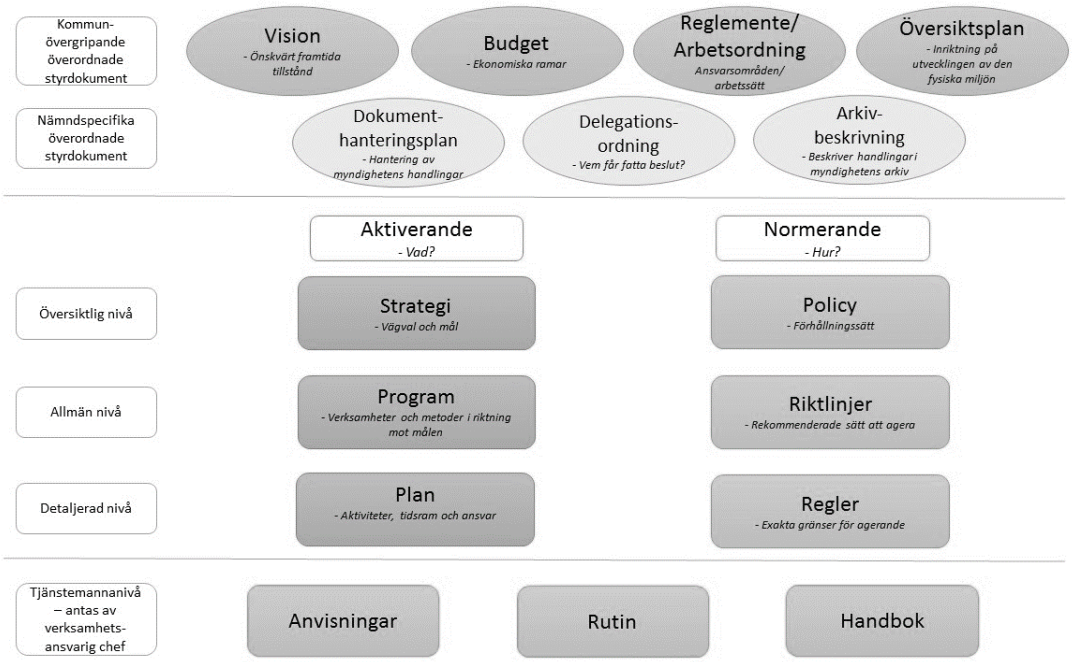
HANDBOK FÖR

Hantering av motioner

HÅBO KOMMUN

Antaget av	Kommundirektör
Antaget	2026-XX-XX
Giltighetstid	Tills vidare
Dokumentansvarig	Kanslichef

Håbo kommuns styrdokumentshierarki

Diarienummer KS 2024/00880

Gäller för Alla förvaltningar

Relaterade styrdokument Arbetsordning för kommunfullmäktige

Förändringshistorik

Version	*Datum*	*Förändring*	*Ansvarig*
1	2026-xx-xx	Nytt dokument.	

Handbok för hantering av motioner

Innehåll

Håbo kommuns styrdokumentshierarki 2

1. Inledning 4
2. Syfte 4
3. Avgränsning 4
4. Uppföljning 4
5. Arbetsordning 4
6. Kriterier för att väcka en motion 4
7. Innehåll i en inlämnad motion 5
8. Beredningsprocessen av en motion – roller och ansvar 6
9. Dialog med motionär 6
10. Svarstid 7
11. Innehåll i ett motionssvar 7
12. Efter en motion besvarats 9
13. Återkallande av en motion 9

1. Inledning

Handboken beskriver den process som gäller för motioner och hur de ska hanteras i Håbo kommun.

2. Syfte

Syftet med handboken är att fastställa en kommungemensam definition för hur en motion ska hanteras, utformas och besvaras och därmed vara ett stöd för både förtroendevalda och handläggare i Håbo kommun.

3. Avgränsning

Handboken styr utformningen av hanteringen av motioner i Håbo kommun. Motioner i sig beslutas om på politisk nivå av kommunfullmäktige.

4. Uppföljning

Handboken följs upp i samband med den årliga aktualitetsprövningen av styrdokument som sker på tjänstepersonsnivå. Styrdokumenten gås igenom en gång per år i syfte att bedöma om de fortfarande är aktuella, behöver revideras eller bör upphävas. Om det vid aktualitetsprövningen framkommer att styrdokumentet behöver revideras eller bör upphävas ska frågan lyftas till dokumentansvarig.

5. Arbetsordning

I arbetsordningen för kommunfullmäktige 31 § anges vilka regler som gäller för motioner i Håbo kommun.

6. Kriterier för att väcka en motion

Ledamöterna i kommunfullmäktige har rätt att väcka motion enligt bestämmelse i kommunallagen (KL) 5 kap. 22 §. En fullmäktigeledamot har rätt att lämna en motion även om ledamoten inte är närvarande vid fullmäktigesammanträdet. En ersättare får däremot bara lämna en motion då ersättaren tjänstgör som ledamot.

- En motion ska vara skriftlig och undertecknad av en eller flera ledamöter.
- En motion får inte ta upp ämnen av olika slag.
- En motion väcks genom att den lämnas till kanslienheten vid kommunledningsförvaltningen genom e-tjänsten *”Lämna in motion till Håbo kommun”* på kommunens webbsida alternativt att den skickas in per e-post till kommunstyrelsens funktionsbrevlåda med tydlig avsändare.
- En motion ska inlämnas senast 14 dagar innan ett sammanträde och kommer att anmälas och presenteras först vid nästkommande kommunfullmäktigemöte.

Registrator/kommunsekreterare på kanslienheten vid kommunledningsförvaltningen kontrollerar att dessa kriterier för motion, enligt kommunfullmäktiges arbetsordning, är uppfyllda och informerar kommunfullmäktiges ordförande om de motioner som inkommit.

Om en motion som i huvudsak har samma innehåll som en tidigare behandlad motion lämnas in på nytt inom 2 år, även om mindre ändringar har gjorts, ska kommunfullmäktige besluta att inte behandla motionen, detta med undantag för när en ny mandatperiod inleds.

7. Innehåll i en inlämnad motion

Motionen ska innehålla följande delar:

Rubrik
En rubrik som anger vad motionen handlar om och som gör det tydligt för läsaren vad som ska behandlas i fullmäktige när ärendet om motionen syns på dagordningen.

Förslag till beslut i att-satser
Varje förslag till beslut ska skrivas tydligt i att-satser med numrering. Varje att-sats ska representera ett eget beslut och kunna stå för sig själv.

Beskrivning och motivering av förslag
Motionen ska innehålla en tydlig beskrivning av förslaget, det vill säga vad det är som motionen föreslår, till exempel om en utredning ska genomföras eller att införa något, samt en motivering till motionens förslag.

Vid förslag om att en utredning ska genomföras eller att ett styrande dokument ska tas fram eller revideras
Om en motion förslår att en utredning ska genomföras så ska motionen innehålla en tydlig beskrivning av vad utredningen ska omfatta och om den kan medföra ekonomiska konsekvenser. Om en motion förslår att ett styrande dokument, till exempel en policy eller riktlinjer, ska tas fram eller revideras så ska motionen innehålla en motivering till varför detta behov finns.

Motionens förslag till beslut ska därför formuleras som att en särskild nämnd får i uppdrag att genomföra den efterfrågade utredningen eller att ta fram/revidera ett styrande dokument. Det betyder inte att en utredning eller ett förslag på nytt/reviderat styrande dokument ska presenteras till fullmäktige i samband med motionssvaret.

Om fullmäktige beslutar att bifalla motionen efter beredning, ges ett särskilt uppdrag till ansvarig nämnd att genomföra utredningen som sedan återrapporteras till fullmäktige. Om fullmäktige beslutar att ett styrande dokumentet ska tas fram/revideras genom att bifalla motionen, ges ett särskilt uppdrag till ansvarig nämnd att ta fram förslag på det efterfrågade dokumentet, vilket sedan antas av den instans som anges i Håbo kommuns styrdokumentshierarki.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
För att initialt se om en motion medför kostnader, kan motionären om möjligt beskriva ekonomiska konsekvenser och förslag på finansiering.

Underskrift
Motionen ska undertecknas av minst en ledamot eller en tjänstgörande ersättare.

8. Beredningsprocessen av en motion – roller och ansvar

En inkommen motion behandlas först av kommunfullmäktige som beslutar om motionen ska remitteras till kommunstyrelsen för beredning. I samband med att fullmäktige första gången behandlar en ny motion ska motionären/motionärerna lämnas tillfälle att under ett kortare anförande presentera motionen. Någon debatt får inte förekomma med anledning av anförandet.

Kommunstyrelsen har det övergripande beredningsansvaret för motioner och inhämtar vid behov yttranden från en eller flera nämnder eller kommunala bolag genom remiss. Enligt kommunallagen ska en motion innan den avgörs i kommunfullmäktige beredas av den nämnd som motionen berör, det vill säga den nämnd vars ansvarsområde motionen berör.

Remisstiden är som utgångspunkt tre månader. Om beredningstiden sträcker sig över perioden juni-augusti bör remisstiden dock förlängas. Om motionen endast berör kommunstyrelsens ansvarsområde skickas den inte på remiss.

Kommunstyrelsens/respektive nämnds förvaltning har i uppdrag att handlägga och bedöma motionens förslag och lämna förslag till motionssvar. För varje ärende utses en ansvarig tjänsteperson, som ansvarar för att ärendet handläggs och att en tjänsteskrivelse upprättas med förslag till beslut. Se avsnitt 11 för beskrivning av vad ett motionssvar ska innehålla.

I de fall ärenden skickas på remiss till berörda nämnder/bolag för yttrande formuleras denna nämnds/bolagets beslut som ett yttrande. Yttrande ska innehålla information som är viktig att känna till för att ett korrekt beslut ska kunna fattas i ärendet. Yttrandet ska innehålla nämndens/bolagets bedömning, förslag till hur kommunfullmäktige ska besluta (avslå, bifalla eller anse motionen som besvarad) inklusive motivering. Det är viktigt att yttrandet fokuserar på att ta ställning till motionens förslag, och inte på att genomföra förslaget. Om motionens förslag innebär konsekvenser för nämndens eller bolagets ekonomi ska det av svaret framgå om en eventuell finansiering kan prioriteras inom givna ekonomiska ramar eller inte.

När kommunstyrelsens förvaltning har bedömt motionens förslag, och eventuellt inhämtat yttranden från berörda nämnder/bolag, så skrivs ett motionssvar fram med en sammantagen bedömning och förslag till beslut. Kommunstyrelsen har dock ingen skyldighet att följa det förslag som avgetts i eventuella yttranden som inkommit. Motionssvaret behandlas först i kommunstyrelsen och därefter vidare till kommunfullmäktige som fattar beslut om motionens förslag.

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning ska kommunstyrelsen en gång om året redovisa de motioner som inte är färdigberedda. Redovisningen ska göras på ett ordinarie sammanträde under våren, där kommunsekreterare ansvarar för uppföljningen.

9. Dialog med motionär

Om det i samband med beredningen av en motion uppstår frågor gällande innehållet i förslaget ska motionären kontaktas för att feltolkningar eller andra eventuella missförstånd ska kunna undvikas. Det betyder inte att motionären kan ändra i sin motion under beredningen. Om motionären kontaktas på något sätt ska handläggaren dokumentera detta tydlig i ärendet, till exempel genom att diarieföra mejlkorrespondens eller göra en tjänsteanteckning om muntlig dialog sker.

10. Svarstid

Det är angeläget att svar på motionen sker så snabbt som möjligt till exempel medan frågan är aktuell. Enligt kommunallagen 5 kap. § 35 ska en motion om möjligt beredas på sådant sätt att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid, ska detta och vad som har kommit fram vid beredningen anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen från vidare handläggning. En redovisning av de motioner som inte har beretts färdigt inom ett år ska redovisas av kommunstyrelsen till fullmäktige.

11. Innehåll i ett motionssvar

Svar på motion ska skrivas i den särskilda mallen för motionssvar som finns i ärendehanteringssystemet. Svar på motion ska innehålla följande delar:

Förslag till beslut
Motionssvaret ska presentera förslag till beslut i att-satser med numrering. Det vill säga om motionen innehåller flera att-satser ska varje att-sats bemötas med ett förslag på beslut som kan stå för sig själv. De förslag till beslut som finns är att kommunfullmäktige antingen bifaller, avslår eller anser motionens att-satser besvarade. Eftersom förslag till beslut kan skilja sig åt för motionens olika att-satser är det viktigt att varje att-sats är numrerade och besvaras var för sig.

Att föreslå att en att-sats ska bifallas innebär att fullmäktige godkänner förslaget och det ska därmed genomföras. Det leder till ett nytt uppdrag eller åtgärd. Skrivs förslagsvis enligt följande: Kommunfullmäktige bifaller motionens förslag 1, [att-sats].

Att föreslå att en att-sats ska avslås betyder att fullmäktige avslår förslaget och det kommer inte att genomföras, det vill säga ingen åtgärd genomförs. Skrivs förslagsvis enligt följande: Kommunfullmäktige avslår motionens förslag 2, [att-sats].

Att föreslå att en att-sats är besvarad innebär att fullmäktige anser att frågan helt eller delvis redan är omhändertagen. Det kan till exempel vara genom att ett arbete eller en utredning redan pågår eller kommer påbörjas inom kommunens verksamheter eller om nämnden tar med sig förslaget i framtida planering. Skrivs förslagsvis enligt följande: Kommunfullmäktige anser att motionens förslag 3, [att-sats], är besvarad.

Om det redan i beredningen finns förslag om att någon beslutspunkt ska följas upp på politisk nivå på något särskilt sätt så bör det anges som förslag till beslut. Exempelvis om en åtgärd bör återrapporteras till kommunfullmäktige eller annan instans, följas upp inom ramen för något annat arbete eller att uppföljning ska ske inom en särskild tidsram. Uppföljning anges även under rubriken ”Uppföljning” i motionssvaret.

Sammanfattning
Sammanfattningen ska vara kort och ska kunna läsas separat, det vill säga läsaren ska utifrån sammanfattningen få en kort och koncis bild av hela ärendet.

I sammanfattning anges:
- Vem som initierat ärendet.

- Kort om vad förvaltningen har kommit fram till (inklusive eventuella remissinstansers bedömning från yttranden).
- Förslag till beslut på motionens att-sats/satser.
- Motivering till förslag till beslut.

Ärendet
Under denna rubrik beskrivs en mer utförlig tidslinje över ärendets gång jämfört med sammanfattningen. Ärendet ska innehålla samma information som i sammanfattningen men det ska ges mer uttömmande beskrivningar av ärendets initiering och motionens förslag, remissinstansernas yttranden och en redogörelse av förvaltningens bedömning. Förvaltningens bedömning ska innehålla en motivering över hur förvaltningen kommit fram till sin bedömning och därmed varför en att-sats föreslås bifallas, avslås eller anses vara besvarad.

Ärendet ska innehålla den information som är viktig att känna till för att ett korrekt beslut ska kunna fattas i ärendet. Om ärendebeskrivningen blir mycket omfattande så rekommenderas att det läggs som en bilaga i beslutsunderlaget i stället. Detta gäller också om till exempel en rapport, kostnadsberäkning eller dylikt har tagits fram.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
I svaret på motionen ska ekonomiska konsekvenser beaktas. När förslag till beslut är att bifalla en att-sats ska alltid de ekonomiska konsekvenserna anges samt en beskrivning om finansiering ryms inom budget eller om det krävs beslut om att ytterligare medel ska tillföras.

När förslag till beslut är att avslå en att-sats på grund av ekonomiska konsekvenser, det vill säga att det är en del i motiveringen till att avslå förslaget så ska det tydligt framgå under denna rubrik samt i motiveringen.

Om förslag till beslut är att avslå en att-sats som inte har några ekonomiska konsekvenser i sig, så behöver inte några ekonomiska konsekvenser beskrivas. Exempel på formulering när ekonomiska konsekvenser och finansiering inte är aktuellt: Ekonomiska konsekvenser och finansiering påverkas inte utifrån beslutets karaktär.

Barnperspektivet
Barnperspektivet ska beaktas oavsett förslag till beslut. Enligt barnkonventionen ska barnets bästa beaktas i alla ärenden som rör barn. I svaret på motionen ska det därför finnas en beskrivning av positiva och negativa konsekvenser för barn och unga.

Rubriken är inte obligatorisk vid ärenden som inte berör barn. Exempel på formulering när förslag till beslut inte påverkar barnperspektivet: Barnperspektivet är inte aktuellt utifrån beslutets karaktär.

Näringslivsperspektivet
Näringslivsperspektivet ska beaktas oavsett förslag till beslut. Under denna rubrik beskrivs positiva och negativa konsekvenser till förslaget för näringslivet.

Rubriken är inte obligatorisk vid ärenden som inte berör näringslivet. Exempel på formulering när förslag till beslut inte påverkar näringslivsperspektivet: Näringslivsperspektivet är inte aktuellt utifrån beslutets karaktär.

Uppföljning
Uppföljning kan ske på många olika sätt vilket är varför det bör framgå tydligt om, hur och när ärendet föreslås följas upp på politisk nivå. Till exempel om ett uppdrag ska återrapporteras till kommunfullmäktige eller följas upp inom en särskild tidsram. Om uppföljning till politiken inte är aktuellt på grund av att förslag till beslut utgör ren verkställighet på tjänstepersonnivå så anges här att uppföljning av beslut inte är aktuellt.

Beslutsunderlag
Ange vilka beslutsunderlag som finns till förslag till beslut. Till exempel protokollsutdrag och yttranden från remissinstans, bilagor i form av rapporter, utredningar, kalkylberäkningar och dylikt. Motionen, protokollsutdrag från när motionen anmäldes till fullmäktige och tjänsteskrivelsen i sig är alltid beslutsunderlag och det ska också anges under denna rubrik.

Beslut skickas till
Under denna rubrik anges vem eller vilka som ska få ett expedierat beslut efter att protokollet är justerat. Motionären ska alltid anges här.

Andra aktörer som kan vara aktuella är: berörda politiska organ (exempelvis en nämnd eller styrelse), tjänstepersoner som ska verkställa beslutet, berörda förvaltningar eller enheter (om beslut påverkar flera delar av organisationen) samt eventuellt andra externa parter som beslutet direkt berör.

12. Efter en motion besvarats

När beslut har tagits och protokollet justerats, skickas svar till motionären och de andra som angetts i motionssvaret. Hanteringen av motionen är därmed avslutad och ärendet kan avslutas.

Vid ett beslut om ett genomförande av en åtgärd bör beslutet ge vägledning om ansvar och resurser. Tjänstepersonnivå ansvarar för att beslutet verkställs. Vid bifall av förslag om ett nytt uppdrag, till exempel att en utredning ska genomföras eller att ett styrande dokument ska tas fram eller revideras, så skapas ett nytt ärende i ärendehanteringssystemet medan motionsärendet avslutas. Det nya ärendet följs upp enligt angiven uppföljning och beroende på uppdragets karaktär.

13. Återkallande av en motion

En motion kan återkallas av den som lämnat in den. Fullmäktige beslutar då om att avskriva motionen.

Kommunledningsförvaltningen
Ester Edenmyr, Utredare
ester.edenmyr@habo.se

Tjänsteskrivelse - Svar på Motion: inför utmanarrätten i Håbo kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige anser motionens förslag 1, att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter, som besvarad.

2. Kommunfullmäktige bifaller motionens förslag 2, att Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning.

3. Kommunfullmäktige bifaller motionens förslag 3, att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.

Sammanfattning

Rasmus Kraftelid (HD) anmälde en motion till kommunfullmäktige 2024-10-07 (§ 138). Fullmäktige överlämnade motionen till kommunstyrelsen för beredning. Motionären föreslår enligt följande:

Förslag 1
Att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter.

Förslag 2
Att Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning.

Förslag 3
Att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.

Utmanarrätten ger företag, föreningar och andra externa aktörer möjlighet att lämna förslag på alternativa sätt att driva kommunal verksamhet. Kommunen beslutar vilka verksamheter som kan utmanas, vilket kan omfatta exempelvis teknisk service, vård och omsorg. Verksamheter som enligt lag måste bedrivas av kommunen, såsom myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner, omfattas inte. När en utmaning lämnas in ska kommunen utreda om det är lämpligt att upphandla den aktuella verksamheten. Om utmaningen bedöms som relevant följer en upphandling där flera aktörer kan lämna anbud. Kommunen behåller alltid huvudansvaret för verksamheten, även om driften övergår till en aktör.

Motionärens motivering är att genom att införa utmanarrätt skapar kommunen förutsättningar för högre kvalitet i de kommunala tjänsterna till en lägre kostnad. Kommunen kan då öppna upp för fler idéer och förbättringsförslag från externa aktörer och säkerställer att kommunens verksamheter ständigt prövas och utvecklas. Vidare kan resurser frigöras

från mindre centrala uppgifter till förmån för kärnverksamheten, såsom vård, skola och omsorg.

Kommunstyrelsen beslutade 2025-03-13 att remittera motionen till barn- och utbildningsnämnden samt vård- och omsorgsnämnden för yttrande.

Barn- och utbildningsnämnden yttrade (2025-05-21 § 74) enligt följande:

> ”Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2008 § 76 (dnr KS 2007/42) om att införa utmanarrätten. Utmanarrätten har hittills inte använts inom barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde. En riktlinje skulle kunna vara behjälplig med att tydliggöra syftet med utmanarrätten och således uppmärksamma kommunens nämnder och förvaltningar att arbetssättet finns. Motionens tredje att-sats bör hanteras i takt med eventuell riktlinje framarbetas av Kommunstyrelsen, då ökad marknadsföring av utmanarrätten kan vara en möjlighet för en mer företagsvänlig kommun. Barn- och utbildningsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att motionen anses besvarad.”

Vård- och omsorgsnämnden yttrade (2025-06-03 § 78) enligt följande:

> ”Den 16 juni 2008 införde Håbo kommun utmaningsrätt efter beslut i kommunfullmäktige KF §76 (dnr KS 2007/42). Förvaltningen känner inte till att någon uppföljning av utmanarrätten genomförts i kommunen. Det kan eventuellt finnas behov av att aktualisera riktlinjer, information etcetera kring utmanarrätten. Utmanarrätten finns i ett antal kommuner och ett antal har avvecklat den till exempel Uppsala kommun. Uppsala valde att avveckla den på grund av få utmaningar och att det finns möjlighet att bli en kommunal leverantör genom andra upphandlingar. Andra kommuner lyfter fram denna som en möjlig väg till effektiviseringar och kostnadsminskningar. All kommunal verksamhet kan utmanas utom: myndighetsutövning, strategiska ledningsfunktioner, kommunala bolag samt verksamheter som enligt lag och förordning måste utföras av kommunen.”

Vård- och omsorgsnämnden beslutade att överlämna yttrandet, men angav inte mer specifikt hur nämnden ansåg att motionen skulle besvaras.

Kommunledningsförvaltningens bedömning:
Motionens förslag 1, att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter, föreslår förvaltningen anses vara besvarad eftersom kommunfullmäktige redan 2008-06-16 (§ 76) beslutade att införa utmanarrätten.

Motionens förslag 2, att Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning, föreslår förvaltningen att kommunfullmäktige bifaller. Det finns ett behov av att riktlinjer tas fram dels för att tydliggöra hur utmaningar hanteras av kommunen internt, dels för att tydliggöra hur externa aktörer går till väga för att använda utmanarrätten.

Motionens förslag 3, att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten, föreslår förvaltningen att kommunfullmäktige bifaller, då förvaltningen kan göra detta i redan befintliga kommunikationskanaler och arenor för möten med näringslivet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslutet i sig berör inte finansiering eller ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Barnperspektivet är inte aktuellt utifrån beslutets karaktär.

Näringslivsperspektivet

Förslag till beslut gör att förutsättningarna för externa aktörer att använda utmanarrätten förtydligas.

Uppföljning

Ingen uppföljning av beslutet krävs.

Beslutsunderlag

- Motionen
- Protokollsutdrag 2024-10-07 (§ 138) Anmälan av motion
- Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 145806
- Yttrande från barn- och utbildningsnämnden 2025-05-21 (§ 74)
- Yttrande från vård- och omsorgsnämnden 2025-06-03 (§ 78)
- Protokollsutdrag 2008-06-16 (§ 76) Beslut om införande av utmaningsrätt

Beslutet ska skickas till

Motionären
Upphandlingsenheten

Beslut om införande av utmaningrätt

I samband med fullmäktiges behandling av ärendet 2008-04-28, § 39, beslöt fullmäktige genom minoritetsåterremiss enligt kommunallagens 5 kap, 36 §, att återföra ärendet till styrelsen för förnyad beredning. Nedan föreligger styrelsens förslag till beslut efter den senaste beredningen 2008-06-02, § 90: I samband den förnyade beredningen redovisade kommunkansliet i skrivelse dels synpunkter på återremissens motivering samt dels förslag om att föreliggande förslag om utmaningsrätt ska antas enligt nedan redovisning:

Utmaningsrätt innebär att någon riktar ett önskemål till kommunen om att en del av kommunens verksamhet skall upphandlas eller säljas. Syftet är att pröva verksamheter som bedrivs av kommunen såväl kostnads- som kvalitetsmässigt.

Förslaget innehåller regler för utmaningsrätten samt en bakgrundsbeskrivning om alternativa driftsformer.

Ärendet

Inledning

Kommunstyrelsen har 2007-05-07 uppdragit åt planeringschefen att ta fram förslag på hur s.k. utmaningsrätt skulle kunna se ut rent praktiskt och återkomma till kommunstyrelsen med det.

Av kommunstyrelsens direktiv framgår bl.a:

- Utmaningsrätten skall avse alla kommunala verksamheter, förutom myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner.
- Principen med utmaningsrätten innebär att om en privat entreprenör tror sig kunna utföra en specifik tjänst billigare än kommunen, med bibehållen eller högre kvalitet, så ska kommunen starta en upphandling av tjänsten.
- Givetvis ska kommunen som i andra upphandlingar ställa upp kvalitetskrav, för att undvika oseriösa entreprenörer och för att garantera bra service till medborgarna.

I till ärendet hörande pm – Alternativa driftsformer – kommenteras tillgängliga driftsformer (utöver traditionell egenregidrift). Införande av utmaningsrätt innebär ett metodiskt vägval vid införande av alternativa driftsformer. Kommunen överlåter åt marknaden att avgöra i vilken ordning olika verksamheter skall konkurrensutsättas. Ingenting hindrar dock kommunen från att parallellt med utmaningsrätten arbeta med organisatoriska förbättringar av den egna verksamheten, program för konkurrensutsättning etc.

Vid utformningen av förslaget har särskilt beaktats utmaningsrätten i Sollentuna och Uppsala.

Kommunstyrelsen har 2007-10-08 remitterat ärendet till de fackliga organisationerna, kommunens nämnder, Håbo Marknads AB samt till de lokala näringslivsorganisationerna. Fem remissvar har inkommit. De kommenteras i till ärendet hörande bilaga 5. Inget av remissvaren föranleder något förslag till ändring av regelverket – däremot görs några förtydliganden under rubriken

(forts.)

”Förfarandet hos kommunen” nedan.

Erfarenheten från de kommuner som infört utmaningsrätt visar på betydande skillnader i intresse för verksamheten. I Uppsala har man hittills tagit emot 30 utmaningar medan (forts.)

bara en handfull kommit till övriga kommuner. Förklaringen torde delvis ligga i val av strategi (egen satsning på konkurrensutsättning ger färre utmaningar) men även till stor del i hur frågan marknadsförs.
(forts.)

Regler för utmaningsrätt
Förslaget till regler (till ärendet hörande bilaga 3) har hållits kort. Utmaningsrätten bör ses som en inbjudan att komma med kreativa förslag – även till omprövning av verksamheter kommunen inte förutsett skulle bli föremål för upphandlingar. Observera att utmaningsrätten ålägger kommunen en skyldighet att pröva om en viss verksamhet skall upphandlas i konkurrens. För att utmanaren skall få överta den aktuella verksamheten krävs således att han / hon vinner upphandlingen.

Vem får utmana?
Förslaget innehåller inga begränsningar av vem som får utmana. Således finns inget förbud mot utmaningar från kommunens egna anställda. För att en utmaning skall kunna leda till beslut om upphandling måste det dock krävas att utmanaren har bildat en lämplig juridisk form för att driva verksamheten på entreprenad åt kommunen.

Kommunen har tidigare beslutat delta i ett projekt för information och uppmuntran till anställda som vill starta eget (knoppa av). I linje med tidigare beslut bör kommunen uppmuntra initiativ från anställda. Det torde ligga inom uppdraget för Håbo Marknads AB att ge råd till anställda som önskar bli entreprenörer åt kommunen. Rådgivning kan också fås från arbetsförmedlingen och inom ramen för det projekt som drivs i Uppsala län.

Utöver information och rådgivning kan frågor om tjänstledighet eller återanställningsgaranti aktualiseras när kommunanställda vill starta ett företag. Dessa frågor får behandlas individuellt, från fall till fall.

I förslaget till regler står att utmaningen skall innehålla en beskrivning som visar utmanarens förmåga och lämplighet att själv driva den aktuella verksamheten. Texten skall inte tolkas som att en fullständig prevision skall göras i det här skedet. Det är utmaningen och inte utmanaren som skall prövas.

Vad får utmanas?
I förslaget till regler undantas endast myndighetsutövning, strategiska funktioner och vad som enligt lag eller förordning måste utföras av kommunen med egen personal eller inte kan läggas ut på entreprenad.

”Strategiska funktioner” medger en något vidare tolkning än direktivens ”strategiska ledningsfunktioner”. Motivet för ändringen är främst att reglerna ger möjlighet att begära

(forts.)

kommunens prövning av om en verksamhet skall säljas. Strategiska funktioner kan utgöras av förvaltningschefer, vissa chefs- och expertfunktioner samt viss infrastruktur.

Utmaningar kan endast riktas mot verksamheter som kommunen bedriver i egen regi med egen personal. Utmaningar mot pågående entreprenader eller mot avtalsbundna intraprenader skall ses som intresseanmälningar att delta i en kommande upphandling efter avtalstidens utgång.
(forts.)

Om en nämnd väljer att organisera verksamheter i intraprenadform krävs inget upphandlingsförfarande. Det är dock angeläget att undvika alltför långa avtalstider, vilket skulle kunna försvåra kommande konkurrensupphandlingar.

Om utmaningar riktas mot verksamheter kommunen driver i samverkan med annan (företag, förening, annan kommun etc) kan kommunen inte ensam avgöra om upphandling skall genomföras. Kommunen bör dock undersöka samverkansparternas syn på utmaningen och utan onödigt dröjsmål meddela beslut om hur utmaningen skall hanteras.

Förfarande hos kommunen
Utmaningar skall skyndsamt prövas av den nämnd som ansvarar för den utmanade verksamheten. I de fall verksamheten bedrivs av flera nämnder avgör kommunstyrelsen, efter yttrande från berörda nämnder, ärendet. Om ärendet är principiellt viktigt skall det avgöras av kommunfullmäktige.

Med prövning menas, i detta sammanhang, frågan om utmaningen skall leda till upphandling eller inte.

Innan nämnd fattar beslut om att en viss utmaning skall leda till upphandling bör en bedömning av utredningsbehov etc göras.

När beslut om upphandling fattats har kommunen att följa gällande regler för upphandling. Det är angeläget att respektive nämnd, i varje enskilt fall, tar ställning till om anbud från egenregin önskas.

I det fall egenregianbud önskas måste kommunen säkerställa att upphandlingsprocessen kan genomföras på ett trovärdigt sätt. För utformningen av förfrågningsunderlag kan det bli aktuellt att utnyttja konsulthjälp.

Vid jämförelse av interna anbud mot externa kan skillnader i skatteregler ge utslag. Detta skall beaktas vid utvärderingen.

Information, rådgivning
För att ge största möjliga positiva effekt bör såväl näringslivet som kommunens anställda få information och rådgivning om utmaningsrättens möjligheter.

I förslaget har kommunstyrelsen givits uppgiften att aktivt följa utmaningsrättens tillämpning och se till att såväl nämnderna som utmanarna får rådgivning och stöd.

(forts.)

På tjänstemannanivå är det lämpligt att uppgiften att ge praktiska råd till potentiella utmanare sköts av upphandlingsfunktionen. Förvaltningscheferna bör på lämpligt sätt se till att personalen får information om interna konsekvenser och möjligheter. Stöd från personalavdelningen, Håbo Marknads AB och upphandlingsfunktionen kan påräknas.

Konsekvenser
Införandet av utmaningsrätt förväntas ge minskade kostnader (eller oförändrade kostnader med högre kvalitet). På kort sikt kan kostnader för utrednings- och upphandlingsstöd öka. I samband med att kommunal verksamhet läggs ut på entreprenad kan omställningskostnader för berörd personal uppkomma.
Kommunens erfarenheter av konkurrensutsättning är begränsade. Innan någon större driftsentreprenad slutförs behöver mallar för beräkning av interna bud / kontrollbud utformas och rutiner för hantering av upphandlingarna utvecklas.

Styrelsen tillstyrker redovisat förslag till utmaningsrätt med viss komplettering.

Beslutsunderlag
1. Beslut om utredning av utmaningsrätt, KS 2007-05-07 § 75.
2. PM – Alternativa driftsformer, 2007-09-06.
3. Förslag till regler för utmaningsrätt, 2007-09-03.
4. Kommunstyrelsens beslut 2007-10-08 om remittering av ärendet.
5. Svar på inkomna remissyttranden.
6. Remissvar.
7. Arbetsutskottets förslag till beslut, 2008-02-10, § 34.
8. Kommunstyrelsens förslag till beslut, 2008-03-10, § 39.
9. Kommunfullmäktiges beslut 2008-04-28, § 39.
10. Tjänsteskrivelse 2008-05-08.
11. Arbetsutskottets förslag till beslut 2008-05-19, 86.
12. Kommunstyrelsens förslag till beslut 2008-06-02, § 90.

Kommunfullmäktiges behandling av ärendet::

Yrkande
Agneta Hägglund (s) yrkar avslag till införande av utmaningsrätt.

Sven-Eric Svensson (c) yrkar i första hand att ärendet ska återremitteras för utredning av beställar- och utförarfunktioner och i andra hand att förslaget ska avslås.

Nina Lagh (m) och Christian Ghaemi (mp) yrkar bifall till införande av utmaningsrätt.

Propositionsordning
Ordföranden föreslår att fullmäktige först tar ställning till om ärendet ska återremitteras eller avgöras idag. Därefter prövas eventuellt styrelsens förslag till beslut. Fullmäktige godkänner ordningen. Ordföranden finner, efter prövning, att fullmäktige avslår yrkandet om återremiss. Ordföranden prövar därefter styrelsens förslag till beslut och finner att fullmäktige beslutar enligt detta.

(forts.)

Emot beslutet reserverar sig samtliga ledamöter och tjänstgörande ersättare för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet (tjänstgörande ledamöter framgår av protokollets närvaro- och omröstningslista).

Kommunfullmäktiges beslut

1. Fullmäktige beslutar anta redovisat förslaget till utmaningsrätt

2. Fullmäktige beslutar följande: För att underlätta för anställda att pröva anställning hos en ny huvudman, i samband med verksamhetsövergång, erbjuds de anställda tjänstledighet från den kommunala anställningen under 12 månader. Vill någon avbryta tjänstledigheten ska kommunen meddelas minst en månad innan återgången. Rätt- igheten omfattar inte anställd som övergår till att driva verksamheten i eget företag.

_____

Beslutsexpediering
Planeringschef
Kommundirektör
Personalchef
Samtliga nämnder

Till Håbo kommunfullmäktige

2024-10-07

Inför utmanarrätten i Håbo kommun

En företagsam kommun

Håbo kommun har ett gynnsamt läge, med närhet till tre storstadsregioner, vilket gör det attraktivt för både företag och invånare att leva och verka här.

Trotts detta har, i Svenskt Näringslivs ranking över företagsklimatet, Håbo kommun sett en betydande nedgång bland Sveriges 290 kommuner. År 2014 låg Håbo på plats 17, men har successivt fallit och ligger år 2024 på plats 236.

Företagsklimat
(Jämförelse Sveriges 290 kommuner)

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ranking Håbo	17	99	116	187	203	175	206	162	188	212	236

Genom att minska kommunens konkurrens inom verksamhetsområden som inte tillhör kärnuppdraget och den lagstadgade myndighetsutövningen skapas utrymme för andra kreativa aktörer.

Effektivisera kommunens verksamheter

Håbo kommun bör alltid sträva efter att effektivisera sina verksamheter och använda kommuninvånarnas skattemedel på bästa möjliga sätt. En väg framåt är att ge privata aktörer möjlighet att utmana kommunen genom att föreslå att de kan bedriva kommunal verksamhet mer kostnadseffektivt eller med högre kvalitet än vad kommunen själv gör. Detta kallas för utmanarrätt, och innebär att andra aktörer, såsom företag eller föreningar, kan komma med förslag på alternativa sätt att bedriva kommunal verksamhet.

Utmanarrätten har redan prövats med framgång i flera kommuner, och erfarenheter visar att det leder till innovation, ökad effektivitet och högre kvalitet i tjänsterna. Genom att införa utmanarrätt i Håbo kan kommunen dra nytta av externa aktörers kompetens och innovationskraft, samtidigt som vi säkrar att vi får ut mesta möjliga värde för invånarnas pengar.

Utförande/Tillämpning

Utmanarrätt innebär att privata aktörer ges möjlighet att lämna förslag till kommunen på hur en viss verksamhet kan drivas mer effektivt eller med högre kvalitet. De verksamheter som kan utmanas beslutas av kommunen, och kan omfatta allt från teknisk service till vård och omsorg, med undantag för verksamheter som enligt lag måste bedrivas av kommunen, såsom myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner.

Motionär:
Rasmus Kraftelid

HÅBODEMOKRATERNA

Om en aktör lämnar in en utmaning måste kommunen utreda om det är lämpligt att upphandla den aktuella verksamheten. Därefter kan kommunen välja att acceptera eller avslå utmaningen. Om utmaningen accepteras följer en upphandling där flera aktörer kan lämna anbud. Kommunen behåller dock huvudansvaret för verksamheten, även om en privat aktör tar över driften.

Målsättning

Genom att införa utmanarrätt skapar vi förutsättningar för högre kvalitet i de kommunala tjänsterna till en lägre kostnad. Vi öppnar upp för fler idéer och förbättringsförslag från externa aktörer och säkerställer att kommunens verksamheter ständigt prövas och utvecklas. Vidare kan resurser frigöras från mindre centrala uppgifter till förmån för kärnverksamheten, såsom vård, skola och omsorg.

Med anledning av ovanstående yrkar HåboDemokraterna

att[1] Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter.

att[2] Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning.

att[3] Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.

Motionär:
Rasmus Kraftelid

HÅBODEMOKRATERNA

§ 138 Dnr 2024/01459

Anmälan av motion: inför utmanarrätten i Håbo kommun

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Sammanfattning

Rasmus Kraftelid (HD) har överlämnat en motion till fullmäktige. Motionären föreslår att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter samt att riktlinjer för utmanarrätten tas fram med mera.

Beslutsunderlag

- Motion

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

_____

Beslutet skickas till:
Kansliavdelningen, kommunledningsgsförvaltningen
Håbo kommuns webbplats

BOU § 74

Dnr 2025/00063

Yttrande till Kommunstyrelsen över motion - inför utmanarrätten i Håbo kommun

Beslut

1. Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har den 13 mars 2025 beslutat att remittera motion om att införa utmanarrätten i Håbo kommun till barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhandla före sommaruppehållet 2025.

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2008 §76 (dnr KS 2007/42) om att införa utmanarrätten. Utmanarrätten har hittills inte använts inom barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde. En riktlinje skulle kunna vara behjälplig med att tydliggöra syftet med utmanarrätten och således uppmärksamma kommunens nämnder och förvaltningar att arbetssättet finns. Motionens tredje att-sats bör hanteras i takt med eventuell riktlinje framarbetas av Kommunstyrelsen, då ökad marknadsföring av utmanarrätten kan vara en möjlighet för en mer företagsvänlig kommun.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att motionen anses besvarad.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nr 69272, daterad 2025-04-28
Remiss – Motion inför utmanarrätten i Håbo kommun
Yttrande – Inför utmanarrätten i Håbo kommun

Beslutsgång

Ordföranden frågar om nämnden kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

_____

Beslutet skickas till:

Datum
2025-04-08

Vår beteckning
BOU 2025/00063
nr 69219

Barn- och utbildningskontoret
Barn- och utbildningskontoret
Wilma Karlsson Falk, Nämndsekreterare

wilma.karlsson.falk@habo.se

Begäran om yttrande över motion - inför utmanarrätten i Håbo kommun

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har den 13 mars 2025 beslutat att remittera motion om att införa utmanarrätten i Håbo kommun till barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhandla före sommaruppehållet 2025.

Bakgrund

Rasmus Kraftelid (HD) har den 7 oktober 2024 §138 överlämnat en motion till fullmäktige med rubrik Inför utmanarrätten i Håbo kommun. Motionären föreslår att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter samt att riktlinjer för utmanarrätten tas fram och yrkar på följande att-satser:

1. Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter.

2. Håbo kommunstyrelse ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning.

3. Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.

Kommunstyrelsen har den 13 mars 2025 beslutat att remittera motion om att införa utmanarrätten i Håbo kommun till barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhandla före sommaruppehållet 2025.

Synpunkter

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2008 §76 (dnr KS 2007/42) om att införa utmanarrätten. Utmanarrätten har sedan dess inte avskaffats, varför barn- och utbildningsnämnden menar att motionens första att-sats redan behandlats i ett tidigare ärende. Motionens första att-sats bör därför anses besvarad.

Utmanarrätten har hittills inte använts inom barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde. Barn- och utbildningsnämnden kan heller inte besvara huruvida utmanarrätten används och dess framgång ur ett kommunövergripande perspektiv. I direktivet från tidigare beslut framkommer att utmanarrätten avser all kommunal verksamhet, med undantag för myndighetsutövning och strategiska ledningsfunktioner. Då verksamhetsområdet till stor del berör myndighetsutövning, är det en möjlig förklaring till varför det tidigare inte tillämpats inom förvaltningen. Barn-

och utbildningsnämnden har heller inga kända utmaningar som inkommit från privata aktörer och företag.

Motionens andra att-sats riktar sig till Kommunstyrelsen, där motionären önskar att det framarbetas riktlinjer för utmanarrättens utformning och tillämpning. Barn- och utbildningsnämnden har ingen kännedom om huruvida någon liknande riktlinje finns att tillämpa idag. En riktlinje skulle kunna vara behjälplig med att tydliggöra syftet med utmanarrätten och således uppmärksamma kommunens nämnder och förvaltningar att arbetssättet finns. I underlag som tidigare beslut om införandet av utmanarrätten grundats på, diskuteras konkurrensutsättning och bristen av marknadsföring för att kunna få en fungerande utmanarrätt. Barn- och utbildningsnämnden anser därför att motionens tredje att-sats bör hanteras i takt med eventuell riktlinje framarbetas av Kommunstyrelsen, då ökad marknadsföring av utmanarrätten kan vara en möjlighet för en mer företagsvänlig kommun.

Ställningstagande
Barn- och utbildningsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att motionen anses besvarad.

§ 78 Dnr 2025/00111

Yttrande gällande motion om att införa utmanarrätten i Håbo kommun

Vård- och omsorgsnämndens beslut

1. Vård- och omsorgsnämnden beslutar att lämna över yttrandet till kommunstyrelsen för vidare beredning

Sammanfattning

Håbodemokraterna har i motion ”Inför utmanarrätt i Håbo kommun”, daterad 2024-10-07 anfört att Håbo kommun inför utmanarrätten i kommunens verksamheter.

Den 16 juni 2008 införde Håbo kommun utmaningsrätt efter beslut i kommunfullmäktige KF §76 (dnr KS 2007/42).

Förvaltningen känner inte till att någon uppföljning av utmanarrätten genomförts i kommunen. Det kan eventuellt finnas behov av att aktualisera riktlinjer, information etcetera kring utmanarrätten. Utmanarrätten finns i ett antal kommuner och ett antal har avvecklat den till exempel Uppsala kommun. Uppsala valde att avveckla den på grund av få utmaningar och att det finns möjlighet att bli en kommunal leverantör genom andra upphandlingar. Andra kommuner lyfter fram denna som en möjlig väg till effektiviseringar och kostnadsminskningar. All kommunal verksamhet kan utmanas utom: myndighetsutövning, strategiska ledningsfunktioner, kommunala bolag samt verksamheter som enligt lag och förordning måste utföras av kommunen

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nr 9912, daterad 2025-05-02
DB Remiss motion - inför utmanarrätten nr 9704, daterad 2025-03-11.
Motion inför utmanarrätt i Håbo kommun nr 9705, daterad 2025-03-11.

Beslutsgång

Ordförande frågar om nämnden kan fatta beslut i enlighet med förvaltningens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Protokollsanteckning

Protokollsanteckning från HåboDemokraterna:
”HåboDemokraterna föreslår med anledning av att utmanarrätten redan är beslutad 2008 utan att ha verkställts, att man antar attsats 2 och 3, dvs att kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för utmanarrättens utformning, tillämpning och att Håbo kommun informerar externa aktörer verksamma i Håbo kommun om utmanarrätten.”

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Kommunledningsförvaltningen
Kansliavdelningen
Ester Edenmyr, Utredare
ester.edenmyr@habo.se

Tjänsteskrivelse - Svar på Motion från (L): Ett kommunalråd på 100% thats it!

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige avslår förslag 1, att Håbo kommun från och med nästa mandatperiod endast tillsätter ett kommunalråd med 100 % tjänstgöringsgrad.
2. Kommunfullmäktige avslår förslag 2, att detta kommunalråd ska tillhöra ett parti från den styrande sidan.
3. Kommunfullmäktige avslår förslag 3, att övriga partier ansvarar för sin representation genom sina respektive gruppledare.
4. Kommunfullmäktige avslår förslag 4, att denna förändring träder i kraft i samband med den nya mandatperioden efter valet 2026.

Sammanfattning

En motion från Somir Sinharay (L) har inkommit till kommunen. Kommunfullmäktige beslutade att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning den 10 november 2025 (§ 150).

Motionären föreslår enligt följande:

Förslag 1.
Att Håbo kommun från och med nästa mandatperiod endast tillsätter ett kommunalråd med 100 % tjänstgöringsgrad.

Förslag 2.
Att detta kommunalråd ska tillhöra ett parti från den styrande sidan.

Förslag 3.
Att övriga partier ansvarar för sin representation genom sina respektive gruppledare.

Förslag 4.
Att denna förändring träder i kraft i samband med den nya mandatperioden efter valet 2026.

Den 6 oktober 2025 beslutade kommunfullmäktige (§ 124) att tillsätta en fullmäktigeberedning för resten av mandatperioden. Fullmäktigeberedningen ska genomföra en översyn av regler för arvoden och ersättning för förtroendevalda, kommunens Reglemente ”Uppdragsbeskrivning för kommunalråd och gruppledare” samt den politiska organisationen inför den nya mandatperioden.

Fullmäktigeberedningen består av en representant från varje parti i fullmäktige. En sådan beredning möjliggör att samtliga partier får direkt representation och inflytande över beredningsarbetet, och ger en ordnad struktur för dialog, analys och förslag. Uppdraget ska presenteras för kommunfullmäktige senast juni 2026.

Kommunledningsförvaltningen bedömer att den tillsatta fullmäktigeberedningen redan utgör en ordnad och demokratisk process för att se över och föreslå eventuella förändringar i den politiska organisationen och uppdragsbeskrivningen för

kommunalråd och gruppledare. Att fatta beslut om ändringar i den politiska organisationen och uppdragsbeskrivningar utanför denna process skulle motverka beredningens syfte och riskera att underminera den politiska dialogen. Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att motionens samtliga fyra att-satser avslås.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Beslutet berör inte finansiering eller ekonomiska konsekvenser.

Barnperspektivet

Barnperspektivet är inte aktuellt utifrån beslutets karaktär.

Näringslivsperspektivet

Beslutet berör inte näringslivsperspektivet.

Uppföljning

Beslutet behöver inte följas upp.

Beslutsunderlag

- Motionen
- Protokollsutdrag 2025-11-10 § 150 Anmälan av motion
- Tjänsteskrivelse med dokumentnummer 146775
- Protokollsutdrag 2025-10-06 § 124 Fullmäktigeberedning

Beslutet ska skickas till

Motionären
Fullmäktigeberedningen

§ 124

Dnr 2025/01429

Fullmäktigeberedning

Kommunfullmäktiges beslut

1. Tillsätta en fullmäktigeberedning för resten av mandatperioden för översyn av regler för arvoden och ersättning för förtroendevalda, Reglemente Uppdragsbeskrivning för kommunalråd och gruppledare och politisk organisation inför ny mandatperiod.

2. Fullmäktigeberedningen ska bestå av en representant från varje parti i fullmäktige.

3. Vid frånvaro är det upp till den valda representanten att se till att det finns en ersättare från partiet.

4. Inom beredningen väljs en av representanterna till sammankallande.

5. Kostnaderna som föranleds av beredningen finansieras inom ramen för kommunfullmäktiges budget.

6. Kommunstyrelsens förvaltning får i uppdrag att ta fram förslag på uppdrag, arbetsordning och administrativt stöd för beredningen.

7. Kommunstyrelsens förvaltning ska bistå med framtagandet av sammanträdeskallelser och protokoll för beredningen.

8. Uppdraget översyn av regler för arvoden och ersättning för förtroendevalda, Reglemente Uppdragsbeskrivning för kommunalråd och gruppledare och politisk organisation inför ny mandatperiod ska presenteras för kommunfullmäktige senast juni 2026.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har vid sitt sammanträde den 22 maj 2024, § 168, uppdragit till kommunstyrelsen att genomföra en översyn av reglerna för arvoden och ersättning till förtroendevalda. I samband med detta uppdrag gavs även direktiv om att samtliga partier i kommunfullmäktige skulle ges möjlighet till inspel och påverkan i processen. Frågor om arvoden och ersättningar har stor betydelse för demokratins legitimitet, transparens och förtroende för det politiska systemet.

Förvaltningen har under arbetets gång med översynen av arvodesreglerna sett att en särskild fullmäktigeberedning, liknande den som inrättats i Enköpings kommun, kan vara ett ändamålsenligt och demokratiskt sätt att hantera behovet av partiinspel och bred förankring. En sådan beredning möjliggör att samtliga partier får direkt representation och inflytande över beredningsarbetet, och ger en ordnad struktur för dialog, analys och förslag. Enligt kommunallagens 3 kap 2 § får fullmäktige inrätta

fullmäktigeberedningar för beredning av ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden som ska avgöras av fullmäktige. Diskussion om en tillfällig fullmäktigeberedning har förts vid ett gruppledarmöte och förslaget ses som positivt och bedöms som ändamålsenligt.

Förvaltningen föreslår att en tillfällig fullmäktigeberedning tillsätts för översyn av regler för arvoden och ersättning för förtroendevalda, reglemente, uppdragsbeskrivning för kommunalråd- och gruppledare samt för politisk organisation inför ny mandatperiod.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse dokumentnummer 142534
- Protokoll kommunfullmäktige § 168, 2024-05-22

Förslag till beslut på sammanträdet

Catherine Öhrqvist (M) yrkar tillägg i beslut, som beslutspunkt 3, att vid frånvaro är det upp till den valda representanten att se till att det finns en ersättare från partiet.

Catherine Öhrqvist (M), yrkar tillägg i beslut, som beslutspunkt 8, att uppdraget med förslag till beslut av regler för arvoden och ersättning för förtroendevalda, Reglemente Uppdragsbeskrivning för kommunalråd och gruppledare och politisk organisation inför ny mandatperiod ska presenteras för kommunfullmäktige senast juni 2026.

Robin Jansson Eriksson (V), yrkar på ändring i att-sats 2 att, kommunfullmäktige tillsätter en fullmäktigeberedning som består av gruppledare.

Susanna Kraftelid (HD), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Somir Sinharay (L), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Fredrik Anderstedt (S), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) tilläggsyrkande.

Owe Fröjd, (Båp), yrkar bifall till Robins Jansson Eriksson (V) ändringsyrkande.

Agneta Hägglund (S), yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut med Catherine Öhrqvist (M) tilläggsyrkande.

Nomineringar till att utse representanter i att-sats 3:

Björn Hedö (M), nominerar Stefan Häggmark (M).

Fred Rydberg (KD), nominerar Carl-Adam Embretsen (KD).

Anna Söder (MP), nominerar Ulrika Lundblad (MP).

Per Widén (C), nominerar Mats Engelmark (C).

Somir Sinharay (L), nominerar Hans Johnsson (L).

Agneta Hägglund (S), nominerar Christer Persson (S).

Tommy Lövgren (SD), nominerar Edwin Hillesöy (SD).

Susanna Kraftelid (HD), nominerar Marcus Ström (HD).

Owe Fröjd (Båp), nominerar Carol Lundberg Moore.

Beslutsgång

Att-sats 1
Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt kommunstyrelsens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Att-sats 2
Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag till beslut mot Robin Jansson Eriksson (V) och Owe Fröjd (Båp) ändringsyrkande och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag till beslut.

Att-sats 3
Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan utse representanter enligt nomineringar och finner att så är fallet.

Att-sats 4
Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt kommunstyrelsens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Att-sats 5
Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt kommunstyrelsens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Att-sats 6
Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt kommunstyrelsens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Tilläggsyrkande från Catherine Öhrqvist (M)
Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta att bifalla tilläggsyrkande från Catherine Öhrqvist (M) och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:
Valda
Kommunfullmäktiges valberedning

Liberalerna Håbo

Motion: Ett kommunalråd på 100% thats it!

Bakgrund:

I Håbo kommun har det under innevarande mandatperiod funnits två heltidskommunalråd samt ett halvtidskommunalråd från Sverigedemokraterna. Denna konstruktion uppstod i ett läge där både Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna betraktade sig som opposition, trots att SD hade ett samarbete med det dåvarande styret (M, C, KD). Sedan Socialdemokraterna anslutit sig till styret och samarbetet med SD avslutats, kvarstår en ologisk struktur där kommunalråd förväntas representera partier de inte tillhör.

Det är inte rimligt att kommunalråd ska representera partier utanför det egna. Varje parti bör ha ansvar för sin egen representation genom sina gruppledare. För att skapa tydlighet, effektivitet och demokratisk legitimitet i den politiska ledningen föreslår vi liberaler att kommunen framöver endast har ett kommunalråd på heltid, tillhörande ett parti från den styrande sidan. Detta är även det mest rimligaste ur ett ekonomiskt hållbart perspektiv.

Med anledning av ovanstående föreslår vi:

1. **att** Håbo kommun från och med nästa mandatperiod endast tillsätter ett kommunalråd på 100% tjänstgöringsgrad,
2. **att** detta kommunalråd ska tillhöra ett parti från den styrande sidan,
3. **att** övriga partier ansvarar för sin representation genom sina respektive gruppledare,
4. **att** denna förändring träder i kraft i samband med tillträdet av den nya mandatperioden efter valet 2026.

Somir Sinharay, Gruppledare Liberalerna Håbo

§ 150 Dnr 2025/01629

Anmälan av motion från (L) - Ett kommunalråd på 100% thats it!

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Sammanfattning

Somir Sinharay (L), har överlämnat en motion till fullmäktige. Motionären föreslår:

1. att Håbo kommun från och med nästa mandatperiod endast tillsätter ett kommunalråd med 100 % tjänstgöringsgrad.

2. att detta kommunalråd ska tillhöra ett parti från den styrande sidan,

3. att övriga partier ansvarar för sin representation genom sina respektive gruppledare,

4. att denna förändring träder i kraft i samband med den nya mandatperioden efter valet 2026.

Beslutsunderlag

- Anmälan av motion från (L) - Motion från (L) - Ett kommunalråd på 100% thats it!

- Motion från (L) - Ett kommunalråd på 100% thats it!

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutet skickas till:

HÅBO KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-03-04

Vår beteckning
KS 2026/00226 nr 147990

Kommunstyrelsen
Kansliavdelningen
Maud Thorsell, Registrator/Administratör
maud.thorsell@habo.se

Redovisning av anmälningsärenden till kommunstyrelsens sammanträde den 2026-03-18

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Sammanfattning

Följande anmälningsärenden har inkommit sedan den senaste redovisningen till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Bilagda anmälningsärenden. Finns med i en mapp vid sammanträdet.

Kommunrevisionen
Håbo kommun

För yttrande:
Kommunstyrelsen
Barn- och utbildningsförvaltningen
Vård- och omsorgsnämnden
Socialnämnden
Bygg- och miljönämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktiges ledamöter

Granskning av kommunens resursfördelningsmodell och prognosarbete

Azets Revision & Rådgivning AB har av oss Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska hur uppföljning och avstämning sker av budget samt vilka rutiner och processer som finns vad gäller de prognoser kring helårsutfall som sker löpande under året. Som del av granskningen har även ingått hur hänsyn sker till aktuella volymer och dessas förändringar som blir aktuella under året, d.v.s. hur detta fångas in inom ramen för kommunens resursfördelningsmodell. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Granskningen har syftat till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete och om tillräcklig hänsyn tas till de volymer och dessas förändring som blir aktuella för kommunens verksamheter. Detta inkluderar huruvida styrelsen och nämnderna bedriver ett tillräckligt och ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete och att tydliga rutiner finns inom området. Därtill att dessa prognoser bygger på underlag av hög tillförlitlighet och med hög relevans.

Den samlade bedömningen utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna i allt väsentligt har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete. Däremot bedöms att det endast delvis tas hänsyn till volymer och dessas förändring som är aktuella för kommunens verksamheter.

Bedömningen grundas på att styrelse och nämnder löpande under året genomför budgetuppföljningar och gör prognoser för helåret. Det bedöms dock att de rambudgetar som fastställts för såväl styrelse som nämnder ska periodiseras månad för månad och bilda utgångspunkt i samband med varje uppföljnings- och prognostillfälle, i nuläget sker

periodisering i tolftedelar rakt av.

Det bedöms även att kommunen framöver behöver arbeta mer med prognostiserade antal/volymer inom de verksamheter där detta är aktuellt. Det behöver även säkerställas att resursfördelningen inom rambudgetarna styrs utifrån detta. Så är för närvarande inte fallet. De nämnder som prognostiserat negativa budgetavvikelser arbetar löpande med åtgärder och förändringar i syfte att vända utvecklingen och komma i balans. Det bedöms dock att ytterligare åtgärder behöver vidtagas i detta syfte och även att en tät och noggrann uppföljning behöver ske av vilka effekter vidtagna åtgärder och förändringar lett till.

Utifrån iakttagelser och bedömningar rekommenderas kommunstyrelsen och nämnderna att:

- Säkerställa att periodisering sker månad för månad av de rambudgeter som fastställts för styrelse och nämnder. Dessa ska bilda utgångspunkt i samband med varje uppföljnings- och prognostillfälle, i nuläget sker periodisering i tolftedelar rakt av.
- Säkerställa att mer arbete sker kring prognostiserade antal/volymer inom de verksamheter där detta är aktuellt.
- Säkerställa att resursfördelningen inom rambudgetarna styrs utifrån antal/volymer. Så är för närvarande inte fallet.
- Vidtaga ytterligare åtgärder och förändringar i syfte att vända utvecklingen och komma i balans.
- Säkerställa att en tät och noggrann uppföljning sker av vilka effekter ovan nämnda åtgärder och förändringar lett till.

Vi förtroendevalda revisorer vill ha kommunstyrelsens, barn- och utbildningsnämndens, vård- och omsorgsnämndens, socialnämndens och bygg- och miljönämndens synpunkter till slutsats och rekommendationer senast den 30 maj 2026. Yttrandet ska skickas till Bertil Kinnunen, ordförande bertilkinnunen64@gmail.com och Micaela Hedin micaela.hedin@azets.com.

Bålsta 5 februari 2026

På uppdrag från Håbo kommuns revisorer

Bertil Kinnunen

Ordförande

Bilaga: Rapport Azets granskning av resursfördelningsmodell och prognosarbete

Revisorerna godkände missivet digitalt på sitt sammanträde 5 feb 2026.

Granskning av kommunens resursfördelningsmodell och prognosarbete

Rapport

Håbo kommun

2026-02-05

Antal sidor 14

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Sammanfattning 3

2 Bakgrund 6

3 Syfte och revisionsfrågor 6

4 Avgränsning 7

5 Revisionskriterier 7

6 Metod 7

7 Resultat av granskningen 8

7.1 Uppföljnings- och prognosarbetet 8

7.1.1 Bedömning 9

7.2 Uppföljningar under 2025 10

7.2.1 Bedömning 12

7.3 Åtgärder för att komma i balans 12

7.3.1 Bedömning 14

8 Samlad bedömning och rekommendationer 15

1 SAMMANFATTNING

Azets har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska hur uppföljning och avstämning sker av budget samt vilka rutiner och processer som finns vad gäller de prognoser kring helårsutfall som sker löpande under året. Som del av granskningen har även ingått hur hänsyn sker till aktuella volymer och dessas förändringar som blir aktuella under året, d v s hur detta fångas in inom ramen för kommunens resursfördelningsmodell. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete och om tillräcklig hänsyn tas till de volymer och dessas förändring som blir aktuella för kommunens verksamheter. Detta inkluderar huruvida styrelsen och nämnderna bedriver ett tillräckligt och ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete och att tydliga rutiner finns inom området. Därtill att dessa prognoser bygger på underlag av hög tillförlitlighet och med hög relevans.

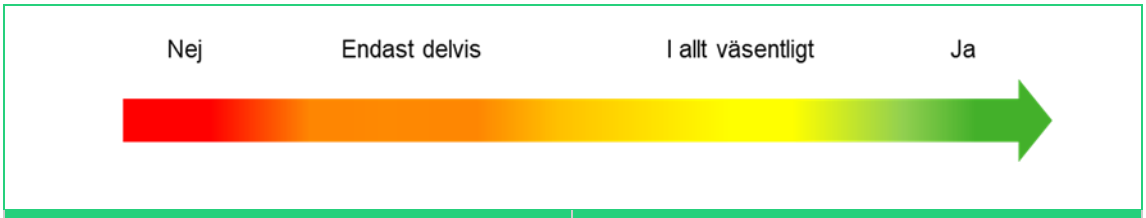
Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna i allt väsentligt har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete. Däremot bedömer vi att det endast delvis tas hänsyn till volymer och dessas förändring som är aktuella för kommunens verksamheter.

Bedömningen grundas på att styrelse och nämnder löpande under året genomför budgetuppföljningar och gör prognoser för helåret. Vi bedömer dock att de rambudgetar som fastställts för såväl styrelse som nämnder ska periodiseras månad för månad och bilda utgångspunkt i samband med varje uppföljnings- och prognostillfälle, i nuläget sker periodisering i tolftedelar rakt av.

Vi bedömer även att kommunen framöver behöver arbeta mer med prognostiserade antal/volymer inom de verksamheter där detta är aktuellt. Det behöver även säkerställas att resursfördelningen inom rambudgetarna styrs utifrån detta. Så är för närvarande inte fallet.

De nämnder som prognostiserat negativa budgetavvikelser arbetar löpande med åtgärder och förändringar i syfte att vända utvecklingen och komma i balans. Vi bedömer dock att ytterligare åtgärder behöver vidtagas i detta syfte och vi bedömer även att en tät och noggrann uppföljning behöver ske av vilka effekter vidtagna åtgärder och förändringar lett till.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Finns rutiner kring det löpande uppföljnings- och prognosarbetet?	I allt väsentligt
Är rutinerna för det löpande uppföljnings- och prognosarbetet ändamålsenliga?	Endast delvis
Arbetar nämnderna och styrelsen på ett enhetligt sätt vad gäller uppföljnings- och prognosarbetet? - Upprättas ändamålsenliga prognoser?	I allt väsentligt (gäller bägge frågorna)
Har nämnderna och styrelsen vid prognosticerad avvikelse från budget beslutat om handlingsplan med ändamålsenliga åtgärder?	I allt väsentligt
Har nämndernas och styrelsens personal tillgång till tillräckliga kompetensutvecklings- och utbildningsinsatser som möjliggör för ett ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete?	I allt väsentligt
Finns det ett tillfredställande system/verktyg som stöd för ekonomiarbetet?	Ja
Är kommunens budgetprocess och resursfördelningsmodell integrerad med kommunens långsiktiga finansiella planering och demografisk utveckling?	Endast delvis
Beaktar budgetprocessen och resursfördelningsmodellen kommunens förändringar i demografi på ett ändamålsenligt sätt?	Nej
Utövar kommunstyrelsen tillräcklig uppsikt för ändamålet?	I allt väsentligt

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi kommunstyrelsen och nämnderna att:

- Säkerställa att periodisering sker månad för månad av de rambudgeter som fastställts för styrelse och nämnder. Dessa ska bilda utgångspunkt i samband med varje uppföljnings- och prognostillfälle, i nuläget sker periodisering i tolftedelar rakt av.
- Säkerställa att mer arbete sker kring prognostiserade antal/volymer inom de verksamheter där detta är aktuellt.
- Säkerställa att resursfördelningen inom rambudgetarna styrs utifrån antal/volymer. Så är för närvarande inte fallet.

- Vidtaga ytterligare åtgärder och förändringar i syfte att vända utvecklingen och komma i balans.
- Säkerställa att en tät och noggrann uppföljning sker av vilka effekter ovan nämnda åtgärder och förändringar lett till.

2 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning AB har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska hur uppföljning och avstämning sker av budget samt vilka rutiner och processer som finns vad gäller de prognoser kring helårsutfall som sker löpande under året. Som del av granskningen har även ingått hur hänsyn sker till aktuella volymer och dessas förändringar som blir aktuella under året, d v s hur detta fångas in inom ramen för kommunens resursfördelningsmodell. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Budgetuppföljnings- och prognosarbetet är ett viktigt verktyg för styrning och uppföljning av den bedrivna verksamheten. Kommunens och i förlängningen nämndernas budget anger förutsättningarna för det aktuella budgetåret och planeringsramarna för de följande två åren.

Budgeten ska vara en hjälp för att effektivt nå ekonomiska mål. Detta kräver i sin tur att ett löpande budgetuppföljnings- och prognosarbete genomförs under året för att säkerställa en ekonomi i balans. Därtill är det av avgörande vikt att prognoserna bygger på relevanta och tillförlitliga underlag, bl a volymer i verksamheterna.

Revisorerna har i sin riskanalys för 2025 bedömt att en risk kan finnas för brister i uppföljnings- och avstämningsarbetet med därtill hörande rutiner och processer vad gäller prognoser kring helårsutfall. Revisorerna har därför beslutat att en granskning bör ske av området.

3 SYFTE OCH REVISIONSFRÅGOR

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete och om tillräcklig hänsyn tas till de volymer och dessas förändring som blir aktuella för kommunens verksamheter. Detta inkluderar huruvida styrelsen och nämnderna bedriver ett tillräckligt och ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete och att tydliga rutiner finns inom området. Därtill att dessa prognoser bygger på underlag av hög tillförlitlighet och med hög relevans.

Inom ramen för syftet ska följande frågor besvaras eller belysas:

- Finns rutiner kring det löpande uppföljnings- och prognosarbetet?
- Är rutinerna för det löpande uppföljnings- och prognosarbetet ändamålsenliga?
- Arbetar nämnderna och styrelsen på ett enhetligt sätt vad gäller uppföljnings- och prognosarbetet?
  - Upprättas ändamålsenliga prognoser?
- Har nämnderna och styrelsen vid prognosticerad avvikelse från budget beslutat om handlingsplan med ändamålsenliga åtgärder?
- Har nämndernas och styrelsens personal tillgång till tillräckliga kompetensutvecklings- och utbildningsinsatser som möjliggör för ett ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete?
- Finns det ett tillfredställande system/verktyg som stöd för ekonomiarbetet?
- Är kommunens budgetprocess och resursfördelningsmodell integrerad med kommunens långsiktiga finansiella planering och demografisk utveckling?
- Beaktar budgetprocessen och resursfördelningsmodellen kommunens förändringar i demografi på ett ändamålsenligt sätt?

— Utövar kommunstyrelsen tillräcklig uppsikt för ändamålet?

4 Avgränsning

Granskningen, som avser kommunstyrelsen och nämnderna, utgår från budget för 2025 och är inriktad på uppföljnings- och avstämningsrutiner samt hur prognoser avseende ekonomiskt utfall för helåret tas fram. Kommunstyrelsen är det huvudsakliga granskningsobjektet, men resterande nämnder ingår utifrån deras roll i uppföljnings- och prognosarbetet.

5 Revisionskriterier

Granskningen utgår från nedanstående revisionskriterier:

— Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,

— Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut.

6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier,
- Genomgång av budget- och uppföljningsmaterial, samt
- Intervjuer med ansvariga tjänstepersoner.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Rapporten är faktakontrollerad av samtliga intervjuade.

7 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

7.1 UPPFÖLJNINGS- OCH PROGNOSARBETET

I samband med granskningstillfället har kommunen under 2025 upprättat två delårsbokslut. Det första delårsbokslutet upprättades per den siste mars och den andra delårsbokslutet upprättades per den siste augusti. Per den siste maj gjordes även en prognos för helåret (vilket för övrigt görs även per den siste oktober). Prognoserna per maj och per oktober är dock inga bokslut i ordets rätta bemärkelse. De bägge delårsboksluten går upp i såväl kommunstyrelsen som kommunfullmäktige. Prognoserna per den siste maj och per den siste oktober tas i nämnderna och skickas till kommunstyrelsen där kommunens ekonomichef ges tillfälle att informera om prognoserna. I samband med i stort sett varje kommunstyrelsesammanträde är ekonomichefen inbjuden för att där informera om kommunens ekonomi.

I samband med granskningstillfället framgår att det inte finns någon fullständigt periodiserad budget per respektive uppföljnings- och prognostillfälle. Tolftedelar används genomgående och utifrån intervjuer kommenteras att detta är ett förbättringsområde vad gäller arbetet med uppföljningar och prognoser.

I samband med intervju framgår att kommunen haft utmaningar med att synka sina uppföljningstillfällen vad gäller ekonomi och verksamhet med de tillfällen då kommunstyrelsen respektive kommunfullmäktige har sina ordinarie sammanträden. En översyn av detta kommer att ske inför 2026 så att rapporteringsrutiner och sammanträdestillfällen bättre harmonierar framöver och att det blir en tydligare struktur för uppföljnings- och prognosarbetet.

Bedömning görs att kommunen är relativt duktiga på att lämna prognoser som återspeglar verkliga förutsättningar och som håller under året. I samband med granskningstillfället framgår att samhällsbyggnadsförvaltningen de senaste åren haft utmaningar med ekonomin, bl a gäller detta fastighetsenheten. Inom fastighetsenheten har inte hyror justerats i motsvarande grad gentemot de kostnadsökningar som enheten mött. En översyn av hyrorna har skett för år 2026.

I de fall då negativa avvikelser prognostiseras sker arbete med åtgärdsplaner. Under 2025 har bland annat samhällsbyggnadsförvaltningen och vård- och omsorgsförvaltningen arbetat med åtgärdsplaner för att vända utvecklingen och komma i balans. Åtgärdsplaner beslut i aktuella nämnder och en löpande uppföljning sker hur arbetet med att vända utvecklingen fortlöper.

I Håbo kommun kommer även en ny lokalförsörjningsprocess att tillskapas framöver. Här kommer de investeringar som är nödvändiga vad gäller lokaler att utgöra kärnan. En styrgrupp för lokalförsörjningen kommer också bildas, detta är viktigt då bedömning görs att lokalförsörjningsarbetet måste ha ett långsiktigt perspektiv då det i många fall rör sig om långa ledtider.

I samband med intervju görs bedömning att de tjänstepersoner som arbetar med ekonomisk uppföljning och prognoser har god kompetens och att de dessutom är väldigt engagerade i arbetet. Kompetensutvecklingen för de tjänstepersoner som arbetar med ekonomi sker bl a genom att dessa går utbildningar i t ex KEFs (Kommunalekonomernas Förenings) regi.

I samband med granskningstillfället framgår att en översyn ska göras vad gäller check-/pengsystemet inom barn- och utbildningssidan. För detta kommer kommunen att använda sig

av konsulthjälp och ett nytt system för skolpeng har arbetats fram och kommer att användas 2026.

Vad gäller antal/volymer i aktuella verksamheter framgår att kommunen i nuläget inte anpassar rambudgetar utefter detta. Framöver kommer arbete att ske mer med tätare avstämningar av antal/volymer i aktuella verksamheter för att kunna anpassa budgetar utifrån detta och inte då bara ha fasta belopp per nämnd. Under 2025 har det varit en utmaning med minskade antal barn i förskoleålder varvid kommunen valt att stänga 3 förskolor. Så småningom kommer ju detta att leda till färre barn i grundskoleålder om nuvarande trend håller i sig.

7.1.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **i allt väsentligt** finns rutiner kring det löpande uppföljnings- och prognosarbetet.

Vår bedömning är att rutinerna för det löpande uppföljnings- och prognosarbetet **endast delvis** är ändamålsenliga.

Vår bedömning är att nämnderna och styrelsen **i allt väsentligt** arbetar på ett enhetligt sätt vad gäller uppföljnings- och prognosarbetet samt att de prognoser som upprättas **i allt väsentligt** är ändamålsenliga.

Vår bedömning är att nämndernas och styrelsens personal **i allt väsentligt** har tillgång till tillräckliga kompetensutvecklings- och utbildningsinsatser som möjliggör för ett ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete.

Vår bedömning är att kommunens budgetprocess och resursfördelningsmodell **endast delvis** är integrerad med kommunens långsiktiga finansiella planering och demografisk utveckling.

Vår bedömning är att budgetprocessen och resursfördelningsmodellen **inte** beaktar kommunens förändringar i demografi på ett ändamålsenligt sätt.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen **i allt väsentligt** utövar tillräcklig uppsikt för ändamålet.

Bedömningen grundas på att styrelse och nämnder löpande under året genomför budgetuppföljningar och gör prognoser för helåret. Vi bedömer dock att de rambudgetar som fastställts för såväl styrelse som nämnder ska periodiseras månad för månad och bilda utgångspunkt i samband med varje uppföljnings- och prognostillfälle, i nuläget sker periodisering i tolftedelar rakt av. Vi bedömer det även som positivt att kommunen inför 2026 synkar sammanträdesdatumen för såväl kommunstyrelsen som kommunfullmäktige med de tidpunkter som är aktuella vad gäller budgetuppföljnings- och prognosarbetet. Detta i syfte att få till stånd en tydligare struktur. I enlighet med kommunens ambition bedömer vi det som positivt att det tillskapas en ny process vad gäller lokalförsörjningen samt även att en styrgrupp inom detta område tillsätts. Detta är viktigt i syfte att bl a fånga upp demografiska förändringar och hur åtgärder och insatser behöver se ut inom detta område framöver i kommunens geografiska delar. Slutligen bedömer vi att kommunen framöver behöver arbeta mer med prognostiserade antal/volymer inom de verksamheter där detta är aktuellt. Det behöver även

säkerställas att resursfördelningen inom rambudgetarna styrs utifrån detta. Så är för närvarande inte fallet.

År 2026 kommer kommunstyrelsen begära ekonomiska rapporter, utfall och prognos, vid fyra tillfällen, förutom årsbokslutet. Dessa är februari, april, augusti (delårsrapport) och oktober. Under 2026 används ett nytt system för skolpeng, som kommer att ta hänsyn till förändringar i volymer.

Nya delar som är kopplade till budgetprocessen 2027 kommer dessutom att införas under 2026, vilket ska stärka den ekonomiska styrningen.

7.2 UPPFÖLJNINGAR UNDER 2025

Totalt är det sex förvaltningar som arbetar med uppföljningar och prognoser. I kommunen används ekonomisystemet Wisma Windows. För rapport- och analysarbetet finns systemverktyg i form av Qlikview och BOP (budget- och prognossystem). Under 2026 kommer Qlikview att övergå i/till Power BI, då servicen på befintligt system upphör. Övergången sker i början på 2026.

Delårsrapport 2025 (per mars)

Av delårsrapporten framgick att prognosen för helåret 2025 var ett positivt resultat på 96 mnkr. I princip hela resultatet var att hänföra till markförsäljning som beräknades ske i slutet på året. Prognosen för helåret exklusive exploateringsintäkterna var negativt med 12,9 mnkr.

Nämnderna prognostiserade ett underskott för helåret med sammanlagt 46,8 mnkr. Socialnämnden och bygg- och miljönämnden redovisade en ekonomi i balans med budget.

Kommunstyrelsens teknik- och samhällsbyggnadsförvaltnings underskott prognostiserades till 19,4 mnkr och avsåg bl a ökade kostnader inom fastighetsförvaltningen samt lägre försäkringsersättning än budgeterat.

Barn- och utbildningsnämnden prognostiserade ett underskott på 16,3 mnkr. Underskott fanns inom såväl förskoleverksamheten som inom anpassad grundskola. Även gymnasieverksamheten prognostiserade underskott, bl a beroende på ökade interkommunala ersättningar. Ett arbete med bl a omställning av lokaler bedömdes nödvändigt.

Vård- och omsorgsnämnden prognostiserade ett underskott på 14,2 mnkr. Underskottet orsakades främst av högre personalkostnader än budgeterat inom hemtjänst samt personlig assistans LSS samt även köpta platser i särskilt boende. Arbete med hållbara scheman och grundbemanning ansågs nödvändigt att arbeta vidare med.

Nämnderna hade tagit fram handlingsplaner och åtgärder har följts upp i aktuell nämnd. I samband med delårsuppföljningen genomfördes dialoger utifrån kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Det framgick att alla nämnderna är fortsatt restriktiva med anställningar samt inköp samt att det pågick omstruktureringar, förändringar av arbetssätt samt taxeförändringar.

Ekonomisk återrapport 2025 (per maj)

Vid denna ekonomiska återrapportering redovisades negativa budgetprognoser av kommunstyrelsens teknik- och samhällsbyggnadsförvaltning med 19,4 mnkr, av barn- och utbildningsnämnden med 16,3 mnkr samt av vård- och omsorgsnämnden med 14,2 mnkr.

Delårsrapport 2025 (per augusti)

Av delårsrapporten framgår att kommunen fortsatt har en utmanande ekonomisk situation men att resultat har stärkts jämfört med 2024. Helårsprognosen i samband med delårsbokslutet per den siste augusti var ett positivt resultat på 34,3 mnkr. Budgeten för helåret uppgår till 36,8 mnkr. Av resultatet utgörs 31,5 mnkr av reavinster och exploateringsintäkter.

De framgår att kommunen behöver fortsätta att arbeta för att stärka nämndernas resultat. För året prognostiseras nämnderna att överskrida budget med 30,6 mnkr.

Vidare framgår att de åtgärder som redovisats i handlingsplanerna inte fullt ut gett effekt och att vissa av åtgärderna ger full effekt först år 2026. Åtgärderna avser bl a minskade personalkostnader och även ändrade arbetssätt. Arbete pågår löpande för att stärka kommunens ekonomi, bl a har vård- och omsorgsförvaltningen under år 2025 genomfört ett omfattande arbete vad gäller s k bemanningsekonomi. Kommunstyrelsen beslutade om restriktivitet vad gäller anställningar och inköp redan i september 2023.

Nedan framgår bedömning av måluppfyllelse i delårsrapporten per augusti vad gäller av kommunfullmäktige beslutade finansiella mål med bäring på god ekonomisk hushållning.

- Kommunens resultat ska över mandatperioden uppgå till minst två procent av skattenetto exklusive realisations- och exploateringsvinster. **Målet bedöms inte uppfyllas för helåret 2025.**
- Överskott och intäkter av engångskaraktär ska i första hand användas till att minska kommunens skuldsättningsgrad eller för att finansiera kommunens investeringar. **Målet bedöms inte uppfyllas för helåret 2025.**
- Exploateringsverksamheten ska, totalt sett, ge ett överskott till kommunen. **Målet bedöms inte uppfyllas för helåret 2025.**

Nedan framgår aktuell driftsredovisning i samband med delårsbokslutet per den siste augusti:

Nämnder/styrelse, mnkr	Bokslut 2024	Prognos delårsuppf mars 2025	Prognos delårsrapport aug 2025
Kommunstyrelse och övergripande verksamheter	6,1	3,1	4,2
Kommunstyrelsen teknik- och samhällsbyggnad	-11,5	-19,4	-19,0
Socialnämnd	-16,2	0	-2,9
Bygg- och miljönämnd	0,5	0	0,7
Barn- och utbildningsnämnd	2,7	-16,3	-4,5
Vård- och omsorgsnämnd	-28,0	-14,2	-9,0
Summa skattefinansierad verksamhet	-46,4	-46,8	-30,6

Kommunstyrelsens teknik- och samhällsbyggnadsförvaltnings underskott avser främst fastighetsverksamheten. Det är bl a högre mediakostnader än budgeterat samt även lägre budgeterade försäkringsersättningar som påverkar. Utifrån kommunstyrelsens beslut i september 2023 finns det en övergripande restriktivitet vad gäller anställningar och inköp. När vakanser uppstått har rekryteringar omprövats, rekryteringar har även senarelagts. Kommunfullmäktige har fattat beslut om att mediakostnader framöver kommer att interndebiteras berörd nämnd. En justering kommer att ske i årsbokslut 2025, och anslag för

högre hyror för respektive nämnd sker i budget 2026. Justeringen utförs redan 2025 så att fastighetskostnaderna för respektive nämnd ska blir korrekt i Kolada.

Socialnämndens underskott återfinns främst inom barn och unga. Antal placeringar i familjehem i egen regi har minskat under året men har växlat över till vård på HVB (hem för vård eller boende) då vårdbehovet inte har kunnat tillgodoses i familjehem. Även placeringar enligt LVM (lagen om vård av missbrukare i vissa fall) har ökat jämfört med tidigare år. Åtgärder som nämnden beslutat om under året avser förstärkning med seniora socialsekreterare för att minska kostnaden för inhyrd personal. En satsning har även skett på hemmaplan för att begränsa behovet av externa placeringar.

Barn- och utbildningsnämndens underskott beror främst på negativ budgetavvikelse vad gäller köp av huvudverksamhet. Nämnden har arbetat med åtgärder för att vända utvecklingen och komma i balans. Det gäller bl a genomlysning av personal samt en långsiktig lokalförsörjningsplan. En åtgärd framåt kommer att vara att se över skolstrukturen för grundskolan

Vård- och omsorgsnämndens underskott består främst av högre personalkostnader än budgeterat inom hemtjänst och särskilda boenden LSS, inhyrda sjuksköterskor samt köpta platser i särskilt boende. Nämnden har beslutat om och genomfört ett antal åtgärder för en ekonomi i balans, ett effektiviseringsarbete pågår löpande. Ett omfattande arbete med bemanningsekonomi har pågått under 2025 och beräknas få genomslag med början fjärde kvartalet 2025. Bedömning görs att nämnden behöver fatta beslut om ytterligare åtgärder för en ekonomi i balans 2025.

Av delårsrapporten framgår att framåt behöver den kommunala ekonomin förstärkas genom olika åtgärder. Det framgår vidare att för att ekonomin ska stärkas innebär det att det krävs bättre budgetföljsamhet vilket i sin tur kräver en förbättring av uppföljningen av åtgärder. Allt för att uppnå en god ekonomisk hushållning.

Vidare framgår att kommunen behöver fortsätta att effektivisera, hitta nya arbetssätt och vidta åtgärder för att kunna möta omvärldsförändringar. Det kommer att bli fortsatt viktigt att samverka mellan förvaltningar, andra kommuner och regioner samt externa parter.

7.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att **det finns** tillfredsställande system/verktyg som stöd för ekonomiarbetet.

Bedömningen grundas på att ett flertal system/verktyg används som stöd för ekonomiarbetet som t ex ekonomisystemet Wisma Windows samt rapport- och analysverktygen Qlikview, BOP (budget- och prognossystem) samt Power BI. Allt i syfte att få till stånd enhetliga rutiner och processer vad gäller budgetuppföljnings- och prognosarbetet.

7.3 ÅTGÄRDER FÖR ATT KOMMA I BALANS

Nedan framgår de åtgärder som varit aktuella för respektive nämnd.

Socialnämnden har efter sommaren 2025 fattat beslut om en rad åtgärder för att vända utvecklingen och komma i balans. Åtgärderna uppgår till ett belopp av 3,5 mnkr över tid. Det avser bl a:

- Minska behovet av inhyrd personal inom myndighetsutövningen.
- Minska behovet av dyra placeringar. Modeller för hemmaplanslösningar och motivationsarbete ska fortsätta utvecklas för målgruppen vuxen med beroendeproblematik och psykisk ohälsa. Vård på hemmaplan genom förstärkt boendestöd ska byggas upp.
- Antalet dygn personer är placerade på HVB eller i andra placeringsformer ska kortas genom att placeringar följas upp effektivare.
- Konsulentstödda familjehem ska ersättas med familjehem i egen regi.
- Förebyggande stöd och behandling på hemmaplan ska utvecklas för att om möjligt förhindra behov av placering.
- Arbetsmarknadsenheten ska fortsatt arbeta för att personer med ekonomiskt bistånd får arbete och egen försörjning.
- Åtgärder för arbete med friskfaktorer samt följa upp sjukskrivningar ska leda till att förvaltningens kostnader för sjuklöner ska minska.

Även **barn- och utbildningsnämnden** har efter sommaren 2025 fattat beslut om en rad åtgärder för att även denna nämnd ska vända utvecklingen och komma i balans. Det avser bl a:

Anpassad grundskola:

- Genomlysning av LSS-verksamheten fördelar kostnader mellan BUN och SOC, till skolans fördel, vilket 2025 minskar kostnaderna på halvåret. 2026 på heåret
- Genomlysning av tjänstefördelning pågår

Gymnasieskola egen regi:

- Personalneddragningar på 3,7 miljoner är genomförda till HT 2025. På helår motsvarar detta 7, 4 miljoner
- Ytterligare personalneddragning pågår inför VT 2026

Förskola egen regi:

- Påbörjat arbete med att anpassa antalet tjänster till volymer enligt befolkningsprognos och behov av förskoleplatser.
- Långsiktig och hållbar lokalförsörjningsplan där paviljongslösningar avvecklas.

Grundskolan egen regi:

- Avveckling en rektorstjänst i samband med att Futurum blir en F-9 skola ht25.
- Avveckling av tvåläraskap på Gröna Dalenskolan inför ht25, har dock inte gett avsedd effekt då flera lärare finns kvar på skolan men i andra uppdrag.
- Tjänstefördelningen har setts över inför ht25 för att optimera resursanvändningen.
- Visstidsanställda med avtal som löpte ut juni -25 har ej förlängts.
- Omfördelning av befintlig personal ses alltid över innan vikarier tas in vid ordinarie personals frånvaro.
- Utredning av ny skolstruktur
- Utredning av samlokalisering Futurum

Även **vård- och omsorgsnämnden** har fattat beslut om en rad åtgärder för att vända utvecklingen och komma i balans. Det avser bl a:

- Uppskjuten verkställighet särskilt boende (framskjutet datum för öppnande av avdelning)
- Vakanshållningar och organisationsförändringar
- Bemanningsplanering och åtgärder för minskad sjukfrånvaro
- Begränsning av inköp vad gäller varor och tjänster

Vad gäller **kommunstyrelsen** har dessa ett fokus på restriktivitet kring anställningar och inköp. Ekonomiavdelningen har övertagit cirka en halvtidstjänst från teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Detta avser tjänst för arbete med exploatering.

7.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att nämnderna och styrelsen **i allt väsentligt,** vid prognostiserad avvikelse från budget, beslutat om handlingsplan med ändamålsenliga åtgärder.

Bedömningen grundas på att de nämnder som prognostiserat negativa budgetavvikelser löpande arbetat med åtgärder och förändringar i syfte att vända utvecklingen och komma i balans. Vi bedömer dock att ytterligare åtgärder behöver vidtagas i detta syfte och vi bedömer även att en tät och noggrann uppföljning behöver ske av vilka effekter vidtagna åtgärder och förändringar lett till.

8 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete och om tillräcklig hänsyn tas till de volymer och dessas förändring som blir aktuella för kommunens verksamheter. Detta inkluderar huruvida styrelsen och nämnderna bedriver ett tillräckligt och ändamålsenligt uppföljnings- och prognosarbete och att tydliga rutiner finns inom området. Därtill att dessa prognoser bygger på underlag av hög tillförlitlighet och med hög relevans.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och nämnderna i allt väsentligt har säkerställt ett ändamålsenligt prognosarbete. Däremot bedömer vi att det endast delvis tas hänsyn till volymer och dessas förändring som är aktuella för kommunens verksamheter.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen och nämnderna att:

- Säkerställa att periodisering sker månad för månad av de rambudgeter som fastställts för styrelse och nämnder. Dessa ska bilda utgångspunkt i samband med varje uppföljnings- och prognostillfälle, i nuläget sker periodisering i tolftedelar rakt av.
- Säkerställa att mer arbete sker kring prognostiserade antal/volymer inom de verksamheter där detta är aktuellt.
- Säkerställa att resursfördelningen inom rambudgetarna styrs utifrån antal/volymer. Så är för närvarande inte fallet.
- Vidtaga ytterligare åtgärder och förändringar i syfte att vända utvecklingen och komma i balans.
- Säkerställa att en tät och noggrann uppföljning sker av vilka effekter ovan nämnda åtgärder och förändringar lett till.

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Micaela Hedin

Certifierad kommunal yrkesrevisor och uppdragsansvarig

Anders Petersson

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Skolinspektionen

Huvudman

HÅBO KOMMUN
kommun@habo.se

Beslut

Datum 2026-02-11
Dnr 2025:3559
Sida **1 (5)**

Uppföljningsbeslut

efter planerad kvalitetsgranskning av huvudman

Inledning

Skolinspektionen har genomfört en planerad kvalitetsgranskning av Håbo kommun. Granskningen genomfördes under den 27 maj, 28 maj och 3 juni 2025.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen ett antal utvecklingsområden för huvudmannen som angetts i beslut den 24 juni 2026.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen senast den 7 januari 2026 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsbehov. Huvudmannen har inkommit med en sådan redovisning den 7 januari 2026.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer redovisade åtgärder på följande sätt:

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i huvudmannens arbete.

Huvudmannens kompensatoriska arbete

Huvudmannen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten i huvudmannens arbete.

Skolinspektionen avslutar granskningen.

Bakgrund

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 4 kap. 3, 5-7 §§, 5 kap. 3 § skollagen

Bedömningen var: Huvudmannen gör i flera delar relevanta analyser av studieresultat och resultat avseende trygghet, som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden. Ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver genomföra analyser som förklarar orsaker till elevers höga och låga studieresultat i både grundskolan och gymnasieskolan. För grundskolans del behöver även trygghetsresultat analyseras. Förklaringarna behöver relatera till hur utbildningen genomförs och vilka förutsättningar skolenheterna får av huvudmannen och vara väl grundade i fakta som kan härledas till skolornas arbete och huvudmannens egen verksamhet.

Av huvudmannens redovisning framgår att organisatoriska strukturer har införts för ett mer målinriktat och systematiskt arbete, där varje insats kopplas till underlag för uppföljning i syfte att förbättra och fördjupa huvudmannens analyser av orsaker till elevers olika studie- och trygghetsresultat. Rektor säkerställer att lärare utvärderar sin egen undervisning på individnivå, det gemensamma arbetslagsarbetet på gruppnivå samt på organisationsnivå för att sammantaget identifiera förutsättningarna som krävs för att genomföra utbildningsuppdraget. Vidare genomförs fördjupade analyser av elevresultat på ämnesnivå, årskursnivå och programnivå. Till exempel i vilka ämnen elever inte når målen och därmed påverkar elevgruppers förmåga att nå gymnasieexamen eller på individuell nivå så som kön och meritvärde från grundskolan. Huvudmannen genomför dessutom årliga kvalitetsdialoger, som utgår från Skolverkets nationella kvalitetssystem, och verksamhetsbesök på gymnasieskolorna i syfte att skapa en bredare och djupare förståelse för verksamhetens förutsättningar och behov av utvecklingsinsatser. Underlag för och uppföljning av samband mellan tilldelade resurser och utbildningens genomförande ligger till grund för analys och utgör samtidigt ett underlag för exempelvis prioriteringar och läsårets fokusområden. Jämförande data tas fram av huvudman i dialog med rektorerna.

Av huvudmannens redovisning framgår vidare att huvudman givit verksamhetschef för centrala barn-och elevhälsan i uppdrag att samla en arbetsgrupp i syfte att dels analysera grundskolans trygghetsarbete dels använda analyserna som utgångspunkt för fortsatt utveckling av trygghetsarbetet. Till exempel sprida framgångsfaktorer för elevers trygghet mellan skolenheter. Dessutom har det systematiska kvalitets- och elevhälsoarbetet utvecklats så att underlag för analys av elevresultat utgår från lokala data och sker i samverkan med skolenheterna. Till exempel har rektorer under ledning av grundskolans verksamhetschef genomfört resultatdialoger om framför allt elevers måluppfyllelse och trygghetsresultat. Huvudmannens redovisning visar att arbetet har bidragit

till en stärkt samverkan och ett ökat fokus på uppföljning och analys som förklarar orsaker till elevers studie- och trygghetsresultat. Analysarbetet kommer att fortgå under 2026 och vara en del i återrapportering till nämnden samt ligga till grund för skolornas utvecklingsarbete med trygghet för eleverna.

Vidare framgår att huvudmannen planerar att arbeta vidare med uppföljningar av hur kvaliteten utvecklats genom att analysera förändrade resultat utifrån de löpande åtgärder som vidtas på olika nivåer. Vidare framgår att uppföljning av hur kvaliteten utvecklats visar att analys av resultat nu genomförs i hela styrkedjan.

Skolinspektionen bedömer utifrån ovanstående att huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom bedömningsområdet.

Huvudmannens kompensatoriska arbete

Författningsstöd
1 kap. 9 §, 2 kap. 8 §, 4 kap. 7 § skollagen

Bedömningen var: Huvudmannen har i flera delar vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt. Ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver tydliggöra förväntade effekter av samtliga beslutade kompensatoriska insatser både inom grundskolan och gymnasieskolan, samt inom gymnasieskolan följa upp insatserna i syfte att säkerställa att dessa leder till faktiska förbättringar.

Av huvudmannens redovisning framgår att en gemensam modell och metod tagits fram där förväntade resultat och differentierade insatser utvärderas och analyseras för att säkerställa att de leder till faktiska förbättringar.

Huvudmannen uppger att resursfördelningsmodellen, beslutsunderlagen för resursfördelningen och den systematiska utvärderingen av effekten på resultaten ger grundförutsättningar för ökad kvalitet framöver. Vidare uppger huvudmannen att diversifiering av insamlade data och bedömarkompetens är avgörande i dessa utvärderingar och analyser. Exempelvis vilka faktorer påverkar en viss resursfördelning att bli effektiv i

form av högre elevresultat och likvärdiga förutsättningar som gynnar alla elevers lärande.

Huvudmannen har använt verksamhetsplan och nyckeltal för att utvärdera arbetet men uppger samtidigt att det är för tidigt i processen för att kunna se reella effekter av den nya modellen. Huvudmannens redovisning visar vidare att detta arbete kommer att fortsätta och följas upp framöver för att säkerställa att resursfördelningsmodellen leder till faktiska förbättringar genom att rektorerna har möjlighet att följa arbetet med de kompensatoriska insatserna samt utvärdera effekten och ge huvudmannen underlag för beslut om resursfördelning vid budgetarbetet. Därutöver kommer huvudmannen att redogöra för resursfördelningsmodellen så att budgetansvariga är väl införstådda med den.

Skolinspektionen bedömer utifrån ovanstående att huvudmannen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten i huvudmannens arbete. Skolinspektionen förutsätter att arbetet fortsätter och att resultatet av de vidtagna åtgärderna utvärderas.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Jern

Beslutsfattare
Signerat av: Malin Jern

X Malin Hennius

Föredragande
Signerat av: Malin Hennius

Granskning av socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet

Rapport

Håbo kommun

2026-02-05

Antal sidor 19

1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Sammanfattning 3

2 Bakgrund 5

3 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning 5

3.1 Avgränsning och ansvarig nämnd 6

4 Revisionskriterier 6

5 Metod 7

6 Resultat av granskningen 8

6.1 Riskanalys 8

6.1.1 Internkontrollplan 2024 8

6.1.2 Uppföljning av internkontroll 2025 9

6.1.3 Bedömning 9

6.2 Ekonomiskt bistånd 9

6.2.1 Inför utbetalningar 9

6.2.2 Kontroller i samband med utbetalning 11

6.2.3 Stickprov 11

6.2.4 Felaktiga utbetalningar 12

6.2.5 Bedömning 12

6.3 Privata utförare 12

6.3.1 Program för uppföljning av uppföljning och insyn av privata utförare 12

6.3.2 Plan för uppföljning och insyn av verksamheten som utföras av privata utförare 13

6.3.3 Uppföljning och insyn 14

6.3.4 Upphandling och ramavtal 14

6.3.5 Kontroller i samband med placering 14

6.3.6 Bedömning 15

6.4 Rutiner vid misstankar om välfärdsbrott 16

6.4.1 Återkrav och polisanmälan 16

6.4.2 Samverkan med andra myndigheter 17

6.4.3 Bedömning 17

6.5 Utbildning och kompetensstärkning 18

6.5.1 Intern och extern samverkan 18

6.5.2 Bedömning 18

7 Samlad bedömning och rekommendationer 19

1 SAMMANFATTNING

Azets Revision & Rådgivning AB har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialnämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet.

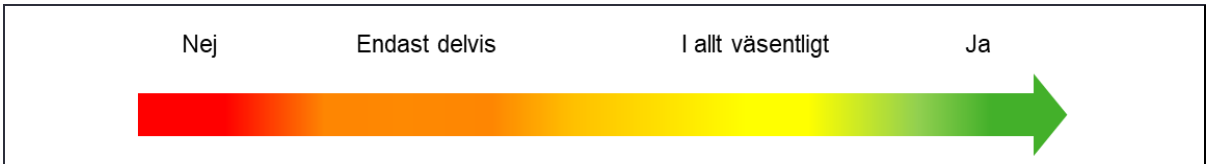
Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att socialnämnden endast delvis säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen socialförvaltningen har flera relevanta kontroller kopplat till ekonomiskt bistånd, men att dessa behöver utvecklas vidare. Det saknas även en utsedd ansvarig för felaktiga utbetalningsutredningar, vilket försvårar uppföljningen.

Vid upphandling av privata utförare används ADDA:s ramavtal, men de är oklart vilka kontroller som görs och hur ofta. Förvaltningen bör även klargöra om egna kompletterande kontroller ska genomföras. Dessutom följs inte planen för privata utförare, trots tidigare noterade avvikelser.

I granskningen konstateras även att det inte har genomförts någon riskanalys med fokus på välfärdsbrottslighet.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Har nämnden säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbrottlighet har genomförts?	Nej
Har nämnden säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs, dels inför utbetalning av ekonomiskt bistånd, dels efter utbetalning av ekonomiskt bistånd?	Endast delvis
Har nämnden säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs i relation till privata utförare med ansvar för familjehems- och HVB-placeringar?	Endast delvis
Har kommunen ett ändamålsenligt system och rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet?	Endast delvis

Sker kompetensstärkning inom välfärdsbrottslighet för medarbetare och chefer, i form av utbildning samt intern och extern samverkan och erfarenhetsutbyte, till exempel med andra kommuner och myndigheter?	Nej

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi socialnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott återkommande genomförs och dokumenteras.
- Säkerställa att samtliga rutinmoment inför och efter utbetalning av ekonomiskt bistånd är dokumenterade.
- Säkerställa att felaktiga utbetalningsutredningar genomförs och följs upp.
- Klargöra vilka kontroller som genomförs vid upphandling av ramavtal med ADDA, samt identifiera om förvaltningen bör och kan utföra ytterligare kontroller.
- Upprätta riktlinjer och rutiner för upphandling av privata utförare.
- Revidera och implementera socialnämndens plan för uppföljning av privata utförare.
- Identifiera om ytterligare samverkan behövs med andra myndigheter för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet.
- Säkerställa att kompetenshöjande insatser genomförs avseende förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet för alla medarbetare.

2 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning AB har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Välfärdsbrottslighet definieras av SKR som när en extern aktör – företag, förening eller privatperson – otillbörligen utnyttjar det kommunala välfärdssystemet för egen vinning. I betänkandet *Kontroll för ökad tilltro (SOU 2020:35)* [1] konstateras att förutsättningarna för ett mer sofistikerat och medvetet missbruk av välfärdssystemen har ökat under de senaste två decennierna. Faktorer som framhålls vara bidragande till detta är digitaliseringen av välfärden, ökad rörlighet av arbetskraft och ett ökat inslag av privata utförare i välfärdssystemen.

1 juli 2023 trädde en ny lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete i kraft. Lagen syftar till att säkerställa att kommuner utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder. Lagen gör det än mer angeläget att säkerställa att kommunen har förmåga att förebygga, upptäcka och förhindra välfärdsbrottslighet.

Kommunernas verksamheter innefattar flera attraktiva områden för välfärdsbrottslighet och ansvariga nämnder behöver därför tillse att det finns ett ändamålsenligt internkontrollsystem som motverkar felaktiga utbetalningar. Risker som kan föreligga i en kommun är oklara riktlinjer och kontrollrutiner för bedömning av den enskildes kvalificering och för beviljande av ersättning/stöd/bidrag, samt bristande kravställan och uppföljning av leverantörer av välfärdstjänster. Det föreligger även utmaningar i vilka möjligheter och förutsättningar den enskilda handläggaren har att genomföra kontroller. Två områden där risken för välfärdsbrottslighet har uppmärksammats är ekonomiskt bistånd samt privata utförare av familjehems- och HVB-placeringar.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer i sin riskanalys slutsatsen att socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet är ett område där fördjupad granskning bör genomföras under 2025.

3 SYFTE, REVISIONSFRÅGOR OCH AVGRÄNSNING

Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialnämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet. Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

[1] Betänkande - Kontroll för ökad tilltro avseende utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen, Statens offentliga utredningar (SOU 2020:35).

- Har nämnden säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbrottslighet har genomförts?
- Har nämnden säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs, dels inför utbetalning av ekonomiskt bistånd, dels efter utbetalning av ekonomiskt bistånd?
- Har nämnden säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs i relation till privata utförare med ansvar för familjehems- och HVB-placeringar?
- Har kommunen ett ändamålsenligt system och rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet?
    - Finns rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas vid misstankar om väldfärdsbrottslighet samt rutiner för återkrav?
    - Finns etablerad samverkan med andra myndigheter?
- Sker kompetensstärkning inom välfärdsbrottslighet för medarbetare och chefer, i form av utbildningar samt intern och extern samverkan och erfarenhetsutbyte, till exempel med andra kommuner och myndigheter?

3.1 AVGRÄNSNING OCH ANSVARIG NÄMND

Granskningen avgränsas till arbetet mot välfärdsbrottslighet inom ekonomiskt bistånd samt privata utförare inom familjehem och HVB. Granskningen syftar inte till att upptäcka eller utreda brott.

Granskningen har omfattat socialnämnden.

4 REVISIONSKRITERIER

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- Kommunallagen 6 kap. 6 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten, och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- Bidragsbrottslagen (2007:612). Kommunen har en skyldighet att enligt 6 § bidragsbrottslag polisanmäla fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott begåtts.
- Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet.

- Kommunallagen, 5 kap. 3 § samt 10 kap. 8 § Fullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten.
- Tillämpbara interna regelverk och policys.

5 METOD

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av för granskningen relevanta underlag, så som risk- och väsentlighetsanalys, internkontrollplan, program, plan, riktlinje, rutin och checklista.
- Intervjuer har genomförts med: förvaltningschef, enhetschef (ekonomiskt bistånd, privata utförare inom familjehem och HVB), kvalitets- och utvecklingschef, enhetschef för myndighet barn och unga, enhetschef myndighet vuxen, teamledare ekonomiskt bistånd, handläggare för ekonomiskt bistånd, seniora socialsekreterare och socialnämndens presidium.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Samtliga intervjuade har fått möjlighet att faktakontrollera rapporten i syfte att verifiera dess uppgifter.

6 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

6.1 RISKANALYS

Granskningen visar att socialnämnden inte har genomfört någon övergripande riskanalys med inriktning på välfärdsbrottslighet. Vidare konstateras att välfärdsbrottslighet inte har beaktats i nämndens internkontrollplan[2] eller i dess risk- och väsentlighetsanalys[3] för verksamhetsårs 2025. Däremot identifieras vissa områden med koppling till privata utförare.

Av riskanalysen framgår att upphandling och avtalshantering har bedömts som ett riskområde, men detta område har inte inkluderats bland de risker som skulle kontrolleras under 2025.

Internkontrollplanen[4] innehåller däremot en risk avseende följsamhet till lagstiftning kring dokumentation. Den tillhörande kontrollaktiviteten avser uppföljning av privata utförare. Av planen framgår att följande moment skulle kontrolleras:

- Kontroll av utförarens ekonomiska förutsättningar. Utföraren ska ha ekonomiska förutsättningar att bedriva den egna verksamheten. Med ekonomiska förutsättningar menas att utföraren kan bära sina kostnader och inte riskera nedstängning eller konkurs.
- Kontroll av tillståndsbevis. Kontroll görs att tillståndsbevis är aktuella och motsvarar rådande förutsättningar.
- Kontroll av tillsynsbeslut vid förekommande fall. Tillståndspliktiga verksamheter granskas årligen av IVO. Tillsynsbesluten begärs in vid uppföljning.
- Dokumentgranskning – att verksamheten har ett kvalitetsledningssystem med de anvisningar, rutiner och instruktioner som bedöms nödvändiga för verksamheten.

6.1.1 Internkontrollplan 2024

Under 2024 ingick även en kontroll av uppföljning av privata utförare, där risken var att verksamheten inte får rätt kvalité och värde för pengarna. Socialnämnden fick återrapportering av genomförda kontroller vid sammanträdet i december 2024[5].

Bedömningen av genomförd kontroll visade på en stor avvikelse. Av bedömningen framgår bland annat att nämndens ansvar och skyldighet att genomföra egna uppföljningar inför, under och efter ett köp inte fråntas när verksamheten anslutit sig till ADDA[6]. Då nödvändiga kontroller inte genomfördes alls i vissa delar och i andra delar inte i tillräcklig utsträckning under verksamhetsåret bedömdes kontrollen påvisa stora avvikelser. Av bedömningen

[2] Budget & Verksamhetsplan 2025: Plan 2026-2027. SN 2024-12-03, §160.
[3] Riskmatrik (Socialnämnden).
[4] Budget & Verksamhetsplan 2025: Plan 2026-2027. SN 2024-12-03, §160.
[5] Återrapportering genomförd intern kontroll 2024 & åtgärdsplaner, SN 2024-12-03, §163.
[6] ADDA ett företag inom Sverige kommuner och regioner (SKR). ADDA har ett uppdrag att stötta och avlasta SKR:s medlemmar gällande strategisk försörjning av varor, tjänster och kompetens så att de står bättre rustade för att leverera framtidens välfärd.

framgår även att det lämnades en anmärkning om en bristande kunskap om uppföljningskravet som åligger verksamheterna.

Av återrapporteringen framgår även vidtagna åtgärder med anledning av avvikelsen. Åtgärden som framgår var att en checklista togs fram som stöd vid beslut om externa placeringar av barn, unga och vuxna. Checklistan beskrivs mer i avsnitt 6.3.5.

6.1.2 Uppföljning av internkontroll 2025

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av ett utkast av uppföljningen av den interna kontrollen avseende privata utförare. Av redovisningen framgår att det inom barn- och unga har upprättade checklistor använts vid uppföljningen av privata utförare, däremot beskrivs följsamheten som ojämn. På grund av en hög personalomsättning under verksamhetsåret har rutiner och arbetssätt inte varit fullt implementerade. För vuxenverksamheten framgår även att checklistor har använts, men att vissa kontrollmoment inte har kunnat genomföras fullt ut.

Bedömningen av avvikelsen visade på vissa avvikelser, med motiveringen att det finns etablerade checklistor och rutiner för uppföljning av privata utförare, men att det har varit en bristande följsamhet och en begränsad tillgång till nödvändig information. Det framgår även att planerade åtgärder tillsammans med utökade möjligheter till kontroll genom lagstiftning om välfärdsbrottslighet, bedöms minska risken framgent. Av redovisningen specificerar inte vilka åtgärder som avses.

6.1.3 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden **inte** har säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbrottslighet har genomförts.

Vi grundar vår bedömning på att granskningen visar att det inte genomförts någon riskanalys som beaktar välfärdsbrott på nämndsnivå.

Mot bakgrunden av den ändring som infördes i kommunallagen i juli 2025 (2017-225), 6 kap. §6, avseende nämndernas ansvar att säkerställa en tillräcklig intern kontroll *för att förebygga oegentligheter i verksamheten*, bedömer vi att det är av betydelse att socialnämnden säkerställer att det förebyggande arbetet mot oegentligheter och välfärdsbrottslighet integreras i nämndens interna kontrollarbete.

6.2 EKONOMISKT BISTÅND

6.2.1 Inför utbetalningar

För handläggningen av ekonomiskt bistånd har en riktlinje antagit av socialnämnden[7]. Riktlinjen syftar till att säkerställa likabehandling och rättssäkerhet för den enskilde gällande bidragsnivå, förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd och vilka insatser som

[7] Riktlinje för handläggning av ekonomiskt bistånd, SN 2023-02-28, §29.

socialtjänsten ska erbjuda. Av riktlinjen framgår att socialnämnden aktivt ska arbeta med att förebygga felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Av riktlinjen framgår även en beskrivning av handläggningsprocessen där en ansökan ska utredas grundligt för att kartlägga behov som finns, vilka möjligheter, resurser och eventuella hinder som den enskilde har att själv tillgodose sina behov. Utredningen ska utmynna i ett beslut där beslutsfattaren tar ställning till rätten till bistånd. För varje ärende ska även en individuell handlingsplan upprättas innehållandes det som krävs för att den enskilda ska nå självförsörjning. Handlingsplan ska följas upp regelbundet och insatsernas resultat ska utvärderas.

Efter grundutredningen ska en enskild utredning genomföras inför varje beslut som ska utgå ifrån den dagsaktuella situationen och uppgifterna i grundutredningen.

Av riktlinjen framgår även att ett antal kontroller ska genomföras i samband med en utredning. Inför varje beslut framgår att följande kontroll ska utföras:

- Att sökande har signerat ansökan som lämnas in. Signering sker via Bank-ID vid en digital ansökan, eller med en signatur på pappersansökan.
- Att ansökan är fullständigt och korrekt ifylld
- Att ansökan med tillhörande underlag är ankomststämplade
- Att planeringen följs, exempelvis aktivitetsrapport från Arbetsförmedlingen eller SFI, eller läkarintyg vid sjukskrivning
- Att det finns nödvändiga verifikationer/underlag för samtliga inkomster och utgifter

Det framgår även att en av de grundkontroller som ska göras vid ansökan är en kontroll i sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd (SSBTEK)[8] i verksamhetssystemet för information från ett antal myndigheter om en sökandes olika intäkter.

Vid ett nybesök ska kontroller göras i två led, dels ska konstateras att sökande är den person som den säger sig vara och i förekommande fall om sökande har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt. Dels ska sökande visa att förutsättningarna för att vara berättigad bistånd uppfylls.

I samband med en nyansökan ska följande kontroller genomföras:

- Identitet
- Medborgarskap samt utredning och beslut om uppehållstillstånd/uppehållsrätt
- Uppgifter om boende och vistelse
- Uppgifter om folkbokföring och vid behov utredning av kommuntillhörighet
- Hushållsammansättning/civilstånd
- Vårdnadshavare för barn boende i hushållet
- Barnens boende, skolgång/barnomsorg och ev. extra arbete
- Eventuellt tidigare aktualitet vid annan socialtjänst

[8] SSBTEK är en digital tjänst där handläggare inom socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd kan få utlämnat information om ett flertal myndigheter och a-kassor. Där visas utbetalningar från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, A-kassorna, Arbetsförmedlingen, Skatteverket samt om sökande har ansökt om studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN).

- Inkomster och om sökande har sökt alla bidrag och ersättningar denne har rätt till
- Tillgångar
- Tidigare försörjning/orsak till behov av bistånd
- Utgifter

Av riktlinjen tydliggörs även hur kontrollerna ska genomföras.

Intervjuade uppger att socialsekreterarna träffar klienterna minst en gång per år, då utredning ska uppdateras årligen, men det finns ett mål om att träffa klienterna oftare. Däremot har enheten behövt anpassa sig efter att de inte varit fulltaliga.

Vidare uppger intervjuade att ärenden lyfts i grupp vid en så kallad ärendedragning. Ärendedragningen sker veckovis och är obligatoriska för samtliga handläggare och ledas av teamledare. När ärenden lyfts i grupp finns utrymme att diskutera och dela erfarenheter av bland annat kontroller.

6.2.2 Kontroller i samband med utbetalning

Intervjuade beskriver att socialsekreterarna lägger in en bokning för utbetalning i systemet som sedan går vidare till enhetschefen. I systemet sker då en två stegs attestering via Bank-ID, först av socialsekreterare och sedan av enhetschef. Utbetalningen går sedan vidare via Nordea för utbetalning. I samband med utbetalningssteget sker en tvåvägssignering vid Bank-ID av två socialsekreterare, i detta steg sker ingen ytterligare kontroll av chef. Tidigare beskrivs att ekonomienheten varit delaktiga i utbetalningen men att det tagits bort i samband med byte av verksamhetssystem samt med anledning av sekretess. Vad enhetschefen ska kontrollera för att godkänna en utbetalning finns inte dokumenterat.

6.2.3 Stickprov

Av socialförvaltningens riktlinje framgår även att stickprovskontroller ska genomföras månatligen och att kontrollen ska omfatta fem procent av de inkomna ansökningarna. Stickprovet ska omfatta följande kontroller: boende/utlandsvistelse, hushållsgemenskap, arbetsförmåga och hälsa, barns sysselsättning, inkomstuppgifter, tillgångar/lösöre, fordon, företag, fastighet och utgifter. Det tydliggörs inte hur stickproven ska genomföras, vem som ansvarar för stickprovet eller hur det ska dokumenteras eller följas upp. Det framgår inte heller vad som skiljer mellan stickprovets kontroller och de ordinarie kontrollerna som genomförs.

Intervjuade uppger att verksamhetssystemet månatligen slumpar ut ärenden för stickprov. Det kommer då upp en ruta i systemet att ärendet är aktuellt för stickprov och då ska ett brev skickas till klienten för att be om underlag. Vad som ska begäras in framgår av systemet. Enligt uppgift är det socialsekreteraren som får upp notisen om stickprov som även ansvarar för att genomföra stickprovet. Teamledare ansvarar för att kontrollera att stickprovet är genomfört.

6.2.4 Felaktiga utbetalningar

I förvaltningen finns rutiner för felaktiga utbetalningar[9] som syftar till att ge stöd och handledning i arbetet vad avser utredning om felaktiga utbetalningar och misstänkt bidragsbrott. Av rutinen framgår att en utredare för felaktiga utbetalningar (FUT) ansvarar för att genomföra en förhandsbedömning för att identifiera om det finns en grund till att inleda en utredning. Om ett ärende identifieras ha grunder till att genomföra en utredning ska denna ske åtskilt från eventuellt ekonomisk biståndsutredning. Vidare framgår att utredningen till stor del använder samma kontrollmetoder som vid handläggning av ekonomiskt bistånd. Det förtydligas inte i rutinen vilka kontroller som avses. Av rutinen framgår även rutiner för beslut om återkrav samt beslut om polisanmälan, som beskrivs mer i *avsnitt 6.4.1.*

Intervjuade uppger att det tidigare har funnits en handläggare för felaktiga utbetalningar som arbetade med FUT på 50 procent av sin tjänst. Denna handläggare slutade dock under mitten av 2023 och sedan dess har denna tjänst varit vakant. Vid tiden för granskningen pågår ett arbete för att utse en ny FUT-handläggare. En anledning till att tjänsten inte tillsatts tidigare har varit att handläggarna inte varit fulltaliga. Vid tiden för vakansen har team-ledaren hjälpt till att hantera ärendena, men det beskrivs varit en utmaning att arbeta med uppföljning då tjänsten varit vakant.

6.2.5 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden **endast delvis** säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utföras, dels inför utbetalning av ekonomiskt bistånd, dels efter utbetalning av ekonomiskt bistånd.

Vi grundar vår bedömning på att granskningen har visat att socialförvaltningen genomför kontrollaktiviteter inför och i samband med ekonomiskt bistånd. Vi bedömer att rutindokumenten anger flertalet relevanta kontroller för att minska risken för välfärdsbrott, men vi ser samtidigt att dessa kan utvecklas ytterligare baserat på en egen riskanalys och utifrån andra kommuners erfarenheter av effektiva kontroller. Vi ser även ett behov av att ytterligare dokumentera och tydliggöra kontroller som genomförs, framför allt inom stickprov och felaktiga utbetalningar. Vi bedömer även att det är av vikt att ansvarig för FUT-utredningar utses för att säkerställa att utredningar genomförs och följs upp.

6.3 PRIVATA UTFÖRARE

6.3.1 Program för uppföljning av uppföljning och insyn av privata utförare

Kommunfullmäktige antog i april 2025 ett program för uppföljning och insyn av privata utförare. Syftet med att kommunfullmäktige fastställer ett sådant program är att säkerställa att frågor som rör uppföljning och insyn hanteras på en politiskt strategisk nivå. Programmet

[9] Rutin för felaktiga utbetalningar, 2020-11-17.

anger övergripande riktlinjer för hur uppföljning och insyn ska utövas i verksamheten som bedrivs av privata utförare.

Med utgångspunkt i programmet ska varje nämnd årligen ta fram en plan som anger när och på vilket sätt avtal och verksamhet ska följas upp. Det framgår även att respektive nämnd, genom avtal med privata utförare, ska säkerställa att den information som krävs för att möjliggöra allmänhetens insyn i den överlämnade verksamheten tillhandahålls.

6.3.2 Plan för uppföljning och insyn av verksamheten som utföras av privata utförare

Av socialnämndens plan för uppföljning och insyn av verksamhet som bedrivs av privata utförare[10] framgår hur löpande avtalsuppföljning av individärenden, planerad avtalsuppföljning på verksamhetsnivå samt händelsestyrd uppföljning ska genomföras. Planen tydliggör även formerna för hur återrapportering ska ske till såväl utförare som nämnd.

Respektive enhet inom avdelningen för stöd till barn, unga och vuxna ska löpande ansvara för att följa upp de avtal som tecknats med privata utförare i enlighet med lagen om offentlig upphandling (LOU), lagen om valfrihetssystem (LOV) samt avtal som ingåtts genom direktupphandling avseende enskilda placeringar och rådgivningsärenden. Vid genomförandet av kontrollerna ska det säkerställas att:

- utföraren har erforderlig erfarenhet och kompetens,
- utföraren har tillräckliga resurser för att fullgöra uppdraget,
- giltigt kontrakt finns med den privata utföraren,
- regelbundna uppföljningsmöten genomförs,
- förvaltningen ges möjlighet att granska utförarens verksamhet,
- rutiner finns för att ta emot och följa upp synpunkter och feedback,
- återrapportering sker vid identifierade problem eller brister,
- kostnader kvalitetssäkras, samt
- avslut av avtal genomförs på ett professionellt och strukturerat sätt.

Det framgår även att förvaltningen ska ta fram en plan för avtalsuppföljning som ska bestå av två delar, dels uppföljning av upphandlade enhet utifrån LOV eller LOU, dels egen kontroll inom ramen för beslutad internkontrollplan. Den planerade avtalsuppföljningen ska innefatta följande övergripande områden:

- kontroll av tillståndsbevis,
- kontroll av tillsynsbeslut,
- dokumentgranskning,
- direktkontakt med utförarverksamheten.

[10] Plan för socialnämndens uppföljning och insyn av verksamheten som utförs av privata utförare, SN 2023-06-08, §65.

Därutöver kan händelsestyrd uppföljning genomföras vid behov. Resultatet av genomförda uppföljningar ska redovisas till utföraren i form av en skriftlig rapport. Socialnämnden ska även erhålla en sammanställning över de privata utförare som följts upp.

Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del underlag som styrker att förvaltningen har genomfört uppföljning i enlighet med beslutad plan.

6.3.3 Uppföljning och insyn

Granskningen visar att socialnämndens plan för uppföljning och insyn av verksamhet antogs under 2023 och därefter inte har uppdaterats. Planen hänvisar även till kommunfullmäktiges program för uppföljning och insyn av privata utförare från 2019. Av planen framgår att den gäller tills vidare, dock längst fyra år, vilket innebär att den fortfarande är giltig vid tiden för granskningen. Intervjuade uppger att planen inte har reviderats inför verksamhetsår 2025 och att arbetet inte fullt ut bedrivits i enlighet med den antagna planen. Som beskrivs av *avsnitt 6.1.2* har checklistor använts vid uppföljning av privata utförare. Däremot har hög personalomsättning och viss begräsning till underlag påverkat genomförandet. Återrapportering till nämnden har inte heller genomförs i enlighet med planens krav.

6.3.4 Upphandling och ramavtal

Socialnämnden använder sig av ramavtal via ADDA[11] för privata utförare inom familjehems- och HVB-placeringar. Enligt intervjuer genomför ADDA kontroller av de privata utförarna, men det råder osäkerhet kring vilka ytterligare kontroller förvaltningen själva kan utföra. Vid tiden för granskningen pågår därför ett arbete med att identifiera vilka kontroller som bör och kan genomföras utöver de som omfattas av ramavtalet. Som även framgick av uppföljningen av internkontrollplanen för 2024 fråntas inte nämndens ansvar och skyldighet att genomföra egna uppföljningar, inför, under och efter ett köp i och med att verksamheten anslutit sig till ADDA-inköpscentral.

Det framkommer även att det finns utmaningar i att begära in vissa uppgifter från de privata utförarna. Intervjuade uppger att ADDA används i första hand, men att egna avtal kan upprättas vid behov. Detta beskrivs dock som tidskrävande och ställer höga krav på avtalets utformning. Vid granskningstillfället pågår ett arbete med att ta fram en avtalsmall i samverkan med upphandlare i kommunen, samt att undersöka möjligheten att genomföra digitala kontroller tillsammans med upphandlingsenheten.

6.3.5 Kontroller i samband med placering

Inför placering på HVB har förvaltningen tagit fram en checklista[12] som anger vilka kontroller som ska genomföras. Enligt checklistan ska följande moment säkerställas:

- Placera ska ske enbart på upphandlade hem via ADDA.

[11] ADDA ett företag inom Sverige kommuner och regioner (SKR). ADDA har ett uppdrag att stötta och avlasta SKR:s medlemmar gällande strategisk försörjning av varor, tjänster och kompetens så att de står bättre rustade för att leverera framtidens välfärd.
[12] Checklista inför placering på HVB, 2023-12-19.

- Kontroller ska göras av att HVB-hemmet har giltigt tillstånd från IVO och att inga pågående eller aktuella tillsynsärenden föreligger.
- Kontroller ska göras av att HVB-hemmet har tillräckliga resurser för uppdraget.
- Kontroll ska göras av att personalen har relevant kompetens och erfarenhet för att möta den unges behov[13]. Säkerställs genom att ge tillräcklig info om ärendet.
- Avtal avseende kostnad och tidsperiod ska upprättas.
- Regelbundna uppföljningar och utvärderingar ska planeras för att säkerställa att den unges utveckling och mål uppnås.
- Kostnader ska följas upp så att de överensstämmer med avtal

Vi har även tagit del av underlag för kostnads- och avtalsinformation där bland annat dygnspris, avtalsperiod, om kontroll av utförarens ekonomi, om kontroll av utförarens tillstånd och tillsyn hos IVO samt om utföraren har ett kvalitetsledningssystem ska framgå. Vid intervjuer beskrivs att underlaget används i samband vid attest av fakturor. Vid kontroller jämförs fakturan mot underlaget för att säkerställa att antal dygn, dygnskostnad och leverantör överensstämmer. Denna kontroll genomförs månatligen och att kontrollen har genomförts bockas av i ett filsystem som ett begränsat antal personer har tillgång till. Att denna kontroll ska genomföras eller hur kontrollerna ska genomföras finns dock inte dokumenterad.

6.3.6 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden **endast delvis** säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs i relation till privata utförare med ansvar för familjehems- och HVB-placeringar.

Vi grundar vår bedömning på att förvaltningen använder sig av ett ramavtal vid ADDA för upphandling, där kontroller genomförs. Vid noterar dock att det finns oklarheter kring vilka kontroller som genomförs, hur ofta samt om förvaltningen själva bör och kan genomföra ytterligare kontroller. I granskningen noteras även att det inte har vidtagits tillräckliga åtgärder för att följa antagen plan för uppföljning och insyn av verksamheten som utförs av privata utförare. Detta trots att avvikelsen noterades vid uppföljningen av internkontrollplanen för verksamhetsår 2024.

Då det beskrivs att det i enstaka fall även kan bli aktuellt att genomföra upphandling utanför ramavtalet bedömer vi att det är av vikt att fastställa riktlinjer, rutiner och mallar för upphandlingen. Detta för att säkerställa att relevanta krav ställs, att kontroller genomförs, att uppföljning genomförs samt att det finns uteslutningsgrunder för att motverka oseriösa aktörer.

[13] Information finns i ADDAs system.

Vidare bedömer vi att det finns ett behov av att revidera och implementera socialnämndens plan för uppföljning och insyn av verksamheten som utförs av privata utförare, i syfte att säkerställa att uppföljning sker i enligt med beslutat program från kommunfullmäktige.

6.4 RUTINER VID MISSTANKAR OM VÄLFÄRDSBROTT

Det har i granskningen konstaterats att det saknas övergripande och dokumenterade rutiner för att identifiera och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet. Enligt de intervjuade råder i stället en kultur där handläggare fördjupar sig i ärendets information för att skapa ett tydligare underlag, varefter eventuella misstankar lyfts till teamsledare eller ansvarig chef.

6.4.1 Återkrav och polisanmälan

6.4.1.1 Ekonomiskt bistånd

Rutiner för återkrav och polisanmälan gällande ekonomiskt bistånd framgår av rutiner för felaktiga utbetalningar[14]. Avseende återkrav framgår att kontroller och det som framkommit av en FUT-utredning ska dokumenteras i journalanteckningar och ska sammanställas i en utredning som ska kommuniceras innehållande:

- Att nämnden överväger att återkräva felaktigt utbetalt belopp.
- Hur mycket pengar som felaktigt har utbetalats, för vilken period samt utbetalningsdatum.
- Anledning till utredning.
- Vad som framkommit i utredningen och hur.
- Sammanfattande motivering om grunden för återbetalningsskyldigheten dvs. 9 kap 1 § SoL.

För att fatta beslut om återkrav krävs att ekonomiskt bistånd har utbetalats där någon har lämnat oriktiga uppgifter, eller låtit bli att lämna uppgifter, eller på annat sätt ha förorsakat att ekonomiskt bistånd beviljats felaktigt eller med för högt belopp. Efter kommunikation till enskilde ska tid finnas till att bemöta det som framkommit.

Socialförvaltningen ska sedan verka för att enskilde frivilligt återbetalar kravet. Uppföljning av återkrav bör ske månatligen enligt rutindokumentet.

Om det finns förutsättningar för att göra en polisanmälan ska relevanta uppgifter som framkommit i FUT-utredningen framgå. Beslut om polisanmälan ska följas upp regelbundet var tredje månad eller vid behov. Ett ärende ska avslutas när det inte längre finns intresse att utreda eller bevaka beslut om återkrav och/eller polisanmälan. Det framgår inte av rutinen vem som ansvarar för att upprätta en polisanmälan. Av socialnämndens delegationsordning framgår däremot att enhetschefen har delegation på att besluta om polisanmälan angående bidragsbrott.

Som framgår av *avsnitt 6.2.4,* har socialförvaltningen vid tiden för granskningen ingen FUT-handläggare. Intervjuade framhåller att avsaknaden av FUT-handläggare samt att enheten

[14] Rutin för felaktiga utbetalningar, 2020-11-17.

inte varit fulltalig har påverkat arbetet med uppföljningen av återkrav. Detta har inneburit att det funnits risk för att uppföljning inte har genomförts av återkraven. Vidare beskrivs att systemet inte heller noterar att återkrav ska följas upp, utan informationen måste läggas in manuellt och följas upp i systemet.

6.4.1.2 Privata utförare

Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av något underlag där det framgår vilka rutiner som gäller för återkrav avseende privata utförare. Det har inte heller framgått i vilka situationer ett avtal kan hävas eller att sanktioner ska införas.

6.4.2 Samverkan med andra myndigheter

Avseende samverkan med andra myndigheter för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet beskriver intervjuade att det finns en varierad samverkan med andra myndigheter. Främst beskrivs att samverkan sker när förvaltningen lämnar ut information eller att polisen efterfrågar information. Detta kan exempelvis avse folkbokföring eller ekobrottslighet. Däremot beskrivs det finns ett behov av vidare utbildning vad som ska anmälas. Av riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd framgår att kommuner omfattas av underrättelseskyldigheten i enlighet med lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet.

Vidare framgår att om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller att ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktig eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet. Det tydliggörs inte ytterligare i riktlinjen eller en rutin hur detta ska genomföras.

Det beskrivs i intervjuer att förvaltningen själva lämnar information till olika myndigheter och att det inte funnits tillfällen där information kommit från exempelvis Försäkringskassan eller Skatteverket.

6.4.3 Bedömning

Vår bedömning är att kommunen **endast delvis** har ändamålsenliga system och rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet.

Vi grundar vår bedömning på att det finns FUT-rutiner där det tydliggörs strukturer för återkrav och polisanmälan gällande ekonomiskt bistånd. Vi bedömer att det är av vikt att säkerställa att dessa rutiner efterlevs. I granskningen konstateras dock att det saknas rutiner för hantering av avvikelser rörande privata utförare.

Vidare bedömer vi att det finns ett behov av att identifiera vilken typ av samverkan som behövs och krävs med andra myndigheter samt att genomföra informationshöjande insatser kring vad som ska rapporteras och anmälas.

6.5 UTBILDNING OCH KOMPETENSSTÄRKNING

Granskningen visar att det inte har genomförts någon kommunövergripande eller förvaltningsspecifik utbildningsinsats med fokus på välfärdsbrottslighet.

I oktober 2025 genomfördes en utbildning i ökat informationsflöde till brottsbekämpning samt ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier[15], som har bäring på området. Vid tillfället hade samtliga i förvaltningen möjlighet att delta, enligt intervjuade. Utöver detta tillfälle beskriver intervjuade att det är ett levande diskussionsområde i kommunen, samt att det har funnits möjlighet att för medarbetare att delta i olika kortare digitala utbildningar och informationer från bland annat polisen, länsstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Det följs dock inte upp vilka som deltar på dessa utbildningar.

6.5.1 Intern och extern samverkan

Intervjuade framför att det pågår ett arbete för att starta upp samverkan i kommunen för förvaltningsövergripande frågor, i syfte att utbilda förvaltningen i olika områden. Detta forum beskrivs som ett bra tillfälle för att även lyfta välfärdsbrottslighet. Vid tiden för granskningen har dock inte systematiken kring forumet och dessa innehåll fastställts.

Externt beskrivs det finnas olika typer av nätverk där välfärdsbrottslighet har lyfts på olika nivåer, det finns dock inget specifikt nätverk eller samverkan med enbart fokus på välfärdsbrottslighet.

6.5.2 Bedömning

Vår bedömning är att det **inte** sker kompetensstärkning inom välfärdsbrottslighet för medarbetare och chefer, i form av utbildningar samt intern och extern samverkan och erfarenhetsutbyte, till exempel med andra kommuner och myndigheter.

Vi grundar vår bedömning på att granskningen har visat det inte har genomförts några strukturerade utbildningsinsatser inom förvaltningen avseende välfärdsbrottslighet. Det är av betydelse att sådana utbildningsinsatser genomförs kontinuerligt för att stärka medvetenheten i hela organisationen. Vidare bedömer vi att medarbetare med handläggande uppgifter bör erbjudas återkommande utbildning och information för att säkerställa att de besitter den kunskap som krävs för att upptäcka och förebygga välfärdsbrottslighet.

Granskningen visar även att det saknas intern samverkan i det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet. När det gäller extern samverkan finns inga särskilda forum med fokus på välfärdsbrottslighet, även om frågan uppges lyftas i olika sammanhang. Vi bedömer att det finns ett fortsatt behov av både intern och extern samverkan i syfte att höja kompetensen, utbyta erfarenheter samt identifiera gemensamma risker och metoder för att

[15] Utbildningsmaterial, PowerPoint, 22 oktober 2025.

upptäcka och förebygga välfärdsbrott. En sådan samverkan bör omfatta relevanta myndigheter och andra kommuner samt etableras inom ramen för interna forum i kommuner.

7 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialnämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att socialnämnden endast delvis säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi socialnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott återkommande genomförs och dokumenteras.
- Säkerställa att samtliga rutinmoment inför och efter utbetalning av ekonomiskt bistånd är dokumenterade.
- Säkerställa att felaktiga utbetalningsutredningar genomförs och följs upp.
- Klargöra vilka kontroller som genomförs vid upphandling av ramavtal med ADDA, samt identifiera om förvaltningen bör och kan utföra ytterligare kontroller.
- Upprätta riktlinjer och rutiner för upphandling av privata utförare.
- Revidera och implementera socialnämndens plan för uppföljning av privata utförare.
- Identifiera om ytterligare samverkan behövs med andra myndigheter för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet.
- Säkerställa att kompetenshöjande insatser genomförs avseende förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet för alla medarbetare.

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Micaela Hedin & kundansvarig
Certifierad kommunal revisor

Helena Hansson
Certifierad kommunal revisor

Sofia Gunnarsson
Verksamhetsrevisor

Kommunrevisionen
Håbo kommun

För yttrande:
Socialnämnden

För kännedom:
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktiges ledamöter

Granskning av socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet

Azets Revision & Rådgivning har av Håbo kommuns revisorer fått i uppdrag att granska socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialnämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Den samlade bedömningen utifrån granskningens syfte är att socialnämnden endast delvis säkerställt en ändamålsenlig styrning och samverkan samt en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Bakgrunden till den samlade bedömningen är att granskningen visar att socialförvaltningen har flera relevanta kontroller kopplat till ekonomiskt bistånd, men att dessa behöver utvecklas vidare. Det saknas även en utsedd ansvarig för felaktiga utbetalningsutredningar, vilket försvårar uppföljningen.

Vid upphandling av privata utförare används ADDA:s ramavtal, men de är oklart vilka kontroller som görs och hur ofta. Förvaltningen bör även klargöra om egna kompletterande kontroller ska genomföras. Dessutom följs inte planen för privata utförare, trots tidigare noterade avvikelser. I granskningen konstateras även att det inte har genomförts någon riskanalys med fokus på välfärdsbrottslighet.

Utifrån iakttagelser och bedömningar rekommenderas socialnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott återkommande genomförs och dokumenteras.
- Säkerställa att samtliga rutinmoment inför och efter utbetalning av ekonomiskt bistånd är dokumenterade.

- Säkerställa att felaktiga utbetalningsutredningar genomförs och följs upp.
- Klargöra vilka kontroller som genomförs vid upphandling av ramavtal med ADDA, samt identifiera om förvaltningen bör och kan utföra ytterligare kontroller.
- Upprätta riktlinjer och rutiner för upphandling av privata utförare.
- Revidera och implementera socialnämndens plan för uppföljning av privata utförare.
- Identifiera om ytterligare samverkan behövs med andra myndigheter för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbrottslighet.
- Säkerställa att kompetenshöjande insatser genomförs avseende förebyggande arbete mot välfärdsbrottslighet för alla medarbetare.

Vi förtroendevalda revisorer vill ha kommunstyrelsens synpunkter till slutsats och rekommendationer senast den 30 maj 2026. Yttrandet ska skickas till Bertil Kinnunen, ordförande
bertilkinnunen64@gmail.com och Micaela Hedin micaela.hedin@azets.com.

Bålsta 5 februari 2026
På uppdrag från Håbo kommuns revisorer

Bertil Kinnunen
Ordförande
Bilaga: Rapport Azets granskning av socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet

Revisorerna godkände missivet digitalt på sitt sammanträde 5 feb 2026.

§ 12 Dnr 2025/00076

Återrapportering av uppdrag och verkställighet för år 2025

Bygg- och miljönämndens beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att:

1. Godkänna återrapportering av uppdrag och verkställighet för år 2025.

2. Förvaltningen ska ta fram en uppdragslista för dokumentation och återrapportering av uppdrag.

Sammanfattning

I en politiskt styrd organisation, som Håbo kommun, är det av yttersta vikt att politiska beslut verkställs och att återrapportering sker till politisk nivå.

Håbo kommun saknar systemstöd för uppdrags- och verkställighetslistan som tidigare presenterats till bygg- och miljönämnden för vidarerapportering till kommunstyrelsen. Efter genomgång av fattade beslut har bygg- och miljöförvaltningen inte identifierat några politiska uppdrag som ska ha hanterats under verksamhetsåret 2025.

Ärendet

I en politiskt styrd organisation, såsom Håbo kommun, är det av stor vikt att politiska beslut verkställs och att återrapportering sker till politisk nivå. Återrapportering av uppdrag utgör ett centralt verktyg för nämndens styrning och uppföljning av förvaltningens arbete.

Varje förvaltning i Håbo kommun ska regelbundet återrapportera status för de uppdrag som nämnden eller förvaltningen ansvarar för. Återrapporteringen ska ske med en ändamålsenlig periodicitet som ger ett relevant underlag för politisk uppföljning. För att skapa en effektiv och samordnad process bör återrapportering ske i anslutning till ekonomiska uppföljningar, såsom delårs- och helårsrapporter, då uppföljningsarbetet redan bedrivs i Stratsys.

Bygg- och miljöförvaltningen har för år 2025 gått igenom samtliga politiska beslut och uppdrag. Genomgången visar att det inte finns några politiska uppdrag eller beslut om verkställighet som ska återrapporteras till bygg- och miljönämnden för år 2025.

Kommunfullmäktige beslutade år 2013 (KF 2013-09-23 § 71) att verkställighetsgraden av kommunfullmäktiges beslut ska återrapporteras en gång per år. Denna återrapportering sker samlat genom kommunstyrelsen för samtliga nämnder.

Ordförande föreslår att en beslutspunkt 2 läggs till: Förvaltningen ska ta fram en uppdragslista för dokumentation och återrapportering av uppdrag. Övriga nämndsledamöter bifaller förslaget.

Uppföljning

Uppföljning genomförs enligt anvisningar för återrapportering av politisk beslutade uppdrag (KS 2019/00323, nr 91909).

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Anvisningar för Återrapportering av politiskt beslutade uppdrag (KS 2019/00323, nr 91909).

Beslut skickas till
Kommunstyrelsen för kännedom
Bygg- och miljöförvaltningen

2026-02-09 14:11

HÅBO KOMMUN

Verksamhetsberättelse 2025

Bygg- och miljönämnden

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3
2 Uppdrag och ansvarsområde 4
3 Väsentliga händelser 5
4 Nämndens mål 8
5 Intern kontroll 10
6 Resultaträkning och ekonomisk analys nämnder 11
7 Driftredovisning 12
8 Kommentarer till driftredovisning 13
9 Volym- och resursmått 15
10 Personal 16
11 Valfrihet och konkurrens 18
12 Avtalssamverkan 19
13 Förväntad utveckling 20

1 Sammanfattning

Verksamhet

Under 2025 har bygg- och miljönämndens verksamheter präglats av omfattande lagförändringar inom bygg- och miljöområdet, vilket bland annat har ökat behovet av kompetensutveckling och förbättringsarbete. Förändringarna inom bygglovsverksamheten påverkar även intäktsnivåerna, eftersom tidigare lovpliktiga åtgärder inte längre kräver bygglov, samtidigt som behovet av tillsyn bedöms öka.

Bostadsanpassningsverksamheten har ingått ett samverkansavtal med Knivsta kommun, vilket stärker kompetensdelning, kontinuitet och gemensamma rutiner. Antalet ansökningar har minskat trots en åldrande befolkning, vilket visar att bedömningarna är komplexa.

Miljöavdelningen har hanterat större rättsfall, såsom Think Pink-målet, deltagit i polisinitierad tillsyn och följt flera lagändringar, bland annat inom gårdsförsäljning och strandskydd, samt en omfattande SOU om miljöbalken. Livsmedelskontrollen planeras att övergå till Livsmedelsverket 2028, vilket kan påverka framtida ansvar och resurser.

Förvaltningen har fortsatt prioriterat service och tillgänglighet genom uppdaterade webbplatser, e-tjänster och öppet hus, samtidigt som arbetsmiljö och beredskap stärks via inköp av utrustning, övningar, första hjälpen-utrustning, och systematiskt arbetsmiljöarbete. Informationssäkerhet har förstärkts med nytt dataskyddsombud, dokumentklassning och riskbedömningar.

Måluppfyllelse
Bygg- och miljönämnden hade tre utvecklingsmål för år 2025. Bedömningen är att målen om att bygg- och miljönämnden ska:

- vara tillgängliga och serviceinriktade,
- erbjuda ett hållbart arbetsliv i en lärande organisation med ett utvecklande ledar- och medarbetarskap,

är delvis uppfyllda. Bygg- och miljönämndens tredje mål, om att ha en budget i balans, är uppfyllt år 2025.

Ekonomi
Bygg- och miljönämnden avslutade år 2025 med ett överskott på 1,3 miljoner kronor, främst på grund av minskade personalkostnader och minskade kostnader för bostadsanpassningsbidrag.

2 Uppdrag och ansvarsområde

Bygg- och miljönämnden ansvarar för kommunens myndighetsutövning inom byggnadsväsendet, miljöområdet och bostadsanpassningsbidrag.

Inom byggnadsväsendet ansvarar nämnden för bygglov, förhandsbesked, anmälan enligt plan- och bygglagen och angränsande lagstiftning.

Inom miljöområdet ansvarar nämnden för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, strålskyddslagen, smittskyddslagen, livsmedels-, alkohol- och tobakslagstiftningen. Miljöbalken hanterar bland annat miljöfarlig verksamhet, strandskydd, hälsoskydd, kemiska produkter, förorenad mark, områdesskydd, avfall och tillverkarens ansvar.

Inom bostadsanpassningsbidrag hanteras beslut om bidrag inom lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Tillsyn och kontroll är en stor del av nämndens uppgifter. Inom nämndens ansvar ligger även medverkan i kommunens fysiska planering, allmän intressebevakning inom verksamhetsområdena, samt information och rådgivning till invånare, byggherrar, företag och verksamheter.

3 Väsentliga händelser

Under år 2025 genomförs omfattande förändringar i lagstiftningen som reglerar bygglovsverksamheten. Boverkets tidigare detaljerade byggregler och konstruktionsregler ersätts den 1 juli av en ny uppsättning författningar som följer strukturen i plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen. Övergångsperioden är 1 juli 2025 – 30 juni 2026 och under detta år kan byggherren välja att tillämpa antingen de gamla reglerna eller de nya, men inte en blandning.

Från och med den 1 december träder regeringens förändringar i plan- och bygglagstiftningen i kraft. Förändringarna innebär bland annat att vissa åtgärder inte längre är bygglovspliktiga. Bland annat tas bygglovkravet för fasadändringar på en- och tvåbostadshus bort. Därutöver införs nya möjligheter att inreda vindar till bostäder utan bygglov. Bygglovskravet tas även bort för mindre idrottsanläggningar samt för vissa ombyggnadsåtgärder på landsbygden.

Förändringarna medför minskade intäkter till följd av att färre åtgärder blir bygglovspliktiga. Samtidigt bedöms behovet av tillsyn öka. Det är i nuläget oklart på vilket sätt förändringarna kommer att påverka bygg- och miljönämndens verksamhet och budget.

Bygglovavdelningen har haft ett pågående skadeståndsärende där kommunens försäkringsbolag har hanterat processen. Försäkringsbolagets bedömning var att bygg- och miljönämnden inte anses skadeståndsskyldiga för den uppkomna skadan som uppstått hos fastighetsägaren. Försäkringsbolaget har överprövat beslutet och bedömningen kvarstår. Försäkringsärendet avslutas utan åtgärd för bygg- och miljönämnden.

Bygg- och miljönämnden beslutar på sammanträde den 4 mars att verksamheten för bostadsanpassning ingår samverkansavtal med Knivsta kommuns verksamhet för handläggning av bostadsanpassning. Samverkansavtalet innebär att kommunerna delar kompetens och resurser, vilket förväntas säkerställa kontinuitet i handläggningen. Dessutom ger avtalet möjlighet att ta del av varandras bästa metoder och erfarenheter, vilket ytterligare stärks genom gemensamma rutiner och stöd i bedömningsfrågor.

Det har varit svårt att genomföra delgivningar av beslut under året, vilket har lett till att förvaltningen i flera fall har behövt anlita en delgivningsman. Detta har i sin tur medfört ökade kostnader.

Service och tillgänglighet har varit prioriterade områden under året. Kommunens webbplats har uppdaterats och anpassats utifrån de lagförändringar som beskrivits ovan. Befintliga e-tjänster har setts över i syfte att säkerställa tydlighet, användarvänlighet och korrekt information till invånare och företag. Under året har även öppet hus genomförts som ett led i arbetet med att öka tillgängligheten, förbättra dialogen och ge vägledning.

Domen i det uppmärksammade Think Pink-målet, meddelades i juni, som rör ett omfattande miljöbrott där flera personer åtalades för illegal hantering och dumpning av byggavfall. Huvudpersonen dömdes till sex års fängelse för 19 fall av grovt miljöbrott. Totalt åtalades elva personer, varav tio dömdes, och flera av de dömda fick fängelsestraff på mellan två och fyra och ett halvt år. Domen har överklagats av både åklagare och försvar, som kräver skärpta straff och, i vissa fall, ytterligare åtal för andra inblandade. I Håbo kommun transporterade fastighetsägaren bort avfallet på fastigheten.

Under året har två större lagändringar som påverkar miljöavdelningens områden trätt i kraft. Dels har gårdsförsäljning blivit tillåtet, samt vissa förändringar i strandskyddet har gjorts. Dessa har ännu inte påverkat avdelningens arbete i någon väsentlig utsträckning, men det är ännu för tidigt att säga om detta kommer att hålla i sig.

Det inkom en SOU (statens offentliga utredningar) (2024:98) som gäller uppdatering av flera delar av miljöbalken. Miljöbalken styr många av verksamhetens tillsynsområden och

utredningen är mycket omfattande. Miljöavdelningen håller sig underrättad samt utvärderar löpande hur den kan påverka verksamheten. Miljöavdelningens initiala bedömning är att den kan ge en del administrativ börda genom fler anmälningsärenden men att det kompenseras av att avdelningen inte måste göra lika mycket uppsökande av verksamheter.

I juni publicerades en SOU om en ny organisering av livsmedelskontrollen. I utredningen föreslås att Livsmedelsverket skulle ta över all kontroll av livsmedel som idag är kommunens ansvar. Förslaget är att detta skulle börja gälla den 1 januari 2028.

Under 2025 har miljöavdelningen deltagit på tillsyn vid tre tillfällen som initierats av Polisen. Tillsynen har haft lite olika inriktning utifrån det behov som Polisen har sett. Polisen har även tagit miljöavdelningens information om verksamheter i beaktande. Arbetet med gemensamma tillsynsbesök har till syfte att förebygga och beivra brottslighet som påverkar lagar som miljöavdelningen ska ha tillsyn på.

3.1 Beredskapsarbete

Under våren och hösten genomfördes två beredskapsövningar där samtliga medarbetare inom förvaltningen deltog. Syftet med övningarna var att identifiera områden som kan vara sårbara vid en kris samt att ta fram förslag på åtgärder. De sårbarheter som identifierades, tillsammans med föreslagna lösningar, har inkluderats i förvaltningens kontinuitetsplan.

Den ena övningen genomfördes i samarbete med säkerhetssamordnarna i Håbo kommun, medan den andra planerades och genomfördes av förvaltningens beredskapssamordnare.

Under året har första hjälpen-utrustning införskaffats för medarbetare att använda vid platsbesök, i syfte att öka säkerheten i arbetet.

Förvaltningschefen deltar under våren i länsstyrelsens utbildning i stabsmetodik.

3.2 Informationssäkerhet bokslut

Bygg- och miljönämnden utser den 12 juni ett nytt dataskyddsombud med anledning av att det dåvarande dataskyddsombudet avslutade sin anställning i Håbo kommun. Den 4 november beslutar nämnden återigen att utse ett dataskyddsombud, denna gång en extern person, med tillträde från den 7 november. Säkerhetschef med informationssäkerhetsansvar kommer att föreslås vara Håbo kommuns dataskyddsombud och tillträder år 2026.

Säkerhetsklassning sker av alla förvaltningens dokument och en risk- och konsekvensbedömning genomförs av system och informationstillgångar. Klassning och risk- och konsekvensbedömning ska ses över varje år.

3.3 Suicidpreventivt arbete bokslut

Bygg- och miljöförvaltningen fortsätter att prioritera att genomföra avstämningsmöten mellan medarbetare och chef under år 2025 som en del av ett aktivt och systematiskt arbetsmiljöarbete. Vid avstämningsmötena behandlas frågor som arbetsbelastning och prioriteringar i syfte att tidigt kunna uppmärksamma tecken på överbelastning eller psykisk ohälsa.

Miljöavdelningen bedriver tillsyn enligt alkohollagstiftningen och genomför bland annat yttre tillsyn av serveringsställen för att säkerställa att alkohollagstiftningen efterlevs. Vid tillsynen kontrolleras exempelvis att alkohol inte serveras till minderåriga, att överservering inte förekommer samt att god ordning råder på serveringsställena. Tillsynsarbetet syftar till att minska överservering av alkohol som därigenom främjar folkhälsan, vilket på längre sikt även bidrar till förebyggande arbete inom området psykisk hälsa.

Under år 2025 har bygg- och miljöförvaltningen fortsatt arbetet med att implementera den

rutin för suicidprevention som togs fram under 2024.

4 Nämndens mål

4.1 Bygg- och miljönämnden ska erbjuda ett hållbart arbetsliv i en lärande organisation med ett utvecklande ledar- och medarbetarskap

Mål delvis uppfyllt

Bygg- och miljönämndens mål är att erbjuda ett hållbart arbetsliv i en lärande organisation med ett utvecklande ledar- och medarbetarskap. Målet bedöms devis uppfyllt år 2025.

Bedömningen av måluppfyllelsen grundar sig på målets indikatorer, vilka används för att följa upp, mäta och värdera i vilken utsträckning målet har uppnåtts. För år 2025 saknas utfall för hållbart medarbetarengagemang (HME) med anledningen att enkäten inte genomfördes. Kommunen prioriterade genomförandet av handlingsplaner för friska arbetsplatser, som tagits fram utifrån resultaten av medarbetarundersökningen år 2024, kompletterande frågor, sjukfrånvarostatistik och avslutsenkäter. Arbetet har förankrats genom dialoger på enhets-, förvaltnings- och kommunnivå. Mot bakgrund av det omfattande analysunderlaget och pågående utvecklingsarbete bedömdes en ny undersökning för år 2025 inte som ändamålsenlig. En uppföljande mätning med fokus på friskfaktorer och uppföljning av handlingsplanerna planeras till hösten 2026. Personal- och förhandlingsutskottet noterade den 5 november 2025 (2025/01713) information om att Håbo kommun inte genomför någon medarbetarundersökning under 2025.

Under 2025 avslutade en tillsvidareanställd medarbetare sin anställning, vilket motsvarar en personalomsättning om 5,5 procent. Utfallet ligger under indikatorns riktvärde om högst 11 procent. Mot denna bakgrund bedöms indikatorn som uppfylld, vilket sammantaget med arbetet med handlingsplaner för friskare arbetsplatser bidrar till att målet bedöms som delvis uppfyllt. Utfallet följs fortsatt upp inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning.

Indikatorer	Utfall	Mål
Hållbart medarbetarengagemang (HME)	-	-
Personalomsättningen inte högre än 11 procent	5,5 %	11 %

4.2 Bygg- och miljönämnden ska ha en budget i balans

Mål uppfyllt

Bygg- och miljönämndens mål är att ha en budget i balans. Målet om budget i balans bedöms uppfyllt år 2025.

Indikatorn för måluppfyllelse är att nämndens bokslut ska visa en budget i balans. I samband med workshop för bygg- och miljönämndens politiker gällande mål och internkontroll inför år 2025 fastställdes en gemensam definition av begreppet budget i balans. Enligt denna definition anses målet uppfyllt om bokslutet visar ett överskott eller underskott som uppgår till högst 2 procent av tilldelad budget.

Bokslutet för år 2025 visar ett överskott om 1,3 miljoner kronor, vilket motsvarar drygt 9 procent av nämndens totala budgetram. Även om överskottet indikerar en god ekonomisk kontroll, innebär det samtidigt att resultatet överstiger den fastställda toleransen på 2 procent och därmed avviker från definitionen av budget i balans.

Syftet med definitionen är att säkerställa att budgetuppföljning och prognoser ligger så nära verkligt utfall som möjligt. Genom att tillåta både mindre över- och underskott skapas förutsättningar för realistiska budgetanalyser och ändamålsenlig ekonomisk styrning.

Utfallet för 2025 har påverkats främst av volymförändringar inom bostadsanpassningsbidrag, där antalet ansökningar inte följde den prognostiserade utvecklingen. Analysen inför budgetarbetet av dessa ansökningar är komplex och förenad med osäkerhet, vilket bidrog till det betydande överskottet tillsammans med minskade personalkostnader.

Årets resultat visar att bygg- och miljönämnden har hållit sig inom tilldelad budgetram och därmed uppnått målet om budget i balans. Det större överskottet än den fastställda toleransen på 2 procent förklaras främst av svårprognosticerade volymförändringar inom bostadsanpassningsbidrag. Även om utfallet avviker från den gemensamt fastställda definitionen av budget i balans, bedöms målet som uppfyllt utifrån nämndens samlade ekonomiska utfall och ekonomiska styrning.

Indikatorer	Utfall	Mål
Budget i balans vid bokslut	9	2

4.3 Bygg- och miljönämnden ska upplevas som tillgängliga med ett gott bemötande

Mål delvis uppfyllt

Bygg- och miljönämndens mål är att upplevas som tillgänglig och ge ett gott bemötande. Målet bedöms delvis uppfyllt under år 2025.

Bedömningen sker genom Nöjd-Kund-Index (NKI), som mäter hur nöjda företagare och privatpersoner är med kommunens myndighetsutövning. NKI baseras på en nationell undersökning inom ramen för Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) servicemätning. Undersökningen genomförs löpande genom att företag och privatpersoner som haft ärenden hos kommunen får besvara en enkät. Resultaten samlas och redovisas via en gemensam portal.

Enkätundersökningen mäter flera aspekter av service, bland annat tillgänglighet, bemötande, kompetens, rättssäkerhet och effektivitet, och resultaten redovisas både som ett sammanlagt NKI-värde och uppdelat per serviceområde.

För bygg- och miljönämnden är indikatorn kopplad till serviceområdet tillgänglighet, där målvärdet är att nå ett NKI om minst 77.

Den sammanlagda bedömningen baseras på preliminära siffror från den portal som levererar underlag till NKI. Vid delårsrapporteringen i augusti 2025 uppgick NKI för serviceområdet tillgänglighet till 74. Preliminära helårssiffror, hämtade i mitten av januari 2026, visar ett NKI om 75. Det slutgiltiga resultatet för år 2025 fastställs och publiceras i april 2026.

Preliminära siffror januari 2026 per verksamhetsområde för tillgänglighet:

- Miljö: 81
- Bygglov: 81
- Servering: 60
- Livsmedel: 71

Utfallet visar på goda resultat inom miljö- och bygglovsområdet, där NKI-värdena överstiger målnivån. Samtidigt understiger resultaten inom servering och livsmedel målnivån, vilket påverkar helhetsbedömningen. Sammantaget bedöms målet om tillgänglighet och gott bemötande inte nå ett helårsresultat om 77, men utifrån preliminära siffror och pågående förbättringsarbete bedöms målet som delvis uppfyllt.

Indikatorer	Utfall	Mål
Målgruppens NKI-resultat av serviceområdet tillgänglighet är minst 77	75	77

5 Intern kontroll

Risk	Riskvärde	Kontroll	Avvikelsebedömning
Felaktiga beslut på grund av bristande kompetensutveckling	6	Utredning genomförs för att se om det genom överprövade beslut kan utläsas att det finns brist av kompetensutveckling.	Bygg- och miljönämndens överklagade beslut når målet om att 85 procent av besluten står sig.
Risk att medarbetare och förtroendevalda utsätts för hot, våld och trakasserier	9	Kontroll att det finns en aktuell rutin vid hot och våld.	Översyn genomförs av rutin för hot och våld.
Risk att verksamheterna inte kan genomföra handläggning/utredning vid driftstopp	6	Implementera rutin vid driftstopp.	Implementeringen sker vid arbetsplatsträffar och kommer fortsättningsvis att ingå som en årlig rutin för information
Risk för spridning av personuppgifter	6	Översyn av ansökningsblankett.	Översyn genomförd och ändringar är gjorda i blankett.

Risker med tillhörande kontrollmoment som identifierats för år 2025 har genomförts enligt plan. Kontrollaktiviteterna för risk att medarbetare och förtroendevalda utsätts för hot, våld och trakasserier, risk att verksamheten inte kan genomföra handläggning/utredning vid driftstopp samt risken för spridning av personuppgifter är av förebyggande karaktär, medan risken för felaktiga beslut på grund av bristande kompetensutveckling är av upptäckande karaktär.

Under 2025 står sig 93 procent av bygg- och miljönämndens överklagade beslut. Det låga antalet överklaganden innebär dock att utfallet bör tolkas med försiktighet.

Bygg- och miljönämnden har under året haft tillsynsbesök av Arbetsmiljöverket som granskat rutin för hot och våld och konstaterade tre brister som ska åtgärdas. Rutinen ska bland annat kompletteras med information om vilka arbetsmiljöförhållanden inom hot och våld som ska undersökas och riskbedömas samt hur detta ska genomföras. Bygg- och miljöförvaltningen kommer under första delen av år 2026 justera rutinen tillsammans med representanter från förvaltningen så som skyddsombud och medarbetare för att säkerställa att bristerna som upptäckts vid tillsynsbesöket åtgärdas och att det då finns en aktuell rutin.

Det har inte varit några längre driftstopp i verksamhetssystemen under året. Bygg- och miljöförvaltningen har på arbetsplatsträff uppmärksammat och påmint om Rutinen vid driftstopp och kommer att fortsätta med det framåt för att den ska vara väl känd för samtliga på förvaltningen så att driftstoppens längd minskas.

Risken för spridning av personuppgifter vid ansökningar om bostadsanpassningsbidrag har under året hanterats genom kontrollmomentet att se över och justera blanketten.

Sammantaget bedöms den interna kontrollen bedrivas ändamålsenlig, men med behov av fortsatt utveckling inom arbetsmiljöområdet för att säkerställa att identifierade risker även framgent hanteras på ett systematiskt och förebyggande sätt.

6 Resultaträkning och ekonomisk analys nämnder

Resultaträkning (mnkr)	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse budget/bokslut
Externa intäkter	5,6	5,9	5,6	-0,3
Interna intäkter	1,3	0,7	0,6	-0,1
Summa intäkter	6,9	6,6	6,2	-0,4
Verksamhetsköp, bidrag, material	-2,7	-3,1	-2,5	0,6
Personalkostnader	-12,8	-14,7	-13,2	1,5
Övriga kostnader	-1,6	-1,8	-2,2	-0,4
Interna kostnader	-0,3	-0,3	-0,3	0,0
Summa kostnader	-17,4	-19,9	-18,2	1,7
Resultat	**-10,5**	**-13,3**	**-12,0**	**1,3**

Nettokostnaden för bygg- och miljönämndens verksamheter uppgår till 12 miljoner kronor. Det är en ökning med 14,3 procent jämfört med föregående år men 9,8 procent lägre än budgeterat. Budgeten är 13,3 miljoner kronor, vilket innebär att ett överskott uppstår med 1,3 miljoner kronor.

Nämndens intäkter består främst av avgifter för bygglov, tillsyn och tillstånd. De externa intäkterna är 5,1 procent lägre jämfört med årets budget. De lägre intäkterna återfinns främst hos bygglovsavdelningen och förklaras av den lägre byggtakten i kommunen.

De interna intäkterna är 53,8 procent lägre än föregående år och 14,3 procent läger än budgeterat. Skillnaden mot föregående år beror främst på att bygglovsavdelningen hade utlåning av personal till annan förvaltning under 2024. Även för de interna intäkterna återfinns de lägre intäkterna mot budget hos bygglovsavdelningen.

Kostnaden för bostadsanpassningsbidragen är 0,6 miljoner kronor lägre än budget (19,4 procent). De lägre kostnaderna beror på att antalet ansökningar om bostadsanpassningsbidrag har minskat trots den demografiska utvecklingen i kommunen, med en åldrande befolkning.

Totalt sett har personalkostnaderna ökat marginellt med 0,4 miljoner kronor från föregående år men är 1,5 miljoner kronor lägre än budget (10,2 procent). Lägre personalkostnader beror främst på att vakant tjänst inte har återbesatts under året, sjukskrivningar och föräldraledighet.

Övriga kostnader är 37,5 procent högre än föregående år och 22,2 procent högre än budget. De ökade kostnaderna beror främst på att det under året har genomförts satsningar i förbättringsarbete av digitala och automatiserade tjänster.

7 Driftredovisning

7.1 Driftredovisning

tkr

		Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Avvikelse
109	Bygg- och miljönämnd	-225	-242	-269	-27
138	Nämndadministration	-350	-369	-363	6
216	Bygglov	-886	-2 231	-2 214	17
219	Förvaltningsledning	-1 404	-1 810	-1 566	243
261	Miljö- och hälsoskydd	-4 223	-4 821	-4 443	379
266	Tillstånd	9	53	-31	-83
580	Bostadsanpassning	-3 439	-3 890	-3 131	760
	Summa	-10 518	-13 310	-12 015	1 295

8 Kommentarer till driftredovisning

Bygg- och miljönämnden avslutar år 2025 med ett överskott om 1,3 miljoner kronor. Årets resultat förklaras främst av lägre personalkostnader samt minskade kostnader för bostadsanpassningsbidrag.

Bygglovsverksamheten visar ett mindre överskott men redovisar avvikelser mellan kontona. Intäkterna från bygglov har minskat till följd av en dämpad byggaktivitet i kommunen. De lägre intäkterna balanseras upp mot lägre personalkostnader än budgeterat. Minskningen av personalkostnaderna förklaras av flera faktorer: en vakant tjänst som inte har återbesatts under året, sjukfrånvaro samt föräldraledighet. Under året har även inköp genomförts i förbättringsarbete av digitala och automatiserade tjänster, bland annat förbättring av e-tjänster samt automatisering av startbesked för eldstäder.

Förvaltningsledningen redovisar ett överskott om 0,2 miljoner kronor, vilket beror på lägre personalkostnader än budgeterat.

Miljö- och hälsoskydd redovisar ett överskott om 0,4 miljoner kronor. Överskottet förklaras främst av lägre personalkostnader. Personalkostnaderna har varit lägre än budgeterat, till följd av sjukskrivning, föräldraledighet samt omfördelning av personalkostnader mellan miljöavdelningens verksamheter.

Bostadsanpassning redovisar ett överskott om 0,8 miljoner kronor. Överskottet beror huvudsakligen på ett minskat antal ansökningar om bostadsanpassningsbidrag samt lägre personalkostnader. Antalet ansökningar har minskat, vilket inte är i linje med den demografiska utvecklingen i kommunen, där prognosen har varit att en åldrande befolkning skulle leda till ett ökat behov av bostadsanpassningar för personer med funktionsvariation. Analyserna inför budgetarbetet är svår att göra och årets resultat speglar det. De minskade personalkostnaderna beror på frånvaro för sjukdom eller föräldraledighet.

8.1 Åtgärder för ekonomi i balans

Bygg- och miljönämnden har under året inte behövt vidta åtgärder för att uppnå budget i balans, eftersom nämnden har prognostiserat ett överskott.

Ekonomin har vart ett kontinuerligt fokusområde för att säkerställa att den fastställda budgeten hålls och kostnadsmedvetenheten är hög bland chefer och medarbetare. De främsta riskerna rör om de faktiska intäkterna kommer att motsvara de prognostiserade intäkterna. Intäktsnivån för bygglov är avgörande beroende på byggtakten i kommunen, antalet färdiga detaljplaner samt volymen av inkommande ärenden.

När det gäller kostnader är det framför allt verksamheten kring bostadsanpassningsbidrag som förvaltningen inte kan påverka resultatet av. Kostnaderna beror på antalet ärenden samt typ av åtgärd som är olika kostsamma.

8.2 Nämndens behandling av ekonomiuppföljning

Bygg- och miljönämnden beslutar den 28 januari att fastställa verksamhetsberättelsen för år 2024, som redovisar ett ekonomiskt överskott på 0,5 miljoner kronor. Vid samma sammanträde godkänns även månadsrapporten per november år 2024.

Den 4 mars godkänner nämnden månadsrapporteringen för januari månad. Från och med sammanträdet den 1 april 2025 övergår månadsrapporteringen från skriftlig rapport med nämndens godkännande till muntlig redovisning vid sammanträdena, där nämnden fortlöpande informeras om ekonomiskt utfall, sjuktal och väsentliga händelser.

Den 6 maj beslutar nämnden att godkänna delårsrapport per mars månad, som visar en prognos på ett mindre överskott. Vid samma sammanträde godkänns verksamhetsanalysen för

år 2026, inklusive plan för 2027–2028.

Den 7 oktober beslutar nämnden att godkänna delårsrapport per augusti, vilken visar en prognos på ett överskott om 0,7 miljoner kronor.

Den 2 december beslutar bygg- och miljönämnden om budget och verksamhetsplan för år 2026 samt fastställde attesträtt för samma år.

9 Volym- och resursmått

9.1 Volymmått

Mått	Utfall 2023	Utfall 2024	Utfall 2025	Budget 2025
Antal myndighetsbeslut till nämnd	34	53	22	40
Antal startbesked anmälningsärenden	86	97	106	90
Antal lovbeslut och startbesked bygglov	216	162	209	200
Antal beslut bostadsanpassningsbidrag	172	246	175	240
Antal slutbesked	321	231	208	220
Antal tillsynsbesök enligt miljöbalken per årsarbetskraft	36	28	32	36
Antal tillsynsbesök enligt livsmedelslagstiftningen per årsarbetskraft	75	87	88	118
Antal tillsynsbesök enligt alkohollagstiftning per årsarbetskraft	74	19	63	28
Självfinansieringsgrad miljöbalkstillsyn	57	48	65	60
Självfinansieringsgrad livsmedelskontroll	54	54	76	73

10 Personal

Kompetensförsörjning

Under året sker personalförändringar inom bygg- och miljöförvaltningen. En medarbetare på bygglovavdelningen avslutar sin anställning, och rekrytering för att återbesätta tjänsten genomförs. Samtidigt omfördelas samordningsansvaret inom bygglov till en annan medarbetare. På miljöavdelningen genomförs rekrytering, där en ny medarbetare anställs som förstärkning inom miljö- och hälsoskydd samt i slutet av året meddelar en medarbetar om egen uppsägning och rekrytering startar för återbesättning.

Bygg- och miljöförvaltningens verksamheter vill kunna erbjuda praktikplatser och under året har miljöavdelningen en praktikant och bygglovavdelningen beslutar att ta in en praktikant under perioderna januari-maj samt februari- mars år 2026.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Uppföljning av resultat från medarbetarenkäten är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet och startar upp bygg- och miljöförvaltningens arbetsmiljöår. Förvaltningen arbetar med att konkretisera resultaten för att kunna ta fram åtgärder som stärker både trivsel och arbetsmiljö.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet för året startar även med en undersökning av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön där medarbetare och skyddsombud deltar för att eliminera risker så som olycksfall, sjukskrivning och överbelastning.

Diskriminering och likabehandling har varit en integrerad del av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Förvaltningen har inom ramen för detta arbete undersökt och bedömt risker för diskriminering utifrån samtliga diskrimineringsgrunder.

En annan viktig del är den fysiska skyddsronden, som genomförs tillsammans med berörda medarbetare och skyddsombud. Syftet är att identifiera eventuella brister i den fysiska arbetsmiljön samt skapa en gemensam bild av nuläget. Synpunkter från medarbetarna tas tillvara genom enkätundersökningar och används som underlag i arbetet. Åtgärder dokumenteras i en handlingsplan med tydliga ansvarsfördelningar och tidsramar.

Detta arbete är centralt för att omsätta medarbetarnas feedback till konkreta förbättringar och säkerställa en trygg och hälsosam arbetsmiljö. Under året har exempelvis inköp av första hjälpen-utrustning och arbetskläder genomförts som åtgärder. Vidare har behov av rutiner vid ensamarbete identifierats, och en sådan rutin håller på att tas fram.

Friskfaktorer har arbetats med som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet under årets sista del.

Åtgärder för att sänka sjukfrånvaron

Bygg- och miljöförvaltningen presenterar en negativ trend vad gäller den totala sjukfrånvaron med 6,3 procent för år 2025 jämfört med år 2024 på 4,4 procent. Men korttidsfrånvaron visar en positiv trend genom att gå från 3,1 procent år 2024 till 3 procent år 2025. Långtidssjukfrånvaron är hög under år 2025 med 2,9 procent jämfört med år 2024 0,6 procent

Förvaltningen har under år 2025 ett prioriterat fokus på ett hållbart arbetsliv, både för medarbetare och chefer. Insatserna omfattar:

Medvetandegörande aktiviteter: Genom övningar på verksamhetsdagar och gruppdiskussioner ökar vi kunskapen om förebyggande av ohälsa och ger medarbetarna verktyg och kunskap för att skapa ett hållbart arbetsliv, både individuellt och i grupp.

Trygga handläggare: Vi arbetar aktivt med prioriteringar på medarbetar- och chefsnivå för att

skapa en hanterbar arbetsbelastning. Vi arbetar med tillsynsplaner och skapar en god struktur för att verksamheten ska kunna skapa en god arbetsbetsbelastning trots att behov av tillsyn är större än antal medarbetade.

Individuella avstämningar: Regelbundna samtal mellan medarbetare och chef där arbetsmiljö, arbetsbelastning och stressnivåer följs upp och åtgärder kan initieras vid behov.

Dessa åtgärder syftar till att minska sjukfrånvaron genom att förbättra arbetsmiljön och ge stöd till medarbetarna i deras arbetsvardag. Förvaltningen har också under året gjort en riskbedömning av ensamarbete och fastställt rutin.

11 Valfrihet och konkurrens

Bygg- och miljönämnden har inte någon plan för valfrihet och konkurrens eftersom nämndens verksamhet i huvudsak handlar om myndighetsutövning där konkurrensutsättning inte är tillämpbart.

12 Avtalssamverkan

Under år 2025 beslutar Bygg- och miljönämnden i Håbo kommun att ingå avtal med Knivsta kommuns Miljö- och bygglovavdelning. Syftet med avtalet är att möjliggöra ett samarbete mellan de två parterna i handläggningen av bostadsanpassningsbidrag.

13 Förväntad utveckling

Bygg- och miljönämnden i Håbo kommun står fortsatt inför flera förändringar och utmaningar som påverkar den förväntade utvecklingen framåt.

Lagförändringar påverkar bygg- och miljönämndens verksamheter framåt och ställer krav på kompetensutveckling, förändrade arbetssätt och kvalitetsarbete. Förändringarna i bland annat Plan- och bygglagen från den 1 december 2025 påverkar intäkterna för bygglovavdelningen och personal behöver ställa om att arbeta mer med tillsyn som inte ger trygga intäkter.

Antalet äldre personer kommer att fortsätta öka, vilket fortsatt innebär att behovet av bostadsanpassningar och relaterade bidrag kan komma att växa. Detta ställer krav på att det finns medel för dessa ändamål som planeras och avsätts för att säkerställa att äldre kan leva tryggt och självständigt längre i sina egna hem.

Kompetensförsörjningen är en viktig strategisk fråga även för Håbo. Håbo konkurrerar med andra kommuner om en begränsad arbetskraft med rätt kompetens. Bygg- och miljöförvaltningen vill kunna erbjuda praktikplatser för att stärka varumärket för framtida rekryteringar. Digital kompetens blir allt viktigare, i takt med att invånarnas förväntningar ökar på tillgänglig service och moderna verktyg, och automatiseringar. Personal med rätt utbildning, aktuell erfarenhet och gärna digital kompetens är svår att hitta. E-tjänster och automatisering av eldstäder kommer att bidra till ökad nöjdhet för dem vi finns till för.

Tillsynsbehovet inom miljöavdelningens område är fortsatt stort och all tillsyn som bör utföras hinns inte med. Inom ramen för detta har arbete påbörjats för att prioritera arbete som kan leda till att ekonomiska eller personella resurser frigörs.

Miljöavdelningen arbetar fortsatt med att skapa en balanserad arbetsbelastning och effektivare handläggning av ärenden genom IT-utveckling.

Ändringar som har föreslagits i olika utredningar kan leda till mycket stora förändringar inom en snar framtid med exempelvis förslag på att all livsmedelskontroll ska utföras av Livsmedelsverket. Då många områden förändras samtidigt blir påverkan svår att överblicka i ett medellångt perspektiv. Miljöavdelningen bevakar var dessa leder men det är i dagsläget svårt att överblicka vilka förslag som kommer att komma utifrån utredningarna som har kommit.

Sammanfattningsvis står bygglovsavdelningen i Håbo kommun inför en fortsatt relativt låg byggtakt med ökade krav på service, digitalisering och rättssäkerhet. För att möta framtidens behov krävs ett tydligt fokus på kompetensförsörjning, intern utveckling och anpassning till ett förändrat regelverk och tekniskt landskap. Miljöavdelningen fortsätter att övervaka förändringar i lagstiftningen som påverkar verksamheten samt arbeta för en effektiv ärendehantering.

§ 10

Dnr 2025/00074

Bygg- och miljönämndens verksamhetsberättelse år 2025

Bygg- och miljönämndens beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att:

1. Godkänna verksamhetsberättelse för år 2025 och överlämna den till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Under år 2025 har bygg- och miljönämndens verksamheter präglats av omfattande lagförändringar inom bygg- och miljöområdet, vilket bland annat har ökat behovet av kompetensutveckling och förbättringsarbete. Förändringarna inom bygglovsverksamheten påverkar även intäktsnivåerna, eftersom tidigare lovpliktiga åtgärder inte längre kräver bygglov, samtidigt som behovet av tillsyn bedöms öka.

Bostadsanpassningsverksamheten har ingått ett samverkansavtal med Knivsta kommun, vilket stärker kompetensdelning, kontinuitet och gemensamma rutiner. Antalet ansökningar har minskat trots en åldrande befolkning, vilket visar att bedömningarna är komplexa.

Miljöavdelningen har hanterat större rättsfall, såsom Think Pink-målet, deltagit i polisinitierad tillsyn och följt flera lagändringar, bland annat inom gårdsförsäljning och strandskydd, samt en omfattande SOU om miljöbalken. Livsmedelskontrollen planeras att övergå till Livsmedelsverket 2028, vilket kan påverka framtida ansvar och resurser.

Förvaltningen har fortsatt prioriterat service och tillgänglighet genom uppdaterade webbplatser, e-tjänster och öppet hus, samtidigt som arbets-miljö och beredskap stärks via inköp av utrustning, övningar, första hjälpen-utrustning, och systematiskt arbetsmiljöarbete. Informationssäkerhet har förstärkts med nytt dataskyddsombud, dokumentklassning och risk-bedömningar.

Måluppfyllelse

Bygg- och miljönämnden hade tre utvecklingsmål för år 2025. Bedömningen är att målen om att bygg- och miljönämnden ska:

- vara tillgängliga och serviceinriktade,
- erbjuda ett hållbart arbetsliv i en lärande organisation med ett utvecklande ledar- och medarbetarskap,

delvis är uppfyllda. Bygg- och miljönämndens tredje mål, om att ha en budget i balans, är uppfyllt år 2025.

Ekonomi

Bygg- och miljönämnden avslutade år 2025 med ett överskott på 1,3 miljoner kronor, främst på grund av minskade personalkostnader och minskade kostnader för bostadsanpassningsbidrag.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
De ekonomiska konsekvenserna framgår av verksamhetsberättelsen i helhet.

Barnperspektivet
Beslutet om godkännande av verksamhetsberättelse påverkar inte barnperspektivet.

Näringslivsperspektivet
Beslutet om godkännande av verksamhetsberättelse påverkar inte näringslivsperspektivet.

Uppföljning
Ingen uppföljning är aktuell.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse
- Verksamhetsberättelse år 2025 för bygg- och miljönämnden

Beslut skickas till
Kommunstyrelsen
Bygg- och miljöförvaltningen

Bygg- och miljöförvaltningen
Bygglovavdelningen
Susanne Nyström
Bygglovkoordinator/Handläggare
susanne.nystrom@habo.se

Bygg- och miljöförvaltningen

Dataskyddsombud för bygg- och miljönämnden

Beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att:

1. Entlediga Anna Runåker, Secure State Cyber AB, med organisationsnummer 556689–2294, från uppdraget som dataskyddsombud för bygg- och miljönämnden från den 1 mars 2026.

2. Utse Anna Rundberg, Secure State Cyber AB, med organisationsnummer 556689–2294, till nytt dataskyddsombud för bygg- och miljönämnden från och med 1 mars 2026.

Sammanfattning

Enligt dataskyddsförordningen ska bygg- och miljönämnden ha ett dataskyddsombud. Dataskyddsombudet ska bland annat kontrollera att personuppgifter behandlas på ett korrekt och lagligt sätt samt informera och ge råd om dataskyddsförordningen och angränsande regler. Dataskyddsombudet ska även fungera som en kontaktpunkt för tillsynsmyndigheten och för registrerade personer.

Bygg- och miljönämnden utsåg Anna Runåker, Secure State Cyber AB, till dataskyddsombud för nämnden från och med 7 november 2025. Hon har nu hastigt blivit tjänstledig. Vår leverantör, Secure State Cyber AB (org.nr 556689–2294), har därför utsett en ny person till uppdraget. Med anledning av detta behöver samtliga nämnder i Håbo kommun fatta beslut om att utse nytt dataskyddsombud denna vecka, för att uppfylla kraven från Integritetsskyddsmyndigheten, IMY. Detta medför att ordförandebeslut blir aktuellt.

Enligt punkt 1.1 i Bygg- och miljönämndens delegationsordning äger ordförande och vice ordförande i Bygg- och miljönämnden rätt att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

För bygg- och miljönämnden

Christian Nordberg
Ordförande

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen för kännedom
Bygg- och miljöförvaltningen för kännedom
Secure State Cyber AB
Integritetsskyddsmyndigheten, IMY

§ 8

Dnr 2025/00239

Budget- och verksamhetsplan 2026, plan 2027–2028 för barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämndens beslut

1. Barn- och utbildningsnämnden godkänner Budget- och verksamhetsplan 2026, plan 2027–2028.

2. Barn- och utbildningsnämnden godkänner att förvaltningschef beslutar om fördelning av investeringsbudget per investeringsprojekt inom respektive verksamhetsområde.

3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Barn- och utbildningsnämnden har en budgetram för 2026 på 752,4 miljoner kronor, en ökning med 14 miljoner kronor jämfört med 2025. Ökningen består av löneökning med 16,6 miljoner kronor (3%), internhyra 7,8 miljoner kronor och 1,5 miljoner för arbetskläder till förskola och fritidshem.

Ansvaret för verksamheten öppna förskolan flyttas till socialnämnden, vilket medför en minskning av budgeten med 1,9 miljoner kronor.

Under 2024 tilldelades nämnden en tillfällig satsning i syfte att möjliggöra arbetet med att uppnå budget i balans. Satsningen ansågs även ge förvaltningen förutsättningar att etablera en organisation som bidrar till att utveckla Håbo till en framgångsrik skolkommun. Det tillfälliga stödet har minskat successivt i takt med att de planerade åtgärderna förväntats genomföras och få effekt. I budget 2026 återstår 14,5 miljoner kronor, vilket motsvarar hälften av det ursprungliga stödet om 30 miljoner kronor.

Investeringsramen är 7,4 miljoner kronor och planeras främst för befintliga verksamheter och planerat utbyte av inventarier i verksamheterna.

Finansiella medel gällande samverkan Håbo på 14,5 miljoner kronor har fördelats direkt mellan fritidshem 2 miljoner kronor och Grundskola 12,5 miljoner kronor som en extra satsning.

Yrkanden

Catherine Öhrqvist (M) yrkar bifall till förvaltningen förslag.

Ulrika Adolfsson (C) yrkar bifall till förvaltningen förslag.

Carl Adam Embretsén (KD) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Maria Annell (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Rickard Dahlin (HD) avstår från att delta i beslutet.

Somir Sinharay (L) avstår från att delta i beslutet.

Edwin Hillesöy (SD) avstår från att delta i beslutet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om nämnden kan besluta enligt förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse nr 70748, daterad 2026-01-19
Budget- och verksamhetsplan 2026, plan 2027–2028

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

2026-03-11 18:36

HÅBO KOMMUN

Budget och verksamhetsplan 2026, plan 2027-2028

Barn- och utbildningsnämnden

Innehållsförteckning

1 Uppdrag och ansvarsområde 3
2 Verksamhetsplan 4
3 Driftbudget 6
4 Förändringar i driftbudget 8
5 Volym- och resursmått 12
6 Resursfördelningsmodell 13
7 Investeringar 16
8 Bilaga: Taxor och avgifter 18

1 Uppdrag och ansvarsområde

Inledning

Håbo kommuns vision är sedan 2022 "Vårt framtida Håbo".

Visionen är vägledande i kommunens arbete och visar hur kommunen ska utvecklas. Visionen består av fyra inriktningar.

Att Håbo är en attraktiv part i Mälardalen, där vi är attraktiva som arbetsgivare med god och hög kompetens.

Bålsta skall vara en levande småstad med variationsrik arkitektur, spännande utbud och en intressant mix av människor.

Mälarkommunen nära naturen, där vi förvaltar och vårdar natur- och mälarmiljöer med stort ansvar.

I Hållbara Håbo finns det goda livet där vi använder våra ekonomiska tillgångar och resurser klokt och ansvarsfullt.

Med utgångspunkt i kommunens vision Vårt framtida Håbo fastställde kommunfullmäktige fyra övergripande fokusområden för Håbo kommun för mandatperioden. För perioden 2023 – 2026 är fokusområdena:

En kommun med ekonomi i balans

En attraktiv arbetsgivare

En hållbar kommun

En företagarvänlig kommun

I Håbo kommun är kommunfullmäktige huvudman för skolväsendet. Inom ramen för fastställt reglemente ansvarar Barn- och utbildningsnämnden på delegation från fullmäktige för skolväsendets huvudmannauppdrag.

Nämndens uppdrag

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för kommunens förskoleverksamhet, pedagogisk omsorg på obekväm tid, öppen förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, vuxenutbildning, samt barn- och elevhälsa. Inom nämndens ansvarsområde finns även folkbibliotek, måltidsservice och den kommunala kulturskolan.

Nämnden ansvarar vidare för skolpliktsbevakning, tillståndsgivning för fristående förskole-/annan pedagogisk verksamhet och tillsyn av dessa, samt också uppföljning och samordning av insatser inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA).

Utöver verksamheterna i kommunens egen regi, finns det sex fristående förskolor, tre fristående grundskolor, varav två har fritidshem.

Inom gymnasiet finns samverkansavtal, där elever folkbokförda i Håbo kommun går i 80 - 90 andra gymnasieskolor.

2 Verksamhetsplan

Alla huvudmän för förskolor och skolor ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, dokumentera och utveckla utbildningen. Huvudmannen ska utifrån sin analys av måluppfyllelsen bedöma om det är aktuellt med omprioriteringar inom verksamheten och vidta åtgärder.

Det här dokumentet omfattar planeringsfasen i nämndens systematiska kvalitetsarbete och utgör Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2026. Verksamhetsplanens syfte är att tydliggöra BUN:s prioriterade mål kopplat till huvudmannens uppdrag i skolväsendets styrdokument och kommunens övergripande vision och fokusområden samt att stödja verksamheternas utveckling, så att barn, elever och studenter når sin fulla potential i enlighet med läroplaner och kursplaner.

De för skolformerna gemensamma delmålen i skolväsendets nationella kvalitetssystem utgör fasta årliga mål för enheterna i barn- och utbildningsnämnden utifrån det statliga uppdraget.

Barn- och utbildningsnämnden fastställer utifrån sitt skolhuvudmannauppdrag årligen sina prioriterade nämndmål för verksamhetsåret utifrån både den statliga styrningen och kommunens egen styrning.

2.1 Barn- och utbildningsnämnden ska genomföra sitt uppdrag inom tilldelad ekonomisk ram.

Beskrivning

Håbo kommuns verksamhet ska präglas av god ekonomisk hushållning. I arbetet med att nå målet utvärderar och utvecklar nämnden och förvaltningen kontinuerligt verksamheterna och genomför löpande förändringar som leder till högre effektivitet och stärkt kvalitet.

2.2 Barn- och utbildningsnämnden ska erbjuda ett utvecklande ledar- och medarbetarskap för ett hållbart arbetsliv

Indikatorer	Senaste utfall	Mål 2026
Andel heltidstjänster i förskolan med förskollärarlegitimation	36 %	36 %
Andel årsarbetare i fritidshem med pedagogisk högskoleexamen	29 %	30 %
Andel lärare i grundskola med pedagogisk högskoleexamen	88,5 %	89 %
Andel lärare i anpassad grundskola med pedagogisk högskoleexamen	72,3 %	78 %
Andel lärare i gymnasium med pedagogisk högskoleexamen	90,6 %	92 %
Andel lärare i anpassat gymnasium med pedagogisk högskoleexamen	83,6 %	84 %
Personalomsättning bland medarbetare per år	7,7 %	7 %
Personalomsättning bland chef per år	18,8 %	10 %
Korttidssjukfrånvaro	3,9 %	3,5 %
Långtidssjukfrånvaro	4,0 %	3,7 %

2.3 Vid varje enhet sker en förbättring av verksamhetens kvalitet.

Indikatorer	Senast utfall	Mål 2026
Genomsnittligt meritvärde i åk 9	218,1	220
Genomsnittligt meritvärde i gymnasium vid avslutad utbildning		14
Andel elever med betyg i alla ämnen, åk 6 (%)	78,8 %	79 %
Andel elever med betyg i alla ämnen, åk 9 (%)	69,6 %	75 %
Andel personal som upplever att barn i förskola får det stöd som de behöver	52 %	65 %
Elever i grundskola åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesprovet i matematik (%)	48 %	65 %
Elever i grundskola åk 3 som klarat alla delar av nationella proven för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk (%)	61 %	65 %
Andelen elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram (%)	80,6 %	83 %
Andel examen per avgångsår på Fridegårds gymnasium (%)	81 %	85 %
Andel gymnasieungdomar i kommunen som är aktivt studerande (%)	93,7 %	95 %
Andelen gymnasieelever i hemkommun som klarar examen på tre år (%)	73,8 %	74 %
Andelen gymnasieelever i hemkommun som klarar examen på fyra år (%)	69,7 %	74 %

2.4 Elevers studienärvaro i skolan ska öka.

Indikatorer	Senaste utfall	Mål 2026
Andel elever i grundskola med frånvaro mellan 10-20% på en termin (%) (Indikerar effekten av tidiga insatser)	29 %	20 %
Andel elever i grundskola med hög frånvaro (mer än 20% frånvaro på en termin) (%)	7 %	6 %

3 Driftbudget

3.1 Driftbudget

Verksamhet, tkr	Bokslut 2024	Prognos 2025	Budget 2025	Förändr 25/26	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Barn och utbildningsnämnd	-531	-813	-1 016	104	-912	-15 412	-15 412
Nämndadministration	-319	-204	-210	-32	-242	-242	-242
Allmän kulturverksamhet	-941	-544	0	-616	-616	-616	-616
Bibliotek	-7 270	-7 619	-8 807	619	-8 188	-8 188	-8 188
Kulturskola	-7 118	-7 795	-7 312	-591	-7 903	-7 903	-7 903
Öppen förskola	-3 187	-3 042	-1 741	1 741	0	0	0
Omsorg på OB-tid	-2 170	-2 630	-1 525	-975	-2 500	-2 500	-2 500
Förskola	-163 243	-173 916	-172 463	447	-172 016	-177 918	-177 918
Pedagogisk omsorg	0	-81	0	0	0	0	0
Fritidshem	-31 701	-35 957	-37 602	6 727	-30 875	-28 620	-28 620
Förskoleklass	-19 755	-20 602	-21 736	-5 844	-27 580	-27 734	-27 734
Grundskola	-312 905	-325 408	-330 483	4 684	-325 799	-303 036	-303 036
Anpassad grundskola	-19 274	-21 674	-20 035	-3 221	-23 256	-27 256	-27 256
Gymnasieskola	-122 750	-120 842	-114 468	-430	-114 898	-114 598	-114 598
Anpassad gymansieskola	-1 427	-5 289	-7 615	3 945	-3 670	-3 670	-3 670
Grundl vuxenutbildning	-934	-1 207	-465	-1 810	-2 275	-2 275	-2 275
Gymnasial vuxenutbildning	-1 181	-1 867	-4 017	-2 396	-6 413	-6 413	-6 413
Anpassad vuxutbildning	-2 157	-2 102	-2 238	105	-2 133	-2 133	-2 133
Aktivitetsansvaret	-754	-762	-727	-549	-1 276	-1 276	-1 276
Svenska för invandrare	-2 668	-2 335	-2 542	-44	-2 586	-2 914	-2 914
Övergripande verksamhet	-29 563	-16 337	-3 348	-15 914	-19 262	-19 696	-19 696
Summa	-729 848	-751 026	-738 350	-14 050	-752 400	-752 400	-752 400

3.2 Kommentar till driftbudget

Barn och utbildningsnämnden har en budgetram för 2026 på 752,4 miljoner kronor, en ökning med 14 miljoner kronor jämfört med 2025. Ökningen består av löneökning med 16,6 miljoner kronor (3%), internhyra 7,8 miljoner kronor och 1,5 miljoner för arbetskläder förskola och fritidshem.

Ansvaret för verksamheten öppen förskola flyttas till socialnämnden, vilket medför en minskning av budgeten med 1,9 miljoner kronor.

Under 2024 tilldelades nämnden en tillfällig satsning i syfte att möjliggöra arbetet med att uppnå en budget i balans. Satsningen avsåg även att ge förvaltningen förutsättningar att etablera en organisation som bidrar till att utveckla Håbo till en framgångsrik skolkommun. Det tillfälliga stödet har minskats successivt i takt med att de planerade åtgärderna förväntats genomföras och få effekt. I budget 2026 återstår 14,5 miljoner kronor, vilket motsvarar hälften av det ursprungliga stödet om 30,0 miljoner kronor.

Förändringar i driftbudget

Förändring, tkr	Kategori	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Budget föregående år		-738 350	-752 400	-752 400
Förändringar per verksamhet				
Barn och utbildningsnämnd		104		
Nämndadministration		-32		
Allmän kulturverksamhet		-616		
Bibliotek		619		
Kulturskola		-591		
Öppen förskola		1 741		
Omsorg på OB-tid		-975		
Förskola		447		
Pedagogisk omsorg		0		
Fritidshem		6 727		
Förskoleklass		-5 844		
Grundskola		4 684		
Anpassad grundskola		-3 221		
Gymnasieskola		-430		
Anpassad gymnasieskola		3 945		
Grundl vuxenutbildning		-1 810		
Gymnasial vuxenutbildning		-2 396		
Anpassat vuxutbildning		105		
Aktivitetsansvaret		-549		
Svenska för invandrare		-44		
Övergripande verksamhet		-15 914		
Löneökning	Löneökning	0		
Summa förändringar budgetår		-14 050		
Summa budget		-752 400	-752 400	-752 400

Budget 2026 innebär att nämnden verksamheter fortfarande står inför ett fortsatt behov av genomförande av åtgärder för effektivisering, digitalisering och smartare arbetssätt.

Barn- och utbildningsnämnden har inför år 2026 implementerat en ny resursfördelningsmodell. Modellen innebär att ersättningen baseras på antal barn och elever, i stället för att som tidigare utgå från en fast budgetram per skolenhet.

Resursfördelningsmodellen bidrar till att resurserna fördelas utifrån faktisk elevvolym och möjliggör uppföljning vid eventuella volymförändringar under året. Detta ger rektorerna bättre förutsättningar att styra och anpassa sin verksamhet.

Finansiella medel gällande samverkan Håbo på 14,5 miljoner kronor har fördelats direkt mellan fritidshem 2 miljoner kronor och Grundskola 12,5 miljoner kronor som en extra satsning.

Allmän kulturverksamhet

Verksamheten har tilldelats budget för Fridegårdsscenen.

Bibliotek

Bibliotekets budget har minskats som en följd av minskade personalkostnader.

Kulturskola

Kulturskolas budget har ökat som följd av ökad volym på verksamheten.

Öppen förskola

Budgetramen för öppen förskolan, 1,9 miljoner kronor, har tagits bort i avvaktan på beslut om förändring av förvaltningstillhörighet.

Omsorg på OB-tid

Utökning av ram beror på ökade personalkostnader utifrån antal inskrivna barn.

Förskola

Förändringen i ramen visar en minskning med 0,4 miljoner kronor. Den genomlysning som nu genomförs av alla verksamheter (rapport klar i mars) kommer att utgöra ett underlag för fortsatt effektivisering.

Fritidshem

Inför 2026 minskar fritidshemsverksamhetens budgetram med 6,7 miljoner kronor. År 2025 fördelades resurserna till fritidshemsverksamheten utifrån en fast budgetram. Det innebar att fritidshemsverksamheten under 2025 fick en för hög tilldelning av resurser när antal barn och elever minskade. Den genomlysning som nu genomförs av alla verksamheter (rapport klar i mars) kommer att utgöra ett underlag för fortsatt effektivisering.

Förskoleklass

Förändringen i ramen visar en ökning med 5,8 miljoner kronor. Ökningen kan härledas till löneökningskostnader, rätt omfördelning av lokalkostnader och annat sätt att resursfördela.

Grundskola

Inför 2026 minskar grundskolans budgetram med 4,6 miljoner kronor utifrån den nya resursfördelningsmodellen. År 2025 fördelades resurserna till skolorna utifrån en fast

budgetram. Det innebar att skolorna fick en för hög tilldelning av resurser när antal barn och elever minskade. Den genomlysning som nu genomförs av alla verksamheter (rapport klar i mars) kommer att utgöra ett underlag för fortsatt effektivisering.

Anpassad grundskola

Inför 2026 ökar anpassat grundskola budget med 3,2 miljoner kronor. Budget är nu lagd enligt resursfördelningsmodellens grundbelopp utifrån elevernas behovsnivå.

Gymnasieskola

Budget för gymnasium egen regi och gymnasium köp av utbildningsplats är nu lagd utifrån resursfördelningsmodellen som utgår från gemensam programkostnad i Håbo kommuns primära samverkansavtal. Den genomlysning som nu genomförs av alla verksamheter (rapport klar i mars) kommer att utgöra ett underlag för fortsatt effektivisering.

Anpassad gymnasieskola

Inför 2026 minskar budget för anpassad gymnasieskola med 3,9 miljoner kronor. Överskottet 2025 motsvarade försäljning av utrustning och budget för 2025 var för högt satt.

Grundläggande vuxenutbildning

Ökning av budget härrörs till ökande verksamhet.

Gymnasial vuxenutbildning

Ökning av budget härrörs till ökande verksamhet.

Anpassad vuxenutbildning

Minskning av budget härrörs till minskade lokalkostnader.

Aktivitetsansvaret

Ökning av budget härrörs till utökning av personal för coachning av ungdomar till arbete och studier.

Svenska för invandrare

Ökning av budget härrörs från ökande verksamhet.

Övergripande verksamhet

Inför 2026 ökar budgetram för övergripande verksamhet med 15,9 miljoner kronor. Ökning kan härledas till budgetramen för 2025 som inte var kvalitetssäkrad och dessutom innehöll ett förvaltningsgemensamt effektiviseringskrav. Inför 2026 har personal och driftkostnader budgeterats utifrån verkliga kostnader på övergripande verksamhet.

Bemanning

Bemanningen av verksamheterna med behöriga medarbetare och chefer utmanar alltmer varför arbetet med den långsiktiga kompetens-/personalförsörjningen behöver prioriteras högt. En helhetsöversyn av personaltätheten behövs för att kvalitetssäkra kompetens-/personalförsörjning och säkerställa att antal årsarbetare är i linje med de behov som finns enligt resursfördelningen. Kvalitetssäkring av antal årsarbetare gäller främst för förskola, förskoleklass och grundskola. 2026 innebär att nämndens verksamheter precis som för 2025 går in med tydliga beting som behöver hämtas in för att nå en budget i balans. Volymförändringar i kombination med effektivisering och kostnadskontroll kommer vara särskilt utmanande under 2026.

4 Volym- och resursmått

4.1 Volymmått

Mått	Utfall 2024	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Antal barn i förskola, egen regi	903	895	900	862	883	
Antal barn i förskola, annan huvudman	306	297	315	312	293	
Antal barn i pedagogisk omsorg, annan huvudman	0	0	1	0	0	
Antal elever i fritidshem, egen regi	1 124	1 142	1 142	1 149	1 104	
Antal elever i fritids anpassad grundskola, egen regi	21	21	21	22	21	
Antal barn i fritidshem, annan huvudman	111	103	165	123	100	
Antal elever i förskoleklass, egen regi	266	288	295	267	268	
Antal elever i förskoleklass, annan huvudman	34	22	22	24	21	
Antal elever i grundskola, egen regi	2 397	2 376	2 339	2 335	2 394	
Antal elever i grundskola, annan huvudman	484	487	505	508	497	
Antal elever i anpassad grundskola, egen regi	30	29	29	34	29	
Antal elever i anpassad grundskola, annan huvudman	1	0	1	1	0	
Antal elever i gymnasieskola, egen regi	509	535	529	526	531	
Antal elever i gymnasieskola, annan huvudman	571	563	561	528	559	
Antal elever i anpassad gymnasieskola, egen regi	19	24	24	27	24	
Antal elever i anpassad gymnasieskola, annan huvudman	2	1	0	1	1	

4.2 Resursmått

Mått	Utfall 2024	Budget 2025	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Kostnad kr per inskrivet barn i förskolan, egen regi	106 516	147 897	162 475	138 664		
Kostnad kr per inskrivet barn i fritidshem, egen regi	23 862	30 292	24 705	22 448		
Kostnad kr per inskriven elev i förskoleklass, egen regi	44 948	70 332	64 585	85 914		
Kostnad kr per inskriven elev i grundskola, egen regi	73 028	118 093	140 005	111 703		
Kostnad kr per inskriven elev i gymnasieskola, egen regi	106 452	88 537	109 664	119 252		

5 Resursfördelningsmodell

Inledning

Resursfördelningsmodellen är ett av barn- och utbildningsnämndens viktigaste styrverktyg. Den beskriver hur de resurser som kommunfullmäktige beslutat om ska fördelas till Håbos förskolor, skolor, gymnasium och anpassade skolformer. Modellen ägs av nämnden och används för att omsätta de politiska besluten om mål och ekonomiska ramar till konkreta förutsättningar för varje verksamhet. Syftet med modellen är att skapa en transparent och rättvis resursfördelning som tar hänsyn till både barn- och elevantal och socioekonomiska faktorer. På så sätt kan resurserna styras dit de gör störst skillnad, samtidigt som alla verksamheter ges likvärdiga möjligheter att planera och bedriva utbildning av hög kvalitet. Genom denna modell skapas förutsättningar för en utbildningsverksamhet som präglas av likvärdighet, utveckling och transparens, där resurserna används på ett sätt som stärker barnens och elevernas möjligheter att växa och lyckas i en kommun som fortsätter att utvecklas.

Kommunernas skyldighet att ge bidrag till fristående huvudmän regleras i skollagen (2010:800) och skolförordningen (2011:185). Enligt 14 kap. 1 § skolförordningen ska bidraget fastställas per kalenderår och baseras på hemkommunens budget för det kommande året. Kalenderåret räknas från 1 januari till 31 december. Kommunens bidrag för barn och elever i fristående verksamheter ska bestämmas enligt likabehandlingsprincipen. Bidraget ska beräknas på samma sätt som kommunen fördelar resurser till sin egen verksamhet av samma typ. Kommunerna kan också göra riktade satsningar och välja olika resursfördelningsmodeller, till exempel baserat på socioekonomiska faktorer. Huvudsyftet är att alla elever i kommunen ska ha samma möjligheter att ta del av medlen, oavsett om de går i en kommunal eller fristående verksamhet.

Grundbelopp

Modellen utgår från de kategorier av kostnader som finns reglerad i skollagen. Där regleras vad beloppet till fristående verksamheter ska ge ersättning för. För att öka transparensen i relation fristående verksamheter och den egna regin används motsvarande kategorier i modellen:

- Undervisning
- Läromedel/lärverktyg
- Måltider
- Lokaler
- Elevhälsa
- Administration (för fristående skolor)
- Momskompensation (för fristående skolor)

Grundbeloppet fördelas per barn och elev med differentiering beroende på ålder och betalas ut per månad baserat på antalet barn och elever som finns inskrivna på skolan den 10:e varje månad.

Beloppsintervaller inom förskolan är:

- Barn 1 till 3 år
- Barn 4 till 5 år

Beloppsintervaller inom grundskolan är:

• Förskoleklass till årskurs 3

• Årskurs 4 till 6

• Årskurs 7 till 9

Beloppsintervaller för inskriven fritidshemsverksamhet är:

• Förskoleklass till årskurs 3

• Årskurs 4 till 6 Beloppsintervaller inom anpassad grundskola är:

• Årskurs 1 till 6 o Nivå 1–5

• Årskurs 7 till 9 o Nivå 1–5

Beloppsintervaller inom anpassad gymnasieskola är:

• Behovsnivå 1–5

Gymnasieskolan

Resursfördelningen för gymnasieskolan i Håbo kommun följer den gemensamma prislistan som fastställs inom ramen för samverkan i STORSTHLM. Alla nationella gymnasieprogram har ett fastställt pris som gäller för ersättningen mellan kommuner och till fristående huvudmän. Modellen säkerställer likvärdiga villkor och en transparent hantering av ersättning mellan kommuner och huvudmän.

Strukturersättning

Barn och elevers förutsättningar strukturersättningen innebär en omfördelning av resurser till enheter utifrån fastställda kriterier. Ju mer som fördelas via struktur, desto mindre summa kan fördelas via de generella grundbeloppen. I modellen avsätts 2 % av total verksamhetsram exklusive lokalkostnader som avser förskoleverksamhet och 3 % för grundskoleverksamhet (inkl. fritidshem) att fördelas som strukturersättning utifrån barn och elevers förutsättningar. Socioekonomisk kompensation utgår till barn och elever i förskola, förskoleklass, grundskola och fritidshem. Detta gäller både kommunala och fristående verksamheter inom kommunen och beräknas på samma sätt för att ge likvärdiga förutsättningar. Intentionen med den socioekonomiska kompensationen är att utjämna olikheter i förskolornas och grundskolornas förutsättningar. Utöver det generella grundbeloppet får grundskolorna en extra ersättning som baseras på den socioekonomiska sammansättningen på respektive förskola och skola. De kriterier som används skapar ett index för respektive förskole- och skolenhet. Statistiken fås årligen från statistikmyndigheten SCB och ligger till grund för påföljande års ersättning. Variablerna är möjliga att följa över tid och är träffsäkra utifrån vad som påverkar behovet av strukturersättning.

Ett index beräknas utifrån varje förskola och skola och består av:

• Utbildningsnivå hos vårdnadshavare (70%)

• Nyanländ de senaste 3 åren (20%)

• Andel med försörjningsstöd (10%) För verksamhet som startar under budgetåret, och som är berättigad till socioekonomisk kompensation, utgår kommunens genomsnittliga socioekonomiska ersättning per elev för aktuellt år.

Tilläggsbelopp för fristående verksamheter

Tilläggsbelopp syftar till att ge huvudmän resurser för insatser som ligger utanför det som ska finansieras inom grundbeloppet.

Extraordinär stödinsats för verksamheter i egen regi

När det gäller de kommunala förskolor och skolor kan extraordinära stödinsatser utformas på andra sätt än genom ett ansökningsförfarande. I Håbo kommun gäller att de kommunala förskolorna och grundskolorna tillgodoser behovet av extraordinära resurser inom ramen för respektive verksamhet och fördelas av skolchef.

6 Investeringar

Investeringsprojekt som uppgår till minst 5 miljoner, oavsett tidsomfattning, undantaget periodiskt underhåll, ska kommunfullmäktige ta ställning till i en totalbudget för projektet. För projekt som startar under planåren, ska beloppen ses som en plan, och beslut om budget sker i nästkommande budgetprocess. Beloppen ska fördelas på genomförandeår.

Fullmäktige beslutar också om årlig rambudget per nämnd för övriga investeringar, såsom mindre anläggnings- och fastighetsinvesteringar, inventarier, transportmedel samt för komponentbyten.

Investeringar ska inför prioritering, kategoriseras enligt nedan:

- **Ska**
  - Investeringar som måste genomföras till följd av lag- och myndighetskrav samt som inte kan senareläggas av säkerhetsskäl.
  - Komponentbyte som investeringsprojekt vilka är nödvändiga för att behålla nuvarande komponentstatus på befintliga objekt.
  - Utökning av antal platser (skola, förskola, äldreomsorg med mera) som direkt kan kopplas till demografiska förändringar.
- **Bör**
  - Investeringar som medför väsentliga kostnadsreduceringar (ekonomiskt lönsamma investeringar)
- **Kan**
  - Investeringar som innebär en ökad ambitionsnivå, standard eller kvalitet men som ändå ses som mycket angelägna att göra.
  - Investeringar som är nödvändiga för att genomföra nya arbetssätt eller organisationsförändringar.

Projekt, tkr	Kate-gori	Total budget, tidigare beslut ad	Total budget, beslut i budget 2026	Total budget, för beslut 2027-2028	Ackumulerat utfall t o m 2024	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Fleråriga projekt med totalbudget									
Inte aktuellt									
Övriga investeringar									
Verksamhetsanpass ningar							-1 271	-2 500	-2 500
Anpassad skola							-100		
Kostenheten (Beredskapslager)							-50		
Fast utrustning							-1 730		
Möbler förskolan	Kan						-400	-450	-450
Digitala verktyg FSK IKT-utr	Bör						-100	-50	-50
Digitala verktyg GSK	Bör							-2 710	-2 710
Digitala verktyg GY	Bör							-500	
Elevmöbler grundskolan							-2 480	-860	-860

Projekt, tkr	Kate-gori	Total budget, tidigare beslut ad	Total budget, beslut i budget 2026	Total budget, för beslut 2027-2028	Ackumulerat utfall t o m 2024	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Inventarier kulturskolan							-200		
Kostenheten							-50	-50	-50
Biblioteket							-398		
Inventarier Gymnasiet							-200	-200	-200
Övergripande verksamhet							-421	20	20
Summa							-7 400	-7 300	-6 800

Kommentar till investering

Barn- och utbildningsnämndens investeringsbudget uppgår enligt beslut i KF 2025-11-10 till 12 miljoner kronor för 2026. Detta är ett skrivfel. Nämndens budget för 2026 kommer korrigeras till 7,4 miljoner kronor. Korrigering görs även för kommande år med 7,3 för 2027 och 6,8 för 2028.

Barn- och utbildningsnämndens investeringsmedel för år 2026 inriktas främst mot underhållsinvesteringar i inventarier, digitalisering och mindre verksamhetsanpassningar. Medlen fördelas mellan enheterna utifrån prioriteringsbeslut i förvaltningens ledningsgrupp under februari 2026.

Investeringsbudgeten för år 2026 avser befintliga verksamheters förväntade investeringsbehov och verksamhetsanpassningar.

Investeringsbudgeten för övriga inventarier presenteras per verksamhetsområde.

7 Bilaga: Taxor och avgifter

Här redovisas en sammanställning av nämndens taxor och avgifter för budgetåret. Beslut om eventuella förändringar i taxor och avgifter fattas i separata ärenden.

	2025	2026
Vuxenutbildning, 1-3§§ förordning (1991:1124)		
Prövningsavgift	500 kr	500 kr
Musikskola, KF§90 2015-12-14, dnr 2015/00312		
Yngre grupper, musik- och teaterlek	600 kr	600 kr
Äldre grupper, musikal/drama i större grupper	800 kr	800 kr
Ämneskurser, instrument och sång	1 000 kr	1 000 kr
Instrumenthyra	300 kr	300 kr
Förseningsavgifter (Barn, 0-18år, och barnmedier är avgiftsfria)		
Per volym och påbörjad vecka	5 kr	5 kr
Per DVD/Videofilm, CD-skiva, CD-rom och dag	5 kr	5 kr
Snabblån och fjärrlån		
Per volym och dag	5 kr	5 kr
Ersättning för förkommen/skadade medier		
Vuxenbok, angivet pris eller inköpspris om det är högre	250 kr	250 kr
Barnmedier utom film, angivet pris eller inköpspris om det är högre	100 kr	100 kr
Tidskrift, angivet pris eller inköpspris om det är högre	100 kr	100 kr
Ljudbok, CD-skiva, CD-rom, angivet pris eller inköpspris om det är högre, vuxenmedier	250 kr	250 kr
DVD, VHS, angivet pris eller inköpspris om det är högre, både barnfilm och vuxenfilm	500 kr	500 kr
Övriga avgifter		
Kopiering/utskrift per ark A4	2 kr	2 kr
Kopiering/utskrift per ark A3	4 kr	4 kr
Kopiering/utskrift per ark A4 färg	4 kr	4 kr
Kopiering/utskrift per ark A3 färg	8 kr	8 kr
Scanning och mail till kund, per scanning/skickande	5 kr	5 kr
Kasse	3 kr	3 kr
Tygkasse liten	60 kr	60 kr
Tygkasse stor	100 kr	100 kr
Lånekort, ersätta förlorat	10 kr	10 kr
Fjärrlån per beställning	20 kr	20 kr

Avgifter förskola och pedagogisk omsorg 1-5 år

	Barn 1	Barn 2	Barn 3	Barn 4

Maxtaxa	3 %	2 %	1 %	Ingen avgift
Högsta avgift	1 847 kr	1 231 kr	616 kr	
Föräldraledig/arbetssökande/16-25 tim	2,5 %	1,8 %	1,0 %	Ingen avgift
16-25 timmar/vecka	1 539 kr	1 108 kr	616 kr	
Föräldraledig/arbetssökande/15 tim	2,0 %	1,6 %	1,0 %	Ingen avgift
15 tim/vecka, högsta avgift	1 231 kr	985 kr	616 kr	

Avgifter fritidshem 6-12 år

	Barn 1	Barn 2	Barn 3	Barn 4
Fritidshem	2,0 %	1 %	1 %	Ingen avgift
Högsta avgift	1 231 kr	616 kr	616 kr	

HÅBO KOMMUN

ANMÄLAN ANMÄLNINGSÄRENDEN

Datum
2026-03-04

Anmälda vid sammanträde 2026-03-18 i kommunstyrelsen

Datum	Dokid	Riktning	Avsändare/Mottagare	Beskrivning	Ansvarig	Diarienummer
2026-03-04	147990	Arbetsmaterial	Kommunledningsförvaltningen	Tjänsteskrivelse anmälningsärenden	Maud Thorsell	2026/00226
2026-03-02	147972	Inkommande	Enköpings kommun	Kommunstyrelsen 24 februari 2026 (2026-02-24 KS §40)	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-27	147905	Inkommande	vardochomsorgsnamnden@habo.se	Protokollsutdrag 2026-02-24 § 28 Entledigande och utnämnande av dataskyddsombud	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-25	147806	Inkommande	socialnamnden@habo.se	Protokollsutdrag, SN § 26 ny DSO	Helena Johansson	2026/00226
2026-02-24	147768	Inkommande	Bygg- och miljönämnden	Delegationsbeslut dataskyddsombud	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-19	147774	Inkommande	Hampus Håkansson	Uppdaterad Budget och verksamhetsplan 2026, plan 2027-2028	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-19	147773	Inkommande	Hampus Håkansson	Beslut - 20260218 - BOU § 8 Uppdaterad Budget och verksamhetsplan 2026, plan 2027-2028	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-11	147315	Inkommande	Skolinspektionen	Uppföljningsbeslut - efter planerad kvalitetsgranskning av huvudman	Helena Johansson	2026/00226
2026-02-10	147327	Inkommande	Azets Revision & Rådgivning AB	Missiv granskning av resursfördelningsmodell och prognosarbete 2026-02-05	Helena Johansson	2026/00226
2026-02-10	147326	Inkommande	Azets Revision & Rådgivning AB	Granskningsrapport resursfördelningsmodell och prognosarbete slut ver	Helena Johansson	2026/00226

Datum	Dokid	Riktning	Avsändare/Mottagare	Beskrivning	Ansvarig	Diarienummer
2026-02-09	147216	Inkommande	Håbo kommuns revisorer	Revisionsrapport för yttrande socialnämnden - Granskning av socialnämndens arbete mot välfärdsbrottslighet	Helena Johansson	2026/00226
2026-02-09	147206	Inkommande	Bygg- och miljönämnden	Beslut MBN 20260206 Återrapportering av uppdrag och verkställighet år 2025	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-09	147205	Inkommande	Bygg- och miljönämnden	Verksamhetsberättelse år 2025 Bygg- och miljönämnden	Maud Thorsell	2026/00226
2026-02-09	147204	Inkommande	Bygg- och miljönämnden	Beslut BMN 20260206 Bygg- och miljönämndens verksamhetsberättelse år 2025	Maud Thorsell	2026/00226

Paragraf 40
Ärendenummer KS2025/1177
Datum: 2026-02-24
Beslutande organ: Kommunstyrelsen

Samverkansavtal - UppE-arkiv

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

1. Enköpings kommun ska ingå samverkansavtal för UppE-arkiv med Heby, Håbo, Knivsta, Tierp och Östhammars kommuner enligt ”Samverkansavtal för UppE-arkiv”, daterat den 19 december 2025
2. kommundirektören ges i uppdrag att underteckna avtalet för Enköpings räkning med eventuella mindre, icke principiella, ändringar.

Beskrivning av ärendet

Enköpings kommun har sedan 2021 deltagit i ett informellt samarbete med Knivsta, Heby och Östhammars kommuner kring e-arkiv. Samarbetet har nu utvecklats till ett formellt samverkansavtal som även omfattar Håbo och Tierps kommuner. Projektet startades med syfte att undersöka möjligheterna att skapa en hållbar samverkan kring ett gemensamt upphandlat e-arkiv.

Syftet med samverkan, som fått namnet UppE-arkiv, är att skapa en långsiktig, robust och kostnadseffektiv samverkansstruktur för förvaltning, utveckling och drift av respektive kommuns e-arkiv.

Samverkansavtalet reglerar gemensamma organisationer, beslutsformer och ansvarsfördelning mellan parterna samt anger hur samverkan ska bedrivas i frågor som rör e-arkivets användning, leveranser, utbildning och utveckling. Samverkan kan även omfatta gemensam systemintegration, utbildning och processutveckling.

Genom avtalet inrättas ett styrgrupps- och rådssystem för e-arkivfrågor. Styrgruppen består av chefer med ansvar för e-arkivverksamheten i

respektive kommun, medan e-arkivrådet består av en arkivarie per kommun. Styrgruppen fattar strategiska beslut och ansvarar för övergripande planering och ekonomiska frågor. E-arkivrådet ansvarar för samordning, gemensamma processer och omvärldsbevakning.

E-arkivets drift avses ske lokalt på en server hos IT-Centrum i Tierps kommun, där varje kommun har sin egen installation.

Avtalet gäller till och med den 1 maj 2050 och kan sägas upp med 24 månaders uppsägningstid.

Yrkande

Ordföranden lägger fram följande förslag till beslut:
Kommunstyrelsen beslutar att:

1. Enköpings kommun ska ingå samverkansavtal för UppE-arkiv med Heby, Håbo, Knivsta, Tierp och Östhammars kommuner enligt ”Samverkansavtal för UppE-arkiv”, daterat den 19 december 2025
2. kommundirektören ges i uppdrag att underteckna avtalet för Enköpings räkning med eventuella mindre, icke principiella, ändringar.

Beslutsgång

Ordföranden frågar kommunstyrelsen om den kan besluta enligt framlagt förslag och kommunstyrelsen svarar ja.

Beslutsunderlag

Följande handlingar har legat till grund för beslutet:

- Protokollsutdrag, Kommunstyrelsens arbetsutskott 10 februari 2026 (2026-02-10 KSAU §20)
- Tjänsteskrivelse, 2026-01-14
- Samverkansavtal för UppE-arkiv, 2025-12-19

Sändlista

Beslutet skickas till:

- Heby kommun, för kännedom
- Håbo kommun, för kännedom
- Knivsta kommun, för kännedom
- Tierp kommun, för kännedom
- Östhammars kommun, för kännedom

HÅBO KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2026-02-24

Informationsklass

Vård- och omsorgsnämnden

Protokoll	**§ 28**
Tid	tisdagen den 24 februari 2026, kl. 18:00
Ajournering	-
Plats	Övergransalen, Kommunhuset, Bålsta
Beslutande	
Ledamöter och tjänstgörande ersättare	Agneta Hägglund (S), Ordförande Fred Rydberg (KD), 1:e vice ordförande Susanna Kraftelid (HD), 2:e vice ordförande Lisbeth Bolin (C) Paul Ohvanainen (SD) Carolina Cranser (-) Birgitta Green (Båp)
Närvarande ersättare	
Ersättare	Lilly-Ann Strömberg (S) Mats Engelmark (C)
Justering	
Tid och plats	Tisdagen den 24 februari 2026 klockan 20:00, Övergransalen
Sekreterare	Niki Mallouppas Carlquist
Ordförande	Agneta Hägglund (S)
Justerare	Birgitta Green (Båp)

JUSTERARE	EXPEDIERAD	SIGNATUR	UTDRAGSBESTYRKNING

Övriga närvarande	Fredrik Westin, förvaltningschef Marie Rönnqvist-Borneteg, avdelningschef Matilda Norell, avdelningschef Barbare Huskaj, avdelningschef Ulrika Wahlstrand, verksamhetschef Jari-Matti Heikkinen, verksamhetscontroller Sarah Wenne, socialt ansvarig samordnare (SAS) Karin Johansson, controller Niki Mallouppas Carlquist, nämndsekreterare

§ 28

Dnr 2026/00075

Entledigande och utnämnande av dataskyddsombud

Vård- och omsorgsnämndens beslut

1. Vård- och omsorgsnämnden entledigar Anna Runåker från Secure State Cyber AB med organisationsnummer 556689–2294 från uppdraget som dataskyddsombud för vård- och omsorgsnämnden från den 1 mars 2026.

2. Vård- och omsorgsnämnden utser Anna Rundberg från Secure State Cyber AB med organisationsnummer 556689–2294 till nytt dataskyddsombud från och med den 1 mars 2026.

3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Enligt dataskyddsförordningen ska vård- och omsorgsnämnden ha ett dataskyddsombud. Dataskyddsombudet ska bland annat kontrollera att personuppgifter behandlas på ett korrekt och lagligt sätt samt informera och ge råd om dataskyddsförordningen och angränsande regler. Dataskyddsombudet ska även fungera som en kontaktpunkt för tillsynsmyndigheten och för registrerade personer.

Kommunens externt anlitade dataskyddsombud har hastigt blivit tjänstledig. Vår leverantör, Secure State Cyber AB (org.nr 556689–2294), har därför utsett en ny person till uppdraget. Med anledning av detta behöver samtliga nämnder och Håbohus fatta beslut om att utse det nya dataskyddsombudet redan under nästa vecka, för att uppfylla kraven från Integritetsskyddsmyndigheten (IMY).

Beslutsgång

Ordförande frågar om nämnden kan fatta beslut i enlighet med förvaltningens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutsunderlag

– Tjänsteskrivelse nr 11027, daterad 2026-02-23.

Beslutet ska skickas till
Integritetsskyddsmyndigheten
Kommunstyrelsen
Säkerhetschef

HÅBO KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2026-02-25

Informationsklass

Socialnämnden

Protokoll	**§ 17–27**
Tid	onsdagen den 25 februari 2026, kl. 16:15
Plats	Övergransalen, Kommunhuset, Bålsta
Beslutande	
Ledamöter och tjänstgörande ersättare	Helene Zeland Bodin (C), Ordförande Gunilla Gustavsson (S), 1:e vice ordförande Kristina Pettersson (SD), 2:e vice ordförande Sara Sarnes (M) Eva Staake (S) Helén Embretsén (KD) Farid Chibout (Båp)
Närvarande ersättare	
Ersättare	Per-Inge Andersson (KD) Sofia Svedberg (S) Inger Wallin (S)
Justering	
Tid och plats	Omedelbar justering av §§ 20, 26 i anslutning till mötet, Övergransalen
Sekreterare	Emilia Ljungkvist
Ordförande	Helene Zeland Bodin (C)
Justerare	Farid Chibout (Båp)
Övriga närvarande	Elisabeth Orr Bågfors, förvaltningschef, Rebecca Olsson, nämndsekreterare

JUSTERARE	EXPEDIERAD	SIGNATUR	UTDRAGSBESTYRKNING
FC			

HÅBO KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2026-02-25

Informationsklass

Socialnämnden

Anslag/Bevis

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ	Socialnämnden		
Sammanträdesdatum	2026-02-25		
Datum för anslags uppsättande	2026-02-25	Datum för anslags nedtagande	2026-03-20
Förvaringsplats för protokollet	Socialförvaltningen, Håbo kommun		

Underskrift

Emilia Ljungkvist

§ 26

Dnr 2025/00163

Entledigande och val av nytt Dataskyddsombud för Socialnämnden 2026

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden beslutar att entlediga Anna Runåker från *Secure State Cyber AB* (organisationsnummer 556689-2294) från uppdraget som nämndens Dataskyddsombud.
2. Socialnämnden beslutar att utse Anna Rundberg från *Secure State Cyber AB* (organisationsnummer 556689-2294) till nytt Dataskyddsombud för nämnden från och med den 1 mars.
3. Socialnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Sammanfattning

Dataskyddsombudets roll är att kontrollera att dataskyddsförordningen (GDPR) följs inom organisationen genom att till exempel utföra kontroller och informationsinsatser. Den övergripande och viktigaste uppgiften för dataskyddsombudet är att övervaka att organisationen följer dataskyddsförordningen. Kommunens externt anlitade Dataskyddsombud har hastigt blivit tjänstledig. Kommunens leverantör, Secure State Cyber AB (org.nr 556689–2294), har därför utsett en ny person till uppdraget. Med anledning av detta behöver samtliga nämnder och Håbohus fatta beslut om att utse det nya dataskyddsombudet, för att uppfylla kraven från IMY.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om nämnden kan besluta enligt förvaltningens förslag till beslut och finner att så är fallet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse nr 41269, daterad 2026-02-24

Plats och tid	**KS-salen, Stadshuset, kl. 14:00-15:32** **Måndagen den 23 februari**	
Beslutande	**Ingrid Burman (V) Uppsala**	**ordförande**
	Lotta Carlberg (C) Tierp	**ledamot**
	Kjell Hansson (S) Enköping	**ledamot**
	Christian Nordberg (M) Håbo	**ledamot**
	Maria Nyström (KD) Östhammar	**ledamot**
	Heikki Tiitinen (KD) Enköping	**ledamot**
	Agneta Bergström (S) Älvkarleby	**ledamot**
	Inger Liljeberg-Kjelsson (M) Uppsala	**tj.g. ersättare**
	Soroor Moetazed (MP) Enköping	**tj.g. ersättare**
	Gerd Sköldestig (S) Enköping	**tj.g. ersättare**
	Barbro Wiklund (S) Tierp	**tj.g. ersättare**
Övriga deltagande	**Aygun Alakbarova (M) Älvkarleby**	**ersättare**
Ej närvarande	**Lars Gunnar Gardetoft (KD) Uppsala**	**ledamot**
	Kristina Trusse (KNU) Knivsta	**ledamot**
	Gunilla Hamrin (S) Heby	**ledamot**
	Roger Lamell (S) Östhammar	**ersättare**
	Hans-Göran Björk (KD) Heby	**ersättare**
	Patrik Kjellin (S) Uppsala	**ersättare**
	Thomas Folkesson (S) Uppsala	**ersättare**
	Bertil Brunn (S) Uppsala	**ledamot**
	Anna Koskela Lundén (L) Knivsta	**ersättare**
	Susanna Sandström	**chef**
	Johan Ahlström	**sekreterare**

Utses att justera

Justeringens plats och tid **Uppsala 2026-03-03 kl. 10:00**

Underskrifter Sekreterare _____ Paragraf nr **34-60**

Johan Ahlström

Ordförande _____

Ingrid Burman

Justerande _____

Lotta Carlberg

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat avseende § 34-60

Organ	**Överförmyndarnämnden**
Sammanträdesdatum	**2026-02-23**
Datum för anslags uppsättande	**2026-03-03** Datum för anslags nedtagande **2026-03-24**
Förvaringsplats för protokollet	**Överförmyndarförvaltningen**

Underskrift _____

Johan Ahlström

§ 53

Beslut verksamhetsuppföljning

Överförmyndarnämnden beslutar

att godkänna verksamhetsuppföljningen för 2025

Föredragande
Susanna Sandström

Bakgrund
I samband med årsbokslut ska kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag samt nämndspecifika mål från verksamhetsplanen följas upp. När det gäller kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag följer det Uppsala som är värdkommun.

Motivering
En uppföljning har skett av både de kommunövergripande inriktningsmålen och de nämndspecifika målen från verksamhetsplanen. Uppföljningen biläggs detta beslut.

Delges: Beslut och bilaga delges kommunledningskontoren i samtliga samverkande kommuner

Verksamhetsplan 2025

Fas: *Uppföljning per december Verksamhetsplan 2025* ***Rapportperiod:*** *2025-12-31*
Organisation: *5500 - Överförmyndarnämnden (ÖFN)*

Postadress: Uppsala kommun, 753 75 Uppsala

Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)

www.uppsala.se

Innehållsförteckning

1 Fokusmål 1: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden * 3

1.1 1. Frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamheter genom att minska den administrativa belastningen och skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet. 4

1.2 2. Utveckla digitala välfärdstjänster för ökad samhällsnytta och ett mer effektivt resursutnyttjande. 6

1.3 3. Stärka kompetensförsörjningen och säkerställa ett hållbart arbetsliv och hälsofrämjande arbetssätt inom kommunkoncernen. 7

1.4 11. Öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt utveckla samverkan kring att genomföra val i Uppsala kommun. (KS, VLN, ÄLN, OSN, UBN, AMN, KTN, GSN, IFN, ÖFN, UKAF, SKOL, UPAB och UKK) 9

1.5 Nämnden ska ha en ett jämlikt resursnyttjande 10

1.6 NB1.1. Kommunen ska ha ett hållbart och hälsofrämjande arbetsliv (Gemensamt HR-nämnd-/bolagsmål) 10

1.7 Nämndmål: Överförmyndarnämnden ska ha en sund arbetsmiljö för att säkerställa en välmående arbetsplats. 11

2 Fokusmål 2: Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb 14

2.1 12. Förenkla företagens vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagsservice med hög kvalitet. 15

2.2 16. Stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden. 16

3 Fokusmål 3: Uppsala ska leda klimatomställningen 17

3.1 27. Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om ett klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala senast 2050. 18

4 Fokusmål 4: Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor 20

4.1 34. Utveckla kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet. 21

4.2 38. Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända. 23

4.3 43. Stärka arbetet med att främja psykisk hälsa och förebygga och hantera ökad psykisk ohälsa. 24

4.4 46. Utveckla kommunens krisberedskap och det civila försvaret i syfte att stärka samhällets motståndskraft. 25

4.5 35. Förhindra att välfärden missbrukas genom att motverka alla former av arbetslivskriminalitet i kommunens verksamheter och hos de leverantörer som anlitas av kommunen. 26

4.6 KS-BESLUT: Uppmana samtliga nämnder att höja beredskap och genomföra övningar i syfte att de verksamheter de ansvarar för ska stå väl rustade att arbeta analogt i händelse av att digitala funktioner slås ut 27
4.7 KS-BESLUT: I dialog inom kommunen vidta nödvändiga åtgärder för att på kort sikt stärka kommunens robusthet, resiliens och redundans mot allvarliga störningar inom relevanta områden med anledningen av kriget i Ukraina. 28
4.8 Överförmyndarnämnden ska tillse att barnets bästa alltid sätts i främsta rummet 29
4.9 Granskningen av årsräkningar ska vara klar senast den 1 september 2022 30
4.10 Överförmyndarnämnden ska tillse att äldre och personer med funktionsvariationer upplever trygghet, frihet och tillgänglighet 31
4.11 Ställföreträdare ska erbjudas nödvändig utbildning och kompetensutveckling 34
5 Synpunktshantering 36
5.1 Har ni ändamålsenliga arbetssätt, systemstöd och rutiner för synpunktshantering? Om inte, beskriv vad ni saknar och önskar utveckla. 36
5.2 Har ni under året identifierat något övergripande mönster gällande inkomna synpunkter? Beskriv kort vilka mönster ni sett och hur ni i så fall arbetat med det. 36
5.3 Är det någon/några inkomna synpunkter under året som lett till något större utvecklingsarbete hos er? Beskriv det isåfall kort. 36

1 Fokusmål 1: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden

Uppsala går in i en svår tid och många invånare och verksamheter får det tuffare ekonomiskt på grund av omvärldsläget. Uppsala kommunkoncern har en välskött ekonomi och ska fortsätta att utveckla en effektiv förvaltning för att klara kommunens välfärdsuppdrag.

Hållbar ekonomisk utveckling är en av förutsättningarna för en stark välfärd och behövs för att säkra människors försörjning och sociala trygghet. En hållbar ekonomi innebär att kostnaderna inte överstiger intäkterna och att kostnaderna inte överförs på kommande generationer. Kommunens resurser ska fördelas jämställt. Ansvarsfull resursanvändning innebär bland annat att kontinuerligt ta tillvara möjligheterna till både effektiviseringar och omprioriteringar. Ekonomisk hållbarhet förutsätter också ett framtidsperspektiv som skapar utrymme för kvalitetsförbättringar och nödvändiga investeringar idag som skapar nytta över lång tid framåt.

Uppsala kommun ska ge de som bor, verkar och besöker Uppsala välfärdstjänster och service av god kvalitet. Barn och elever ska ges förutsättningar att minst nå kunskapskraven och nå gymnasieexamen. För att lyckas ges elever förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning genom att deras utveckling och lärande stimuleras i en trygg miljö under hela utbildningskedjan, från förskola till gymnasium. Varje barn ges rätt stöd och stimulans i sitt lärande. Oavsett ålder ges förutsättningar för ett livslångt lärande, ständig utveckling, god livskvalitet, minskade kunskapsklyftor och goda utbildningsresultat.

Stöd, vård och omsorg ska ha god kvalitet och utformas utifrån individens behov och förutsättningar. Det ska finnas valfrihet för äldre och kvaliteten alltid ska värnas. Kvaliteten inom äldreomsorgen ska stå i fokus, både i egen och i upphandlad verksamhet. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun där äldreomsorgen känns trygg för Uppsalas äldre och deras anhöriga.

Kommunen kännetecknas av god service, tillgänglighet och effektivitet i alla kontakter med invånare, företag, organisationer och besökare. Verksamhetens kvalitet utvecklas kontinuerligt utifrån nyskapande, innovationer, omvärldsbevakning och ständiga förbättringar. Uppsalas invånare, brukare och medarbetare har erfarenheter och förslag om kommunens utveckling och är en resurs som ska tas till vara.

Att vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder en hållbar arbetsmiljö och goda utvecklingsmöjligheter är grundförutsättningar för att engagera, motivera och utveckla medarbetare. Det kräver ett strukturerat och systematiskt arbete med kompetensplanering. Kommunen behöver bli bättre på att ta hand om den kompetens som redan finns i verksamheten och säkerställa en stabil grundbemanning. För att kunna erbjuda service av

god kvalitet behövs fler som arbetar heltid, lägre sjuktal, fler som får förutsättningar att förlänga arbetslivet och en träffsäker nyrekrytering.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2025-12-31):

Överförmyndarnämnden har påbörjat eller färdigställt alla åtgärder kopplade till Fokusmål 1 förutom åtgärder för att öka valdeltagandet (eftersom det inte varit val under året).

1.1 1. Frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamheter genom att minska den administrativa belastningen och skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

För att klara av välfärdsuppdraget behöver alla nämnder och bolagsstyrelser säkerställa en resurseffektiv verksamhet. Kommunkoncernens styrning och ledning ska bygga på tillit utan detaljstyrning. Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar arbetet med kommunens verksamhet och ekonomi för helheten. Genom systematisk verksamhetsutveckling och innovation såväl inom respektive förvaltning och bolag som inom gemensam administration ska resurser frigöras till kommunens kärnverksamheter. Systematiken för att följa upp och analysera kvalitet, produktivitet och effektivitet ska vidareutvecklas.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Samtliga frågor ska besvaras, kom ihåg att bedöma status P (pågår)/G (genomförd).

1.Beskriv det ni har gjort och ert pågående arbete med åtgärder inom era stödprocesser och/eller administration för att frigöra resurser till kärnverksamhet (inte det ni planerar att göra framöver).

-Översyn av hemsida (version 1.0 klar höst 2025) (G)

-Digital utbildning i redovisning för ställföreträdare (G)

-Integrering mellan vårt verksamhetssystem och LEFI. Via LEFI får vi uppgifter från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten direkt via vårt verksamhetssystem. (G)

-Digitalt kunskapstest för nya gode män och förvaltare (G)

-E-Wärna Go +: En portal där gode män, förvaltare och förmyndare kan ansöka, kommunicera och lämna in handlingar till förvaltningen. (G)

-SDK (säker digital kommunikation) (G) -Enklare support till ställföreträdare (G)

-Digital brevlåda (P)

-Register i systemet Recruto (P)

-Fler instruktionsfilmer till hemsidan, som förklarar processen för brukare och anhöriga (P)

2. Har åtgärden/åtgärderna gett förväntat resultat/förväntad effekt? (exempelvis för ekonomi, brukare, personal, kvalitet) Beskriv resultat/effekt ni sett under 2025 och när ytterligare effekt förväntas nås.

Fler upplevs nöjda med hemsidan, färre frågor på telefon om var man kan hitta information. Tidsbesparing i färre kompletteringar och färre slagningar i olika system.

Vi har rekryterat betydligt fler nya gode män under 2025 än föregående år. Vårt mål var 80 st nya men det blev 122 st nya. Året innan var det 86 st nya. En ökad procent inlämning via e-tjänster. Förbättrad arbetsmiljö när det är lättare att och mer ändamålsenliga e-tjänster och support till dom.

3. Beskriv hur ni har mätt effekterna, och vad mätningarna visar (ange eventuella indikatorer som bidrar vid mätningen).

Mycket statistik kan sökas fram via vårt verksamhetssystem. Till exempel hur mycket som lämnas in digitalt, hur mycket vi kompletterar m.m. Vi mäter också antal nya gode män vilket kan jämföras med statistik för föregående år och flera år bakåt i tiden.

1.1.1 Effektivisera processer och manuell hantering genom digitalisering och automatisering

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi arbetar löpande med effektivisering och digitalisering. Under början av 2025 har vi blivit klara med införande av nytt verksamhetssystem vilket gjort att vi påbörjat eller uppfyllt alla åtgärder i våra digitala färdplan. Vi har därför arbetat om den digitala färdplanen och tagit fram nya mål och projekt för kommande år.

1.1.2 Införa robotisering av fler processer

Förvaltningens medarbetare ska fokusera på myndighetsutövningen för att hålla en hög kvalitet och säkerställa en rättssäker process. Genom att avlasta verksamheten från pappersbaserade processer och manuell hantering i för stor utsträckning frigörs tid för en mer effektiv handläggning av nämndens ärenden. I nuläget finns flera förslag på processer som kan digitaliseras eller robotiseras. Dessa följ upp i enlighet med arbetet som följer nämndens digitala färdplan.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har dagsläget en robot i drift. Vi avvaktar fler robotar eftersom vi har en e-tjänst/portal som erbjuder smidigare lösningar än en robot skulle göra i nuläget. Däremot bevakar vi AI-initiativ som kan vara nyttiga för vår verksamhet.

1.2 2. Utveckla digitala välfärdstjänster för ökad samhällsnytta och ett mer effektivt resursutnyttjande.

Den digitala teknikens roll för kommunens ekonomi och samhällets välstånd har vuxit snabbt under de senaste årtiondena. För att möta krav och förväntningar behöver kommunen öka takten i digitaliseringen för att kunna erbjuda en enklare vardag för invånare, en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. Behovet av nya digitala verktyg så som e-tjänster, artificiell intelligens (AI) och digitala lärplattformar är stort och med stöd av datadrivet beslutsfattande ska kommunen få ännu bättre beslutsunderlag. Kommunens verksamheter behöver synliggöra de digitala tjänsterna och säkerställa digital inkludering så att de som inte kan eller vill använda digitala lösningar och tjänster inte lämnas utanför. Digitala lösningar behöver alltid prövas mot ökade risker för dataintrång, cyberangrepp och informationsläckage.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vid utvecklingen av nya digitala tjänster har vi fokus på kommuninvånare och att skapa nytta för vår målgrupp. Detta är perspektivet som genomsyrar nämndens digitala färdplan, som uppdaterats med nya åtgärder under hösten 2025.

1.2.1 Arbeta i enlighet med en digital färdplan

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Den digitala färdplanen var i princip uppfylld i början av 2025. I början av hösten har vi därför tagit fram nya åtgärder och uppdaterat det digitala färdplanen.

1.2.2 Tillhandahålla utbildning i digital redovisning

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Under hösten genomfördes en föreläsning och visning av vår e-tjänst för redovisning för godmansföreningen medlemmar. Godmansföreningen tar et utbildande ansvar för sina medlemmar och sprider kunskapen även till nya medlemmar.

1.3 3. Stärka kompetensförsörjningen och säkerställa ett hållbart arbetsliv och hälsofrämjande arbetssätt inom kommunkoncernen.

Kommunen ska ha en robust grundbemanning med kompetenta medarbetare och en hälsofrämjande arbetsmiljö. Behovet av korta visstidsanställningar och inhyrd personal ska minska under planperioden. Det ska uppnås genom ett systematiskt kompetensförsörjningsarbete med särskilt fokus på kompetensutveckling och kontinuerligt lärande och genom en god arbetsmiljö med hälsofrämjande arbetssätt. Systematiken för att bemanningsplanera och dela resurser mellan olika verksamheter ska utvecklas. Anställningsformen ska i undantagsfall vara tidsbegränsad. Utbildningar som utformas utifrån arbetsmarknadens behov ska säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen inom kommunal sektor och i det privata näringslivet. Den upprepade korttidssjukfrånvaron ska minska och möjligheterna med ökad flexibilitet i arbetslivet tas tillvara. Möjligheten till

löneväxling för UL-kort ska utredas. Målsättningen är att skapa ett hållbart arbetsliv med lägre sjuktal, fler som arbetar heltid och fler som klarar av ett helt arbetsliv.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Förvaltningen arbetar med ersättarplanering, bemanningsinsatser och kompetensutveckling enligt plan. Utbildning och utveckling är en naturlig del av arbetet och viktiga grundstenar för att upprätthålla det goda arbetsklimat vi har.

1.3.1 Arbeta i enlighet med beslutad kompetensförsörjningsplan

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Nämnden har beslutat om en kompetensförsörjningsplan för förvaltningen som vi följer upp löpande med ersättarplanering samt utbildning i mångfald och inkludering. Utbildning för medarbetarna följer en individuell utvecklingsplan.

Enligt beslutad kompetensförsörjningsplan ska förvaltningen i större utsträckning ta in praktikanter och studentmedarbetare. Under 2025 har förvaltningen tagit emot två studentmedarbetare som arbetat med granskning av årsräkningar. Båda har också sommarjobbat för att täcka upp för ordinarie personal vid semestrar.

1.3.2 Erbjuda utbildning för nämndens ledamöter inom aktuella ämnen

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

I juni 2025 erbjöds förtroendevalda i överförmyndarnämnden ett erfarenhetsutbyte med medarbetarna på förvaltningen. Detta för att öka förståelsen för vardagen utmaningar och hitta områden som är särskilt viktiga att prioritera.

Ytterligare ett utbildningstillfälle genomfördes under hösten där två erfarna ställföreträdare bjöds in för att berätta om sina erfarenhet, med både ljusglimtar och utmaningar.

1.3.3 Fortsätta utveckla och arbeta i enlighet med ett teambaserat arbetssätt

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Förvaltningen arbetar enligt Susan Wheelan metod om effektiva team. Under hösten 2024 har vi gjort en mätning av teamens effektivitet och arbetat vidare med vad som framkom i mätningen under 2025. Utöver det har teamen fått särskilda åtgärder att genomföra i handlingsplanen som togs fram efter genomförd medarbetarundersökning 2025. Där fick teamen i uppdrag att se över sin mötesstruktur i syfte att tillse att alla kommer till tals och känner sig trygga på mötena.

1.4 11. Öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt utveckla samverkan kring att genomföra val i Uppsala kommun. (KS, VLN, ÄLN, OSN, UBN, AMN, KTN, GSN, IFN, ÖFN, UKAF, SKOL, UPAB och UKK)

Förutsättningarna att nyttja sina demokratiska rättigheter är inte jämlikt fördelade. Kommunen ska därför utveckla arbetet med att öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt verka för ett mer jämlikt valdeltagande. För att de allmänna valen 2026 ska kunna genomföras på ett tryggt, rättssäkert och tillgängligt sätt behöver samverkan mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser stärkas. En mer robust valorganisation behöver byggas upp i såväl mellanvalsperiod som vid valår. Arbetet omfattar bland annat bemanning, lokalförsörjning och logistik.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Stoppad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vid tillfälle av val genomförs insatser för de som behöver särskilt stöd för att rösta, inga insatser har genomförts under 2025.

1.5 Nämnden ska ha en ett jämlikt resursnyttjande

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

1.5.1 Integrera ett jämställdhet-, och jämlikhetsperspektiv i förvaltningens kommunikation och informationsmaterial

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

En genomgång av mallar och blanketter görs regelmässigt varje höst. Nämnden har en stor mängd mallar, blanketter och infomaterial som bitvis ses över varje höst genom ett klarspråksprojekt. Där tas också hänsyn till att integrera ett jämställdhetsperspektiv i informationsmaterialet.

1.5.2 Nämndens ekonomi följs upp regelbundet genom ägarsamråd och månadsrapportering till nämnden

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Ekonomin följs upp enligt plan månadsvis på nämndens sammanträden och halvårsvis med ägarsamrådet. Bokslutet kommer visa på ett överskott för 2025, varav 0,7 mnkr är ett planerat överskott som beror på uteblivna införandekostnader för IT-system. Det har också varit lägre personalkostnader än beräknat. Däremot upptäcktes en beräkningsmiss av nämndens kostnader för arvoden till gode män som gjorde att överskottet blev betydligt högre än prognosen.

1.6 NB1.1. Kommunen ska ha ett hållbart och hälsofrämjande arbetsliv (Gemensamt HR-nämnd-/bolagsmål)

Kommunens systematiska arbetsmiljöarbete ska i första hand vara förebyggande och hälsofrämjande. Väl fungerande systematik, rutiner och den löpande dialogen mellan chef och medarbetare skapar förutsättningar för kommunen som arbetsgivare att säkerställa en

god organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö. Alla medarbetare har därtill ett individuellt ansvar att aktivt bidra till en god arbetsmiljö.

Samtliga nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag ska regelbundet följa upp arbetsmiljön och det systematiska arbetsmiljöarbetet i den egna verksamheten samt säkerställa att en returnering av arbetsmiljöuppgifter kan hanteras på ett bra sätt.

Som arbetsgivarnämnd har kommunstyrelsen en särskild tillsynsplikt för kommunens arbetsmiljö och följer därför upp hur nämnderna tillämpar det systematiska arbetsmiljöarbetet. Dessutom kommer kommunstyrelsen under planperioden särskilt följa upp och analysera de arbetsmiljörelaterade nyckeltalen hållbart medarbetarengagemang, sjukfrånvaro och upprepad kortidssjukfrånvaro samt tillbud och arbetsskador på kommunövergripande nivå.

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

Senaste kommentar (2025-12-31):

Positiv trend kopplad till medarbetarenkätens resultat där flera områden visar ett tydlig ökning, framförallt vad gäller arbetssituation. Områden som har en negativ trend eller sticker ut negativt i resultatet har följts upp med en handlingsplan.

NÄMNDINDIKATORER

Titel	**Utfall 2025**	**Mål 2025**	**Föregående period**	**Bedömning**
Hållbart medarbetarengagemang (HME), totalindex.	79	75	77	Målvärde uppnått

1.7 Nämndmål: Överförmyndarnämnden ska ha en sund arbetsmiljö för att säkerställa en välmående arbetsplats.

Kommunens systematiska arbetsmiljöarbete ska i första hand vara förebyggande och hälsofrämjande. Väl fungerande systematik, rutiner och den löpande dialogen mellan chef och medarbetare skapar förutsättningar för kommunen som arbetsgivare att säkerställa en god organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö. Alla medarbetare har därtill ett individuellt ansvar att aktivt bidra till en god arbetsmiljö.

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

Senaste kommentar (2025-12-31):

Genomförd medarbetarenkät visar på ett ökat resultat och under 2025 implementeras åtgärder enligt en handlingsplan. Detta bekräftas också av lägre sjukfrånvaro totalt och färre som har flera sjukdomstillfällen.

1.7.1 Bevara låg korttidssjukfrånvaro genom tidiga aktiviteter

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Följs upp med omtankesamtal där arbetsgivaren tar första samtalet och vid återkommande många frånvarotillfällen erbjuds samtal med HR. Medarbetare med fler än 6 frånvarotillfällen per år har minskat.

NÄMNDINDIKATORER

Titel	Utfall 2025	Mål 2025	Föregående period	Bedömning
Andel medarbetare som har många frånvarotillfällen under de senaste 12 månaderna (6 eller fler).	7,0%	0,0%	3,0%	Nära målvärde
Korttidssjukfrånvaro	3,5%	4,0%		Nära målvärde
Långtidssjukfrånvaro	4,0%	0,0%		Nära målvärde

1.7.2 Flexibel fysisk arbetsplats och ett digitalt arbetssätt

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Medarbetarna erbjuds hemarbete på halvtid ungefär, verksamhetens behov styr. Vid årsskiftet har vi slutat med manuella underskrifter och ska under våren 2026 gå över till expediering via digital brevlåda vilket möjliggör flexibilitet i ännu större utsträckning.

1.7.3 Löpande dialog mellan chef och medarbetare om mål, arbetsuppgifter och individuell utveckling

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status

Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Arbetsgivaren bokar in dialog varje vår och höst, men medarbetare och arbetsgivare kan initiera samtal när behov finns också. Vi har med anledning av handlingsplanen från medarbetarenkäten 2025 även infört kortare avstämningar med tätare intervall, cirka 20 min varannan månad.

2 Fokusmål 2: Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb

Ekonomisk hållbarhet skapas genom ett starkt näringsliv och en växande arbetsmarknad i hela kommunen. En stärkt lokal ekonomi och en expansiv jobbtillväxt inom stad och landsbygder är avgörande för att genom stabila skatteintäkter säkra invånarnas välfärd och sociala trygghet. Att nå klimatmålen är en gemensam utmaning men utgör även en betydande möjlighet för näringslivet.

När Uppsala växer och fler arbetar har vi råd att investera i välfärden. Arbete är det som bygger Uppsalas gemensamma välstånd och ger individer ekonomisk frihet och möjlighet att utvecklas. Vårt mål är att alla som kan också ska arbeta och att företagen ska växa och utvecklas. De konkreta åtgärderna för ett bättre näringslivsklimat ska förverkligas och Uppsala ska vara ett nav för företagande och jobb.

Invånare och besökare ges möjlighet till meningsfull fritid och rekreation. Kulturell infrastruktur och det offentliga rummet bidrar till en nära, trygg och inspirerande miljö. Uppsalas stadskärna ska utvecklas i mänsklig skala för ökad trivsel för boende och besökare. Företag väljer Uppsala som ett attraktivt alternativ för expansionsinvesteringar, nyetableringar och företagande. För att öka attraktiviteten ska Uppsala utvecklas som idrotts- och kulturkommun. Ett starkt civilsamhälle skapar mötesplatser där människor har möjlighet att aktivt delta i samhället.

I Uppsala ska stad och land utvecklas tillsammans. Den hållbara stads- och landsbygdsutvecklingen säkerställer likvärdig tillgång till boende, arbete, kommunikationer, samhällsservice och offentliga platser. Uppsala ska vara fysiskt och socialt sammanhållet. I staden ska genomfartstrafiken minska. Samhällsbyggandet ska ske med bevarad och helst ökad kvalitet. Befintliga bostadsområden ska renoveras och förtätas varsamt och med respekt för boende och befintliga miljöer.

Samarbeten med Uppsalas två universitet och de två universitetssjukhusen gör Uppsala till en stark kunskapsstad. I samverkan med bland andra universiteten utvecklas de kunskapsintensiva och exportinriktade branscherna.

I en globaliserad värld sammanlänkas det lokala med den globala utvecklingen. Det blir därför allt viktigare att som kommun förstå och analysera omvärlden, dess skeenden och konsekvenser. Kommunens roll i ett regionalt sammanhang handlar om att stärka kontakter med omkringliggande kommuner, näringsliv, akademi, statliga myndigheter och Region Uppsala för att hitta smarta och effektiva lösningar på gemensamma utmaningar. Det är även centralt att Uppsala kommun samverkar och samarbetar internationellt, med särskilt fokus på samarbeten inom vårt närområde och inom EU.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2025-12-31):

Nämnden arbetar inte i större utsträckning med näringslivet, men har handläggningstider som gynnar t.ex. mäklare, banker och boupptecknings byråer som är beroende av nämndens beslut. Målet är uppfyllt i den grad vi kan bidra till denna fråga.

2.1 12. Förenkla företagens vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagsservice med hög kvalitet.

Uppsala är en kommun där nya och befintliga företag ges förutsättningar att starta och växa. För att stimulera jobbtillväxt behöver det skapas bättre förutsättningar för fler företag att starta, etablera sig, ställa om och växa i kommunen. Företag och företagare ska mötas av bra service med hög tillgänglighet, god förståelse, effektiv handläggning och tydlig kommunikation. Kommunens anseende som affärspartner och som aktiv och framåtblickande samverkanspartner ska öka. Upphandling är ett strategiskt verktyg för att främja näringslivsklimatet i Uppsala. Upphandlingarna ska om möjligt delas upp i mindre delar för att underlätta för små och lokala företag att delta och lägga anbud.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Överförmyndarnämnden har relativt korta handläggningstider och har kunnat upprätthålla dessa.

2.1.1 Ha handläggningstider som är rimliga och effektiva för näringslivet

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Överförmyndarnämnden har relativt korta handläggningstider, som max 10 dagar för kompletta ärenden. De flesta ärendetyper har kortare handläggningstider. Handläggningstiderna följs upp genom en internkontroll med stickprov kvartalsvis.

2.2 16. Stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden.

Att driva och delta i relevanta och prioriterade samarbeten och hämta hem erfarenheter bidrar till att verksamheten kan utvecklas för att skapa mer nytta för våra invånare och samtidigt stärka Uppsalas förutsättningar i den internationella konkurrensen. Visat ledarskap och nya nätverk bidrar till att Uppsala kan attrahera fler nyetableringar. För att möta ekonomiskt utmanande tider samtidigt som behovet av utveckling kvarstår ska Uppsala kommun bygga strategisk kapacitet för att använda de möjligheter som erbjuds att söka extern finansiering genom EU:s fonder och program. När kommunens verksamheter deltar i eller driver EU-projekt ska det finnas en tydlig koppling till kommunens mål och planerad verksamhetsutveckling.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Stoppad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Överförmyndarnämnden verkar inte internationellt och kan därför inte arbeta med detta uppdrag.

3 Fokusmål 3: Uppsala ska leda klimatomställningen

Det är nu klimatmålen ska nås. Uppsala ska vara världsledande i miljö- och klimatomställningen samt förbättra beredskapen för ett förändrat klimat. Kommunen tar ansvar och motverkar klimatförändringarna genom omställning till klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala 2050. Det ställer krav på kraftfulla insatser inom bland annat transporter, byggande, energi och livsmedel. Samtidigt ökas takten i anpassningar för ett förändrat klimat, inte minst med avseende på nederbördseffekter.

Effekterna av klimatförändringarna i världen blir allt tydligare. Uppsala har i dag en klimatpåverkan som är flera gånger större än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv och mer behöver göras för att nå klimatmålen. Utsläppen ska minska med 10–14 procent per år i kommunen för att ligga i linje med Parisavtalet. Kommunen ska aktivera en koldioxidbudget för den egna verksamheten, och för kommunen som geografiskt område, i syfte att löpande kunna följa upp och vidta åtgärder som minskar kommunens påverkan.

Mer ska göras för att skydda värdefull natur, skydda grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Livsmiljöer för olika arter ska utvecklas och nyskapas i syfte att stärka den biologiska mångfalden i stadsmiljö och på landsbygd. Fler naturreservat ska bildas och kompensatoriska naturvårdsåtgärder utföras vid markexploateringar. Luft- och livskvalitet ska förbättras i stadskärnan för att värna verksamheter och boende i city.

Kommunens ska samtidigt skapa förutsättningar för alla invånare, verksamheters och företags möjlighet att ställa om till det nya, attraktiva, klimatomställda livet. Fler laddstationer för elfordon ska byggas samtidigt som utbyggnad av gång- och cykelvägar. Stadsmiljön ska förbättras bland annat genom att genomfartstrafiken minskar i syfte att nå en bättre luftkvalitet, ökad tillgänglighet och lägre klimatutsläpp. En stor utmaning för att nå utsläppsmålen är att minska klimatpåverkan av konsumtion och långväga resande, något som kommunen kommer att arbeta vidare med. Innovativa sätt att öka återbrukandet i samhället behöver utvecklas.

Det behövs samhällsförändringar som kräver nya sätt att leda och arbeta för att möta klimatutmaningarna. Därför är innovation centrala i klimatarbetet. Miljö- och klimatdriven verksamhets- och affärsutveckling genomförs via breda samarbeten, bland annat inom Uppsala klimatprotokoll.

Stora satsningar ska göras på en energiförsörjning som bidrar till ett klimatpositivt samhälle, på att ställa klimatkrav vid upphandling och inköp, fortsatt utbyggnad av solenergi, kretsloppslösningar, utfasning av fossila plaster, ekologiskt hållbart jordbruk och att säkra

ett hållbart och klimatanpassat byggande. Kommunen ska fullfölja arbetet med att montera solceller på alla kommunala fastigheter där så är möjligt senast 2025.

Bedömning
Helt uppfyllt

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har genomfört de åtgärder vi kan för att minska förvaltningens klimatavtryck, men arbetet kommer fortsätta löpande framöver.

3.1 27. Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om ett klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala senast 2050.

En klimatbudget införs för att löpande följa upp takten i utsläppsminskningar och säkerställa att de åtgärder som genomförs är tillräckliga för att växthusgasutsläppen ska minska i den takt som krävs för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande. Från 2021 ska minskningen i Uppsala vara 10–14 procent per år till 2030. Klimatbudgeten ska tas fram för de kommunala verksamheternas klimatpåverkan och för kommunen som geografiskt område. Kommunens investeringar ska klimatsäkras och klimatkonsekvensanalyser genomföras vid beslut. Kommunen ska verka för lägre påverkan på klimatet från Uppsalas alla invånare och företag genom samhällsplanering och gemensamt åtgärdsarbete med samhällets aktörer samt genom att uppmuntra invånarnas engagemang. Kommunen ska satsa på energiförsörjning och utveckling som främjar ett klimatpositivt samhälle, med särskilt fokus på utbyggnad av solenergi, hållbara transporter, hållbart byggande och kolinlagring. Bland annat ska fler våtmarker återställas som kolsänkor.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Överförmyndarnämnden arbetar löpande med att minska sin resursnyttjande, främst genom digitalisering och förenkling av arbetssätt. Sker löpande och kommer fortsätta inom en överskådlig framtid.

3.1.1 Minska förbrukning på kansliet genom effektivisering och digitalisering

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Överförmyndarnämnden arbetar löpande med digitalisering och effektivisering som delvis syftar till ett minskat resursnyttjande. Nämnden strävar efter att kunna erbjuda en helt digital process för medarbetare och kommuninvånare inom kort.

3.1.2 Erbjuda hybridarbete för förvaltningens medarbetare

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Medarbetarna erbjuds redan möjlighet till hybridarbete där verksamhetens behov styr hur mycket man som medarbetare behöver arbeta på plats. Detta kommer att utvecklas ännu mer nu när vi upphört med manuella signaturer på dokument och snart kan erbjuda möjlighet till expediering via digital brevlåda.

3.1.3 Erbjuda e-tjänster och ett digitalt arbetssätt

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Med e-tjänster minskar behovet av transporter av post samt förvaring av denna. Då förvaltningen fortfarande tar emot relativt mycket post arbetar vi för att ta fram en kort interaktiv utbildning i hur man nyttjar e-tjänster.

4 Fokusmål 4: Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor

I Uppsala kommun är trygghet en rättighet för alla och ingen ska begränsas av otrygghet eller oro att utsättas för brott. Uppsala ska upplevas som en trygg kommun att verka och leva i. Uppsala ska inte ha någon utsatt stadsdel. Uppsala kommuns arbete med trygghet, säkerhet och att förebygga brott är till för att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, egendom, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Ett starkt områdesarbete förebygger och förhindrar social oro. Insatser för att bekämpa kriminaliteten kombineras med förebyggande åtgärder som ger resultat. Kommunen ska fortsätta att utveckla samarbetet med polisen för ökad trygghet.

Kommunens verksamhet har jämlikhet, mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och rättvisa som utgångspunkt. Kommunen stärker förutsättningarna för alla människor i alla delar av samhället. Alla ska erbjudas en livsmiljö där de kan växa, utvecklas och må bra oavsett individuella förutsättningar. Alla ska känna sig välkomna och inkluderade i kommunens verksamheter och kunna lita på att få det stöd de behöver av samhället. All utveckling ska ske med särskild hänsyn till människor och områden som har sämst socioekonomiska förutsättningar. De som står längst utanför idag ska prioriteras.

Uppsala är en öppen, jämställd och solidarisk kommun som berikas av mångfald och tar ansvar för integrationen. Klyftorna mellan människor och områden ska minska och där är jämställdhetsarbetet särskilt viktigt. Livsvillkoren ska vara lika goda oavsett var i kommunen man växer upp och lever. Kompensatoriska insatser kan krävas för att uppnå det.

I Uppsala ska barn och unga ha en god och trygg uppväxtmiljö som präglas av framtidstro och samhörighet. Att investera i barns utveckling är en av de viktigaste vägarna till social hållbarhet och minskade skillnader i hälsa och utbildning. Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet. Barnperspektivet ska genomsyra stadsplaneringen. Välfärd och god folkhälsa ska bygga ett hållbart Uppsala.

Alla barn ska kunna se sina föräldrar gå till jobbet. En lyckad integration leder till att fler arbetar. Kommunen ska satsa på att säkerställa att fler som idag står långt från arbetsmarknaden kommer in i arbete.

Boendesegregationen måste brytas. Kommunen kommer svara mot de utmaningar som finns på bostadsmarknaden. Många av Uppsalas hushåll har en osäker boendesituation eller är trångbodda och riskerar att drabbas av ökande priser på el och värme. Behoven av bostäder med lägre boendekostnad är stora och kommunen behöver stärka arbetet för att säkra boendevillkoren.

Kommunen ska ha en god krisberedskap för att kunna hantera olika sorters samhällsstörningar och förmågan till civilt försvar ska stärkas.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Senaste kommentar (2025-12-31):

Huvuddelen av överförmyndarnämndens verksamhetsmål ligger under fokusmål 4. Förvaltningen har arbetat strategisk under året för kompetensutveckling och ökat fokus på att upptäcka och anmäla välfärdsbrott. Vi är också på god väg att nå målet för antalet nya ställföreträdare vi vill rekrytera årligen. Utöver det uppnådde vi 100% av vårt övergripande granskningsmål.

4.1 34. Utveckla kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet.

Med gemensamma prioriteringar arbetar kommunen och polisen för nolltolerans mot brott och för ett tryggare Uppsala på både kort och lång sikt. Den senaste tidens våldsvåg i Sverige har även drabbat Uppsala hårt, och för att vända utvecklingen behöver hela samhället bidra. Kommunens kraftsamling kommer att kräva alla nämnders och bolagsstyrelsers insatser. Samarbetet mellan kommunala förvaltningar och bolag, polismyndigheten, brottsförebyggande rådet, övriga myndigheter, näringsliv och civilsamhälle ska fördjupas och effektiviseras för att förebygga, förhindra och bekämpa kriminalitet. Kunskapsbaserat arbetssätt och beprövade metoder ska användas i syfte att vända utvecklingen i utsatta områden, förebygga skjutningar och grovt våld och motverka rekrytering av unga till kriminella grupperingar. Arbete med den fysiska platsens betydelse, utformning, attraktivitet och trivsel samt ökad närvaro är en del av det brottsförebyggande arbetet. Myndighetssamverkan ska öka för att bekämpa den organiserade brottsligheten, de kriminellas ekonomi och utnyttjande av välfärdssystemen.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Nämnden har rutiner för att utöva tillsynen av bland annat assistansersättningar och felaktiga folkbokföringar och vi arbetar löpande med att utveckla vår tillsyn. Under 2025 har vi spridit våra rutiner på en nationell konferens för överförmyndare. Vi hade 160 anmälda till vårt seminarium och har fått mycket positiv återkoppling efteråt.

4.1.1 Utveckla nämndens rutiner för att upptäcka och motverka välfärdsbrott

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har under 2025 tagit fram en ny rutin som gäller att upptäcka felaktiga utbetalningar generellt och hållit en utbildning internt om välfärdsbrott inom vår tillsyn. Vi har även spridit våra rutiner på en nationell konferens för överförmyndare.

4.1.2 Fortlöpande utbilda förvaltningens medarbetare och förtroendevalda om välfärdsbrott

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Påbörjad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi arbetar med erfarenhetsutbyte med Vård-, och Omsorgsförvaltningen för att utveckla medarbetarnas kompetens på området välfärdsbrott. Under hösten 2025 hölls en intern utbildning med fokus på rutiner kring välfärdsbrott. För förtroendevalda hölls en genomgång av förvaltningens arbete med välfärdsbrott under 2024 och vi har därför fokuserat på andra ämnen under 2025.

4.1.3 Utveckla nämndens lämplighetsprövning av nya ställföreträdare

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Blanketter har uppdaterats så att den som är föreslagen som god man måste intyga att den inte har anställning som t.ex. assistent för huvudmannen. Vi arbetar med att utveckla kontrollerna av vilka som har uppdrag i andra kommuner. Vi ser vissa utmaningar i att identifiera personer med informella kopplingar till assistansbolag, som visat vara en utmaning för förvaltningen.

4.1.4 Utveckla en samverkan med sociala myndigheter i samverkanskommunerna

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Påbörjad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Hittills har vi haft utbyte med Uppsala, Knivsta, Heby och Älvkarleby. Efter informationsutbytet har vi tillsammans kunnat identifiera ärendet där det funnits oegentligheter och kunnat åtgärda dessa. Arbetet fortsätter under 2026.

4.2 38. Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända.

Integrationen ska främjas genom att stötta fler nyanlända att klara av skolan och etablera sig snabbare på arbetsmarknaden. Alla utbildningsformer ska se till och följa upp att genomströmningen för nyanlända är snabb och att målgrupperna får relevant stöd för detta. Kommunen ska skapa förutsättningar för att fler nyanlända får en varaktig försörjning. Möjligheter där arbete eller praktik kombineras med språkundervisning ska utökas och fler jobb tillhandahållas till Uppsalabor med kompetens men med bristande svenska. Näringslivet och den ideella sektorn är viktiga partners i detta arbete. Särskilt fokus ska läggas på utrikes födda flickor och kvinnors delaktighet i samhället. Demokratistärkande arbete och insatser för att öka kunskapen om hur myndigheter fungerar ska genomföras tillsammans med ideella aktörer för att stärka tilliten till samhället.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Pausad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har planerat att påbörja ett arbete för att ta fram särskilt utbildningsmaterial för de gode män som har uppdrag för ensamkommande barn och asylsökande. Arbetet avvaktar i dagsläget eftersom vi har så få ärenden.

4.2.1 Ge nödvändig utbildning till gode män för nyanlända och ensamkommande barn

I gruppen nyanlända, liksom andra målgrupper i samhället, finns det personer med funktionsnedsättning som har behov av stöd och hjälp från en god man. Målgruppen har särskilda utmaningar som god man behöver ta hänsyn till och få särskild utbildning för att

kunna möta. Även när det kommer ensamkommande barn till Sverige är överförmyndarnämnden skyldig att skyndsamt utse en god man för barnet som kan företräda barnet i alla angelägenheter som kan vara aktuella.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Pausad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Arbetet avvaktar i dagsläget eftersom vi har så få ärenden.

4.3 43. Stärka arbetet med att främja psykisk hälsa och förebygga och hantera ökad psykisk ohälsa.

Den psykiska ohälsan ökar i samhället, även bland barn och unga. Psykisk ohälsa grundar sig bland annat i arbetslöshet, ekonomisk oro, isolering, utanförskap, hög arbetsbelastning, sorg och utsatthet för våld och förtryck. Att stärka skyddsfaktorer som trygg närmiljö, bra boende, utbildning, goda levnadsvanor, sociala relationer och meningsfyllda aktiviteter skapar förutsättningar för psykiskt välbefinnande. Kommunen behöver fokusera på främjande och förebyggande åtgärder, utveckla samverkan med Region Uppsala och civilsamhället, samt ge extra stöd till utsatta grupper. Skolan har ett särskilt ansvar för att främja hälsa och arbeta förebyggande mot psykisk ohälsa. Barn- och elevhälsan är en första viktig instans för att kunna fånga upp elever som inte mår bra. Samverkan mellan kommunen inklusive barn- och elevhälsan, regionens första linjens psykiatri och barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) ska underlättas. Den utvecklade samverkan ska bidra till bättre kontinuitet för barn och unga med psykisk ohälsa för att säkerställa att de får rätt stöd från rätt instans vid rätt tillfälle.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Fortsatt arbete för att rekrytera fler gode män och minska väntetiderna. Vi har lagt extra resurser på annonsering och avsatt en halvtidstjänst för administration och ytterligare rekryteringsinsatser av gode män. Insatserna har gett effekt och vi har fått in 122 nya gode män under 2025, med ett mål på 80 st.

4.3.1 Förkorta väntetiden för den som är i behov av insatser

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi arbetar aktivt för att öka inflödet av nya gode män, för att förkorta våra väntetider för den som är i behov av insatser. Insatserna har gett effekt och vi har fått in 122 nya gode män under 2025, med ett mål på 80 st.

4.4 46. Utveckla kommunens krisberedskap och det civila försvaret i syfte att stärka samhällets motståndskraft.

Kommunen ska ha en god förmåga till krisberedskap och civilt försvar. Planering för att minska sårbarheter, stärka kontinuitetshantering och öka förmågan att hantera fredstida samhällsstörningar behöver fortsätta och planeringen för civilt försvar stärkas i alla samhällsviktiga verksamheter. Kommunens förmåga till civilt försvar tar sin utgångspunkt i kommunens krisberedskap och syftar till att inför och under höjd beredskap och ytterst krig värna befolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt bidra till Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp. Kommunala trygghetspunkter ska vara ett led i detta arbete. Ett systematiskt arbete med utbildning och övning krävs inom kommunens verksamheter. Samverkan med relevanta aktörer i krisberedskapsfrågor är av största vikt. Beredskap krävs även för att kunna arbeta analogt när vardagens tillgängliga teknik inte längre fungerar. En förutsättning för detta arbete är att kommunen även ökar sin förmåga att hantera uppgifter inom området säkerhetsskydd.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Löpande arbete med att utveckla beslutad kontinuitetshanteringsplan. En övning är genomförd i slutet på 2025 i samband med att kontinuitetshanteringsplanen reviderats.

4.4.1 Arbeta fortlöpande med nämndens kontinuitetshantering

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Den finns en beslutat kontinuitetshanteringsplan från september 2024. Internt finns en arbetsgrupp för dessa frågor som arbetar löpande med att utveckla vår beredskap och planera övningar.

4.4.2 Genomföra minst en övning i kontinuitetshantering

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

En övning med fokus på prioritering vid begränsad bemanning är genomförd i december 2025.

4.5 35. Förhindra att välfärden missbrukas genom att motverka alla former av arbetslivskriminalitet i kommunens verksamheter och hos de leverantörer som anlitas av kommunen.

Alla nämnder och bolagsstyrelser behöver vidta åtgärder för att förebygga, upptäcka och motverka arbetslivskriminalitet. Företag och organisationer som fuskar och bryter mot regler i arbetslivet ska utestängas från fortsatta relationer med kommunen. Det kan vara brott mot regler om arbetsmiljö, att företag eller organisationer tar del av bidrag som de inte har rätt till, inte betalar skatter och avgifter eller låter människor arbeta som inte har arbetstillstånd i Sverige. Systematiska kontroller för att upptäcka fel och oegentligheter samt bakgrundskontroll av individer och företrädare för bolag och föreningar inför exempelvis avtalstecknande, utbetalningar, anställning och konsultverksamhet ska utvecklas. Myndighetssamverkan ska öka för att bekämpa den organiserade brottsligheten, de kriminellas ekonomi och utnyttjande av de offentliga systemen.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Påbörjad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Kartläggning av arbetslivskriminalitet inom nämndens tillsyn pågår i samverkan med Vård-, och omsorgsförvaltningen.

4.5.1 Kartlägga risker för arbetslivskriminalitet inom nämndens ansvarsområde

Nämnden ska vidare titta på en systematik för att kartlägga de risker för arbetslivskriminalitet som kan förekomma inom nämndens tillsynsområde. Detta i syfte att utveckla de bakgrundskontroller och tillsynsverktyg som behövs för att förebygga att personer som sysslar med oegentligheter kommer in i nämndens verksamhet. Därtill krävs fortbildning och kompetensutveckling för förvaltningens medarbetare.

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Påbörjad

Senaste kommentar (2025-12-31):

Kartläggning av arbetslivskriminalitet inom nämndens tillsyn pågår i samverkan med Vård-, och omsorgsförvaltningen.

4.6 KS-BESLUT: Uppmana samtliga nämnder att höja beredskap och genomföra övningar i syfte att de verksamheter de ansvarar för ska stå väl rustade att arbeta analogt i händelse av att digitala funktioner slås ut

Att-sats: att uppmana samtliga nämnder att höja beredskap och genomföra övningar i syfte att de verksamheter de ansvarar för ska stå väl rustade att arbeta analogt i händelse av att digitala funktioner slås ut.

Beslutspunkten ingick i: Inriktning avseende Uppsala kommuns agerande med anledning av kriget i Ukraina (KSN-2022-00704).

Sammanträde: KS 2022-03-09

Följs upp från och med augusti 2022.

Ansvarig	Status	Rapportperiod
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	Färdig	2025-12-31

Senaste kommentar (2025-12-31):

Eftersom det mesta av nämndens material är arkiverat analogt så är risken till påverkan förhållandevis liten om digitala funktioner slås ut. Under hösten 2024 genomfördes en övning i syfte att träna på att arbeta analogt vid en kris, fördjupade övningar genomförs årligen enligt ett särskilt årshjul.

4.7 KS-BESLUT: I dialog inom kommunen vidta nödvändiga åtgärder för att på kort sikt stärka kommunens robusthet, resiliens och redundans mot allvarliga störningar inom relevanta områden med anledningen av kriget i Ukraina.

Att-sats: att uppdra åt kommunledningskontoret att vidta nödvändiga åtgärder för att på kort sikt stärka kommunens robusthet, resiliens och redundans mot allvarliga störningar inom relevanta områden.

Att-sats: att hemställa till övriga nämnder och bolagsstyrelser att i dialog med kommunledningskontoret göra detsamma.

Beslutspunkten ingick i: Inriktning avseende Uppsala kommuns agerande med anledning av kriget i Ukraina (KSN-2022-00704).

Sammanträde: KS 2022-03-09

Följs upp från och med augusti 2022.

Ansvarig	Status	Rapportperiod
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	Färdig	2025-12-31

Senaste kommentar (2025-12-31):

Nämndens har en beslutad kontinuitetshanteringsplan sedan september 2024. En revidering är genomförd 2025 och det har även tagits fram en utbildningsplan.

4.8 Överförmyndarnämnden ska tillse att barnets bästa alltid sätts i främsta rummet

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

Senaste kommentar (2025-12-31):

Förvaltningen har på uppdrag av nämnden lagt till barnrättskonsekvenser till samtliga beslut i individärenden som gäller barn.

4.8.1 Barnärenden ska vara en enskild del av introduktionen för nyanställda

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

En särskild introduktion i barnärenden har tagits fram och används vid introduktion av alla nyanställda.

4.8.2 Barn ska få yttra sig i ärenden som gäller denne om det är lämpligt med hänsyn till barnets ålder och frågans art

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Barnets rätt till insyn och yttrande är inkorporerat i nämndens rutinbeskrivningar och beslut.

4.9 Granskningen av årsräkningar ska vara klar senast den 1 september 2025

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

Senaste kommentar (2025-12-31):

Nämndens mål är att samtliga årsräkningar ska vara färdiggranskade den 1 sept. Vi har kunnat uppnå målet till 100%.

4.9.1 Individuella mål

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Individuella mål är satta och genomförda för alla granskande handläggare. Viss revidering utifrån utfallet och behovet på förvaltningen sker löpande.

4.9.2 Månadsmål på förvaltningsnivå

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har haft månadsmål för hela våren jan-juni vilket varit en viktig faktor för att öka transparens och måluppfyllnad. Med hjälp av nya månadsmål har vi kunnat uppnå det totala målet.

4.9.3 Genomföra fördjupad granskning i tre slumpvis utvalda akter per granskande handläggare

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Förvaltningen har slumpvis kontrollerat 50 st ärenden för att se om huvudmannen var folkbokförd på korrekt adress. Utfallet visar att i 47 ärenden har kontrollen skett men i 3 ärenden har ingen kontroll skett.

Förvaltningen har kontrollerat 60 st ärenden för att se att huvudmännen fått del av fickpengar och beviljade uttag under året. Utfallet visar att i 58 ärenden har kontrollen gjorts. I de övriga 2 ärendena finns ingen tjänsteanteckning som visar att kontroll skett.

4.10 Överförmyndarnämnden ska tillse att äldre och personer med funktionsvariationer upplever trygghet, frihet och tillgänglighet

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

Senaste kommentar (2025-12-31):

Målet på helåret var 80 st nya ställföreträdare och utfallet blev 122 st nya ställföreträdare under 2025.

4.10.1 Genomföra ungefär en rekryteringsträff per månad i värdkommunen Uppsala

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Rekryteringsträffarna i värdkommunen Uppsala har genomförts enligt plan, där varannan är digital och fysisk träff.

4.10.2 Genomföra digitala rekryteringsinsatser

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Varannan månad är informationsträffen digital.

4.10.3 Nya ställföreträdare erbjuds ett lämpligt första uppdrag

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Nya ställföreträdare kontaktas och erbjuds ett lämpligt första uppdrag som är särskilt utvalt av handläggare på förvaltningen.

4.10.4 Utvärdera genomförda rekryteringstillfällen

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Förvaltningen har tillsammans med en representant från kommunikationsavdelningen sett över genomförda marknadsföringsinsatser och vilket utfall det gett.

Vi utvärderar också närvaro på träffarna i samverkanskommunerna och bedömer var det är lämpligt att lägga mest energi framgent.

4.10.5 Genomföra minst en rekryteringsträff per år i samverkanskommunerna

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Informationsinsatser har genomförts i Uppsala, Enköping och Tierp under våren. Under hösten har vi besökt Knivsta, Östhammar, Håbo, Älvkarleby, Heby, Uppsala och Enköping.

4.10.6 Utveckla en samverkan med lokala organisationer och civilsamhället i länet

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Under hösten 2025 har vi besökt pensionärsföreningar och informerat om vår verksamhet.

4.10.7 Arbeta in enlighet med en framtagen strategi för annonsering i sociala medier

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har börjat året med att ta fram en film till sociala medier där erfarna ställföreträdare berättar om uppdraget. Utöver det har vi annonserat i UNT med ett reportage som tagits fram för några år sedan men som fortfarande är aktuellt. Inför informationstillfällen annonseras det på Facebook och Instagram.

4.10.8 Fortlöpande erbjuda stöd och insatser för befintliga ställföreträdare

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Närvaro och tillgänglighet är viktigt för att ställföreträdarna ska känna att dom får den service som behövs. Vi arbetar med att åka ut och träffa gode män och förvaltare enligt ett särskilt framtaget årshjul.

Vi har även under hösten tagit fram fler digitala utbildningar som stöd för ställföreträdarna.

4.11 Ställföreträdare ska erbjudas nödvändig utbildning och kompetensutveckling

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

Senaste kommentar (2025-12-31):

Varje år håller förvaltningen delvis i en kurs för nya ställföreträdare som genomförs vår och höst. Det hålls även en kompetenshöjande föreläsning under både våren och hösten.

4.11.1 Erbjuda utbildning till nya ställföreträdare och ställföreträdare i behov av kompetensutveckling halvårsvis

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Varje vår och höst erbjuds nya ställföreträdare en kurs. Vi har även lagt till ett kurstillfälle för ställföreträdare som har svårt att redovisa.

4.11.2 Genomföra och finnas tillgängliga för information- och utbildningsinsatser riktade mot personal hos viktiga samverkanspartners

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har både besökt nämnder i våra samverkanskommuner och olika intresseföreningar under 2025. Utöver det har vi hållit utbildningar för socialsekreterare och handläggare på ekonomiskt bistånd.

4.11.3 Genomföra två vidareutbildande föreläsningar per år

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Den första föreläsningen genomfördes i februari med fokus på LSS-frågor och den andra hölls i november med fokus på redovisning.

4.11.4 Tillhandahålla och fortlöpande uppdatera förvaltningens tryckta material

Ansvarig	Startdatum	Slutdatum	Status
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)	2025-01-01	2025-12-31	Färdig

Senaste kommentar (2025-12-31):

Det tryckta materialet ses över löpande och uppdateras vid behov. Under 2025 förenklade vi språket i vår broschyr som skickas till alla nya gode män som ska genomföra förvaltningens kunskapsprov.

5 Synpunktshantering

Synpunkter innefattar beröm, klagomål och förbättringsförslag.

Ansvarig
Susanna Sandström (susanna.sandstrom)

5.1 Har ni ändamålsenliga arbetssätt, systemstöd och rutiner för synpunktshantering? Om inte, beskriv vad ni saknar och önskar utveckla.

Synpunkter innefattar beröm, klagomål och förbättringsförslag.

Senaste kommentar (2025-12-31):

Synpunkter kommer in via mejl, telefon eller post. Vi hanterar dom olika beroende på ärendets beskaffenhet. Gäller det ett individärende, vilket det oftast gör, så sker dialog med ansvarig handläggare. Vi saknar eventuellt möjlighet att via systemet ta ut statistik på antalet synpunkter.

5.2 Har ni under året identifierat något övergripande mönster gällande inkomna synpunkter? Beskriv kort vilka mönster ni sett och hur ni i så fall arbetat med det.

Synpunkter innefattar beröm, klagomål och förbättringsförslag.

Senaste kommentar (2025-12-31):

Oftast kommer det synpunkter på vår myndighetsutövning vilket är naturligt eftersom vi arbetar med tvångsåtgärder och ingripande beslut.

5.3 Är det någon/några inkomna synpunkter under året som lett till något större utvecklingsarbete hos er? Beskriv det isåfall kort.

Synpunkter innefattar beröm, klagomål och förbättringsförslag.

Senaste kommentar (2025-12-31):

Vi har tagit till oss feedback om att det behövs mer utbildning och stöd för gode män och har under 2025 planerat fler utbildningstillfällen. Vi har också fått synpunkter på våra arvodesnivåer vilket resulterat i en höjning för både 2026 och 2027.

Plats och tid	**KS-salen, Stadshuset, kl. 14:00-15:32** **Måndagen den 23 februari**	
Beslutande	**Ingrid Burman (V) Uppsala**	**ordförande**
	Lotta Carlberg (C) Tierp	**ledamot**
	Kjell Hansson (S) Enköping	**ledamot**
	Christian Nordberg (M) Håbo	**ledamot**
	Maria Nyström (KD) Östhammar	**ledamot**
	Heikki Tiitinen (KD) Enköping	**ledamot**
	Agneta Bergström (S) Älvkarleby	**ledamot**
	Inger Liljeberg-Kjelsson (M) Uppsala	**tj.g. ersättare**
	Soroor Moetazed (MP) Enköping	**tj.g. ersättare**
	Gerd Sköldestig (S) Enköping	**tj.g. ersättare**
	Barbro Wiklund (S) Tierp	**tj.g. ersättare**
Övriga deltagande	**Aygun Alakbarova (M) Älvkarleby**	**ersättare**
Ej närvarande	**Lars Gunnar Gardetoft (KD) Uppsala**	**ledamot**
	Kristina Trusse (KNU) Knivsta	**ledamot**
	Gunilla Hamrin (S) Heby	**ledamot**
	Roger Lamell (S) Östhammar	**ersättare**
	Hans-Göran Björk (KD) Heby	**ersättare**
	Patrik Kjellin (S) Uppsala	**ersättare**
	Thomas Folkesson (S) Uppsala	**ersättare**
	Bertil Brunn (S) Uppsala	**ledamot**
	Anna Koskela Lundén (L) Knivsta	**ersättare**
	Susanna Sandström	**chef**
	Johan Ahlström	**sekreterare**

Utses att justera

Justeringens plats och tid **Uppsala 2026-03-03 kl. 10:00**

Underskrifter Sekreterare _____ Paragraf nr **34-60**

Johan Ahlström

Ordförande _____

Ingrid Burman

Justerande _____

Lotta Carlberg

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat avseende § 34-60

Organ	**Överförmyndarnämnden**
Sammanträdesdatum	**2026-02-23**
Datum för anslags uppsättande	**2026-03-03** Datum för anslags nedtagande **2026-03-24**
Förvaringsplats för protokollet	**Överförmyndarförvaltningen**

Underskrift _____

Johan Ahlström

§ 55

Analys av ekonomiskt utfall

Överförmyndarnämnden beslutar

att lägga rapporten till handlingarna

Föredragande
Susanna Sandström

Sammanfattning

Periodens resultat per december är ett överskott om 4,1 miljoner kronor vilket är en positiv avvikelse i förhållande till budget. Överskottet beror på lägre personal – och verksamhetskostnader på kansliet samt lägre arvodeskostnader. Som tidigare aviserats så har det skett rättning av tidigare års uppbokade kostnader mot eget kapital.

Uppsala kommun

Nämnd
Överförmyndarnämnden

Datum:
2026-02-13

Nämndbehandlad/nämndbehandlas:
2026-02-23

Handläggare:
Förnamn Efternamn

Version:

Bokslut 2025

Gemensam nämnd

Tabell 1 Överförmyndarnämnden, kommunbidrag och årets resultat, belopp i miljoner kronor

	Kommunbidrag 2025	Årets resultat 2025	Årets resultat 2024
Politisk verksamhet	21,7	4,2	-0,1
Flyktingmottagande	2,4	-0,1	0,1
Övriga verksamheter	0,0	0,0	0,0
Nämnden totalt	**24,1**	**4,1**	**0,1**

Nämndens analys – sammanfattning

Periodens resultat per december är ett överskott om 4,1 miljoner kronor vilket är en positiv avvikelse i förhållande till budget. Överskottet beror på lägre personal – och verksamhetskostnader på kansliet samt lägre arvodeskostnader.

Förvaltningen har inte haft några investeringar år 2025.

Resultat per verksamhet

Politisk verksamhet, som omfattar större del av kansliet och övriga ställföreträdare (ej gode män för ensamkommande), har ett överskott om 4,2 miljoner kronor, vilket är en positiv avvikelse i förhållande till budget. Överskottet beror dels på att kansliet har haft lägre personal- och verksamhetskostnader, främst avseende IT-relaterade kostnader, dels på att arvodeskostnaderna är lägre än budget. Avvikelsen i arvodeskostnaderna jämfört med budget beror främst på en högre andel huvudmän som själva står för arvodet samt att vi i budget inte tagit hänsyn till att vissa uppdrag inte är ett helt kalenderår.

Flyktingmottagande, d.v.s. gode män för ensamkommande samt en mindre del av kansliet, har ett litet överskott om 0,1 miljoner kronor vilket är i princip enligt budget.

Rättning av tidigare års uppbokade kostnader mot eget kapital

Arvodeskostnaderna till gode män och övriga ställföreträdare betalas ut året efter uppdraget är utfört, vilket innebär att det varje år behöver göras en uppskattning av arvodeskostnaderna för innevarande år. Uppskattningarna bygger på ett antal antaganden såsom hur många gode män som tackar nej till arvode, hur många huvudmän som själva står för arvodet, hur många uppdrag som avslutas under året. Det finns osäkerheter i bedömningarna och därför har uppskattningarna varit försiktiga. Vid en analys av uppbokningarna från tidigare år har det visat sig att en för stor skuld för arvoden har ackumulerats i balansräkningen. Skulden från tidigare år har korrigerats med 10,7 miljoner kronor. För Uppsalas del innebär det en återföring om 6,4 miljoner kronor som bokats mot eget kapital. Resterande 4,3 miljoner kommer att återföras till respektive kommun.

Uppsala

Tabell 2 Överförmyndarnämnden, kommunbidrag och årets resultat, belopp i miljoner kronor

	Kommunbidrag 2025	Årets resultat 2025	Årets resultat 2024
Politisk verksamhet	21,7	2,6	-0,3
Flyktingmottagande	2,4	-0,1	0,3
Övriga verksamheter	0,0	0,0	0,0
Nämnden totalt	**24,1**	**2,5**	**0,0**

Nämndens analys – sammanfattning

Periodens resultat per december är ett överskott om 2,5 miljoner kronor vilket är en positiv avvikelse i förhållande till budget. Överskottet beror på lägre personal – och verksamhetskostnader på kansliet samt lägre arvodeskostnader.

Förvaltningen har inte haft några investeringar år 2025.

Resultat per verksamhet

Politisk verksamhet, som omfattar större del av kansliet och övriga ställföreträdare (ej gode män för ensamkommande), har ett överskott om 2,6 miljoner kronor, vilket är en

positiv avvikelse i förhållande till budget. Överskottet beror dels på att kansliet har haft lägre personal- och verksamhetskostnader, främst avseende IT-relaterade kostnader, dels på att arvodeskostnaderna är lägre än budget. Avvikelsen i arvodeskostnaderna jämfört med budget beror främst på en ökad andel huvudmän som själva står för arvodet samt att vi i budget inte tagit hänsyn till att vissa uppdrag inte är ett helt kalenderår.

Flyktingmottagande, d.v.s. gode män för ensamkommande samt en mindre del av kansliet, har ett litet överskott om 0,1 miljoner kronor vilket är i princip enligt budget.

Rättning av tidigare års uppbokade kostnader mot eget kapital

Arvodeskostnaderna till gode män och övriga ställföreträdare betalas ut året efter uppdraget är utfört, vilket innebär att det varje år behöver göras en uppskattning av arvodeskostnaderna för innevarande år. Uppskattningarna bygger på ett antal antaganden såsom hur många gode män som tackar nej till arvode, hur många huvudmän som själva står för arvodet, hur många uppdrag som avslutas under året. Det finns osäkerheter i bedömningarna och därför har uppskattningarna varit försiktiga. Vid en analys av uppbokningarna från tidigare år har det visat sig att en för stor skuld för arvoden har ackumulerats i balansräkningen. Skulden från tidigare år har korrigerats med 10,7 miljoner kronor. För Uppsalas del innebär det en återföring om 6,4 miljoner kronor som bokats mot eget kapital. Resterande 4,3 miljoner kommer att återföras till respektive kommun.

Kommunstyrelsen
Kansliavdelningen
Maud Thorsell, Registrator/Administratör
maud.thorsell@habo.se

Redovisning av delegationsärende till kommunstyrelsens sammanträde den 2026-03-18

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut.

Sammanfattning

Delegationsbeslut redovisas för kommunstyrelsen och presenteras som underlag i ärendet:

Anställningsbeslut/anställningsinformation inkomna till löneenheten från:

- Kommunstyrelsens förvaltning
- Barn- och utbildningsförvaltningen
- Socialförvaltningen
- Vård- och omsorgsförvaltningen

- Övrig personaldelegation

- Enskilda beslut

- Beslut fattade inom kommunstyrelsens förvaltning, se separat förteckning.

- Anställningsbeslut/anställningsinformation och beslut för övrig personaldelegation samt delegationsbeslut avseende avslut av anställning, utöver lagstadgade förmåner finns med i en mapp vid sammanträdet.

HÅBO KOMMUN

ANMÄLAN OM DELEGATIONSBESLUT

Datum
2026-03-04

Anmälda vid sammanträde 2026-03-18 i kommunstyrelsen

Datum	Dokid	Riktning	Avsändare/Mottagare	Beskrivning	Ansvarig	Diarienummer
2026-03-03	147983	Sekretess	Sekretess	Sekretess	Annica Kouhia	2026/00075
2026-02-27	147891	Upprättad	Teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut uppdragsbidrag kalmarsandskiosken 2026.pades	Michaela Tamm	2025/01282
2026-02-27	147890	Upprättad	Teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut uppdragsavtal SSPF insatser.pades	Michaela Tamm	2026/00181
2026-02-27	147887	Sekretess	Sekretess	Sekretess	Diana Nyström	2026/00250
2026-02-26	147844	Upprättad	Bygg- och miljönämnden	Överlämnande till arkivmyndigheten - fastighetsakter, 2002-2012	Mia Bragge	2026/00358
2026-02-26	147821	Sekretess	Sekretess	Sekretess	Sabina Korva	2026/00115
2026-02-26	147811	Upprättad	samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut - "Ny belägenhetsadress Björnvägen 2A på Eneby 1:451	Erik Sundqvist	2026/00257
2026-02-24	147756	Upprättad	Kommunstyrelsen	Ordförandebeslut - Förlängning av sista ansökningsdag kommunalt aktivitetsbidrag för verksamhetsåret 2025	Michaela Tamm	2026/00321
2026-02-24	147750	Sekretess	Sekretess	Sekretess	Annica Kouhia	2026/00079
2026-02-24	147730	Upprättad	Kommunledningsförvaltningen kansli	Ordförandebeslut entledigande och utnämnande av dataskyddsombud 2026-02-24	Linda Apelqvist	2026/00329

Datum	Dokid	Riktning	Avsändare/Mottagare	Beskrivning	Ansvarig	Diarienummer
2026-02-12	147345	Upprättad	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut - Ny belägenhetsadress Lästängsvägen 28	Erik Sundqvist	2026/00045
2026-02-11	146543	Upprättad	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut - Anläggningsarrenden för basstationer, på Broby 1:1, Skörby 5:9 och Gillmarken 1:1 Net4Mobility	Gustaf Nilsson	2025/01753
2026-02-09	147213	Upprättad	Socialnämnden	Överlämnande till arkivmyndigheten - personakter	Mia Bragge	2026/00228
2026-02-09	147158	Upprättad	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut - Samråd om förslag till ny översiktsplan för Knivsta kommun	Frida Ericson	2026/00052
2026-02-06	147151	Upprättad	Barn- och utbildningsnämnden	Överlämnande till arkivmyndigheten - betyg och betygskataloger, Gransäterskolan, 1999-2021	Mia Bragge	2026/00214
2026-02-06	147110	Upprättad	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut- Arrendeavtal teknikbod Skokloster 2:80	Sandra Gräns	2025/01754
2026-02-06	144299	Upprättad	Kommunledningsförvaltningen	Delegationsbeslut - Nyttjanderättsavtal del av fastigheterna Frösunda 4:8, Frösunda S:1 och Bista 3:12	Jenny Lindberg	2025/01687
2026-02-05	147098	Upprättad	Teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut Uppehåll i avfallshämtning - Väppeby	Annica Noberg	2026/00035
2026-02-05	147088	Upprättad	Barn- och utbildningsnämnden	Överlämnande till arkivmyndigheten - betygskataloger, Slottsskolan, 2012-2025	Mia Bragge	2026/00202
2026-02-03	147030	Upprättad	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut - Jordbruksarrende Ekilla 1:16, område 2, Hålant AB	Sandra Gräns	2025/01061
2026-02-03	144292	Upprättad	Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut - Ansökan om förrättning Viby 3:151 och Broby 1:1	Sandra Gräns	2025/01072

Datum	Dokid	Riktning	Avsändare/Mottagare	Beskrivning	Ansvarig	Diarienummer
2026-02-02	146966	Upprättad	Teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen	Delegationsbeslut Uppehåll i avfallshämtning - Torresta	Annica Noberg	2026/00034
2026-01-27	-99	Sekretess	Sekretess	Sekretess	Annica Kouhia	2026/00073
2025-10-09	-99	Upprättad	Kommunledningsförvaltningen	Delegationsbeslut telefonlogg samt SMS, kommunstyrelsens ordförande	Mia Bragge	2025/01589

Förvaltning	Enhet	Anstform	Befattning	Sysselsättningsgr	Alder (ida	Anstdatum	Rekrytering	Baslön	Totallön	Lönetillägg
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-FRIDEGÅRD MARTIN	TIDSBEGR ENL SKOLLAGE	LÄRARE	1	64	2026-02-23	30	40500	40500	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	20	2026-02-18	30	23638	23638	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-KOMMUNIKATION- OCH TILLV	TILLSVIDARE	NÄRINGSLIVSUTVL	1	49	2026-04-13	30	53000	53000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	20	2026-03-09	30	26400	26400	-
BYGG- OCH MILJÖFÖRVALTNINGEN	H-MILJÖAVDELNING	PROVANSTÄLLNING ENLI	MILJÖ/HÄLSOINSP	1	37	2026-06-01	30	42000	42000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMSJUKVÅRD	ENLIGT AVTAL	KONSULT	0	49	2026-02-17	30	1	1	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-PERSONLIG ASSISTANS	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	PERSONLIG ASS.	0	31	2026-02-09	30	27800	27800	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMTJÄNST GRUPP 3, TRYGGH	TILLSVIDARE	UNDERSKÖTERSKA	1	38	2026-03-16	30	31000	31000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-PERSONLIG ASSISTANS	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	PERSONLIG ASS.	0	21	2026-02-16	30	27720	27720	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	29	2026-02-02	30	27250	27250	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMTJÄNST GRUPP2	TILLSVIDARE	UNDERSKÖTERSKA	1	28	2026-03-01	30	30500	30500	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	19	2026-02-16	30	24450	24450	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	52	2026-02-19	30	27000	27000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-SKOL & FÖRSKOLEKÖK	VIKARIAT	MÅLTIDSBITRÄDE	0	68	2026-10-01	30	26400	26400	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-LUNASKOLAN ANPASSAD GRUI	TILLSVIDARE	ELEVASSISTENT	1	49	2026-02-23	30	31300	31300	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-LEDNINGSGRUPP KS	VIKARIAT	KONSULT	0	53	2026-02-04	30	1	1	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-SJÖVÄGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	STÖDASSISTENT	1	31	2026-02-01	30	31000	31000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-PERSONLIG ASSISTANS	TILLSVIDARE	SAMORDNARE	1	25	2026-02-26	30	35000	35000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-REKTORER,SKOLKONTORET	TILLSVIDARE	REKTOR	1	38	2026-03-30	30	70000	70000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	22	2026-02-23	30	26400	26400	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	32	2026-03-02	30	26750	26750	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	54	2026-02-02	30	24750	24750	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMSJUKVÅRD	ENLIGT AVTAL	KONSULT	0	72	2026-02-02	30	1	1	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-FUTURUMSKOLAN F-3	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	ELEVASSISTENT	1	26	2026-02-02	30	27500	27500	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMTJÄNST GRUPP2	TILLSVIDARE	UNDERSKÖTERSKA	0,8	19	2026-02-02	30	26000	26000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-SKOL & FÖRSKOLEKÖK	VIKARIAT	MÅLTIDSBITRÄDE	0	59	2026-02-05	30	23650	23650	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMTJÄNST GRUPP 3, TRYGGH	VIKARIAT	VÅRDBITRÄDE	0,85	59	2026-02-16	30	28500	28500	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	21	2026-02-19	30	23638	23638	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	58	2026-02-16	30	31350	31350	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-AVDELNINGEN FÖR HEMTJÄNS	TILLSVIDARE	ENHETSCHEF	1	67	2026-03-03	30	56000	56000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	18	2026-02-02	30	22300	22300	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	44	2026-02-09	30	25600	25600	-

KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-LEDNINGSGRUPP KS	TILLSVIDARE	SÄKERHETSCHEF	0,4	54	2026-02-01	30	72000	72000	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-LEDNINGSGRUPP KS	TILLSVIDARE	SÄKERHETSCHEF	0,6	54	2026-03-01	30	72000	72000	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-LEDNINGSGRUPP KS	TILLSVIDARE	SÄKERHETSCHEF	0,8	54	2026-04-01	30	72000	72000	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-LEDNINGSGRUPP KS	TILLSVIDARE	SÄKERHETSCHEF	1	54	2026-05-01	30	72000	72000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	34	2026-03-02	30	26400	26400	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	31	2026-02-18	30	25000	25000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	18	2026-02-06	30	23638	23638	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	28	2026-03-03	30	28050	28050	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMSJUKVÅRD	PROVANSTÄLLNING ENLI	SJUKSKÖTERSKA	1	26	2026-05-04	30	42000	42000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	20	2026-02-19	30	23638	23638	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMSJUKVÅRD	TILLSVIDARE	SJUKSKÖTERSKA	1	35	2026-03-30	30	43000	43000	-
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADSFÖR	H-VA	TILLSVIDARE	ABONNENTING	1	33	2026-03-02	30	47000	47000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	LÄRARE VIKARIE	0	33	2026-02-09	30	32000	32000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	FÖRSKOLLÄRARE	0	27	2026-02-19	30	32000	32000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMSJUKVÅRD	ENLIGT AVTAL	KONSULT	0	36	2026-02-02	30	1	1	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	48	2026-02-04	30	27000	27000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-SKOL & FÖRSKOLEKÖK	VIKARIAT	KOCK	0	55	2026-02-25	30	30000	30000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-PERSONLIG ASSISTANS	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	PERSONLIG ASS.	0	19	2026-02-01	30	24800	24800	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-DAGLIG VERKSAMHET	TILLSVIDARE	ARBETSHANDLEDAR	1	29	2026-03-23	30	32200	32200	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMTJÄNST GRUPP 3, TRYGGH	TILLSVIDARE	VÅRDBITRÄDE	1	30	2026-02-02	30	27000	27000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-SOLÄNGEN	TILLSVIDARE	UNDERSKÖTERSKA	0,75	27	2026-02-09	30	26000	26000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMTJÄNST GRUPP 3, TRYGGH	VIKARIAT	VÅRDBI I HEMTJ	0,8	29	2026-02-23	30	26000	26000	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-IT-AVDELNING	TILLSVIDARE	IT-TEKNIKER	1	47	2026-02-20	30	45000	45000	-
SOCIALFÖRVALTNINGEN	H-UTVECKLING- OCH KVALITETS	PROVANSTÄLLNING ENLI	NÄMNDSEKRETERAF	1	24	2026-02-16	30	36100	36100	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-UPPHANDLINGSENHETEN	TILLSVIDARE	FORDONSAMORD	1	33	2026-05-01	30	50000	50000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-ELEVHÄLSOENHETEN	TILLSVIDARE	SKOLSKÖTERSKA	1	53	2026-03-16	30	52000	52000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	18	2026-02-16	30	23638	23638	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	19	2026-02-23	30	24100	24100	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	28	2026-03-02	30	29700	29700	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	24	2026-02-02	30	27250	27250	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	25	2026-03-02	30	28900	28900	-
SOCIALFÖRVALTNINGEN	H-MYNDIGHETSENHETEN BARN &	PROVANSTÄLLNING ENLI	SOCIALSEKR	1	25	2026-03-05	30	39000	39000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	51	2026-03-09	30	26750	26750	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-BIBLIOTEK	TILLSVIDARE	BIBLIOTEKARIE	1	31	2026-04-01	30	36000	36000	-

BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	53	2026-02-17	30	26000	26000	-
SOCIALFÖRVALTNINGEN	H-MYNDIGHETSENHETEN BARN &	TILLSVIDARE	Senior Socialse	1	65	2026-04-01	30	55000	55000	-
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADSFÖR	H-OFFENTLIG MILJÖ	ENLIGT AVTAL	KONSULT	0	65	2026-02-01	30	1	1	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	19	2026-03-02	30	24750	24750	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	54	2026-02-09	30	27250	27250	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	20	2026-02-18	30	23638	23638	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-LUNASKOLAN ANPASSAD GRUI	VIKARIAT	ELEVASSISTENT	1	26	2026-02-16	30	26000	26000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	EFTER 69 ÅR	VÅRDBITRÄDE	0	70	2026-03-01	30	30700	30700	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	28	2026-03-01	30	29700	29700	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	19	2026-02-04	30	23638	23638	-
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADSFÖR	H-LOKALVÅRDSENHETEN	VIKARIAT	LOKALVÅRDARE	0	19	2026-02-05	30	23638	23638	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-FRIDEGÅRD TOBIAS	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	ELEVASSISTENT	0,7	41	2026-02-06	30	30000	30000	-
BYGG- OCH MILJÖFÖRVALTNINGEN	H-MILJÖAVDELNING	PROVANSTÄLLNING ENLI	MILJÖ/HÄLSOINSP	1	34	2026-04-20	30	42000	42000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	20	2026-02-09	30	25600	25600	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-PARKGÅRDEN C-D	TILLSVIDARE	UNDERSKÖTERSKA	0,8	41	2026-02-09	30	30500	30500	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-SOLÄNGEN	VIKARIAT	UNDERSKÖTERSKA	0,84	44	2026-03-02	30	33000	33000	-
SOCIALFÖRVALTNINGEN	H-SOCIALCHEF	TILLSVIDARE	ENHETSCHEF	1	58	2026-03-23	30	69000	69000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-FRIDEGÅRD CATHARINA	TILLSVIDARE	BIBLIOTEKSCHEF	1	35	2026-03-01	30	56000	56000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	23	2026-02-18	30	23638	23638	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	22	2026-02-09	30	23638	23638	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-HEMSJUKVÅRD	VIKARIAT	SJUKSKÖTERSKA	0	32	2026-03-16	30	43000	43000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	UNDERSKÖTERSKA	0	44	2026-02-05	30	30550	30550	-
BYGG- OCH MILJÖFÖRVALTNINGEN	H-LEDNINGSGRUPP BYGG/MILJÖ	VIKARIAT	KONSULT	0	14	2026-02-23	30	1	1	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-GRANSÄTER REKTORSENHET	TILLSVIDARE	GRUNDSKOLLÄRARE	1	52	2026-04-07	30	51000	51000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-BIBLIOTEK	TILLSVIDARE	BIBLIOTEKARIE	1	40	2026-03-16	30	34000	34000	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-CENTRALBEMANNINGEN	TIDSBE SÄVA SÄRSKILD \	VÅRDBITRÄDE	0	33	2026-02-16	30	30550	30550	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-LÖNEFUNKTIONEN	VIKARIAT	KONSULT	0	57	2026-03-02	30	1	1	-
VÅRD OCH OMSORGSFÖRVALTNING	H-BISTÅNDSENHETEN	PROVANSTÄLLNING ENLI	BISTÅNDSHANDLÄG	1	27	2026-02-02	30	36000	36000	-
TEKNIK- OCH SAMHÄLLSBYGGNADSFÖR	H-LOKALVÅRDSENHETEN	VIKARIAT	LOKALVÅRDARE	0	19	2026-02-02	30	23638	23638	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-CENTRALBEMANNINGEN BoU	VIKARIAT	BARNSKÖT OUTBIL	0	19	2026-02-17	30	23638	23638	-
KOMMUNLEDNINGSFÖRVALTNINGEN	H-KOMMUNDIREKTÖR	TILLSVIDARE	KOMMUNDIREKTÖR	1	52	2026-02-06	30	127000	127000	-
BARN- OCH UTBILDNINGSFÖRV	H-FUTURUMSKOLAN 7-9	TILLSVIDARE	LÄRARE	1	58	2026-03-02	30	53000	53000	-